

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור בשימוש מסחרי

וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#) בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל' פנחס ראובן שליט"א

מסכת עירובין (מ)

● [פרק ראשון - מבוי שהוא גבוה](#) ● [פרק שני - עושין פסים](#) ● [פרק שלישי - בכל מערבין](#) ● [פרק רביעי - מי שהוציאוהו](#) ● [פרק חמישי - כיצד מעברין](#) ● [פרק שישי - הדר](#) ● [פרק שביעי - חלון](#) ● [פרק שמיני - כיצד משתתפין](#) ● [פרק תשיעי - כל גגות](#) ● [פרק עשירי - המוצא תפילין](#)

פרק ראשון - מבוי שהוא גבוה

ב ב ג ג ד ד ה ה ו ו ז ז ח ח ט ט י
י יא יא יב יב יג יג יד יד טו טו טז טז יז יז

פרק שני - עושין פסים

יח יח יט יט כ כ כא כא כב כב כג כג כד כד
כה כה כו כו כז כז

פרק שלישי - בכל מערבין

כז כז כח כח כט כט ל ל לא לא לב לב לג לג
לד לד לה לה לו לו לז לז לח לח לט לט מ מ
מא מא

פרק רביעי - מי שהוציאוהו

מב מב מג מג מד מד מה מה מו מו מז מז מ מ
ח מח מט מט נ נ נא נא נב נב

פרק חמישי - כיצד מעברין

נג נג נד נד נה נה נו נו נז נז נח נח נט נט
ס ס סא סא

פרק שישי - הדר

סב סב: סג סג: סד סד: סה סה: סו סו: סז סז: ס
ח סח: סט סט: ע ע: עא עא: עב עב: עג עג: עד עד .
עד: עה עה: עו.

פרק שביעי - חלון

עו: עז עז: עח עח: עט עט: פ פ: פא פא: פב פב.

פרק שמיני - כיצד משתתפין

פב: פג פג: פד פד: פה פה: פו פו: פז פז: פח פח: פכ:
פט.

פרק תשיעי - כל גגות

פט: צ צ: צא צא: צב צב: צג צג: צד צד: צה צה.

פרק עשירי - המוצא תפילין

צה: צו צו: צז צז: צח צח: צט צט: ק ק: קא קא:
קב קב: קג קג: קד קד: קה קה.

פרק ראשון - מבוי שהוא גבוה

דף ב - א

מתני' מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך והרחב מעשר אמות ימעט ואם יש לו צורת הפתח אע"פ שהוא רחב מעשר אמות אין צריך למעט: גמ' תנן התם סוכה שהיא גבוהה למעלה

מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה וגבי מבוי תני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא דאורייתא נמי תני תקנתא אלא סוכה דנפישין מיליה פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מיליה תני תקנתא אמר רב יהודה אמר רב חכמים לא למדוה אלא מפתחו של היכל ורבי יהודה לא למדה אלא מפתחו של אולם דתנן פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר אמות ושל אולם גבהו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמות ושניהן מקרא אחד דרשו [\[ויקרא ג-ב\]](#) ושחטו פתח אהל מועד דרבנן סברי קדושת היכל לחוד וקדושת אולם לחוד וכי כתיב פתח אהל מועד אהיכל כתיב ורבי יהודה סבר היכל ואולם קדושה אחת היא וכי כתיב פתח אהל מועד אתרוייהו הוא דכתיב ואיבעית אימא לר' יהודה נמי קדושת אולם לחוד וקדושת היכל לחוד והכא היינו טעמא דרבי יהודה דכתיב אל פתח אולם הבית ורבנן אי הוה כתב אל פתח אולם כדקאמרת השתא דכתיב אל פתח אולם הבית הבית הפתוח לאולם והא כי כתיב האי במשכן כתיב אשכחן משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר [\[ויקרא ג-ב\]](#) ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוחין ולא בזמן שהן נעולים והא כי כתיב ההיא במשכן כתיב אלא אשכחן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש בשלמא מקדש דאיקרי משכן דכתיב [\[ויקרא כו-יא\]](#) ונתתי (את) משכני בתוכם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב [\[במדבר י-כא\]](#) (ונשא) הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם

ר"י מהני' מצוי שהוא גבוה. שהניחו את הקורה למעלה מעשרים אמה וקורה זו להתיר לטלטל לתוכה בזה דמדאורייתא איתסר הוצאת רה"ר בשבת ומה היא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה כדאמרן בפרק יציאות השבת (שבת דף ו:): שדומין לדגלי מדבר דכל מיילי דשבת ממשכן גמרינן ועגלות של לויס ברוחב י"ז אמה אזלי כדאמרן בהזורק (ס"ד ד' לט.). הלכך לא הוי רה"ר בציר מי"ז אמה רוחב ומפולש משני ראשין אבל מצוי קצר הוא ואינו רחב י"ז אמה ואי נמי רחב הוא אינו מפולש אלא ראשו אחד פתוח לרה"ר וראשו אחד סתום דאי הוה מפולש לא הוי משתרי בקורה כדאמרין בגמרא וכיון דלאו רה"ר הוא שרי לטלטולי ביה מן

התורה בלי שום תיקון ורצון גזור עליה משום דאתי לאיחלופי צרה"ר ושריוה בתקנתא לחי או קורה דליהוי היכירא ללא ליתי למישרי רה"ר גמורה: ימעט. יספיל וטעמא מפרש בגמרא: והרחב מעשר אמות ימעט. לזהו שיעור רוחב סתם פתחים וטפי מהכי לא מיקרו פתח אלא פרצה ואנן בעינן פתח ורכיך לנעוץ קנים למעט רוחב כניסתה ולהעמידה על עשר או על פחות: אורת הפתח. לחי מיכן ולחי מיכן קורה (ס"א וקנה) על גביהן: גמ' דתני תקנתא. דתני ימעט ולא תנא פסול: סוכה. דטעמא דידה דאורייתא כדאמרי' התם מלמען ידעו דורותיכם: תני פסולה. הואיל וכבר מימות משה ניתנה מדה זו ובאו חכמים לפרש לך שאם לא עשה כן פסולה שייך למיתני בה לשון פסלות ואע"ג דמהניא בה תקנתא כל כמה לא מתקן לה איקריא פסולה: מצוי. דכל עיקריה דרצון הוא לא שייך למימר ביה לשון פסלות שהרי כאן התחילו להראותך עסקי מצוי ותורתיו ומאי פסול שייך למימר אכתי לא הודיעוך רצון שיעוריה בהכי דליתני אם לא עשה כן פסול: דאורייתא נמי תני תקנתא. בעלמא במילי אחרוני: דנפישי מיליה. דקתני התם ושאיין לה שלש דפנות ושאינה גבוהה עשרה ושחמתה מרובה מזילתה: פסיק ותני פסולה. דהשתא מצי כויל ותני להו כולהו כחדא דאי הוה תני תקנתא לא הוה מצי לערוצינהו ולמתנינהו דבשאיין לה שלש דפנות בעי למיתני יעשה לה דופן ובשאינה גבוהה בעי למיתני יגביה ובשחמתה מרובה מזילתה יוסיף על סככה ואמר מר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (פסחים ד' ג:): אהל מועד. הוא ההיכל ששם היה נתון מזבח הזהב והשלחן והמנורה ובכולהו כתיב אהל מועד: רצון סברי. קדושת אולם לאו כקדושת היכל וכל עצודות האמורות בהיכל אי הוה עביד להו באולם שלפניו לא מיתכשרי הלכך: לא מיקרי אהל מועד ולא אשכחן קרא דליקרי לפתח דיליה פתח: אל פתח אולם. אלמא פיתחא אקרי: הבית הפתוח לאולם. והוא היכל: והא כי כתיב. פתח אהל מועד במשכן שהיה במדבר כתיב וסם לא היה אולם ופתח היכל י' אמות הוא דגבוה שהקרשים לא היו אלא עשרה אמות גובהן: שלמים ששחטון. שחרית קודם פתיחת ללתות ההיכל פסולין: הא במשכן כתיב. ובבית עולמים מנא לן: ונתתי משכני בתוככם. וכשנאמר מקרא זה כבר הוקם המשכן שהרי בתורת כהנים נכתב וכל אותו הספר באהל מועד נאמר

כדכתיב (ויקרא א') אליו מאהל מועד ועל איזה משכן היה מצטיחן עוד אם לא על המקדש: (כ"ז)

תוספות מתניי מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. הקשה מהר"י מאורליני"ש דהוה ליה לאשמועינן הכשר מבוי ברישא שהוא בלחי וקורה ואם הניח למעלה מעשרים ימעט ותירץ דתנא ניחא ליה להתחיל בהאי לישנא כמו שמתחלת מתניתין דסוכה ולהכי פריך שפיר טפי בגמרא מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה: **סוכה** דאורייתא תני פסולה. פרש"י דשייך למיתני בה לשון פסול הואיל ומימות משה ניתנה מדה זו [אף על גב דבדאורייתא שייך נמי תקנתא] ולישנא דאיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא לא אתי שפיר לפירושו כי גם ללשון ראשון תני בדאורייתא תקנתא ולא קאמר אלא דשייך למתני בה לשון פסולה לכך נראה לפרש סוכה דאורייתא תני פסולה דלשון ימעט משמע חומרא בעלמא ואתי למיטעי ולומר דדווקא לכתחלה אבל בדיעבד שפיר דמי אבל במבוי דרבנן אין לחוש והא דאמרינן בפ' במה מדליקין (שבת ד' כב.) נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי ואע"ג דנר חנוכה הוי דרבנן נקט פסולה אגב סוכה דבתריה א"נ התם לא מצי למיתני ימעט דהוה משמע כמו שהיא דולקת ימעט וזה אינו דאפילו למ"ד הנחה עושה מצוה צריך לכבותה ולהדליקה שלא יאמר הרואה לצרכו הוא דאדלקה כדאמרינן התם גבי הדליקה מבפנים והניחה מבחוץ: **דכתיב** אל פתח אולם הבית. זה הפסוק אינו בשום מקום ואור"י דמצינו דכתיב (יחזקאל מ) אולם הבית ובקרא אחרינא (שם מז) כתיב פתח הבית והוי כאלו נכתב בהדיא בחד קרא פתח אולם הבית וקאמרי רבנן אי כתב פתח אולם כדקאמרת פ"י שלא היה כתוב בשום מקום אולם הבית: **אשכחן** משכן דאיקרי מקדש. ונפקא מינה שאינו דוחה את השבת ושלא יכנס אדם שם באבק שעל רגליו משמע דמשכן ומקדש גמרינן מהדדי וכן בפ"ק דחולין (ד' כד.) גבי מומין שפסולין בכהנים ולוים בשנים דקאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן וקשה דבפ"ב דשבועות (ד' טז:) מצריך תרי קראי דקאמר דלכתוב אידי ואידי מקדש וכו' וכן בסוטה (ד' טז.) וביומא (ד' מד.) ובכמה דוכתי ותירץ הר"ר נתנאל דהכא לא צריך קרא דעיקר דרשה אינה אלא על המקדש דבמשכן לא היו דלתות וההיא דחולין סברא הוא אם לא היה הפסוק שיפסלו אף בשילה הואיל ואינו תלוי בקדושת המשכן: **שלמים** ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין. ואם תאמר תיפוק ליה דנשחטו קודם תמיד של שחר ואמרינן העולה עולה ראשונה דתמיד של שחר נמי בעי פתיחת דלתות ההיכל כדתנן בתמיד נשחט (פסחים ד' נח:) לא היה תמיד נשחט עד שהיה שומע קול שער שנפתח וי"ל דקרא דהעולה דווקא בהקטרה איירי ולא בשחיטה אי נמי למצוה ולא לעכב כדאמר בהדיא בהתכלת (מנחות ד' מט.) והא דתניא בתוספתא כל הזבחים

שהקדימן לתמיד של שחר או עיכבן אחר תמיד של בין הערבים פסולין היינו
מדרבנן אי נמי הכא איצטריך כשנפתחו וחזרו וננעלו : (תוספות)

רשב"א מתני': מצוי שהיא גבוה מעשרים אמה ימעט. פירוש: ימעט יתקן, בין שישפיל
הקורה בין שיגביה הקרקע, וכמו שאמרו בגמרא (להלן ד, ב) כמה ממעט רב יוסף
אמר טפח אבוי אמר ארבעה דהיינו מלמטה. ובהדיא גרסינן בירושלמי (ה"א) כיצד
הוא ממעט עושה מסטכא על הפתח ומתיר את המצוי, כמה יהא זה רב אחא בצס
ר' אושעיא אמר ד' טפחים כדי מקום, ר' יוסי אומר טפח כדי קורה. ורש"י ז"ל פירש
ימעט ישפיל את הקורה, לאו דוקא דלמעלה נקט. ודוקא בשהכסרו בקורה, בין למאן
דאמר (להלן ה, א) קורה משום היכר בין למאן דאמר קורה משום פתח, דלמעלה
מעשרים ליכא היכר, וכן לא מלינו פתח יותר מכשיעור הזה, אבל בלחי לא איכפת לן
בין שארוך יותר מעשרים בין שאינו, דלא שייך ביה חד מהני טעמי ואפילו למאן דאמר
לחי משום מחילה. ורבי יהודה אומר אינו כריד. כדפריש בבבלייתא (להלן יב, ב) אפילו
עד ארבעים וחמשים. איכא למידק אמאי לא תנא הכא נמי ושאינו גבוה עשרה כדתני
לה גבי סוכה (ב, א) וכדאמרינן לקמן בגמרא (ה, א) היה פחות מעשרה טפחים חוקק
בו להשלימו לעשרה. ומסתבר לי משום דבשיעור דלמטה ליכא פלוגתא ותנא בסוכה
והוא הדין למצוי, דאפילו (ד)בשיעור דלמעלה אקשינן בגמרא (להלן ג, א) למה לי
לאפלוגי בתרתי ואמרינן לכריכי, הא לאו הכי לא הוי תני הכא כיון דתנא בסוכה.
והרחב מעשר אמות ימעט. כלומר: בין שהכסירו בלחי בין שהכסירו בקורה, משום
דיתר מעשר נידון כפרעה (להלן טו, ב במשנה), ואין לחי וקורה מתירין את הפרעה
לדעת רבנן. אבל לר' יהודה אינו כריד למעט עד שלש עשרה אמה ושלש או עד עשרים
כדאיתא בגמרא (להלן י, א) למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. והא דלא פליג ר' יהודה
במתני' ברחב, משום דסמיך אמאי דפליג בבבלייתא וכדאמר בגמרא (להלן ב, ב). ואם
יש לו אורת פתח אפילו רחב מעשר אינו כריד למעט. קשיא מאי שנא רחב מעשר
דנקט, הא הוי מלי למימר והרחב מעשר או גבוה מעשרים אם יש לו אורת פתח אינו
כריד למעט, והוה משמע דאכולהו קאי בין לגבוה בין לרחב, ואורת פתח ודאי אפילו
אגבוהה נמי מהניא כדאיתא בבבלייתא לקמן (יא, א) גבי הרחב מעשר, ור"ע. גמרא:
מאי שנא גבי סוכה תני פסולה ומאי שנא גבי מצוי תני תקנתא. פירוש: וליתני או כאן
וכאן פסולה או כאן וכאן תקנתא, דאפילו גבי מצוי נמי שייך למתני ביה פסול, דפסול
היינו אסור, כלומר: אסור להשתמש בו, וכדאמרינן בפרק קמא דחולין (יח, א) גמרא

השוחט במגל יד אוסרים ומתירין פוסלין ומכשירין חדא מלתא היא. ואמרין בגמרא (להלן ג, א) מקאת סכך למטה מעשרים ומקאת סכך למעלה מעשרים בסוכה כשרה ובמבוי פסול. וגרסינן בירושלמי (ה"א) רחב מעשר בסוכה כשרה ובמבוי פסול, ותנן נמי במתניתין (להלן יא, ב) דהכשר מבוי ב"ש אומרים בלחי וקורה, והפך הכשר היינו פסול. כך נראה לי. סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא. פירש רש"י ז"ל: סוכה דאורייתא וכבר נודעו דיניה שייך למתני ביה פסולה, מבוי דרבנן תני תקנתא דעכשיו באו להודיע דיניו אי אפשר למתני ביה פסולה עד ללישמעין דיניו. ואינו מחזור, דא"כ תינה במבוי ללא אפשר למתני פסולה, מכל מקום לתני כאן וכאן תקנתא, דהא על כרחך אפילו בסוכה איבעיא להו אמאי לא תני ביה תקנתא, וכדמוכח במאי דאמרין בלישנא בתרא ואי בעית אימא דאורייתא [נמי] תני תקנתא. ולפיכך פירשו בתוספות (ד"ה סוכה) סוכה דאורייתא תני פסולה דאי הוה אמר ימעט הוה חאיץ שמה יטעה אדם לומר לכתחילה ימעט ובדיעבד כשרה ואתי לידי איסור דאורייתא, אבל [מבוי] דרבנן לא חאיץ, וכל היכא דאפשר למיתני תקנתא לא תני פסולה. ובגר חנוכה דרבנן דאמרין ביה פסולה, כדאמרין בפרק במה מדליקין (שבת כב, א) נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה ובמבוי. איכא למימר דהתם אי אפשר בלאו הכי, דאי הוה תני ימעט הוה משמע שאם היא מודלקת ומונחת למעלה מכ' אמה יספילנה, ואילו בין למאן דאמר הדלקה עושה מצוה אי אפשר, ואפילו למאן דאמר הנחה עושה מצוה חיישינן דילמא הרואה אומר לצורכיה הוא דלדלקיה, וכדאמרין התם (כב, ב) גבי הדליקה מצפנים והניחה מבחוץ. קדושת אולם לחוד וקדושת היכל לחוד. ונפקא מינה לשלחן ומנורה ומזבח הזהב אם הניחם באולם. ועוד נפקא מינה לכדאמרין במנחות פרק הקומץ רבה (כז, ב) הנכנס להיכל שלא לצורך עבודה סופג את הארבעים. ועוד לדברים אחרים כדאיתא בזבחים (יד, א). דכתיב אל פתח אולם הבית. מקרא זה איננו. אלא שרבנו שמואל ז"ל דוחק לומר דדייק מדכתיב ביחזקאל (ח, טז) והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש, דאלמא היינו אולם היינו היכל, דאי לא לא (אי) פתח היכל אינו בין האולם ולמזבח אלא בין ההיכל ואולם, ואי בין האולם ולמזבח אינו פתח היכל ה'. והשתא הוי האי קרא כמו ונתן הכסף וקם לו. ואינו מחזור בעיני דכיון דאסיקנא דאפילו לר' יהודה קדושת היכל לחוד וקדושת אולם לחוד, מאי טעמא קרי ליה לאולם הכא היכל. ועוד דאי מההיא דוקא קא יליף ליה, מאי קאמרין ורבנן אי כתיב פתח אולם הכי נמי. ובתוס' (ד"ה דכתיב) דוחקין

דדייק לה מדכתיב בהרבה מקומות אולם הבית וכתוב נמי פתח הבית, ולפיכך משמע ליה היינו פתח הבית ולאולם קרי פתח הבית. דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל שלמים ששחטון קודם פתיחת ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אוהל מועד. איכא למידק האי קרא לשלמים למאי אכטריך, תיפוק ליה דאין דבר קודם לתמיד של שחר (פסחים נח, ז), ואילו בתמיד אריך פתיחת דלת, כמו ששנינו בתמיד (פ"ג, מ"ז) לא היה שוחט התמיד עד שהיה שומע קול שער גדול שנפתח. ויש לומר דנפקא מינה כגון שנסגרו דלתות אחר ששחט התמיד. אי נמי יש לומר דאי משום קדימת התמיד לא תפסלי ולא נאמר אלא למאנה מן המוצח, ואתא קרא דושחטו פתח אוהל מועד להטעינן פתיחת דלתות ואם שחטו קודם שנפתחו דלתות פסולין. והא דתניא בתוספתא דפסח שני (פ"ד, ה"ב) כל הקדשים שהקריבין קודם לתמיד של שחר או לאחר תמיד של בין הערבים פסולין שאין לך דבר קודם לתמיד של שחר אלא קטורת ופסח בלבד, יש לומר דפסולין מדרבנן קאמר דפסלום כדי שלא יבא להקריבם לכתחילה. והא נמי דמשמע בפסח שני צפרק אלו דברים (עג, ז) גבי שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידן דקדשים ששחטון קודם שחיטת התמיד פסולין, התם נמי מדרבנן קאמר. בשלמא מקדש דאקרי משכן דכתיב ונתתי משכני בתוככם. והא דאכטריך לאתווי האי קרא אף ע"ג דכבר דייקין הכי מדרבנן, אכתי לא ידעינן דמקדש אקרי משכן. והא דלא אייתי ליה האי קרא מעיקרא, משום דניחא ליה לאתווי להא דרב יהודה דמינה שמעינן דעל כרחין ההיא קרא גופיה דושחטו פתח אוהל מועד במקדש נמי כתיב.

(רשב"א)

נמי

ב

-

ב

דף

ההוא בארון כתיב אלא מהכא [\[שמות כה-ח \]](#) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בין לרבנן ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר דכתיב [\[שמות כז-יח \]](#) אורך החצר מאה ורחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות וכתוב [\[שמות כז-יד \]](#) וחמש עשרה אמה קלעים לכתף וכתוב [\[שמות](#)

לח-טו ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר קלעים חמש עשרה אמה מה להלן חמש ברוחב עשרים אף כאן חמש ברוחב עשרים פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיבעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה לכתף בגובהה הוא דכתיב גובהה והא כתיב וקומה חמש אמות ההוא משפת מזבח ולמעלה ורבי יהודה מפתחו של אולם גמר והא תנן והרחב מעשר אמות ימעט ולא פליג ר' יהודה אמר אביי פליג בברייתא דתניא והרחב מ' אמות ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט וליפלוג במתני' פליג בגובהה וה"ה לרחבה ואכתי ר' יהודה מפתחו של אולם גמר והתניא מבוי שהוא גבוה מכ' אמה ימעט ורבי יהודה מכשיר עד מ' ונ' אמה ותני בר קפרא עד מאה בשלמא לבר קפרא גוזמא אלא לרב יהודה מאי גוזמא בשלמא לרבי יהודה ארבעים גמר מפתחו של אולם אלא נ' מנא ליה א"ר חסדא הא מתניתא אטעיתיה לרב דתניא מבוי שהוא גבוה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט הוא סבר מדרבנן מפתחו של היכל גמרי רבי יהודה מפתחו של אולם גמר ולא היא ר' יהודה מפתחא דמלכין גמר ורבנן אי מפתחו של היכל גמירי ליבעו דלתות כהיכל אלמה תנן הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים לחי או קורה דלתות היכל לצניעות בעלמא הוא דעבידן אלא מעתה לא תיהני ליה צורת הפתח דהא היכל צורת הפתח הויא לו אפילו הכי עשר אמות הוא דרויח אלמה תנן אם יש לו צורת הפתח אע"פ שרחב מעשר אמות אינו צריך למעט מידי הוא טעמא אלא לרב הא מתני ליה רב יהודה לחייה בר רב קמיה דרב אינו צריך למעט וא"ל אתנייה צריך למעט אלא מעתה

כ"ז ההוא בארון כתיב. שהוא משא בני קהת ועל שם שהוא מקודש משאך המשאות קרוי מקדש: לילפו מפתח שער החצר. ארוחב פריך דתנן במתניתין והרחב מעשר אמות ימעט הא אשכחן פתח חצר דהוי עשרים רוחב ואיקרי פתח דכתיב ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר בפרשת נשא כתיב אצל אגובה ולמיפסל בגובה יותר מה' אמות לא מאי פריך דהא אשכחן פתח ההיכל דגובה כ' וקא קרי ליה פתח: רוחב חצר המשכן נ' אמה. והא דכתיב חמשים בחמשים בפרק שני (ד' כג:) מפרש לה ופתחה באמצע רחבה וסתמו בקלעים ט"ו אמה מאל זה של פתח וט"ו אמה מאל זה של פתח נשארו כ' אמה רוחב באמצע כדכתיב חמש

עשרה אמה קלעים לכתף וכתף הוא אידו של פתח: מה להלן. גובה חמש שהרי כל קלעי החצר סביב לא היה גובהן אלא חמש כדכתיב (שמות כז) וקומה חמש אמות: בגובהה הוא דכתיב. שגבהו הקלעים המזרחיות מזה ומזה לפתח ט"ו אמה יותר משאר קלעי החצר דהו להו גובה כ' ולרוחב לא ניתנה מדה: ההוא. חמש אמות: משפת קלעים ולמטה. למטה מאותן ט"ו שנעדפו מזה ומזה לפתח היו עוד חמש גובה שוה לשאר הקלעים ועליהן ניתוספו ט"ו בגובה מצ' עברי הפתח דהו להו כ' ליסנא אחרינא בגובהה הוא דכתיב דגובה כל קלעי החצר סביב ט"ו אמה אבל לרוחב הפתח לא למדנו שיעור ולהך ליסנא גרסינן במסקנא ההוא משפת מזבח ולמעלה שהמזבח גובהו עשר והקלעים גבוהות ממנו חמש דהו להו ט"ו כדי שלא יהא כהן עומד עליו ועבודה בידו וכל העם רואין אותו מבחוץ ושתיהן שמעתי וזה עיקר וכן מפורש בזבחים בפרק קדשי קדשים (ד' נט): והמפרש לשון ראשון טועה הוא שהיה סבור דמאן דפריך לילפו מפתח שער החצר אגובהה פריך למיפסל גובה יותר מה' אמות ומשום הכי אהדר לאוקומי פתח החצר בגובה כ': ולא פליג ר' יהודה. ואי מאולם גמר ליכסר ברוחב כ': ותני בר קפרא. במילתיה דר' יהודה עד מאה אמה: בשלמא לבר קפרא. איכא למימר דר' יהודה מאולם גמר ולא מכסר בגובה מארבעים והא דתני בר קפרא מאה גוזמא נקט משום דאכסר ר' יהודה ביותר מכ' ומשלשים נראים לבר קפרא גוזמא ונקיט במילתיה טפי: אטעיתיה לרב. דאמר לעיל ר' יהודה לא למדה אלא מפתח אולם הא מתניתא דלקמיה אטעיתיה: פיתחא דמלכין. סתם פתחי מלכים גבוהין הרבה: לחי. קנה או לוח נעוץ אכל כותל האחד בראשו: לא תיהני ליה אורת הפתח. להכסיר רוחבו ביותר מעשרה: (רס"י)

תוספות בין לרבנן ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר. ארוחבה פריך כדפי בקונט' דאגובהה לא מצי פריך כיון דאשכתן דאיקרי פתח היכל ועזרה דהו גביהי עשרים ועוד אי אגובהה פריך לא הוה משני מידי פתח שער החצר איקרי דכל שכן לא איקרי פתח יותר מחמש דשער גדול מפתח אלא ארוחבה פריך דלילפו משער החצר דהוה רוחב כ' כדמייתי מקראי אע"ג דג' עמודים היו עומדים ברוחב הפתח כדמוכחי קראי מ"מ אתי אויר' דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה כדאמר לקמן (ד' י:) ומשני דפתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי

ואע"ג דבפרשת במדבר סיני מצינו דאיקרי נמי פתח סתמא אין לחוש הואיל ובשאר מקומות איקרי פתח שער וכענין זה מצינו בהקומץ רבה (מנחות ד' לו). דקאמר מצינו ימין שנקראת יד דכתיב כי ישית אביו יד ימינו ואידך יד ימין איקרי יד סתמא לא איקרי ואע"ג דבתר הכי כתיב ויתמוך יד אביו: **ואיבעית** אימא כי כתיב. ט"ו אמות בגובה הוא דכתיב אבל ברוחב אין שיעור מפורש ואפשר שהיה הפתח רחב עשר או פחות וגרסי בתר הכי משפת מזבח ולמעלה והיינו כר' יוסי דבפי קדשי קדשים (זבחים דף נט:). דאמר מזבח גובהו י' אמות פי שנים כאורכו והקלעים סביב ט"ו שלא יהא כהן עומד ועבודה בידו וכל העם רואין אותו והא דכתיב בקלעים וקומה ה' אמות היינו משפת מזבח ולמעלה והא דכתיב במזבח (שמות כז) ושלוש אמות קומתו היינו משפת סובב ולמעלה ור' יהודה פליג התם דהמזבח ג' אמות דברים ככתבן והקלעים גובהן ה' והאי שינויא בתרא דהכא לא משני לר' יהודה אלא לרבנן דלר' יהודה קלעים ט"ו אמות לאו בגובהן כתיב וא"ת מאי פריך. שאני פתח החצר דהוה ליה צורת הפתח שהכלונסות היו על גבי ווי עמודים שהקלעים תלויים בהן וי"ל דאמר לקמן (ד' יא.) דצורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום ועוד דלא קשה מידי דאליבא דרב קיימינן ורב תני צריך. למעט אע"ג דאית ליה צורת הפתח ולהכי נמי כי פריך בסמוך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והא תנן כו' ולא פליג ר' יהודה ולא משני שאני אולם דה"ל צורת הפתח משום דאליבא דרב קיימינן אך קשה דקראי מוכחי דברוחב כתיב ונראה לריצב"א דמשמע ליה והרחב מי' אמות ימעט אפילו אינו גבוה אלא חמש ולהכי פריך היכא דאינו גבוה אלא ה' לילפו מפתח החצר דאפילו רוחב כ' הוי פתח ואין נראה למקשה דפתח שער איקרי כיון דנמוך כ"כ ועוד דבפי מדבר סיני איקרי פתח סתמא ואתי שפיר דגרס בכל הספרים מה להלן גבוה ה' ברוחב כ' ומשני דאפ"ה פתח שער איקרי הואיל ורחב כ"כ והא דאיקרי בפרשת במדבר סיני פתח סתמא אין לחוש כדפי לעיל ואיבעית אימא קלעים ט"ו אמה בגובה הוא דכתיב כלומר קרא דויקהל דההוא ודאי ע"כ בגובה נמי כתיב דהא כתיב קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף וגו' וכתב ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר והשתא אי לאו דקרא דלפניו בגובהה כתיב לא הוצרך לכתוב מזה ומזה לשער החצר כיון דכבר פי' צד אחד אלא וודאי קרא קמא איירי בגובה והא דכתיב בקרא קמא עמודיהם שלשה דמשמע דארוחבן קאי י"ל דאדלבתריה קאי ותדע דהמקשה הביא קרא דתרומה חמש עשרה אמה קלעים והמתרץ הביא קרא דויקהל קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף וגם רב אשי שסידר הש"ס הביא למעלה ולכתף השנית מזה ומזה דויקהל ולא הביא קרא דתרומה שהוא אצל הפסוק שהביא תחלה דהיינו ולכתף השנית חמש עשרה קלעים והביאו בשביל שתירץ בזה הפסוק והשתא ודאי הואיל וגובה היה כ"כ פשיטא דנקרא שער ומתחלה לא הקשה אלא דלא משמע ליה דאיקרי שער בעבור גובהו חמש: **אמר** אביי פליג בברייתא. משמע ולעולם

מפתח אולם גמר ומכשיר עד רוחב כ' וקשה דלקמן (ד' י.) אמר דלא מכשיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש: עד ארבעים וחמשים אמה. אין להקשות השתא נ' שרי מ' מיבעיא דאיכא למימר מ' ונ' כדחמרי אינשי כדמשמע בפרק מפנין (שבת ד' קכו): **ליבעו** דלתות כהיכל. ואע"ג דבאהל מועד שהיה נמי הפתח רחב י' לא היו דלתות ואפי' הכי קרי ליה פתח היינו משום שלא היה גבוה אלא י' א"נ ע"כ אהל מועד שלא כדן נקרא פתח שהרי היה פרוץ במלואו דלא הוה ליה גיפופי: **אלא** מעתה לא תיהני ליה צורת הפתח. אבל לא תיהני ליה דלתות לא פריך דפשיטא הואיל ואית ליה דלתות והן ננעלות דהויא כמחיצה מעלייתא ולא שייך נמי למיפרך דליבעי צורת הפתח דצורת הפתח לא הוי אלא משום נוי בעלמא אבל האי פריך שפיר דלא תהני ליה צורת הפתח דאי הוה קרוי פתח אף כשגדול ביותר ע"י צורת הפתח היה לו לעשותו שוה לאולם: **מיד** הוא טעמא אלא לרב. ואע"ג דברייתא נמי גמרה מהיכל איכא למימר דפליגא אמתנני א"נ לא נקט היכל אלא לסימנא בעלמא כדאמרינן בסמוך: (תוספות)

רפ"א **צין לרצנן צין לר'** יהודה **לילפי** מפתח החלר. פירש רפ"י ז"ל: דארוחב מקשה למה לא הכשירו צו רחב עשרים כסער החלר, אבל אגובה ולמפסל יותר (מ"מ) [מה] לא מצי פריך דהא אשכחן פתח ההיכל דגובה עשרים וקרי ליה פתח, וכן נמי פתח האולם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, ולעיל מוכח דלא באו להחמיר במצוי לעשותו כקטן שצפתחים אלא להקל עליו ולעשותו כגדול שצפתחים. וכן פירש הראב"ד ז"ל, וכן נראה מפירוש ר"ח ז"ל. וא"ת א"כ קשיא הלשון שאמרו מה להלן חמש ברחב כ', ולא הוה ליה למימר אלא מה להלן כ' אף כאן רחב כ', כיון דאגבהו לא קא פריך מידני. כבר תירץ ר' יצחק צ"ר אברהם ז"ל (בתוס' ד"ה ואיבעית) [דלרבותא] קאמר, דבשער החלר לאינו גובה אלא חמש אשכחן דהוי רחב עשרים כל שכן צפתח גובה עשרים דיך להכשיר רחב עשרים. ואי בעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה בגובהה הוא דכתיב. כך גרים רפ"י ז"ל, ופירש דכי כתיב קלעים חמש עשרה אמה בגובהן של קלעים כתיב, דכל קלעי החלר גובהן ט"ו אמה, אבל לרחב השער לא למדנו שיעור. ופריך בגובה חמש עשרה אמה והא כתיב וקומה ה' אמה, ומשני ההוא משפת מזבח ולמעלה הוא דכתיב, דמזבח י' אמות גובהו והיו הקלעים עודפין עליו ה' אמה, שאינו צדין שיהא כהן עומד על המזבח ועבודה בידו והעם רואין אותו מבחוץ, ואתיא כר' יוסי דאמר הכי צפ' קדשי קדשים (זבחים נט, ב). ואף ע"ג דר' יהודה פליג עליה התם, י"ל דר' יהודה מתיר לקושיין דהכא כלישנא קמא דשער החלר הפנימי אקרי פתח סתמא לא אקרי. כך היא שטתו של רפ"י ז"ל. אבל ר"ת (בספר הישר סי' שיט וכתוס' זבחים

ס, א ד"ה ואומר) הקשה עליו דאכתי לא קיימינן ארחב י, וכיון שכן אי ארחב פריך
הוה ליה למימר הא דתנן הרחב מי' ימעט ואמאי לילף משער החצר. ועוד למה הוצרך
לר' יהודה להקשות משער החצר, ליקשי ליה מאולם גופיה דמיניה הוה גמיר ר' יהודה,
ומאחר דמסיק דר' יהודה פליג נמי ברחבה תו ליכא לאקשווי מידי. על כן פירש ר"ת
ז"ל דמגובה קא פריך ללא לתכשר ביותר מה' כשער החצר, דאי משום דפתח היכל
גובה עשרים ליכא למילף מיניה, משום דפתח אוהל מועד חידוש הוא ושלל כדן נקרא
פתח לפי שהיה פרוץ במלואו שלל היו בו גיפופי כלל והלכך פתח ההיכל שהיה במקומו
דילמא שלל כדן אקרי פתח, אלא משער החצר איכא למילף. וכתב גם כן ר"ת ז"ל
ללא גרסינן הכא איבעית אימא כי כתיב קלעים ט"ו אמה בגובהה הוא דכתיב, ללא
קאי אחמש עשרה אמה דקרא, דהא ההוא קרא ודאי משמע בהדיא דברחבה קאי דהא
חשיב מעיקרא רחב לפאת קדמה ט"ו אמה ואח"כ ט"ו אמה קלעים לכתף ולכתף
השנית חמש עשרה אמה קלעים ואח"כ ולשער החצר מסך כ' אמה. אלא הכי גרסינן:
ואי בעית אימא קלעים ט"ו אמה בגובהה וכי כתיב וקומה ברוחב ה' אמות ההוא
משפת קלעים ולמעלה, והאי קרא דבקומה ה' אמות דמייתי הכא היינו האי דכתיב גבי
מסך בסוף ויקהל (לה, יח) קאי דמשפת קלעים ולמעלה קאמר, דאשתכח דמסך גובהו
עשרים היא מדה גובהו של פתח. והאי שניויל בתרא אחיא כולה כרבנן ואלויבא דרבנן
הוא דמתרלינן, ור' יהודה מתרץ לה בשניויל קמא. זו היא שיטתו של רת"ם ז"ל. והקשו
בתוספות (זבחים סס) דא"כ מאי קא משני פתח שער החצר [אקרי] פתח סתמא לא
אקרי, דאי אפילו גובה ה' אקרי שער כל שכן דאקרי פתח דפתח קטן משער, דכיון
דאפילו שער הגדול לא הוי יותר מה' כל שכן פתח הקטן שלל יהא יותר מה'. ועוד
קשיא לי כיון דאי אפשר להמקשה להקשות משער החצר אלא אם כן נאמר דמפתח
ההיכל לא ילפינן דחידוש הוא וכמו שכתבנו, וכיון שכן לשניויל קמא דמשנינן שער
החצר אקרי פתח סתמא לא אקרי ליכא למילף לא משער החצר ולא מפתח ההיכל,
והוה ליה לאקשווי מכל מקום בין לר' יהודה בין לרבנן גובה עשרים או ארבעים מנא
להו, וכן לשניויל בתרא לר' יהודה גובה ארבעים מנא להו. ודברי רש"י ז"ל נראין לי
עיקר, ואע"ג דאכתי אגובה קיימינן, מכל מקום כיון דאדרב אחינן למידק ורב קאמר
דרבנן לא למדוה אלא מפתחו של היכל ור' יהודה לא למדה אלא מפתחו של אולם וקא
מייתי הא דתנן פתחו של היכל גובהו עשרים ורחבו עשר הוה ליה כאילו בין בגובהו
בין ברוחבו לא למדוה אלא מפתחו של היכל, וכיון שכן תו לא כריך למימר תנן הרחב

מעשה, לאנן אדרב אתינן למידק והוא כבר אמר דרחבו נמי מפתחו של היכל גמרינן. וקס"ד דהאי מקשה (נמי) דר' יהודה לא יליף מפתחו של (היכל) [אולם] אלא גובהו אבן רוחבו לא, מדפליג במתני' בגובה ולא פליג בה ברוחבו, ומשום כך הוא מקשה לתרווייהו, וכאילו אמר רב רבנן למדו גובה ורוחבו מפתחו של היכל ור' יהודה מודה ברוחבו וחולק בגובה. ובדין הוא שיקשה לר' יהודה מפתח האולם כי היכי דיליף מיניה לרוחבו, אלא כיון דאשכח קושיא דשוא לתרווייהו משער החצר ניחא ליה טפי לאקשווי מיניה, ולא שיקשה מחצר לרבנן ויחזור ויקשה לר' יהודה מאולם. ואחר שתרצנו שאין להקשות להם משער החצר חזר להקשות לר' יהודה מאולם, והוא מה שהקשה ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתנן והרחב מעשר אמות ימעט. ובלשון הזה היה לו להקשות ור' יהודה כיון דמפתחו של אולם גמר לילף נמי מיניה לרוחבו, אלא דאלומי אלמה לקושייה וחדא דאית בה תרתי קא מקשה, כלומר: ור' יהודה היאך אפשר דגמר לגובהו מפתחו של אולם דהא איהו מודה להו לרבנן דהרחב מעשר ימעט דהא לא פליג, וכיון שכן אפילו גובהו נמי אי אפשר דגמיר מיניה דאי גמיר ליה מיניה אפילו הרחב מעשר יכסיר כפתחו של אולם. ופריק אביי: פליג בצרייתא. דקסבר אביי דר' יהודה מכסיר אפילו בעשרים רחב, ולית ליה הא דאמרינן עלה לקמן (י, א) סבר רב אחא קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושלש ק"ו מפסי ביראות, ולקמן נמי לא אסיקנא בה מידי דהא פרכינן עליה. וא"ת כיון דאמרינן דר' יהודה פליג נמי ברוחבו, כי אקשינן בין לרבנן בין לר' יהודה לילף משער החצר, אמאי לא שני ליה מידי ר' יהודה הכי נמי דעד עשרים קא מכסר דאפילו ברוחבו נמי פליג דתניא וכו'. י"ל משום דאורחא דתלמודא בהכי דכל שהוא יכול לתרץ אפילו לדעת המקשה מתרץ. ועוד דמשום דאיכא דסבר דר' יהודה לא מכסר אלא עד שלש עשרה אמה ושלש לבד לא בעי לתרוצי ליה הכי השתא, אבל לבתר דאקשינן עליה דכיון דגמר מאולם נמי מיניה לרוחבו תירץ אביי דאפילו ברוחבו פליג ומכסיר (במ') [בכ'] כרוחבו של אולם, כנ"ל. ולא היא ר' יהודה מפתח מלכים גמר. אבל רבנן לעולם מפתחו של היכל גמרי. אלא מעתה לא תהני ליה לורת הפתח. הא דלא אקשינן ליבעי נמי לורת פתח כהיכל כדאקשינן ליבעי ללתות כהיכל, מסתברא לי משום דאורחא דתלמודא דכל היכי דאיכא לאקשווי על מאי דאמר אידך בהדיא מקשינן, והלכך גבי ללתות דמפרש בה בהדיא במתני' (להלן יא, ב) דמתכשר בלא ללתות וכדתנן הכשר מבוי ב"ש אומר לחי (או) [ו]קורה, קא מקשי ואזיל ואמאי ליבעי ללתות, ואהא דקתני בהדיא במתני' ואם יש לו לורת פתח אינו צריך למעט קא

מקשינן אמאי, והא היכל כורת פתח הוה ליה ואפ"ה עשר אמות הוי רויח, ולבתר
לדמרינן נמי מידי הוא טעמא אלכ לרב הא וכו' ואמר ליה רב אחיבה כריך למעט,
לא מזי לאקשווי וליצעי כורת פתח כהיכל, דכיון דאית ליה לרב לכורת פתח לא מהני
לרחצה אלמא לדידיה כורת פתח לא מעלה ולא מוריד אלכ כדלחות דהווי ציה ולא
מעלות ולא מורידות. (רש"א)

א

-

ג

דף

לא תיהני ליה אמלתרא דהא היכל אמלתרא הויה ליה ואפ"י הכי עשרים
אמה הוא דגבוה דתנן חמש אמלתראות של מילה היו על גביו זו למעלה
מזו וזו למעלה מזו והאי מאי תיובתא דילמא כי תניא ההיא
דאמלתראות באולם תניא והאי מאי קושיא דילמא תבנית היכל כתבנית
אולם אלמא אמר רבי אילעא אמר רב רחבה ד' אע"פ שאינה בריאה ואם
יש לה אמלתרא אפ"י גבוהה יותר מעשרים אמה אינו צריך למעט אמר
רב יוסף אמלתרא מתניתא היא מאן קתני לה אמר אביי והא חמא בריה
דרבה בר אבוה קתני לה ותיהוי אמלתרא מתניתא ותיקשי לרב אמר לך
רב דל אנא מהכא מתנייתא מי לא קשיין אהדדי אלא מאי אית לך למימר
תנאי היא לדידי נמי תנאי היא רב נחמן בר יצחק אמר בלא רב מתנייתא
אהדדי לא קשיין לרבנן קורה טעמא מאי משום היכרא והאי דקתני יתר
מפתחו של היכל סימנא בעלמא ורב נחמן בר יצחק הניחא אי לא סבירא
ליה הא דרבה אלא אי סבירא ליה הא דרבה דאמר רבה כתיב ויקרא כג-
מג למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי עד עשרים אמה אדם יודע
שדר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע משום דלא שלטא ביה
עינא אלמא גבי סוכה נמי בהיכרא פליגי איפלוגי בתרתי למה לי צריכא
דאי אשמעינן גבי סוכה בהא קאמר ר' יהודה כיון דלישיבה עבידא שלטא
ביה עינא אבל מבוי דלהילוך עביד אימא מודה להו לרבנן ואי אשמעינן
בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהך אימא מודו ליה לר' יהודה צריכא מאי

אמלתרא רב חמא בריה דרבה בר אבוה אמר קיני כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא פסקי דארזא מאן דאמר פסקי דארזא כ"ש קיני מ"ד קיני אבל פסקי דארזא לא ומ"ד פסקי דארזא מ"ט משום דנפיש משכיה והא סוכה דנפיש משכיה וקאמרי רבנן דלא אלא כיון דקא חשיב אית ליה קלא: מקצת קורה בתוך עשרים ומקצת קורה למעלה מעשרים מקצת סכך בתוך עשרים ומקצת סכך למעלה מעשרים אמר רבה במבוי כשר בסוכה פסול מאי שנא במבוי דכשר דאמרי' קלוש סוכה נמי לימא קלוש אי קלשת הויא לה חמתה מרובה מצילתה הכא נמי אי קלשת הויא לה קורה הניטלת ברוח אלא על כרחך נעשו כשפודין של מתכת הכא נמי על כרחך נעשית צילתה מרובה מחמתה אמר רבא מפרזקי' סוכה דליחיד היא לא מדכר מבוי דלרבים מדכרי אהדדי רבינא אמר סוכה דאורייתא אחמירו בה רבנן מבוי דרבנן לא אחמירו ביה רבנן רב אדא בר מתנה מתני להא שמעתא דרבה איפכא אמר רבה במבוי פסול בסוכה כשירה מאי שנא סוכה דכשירה דאמרינן קלוש במבוי נמי לימא קלוש אי קלשת הוי לה קורה הניטלת ברוח הכא נמי אי קלשת הויא לה חמתה מרובה מצילתה אלא על כרחך נעשית צילתה מרובה מחמתה הכא נמי ע"כ נעשו כשפודין של מתכת אמר רבא מפרזקיא סוכה דליחיד היא רמי אנפשיה ומדכר מבוי דלרבי' היא סמכי אהדדי ולא מדכרי דאמרי אינשי קדרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא רבינא אמר סוכה דאורייתא לא בעי חיזוק מבוי דרבנן בעי חיזוק מאי הוי עלה רבה בר רב עולא אמר זה וזה פסול רבא אמר זה וזה כשר

כ"ז לא תיהני ליה אמלתרא. לאכשורי גובהו יותר מכ' לקמן מפרש מאי אמלתרא והיכא תני דמהניא: של מילה. עץ שגדילין בו מילין והם עפאים ובלעז גלח"ץ (גל"ץ: עפאים (גידולים טפיליים בעלה האלון)) : אלמנה אמר ר' אילעא כו'. השתא קא מסיק לפירכיה דאשכחן דמהניא אמלתרא אליבא דרב ומעיקרא לא שבקיה לאסוקי למלתיה עד דסתר ליה לתיובתא: רחצה ד'. אם היתה קורה רחצה ד' טפחים אע"פ שהיא דקה ואינה חזקה לקבל אריח כשירה והא דתנן צמתניתין (לקמן ד' יג:) כריאה כדי לקבל אריח כשאינה רחצה ד' טפחים קאמר: ואם יפ לה אמלתרא כו'. תרתי מילי קאמר רב ולקולא: אמר רב יוסף. הא אמלתרא דאייתוה משמיה דרב לא רב אמרה דתיקשי דרב אדרב אלח מתנית' היא: ותיקשי

לרב. דהא חזינן הכא ללא גמרי רבנן מהיכל מדתקני דאמלתרא מהניא: דל אנא מהכא. הרימני מיכן כאילו שתקתי ולא אמרתי דבר זה: מתנייתא מי לא קשיין אהדדי. דהא תניא לעיל בהדיא מצוי שהוא גבוה מכ' יותר מפתחו של היכל אלמא רבנן מהתם גמרי: תנאי היא. תנא דלעיל דסבירא ליה דרבנן מהיכל גמרי ואמלתרא לא מהניא והאי תנא דאמלתרא סבר לאו מהיכל גמרי: לדידי נמי תנאי היא. ואנא כתנא דלעיל אמרי: בלא רב. אי לא הוה מפרש רב למתניתא קמייתא ויליף מינה דרבנן מהיכל גמרי: מתנייתא אהדדי לא קשיין. דבין להיא מתניתין ובין להא מתניתין דאמלתרא: קורה לרבנן טעמא מאי. בעו תוך כ' אמה: משום היכר. דליחזו אינשי ולידעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיחלופי ברה"ר ומשום הכי מהניא אמלתרא דכיון דמיסתכלי בה אינשי אפילו למעלה מכ' אמה איכא היכרא: והא דקתני. במתניתא קמייתא יותר מפתחו של היכל לאו דגמרי מהתם אלא סימנא בעלמא נקט שלא תחליף גירסא דעשרים ותאמר למעלה מל' או מארבעים יהא פתח היכל סימן בידך: אי סבירא ליה הא דרבה. דטעמייהו דרבנן בסוכה נמי משום היכר: למה להו. לרבנן ולר' יהודה לפלוגי בתרתי: מצוי דלהילוך עבדי. כלומר המהלך אינו מביט למעלה: קיני. כגון קיני עופות היו בולטין מתחת האולם למעלה (מל') מן הפתח: פסקי דארזא. כלונסות של ארז ארוכין תחובין בכותל ואידי דנפיש משכיה אורך דידהו חזו להו אינשי ואיכא היכרא: מאן דאמר פסקי. איכא היכרא למצוי: כל שכן קיני. דאידי דחשיבי ומילתא דתמיהא היא מסתכלי בהו אינשי וחזו לקורה: מקלת. עובי הקורה בתוך כ' ומקלתה למעלה וכן עובי סככה של סוכה: קלוש. רואין כאילו ניטל אותו העובי היוצא למעלה ותהא קורה דקה: הניטלת ברוח. שהרי שיערוה חכמים צריאה כדי לקבל אריח ואי לאו הכי שדי ליה זיקא הלכך לא חשיב: לא מידכר. וזמנין דמשתקיל מקלת עובי הסכך הנכנס לתוך כ' וקיימא כולה למעלה מכ': מדכרי אהדדי. שאם תרקב תחתונה של קורה ותעמוד כולה למעלה מעשרים אמה מתקני לה: אלא. אמאי מכשרת בסוכה משום דעל כרחך השתא לילתה מרובה מחמתה דהא רואין הוא דקאמרי' ולא שקילנא מינה מידי.: הכא נמי. חשוב אותה כשפודין כבידין דאי נמי קלישי לא שדי להו זיקא דהא לא מידי שקלת מינה אלא רואין הוא דקאמר: (רש"י)

תוספות **ורב** נחמן בר יצחק אי סבירא ליה הא דרבה כו'. לרבה גופיה הוה מצי למיפרך דאית ליה בפרקין (ד' יב:) דקורה משום היכרא אלא משום דרב נחמן מפרש בהדיא דפליגי בהיכר פריך למה להו לאיפלוגי בתרתי: אי קלשת הוי לה חמתה מרובה מצילתה. מפר' ר"י חמתה מרובה מצילתה ע"י שיבא הרוח ויפזר עד שתהא חמתה מרובה מצילתה דאי ע"י קלישה לחודה תהא חמתה מרובה היכי מכשרי לה בלישנא בתרא הא אין סכך פסול מצטרף בהדי סכך כשר כדאמרי' בסוכה (ד' ט:): גבי העושה סוכתו תחת האילן וקשיא דאמר בפרק קמא דסוכה (ד' ד.) היתה גבוהה מכ' אמה והוצין יורדין בתוך כ' אם צילתה מרובה מחמתה כשירה אם לאו פסולה ואמאי כשירה והלא אי קלשת ליה יפלו ההוצין למטה וללישנא בתרא דהכא אתי שפיר ולרבא מפרזקיא נמי דמפרש משום דסוכה דיחיד היא ולא מידכר אתי שפיר דגבי הוצין איכא למימר דיורדין הרבה למטה דליכא למיגזר מידי אבל לרבינא קשה דמשמע דמשום סוכה דאורייתא פסולה משום אי קלשת כו' וי"ל דהתם מיירי שיש הרבה הוצין שיכולין להתקיים בקל על ידי סמיכה ועוד נוכל לומר הכא דאי קלשת ליה הוי חמתה מרובה ע"י קלישה לחוד ומצטרף לסכך דלמעלה מכ' וללישנא בתרא דלא חשיב כל כך סכך פסול הואיל והוי סכך כשר אם היה למטה מכ' אבל קשה דגבי הוצין אמרי' ואם לאו פסול וללישנא בתרא דהכא מכשרינן אפילו חמתה מרובה מצילתה מיהו ללישנא קמא ניחא אי נמי גבי הוצין יש לפסול יותר הואיל ואגודים עליונים והתחתונים זה בזה דאי קלשת יפול הכל: **אמר** רבה במבוי פסול. ל"ג רב דרב יליף מפתחו של היכל דהוי חללו כ': (תוספות)

הש"א **קורה** לרצנן **משום** [היכר]. קשיא לי אי משום היכר אפילו למעלה מעשרים אמה נמי דהא צעי קורה על גבי מצוי (להלן ח, ב), ואנן אמרינן צפ"ק דסוכה (ב, ב) לרצה לאמר טעמא דסוכה למעלה מעשרים פסולה משום היכר למעלה מעשרים אמה איזן אדם יודע שהוא דר בסוכה אם היו דפנות מגיעות לסכך כשרה משום דשלטא ביה עינא. וי"ל דשאני סוכה דכיון דרוויחא צמגיעות לסכך שלטא ביה עינא, אבל קורה דקצרה טפח אע"ג דכותלי מצוי מגיעין לה לא שלטא ביה עינא. אלמא גבי סוכה בהיכירא פליגי למה לי לאפלוגי בתרתי. תמיהא לי דקמשמע לרצנן נחמן נמי ר' יהודה מפתחי מלכים גמר, דהא מדקאמר קורה לרצנן משום היכר משמע לר' יהודה דקאמרינן מעיקרא, וכיון שכן אי תנא גבי מצוי הוה אמינא צמצוי הוא דפליג ר' יהודה אבל בסוכה מודה להו לרצנן. וי"ל דמכל מקום ליפלגו בסוכה והוא הדין צמצוי. ואי נמי יש לומר דאפילו פליגי צמצוי הוה צמעין מינה לסוכה, דאם איתא דלמעלה מעשרים לר' יהודה ליכא היכירא אע"ג דפתחי מלכים גבהי טפי לא הוה מכשיר הכי

בקורת מצוי, ללכ"ע צעינן שיהא בלחיינן ובקורות היכר שעל ידיהן ניתר המצוי. ותדע לך דהא אמרינן לקמן (ה, א) בלחי הבולט מדפנו של מצוי ארבע אמות נדון משום מצוי ואריך לחי אחר להתירו, וסתמא קאמרינן ואפילו למ"ד לחי משום מחיאה ואע"ג דלענין מחיאה כל דרויחא טפי מעלי, וטעמא משום דאמרינן דאפילו למ"ד לחי משום מחיאה צעינן שיהא ניכר ללשם לחי הוקצע או שהוא מתיר משום לחי. ואע"ג דלעיל (ב, א) הוה משמע דאפילו לרבנן דקסברי גבי סוכה דלמעלה מעשרים לא שלטה ביה עינא אם איתא דפתח אולם אקרי פתח הווי ילפי מיניה למצוי ולהכשיר ביתר מעשרים אע"ג דליכא היכר. איכא למימר דמעיקרא הוה סבר דקורת מצוי כסוכה וכל שכותלים מגיעין לקורה שלטא ביה עינא ואיכא היכרא. ואי נמי יס לומר דהא דקאמר רב נחמן קורה לרבנן משום היכר הוא הדין לר' יהודה דלכ"ע משום היכר היא, וכיון שכן למה לי לאפלוגי בתרתי. והא דקאמר קורה לרבנן לאו דוקא אלא בין לרבנן בין לר' יהודה, אלא משום דקאי אדרבנן קאמר לרבנן. ובמקלף ספרים ראיתי שכתוב בהן בדבר נחמן קורה לרבנן נמי משום היכר, לומר דלר' יהודה ללא יליף מפתחו של אולם אלא מפתחי מלכים פשיטא דמשום היכר הוא, וקסבר דאית ביה משום היכר אפילו בלמעלה מעשרים שכן דרך מלכים לעשות פתחיהן גבוהין לנוי ולמעלה והעין שולטת בהן, כך נראה לי. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא פיסקי דארזא. כתב הרשב"ד ז"ל דעל אמלתרא דברייתא קאמר, דאמר אם יס לה אמלתרא אפילו גבוה מעשרים אמה אין צריך למעט, דאי אמתני' דמדות (פ"ג, מ"ז) היכי אמרינן פיסקי דארזא והא קתני בהדיא של מילה היו. ולענין פסק הלכה: קיימא לן כרב נחמן דאמר קורה משום היכר ולא משום דגמרי מפתחו של היכל. חדא דהא רב נחמן בתרא הוא, ועוד דלרב אינטריכינן למימר דמתנייתא פליגאון, ולרב נחמן לא קשיין אהדדי. ועוד דאיכו לרב לא קיימא לן כמתני' דאמלתרא, ואנן שקלינן וטרינן עלה לקמן (י, ב), דאמרינן אשכחן כורת פתח דמהניא ברחבה ואמלתרא דמהניא בגובהה איפכא מאי, ת"ס דתניא מצוי שהיא גבוה וכו' והרחב מעט וכו' ואם יס לו כורת פתח אינו צריך למעט ואם יס לו אמלתרא אינו צריך למעט, מאי לאו אסיפא לא ארישא, אלמא אמלתרא הילכתא היא ודלא כרב. ולענין פירוש דאמלתרא כיון דדרבנן היא קיימא לן כדברי המיקל דאמר פיסקי דארזא וכל שכן קיני. ודוקא קורה שיש לה אמלתרא, אבל פיסקי דארזא בלחוד אע"ג דחשיבא אם היא למעלה מעשרים אף היא פסולה, דאם יס לה אמלתרא קאמרינן כלומר לקורה. ובברייתא נמי דקתני מצוי שהוא למעלה מעשרים אמה ימעט ואם יס אמלתרא אינו

כריך למעט, לאו מצוי בלא קורה אלא שיך לו קורה, למצוי גבוה מעשרים היינו מצוי שתיקן קורתו למעלה מעשרים, כך נראה לי. ומהא דקאמר רב אילעא אמר רב רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה ואם יש לה אמלתרא אע"פ שגבוהה מעשרים אינו כריך למעט. שמעינן מינה דאפילו בקורה רחבה ארבעה אם היא למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן כתב הראב"ד ז"ל. אבל כשרחבה שבעה כשיעור סוכה, נראה שאינו כריך למעט, דהא שלטא ביה עינא כיון דכותלים מגיעים לה דבעינן קורה על גבי מצוי כדאמרין לקמן (ח, ב), וכענין שאמרו בסוכה (ב, ב) לדעת רבה. ומיהו קשיא לי כיון [ד]רחבה ארבעה ויש לה חשיבות מקום לימא פי תקרה יורד וסותם, דהא קיימא לן כרבה דאמר (להלן כה, א) באכסדרה בצקעה מטלטלין בכולה ואין אויר קרויו מתירו משום דאמרין פי תקרה יורד וסותם, וכדמוכח נמי בפ"ק דשבת (ט, א) גבי אסקופה משמשת ב' רשויות. וי"ל דכל היכא דרחבה ובריאה לקבל אריח בהכי הוא דאמרין פי תקרה יורד וסותם אפילו גבוה מכ' אמה, והכא שאני דאינה בריאה ולא תקרה היא, וכל שאינה ראויה לקבל מעזיבה לא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם, כך נראה לי. הכא נמי אי קלסת לה הויא לה חמתה מרובה מכלתה אלא על כרחך נעשית ללתה מרובה מחמתה. הקשו בתוספות (ד"ה אי) מכל מקום היכי מתכשר. ורבא נמי דאמר אחד זה ואחד זה מתכשר, והא קא מטטרף סכך פסול בהדי סכך כשר, דהכי אמרינן בפ"ק דסוכה (ט, ב) גבי העושה סוכתו תחת האילן, דאמרין עלה בגמרא לא שנו אלא באילן שכלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מכלתו כשרה, ואקשינן וכי חמתו מרובה מכלתו מאי הוי והא קא מטטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. והם ז"ל תירצו דהתם דוקא כשאין ללתו של סכך כשר מרובה מחמתו, דסתמא דמלתא אינו עושה סוכתו תחת האילן בכדי אלא כדי להיות כל על סוכתו וכי הא שייך למימר מטטרף סכך פסול בהדי סכך כשר שריך הוא לכרופו של פסול, אבל כללתו של סכך כשר מרובה מחמתו אינו כריך לכרופו של סכך פסול ולא אמרינן בכי הא מטטרף סכך פסול בהדי סכך כשר, והכא בקיש בתוך עשרים כדי שיהא בו ללתו מרובה מחמתו. והא דאמרין אי קלסת לה הויא חמתה מרובה מכלתה, סופו להיות חמתה מרובה קאמר שיתמעט הסכך ויחיצק בנשיבת הרוח. והא דשני בלישניה ולא אמר הויא לה סוכה הגטלת ברוח כדקאמר הויא לה קורה הגטלת ברוח, משום דסוכה אינה נטלת כולה ברוח אבל קורה אי קלסת לה תנטל כולה ברוח. ולפי פירוש זה אתי שפיר הא דאמרין התם (ד, א) היתה גבוהה למעלה מעשרים והולין יורדין בתוך עשרים אם כלתן מרובה מחמתן

כשרה ואם לאו פסולה, דאלמא בללתן של סכך כשר מרובה לא אמרינן בה מטריף סכך פסול וכשאין בללתו של כשר מרובה הוא דאמרינן הכי. ואינו מחוור בעיני, דהא ודאי כי האמרינן מקלת סכך למעלה מעשרים ומקלת סכך למטה מעשרים בשיעור הצריך לסכך, בצמאום האמר, דהיינו שיט צין כולו כדי שיהא בללתו מרובה מחמתו. ועוד דאם איתא היאך הקשה כך להדיא אי קלסת לה הויא לה חמתה מרובה כיון דבשעת (נתינתה) [נטיילתה] בללתה מרובה, דקורה הוא דשייד בה למימר קורה הנטיילת ברוח אף על פי שבשעת קלישתה אינה נטיילת מיד, משום דאין בעינן בשעת הנחת הקורה קורה הראויה לקבל שלא תנטל ברוח הילכך שייד למימר בה משעת קלישתה הויא לה קורה הנטיילת ברוח, אבל לגבי סוכה לא הוי ליה למימר כי קלסת לה הויא לה חמתה מרובה דמשמע משעת קלישתה ממש, אלא אי קלסת לה איתא לידי חמתה מרובה מבלתה, אי נמי הויא ליה סוכה הבאה לידי חמתה מרובה מבלתה, כלומר ופסולה בתחלתה משום סופה. ועוד מסתבר לי דכל שעכשיו בללתה מרובה מחמתה לא שייד למימר בה פסולה משום חשך דסופה להיות חמתה מרובה, דהשתא מיהא כשרה היא, וכל שאנו אוסרין לסכך בו משום סופו לא אמרינן ביה לשון פסול אלא אין מסככין, וכמו שאמרו שם בפ"ק דסוכה (יב, ב) אמר רב יהודה סיככה בהולין בזכרים כשרה בנקבות פסולה בית קבול הוא, סיככה באנילי פשתן פסולה, באלו שהן פסולין לסיכוך לגמרי שפסולן מלד עגמון או שכשרותן מלד עגמון ופסולתן וכשרותן משעת עשייתן שנו לשון פסול וכשר, אבל במה שאינו פסול מלד עגמון אלא משום חשך סופו אמרו מסככין ואין מסככין, וכדאמרינן בגמרא (שם) בהולין מסככין בשווארי לא מסככין כיון דסרי ריחייהו שציק להו ונפיק, ובהיזמי מסככין בהיגי לא מסככין כיון דנתרי טרפייהו שציק להו ונפיק. והכא נמי אם אין פסולו משעת קלישתו לא הוי להו למימר ביה פסולה דהשתא מיהא כשרה היא. ועוד קשיא לי דהא אמר רבא חלל סוכה תנו, דאלמא אע"פ שאין מן הסכך בתוך חללו של עשרים כלל כשרה. ומסתברא דבהא דרבא מלתא דפשיטא היא דלא שייד למימר ביה מטריף סכך פסול, דכיון דהוכר בו חלל עשרים גמורים נמלא שצריך הוא לסכך למעלה מעשרים ונותן הוא למעלה כמו שיראה שהרי לחללה בלבד הוא שנתנה התורה שיעור. וכי האמר רבא זו וזו כשרה, לאו אמקלת בתוך עשרים ומקלת למעלה מעשרים בלחוד קאי, דהא לדידיה אע"פ שאין ממנו בתוך עשרים כלל כשרה, ובדין היה שיאמר רבא אפילו אין ממנו כלל בתוך עשרים כשרה, אלא כיון דסיים במלתיה ואמר חלל סוכה תנו חלל מצוי תנו, הרי זה כאילו פירש ואמר כן. והכי פירושה:

רצא אמר אחד זו ואחד זו כשרה שאין לנו מקפידין להיות הסכך והקורה בתוך חללו של עשרים אלף אפילו כולן משפת עשרים ולמעלה כשרין דחלל סוכה תנן חלל מבוי תנן. וזהו נמי דאמרינן מעיקרא אי קלסת לה הויא לה חמתה מרובה מאלתה אלף על כרחך הויא לה אלתה מרובה מחמתה, דסבירא להו דסכך בתוך חלל עשרים בעינן, אפילו הכי לא שייך למימר ביה מלטרף סכך פסול, דלא אמרן אלף בסכך שיט לו פסול מלד עלמו כגון מחובר וכיוצא בו, אבל בדבר הראוי לסכך בו אלף שהוא נתון למעלה מעשרים לא אמרינן, וזה נכון. ולענין פסק הלכה קיימא לן כרצא דאמר: חלל מבוי תנן חלל סוכה תנן וכדסייעי' רב פפא מצרייתא. (רש"א)

דף ג - ב

חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן אי"ל רב פפא לרבא תניא דמסייע לך מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל ימעט והיכל גופו חללו עשרים איתבייה רב שימי בר רב אשי לרב פפא כיצד היה עושה מניח קורה משפת עשרים ולמטה אימא ולמעלה והא למטה קתני הא קמ"ל דלמטה כלמעלה מה למעלה חללה עשרים אף למטה חללה עשרה: אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי באמה בת חמשה אמת כלאים באמה בת ששה אמת מבוי באמה בת חמשה למאי הלכתא לגובהו ולפירצת מבוי והא איכא משך מבוי בארבע אמות דלקולא כמאן דאמר בארבעה טפחים ואיבעית אימא בארבע אמות ורוב אמות קאמר אמת סוכה באמה בת חמשה למאי הלכתא לגובהו ולדופן עקומה והא איכא משך סוכה בארבע אמות דלקולא דתניא רבי אומר אומר אני כל סוכה שאין בה ד' אמות על ד' אמות פסולה כרבנן דאמרי אפי' אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו ואיבעית אימא לעולם רבי היא ורוב אמות קאמר אמת כלאים באמה בת ששה למאי הלכתא לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן קרחת הכרם ב"ש אומרים עשרים וארבע אמות וב"ה אומרים שש עשרה אמות ומחול הכרם בית שמאי אומרים שש

עשרה אמות ובית הלל אומרים שתיים עשרה אמות איזו היא קרחת הכרם כרם שחרב אמצעיתו אין שם שש עשרה אמות לא יביא זרע לשם היו שם שש עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את המותר ואיזהו מחול הכרם בין כרם לגדר אין שם שתיים עשרה אמה לא יביא זרע לשם היו שם שתיים עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את השאר והא איכא רצופים בארבע אמות דלקולא דתנן כרם הנטוע על פחות מארבע אמות רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינם כרבנן דאמרי הוי כרם ואיבעיי אימא לעולם ר' שמעון ורוב אמות קאמר ורבא משמיה דר"נ אמר כל אמות באמה בת ששה אלא הללו שוחקות והללו עצבות מיתיבי כל אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה ובלבד

רפ"י חלל סוכה תנן. עשרים אמות שהזכרו בין במצוי בין בסוכה אחללה קיימי: משפת כ' ולמטה. משמע שיהא עובי הקורה בתוך כ': הא קמ"ל. דשיעור שנתנו חכמים למטה מי' טפחים אחלל קאי כשיעור שאמרו בכ' למעלה והכי קאמר מתני' מניח את הקורה משפת כ' ולמעלה וכן למטה אם בא לעשותו נמוך מניחה משפת עשרה טפחים ולמעלה דבפחות מעשרה לא הוי מצוי: אמת מצוי ואמת סוכה. אמות שהזכרו במצוי ובסוכה באמות קטנות שיערו ואמות שהזכרו בכלאים באמות גדולות שיערו ולקמן מפרש הי נינהו ור"נ מדקאמר הכא קטנות והכא גדולות ש"מ הכא חומרך והכא חומרך דאי לא לחומרך היכי מצי אמר הני גדולות והני קטנות הא לא תנן בהו שיעורא: למאי הלכתא. משערים אלו שבמצוי בקטנות דתיהוי חומרך: לגובהו. הנך כ' שהזכרו ליפסל בגובהו מצי איכא כ' אמות קטנות פסלי אי מגבה לה טפי: ולפירכת מצוי. דקיימא לן בהאי פירקא פרלת מצוי ביו"ד אמות פסיל ליה וקאמר רב נחמן דבעשר אמות קטנות מיפסיל: והא איכא. אמות שהזכרו במשך מצוי ד' אמות ואם ארכו פחות מד' אמות פסיל ליה אציי לקמן בפירקין (ד' ה.) דאמר לקמן היה פחות מיו"ד טפחים ובא להשלימו עד כמה חוקק בו במשכו רב יוסף אמר ד' טפחים אציי אמר ד' אמות דמשך מצוי בעינן ד' אמות ובהני אמות אתיא מילתיה דרב נחמן לקולא דמכשר ליה בד' אמות קטנות: כמ"ד. משך מצוי בד' טפחים סבירא ליה לרב נחמן ולא

הוזכרו אמות בשיעור משכו ופלוגתא לאציי ורב יוסף היא: רוב אמות. הנזכרות במצוי קאמר רב נחמן ליהוי קטנות ולא אכל אמות מצוי קאמר: לגובהה. שהוזכרו כ' אמות לפוסלה: ולדופן עקומה. דתנן (סוכה ד' יז.) בית שנפחת וסיכך על גבי הפחת בסכך כשר ותקרת העלייה נותרת סביב ומפסקת בין סכך כשר לדפנות אם יש בין סכך כשר לדופן ד' אמות פסולה ולא אמרינן דופן עקומה פחות מד' אמות כשירה לאמרינן חזינן ליה להאי סכך פסול כאילו הוא מן הדפנות שנעקמו למעלן ובאו עד סכך כשר והרי אין כאן הפסק וקא אתא רב נחמן למימר דבאמות קטנות משערינן ליה ומיפסלל בעשרים טפחים והיינו חומר: והאיכא ארבע אמות. הנזכרות במשך סוכה דאי מכשרת ליה בקטנות איכא קולא ורב נחמן כייל ואמר כל אמות סוכה בקטנות ואי אמר רב נחמן כרבי הוי קולא: ואיבעית אימא. רב נחמן לעולם כרבי והאי דאמר רב נחמן אמות סוכה בקטנות לאו באמות דמשך סוכה אלא בשאר אמות קאמר: לקרחת הכרם ולמחול הכרם. דכי משערת ליה בגדולות חומר: היא: קרחת הכרם בית שמאי אומרים עשרים וארבע אמות. אם קרחתה עשרים וארבע אמות מותר לזרוע שם ואם פחות מכ"ד אמות אסור לזרוע שם ולקמן מפרש מאי קרחת ומאי מחול: שחרב באמלעיתו. שהרי יש שם גפנים סביב הקרחה י"ו אמה על י"ו אמה וכן אם הלכה הקרחה על פני כל רוחב הכרם שאין שם גפנים אלא מב' ידי הקרחה בעינן י"ו רוחב הקרחה: ואם לאו לא יביא זרע לשם. אפילו באמה האמלעית דד' אמות שכלל הכרם מזה וד' אמות שכלל זה אכל הכרם הווי עבודת הכרם דתנן (כלאים פ"ו מ"א) כמה עבודת הכרם (מלא) ד' אמות כמלא בקר וכלים שהיו בולרים אותה בשוורים ובעגלות ובעת החרישה חורקים אותה בשוורים הלכך ככרם דמו ואם נשחרו ח' אמות צינתים לבד אותן ד' לכל דד כי קדית פלגא להבא ופלגא להבא איכא ד' אמות מקום חשוב לכל חד לא בטלי לגבי כרם ומותר לזרען ובליר מח' אמות קדי פלגא להבא ופלגא להבא ליכא ד' אמות מקום חשוב ובטיל לגבי כרם ולבית שמאי לא חשיב קדה בפחות מח' אמות הלכך כ"ד אמות בעינן ד' לעבודת הכרם מכאן וכנגדן מכאן פשו י"ו קדי שמנה להבא ושמנה להבא. איכא קדה ולא בטלי אי נמי סבירא להו לבית שמאי עבודת הכרם ח'

אמות: מחול הכרס בין כרס לגדר. דהיינו סביב כמו מחולות: יש גם י"ב אמות. לבית הלל נותן ד' אמות לעבודת הכרס וזרע השאר: אין גם י"ב אמה לא יביא זרע לשם. דד' אמות ללהדי כרס עבודת הכרס וד' אמות ללהדי כותל כיון ללא מיזדרעי משום דווסא דכותל אפקורי מפקר להו אמלעיות אי איכא ד' אמות חשיב ואי לא צטיל לגבי כרס והכא לא צעינן י"ו אמה שאין האיכסור אלא מצד אחד והכי מפרש לה צפרק כל גגות (לקמן ד' גג). וקא אמר רב נחמן דבאמות גדולות משערינן ולחומרא ולא משתריא בקטנות: והא איכא רופין. גפנים רופין שסמוכה שורה יותר ממה שנתנו חכמים שיעור שאם אין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס הואיל ואין לו כל כרכו להילוך עגלה ומותר לזרוע בכולן לר' שמעון ובהנך אמות אחיא מילתיה דרב נחמן לקולא דאי איכא ד' אמות קטנות אמרינן אינו כרס עד דאיכא גדולות: על פחות מד' אמות. שאין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס ומותר לזרוע לשם: ורואין את האמלעיים. הנטועין בתוך ריוח הראוי להיות בין שורה לשורה: כרצנו. סבירא ליה לרב נחמן: דאמרי כרס. הלכך לא הוזכרו אמות בכלאים לענין רופים: הללו שוחקות. אמות כלאים מודדין בטפחים גדולים ושל סוכה ומצוי עבדות מלומאמות לחומרא: (רפ"י)

תוספות חלל סוכה תנן. והא דאמר בסוכה (ד' ד.) והוצין יורדין לתוך כ' לאו דווקא ואגב דנקט למעלה מכ' נקט נמי בתוך כ' כלומר בתוך הכשר כ': **תניא** דמסייע לך. אע"ג דהיכל באמת בת ששה הכא ארבע קאי דאית ליה לקמן דשל מבוי נמי באמת בת ששה ואע"ג דהן עצבות שמא של היכל נמי עצבות היו אי"נ אפילו לאביי לסימנא בעלמא נקט לענין אמות אבל מ"מ מייתי כמו שהיכל חללו עשרים באמות דידיה הכי נמי מבוי באמות דידיה: **כמאן** דאמר בארבעה. פי' ומשהו יותר דאין פתח פחות מד' ואי לא הוי משהו יותר אי"כ לא הוי ארכו יותר על רחבו ואינו ניתן בלחי וקורה כדאמרינן לקמן (ד' ה.) ואע"ג דאביי גופיה אית ליה לקמן (שם) דמשך מבוי בד' אמות הכא אליבא דרב נחמן קאמר וליה לא סבירא ליה: **והא** איכא רצופין דלקולא כו' כרבנן דאמרי כרס הוי. וא"ת הא איכא הא דתנן במסכת כלאים (פ"ד מ"ד) גדר שנפרצה עד י' אמות הרי הוא כפתח יותר מכאן כנגד הפרצה אסור וי"ל דרוב אמות קאמר: **כרבנן** דאמרי כרס הוי. אף על גב דרבנן מודים דלא הוי כרס היכא דכי נאמר רואין את האמצעים כאילו אינם לא ישארו שתים נגד שתים ואחת יוצאה זנב אביי לא איירי אלא באמות שהוזכרו בפירוש ולא באמות דמשתמע מכלל דבריהן: **כל** אמות שאמרו

חכמים באמת בת ששה. לא איירי בהנך דכתיבי כגון אמה יסוד ואמה טובב:
(תוספות)

רש"א והא איכא משך מבוי בארבע אמות דלקולא כמאן דאמר בארבעה טפחים. ואף על גב דאביי גופיה הוא דאמר לקמן (ה, א) משך מבוי בארבע אמות, הא דהכא משמיה דרב נחמן קאמר ליה וליה לא סבירא ליה. מחול הכרם בין הכרם לגדר אם אין שם שתיים עשרה אמה לא יביא זרע לשם. והא דאמרינן בפרק כל גגות (להלן אג, א) היכא דליכא מחילות מרחיק ארבע אמות וזרע ולא אמרינן שיבטל לגבי הכרם. י"ל דהתם בשיש בו שמונה אמות לבית שמאי וארבע לבית הלל מלכד הארבע אמות של עבודת הכרם. ברבנן דאמרי הוי כרם. וא"ת אפילו לרבנן הא (ליכא) [איכא] שתיים כנגד שתיים ואחת יולאה זנב דלקולא, דלכשתמצא לומר רואין את האמצעיים כאלו אינן [הרי] הוא לנו כגפן יחידית. יך לומר דהיינו דקא משני בלישנא אחרינא רוב אמות קאמר. ורבא אמר רב נחמן אחד זה ואחד זה באמה בת ששה טפחים אלא שהללו שוחקות והללו עלצות. מסתברא לי דלרב נחמן כל אמות ממש קאמר, דלאביי שמחלק ביניהן כל כך שזו בת חמשה [וזו בת ששה] זו לחומרא וזו לחומרא, אי אפשר להשוות כל המדות דהויא לה חומרא דאתיא במקל דיניהן לקולא, ולפיכך הולך לומר רוב אמות קאמר. אבל לרבא שכל האמות שוות וכולן בנות ששה ואין ביניהן אלא בין שוחק לעצב, לא חלקו בכל מין ומין בין מקלתו לרובו אלא השוו מדותיהן לגמרי והלכו בהן אחר הרוב. והיינו דלא הקשו על דברי רבא כל אותן קושיות שהקשו על דברי אביי, כנ"ל. אבל הר"ז נראה שהוא סובר דלרבא נמי משנינן כדלעיל. (רש"א)

שלא יהו מכוונות בשלמא לרבא כי היכי דליהויין הללו שוחקות והללו עצבות אלא לאביי קשיא אמר לך אביי אימא אמת כלאים באמה בת ששה והא מדקתני סיפא רשב"ג אומר כל אמות שאמרו חכמים בכלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהו מצומצמות מכלל דתנא קמא כל אמות

קאמר אמר לך אביי ולא מי איכא רשב"ג דקאי כוותי אנא דאמרי כרשב"ג לאביי ודאי תנאי היא לרבא מי לימא תנאי היא אמר לך רבא רשב"ג הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם ולימא אמת כלאים לא יצמצם באמה בת ששה למעוטי מאי לאו למעוטי אמת סוכה ואמת מבוי לא למעוטי אמה יסוד ואמה סובב דכתיב [יחזקאל מג-יג](#) ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח חיק האמה זה יסוד ואמה רחב זה סובב וגבולה אל שפתה סביב אלו הקרנות וזה גב המזבח זה מזבח הזהב: אמר ר' חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב [דברים ח-ח](#) ארץ חטה ושעורה וגו' ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לכדתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חיטין ולא פת שעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה דתנן עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל גפן כדי רביעית יין לנוזר

רש"י שלח יהו מכוונות. כדמפרש ואזיל סיהו אמות כלאים שוחקות ושל מצוי וסוכה עלצות: אלל לאביי קשיא. הא דקתני כל אמות באמה בת ששה: אימא אמת כלאים באמה בת ששה. והכי קאמר כל אמות שאמרו ככלאים באמה בת ששה ובלבד שלח יהו מכוונות מצומצמות אלל גדולות בטפחים שוחקות: לאביי ודאי תנאי היא. דלל מלי לאוקמי לרבנן כוותיה דהא כל אמות קאמרי: לרבא מי לימא תנאי היא. מי אמרינן רבן שמעון בן גמליאל פליג עליה למימר אמת כלאים באמה בת ששה אלל שאר אמות כגון סוכה ומצוי באמה בת חמשה או דילמא פרוקי קא מפרש רבן שמעון בן גמליאל למילתייהו דרבנן דאמרי ובלבד שלח יהו מכוונות דיך מהן שוחקות ויש מהן עלצות ולל פירשו איזה מהן שוחקות ואיזה מהן עלצות ואתא איהו לפרושי דהנך דכלאים ליהוו שוחקות כדקתני ובלבד שלח יהו מצומצמות ולהכי אדכר כלאים ולל למעוטי שאר אמות להיות בנות חמשה אלל למעוטינהו דלל ליהוו שוחקות: הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם. ולפרושי מילתיה דתנא קמא הוא דאתא ולל למעוטי שאר אמות מצת

שָׁה: לֹא לְמַעוּטֵי אִמָּה יִסּוּד וְאִמָּה סוֹבֵב. לְלֹא בְנוֹת שָׁה הֵן: בְּאִמּוֹת אִמָּה
אִמָּה וְטוֹפָח. בְּאִמּוֹת קִטְנוֹת בַּת חֲמִשָּׁה שִׁשָּׁ בְּאִמָּה בַּת ו' בִּינוּנִית אִמָּה וְטַפַּח
מֵאֲלוֹ: חֵיק הָאִמָּה. נִמְדַד בְּאִמּוֹת קִטְנוֹת וְכֵן אִמָּה רֹחֵב וְכֵן גְּבוּלוֹ עַל שְׁפָתוֹ זֵרֵת
הָאֶחָד וְזֶה גַב הַמְזַבַּח כּוֹלֵן בְּאִמּוֹת קִטְנוֹת הַלְלוֹ: חֵיק הָאִמָּה זֶה יִסּוּד. חֵיק עַל שֵׁם
שְׁהוּא חֵיקוּיוֹ וְתִיקוּנוֹ שֶׁל מְזַבַּח מִלְמַטָּה: אֲלוֹ הַקְּרָנוֹת. שְׁהֵן אִמָּה עַל אִמָּה וְהֵאֵי
דְכֵתִיב זֵרֵת הָאֶחָד מֵאֲמַלְעֵית רַחֲבוֹ שֶׁל קֶרֶן מוֹדֵד זֵרֵת שְׁהוּא חֵאי אִמָּה לְכָל רוּחַ
דְּהוּי אִמָּה עַל אִמָּה: וְזֶה גַב הַמְזַבַּח. כְּלוּמַר בְּאִמָּה קִטְנָה זֹו נִמְדַד הָאִמָּה שֶׁל
מְזַבַּח הַזֶּהֱב דְכֵתִיב בִּיה אִמָּה אֲרָכוֹ וְאִמָּה רַחֲבוֹ (שְׁמוֹת ל) וּבְמִסְכַּת מִנְחוֹת בְּפָרָק
שְׁתֵּי הַלְּחָם (ד' א:ז): מִפְרָשׁ לִיה לְהֵאֵי קֶרֶא לְאִמָּה יִסּוּד דְקֶאֱמֵרִי בְקִטְנָה לְאֹו בְּרוּחֵב
כְּנִיסַת הַיִּסּוּד אֲלוֹא בְּגוֹבָה עֲלֵייתוֹ לְאִמָּר מֵר עֲלֵה אִמָּה וְכִנֵּס אִמָּה זֶהוּ יִסּוּד אֲלוֹ
רוּחֵב הַכְּנִיסָה בְּאִמַּת בַּת שָׁה וְאִמָּה סוֹבֵב כְּנִיסָה לִילָה בְּאִמָּה קִטְנָה וְלֹא חֲמֵשׁ
אִמּוֹת שֶׁל עֲלֵיית גוֹבָהֶה בְּאִמָּה קִטְנָה כְּדַתְנֵן עֲלֵה חֲמֵשׁ וְכִנֵּס אִמָּה זֶה הַסּוֹבֵב
וְקִרְנוֹת לֹא שְׁנֵא גוֹבָהֵן וְלֹא שְׁנֵא רוּחֵבֵן בְּאִמָּה קִטְנָה: הַג"ה. כֹּאשֶׁר מְפֹרָשׁ
בְּקוֹנְטֵרַס שְׁמַע רַבִּינוּ מֵר' יַעֲקֹב בֵּר יֶקֶר וְעַתָּה חֹזֵר בּוֹ דְקָשִׁיא לִיה מַה שְׁתֵּרְגַם
יוֹנְתָן אִמָּה אִמָּה וְטַפַּח אֲמַתָּא דְהֵיאֵא אֲמַתָּא וּפְשָׁךְ וְנִמְאָל דְבְּאִמָּה גְדוּלָה מֵיִירִי וְעוּד
אִם כְּדַבְּרֵי הַזֶּקֶן לֹא הֵי לוֹ לְכַתּוּב וְחֵיק כִּי אִם חֵיק הָאִמָּה וּפִירָשׁ לָנוּ רַבִּינוּ הַכִּי
לְמַעֲלָה הַזְכִּיר מִדּוֹת הַמְזַבַּח וְהֵאֲרִיחַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אִמָּה וְשָׂאֵר מִדּוֹתָיו וְעַתָּה כִּךְ
אֲמַר הַכְּתוּב אֲלוֹא מִדּוֹת הַמְזַבַּח שְׁאֲמַרְתִּי לָךְ הַכֹּל נִמְדַדוּ בְּאִמָּה שְׁהֵיאֵא אִמָּה וְטַפַּח
וְחֵיק שְׁהֵיאֵא יִסּוּד אִינוּ נִמְדַד אֲלוֹא בְּאִמָּה שְׁהֵיאֵא אִמָּה קִטְנָה וְלֹא בְּאִמָּה שְׁהֵיאֵא אִמָּה
וְטַפַּח וְעַתָּה דְבַרִּי יוֹנְתָן בֵּן עוֹזִיאֵל קִיִּימִין כִּךְ שְׁמַעְתִּי וְעִיקַר. ע"כ הַג"ה: שִׁיעוּרִין.
שְׁנַתְנוּ חֲכָמִים לְכָל דְּבַר כְּגוֹן כְּזִית דֵּם חֲלָב פִּיגוּל וְנוֹתֵר וְכְזִית מִן הַמַּת שְׁמַטְמַא
בְּחָהֵל וְשָׂאֵר שִׁיעוּרִין לְמִפְרָשׁ לְקַמֵּן: חֵאיִלִין. חֵאיִלָהּ הַפּוֹסְלַת בְּטַבִּילָה: וּמַחִיִּלִין.
הַלְכוֹת מַחִילָה שְׁתֵּהֵא גְבוּהָה עֶשְׂרֵה וְכֵן שָׂאֵר הַיִּלְכוֹתִיהַ הַלְכָה לְמִשָּׁה מִסִּינֵי:
לְשִׁיעוּרִין נֹאמַר. וְכָל אֲלוֹ מִשְׁעָרִין בְּהֵן דְּבָרִים אַחֲרִים: כְּלוּי עַל כְּתִיפֵיו וְסַנְדְּלֵיו
וְטַבְעוֹתָיו בִּידָיו. שְׁאִינֵן מְלוּבָשִׁין בּוֹ דֶּרֶךְ מְלוּבָשׁ דּוּמִיאֵא לְכָלוּי עַל כְּתִפּוֹ: הוּא וְהֵן
טַמְאִין מִיד. שְׁאֵף הֵן בְּאִין אֵל הַבַּיִת וְכֵתִיב וְהֵבֵא אֵל הַבַּיִת (וַיִּקְרָא יד): הֵיָה לְבוֹשׁ
כְּלוּי. וְכֵן כּוֹלֵם דֶּרֶךְ לְבִישָׁתָן קִרְוִיִן בְּגָדָיו וּבְטָלִין אֲלוֹו וְכֵתִיב (שֵׁם) וְהֵאוּכַל בְּבַיִת

יכבס את בגדיו ודרכינן בתורת כהנים מקרא דהאי אוכל לאו אכילה ממס הוא
אלא שיקהא כדי שיעור אכילה ובציאה בלא שהייה אינו מטמא בגדים: פרס. ד'
ציאים הן מזון סעודה בינונית פרס לשון פרוסה ששיעורוהו בחאי ככר האמור
בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם חליה לבית המנוגע צפרק כילד (לקמן
ד' פב:): פת חיטיין. אין שוהה בה כפת שיעורין: מיסב. שהייה זו בהסיבה שיעורוהו
ולא בנאכלת בעמידה והולך ובא שהוא שוהה באכילתו יותר: ואוכלה בליפתו.
שנאכלת מהר: ואינו מטמא באהל. קום עגס בלא בשר עד שיהא קום שדרה
שלימה או גולגולת או רוב בנינו שתי שוקיים וירך אחת או רוב מניינו קכ"ה
אברים: רביעית יין לנזיר. לחייבו מלקות: (כ"ט)

תוספות ואלה מדות המזבח באמות אמה וטופח. פי' בקונט' באמות קטנות
שיש באמה בינונית אמה וטפח מאלו וקשה דלא הוה ליה למיכתב וחק בוי"ו
כיון דקאי אאמות ונראה כמו שפירש"י בפירוש יחזקאל דפירש באמות אמה
אמות גדולות שיהא אמה וטופח בשל אמה בת ה' וכן תרגם יונתן באמתא דהיא
אמתא ופשך וקאי אשאר אמות המזבח וחק האמות הו קטנות: גפן כדי
רביעית יין לנזיר. פרש"י לחייבו מלקות וקשה דלא הוה דומיא דאחריני
דמשערינן בהו מילי אחריני ונראה כפרש"י דסוכה (ד' ו.) דפירש שאם אכל
ענבים וחרצנים ולולבים מגפן איכא למ"ד ברביעית וזה בין משערינן שיקח כוס
מלא יין וישים בו עלין ולולבין כשיעור מה שאכל ואם יצא רביעית חייב ואם
היה בא לשער במים היה יוצא רביעית בפחות שאין נגדשין על שפת הכלי כמו
יין וכה"ג תניא בתוספתא כיצד יעשה מביא כוס מלא יין ומביא זית אגורי ונותן
לתוכו ושופע אם שתה כיוצא בו חייב ואם לאו פטור דברי ר' עקיבא רבי אלעזר
בן עזריה אומר אינו חייב עד שישתה רביעית יין ואתיא לשמעתינן כרבי אלעזר
בן עזריה ובפי' ג' מינין (נזיר ד' לד.) תנן אינו חייב עד שיאכל ענבים כזית משנה
ראשונה אמרו עד שישתה רביעית יין רבי עקיבא אומר אפי' נזיר ששרה פתו בין
ויש בו כדי לצרף כזית חייב וקאמר בגמ' ת"ק מדמי להו אסורי נזיר אכילה
לשתיה פירוש ת"ק היינו משנה ראשונה מדמה אכילה לשתיה ובעי באכילת עלין
ולולבין נמי רביעית ונקט במתניתין שתייה משום דאכילה מינה ילפינן וטעמא
משום דכתיב לא ישתה תרי זימני ולא חש לפרש שם טעמא דר' עקיבא כיון
דאמר קרא וענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל בכזית והא
דנקט אכילה במשנה אחרונה משום דשתיה ילפינן מינה וכל חד נקט מידי דיליף
מיניה וא"ת ומ"מ מאי נפקא מינה לשער בין והלא כלי המחזיק רביעית הוא
ביצה ומחצה ומה שמפיל ביצה. ומחצה בין יין ובין מים אם שיעור עלין ולולבין

שאכל יפילו כל כך חייב וי"ל דנפקא מינה אם יש כלי שמחזיק מה שמפיל ביצה ומחצה מן היין שלא ישער עליו ולולבין בכוס מלא מים עד שיתמלא הכלי שזה הכלי אינו מחזיק ביצה ומחצה מן המים שאינן עבין כמו יין ונמצא שאין הכלי זה רביעית ודוחק: הגה"ה. וקשה דשמעתין אתיא דלא כמשנה אחרונה ועוד דבספרים ישנים מצא ר"ת דגרסינן בנזיר (ד' לח:) תנא קמא לא מדמי להו לכל איסורי נזיר לאכילה משמע להך גירסא דבאכילה לא פליגי אלא הוי לכולי עלמא בכזית וכן משמע בירושלמי דלא פליגי באכילה דקאמר משנה (תוספות)

רשב"א יס ספרים דגרסי הכי: בשלמא לרבא כי היכי דלהויין הללו שוחקות והללו עצבות אלא לאביי קשיא ועוד מאי ובלבד. ולפי גירסא זו משמע דפריך לאביי מדקתני בצרייתא כל, ועוד מדקתני ובלבד. ואינו מחוור אללי, חדא דהא אפילו לרבא כל לאו דוקא, דהא איכא מדות המזבח אמה יסוד ואמה סובב וקרנות וגב המזבח שהן באמה בת חמשה. ומיהו יס לומר בזו לרבא ניחא, דהכי קאמר כל אמות כלאים וסוכה ומבוי באמה בת ששה, ולאפוקי מסברא לאביי דאמר אפילו בכלאים גופייהו איכא לאפלוגי, ורוב אמות קאמר, וכן בסוכה וכן במבוי רוב אמותיהו, אלא לאביי מאי כל, דאי ליכול מינין לא קאמר דהא ליכא בת ששה טפחים אלא כלאים, וכלאים גופייהו לא כל אמות אלא רוב אמות, אם כן מאי כל. אלא דאכתי קשיא לי דלישנא דגמרא לא משמע הכי, דאם איתא הוה ליה למימר בשלמא לרבא היינו דקתני כל ובלבד כי היכי דלהויין הללו שוחקות, אלא ודאי משמע דכל עצמו אינו מדקדק אלא מלשון ובלבד שלא יהיו מכוונות. והכי פירושו: בשלמא לרבא דסבירא ליה דאמות כלאים ומבוי וסוכה באמה בת ששה ואין ביניהם אלא שאלו שוחקות ואלו עצבות שייך למימר ובלבד שלא יהיו מכוונות, דמכוונות שייך בדבר שהוא מעריך כבר והיינו שיהיו אלו שוחקות כנגד אלו העצבות, אלא לאביי שאין לו אמה בת ששה אלא בכלאים בלבד, מאי ובלבד שלא יהיו מכוונות, ואם בא לומר דאמות כלאים באמה בת ששה ושוחקות, הוה ליה למימר ובלבד שלא יהיו מכוונות, ומשני אמר לך אביי הכי קאמר אמת כלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהיו מכוונות, ומיהו מלשון פרש"י ז"ל (ד"ה אלא) נראה שאינו מקשה אלא מדקתני כל, אלא שנראה מתוך דבריו ללא גרים כלשון הכתוב בספרים שלנו, אלא כך בשלמא לרבא אלא לאביי קשיא, ומכל קא דייק. אלא שגם זה אינו מחוור בעיני דא"כ מאי קמשני אביי אימא אמת כלאים והא כל קתני. ואולי יחסר אביי [כל] מן הברייתא. גפן כדי רביעית יין לנזיר. פירש רש"י ז"ל: לחייבו מלקות. כלומר: דאם שיה רביעית יין. ואינו מחוור אללי, דאם כן אין זה מענין האחרים שמסערין בהן

לדברים אחרים. והפירוש הנכון כמו שפירש הוא ז"ל בפרק קמא דסוכה (ו, א) כדי רביעית יין בשאר איסורי נזיר, דאיכא למ"ד במסכת נזיר (לח, ב) דלולבין ועלין וחרלנין מטטרפין לשיעור רביעית יין, כלומר: שיעור שיתנם לכוס יין ילא מחמתם מן הכוס רביעית יין. וא"ת א"כ למה שיערו זיין. י"ל לפי שאינו דומה המשער בכוס מלא יין למשער בכוס מלא מים, לפי שהיין אינו ממהר ללאת כמו המים לפי שהוא עב ונגדף על שפת הכוס יותר מן המים. וכי האי גוונא תניא במסכת נזיר בתוספתא דנזיר פרק ד' (ה"א) כמה שיעורן בכזית, וכולן מטטרפין בכזית ויין וחומץ כיוצא בהן. כיצד הוא עושה, מציא כוס מלא יין ומציא כזית אגורי ונותן לתוכו וסופע, אם שטה כיוצא בו חייב דברי ר' עקיבא, ר' אלעזר בן עזריה פוטר עד שיטה רביעית יין. ומחלוקתן של ר' עקיבא ור' אלעזר בן עזריה משום דכתיב גבי נזיר (במדבר ו, ג) מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא יטהר וכל משרת ענבים לא יטהר וענבים לחים ויבשים לא יאכל, הנה שרריך אכילה עם שתייה כדי להקטין זה לזה. ר' עקיבא סבר ככל איסורי נזיר מקשינן שתייה לאכילה וסתם אכילה בכזית והלכך שתייה נמי בכזית, ור' אלעזר בן עזריה סבר דלדרבה מקשינן אכילה דשאר איסורי נזיר לשתייה מה התם שתייה ברביעית אף אכילה ברביעית, ואותו רביעית משערין אותו בכוס מלא יין וכמו שאמרנו. והכי נמי נחלקו בנזיר בפרק שלשה מינין (לד, א) דאמרינן התם: תנן אינו חייב עד שיאכל כזית מן הענבים משנה ראשונה עד שיטה רביעית יין ר' עקיבא אומר אפילו שרה פתו זיין ויש בו כדי לכרפו כזית חייב. ואמרינן עלה (לח, ב) במאי קא מיפלגי, תנא קמא סבר, כלומר: משנה ראשונה, כל איסורי נזיר מקשינן אכילה לשתייה, ור' עקיבא סבר כל איסורי נזיר מקשינן שתייה לאכילה, דמשמע להו דמאן דאמר עד שיאכל מן הענבים כזית הוא הדין לשתייה, ומאן דאמר עד שיטה רביעית יין הוא הדין לאכילה, דאי לא, כי קתני עד שיאכל מן הענבים כזית מאי קאמר משנה ראשונה עד שיטה כדי רביעית יין, דמה ענין שתייה אלל אכילה, אלל דמר נקט אכילה ומדמה שתייה לאכילה ומר נקט שתייה ומדמה אכילה לשתייה. והשתא סוגיא דשמעתין דהכא כר' אלעזר בן עזריה. (רשב"א)

תאנה כגרוגרת להוצאת שבת רמון כדתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים [\[דברים ח-ח\]](#) ארץ זית שמן (ודבש) ארץ שכל שיעוריה כזיתים כל שיעוריה ס"ד והאיכא הני דאמרן אלא אימא ארץ שרוב שיעוריה כזיתים דבש ככותבת הגסה ליום הכיפורים ותיסברא שיעורין מיכתב כתיבי אלא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי חציצין דאורייתא נינהו דכתיב [\[ויקרא טו-טז\]](#) ורחץ את כל בשרו (במים) שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים במים מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה כי איצטריך הילכתא לשערו וכדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן חוצצות שתים איני יודע שערו נמי דאורייתא הוא דתניא ורחץ את כל בשרו את הטפל לבשרו וזהו שער כי אתאי הילכתא לרובו ולמיעוטו ולמקפיד ולשאין מקפיד וכדרי' יצחק דאמר ר' יצחק דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד וליגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד אי נמי משום רובו שאינו מקפיד היא גופה גזירה ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה מחיצות דאורייתא נינהו דאמר מר ארון תשעה וכפורת טפח הרי כאן עשרה לא צריכא לר' יהודה דאמר אמת בנין באמה בת ששה אמת כלים באמה בת חמשה ולר"מ דאמר כל האמות היו בבינונית מאי איכא למימר לר' מאיר כי אתאי הילכתא לגוד וללבד ולדופן עקומה: היה גבוה מעשרים אמה ובא למעטו כמה ממעט כמה ממעט כמה דצריך ליה אלא רחבו בכמה רב יוסף אמר טפח אביי אמר ארבעה לימא בהא קא מיפלגי דמאן דאמר טפח קסבר מותר להשתמש תחת הקורה

רפ"י גרוגרת. היא תאנה יציקה ובה שיערו כל אוכל אדם לענין הוצאת שבת לתנן (שבת ד' עו): המוציא אוכלין כגרוגרת: בעל הבית חס על כליו ואם ניקב כמוציא זית מלניעו לאגוזים כאגוז מלניעו לרמונים לפיכך אם ניטמא וניקב עדיין טמא עד שניקב כמוציא רמון והיינו שיעורן כרמונים אבל כלי אומן העומד לימכר טהור בנקב קטן: רוב שיעוריה כזיתים. אכילת חלב ודם ונותר ופיגול וטמא

ונבילה ובהמה טמאה ובשר המת להאחיל ומגע נבילות: כל דבש האמור בתורה
דבש תמרים וכדלומר התם (בכורים פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים כי אם מז'
המינין ולא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבמקום אלמא פשיטא ליה לתנא
דתמרים מז' המינין דהיינו דבש: במים צמי מקוה. המכונסין משמע ואע"ג דלאו
חיים מדללא כתיב חיים: כל בשרו. משמע כל בשרו כאחד: לשערו. שתפסל בו
חליצה: וכדרכה. לאמר רבה חליצה פוסלת בשיעור: נימא אחת קשורה חוללת.
דמאי להדוקה שפיר ואין המים נכנסין בקשר: שלש אינו חוללת. דלא מיהדקי
שפיר ועיילי בהו מים: דבר תורה. הלכה למשה מסיני בתורה שבעל פה: רובו.
רוב שערו שאם יש בו דבר החולץ כגון דם יבש ודיו וטיט יבש ופת יבש או שקשור
רובו אחת אחת: ומקפיד עליו. שמלטער על ליכלוך זה שבראשו: ושאינו מקפיד
עליו. הוי כגופו ואע"ג דהוי ברובו לא חייץ: וגזרו על רובו שאינו מקפיד. הואיל
והוי רוב דמיו במקלת לחליצה לאורייתא: ועל מיעוטו המקפיד. הואיל דמיו ליה
בהקפדה וגזרו לאו הלכה למשה מסיני הוא אלא גזירה מדרבנן ורובו המקפיד
לחודיה הוא דהוה הלכה למשה מסיני: וליגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד
עליו משום מיעוטו המקפיד. דדמו להדדי דהאי מיעוט והאי מיעוט: אי נמי.
ניגזור בו משום רובו שאינו מקפיד דדמי להדדי דהאי אינו מקפיד והאי אינו
מקפיד: היא גופה גזירה. משום רובו המקפיד כדלומר: ארון תשעה וכפורת טפת.
ארון גובהו תשעה טפחים דכתיב (שמות כה) ואמה וחלי קומתו וכפורת טפח הרי
עשרה וכתיב ודברתי אתך מעל הכפורת ותניא בפ"ק דסוכה (ד' ה.) רבי יוסי
אומר לעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה דכתיב השמים שמים לה' והארץ
נתן לבני אדם ולמטה מעשרה טפחים חשיב ארץ דכתיב ודברתי אתך מעל
הכפורת אלמא עשרה הוי מחינה דלמעלה מעשרה לא חשיב ליה רשות תחתית
אלא רשותא אחרית: אמות בנין. כגון אמות הקרשים והיריעות: אמת כלים. כגון
אמות הארון והמזבחות והשלחן: באמה בת חמשה. דהשתא לא נפקא ליה מארון
מידי דלר' יהודה לא הוי לארון בהדי כפורת אלא שמנה טפחים ומחנה: צינונית.
באמה בת ו' צינונית לכל אדם ויש גדולה ממנה כדלומר בביבא דר' יוחנן (פסחים פו.)
שתי אמות היו בשוקן הצירה אחת יתירה על של משה חצי אצבע ואחת יתירה

עליה חזי ארבע נמאלת. יתירה על של משה ארבע: לגוד. לאמרינן בכמה דוכתי גוד אחית גוד אסיק ופחות משלך כלכוד ולסון לכוד כמו סניף דבר קר שוסיפו עליו והאריכוהו: וזא למעט. לעשות בנין ארבעא או עפר תחת הקורה בארץ למעט גובה החלל: כמה ממעט. משמע: כמה יגביה הקרקע: כמה לכריך ליה. עד שלא יהא החלל יותר על עשרים: רחבו. של מיעוט להרחיבו לתוך אורך המצוי כמה: טפח. כנגד רחבה של קורה ותחתיה: מאן לאמר טפח קסבר מותר להשתמש תחת הקורה. לאמר חודו החילון יורד וסותם כדמשמע לקמן (ד' ה:) והלכך כיון דשיעור עשרים אמה משום היכר הוא הרי יס היכר לעומד על אותו טפח שנגבה תחת הקורה: (כ"ז)

תוספות ראשונה עד שישתה רביעית דהא דרשינן שר שר דכתיב גבי שר רביעית ההין מה להלן רביעית אף כאן רביעית חזרו לומר לא יאכל ולא ישתה מה אכילה בכזית אף שתיה בכזית משמע דאכילה לכולי עלמא בכזית ונראה לרבינו תם דגרסינן בשמעתין גפן כדי כזית יין לנזיר וקשה לפירוש רבינו תם כך יכול לשער במים כמו בין במקום שיש זית אגורי ישים עליו ולובין אם יפילו שיעור עליו ולובין שאכל כשיעור שיפיל הזית הן מים הן יין חייב ואי בשתיה איירי לחייבו אם שתה כשיעור מה שמפיל זית אגורי מן היין דמשערין בין שהוא דבר מועט ולא במים פשיטא כיון דשתה יין שלא ישער אלא בין ומה צריך קרא וגם לפי קשה מאי נפקא . מינה ולי נראה דלפי לא קשה כלל דרביעית של תורה הוא אצבעיים על אצבעיים כו' כדאמרינן בערבי פסחים (ד' קט.) וזהו מה שמפיל ביצה ומחצה מן המים לפי חשבון דמי' סאה דמקוה והשתא משערין עליו ולובין שאכל כשיעור שיפילו מן היין כלי מלא אצבעיים על אצבעיים שהוא שיעור גדול ולא משערין כשיעור שיפילו מן המים שהוא דבר מועט. ע"כ הגה"ה: כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים. גבי כלי עץ מתנייא במסכת כלים פרק י"ז (מ"א) אבל גבי כלי חרס תנן בפ"ג (מ"א) דכלים העשויים לאוכלים שיעורן כזית והא דאמר בסוף המצניע (שבת ד' צה:) חמש מדות בכלי חרס ניקב כמוציא זית וכו' ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים היינו היכא דייחדו לרמונים אבל סתמא הוי כמוציא זית: שיעורן כרמונים. בפרק י"ז במסכת כלים (מ"ד) תנן הרמונים שאמרו ג' אחוזים זה בזה משמע דשיעורן בגי רמונים וקשה דבפרק המצניע (שבת ד' צה.) אמר ניקב כמוציא רמון טהור משמע רמון אחד ולקמן פ"ב (ד' כד.) בעי חזקיה ניקב כמוציא זית וסתמו וחזר וניקב עד שהשלימו למוציא רמון מהו ולא קאמר ניקב כמוציא רמון וסתמו וחזר וניקב כמוציא רמון עד שהשלימו לגי רמונים מהו וי"ל דגי אחוזים לא שיצאו ביחד אלא זה

אחר זה וצריך נקב רחב להוציא ג' בזה אחר זה יותר ממה שהיה האחד לבד אי נמי ג' אחוזים פירוש שגדילים ג' ביחד והם רמונים בינונים ולא מאותן שגדילין אחד או ב' יחד שהם גדולים ולא מאותן שגדילין ד' או ה' ביחד שהם קטנים ולעולם רמון אחד לבד קאמר: **הילכתא** נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי. בפרק בתרא דיומא (ד' פ.) א"ר יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני והיה כתוב בספרים שיעורין מכתב כתיבי אימא שיעורין של עונשין ולא גרסי הכי דהא מסקינן הכא דאסמכתא נינהו ועוד דלא הוה משני מידי אלא גרסינן עונשין מכתב כתיבי אימא וכו': **דבר** תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ. פי' בקונטרס בשערו משמע אבל בשרו אפילו מיעוטו שאינו מקפיד חוצץ וקשה לר"ת דבפרק הערל (יבמות ד' עח. ושם) אמרינן נכרית מעוברת שנתגיירה אין בנה צריך טבילה וקאמר אילימא משום דר' יצחק הא אמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו חוצץ והשתא אדרבה הוה ליה למימר כי אמר ר' יצחק בשערו בשרו מי אמר ועוד דבפ' דם חטאת (זבחים ד' צח.) מייתי דם שעל בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ ועוד אי בשערו דווקא אם כן כשנאמר הלכה למשה מסיני הוצרך לומר שערו רובו ומקפיד עליו חוצץ אם כן שערו הוי הלכה למשה מסיני ואמאי צריך קרא לשערו וכי האי גוונא פריך בכמה דוכתי: **מותר** להשתמש תחת הקורה. פירש בקונטרס דקסבר חודו החיצון יורד וסותם ומאן דאסר סבר חודו הפנימי יורד וסותם ולא רצה לפרש דמר סבר היכירא לבני רשות הרבים ומר סבר היכירא לבני מבוי משום דקאמר בתר הכי ואיבעית אימא דכולי עלמא קורה משום היכירא משמע דעד השתא לא הוי (תוספות)

כצ"א הא דתנן: **כל כלי צעלי צתים שיעורן כרמונים**. ככלי עץ מתנייא במסכת כלים (פי"ז, מ"א), אבל כלי חרס העשוי (לכחילה) [לכאכלים], שיעורן ככזיתים, ואם למשקין שיעורן ככונס משקה כדתנן בפרק ג' לכלים (מ"א). והא לאמרינן בסוף פרק המלניע (שבת לה, ב) חמש מדות בכלי חרס ניקב כמוציא זית וכו' ועוד כלי הוא לקבל רמונים. התם דוקא בשיחדו לרמונים אבל סתמו שיעורו כמוציא זית. שיעורן כרמונים. בפרק י"ז למסכת כלים (מ"ד) שנינו הרימונים שאמרו שלשה אחוזין זה בזה. ואמרו מקלת מרבותינו הלרפתים (תוד"ה שיעורן) ללאו למימרא שצריך נקב גדול כדי שיארו בו שלשה רמונים אחוזים זה בזה, דהא אמרינן בפרק המלניע (סם) ניקב כמוציא רמון, דמשמע רמון אחד מדלל האמר ניקב כמוציא רמונים. ועוד דלקמן (כד, א) וכן בשבת בריש פרק ואלו קשרים (ק"ב, ב) אמרינן ניקב כמוציא זית וסתמו עד שהשלימו למוציא רמון מהו, ואם איתא היה לו לומר ניקב כמוציא רמון וסתמו עד שהשלימו לשלשה רמונים. אלא שלשה רמונים דקתני, הכי קאמר: רמון שאמרו לא כאותו רמון גדול שאינו

יולא בעוקץ אחד אללא אחד או שנים, ולא קטן כאותן שיואלאין ארבעה בעוקץ אחד, לפי שהם דוחקין זה את זה ואין גדלין כל כך, אללא ברמון בינוני שאוחזין שלשה זה בזה. אללא הלכתא וקרא אסמכתא בעלמא. אע"ג דאמרינן הכא דעלם כשעורה הלכה, וכן שנו בצרייתא ומתנייא בפרק המילה (שבת קלז, א) אמר ליה ר' עקיבא עלם כשעורה הלכה, הני מיילי לענין נזיר אבל לטומאת כהן עלם כשעורה דאורייתא הוא וכדדרשינן ליה (בנזיר נד, א) מצעלם אדם זה עלם כשעורה. נימא אחת חולאת אם רוב שערו קשור נימא אללא אחת ממש אינה חולאת דמיעוטו שאינו מקפיד הוא. וכתב הרמב"ם בפרק שני דמקוואות (הט"ו) וזה לשונו: שיערה אחת שנקשרה חולאת והוא שיהיה מקפיד עליה אבל אם אינו מקפיד עליה עלתה לו טבילה עד שיהא רוב שערו קשור נימא אללא בפני עצמה כך הורו הגאונים. ויראה לי ששערו של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנאמר רוב השער, אללא אע"פ שכל שער ראשו קשור נימא אללא אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אללא א"כ נאטרף לחוץ אחר (בין שניהם) על גופו ונמלא הכל רוב גוף כמו שבארנו, ואחד הנדה ואחד שאר טמאין שיס בראשן שער ע"כ. ומסתברא כדברי הרב ז"ל שאין השער גוף בפני עצמו שנלך אחר רובו, אבל הראב"ד ז"ל כתב בהשגות דמסתברא כדברי הגאונים ז"ל. כי אלטריד הלכה לרובו ולמיעוטו ולמקפיד ושאינו מקפיד. פירש רש"י ז"ל: רובו רוב שערו. נראה מדבריו דלא נאמרה הלכה לרובו ומיעוטו ומקפיד ושאינו מקפיד אללא בשער בלבד. ואינו מחוור, דהא אמרינן בפרק הערל (יבמות עח, א) מעוברת שנתגיירה בנה אינו לריד טבילה (כלומר) לעובר ירך אמו הוא, דאי לא תימא הכי טעמא מאי אלימא מדר' יצחק הא אמר רב כהנא לא שנו אללא רובו אבל כולו לא, ואם איתא עדיפא מינה הוה ליה למימר לא שנו אללא שערו אבל גופו לא. ועוד דאם איתא אף בצגדים דכתב בהו וכבס בגדיו לריד (בהו) שלא יהא דבר חוץ בו ואפילו אינו מקפיד, ואלו במס' מקוואות (פ"ט, מ"ה) יהיב בהו שיעורא לחליצה ומייתנין לה בשלהי אלו קשרים (שבת קיד, א) רבב על המרדעת חוץ רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האיטלקי. ועוד שנינו שם (מ"ו) של בנאים כלומר: של ת"ח מלך אחד חוץ ושל בור משני כדלין. ובזבחים (נח, ב) דם על בגדו חוץ ואם טבח הוא אינו חוץ כלומר: שאינו מקפיד, רבב על בגדו חוץ ואם מוכר רבב הוא אינו חוץ, אללא ודאי הלכתא בין לשערין בין לגופו בין לכל הנטבלין. כל האמות היו בינוניות. פירוש: חוץ ממדות המזבח. דמאן דאמר טפח קסבר מותר להשתמש תחת הקורה ומאן דאמר ארבעה קסבר

אסור להשתמש תחת הקורה. כך גרס רש"י ור"ח ז"ל, ורע"ג דאזיי הוא לאמר לקמן (ט, א) מסתברא דר' יוחנן תחת הקורה, כלומר: דמותר להשתמש תחת הקורה. י"ל דהיינו דלחינן הכא לא דכ"ע מותר להשתמש תחת הקורה, ומ"ד לימא זבא קמפלגי לא ידע לה להא דאזיי. והראב"ד ז"ל גרס איפכא, מ"ד טפח קסבר אסור להשתמש תחת הקורה ומ"ד ארבעה קסבר מותר להשתמש תחת הקורה, ולפי גירסא זו אתי שפיר, אלא שאין גרסתו ופירושו מתיישב בעיני לפי שיטת שמועתינו. (רש"א)

א

-

ה

דף

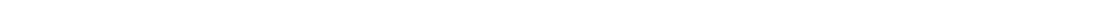
ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה לא דכולי עלמא קסברי מותר להשתמש תחת הקורה ובהא קא מיפלגי מר סבר קורה משום היכר ומר סבר קורה משום מחיצה ואיבעית אימא דכולי עלמא קורה משום היכר והכא בהיכר של מטה ובהיכר של מעלה קא מיפלגי דמר סבר אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ומר סבר לא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ואיבעית אימא דכולי עלמא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה והכא בגזירה שמא יפחות קמיפלגי: היה פחות מעשרה טפחים וחקק בו להשלימו לעשרה כמה חוקק כמה דצריך ליה אלא משכו בכמה רב יוסף אמר בד' אביי אמר בארבע אמות לימא בדרבי אמי ורבי אסי קמיפלגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי אם יש שם פס ד' מתיר בפירצה עד עשר ואם לאו פחות משלשה מתיר שלשה אינו מתיר לרב יוסף אית ליה דרבי אמי לאביי לית ליה דר' אמי אמר לך אביי התם סוף מבוי הכא תחלת מבוי אי איכא ארבע אמות אין אי לא לא אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו ואי בד' היכי משכחת ליה וכי תימא דפתח לה בדופן האמצעי והאמר רב נחמן נקיטינן איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ובתים וחצרות פתוחין לתוכו ורב יוסף דפתח ליה בקרן זוית אמר אביי

מנא אמינא לה דאמר רמי בר חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדופנו של מבוי פחות מארבע אמות נידון משום לחי ואינו צריך לחי אחר להתירו ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו ורב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ארבע אמות למיהוי מבוי אפי' בארבעה טפחים נמי הוי מבוי: גופא אמר רמי בר חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדפנו של מבוי

דף"י ומאן דאמר ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה. לחודה הפנימי יורד וסותם ורוחב הקורה הוי חוץ לסתימה ולמשתמשים במבוי אין להם היכר בקורה שהרי בנמוך הן הלכך כריך שימשך לתוך המבוי שתהא הקורה ניכרת להם כשישמעו באתו גובה וכיון דאפיקתיה מתחת הקורה כריך שיהא מקום הניכר וחשוב: לא דכולי עלמא מותר ובהא פליגי מר סבר קורה. שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא דלא ליתי למישרי רשות הרבים והרי יס כאן היכר בכניסתן כשמשתמשין תחת הקורה: ומאן דאמר ארבעה קסבר קורה. המתרת במבוי טעמא משום מחילה לאמרינן חודה החילון יורד וסותם ואמרו רבנן דבטפי מעשרים לא אמרינן יורד וסותם וכיון דלא הוי מיעוט ד' הוי מחילה העשויה לפחות מד' וקיימא לן בכל דוכתא דמחילה שאינה ראויה לד' לאו מחילה היא דאין רשות היחיד לפחות מד' טפחים ואע"פ שמוקף מחילה של עשרה טפחים ובגזוזטראות לחנניה בן עקביא נמי הכי אמרינן דאין מחילות אלא אם כן יס תוך החלל ארבעה צפרק כילד משתתפין (לקמן פו:): גזירה שמה יפחת. על ידי דריסת רגלים יפחת המיעוט ויעמוד על פחות מטפח הלכך בעינן טפי וכיון דאפיקתיה מהיכר של מעלה אוקמיה אד' דחשיבי בכל דוכתא: משכו. של חקק לתוך אורך המבוי בדבר הבולט כגון מיעוט שייך למימר רוחב ובדבר השוקע ומקיפות אותו מחילות כגון חקק שייך לומר לשון משך: רב יוסף. דבעי לעיל טפח הכא בעי ארבעה דהתם דאיתיה לדופן ולמעוטי קאתי בהיכר בעלמא סגי הכא דהשתא הוא דמשוי ליה דופן בין לרב יוסף ובין לאזביי בעינן דליתחזי האי דופן לשיעור הכשר אורך מבוי שלם הלכך לרב יוסף שיעור משך מבוי בד' טפחים ואזביי סבירא ליה שיעור משך מבוי בד' אמות: שפרץ מלידו אחד. מן הכתלים שבאלו ארכו:

כלפי ראשו. סמוך לקורה הימנה ולפניה: אם יש שם פס ד'. אם נשתייר מן הכותל או עשה פס ד' במקום הפרכה סמוך לקורה: מתיר פירכה. אף על גב שנשתייר שם עדיין פירכה עד עקר לכיון דיך הכשר אורך מצוי מן הקורה עד הפירכה לא בטל ליה תורת פתח מקמאי ובמלתיה קאי וקורתו מתירתו ופירכתה מתרת כיון דלאו יותר מעשר תורת פתח עליה ומצוי אינו נפסל בפתחים הרבה אי נמי שצקו בני מצוי פתחא קמא ונפקו ועיילי בהאי פירכה משום דדרך קלרה היא להם אפ"ה לא בטלה תורת פתח וקורה מן הראשון משום דהוי פתח לד' הסמוכין לו הואיל וד' אורך ראויין לקורה דיך בהן הכשר מצוי: ואם לאו. דאין שם פס ד': פחות מג'. אם הפירכה פחותה מג': מתיר. תיקון המצוי את המצוי שהרי כלבוד דמי ואין כאן פירכה ואם הפירכה ג' אינו מתיר לכיון דממעטין בני מצוי בהילוכן ומקריין את דרכן דרך אותה פירכה חיישינן דילמא שצקי פתחא רבה ועיילי ונפקי בהאי פירכה ובטיל ליה פתחא קמא ובטלה קורה דידיה ואין קורה למצוי זה והאי טעמא מפרש לקמן בפירקין: ואזיי לית ליה דר' אמי ודר' אסי. דהא הכשר מצוי בד' אמות קאמר והכא נמי אי ליכא פס ד' אמות אין קורה זו ראויה לאותו הפס ואין כאן קורה: סוף מצוי. כגון הא דר' אמי ור' אסי שצבר היה מצוי ואירע בו פסול ה"נ דלמיהדר לשוייה מצוי סגי בד' טפחים: תחילת מצוי. כגון גבי חקק דהשתא קאתי לשוייה מצוי: בתים וחצרות. בתים פתוחין לחצרות וחצרות למצוי שכן היה דרכן שאין בתים פתוחין אלל לחצריהן וכל חצר האמור בהש"ס ובמשנה אינו אלל לפני הבית אלל שאחורי הבית מוקפה או רחבה קרי ליה: ואי אמרת בד' הוי מצוי היאך ניתר באורך ארבעה. מכדי מיעוט חצירות שמים ואין פתח פחות מד' ואיך יפתח פתח רוחבו ארבעה במשך המצוי שאינו אלל ד' איה מקום הפלימין ועוד כולו פרוץ הוא: וכי תימא דפתח ליה בדופן אמלעית. וכי קאמר רב יוסף הכשר מצוי באורך ד' במצוי רחב מאד קאמר ויכול לפתוח פתח החצירות בדופן שמאחריו: והאמר רב נחמן נקיטינן. מסורת מאבותינו מנהג מרביתנו: ארכו יתר על רחבו. הוי מצוי וניתר בלחי וקורה אלל מרובע דין חצר עליו ואמרי' לקמן חצר לריכה פס ד' או פס משהו מכאן ופס משהו מכאן היכא דפריכה במלואה לרה"ר וכיון דאמרת ארכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו ואין שם

דמסתמא בכל מצוי קאמרינן ואפילו כשרחצו יותר מארבעה, ואנן הא קיימא לן לאין המצוי ניתר בלחי וקורה אלא בשארכו יותר על רחצו. וליתא, דלכ"ע כל שנשאר במקום קורה כשיעור מצוי רואין את המצוי כולו כאחד והפרצה כפתח שבמצוי, ואין הפרש בין שנשאר פס ארבעה ובין שנשאר ד' אמות או יותר, ומשום הכי קא סלקא דעתך דרב יוסף כרב אמר וכרב אסי, דאלו לא נשאר כשיעור מצוי אין זה קורת מצוי. ודחה אביי דשאני התם דסוף מצוי וכו'. ורב יוסף דפתח ליה בקרן זוית. פירש רש"י ז"ל: דפתח שלשה במשך וטפח באמצעית. ואינו, דכבי הא אין אלכסונו אפילו שלשה טפחים ושני חומשין. אלא כריך הוא לפתוח בכותל במשך שלשה טפחים וכמהלה ובדופן האמצעי קרוב לשני טפחים. ארבע אמות נדון משום מצוי. ואפילו למ"ד לחי משום מחילה, ולכאורה הוה משמע דכל דמשך טפי עדיף, אפילו הכי כיון דלית ליה היכירא דנעשה משום לחי מגרע גרע דהיכר לחי בעינן. ורב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד לאיכא ד' אמות. ותמיהא לי דמכל מקום נידון משום מצוי קאמר, ואי משך מצוי בארבעה מאי קאמר, הוה ליה למימר ארבע אמות אינו נידון משום לחי או נידון משום כותל. ומתוך הדחק יס לי לומר דרב יוסף מודה דסתם מבואות אין אדם עושה אותם על הרוב בפחות מארבע אמות, אלא שהוא חולק לענין הדין לאפילו בן ארבעה דינו כמצוי, ולחי משום היכר הוא והלכך עד ארבע אמות נראה להן לבריות עדיין בלחי, אבל יותר מארבע אמות הרי הוא להם כמצוי ואין כאן היכר לחי להם, והלכך אינו נדון משום לחי. למהוי מצוי בארבעה טפחים נמי הוי מצוי. ואיכא למידק דהא רב יוסף גופיה הוא דאמר לקמן (י, א) גבי ההיא דרב הונא דאמר לחי המושך עם דופנו של מצוי עד ארבע אמות נדון משום לחי ומשתמש עד חודו הפנימי, ד' אמות נדון משום מצוי, ש"מ תלת ש"מ משך מצוי בארבע אמות. וי"ל דהתם לטעמיה דרב הונא קאמר, אי נמי לאפוקי מתורת לחי קאמר כדהכא. ולפי מה שכתבתי אני (לעיל ד"ה ורב יוסף) דסתם מבואות של ד' אמות, י"ל דנפקא מינה למקח וממכר. ועוד כריכא עיון. (רשב"א)

פחות מארבע אמות נידון משום לחי ואין צריך לחי אחר להתירו ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו אותו לחי היכן מעמידו אי דמוקי ליה בהדי' אוספי הוא דקא מוסיף עליה אמר רב פפא דמוקי ליה לאידך גיסא רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו תימא דמוקי לה בהדי' דמטפי ביה או דמבצר ביה אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי שמונה אבל במבוי שבעה ניתר בעומד מרובה על הפרוץ וקל וחומר מחצר ומה חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ מבוי שניתר בלחי וקורה אינו דין שניתר בעומד מרובה על הפרוץ מה לחצר שכן פרצתה בעשר תאמר במבוי שפרצתו בארבע קסבר רב הונא בריה דרב יהושע מבוי נמי פרצתו בעשר למאן קאמרינן לרב הונא והא רב הונא פרצתו בד' סבירא ליי' רב הונא בריה דרב יהושע טעמא דנפשיה קאמר רב אשי אמר אפילו תימא במבוי שמונה נמי לא צריך לחי מה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה על הפרוץ ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דבריהן וספק דבריהן להקל: אמר רב חנין בר רבא אמר רב מבוי שנפרץ

דכ"י פחות מד' אמות. ברוחב המבוי נידון משום לחי וסמכינן עליה ואע"ג דלאו לשם לחי איקבע דקיימא לן הלכתא כדבוי בלחי העומד מאליו דכשר: ד' אמות. אם היה צולט לתוך רוחב המבוי ד' אמות נידון משום מבוי כלומר כיון דאורח הכשר מבוי ניתר בכך בעלמא ומיקרי מבוי הכא נמי נפיק מתורת לחי דלא סמכינן עליה אע"ג דאי עבדיה משום לחי הוי כשר למשום דריצה בסתימתו לא גרע מלחי משהו הכא כיון דלאו להכי איקבע אנו במחשבה לא מצינן לאפוקיה מתורת כותל ולשווייה לחי דכיון דנפק ליה מתורת לחי ונמלא שאין תיקון למבוי זה וכריך לחי אחר להתיר המבוי אלמא מדקתני דבליכר מד' אמות לא הוי מבוי לאפוקי מתורת לחי שמע מינה הכשר מבוי בד' אמות: בהדיה. אלכו ברוחב המבוי: באידך גיסא. אלכל כותל האחר כנגדו: דמטפי ביה או דמבצר ביה. גבוה ממנו או נמוך ממנו א"נ או עב ממנו או דק ממנו כדי שימשך ממנו ולחוץ או הימנו ולפנים: במבוי שמונה. שרחב שמונה אמות וכל שכן אם יותר: אלכל במבוי שבעה ניתר.

המצוי ואע"פ שאין זה לחי הואיל וסתומת הפתח מרובה על הפרוץ: ומה חזר. מרובעת או רחבה יותר על אורכה שאינה ניתרת בלחי וקורה אם נפרץ כותל שעל פני רשות הרבים על פני כולו והעמיד בו לחי משהו אינו מתיר אלא"כ יס בו פס ד' כדאמרינן לקמן בפרקין (ד' יב.) פסי חזר לריכין שיהא בהן ארבעה: ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ. אפילו נפרצו בה פרצות הרבה בד' מחילותיה סביב ונסתייר שם מן העומד עד שרבו עומדים על הפרצות מותרות בלא שום תיקון: מצוי שניתר. פתיחת כותלו הסמוך לרשות הרבים בלחי משהו: אינו דין שיהא ניתר בעומד מרובה על הפרוץ. בלא שום סימן אחר ומיהו מצוי שמונה אע"ג דבהאי קל וחומר נמי מצי למישרייה דהא יותר מד' טפחים הוי האי פס וחזר משתרייא בפס ד' כיון דלאו לשם לחי הוקבע שם ולא לשם תיקון פס הוקבע שם כי היכי דיאלא מתורת לחי יאלא מתורת פס ולא מנכרא מילתא ואמרינן זהו פתחו ולא נעשה בו תיקון להתירו: חזר אין פירצת י' אוסרת בה אלא"כ הוי מלואו בכותל או יותר מעשר והכי קיימא לן במתניתין (לקמן ד' טו:). כל פירצה שהיא בעשר אמות מותרת: תאמר במצוי. דאמר רב הונא בארבע לקמן (ד' ו.). למאן קאמרינן לרב הונא. האי ק"ו אליבא דמאן קאמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אליבא דרב הונא בריה דרב הונא תלמידיה דרב דהא הך שמעתין דלחי הבולט רב הונא אמרה ומילתיה דרב הונא קא מפרש רב הונא בריה דרב יהושע: פירצתו בד' סבירא ליה. לקמן בשמעתין: טעמא דנפשיה קאמר. והכי קאמר במצוי שמונה קא מסתברא מילתיה דרב הונא אבל במצוי שבעה לא מסתברא כוותיה דאייכא למישריה בקל וחומר: אי עומד מרובה על הפרוץ. שהיו ארבע אמותיו של לחי שוחקות ונמלא פרוץ חסר מארבע הרי ניתר בכך: ואי פרוץ מרובה. נמלא שאין ד' שלימות בלחי ונידון משום לחי דהא רוב בני אדם אין יכולין לכמאס: מאי אמרת. לאוסרו דילמא כמאס וכי הדדי נינהו ואין כאן לחי שהרי יס בו ארבע אמות ולא עומד מרובה: הוי ספק דבריהם. שמה כמאס ואסור ושמה לא כמאס ומותר לטלטול מצוי מדרבנן הוא וספק דבריהם להקל: (רע"ו)

תוספות פחות מארבע אמות נידון משום לחי. וסמכין עליה ואע"ג דלאו לשם לחי הוקבע משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאיליו ואפילו לר"ת דפסק

כרבא מ"מ הכא איירי אליבא דרב הונא ואבבי מרב הונא דייק לה לקמן בפירקין (ד' טו.) ונראה דרש"י מדקדק דמיירי הכא בלא הוקבע לשם לחי מדמפליג בין ד' לפחות מד' דאילו עבדיה לשם לחי הוי כשר בכל ענין דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אבל ההיא דלקמן (דף י.) דלחי המושך הואיל והוי לאורך המבוי ואינו סותמו דנידון משום מבוי אפילו הוקבע לשם לחי ולהכי כי דייק מיניה לקמן (ד' י.) שמע מיניה תלת לא קאמר שמע מינה ד' דלחי העומד מאליו הוי לחי ולקמן (דף ט.) פרש"י ולרשב"ג ליהוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים שכן דרך מעמידי לחי שמושכין קימע' כלפי חוץ א"כ משמע דר"ל אע"ג דהוקבע לשם לחי נידון משום מבוי: **ארבע** אמות נידון משום מבוי. אפילו למי"ד (לקמן ד' טו.) לחי משום מחיצה דהיה לו להועיל יותר אם סותמו מ"מ היכר קצת בעינן ואע"ג דהיכא דהעמידהו לשם לחי לפי' הקונטרס מועיל אע"ג דאין היכירא מ"מ י"ל כשהועמד לשם לחי יש קול ואיכא היכירא: **אותו** לחי היכן מעמידו. במבוי רחב יותר משמונה קא בעי דברוחב ח' היכן שיעמידנו הוי עומד מרובה: **קל** וחומר מחצר. אע"ג דחצר ומבוי שוין דכשהן מרובעין צריכין פס ד' ואם ארכן יותר על רחבן ניתרין בלחי וקורה מכל מקום עביד קל וחומר שפיר דבמקום דלא מהני לחי וקורה דהיינו במרובעים מהני עומד מרובה ואמחיצה רביעית הוא דעביד קל וחומר דליהני עומד מרובה אבל שיועיל עומד מרובה בכל ד' מחיצות ליכא למילף דדיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו לחי: **אינו** דין שיהא ניתר בעומד מרובה. פירש בקונט' ומיהו במבוי ח' אע"ג דבהאי ק"ו נמי מצי למשרייה דהא יותר מד' הוי האי פס וחצר משתריא בפס ד' כיון דלאו לשם לחי הוקבע ולא לשם תיקון פס הוקבע כי היכי דאפקינן מתורת לחי אפקינן נמי מתורת פס ור"י פי' דאין סברא ללמוד לענין תורת פס מחצר דבחצר הפס מהני משום מחיצה משום הכי כל שכן דמהני היכא דסותמו טפי אבל במבוי שהקילו חכמים בלחי אפי' למי"ד משום מחיצה צריך שיהא שם לחי עליו אבל לענין עומד מרובה הוי ק"ו טוב משום דהוי מחיצה גמורה שמועיל בכל ד' דפנות אבל לחי ופס לא מהני אלא במחיצה רביעית וליכא למימר פס ד' אמות יוכיח דמהני בחצר ולא מהני במבוי אף אני אביא עומד מרובה דכיון שאין יכול ללומדו מק"ו הכא נמי ליכא למימר תוכיח ועוד מה לפס ד' אמות שכן לא מהני אלא במחיצה רביעית תאמר בעומד מרובה דמהני בכל ד': **תאמר** במבוי שפירצתו בארבע. וא"ת והיא גופיה נילף מק"ו מחצר שיהא פרצתו בעשר ומאי טעמא דרב הונא דאמר בארבע וי"ל דלא שייך ק"ו אפרצת עשר משום דהיא הנותנת דבשביל שמבוי ניתר אפי' בלחי משהו הוי פרצתו בד' ואפילו לאידך לישנא דאמר לקמן (ד' י.) גבי פסי ביראות כיון דאקילו בהו חד קולא אקילו בהו קולא אחריתי התם משום עולי רגלים הקילו קולא יתירא מפני דוחקן וא"ת א"כ מאי פריך מה לחצר שכן פרצתו ב"י מה פירכא היא זו נימא היא הנותנת משום דלא התרתיו אלא בעומד מרובה שרי עד עשר וי"ל דהיא הנותנת לא

אמריו אלא לסתור הק"ו אבל לסתור הפירכא כדי לקיים הק"ו לא אמר: שפרצתו בד'. וא"ת ונעשה ק"ו מלחי וקורה שאין מועיל בחצר מהני במבוי עומד מרובה כו' וי"ל דאיכא למימר פירצ' עשר תוכיח וליכא למימר דנילף שלא יועיל לחי וקורה למבוי ועומד מרובה לחצר דגמירי לה מסיני דמהני וכן שיועיל לחי וקורה לחצר ליכא למילף דגמירי דבעי פס ארבעה ועוד דמעומד מרובה ליכא למילף דמה לעומד מרובה דמהני בכל ד' דפנות וממבוי נמי ליכא למילף דמה למבוי שכן פרצתו בארבעה לרב הונא: **וספק דבריהם להקל**. וא"ת תיפוק ליה דקיימא לן בפירקין (ד' טז:) דפרוץ כעומד מותר וי"ל דהכא קיימא לן אליבא דרב הונא בריה דרב יהושע דאית ליה לקמן (ד' טו:) פרוץ כעומד אסור וא"ת ואמאי הוי ספק דבריהם הא קיימא לן דבידי אדם אפשר לצמצם דקיימא לן כרב פפא דאמר פרוץ כעומד מותר ואי לא אפשר לצמצם ליחוש דילמא פרוץ מרובה וכן בפרק ב' דחולין (ד' כח:) דפליגי במחצה על מחצה אי הוה כרוב משמע דאפשר לצמצם והא דאמרינן בפרק ג' דיבמות (ד' כח.) לא סתם לן תנא כר"י הגלילי דאמר אפשר לצמצם היינו בידי שמים ובהזורק (גיטין ד' עח.) גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה דאמר וניחזי הי מינייהו קדים וכ"ת כשבאו שניהן בבת (תוספות)

רש"א ארבע אמות נדון משום מצוי. פירש רש"י ז"ל: דלע"ג דאי עבדי' משום לחי הוה כשר למשום דריצה בסתימתו לא גרע מלחי משהו, הכא כיון דלאו להכי אקבע אנו במחשבה לא מצינו לאפוקי מתורת כותל ולשווייה לחי. וא"ת לפי פירוש זה אפילו כשלא הוקבע לשם לחי למה לא יכשיר כשהוא בן ארבע אמות למ"ד לחי משום מחילה, דכ"ש דעדיף טפי כל דמשך טפי, ואם תאמר משום דבעינן היכר קלת וליכא, אפילו כשהוקבע נמי לשם לחי לא יתיר דהא ליכא היכר. וי"ל דמכל מקום כשהוקבע לשם לחי יס לו קול. ומכל מקום קשה לדברי רש"י ז"ל דהא לקמן (ט, ב) גבי (לחי) [מצוי] שרפנו בלחיים ב'אנו למחלוקת רש"א ורבנן אקשינן ורש"א ג' להוי כנראה מבחוץ וסוה מבפנים, ופירש רש"י ז"ל בעלמו דכל סתם מעמידי לחיים מושכין אותן לחוץ קלת, אלמא בשהוקבעו שם לשם לחי קא מיירי, ואפילו הכי קא מפרש רב אשי (שם) כגון שרפנו בלחיים פחות מארבעה במשך ארבע אמות לרש"א ג' דאמר אמרינן לבד הוה ליה מצוי ונריך לחי אחר להתירו. ויש לומר דשאני התם דהם למשך המצוי וכיון שכן נראין כמצוי בפני עצמן ואין קול יולא עליהם כל כך, אבל כאן שהם לרחבו של מצוי אפילו ארבע אמות כיון שהוקבע לשם כך קול יולא עליו. אוחו לחי היכן מעמידו אי דמוקי לה בהדיא אוסופי מוסיף עליה. פירוש: במצוי שהוא יותר על שמונה, דאי בשמונה כי מוספת עליה מיהא נותר משום עומד מרובה על הפרוץ, אלא במצוי יתר

על שמונה קאמרא, כך פירשו בתוס' (ד"ה אותו). ולי נראה לאפילו בזן שמונה קאמרא, ואלו כדלעיל דרב הונא דהוא מריה דהאי מימרא קא בעי לה ולפרושי מאי דקאמר וצריך לחי אחר להתירו, ואיהו הא לית ליה שיהא ניתר בעומד מרובה על הפרוז דקל וחומר דחצר לדידיה ליתיה כדליתא בסמוך. לא אמרן אלא במבוי שמונה. ורב הונא בריה דרב יהושע אזיל לטעמיה (להלן טו, ב) דלית ליה פרוז כעומד כפרוז דמי, אבל לדין דקיימא לן כרב פפא דאמר כעומד דמי אפילו במבוי שמונה ניתר ממה נפשך. ורב אשי נמי דאמר בסמוך מאי אמרת דכי הדדי נינהו הוה ליה ספק דדבריהם וספק דדבריהם להקל, לטעמיה דרב הונא בריה דרב יהושע קאמר. ותמה אני על הרב אלפסי ז"ל שהביא דרב אשי ולא היה צריך לה, אלא אפילו למאס ושיער ונמצאו כהדדי ניתר משום דכעומד דמי. וספק דדבריהם להקל. איכא למידק דהא אפשר למיקם עליה דהא בדבר הנעשה על ידי אדם אפשר למאס, דאי לא תימא הכי גבי סוכה דאורייתא היכי שרי בה רב פפא מחאה על מחאה (סוכה טו, א) וכן נמי גבי שחיטה היכי שרינן ביה מחאה על מחאה (חולין כח, ב) דהא אי אפשר למאס ושמא לא נשחט מחציתו ממא. וי"ל דלעולם אי אפשר למאס אפילו ע"י אדם סבירא לן, וכדאמרין ביצמות פרה ארבעה אחים (כח, א) לא סתם לן תנא כר' יוסי דאמר אפשר למאס, וגבי סוכה ושחיטה היינו טעמא משום דתרי דדין להתיר, דילמא נשחט רובו ואם תמצא לומר מחציתו בצמאס אפילו הכי כשר, מאי אמרת דילמא פחות משוה אינו אלא דא אחד והולכין אחר רוב הדדין דהוה ליה כעין ספק ספיקא. ומכל מקום אינו מחוור כל הצורך, דא"כ למה הוצרך רב אשי כאן לומר הוה ליה ספק דדבריהם דאפילו בשל תורה נמי, דהכא נמי שני דדין להתיר שמא רובו וניתר משום עומד מרובה על הפרוז ואי אמרת פרוז מרובה הוה ליה לחי, ואין לך זו לאסור אלא כשהוא מצומאס ממא. אלא יש לפרש דודאי כל שבידי אדם אפשר למאס, והיה דבידי שמים אי אפשר למאס לדין דלית לן כר' יוסי דאמר אפשר למאס, והכא אף ע"ג דבידי אדם הוא ואפשר למאס כיון שצמאסו נמצא בדוחק ואין רוב בני אדם בקיאים לעמוד עליו, ועוד ששני דדין להתיר כמו שאמרנו, לא הכריחוהו חכמים לדקדק ולשער בשל דבריהם. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל (בד"ה ואי) שפירש דהא רוב בני אדם אין יכולין למאס והוי ספק שמא צמאס ואסור ושמא לא צמאס.

(רש"י א)

ומותר.

צמאס

לא

שמא

מצידו בעשר מראשו בד' מאי שנא מצידו בעשר דאמר פתחא הוא מראשו נמי נימא פתחא הוא א"ר הונא בריה דרב יהושע כגון שנפרץ בקרן זוית דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי ורב הונא אמר אחד זה וא' זה בארבעה וכן א"ל רב הונא לרב חנן בר רבא לא תפלוג עלאי דרב איקלע לדמחריא ועבד עובדא כוותי א"ל רב בקעה מצא וגדר בה גדר אמר רב נחמן בר יצחק כוותיה דרב הונא מסתברא דאיתמר מבוי עקום רב אמר תורתו כמפולש ושמואל אמר תורתו כסתום במאי עסקינן אילימא ביותר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום אלא לאו בעשר וקאמר רב תורתו כמפולש אלמא פירצת מבוי מצידו בד' ורב חנן בר רבא שאני התם דקא בקעי בה רביס מכלל דרב הונא סבר אע"ג דלא בקעי בה רביס מ"ש מדרי' אמי ורב אסי התם דאיכא גידודי הכא דליכא גידודי : ת"ר כיצד מערבין דרך רה"ר עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן חנניה אומר ב"ש אומרים עושה דלת מכאן ודלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל ב"ה אומרים עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן ורה"ר מי מיערבא והתניא יתר על כן א"ר יהודה

רפ"י מצידו. זכותל ארכו ולא אלל ראשו אלל שיט ארבעה עומד מן הפתח עד הפרצה: מראשו. שהיה מבוי רחב כ' אמה וסתמו עשר אמות כדתנן והרחב מעשר ימעט ונפרצה פירצה באותה סתימה: לא תיפלוג עלאי. לומר דרב מכסר פירצת עשר בצידו דהא רב איקלע לדמחריא כו': בקעה מצא. עמי הארצים היו ומזלזלי במאות והחמיר עליהן לעשות סייג להרחיקן מן העבירה כאדם הגודר בקעה פרוצה לשומרה: מבוי עקום. ושני פתחיו לרשות הרבים: תורתו כמפולש. ומבוי המפולש לרה"ר כריך אורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן כדלקמן אף זה כריך לשני פתחיו לכד רה"ר לחי לכל רוח ובעקמומיתו כריך אורת פתח דפילוש שהוא מפולש לחבירו הוי כמפולש לרה"ר: תורתו כסתום. ואין כריך בעקמומיתו כלום אלא אלו עושין לחי לפתחו ואלו עושין לחי לפתחו ללא מצרכינן אורת הפתח אלא

לפתחים מפולשין זה כנגד זה לרה"ר ל"א תורתו כסתום תורת מצוי סתום ולריך לעשות לחי לעקמומיתו והיינו לחי שעושים במצוי סתום וזה קבלתי ממורי הזקן ז"ל: אילימא ביותר מעשר. שרוחב פתיחת עקמומיתו יותר מעשר: זהא לימא שמואל כסתום. וניסגי בלחי אטו לחי ביותר מעשר במצוי סתום מי מהני וללישנא קמא כיון דיותר מעשר הוי כחד מצוי וכי האי גוונא לא לימא שמואל דלאו מפולש הוא: אלא לאו בעשר. אלמא פירכא דדדין לרב בארבעה: מכלל דרב הונא. אפילו בפירכה דלא בקעי רביס כגון שפרוה למקום מטונף או למקום מקולקל בפתחים וטיט ואין דרך רביס מצויים לעבור באותה פירכה אסר נמי בארבעה: מ"ש מדר' אמי ומדרב אסי. דאמרינן לעיל אס יש סס פס ארבעה מתיר פירכה עד עשר אלמא פירכא מצוי מלידו בעשר: התם דליכא גידודי. שנסתייר מן הכותל ביסוד ג' או ד' טפחים גובה על כל פני הפירכה שאינה נוחה לעבור בה: הכא. דאסרנא אנא בדליכא גידודי גידוד לשון שפה: רה"ר. משמע רחב שש עשרה אמה ועיר שמצויין בה ששים ריבוא ואין בה חומה (או) שהיה רה"ר שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר: אורת הפתח מכאן. בראשו אחד: ולחי וקורה. בסוף העיר: יתר על כן. לעיל מיניה איירי בצונה עלייה מבית לבית שבצני ידי רה"ר וכן גשרים המפולשין לרה"ר דשרי ר' יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד וסותם צפרק כל גגות העיר וקאמר צברייתא יתר על כן אפילו היכא דליכא פי תקרה (רש"י)

תוספות אחת והא אי אפשר לצמצם התם נמי הואיל ולא אדעתייהו לבא בבת אחת הוי כבידי שמים וי"ל הואיל ואי אפשר לצמצם אלא ע"י טורח גדול לא הטריחו לצמצם ולמדוד בספק דבריהם וכן משמע מלשון הקונטרס דפי' דרוב בני אדם אין יכולים לצמצם והוי ספק צמצם ואסור או לא צמצם ומותר וה"ר שמעיה פי' דמצי למימר דבידי אדם נמי אי אפשר לצמצם והא דפרוץ כעומד מותר משום דהוי כעין ספק ספיקא שמא עומד מרובה ואפי' כי לא נפיש ושוו כי הדדי מותר והשתא שפיר קרי ליה ספק דבריהם אך קשה מאי איריא ספק דבריהם אפי' בדאורייתא נמי שרי כיון דההיתר קרוב מן האיסור דמטעם זה בעי למישרי בשחיטה במחצה על מחצה וי"ל דהא דשרי הכא אי פרוץ נפיש היינו בחי' אמות מצומצמות אבל שמא יש מעט יותר ואפי' אי פרוץ נפיש איכא ד' אמות ולכך לא שרי אלא בספק דבריהם ואם תאמר דבפרק ב' דבכורות (ד' יז):

אמר נמצא מכוון בין שתי עיירות לרבנן יביאו עגלה אחת ויתנו והשתא כל אחת תביא עגלה לעצמה דשמא קרובה היא ואפי' מצומצמות הא אמר הקרובה אפילו קרובות וי"ל דממה נפשך סגי באחת אם רחוקה היא פטורה ואי קרובה היא יוצאה בשל תנאי מאי אמרת דילמא מצומצמות היא זה אינו מצוי: **מצידו** בעשר מראשו בארבעה. עשר אין פירושו כארבע' דעשר כשל מטה וארבעה כשל מעלה: **דפתחא** בקרן זוית לא עבדי אינשי. מיהו אם עשא' כעין פתח במזוזות ומשקוף הוי שפיר פתח כדאמר לעיל (ד' ה.) דפתח ליה בקרן זוית: **אחד** זה ואחד זה בד'. אם נפרץ בקרן זוית אבל אם נפרץ מראשו בלא קרן זוית לא הוי בד' דלא פליג אדרב יהודה דאמר לקמן (ד' י:) מבוי שהוא רחב ט"ו אמות מרחיק ב' אמות ועושה פס ג' אמות והשתא הוי פירצה ב' אמות ומצידו דהוי בד' היינו משום דקא ממעט בהילוכא אבל כשהפירצה בראשו לא ממעט בהילוכא דלא שבקי פתחא רבה ועיילי בפתחא זוטא: **רב** אמר תורתו כמפולש. פי' בקונטרס דצריך לעשות צורת הפתח בעקמומיתו דפילוש מה שמפולש לחבירו הוי כמפולש לרה"ר ולשני פתחים לצד רה"ר יעשו לחי או קורה לכל אחד ובמילתא דשמואל נמי דאמר תורתו כסתום פי' בשם רבו הזקן תורת מבוי סתום צריך לעשות בעקמומיתו דהיינו לחי מיהו שם פי' פירוש אחר תורתו כסתום ואין צריך בעקמומיתו כלום והלשון דחקו דכיון דתורתו כסתום מה צריך לעשות בעקמומיתו וכפירושו משמע מדקאמר בסמוך אי ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום משמע דלרב אתי שפיר ואי תורתו כמפולש קאי אפתחים דהיינו שצריך לעשות צורת הפתח באחד הפתחים ובשני לחי ולא בעקמומיתו אי"כ לרב נמי קשה דאיך יועיל לחי מצד אחד או אפי' צורת הפתח ביותר מעשר הא אית ליה לרב אע"פ שיש לו צורת הפתח צריך למעט אבל אי אעקמומיתו קאי כדפירש רש"י אתי שפיר לרב דסגי בצורת הפתח אפי' ביותר מ"י הואיל ופתחי מבוי הפתוחים לרה"ר לא הוו יותר מעשר. דהא צ"ה מהני מן התורה אפילו לרב ביותר מ"י כדאמרינן לקמן (ד' יא.) גבי כלאים [ומיהו יש לדחות דהוי נמי מצי פריך לרב אלא דמקשה אליבא דשמואל טפי בפשיטות] ועוד יש ראייה מההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא כו' ואצרכוה דלתות ופירש"י עקום כמין ח' וצריך ב' דלתות לשני עקמומית דאי לאו הכי די בדלת אחת ומיהו ר"ח גריס ואצרכוה דלת וכן כתוב ברוב ספרים ואפילו גרסינן דלתות איכא למימר דמפולש גמור הוה ועקום באמצע כזה ופתוח בשלשה פתחים לרה"ר דממה נפשך צריך לעשות דלתות וגבי מבוי העשוי כנדל (לקמן ד' ח:) משמע נמי כפירוש הקונטרס דקאמר אלא עושה צ"ה לכולהו פי' לצד מבוי הגדול ואידך גיסא משתרי בלחי וקורה היינו לצד רה"ר וזה כפי' הקונט' אבל אי קאי הא דקאמר עושה צ"ה לכולהו היינו לצד רה"ר ואידך גיסא קאי אפתח מבוי גדול אז לשון אידך גיסא לא אתי שפיר ואין לתמוה למה יהיה מבוי עקום חמור ממפולש גמור דסגי בצ"ה ולחי אחד דבעינן שיראה צ"ה כל בני המבוי: **כיצד** מערבין דרך

רה"ר. פ"ה רה"ר רחב י"ו אמות ומפולש משני צדדים משער לשער ומצויין בה ששים רבוא וכן יש בה"ג דבעינן דריסת ס' רבוא וקשה לר"ת דבשבת בפ' הזורק (ד' צח.) אמר דעגלות הוו תחתיהן וביניהן רה"ר ותחתיהן לא היו ס' רבוא ואומר ר"י דמ"מ דרכן היה לצאת ולבא באותו דרך ועוד הקשה דבדגלי מדבר הוו טף ונשים לאין מספר וכן קשה מערב רב ויש לומר דלא גמרי' ממשכן אלא מילתא דכתיבא במספרם: ולחי וקורה מכאן. אף על גב דלחי לא מהני ביותר מעשרה יעשה לחי רחב עד שיתמעט האויר מעשרה: יתר על כן אמר ר' יהודה. פירש הקונטרס לעיל מיניה איירי בבונה עלייה כו' דשרי ר' יהודה לטלטל תחתיה משום פי תקרה יורד וסותם וקאמר בברייתא יתר על כן אמר ר' יהודה אע"ג דליכא פי תקרה שרי ר' יהודה הואיל ואיכא ב' מחיצות מעלייתא והכי משמע בהדיא בתוספתא [במכילתין פ"ז] דאהא קאי יתר על כן: (תוספות)

קצ"א מצוי שנפרץ מצדו בעקר מראשו בארבעה. האי ארבעה אינן כעקר, לעקר פירושן עקר כלמטה, וארבעה פירושן ארבעה כלמעלה, אלל דהאי כדיניה והאי כדיניה. וארבעה ועקר דאמרינן הכא לכריך תיקון ואין קורת המצוי מתירתן, לא סגי להו באותה פרצה בלחי או בקורה אחרת שאין קורה מתרת את הפרצה, אלל כריכין אורת פתח. והיינו דכי אתא רב נחמן למידק ממצוי עקום לא דייק לה אלל מדרב בלחוד דמכריך ליה אורת פתח כמפולש ולא דייק לה מכולי עלמא, דהא שמואל לחי מיהא צעי לעקמימותו וכפי פירושן האחר של רש"י ז"ל. אמר רב הונא צריה דרב יהושע כגון שנפרץ בקרן זזית דפתחא בקרן זזית לא עצדי אנשי. כגון זה: זזית; שהפרצה אוכלת שני ראשי הכותלים קרן כותל מזרחי וקרן כותל דרומי. וא"ת ומאי שנא מדרב אמי ורב אסי דאמרי לעיל (ה, א) מצוי שנפרץ מצדו כלפי ראשו אם אין שם פס ארבעה פחות משלשה מתיר שלשה אינו מתיר, והכא נמי כיון דנפרץ קרן הזזית היאך הוא מתיר פרצה שלשה. לא היא, דהתם הוא שנפרץ מצדו במקום הנחת הקורה והלכך כל שלל נשאר שם פס ארבעה כשיעור מצוי לאו כלום הוא, דבעינן הנחה על גבי מצוי וליכא, כגון זה: זזית; אבל כאן ששני ראשי הקורה ע"ג כותל המצוי, כגון זה: זזית; אף על פי שנפרץ בקרן אם אין הפרצה ארבעה אין בכך כלום. ונראה שרב אלפסי ז"ל פירש לקמן (יא, ב) בשם רב האי גאון ז"ל בקרן זזית שאינו אוכל שתי הקרנות אלל שהוא בסוף זזית הכותל כגון זה: ואינו מחוור. וכן כתב הראב"ד ז"ל דמדקאמר דמצדו בעקר לא חלקנו בין סוף הכותל לאמצע הכותל. ועוד כתב הראב"ד ז"ל דלא אמרו דפתחא דבקרן זזית לא הוא פתח אלל בשאין אורת פתח, כגון פרצה זו שאף על פי שאין לה עקר דבעלמא נידון משום פתח, הכא דבקרן זזית כיון שאין דרכן של בני אדם לעשות פתח

בקרן זוית לא נדון זה כפתח, אבל בשעשה לו אורת פתח ודאי פתח הוי, והיינו דרב יוסף דאמר לעיל (ה, א) הב"ע דפתח ליה בקרן זוית, וזה נכון. ועוד נ"ל להביא ראיה לפירוש הראשון דפתחא בקרן זוית כשאוכל הפתח משתי הקרנות, מדתנן בפרק כל גגות (להלן ד, א) חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכו', ואמרינן עלה בגמרא במאי עסקינן, אילימא בעשר אפילו משתי רוחות, אי ביתר מעשר אפילו ברוח אחת נמי, ואוקימנא לעולם בעשר וכגון שנפרץ בקרן זוית דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי, כלומר: ושתי רוחותיה דקתני היינו שנפרץ בקרן זוית שאוכלת הפרצה מב' רוחותיה, וזה מבואר וכן נמי בהא דרב יוסף דלעיל דאמר הכא במאי עסקינן דפתח ליה בקרן זוית, ואף על גב דהתם בעושה לו אורת פתח מכל מקום בקרן זוית דקאמר (היו) [היינו] שאוכל בקרן ב' הכתלים. כגון שנפרץ בקרן זוית. דסבירא ליה דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. [וקשה] א"כ פרצה היא ואפילו שלשה דנפקא ליה מתורת לבוד לא תתיר דאין קורה מתרת את הפרצה. וי"ל כיון דבעלמא לא הוי מקום חשוב בפחות מארבעה לא החמירו עליו כל כך להצריכו שם אורת פתח כיון דאיכא קורת מצוי מעליא. מצוי עקום רב אמר תורתו כמפולג. אורתו כך הוא: [אזכור] שהוא כמין ד' פירש רש"י ז"ל: שצריך לעקמימותו אורת פתח לפי שהוא מפולג בעקמימותו לחצירו וכאילו מפולג לרשות הרבים וצריך לחי או קורה לשני ראשיו היוצאים לרשות הרבים כזה: [אזכור] ולפי פירוש חמור ממפולג דאילו מפולג גמור כגון זה: [אזכור] עושה אורת פתח מראש המצוי סמוך לרשות הרבים ולחי או קורה מן הצד האחר, וכאן צריך אורת פתח ושני לחיין. ותימא הוא למה החמירו עליו ממפולג בעלמא וכי עקמימותו מוסיף עליו איסור ממפולג גמור, השתא שמואל עבד ליה כסתום ורב עבד ליה יותר ממפולג בעלמא. ויש מביאים (תוד"ה רב) ראיה לפירש"י ז"ל מדאמרינן לקמן (ה, א) מצוי העשוי כנדל אמר אביי עושה אורת פתח לגדול ואינך כולהו משתרו בלחי וקורה, א"ל רבא כמאן כשמואל דאמר תורתו כסתום וכו', אלא אמר רבא עושה אורת פתח לכולהו מחד גיסא ואידך גיסא משתרו בלחי וקורה. ולפי פירושן של רש"י ז"ל אתי שפיר דעבד אורת פתח לכל המצואות הקטנים לצד ראשן הפתוח למצוי הגדול דהיינו עקמימותו, ולאידך גיסא כלומר הפתוח לרשות הרבים עושה לחי או קורה, וכן עושה לחי לראש המצוי הגדול דלא סגיאל דלאו הכי, דנמלא עכשיו לכל מצוי ומצוי עקום שבהם אורת פתח בעקמימותו ולחי מכאן ומכאן לשני ראשיו כדברי רש"י ז"ל. ואי אפשר לפרש עושה [אורת] פתח לכולהו מחד גיסא דהיינו הפתוח לרשות הרבים ואידך גיסא דהיינו ראש המצוי הגדול

לחי או קורה, משום דלא הוי קרי ליה אידיך גיסא, לכיון דקאמר מחד גיסא אידיך גיסא משמע הלך השני ממש של כל אחד ואחד מן המצואות הקטנים. ומסתברא לי דאפילו לרב אינו חמור ממפולג דעלמא ואינו כריך בעקמימותו כלום, אלא עושה אורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן. ושמאל נמי דאמר תורתו כסתום כסתום ממש עבד ליה ואינו כריך לעקמימותו כלום, אלא עושה לחי וקורה מכאן ולחי וקורה מכאן לשני ראשי המצואות. וכן נראה לי מן הירושלמי (בפרקין ה"א) דגרסינן התם: מצוי שהוא עקום ומפולג, ר' יוחנן אמר נותן לחי וקורה מכאן ועושה אורת פתח מכאן, ר' שמעון בן לקיש אומר נותן לחי או קורה ומתיר, על דעתיה דר' שמעון בן לקיש בקשו לעשות להן תקנה אלו משתמשין עד מקום הכותל ואלו משתמשין עד מקום הכותל, ולא נמצא שתי ראיות משתמשין ברשות אחת, אלא אלו משתמשין דרך עקמימיות ואלו משתמשין דרך עקמימיות, ולא נמצאו שתי ראיות משתמשין [ברשות] שהיא אסורה להן, רב ושמאל רב בר' יוחנן ושמאל כריש לקיש ע"כ. אלמא לר' יוחנן אינו כריך אלא לחי מכאן ואורת פתח מכאן אבד שני לחיים לשני ראשיו לא. ומדר' שמעון בן לקיש נמי שמעינן דאינו עושה לחי בעקמימותו, מדקאמר אלו משתמשין עד מקום הכותל ואלו משתמשין עד מקום הכותל, ואלו העמידו שם לחי אי אפשר להם להשתמש אלא עד הלחי, ונמצא אחד מן המצואות משתכר אותו קרן עד הכותל והשני מפסיד מן הלחי ולהלן, וכבר העמידו רב ושמאל בפלוגתא דר' יוחנן (ונ"ל) ור"ל. וק"ל] מדאמרינן לקמן (ח, א) בזהו מצוי עקום דהוה בסורא, כרוך בודיא ואותבזה ביה בעקמימותיה, ואמרינן כמאן כשמאל, דמשמע מינה דרב ושמאל בעקמימותיה הוא. לא היא, דלא גרסינן התם אותבזה בעקמימותיה אלא אותבזה בשיפתיה. וכן גרס ר"ח ז"ל ועיקר. ואף לפי אותה גירסא דחק רש"י ז"ל ופירשה (שם ד"ה ואותיבזו), אלא שלא נתחוויר לי פירושו. והיה למצוי העשוי כנדל נראה לי דהכי קאמר: עושה אורת פתח לכל המצואות העקומין דמחד גיסא, ולאידך גיסא כלומר: למצוי המתעקם כנגדו לחי או קורה כגון זה: {זיור} שהמצוי הזה עשוי כנדל הוא שאין המצואות הקטנים מכוונים זה כנגד זה, שאם כן לכולי עלמא אי אפשר שלא לעשות לכל המצואות הקטנים אורת פתח מחד גיסא ואפילו לשמאל שהרי כל המצואות הקטנים מפולגין ממש לרשות הרבים, אלא פתח מצוי זה כנגד סתימתו של זה כרגלי הנדל הזה שאין רגליו שמשני לדדיו מכוונים זה כנגד זה אלא כמין סגול, ולפיכך מצוי זה עקמימותו רבים כמין ד' [כמין ל'] וכמין ח'. ולפיכך כשתעשה אורת הפתח לראש המצוי הגדול וכן לכל המצואות הקטנים מלד

אחד או מן הימין או מן השמאל ומן הצד האחר יעשה לחי או קורה ככורה שצירנו, דנמלא עכשיו עקמימות הנעשה כמין ד' שיש לו אורת פתח לראשו האחד היוצא לרה"ר דהיינו ראש המצוי הגדול וכמין לחי לפחות לכל שארי פתחי המצואות הקטנים לכל החיצון היוצא לרה"ר. וכן לעקמימותיו העשויין כמין (ד') [ל'] לכולן אורת פתח ולחי. אבל לעקמימותיו העשויין כמין ח' שמאל האחד אין צריך פתח, לפי שאין מצוי עקום כמין ח' כמפולק ואפילו לרב, דכיון דשני ראשין יוצאין לרשות אחד כגון זה: אין דרך בני אדם לסבב המצוי מתוכו כדי ללאת אל הרשות הסמוך אל ראש השני אלל הולך הוא מבחוץ דרך ישר מפתח המצוי לראש השני ולמה יסובב. אבל כשהוא פתוח לשתי רשויות הוא צריך לסבב ועל כן נראה כמפולק מפני שהעוברין [ושבים] עוברין בתוכו משער לשער, וכן נראה לקמן (י, ב) גבי מצוי רחב עשרים. וכן פירשו שם בתוס' (ד"ה עושה) משום ר' יצחק צ"ר אברהם ז"ל. ואי קשיא לך הא דאמרין בסמוך (ה, ב) ההוא מצוי עקום דהוה בנהרדעא וכו' ואלרכוה דלתות, דמשמע שהיה עקום כמין ח' ולפיכך הצריכוהו שתי דלתות דהיינו לשתי עקמימותיו כגון זה: וכפי' רש"י ז"ל מדקאמר אלרכוה דלתות דמשמע שתיים. לא היא [דהיא נמי מצוי עקום כמין (גמל) [גא"ס] היא, כי הא דרב ושמאל ולא אצריכוהו אלל דלת אחת], ואלרכוהו תורת דלתות קאמר ולאפוקי מדשמאל דאמר דלא צריך דלת כלל ולא אורת פתח ולאפוקי מדרב דאפילו במפולק גמור אינו מצריך דלת אלל אורת פתח לבד, ולא שיהא צריך שתי דלתות אלל דלת אחת כמו שאמרנו. ועוד שר"ח ז"ל גרים ואלרכוהו דלת וגירסתו נכונה. ורב הונא אע"ג דלא בקעי ביה רבים מאי שנא מדרב אמי ורב אסי. דעד השתא דהוה ס"ד דאפילו רב הונא לא קאמר אלל בדבקעי ביה רבים דוקא איכא למימר דמוקי לה לרב אמי ורב אסי בדלא בקעי ביה רבים, שבני המצוי מעכבין ומראין עצמן שרואין לבנות ולסתום אותה פרעה. אבל השתא דאמרין דאפילו בדלא בקעי ביה רבים קאמר רב הונא אס כן על כרחך פליגא דרב אמי ורב אסי, דאי לא דרב אמי ורב אסי במאי מוקי לה. ואוקימנא בדליתא ביה גדודי, דכיון דלית ביה גדודי שמעכבין הילוך הרבים אין זה כמפולק. ואנן לענין פסק הלכה קיימא לן כרב חנן בר רבא, חדא דליהו אמרה משמיה דרב ממש, ועוד דקאי רב הונא בריה דרב יהושע כותיה וכדאמרין לעיל בסמוך (ה), (ב) קסבר רב הונא בריה דרב יהושע מצוי נמי פרעתו בעשר. והלכך כל שאין רשות הרבים בוקעין בו פרעתו בעשר אבל כשהרבים בוקעין בו אפילו לרב חנן בריה דרבא צריך אורת פתח. ואס יס לו גדודי לכולי עלמא אינו צריך דהיינו דרב אמי ורב אסי

ואפילו אליבא דרב הונא. כילד מערבין רשות הרבים. פירש רש"י ז"ל: רשות הרבים משמע שש עשרה אמה, לפי שאין נקרא [רשות הרבים] אלא א"כ רחב שש עשרה אמה כדילפינן לה בפרק הזורק (שבת לח, א) מעגלות. ובודאי דשמעתין הכי משמע דברשות הרבים גמורה קאמר השתא, מדאוקימנא לה במסקנא במבואות המפולשין משמע דהשתא ברשות הרבים גמורה של שש עשרה אמה הוה (ק)משמע לן. ועוד מדאקשינן עלה מדר' יוחנן דירושלם, וירושלם רשות הרבים גמורה היא ורחובותיה רחבות שש עשרה אמה. אלא דאיכא למידק דאם איתא היכי קאמרינן דתסגי ליה בצורת פתח ולחי אי נמי בדלת ולחי, והא תנן (לעיל ב, א) הרחב מעשר ימעט. ועוד דמיייתין עלה ההיא דר' יהודה ורבנן, וההיא לאו ברחב שש עשרה היא דר' יהודה לא שרי אלא בי"ג וסליש כפסי ביראות וכדאמרינן לקמן (י, א). ולפיכך פירשו בתוס' דהכא ברשות הרבים שאינו רחב יתר מעשר היא שנויה, ואפילו הם רשות הרבים גמורה כסרטיא או פלטיא מכאן ומכאן ואורך המבוי לארכן שהרבים נכנסין בו מכאן ויוצאין בו בזו ביושר אלא שצריכין להתעקם קצת כגון זה: ובכי הא אף על פי שבאמצע מתקצר וחוזר לפחות משש עשרה אין בכך כלום ורשות הרבים גמורה היא כאלו יש בו שש עשרה אמה. וכי אוקימנא לה במסקנא במבואות המפולשין לרשות הרבים, וכן הא דאמרינן לקמן (ז, א) מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא מכאן ופלטיא מכאן ופלטיא מכאן, דאלמא אע"פ שהוא מפולש בשני ראשיו לרשות הרבים אינו נדון משום רשות הרבים, התם בשאורך המבוי לרוחב רשות הרבים שהנכנסין מן הרשות למבוי צריכין להתעקם ולהכנס ואינן נכנסין בו ביושר ולפיכך נראה המבוי כרשות אחרת ואינו מן רשות הרבים ולורתו כגון זה: ומכל מקום אין לדחות פירושן של רש"י ז"ל, דאי משום דקתני במתני' הרחב מעשר ימעט, י"ל דהכא נמי בשמתקצר הרשות בראשו וחוזר עד כדי עשר. וההיא דר' יהודה דמיייתי עלה, י"ל דמכל שכן קא פריך מינה, דאפילו ברשות שאינו רחב אלא שלש עשרה אמה וסליש קאמרי רבנן שאין מערבין רשות הרבים בכך. ועוד יש לי לומר בזו דעדיין לא שמענו לה להא דאמרינן לקמן (י, א) דר' יהודה לא קאמר אלא בי"ג וסליש, ואפילו לקמן נמי לאו בדוקא קאמרינן לה, דרב אחי הוא דסבר למימר הכין קמיה דרב אשי ורב אשי קא דחי ליה ללא, ואציי נמי בריש מכלתין (ב, ב) משמע ללא סבירא ליה הכין וכדכתיבנא לעיל (שם בד"ה ודברי רש"י). ואפשר דלפי פירושן של רש"י ז"ל אפילו בשאורך המבוי יולא לאורך רשות הרבים לא יהא נדון משום רשות הרבים עד שיהא בו ממש שש עשרה אמה, וההיא דפלטיא מכאן ופלטיא מכאן בכל ענין היא, וכן כי אוקימנא במבואות

דף

ו

-

ב

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן ננעלות חייבין עליהן משום רה"ר אמר רב יהודה הכי קאמר כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן איתמר רב אמר הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כחנניה איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל צריך לנעול או אין צריך לנעול ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א"ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איכא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול בעו מיניה מרב ענן צריך לנעול או אין צריך לנעול אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטימן עד פלגייהו בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי אמר רב כהנא הנך מגופות הואי כי אתא רב נחמן אמר פנייה לעפרייהו לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא כיון דראויות לנעול אע"פ שאין ננעלות ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמי עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש והאמר רב הלכה כת"ק כשמואל דאמר הלכה כחנניה והאמר שמואל תורתו כסתום כרב דאמר תורתו כמפולש ומי עבדינן כתרי חומרי והא תניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה כדברי בית הלל עושה מקולי ב"ש ומקולי ב"ה רשע מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר [\[קהלת ב-יד\]](#) הכסיל בחשך הולך אלא אי כב"ש כקוליהון וכחומריהון אי

כב"ה כקוליהון וכחומריהון הא גופא קשיא אמרת לעולם הלכה כב"ה והדר אמרת הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה ל"ק כאן קודם בת קול כאן לאחר ב"ק ואיבעית אימא הא והא לאחר בת קול

רפ"י הואיל ואיכא שתי מחילות מעלייתא מחילת הבית מכאן ומחילת בית השני מכאן סגי בתקנתא פורתא: לחי מכאן. אלל פאת הבית האחד: ולחי מכאן. אלל פאת השני לאותו בית עצמו והויא סתימה לשני ראשי רה"ר ומותר לטלטל מבית לבית: ירושלים. רשות הרבים שלה מכוון מסער לשער ומפולק ויך זה דריסת ששים ריבוא ורחב שך עשרה אמה ואילמלא שנועלין ללחיתיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רה"ר אלל נעילת ללחית משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא עירבו הויא כרמלית ולא מיחייבי עלה והכי נמי אמרינן בפרק בתרא (ד' קא.) דירושלים כרמלית היא: אלולי דמחוזא. שפרי העיר מכוונים זה כנגד זה והיו זה ששים ריבוא: חייבין עליה כו'. אלמא נעילת ללחית בעינן בכל לילה והכא קתני עושה ללחית מכאן ולחי וקורה מכאן לבית הלל: כריך לנעול. אותו ללחית יחיד: אלולי דנהרדעא. ראשי מבואות מפולקין לרשות הרבים הוו: דטימן עד פלגיהו בעפרא. סתומות עד חיינן בעפר ואין אדם יכול לנועלן מפני העפר. טיימן כמו טמונין פלשתאי (בראשית כו): מגופות היו. לא היו כולן פתוחות אלל סגורות ופתוחות במקלת. מגופות כמו הגפת ללחית (ערכין ד' יא): מבוי עקום. שני פתחיו מפולקין לרה"ר אחת כגון זה: ואלכרוהו ללחית. בשני עקמומיתו: תורתו כמפולק. וכאן שני פולקין לרה"ר יך: הלכה כת"ק. ללא בעי ללחית אלל ל"ה: בת קול. לקמן בפירקין (ד' יג:) שיאלה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל: (כפ"י)

תוספות מי שיש לו שני בתים כו'. פי שתי חצירות דאין מבוי נותר בלחי עד שיהו חצירות פתוחות לתוכו ובתוספתא גרסי בהדיא ב' חצירות: וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא כו'. משמע דמסיק דאפי' בדלתות לא מיערבא ואם כן איירי ברה"ר גמורה רוחב ט"ז אמות וקשה דלקמן בפירקין (ד' י.) אמרינן דלכל היותר לא התיר ר' יהודה אלל עד י"ג אמה ושליש וי"ל דמעיקרא ס"ד ודאי דמיירי ר' יהודה ברוחב ט"ז אמה אבל לפי המסקנא דמשני כיצד מערבין מבואות המפולשות הכי נמי היהא דיתר על כן איירי במבוי המפולש ואין רוחב ט"ז ובכך

הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא ולא קשה מירושלים דהוי רוחב ט"ז
אמה ועי"ל דמעיקרא נמי ידע שפיר דלא התיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש
ומ"מ הוי רה"ר גמורה כגון שרשות הרבים אחת משני צידי המבוי רוחב ט"ז
אמות ואורך רה"ר מהלכין דרך מבוי דהשתא אפי' במבוי דלא הוי רוחב ט"ז
אמות הוי רה"ר גמורה כיון דבשני צידי המבוי הוי רוחב ט"ז אמה כמו בין
העמודים דאמר פ"ק דשבת (ד' ז.) דהוי רה"ר אע"ג דלא הוי ט"ז אמה אפי'
למ"ד התם בין העמודים נידון ככרמלית היינו משום דעמודים הן זה שלא כנגד
זה ולא ניחא תשמישתיה ולא דמי למבואות המפולשות דהתם רה"ר אינה
עוברת במבוי אלא בשני רה"ר עוברות אצל הפתחים וצ"ל לפי זה אע"ג דלר'
יהודה לחי וקורה מהני מדרבנן לייג ולרוחב י"ו לא מהני מודה הוא
דמדאורייתא אין חילוק בין י"ג לי"ו וקסבר ב' מחיצות דאורייתא ולכך פריך
מירושלים אע"ג דרחבה י"ו אמה כיון דחייבין עליה משום רשות הרבים
מדאורייתא הוא הדין ברחבה י"ג דמדאורייתא אין חילוק ואם תאמר כיון
דאית ליה לרבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמאי איצטריך למיתני בברייתא
פרק קמא דשבת (ד' ו.) זו היא רשות היחיד גמורה אחרניץ עמוק עשרה טפחים
ורוחב ד' כו' למעוטי דרבי יהודה דיתר על כן הא מדקתני ברישא איזהו רשות
הרבים סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשות שמעינן שפיר למעוטי דרבי יהודה
דלדידיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות ויש לומר
דאי מרישא ה"א דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר
לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי בפירקין להכי איצטריך זו היא
רשות היחיד גמורה למעוטי דרבי יהודה דלא הוי רשות היחיד דלחי וקורה לא
חשיבי מחיצה: **והאמר** רבה כו'. פ"ה דפריך אמאי דשרינן לחי וקורה מצד אחד
ומדמצריך לנעילת דלת אינו נראה לו שהיה מקשה לו דאיכא לאוקומא נמי
בננעלת ואם תאמר כיון דיש לו ב' מחיצות ושלישית בננעלת הוי ג' מחיצות
ולקמן אמר דלכל היותר לב"ה שלש מחיצות דאורייתא ויש לומר לפירושו
דהיינו דווקא היכא דאיכא ג' מחיצות גמורות הוו דאורייתא אבל הכא
דשלישית ע"י דלת רביעית נמי צריך דלת ולר"י נראה דפריך משום דמשמע ליה
דב"ה לא בעי נעילה וכן אמר בסמוך דבברייתא לא מפרש בדברי ב"ה נעילה כמו
בדברי ב"ש וא"ת והיכי פריך מר' יוחנן דאמר בפרק ב' דהוי אליבא דרבי יהודה
דאמר אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליגי עליה התם רבנן ויש לומר דפריך כי
היכי דלר' יהודה בשם ד' מחיצות דלא חשיבי ליה מצריך נעילה הכי נמי ב'
מחיצות דלא חשיבי לרבנן יהיה צריך נעילה וכן משמע בפרק שני (ד' כב.) דשתי
מחיצות לרבנן כשם ד' מחיצות לרבי יהודה: **ומי** עבדינן כתרי חומרי. ואם
תאמר ומאי סלקא דעתך השתא כיון דלא סתרו אהדדי וכי משום דהלכתא
כוותיה בחד דוכתא יהא הלכה כמותו בכל מקום ובכמה מקומות קיימא לן כמר
בהא וכמר בהא ויש לומר דלא דמי דהאי מבוי שרי בצ"ה לכולי עלמא וליכא

מאן דמצריך דלתות : כאן לאחר בת קול. ואם תאמר מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר דהזהב (ב"מ ד' נט:) ויש לומר דהתם לא יצאה אלא לכבודו כדמוכח התם ועוד דהתם היתה כנגד רבים והתורה אמרה אחרי רבים להטות אבל הכא אדרבה בית הלל הווי רובא ולא הוצרכו בת קול אלא משום דבית שמאי הווי חריפי טפי ואם תאמר אם כן מאי קאמר ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול הלא לא אמר רבי יהושע אלא אבת קול דר"א וי"ל דלא בשמים היא משמע דאין להשגיח כלל בשום בית קול : (תוספות)

רשב"א הא דלדתות מיערבא והא אמר רבה בר רב חנה אמר ר' יוחנן ירושלם אלמלא דלחתיה נעולות כלילה וכו'. איכא למידק דהא ודאי משמע דלחנניא קא פריך דאמר דלכ"ה צריך דלת מכאן ולחי וקורה מכאן, דאי לת"ק מאי קאמר הא דלדתות מיערבא, דהא אפילו לכשתמלא לומר דלדתות מיערבא, מכל מקום קשיא לת"ק דאמר דלא בעי דלתות אלא בצורת פתח בלחוד סגי ליה, אלא ודאי לחנניא קא פריך, וכיון שכן מאי קא פריך דלמא חנניא נמי נעילת דלת בעי דהא בעיא לקמן אם צריך לנעול או אין צריך לנעול. וי"ל דמקשה הוה שמיע ליה מסקנא דשמעתין דאין צריך לנעול וקושטא דמלתא הכין הוא ואמסקנא קא סמיד, ומשום מסקנא הוא דאוקימנא לה במבואות המפולסין לרשות הרבים אליבא דחנניא וכל שכן לת"ק דלא מצריך אפילו דלתות. וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא דלדתות מיערבא והא אמר רבה בר חנה וכו'. פירוש: וכיון דלא נפיק מתורת רשות הרבים אלא דלדתות ננעלות אי אפשר להתערב, דאין עירוב עושה אותו רה"ר ואין עירוב עושה אותו רשות היחיד וכלאמרין לקמן (יב, ז) גבי הכשר מצוי וכי ככר עושה אותו [רה"י או] רה"ר. ורשות הרבים דמיערבא לר' יהודה, היינו משום דסבירא ליה דשתי מחילות גמורות רשות היחיד דאורייתא והלכך מיערבא. והא אמר רבה בר רב חנה וכו'. קשיא לי מדקאמר וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא דלדתות מיערבא משמע לכאורה (דהא אמרו) [דלחא דאמרו] לו קאי, כלומר: וכי תאמר יאמרו לו דלא מיערבא בכך דוקא (נמי) [נקט] (לו) [לומר] דבכך לא מיערבא הא דלדתות מודו דמיערבא] והא אמר רבה בר רב חנה. קשיא לי דהא ודאי אפילו לרבנן דאמרו לו בכך הוא דלא מיערבא משום דשתי מחילות לדידהו לאו דאורייתא, אבל בשלש מחילות דאורייתא לא אכפת להו אם דרך הרבים מפסקת בנתים דבקיעת הרבים לדידהו לא מצטלת מחילה, והא דר' יוחנן דבעי נעילת דלתות דלא כרבנן וכדתנן לקמן בפרק פסין (כז, א) אם היתה דרך הרבים מפסקתן יסלקוהו כללדין דברי ר' יהודה וחכ"א אינו צריך, ואמרין עלה בגמרא ר' יוחנן ור' אלעזר

לדמרי תרווייהו כאן הודיעוד כחן של מחיכות, ופרכינן כאן הודיעוד וסבירא ליה והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ירושלם אלמלא דלתותיה נעולות כלילה חייבין עליה וכו', ומשני אללא כאן הודיעוד ולא סבירא ליה, והלכך אף כאן שיש לו אורת פתח הרי הוא כדופן שלישי ולא מבטלה להו דקיעת הרבים. ויש לי לומר דהאי וכי תימא בכך היא דלא מיערבא לאו אדמרו לו קאי אללא קושיא הוא דאקשינן, דכדרך בשלמא לר' פלוני אללא לר' פלוני מאי איכא למימר קא פריך, והכי קאמר וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא דלתות מיערבא לכולי עלמא והאמר רבה בר בר חנה ומי נימא דהא דרייתא דלא כר' יוחנן ודעולא, ואפילו לכשתמלא לומר דלא קיימא לן כר' יוחנן ניחא ליה לתרווי לברייתא לכולי עלמא, וכל שכן אי קיימא לן כר' יוחנן כי היכי דלא תקשי ברייתא לדידן דקיימא לן כר' יוחנן, כך נראה לי. אללא ראויות לנעול אע"פ שאינן נעלות. הרב אלפסי ז"ל פסק הלכה כרב דפסק כת"ק דלא מצריך דלתות משום דרב דשמאל הלכה כרב באיסורי. ואע"ג דהוא מצוי דהוה בנהרדעא וארכוה דלתות דחשו לה לדשמאל, התם אתרא דשמאל הוה. והרב ז"ל הביא ראייה מדאמר רבא לקמן (ח), (ב) גבי מצוי העשוי כנדל עושה אורת פתח לכולהו מחד גיסא, דאלמא בצורת פתח סגי כת"ק. אבל ר"ח ז"ל פסק הלכה כשמאל מדסקלי וטרי כל הגי אמוראי בגמרא הכא אליביה אם צריך לנעול או אין צריך לנעול. וכן נראה כדבריו מדאמרין לקמן לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא ראויות לנעול אע"פ שאינן נעלות, ולכאורה לימא קסבר רב נחמן לטעמיה דנפשיה קאמר ולא לטעמיה דשמאל בלחוד. והיא דרבא דמצוי (עקום) [העשוי כנדל] מסתברא לי דאינה ראייה כל כך, דלמא לכו האחד פתוח לכרמלית הוה, דכתיב הא כו"ע מודו דאינו צריך דלת כדאיתא בסמוך (ט, א). וכן פסק הרמב"ם ז"ל כחנניה דמצריך דלת וראויות לנעול אע"פ שאינן נעלות. אללא שאני תמה במקלת דבריו שכתב שצריך שתי דלתות וז"ל שכתב בהלכות שבת פרק י"ז (ה"י): שני כותלים ברשות הרבים והעם עוזרים ביניהם כיצד מכשיר ביניהם עושה דלתות מכאן ודלתות מכאן ואח"כ יעשה רשות היחיד ואינו צריך לנעול הדלתות אבל הדלתות צריך שיהיו ראויות להנעל, היו משוקעות בעפר מפנה אותם ומתקן להנעל, אבל אורת פתח או לחי וקורה אינן מועילים כלום בהכשר רשות הרבים ע"כ. הנה שהרב ז"ל סבור שלא העמידו ברייתא במבואות המפולקין לרשות הרבים אללא משום הא דר' יוחנן, הא לאו דר' יוחנן ברייתא אפילו ברשות הרבים גמורה כפשטה, ואיך ז"ל סבור שאין הלכה כר' יוחנן אללא כר' אלעזר תלמידו דקאי כרבנן בפרק פסין (כב, א) דאמרי כאן הודיעוד

כחן של מחירות, וסבירא ליה כדאיתא לקמן בריש פרק פסין (כ, א), ואף על גב דר' אלעזר תלמיד אלכ ר' יוחנן כיון דקאי כרבנן דר' יהודה כוותיה סבירא לן, והלכך אפילו רשות הרבים מערבא. ופסק נמי כחנניא דבעי דלת מכאן ולחי או קורה מכאן. אלכ שאני תמה למה הולכך דלתות דהא לחנניא דלתת מכאן ולחי וקורה מכאן סגי ליה. ושמא הרב ז"ל סבור דהא דאמרינן הא דלתות מערבא בשתי דלתות קאמר דלת מכאן ומכאן. ואי אפשר דהא לתרוזי לחנניא הוא דאמרינן הכי ואילו כן אכתי תקשי לחנניא, דאילו לחנניא לא בעי אלכ דלת מכאן ולחי וקורה מכאן, ודלתות דקאמרינן רשויות דעלמא (ודלתות דעלמא) קאמרינן, ומשום דבעי לאקשווי אדר' יוחנן דאמר ירושלם אלמלא שדלתותיה ננעלות נקט איהו נמי דלתות, וז"ע. ועוד צריך לי עיון במה שפסק דרשות הרבים גמורה מיערבא בלא נעילת דלתות כפשטה דברייתא, דהא משמע לקמן (ז, א) דבמבוארות המפולסין לרשות הרבים בלחוד פליגי, מדאמר רב יוסף משמיה דרב יהודה משמיה דרב מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא מכאן וכו', דאלמלא לאו ברה"ר גמורה היא מתניתא אלכ במבוארות המפולסין לסרטיא מכאן ומכאן. והרב אלפסי ז"ל כן פסק כר' יוחנן דרביה דר' אלעזר הוא, ומתניתא לאו ברשות הרבים גמורה, והא דרב יוסף משמיה דרב יהודה משמיה דרב נראה לי ראייה גמורה וכמו שכתבתי. ואולי מה שכתב שני כותלים ברה"ר והעם עוזרים ביניהם היינו מבוארות המפולסין לרשות הרבים. וכן נראה ממה שכתב בפ"א דעירובין (ה"א) מדינה שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים שיך לה דלתות ננעלות כלילה כולה רשות היחיד היא זהו דין תורה עכ"ל דאלמלא נעולות בעי כר' יוחנן. (רשב"א)

ורבי יהושע היא דלא משגח בבת קול ואיבעית אימא הכי קאמר כל היכא דמשכחת תרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אהדדי כעין מחלוקת ב"ש וב"ה לא ליעבד כי קוליה דמר וכי קוליה דמר ולא כחומר דמר וכי חומר דמר דמר אלא או כי קוליה דמר וכחומר דמר עביד או כקוליה דמר וכחומר דמר

עביד מ"מ קשיא אמר ר"נ בר יצחק כוליה כרב עבדוה דאמר רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן ולרב אדא בר אהבה אמר רב דאמר הלכה ומורין כן מאי איכא למימר אמר רב שיזבי כי לא עבדינן כחומרי דבי תרי היכא דסתרי אהדדי כגון שדרה וגולגולת דתנן השדרה והגולגולת שחסרו וכמה חסרון בשדרה בש"א שתי חוליות וב"ה אומרים חוליא אחת ובגולגולת בש"א כמלא מקדח וב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לענין טריפה אבל היכא דלא סתרי אהדדי עבדינן והיכא דסתרי אהדדי לא עבדינן מתיב רב משרשיא מעשה ברבי עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה ר' עקיבא גמריה איסתפיק ליה ולא ידע אי בית הלל בחד בשבט אמור אי בחמיסר בשבט אמור ועבד הכא לחומרא והכא לחומרא: יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא מכאן ופלטיא מכאן ופלטיא מכאן אבל סרטיא מכאן ובקעה מכאן או בקעה מכאן ובקעה מכאן עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן השתא סרטיא מכאן ובקעה מכאן עושה לו צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן בקעה מכאן ובקעה מכאן מיבעיא הכי קאמר סרטיא מכאן ובקעה מכאן נעשה כבקעה מכאן ובקעה מכאן ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה לרחבה א"צ כלום אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא

רפ"י ורבי יהושע. צפרק הזהב צבצב מציעא (ד' נט:): ואיבעית אימא. הרולא לעשות דקתני לאו בית שמאי ובית הלל דווקא נקט על כרחיך כז"ה צעי למיעבד אלא אפלוגתא דשאר תנאי בעלמא קאי דפליגי בעלמא בשאר מיילי כגון אלו מחלוקת דבית שמאי ובית הלל כלומר כי היכי דפליגי בית שמאי ובית הלל בדברי מחלוקתן: מכל מקום. ברייתא (לא) מתרלה וקשיא לנהרדעי דעבוד כתרי חומרי: הלכה. כתנא קמא: ואין מורין כן. אלא כחנניה דצעי ללתות: דסתרי אהדדי. תרי תנאי דפליגי מר מחמיר ומר מיקל וטעמא דחומריה דמר בהאי הוי קולא דזוכתא אחריתי וטעמא דקוליה דמר בהאי הוי חומרא דזוכתא אחריתי מאן לעבד בהנך תרי דוכתי לחומרא מיקרי כסיל דהא חד טעמא הוא דהכא הוי חומרא והכא הוי קולא ואי ההוא טעמא סבירא ליה ליעבד כקוליה וכחומריה: כגון שדרה

וגולגולת. של מת דאיפליגו זה דלביית שמאי לא הוי חסרון אלא צב' חוליות ואם חסרה חוליא אחת עדיין מטמא באהל וגבי טריפה נמי לא הוי חסרון וכסירה והוי טעמא דבית שמאי חומרא לגבי מת ולבית הלל דאמרי חסרון הוא הוי חומרא לגבי טריפה ומאן דעביד בטרופה כבית הלל וכבית שמאי צמת הוי כסיל דהא סתרינן עובדי אהדדי דהכא הוי חסרון והכא לא הוי חסרון: השדרה והגולגולת. גבי טומאת אהל צמת תנן כמה חסרון בשדרה ותלא מתורת שדרה ותידון כשאר עצם כשעורה שאינו מטמא באהל: כמלא מקדח. וכדי שינטל מן החי וימות מפרש להו בצכורות בפרק שלישי: אבל היכא דלא סתרינן חומרי אהדדי. כגון הכא דפליגי בתרי מיילי דתליין בתרי טעמא מר מחמיר בהא עקום ומר מחמיר בהא מפולש ולא סתרינן חומרי אהדדי עבדינן: שליטת אחרוג. כל האילן קרוי אחרוג: שני עישורין. שניה יוצאה ושלישית נכנסת הואי שנה שניה לשמיטה מעשר ראשון ושני והשלישית מעשר ראשון ומעשר עני: אחד כדברי בית שמאי. דאמרי באחד בשבט ראש השנה לאילן וכבר נכנסת שלישית: ואחד כדברי בית הלל. דאמרי עד חמשה עשר בו לא הוי ראש השנה ועדיין שניה היא: גמריה איסתפיק ליה. וכוליה כבית הלל עבד: מחלוקת. דמבוארות המפולשין דת"ק וחנניה: סרטיא ופלטיא. שתיהן רה"ר כדאמרינן ביציאות השבת (שבת ד' ו.) איזהו רה"ר סרטיא ופלטיא סרטיא דרך הילוך בני אדם פלטיא רחוב לשווקים והיכא דשני ראשין מפולשין ברה"ר הוא דפליג חנניה ואמר בעי לית: בקעה. כרמלית היא ואיסורא דרבנן הוא: ומסיים זה. רב יוסף משמיה דרב יהודה סתמא ולא פירש לו רב יהודה לרב יוסף ממי קבל האי סיום דאם היה סוף המצוי הזה המפולש לרה"ר כלה לרחבה ודרך הרחבה היה המצוי מפולש שנפרץ כותל הרחבה שכנגדו לרה"ר. רחבה היקף חצר שאחורי בתים קרי רחבה מוקפת ארבע מחילות: אין צריך כלום. לתקן אותה פתיחה של כל הרחבה אלא ראש המופלש לרה"ר צריך לחי או קורה כחורת מצוי סתום ועל כרחיך בדנפרעה נמי רחבה כנגד פרכת המצוי ככותל שכנגדו לרה"ר אתא לאשמועינן ואמפולשין דלעיל קאי דאי ברחבה סתומה לגמרי פשיטא דהא סתימה מעלייתא היא והא ליכא למימר דמשום בני רחבה אינטריך לאשמועינן דלא אסרי אבני מצוי ואפילו לא עירבו עמהן דהא

נמי פֿקֿיטא דרחצה לא צעיא לערוזי דסתם רחצה אין צה דיורין ללאת ולצא ואין תשמיקה תדיר כדלמרין צפרק שני (ד' כה.) מאן דשרי לטלטולי מן המצוי לתוכה משום דלית צה דיורין והלכתא כוותיה דקיימא לן בכל התורה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא בר מאומא ציעי ומזריקי ורחצה לאו דוקא נקט והוא הדין לחצר שיש צה דיורין וערבו אלא עובדא צרחצה היתה כדלמרין לקמן עובדא הוה צדורא דרעותא כו'. כל כניסה ויציאה דבתים צצהש"ס דרך החצר הוא וחצר לפני הבתים: הא דר"י. הא דסיימת משמיה דרב יהודה ולא פירש לך ממאן גמרה כדמפרש צרישא דמילתיה משמיה דרב האי סיומא ע"כ משמואל רביה גמרה: (רש"י)

תוספות **כגון** שדרה וגולגולת. משמע דוכן לטרפה אתרוייהו קאי ואם תאמר מאי קאמרי ב"ה כדי שינטל מן החי וימות לב"ש נמי מיית בשיעורא דידהו ועוד מאי קמ"ל רב יהודה דאמר וכן לטרפה לענין גולגולת כיון דמיית בה וי"ל דרגילות הוא למות על ידי נטילה בחסרון מועט מעל ידי רקיבה וחולי וא"ת ובאלו טרפות (חולין ד' מב:) דפריך והאיכא בסג"ר ושב שמעתתא והסמ"ך הוי חסרון בשדרה ואמאי לא פריך נמי מגולגולת וי"ל דחסרון גולגולת דטריפה היינו משום דסוף הקרום של מוח ליפסק והוי בכלל י"ח טריפות אבל שדרה לא הוי משום דסוף החוט ליפסק דאפילו למטה מפרשות דליכא טרפות בפסיקת החוט איירי: . (ומיהו כמה בני אדם שניטל הרבה מעצם גולגלתם ולא ניקב הקרום וחיו וצ"ל דחסרון הגולגולת הוי עם קרום העליון ואע"ג דאיכא למ"ד דבבהמה בכה"ג בנקיבת קרום העליון טריפה היינו משום דסוף התחתון ליפסק אבל באדם אין סופו ליפסק לפי שהוא קשה וחזק באדם יותר מבהמה ולכך צריך חסרון העצם אבל למ"ד עד דאינקיב תתאה אדם ובהמה שויס דבין באדם בין בבהמה כי נפסק העצם עם הקרום סוף התחתון ליפסק). ונהג בו ב' עישורים. מפרש בירושלמי שעושר על תנאי וחללו ונתנו לעניים: **בקעה** מכאן ובקעה מכאן מיבעיא. ולא משמע ליה דאתא לאשמועינן דאפ"ה בעי צורת הפתח אלא אתי לאשמועינן דסגי בצורת הפתח: **אם** היה מבוי כלה לרחבה אינו צריך כו'. פירש רש"י דנפרצה רחבה כנגדו איירי דאל"כ מאי אשמועינן דלאשמועינן דאין רחבה אוסרת על המבוי לא איצטריך דרחבה לית בה דיורין כדלמרין בפ"ב (ד' כד:): גבי רחבה דהוה בפום נהרא מאן דשרי משום דלית בה דיורין והלכתא כרבינא לקולא ועוד דאין צריך כלום משמע דקאי איסור פילוש דאיירי ביה לכך נראה דבנפרצה כנגדו איירי והא דנקט רחבה ולא נקט חצר משום דבעי למימר אין צריך כלום אפילו לא עירבו אבל חצר דאית ביה דיורין אסור עד שיערבו דסבר

נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ופתח ובכלה לאמצע רחבה
איירי ולא חשיב ליה כמפולש משום דביציאתו מן המבוי יש מקום לנטות לכאן
ולכאן ולא אתי למישרי מפולש : (תוספות)

רש"א אצל סרטיא מכאן ובקעה מכאן עושה כורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן.
תמיה לי מאי נפקא לה מיהא לרב, דהא איהו כתנא קמא סבירא ליה ואפילו בסרטיא
מכאן וסרטיא מכאן עושה כורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן. ומיהו למאי דאמרין
משמיה דרב דהלכה כה"ק ואין מורין כן ניחא, דקמ"ל דבסרטיא מכאן ובקעה מכאן
מורין לדברי הכל היא. אצל לאידך קשיא לי, ור"ע. ומסיים בה משמיה דרב יהודה
ואם היה מצוי כלה לרחבה אינו צריך כלום. פירש רש"י ז"ל: דרחבה זו אין בה דיוורין
וחצר שאחורי הבתים היא ומוקפת ד' מחילות. ועל כרחין בשנפרכה רחבה לרשות הרבים
קאמר, דאי בשלל נפרכה ולאשמועינן שאין המצוי צריך תיקון מחמת הרחבה פשיטא
(אלא) שרחבה אינה אוסרת את המצוי דהא אין בה דיוורין וכל שאין בה דיוורין אינה
אוסרת, וכדאמרין לקמן בפרק פסין (כד, ב) גבי רחבה דהוה צפוס נהרא מרחבה
למתא וממתא לרחבה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי מאן דשרי לית בה
דיוורין מאן דאסר זמנין דהווי דיוורין. ובכל התורה רב אחא ורבינא הלכה כדברי
המיקל (שילהי שבת), הלכך הרחבה היא סתימא מעליא למצוי וכמצוי שראשו אחד
רחב הוא. ועוד דהשתא גבי פלוגתא דמצואות המפולשין לרשות הרבים קאי וסיומא
דהיא הוא, וקאתא לאשמועינן דאף ע"ג דנפרכה רחבה כנגדו לא חשבינן ליה כאילו
מצוי זה נפרץ לרשות הרבים, אלא איהו לרחבה הוא דכלה ולמקום המותר לו נפרץ,
והלכך אינו צריך תיקון כלל. ומש"ה קא קשיא ליה לאבוי ואמר דהא דרב יהודה לאו
דרב היא אלא דשמואל רביה. ואע"ג דרישא קאמר משמיה דרב על כרחך האי סיומא
לאו דרב, דאי דרב קשיא דרב אדרב דאמר רב ירמיה אמר רב מצוי שנפרץ במלואו
לחצר ונפרכה חצר כנגדו מצוי אסור וחצר מותרת, וקס"ד השתא דטעמא דרב באיסור
המצוי לאו משום שנפרץ לחצר הוא ושתהא רגל החצר אוסרתו מדנקט ונפרכה החצר
כנגדו, דאי איסורא משום החצר לימא בלא נפרכה החצר כנגדו. וטעמא דאין החצר
אוסרתו כדאמרין בסמוך (ה, א) דקסבר נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי
וגפופי החצר הרי הן כגפופי המצוי, אלא טעמא דמצוי משום דנפרכה חצר כנגדו והרי
זה כאילו נמשך המצוי וכלה לפרצת החצר והרי זה כמפולש לרשות הרבים ודלא כרב
יהודה. וא"ת ומי דחקו לאבוי לומר כן לימא דאיסור מצוי משום דנפרץ במלואו לחצר,

ונפרעה חכר כנגדו דקאמר משום שריותא דחכר נקט ליה וכדאמרינן במסקנא. י"ל דקס"ד דאזיי דאי משום הא פשיטא דמתניתין היא (להלן כב, ב) חכר שהרבים נכנסין בה בזו ויוצאין בזו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה, דהא למסקנא (להלן ח, א) פריך לה מינה רבה בר עולא לרב ציבי בר אביי לאו משנתינו היא זו, אלא לאוסרה למזבי קאמר. וקשיא לי כיון שאין איסור המזבי משום דנפרץ לחכר במלואו אלא משום דנפרעה חכר כנגדו, א"כ נפרץ במלואו דקאמר למה לי דמשמע דאי לאו הכי אפילו מזבי שרי, והא אי אפשר לומר כן שאילו גיפופי מזבי מצלי ליה דלא לדונן משום מפולג השתא נמי נימא הכי, דהא גיפופי החכר כגיפופיו של מזבי וכאילו לא נפרץ במלואו הוא דהא על כרחך סבירא ליה לרב נראה מבחוץ ושה מצפנים נדון משום לחי. וי"ל דקס"ד השתא דנפרץ במלואו לאו משום איסור מזבי נקט ליה דהוא הדין נמי כי לא נפרץ במלואו, אלא חדא דאית בה תרתי קמ"ל, דטעמא דנפרעה חכר כנגדו הוא דאיסור ומשום מפולג הוא, הא לאו הכי שרי ואפילו כי נפרץ במלואו לחכר דנראה מצפנים ושה מבחוץ נדון משום לחי. ואי נמי יש לי לומר דדוקא נקט נפרץ מזבי במלואו הא לאו הכי מזבי נמי שרי, דכיון דאית ליה גיפופי ממך הנראין מצפנים אינו נראה לעומדין בין מצפנים בין מבחוץ ככלה לפרעת החכר וכמפולג לרה"ר אלא הרי נראה לכל שהוא פתוח לחכר והחכר היא שנפרעה לרה"ר, וכשם שאין פרעת החכר למזבי נדון לחכר משום פרעה אלא משום פתח לגבי מזבי נמי פתח הוא ולא הוי מפולג. ואינו דומה לנפרץ במלואו, דהתם אף ע"ג דקושטא דמלתא אינו כנפרץ גמור דגיפופי חכר נדונין ליה משום לחי ולא פילוג גמור הוא שהרי החכר שנפרץ לתוכה מותר לטלטל בכולה, אפ"ה כיון דלעומדין צפנים נראה כמפולג לרה"ר וכאילו כלה לפרעת החכר אנו מחמירין עליו לדון אותו משום מפולג. ותדע לך דהא למסקנא מפלגינן בין שנפרץ לאמצע רחבה לנפרץ בצדי רחבה, ואע"ג דבין כך ובין כך לגבי חכר נותר באותו גיפוף לצדו שנראה לו מבחוץ וכדאמרינן לקמן (ט, א) ונימא לצוד מרוח אחת ותשתרי, אלא דכי כלה באמצע הרחבה אינו נראה כנמשך וכלה לפרעה ואף ע"ג (כ) שנפרץ במלואו וכשנפרץ בצדי רחבה נראה כנמשך וכלה לפרעה, והכא נמי דכותה וכל שכן כיון שאינו נפרץ במלואו ונראה לכל שאינו נמשך עד הפרעה אלא כלה לחכר, כנ"ל. (רש"ז"א)

דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת ומבוי אסור ואמאי ליהוי כמבוי שכלה לרחבה אמר ליה אנא לא ידענא עובדא הוה בדורא דרעותא מבוי שכלה לרחבה הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה ולא מידי ואי קשיא משמיה דרב תיהוי משמיה דשמואל ולא קשיא מידי השתא דאמר ליה רב ששת לרב שמואל בר אבא ואמרי ליה לרב יוסף בר אבא אסברא לך כאן שעירבו כאן שלא עירבו דרב אדרב נמי לא קשיא כאן שעירבו בני חצר עם בני מבוי כאן שלא עירבו

רש"י במלואו. כותל אמלעני על פני כולו: ונפרצה חצר כנגדו. צפחות מעשר: חצר מותרת. ללדידה לא הוי במלואה ונסתיירו זה גיפופין מכאן ומכאן לפיכך לגבי דידיה פתחים נינהו ולא אסרי עלה בני מבוי שאין מבוי אוסר על חצירות הפתוחין לו אבל חצירות אוסרין במבוי שהרי דריסת רגליהם עליו ורה"ר נמי לא אסר עלה דחצר הפתוח לו כפתח הוא: ומבוי אסור. קס"ד מדנקט ונפרצה חצר כנגדו משום דמיחזי כמבוי מפולס קא אסר ליה ולא משום דנפרץ לחצר ורצ יהודה מדנקט רחצה אשמעינן דמשום מפולס לא מיתסר וברחצה ליכא דיורין דליתסרו עליה אבל אי הוה כלה לחצר אסרי עליה ולקמן מפרש טעמייהו והיינו דקשיא דרב אדרב בתרתי אי משום מפולס אי משום הנפרץ לחצר ואסרי עליה בני חצר דנפרץ המבוי במלואו לרשות האסורה לו: לא ידענא. ממאן גמרה: בדורא דרעותא. כפר רועים: שכלה לרחבה. ורחצה נפרצה כותל שנגדה: אסברא לך. מילתיה דרב דגמירנא לה מיניה: כאן שעירבו כאן שלא עירבו. כלומר האי מבוי אסור דקאמר רב יס חילוק בדבר שפעמים אסור ופעמים מותר עירבו בני החצר עם בני מבוי בני מבוי מותרין דהא לאסר ליה רצ לאו משום מפולס קאסר ליה כדמוקמינן לקמן בזה שלא כנגד זה והאי נפרצה חצר כנגדו משום רבותא דחצר נקט דאע"ג דרבים נכנסין לה בזו ויוצאין לה בזו אפילו הכי שריא הואיל ונפרצה

בפחות מעשר לחשיב כפתח חצר חבל איסור מבוי לאו משום [פירכה] לכותל שכנגדו הוא חלל משום דבני חצר חסרי עליה כי לא עירבו לכיון ללדידיה הוי מלואו פירכה הוא ודיורי חצר אוסרין עליו והוא אינו אוסר עליהן כדאמרין בפרק כל גגות העיר (לקמן ד' כב.) גבי חצר גדולה שנפרכה לקטנה דיורי גדולה בקטנה כלומר אוסרים בקטנה לדידהו הוא דבטלה לגבה ואין דיורי קטנה בגדולה לגבי גדולה פתח הוא ופתי חצירות שיש ביניהן פתח לא חסרן אהדדי כדאמרין בפרק חלון (לקמן ד' עו:) נפרץ הכותל עד עשרה אמות אם ראו מערבין שנים ואם ראו מערבין אחד מפני שהוא כפתח ושניהם מותרין זה בזה: דרב אדרב נמי לא תיקשי. כלומר מהשתא מלינן למימר דרב יהודה בדורא דרעותא כרב עצדוה כדאמרין כאן שעירבו וכאן שלא עירבו וברחבה ליכא דיורין למיסרי אמבוי: (כ"ז)

תוספות דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת. דבני מבוי לא אסרי עלה דאין דריסתם עלה ורשות הרבים נמי לא אסרה דלא הוי פרצה יותר מעשר והוי פתח ומבוי אסור משום פילוש דהעומד במבוי רואה רשות הרבים כנגדו ואינו רואה שיכול לנטות לכאן ולכאן ומדנקט נפרצה חצר כנגדו משמע דוקא שנפרצה חצר כנגדו אסור משום דהוי כמפולש אבל אם לא נפרצה אפילו אם לא עירבו מותר אע"ג דנפרץ המבוי במלואו לחצר משום דקסבר נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ופתח ומתני' דגדולה מותרת וקטנה אסורה מוקי לה בנכנסין כותלי קטנה לגדולה וליכא למימר דאסור משום מפולש ומשום שנפרץ במלואו ולא עירבו קאמר דא"כ הוה ליה למינקט רחבה דהוה משמע דאסור משום מפולש וגם הוה משמע מדנקט רחבה ולא נקט חצר מכלל דבחצר יש עוד איסור אחר דהיינו משום שלא עירבו אבל השתא דנקט חצר משמע אפילו איסור דלא עירבו דשייך בחצר ליכא אלא משום שנפרצה חצר כנגדו והיינו דקשיא דרב אדרב בתרתי דרב סבר נידון משום לחי ופתח ואסור משום מפולש ורב יהודה סבר דאין אסור משום מפולש ונראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ופתח. אסברא לך כאן שעירבו כלומר רב לא אסר מטעם מפולש ולא נקט נפרצה חצר כנגדו אלא משום שריותא דחצר אע"ג דרבים נכנסין לה בזו ויוצאין לה בזו שריא אבל מבוי אסור אפילו לא נפרצה חצר כנגדו משום דנפרץ במלואו לחצר ולא עירבו וסבר נראה מבחוץ אינו נידון משום לחי ופתח ודווקא נפרץ במלואו אבל אי לא הוה נפרץ במלואו שרי אע"ג דלא עירבו כיון דאינה רגילה בו כדאמר ונפרץ משמע דאינה רגילה בו והוא הדין דהוה מצי למינקט במבוי פתוח לחצר דאסור

כיון דרגילה בו אע"ג דלא הוי במלואו אלא אי נקט הכי לא הוה קמ"ל רב מידי דכיון דפתח גמור הוא פשיטא דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא אי נמי לא הוה מצי למינקט בפתוח לחצר דאע"ג דרגילה בו הוה שרי הואיל ולבני חצר יש להם דרך לרה"ר בלא מבוי דכגון זו כופין אותו על מדת סדום כדאמרינן במי שהוציאוהו (לקמן ד' מט.) גבי חצר שבין שני מבואות: **בעירבו** קמיפלגי בדרב יוסף. דהיינו כלה לאמצע רחבה ורב יוסף מפרש מילתיה דרב יהודה הא דאמר אין צריך כלום ותירוץ דכאן בעירבו לא תירצו בימי רב יוסף וסבר רב יוסף דנראה מבחוץ לרב נידון משום לחי כדס"ד מעיקרא אליבא דרב והכי נמי דייק רב יוסף ממלתיה דרב הונא דהוא תלמידיה דרב דנדון משום לחי אך קשה דלא שייך למימר קמיפלגי בדרב יוסף הואיל ולא איירו במה שבא רב יוסף לחדש והיינו דאסור בצידי רחבה וי"ל דאי לאו מילתיה דרב יוסף הי"א דפליגי נמי בצידי רחבה והוה קשה היכי שרי שמואל בצידי רחבה היכא דאיכא תרתי לריעותא שצידו אחד מפולש עד רה"ר וצידו השני נמי אע"ג דנראה מבחוץ האמר שמואל דאין נידון משום לחי לכך הוצרך להביא דרב יוסף דבכלה לאמצע רחבה פליגי דלא הוי תרתי לריעותא וגם לרב נמי הוה קשה הואיל וסבר דנידון משום לחי אמאי אסור משום מפולש דהוה סברא לומר דהא בהא תליא ולכך מייתי דרב יוסף דלאו הא בהא תליא דבכלה לצידי רחבה אסור לכולי עלמא אפילו למאן דאמר נידון משום לחי וטעמא משום דלמפולש לא מהני לחי אלא לר' יהודה והא דלא משני לעיל דרב יהודה בכלה לאמצע ודרב בכלה מן הצד או כאן בזה כנגד זה וכאן בזה שלא כנגד זה משום דהאמת תירץ לו דהא רב ששת לא מחמת קשיא תירץ אלא קבלה היתה בידו כך יש לפרש לפי שיטת רש"י ור"י מפרש דרחבה דהכא לא הויה כרחבה דפי' שני (ד' כד:) דהתם מיירי ביתירה מבית סאתים ולא הוקף לדירה והויה כרמלית ואין מטלטלין בה אלא בד' אבל רחבה דהכא אינו כן דא"כ הוה כלה לבקעה אלא מיירי בדאית בה דיורין מדמפליג בין עירבו ובין לא עירבו דלא גרע מחורבה דאמר בפרק הדר (לקמן ד' עד.) דאסור כ"ש רחבה דאית בה דיורין טפי מחורבה והיתה אסורה אי לאו דס"ד השתא דסבר רב יהודה נראה מבחוץ נידון משום לחי וקס"ד השתא מדלא מפליג רב יהודה בשריותא משמע דשרי בכל ענין אפילו כלה לצידי רחבה ונפרצה חצר כנגדו ואפילו לא עירבו ועוד מדאיירי רב יהודה בנפרצה כנגדו ואיצטריך לאשמועינן דלא הוי מפולש א"כ על כרחך ס"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי דאי לא חשיב לחי אמאי שרי בכלה לצידי רחבה דלאמצע רחבה פשיטא דלא הוי מפולש וא"כ איכא תרתי לריעותא שצידו אחד מפולש עד רשות הרבים וצידו השני נמי נהי דנראה מבחוץ הא לא חשיב לחי אלא וודאי חשיב לחי והשתא לא הוי תרתי לריעותא [דחשיב] לחי מצד אחד כדאמר לקמן (ד' ט.) ולימא לבוד מרוח אחת ותשתרי ונקט רחבה משום דעובדא הכי הוה והוא הדין חצר אע"ג דרב יוסף קאמר משמיה דרב יהודה והוא מוקי לה לקמן בכלה

לאמצע רחבה אבל בצידי רחבה אסור ההוא לא שנו הוי לפי המסקנא. חצר מותרת ומבוי אסור השתא ס"ד אסור משום מפולש בכלה לצידי חצר ונפרצה כנגדו אפילו עירבו דבכלה לאמצע אין סברא לאסור משום פילוש מדקאמר ונפרץ חצר כנגדו ואסור בשלא עירבו אפילו בכלה לאמצע ולא נפרצה חצר כנגדו מדנקט במלואו משמע דאסור משום דנפרץ במלואו דהיינו בלא עירבו ובדלא נפרצה כנגדו דאי בנפרצה ובעירבו מאי אריא ונפרץ במלואו דאפילו לא נפרץ במלואו הוי כמפולש ולא מהני לחי עד דאיכא צורת הפתח ועוד מדנקט חצר ולא נקט קרפף דלית בה דיורין משמע משום דיורין שבחצר בא נמי לאסור ועוד דאי לא אסור אלא משום פילוש הוה ליה למימר מבוי שנפרץ במלואו לצידי חצר מדלא נקט הכי משמע דבכלה לאמצע נמי מיירי ואסור משום דלא עירבו וסבר נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ומיהו מדאסר בצידי חצר משום פילוש אין להוכיח דסבר דאינו נידון משום לחי דאפילו נידון משום לחי הוי מפולש דהא רב יוסף אסר בצידי רחבה לכ"ע אפילו למ"ד נידון משום לחי. דרב אדרב נמי ל"ק כאן בעירבו פי" הא דרב יהודה בכלה לאמצע כדמפרש רב יוסף אע"ג דלא מפליג בשריותא אין לחוש דכיון דתרוייהו מילתיה דרב מה שסתם כאן פירש כאן ועוד כיון דסבר רב נראה מבחוץ לא הוי לחי לא חש לפרש דאיירי בכלה לאמצע רחבה דבכלה מן הצד הוי תרתי לריעותא אע"ג דרב יוסף אית ליה נראה מבחוץ נידון משום לחי כדדייק לקמן ממלתיה דרב הונא מ"מ אוקי מילתיה דרב יהודה בעירבו משום דרב יהודה תחלת דבריו אמר משמיה דרב ונראה לרב יוסף דהסיוס נמי הוי משמיה דרב אע"פ שסתם א"ר יהודה כו' ולא פירש משם מי אמר וכן רב יוסף אמר בסתם משמיה דרב יהודה מ"מ היה נראה לו שגם זה מדברי רב ורב סבר אינו נידון משום לחי והשתא אתי שפיר דקמפלגי במה שבא רב יוסף לחדש ומיהו רבינו חננאל מיישב דאתי שפיר דקא מיפלגי בדרב יוסף דרב יהודה שרי אפילו זה כנגד זה כרב יוסף ורב כרבה דבעי זה שלא כנגד זה ולקמן נמי משמע דרבה פליג אדרב יוסף דפריך ולרבה דאמר זה כנגד זה אסור מיהו ה"ל למימר דרבה ודרב יוסף איכא בינייהו : (תוספות)

רש"א אסורה לך כאן שעירבו בני חצר עם בני מצוי כאן שלא עירבו. ונפרעה חצר כנגדו לנקט משום שריותא דחצר נקטינן לאלטריך כדאיתא לקמן (עח, א). ונפרץ במלואו לנקט דוקא נקט לחי לאו הכי מצוי נמי שרי, ולאו משום דסבירא ליה השתא לרב דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי אלא בשכותלי מצוי נכנסין לחצר, והכי קאמר, כאן בשלריך עירוב ולא עירבו כאן בשעירבו ואין לריך עירוב דהוה ליה כעירבו, הכא נמי כאן כשעירבו כאן שלא עירבו. ועירבו לאו דוקא דהא רחבה לית בה דיורין, אלא כיון דאינו לריך עירוב הרי הוא כעירבו. (רש"א)

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא בין שעירבו ובין שלא עירבו פליגי בעירבו במאי פליגי בשלא עירבו במאי פליגי בשלא עירבו פליגי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים בעירבו קמיפלגי בדרב יוסף דאמר רב יוסף לא שנו אלא שכלה לאמצע רחבה אבל כלה לצידי רחבה אסור אמר רבה הא דאמרת לאמצע רחבה מותר לא אמרן אלא זה שלא כנגד זה אבל זה כנגד זה אסור אמר רב משרשיא הא דאמרת זה שלא כנגד זה מותר לא אמרן אלא רחבה דרבים אבל רחבה דיחיד זימנין דמימלך עלה ובני לה בתים וה"ל כמבוי שכלה לה לצידי רחבה ואסור ומנא תימרא דשני לן בין רחבה דרבים לרחבה דיחיד. דאמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה במבוי אחד שצידו אחד כלה לים וצידו אחד כלה לאשפה ובא מעשה לפני רבי ולא אמר בה לא היתר ולא איסור איסור לא אמר בה דהא קיימי מחיצות היתר לא אמר בה חיישינן שמא תינטל אשפה ויעלה הים שרטון ומי חיישינן שמא תינטל אשפה. והתנן אשפה ברשות הרבים גבוה י' טפחים חלון שעל גבה זורקין לה בשבת אלמא שני בין אשפה דרבים לאשפה דיחיד הכא נמי שני בין רחבה דרבים לרחבה דיחיד ורבנן מאי אמר רב יוסף בר אבדימי תנא וחכמים אוסרין אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים איכא דאמרי אמר רב יוסף בר אבדימי תנא וחכמים מתירין אמר רב נחמן אין הלכה כדברי חכמים מרימר פסיק לה לסורא באוזלי אמר חיישינן שמא יעלה הים שרטון ההוא מבוי עקום דהוה בסורא כרוך בודיא אותיבו ביה בעקמומיתיה אמר רב חסדא הא לא כרב ולא כשמואל לרב דאמר תורתו כמפולש צורת הפתח בעי לשמואל דאמר תורתו כסתום הני מילי לחי מעליא אבל האי כיון דנשיב ביה זיקא ושדי ליה לא כלום הוא ואי נעיץ ביה סיכתא וחבריה חבריה: גופא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת ומבוי אסור אמר ליה רבה בר עולא לרב ביבי בר אביי רבי

לא משנתנו היא זו חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה אמר ליה אי מהתם הוה אמינא הני מילי היכא דלא קא דרסי בה רביס אבל היכא דקא דרסי בה רביס אימא אפילו חצר נמי והא נמי תנינא חצר שהרביס נכנסין לה בזו ויוצאין לה בזו רה"ר לטומאה ורה"י לשבת אי מהתם הוה אמינא הני מילי זה שלא כנגד זה

ה"י ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבין עירבו ובין שלא עירבו פליגי. דאפילו בעירבו אסר רב טעמא משום מפולג ודוקא נפרכה [חכ"ר] כנגדו קאמר הא לאו הכי לא מיתסר מצוי משום בני חצר והא דרב יהודה דקאמר ליה וסרי בעירבו כגון רחבה ללא בעיא עירוב ואע"ג דנפרכה רחבה כנגדו ואסר ללא עירבו גבי חצר אפילו לא נפרכה מדנקט רחבה ולא נקט חצר: בעירבו. דאיסורא משום פירכה שנגדו היא: במאי פליגי. מאי טעמא דרב דחשיב ליה מפולג ומאי טעמא דקאמר ליה קרי ליה מפולג: בשלא עירבו. כי לא נפרכה מאי טעמא דקאמר ליה חכ"ר אסרי ומאי טעמא דרב דאמר לא אסרי: בנראה מבחוץ וסוה מצפנים. דפליגי ביה אמוראי לקמן בפירקין (ד' ט:): איכא למאן דאמר נדון כנראה משני דדין ואיכא למאן דאמר אינו נידון והכא נמי הנך גיפופי דאית לחצר העודפים על רוחב פירכת המצוי נראין מבחוץ לאותן העומדים בחצר ולא מיחזי כותל פרוץ במלואו ויותר מעשר נמי לא הוי הלכך אע"ג דסוה מצפנים שהעומדין במצוי אין רואין אותו ונראה להם כותל פרוץ במלואו אפילו הכי לרב מהני הני גיפופי לשוויה פתחא לגבי מצוי כי היכי דמשוו ליה פתחא לגבי חצר והא דתנן קטנה אסורה מוקים ליה רב בנכנסין כותלי קטנה לגדולה דליכא נראה מבחוץ והויא פרוכה במלואה אבל הכא פיתחא הוא אף למצוי ולא אסרי בני חצר למצוי ואע"ג דקאמר חזירות הפתוחות למצוי בפתח הגון ודאי אוסרות עליו זו הואיל ואינה רגילה בו שהרי סתום היה מתחלה אינה אוסרת עליו כדאמר בפרק מי שהוציאוהו (לקמן ד' מט.) שאינה רגילה בו מותר וקאמר סבר אין נידון משום שויר למצוי ופירכה היא ודיורי חצר אוסרין עליו אם לא עירבו: ובשעירבו. דאיסורא משום פירכה שנגדו הוא פליגי דרב יוסף דאמר לא שנו דאין כריך

כלום אלא שכלה מצוי לאמצע רחבה דכיון דרוחבה של רחבה עודף על המצוי לכל נראה שהמצוי לרחבה כלה ואינו מושך עד רה"ר שכנגדו ולא אחי למישרי מפולק ורב סבר אפילו הכי כיון דהעומד במצוי רואה לב' ראשי רשות הרבים ובקעי רבים מרשות הרבים זו לרשות הרבים זו דרך מצוי ורחבה אסור: אבל כלה לצידי רחבה. שכותל אורך המצוי שזה לאחד מכותלי אורך הרחבה ונראה כמצוי ארוך ומושך עד רה"ר שכנגדו. מיחזי כמפולק ואסור: אבל זה כנגד זה. פרטת חזר כנגד המצוי אסור והאי כנגדו דקאמר רב ואוקימנא טעמא דאיסור מצוי בשלל עירבו הא עירבו מותר האי כנגדו לאו דווקא אלא כל כותל שכנגדו קרי הכי וצדידי רחבה אפילו זה שלל כנגד זה אסור משום דכותל רחבה מאריך המצוי והוי כמצוי ארוך עד כותל רחבה שכנגדו ואסור מידי דהוה אמצוי עקום שיך יותר מעשר בעקמומיתו דלכולי עלמא אסור ואף על פי שאין פתחו מכוונין הכא נמי משנכנס לרחבה הרי כל רוחב הרחבה הוי עקמומית גדולה ורחבה הרבה ודמי כמצוי המפולק דרך עקמומית: ובני לה בתים. ברחבה ברוחב העודף על המצוי ומשוי כותלי אורכה לכותל אורך המצוי: אידו אחד ים ואידו אחד אשפה. וראשו אחד סתום כשאר מצוי וראשו אחר לרשות הרבים מתוקן בלחי וקורה: אשפה. גבוהה עשרה (ויש) שפתו גבוה עשרה: ויעלה הים שרטון. של חול ואבנים אכל שפתו כי כן דרכו ומתקלר רוחב הים ונעשה קרקע כרוחב פרסה או יותר: ומי חיישינן כו'. הש"ס הוא דמפרש מלתיא דמנא תימרא ואזיל: זורקין לה בשבת. ולא חיישינן שמא תתמעט אשפה מעשרה ונמלא זורקין לרשות הרבים: לאשפה דיחיד. וההיא אשפה דרבי אשפה דיחיד הואי: ורבנן. שהיו בדורו של רבי מאי הו אמרי ביה בההוא מצוי: פסיק ליה לסורא באוזלי. הים היה סמוך לסורא מאחריה וראשי המבואות מפולסין לים והיה מרימר עושה רשות ומכמורות לכל המבואות ולא ראה לסמוך על מחילת הים: אמר שמא יעלה הים שירטון. ומטלטלי נמי במבואות כדמעיקרא: פסיק. מפסיק בינה לבין הים במחילת אוזלי: בודיא. מחללת: ואותיבו ביה בעקמומיתה. בני ראשו אחר עשו לחי לפתחן והמחללת לעקמומיתו ובני ראשו אחר לא עשו לפתחן לחי: הג"מ לחי מעליא. כשיק לחיים משני ראשין וללשון מורי כריך עקמומיתו לחי לבד מאותן שבשני ראשיו: סיכתא.

קבילי"א {היביל"א: יתד, וו, זי} בלע"ז: גופא א"ר ירמיה כו'. ואוקמה כשלא עירבו ואיסורא למצוי משום דאסרי עליה בני החצר הוא: לא משנתנו היא. היתר חצר תנינא ואיסור מצוי תנינא: חצר קטנה שנפרצה. במלואה לגדולה גדולה מותרת ולא אסרי בני קטנה עילויה דלגבי גדולה פתח הוא דיך לה שיוזר מכאן ומכאן והווי כשתי חצירות ופתח אחד ביניהן ללא אסרן אהדדי ולקמן מוקי לה בשאין קטנה רחבה יותר מי' דאי יותר מעשר לא הוי פתח גבי גדולה: וקטנה אסורה. דלדידה לאו פתח הוא אלא פירצה ונעשית רשותן של בני גדולה שהרי נתערבה עמהן: א"ל. רב היתר חצר אשמעינן ואע"ג דנפרצה בכותל השני דדרסי רבים מרשות הרבים זו לרה"ר זו דרך חצר ומצוי דאי מהתם הוה אמינא משום דלא דרסי רבים דהא גדולה לא נפרצה בכותל השני: רה"ר לטומאה. וספיקא טהור דהא ספק טומאה מסוטה גמרינן ובסוטה כבי האי חצר לאו מקום ייחוד וסתירה הוא: (רש"י)

תוספות זורקין לה בשבת. משמע שהאשפה רחוקה מן הכותל ודרך למעלה מעשרה זורקין לה דהווי מקום פטור ואית דגרס שופכין: לאו משנתנו היא זו חצר קטנה וכו'. וא"ל דקמ"ל דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי דמתני' איכא לאוקמה בנכנסין כותלי קטנה לגדולה דאם כן הוי ליה לרב לפרושי מתני' דלא איירי בנכנסין או הוי ליה למימר בהדיא נראה מבחוץ אינו נידון משום לחי: (תוספות)

רש"א ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא בין עירבו בין לא עירבו פליגי. דעל כרחק ודאי הכי הוה סלקא דעתין מעיקרא דאי לא דרב אדרב לא תקשי להו דנימא כאן שעירבו כאן שלא עירבו. ומכל מקום א"ת מעיקרא מנא להו, קס"ד מעיקרא דעל כרחק אית לן למימר הכי כיון דנקט רבי יהודה רחבה ולא נקט חצר כרב משמע דדוקא רחבה ומשום דלית בה דיוורין הא חצר מצוי אסור משום דרגל החצר אוסרתו. ורב נמי מדנקט (נמי) [גבי] חצר ונפרצה חצר כנגדו משמע דכל עצמו של איסור ואפילו נפרץ לחצר אינו אלא משום מפולש לרה"ר ולא משום רגל החצר. והלכך נמא דרב יהודה מיקל מלד אחד ומחמיר מלד אחר, מיקל לגבי נפרצה רחבה או חצר וכשעירבו דאינו נדון משום מפולש, ומחמיר בנפרץ במלואו לחצר בשלא עירבו, אלמא לרב יהודה הכל תלוי בעירוב דבעירבו שרי ובשלא עירבו אסור. ורב סבירא ליה איפכא דעירבו לא

מעלה ולא מוריד דאפילו נפרץ לחצר אם לא נפרעה חצר כנגדו מצוי נמי שרי, אלמא אין הדבר תלוי בעירוב ואין הכל אלא משום דנפרעה חצר כנגדו ובין עירבו ובין לא עירבו, וגמלא במה שמיקל רב יהודה מחמיר רב ובמה שמחמיר רב יהודה מיקל רב. בשלא עירבו במאי פליגי בנראה מצפנים וסוה מבחוץ. רב סבר נדון משום לחי, והלכך אפילו לא עירבו מצוי שרי כי לא נפרעה חצר כנגדו. ורב יהודה סבר אינו נדון משום לחי והלכך דוקא כלה לרחבה הא כלה לחצר אסור משום דרגל חצר במצוי. בעירבו במאי פליגי בדרב יוסף דאמר רב יוסף לא שנו אלא שכלה לאמצע רחבה אבל כלה ללידי רחבה אסור. משום דנראה כאילו מצוי כלה לפרעת החצר כיון שהכותל נמשך והולך ביושר עד סוף החצר. רב יהודה סבירא ליה דבכל ענין שרי ואפילו כלה ללידי רחבה, דקס"ד מעיקרא דמדקאמר סתם שכלה לרחבה אינו צריך כלום משמע דבכל ענין שרי, דאי לא לימא בפירוש שכלה לאמצע רחבה ולא לימא סתם אינו צריך כלום כיון דבלידי רחבה אסור. ורב נמי אסור בכל ענין ואפילו כלה לאמצע חצר מדקאמר נמי סתם. אי נמי רב אית ליה דרב יוסף ממש ובלדי רחבה אסור אבל באמצע רחבה מותר וזהו (כדא' מעיקרא) [ודאי עיקר] דמדקאמר קמפלגי בדרב יוסף משמע דחד מינייהו קאי כרב יוסף ולפירוש קמא לא קאי חד מינייהו כרב יוסף. וא"ת ומנא להו דרב מודה באמצע רחבה דהא סתמא קאמר ובכל ענין משמע דאסור. וי"ל דסברא הוא דכיון דכלה באמצע רחבה אף ע"פ שנפרעה חצר כנגדו אין המצוי נראה כנפרץ לרה"ר אלא כנפרץ לחצר וחצר הוא שנפרץ לרה"ר ולא המצוי. ואי קשיא לך היאך אפשר לומר דקס"ד רב יהודה לית ליה הא דרב יוסף, דהא רב יוסף איהו מרא דשמעתא דרב יהודה ואיהו הוא דאמרה משמיה ועלה קאמר לא שנו אלא שכלה לאמצע רחבה. וי"ל דהא רב יוסף לא אמרה מעיקרא דאיהו נמי מעיקרא הכין הוה סלקא דעתיה דרב יהודה בכל ענין שרי, אלא דבחר דשמעה להא דרב שסת דכולהו דרב נינהו ורב לא בכל דאמרינהו אמר איהו נמי לא שנו אלא שכלה לאמצע רחבה. ואי נמי דשמע לה מיניה דרב שסת הכין לבסוף בהדיא. וא"ת למאי דקס"ד דבשלא עירבו פליגי בנראה מבחוץ וסוה מצפנים דרב שרי משום דלדידיה נדון משום לחי, א"כ להציל נמי מידי מפולס נמי הכין. כבר כתבתי אני למעלה (ז, א ד"ה וקשיא) שאי אפשר לומר כן להצילו מידי מפולס כיון שאינו נראה כן לעומדים בפנים. ובתוספות תיראו דגיפופין שנידונין משום לחי מועילין להציל מידי חצר דחצר ככרמלית ולחי וקורה מצילין בכרמלית, אבל אינן מצילין במפולס לרה"ר ולורת פתח מיהא בעינן. ואין הלשון הזה מחזור בעיני,

דמפולג נמי לבקעה לורת פתח נמי בעי, כדאמרינן לעיל (ז, א) בקעה מכאן ובקעה מכאן עושה לורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן. ושם נאמר להעמיד עיקר תיוראם דנפרץ לחצר חשיב טפי אפילו מנפרץ לכרמלית, לפי שהחצר והמבוי דומין הן בתשמישן וקרובין הן להיות זה (בזה) [כזה] שעירוב מועיל לזה ולזה משא"כ לכרמלית, ושניהם רשות היחיד הן ומבוי וחצר כרשות אחד הן לר' שמעון, והלכך כשהוא מפולג לו בלחי או בקורה סגי, וכיון דס"ל דנראה מבחוץ וסוה מבפנים נדון משום לחי בהכין סגי ליה לאכולי מידי רגל החצר. ואח"כ מלאתי כענין הזה למקלת מרבותינו הרפתים בתוס'. זה נ"ל שיטתו של רש"י ז"ל. אבל ר"ח ז"ל פירש: דרחבה זו יס ביה דיריין וקא סלקא דעתין דרב יהודה שרי בכל לך בין עירבו בין לא עירבו מדקאמר סתם אינו אריך כלום, ורב אסר בכל ענין מדקאמר נמי סתם מבוי אסור. ואסקה רב שסת דכולהו דרב נינהו ולא קשיא כאן בשעירבו כאן בשלא עירבו, הא לחצר בשלא עירבו וההיא דרחבה בעירבו. והסתא לדידיה עירבו דרחבה דוקא שהרי יס ביה דיריין. ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבין בעירבו בין בשלא עירבו פליגי, דרחבה דוקא שיש ביה דיריין כדקא פרישנא משום דסתמא קאמרינן, בשלא עירבו במאי פליגי בשוה מבפנים ונראה מבחוץ, רב סבר אינו נידון משום לחי ומבוי אסור אפילו לא נפרעה חצר כנגדו ורב יהודה סבר נידון משום לחי. ונפרץ במלואו דנקט רב דוקא, ונפרעה חצר כנגדו דנקט לאסור את המבוי אפילו היכא דעירבו. ובערבו במאי פליגי דדרב יוסף, דרב יהודה כרב יוסף דהא רב יוסף קאמר לה הכי משמיה דרב יהודה, ואפילו זה כנגד זה באמצע רחבה מותר. ורב לית ליה דרב יוסף אלא כרבה דאמר באמצע רחבה נמי בזה כנגד זה אסור. ולקמן נמי משמע דרבה נמי פליג אדרב יוסף מדאמרינן ולרבה דאמר זה כנגד זה אסור תרתי למה לי. והיינו דקאמר רב נפרעה חצר כנגדו כלומר: כנגדו ממס. כך נראה לי שיטתו של ר"ח ז"ל. וקשה לפירושן קצת דהוה ליה למימר בהדיא בעירבו פליגי דדרב יוסף ורבה. אמר רבה הא דאמרת לאמצע רחבה מותר לא אמרן אלא זה שלא כנגד זה. ומינה שמעינן דלרבה (אפילו) בלדי רחבה אפילו זה שלא כנגד זה אסור, דהוה ליה כמבוי עקום ואריך לורת פתח לרב וללא כשמואל. ולענין פסק הלכה: הרב אלפסי ז"ל הביא הא דרב כלורתה, ופירש חצר מותרת אף ע"ג דבקעי ביה רבים כדתנן חצר שהרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו רה"י לשבת ורה"ר לטומאה, ומבוי אסור משום דהוה ליה מבוי המפולג לרה"ר. וזו תימא דלמסקנא אפילו מבוי נמי שרי בשעירבו וכשכלה לאמצע רחבה וברחבה דרבים. והא דרב בשלא עירבו כלומר וכשכותלי מבוי נכנסין

לחצר בנפרד במלואו, ואי נמי בשעירבו ובשנפרד לזידי החצר למצוי נמי אינו אסור
אלא בשכלה לזידי רחבה, א"נ באמצע רחבה וברחבה דיחיד משום דרב משרשיא, אבל
בכלה באמצע רחבה דרבים אפילו מצוי שרי ואפילו זה כנגד זה כרב יוסף ודלא כרבה
וכדמשמע לקמן דלא קיימא לן כרבה מדמתרץ רב ביבי בר אביי להדיא כרב יוסף והדר
אמרינן ולרבה דאמר זה כנגד זה אסור תרתי למה לי אלמא כרב יוסף סבירא ליה והוא
שעירבו, ואי נמי בשלא עירבו ובשאין כותלי מצוי נכנסין לחצר כדקיימא לן נראה
מבחוץ וקוה מצפנים נדון משום לחי. ומיהו כלה לזידי רחבה אפילו זה שלא כנגד זה
אסור דהוה ליה כמצוי עקום דתורתו כמפולג לרב וקיי"ל כוותיה וכן פסק הרב ר'
אברהם ב"ר דוד זלה"ה. הכי גרסינן בכל הספרים שלנו וכן פירש רש"י ז"ל והראב"ד
ז"ל פסק לה: לסורא באוזלי חיישינן שמא יעלה היס סרטון. וסוגיא דשמעתין ודאי
הכי משמע. אבל ר"ח ז"ל גרים לא חיישינן שמא יעלה היס סרטון, ואיני יודע ליישב
הא דמרימר לפי גירסתו. והרמב"ם ז"ל (הל' שבת פי"ז, ה"ה) כן פסק דלא חיישינן
שמא יעלה היס סרטון, נראה שאף הוא גורס כגו' ר"ח ז"ל. ולדבריהם הא דאמרינן
וחכמים אוסרין משום שמא תנטל אשפה היא אבל לסרטון לא חיישינן ואינו מתחוויר.
(רשב"א)

ב - **ח** **דף**

אבל זה כנגד זה אימא לא ולרבה דאמר זה כנגד זה אסור הא דרב במאי
מוקי לה בזה שלא כנגד זה תרתי למה לי אי מהתם הוה אמינא הני מיילי
לזרוק אבל לטלטל אימא לא קמ"ל איתמר מבוי העשוי כנדל אמר אביי
עושה צורת הפתח לגדול והנך כולהו מישתרו בלחי וקורה א"ל רבא
כמאן כשמואל דאמר תורתו כסתום למה ליה צורת הפתח ועוד הא ההוא
מבוי עקום דהוה בנהרדעא וחשו לה לדרב אלא אמר רבא עושה צורת
הפתח לכולהו להאי גיסא ואידך גיסא מישתרו בלחי וקורה אמר רב
כהנא בר תחליפא משמיה דרב כהנא בר מניומי משמיה דרב כהנא בר

מלכיו משמיה דרב כהנא רביה דרב ואמרי לה רב כהנא בר מלכיו היינו רב כהנא רביה דרב מבוי שצידו אחד ארוך וצידו אחד קצר פחות מארבע אמות מניח את הקורה באלכסון ארבע אמות אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר רבא אמר אחד זה ואחד זה אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידהו אימא טעמא דידי קורה טעמא מאי משום היכר ובאלכסון לא הוי היכר ואימא טעמא דידהו קורה משום מאי משום מחיצה ובאלכסון נמי הוי מחיצה אמר רב כהנא הואיל ושמעתתא דכהני היא אימא בה מילתא הא דאמרת מניח הקורה באלכסון לא אמרן אלא שאין באלכסונו יותר מעשר אבל יש באלכסונו יותר מעשר דברי הכל אינו מניח אלא כנגד הקצר איבעיא להו מהו להשתמש תחת הקורה רב ורבי חייא ור' יוחנן אמרו מותר להשתמש תחת הקורה שמואל ורבי שמעון בר רבי ור"ש בן לקיש אמרו אסור להשתמש תחת הקורה לימא בהא קמיפלגי דמר סבר קורה משום היכר ומר סבר קורה משום מחיצה לא דכולי עלמא קורה משום היכר והכא בהא קמיפלגי דמר סבר היכירא מלגיו ומר סבר היכירא מלבר ואיבעית אימא דכולי עלמא משום מחיצה והכא בהא קמיפלגי דמר סבר חודו הפנימי יורד וסותם ומר סבר חודו החיצון יורד וסותם אמר רב חסדא הכל מודים בבין לחיים שאסור בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא נעץ שתי יתידות בשני כותלי מבוי מבחוץ והניח קורה על גביהן מהו אי"ל לדברי המתיר אסור לדברי האוסר מותר רבא אמר לדברי האוסר נמי אסור בעינן קורה ע"ג מבוי וליכא איתביה רב אדא בר מתנה לרבא היתה קורתו

ר"י אצל זה כנגד זה. לא הויא לה חצר רה"י לשבת השתא אשמעינן דכנגדו ואפילו הכי מותרת: ולרבה. דאמר לעיל אצל זה כנגד זה הוי מבוי מפולק ואסור (אפילו חצר) הא דרב במאי מוקים לה בזה שלא כנגד זה ועל כרחיך כנגד דקאמר רב לאו דווקא דהא אוקימנא טעמיה דרב בשלא עירבו אצל עירבו אפילו מבוי מותר: תרתי למה לי. הא תנא לה חצר שהרבים נכנסין לה בזו כו' ומילתיה דרב למשתרייה חצר מינה מסתמא ואפילו זה כנגד זה וכל שכן בזה שלא כנגד זה ואיסור מבוי מאידך מתניתין דחצר קטנה שמעינן: אי מהתם. מחצר שהרבים נכנסין לה כו' דקתני רשות היחיד לשבת: הוה אמינא. האי דקרי ליה רה"י: לזרוק.

כלומר מדאורייתא רה"י הוא והזורק מרה"ר לתוכו חייב: אצל לטלטל. בתוכו: אימא לא. משתריא ומדרבנן דליגזור רבנן עליה: קמ"ל. רב מותרת: נדל. שרץ שיש לו רגלים הרבה כדתניא בתורת כהנים (פרשת שמיני): מרבה רגלים זה נדל מצוי העשוי כנדל שפתוחין לו מצואות הרבה וראשיהן פתוחין לרשות הרבים וראשו פתוח לרשות הרבים אחר: עושה אורת פתח לגדול. באחד משני ראשין והאחרים קטנים משתרו בלחי וקורה בראשיהן על פני רשות הרבים: כמאן כשמואל. דאמר מצוי עקום תורתו כסתום דהא כל מצואות קטנים הללו מצואות עקומות הן נכנס בדרך זה ויואל בדרך זה וקאמרת לא בעי תיקון לעקמומיתו כשמואל: ה"ג למה לי אורת פתח. אמאי אלרכת אורת פתח לגדול הא איהו נמי אין פילוסוף מכוונין: ועוד הא ההוא מצוי. דהוה באתריה דשמואל בנהרדעא וחשו ליה לדרב כדאמר לעיל רמו עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל: עושה אורת פתח לכולהו. הקטנים: מהך גיסא. בעקמומיתן לכל מצוי גדול: ואידך גיסא. לרשות הרבים מישתרי בלחי או קורה: אידו אחד ארוך. ונמשך כותלו לרה"ר יותר מכותל השני: אם פחות מד' אמות. עודף זה על חצירו מניח קורה באלכסון וישתמש כאן בארוכה וכאן בקצרה: ארבע אמות אינו מניח קורה. על ראש כותל הארוך אלף כונס לפניו מראשו כנגד ראש כותל הקצר ומניחה: ובאלכסון לא הוי היכירא. שהרואה בני מצוי נמשכין ומשתמשין ברה"ר חוץ מכנגד כותל הקצר אומר מותר להשתמש ברשות הרבים לפי שאין אותו העודף דומה שיהא מן המצוי: שאין באלכסונו יותר מעשר. שהמצוי קצר לרחבו הרבה ואין ברוחבו ובארבע אמות הנמשכין להאטרף יותר מעשר: אצל יש באלכסונו יותר מעשר. נמלא פתחו רחב מעשר שהרי כל תחת הקורה הוי פתח: מהו להשתמש תחת הקורה. אכל מצואות קאי: קורה משום מחילה. וחודו הפנימי יורד וסותם הלכך אסור דמן המחילה ולפנים בעי אשתמושי: מר סבר היכירא. להנך מגוואי בעינן וכל הפנימי הוי להו היכר ואסור להשתמש מן ההיכר ולחוץ: מלצר. לבני רשות הרבים דהיינו כל החיצון: מר סבר חודו הפנימי יורד וסותם. נמלא תחת הקורה מן המחילה ולחוץ ואסור: הכל מודים. במצוי שאין בו קורה והכשירו בלחי שאסור להשתמש בין לחיים כלומר כנגד הלחי והאי דנקט בין לחיים אמצואות טובא קאי: נעץ

שתי יתידות קבילי"ש {קבילי"ש: יתדות, וויס, זיזים} נעולות זכותל בעוביו שללד רה"ר ונמאלת קורה שלעיהן זולטת ונמשכת לחוץ יותר מן הכתלים וחודה הפנימי זבוק וסמוך לכותל: לדברי האוסר. להשתמש תחת הקורה זכל מזולות דטעמא משום חודו הפנימי יורד וסותם: מתיר. כלן להשתמש זמזוי הזה אגז הך קורה שלינה על גזי מזוי לכיון לחודו הפנימי סותם נמאלת סתימת הקורה זבוקה לכתלים וסתימה מעלייתא היא: לדברי המתיר. להשתמש תחת הקורה אלמא חילון יורד וסותם אוסר כל המזוי הזה עד שלזולו קורה אחרת לאין הסתימה מחוברת לכתלים ויש אויר זיניהם והכל ללו מחילה ממש הוא להכשיר הפסק אויר שמכאן ומכאן ע"י לזוד: (רש"י)

תוספות מבוי העשוי כנדל. פי רבינו תם שמבולות קטנים פתוחים למבוי גדול משני צדדין ואינן זה כנגד זה דאם כן הוו מפולשין וכענין זה הם כרגלי הנדל שיש לו ב' שורות של רגלים מימין ומשמאל והם זה שלא כנגד זה: והא ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעי ורמו עליה חומריה דרב. ממאי דחשו נמי לדשמואל לא פריך ויצטרך דלתות דהא דחשו משום דנהרדעא אתריה דשמואל הוה אבל מדחשו לדרב באתריה דשמואל פריך שפיר: מניח את הקורה באלכסון. פי"ה משתמש כאן בארוכה וכאן בקצרה והדין עמו שפי"כ דאי לא תימא הכי אמאי מניח את הקורה באלכסון הא בעינן קורה לכל הפחות דבוקה במבוי כדאמר בסמוך גבי ב' יתידות בשני כותלים כו' לדברי המתיר אסור ואף על פי שכאן מונח ראשו האחד על גבי המבוי אין סברא לחלק וא"ת והיכי שרי להשתמש נגד הארוך הא אין כאן אלא ב' מחיצות וי"ל דאית ליה קורה משום מחיצה ומאן דאית ליה משום מחיצה הוי אפילו דאורייתא כדמוכח בפירקין אי נמי כיון דצידו האחד ארוך מסתמא לא בקעי בה רבים ולא גזרו ביה רבנן הואיל ובטל לגבי מבוי אע"ג דאית ביה ד' על ד': הכל מודים בבין לחיים דאסור. טעמא משום דלחי הוי אפילו משהו ואתי לאפוקי אבל בקורה דרחבה טפח ליכא למיחש אבל אין לפרש דטעמא דרב חסדא משום דסבר קורה משום היכר ולחי משום מחיצה ומשום היכר ובין לחיים אסור ואינו יכול להשתמש אלא מן המחיצה שלפנים דהא אביי אית ליה לעיל (ד' ה.) גבי היה גבוה מכ' ובא למעטו לחד לישנא קורה משום מחיצה וכ"ש לחי וקא אמר בסמוך מסתברא מילתיה דר' יוחנן תחת הקורה אבל בין לחיים אסור ורבא נמי אית ליה בפירקין דתרוייהו משום היכירא ובסמוך מודה רבא דאסור להשתמש בין לחיים היכא דרחב ארבעה: (תוספות)

רש"א תרתי למה לי. פירש רש"י ז"ל: מתניתין ודבר. ואינו מחוור ללא אמרין הכי אלא בשתי משניות ולא במתני' ודברי אמורא. ואפילו תאמר רב תנא הוא אפילו במתני' וברייתא לא מצינו כלשון זה והוא ליה למימר הא דרב למה לי. ובתוס' פירשו הני תרתי דרב למה לי, דהיינו מצוי שכלה לרחצה ומצוי שגפרץ במלואו לחאה, דכל מאי דאשמעינן רב בתרווייהו שמעינן מהני מתני'. גם זה אינו מחוור כל האורך. אציי אומר עושה אורת פתח לגדול ואידך משתרי בלחי וקורה ואציי סבר לה במצוי עקום כשמואל. וכן נראה לי לקמן (י, ב) גבי מצוי הרחב עשרים, ומש"ה אקשי ליה רבא כמאן כשמואל א"ה למה לי אורת פתח. ולפי גירסא זו מייירי בשהמצוי הגדול אינו מפולג ולפיכך לשמואל בין המצוי הגדול בין האחרים סגי להו בלחי. ויש ספרים ללא גרסי ליה, ומיירי בשהמצוי הגדול מפולג בשני ראשו לרה"ר או לבקעה. ואין גירסא זו נכונה בעיני, דא"כ אפילו כשמואל לא עביד למצוי הגדול היה צריך דלת לדידיה דאמר (לעיל ז, ב) הלכה כחנניה. לעיל (ח, א) גריס ר"ח ז"ל כרוך בודיא ואותבזה בשפתיה, והיא הגירסא הנכונה. מצוי שצדו אחד ארוך ולדו אחד קצר מארבע אמות מניח את הקורה באלכסון. פירש רש"י ז"ל: ומשתמש כנגד אלכסון, וכן נראה כפירוש. ומנא תי [בירושלמי] (פ"א, ה"ו) נתן את הקורה אלכסון ומשתמש באלכסון. וא"ת והא אין שם אלא מחילה אחת חוץ מכנגד הקצר והיאך ישתמש שם. י"ל לכיון שאין הרבים בוקעין שם להדיא הוי ליה ככרמלית ומדבריהם הוא והם התירו בכענין זה. אמיןא טעמא דידהו קורה משום מחילה ומחילה באלכסון הויא מחילה. וכתב הראב"ד ז"ל שאם עשו בו אורת פתח אפילו לרבא שפיר דמי, לאורת פתח לכולי עלמא משום מחילה. ומסתבר לי לאורת פתח עדיפא נמי מקורה ואפילו למ"ד קורה משום מחילה, דאילו בקורה אינה מתרת אלא בשאין בו ארבע אמות אבל אורת פתח מתרת אפילו יתר מד' אמות, לאורת פתח מערב הכל ועושה הכל כמצוי אחד וכמחילה גמורה. ותדע לך דהפרש יש בין קורה לאורת פתח ואפילו למ"ד קורה משום מחילה, דהא רב כהנא אמר לכולי עלמא והוא שלא יהא באלכסונו יותר מעשר ואפילו למ"ד קורה משום מחילה וכדתנן (לעיל ב, א) הרחב מעשר ימעט, ואילו לאורת פתח אפילו יש באלכסונו יתר מעשר שרי וכדתנן (סם) ואם יש לו אורת פתח אין צריך למעט כך נראה לי. אמר רב חסדא הכל מודים בבין לחיים שאסור. פירשו בתוספות (ד"ה הכל) משום דלחי אין לו שיעור אלא אפילו כחוט הסרבל, וגזרינן דלמא אחי לטלטולי חוץ לחיים לפי שהוא דבר מועט. ואע"פ שאפשר לעשותו רחב עד כדי ד' אמות פחות משהו, מ"מ כיון דעיקרו משהו לא פלוג,

אבל קורה לפחות כריכה טפח אפשר לו להשתמש תחתיה ולדקדק שלא יוציא חוצה לה. ואיני יכול ליישב לפי דבריהם מחלוקתן של אביי ורבא דבסמוך (ט, א) דבין לחיים, דהא משמע לכאורה מהתם לדרבה כל שהוא רחב יותר אסור, דאלמא לא משום קטנות של לחי אסרו דכל שהוא יותר רחב הוא נאסר יותר ולגבי קורה לא פלוג בין רחבה טפח לרחבה ארבעה או יותר. ומשום הכי נראה דקסבר רב חסדא דלחי לכ"ע משום מחילה וחודו הפנימי סותם והוא ליה בין הלחיים כמקום בפני עצמו, וקורה משום היכר. ואע"ג דשרי אביי לקמן (ט, א) תחת הקורה ואיכא חד לישנא לעיל (ה), אן גבי כמה ממעטו דאביי סבר דקורה משום מחילה ואפילו הכי שרי הכא, דאלמא לאו במחילה והיכר תליא מילתא, לא היא דהוא לישנא לא קאי. ועוד דדילמא בקורה סבירא ליה חודו החיצון סותם ובלחי סבירא ליה חודו הפנימי סותם. ומדברי רש"י ז"ל נראה שהוא מפרש ג"כ הטעם דלחי משום מחילה לאביי וחודו הפנימי סותם וקורה משום היכר. לדברי המתיר אסור. וא"ת אף לדברי המתיר אמאי אסור לימא לבד דהא אין ברחב הקורה אלא טפח. ויש מרבותינו הרפתיים ז"ל שאמרו דשאני הכא שהקורה מפסקת ולא אמרו לבד אלא בשאין דבר מפסיק בנתים. ואינו מחוור בעיני דהא מוקי רב (אמי) [אשין] בסמוך תלויה או משוכה בעומדת על שתי יתדות עקומות ואמרינן חביט ולבד, ואף ע"ג דאפילו כי אמרת חביט היכי אמרת לבד והא מפסקי הגך יתדות בין קורה לכותל. ומסתברא דהכא אי אפשר, משום דטעמא לבד בכל מקום הוא שאנו רואים מה שהוא בנתים שנתמלאו ונתארכו הזויות ומילאו את הכל, הלכך כשאתה רואה כאן את המצוי שנתאריך עד חודו החיצון של קורה הרי אתה רואה את הקורה כאילו אינה, ואי אפשר דהא על כרחך קורה רחבה טפח בעינן, ואי אפשר לומר שנתארה את הקורה כאילו אינה ואינה מפסקת ונראה אותה כאילו היא וחוד של קורת טפח יורד וסותם, דאי אפשר להתקבץ שני הפכים במקום אחד. בעינא קורה על גבי מצוי וליכא. ומסתברא דדוקא קורה אבל לחי לא בעינא שיהא ממש במצוי, שהרי לחי המושך עם דופנו של מצוי כזה: אף על פי שהלחי אינו בתוך חלל המצוי מתיר הוא, וכן נראה מבחוץ וקוה מבפנים. ונראה לחלק משום שהקורה שהיא למעלה כל שאינה עומדת ממש לפני מחלל המצוי אינה נכרת שיהא להכסיר את המצוי, אבל לחי שהוא למטה ונראה להדיא כל שהיא סמוכה למצוי ניכר הוא שהוא משום לחי וצא להתיר. וראיתי מקצת מרבותינו הרפתיים ז"ל שכתבו דאף לחי בעי ע"ג מצוי כקורה, ואי אפשר לי להעמיד

משוכה או תלויה פחות מגי אין צריך להביא קורה אחרת גי צריך להביא קורה אחרת רשב"ג אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת ד' צריך להביא קורה אחרת מאי לאו משוכה מבחוץ ותלויה מבפנים לא אידי ואידי מבפנים משוכה מרוח אחת ותלויה משתי רוחות מהו דתימא מרוח אחת אמרינן לבוד משתי רוחות לא אמרינן לבוד קמ"ל רב אשי אמר משוכה והיא תלויה והיכי דמי כגון שנעץ שתי יתידות עקומות על שני כותלי מבוי שאין בגובהן ג' ואין בעקמומיתן ג' מהו דתימא או לבוד אמרינן או חבוט אמרינן לבוד וחבוט לא אמרינן קמ"ל תני ר' זכאי קמיה דר' יוחנן בין לחיים ותחת הקורה נידון ככרמלית אמר ליה פוק תני לברא אמר אביי מסתברא מילתיה דר' יוחנן תחת הקורה אבל בין לחיין אסור ורבא אמר בין לחיים נמי מותר אמר רבא מנא אמינא לה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו ואביי התם בגבוה ג' אמר אביי מנא אמינא לה דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו וכי תימא דאית ביה ד' על ד' והאמר רב חנין בר רבא אמר רב תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' על ד' צריך לחי אחר להתירו ורבא התם דפתוח לכרמלית אבל לרה"ר מאי שרי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא אין מצא מין את מינו וניעור א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואת לא תסברא דבין לחיין אסור והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מבוי שרצפו בלחיין פחות פחות מד' באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן לרשב"ג דאמר אמרינן לבוד משתמש עד חודו הפנימי של לחי הפנימי לרבנן דאמרי לא אמרינן לבוד משתמש עד חודו הפנימי של חיצון אבל בין לחיין דכולי עלמא אסור ורבא התם נמי דפתוח לכרמלית אבל לרה"ר מאי שרי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא אין מצא מין את מינו וניעור

רש"י משוכה. משמע רחוקה היא מן הכתלים: או תלויה. שאין ראשיה מונחים על גבי הכתלים אלא תלויה באויר שקלרה משתי רוחותיה וכגון שנעץ קנה כל שהוא באמצע פתח המבוי ונתן על גבו את הקורה : רבן שמעון סבירא ליה בכל דוכתא פחות מד' כלבוד דמי: משוכה מבחוז. שנמשכה לתוך רשות הרבים כגון האי בעיין דלעיל דשתי יתידות: תלויה מצפנים. שקלרה משתי רוחות ואינה מגעת לכתלים אלא נתלית באויר ואמרינן לבד להאריך ראשיה: אידי ואידי מצפנים. ותרווייהו בקורה קלרה עסקינן: משוכה מרוח אחת. ראשה אחד על הכותל וראשה השני אינו מגיע לכותל שכנגדו: רב אשי אמר. משום ב' רוחות לא איצטריכא ליה דכיון דתנא משוכה מרוח אחת הוא הדין משתי רוחות אלא חדא קתני משוכה והיא תלויה שקלרה היא מהגיע לכתלים ועוד שתלויה היא למעלה מגובה כותלי המבוי: והיכי דמי כגון שנעץ שתי יתידות עקומות על גבי ב' כותלי מבוי. ועקמימותיהן נוטות זו כלפי זו להיותן סניף להאריך הקורה משני צידיה כשתנתן עליהם והם עצמם אינם ראויות להכשר קורה שאין בהן רוחב טפח כשיעור הכשר קורה דמתניתין: ואין בעקמומיתן שלשה. ואיכא למימר לבד מראשי הקורה ולכתלים ואין בגובהן של יתידות ממעל לכתלים שלשה טפחים דאי הוה בגובהן שלשה טפחים הוה מיפסלא דקורה על גבי כתלים בעינן אבל השתא בפחות משלשה אמרינן חבט השפל כאילו מונחת על הכותל: לבד. לשון סניף להאריך ובלע"ז אפש"ק {אפוש"ט: מסוגף} נידון ככרמלית. ואסור לטלטל שם: מסתברא מילתיה דר' יוחנן. דאמר פוק תני לברא אלא מותר הוא אתחת קורה קאמר ליה דקסבר חודו החיצון יורד וסותם: אבל בין לחיים. במבוי שאין שם קורה מודה דאסור: מקום שאין בו ד' על ד'. עומד בין רשות הרבים לרשות היחיד הואיל וליכא מקום חשוב לאו רשות באנפי נפשיה הוא ובטיל להכא ולהכא והיינו מקום פטור: לפתח עליו. משאות: ובלבד שלא יחליפו. דלא לימרו דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד ואתי למישרי הולאה בשבת ובין לחיים נמי אפילו חשבת ליה מקום בפני עצמו בטל להכא ולהכא וקרי: בגובה שלשה. דמינכרא אבל בין לחיים דלא מינכרא דוכתא אי שריית לטלטל התם אתי להחליף ולאפוקי לרשות הרבים: תוך הפתח. כגון מבוי שיש פלימין רחבים לפתחו מכאן ומכאן והן הן

לחיים שלו צריך להעמיד לחי אחר מבחוץ אם ירצה להשתמש בין הפלימין: דאית
זהו ארבע. ברוחב הפלימין במשך המצוי דכל ד' רשות באנפי נפשיה היא וכרמלית
היא ומדרבנן אסורה: לכרמלית. לבקעה דשייך ומאטרף למינו שחובה לו: יאיבא.
אזרחי: מלא. כרמלית שבין לחיים שלא היה בו שיעור כרמלית: את מינו. שחובה
לו: וניעור. נתחזק על ידי מינו וניעור משנתו שהיה בתחלה בטל אלל שאינו מינו
ודוגמתו בצכורות (ד' כב). טומאה שבטלה וחזרה וניעורה: אבל פתוח לרשות
הרבים. שלא זה מינו ולא זה מינו ולכאן וכאן בטלה: ואת לא תסבירא דבין לחיים.
לר' יוחנן אסור: והאמר ר' יוחנן מצוי שרפפו בלחיים. במשך המצוי מראשו לכל
סופו בשתים ושלש אמות: בפחות מארבעה. שאין בין לחי ללחי ד' אבל יש ביניהן
ג': באנו למחלוקת רבן שמעון ורבנן. דאיפלגו לעיל במשלשה ועד ד' אי אמרינן
לבוד או לא מאותו מחלוקת אנו למידין שאף בהכשר מצוי זה יש מחלוקת ביניהן
ורבי יוחנן לא מפרש מילתיה והשתא קא מפרש רב הונא בריה דרב יהושע דעל
כרחיך הא דקאמר רבי יוחנן דשייכא פלוגתא דרבן שמעון ורבנן הכא לא משכחת
לה אלל בתשמיש שכנגד הלחיים לרבן שמעון הוה כולהו כחד לחי ואין משתמש
במצוי אלל עד חודו הפנימי של לחי הפנימי אבל משם ולחוץ הוה בין לחיים
ואסור ולרבנן לא הוה כחד לחי ובלחי החיצון משתרי מצוי ומותר להשתמש בכל
המצוי עד חודו הפנימי של חיצון דכנגד חיצון לחודיה הוה בין לחיים אלמא לרבי
יוחנן בין לחיים אסור דאי בין לחיים לרבי יוחנן מותר מאי שייכא פלוגתייהו דרבן
שמעון ורבנן להכא בין הוה כולהו כחד בין לא הוה כולהו כחד כנגד כולם הוה
משתמש: (רש"י)

תוספות שאין בגובהן שלשה. ואם תאמר והא אמר בסוף פרק הישן (סוכה ד'
כב.) דכי יש ברחבו טפח אמר חבוט ורמי אפילו ביתר מג' וקורה דרחבה טפח
נימא נמי חבוט ורמי אפילו גבוה מג' ובלאו הכי קשה אמאי לא שריא אפילו
ביתר מג' כיון דקורה תוך עשרים וי"ל דהכא בעינן קורה על גבי מבוי וביתר מג'
לא הוה היכר תדע דהא משוכה מבחוץ אפילו בפחות מג' לא אמרינן לבוד: **תוך**
הפתח צריך לחי אחר להתירו. לאו משום דנחשב כמבוי בפני עצמו דאין מבוי
ניתר בלחי וקורה אלא אם כן ארכו יתר על רחבו ובתים וחצירות פתוחין לתוכו:
ורבא התם הוא דפתוח לכרמלית. ואם תאמר בפרק קמא דשבת (ד' ו.) גבי
אחרים אומרים אסקופה משמשת שתי רשויות פתח פתוח כלפנים פתח נעול

כלחוץ ופריך מהא דאמר רב צריך לחי אחר להתירו ומשני הכא באסקופת מבוי עסקינן ואמאי לא משני התם דפתוחה לכרמלית וההוא דאחרים בפתוח לרה"ר וי"ל דאי בפתוח לרה"ר כיון דאין בו ארבע על ארבע הוי מקום פטור ואפילו פתח נעול נמי כלפנים ותדע דלאביי נמי לוקמא בגובה שלשה דהוי מקום פטור כדאמרינן לעיל אלא משום דאם כן אפילו נעול נמי: **לרשב"ג** דאמר לבוד משתמש עד חודו הפנימי. זו אינו מדברי רבי יוחנן דהא רב אשי מפרשה בע"א ואם תאמר אם כן מאי פריך לרבא הוא יפרש דפליגי שרצפו בלחיים רחבים ארבע דרבא מודה לעיל ברחבים ארבע דאסור ואפילו באין רחבים ד' פליגי ומשכחת פלוגתא דרשב"ג אומר לבוד והרי בין כולם יש ד' ואסור להשתמש כנגדו ולרבנן דאמרי לא אמרינן לבוד משתמש עד חודו החיצון של לחי החיצון וי"ל כיון דכשאין כ"א ב' לחיים ובכל א' משהו ושניהם רצופים בפחות מד' לא משכחת פלוגתייהו דרשב"ג ורבנן ולא משכחת פלוגתייהו אלא כשיש ד' הוה ליה לרבי יוחנן לפרושי במילתיה בהדיא מבוי שרצפו בלחיים בפחות מד' במשך ד' אע"ג דרב אשי מוקי לה במשך ד' אמות כיון שאמר ר' יוחנן מבוי שרצפו הוי כאילו פירש בהדיא ד' אמות דמשך מבוי ד' אמות: (תוספות)

רשב"א מהו דתימא או חציט אמרינן או לבוד אמרינן חציט ולבד לא אמרינן קמ"ל. קשה לי אם כן למה לן שאין בגבהן שלשה דהא אפילו ביתר משלשה אמרינן חציט רמי כל שיט בקורה טפת, וכדאמר רבא בסוכה פרק היטן (כב, א) גבי סוכה המדובללת. ועוד דאי בפחות משלשה למה לי חציט רמי תיפוק ליה משום לבד לחוד. ומיהו הוה ניחא לי דעל כרחך אכטריך לחציט רמי דאי לא הא איכא זין אלכסון הקורה ולכותל שלשה. אבל אידך קשיא לי. וי"ל דשאני קורה משום דבעינן קורה ע"ג מצוי ולא אמרינן בזה חציט כל שהיא למעלה משלשה, אבל פחות משלשה אמרינן, ואפילו כבי הא ללא סגי לה בלבד בלחוד משום האלכסון שיט זין הקורה לכותל וכמו שאמרנו, כך נראה לי. מקום שאין בו ארבעה על ארבעה. ועומד זין רשות היחיד לרשות הרבים הואיל וליכא מקום חשוב לאו רשות באפי נפשיה ובטל להכא ולהכא. וזין לחיים נמי אפילו חשבת ליה מקום בפני עצמו בטל להכא ולהכא ושרי, לשון רש"י ז"ל. ונראה מדבריו דזין הלחיים מותר להשתמש לבני המצוי ולבני רה"ר. ואינו מחוור בעיני דהא שלש מחילות דאורייתא הן (להלן יא, ב) ואפילו בלא לחי רה"ר גמורה היא דבר תורה, וא"כ היאך נתיר אותו עם בני רה"ר, ולא אמרו לחי להקל אללא להחמיר. ואולי נאמר דאפילו יש לו שלש מחילות כיון שהוא פתוח לרה"ר כרמלית הוא, וכדמוכח נמי בפרק כל גגות (נד, א) דקתני התם חצר שנפרצה לרה"ר המכניס מרה"ר לתוכה או מתוכה לרה"ר חייב

דברי ר"א וחכ"א מתוכה לרה"ר או מרה"ר לתוכה פטור מפני שהיא ככרמלית, אלמא לא אמרו שלש מחילות דאורייתא אלא בפתוח לכרמלית, וכיון שכן הבא נמי שפתוח לרה"ר הרי הוא ככרמלית והם התיירו בין הלחיים עם רה"י ועם רה"ר. כך יש לי ליישב לפי דברי רש"י ז"ל. ולי נראה שלא בא להשוותן לגמרי אלא לומר דאף ע"פ דהוא מקום בפני עצמו כיון דגרע לא חשיב לחלוק רשות לעצמו אלא הרי הוא בטל לגבי הרשויות, וכמו שאמר ר' יוחנן בעלמא לגבי מקום שאין בו ד' על ד', והלכך לגבי המצוי בעצמו ואי נמי לגבי רה"י דאפשר להשתמש עמו דבר תורה השתא נמי בטיל לגביהן ושרי, אבל לגבי רה"ר טעמא אחרינא איכא דאסור, כך נראה לי. והאמר רב אמר ר' חנן בר רבא תוך הפתח אע"פ שאין בו ארבעה על ארבעה צריך לחי אחר להתיירו. ואף ע"ג דאמרינן (לעיל ה, א) איזהו מצוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יותר על רחבו וכל שבתים וחלרות פתוחות לתוכו, הבא שאני דאף זה מכלל המצוי הוא ואינו מצוי בפני עצמו ממש. ועוד שהלחי החיון מתיר את הכל שלא תאמר שהפתח מתיר מה שלפנים והלחי מתיר את הפתח, אבל הלחי מתיר את הכל וכדאמרינן בסמוך רש"י דאמר אמרינן לבד משתמש עד חודו הפנימי של פנימי, ורבנן דלא אמרי לבד משתמש עד חודו הפנימי של חיון ולכ"ע בין הלחיים אסור, ואם איתא דכל אחד ואחד מתיר מה שלפנים ממנו בלבד עד הלחי שלפנים ממנו אפילו לרבנן נמי לא ישתמש בין הלחיים הפנימיים כי מי התיירו, שהלחי שחוצה להן מופלג מהם שלשה ואינו מתירן ממש כלחי המתיר תוך הפתח שהוא סמוך לו ממש אלא בגררת היתר המצוי, ואם הן בעצמן מקום בפני עצמן ואינן מכלל המצוי כדעת האוסר להשתמש בין הלחיים א"כ היאך הוא מותר להשתמש בין הלחיים הפנימיים, אלא שכל לחי ולחי מתיר כל מה שלפנים ממנו ונמצא החיון מתיר את הכל. התם דפתוח לכרמלית. וא"ת דפרק קמא דשבת (ט, א) דאמרינן אחרים אומרים אסקופה משמשת שתי רשויות פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ, ופרכינן עלה מהא דאמרינן תוך הפתח צריך לחי אחר להתיירו, ומשני א"ר יהודה אמר רב הבא באסקופת מצוי עסקינן, למאי אצטריך לשנויי הכי לישני ליה דההיא דאחרים בפתוח לרה"ר והא דרב חנן בפתוח לכרמלית כשנויא דרבא דהבא. ולפיכך יש מי שדחה דברי רבא דהבא, דכיון דלא משני לה הכין התם שמעינן מינה דלא ס"ל הא דרבא. וליתא דאם איתא נילף מינה נמי דאפילו דאביי ליתא, דא"כ לישני ליה נמי דהתם בגובה שלשה. אלא דלא משני ליה התם לא כרבא ולא כאביי, דא"כ מאי שנא פתוח ומאי שנא נעול אפילו נעול יהא כלפנים. ולענין פסק הלכה: כתב הרב אלפסי דאפילו

בין הלחיים מותר כרצא, דרצא לגבי אציי הילכתא כוותיה דרצא בר מיע"ל קג"ס. וכן נראה מדתרץ לה רב אשי להאיא דמבוי שרצפו בלחיים לתרופא אלצא דרצא. והר"ז הלוי ז"ל פסק כאציי ואמר דפלוגתייהו דהכא שייכא בהאיא פלוגתא אחרינא דלחי העומד מאליו, וכדאמרינן התם (טו, א) ואזדו לטעמייהו דלחי משום מחיאה לאציי ומשום היכר לרצא, וכיון דקיימא לן כאציי דלחי משום מחיאה אסור להשתמש בין הלחיים. אלו דברי הרב ז"ל. ואינו מחוורין, חדא דדילמא פלוגתייהו דהתם לאו בלחי משום היכר או משום מחיאה הוא, דדילמא רצא סבר דאפילו למ"ד משום מחיאה חוד החילון סותם ואציי סבר דחוד הפנימי סותם דהא פליגי לעיל (ח, ב) תנאי ואמוראי בהא גבי קורה לחד ליסנא. ועוד איכא למימר דלרצא אפילו למ"ד לחי משום מחיאה חוד הפנימי סותם אפ"ה שרי משום דהוי מקום באנפי נפשיה וגרע ממקום פטור דבטל להכא ולהכא. ואי משום דאמרינן התם אזדו לטעמייהו, לאו מהאי פלוגתא קאמר אלא משום דאציי הא שמעינן ליה דלחי משום מחיאה מדאמרינן לעיל (ד, ב) גבי פלוגתא דאציי ורב יוסף דמבוי שהוא למעלה מעשרים אמה ימעט, רחבו בכמה רב יוסף אמר טפה ואציי אמר ד' ואמרי' לחד ליסנא דפליגי בקורה אי משום היכר אי משום מחיאה, רב יוסף סבר קורה משום היכר ואציי סבר קורה משום מחיאה וכיון דלדידיה קורה משום מחיאה כל שכן לחי דהוי משום מחיאה ורצא נמי שמעינן ליה לקמן (יב, ב) גבי מבוי הראוי לשיתוף דאמר אחד זה ואחד זה משום היכר. אלא הא דהכא רצא אפילו למ"ד קורה משום מחיאה קאמר לה ומשום דחוד החילון סותם ואי נמי תמלא לומר חוד הפנימי סותם והוא ליה מקום בפני עצמו הוי ליה מקום גרוע כמקום פטור כדאמרינן ושרי. ועוד כי אותה גירסא ליתא בכל הספרים כי יס ספרים דלא גרסי התם ואזדו לטעמייהו וגם ר"ח ז"ל (להלן טו, א) לא גריס ליה. אבל מה שכתב כאן הרב אלפסי ז"ל דפתוח לכרמלית בין יס לו ארבעה בין אין לו ארבעה אסור אבל פתוח לרשות הרבים מותר. בזה דקדק עליו הרמב"ן נ"ר דהוי ליה למימר אבל פתוח לרשות הרבים יס בו ארבעה אסור אין בו ארבעה מותר דהא משמע דאפילו רצא לא שרי אלא בשאין בו ארבעה, וכדקאמר מנא אמינא ליה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רה"י ולבני רה"ר דאלמא איהו נמי כי שרי בשאין בו ארבעה הוא דשרי, ואציי נמי אמר וכי תימא דאית ביה ארבעה על ארבעה והאמר רב חנן בר רבא אמר רב תוך הפתח אפילו אין בו ארבעה על ארבעה צריך לחי אחר להתירו, דאלמא בדאיכא ביה ארבעה כולי עלמא מודו לאסור. והוא

נ"ר תירץ דרבא אפילו בארבעה נמי שרי משום דלדידיה טעמא דלחי משום היכר ואפילו למ"ד לחי משום מחילה חוד החילון סותם, אלא דלטעמיה דאביי קאמר, כלומר: אפילו לדידך דסבירא לך דחוד הפנימי סותם אודי מיהא דבשאין בו ארבעה דשרי מדרב דימי א"ר יוחנן. ואביי נמי דאמר וכי תימא דאית ביה ארבעה האמר רב חנן לטעמיה דנפשיה נמי קאמר, כלומר: מההיא דרב חמא בר גוריא שמעינן דברחב ארבעה מיהא כריך לחי אחר להתיר והקשיא עליה דרבא דשרי (דבשאין) [דבשאין] בו ארבעה מיהא מנא ליה האמר רב חנן בר רבא. ותדע לך דרבא אפילו בדאית ביה ארבעה שרי מדאקשי עליה רב הונא בריה דרב יהושע ממבוי שרפכו בלחיים פחות מד' אמות באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן, ואם איתא דרבא בדאית ביה ארבעה מודה מאי קושיא מיהא לימא דהכא בדאית ביה ארבעה דהא מארבעה פחות משהו לרב"ג ולחי משהו הוא ליה לחי של ארבעה ולפיכך אסור, דאי אמרת אפילו במקורבין שלשה קא אסר רשב"ג דאפילו כי אמרינן לבד לא היו בין שני הלחיים והאוויר שביניהם ארבעה ומשום הכי קא פריך ליה מיניה מי דחקו לומר כן כדי שיקשה לרבא. ועוד מדקאמרינן לקמן (י, א) גבי לחי המושך עם דופנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומותר להשתמש עד חודו הפנימי ש"מ בין הלחיים אסור. ובדאי אביי לאפוקי מרבא בר פלוגתיה קאמר, כלומר: דמיהא איכא למשמע דליתא לדרבא דשרי, והא הכא יתר מד' טפחים הוא דקרוב לד' אמות נמי הוא דאלמא רבא בכל ענין שרי. ומכל מקום מסתברא שאין אלו ראיות, דהיא ודאי דרב"ח על כרחך שמעינן מינה דאפילו במקורבין עד שלשה קאמר, דהא מדתלי לה בפלוגתא דרב"ג ורבנן אלמא בכל מאי דפליגי רשב"ג ורבנן איתא דהיינו משלשה ועד ארבעה ומש"ה פריך לה מינה, דאי לא הוא ליה לר' יוחנן למימר מבוי שרפכו בלחיים ארבעה פחות משהו לאז משמע דלא קאמר אלא בשיש ביניהן ד' פחות משהו, אבל השתא דקאמר פחות פחות מארבעה משמע ודאי בכל שהוא מארבעה עד שלשה פליגי, וכן דעת רבותינו הכרפתים ז"ל. וההיא דלקמן דלחי המושך גם כן אין נראית לי ראייה, דהא רב יוסף אמרה ולא אביי, ורב יוסף לאו בר פלוגתיה דרבא הוא דנימא לאפוקי מדרבא. ועוד דהתם נמי פחות מד' אמות קאמר ובכל שפחות מד' אמות ועד משהו קאמר דהוי לחי ומשתמש עד חודו הפנימי, דאלמא בין הלחיים אסור לעולם. ופחות מד' אמות דנקט לאו משום דאיסור לבין הלחיים (אסור) [אתי] לאשמועינן מכלליהו דרבא הוא שרי אפילו בלחי רחב כמה, אלא עיקרא משום דינא דלחי קאתי ולאשמועינן דעד ד' אמות נדון משום לחי אבל טפי לא אלא נדון משום מבוי, וזה ברור.

ורבותינו הארפתים גם כן כך כתבו דרבא לא התיר אלא דוקא בפחות מארבעה הא בארבעה כולי עלמא מודו. אלא שאני תמה דהא בקורה לא חילקו בין רחבה טפח לרחבה ארבעה או יותר ולעולם מותר להשתמש תחתיה, וטעמא משום דקורה משום היכר וזכולה מכלתין למאן דקאמר קורה משום היכר והיכירא מלצר מותר להשתמש תחתיה ואפילו רחבה כמה, ואפילו למ"ד נמי קורה משום מחיצה וחוד החיצון סותם מותר להשתמש תחתיה ולא שמענו להם הפרש בין רחבה טפח לרחבה ארבעה, וכיון שכן לרבא נמי דשמעינן ליה בהדיא דלחי משום היכר (לקמן יג, ב) מאי שנא דלא שרי ברוחב ד', ואפילו נמי אמרת כמ"ד לחי משום מחיצה וחוד החיצון סותם אפילו ברחב ארבעה שרי בקורה וכמו שכתבתי וכל שכן דרבא לחי משום היכר סבירא ליה. וזה נראה לי ברצאה מכרעת לדברי רבנו אלפסי ז"ל. אלא שלפי מה שכתבתי נלטרך לומר נמי דקורה לרבא אי פתוח לכרמלית אסור להשתמש תחתיה כלחי דמלא מין את מינו וניעור, דלחי וקורה חד טעמא אית להו כדאמרן. ומלאתי לרמב"ם ז"ל (הל' שבת פי"ז, הי"א) שכתב כן דבין בלחי בין בקורה אי פתוח לכרמלית אסור להשתמש תחתיהן וביניהן. וזה מפורש בדברי. אע"פ שהשיב עליו הראב"ד ז"ל ואמר שלא אמר רבא כן אלא בלחי בלבד, נראין הדברים כמו שכתבתי ועליה סמך הרמב"ם ז"ל ויפה כיון. מבוי שרצפו בלחיים פחות פחות מארבעה באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן. עד כאן דברי רבה בר בר חנה משמיה דר' יוחנן, והא דאמרינן לרב"ג דאמר אמרינן לבוד וכו' סברא דרב הונא בריה דרב יהושע היא, דמשמע ליה דליכא למיתלי הא דרב"ג ורבנן אלא בכי הא. ותדע לך דהא פירשה רב אשי בענין אחר ואלו אמרה ר' יוחנן בהדיא היכי מאי רב אשי לפרושה בענין אחר. (רב"א)

לחי אחר להתירו ולרבנן דאמרי לא אמרינן לבוד לא צריך לחי אחר להתירו ולרבן שמעון בן גמליאל להוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים מידי הוא טעמא אלא לר' יוחנן הא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי איתמר נראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי נראה מבחוץ ושוה מבפנים רבי חייא ורבי שמעון ב"ר חד אמר נידון משום לחי וחד אמר אינו נידון משום לחי תסתיים דר' חייא הוא דאמר נידון משום לחי דתני רבי חייא כותל שצידו אחד כנוס מחבירו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי תסתיים ורבי יוחנן מי לא שמיע ליה הא אלא שמיע ליה ולא סבר לה רבי חייא נמי לא סבר לה האי מאי בשלמא ר' יוחנן לא סבר לה משום הכי לא תני לה אלא ר' חייא אי איתא דלא סבר לה למה ליה למיתנא אמר רבה בר רב הונא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי אמר רבה ומותבינן אשמעתין חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה ואם איתא קטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אמר ר' זירא בנכנסין כותלי קטנה לגדולה ולימא לבוד ותשתרי וכי תימא דמפלגי טובא והא תני רב אדא בר אבימי קמיה דר' חנינא קטנה בעשר גדולה באחת עשרה אמר רבינא במופלגין מכותל זה בשנים ומכותל זה בד' ולימא לבוד מרוח אחת ותשתרי

רפ"י רב אשי אמר. לעולם צין לחיים לר' יוחנן מותר והאי דאמר רבי יוחנן דשייכא פלוגתייהו דרבן שמעון ורבנן להכא כגון דהוה משך רכיפה זו ד' אמות באורך המצוי: לרבן שמעון. יס לבוד בפחות מד' והוה ליה חד לחי ואמרינן לעיל (ד' ה.) ד' אמות נידון משום מצוי ויאל מתורת לחי: וצריך לחי אחר להתירו. מצוי זה שצין לחיים אבל מלחי הפנימי ואילך מיהו שרי לטלטולי במצוי ללהנהו ודאי נראה לחי ועוביו נידון להם בלחי וניתר בו מצוי כך שמעתי ולי נראה שאפילו מפנימי ולפנים אינו ניתר בלחי הפנימי ולפנים לרבי יוחנן אינו מתיר כלל אבל לרבנן כל חד וחד באנפי נפשיה הוא ומשתרי מצוי בלחי קמא: ולרבן שמעון. נהי נמי דכולי חד הוא ונידון משום מצוי אפילו הכי היכי שמע ר' יוחנן מדרבן שמעון דבעי לחי אחר להתירו ליסתרי האי מצוי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים דהא מסתמא אי אוקמא ללחי קמא משכו קמעא כלפי חוץ שכן דרך כל מעמידי לחיים

כדי שיראה. מצפנים ומצחוך שהוקבע שם לשם לחי דאם אינו מושך קצת רוחב הלחי להלאה מכותלי המצוי מעט אלא בשה להן נראה כמוסיף על רוחב עובי כותל המצוי ואינו ניכר מצחוך שהוא לחי אלא צפנים ניכר שאינו מן הכתלים לפי שחודו נראה צפנים וכיון דראשון קצתו נמשך לחוץ כי הדך השווהו מצפנים בראיפת לחיים הללו ועשאו כותל מיהא ליסתרי מצוי בההיא בליטה קמייחא הנראית מצחוך דהא אמרינן לקמן נראה מצחוך ושה מצפנים נידון משום לחי: מידי הוא טעמא. כלומר מי מותבינן האי תיובתא אלא לרבי יוחנן דיליף מלכוד דרבן שמעון פסולא להאי מצוי: אינו נידון. הלכך אי אמרינן לבד בעי לחי אחרינא: איתמר גרסינן: נראה מצפנים ושה מצחוך. שהעמיד הלחי רחבו לכל אורכו של מצוי ולא משך קצת רחבו קימעא כלפי חוץ אלא השה חודו החיצון לעובי כותלי המצוי ודומה כמי שמוסיף על רוחב הכתלים ואינו נראה מצחוך כלחי אבל חודו הפנימי נראה מצפנים שעביו בולט לתוך רוחב המצוי: נראה מצחוך ושה מצפנים. שמשך כל הלחי לחוץ וחודו הפנימי נכנס בכותלי המצוי ואינו נראה מצפנים אלא דומה כמוסיף על אורך הכותל אבל מצחוך ניכר שאינו מכותל המצוי שהרי נמשך להלאה מרוחב הכותל: כותל שאידו אחד כנוס מחבירו. שנכנס הבנין ומיעטו מעביו דהשתא בולט ויולא ממנו כמין עמוד שקורין פליי"ר {פלי"ר: אומנה (עמוד תומך)} : צין. שכניסתו נראית צפנים ושה מצחוך ששקוע הכותל מאחרי ונראית הפגימה צפנים: צין שנראה מצחוך ושה מצפנים. כגון ששקוע הכותל מלפניו שאין הכניסה נראית לעומדים צפנים אלא לבני רשות הרבים: ורבי יוחנן. דאמר לעיל בהדיא אינו נידון: מי לא שמיע ליה הא. מתני' דר' חיילא ואפ"ה לא סבר לה הכא נמי היכי מסיימת מיניה דר' חיילא הוא דאמר נידון דילמא איהו נמי שמיע ליה ולא סבר לה: חזר קטנה שנפרעה לגדולה קטנה נמי תסתרי. ללא ליסרו בני גדולה עלייהו אלא ליהוי נמי פתחא לגבה להיות כשני חצירות ופתח ביניהם ואע"ג דשה מצפנים שהעומד בתוכה רואה כל כתלי אורכה שזין שאין שם מכותל רחבה לפיאותיה כלום והוי מלואה הרי מצחוך בתוך הגדולה נראין לה שזורין וכותל זה מכאן ומכאן אותו עודף שהגדולה עודפת על הקטנה דהא גדולה זהו משתריא משום דלדידה נראית מצפנים: צנכנסין כותלי קטנה. ובולטין לתוך

הגדולה בשמים וג' אמות דהנך גיפופי דפשו להו מגדולה שעומדין מאחרי פירכת הקטנה נראין שלא מאותו כותל היה: ונימא לבד ותשתרי. כלומר אי נראה מבחוץ מהני ליהוי כאלו ראשי כניסה של כותלי קטנה סנופי' לכד כותלי אורך הגדולה דהדר הוה להו הכניסה ליה גיפופי נראין מבחוץ דקס"ד אין הגדולה רחבה מן הקטנה אלא מעט פחות מג' לכאן ופחות מג' לכאן דהשתא אין ריח שצין הכניסות לכותלי אורכה של גדולה ג' טפחי' וכלבוד דמי: וכי תימא דמיפלגני. כניסות מחילות מכותל אורך הגדולה: טובא. טפי משלשה שהיתה גדולה רחבה מן הקטנה הרבה: קטנה בעשר וגדולה צי"א. שאין גדולה עודפת על הקטנה אלא אמה אחת הרי שלשה טפחים לכאן ושלשה טפחים לכאן ועוצי כניסות הכתלים ממעטין את השלשה מכל כד לאיכא לבד: צמופלגין מכותל זה בשנים ומזה בארבע. שלא היתה קטנה מכוונת כנגד אמלעיתה של גדולה אלא משוכה שני טפחים לכד אחד ויש מהאמה עודפת שני טפחים לכאן וארבעה לכאן והכניסות דקות ונשאר מכל אחד יותר משלשה ריח: ונימא לבד מרוח אחת. והרי כאן שיעור אחד נראה מבחוץ ותשתרי ביה קטנה דניסויה להאי פירכה פתח דהא עשר הוא דהויא: (כ"ט)

תוספות ולרשב"ג להוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים. פ"ה דמסתמא דלחי קמא משכו קימעא כלפי חוץ שכן דרך כל מעמידי לחי שמושכין קצת כלפי חוץ כדי שיראה מבחוץ ומבפנים שהוקבע לשם לחי ויותר נראה לפרש שמשכו קצת כלפי פנים דהא משמע בכלי שמעתא דבעי למישרי לרבא עד חודו החיצון של לחי והיכי הוה שרי אי מושכו כלפי חוץ דהיינו לרשות הרבים דאיך יתיר את רה"ר דסתם מבוי אורך כתליו שוין: **כותל** שצדו אחד כנוס משל חבירו בין שנראה כו'. כאן פ"ה ששקע הכותל מלפניו ולעיל פירש נראה מבחוץ שמשך כל הלחי לחוץ וחודו הפנימי נכנס בעובי הכותל ואינו נראה מבפנים אלא מבחוץ ונראה דלכך שינה דלעיל איירי בלחי שמעמידין אצל כותל ודרך להעמידו לצד פנים ומייתי לה נמי אמבוי שרצפו בלחיים דהיינו לצד פנים אבל הכא מיירי בכותל שצידו אחד כנוס משל חבירו ודרך לעשות בנין כענין זה כשיש שני מבואות זה אצל זה או בית וחצר אצל המבוי שפעמים מאריכין כותל שאצלו יותר מכותל המבוי ומה שפירש כאן ניחא טפי דלפני הקונטרס לעיל קשה דאי חשיב נראה מבחוץ כשהלחי לצד הפנימי היכי משני לקמן בנכנסין כותלי קטנה לגדולה אכתי נראה מבחוץ הוא דגיפופי גדולה נראין שהן עובי כותלי קטנה ומה שנכנס לתוך

הגדולה הוי כלחי שפירש הקונטרס ואין לומר בנכנסין ארבע אמות שיוצאין מתורת לחי דאין זה שייך בחצר ומיהו אי הוי דווקא הא דאמר לקמן בעשר ושני טפחים סגי אתי שפיר דמיירי כשאין בעוביו טפח וריצב"א מיישב בנכנסין כותלי קטנה לגדולה מיירי שיש היכר איזו הם כותלי קטנה כגון שכותלי קטנה הולכים בשיפוע ממזרח למערב כמו שעושין לכתלים בראשיהן וכותלי גדולה שיפועם מצפון לדרום: אי לא סבר לה למה ליה למתנייה. אע"ג דבפ' יוצא דופן (נדה ד' מו:) אשכחן רבי יוסי דתני ברייתא דסדר עולם ולא סבר לה יש לומר דהיינו דברי הראשונים ממנו אבל דברי דבר פלוגתא לא תני: (תוספות)

רש"א א"ר זירא בנכנסין כותלי קטנה לגדולה. ומיהא איכא למשמע דאפילו למ"ד נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי דוקא כשהוא מבחוץ לראש המצוי לאז איכא היכירא, אבל כשהלחי נתון באחורי המצוי באמצע כזה: אינו מתיר מבפנים מכנגדו למעלה לפי דליכא היכירא כלל, דאי לא תימא הכי כיון דקיימא לן דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי וכשאינן כותלי הקטנה נכנסין בגדולה אפילו קטנה מותרת, השתא נמי דכותלי קטנה נכנסין לגדולה תשתרי מבפנים מכנגד כותלי גדולה. כך נראה ל"י. (רש"א)

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגי ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא

א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא אין משום דתני רבי חייא כוותיה: והרחב מעשר ימעט: אמר אביי תנא והרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי ביראות ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מיי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי

ר"י רבי היא דאמר בעינן. שני שוירין לחצר של עקר הנפרצת במלואה: חצר ניתרת בפס אחד. אם נפרצה לרשות הרבים ונסתייר בה מלד א' מותרת ובשארין הפירצה יותר מעשר עסקינן דאי יותר מעשר לא מהני ליה מחיצה להאי חצר: האי מאי אי אמרת בשלמא. מתני' כדהוה שמעינן לה מעיקרא במכוונת קטנה כנגד אמצעיתה של גדולה ומהאמה היתירה נשאר שלשה לכאן ושלשה לכאן וי"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים משני רוחות ואפילו הכי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים לא מהני ורבי בשני פסין דחצר כרבי יוסי סבר לה דאמר במתני' אין לחי פחות מרוחב שלשה וכל סכן פסין דחצר דבעי רוחב כדבעי רבי יוסי בלחי: ודרבינא. דאוקמא במופלגין מזה בשנים ומזה בארבעה ליתא דא"כ לא הוה משתריא גדולה דפס ב' טפחים לא מהני וכיון דליתא לדרבינא ליתא נמי

לדרכי זירא לאוקמא זכנסין דכיון דמכוונת שלשה מכאן ושלשה מכאן כניסה מאי מהניא הא כי נכנסין נמי איכא למשרייה זנראה מבחוץ וסוה מצפנים משתי רוחות ולא שרינן לה דמוקמינן ליה זנראה מבחוץ וסוה מצפנים אינו נידון משום לחי משום הכי יהיב תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דניהוו לה לגדולה שלשה מכאן ושלשה מכאן משום דרבי שני פסין בעי ורבי' שלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: אלא אי אמרת נראה מבחוץ. מהני וקטנה דאסירא היינו טעמא משום דאיתא לדרכי זירא זכנסין ולדרכינא זמופלגין וליכא לבוד משני רוחות ואפילו הכי גדולה משתריא בגיפופין הגשארין לה מאחורי הכניסות ואף על פי שרוחב האחד אינו אלא ב' טפחים ללא סבר לה כר' יוסי: גדולה זי"א. דיהיב תנא שיעורא לעודפה אמה למה לי: אי למשרייה לגדולה. דליהוי לה שיעור משני דדדין קאתי: בעשר ושני טפחים סגי. דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: ואי למיסרה לקטנה קאתי. כדי שירחקו כותלי אורך הגדולה מכניסתה של קטנה ד' טפחים מאל האחד ללא לימאי למימר לבוד למשרייה ולאגמוריה דאי לאו הכי הוה שרינן לה בקטנה זנראה מבחוץ על ידי לבוד: לישמעין. גדולה רחבה הרבה ומיפלגי טובא דהוי מילתא דפסיקא דהא לאו מילתא דפסיקא היא הואיל ומופלג' מכותל זה בשלשה ומכותל זה בשלשה ואי הגדולה רחבה הרבה הוה תני הוה גמרינן מינה טפי דמשום הפלגה מיתסרא והא ליכא למימר דק תנא זשיעורין לאשמועינן דבהכי הוא דמיתסרא וזבציר מהכי לא דהא זי' וד' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת בחאי טפח מכאן ובשלשה וחאי מכאן דמשתריא גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה וחאי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לבוד משני רוחות: אלא לאו ש"מ. על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן למשרייה לגדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דנראה מבחוץ לא מהני ש"מ: לא שמיע לי הא שמעתא. דרבה בר רב הונא מרב הונא אבוא דנראה מבחוץ נידון משום לחי: לחי המושך עם דופנו של מצוי. לחוץ שנראה כמאריך את דופן המצוי שמעמיד חודו כנגד עובי הדופן דמיכסי חודו בעוביו של דופן דסוה מצפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: זכולו. זכל המצוי שהרי אין כאן לחי: שמע מינה משך מצוי ארבע.

מדקאמר נידון משום מצוי: זין לחיים אסור. מדקאמר עד חודו הפנימי: ושמע מינה נראה מצחוץ וסוה מצפנים נידון משום לחי. מדקאמר נידון משום לחי: תיובתא והלכתא. דהא אותביניה מחלך קטנה סנפרצה לגדולה: דתני רבי חייל כוותיה. כותל סלידו אחד כנוס כו': עד כמה. יהא רחב ולא יהא לריך למעט לרבי יהודה: פסי ציראות שהתרתה בהן. שלש עשרה אמה ושלש דתנן צפרק שני (לקמן יז): עוסין פסין לציראות שצרכות הרבים והן עמוקין עשרה ואסור למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לארבע פיאות ולשוויה זין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ופרי רבי יהודה להרחיק זה מזה מלא שני רבקות של ארבעה ארבעה צקר ועוציה של פרה אמה ושני שלישי אמה דהו להו שלש עשרה אמה ושלש לשמונה צקר: והיא הנותנת. מדה זו שאתה מציא בה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושלש למצוי משום טעמא ללא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הוא לאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה בו יותר משלש עשרה אמה ושלש אצל מצוי מרובו סתום שרי ביה טפי: אי נמי לאידך גיסא. ללא תיתי ליה מפסי ציראות דאילו התם הוא דהקלת בה קולא דמכשרת ליה צפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחריתא דלהוי חסוב פתח עד שלש עשרה אמה ושלש: כלל כלל לא. טפי מעשר לא: אין הלכה כאותה משנה. דאתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה לקנה: (רש"י)

תוספות רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא וכו'. משמע לרבנן אפילו בחצר מרובעת סגי בפס משהו דבמרובעת פליגי כמו שאפרש לקמן: ושני טפחים סגי. האי ב' טפחים לאו דוקא דהא אמרינן (לקמן ד' יב.) בשתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן ואין סברא לומר דמשהו לאו דוקא כדאמרינן פרק חלון (לקמן ד' פ.) גבי שיתופי מבואות וצריך. להגביה כל שהוא וכמה כל שהוא טפח דאם כן הוה ליה לפרושי כי התם אי נמי בפס גמור סגי בשני משהוין אבל כותל עצמו לא חשיב פס אם לא ברוחב טפח דאין היכר כל כך. בכותל כמו בפס גמור: (תוספות)

רש"א אלא שמע מינה וכו' אינו נידון משום לחי. ומיהו אסיקנא בסמוך דלית הלכתא הכין אלא נדון משום לחי, מדתני ר' חייל לעיל (ט, ב) דנידון משום לחי, דמתניתא

דמתנייא ביה ר' חיילא ור' הושעיא היא ודללא מיתנייא בי ר' חיילא ור' הושעיא לאו דסמכא], ובהדיא אמרינן על הא דקטנה בעשר וגדולה באחת עשרה זירושלמי כאן (ה"ו) בפיסקת לחיים שאמרו איתבעית מתניתא ולא אשכחת אמר ליה רב אחא בן אמר ר' שמעון בן לקיש כל משנה שלא נכנסה לחבורה אין סומכין עליה עד כאן. וכתב הראב"ד ז"ל דמסתברא דכי אמרו נידון משום לחי דוקא כי לא הוי אותן הנראה מבחוץ ד' אמות דדינו כדין לחי, אבל אי הוי ד' אמות דאין דינו כלחי אפילו הוא כנגד פתח המבוי וכל שכן מבחוץ ללא. ואע"ג דאותן ד' אמות שהן מבחוץ אי הוו כנגד חלל המבוי הוי עומד מרובה על הפרוץ ושרי, הכא כיון דמבחוץ הוא לא מהני ליה למבוי, דנהי דמה שגדולה מבחוץ הוי היכר למבוי כאילו נראה מבפנים אבל לשווייה ככותלי המבוי למיהוי נמי כעומד מרובה על הפרוץ לא, דהיכר הוי מחילה לא הוי, דאי אמרת מחילה נמי הויא אין לך מבוי שאינו ניתר אפילו בלא לחי ואפילו מפולש לרשות הרבים, שהרי כותלי פני המבוי הנמשכים לרשות הרבים נחשבו אותן למחילות המבוי אף על פי שאינו נראה לפנים, אלא שמע מינה היכר הויא מחילה לא הויא ע"כ. וקשיא לי לפי דבריו הא דדחיק לה ומוקי לה ר' זירא (לעיל ט, ב) בכותלי קטנה נכנסין לגדולה נוקמה בשגפופי הגדולה רחבין ארבע דאז אין נידונין משום לחי. ויש לומר דהוא הדין דהוא מתרץ לה הכי אלא דניחא ליה לאוקומי אפילו בחצר שאינה גדולה כל כך ומשום דר' חנינא בר פפי דאמר קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה ולאשמועינן דרבי סבר לה כר' יוסי, ועוד כריכא לי עיון. אח"כ מצאתי לרבותינו הרפתים ז"ל בשלהי פרק פסין (וכד, ב בתוס' ד"ה ההיא) בשמעתא דרחבה דהוה צפומבדיתא שהן סבורין לאפילו רחבין כמה מצילין, ואינו דומה לכותלי פני המבוי דנמשכין לרה"ר שהביא הראב"ד ז"ל שאינו נחשבות למחילות להתיר את המבוי המפולש, מפני שאותן הכותלים כיון שאינו מועילין להתיר את רה"ר עצמו איך יתירו את המבוי, אבל כאן שהגפופין נעשו לשם דירה הגדולה ומצילין אותה דין הוא שיצילו ג"כ את הקטנה כאילו נראה מבפנים. ומה שאמרו נידון משום לחי לאו משום לחי ממש קאמר ולומר דדוקא בשיעור רוחב לחי, אלא משום דלחי כל שהוא מתיר את המבוי או שני לחיים מתירין את החצר משום הכי נקט כאן משום לחי לפי שהוא השיעור המועט שמתיר את המבוי והחצר ולא להקפיד על השיעור כלחי, כן נראה לי ודברי רבותינו הרפתים ז"ל מוכיחין כן. ושמע מינה אסור להשתמש בין הלחיים. ואם תאמר דילמא משום דכנגד משך הלחי אין כותל כנגדו והיאך ישתמש שם. יש לומר דהכא כשהכותל שכנגדו מושך גם כן כמו שהלחי מושך

כזה: ומסתברא דעל כרחק י"ל כן, דמדקאמר ארבע אמות אינו נידון משום לחי וכריך לחי אחר להתירו משמע הא בלחי מותר, והלא אין שם אלא מחילה אחת. ונראה לי דהיינו פירושא דלחי המושך עם דופנו של מצוי, כלומר: עם דופנו שני של מצוי, כלומר: שמושך הלחי מלד זה כמו שמושך דופנו של מצוי מן האד האחר שכנגדו. עוד נראה לי לפרש דלריך לחי אחר להתירו דקאמר להתיר את המצוי קאמר, דמנח ליה לאידך גיסא אי נמי בהדי ומטפי ליה או מקצר ליה, וכאידך דרב הונא דלעיל (ה, א) דלחי הבולט מדופנו של מצוי, דהתם כריך לחי אחר להתירו דקאמר על כרחק להתיר את המצוי קאמר. ולפי פירוש זה לא גרסינן ד' אמות משתמש בכולו וכריך לחי אחר להתירו אלא הכי גרסינן, ד' אמות אינו נידון משום לחי וכריך לחי אחר להתירו, וכן מצאתי גירסא זו במקלת הספרים ונכונה היא, כן נראה לי. ומכל מקום לתרץ הקושיא הראשונה עדיין אני כריך לפירוש הראשון דהכא במאי עסקינן שהכותל שכנגדו מושך גם כמו שהלחי מושך, דאי לאו הכי לא מצי דייק מינה דאסור בעלמא להשתמש בבין הלחיים. הכא כלל כלל לא. תמיהא לי היאך אפשר לומר כן דכלל כלל לא, דהא תניא ר' יהודה אומר אינו כריך למעט. ונראה לי דלפרוכי לק"ו ידיה קאמר ליה, כלומר: אי משום דינא דפסי ביראות הוה אחינן ליה ליכא למשמע מינה לא איסור ולא היתר, דאי אמרת לחומרא דלא שרי ביה אלא שלש עשרה ושלש כפסי ביראות איכא למימר לקולא, דפסי ביראות דהוה מחילות גרועות הוא דלא שרי בהו טפי משלש עשרה אמה ושלש הא במצוי דמחילות גמורות אפילו טפי נמי, ואי אמרת לקולא למישרי ביה שלש עשרה אמה ושלש מיהא כפסי ביראות איכא למימר לחומרא, דהתם הוא דהלכו בהן לקולא להתיר בהן פרוץ מרובה על העומד וכן הקילו בהן קולא אחרינא להתיר בהן אפילו שלש עשרה אמה ושלש כדי שיכנסו ביניהן שתי רבקות של ארבע ארבע שכן דרכן אצל מצוי כלל כלל לא, אלמא מדינא דפסין ליכא למשמע למצוי כלל. כך נראה לי. וכן הוא תני לה והוא אמר לה אין הלכה כאותה משנה. פירוש: משום דאתי אורח דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה. ונראה מן הירושלמי (פ"א, ה"א) דדוקא בשאין מניח קורה אלא ללד א', כלומר: מן הקנה לכותל האחד כגון זה: אצל אם היה מניח את הקורה מכותל לכותל כפי הא לא אמרינן לביטול קנה, דגרסינן התם היה רחב חמש עשרה אמה אמר ר' אבא בשם רב עושה פס של שלש אמות וכל שהוא ומרחיקו מן הכותל שני אמות אותו כל שהוא נדון משום לחי ושרי, והוא שיהא העומד רבה על החלל, ויעשה פס של ארבעה טפחים ולא כן תני עושה פס של ארבעה טפחים, א"ר

אבא כדי להתיר שניהם בלא קורה ע"כ. ונראה פירושו כדי להתיר שניהם בלא קורה על שניהם, ואילו עשה פס ד' היה צריך ליתן קורה על שניהם, אבל עכשיו שעשה פס של שלש אמות אינו צריך ליתן קורה על שניהם אלא דיו על אחד מהן, אבל על אחד מהן מיהא צריך דאף עכשיו שהוא עושה פס של שלש אמות הרי צריך קורה מן הפס לכותל או לחי משהו, ובהדיא נמי אמרו בירושלמי עושה פס של שלש וכל שהוא אותו כל שהוא נדון משום לחי. ומכל מקום אינו נראה כן מן הגמרא שיהיה קנה ולא אפילו פס של ארבעה טפחים מתיר אע"פ שנתן את הקורה מכותל לכותל, משום דכיון דאין באחד מן האלדדין עומד מרובה על הפרוץ אתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ואפילו אוירא דתחת הקורה ומבטל ליה. ותדע לך דהא אצטריכינן לאוקמה או בעומד מרובה על הפרוץ או בפס גבוה [עשרה] במשך ד' אמות כדי שיהיו שתי מבואות, ובדאי כיון שאנו מחלקין אותו לשתי מבואות על כרחך אנו צריכין להכשיר את שניהם ולהניח קורה כאן וכאן או לחי כאן וכאן, ואפילו הכי דוקא בפס גבוה עשרה במשך ארבע אמות כשיעור מצוי וכותל מעליא דמצוי לא מבטיל באוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, ועוד דאוירא דחוץ למצוי לא מבטיל כדבעי למימר קמן, הא בענין אחר לא. והא נמי דתניא בתוספתא בפ"ק דמכילתין (ה"ג) והרחב מעשר אמות נותן פס באמצע ונותן קורה על אחד מהן, איכא למימר דוקא בשהפס שבאמצע רבה על אחד מן החללין והוי ליה כעומד ולפיכך סגי ליה באידך גיסא בלחי או בקורה. ואי נמי ס"ל להאי תנא דמצוי שיט לו שני פתחים וכל אחד ואחד רבה על העומד נותן את הקורה על אחד מהן ודיו, וכדעת הירושלמי (שם) דגרסינן התם: תניא רשב"ג אומר מצוי שיט לו שני פתחים נותן את הקורה על אחד מהן ומתיר ר' אחא בשם ר' לוי אמר אין הלכה כרשב"ג, א"ר אבא והוא שמעמיד קנה בדוקרן אבל אם עשה פס של ארבעה טפחים הלכה כרשב"ג, ותני כן מצוי שיט לו ארבעה טפחים נותן את הקורה על אחד מהן ומתיר. וכל זה שלא כדעת גמרתינו כמו שכתבתי, ובסמוך נאריך בה יותר בס"ד. אלא אמר אביי עושה פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות ומעמידו לארכו של מצוי. וכיון דפס זה הוי כותל המצוי הו לא מיבטיל מחמת אויר דהאי גיסא ודהאי גיסא. אי נמי דאויר של אחורי הפס אויר של מצוי אחר הוא ואין אויר של מצוי אחר חשיב לגבי ידיה לצטל יתיה. ומעמיד את הקורה מכותל לכותל כדי להתיר את שני המבואות, הא לאו הכי אינו ניתר אלא אותו כל שהניח עליו הקורה דשני מבואות הן. ודוקא נמי (בשהקנה) [בשהקורה] מגעת לפס או בסמוך לו תוך שלשה דהויא לה כמונחת ממס על גביה הא לאו הכי לא,

דבעינן קורה על גבי כותלי מבוי וליכא. וגם הראב"ד ז"ל כתב כן. וא"נ מניח לחי מכאן ולחי מכאן. וכתבו בתוס' (ד"ה עושה) והוא שלא יהא מחודו של הפס של כל פנימי עד כותל הפנימי האמצעי של מבוי יותר מעשר, לפי מה שפירש רש"י ז"ל גבי מבוי עקום (ו, א) איולימא ביתר מעשר זהא לימא שמואל תורתו כסתום לאפתיחת עקמימותו קאי דהכא נמי כשמניח פס במשך ארבע אמות דמי למבוי עקום כמין ח' כזה: והלכך אפילו לשמואל בעי אורת פתח או בשני עקמימותיו לפירוש רש"י ז"ל, או אורת פתח מיהא לאחד מראשי המבוי ולפי הפירוש השני שכתבתי למעלה (סס ד"ה מבוי עקום). אלא ודאי הא דאביי בשאין כל הפנימי של פס רחוק מן הכותל הפנימי יתר מעשר ואביי דאמר כשמואל, זו היא שיטת התוספות. ובדאי כן נראה למעלה (ח, ב) גבי מבוי העשוי כנדל דאביי סבירא ליה במבוי עקום כשמואל דתורתו כסתום, ולפיכך אפשר דהכא נמי מתקן ליה כשמואל, ובאידיך ליסגא דאמר אי נמי עביד ליה כדרכ יהודה מתקן ליה אפילו כרב. ועוד כתבו בתוס' דדילמא הכא לא בא לדקדק לאחר שהעמיד הפס אי בעי אורת פתח או סגי ליה בלחי וקורה, אלא כדי להכשיר את המבוי בכניסתו. וזה אינו מחוור בעיני כלל, דעכשיו לא באנו להחמיר עליו להוסיף בו פסין ואורת פתח אלא להקל עליו ולומר בכמה סגי, ואם אתה בא עכשיו לעשות לו פס גבוה ומשוך ועוד אורת פתחים אתה מחמיר עליו הרבה, מוטב שיעשה אורת פתח אחת בכניסתו ואליבא דהלכתא דקיימא לן כרבנן דאמרי (לעיל ב, א) אם יש לו אורת פתח אינו צריך למעט. וכן הלשון הראשון שמעמידין אותו כשמואל דוקא ובשאין חודו הפנימי של פס רחוק מן הכותל יתר מעשר, דברים דחוקים הם ודחויים אחר שלא נזכרו בגמרא כלל. והדבר הנכון מה שאמרו משמו של רבנו יצחק בר אבהו ז"ל דעקום כמין ח' כזה: תורתו כסתום לכולי עלמא וכמו שכתבנו למעלה (סס ד"ה והוא) גבי מבוי העשוי כנדל (והטענה) [להטעם] לפי שאין דרכן של בריות לסבב בכענין זה כשרואין ללכת לרה"ר מלד פתח אחד של המבוי ללד הפתח השני אלא הולך ברשות עצמו מכאן לכאן, וזה

נכון.

(רשב"א)

עושה פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות ומעמידו לארכו של מבוי אי נמי כדרב יהודה דאמר רב יהודה מבוי שהוא רחב חמש עשרה אמה מרחיק שתי אמות ועושה פס שלש אמות ואמאי יעשה פס אמה ומחצה וירחיק שתי אמות ויעשה פס אמה ומחצה שמע מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד לעולם אימא לך הוי עומד ושאני הכא דאתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטל ליה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ש"מ עומד כפרוץ אסור לעולם אימא לך מותר ושאני הכא דאתא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה אין הכי נמי וכולי האי לא אטרחיה רבנן וליחוש דלמא שביק פיתחא רבה ועייל בפיתחא זוטא אמר רב אדא בר מתנה חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן ומאי שנא מדרבי אמי ודרבי אסי התם קא ממעט בהילוכא הכא לא קא ממעט בהילוכא תנן התם עור העסלא וחלל שלו מצטרפין בטפח מאי עור העסלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עור כיסוי של בית הכסא וכמה כי אתא רב דימי אמר אצבעיים מכאן ואצבעיים מכאן ואצבעיים ריוח באמצע כי אתא רבין אמר אצבע ומחצה מכאן ואצבע ומחצה מכאן ואצבע ריוח באמצע א"ל אביי לרב דימי מי פליגיתו א"ל לא הא ברברבתא הא בזוטרתא ולא פליגין א"ל לאיי פליגיתו ובעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות פליגיתו לדידך הוי עומד משתי רוחות לרבין מרוח אחת הוי עומד משתי רוחות לא הוי עומד דאי סלקא דעתך לא פליגיתו לרבין הכי איבעי ליה למימר אצבע ושליש מכאן ואצבע ושליש ריוח באמצע ושליש מכאן ואצבע ושליש ריוח באמצע ושני שלישים מכאן ואצבע ושני שלישים מכאן ואצבע ושני שלישים מכאן ואצבע ושני שלישים ריוח באמצע אלא אי איכא למימר דפליגין בפרוץ כעומד פליגין : אם יש לו צורת הפתח אף על פי שרחב מעשר. אינו צריך למעט : אשכחן צורת הפתח דמהניא ברחבו ואמלתרא דמהניא בגבהו

כ"י ומעמידו לאורכו של מבוי. באמצע הפתח דכיון לאיכא הכסא מבוי לאורכו של פס הוה להו כשתי מצולאות ונעשה הפתח האחד למבוי זה והפתח השני למבוי

השני: מרחיק שתי אמות. מן הכותל ומתחיל לעשות שם פס ועושהו משלש אמות לסתום הפתח ונמלאו חמש אמות אלו סתומות שפרלת שתי האמות ניתרת בעומד מרובה עליהן והיכא דהוי רוחב כ' יעשה כן אף לכד השני או יעשה פס שש אמות וירחיק ד' אמות וניתר לידו אחד בעומד מרובה על הפרוז: ואמאי. מלכת ליה לסתום ג' האמות כאחד: יעשה פס אמה ומחאה. לפיאה אלל הכותל וירחיק ב' אמות ויעשה פס אמה ומחאה אלל פתח גדול וכיון דלחא שרית ליה בהכי משום דפרוז מרובה על העומד שמכאן ועל העומד שמכאן אללח אס כן תלרפס יחד להיות שניהן רבין עליו שמעי' מינה מדלחא מלטרפת להו עומד מרובה על הפרוז בין ב' הרוחות כשתלרפס לחא הוי עומד מרובה אללח זיל לגבי כל חד וחד ונמלא פרוז רבה עליו ומבטלו ונמלא פתח רחב מעשר: לעולם אימא לך. בעלמא אי לחא הוה קאי עומד זה בין שני פראים מלטרפין העומדין לבטל פרוז היחידי אלל הכח אתי אורח דהאי גיסא דב' האמות ואורח דפתח הגדול ומבטלי ליה לפס אמה ומחאה שביניהן: שמע מינה פרוז כעומד אסור. ופלוגתא דרב פפא ורב הונא זריה דרב יהושע היא בשלהי פירקין ושמעת מהכח דרב יהודה כרב הונא סבירא ליה ולפיכך כל אמת פרוז אוסרת עומד שאללה ונמלא שאין כאן סתימה: דהאי גיסא. פתח גדול: ודהאי גיסא. אמה הפרוז ומבטל ליה לאמה העומד שאלל הפתח: וירחיק אמה מן הכותל ויעשה פס אמה ומחאה כו'. דהשתא לחא מלטרף אורח אמה עם אורח הפתח לבטל אמה ומחאה דהא בטיל ליה אורח דזוטר מיניה והכי הוי שפיר טפי שלח תהא פיראה שתי אמות כאחת: אין הכי נמי. דהכי שפיר טפי וכולי האי לחא אטרחהו: דילמא שביק פתחא רבה. ובטיל תורת פתח מיניה ובטיל לחי המתוקן בו ונמלא מצוי זה בלחא תיקון: מאי שנא מדר' אמי ור' אסי. דאמרי לעיל (ד' ה.). במצוי שנפרץ מלידו כלפי ראשו ג' אינו מתיר ואע"ג דאין פיראה פחותה מעשר אמות אוסרת במצוי קאסרי ליה אינהו משום דלמא עיילי ונפקי בההיא פיראה שלשה ובטיל קמא מפתח ובטיל תיקונו: התם. איכא למיחש להכי משום דההיא פיראה קטנה מלידו של מצוי היא וממעטי בהילוכא אלל הכח זראש המצוי הוא ולחא ממעטי בהילוכא: עור העסלא. כדמפרש עור העשוי לבית הכסא של שרים חלל הנקב שבו מלטרף להיות עומד טפח שלם ואם

יש תחתיו כזית מת וכלים מטמאים בזהל ובפחות מטפח אין אהל לתנן (אהלות פ"ג משנה ז) טפח על טפח צרום טפח מביא את הטומאה: וכמה. יהא בנקב שיהא בטל אכל העומד ססביציו במנחות פרק התכלת (ד' מא'): אמרינן טפח לאורייתא ד' בגודל חמש באלצע שית בזוטרתי: ברבצתא. בגודל: בזוטרתי. באלצע קטנה: לדידך הוי עומד. דהא אין באחד מן העומדין לבטל החלל עד שיטרפו שניהן לבטלו: לרצין. דנקט החלל פחות מן אחד העומדין: לא הוי עומד. להטרף לבטל הפרוץ: לדידי הכי מיבעי לי למימר כו'. ולמינקט חלל יותר על כל אחד מהעומדין ואפ"ה ליטרפי לרבות עליו ולבטלו אכל השתא משום דפרוץ כעומד הוא בכל חד וחד: אלא אי פלגינן בפרוץ כעומד פלגינן. לרצין דנקט אלצע ומחאה מכאן ואלצע ריוח באמצע וממעט ליה לפרוץ מעומד סבאד אחד לא הוי עומד אלא אם כן כל אחד ואחד מרובה על הפרוץ: דמהניא ברבצה. להכשיר רחב מעשר: ואמלתרא דמהניא בגובהה. להכשיר גבוה מעשרים: (רפ"י)

תוספות **עושה** פס גבוה עשרה במשך ד' אמות. אי איכא מראש הפס של צד פנים עד הכותל אמצעי של מבוי יותר מעשר צריך למבוי זה צורת הפתח דהוי כמבוי עקום ואע"ג דאליבא דשמואל קיימינן כדפרישית לעיל אי ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום דאפתיחת עקמומית קאי וריצב"א פי' דהכא אפילו ביתר מעשר לא מיקרי מפולש דכיון דשני הפתחים לרה"ר אחד והעומד בפתח זה לא יסבב לבא סביב [הפס] לפתח אחר אבל במבוי עקום יש בשני ראשי בכל צד רה"ר ורגילות לילך דרך מבוי מצד זה לצד אחר משום הכי הוי מפולש ומבוי עקום דאצריכוה דלתות דהוי כמו לא הוי פתוח בשני פתחים לרה"ר אחד או יפרש שהוא מפולש משלש רוחות ובאמצע עקום כפי ר"י: **ועושה** פס שלש אמות. וצריך לחי אחר דהאי פס לא מהני הואיל ומופלג מן הכותל שלש דאמר לקמן דלא הוי לחי ומשום הכי פריך מדר' אמי ומדר' אסי שהיה לו להתבטל לאותו התקון: **ואמאי** יעשה פס אמה ומחצה. פי' רש"י דאמאי אצרכיה פס ג' אמות יחד משמע שהמקשה בא להקל עליו ולא משמע הכי מדמשני לקמן כולי האי לא אטרחוה רבנן משמע שהמקשה להחמיר עליו בא וכענין זה משמע שהיו כל הקושיות לכך נראה דפריך ויעשה פס אמה ומחצה דהכי עדיף טפי דכשיש גיפוי לצד זה ולצד זה נראה יותר פתח: **עור** העסלא וחלל שלו מצטרפין. היינו כשהטומאה והכלי תחת העור כדאמרינן בפ"ק דסוכה (ד' יח.) ארובה בבית ובה פותח טפח טומאה בבית מה שכנגד ארובה טהור טומאה נגד ארובה כל הבית כולו טהור ומ"מ מצטרף האויר כמו אויר סוכה דמצטרפין ואין ישנים תחתיו

ואין לחשוב האויר כסתום מטעם לבוד דהלכתא גמירי לה גבי טומאה דלא אמרינן לבוד ולהכי נמי קאמר בסמוך אצבעיים מכאן כו' ואי אמרת לבוד סגי במשהו מכאן ומשהו מכאן: **ואצבעיים** ושני שלישים ריוח באמצע. לא שייד בעור העסלא שהוא כלי אתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דעלמא ומבטל ליה אלא במחיצות קבועות כדלעיל ולקמן בפירקין גבי מקיפין בחבלים וריצב"א מפרש דאוירא דעלמא לא אמר דאתי ומבטל ליה אלא באויר שאני חושבו כסתום כההיא דלעיל דחשיב האויר של עשר כסתום ובמקיפין בחבלים אוירא דלמעלה מעשר חשוב כסתום אבל האויר שאינו מן המחיצה אינו מבטל וכן משמע (לעיל ה.) דקאמרי רבי אמי ורבי אסי יש שם פס ארבע מתיר פירצה עד עשר ולא אמרינן אתי אוירא דהאי גיסא ודעלמא ומבטלי ליה אם לא שנחלק בין תחילת מבוי לסוף מבוי: (תוספות)

קצ"א מרחיק שתי אמות ועושה פס שלש אמות. כלומר: ואח"כ נותן קורה מן הכותל ועד ראש אותו פס, אי נמי מעמיד פס לחי או סמוך לפס או מכל שני, והקורה או הלחי מתירין אותו פתח עד הפס, ומן הפס ולהלן עד הכותל נותר בעומד מרובה על פרוץ, שאין אנו מקפידין בעומד מרובה על הפרוץ אלא במה שהוא מן הקורה [או] מן הלחי ולהלן. ויעשה פס אמה ומחלה וירחיק שתי אמות ויעשה פס אמה ומחלה. פירש רש"י ז"ל: דהכי הוה ניחא להו לבני מבוי טפי שלא ילקל היציאה כל כך. ואינו מחווה, מדפרכינן בתר הכי וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחלה, ומשני אין הכי נמי כולי האי לא אטרחיה רבנן, אלמא משמע שהמקשן בא להחמיר, וכענין זה יש לפרש כל שאר הקושיות, דמשמע ליה שאין נראה כל כך כפרוץ כשאין כל הפרוץ לכל הכותל. שמעת מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד לעולם הוי עומד. ונפקא מינה היכא דלא שייך למימר אתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטל ליה, והיכי דמי כגון דהוה העומדין [האחד] לכל ימין המבוי סמוך לכותל זה והשני לכל שמאל המבוי סמוך לכותל השני והאחד צינתים, דהשתא ליכא אלא חד אוירא וכי הא אמרינן עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות הוי עומד. וא"נ נפקא מינה בעלמא, כגון לגבי סוכה שסככה בשפודין או בארוכות המטה דליכא אוירא דמבטל לסכך כשר, דההיא פלוגתא נמי בעומד מרובה על הפרוץ שייכא כדאיתא בסוכה (טו, א) ולקמן בפירקין (טו, ב), ושאני הכא דאתי אוירא דהאי גיסא דמבוי דטפי מיניה ואוירא דהאי גיסא דתחת הקורה ומבטלי ליה. שמעת מינה עומד כפרוץ לא הוי עומד. וכדכר הוגא בריה דרב יהושע (להלן טו, ב). ואיכא למידק והא אמרינן דאפילו עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות הוי עומד וכל שכן עומד כפרוץ דאיכא תרתי לטיבותא דעומד כפרוץ

ועומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות. ומסתברא דהכי קאמר ליה: כיון דלא אמרו שיעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה דהבא איכא עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות וליכא אוירא דמרובה על הפס משני דדיו דמבטל ליה, שמעת מינה דאפילו עומד כפרוץ לא הוי עומד וכל שכן עומד מרובה משתי רוחות דלא הוי עומד, וחדא דאית בה תרתי קאמר ליה. ומשני ליה לא כמו שאתה סבור אלא אפילו אוירא דכוותיה מחד גיסא ואוירא דטפי מיניה מאידך גיסא מבטלי ליה, ולעולם בעלמא דליכא אוירא הוי עומד. וקשיא לי דשמעתין כיון דאסיקנא דאמרינן אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי ליה לעומד דאינו יתר על אחד משני האוירים, א"כ הא דאמרינן לעיל (ו, א) מבוי שנפרץ בין מלדו בין מראשו בעשר, מראשו היכי משכחת לה מי נימא דוקא בשנשאר בינתים עומד מרובה מעשר, דאי לא אתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דרחב פתח המבוי שתחת הקורה. וי"ל דהתם אפילו בפרוץ מרובה על העומד שרי ושאני התם דסוף מבוי הוא, וכענין ההיא דאביי דלעיל (ה, א) דמשני ליה לרב יוסף כדרב אמי ורב אסי דמבוי שנפרץ מלדו. אבל הכא דתחילת מבוי שאנו באין לתקנו כדי להכשירו עכשיו כריך שיהא העומד מרובה על הפרוץ כדי שלא יהא האויר שמכאן ומכאן מבטלין אותו, ואפילו נתן קורה על ד' ועל ד' ז' אינו מועיל וכל שכן אם נתן על ד' האחד לבד שאין הקורה מתרת שני פתחים וכמו שאמרנו למעלה. ואם תאמר א"כ דרב אמי ורב אסי היכי משכחת לה, דהא אמרינן מבוי שנפרץ מלדו אם נשתייר שם פס ארבעה מתיר פרעה עד עשר, כלומר: דעדיין מבוי הוא וקורה מונחת ע"ג מבוי איכא והיא מתרת כל הפתחים, ולפום מאי דאמרינן בשמעתין היכי דמי אי בשנשאר עדיין באותו כותל שנפרץ עומד מרובה על הפרוץ אין לנו כריכין להכשירה של קורה לבד זה דמעלמו הוא מוכשר בעומד מרובה על הפרוץ, ואי פרוץ מרובה על העומד היאך קורה זו מתירתו והלא אין הקורה מתרת שני פתחים דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה. וי"ל דהתם כשהעומד מרובה על הפרוץ וכיון שכן כל אותו דופן נכשר בכך, והא דאמרינן אם נשתייר שם פס ד' מתיר פרעה עד עשר לאו למימרא שיהא הקורה מתרת ממש אותה פרעה דהא אינה כריכה היתר, אלא לומר שעדיין נשאר שם כשיעור מבוי מוכשר וכיון שכן כל המבוי מוכשר ובלבד שלא תהא שם פרעה רחבה מעשר. ואי נמי התם סוף מבוי הוא וכמו שאמרנו למעלה וכדמתכשר בטענה זו אפילו בפס ארבעה בלבד כדעת אביי דקיימא לן בההיא כוותיה. ואי נמי י"ש לי לומר דלא אמרינן אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא אלא באויר דמבוי

גופיה בלחוד, כיון דמיניה הוא חסוב לבטוליה עומד מועט שבו, אבל אויר למצוי ואויר
דחואה לו לא, דאויר דחואה לו ללא מיניה לא חסוב לבטולי עומד למצוי. ובדאי אילו
נפרץ המצוי מלדו בשני מקומות ויש בין שתי הפרצות יתר מעשר כגון זה: ואין בעומד
יתר על כל אחד ואחד משני האוירין של הפרצות, אנו אומרים בזה אתיא אוירא דהאי
גיסא דפס שבינתים ואוירא דהאי גיסא ומבטל ליה והוא ליה פרצה יתירה על עשר
ואין הקורה מתירתו. וא"ת והא משמע לקמן (טז, ב) גבי חבלים דאפילו אוירא דלמעלה
מהם מטרף לבטל, כדאמרינן התם אי מוקים ליה עילאי אתי אוירא דהאי גיסא
ואוירא דהאי גיסא ומבטלי ליה. י"ל דהתם כיון דאויר שלמעלה מהחבלים עד לרקיע
חסוב מהן דרשות היחיד עולה עד לרקיע [הרי] זה כאוירן ממש ומטרף לבטל. ור'
יחאק ב"ר אברהם ז"ל (בתוס' ד"ה ואכבעיים) פי' דלא אמרינן אוירא מבטל אלא אויר
העומד ליסגר או ליגדר בין בדלת בין בגדר כפרצת המצוי ופתחין אבל אחרינא לא,
והיא דחבלים כיון דרשות היחיד הוא כעומד ליסגר דמי. וקרובין דברי לעלות עם
דבריו לטעם אחד. ונראין הדברים שלא אמרו דאתי אוירא ומבטל ליה אלא בלחי או
בקורה שאינן פתחים גמורים ואינן מתירין כל האויר אלא עד עשר, אבל אורת פתח
ממש שהיא מתרת כל אויר ואפילו רחב מעשר אין אויר מבטלו. ולא כן דעת הראב"ד
לפנינו גבי נעץ ארבע קונדיסין בארבע פנות השדה, והדבר כריך תלמוד. וליחוש דילמא
שביק פתחא רבה ועייל בפתחא זוטא. כלומר: ומבטל לה לקורה מתורת פתח והוא
לה כפרצה. ופריק לא שביק פתחא רבה ועייל בפתחא זוטא. וקשיא לי דהכא משמע
[ד]עדיף או דכותיה שביק ליה, וא"כ מצוי שנפרץ בין מלדו בין מראשו דקיימא לן (לעיל
ה, ב) בעשר היכי משכחת ליה, דהא פתחא דמצוי נמי על כרחך אינו יתר מעשר וליחוש
דילמא שביק פתחא דקורה ועייל באידך. ואפשר דבהא נמי אמרינן סוף מצוי שאני. ואי
נמי איכא למימר דפתחא רבה או פתחא זוטא דקאמרינן הכא לאו רבה ממש וזוטא
ממש בשיעורא קאמר אלא פתחא עתיקא ופתחא חדתא קאמר, וכדאמרינן ביצמות
(כא, ב) אבא רבה קרו ליה אימא רבה קרו ליה. מאי שנא מדרב אמרי ורב אסי. פירש
רש"י ז"ל: דפריך מדאמרי אינהו ואם לאו פחות משלשה מתיר שלשה אינו מתיר, וטעמא
דשלשה אינו מתיר היינו משום דחיישינן דילמא שביק פתחא רבה ועייל בזוטא. וקשיא
לי טובא דטעמא התם (ה, א) לאו משום דשביק פתחא הוא אלא משום דלא נשתייר
שם פס ד', וכיון דאיכא פרצה ג' לא אמרינן לבד שאין כאן קורת מצוי. וגם הוא ז"ל
פירש שם כן (בד"ה מתיר). ועוד דפרצה פחותה מארבעה לאו פתח הוא בשום מקום

ולא עיילי בה אינשי וכל שכן בשלשה. ועוד דאם כן אפילו נשתייר קם פס ארבעה ניוחש להכי. ועוד קשיא לי דמאי קמשני התם ממעט בהילוכא, כלומר: כיון שהיא מן הגד, הכא לא ממעט בהילוכא, דאם כן אפילו נשתייר קם פס ארבעה לא יתיר פרכה עד עשר ולא אפילו פרכה עד שלשה. ומתוך הדחק יש לי לפרש דלא לחזק הקושיא לומר שצדיק פתחא רבה קא אתי השתא, אללא אדרבה למאי דאקשי מעיקרא ולמאי דמתרץ קא מקשה, כלומר: וכי אפשר למימר דניחוש דלמא שצדיק לפתחא קמא ועייל בפתחא אחרינא ואפילו רבה מיניה, ומאי שנא מדרב אמי ורב אסי דאמרו דפס ארבעה מתיר פרכה עד עשר, אלמא לא חיישינן ואפילו לפתחא רבה מיניה. ופריק התם דמן הגד וקא ממעט בהלוכה לאותן הבאים דרך קם אינו נראה כמבטלין פתחא קמא מתורת פתחא אללא דמשום דלריכין השתא למיעל ביה למעט בהלוכון, דאורחא דמלתא הכי אפילו אי איכא פתחא מעליא ואיכא פרכה בצידא אחרינא דכל היכא דממעטי בהלוכה דעיילי בה, הלכך לא מבטיל קמא בהא מתורת פתחא. אבל הכא דמראשו איכא למיחש דאי שבת ליה ועיילי בצידך מבטלי ליה ודאי מתורת פתחא, דאי לאו דמגלו דעתיהו דמבטלי ליה לא הוי שצדיק ליה ועיילי בצידך דהא לא ממעט בהלוכה. אללא דאכתי קשיא לי דהתם (ו, א) דרב אמי ורב אסי ליכא למיחש דהא אוקימנא לה (קם) בדלל בקעי לה רבים אי נמי בדאיכא גדולי. ואיכא למימר דהוא הדין דהוה ליה לתרווי בהכי, ומסתברא נמי דהוא הדין דהוה מלי לתרווי ליה התם סוף מצוי הכא תחילת מצוי כדאיתא לעיל (ה, א), דאי לא אכתי תקשי לן מצוי שנפרץ מראשו בעשר דקיימא לן כרב חנו בר רבא ורב הונא בריה דרב יהושע (לעיל ו, א ד"ה ואנון), אללא דלטעמיה קא מתרץ ליה דאפילו לפום מאי דס"ל למקשה דלא שנא תחילת מצוי מסוף מצוי לא קשה דהתם קא ממעט בהלוכה והכא לא ממעט בהלוכה. ולפי פירוש זה פתחא רבה וזוטא דקאמר דוקא הוא ולא יסן וחדש כמו שפירשתי בפירוש שני (לעיל ד"ה ליחוש), דאילו לפירוש השני תו לא תיקשי ליה מדרב אמי ורב אסי, דהתם נמי פתחא זוטא הוא דאסר הכסרו של מצוי כפרוץ. כך נראה לי. עור העסלא וחלל שלו מצטרפין לטפח. להאחיל, כמו שפירש רש"י ז"ל. ודוקא בשהטומאות והטהרות תחת העור ממש ולא כנגד החלל, שאף ע"פ שהחלל מצטרף לטפח אינו מאחיל ממש, וכדאמרינן בפרק קמא דסוכה (יח, א) ארובה בבית ובה פותח טפח טומאה בבית מה שכנגד ארובה טהור, כלומר: הטהרות שכנגד הארובה טהורות, טומאה כנגד הארובה הבית טהור, ומכל מקום האויר מצטרף. ויש לנו כיוצא בה באויר סוכה (סוכה יט, ב)

דמכטרף ואין יסנים תחתיו. ואכבעים ריוח באמצע. ולא שייך למימר בהא אתי אורחא
דהאי גיסא ואורחא דעלמא ומבטלי ליה, מכל אותן טעמים שכתבנו למעלה (בד"ה
שמעת מינה). ועוד דכלי הוא ובכלי לא אמרינן. אי איכא למימר דפליגי בפרוץ כעומד
פליגי. וא"ת אפילו למ"ד בעלמא עומד כפרוץ לאו כעומד הכא לתכשר דהא כל פחות
משלשה כלבוד דמי, וכל לבוד כעומד ממא דמי לכולי עלמא וכדאמרינן לקמן (טז, א)
בהדיא גבי חבלים. יא לומר דלא אמרינן לבוד אלא בקרקע ובדבר קבוע ממא, אבל
בכלים מטלטלים לא. ואם תקשי לך כוורת דפרק קמא דשבת (ח, א), נראה לי דהיינו
מאי דמתרץ ליה רב אשי (סס) מחילות (לגביהן) [לתוכן] עשויות, כלומר: מחילות כלי
לא אמרינן בהו לבוד דלתשמין בלחוד עבדן. ואם יא לו אורת פתח אינו צריך למעט.
כתב הרמב"ם ז"ל (הל' שבת פי"ז, הי"ד) דלורת פתח מהניא אפילו למבוי שאינו גבוה
עשרה. ואינו מחוור בעיני כלל, דלא מלאנו אלא בגבוה יתר מעשרים ומסוס דפתח
כמחילה דמי וכאילו נסתם הכל, והיינו דלא תנו בצרייתא אלא בגבוה למעלה מעשרים,
ואם איתא רבותא טפי הוה להו לאשמעין בשאינו גבוה עשרה והוה להו למתני
בתרווייהו. ועוד דלורת פתח לא עדיפא ממחילה גמורה, וכל מחילה גמורה שאינה
גבוהה עשרה לא הויא מחילה גמורה כל שכן אורת פתח דלא הויא מחילה. ועוד דבהדיא
תניא (להלן יא, ב) גבי כיפה דכל שאין צריגליה עשרה פטורה מן המזוזה דאינו פתח,
ולא נחלק ר' מאיר אלא מסוס דסבר חוקקין להשלים הא לאו הכי לא, ומינה דכל
היכא דליכא למימר חוקקין וכגון שאין בו כדי לחוק לכולי עלמא לאו פתח הוא. (רשב"א)

איפכא מאי ת"ש דתניא מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט ואם יש
לו צורת הפתח אינו צריך למעט אמלתרא ברחבו מאי תא שמע דתניא
מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט והרחב מעשר ימעט ואם יש לו
צורת הפתח אינו צריך למעט ואם יש לו אמלתרא אינו צריך למעט מאי
לאו אסיפא לא ארישא מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב אינו

צריך למעט א"ל אתנייה צריך למעט אמר רב יוסף מדברי רבינו נלמד חצר שרובה פתחים וחלונות אינה ניתרת בצורת הפתח מ"ט הואיל ויותר מעשר אוסר במבוי ופרוץ מרובה על העומד אוסר בחצר מה יותר מעשר האוסר במבוי אינו ניתר בצורת הפתח אף פרוץ מרובה על העומד האוסר בחצר אינו ניתר בצורת הפתח מה ליותר מעשר האוסר במבוי שכן לא התרת בו אצל פסי ביראות לר"מ תאמר בפרוץ מרובה על העומד האוסר בחצר שכן התרת אצל פסי ביראות לדברי הכל לימא מסייע ליה דפנות הללו שרובן פתחים וחלונות מותר ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ שרובן ס"ד אלא אימא שריבה בהן פתחים וחלונות ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ אמר רב כהנא כי תניא ההיא בפיתחי שימאי מאי פיתחי שימאי פליגי בה רב רחומי ורב יוסף חד אמר דלית להו שקפי וחד אמר דלית להו תיקרה ואף ר' יוחנן סבר לה להא דרב דאמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מעשה באדם אחד מבקעת בית חורתן שנעץ ד' קונדיסין בארבע פינות השדה ומתח זמורה עליהם ובא מעשה לפני חכמים והתירו לו לענין כלאים ואמר ר"ל כדרך שהתירו לו לענין כלאים כך התירו לו לענין שבת ר' יוחנן אמר לכלאים התירו לו לענין שבת לא התירו לו במאי עסקינן אילימא מן הצד והאמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום אלא על גבן ובמאי אילימא בעשר בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא אלא לאו ביתר מעשר לא לעולם בעשר ומן הצד ובדרב חסדא קא מיפלגי ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש דאמר ריש לקיש משום ר' יהודה בר' חנינא

כ"ז אתנייה צריך למעט. אפילו יק לו כורת פתח: מדברי רבינו. רב לאמר כורת פתח לא מהניא: שרובה פתחים. בארבע דפנותיה: אינה ניתרת כורת פתח. ואפילו פתחים קטנים מעשר כי היכי דלא מהניא כורת פתח לשוויה יותר מעשר פתחא לא מהני נמי לפרוץ מרובה על העומד בפתחים קטנים: מה ליותר מעשר. דין הוא שלא יועיל כורת פתח זו. שכן חמור איסורו שלא הותר בשום מקום בשבת ואפילו בפסי ביראות ואליבא דר' מאיר דאמר צ"פ שני (לקמן יז): וזיניהן כמלא שתי רבקות של ג' ג' בקר דהיינו עשר אמות דכל פרה אמה ושני שלישי אמה: תאמר בפרוץ מרובה על העומד. בפרלות של עשר או פחות שהרי הותר בפסי ביראות ואפילו לרבי מאיר דמחמיר בהו ואסר ביותר מעשר מיהו פרוץ מרובה

מודי דקרי וכ"ץ לר' יהודה דמכשיר זי"ג אמה ושלש: לימא מסייע ליה. למ"ד
לא מהניא לורת הפתח בעומד פחות מן הפרוז: פרוזן ס"ד. כיון לרוזן פתחים
וחלונות הוה ליה פרוז מרובה והיכי מלי תו למיתני ובלבד שיהא עומד מרובה:
אלא שריצה בהן. שעשה בהן הרבה פתחים וחלונות סביב סביב מותר ובלבד
שיהא בין פתח לפתח יותר מכדי פתח אלמא עומד מרובה על הפרוז בעינן
ואע"ג דאיכא לורת פתח זכולהו: פיתחי שימאי. פתחין שוממין ל"א פתחים
מקולקלין שמחוסרין תיקון כמו זקן אשמאי חסר מתורה: שיקפי. מזוזות שנחללו
אזניהם מכאן ומכאן אבן יולאת ואבן נכנסת ואין זו לורת פתח: תיקרה. שאין
כלום בנין למעלה מן הפתח אללא כל הכותל חלוק כפתח עד ראשו ולורת פתח
שאמרו. קנה מכאן וקנה מכאן על גביהן: סבר לה להא דרב. ללא מהני
לורת פתח ליותר .. מעשר במבוי: בית חרותן. שם מקום: ומתח זמורה על גביהן.
מזה לזה כעין לורת פתח: לענין כלאים. שאם יש גפנים בתוך הקונדסין מותר
לזרוע סמוך להן חוץ למחיצה כדתנן: היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה
סומך לגדר מכאן: לענין שבת. לטלטל בתוכו: מן הכל. שמתח הזמורה מזה לזה
באמצעיתו ולא על ראשיהן: לא עשה כלום. ולענין שבת אמאי התירו לו: בשבת
לא. הא בעשר לכולי עלמא פתחא הוא: וזכר חסדא פליגי. ריש לקיש לית ליה
רב חסדא ור' יוחנן אית ליה רב חסדא וקסבר כי אמר רב חסדא לשבת אכל
לכלאים אפילו מן הכל הוי לורת פתח דשבת חמור מכלאים: (כ"ט)

תוספות **איכא מאי**. כלומר מי מהניא צורת הפתח בגובה וקשיא לר"ת דהא
צורת הפתח הוי קנה מכאן וקנה מכאן על גביהן דל קנה דעל גביהן ליתכשר
בקנה דמכאן ומכאן דהוי כלחי משהו וי"ל דמיבעיא ליה היכא דלא מהני לחי
כמו במפולש או ביתר מעשר דבעי צורת הפתח או לר' יוסי דבעי לחי רוחב ג'
ובהכי מיתוקמא נמי ברייתא דמייתי: **חצר** שרובה פתחים וחלונות. ובפחות
מעשר דאי ביתר מעשר אפילו בעומד מרובה הא אתנייה רב צריך למעט ובד'
דפנותיה איירי דמשני צדדין מודה רב דמהני צורת הפתח דאמרינן לעיל הלכה
כת"ק וקשיא דמהאי בנין אב אפילו מחיצה רביעית יש ללמוד דלא מהני צורת
הפתח כי היכי דלא מהני ביתר מעשר אפילו במחיצה אחת וי"ל דאין ללמוד אלא
על ד' מחיצות דמחיצה אחת ביתר מעשר הוי כמו פרוץ מרובה בד' מחיצות דמה
שאושר ביתר מעשר משום דלא מיקרי פתח ולא מהני ליה צורת הפתח גם לפרוץ

מרובה מד' רוחות לא יועיל צורת הפתח דפתחא בד' רוחות לא עבדי אינשי אבל אמחיצה אחת דעבדי פתח פשיטא דמהני צורת הפתח ועל זה אין שייך ללמוד : מה יתר מעשר האוסר במבוי. ואין להקשות מה למבוי שכן פרצתו בד' דיתר מעשר נמי אסר בחצר ולא נקט מבוי אלא משום דרב איירי ביה : פתחי שימאי. פרי"ח פתחי ארץ ישראל שהוא ארץ בני שם : אילימא בעשר בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא. אין להקשות דמאי פריך דילמא סבר כנהרדעא דאצרכוהו דלתות אפילו בעשר דביתר מעשר שמואל נמי מודה דהוי כמפולש דכאן איירי בבקעה שהיא כרמלית דליכא מאן דפליג שלא יועיל צורת הפתח כדאמרין לעיל (ד' ז.). אך קשה דהא רב יוסף אסר לעיל אפילו בעשר הואיל ופרוץ מרובה ואפילו בכלה לבקעה איירי דומיא דיתר מעשר דאסר ואפילו בכלה לבקעה מדמייתי מרבי יוחנן דאיירי בבקעה א"כ מה פריך בהא לימא ר' יוחנן כיון דרב יוסף סבר הכי וי"ל דאין לחוש לדברי רב יוסף הואיל ונדחו וא"ת הואיל ומהני צורת הפתח מכל ד' רוחות א"כ גבי פסי ביראות למה הוצרכו לארבעה דיומדין ולא הוי שרי אלא לבהמה בין לר"מ ובין לר' יהודה היה להם לעשות ד' קונדסין וזמורה על גביהן לרב בעשר ולמתני' ביתר מעשר וגבי שיירא נמי אמאי צריך שלשה חבלים זה למעלה מזה או קנים פחות פחות מג' יעשו צורת הפתח מד' רוחות ואומר ר"י לפי שלא היה מתקיים כל כך משום דאתו גמלי ושדו ליה וגם בקל יכול ליפול ברוח שאינה מצויה לפי שהיו צריכין להגביהו מן הגמלים הנכנסים שם לשתות וכן בשיירא ועוד דבשיירא אין להתיר כמו בחצר שמוקף לדירה וריצב"א מפרש דהכא לא איירי בד' דפנות וה"פ כך התירו לענין שבת במפולש דהיינו ב' מחיצות דב' מחיצות לענין שבת הוי כד' מחיצות לענין כלאים דבכלאים אין חילוק בין ב' לד' והשתא פריך שפיר בהא לימא רבי יוחנן בשבת לא דבב' מחיצות אין לחוש אם פרוץ מרובה והשר מקוצי מפרש דהכי פירושא בהא לימא רבי יוחנן בשבת לא אי לית ליה דרב דאמר ביתר מעשר לא מהני צורת הפתח דהא דאמר רב יוסף צורת הפתח לא מהניא בפרוץ מרובה היינו מדברי רב דאסר ביתר מעשר אלא לאו ביתר מעשר ס"ל לרבי יוחנן כרב דלא מהני צורת הפתח ולכך אפילו בעשר קאמר רבי יוחנן בשבת דלא מהני צורת הפתח משום דפרוץ מרובה לרב יוסף אסור אפילו ע"י צורת הפתח דאית ליה בנין אב : (תוספות)

רצב"א איפכא מאי. כלומר: מי מהניא לורת פתח בגובהה. הקשה רבנו תם זכרוננו לזרכה ותיפוק ליה משום לחי לזורת פתח היינו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן, והלכך דל קנה דעל גביהן ולחיים נמי איכא. ותירץ דנפקא מינה למבוי המפולש דלא סגי ליה בלחי אלא בלורת פתח. אי נמי יס לומר דנפקא מינה לרחב מעשר. מאי לאו אסיפא לא ארישא. והלכך אמלתרא ברחבה לא אפשיטא. ויס מי שאומר (ראב"ד) דלקולא אזלינן דמחילה רביעית דרבנן היא וספיקא דרבנן לקולא. ויס מי שאומר דכיון

דעיקר מחיאת דאורייתא אף ברביעית נמי אזלינן לחומרך כשל תורה. ולזה דעתי נוטה, וכדאמרין לקמן בפרק (משתתפין) [חלון] (פא), צ ובפרק כל גגות אה, א) אמר שמואל כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו, ואיבעי להו מי אמר שמואל אפילו במצוי שנטלה קורתו או לחייו, ומהדרינן בעירובין אמרתי ולא במחיאתא. אלמא אפילו במחיאת רביעית לא הלכו בה לקולא משום דעיקר מחיאת דאורייתא. וכענין זה ג"כ אמרו לקמן בפרק בכל מערבין (לה, צ לו, א) גבי ר' יוסי אומר ספק עירוב כשר ואקשינן מדידיה לדידיה דאמר גבי נגע לאחד בלילה ולמחר השכים ומלאו מת שהוא טמא, ופריק רב הונא בר חיננא שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה, שבת נמי יש לה עיקר מן התורה, ופרקינן קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן. דאלמא כל שיש לו עיקר מן התורה לא מקילינן בספקו. חלף שריצה פתחים וחלונות. פירש רש"י ז"ל: בארבע דפנותיה. וכן עיקר, דאילו ברביעית ובשלישית מודה בהו רב, דהא מסיק ליה גבי מצואות המפולשין כת"ק דאמר עושה אורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן (לעיל ז, ב). ועוד פרש"י ז"ל דפתחים אלו אפילו פחותים מעשר. וכן עיקר, דאי ברחבין מעשר אפילו חד נמי דלרב לא מהני ליה אורת פתח. וא"ת א"כ מאי קאמר לקמן במאי עסקינן אילימא בעשר בהא לימא ר' יוחנן לשבת לא, ואם איתא מאי קושיא דלמא סבר ליה כרב. ותיירו בתוספות (ד"ה אילימא) דאין תופס כעיקר דברי רב יוסף דהא בנין אב דקא עביד איפריך. ולי נראה דקושיא זו אין לה עיקר, דהתם למילף מינה דר' יוחנן כרב ס"ל דביתר מעשר לא מהני ליה אורת פתח, וא"כ שפיר קא דייק בהא לימא ר' יוחנן דלשבת לא, דמאי אמרת אין דלמא כרב יוסף ס"ל דבפרוץ מרובה על העומד לא מהני ליה אורת פתח, היא גופה מנין מדאמרין לאורת פתח לא מהני ברחב מעשר ומבנין אב דידיה גמרינן לה, א"כ היא גופה מייתי לן למימר דר' יוחנן כרב ס"ל לאורת פתח ברוחבה דלא מהני. וזה נראה לי עיקר. מה יתר מעשר האוסר במצוי לא מהני אורת פתח וכו'. ואיכא למידק טובא דא"כ אפילו בדופן רביעית נמי לא תיהני אורת פתח בפרוץ מרובה על העומד דהא ביתר מעשר לא מהני ליה לרב אפילו בדופן רביעית. ור"ע. נעץ ארבע קונדיסין בארבע פנות השדה ומתח זמורה על גביהן. פירש ר"ח ז"ל: ובין קונדס וקונדס נעץ קנים בפחות פחות מג' טפחים ומתח זמורה על גבי אותן הקנים כדי שלא יפלו והניח מקום אחד רחב לפתח. והא דאמרין: במאי עסקינן אילימא מן הגל. פירש הוא ז"ל [שאין] פתחים להן אלא הצלדין לבד, כלומר: שאין להם משקוף אלא מזוזות לבד. אלא על גבן. כלומר: שיש להם משקוף על גבן. ואינו מחוור

בעיני כלל, חדא דהיאך יאמר ומתח זמורה על גביהן על הקנים שלא נזכרו כלל. ומיהו בירושלמי נראה כדבריו, דגרסי' התם בפרק קמא דמכילתין (ה"ט) מתני' דמקיפין שלשה חבלים ר' שמעון בן לקיש בשם ר' יהודה ב"ר חנינא נעץ ארבע קנים בארבע זויות הכרם וקשר גמי מלמעלן מזיל משום פיאה, ר' יוחנן אמר כמחילות שבת בן מחילות כלאים, אמר ר' יוחנן מעשה שהלך ר' יהושע בן קרחה אלל ר' יוחנן בן נורי לנגנג, והראהו שדה אחת (ובחברתה) [ובתחברתא] היתה נקראת והיו שם פרלות יתר מעשר והיה נוטל לעין וסותם דוקרנין וסותר עד שמיטטון פחות מעשר ואמר כזו בן מחילת שבת ע"כ. ומיהו בגמרינן לא משמע הכי. ועוד דלשון מן הגד אינו מיושב לפירושו דהו"ל למימר אילימא דליכא תקרה וכלשון שאמר בסמוך. ועוד היכי קרי ליה רב חסדא לורת פתח, ועוד דבהדיא אמרינן לקמן מלאו שיושב בין האילנות ומתח זמורה בין אילן לאילן ואמר לו אם גפנים כאן מהו לזרוע כאן ואמר לו בעשר מותר יתר מעשר אסור ואמרינן במאי עסקינן אילימא על גבן בהא לימא יתר מעשר אסור, אלל מן הגד. ואם כפירושו ז"ל היאך אפשר לומר כן והא בהדיא קתני ומתח זמורה בין אילן לאילן. ורבנו אלפסי ז"ל פירש, מן הגד שעשה הפתח לגד הכותל ממס ולא באמצע המחילה. וגם זה הולך קצת על דרך פירושו של ר"ח שפירש שנעץ קנים בין הקונדסין. ואינו נראה כמו (שאמר) [שאמרנו], דכיון שאמרו ונעץ ארבע קונדסין בארבע פנות השדה משמע דלא עשה בו יותר מכאן. ועוד דמאי קאמר אלל על גבן הוה ליה למימר אלל באמצע. ועוד דכתיב הא לא (אמרינן) קאמר רב חסדא שורת פתח שעשאה מן הגד לא עשה ולא כלום, שלא מצינו אלל בקרן זוית, כלומר: שאוכל שתי זויות של הכותלים אבל צדו של כותל סמוך ממס לקרן אמאי לא. והפירוש הנכון מה שפירש רש"י ז"ל שאין שם אלל ארבע קונדסין בלבד בארבע הפאות ומתח זמורה על גבי הקונדסין ממס להיות לו לפתח דקנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן, ומן הגד היינו (שמתח) [שלא מתח] הזמורה למעלה בראש הקונדסין [אלל באמצע הקו] ועל גבן היינו על גבן ממס. וא"ת א"כ השתא דאסיקנא דמן הגד פליגי אבל על גבן אפילו ביתר מעשר שרי אפילו לשבת, א"כ למאי אנטריכי לפסי ביראות ולבהמת עולי רגלים בלבד (כא, א), ימתחו זמורה על גבי הפסין ואפילו רחוקים כמה שיראו ואפילו לטלטולי בהו לגמרי, וכן לענין שיירא שהורכו לשלשה חבלים (להלן טז, ב) בחבל אחד סגי ועל גבי הקונדסין. תיראו בתוספות (ד"ה אילימא) דאין הכי נמי, אלל משום דהורכו לתקן כדי שיכנסו שם בהמתם וגמליהם טעונין שהם גבוהין מאד ולא היה מתקיים כל כך דאתו גמלי וקדו ליה, וכענין

שאמרו לקמן גבי רחבה דהוה בפום נהרא בצפרק פסין (כד, ב), ועוד שהיה נקל שיפלו אפילו ברוח מאויה שהיו כריכין להגביה (הרחבה) [הזמורה] מפני הגמלים שנכנסין שם. ולקמן בצפרקין גבי מתני' דחבלים גרסינן בירושלמי (ה"ט) א"ר זעירא מודה ר' שמעון בן לקיש לענין שבת שאין פאה מכלת יתר מעשר, א"ר חגי מתני' אמרה כן מקיפין שלשה חבלים זה למעלה מזה אם אומר את שהפאה מכלת יתר מעשר דיו חבל אחד ע"כ. ומיהו לא משמע הכין אלא אפילו ביתר מעשר, ודוקא על גביהן. ולענין גובהה נמי משמע דדין פתח ממסך יהיב ליה ואפילו גובה מעשרים ואפילו לענין שבת, שהרי עשאוהו כאן כצורת פתח ממסך כל שהוא על גבן. ובירושלמי נחלקו בדבר זה דגרסינן התם במתני' דמקיפין שלשה חבלים, ר' זעירא ר' אבדומא דחיפא בשם ר' שמעון לקיש לגובה אפילו עד מאה אמה, א"ר יודן הדא דתימא לענין כלאים אכל לענין שבת לא תהא פאה גובהה מן הקורה, א"ר יוסף היא כלאים היא שבת. במאי עסקינן אילימא בעשר בהא לימא ר' יוחנן וכו'. וא"ת מאי קושיא דלמא משום דסבר ליה כחנניה (לעיל ו, א) דמאריך דלת. וכי תימא דאפילו חנניה לא קאמר אלא ברחב מעשר והא בהוא מבוי עקום (ה, ב) דהוה בנהרדעא אמרינן דרמו עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל וארכוכה דלתות והא אמר שמואל תורתו (וכתב לה) [כסתום], כרב דאמר תורתו כמפולש, ואי ביתר מעשר דוקא הא מודה שמואל ביתר מעשר שהוא כמפולש, וכדאמרינן לעיל (ו, א) במאי אילימא ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום. וי"ל דהכא שדה היה דהיינו בקעה, ודכולי עלמא בבקעה סגי ליה בצורת פתח, וכדאמרינן לעיל (ז, א) סרטיא מכאן ובקעה מכאן ובקעה מכאן, דכ"ע עושה צורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן. (רשב"א)

פיאה מותרת לענין כלאים אבל לא לשבת ור' יוחנן אמר כמחיצות לשבת דלא כך מחיצות לכלאים דלא בשלמא דריש לקיש אדר"ל לא קשיא הא

דידיה הא דרביה אלא דרבי יוחנן אדר' יוחנן קשיא אי אמרת בשלמא התם על גבן הכא מן הצד שפיר אלא אי אמרת אידי ואידי מן הצד מאי איכא למימר לעולם אידי ואידי מן הצד התם בעשר הכא ביותר מעשר ומנא תימרא דשני לן בין עשר ליותר מעשר דאמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש לא כך היה המעשה שהלך רבי יהושע אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה אף על פי שבקי בהלכות כלאים ומצאו שיושב בין האילנות ומתח זמורה מאילן לאילן ואמר לו רבי אי גפנים כאן מהו לזרוע כאן אמר לו בעשר מותר ביותר מעשר אסור במאי עסקינן אילימא על גבן יותר מעשר אסור והתניא היו שם קנין הדוקרנין ועשה להן פיאה מלמעלה אפי' ביותר מעשר מותר אלא לאו מן הצד וקאמר ליה בעשר מותר יותר מעשר אסור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום ואמר רב חסדא צורת הפתח שאמרו צריכה שתהא בריאה כדי להעמיד בה דלת ואפילו דלת של קשין אמר ריש לקיש משום ר' ינאי צורת הפתח צריכה היכר ציר מאי היכר ציר אמר רב אויא אבקתא אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא לתלמידי דרב אשי אמר להו אמר מר מידי בצורת הפתח אמרו ליה לא אמר ולא כלום תנא צורת הפתח שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן צריכין ליגע או אין צריכין ליגע רב נחמן אמר אין צריכין ליגע ורב ששת אמר צריכין ליגע אזל רב נחמן ועבד עובדא בי ריש גלותא כשמעתיה א"ל רב ששת לשמעיה רב גדא זיל שלוף שדינהו אזל שלף שדינהו אשכחוהו דבי ריש גלותא חבשוהו אזל רב ששת קם אבבא א"ל גדא פוק תא נפק ואתא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בצורת הפתח א"ל אין תנינא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושויין שאם יש ברגליה עשרה שהיא חייבת אמר אביי הכל מודים אם גבוהה עשרה ואין ברגליה שלשה אי נמי יש ברגליה שלשה ואין גבוהה עשרה ולא כלום כי פליגי ביש ברגליה ג' וגבוהה עשרה ואין רחבה ארבעה ויש בה לחוק להשלימה לארבעה ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים א"ל אי משכחת להו לא תימא להו לבי ריש גלותא ולא מידי מהא מתניתא דכיפה: [מתני'](#) הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה רבי אליעזר אומר לחיין משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא ניתן או בלחי או בקורה על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה א"ר

עקיבא על זה ועל זה נחלקו: **גמ'** כמאן דלא כחנניה ולא כתנא קמא אמר רב יהודה הכי קאמר הכשר מבוי סתום כיצד ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה ב"ש אומרים לחי וקורה למימרא דקא סברי ב"ש ארבע מחיצות דאורייתא לא לזרוק משלש הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא ארבע ב"ה אומרים או לחי או קורה לימא קא סברי ב"ה שלש מחיצות דאורייתא לא לזרוק משתים הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא שלש: ר' אליעזר אומר לחיין: איבעיא להו ר' אליעזר לחיין וקורה קאמר או דילמא לחיין בלא קורה קאמר ת"ש מעשה ברבי אליעזר שהלך אצל רבי יוסי בן פרידא תלמידו

רס"י פ"א. קליעת הזמורה המתוחה מקונדס לחזירו ודוגמתו פ"א נכרית במסכת שבת (ד' סד:): הא דרביה. הך בתרייתא משום ר' יהודה בר' חנינא אמרה וליה לא סבירא ליה: אי אמרת בשלמא. קמייתא על גבן משום הכי שרי לענין כלאים וציות מעשר דאי בעשר לא מצי למימר אכל לא לשבת ועל כרחיך כרב סבירא ליה שפיר: ומנא תימרא דשני לן. בכלאים בין עשר ליותר מעשר מן האל: אע"פ שזקי. רבי יהושע בהלכות כלאים שאל ממנו דבר זה: קנים הדוקרנין. משופין כדקר יתד הנעוץ בקרקע: כדי להעמיד בה דלת. כל שהוא ואפילו יכול להעמיד בה דלת של קשין דיה קשין של שבלים: אצקתא. חור שזיר הדלת סובב בו ואע"פ שאינה כריכה דלת מיהו חזיא לדלת בעינן: כריכין ליגע. קנה שעל גבן לקנים שצדדין או אפילו תלויה למעלה מהן באויר: עובדא בי ריש גלותא. שהקיף להתיר רחבה לטלטל בה ועשה בהן פתחים הרבה יותר מעשר ועשה להן פ"א ולא נגעו לקנים של מטה: כיפה. שער העשוי ככיפה: וחכמים פוטרין. מפני שלמעלה בעיגול הוא מנר ואינו רחב ארבעה ואין פתח פחותה מד' רוחב: ושזין שאם יש צרגליה עשרה. גובה קודם שיתחיל לעגל: חייבת. דהא יש בה עשרה גובה ברוחב ארבעה ואפילו כל העיגול סתום נשאר שם שיעור פתח כשר אלמא אין כריכין ליגע דהא הכשירה דפתח צרגליה היא והעיגול מפסיק בין תקרה העליונה למזוזות וקתני חייבת אצ"ל לפרושי פלוגתייהו אתא ליסנא אחרינא ואמר אצ"ל גרסינן ומפירוש דאצ"ל ילפינן דאין כריכין ליגע. הכל מודים גבוהה עשרה ואין צרגליה שלשה דלא כלום. דכל צזיר משלשה גובה ארעא סמיכתא

היא ואין שם מפתח זה כלום שיהא רוחב ארבעה: אי נמי יש ברגליה גובה שלשה. וסתם רגליה רוחב ד' ואין גובהה עשרה ולא כלום לכל פחות מעשרה לא כלום ולא פתח הוא: כי פליגי דיך ברגליה שלשה. דנפיק מתורת ארעא סמיכתא בהכשר פתח ארבעה רוחב וגובהה עשרה עם העיגול ואינה רחבה ארבעה מעגול ולמעלה: ויש בה לחוק. ולסתור העיגול ולהרחיבו לארבעה בלא נפילת ראש העיגול העליון שהבנין ארוך לכאן ולכאן ואין הבנין כלה מכאן ומכאן למדת השער: חוקקין להשלים. הואיל ובגובה שלשה יש הכשר רוחב פתח ואין שבעה העליונים כאילו הן חוקקין מבפנים ונרחבים למדת הרגלים: מתני' על מצוי שהוא פחות מארבע אמות. רוחב פתחו: גמ' כמאן ללא כחנניה כו'. דקא סלקא דעתיה דהכי קאמר הכשר מצוי מפולש ב"ש אומרים כו': ד' מחילות לאורייתא. הלכה למשה מסיני היא במחילות דבבביר מד' מחילות לא הוי רשות היחיד משום הכי בעי לחי וקורה דתיהוי מחילה מעלייתא: לזרקה. מרה"ר לתוכו משלש הוא דמחייב דשלש מחילות לאורייתא לשוויה רה"י אבל לטלטל בתוכו גזור רבנן עד לאיכא ארבע: (כ"ט)

תוספות הכא ביתר מעשר. והשתא לא צריכי לשנויי לריש לקיש הא דידיה הא דרביה: כי פליגי בשיש ברגליה שלשה וגבוהה עשרה. והא דאמרין בפרק קמא דשבת (ד' ז:): זרק למעלה מי' והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן דפליגי בחוקקין להשלים אומר ר"י דמייירי בחורין שדרך לעשות בשעת בנין שמפולשין לרשות הרבים ולצד רשות היחיד רחבין ארבעה על ארבעה דבענין אחר לא הוה אמרין לרבי מאיר חוקקין כדמשמע הכא: (תוספות)

כ"ט א' אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא לתלמידי דרב אשי אמר להו אמר מר מידי צורת הפתח. כתבו בתוס': שהדבר מסופק על איזו שאלו אם על ראוי לקבל דלת או כריכה היכר איר, וכיון דלא ידעינן מאי, אזלינן בתרווייהו לחומרך וכריכה שתהא צריאה לקבל דלת וכריכה היכר איר. אבל רבנו אלפסי ז"ל נראה שפירשה אהיכר איר דסמוך לה, ועל כן השמיט להיא דר"ל והציא אותה של רב חסדא דאמר כריכה שתהא צריאה לקבל דלת. ומסתברא דבין על זו ובין על זו, דקנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן הא משמע שאינה יכולה לקבל שום דלת. ובירושלמי מלאתי שהיא מחלוקת שנויה בין ר' שמעון בן לקיש ובין ר' יוחנן דגרסינן התם (ה"א): כורת פתח

שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן (וקנה) [וגמין] על גביהן ר' ינאי ב"ר ישמעאל בשם ר' שמעון בן לקיש איר וכן איר ולא יהא מחוסר אלא דלת וכו', אמרה ר' ירמיה קמי דר' זירא א"ל ומה בידך ר' אילא בשם ר' יוחנן אורת הפתח שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן (וקנה) [וגמין] על גביהן ע"כ. וכיון דפלוגתא דר' יוחנן ודריש לקיש היא הא קיי"ל כר' יוחנן. והראב"ד ז"ל כתב דלורת פתח כריך לו היכר איר ושתהא צריאה לקבל דלת. ובפלוגתא דרב נחמן ודרב ששת דכריך ליגע או אין כריך ליגע, איכא מאן דפסק כרב ששת דאמר כריך ליגע דרב ששת ורב נחמן הלכה כרב ששת. והא (דמסייע) [דמשייל] מיניה רב ששת מרבה בר שמואל ואהדר ליה איהו מכיפה לא תליא בהא אלא לענין חוקקין אמר ליה, אבל הרב אלפסי ז"ל פסק כרב נחמן ממתני' דכיפא דלענין נגיעה קא מיייתי לה, וכן פרש"י והראב"ד ז"ל. ויש ספרים דגרסי בהדיא אמר ליה אי משכחת להו לא תימא להו, ואף בפירושי רש"י ז"ל איתא, והיא מכרעת בפירוש כדבריהם ז"ל, וכן הלכה. גירסת הספרים שלנו: לימא קא סברי בית שמאי ד' מחילות דאורייתא לא לזרוק משלש הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא ארבע בית הלל אומרים לחי או קורה לימא קא סברי בית הלל ג' מחילות דאורייתא לא לזרוק משתים הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא שלש. ולפי גירסא זו לזרוק היינו לדאורייתא ולטלטל היינו לדרבנן. ונראה לי פירושא דהא הכין, מדקתני ב"ש אומרים לחי וקורה ולא סגי ליה בחד מינייהו אלמא לאו משום היכר הוא אלא משום מחילה, דאלמא ארבע מחילות דאורייתא, דאי אמרת שלש א"כ צרביעית לסגי ליה בלחי או בקורה להיכירא, ומהדרינן לב"ש שלש מחילות נמי דאורייתא והזורק מתוכן לרה"ר או מרה"ר לתוכן חייב, אלא מדרבנן החמירו עליו שלא לטלטל אפילו בתוכה עד דאיכא ארבע מחילות גמורות. והדר צעי לב"ה דאמרי בדופן צביעית לחי או קורה דכיון דמשום היכר בחד סגי, א"כ שמעת מינה דשלש מחילות מדאורייתא דכיון דלא שרי לחי או קורה אלא בדופן צביעית לבד אלמא השלש מדאורייתא, דאי לא אפילו בשלישי לסגי ליה בלחי או בקורה, דכל שהוא מדרבנן בהיכר לחי או קורה סגי ליה לב"ה. ומהדר ליה בדאורייתא ולחייב את הזורק אפילו בשתים מחייב, אבל לטלטל אסרוהו רבנן עד דאיכא שלש גמורות, ולא התירו לחי או קורה להיתר אלא צרביעית בלבד. ולהדין גירסא מסתברא דדחיה בעלמא הוא דקא דחו ליה למימר דאי משום הא לא איריא, אלא מיהו קושטא דמילתא הכין דאסיקנא לב"ה שלש מחילות דאורייתא, דליכא מ"ד שתי מחילות דאורייתא אלא ר' יהודה בלבד דאמר (לעיל ו, א) מי שיט לו שני בתים בשני ידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן וכו' ונושא ונותן

באמצע, וכולהו אמוראי נמי לקמן (יב, ז) הכין אית להו דשלש מחילות מיהא בעינן מדאורייתא. ור"ח ז"ל לא גרים לזרוק משתים מחייב אלא משתים אסור וכן בדבית שמאי לזרוק משלש אסור. ופירש לב"ש אע"ג דאינה מחילה גמורה מדאורייתא לטלטל זה עד דאיכא ארבע, לזרוק מיהא הויא מחילה מדרבנן ואסור לזרוק ממנה לרה"ר ומרה"ר לתוכה ולב"ה אינה מחילה גמורה לטלטל ומדאורייתא עד דאיכא שלש וכדתניא לקמן בסמוך (יב, ז) חכרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירבין בין לא עירבין הזורק לתוכו חייב, והענין נכון אלא שאין לשון הגמרא מתיישב בו כל כך. (רשב"א)

א

-

יב

דף

לאובלין ומצאו שיושב במבוי שאין לו אלא לחי אחד אמר לו בני עשה לחי אחר אמר לו וכי לסותמו אני צריך אי"ל יסתם ומה בכך אמר רשב"ג לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שאינו צריך כלום על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה קתני מיהת וכי לסותמו אני צריך אי אמרת בשלמא לחיין וקורה משום הכי אמר וכי לסותמו אני צריך אלא אי אמרת לחיין בלא קורה מאי לסותמו הכי קאמר וכי לסותמו בלחיין אני צריך אמר מר אמר רבן שמעון בן גמליאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שפחות מארבע אמות שאינו צריך כלום והא אנו תנן משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא נותר או בלחי או בקורה אמר רב אשי הכי קאמר אינו צריך לחי וקורה כב"ש ולא לחיין כר' אליעזר אלא או לחי או קורה כבית הלל וכמה אמר רב אחלי ואיתימא רב יחיאל עד ארבעה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מודים חכמים לרבי אליעזר בפסי חצר ורב נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בפסי חצר אמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים ר' הלכה מכלל דפליגי [מאן פליג עליה]

רבנן דתניא חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן חצר צריכה שני פסין אמר ליה רבי זירא לרבי אסי מי אמר רבי יוחנן הכי והא את הוא דאמרת משמיה דר' יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ד' וכי תימא ארבעה מכאן וארבעה מכאן והתני רב אדא בר אבימי קמיה דרבי חנינא ואמרי לה קמיה דר' חנינא בר פפי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה כי סליק רבי זירא מימי פרשה ברוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן והדתני אדא בר אבימי רבי היא וסבר לה כרבי יוסי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל חצר ניתרת בפס אחד אמר ליה אביי לרב יוסף מי אמר שמואל הכי והא אמר ליה שמואל לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין אמר ליה ואנא לא ידענא דעובדא הוה בדורה דרעותא לשון ים הנכנס לחצר הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה אלא פס אחד אמר ליה לשון ים קאמרת קל הוא שהקלו חכמים במים כדבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה אמר ליה אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקלו חכמים במים מכל מקום קשיא כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פירשוה מרוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן אמר רב פפא אי קשיא לי הא קשיא לי דאמר ליה שמואל לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין למה לי רוב דופן בפס ארבעה סגי וכי תימא מאי ברוב דופן בדופן שבעה דבארבעה הוה ליה רוב דופן למה לי ארבעה בשלשה ומשהו סגי דהא אמר רב אחלי ואיתימא רב יחיאל עד ארבעה איבעית אימא כאן בחצר כאן במבוי ואיבעית אימא דרב אחלי גופיה תנאי היא תנו רבנן לשון ים הנכנס לחצר אין ממלאין הימנו בשבת אלא אם כן יש לו מחיצה גבוה יי טפחים בד"א שפירצתו ביותר מעשרה אבל עשרה אין צריך כלום ממלא הוא דלא ממלאינן הא טלטולי מטלטלינן והא נפרצה חצר במלואה למקום האסור לה

רפ"י לאובלין. מקום: הכי קאמר אינו צריך לא לחי ולא קורה כו'. והאי כלום דקאמר אהנך תוספת דמוספי בית שמיאי ורבי אליעזר אדבית הלל קאי: וכמה. יהא פחות רוחבו מארבע אמות ויהא צריך תיקון: עד ארבעה. טפחים אפילו אינו רחב אלא אמה או חמשה או ארבעה טפחים צריך לחי אבל צפחות מארבעה אינו

כריך כלום: בפסי חכר. אם נפרעה למקום האסור לה כריכה שזור משני לזדיה: מאן מודים. דקאמר ר' ירמיה רבי ומאי הלכתא דקאמר רב נחמן דמשמע מכלל דפליגי אף בפסי חכר: מאן פליג עליה רבנן. בני מחלוקתו של רבי: וגדולה באחת עשרה. לזיכא אלא שלשה מכאן ושלשה מכאן וקתני גדולה מותרת: מימי. עלה מן היס: רבי היא וסבר לה כר' יוסי. דאמר לחי רחב שלשה טפחים צעי ורבי יוחנן אליבא דרבנן קאמר דפס דקאמרי רבנן ארבעה טפחים הוא וצני רוחות סגי צני משהויין: לשון ים שנכנס לחצר הוה. ופראו הדופן צמלואו: ולא אכרעה אלא פס אחד. צראש הכותל ומותר למלאות מן המים לפניס ממקום המחיצה ולא אמרינן קא ממלא מכרמלית לרשות היחיד: שהקילו חכמים צמים. למלאות מהן על ידי תיקון. כל שהוא: כדבעא מיניה כו'. אלמא יס להקל צמים שאין צמקום אחר להכי נקט חורבה דדרכה להיות שם מחיצות תלויות: אלא צמים. כגון גזוזטרא שהיא למעלה מן היס צפרק כיאל משתתפין (לקמן ד' פז): מכל מקום. דשמואל אדשמואל קשיא: פירשה. לדשמואל האי דקאמר צפס אחד היינו ארבעה טפחים והאי דקאמר שני פסים צקטנים כל דהו: צשלשה ומשהו סגי. דאימעט מארבעה ותו לא צעי מידי: דהא אמר רב אחלאי. לעיל דפחות מארבעה לא כריך כלום: כאן צחצר. חצר מרובע או רחבו יותר מארכו אע"ג דאימעט מארבעה לא סגי צהכי: מצוי. ארכו יותר על רחבו: דרב אחלאי תנאי היא. לקמן מפרש להו וליכא למיקם עלה דמילתא הילכך צעינן רוב הדופן עומד: שנכנס לחצר. דרך פיראת הכותל וכשלל נפרץ צמלואו עסקינן מדמפליג צעשרה ליותר מעשרה: אלא אם כן. עשו מחיצה לגזור פיראת כותל החצר עד עשרה: אבל עשרה אין כריך כלום. שהרי יס שזור מכאן ומכאן: מימלא הוא ללא ממלאינן. משום דמטלטל מכרמלית לרשות היחיד: הא טלטולי מטלטלינן. צהאי חצר: צמלואה. לאו דווקא אלא כל יותר מעשרה קרי ליה מלואה: (כ"ז)

תוספות בפסי חצר. וקשה דגבי מבוי נקט לשון לחי וגבי חצר נקט לשון פס בכולה שמעתה אף על גב דשניהם משהו: **ורב** נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בפסי חצר. והא דלא קאמר הלכה כרבי בפסי חצר דהא סבר כרבי אליעזר כדקאמרינן ומודים חכמים היינו רבי לר' אליעזר והוה ניחא טפי דאיהו איירי בחצר אלא דניחא ליה למנקט ר' אליעזר שנזכר במשנתנו וצריך לומר דרבי ורבנן בחצר

מרובעת פליגי דלרבנן סגי להו בפס משהו ולרבי צריך שני פסין של שני משהויין דאי בארכה יתר על רחבה פליגי קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דהכא פסיק כרבי ובסוף שמעתא קאמר רב נחמן נקיטינן דחצר שארכה יתר על רחבה ניתרת בלחי משהו אלא ודאי במרובע פליגי וצריך שני פסין של שני משהויין או בפס אחד של ארבעה כדאמר רב נחמן בסוף שמעתא דחצר מרובעת ניתרת בפס ארבעה ודלא כפירוש הקונטרס שפירש בסמוך מרוח אחת בדי משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן דהוי כרבנן דלרבנן סגי בפס אחד ומשהו כדפירשנו אלא כרבי אתי דהכי הילכתא: וכי תימא בדופן שבעה דבארבעה הוי רוב דופן. והשתא אי נקט ארבעה לא הוי משמיענו חדוש יותר מברוב דופן דאדרבה השתא דנקט ברוב דופן הוי רבותא טפי דאע"ג דלא הוי ארבעה סגי הואיל ואיכא רוב דופן למה לי ארבעה פירוש למה אטעיה להצריך ארבעה בשלשה ומשהו סגי דהשתא לא הוי צריך אפילו רוב דופן כיון שנתמעט האויר מארבעה ויש ספרים דגרסי למה לי רוב דופן ולפי זה אתי שפיר בפשיטות ואית ספרים דלא גרסי רוב דופן אלא למה לי בתלתא ומשהו סגי והיא היא: (תוספות)

רש"א אי אמרת בשלמא לחיים וקורה קאמר היינו דא"ל וכי לסותמו אני כריך. וא"ת אם כן אמאי לא אמר לו עשה לו לחי אחר וקורה, דמסתמא כיון שלא עשה בו אלא לחי אחד כבית הלל הוא דעביד. וראיתי לרבנותינו הגרפתים ז"ל שהעלו אותה בקושיא. ולי נראה שאין לה עיקר שאם איתא דכב"ה עבד אפילו עכשיו לאמר לו עשה לו לחי אחר היה לו לומר אנא כב"ה סבירא ליה. אלא מסתברא דאיהו כב"ש עבד דמתלמידי כ"ש היה ותלמידו של ר' אליעזר היה, אלא שטעה דר' אליעזר רבו שהיה סבור דר' אליעזר לאו דוקא לחיים קאמר אלא אף לחיים כלומר: במקום לחי וקורה ולפיכך הטיל בו לחי וקורה, ואמר לו ר' אליעזר דלחיים דוקא עם הקורה, והיינו דלא הוצרך לומר לו אלא עשה לו לחי אחר. ודחינן הכי קאמר וכי לסותמו בלחיים אני כריך, כלומר דמבוי קצר היה והלחיים שבכאן ושבכאן סותמין אותו ור' אליעזר הכי קאמר ליה עשה לו לחי אחר דלחיים עיקר וקורה שהנחת לא מעלה ולא מוריד, והכי קאמר וכי לסותמו בלחיים אני כריך. מיהא מוכח בירושלמי (ה"ב) דכ"ר יוסי ס"ל דאמר במתני' (יד, ב) לחיים רחבן שלשה, דאי כרבנן דאמרי כל שהוא (ואימא לסותמו) אמאי קאמר לסותמו והלא אינן אלא משהו לכאן ומשהו לכאן. כי סליק ר' אבא מימי פירשה מרוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן והא דתני אדא בר אוכמי רבי היא וכו'. פירש רש"י ז"ל: ור' יוחנן אליבא דרבנן קאמר דפס דקאמרי רבנן ד' טפחים הוא ובשתי רוחות סגי בשני משהויין. ומסתברא שהזקיקו לרש"י ז"ל לפרש כן,

מדקאמר והא דתני אדא בר אובמי רבי היא אלמא ר' יוחנן לאו כרבי. ופשטא דמילתא ודאי הכי משמע. אלא דקשיא טובא דאם איתא רב נחמן דאמר לקמן (ע"ב) נקטינן איזו היא חכר שאינה נתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה כרבנן אמרה, ואי אפשר דהא איהו כר' אליעזר פסק וכדאמרינן אמר רב נחמן הלכה כר' אליעזר בפסי חכר. אלא ודאי כר' אליעזר אמרה ר' יוחנן דרבי ור' אליעזר מודו בפס ארבעה, אלא בלחי משהו הוא דפליגי ואמרי דלא סגי ליה אלא בשתים כיון דאינן אלא משהו ורבנן אפילו בחד ומשהו פרו, ורב נחמן נמי דלקמן כרבי ור' אליעזר אמרה, אלא דרב אדא בר אובמי ס"ל דרבי ס"ל בשנים וברחבים שלשה כר' יוסי. והיינו דקאמרינן והא דאדא בר אובמי רבי היא, כלומר: ודאי איהו נמי כר' אמרה, אלא דקסבר דרבי סבר לה כר' יוסי. והא דאמרינן לקמן (יד, ב) לחיין שאמרו, א"ר יוסף ב"ר יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא בלחיין א"ל רב הונא בר חיננא בהילמי אמרת לן בלחיין לא אמרת לן וכו' מ"ט משום דקאי [רבין] כוותיה, דאלמא מילתא פשיטא היא לכולהו דרבי קאי כר' לוסי. לא היא, דטעמא הוא דקא יהיב אמאי לא א"ר יוסף ורב הונא בר חיננא דלית הלכתא כר' יוסי בלחיין, משום דאינהו סברי כרב אדא בר אובמי דאמר דרבי סבר לה כר' יוסי. ואית לן למידק אשמעתין כיון דר' יוחנן כרבי ס"ל, ומעיקרא נמי הוה ס"ל דהא דתני אדא בר אובמי קמיה דר' יוחנן אפילו ר' יוחנן מודה בה, מי דחקו עכשיו לדחותה מדר' יוחנן, לימא מרוח אחת בארבעה משתי רוחות בשלשה מכאן ושלשה מכאן והיינו דאדא בר אובמי. ומסתברא לי דא"א לומר כן, דעל כרחק כיון דמודה רבי דברוח אחת בפס ד' סגי מאי שנא דכי מנח בשתי רוחות גרע ליה מארבעה ומוקי ליה בשלשה או ארבעה לבעי כאן וכאן או בשלשה ליסגי ליה כאן וכאן, ואי מפיק ליה מד' לוקמיה במשהו. והלכך כיון דס"ל לר' יוחנן דרבי בפס אחד של ארבעה מתיר א"כ משתי רוחות דקאמר במשהו קאמר, דכיון דאפיקתיה מארבעה לוקמיה אמשהו. אבל אדא בר אובמי ס"ל דרבי לעולם שני פסין קאמר ובשלשה כר' יוסי אבל מרוח אחת אפילו רחב ארבעה לא. ונעוד דעל כרחין דאית ליה מרוח א' בפס ד' לית ליה דרב אדא בר אובמי, דאם איתא דלרב אדא בר אובמי פס ד' מתיר גדולה ב"א בעשר ובד' טפחים סגיא. וזה עיקר כנ"ל. למה לי רוב דופן בפס ארבעה סגי. כלומר: לימא עד דאיכא ארבעה, דהוי חידוש טפי ללא כריך רוב דופן אלא ארבעה ואע"ג דהויא חכר גדולה. וכי תימא בדופן שבעה דארבעה הוי רוב דופן. כלומר: דכיון דבארבעה נמי הוי רוב דופן לא הוה משמע לן בהא רבותא כלל אי הוה אמר בארבעה, ואדרבה

השתא דאמר רוב דופן אשמעינן רבותא טפי, דאיכו אמר ארבעה הוה אמינא דלעולם עד דאיכא ארבעה ואע"ג דדדופן שבעה הוה ארבעה טפי מרוב דופן, והשתא קמ"ל דלעולם ברוב דופן סגי. למה לי ארבעה, [כלומר:] לא היא, דהיאך אפשר לומר דניטעי בה וניבעי ארבעה בדופן שבעה, דהא אין לנו אלא למעט אוירו עד שלא יהא ברחבו ארבעה כדרכ אחלי, וכיון שכן בדופן שבעה בשלשה ומשהו סגי. הלכך אי הוה אמר ארבעה הוה משמע לן רבותא לגבי דופן שמונה, ובדופן שבעה לא היה מגרע לן דהא ידעינן דאפילו בשלשה ומשהו סגי, אבל השתא דנקט רוב דופן מגרע לן בדופן שמונה. ופריק משום דרב אחלי תנאי הוא והוה אמינא דשמואל ללא כוותיה ולעולם ארבעה, קמ"ל. במה דברים אמורים בשנפרצה יתר מעשר אבל עשר אין כריך כלום. פירש רש"י ז"ל: דמדפליג בין עשר ליתר מעשר על כרחך לאו בנפרצה במלואה לגמרי קא מיירי, דאיכו כן אפילו לא נפרצה אלא עשר לאו פתח הוא כיון דלית לה גיפופי ורכיכה פסין. והא דאמרינן בסמוך והא נפרצה במלואה, כל שנפרצה ביתר מעשר נפרצה במלואה קרי לה. ואפשר היה לומר דודאי למסקנא הכי הוא דבלא נפרצה לגמרי קא מיירי, אלא השתא הוה סבירא לן דבנפרצה במלואה ממש קאמר, והיינו דמקשינן ממלא הוא דלא מלינן הא טלטולי מטלטלי והא נפרצה במלואה. והוא הדין דהוה מלי לאקשווי בעשר אין כריך כלום והא נפרצה במלואה, אלא דעדיפא מינה אקשי ליה, וחדא דאית בה תרתי קא מקשי, היכי קא שרית אפילו בנפרצה יתר מעשר לטלטל בחצר והלא נפרצה במלואה, והחצר לעולם אסורה בשנפרצה במלואה בין שתהא הפרצה יתר מעשר או עשר. ומשני דאית לה גדודי והחצר אינה נפרצת. וכן נראה שפירשה גם הרב אלפסי ז"ל, שפירש דאית לה גידודי שהן לחצר כעין פסין, הנה שפירש הגידודי שהן קצת הכותלים שנשארו צלידי החצר, כלומר: שלא נפרצה לגמרי. ורש"י ז"ל פירש דאית לה גידודי, שנשארו מן הפרצה בגובה עשרה אבל הים כסהו ע"כ לשונו. פירוש לפירוש: והלכך החצר מותרת באותן גידודי, אבל למלאות אסור משום דעריצי מיא למעלה מן המחיצה שאין המחיצה נראה טפח למעלה מן המים. ולפי פירוש הא דאקשינן צפרק כיצד משתתפין (פו, א) לרב יהודה דאמר גבי צור שבין שתי חצרות אין ממלאין ממנו עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה, מלמעלה למעלה מן המים למטה מן המים (ממש), מאי שנא למעלה מן המים [ממש] דלא דעריצי מיא למטה מן המים נמי דעריצי מיא. ופריק כריך שיראו ראשי הקנים למעלה מן המים טפח כדתניא ר' יעקב קרחה, אדרבה הוה ליה לרב יהודה לאקשווי עליה דרב

הונח וליטעמיך דללא חייסת לערוזי מיא תקשי לך צרייתא דלשון ים, דאף ע"ג דעל כרחך אית ליה לחצר גדודין עשרה הא תני שאין ממלאין ממנו משום דעריבי מיא, אלא בהרבה מקומות מצי לאקשווי וליטעמיך ולא מקשה. אי נמי מסתברא משום דלא קתני ליה בצרייתא בהדיא, ומתוך קושיא הוא דאצטריכינן לאוקמי בהיין משום הכי לא מקשה מינה. ומ"מ קשה לדברי רש"י ז"ל כיון שאסור למלאות מן הלשון היאך החצר מותרת לטלטל בתוכה, והלא נפרכה במלואה מצדדיה ללשון הים שהוא אסור לה. וכן קשה לפירושו של הרב אלפסי ז"ל. ויכולני לתרץ לפי פירושם דפשיטא להו דמיירי בשהיו סביבות הלשון בינו ובין החצר גדרים גבוהים עשרה מקרקעית הלשון, ששפת הים בקרקע והעמוק בחצר ששם נקוו המים שאלולי כן היו המים מכסים את החצר כולה, ואותו חריץ שעשה הים הם מחיצות בינו ובין החצר דמיא לא מצטלי מחיצתא. וליתא דא"כ מאי קשיא להו ממלא הוא דלא מלינן הא טלטולי מטלטלינן והא נפרכה במלואה למקום האסור לה, והא איכא גדודי והוא עצמו נעשה מחיצות לחצר, אלא בשאין הלשון עמוק עשרה הוא על כרחינו. ור"ת ז"ל פירש (בתוס' ד"ה הכא) דאית לה גידודי סביב החצר בין הלשון והמים וכן בכניסתו. וא"ת ליחוש שמא יעלה הים סרטון, וכגירסת הספרים שלנו דגרסי למעלה (ח, א) חיישינן שמא יעלה הים סרטון. י"ל דהכא שאני שהוא רחוק מן הים אין זעפו של ים נכנס שם ואין מתכנס שם רפש וטיט. אי נמי בשהגדרין גבוהין הרבה. ואיכא למידק מ"ש דהכא פריך ממלא הוא דלא ממלינן טלטולי הוא דמטלטלינן, ואילו בפרק (בבב) [כילד] משתתפין (פז, א) דתנינא אמת המים העוברת בחצר אין ממלאין ממנה אלא א"כ עשה לה מחיצה גבוה עשרה בין בכניסה בין ביציאה לא אקשינן הכין. י"ל דהתם מפשט פשיטא להו דבאמת המים עמוקה עשרה טפחים קא מיירי, דאי לא אפילו ממלא נמי ממלינן דהא לא נפרכה החצר אלא שהאמה עוברת דרך נקב מצד זה ויוצאה מצד זה, ואייה גופה נמי לאו כרמלית היא כיון דאינה עמוקה עשרה. הלכך על כרחך מדאסרינן למימלא מינה שמעינן מינה דברחב ארבעה ועמוקה עשרה קא מיירי, והלכך גידודי דידה היא גופה הוויין מחיצה בינה ובין החצר, אצל הכא לא הוה ידעינן מאי והלכך אקשינן הכי, ופריק דאית לה גידודי הוא. וא"ת עוד מאי שנא דהכא אמרינן דכשלא נפרכה חצר ביתר מעשר ממלא נמי מלינן דפתחא הוא וכמיא דקוו בחצר נינהו, ואילו התם תניא אמת המים העוברת בחצר אסור למלאות ממנה אלא א"כ עשה לה מחיצה גבוה עשרה טפחים בין בכניסה בין ביציאה דמשמע דאפילו עוברת דרך נקב קטן שבחצר ואפילו לא נפרכה

ביתר מעשר, ללא מפלגין זה כדמפלגו זהאי ברייתא בין עשר ליתר מעשר. ועוד
דהתם נמי מוקמינן לה בגמרא באמה רחבה ד' ועמוקה עשרה, דמשמע דנקב שעוברת
בו אינו רחב יותר מד' ואפ"ה אסור. י"ל דטעמא נמי כדאמרן, דהתם שעוברת מלא אל
ד ואינה נשארת בחצר והרי זו חולקת רשות לעלמה וכרמלית גמורה היא, אבל כאן
שנשאר הלשון בתוך החצר כל שלא נפרעה החצר ביתר מעשר אין זה אלא כמים שבחצר
ואפילו יש בעומק עשר, וכדאמרין בפרק פסין (כד, א) דמים כנטעים דמו ואפילו יש
בית סאתים בעומק כלומר: בעומק עשרה, ולא אסרו כאן אלא בשנפרעה החצר ביתר
מעשר, דכיון שנפרעה החצר ביתר מעשר נעשה הלשון עצמו כרמלית מפני שנפרץ לים
במלואו, כן נראה לי. אבל הראב"ד ז"ל כתב: דהכא דוקא בשאין בעומקו עשרה טפחים,
אבל אם היה בעומקו עשרה ויש ברחבו ארבעה אפילו לא נפרעה חצר יתר מעשרה
כריך מחילה עשרה טפחים בכניסתו. וכדתניא בההיא דאמת המים דבעינן מחילה גבוהה
עשרה בכניסתה ויציאתה עשויה ממש כדי להתיר את האמה ולא סגי לה בכותלי החצר
העומדין על גבה. ור' יהודה דאמר (להלן פז, א) כותל שעל גבה נדון משום מחילה, לא
קיימא לן כוותיה אלא כרבנן דבעו מחילה ממש של עשרה טפחים, וכל שכן הכא שאין
על גביו כלום, אלא דהכא בשאין בעמקו עשרה והרי הוא מן החצר עצמו הלכך מחילות
החצר מהני ללשון הים. ולפי דבריו ההיא דמים כנטעים דוקא בשאינן מחוברין למים
שחוצ' לחצר. ואין הדברים מתחווירים בעיני, דאף לשון ים זה כיון שהוא נכנס דרך פתח
ולא דרך פרעה מן החצר הוא וכמים שבחצר הוא. ואילו תאמר דכל שהוא רחב ד' ועמוק
י' חסוב וחולק רשות לעצמו, א"כ אפילו מים שבחצר לא יהו כנטעים אלא כרמלית הן
וחולקין רשות לעצמן ואסורין ואוסרין את החצר. (ראב"ד)

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי : אמר רב יהודה מבוי שלא נשתתפו
בו הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור

מתקיף לה רב ששת טעמא דלא נשתתפו בו הא נשתתפו בו אפילו הכשירו בקורה נמי חייב וכי ככר זו עשה אותו רשות היחיד או רשות הרבים והתניא חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירבו ובין לא עירבו הזורק לתוכן חייב אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה מבוי שאינו ראוי לשיתוף הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור אלמא קסבר לחי משום מחיצה וקורה משום היכר וכן אמר רבה לחי משום מחיצה וקורה משום היכר ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום היכר איתיביה רבי יעקב בר אבא לרבא הזורק למבוי יש לו לחי חייב אין לו לחי פטור הכי קאמר אינו צריך אלא לחי הזורק לתוכו חייב לחי ודבר אחר הזורק לתוכו פטור איתיביה יתר על כן אמר רבי יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צידי רשות הרבים עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך התם קסבר רבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמר רב יהודה אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו נותר בלחי משהו אמר רב חייא בר אשי אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו נותר בקורה טפח אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתא דסבי כיון דארכו כרחבו הוה ליה חצר וחצר אינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה אמר רבי זירא אי קשיא לי הא קשיא לי ליהוי האי לחי כפס משהו ונשתרי אישתמיטתיה הא דאמר ר' אסי אמר ר' יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ארבעה אמר רב נחמן נקטינן איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ובתים וחצרות פתוחים לתוכו ואיזו היא חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה כל שמרובעת מרובעת אין עגולה לא הכי קאמר אי ארכה יתר על רחבה הוה ליה מבוי ומבוי בלחי וקורה סגי ואי לא הוה לה חצר וכמה סבר שמואל למימר עד דאיכא פי שנים ברחבה אמר ליה רב הכי אמר חביבי אפילו משהו: משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד כו':

רפ"י דאית ליה גידודי. מה שנסאר מן הפרכה בגובה עשרה אצל היס כיסהו: הכשירו בלחי. תיקנו בלחי: הזורק לתוכו. מרה"ר: חייב. דקסבר לחי משום מחיצה: הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור. דקורה משום היכר וקסבר ארבעה מחיצות דאורייתא בין לקולא בין לחומרא: חצירות של רבים. שפתוחין בתים הרבה לחצר ואוסרים בני הבתים זה על זה שאין יכולין להוציא מן הבתים לחצר

כלל עירוב מפני שהבית רשות מיוחדת לו וחצר רשות חבירו מושל בה ונמאח מואיח מרשות לרשות ורבנן גזור שלא להואיח מרשות היחיד לרשות היחיד גזירה דילמא אחי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים אבל בחצר מותר לטלטל בה כדאמרין במסכת שבת צ"ב רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי כו' (ד' קל:): שאינו ראוי לשיתוף. מפולג: לחי משום מחיאה. וקסבר שלג' מחיאות לאורייתא: הזורק למצוי כו'. אלמא לחי משום מחיאה: אינו כריך אלל לחי. שאינו מפולג: חייב. ואע"ג דלית ליה לחי דשלג' מחיאות לאורייתא: לחי ודבר אחר. אורת הפתח כתורת מפולג: הזורק לתוכו פטור. ואע"ג דעבד לחי: יתר על כן. לעיל מיניה איירי בצונה עלייה על גבי שני בתים צפרק כל גגות (לקמן מה). לחי מכאן כו'. אלמא לחי משום מחיאה ואפילו רבנן לא פליגי עליה אלל צרקות הרבים אלל צמצוי מפולג. לא: שתי מחיאות. של שני בתים לצד הלחיים והלחיים דקח מאריך ר' יהודה משום היכר בעלמא: כלחי משהו. אלל צפס ד' כחצר: צקורה טפת. כשאר מצוי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולל פליגי: כמה מכוונין. לסייען הוא בל: וצתים וחצירות. שתי חצירות פתוחות לתוכו ובית פתוח לכל חצר שכן היו דירותיהן לפני כל בית היה חצר: עגולה לא. בתמיה משום דעגולה היא משתריח כלחי משהו: ואי לא הוא לה חצר. ובעיא פס והאי מרובעת לאו למעוטי עגולה אחל אלל למעוטי ארכה יתר על רחבה: וכמה. יהל אורכה יותר דנפקל לה מדין חצר ומשתריח כלחי משהו: עד לאיכל פי שנים. הואיל וחצר היתה לא נפקל מדינל עד לאיכל פי שנים: חציבי. ר' חייח שהוא אחי לביו ואמו של רב: (רש"י)

תוספות הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי. פירש רש"י אבל הים .. כיסהו וקשיא דמכל מקום מאי שנא דלענין טלטול חשיבי מחיצות ולענין מילוי לא חשיבי וי"ל דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן פירוש דאסור לטלטל מבית לחצר ונקט מילוי משום דעיקר תשמיש מחצר לבית הוא המילוי אבל טלטולי הוא דמטלטלינן בחצר ואמאי כו' ומשני דאית ליה גידודי וניכרת מחיצה לבני חצר ולבני בית שהם רחוקים אינה ניכרת ועריבי מיא ומשום הכי אסור וקשה דבפרק כיצד משתתפין (לקמן ד' פו.) משמע דאתי שפיר דלא בעינן שיראו ראשי קנים אי לאו משום דרב יהודה קפיד אערובי מיא והשתא הך ברייתא נמי סברה הכי ויש לומר דהוה מצי למימר וליטעמיך וריב"ן מפרש דמיירי בחצר שנפרצה מערב שבת והמים באו בשבת וקאמר הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי ולהכי

מטלטלין דשבת הואיל והותרה הותרה אע"ג דהשתא אין המחיצות ניכרות אבל למלאות מן המים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה ורשב"ם ור"ת פירשו דאית ליה גידודי [שיש גדודים] גבוהים עשרה לים בתוך החצר ולכך מטלטלין בחצר אבל למלאות מן המים אסור דמקום המים נפרץ במלואו לים והים הוי כרמלית ואין לחוש שמא יעלה הים שרטון שגדודים גבוהים יותר או שהם רחוקים משפת הים ביותר הרבה והשר מקוצי מפרש דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן הוא הדין טלטול ונקט מילוי משום דקתני בברייתא אין ממלאים אבל טלטולי מטלטלין אם הלכו להם המים ואמאי וכו' דאית ליה גידודי ולהכי שרי בשאין המים אבל כשיש המים ומחיצה אינה ניכרת ועריבי מיא אסור וא"ת ואמאי אסור הכא למלאות והא קתני בתוספתא (פ"ו) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאים הימנה בשבת אלא אם כן עשה מחיצה גבוה עשרה למטה מן המים ואע"פ שהמים צפין על גבה אלמא אף על גב דאין מחיצה ניכרת ממלאין הימנה ושמא יש לומר דהתם שהמחיצות עשויות לשם מים עדיפי מגידודי דהכא וריצב"א פירש כרש"י דאית ליה גידודי אבל הים כסהו ולהכי לא ממלינן דילמא אזיל דלי לאידך גיסא חוץ לחצר וטעמא דעריבי מיא אין אסור אלא משום דילמא אזיל דלי לאידך גיסא ולא משום דאין המחיצות ניכרות ובעשר דהוי כפתח לא חיישינן דאיכא היכרא אבל טלטולי מטלטלין אע"ג דאין מחיצות ניכרות והשתא אתי שפיר ההיא דתוספתא):

איתיביה יתר על כן. ואפילו רבנן לא אסרי אלא דמדרבנן בעו שלש מחיצות גמורות: **כמה** מכוונים כו' אלא בפס ארבעה. אית דלא גריס ארבעה משום דהשתא סלקא דעתיה דרבי זירא דסגי בפס משהו ואין לחוש דמשום מסקנא נקט ארבעה: **להוי** כפס משהו ולישתרי. ואף על גב דרבי זירא גופיה קאמר לעיל מרוח אחת בארבעה לבתר הכי שמעה: **ובתים** וחצירות פתוחים לתוכו. שתי חצירות למבוי ושתי בתים לכל חצר וחצר והכי איתא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת ד' קלא.) ואם תאמר חצר שאינה מרובעת היכי משתרי בלחי וקורה הא אין בתים וחצירות פתוחים לתוכה ואין לומר דלחצר דיש בה דיורין לא בעי בתים וחצירות אבל מבוי דרחוק מדיורין שחצר מפסיק בין הבתים למבוי משום הכי בעינן דיורין מרובין שתי חצירות ושני בתים לכל חצר דהא בפרק הדר (לקמן ד' עג:) אמר רב אין מבוי נותר בלחי וקורה כו' ושמואל אמר אפילו בית אחד וחצר אחת ופירש רש"י התם בית אחד במבוי בלא חצר וחצר אחת עם הבתים וכיון דטעמיה דרב משום דיורין רב נמי מודה כיון דאיכא בית במבוי אפילו ליכא שום חצר דשרי בלחי וקורה וכפ"י הקונטרס צריך לפרש דאין לפרש בית אחד וחצר אחת היינו בית אחד בחצר דהא קאמר רבי יוחנן התם אפילו חורבה וקאמר בתר הכי דלא חיישינן דלמא אתי לאפוקי מנא דבתים לחורבה משמע דלא בעי למימר חורבה שבחצר דאם כן ליכא בתים אלא חורבה בלא

חצר קאמר והכי נמי לשמואל דאמר אפילו בית אחד וחצר אחת ונראה לפרש משום דמבוי קרוב לרה"ר יותר מחצר בעי בתים וחצירות : (תוספות)

רשב"א והתניא חלרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירבו בין לא עירבו הזורק לתוכן חייב. קשיא לי ודלמא בשהכשירן בלחי. וניחא דסתמא קתני לא שנא הכי ולא שנא הכי. איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו וצתים וחלרות פתוחות לתוכו. פירש רש"י ז"ל: כאן שתי חלרות ובית אחד בכל חצר וחצר, ואף הראב"ד ז"ל הכריע כן בכאן. והרמב"ם ז"ל הפריז על המדות שנראה מדבריו שהוא מתיר אפילו בחצר אחת ובית אחד, שכן כתב (הל' שבת פי"ז, ה"ח) ומבוי שאין צתים וחלרות פתוחות לתוכו כגון שלא היה בו אלא בית אחד או חצר אחת. נראה מדבריו הא חצר ובית ניתר בלחי וקורה. ואי אפשר לומר כן דשמואל הוא דאמר הכי בשלהי פרק הדר, ולא קיימא לן כוותיה אלא כרב, והתם נמי אסיקנא דשמואל לא אמרה הכין. ואין כל הדברים הללו מחוורין אלא עד שיהיו שתי חלרות ובכל חצר שני צתים פתוחין לה, דצתים לחלרות כחלרות למבוי. וכן מוכח בריש פרק ר' אליעזר דמילה (שבת קל, ב). וכן נראה לי שהדבר מוכרע בפרק הדר עם הנכרי (סם) מההיא מבואה דהוה דאיר ציה אצוה בר איהי וחזנא. וכשאגיע סם בע"ה אכתוב. ובהדיא אמרו כאן בירושלמי (ה"א) רב נחמן בן יעקב בעי מבוי אין פחות משתי חלרות, חצר אין פחותה משתי צתים, ומכאן ראייה מפורקת דשתי חלרות ושתי צתים בכל חצר קאמר. גירסת הספרים שלנו כך היא: אם ארכה יתר על רחבה הויא לה מבוי. ולפי גירסא זו אחצר קאי, ולומר דאפילו חצר כל שארכה יתר על רחבה נידונית משום מבוי ונתרת בלחי או בקורה כמבוי. ואין בין חצר למבוי ולא כלום לענין זה, לזה וזה בשארכו יתר על רחבו ניתר בלחי וקורה, וכשרחבו כארכו זה וזה אינו ניתר אלא בפס ארבעה או בשני לחיין. אלא שהמבוי חמור מן החצר, דכשאין צתים וחלרות פתוחים לתוכו אפילו ארכו יתר על רחבו נדון משום חצר ולריד פס ארבעה. ותמה על עצמך שבכל מקום משמע שהחצר חמורה מן המבוי, דבחצר מזכיר לעולם פס ומבוי לחי וקורה ואינו אלא במבוי. וי"ל דמשום דאורחא דמלתא חצר מירבעא ומבוי ארכו יתר על רחבו, משום הכי מזכיר פס בחצר ולחי במבוי. וכמה גירסת הראב"ד ז"ל נכונה, שהוא ז"ל גורס הכי קאמר: אי ארכו יתר על רחבו הוה ליה מבוי אין ארכו יתר על רחבו הוה ליה חצר, ואמבוי קאי, אבז חצר לעולם אינה נתרת אלא בפס ד' טפחים, דהא אמרינן למבוי שאין צתים וחלרות פתוחין לתוכו הוה ליה חצר ואינו ניתר אלא בפס ד', והרי חצר זו אין חלרות פתוחות לתוכה. ורב נחמן הכי

קאמער, ואיזוהו מצוי שהוא כחצר שאינה ניתרת אללא בפס ארבעה, כל שאין ארכו יתר
על רחבו. (רש"א)

א

-

יג

דף

ר"ע אומר על זה ועל זה נחלקו כו': ר"ע היינו תנא קמא איכא בינייהו
דרב אחלי ואיתימא רב יחיאל ולא מסיימי תניא אמר ר"ע לא אמר ר'
ישמעאל דבר זה אלא אותו תלמיד אמר דבר זה והלכה כאותו תלמיד
הא גופה קשיא אמרת לא א"ר ישמעאל דבר זה אלמא לית הלכתא
כוותיה והדר אמרת הלכה כאותו תלמיד אמר רב יהודה אמר שמואל לא
אמרה ר' עקיבא אלא לחדד בה התלמידים ור"נ בר יצחק אמר נראין
איתמר א"ר יהושע בן לוי כל מקום שאתה מוצא משום רבי ישמעאל
אמר תלמיד אחד לפני ר"ע אינו אלא ר"מ ששימש את ר' ישמעאל ואת
ר"ע דתניא אמר ר"מ כשהייתי אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום
לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל רבי עקיבא אסרה עלי איני
והאמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' מאיר כשהייתי לומד אצל ר'
עקיבא הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר וכשבאתי אצל
ר' ישמעאל אמר לי בני מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני אמר לי בני הוי
זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא אתה מחסר אות
אחת או מייתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו אמרתי לו
דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך הדיו אמר לי וכי מטילין
קנקנתום לתוך הדיו והלא אמרה תורה [\[במדבר ה-כג\]](#) וכתב [\[במדבר ה-כג\]](#)
ומחה כתב שיכול למחות מאי קא"ל ומאי קא מהדר ליה הכי קא"ל לא
מיבעיא בחסירות וביתירות [דלא טעינא] דבקי אנא אלא אפילו מיחש
לזבוב נמי דילמא אתי ויתיב אתגיה דדל"ת ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש
דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך הדיו קשיא שימוש
אשימוש קשיא אסרה אאסרה בשלמא שימוש אשימוש לא קשיא
מעיקרא אתא לקמיה דר"ע ומדלא מצי למיקם אליביה אתא לקמיה

דרכי ישמעאל וגמר גמרא והדר אתא לקמיה דר"ע וסבר סברא אלא
אסרה אאסרה קשיא קשיא תניא רבי יהודה אומר ר"מ היה אומר לכל
מטילין קנקנתום לתוך הדיו חוץ מפרשת סוטה ורבי יעקב אומר משמו
חוץ מפרשת סוטה שבמקדש מאי בינייהו אמר רב ירמיה למחוק לה מן
התורה איכא בינייהו והני תנאי כי הני תנאי דתניא אין מגילתה כשירה
להשקות בה סוטה אחרת ר' אחי בר יאשיה אמר מגילתה כשירה
להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר
ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל תו לא הדרא מינתקא לשום
לאה אבל גבי תורה דסתמא מיכתבא הכי נמי דמחקינן אמר רב נחמן בר
יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא
דאיכתוב מיהת לשום סוטה בעולם אבל גבי תורה דלהתלמד כתיבא הכי
נמי דלא מחקינן ולית ליה לרבי אחי בר יאשיה הא דתנן כתב [גט] לגרש
את אשתו

רפ"י רבי עקיבא היינו ת"ק. דקתני הכשר מצוי צ"ש אומרים כו' ולא מפליג
בין קצר לרחב: דרב אחלי. מצוי פחות מד' טפחים חד מינייהו אית ליה דבארבעה
ומארבעה ולמעלה פליגי אבל פחות מד'. אין כריך כלום: ולא מסיימי. הי מינייהו
אית ליה דרב אחלי והי מינייהו לית ליה לרב אחלי והיינו דאמר לעיל דרב אחלי
גופיה תנאי היא: לא רבי ישמעאל אמר דבר זה. מוחזק אני בו שהוא חכם
ומעולם לא אמר דבר זה: לא אמרה רבי עקיבא. להאי הלכה כאותו תלמיד אלא
לחדד את התלמידים שישימו לבם לתורה ויאמרו פלפול מלצם לפיכך שיצחו
בפניהם: נראין איתמר. נראין דברי אותו תלמיד: קנקנתום. אדריומנ"ט {אדריומנ"ט:
כבע שחור (העשוי מנחושת גפרתית)} : אסרה עלי. ולקמן מפרש: מחסר אות אחת. וה'
אלהים אמת אם תחסר אל"ף הרי אתה מחריב וידבר ה' אם תוסיף אות אחת
ותכתוב וידברו נמלאת מחריב: דבר אחד יש לי. לקמן מפרש מאי קמהדר ליה:
כתב שיכול למחוק. וקנקנתום רישומו ניכר מאד: מאי קאמר ליה. רבי ישמעאל:
ומאי קא מהדר ליה. רבי מאיר אזהר ליה על חסר ויתר ומהדר ליה קנקנתום
יש לי: קשיא שימוש אשימוש. דקאמר לעיל קמיה רבי ישמעאל שימש תחילה
והכא תני איפכא: רבי עקיבא היה חריף טובא ולא מלי ר' מאיר למיקם אליביה:
וגמר גמרא. משניות שקיבל מרבותיו: והדר אתא לקמיה דרבי עקיבא. שהיה

חריף לפלפל ולדקדק במה שלמד להשיב תשובות ומשניות זו על זו ולתרוץ: חוץ מפרשת סוטה. אפילו בספר תורה דקסבר אם בא למחוק לה מן התורה מוחק: שבמקדש. מגילה של כל סוטה וסוטה: אין מגילתה כשירה כו'. סוטה שנכתבה מגילתה ואמרה טמאה אני ופטורה אין מגילתה כשירה לסוטה אחרת אלמא כתיבה לשמה בעינן וה"ה נמי לאין מוחקין לה מן התורה: (רש"י)

תוספות על זה ועל זה נחלקו. לא שייך למימר הכא טעמיה דב"ש אתא לאשמעינן דכיון דאמר ת"ק לא נחלקו בדין הוא שיש לו להשיב ולומר נחלקו: ולא מסיימי. לא שייך כאן תנא בתרא לטפויי קאתי כיון דאיכא תנא דאפסקיה: לחדד בו את התלמידים. אין לפרש כמו בשאר דוכתי לידע אם ידעו להשיב על דבריו דמאחר שאמר שלא אמר ר' ישמעאל דבר זה מעולם היו יודעים שלא אמר כי אם לשבחו: **קנקנתום**. פירש הקונטרס אדרמיני"ט ורשב"ם פירש דקנקנתום היא קרקע ירוקה שקורין אותה וידריו"ל וכן בערוך ור"ת נמי פוסק כן בתיקון ספר תורה דמותר לתת אדרמיני"ט לתוך הדיו לספר תורה לכולי עלמא דלאו היינו קנקנתום וא"ת דבמסכת נדה (ד' יט.) תנן שחור כחרת ומפרש התם חרתא דאושכפי ובפ"ב דגיטין (ד' יט.) קאמר דקנקנתום הוא חרתא דאושכפי אם כן משמע שהוא שחור ואילו וידריו"ל ירוקה היא ודומה לזכוכית ועל שם זכוכית נקראת וידריו"ל ולפי' הקונטרס ניחא ור"י מפרש דאחר שטוחנים אותה יפה לתת לתוך הדיו אז היא משחרת: או מייתר אות אחת. כמו בראשית ברא בראו ורבינו מאיר קבל מרבותיו כמו הוה על הוה (יחזקאל ז) שהטיל יו"ד על האחרון: **חוץ** מפרשת סוטה. ור' ישמעאל שהיה אוסר בכל התורה כולה שמא היה דורש גזרה שוה מסוטה או כתיבה כתיבה או ג"ש אחרת אי נמי מדרבנן: **אבל** תורה דסתמא כתיבא ה"נ דמחקינן. משמע אע"ג דסוטה בעי כתיבה לשמה מוחקין לה מן התורה ותימה דלענין גט פסלינן פרק שני דגיטין (שם): גבי ההוא דשקל ספר תורה ויהביה לדביתהו דאמר רב יוסף למאי ניחוש לה אי משום כריתות דאית בה בעינן וכתב לה לשמה וליכא וי"ל דרב יוסף לית ליה סברא דרב פפא דהכא אי נמי סבר לה כמאן דאמר אין מוחקין לה מן התורה וא"ת והיכי מכשר הכא רב פפא בספר תורה אפילו למאן דבעי לשמה והא תנן בריש כל הגט (שם ד' כד.) שמע קול סופרים מקרין איש פלוני מגרש פלונית פסול לגרש בו ומוקי לה בגמ' בסופרים העשויין להתלמד וספר תורה נמי חשיב לה הכא כעשויין להתלמד ומשמע דלכולהו תנאי אית להו מתני' דהתם מדפריך ולית ליה לר' אחא בר יאשיה הא דתנן וכו' וי"ל דלהתלמד דהתם לא נכתב כלל להכשר הגט אבל ספר תורה כותב בסתמא לדעת כן שאם יצטרכו ימחקו ממנה פרשת סוטה ומיהו קשיא דלגבי גט אפילו בענין זה פסול ולא חשיב לשמה דהא אפילו כתבו הסופר לשמה בלא צווי הבעל פסול לגרש בו דהא תניא במי שאחזו (שם ד' עב.)

כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה ונתנו לה הרי הוא פסול עד שישמעו קולו שאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו והתם פסול משום דלא חשיב לשמה ולא משום דבעינן שליחות בכתיבה דהא סוף פ"ב דגיטין (ד' כב:) מכשירים כתיבת חש"ו בגדול עומד על גביו אע"ג דלאו בני שליחות ניהו וי"ל דלעולם חשיב לשמה והתם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שייך לפסול מדרבנן א"נ בסוטה אין הכהן שעליו לכתוב מקפיד אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל: (תוספות)

רצ"א איכא צניייהו דרב אחלי ואיתימא ר' יחיאל ולא מסיימי. וכתב הראב"ד ז"ל: דכיון דלא מסיימי מספק לא דחינן מימרא דרב אחלי, דלמא חכמים סבירא להו כרב אחלי דלא מדחינן מימריה מספק. ומסתברא ודאי דהא דרב אחלי הלכתא היא מדאמרין לעיל (יב, א) גבי הא דתניא אמר רצ"ג לא נחלקו צ"ג וצ"ה על מצוי שפחות מד' אמות וכו', אמר רב אשי הכי קאמר אינו צריך לא לחי וקורה צ"ג ולא לחיין כר' אליעזר אלא או לחי או קורה צ"ה, וכמה אמר רב אחלי ואיתימא רב יחיאל עד ארבעה. וההיא וכמה ליטנא דגמרא הוא אלמא הכין סבירא להו כדרב אחלי. ועוד מדאקשינן (שם) להדיא אדשמואל למה לי ארבעה ליסגי בשלשה ומשהו דאמר רב אחלי וכו' אלמא הכי סבירא להו. והרמב"ם ז"ל פסק דלא כרב אחלי סך כתב (בהל' שבת פ"ז, ה"ט) דמצוי שאין צרכו שלשה טפחים אינו צריך כלום משום דכל פחות משלשה כלבוד דמי. מכלל דבריו אתה למד דשלשה צריך תיקון ודלא כרב אחלי. ולא נראו דבריו. ודוקא במצוי אבל צרכו צריך או דופן או פסין וכדאמרי' לעיל גבי ההיא דשמואל דאקשי' עלה מדרב אחלי ופרקי' כאן צרכו כח צמזוי. וכתב הראב"ד ז"ל נ"ל כי פליגי תנאי דרב אחלי כגון שהמצוי רחב מצפנים ומתקצר והולך עד שהפתח פחות מד' טפחים אבל אם היה כותלו קצר מד' טפחים דברי הכל מקום פטור הוא ואינו צריך כלום ע"כ. ונראין דבריו. הלכה כאותו תלמיד. איכא למידק אותו תלמיד דצ"ג אתא לאשמועינן, ולמה לי למימר צ"ג במאי פליגי. ור' עקיבא דאמר הלכה כאותו תלמיד מאי נפקא מינה וכי הלכה צ"ג, דאילו לצ"ה ליכא הפרש בין אותו תלמיד לשאר תנאי דלעולם סגי ליה בלחי (וקורה) [או קורה]. ותירצו בתוס' דנפקא מינה דכל היכא דאמרי צ"ג לחי וקורה בעי ר' אליעזר לחיין, וכל היכא דאמר ר' אליעזר לחיין צמזוי פסקינן הלכה כמותו בפסי חצר, הלכך אצטריך אותו תלמיד לאשמועינן דלא נחלקו בפחות מד' אמות, והלכך אף ר' אליעזר לא בעי לחיין בפחות מד' אמות. ומינה לדין דצרכו שפתחה קצר מד' אמות לא בעי פס אלא לחי כמזוי. ואינו מחוור בעיני דאטו אותו

תלמיד וגם ר' עקיבא טעמא דרב נחמן דפסק כר' אליעזר אהו לאשמועינן. ומסתברא דמשום דרשב"ג אמר לא נחלקו ב"ש וב"ה על מצוי שפחות מד' אמות שאינו כריך כלום, אהא אהו תלמיד ואשמועינן דמצוי שפחות מד' אמות לא נחלקו ב"ש וב"ה, היינו ללא בעי לחי וקורה כב"ש, אלא לחי או קורה, ולחי או קורה מיהא בעי. והלכה כאותו תלמיד. ומיניה ילפינן לעיל לדרשב"ג דלאו דוקא אינו כריך כלום קאמר, אלא אינו כריך כלום ממאי דאמרי ב"ש ור' אליעזר [אלא] או לחי או קורה. וכן נ"ל מתוך גי' ירושלמי דגרסינן התם (ה"ב) תני והלכה כדברי התלמיד, דלכן מה אנו אמרין כב"ש ויש הלכה כב"ש, לא כב"ה אלא בגין דתני רשב"ג אומר מצוי שאין בו ארבעה טפחים אינו כריך קורה ע"כ. ונראה שיש שבוסחא וכן היא: בגין דתני רשב"ג אומר מצוי שאין בו ד' אמות אין כריך קורה, כלומר: וכדי שלא תטעה לומר שאין כריך אפילו קורה כלומר: שאינו כריך כלום, אהא למימר דאפילו מפחות מד' כריך לחי או קורה ואינו כריך לחי וקורה קאמר, כן נראה לי. קנקנתום. פירש רש"י ז"ל: אדרמינט. וכן משמע בפרק (קמא) [שני] דגיטין (יט, א) דמפרש בגמרא חרתא דאושכפי קנקנתום, וחרתא שחור וכדאמרין בפרק כל היד (כ, א) שחור כחרת ומפרש התם חרתא דאושכפי, ואדרמינט הוא שחור. ורבנו שמואל ז"ל (בתוס' ד"ה קנקנתום) פירש: קנקנתום ביריאל, ואע"פ שאינו שחור אלא ירוק דומה לזכוכית, היינו דוקא הקורטין שלו הן כמו הזכוכית, אבל כשנטחנה היטב ומתוקנה כמו שנותנין אותה בדיו אז היא משחרת. וכן פסק ר"י בעל התוספות ז"ל בתיקון ספר תורה שעשה, דאדרמינט מותר לתת לתוך הדיו של ספר תורה לכולי עלמא דלאו היינו קנקנתום. ולית ליה לר' אחא בר יאשי' דתנן כתב לגרש וכו' ופרקינן עשיה דידיה מחיקה היא. איכא למידק טובא אשמעתין אי הכי אפילו פרשת סוטה נמי לשחרי דהא איכא מחיקה לשמה ועשייה דידיה מחיקה היא. ותי' בתוספות דכתיבה לשמה מיהא בעיא וליכא. ואכתי איכא למידק תינח לר' אחא אבל לת"ק דאמר אין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת, אלמא לית ליה כי האי סברא דעשייה דידיה מחיקה היא וכתיבה ממש לשמה בעינן כגט אף פרשת סוטה לא לתכשר. וכי תימא דכיון דכתב בספר תורה ולא אינתיק לשום אשה השתא דמחקי לשמה כמאן דכתיבה לשמה ואמחיק לשמה דמי, לא אפשר דהא בפרק שני דגיטין (יט, ב) פסלינן כי האי גוונא לענין גט ולאן לשמה קרינן בה, דאמרין התם הוא דשקיל ספר תורה ויהיב לדביתהו א"ר יוסף למאי ניהוש לה אי משום כריתות לאיתא ביה בעינן וכתב לה לשמה וליכא. וי"ל דרב פפא לית ליה דרב יוסף דהתם. כן תירלו בתוס' ועוד

יש לי להוסיף לפי דברי התוס' דשמא אפילו רב יוסף מודה בכענין זה הואיל ולא אינתיק לשם אשה אחרת, ועוד לאיכא מחיקה לשמה, מה שאין כן בגט דכיון דלא אכתיב לשמה ממש תו ליכא מידי לשמה. ומכל מקום אכתי קשיא לי, דמכל מקום הוה ליה לאקשווי נמי את"ק כדלקשינן לרב אחא ויתרץ ליה הכין, שאין סברא זו פשוטה כל כך שלא יאטרך לגלות עליו אחר שרב יוסף חלוק בו. ועל כן נראה לי דהא דרב פפא ורב נחמן דחיות בעלמא נינהו ואין תופשין אותו כעיקר ולא דייקנן עליוהו מידי, דעיקר מאי דאמרינן מעיקרא והני תנאי כי הני תנאי ועלה אתינן השתא לברורי. והיינו דלא אקשינן את"ק מידי, דאילו לת"ק שפיר אתיא דהא איהו קאמר שאין מגילתה כשרה להשקות סוטה אחרת וכן נמי אין מוחקין לה פרשת סוטה משום דגבי סוטה נמי בעינן לה לשמה כגט, אבל לר' אחא דמכשיר מגילתה לסוטה אחרת והוא הדין והוא הטעם לפרשת סוטה איבעי לן, ופרקינן דעשייה דידיה היינו מחיקה. כך נראה לי. (רשב"א)

דף יג - ב

ונמלך ומצאו בן עירו ואמר שמך כשמי ושם אשתך כשם אשתי פסול לגרש בו הכי השתא התם [\[דברים כד-א/ג\]](#)

דף יד - א

גמ' טפח טפח ומחצה בעי כיון דרחב לקבל טפח אידך חצי טפח מלבין ליה בטינא משהו מהאי גיסא ומשהו מהאי גיסא וקיימא אמר רבה בר רב הונא קורה שאמרו צריכה שתהא בריאה כדי לקבל אריח ומעמידי קורה אינן צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח אמר רב ששת הניח קורה על גבי מבוי ופרס עליה מחצלת והגביה מן הקרקע שלשה קורה אין כאן מחיצה אין כאן קורה אין כאן דהא מיכסיא מחיצה אין

כאן דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה ת"ר קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אין צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת ארבע צריך להביא קורה אחרת וכן ב' קורות המתאימות לא בזו כדי לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח אם מקבלות אריח לרחבו טפח אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת רשב"ג אומר אם מקבלת אריח לארכו שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת היו אחת למעלה ואחת למטה ר' יוסי בר' יהודה אומר רואין את העליונה כאילו היא למטה ואת התחתונה כאילו היא למעלה ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אמה ותחתונה למטה מעשרה אמר אביי ר' יוסי בר' יהודה סבר לה כאבוב בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוב בחדא ופליג עליה בחדא דאילו ר' יהודה סבר למעלה מעשרים ור' יוסי ברבי יהודה סבר בתוך כ' אין למעלה מכ' לא: ר' יהודה אומר רחבה אע"פ שאינה בריאה: מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב רחבה אע"פ שאינה בריאה א"ל אתנייה רחבה ובריאה והאמר ר' אילעאי אמר רב רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה רחבה ארבעה שאני: היתה של קש כו': מאי קמ"ל דאמרינן רואין היינו הך מהו דתימא במינה אמרינן שלא במינה לא אמרינן קמ"ל: עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה: פשיטא קמ"ל כדרכי זירא דאמר ר' זירא היא בתוך המבוי ועקמומיתה חוץ למבוי היא בתוך עשרים ועקמומיתה למעלה מעשרים היא למעלה מעשרה ועקמומיתה למטה מעשרה רואין כל שאילו ינטל עקמומיתה ואין בין זה לזה שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת הא נמי פשיטא היא בתוך מבוי ועקמומיתה חוץ למבוי איצטריכא ליה מהו דתימא ליחוש דילמא אתי לאמשוכי בתרה קמ"ל: עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת: הא תו למה לי סיפא איצטריכא ליה כל שיש בהיקיפו ג' טפחים יש בו רחב טפח מנא הני מילי א"ר יוחנן אמר קרא [\[מלכים א ז-כג\]](#) ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב והא איכא שפתו אמר רב פפא שפתו שפת פרח שושן כתיב ביה דכתיב [\[מלכים א ז-כו\]](#) ועביו טפח ושפתו כמעשה כוס פרח שושן אלפים בת יכיל והאיכא משהו כי קא חשיב מגואי קא חשיב תניא רבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה מכדי מקוה כמה הוי ארבעים סאה כדתניא [\[ויקרא טו-טז\]](#) ורחץ (את בשרו)

רש"י גמ' מלכין לה. לקורה בטינא ממרח בטיט בשיפוע מלא ארבע מכאן וכנגדו מכאן ומשנה אותה לקורה: מלכין לשון לבנים: ומעמיד הקורה. אם הניחה על גבי יתדות אין לריכין שיהו בריאין לקבל קורה ואריח אלכ לקבל קורה לכד דהא לא יהבי אריח עלה ובקורה הוא דבעינן קביעות כי היכי דתהוי היכר מעליא אלכ מעמידה לא תלי היכירא בדידהו: אחד זה ואחד זה. קורה בעינן בריאות לאריח ומעמידה בעו בריאות דקורה ואריח: מחללת. להיות מחללה לייפות כח התירו: שהגדיים בוקעין בה. הואיל וגובהה שלשה הויא מחללה תלויה ואינה מתרת: המתאימות. שהשכיבין זו אלל זו כמו תאומים: אחת למעלה ואחת למטה. ובין שתיהם כדי לקבל אריח זו אלל זו אלל שאחת מעמידים [שלמה] גבוהים משל חברתה וגבוהים ממנה: רואין את העליונה כו'. עד שיהא זו אלל זו בשוה: למעלה מעשרים אמה. מן הקרקע דאין שם הכשר קורה: ולא תחתונה

למטה מי'. סמוך לקרקע: דאית ליה רואין. נמי כאבזה דאמר במתניתין רואין אותה כאילו היא של מתכת: היינו הך. דתנא ברישא רחבה אע"פ שאינה בריאה ולמה לי תו היתה של קש לאינה בריאה רואין אותה כאילו היא של מתכת: בריאה במינה אמרינן. פרגיל להיות באותו המין בריאה כגון קורה של עץ כי אינה בריאה נמי אמרינן רואין כאילו היא בריאה אבל של קש ושל קנים לאינה בריאה במינה אימא לא אמרינן רואין: פשיטא. דהכא נמי אמרינן רואין דמאי שנא הא מדרישא: משפתו עד שפתו. חללו שלו לבד עובי דופנותיו עשר אמות וכתוב וקו שלשים באמה יסוב אותו אלמא לכל אמה רוחב בעיגולא איכא שלש אמות היקף: והאיכא עובי שפתו. דהוה עדיף על י' של חלל ואפילו הכי וקו שלשים הוא דבעי ותו לא: פרה שוין. דק מאד כפרח שוין זו: ועביו טפת. בשולי דפנותיו מלמטה אבל מלמעלה דק מאד כמעשה שפת כוס פרה שוין: מוגוואי קא חשיב קרא להווא קו ל' להיקף דגוואי חשיב ליה שאין עובי שפתו מוקף בו אלכא קו שלשים הוא מקיף חלל שלשים: מקוה טהרה. ארבעים סאה: (רש"י)

תוספות ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים. בפ' הישן (סוכה כב.) פריך מהכא למאן דאמר כל היכא דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי ומשני תריץ הכי ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אלא בתוך כ' ותחתונה סמוכה לה בפחות משלשה וקשה דאדפריך מר' יוסי בר' יהודה לסייעינן מרבנן דלית להו רואין ואומר ר"י דטעמי' דרבנן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דבעי קורה ראויה לקבל אריח ופסלי קורה הנופלת ברוח ושתי קורות המתאימות אפילו בפחות משלשה משום דבעי קורה ראויה לקבל אריח: אתנייה רחבה ובריאה. פירש רשב"ם ואין מחלוקת בדבר וקשה דאז יש למחוק כל בבא דרואין אלא נראה שהיה מהפך דברי רבי יהודה לרבנן וא"ת מאי פריך מרבי אילעאי דילמא כרבנן ס"ל וי"ל דלא מתוקם מילתיה כרבנן דהא רחבה ארבעה קאמ' ולרבנן דיה שתהא רחבה טפח ואפילו אינה בריאה אלא על כרחך כדרבי יהודה וס"ד דקים ליה לר' אילעאי דר' יהודה בעי רחבה ד' אבל אין צריך שתהא בריאה ומשני רחבה ארבעה שאני אבל ברחבה טפח בעי ר' יהודה שתהא בריאה ומיהו קשיא כיון דגם דברי רבנן מהפך הוה ליה למימר מילתיה ארבנן ולמימר אתנייה רחבה אע"פ שאינה בריאה כמילתייהו דרבנן ונראה לרבינו תם דרב יהודה מתני ליה אמילתיה דרבנן ואמר ליה רב אתנייה רחבה ובריאה כמו במתני' אלא שהש"ס המתין לסדר הגמרא זו עד שסיים פלוגתייהו והשתא פריך מר' אלעאי דמסתמא הוה כרבנן ולפי זה יש להוכיח דאין הלכה כרב דקאמר לעיל (ד' יא.) אתנייה צריך למעט דהמשנה לא נשנית כמו שהגיה וכאן נשנית כמו שהגיה וכן פסקו הגאונים וה"ג והאיכא משהו. משמע שהחשבון מצומצם וכן בפ"ק דב"ב (ד' יד) גבי שני טפחים שנשתיירו בארון ששם ספר תורה מונח שהיא בהיקפה ששה טפחים ופריך כיון דלאמצעיתו נגלל נפיש ליה משני טפחים וכן בתר הכי דמשני בספר דעזרה לתחלתו נגלל ופריך אכתי תרי בתרי היכי יתיב משמע דמצומצם לגמרי וקשיא דאין החשבון מדוקדק לפי חכמי המדות: (תוספות)

רשב"א מעמיד קורה אינן כריכין שיהיו בריאין לקבל קורה ואריח. יש מפרשים: מעמיד קורה, אם נעץ יתדות שאין ברחבן טפח במבוי והניח ראשי הקורה עליהן. ור"ח ז"ל פירש: כותלי המבוי ממסע מעמידין את הקורה עליהן אינן כריכין שיהו בריאין לקבל קורה ואריח. הניח קורה על גבי מבוי ופירש מחללת עליה וכו' קורה אין כאן מחללת אין כאן. תמיה לי ותיפוק ליה משום קורה, דאטו קורה אם היה משוכה למטה אינה נידונית משום קורה, לחי מלינו לו שיעור דהיינו עד ד' אמות כדאמרינן לעיל (ה, ב) וכדברי רש"י ז"ל אם העמידוהו לשם לחי אף הוא אין לו שיעור, אבל קורה בין כדברי זה בין כדברי זה לא שמענו לה שיעור. ושמא נאמר דקורה נמי כריכה שלא תהא משוכה למטה עשרה

טפחים כשיעור מחיצה, דאם כן נפקא לה מתורת קורה והויא לה מחיצה תלויה ומחיצה תלויה אינה מתרת. וזה נראה לי אמת, אבל מ"מ אינו ענין כאן שא"כ היה לו לומר ומשוכה עשרה וגבוהה מן הקרקע שלשה טפחים. ואפשר לומר דמחללת דנקט דוקא, מפני שאינה ראויה לקורה שאינה בריאה לקבל אריח, וללא כר' יהודה דהתיר אפילו של קש ושל קנים. אם מקבלת אריח לרחבו טפח אין צריך להביא קורה אחרת. מסתברא דהכי פירושה: כגון שאין צו [אלא] רובע טפח ולא צו [אלא] רובע טפח, ולא הרחיקו זו מזו אלא חצי טפח כדי שיקבלו בין שניהם ובין אורחן אריח טפח ומחצה שהוא אריח לרחבו, אין צריך להביא קורה אחרת, ואם לאו אלא שהרחיקו יותר צריך להביא קורה אחרת. דאע"ג דבעלמא אמרינן לבד בפחות משלשה הכא לא אמרינן ביה לבד. ולפיכך צריך הוא לקורה אחרת או לקרב את אלו זו לזו בכדי שיעור זה, ומפני שהקורות קבועות בכותל נקט לשון זה יביא קורה אחרת. רבי שמעון בן גמליאל אומר אם מקבלות אריח לארבע שלשה טפחים. כלומר: אפילו רחוקות זו מזו כל כך שמקבלות אריח לארבע, אבל יתר מכאן צריך להביא קורה אחרת. וכן מלאתי בירושלמי (ה"ג) דגרסינן התם: שתי קורות צו חצי טפח ובזו חצי טפח כמה יהא ביניהן, ר' זעירא אמר חצי טפח. ועוד שם: שתי קורות צו שלישי וכל שהוא ובזו שלישי וכל שהוא וביניהן פחות משלישי, יביא כדאמר ר' יוחנן העומד והחלל מטערפין לארבעה והוא שיהא העומד רבה על החלל ע"כ. ונראה כי שבשם יש בנוסחא וביניהן שלישי גרסינן ומשהו דקאמר היינו רביע טפח דבין שני העומדים והאור יקבלו אריח טפח ומחצה לרחבו. ואי נמי גרסינן פחות משהו פירושו שיהא בין הכל טפח, ופחות משהו דקאמר (פחות משהו) כנגד שני משהוין שהעומדין רבין. ולא נקט משהו בכל אחד מן העומדים בדוקא, דדי אם יהא העומד שלישי ומשהו כדי להשלים פחות המשהו של האור, אלא דמשום דכיון דלא סגי באחד מן העומדים שלא יהא בו שלישי ומשהו נקט אף בשני שלישי ומשהו. ומכל מקום למדנו מן הירושלמי הזה שאע"פ שאין ברחב של שתי הקורות עלמין טפח, אפילו הכי אור המועט בין אחד מן העומדים מטערף להשלים. אמר אביי ר' יוסי ב"ר יהודה סבר לה כאבוב וכו'. תמיה לי כיון דאוקמה אביי דר' יוסי ב"ר יהודה כאבוב, ודאבוב דקאמר רואין ליתא, א"כ הא נמי דר' יוסי ליתא, אין ודאי קיימא לן כר' יוסי ב"ר יהודה דאמרינן חבוט רמי, וכדמפרש רב אשי נמי ברייתא (לעיל ט, א) דתני היתה קורה משוכה או תלויה פחות משלשה אין צריך להביא קורה אחרת משוכה והיא תלויה קאמר וקמ"ל דגוד וחביט אמרינן, וא"כ קשיא הלכתא אהלכתא. ומסתברא לי דאביי לאו דוקא כאבוב ודלא כרבנן קאמר אלא משום דבחדא פליגי עליה דאבוב קאמר, כלומר: בחדא איכא למימר דסבר לה כאבוב דאמר דאמרינן רואין וכי היכי דאמר בהא רואין ה"ה בשל קש ושל קנים דאמר רואין, אבל בחדא ודאי פליגי דאבוב. ומפני שכל שאנו יכולין להשוות דברי הרב ודברי התלמיד ודברי הבן עם האב אנו משוין ביניהם לפום כך אמר אביי כן, אבל מכל מקום טעמא דר' יוסי משום חבוט הוא ולא מלכאנו לו שידה בשאר המקומות לאביו, ורבנן נמי חבוט סבירא להו, הלכך קיימא לן בהא כר' יוסי ורבנן בשל קש ושל קנים. אבל הרב אלפסי ז"ל דחה הא דר' יוסי ב"ר יהודה נמי לבד מהלכתא משום דאוקמה אביי כאבוב. אחר כך חזרתי וראיתי שהדין עם הרב אלפסי ז"ל, דהכא בשתי קורות שאין באחת מהן טפח קאמר כעין שתי קורות המתאימות ובשהן זו למעלה מזו שלשה או יותר מכן קאמר, דסתמא קאמר, והלכך לא אמרינן חבוט רמי בקורה שאין ברחבה טפח וכדמסיק רבא בסוכה פרה הישן (כב, א) גבי סוכה המדולדלת. אבל מכל מקום אם היו תוך שלשה זו לזו אין צריך להביא קורה אחרת דאמרינן לבד.

ומיהו עדיין כריכה לי תלמוד ההיא דרב אשי, למה הכריכו במשוכה והיא תלויה שאין בגובהה של יתדות ג' טפחים כיון דקורה טפח אפילו למעלה מג' נמי נימא חבטו רמי. וכן קשה עדיין על הרב ז"ל למכל מקום היה לו לכותבה ולהעמידה בשיש בין שתיהם פחות משלשה כדאוקמה רבא התם בפרק הישן. ר' יהודה אומר רחבה רע"פ שאינה בריאה וכו'. ולית הלכתא כוותיה אלף בעינן רחבה ובריאה. ואם היתה קורה רחבה ד' טפחים רע"פ שאינה בריאה. וגם בזו נראה שפסק הרב אלפסי ז"ל דבעינן בריאה. והו' תימא דרב אמרה ולא אשכחן מאן דפליג עליה, ורע"ג דסתם מתני' בריאה לקבל אריח הא איכא רב דפריש דדוקא בשאין בה אלף טפח כדי לקבל אריח, אבל ברחבה ארבעה שיס לה כשיעור מקום השובה היא ואף רע"פ שאינה בריאה. ואף הרמב"ם ז"ל (עי' הל' שבת פי"ז הי"ג) לא מנאחי לו שחילק וגם הוא נראה שיס לו כדעת הרב אלפסי ז"ל. (ורמב"ם) [ורמב"ם] ז"ל (תוס' ד"ה אתנייה) פירש דכולי עלמא היא, וכמו שאני כותב למטה (בד"ה מתני ליה). כתב הרמב"ם ד' ז"ל: נראה לי דבעינן קורה בריאה כדי לקבל אריחים כשיעור כל הקורה, כי בריאות קבלת אריח כדי שתהא הקורה נראית כתקרה שעל הפתח, ורע"ג דלא בעינן אריחים מקום הראוי לקבל אריחים בעינן, כך דעתי נוטה על האמת, נמאך עכשיו בשתי קורות המתאימות אם הניחן זו בזו ממך כדי לקבל אריח לרחבו, אם רוחב המבוי י' אמות די לשתי הקורות שיהיו בריאות לקבל עשרים אריחים לחרבן שהן עשר אמות, ואם הרחיקן זו מזו עד פחות משלשה טפחים שאינן מקבלות אריח אלף לחרבו כריכות שיהיו בריאות כדי לקבל אריחים לרחבו, נמאך הולו חומר ע"כ. וכן מנאחיה מפורשת כדבריו בירושלמי, דגרסינן התם (ה"ג): קורה שאמרו כדי לקבל אריח א"ר אחא בר אבא כדי לקבל דמוס של אריחין לרחבו, הני רבן שמעון בן גמליאל כדי לקבל דימוס של אריחין לרחבו, מה ביניהן, אמר אית ביניהון על דעתיהון דרבנן ארבעין אריחין על דעתיה דרבן שמעון בן גמליאל עשרים אריחין ע"כ בירושלמי. ואף על גב שיס קאת שבוס בנוסחת הירושלמי. מכל מקום למדנו ממנו מפורש כדברי הרמב"ם ז"ל. אלף שאני מסתפק מעט והלא אמרינן לבד בקורה ואפילו משתי רוחות, וא"כ אם היא חלושה באמצעה ואינה יכולה לקבל אריח בכל חלקיה למה תפסל בכך ומי גרע מאויר גמור. ואפילו תאמר כיון דיסנה ואינה בריאה גרועה ממי שאינה, והלא בעקומה התיירו כל שאילו ינטל עקמימותה ולא יהא בין זה לזה שלשה. ושמא לאו דוקא עשרים וארבעים, ור"ע. ירושלמי (ס): קורה שראשה אחד למעלה מעשרים אמה וראשה אחד למטה מעשרים אמה (דומין) [ורואין] כל שאילו יגוד בתוך שלשה והיא נראית בתוך עשרים אמה מותר ואם לאו אסור. קורה שראשה אחד למעלה מעשרה טפחים וראשה אחד למטה מעשרה טפחים, רואים שאילו יגוד בתוך ג' יהא נראית למעלה ומעשרה טפחים מותר ואם לאו אסור. מתני': עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת. מסתברא שאילו אפילו לרבנן הם. ותדע לך מדאמרינן בגמרא גבי היתה של קש ושל קנים מאי קמ"ל דאמרינן רואין היינו הך, כלומר: דר' יהודה דאמר רחבה רע"פ שאינה בריאה ואילו בעקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה לא אקשינן הא תו למה לי אלף אדרבה אקשינן פשיטא ואמרינן קמ"ל כדר' זירא, אלמא מילתא פשיטא היא דהכין הלכתא ורבנן היא, ודר' זירא כרבנן אמרה ולא כר' יהודה. וכן בעגולה דאמרינן הא תו למה לי דרבנן היא, והכי קאמר: כיון דאשמועינן רבנן דאמרינן רואין, דעקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה, הא נמי דעגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת פשיטא נמי דאמרינן רואין דרבנן היא. ומסתברא דעל כרחק אית לן למימר דעגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת רבנן היא, דכיון דאית לן למימר דעקומה

רבנו היא, (ד)אם איתא בתר ההיא דשל קש הוה ליה למתנייה ומאי טעמא אפסיק בין הני דר' יהודה ותנא עקומה ביניהו דהיא רבנו. וטעמא דמילתא דרבנו פליגי בשאינה בריאה ובשל קש ומודו בעקומה ועגולה, נראה לי משום דשאינה בריאה ושל קש אי אפשר לומר בהן רואין אלא לענין דינא, כלומר: עושין אותן לענין הדין כאילו הן בריאות וראויות לקבל אע"פ שאי אפשר, ורואין כזה לית להו לרבנו, אבל רואין שהוא בגופו של דבר ואינו מחוסר אלא מעשה מגופן רואין אותו כאילו נעשה בו אותו מעשה, והיינו עקומה רואין אותה כאילו תקנוה וניטל ממנה עקמימותה, וכן עגולה שכן דרכן של בני אדם לרבע ולתקן ולישר את העגול ואת העקום. ובירושלמי מלאתי בעקומה כדברי ועגולה שלא כדברי, דגרסי' התם (ה"ה): היתה של קש למי נכרכה לר' יהודה דאמר רחבה אע"פ שאינה בריאה, עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה ר' אחא בשם ר' זעירא דר' יהודה היא, רב יוסף בשם ר' זעירא דברי הכל היא והוא שיהא עקמומית מן הכל עקמימות שאינה מעכבת אצל עקמומיות שהיא מעכבת את המבוי הרי זו אסורה, ואיזו היא עקמומיות שהיא מעכבת את המבוי כל שאילו יגוד ואין בין זו לזו שלשה. ונראה דשאינה מעכבת גרסינו, ושבשם יב' בנוסחאות. עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת, עוד היא דר' יהודה, ע"כ בירושלמי. ומה שנראה לי כתבתי, ונראה דדברים מפני שהפסיק בינה ובין של קש וכמו שכתבתי, ועוד שהטעם לשתייהן אחד. וכן פסק הרמב"ם ז"ל בעקומה (הל' שבת פ"ז, הכ"ו), כך נראה לי. מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב רחבה אף על פי שאינה בריאה אמר ליה רב אחתי רחבה ובריאה. הרבה פירושין נאמרו בדבר זה, ואין אחד מהם עולה לי ליפה. והנכון שבהם מה שפירש רבנו שמואל ז"ל, דרב יהודה הוה מתני ליה במתני' פלוגתא דר' יהודה ורבנו כדאיתא במתני', ואמר ליה רב לא תתני דבהא פליגי דהא דברי הכל בריאה בעינן ולא נחלקו ר' יהודה ורבנו בדבר זה, והיה רב מחסר ממשנתינו הא דר' יהודה וכן נמי היתה של קש רואין אותה כאילו של מתכת. ולדבריו אתי האי לא תתנייה כההיא דלעיל (ב, ב) דאם יש לו אורת פתח אין צריך למעט, דהכא והתם הוה מתני ליה לבריה כמשנתנו והוא היה מהפך למשנתנו ומשצשה. ואקשינן והא אמר רב רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה, אלמא איכא מאן דמכשר בשאינה בריאה והא מני ר' יהודה וכו' יהודה אמרה רב, ופריק רחבה ארבעה שאני דכתי האי כולי עלמא מודו בה. (רשב"א)

במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה כמה הוה להו חמש מאה גרמידי לתלת מאה מאה למאה וחמשין חמשין בארבע מאה וחמשין סגיא הני מילי בריבועא ים שעשה שלמה עגול היה מכדי כמה מרובע יתר על העגול רביע לארבע מאה למאה עשרים וחמשה הני מאה ועשרים וחמשה הוה להו תני רמי בר יחזקאל ים שעשה שלמה

שלש אמות תחתונות מרובעות ושתיים עליונות עגולות נהי דאיפכא לא מצית אמרת דשפתו עגול כתיב אלא אימא חדא לא סלקא דעתך דכתיב [\[מלכים א ז-כו\]](#) אלפים בת יכיל בת כמה היא שלש סאין דכתיב [\[יחזקאל מה-יד\]](#) מעשר הבת מן הכור דהוה להו שיתא אלפי גריוי והא כתיב [\[דברי הימים ב ד-ה\]](#) מחזיק בתים שלשת אלפים ההוא לגודשא אמר אביי שמע מינה האי גודשה תלתא הוי ותנן נמי שידה תיבה ומגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדריית אע"פ שיש להן שולים והן מחזיקות ארבעים סאה בלח שהן כוריים ביבש טהורין: [\[מתני'\]](#) לחיין שאמרו גובהן עשרה טפחים ורחבן ועוביין כל שהוא ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים: [\[גמ'\]](#) לחיין שאמרו כו' לימא תנן סתמא כו"א דאמר לחיין בעינן לא מאי לחיין לחיין דעלמא אי הכי קורה נמי ניתני קורות ומאי קורות דעלמא הכי קאמר אותן לחיין שנחלקו בהן ר' אליעזר וחכמים גובהן עשרה טפחים ורוחבן ועוביין כל שהוא וכמה כל שהוא תני רבי חייא אפילו כחוט הסרבל תנא עשה לחי לחצי מבוי אין לו אלא חצי מבוי פשיטא אלא אימא יש לו חצי מבוי הא נמי פשיטא מהו דתימא ליחוש דילמא אתי לאישתמושי בכוליה קמ"ל אמר רבא עשה לחי למבוי והגביהו מן הקרקע שלשה או שהפליגו מן הכותל שלשה לא עשה ולא כלום אפילו לרשב"ג דאמר אמרינן לבוד הני מילי למעלה אבל למטה כיון דהויא מחיצה שהגדיין בוקעין בה לא קאמר: ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כו' יוסי לא בהילמי ולא בלחיין אמר ליה רב הונא בר חיננא בהילמי אמרת לן בלחיין לא אמרת לן מאי שנא בהילמי דפליגי רבנן עליה לחיין נמי פליגי רבנן עליה א"ל שאני לחיין משום דקאי רבי כוותיה רב רחומי מתני הכי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל [\[בר שילת\]](#) משמיה דרב אין הלכה כרבי יוסי לא בהילמי ולא בלחיין א"ל אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומאי טעמא קא הדר ביה משום דר' יוסי נימוקו עמו אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי הילכתא מאי א"ל פוק חזי מאי עמא דבר איכא דמתני לה אהא השותה מים לצמאאו אומר שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרון על כל מה שבראת א"ל רב חנן לאביי הילכתא מאי א"ל פוק חזי מאי עמא דבר

רש"י במים. משמע מים מחוברין יחדיו: כמה הוו להו. להנך עשר על עשר ברום חמש אמות כמה גובה י"ב בהן באמה על אמה בריבועו של מקוה: ת"ק גרמידי. כיכל חלקהו לעשר רצועות הרי לכל רצועה עשר אמות אורך ברוחב אמה ורום חמש חתכות של אמה אמה הרי מאה חתכות של אמה על אמה ברום חמש אמות שיש זו על זו אמה על אמה ברום חמש הוה ת"ק אמות: לתלת מאה. גובה: מאה. מקוואות שלש אמות למקוה: הני מילי בריבוע. אם היה מרובע שיהא בו אורך ורוחב לכדדין כבאמצעיתו ויהיו רצועותיו שוות ב' י' אמות רצועה כדפרישית: יש שפעה שלמה עגול היה. כדכתיב עגול סביב ונמלא שאין אורך הרצועות עשר אמות אלא רצועה האמצעית לבדה דכל דבר עגול רחב באמצעיתו וקצר לכל כדדיו: מכדי כמה מרובע יתר על העגול רביע. דהא כל עיגול שרחבו אמה י"ב בו היקף שלש אמות כדתנן במתני' ואם היה מרובע אמה על אמה היה לו היקף ד' אמות אמה לכל רוח נמלא מרובע יתר על העגול רביע הלכך האי ים עגול דשערינוה בחמש מאות אמן במרובע בעינן לבצורי רבעא מינייהו אימעוטו להו ארבע מאה לתלת מאה דאינון מאה מקוואות ולמאה אמן דאישהייר הוו עשרים וחמש מקוואות ארבע אמות למקוה דהני

ארבע תלת הוא דהו שהרי אמות קצרות הן: שלש אמות תחתונות מרובעות. ויש בהן י' רצועות של י' על. ' שהן מאה אמה ברום ג' ברוחב אמה דהיינו תלת מאה אמות גובה באמה על אמה והן מאה מקואות: ושתי עליונות עגולות. ואי הו מרובעות הו להו מאתן גרמידי השתא דאינון עגולות כי ברכת ריבעא פשו להו ק"נ דאינון נ' מקואות: נהי דאיפכא לא מצית אמרת. ליהוי תחתונות עגולות ועליונות מרובעות דשפתו עגול כתיב אלא שהים עגולות מנא לן דילמא חדא הוא דהויא עגולה ותו לא וטפי מק"נ מקואות הוא מחזיק: לא סלקא דעתך. שיהא מחזיק יותר מק"נ מקואות: מעשר הבת מן הכור. כור שלשים סאין וכי הוי הבת מעשר דליה אשתכח דג' סאין הויא: דהו להו. הנך אלפים בת: ו' אלפים סאין. שהן ק"נ מקואות ד' אלפים הוי מ' מאות סאין שהן ק' מקואות של מ' סאין ואלפים סאין נ' מקואות: מחזיק בתים שלשת אלפים. בים שעשה שלמה כתיב בדברי הימים: לגודשא. כשמודדין בו יבש: שידה. כמין ארגז תלוי בעגלה למרכז נסים חשובות: מגדל. מנשטי"ר {מישטי"ר: מנוון לשמירת אוכל} : ובו ספינה אלכסנדריה. עושה בה כעין צור ונותן פס מים מתוקים: טהורין. לפי שגדולים יותר מדאי ואין תורת כלי עליהן שהרי אינו מטולטלין מלא וריקון: שהן כוריים ביבש. שאדם יכול לגדוש אלמא גודשא תילתא ובכלי שגובהו כחצי ארכו ורחבו קאמר כים: מתני': גמ' לחיין דעלמא. אכל מבואות קאי: אי הכי. רישא דקתני הקורה שאמרו כו' ליתני נמי הקורות שאמרו ואימא מאי קורות קורות דעלמא: לחיין שנחלקו בהן ר"א וחכמים. דלר"א תרתי ולרבנן חדא זהו שיעורן כדמפרש מיהו סתמא לא כמר דייקא ולא כמר דייקא: הסרב. קו"ט {שמלה. כותנת (הבגד העיקרי של גבר ואשה בימי-הביניים)} : לחצי מצוי. שהכנים הלחי לפנים הרבה עד חצי אורכו של מצוי כזה: אין לו אלא חצי מצוי. שאסור להשתמש אלא מן החיו ולפנים: יש לו. דאין לו לא איצטריך לאשמעינן אלא הא אהא לאשמעינן דהימנו ולפנים מיהא מותר להשתמש: למעלה. כגון קורה היואלה מכותל זה ואינה נוגעת לכותל אחר דאיפליגו בה רשב"ג ורבנן (לעיל ע"א): הילמי. במסכת שבת בפרק שמנה פרקים [דף קה:]: הילמי שלמוייר"א {שלמוייר"א: מי-מלח (של שימורים)} בלע"ז: משום דקאי רבי כותיה. לעיל והא דתני אלא בר מניומי רבי היא וסבר לה כר' יוסי כדאוקימנא בחצר קטנה שנפרצה לגדולה: נימוקו עמו. טעמי ראיותיו מביא לו בכל מקום במסכת גיטין (ד' סז). מני שבת של חכמים וזהו שבתו של רבי יוסי: הילכתא מאי. בלחיין: עמא דבר. מה נהגו העם וכבר נהגו בלחי משאו: לכמא. לאפוקי מאן דחנקתיה אומלא: שהכל נהיה בדברו. לפניו ולאחריו לא כלום: ר"ט אומר בורא נפשות רבות. ואני שמעתי דר"ט בא לחייב אף ברכה אחריו בורא נפשות רבות ולא נהירא דאמרינן במס' נדה (ד' נא): יש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו ואמרינן לאתויי מאי והוינן בה ולרב פפא דמבבד אמיא כו' ולא אמרינן ולרבי טרפון דמחייב אמיא מאי איכא למימר אלא נראה לי דרבי טרפון אלפניו קאמר: (רש"י)

תוספות כמה מרובע יתר על העגול רביע. מפורש בכיצד מעברין (לקמן ד' נו:): ש"מ גודשא תלתא. אומר ר"ת דנפקא מינה לענין מקח וממכר אם התנה לתת לו סאה גדושה או לתקן לו כלי המדה: פוק חזי. פ"ה וכבר נהגו בלחי משהו וכיון דאין הלכה כרבי יוסי בלחי כ"ש בהילמי דאפילו רב הונא בר חנינא דפליג בלחיים מודה בהילמי ושרי לעשות מי מלח בשבת בשביל ליתן על עופות צלויין ואם נותן מלח על עופות ואח"כ נותן משקין עליהם הוי שרי אפילו לרבי יוסי שהשמנונית

ממתיק את המלח כדתנן בפ' שמנה שרצים (שבת ד' קח:): ואלו הן מי מלח המותרים נותן שמן בתחילה לתוך המים או לתוך המלח: (תוספות)

רפ"א וכמה כל שהוא. לפי שמלינו כל שהוא שיש לו שיעור וכדלמרין בפרק חלון (עט, ב) אמר רב יהודה חבית של שתופי מבוואות כריך שיגביה מן הקרקע טפח. ואקשינן עליה מדקתני צברייתא ומגביה מן הקרקע כל שהוא, ופרקינן מאי משהו נמי דקאמר טפח, ואקשינא הכא אפילו כחוט הסרבל. ומאי טעמא הדר ביה משום דר' יוסי נמוקו עמו. ומכאן משמע דהא דלמרין ר' יוסי נמוקו עמו אפילו במקום רבנן קאמרין. ומיהו לקמן (טז, ב) משמע דלא אמרין הכי, דלמרין החס: דריש רב נחמן משום רבנו שמואל אמרו יחיד נותנין לו סאתים שנים נותנין להם סאתים שלש נעשו שירה ונותנין להם שש, אמרו ליה שבתא רבנן ועבדת כר' יוסי, הדר אוקי אמורא עלויה ודרש דברים שאמרתי בפניכם טעות הן בידי. אלמא לית הלכתא כר' יוסי במקום רבנן ולא אמרו נמוקו עמו אלכא במקום יחיד, ורב רחומי הוא דהוא ס"ל הכי ולא קיי"ל כוותיה אלכא כרב יהודה דהדר ביה והא נמי רב רחומי משמיה דרב יהודה הוא אמר ליה, וכיון שכן לא קיי"ל כר' יוסי אפילו בלחיון אלכא כדלמר לה רב רחומי מעיקרא. ורבא נמי דלמר האלוהים אמרה, משמע נמי דלרמיא לדר' יוסי מהלכתא קאמר. ואבבי נמי אמר ליה לרב חנן בר רבא הלכתא מאי ואמר ליה פוק חזי מה עמא דבר, כלומר: דכרבנן נהגי, ואפילו למאן דלמרה אשתה מים ללמאן מ"מ כרב יהודה ורב רחומי קמייתא ורבא קיי"ל. וכן פסק הרב אלפסי ז"ל והרמב"ם ז"ל (הל' שבת פי"ז, ה"ב). ור"ח ז"ל נראה שפסק כר' יוסי דמהדר ביה רחומי, ודאבבי נמי אמרין דאיכא מאן דלמרה אשתה מים ללמאן, ומה שנראה לי כתבתי. (רפ"א)

דף טו א

איתמר לחי העומד מאליו אבבי אמר הוי לחי רבא אמר לא הוי לחי היכא דלא סמכינן עליה מאתמול כולי עלמא לא פליגי דלא הוי לחי כי פליגי היכא דסמכינן עליה מאתמול אבבי אמר הוי לחי דהא סמכינן עליה מאתמול רבא אמר לא הוי לחי כיון דמעיקרא לאו אדעתיה דהכי עבידי לא הוי לחי קא סלקא דעתך כי היכי דפליגי בלחי פליגי נמי במחיצה ת"ש העושה סוכתו בין האילנות ואילנות דפנות לה כשירה הכא במאי עסקינן שנטען מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא ליגזור דילמא אתי לאישתמושי באילן קמ"ל ת"ש היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד הכא נמי במאי עסקינן שעשאן מתחילה לכך אי הכי מאי קמ"ל [קמ"ל] חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה טפחים כדבעא מיניה אבבי מרבה ת"ש אילן המסיד על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלין תחתיו הכא נמי במאי עסקינן שנטעו מתחילה לכך אי הכי ליטלטל בכולו אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בית

סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה אלא בית סאתים ת"ש שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וקמה קצורה ושיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכי תימא הכא נמי שעשה מתחילה לכך בשלמא קמה לחיי אלא תל ונקע מאי איכא למימר אלא במחיצות כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה כי פליגי בלחי אביי לטעמיה דאמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא לטעמיה דאמר לחי משום היכר אי עבידא בידיה הויא היכר ואי לא הוי היכר ת"ש אבני גדר היוצאות מן הגדר מובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר שלשה צריך לחי אחר הכא נמי שבנאן מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא הוא דעבידא קמ"ל ת"ש דתני ר' חייא כותל שצידו אחד כנוס מחברו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נדון משום לחי הכא נמי שעשאו מתחילה לכך אי הכי מאי קמ"ל הא קמ"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי תא שמע דרב הוה יתיב בהווא מבואה הוה יתיב רב הונא קמיה אמר ליה לשמעיה זיל אייתי לי כוזא דמיא עד דאתא נפל לחיא אחוי ליה בידיה קם אדוכתיה אמר ליה רב הונא לא סבר לה מר לסמוך אדיקלא אמר דמי האי מרבנן כמאן דלא פרשי אינשי שמעתא מי סמכינן עליה מאתמול טעמא דלא סמכינן הא סמכינן הוי לחי לימא אביי ורבא בדלא סמכינן עליה פליגי הא סמכינן עליה הוה לחי לא ס"ד דהווא ברקא דהוה בי בר חבו דהווא פליגי בה אביי ורבא כולי שנייהו: מתני' בכל עושין לחיין אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ורבי מאיר אוסר ומטמא משום גולל

רפ"י העומד מאליו. שלא הוקבע שם לשם תיקון מצוי דלא הזמינוהו לכך: היכא דלא סמכינן עליה מאתמול שהיה. שם לחי אחר ונפל בשבת: לאישתמושי באלו. ויעלה ויתלוש ביום טוב: היה שם. בפסי ביראות תניא צפרק שני: חיכת הקנים. קנים מחוברים. חיכת שהיו נטועים כסדר מחיכה: דיומד. מפרש צפ' שני דיו עמודין עמוד אחד נראה כשנים שעשאו כמרזב ונוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב כדי עביד ד' דיומדין לד' הפילות יש לכל מחיכה ב' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן: כדבעא מיניה. צפרק שני: המסוך. נופו נוטה סמוך לארץ ראש הנוף בפחות מג' לקרקע ועיקרו במקום שמחובר לאלו גבוה עשרה: אין מטלטלין בו. אם היה היקפו יותר מבית סאתים כחצר המשכן ושיעור זה נתנו חכמים לכל היקף המתוקן ואינו מתוקן כל כרכו כגון למחילה שאין בה שתי וערב בהאי פירקא (ד' טז:): ולהיקף שלא הוקף לדירה צפ' שני (ד' כד.) והכא נמי אי בעומד מאליו מוקמת לה שפיר כו' הואיל ולא להכי עבידא יהבו ביה רבנן האי שיעורא: משום דהוי דירה שתשמישה לאויר. לעולם שנטעו מתחילה לכך והיקף לדירה הוא אצל דירה זו אינה עשויה לכורך תוכה אלא לכורך אויר שחוצה לה לדור שם שומרי השדות ועשויו' להציל מן החמה ואין מטלטלין בדירה זו אלא בית סאתים כדתינא צפ' שני (ד' כב.). כלל אמר ר"ש בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקפה וחצר ואפילו י' כורים מותר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור ללאו דירה הוא דעל כרחו הוא דר שם: שבת בתל. קדש עליו היום וקנה שם שביתה: גבוה עשרה. דאמרינן גוד אסיק מחילותיו

כל סביבותיו והרי הוא מוקף: וכן נקע. אחד מנתיקי הסלעים: והוא מד' אמות עד בית סאתים. הואיל ופכת באויר מחילותיו נעשית ביתו וכולו כארבע אמותיו הוא הלכך מהלך את כולו וחוליה לו אלפים אמה אבל אי הוה טפי מבית סאתים אין מחילותיו מועילות לו שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים להכי נקט מארבע אמות ואיך דאם היה פחות מד' אמות מאי מהלך את כולו איכא ומחילותיו מאי מהני בלאו מחילה נמי מקום לכל אדם ד' אמות צפרק מי שהוליאורו (לקמן ד' מא:): ופירות מקיפות אותה. שהניח גבוליה סביב מלקאור ופירות גבוהין י' עסקין: תל ונקע מאי איכא למימר. מימות עולם הן: היוצאות מן הגדר. זו למעלה מזו: למימר בניינא. שאם ירצה לעשות מחילה מכותל זה לכותל סכנגדו יתקשר באבנים הללו שכן דרך הבנאין לעשות ובענין אחר אינו יכול לדבק בנין חדש בבנין ישן: לסמוך אדיקלא. דקל היה עומד אצל פתח המבוי: הא סמכין הוא לחי. אלמא הלכה כאבוי: לימא בדלח סמכין עליה פליגי. ואבוי דשרי קשיא ליה האי עובדא דרב לא סמך אדיקלא ואנן קים לן הלכתא כאבוי בלחי העומד מאליו: ומתוך לא ס"ד. דוודאי בדסמכין עליה פליגי אבל לא סמכין דברי הכל אינו לחי כהוא עובדא דדיקלא דרב: ברקא. יליע: דהוה בי בר חבו. והיה עמוד הסומך את הליע עומד בראש מבוי אחר: ואפליגי בה כולי שנייהו. אבוי שרי למימר עליה ורבא אסר אלמא בדסמכין עליה פליגי והלכתא כאבוי בהא דזו היא אחת מיע"ל קג"ס שהלכה כאבוי: מתני' ומטמא משום גולל. אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמה עצמו ואפי' ניטל משם דתניא בפ' בהמה המקשה (חולין עב.) כל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק: (רש"י)

תוספות תא שמע העושה סוכתו. בפ' הישן (סוכה ד' כד:) מוקי לה דעביד לה בהוצא ודפנא דלא תקשי לרב אחא בר יעקב דאמר כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח פירוש שהרוח מנענעת' לכאן ולכאן אינה מחיצה ואמאי כשרה והא קאזיל ואתי ולפי זה לא פריך הכא מידי והוה מצי למימר ולטעמיך אי נמי משמע ליה דמיירי בכל ענין בין הוי רוב דופן מעובי האילן שאינו הולך ברוח בין דהוי רוב דופן מן הנוף: אי הכי מאי למימרא. ולא סגי בשינויא דלעיל דלא הוה נקט תרתי אטו חדא: תל ונקע מאי איכא למימר. ולא תקשי מכאן למ"ד מחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא שמה מחיצה דלא אתיא למעוטי אלא דבר שאינו ראוי להעשות בידי אדם כגון בעלי חיים: אבוי לטעמיה. היינו לחד לישנא דלעיל גבי היה גבוה מכ' ובא למעטו (ד' ה.) דקסבר דאפילו קורה משום מחיצה וכל שכן לחי ואותו לשון תופס עיקר ורבא לטעמיה דאמר לעיל אחד זה ואחד זה משום היכר ור"ח לא גרס לטעמיה אלא גרס בהדיא אבוי אמר לחי משום מחיצה ורבא אמר לחי משום היכר: לא סבר לה מר למסמך אדיקלא. אף על גב דרב הונא אית ליה בפירקין (ד' יז) שבת הואיל והותרה הותרה ולא צריך למסמך אדיקלא הא מסיק לקמן דמודה רב הונא היכא דליתנהו למחיצות דלא אמרינן הואיל והותרה הותרה אי נמי הכא לפי דברי רב היה מקשה: (תוספות)

רש"י אלמא אמר רב הונא צריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בית סאתים. ואם נטעו מתחילה לדירה אפילו יתר מבית סאתים ללאו כקרפף הוא אלא כבית דירה ממש הואיל ונטעו לשם דירה. ת"ש צבת בתל וכו'. ומבדייתא דקתני כל מחילה שנעשה בצבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחילה לא מאי לאקשווי, דהיא נמי כיון דנעשית בידיים לשם מחילה אע"פ שלא סמכו עליה מאתמו ועכשיו הוא דנעשית, מ"מ כיון דבידיים נעשית לשם מחילה גמורה היא ומודה בה רבא, והוא הדין נמי ללחי כי האי גוונא וכמעשה דרב דבסמוך דאחוי ליה לשמעיה קום אדוכתיך. אבוי לטעמיה. לא גרסי' ליה

ר"ח והרב אלפסי ז"ל. וכבר כתבתי בארוכה לעיל (ט, א ד"ה ולענין) בס"ד גבי פלוגתא דבין הלחיים. א"ל נסמוך מר אדקלא. איכא מ"ד לטעמיה דרב קאמר ליה, כלומר: אפילו לדידך דנראה ללא סבירא לך שבת הואיל והותרה הותרה מ"מ נסמוך מר אדקלא, אבל רב הונא לנפשיה ס"ל לקמן (יז, א) שבת הואיל והותרה הותרה. ומסתברא דרב הונא נמי מודה בהא הואיל וליתנייהו המחילות, וכדאמרין לקמן (סס) אמר לך רב הונא אנא דאמרי אפילו כר' יוסי ב"ר יהודה, עד כאן לא קאמר ר' יוסי ב"ר יהודה אלא התם הואיל וליתנייהו למחילות. ומהא דהכא איכא למשמע דהתם לאו דדרך דחייה בעלמא קאמר לה אלא דוקא, והכי נמי מסתברא דסתמא דמלתא רב הונא לא פליג ארבייה. ירושלמי (ה"ד): רב אזיל לחד אתר חמא לחד מבוי שריתיה בליחייא יהב ליה בחוטרא ואפליה, אמר ליה רב הונא דיקלא קיים. אמר ליה עינאי דרב הונא גביה ועינאי דרב לית אינון גביה אלא הריני אוסר להם משום קורה ולשבת הבאה אני מתיר להם משום לחי, שיהו יודעין שאם ינטל הדקל שאסור לטלטל. ואית דבעי מימר ללא יהון סברין כר' יהודה דר' יהודה אמר רחבה אע"פ שאינה בריאה. ר' חנינא לא אמר כן אלא רב אזיל לאתר חד, חמא ההיא מבוי שנטלה קורתו ואסר להם, א"ל רב הונא דיקלא קאים, א"ל עינאי דרב הונא גביה ועינאי דרב לית אינון גביה אלא הריני אוסר להם משום קורה ולשבת הבאה הריני מתיר להם משום לחי שיהו יודעין שאם ינטל הדקל שאסור לטלטל. ואית דבעי מימר ללא יהון סברין כר' יהודה דתניא תמן איזהו קרפף כל שהוא סמוך לעיר דברי ר' יהודה וכה אמר הכין, אמר ר' מנא כבית דירה עבד לה ר' יהודה. (רשב"א)

ב - טו דף

ור' מאיר מטהר וכותבין עליו גיטי נשים ור' יוסי הגלילי פוסל: **גמ'** תניא ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי לא פסין לביראות ולא גולל לקבר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי דתניא [\[דברים כד-א\]](#) ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל [\[דברים כד-א/ג\]](#)

א - טז דף

בעביטין בשליפין בקנים בקולחות מטלטלין בתוכה ובלבד שלא יהא בין גמל לגמל כמלא גמל ובין

אוכף לאוכף כמלא אוכף ובין עביט לעביט כמלא עביט הכא נמי כשנכנס ויוצא תא שמע נמצאת אתה אומר שלש מדות במחיצות: כל שהוא פחות משלשה צריך שלא יהא בין זה לזה שלשה כדי שלא יזדקר הגדי בבת ראש כל שהוא ג' ומג' עד ד' צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו כדי שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור כל שהוא ד' ומארבעה עד עשר אמות צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ כעומד כנגד העומד מותר כנגד הפרוץ אסור ואם היה עומד מרובה על הפרוץ אף כנגד הפרוץ מותר נפרצה ביותר מעשר אסור היו שם קנים הדוקרנים ועושה להן פיאה מלמעלה אפילו ביותר מעשר מותר קתני מיהת רישא מג' ועד ד' ובלבד שלא יהא בין זה לזה כמלואו תיבתא דרב פפא אמר לך רב פפא מאי מלואו נכנס ויוצא הכי נמי מסתברא מדקתני אם היה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור הא כעומד מותר שמע מינה לימא תיהוי תיבתיה דר' ה בריה דרב יהושע אמר לך וליטעמיך אימא סיפא אם היה עומד מרובה על הפרוץ אף כנגד הפרוץ מותר הא כפרוץ אסור סיפא קשיא לרב פפא רישא קשיא לר' ה בריה דרב יהושע סיפא קשיא לרב פפא העומד תנא סיפא עומד מרובה על הפרוץ רישא לרב הונא בריה דרב יהושע לא קשיא אידי דבעי למיתני סיפא עומד מרובה על הפרוץ תנא רישא פרוץ מרובה על העומד בשלמא לרב פפא משום הכי לא עריב להו ותני להו אלא לרב הונא בריה דרב יהושע ליערביניהו וליתננהו כל שהוא פחות משלשה ושלשה צריך שלא יהא בין זה לזה שלשה משום דלא דמי פסולא דרישא לפסולא דסיפא פסולא דרישא כדי שלא יזדקר הגדי בבת אחת פסולא דסיפא שלא יהא פרוץ כעומד פחות משלשה מני רבנן היא דאמרי פחות משלשה אמרינן לבוד שלשה לא אמרינן לבוד אימא סיפא כל שהוא שלשה ומשלשה ועד ארבעה

רס"ז עביטין. כר שתחת אוכף הגמל כדמתרגמינן (בראשית לא) בכר הגמל בעביטא דגמלא: שְׁלִפְיוֹן. משוואות: קולחות. קלחי ירקות: נמלאת אתה אומר כו'. רישא במס' כלאים (פ"ד משנה ד) תנינן לה: כל שהוא פחות מג'. כל גדר העשוי בקנים עומדין פחות מרובע ג': צריך שלא יהא בין זה לזה ג' כדי שלא יזדקר הגדי בבת ראש. כלומר להדיח בלא עכוב דדקירת גדי מבטל לה מתורת לבוד ואם אין בין זה לזה שלשה אפילו פרוץ מרובה על העומד כגון קנים של שתי אלכענות וריוח ב' טפחים בין זה לזה כשר דכל ריוח פחות מג' אמרי' לבוד וכולו הוי עומד: ומג' ועד ד'. ולא ד' בכלל: צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו. וכל כמה דלא הוי כמלואו אע"ג דהוי ריוח שלשה כיון דעומד רבה עליו ליכא למימר אחי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה והוה ליה פתחים: ואם היה פרוץ כו'. לקמן מתרץ לה אם היה פרוץ כעומד הוה ליה למיתני: אף כנגד העומד אסור. לזרוע דלא אלים עומד בפחות מד' למישרי כנגדו היכא דפרוץ רבה עליו: ועד עשר. ועשר בכלל אבל יותר מי' כגון עומד י"ב או ט"ז לא מאי למיתני שיעור פירכתו במלואו דאפילו בציר ממלואו דאיכא פירכא יותר מעשרה מיתסר כולו כדתני סיפא: כנגד העומד מותר. הואיל והיקף חשוב הוא וה"ה אם היה פרוץ מרובה ולקמן מתרץ לה הרי כאן שלש מדות במדה ראשונה דקנים פחותים מג' לא קפדינן אמלואו כיון דמלואו לא הוי פירכא שלשה ואפי' איותר ממלואו לא קפדינן עד דאיכא פירכא שלשה ובמדה שניה קפדינן אמלואו דהא איכא שיעור פירכא למיהוי קרוי אויר אחי אויר המרובה ומבטל לעומד דאפילו כנגדו אינו מתיר ובמדה שלישית דאיכא עומד חשוב אויר לא מבטל לה לגמרי ומתיר מיהא כנגדה: ואם היה עומד מרובה כו'. אכולה קאי ואפילו אעומד מג' ועד ד' דהא קתני בה נמי צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו הא בציר ממלואו שרי: נפרצה ביותר מי' אסור. ואפי' כולו עומד: היו שם קנים הדוקרנין. משופין כדקר נעליין בארץ ועשה להן פאה קלועה מלמעלה מזה לזה: אפי' ביותר מעשר אמות מותר. לכורת הפתח מהניא בכלאים אף ליותר מעשר: מאי מלואו נכנס ויוצא. והכי משמע ברייתא כל שהוא ג' ומג' ועד ד' צריך שלא יהא בין זה לזה מילואו נכנס ויוצא שלא יהא פרוץ כעומד בנכנס ויוצא דהוה ליה פרוץ מרובה ואם היה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור הואיל והוקף בדבר

שאינו חשוב שאין בו רוחב ד': איידי דתנא רישא פרוץ מרובה על העומד. אסור ללא סגיא ללא קתני לה לגלויי אמלואו ללאו מאומאס קאמר דקמ"ל הא כעומד מותר אף כנגד הפרוץ: תנא סיפא עומד מרובה על הפרוץ. אע"ג ללא אינטריך ליה דהא מגופה שמעת מינה דאפי' יא עומד כפרוץ פרי מדתנא ליה שלא יהא פרוץ כעומד ותלמינן לה בנכנס ויולא הא בלמאס פרי וכו"פ עומד מרובה על הפרוץ אלא משום רישא תנא סיפא ולא משום למידק מינה הא כפרוץ אסור: רישא לרב הונא לא קשיא איידי דבעי למיתני סיפא עומד מרובה על הפרוץ. מותר ללא סגי ללא קתני לה דקמ"ל הא כפרוץ אסור: תני נמי רישא פרוץ מרובה על העומד. אע"ג ללא אינטריך דהא אפי' כעומד נמי אסור: בשלמא לרב פפא. דאמר פרוץ כעומד מותר: משום הכי לא עריב. ג' בהדי פחות מג' ולמיתני כל שהוא פחות מג' וג' כריך שלא יהא בין זה לזה ג' ללא מאי למימר כריך שלא יהא בין זה לזה ג' דכיון דעומד ג' לא איכפת לן אי פרוץ נמי ג' דהא פרוץ כעומד מותר ומשום הכי אפסקיה לאתנייה גבי פחות מד' למיתנא ביה כמלואו ליהוי משמע בנכנס ויולא: אלא לרב הונא. דאמר פרוץ כעומד אסור אפי' כנגד העומד: ליערב. ג' בהדי פחות מג' וליתני כריך שלא יהא בין זה לזה ג' טפחיה: משום דלא דמי. פסולא דפחות מג' לפסולא דג' דפסולא דפחות מג' לא הוי מאי למיתני בפרוץ מרובה על העומד לכל כמה דלא הוי פרוץ ג' אע"ג דעומד טפח ופרוץ טפחיים כשר ומאי מטא פרוץ לשלשה אשמעי' דבהכי מקרי פרוץ משום יזדקר גדי: פסולא דסיפא. היכא דעומד ג' לא מיפסל משום דיקור גדי דאי הוה עומד מרובה לא הוה חיישין לגדי אלא משום מאי מיפסיל בפרוץ ג' משום דהוי פרוץ כעומד ותנא לאגמורי מדות דמחילתא קאתי ומאי לחדושי טעמיה ומתלייה בפסולא אחרינא תנייה: פחות מג' מני רבנן היא. מדקא מפליג בין פחות מג' לג' פ"מ רבנן היא דמפלגי נמי בין פחות מג' לג': אימא סיפא כל שהוא ג' ומג' ועד ד'. מדקא מפליג בין פחות מד' לד' דקאמר פחות מד' אם פרוץ יתר עליו אף כנגד העומד אסור וד' גופיה קתני סיפא דמתיר כנגדו ואף על גב דפרוץ יתר עליו פ"מ רבן שמעון בן גמליאל היא: (כ"ז)

תוספות דאין זה סוגיית הש"ס דמשני במעדיף ואינו חושש על קושייתו ועוד קשה דפי' בדברא אם היו נתונים שתי נותני ערב ואיכא סכך כשר טפי ובפ"ק דסוכה (ד' ט:): תנן גבי העושה סוכתו תחת האילן אם היה הסיכוך הרבה מהן או שקצצן כשירה ומוקי לה בגמרא כשחבטן ופ"ה שם כשעירבן ואין ניכר איזהו פסול ואיזהו כשר ועוד דדוחק הוא דאמוראי מסקי אליבא דמ"ד פרוץ כעומד אסור דלא קי"ל הכי ועוד דלא פריך בסמוך כי מוקי נמי ביוצא ונכנס גבי שיירא והא אפשר לצמצם והתם ליכא לשנויי לרבא כי הכא ונראה כגריסת ר"ח דגריס והא אי אפשר לצמצם שישתום כל האויר ונמצא שאין הכשר מרובה על האויר ועל הפסול או אפי' כמוהו ופריך לכולי עלמא ומשני ר' אמי במעדיף שבודאי יסתום כל האויר ורבא אמר אפי' תימא שאינו מעדיף אם היו נתונים שתי נותנו ערב ואז נסתם כל האויר אבל אין לפרש דדווקא כענין זה אהני לרבא ולא במעדיף דגזר דילמא לא יעדיף דבכל הספרים גרסי' בפ"ק דסוכה (ד' טו:): רבא אמר אפי' תימא בשאינו מעדיף: מארבעה עד עשר גרסי' ולא גרסינן עד ארבע אמות: אימא סיפא כל שהוא שלשה ומג' ועד ד' כו'. סיפא גופה היה יכול להקשות דלא אתיא כרבנן כדקאמר הש"ס מדלא מתיר עומד שלשה כנגדו וכרשב"ג נמי לא אתיא מדקאמר וצריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו ולרשב"ג אפי' יותר ממלואו אין בכך כלום כיון דליכא ד' כלבוד דמי אלא כד דרך הש"ס שמתחיל קושיא מרישא כשיכול וכה"ג איכא פ' כירה (ד' לט:): גבי חמין שהוחמו בשבת: (תוספות)

רשב"א שלש מדות במחילה. כלומר: במחילת כלאים, ואלו הן השלש מדות, ראשונה כל שהוא פחות משלשה כריך שלא יהא בין זה לזה שלשה כדי שלא יזדקר הגדי בבת ראשו, דמחילה גרועה היא ובקיעת גדיים מבטלחה. השנייה כל שהוא משלשה ועד ארבעה ולא ארבעה בכלל, כריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו, בנכנס ויולא לרב פפא או אפילו כמלואו מכוון לרב הונא. ואם היה פרוץ כמלואו אף כנגד העומד אסור, דמחילה גרועה היא עדיין שאינה מתרת אפילו כנגד העומדת, ומיהו חשיבא מקמייתא דבקיעת גדיים לא מבטלה לה. השלישית ארבעה ומאדעיה ועד י' אמות להתיר

כנגד הפרוץ כריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו, בנכנס ויזאל לרב פפא אי נמי אפילו כמלואו מכוון לרב הונא. אבל אם היה כמלואו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כנגד הפרוץ אסור, אבל כנגד העומד מיהא מותר דמחילה חשובה היא ואין בקיעת גדיים ולא אפילו פרוץ מרובה מצטלן את העומד שלא להתיר כנגד העומד, אבל כנגד הפרוץ מיהא אסור. אבל אם היה עומד כפרוץ שהוא כאילו עומד מרובה לרב פפא אי נמי עומד מרובה ממנו על הפרוץ לרב הונא, אפילו כנגד הפרוץ מותר, ולאו דוקא במדה שליטת כן אלא אפילו בכל המדות כן. והא דקתני במדה השניה כדי שלא יהא פרוץ כעומד, פירושו לדעת רב פפא כדי שלא יהא פרוץ כעומד בנכנס ויזאל. נפרצה ביתר מעשר אסור. כלומר: כנגד הפרוץ, שאף על פי שהעומד רבה עליו כיון שהוא פרוץ יתר מעשר פרצה היא ואין העומד מהירתה, אבל כנגד העומד מיהא מותר. והא לאו מדה רביעית היא חשיב לה, משום דתנא מדות המחילות שיש כנגדן פרצה יתרה מן המחילה קהשיב, כלומר: שמחילה שהיא ופרצתה מותרין ואף ע"פ שפרצתה מרובה ממנה והיינו מדה הראשונה ובכללה קנים הדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה. ויש מחילה שהיא ופרצתה אסורין בין שפרצתה מרובה ממנו לרב פפא בין שפרצתה אפילו כמוה לרב הונא, דהיינו כאילו פרצתה מרובה והיא מדה שניה. ויש מחילה שהיא עצמה מותרת ופרצתה אסורה, ואע"פ שפרצתה יתרה ממנה ולכולי עלמא, והיינו מדה שליטת, ובכללה פרצה יתרה מעשר שהיא מותרת ופרצתה אסורה.

(כ"ד"א)

ל.

נראה

כן

אסורה.

פרצתה

ב

-

טז

דף

אתאן לרבן שמעון בן גמליאל דאמר פחות מארבעה לבוד דאי רבנן משלשה ועד ארבעה שלשה וארבעה חד הוא אמר אביי מדרישא רבנן סיפא נמי רבנן ומודו רבנן דכל למישראל כנגדו אי איכא מקום ארבעה חשיב ואי לא לא חשיב רבא אמר מדסיפא רבן שמעון בן גמליאל רישא נמי רבן שמעון בן גמליאל וכי אמר רבן שמעון בן גמליאל אמרי' לבוד הנ"מ למעלה אבל למטה הוה ליה כמחיצה שהגדיים בוקעין בה לא אמרי' לבוד תא שמע דפנות הללו שרובן פתחים וחלונות מותר ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ שרובן סלקא דעתך אלא שריבה בהן פתחים וחלונות מותר ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ הא כפרוץ אסור תיובתא דרב פפא תיובתא והילכתא כוותיה דרב פפא תיובתא והילכתא אין משום דדייקא מתני' כוותיה דתנן לא יהיו פרצות יתירות על הבנין הא כבנין מותר: **מתני'** מקיפין שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה ובלבד שלא יהו בין חבל לחבירו שלשה טפחים שיעור חבלים ועוביין יתר על טפח כדי שיהא הכל עשרה טפחים מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים בשיירא דברו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים לא דברו בשיירא אלא בהווה כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה דברי רבי יוסי בר' יהודה וחכמים אומרים אחד משני דברים: **גמ'** אמר רב המנונא אמר רב הרי אמרו עומד מרובה על הפרוץ בשתי הוי עומד בעי רב המנונא בערב מאי אמר אביי תא שמע שיעור חבלים ועוביין יתר על טפח שיהו הכל עשרה טפחים ואי איתא למה לי יתר על טפח ליעביד פחות משלשה וחבל משהו פחות משלשה וחבל משהו פחות מארבעה וחבל משהו ותיסברא האי פחות מארבעה היכא מוקים ליה אי מוקים ליה תתאי הוה ליה כמחיצה שהגדיים בוקעין בה אי מוקים ליה עילאי אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה אי מוקים ליה במיצעי הוה ליה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות שמעת מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות הוי עומד אלא רב המנונא הכי קא מיבעיא ליה כגון דאייתי מחצלת דהוי ז' ומשהו וחקק בה ג' ושבק בה ד' ומשהו

ואוקמיה בפחות מג' רב אשי אמר מחיצה תלויה איבעיא ליה כדבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקלו חכמים במים: מקיפין בקנים וכו': בשירא אין ביחיד לא והתניא ר' יהודה אומר כל מחיצות שבת לא התירו ליחיד יותר מבית סאתים כדאמר רב נחמן ואיתימא רב ביבי בר אבבי לא נצרכא אלא ליתן להן כל צרכן ה"נ ליתן להן כל צרכן היכא איתמר דרב נחמן ואיתימא רב ביבי בר אבבי אהא דתנן כל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה דברי ר' יוסי בר' יהודה ומי א"ר יוסי בר' יהודה הכי והתניא אחד יחיד ואחד שיירא לחבלים ומה בין יחיד לשיירא יחיד נותנין לו בית סאתים שנים נותנין להם בית סאתים ג' נעשו שיירא ונותנין להן בית שש דברי ר' יוסי ברבי יהודה וחכמים אומרים אחד יחיד ואחד שיירא נותנין להן כל צרכן ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי אמר רב נחמן ואיתימא רב ביבי בר אבבי לא נצרכא אלא ליתן להן כל צרכן: דרש רב נחמן משום רבינו שמואל יחיד נותנין לו בית סאתים ב' נותנין להן בית סאתים ג' נעשו שיירא ונותנין להן בית שש שבקת רבנן ועבדת כר' יוסי ברבי יהודה הדר אוקים רב נחמן אמורא עליה ודרש דברים שאמרת לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו יחיד נותנין לו בית סאתים שנים נותנין להן בית סאתים שלשה נעשו שיירא ונותנין להן כל צרכן

ר"י אהאן לרשב"ג וכו'. כלומר עד ד' ולא ד' ככלל דהא הנא צבא אחריתי כל שהוא ד' ומד' עד י' אמות. אהאן לרשב"ג דקא מפליג נמי בין פחות מד' לד': ה"ג דאי רבנן מג' ועד ד' ג' וד' חד הוא. מג' ועד ד' בתמיה היכי מפליג ד' מג' דקתני עד ולא עד ככלל דתני סיפא כל שהוא ד' כו' הא לרבנן ג' וד' חד הוא: הני מיכי למעלה. כעין קורה: מתני' מקיפין ג' חבלים. אשיירא שחנתה צבקה קאי: זה למעלה מזה. על גבי יתדות סביב מן התחתון לקרקע פחות מג' והוי כולו עומד דלכבוד דמי וממנו לאמנעי פחות מג' הרי ששה עומד פחות ב' משהויין בשני האוירין ומאמנעי לעליון פחות משלשה הרי בשלשה אוירין תשעה עומד פחות שלשה משהויין: שיעור עובי החבלים יותר על טפח. שלשה משהויין כדי שיהו הכל עשרה טפחים: ומקיפין בקנים. נעולים ועומדים זו היא מחיצה של שתי אצל של חבלים הויא מחיצה של ערב: בשיירא דברו. הקילו אכלו שאינן כריכים אלא או שתי או ערב שתי כגון קנים ערב כגון חבלים אצל ליחיד לא הקילו עד שיהא בה שתי וערב: כל מחיצה שאינה כו'. רבי יוסי פליג עליה דאבוב דמתניתין וקאמר דאפילו לשיירא בעינן שתי וערב: אחד משני דברים. או שתי או ערב: גמ' הרי אמרו עומד מרובה על הפרוץ בשתי הוי עומד. אע"ג דאיכא פרטות כדתנן לעיל ולא יהו פרטות יתירות על הבנין וסתם כלי בהמה של שתי הוא שעומד על גבי קרקע: בערב מאי. מחבלים דמתני' ליכא למילף הכשירה דהתם כולו עומד הוא דלכבוד דמי: לעבד. אויר האחד פחות משלשה וחבל משהו וכן שני דהוי להו ששה עומד והאויר השלישי פחות מארבעה וחבל משהו ותיחשך פירטת הד' בעומד של ששה: שהגדיים צוקעין בה. ואפילו למעלה ממנו עומד י' טפחים שלימין הא קיימא לן מחיצה תלויה אינה מתרת: עילאי. באויר השלישי שהוא עליון: אתי אוירא. דמן החבל ולרקיע: ודהאי גיסא. שממנו ולאמנעי דהוי נמי אויר כיון דהוי יותר משלשה ומבטיל ליה לחבל ואין כאן אלא ו' תחתונים: ואי מוקי לה באמנעי. אין כאן עומד מרובה על הפרוץ אלא אם כן תכרך שתי רוחות לבטלו: אלא. כיון דלא משכחת לה רב המנונא הכי קמיבעיא ליה: ושבת בה ד'. שלימין למעלה ומשהו למטה: ואוקמיה. להך גיסא דמשהו פחות מג' סמוך לקרקע דהשתא הוה ליה עומד מרובה על הפרוץ מרוח אחת ואוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא נמי ליכא למימר הואיל ועומד מרובה על האויר דתותיה מיניה: מחיצה תלויה מיבעיא ליה. מחללת עשרה שהגביהה מן הקרקע שלשה או יותר מיבעיא ליה לרב המנונא אי מבטל העומד לפרוץ שמתחתיו הואיל ופחות ממנו או לא: אלא במים. להתיר למלאות כגון גזוזטרא שהיא למעלה מן המים בפרק כיצד משתתפין (לקמן ד' פז): כל מחיצות שבת. בהנך מחיצות רעועות שהן דשתי או דערב קאמר שהתירוס לרבים ע"י הדחה: לא התירוס ליחיד. אי הקיף בהן יותר

מבית סאתים ואף על גב שהוקף לדירה שהרי לדור בהן בלילי שבת הקיפוס מערב שבת הא בית סאתים מיהא שרי: ליתן להן כל ארכן. דהא דקאמר רבי יהודה בשיירא דברו ולא ליחיד ליתן לו כל ארכו בהנך מחיאות קאמר אבל בית סאתים ודאי יהבינן ליה האיל ולדירה הקיפה ובהא שיירא עדיפא. דיהבינן להו כל ארכן: לחבלים. מותר בהיקוף חבלים אע"פ שאין כאן אלא ערב: נותנים לו בית סאתים. במחילה זו אבל במחילה מעלייתא כמה דבעי: שלא יהא בית סאתים פנוי. שלא יקיפו יותר מכדי ארכן בית סאתים: ליתן להם כל ארכן. הא דקאמר רבי יוחי דמתני' דאינה מחילה אינה מחילה לכל ארכן אבל מחילה היא לבית סאתים לאחד ולבית שש לשיירא: (ה"י)

תוספות והלכתא כרב פפא. אין לתמוה דהכא קי"ל פרוץ כעומד מותר ובפ"ב דחולין (ד' כט.) מסיק לכ"ע מחצה על מחצה אינו כרוב ומייתי עלה ההיא דתנור והכא לא מייתי לה ושמא יש לחלק בין מחיצות לאיסור וטומאה: אי מוקי לה בי מיצעי הוה ליה עומד מרובה על הפרוץ מב' רוחות. ולא הוה ליה עומד משום דאתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה לעילאי וקשה להשר מקוצי דאכתי נעביד פחות מג' וחבל משהו ופחות מג' וחבל משהו ופחות מג' וחבל חצי טפח ומשהו ולמה לי עוביו יתר על טפח ושמא בענין זה אתי למיטעי: (תוספות)

רשב"א סיפא אתאון לרשב"ג. דקא סלקא דעתך דכל מחילה שהיא יתרה על המדה שאנו אומרים בה לבד מחילה חשובה היא ומתרת כנגדה, א"כ סיפא דקתני דמשלשה ועד ארבעה פרטתה אורחתה ואע"ג דאיכא מחילה חשובה דנפקא מתורת לבד לרבנן ש"מ לאו רבנן היא אלא רשב"ג דאמר בפחות מארבעה אמרינן לבד, אלמא כל פחות מארבעה לא חשיבא ומשום הכי אינה מתרת אפילו כנגדה ואתיא כרשב"ג. ואיכא למידק טובא דאי סיפא כרשב"ג דאמר כל פחות מארבעה אמרינן לבד, א"כ שלשה ומשלשה ועד ארבעה היאך הולכין בו בחר פרטת כמלואו, אפילו נפרט לגמרי נמי כעומד דמי דאמרינן לבד כדאמרינן במדה ראשונה לרבנן. ועוד למה לי דקתני שלשה ומשלשה ועד ארבעה, דמשמע הא פחות משלשה לא, אפילו ליכא אלא קנה מכאן וקנה מכאן נמי, והוה ליה למימר כל שהוא פחות מארבעה אריך שלא יהא בין זה לזה ארבעה כדתייא במדה ראשונה לרבנן. וליכא למימר סיפא אתאון לרשב"ג לאו דוקא אלא לאפוקי מדרבנן קאמר ולעולם סיפא דלא כרשב"ג, והך קושיא דלא אחי כרבנן הוה מצי לאקשווי מסיפא, דהא ליתא דכיון דקאמר סיפא אתאון לרשב"ג איברא משמע דכרשב"ג מיהא אחיא. ורתיי הרב ר' אברהם ב"ר דוד ז"ל שפירש אחיא כרשב"ג דלא חשיבא ליה מחילה פחותה מד', ומיהו פליגא עליה דחיהו אית ליה לבד והאי לית ליה לבד. ואינו מחזור בעיני כלל, דא"כ מצינו תנא דאית ליה בלבד כרבנן ואפ"ה פחות מד' לא חשיב ליה למשרי כנגדו, וא"כ אמאי מפיק לה מדרבנן לימא דרבנן הוא דאית להו הכי וכדתיירץ נמי אבוי דהיינו תירוטיה. וגם כן אי אפשר לומר דהשתא הוה ידע דאפילו לרשב"ג בקיעת גדיים מבטלה למחילה דלמטה, דאכתי לא ידעינן להווא טעמא דרבא הוא דחדיית ליה. ועוד דאי ידע לה א"כ מאי קשיא ליה רישא רבנן וסיפא רשב"ג, כולה רשב"ג היא וכדתיירץ רבא. ועוד קשיא לי דאפילו לאוקמתיה דרבא לא סליק לן תירוטא, דא"כ דרשב"ג מודה דבקיעת גדיים מבטלת מחילה, א"כ כל שהוא שלשה ומשלשה ועד ארבעה מפני מה אין בקיעת גדיים מבטלתה, מאי אמרת כיון דהווא לה שלשה חשיבא קתא ואפילו לרשב"ג ולא מבטלה לה בקיעת גדיים, א"כ הדרא קושין דלדוכתא דאפילו נפרטת ביותר מכדי מלואה כל היכא דאיכא שלשה תו לא מבטלה לה בקיעת גדיים ואמרינן לבד ואפילו כנגד הפרוץ מותר. והדבר אריך לי תלמוד. רבא אמר מדסיפא רשב"ג רישא רשב"ג וכו'. ולדברי רבא אפילו שלשה חשיבא למישרא כנגדו וקיימא לן כרבנן. וכן כתב הראב"ד ז"ל. ומה שאמרו כאן במחילות אלו דכל שהוא ארבעה ומארבעה ועד עשר דאפילו פרוץ מרובה על העומד כנגד העומד מותר, לא שנו אלא לענין מחילות כלאים אבל לשבת לא, דאפילו במחילה אמה וחצי (אמה) ואמרא למעלה (לעיל י, ב) דאתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה, חוץ מפחות משלשה דאמרינן לבד וכל לבד כעומד ממש דמי, וכדאמרינן לקמן בסמוך גבי חבלים דקרינן ליה עומד ממש. והלכתא כותיה דרב פפא משום דדייקא מתני' כותיה. והא דפסקינן הלכה בפרק שני דחולין (כט, א) גבי שחיטה דלכ"ע מחלה על מחלה אינו כרוב, לדברי הראב"ד ז"ל שכתבנו למעלה (טו, ב ד"ה הכי) לא תקשי מידי, דהתם שחיטה לאורייתא ברובה תליא ובדאורייתא אזלינן לחומרלא,

אבל מרובה על העומד המחילת דרבנן ולקולא. אבל כבר דחינו למעלה (יא, א ד"ה מאי) שאין (הרוב) הדברים נראין כן. ובהוס' (חולין כט, א ד"ה דכולי עי"ש) תיראו דיך לחלק, דהתם בדבר החלוי בחיות הבהמה. ומסתברא דהתם הלכו בו לחומרי יותר, וכמו שאמרו בירושלמי דמכלתין בריש פרחין (ה"א) גבי קורה שמקצתה למעלה מעשרים ומקצתה למטה מעשרים רב אמר סוף שעורין להקל ר' חייא בשם ר' יוחנן מבוי שקורתו למעלה מעשרים אמה וכו' ר' חלקיה בשם ר' אחא אפילו כרב אחיא דרב אמר שחיטה מחלה למחלה כשרה ולמה אמרו פסולה מפני מראית העין. אי מוקי ליה עילאי אחי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטלי ליה אי מוקי ליה בי מיצעוי הוא ליה עומד מרובה על הפרוץ משני אדדין. כלומר: ולא הוא עומד. והא דאמרין לעיל (י, ב) לעולם הוא עומד דחויא בעלמא היא, כלומר: מהא לא נשמיענה. ומיהו הכין הלכתא דלא הוא עומד, מדאמרין הכא להדיא דלא הוא עומד. ואית לי למידק אשמעתין בהא נמי דמוקי ליה בי מיצעוי נימא ביה אחי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי ליה כדאמרין באידך. ויש לי לומר דאין הכי נמי, אלא כיון דאשכח בהא טעמא חדתא אתא וחדיה ואגב אורחיה קמ"ל. ואי נמי יש לי לומר דכתיב האי גוונא לא אמרינן אחי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, משום דלכוד להקל אמרינן ולא להחמיר. והלכך כל שאתה בא לומר אחי אוירא דלמעלה מן החבול העליון דהיינו אוירא דעלמא ומבטל ליה לא אמרינן לכוד והרי החבול העליון מפסיק בינו ובין אוירא דעלמא, וכי אמרת דמכל מקום אוירא דבינו בינו מבטל ליה אמרינן לכוד, וזה נראה לי עיקר. אח"כ חזרתי וראיתי דאפילו להחמיר אמרינן לכוד במבוי שרצפו בלחיים (לעיל ט, א), ולפיכך התירוץ הראשון עיקר. ורב המנונא הכי מיצעוי ליה. כך הגירסא ברוב הספרים. ופירושה: דכיון דלחינו לראיתו של אבוי ממילא אדחיא בעיא דרב המנונא דהא לא משכחת לה דהתם נמי אמרינן הכי היכי משכחת לה, ומשום הכי לא אצטריך למימר הא דרב המנונא היכי משכחת ולאוקמה במחללת שבעה ומשהו, אלא מיד שדחה דברי אבוי הרגיש הוא בעלמא בקושיא ופירש דרב המנונא הכי קא מיצעוי ליה, כן נראה לי. ויש ספרים דגרסי אלא הא דרב המנונא היכי קא מיצעוי ליה ואין אורך. ולענין פסק הלכה: כיון דהא דרב המנונא לא אפשיטא אפילו בשהיתה מחללת שבעה ומשהו וחקק בה שלשה ואוקמה בפחות משלש סמוך לקרקע אינה מתרת, דמחילת ערב לא אמרינן עומד מרובה על הפרוץ ואפילו במחילה רביעית, ואע"ג דהיא גופה דרבנן היא מ"מ עיקר מחילת דאורייתא ואזלינן בהו לחומרא כשל תורה. כן נראה לי. אבל הראב"ד ז"ל כתב בהא זה לשונו: ומסתברא מדאמר רב אשי מחילה תלויה איבעי ליה לרב המנונא וכו', ומכלל דכתיב האי גוונא פשיט ליה דמחילה היא דמקשינן ערב לשתי דהאיד לאו תלויה היא. מתני': מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים בשירא דברו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים לא דברו אלא בהווה כל מחילה שאינה של שתי וערב אינה מחילה דברי ר' יוסי ב"ר יהודה וחכ"א אחד משני דברים. ושלש מחלוקות בדבר. ר' יהודה סבר שאין נותנין כל אורכן אלא לשירא בלבד שהיא של שלשה אנשים או יותר, ואע"פ שהקיפיה מערב שבת לדירה, מפני שאין מחילת גמורות. אבל בית סאתים נותנין להם בין לאחד בין לשנים כפי מה שנאמר בגמרא, וה"ה נמי לקרפף שלא הוקף לדירה, דלר' יהודה אין הפרש בינו לקרפף שלא הוקף לדירה ונותן להם בית סאתים כחצר המשכן בקרפף שלא הוקף לדירה. וחכמים אומרים לא דברו בשירא דוקא אלא אפילו ליחיד נותנין לו כל ארכו במדבר, וכל שכן בשירא דהרי זה בקרפף שלא הוקף לדירה. ור' יוסי ב"ר יהודה סבר דאפילו בשירא אין נותנין להם כל ארכו אלא בית סאתים בין ליחיד בין לשנים, אבל שלשה נעשו שירא ונותנין להם שש סאין בין בישוב בין במדבר. ובזה חלוק על אביו. וכן מפורש בירושלמי (ה"י) דר' יוסי בשיטת אביו ביחיד וחלוק על אביו בשירא. וכן ודאי נראה, שהרי לא נחלקו חכמים ור' יהודה בשירא כלל אלא ביחיד, וכיון דלרבנן שירא נותנין להם כל ארכו אפילו לר' יהודה כן. ותדע לך עוד דהיתר בית סאתים אינו מחשיב אותו במשנתו כלל ואינה מחילה קרי ליה, דהא לר' יוסי דאמר אינה מחילה ואפ"ה מודה הוא דנותנין להן בית סאתים. ועוד דהא מקשינן בגמרא על הא דר' יהודה בשירא אין יחיד לא, ופריקו לה אמר רב נחמן ואיתימא רב יבבי בר אבוי ליתן להן כל ארכו, אלמא מודה בשירא דנותנין להן כל ארכו. והוארכתי לכתוב כן מפני שראיתי בפירוש הראב"ד ז"ל שפי' דר' יוסי לפרש דברי אביו בא, ור' יוסי ב"ר יהודה אינו חולק על אביו דלא שרי, אלא לפרש דברי אביו כדי שלא תהא סבור שלא חלק ר' יהודה אלא בקנים או בחבלים, אלא כל מחילה שאינה של שתי וערב אינה מחילה עכ"ל. ונראה מדבריו כי ר' יוסי לא בא לחדש דבר אלא זה, ודבריו ודברי אביו אחדים הם. ואי אפשר לומר כן כמו שאמרתי. ועוד דא"כ אף בשירא תהא הלכה כמותו שהרי לא פסק שמואל כוותיה ביחיד אלא משום דקאזי אבוי בשיתיה, ואי בשירא קיימי נמי בחדא שיטתא, מאי שנא שירא

ללא פסק בה כוותיה, ול"ע. ואפשר שהרב ז"ל ולא אמר שעומדין בשיטה אחת אלא ביחיד בלבד, ור' יוסי בא לפרש דברי ר' (מאיר) [יהודה] שהולק על חכמים ולא בקנים וחבלים בלבד אלא בכל מחיצה עשויה שתי וערב אין מהירין ביחיד אלא בשיירא. והוא הדין לקרפף שלא הוקף לדירה שנתנין להו לר' יוסי שש סאין, ולמעלה משלשה לפי חשבון, ואע"ג ללא הוקף לדירה כלל כיון ששבתו בתוכו. ולרבנן נמי כיון שהן שובתין בתוכו נותנין להן כל כרכן בין ליחיד בין לשיירא. ולא אמרו קרפף בית סאתים אלא למי שאינו שובת בתוכו. ובהדיא הניא בתוספתא (פ"ב, ה"ג) שיירא ששבתה בתל גבוה עשרה טפחים ובנקע עשרה טפחים ובגינה מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שימלאו את כולה ולא שיירו בה אלא בית סאתים, אם אין בכולה אלא בית סאתים מטלטלין בתוכה ואע"פ שאין ממלאין את כולה ע"כ. ונראה שיש קצת שבוש בתוספתא ולא גרסינן ולא שיירו בה אלא בית סאתים, אלא הכי גרסו' בה, ולא שיירו בה בית סאתים. ותנא בתרא טפי לתנא קמא לאפילו יחיד בישוב נותנין לו כל כרכו, דקסבר דכיון דמחיצות נינהו אפילו בישוב ואפילו ביחיד נותנין לו כל כרכו. ואיפסקא הלכה כר' יוסי ביחידים שאין נותנין להם כ"א בית סאתים, ומשום דקיימא ר' יוסי ור' יהודה אבהו בחדא שיטתא. אבל בשיירא נותנין להן כל כרכן משום דהלכה כחכמים. ועוד דבין לר' יהודה בין לת"ק בין לתנא בתרא בשיירא שון, והלכך בשיירא נותנין להן כל כרכו, ואפילו בקרפף שלא הוקף לדירה וכלאיתא בתוספתא כדתניא לעיל. ועוד אמר לקמן בפרק כל גגות (ג, א) גמרא גג גדול שנפרץ לגג קטן א"ר יהודה שלש קרפפות זה בלד זה וזה בלד זה ושנים החיצונים מגופפין ואמנעני אינו מגופף ויחיד בזה ויחיד בזה ויחיד בזה נעשו שיירא ונותנין להן כל כרכו. אלמא אפילו בקרפף שלא הוקף לדירה אומרים כן. גמרא: שלשה נעשו שיירא ונותנין להם בית שש. ירושלמי (בפירקין ה"י): שלשה נותנין להם בית שש סאין מכאן ואילך לפי חשבון, אין שיירא פחותה משלשה, אין הגוי משלים בשיירא קטן מהו שישלים בשיירא ע"כ בירושלמי. ומסתברא דלפי חשבון בית סאתים לכל אחד קאמר, שאם נתוספו עליהן והיו ארבעה נותנין להן ח' סאין ולחמשה עשרה סאין, וכן לעולם לפי חשבון זה.

(הש"ב א)

רישא רבי יוסי ברבי יהודה וסיפא רבנן אין משום דקאי אבהו בשיטתיה אמר רב גידל אמר רב שלשה בחמש אסורין בשבע מותרין אמרו ליה אמר רב הכי אמר רב יהו אורייתא נביאי וכתבי דאמר רב הכי אמר רב אשי מאי קשיא דילמא הכי קאמר הוצרכו לשש והקיפו בשבע אפי' בשבע מותרין לא הוצרכו אלא לחמש והקיפו בשבע אפי' בחמש אסורין ואלא הא דקתני ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי מאי לאו פנוי מאדם לא פנוי מכלים איתמר שלשה ומת אחד מהן שנים ונתוספו עליהן רב הונא ורבי יצחק חד אמר שבת גורמת וחד אמר דירין גורמין תסתיים דרב הונא הוא דאמר שבת גורמת דאמר רבה בעאי מרב הונא ובעאי מרב יהודה עירב דרך הפתח ונסתם הפתח דרך החלון ונסתם החלון מהו ואמר לי שבת הואיל והותרה הותרה תסתיים לימא רב הונא ורבי יצחק בפלוגתא דרבי יוסי ורבי יהודה קמיפלגי דתנן חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי שניטלו קורותיו או לחייו מותרין לאותה שבת ואסורין לעתיד לבא דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר אם מותרין לאותה שבת מותרין לעתיד לבא ואם אסורין לעתיד לבא אסורין לאותה שבת לימא רב הונא דאמר כר' יהודה ורבי יצחק דאמר כר' יוסי אמר לך רב הונא אנא דאמרי אפי' לר' יוסי עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא דליתנהו למחיצות הכא איתנהו למחיצות ור' יצחק אמר אנא דאמרי אפי' לר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דאיתנהו

לדירורין הכא ליתנהו לדירורין: וחכמים אומרים אחד משני דברים: היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד ביישוב: **מתני'** ארבעה דברים פטרו במחנה מביאין עצים מ"מ ופטורין מרחיצת ידים ומדמאי ומלערב: **גמ'** ת"ר מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותרין בגזל עצים יבשים ר' יהודה בן תימא אומר אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגו שם נקברין: מותרין בגזל עצים יבשים: האי תקנתא דיהושע הוה דאמר מר עשרה תנאים התנה יהושע שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים משדותיהן התם בהיזמי והיגי הכא בשאר עצים אי נמי התם במחוברין הכא בתלושין אי נמי התם בלחין הכא ביבשים: ר' יהודה בן תימא אומר אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגים שם נקברים: פשיטא מת מצוה הוא ומת מצוה קונה מקומו לא צריכא אף על גב

רס"ז רישא רבי יוסי ברבי יהודה. דקאמר יחיד בית סאתים דאי רבנן אפי' ליחיד כל כרכו יהבינן: אין משום דקאי אבזה בשיטתיה. גבי יחיד קאמר רבי יהודה נמי דאין נוהגין לו אללא בית סאתים במחיצת שתי או ערב: שלשה בחמש אסורין. כלומר פעמים ג' אגשים אסורין אפילו בחמש סאין ופעמים שמונתים אפילו בשבע: אורייתא נביאי וכתביבי. שבועה הוא: הוצרכו לשק והקיפו לשבע. שתי בלא ערב מותרין לזיכא בית סאתים פנוי: לא הוצרכו ללא לה' והקיפו לז' אפי' בה' נמי אסורין. דהשתא לא מהני מחיצות האיל והוקפו לבית סאתים יותר מכדי כרכו: מאי לאו פנוי מאדם. כגון שלשה שהקיפו ח' סאים כדי יהבת לכל חד בית סאתים אכתי פשו להו בית. סאתים פנוי בלא בעלים אבל ז' לא כדי יהבת בית סאתים לכל חד לא פש ליה אללא חד בית סאה בלא בעלים: לא פנוי מכלים. כלומר שיש בין המחיצות בית סאתים פנוי שללא היו כריכין לו ואע"ג דאינהו שלשה אם אין כריכין אללא לבית סאתים והקיפו ד' סאין נמי בטלי מחיצות: ומת אחד מהן. ביום השבת: וניתוספו עליהן. בשבת: שבת גורמת. שלשה ומת אחד מהן האיל וגורמת שבת להתיר מותרין השנים אפי' לר' יהודה שנים והקיפו יותר מבית סאתים אע"פ שניתוספו עליהן דירורין אסורין לרבי יהודה האיל וכשנכנסה שבת גרמה לאיסור: דירורין גורמין. ג' ומת אחד מהן דכרי דירורין אסורין אם הקיפו יותר מבית סאתים שנים ונתוספו עליהן מותרין לזיכא דירורין: עירב דרך הפתח ונסתם הפתח. אם היו ב' חלרות ופתח ביניהם ועירבו דרך הפתח ונסתם הפתח או אם היו ב' חנויות ופתח ביניהם דעירבו על דעת הפתח ועכשיו נסתם בשבת שנפלה כנגדו מפולת: מהו. מי שרי לאשתמושי דרך שאר חלונות הפחותות מד' סאין ראיות לעירוב כדאמרי' בפ' חלון (לקמן דף עו.). חכר שנפרכה. בשבת: משני רוחותיה. מפרש צפרק כל גגות (שם ד'לד:) מאי טעמא נקט מב' רוחותיה: שניטלה קורתו או לחיו. בשבת: מותרין לאותה שבת. דאמרי' האיל והותרה הותרה: רבי יוסי אומר אם מותרין כו'. ומפרשין בפ' כל גגות (שם דלח.) דר' יוסי לאיסור והכי קאמר כשם שאסורים לעתיד לבא כך אסורין לאותה שבת אלמלא לא אמרי' האיל והותרה הותרה כדרכי יחיד: היינו תנא קמא. רבנן קמאי דאמרי לא דברו בשניירא אללא בהוה ולעולם יחיד נמי מותר: איכא בינייהו יחיד ביישוב. דתנא קמא דקאמר לא דברו בשניירא. אללא בהוה ולעולם יחיד נמי מותר יחיד דומיא דשניירא דדרך ולא ביישוב האיל ויכול לעשות מחיצה הוגנת ורבנן בתראי אמילתיה דרבי יוסי ב"ר יהודה קא מהדרי דקאמר איהו אינה מחיצה לא בדרך ולא ביישוב ואמרי ליה רבנן אחד משני דברים או שתי או ערב מחיצה היא אחד יחיד ואחד רבים בין בדרך בין ביישוב: מהני' במחנה. היוצאת למלחמה: מביאין עצים. ואין חוששין לגזל: ומלערב. עירובי חלירות אם הקיפו אלו ואלו ומחיצה מפסקת ביניהם ויש שם פתח אין כריכין לערב: גמ' למלחמה הרשות. סתם מלחמת רשות ממלחמת יהושע ואילך שהיא היתה מלחמת מצוה: עצים יבשים. וכל שכן לחים: עשרה תנאים. בבא קמא בפ' מרובה (דף פ.) שיהו מרעין בחורשין. שיהא כל אדם מוליד בהמותיו לרעות ביער. של חברו ולא יקפיד בעל היער משום דלאו לקצירה

קאי: הכא בתלושין. אע"פ שתלשום הבעלים לזכרון להיסק ויש בהם משום גזל אכל אחרים מותר לאנשי מחנה: מה מצוה קונה מקומו. אחד מי' תנאין שהתנה יהושע הוא: (כ"ז)

תוספות עירב דרך הפתח. נראה לר"י דהלכה כרב הונא דשבת הואיל והותרה הותרה דתניא כוותיה בפרק הדר (לקמן ד' ע:). כל שהותר למקצת שבת כו' ואין לומר דרבי יצחק יעמיד הברייתא אליבא דרבי יהודה דהא מוקי נפשיה אפילו כו' יהודה בשמעתין ואביי נמי סבירא ליה הכי בפרק כל גגות (לקמן ד' צג:). ומיהו היכא דליתנהו למחיצות אסור כדמסיק הכא אנא דאמרי אפי' כו' יוסי עד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא משום דליתנהו למחיצות ורב נמי פסיק כרבי יוסי בסוף פרק כל גגות (שם) וכן שמואל בנפרצה לרה"ר ואע"ג דרב פסיק כו' יוסי אפי' באיתנהו למחיצות כדמוכח גבי שתי חצירות ונפל כותל שביניהם דהתם הוי שפיר איתנהו למחיצות דאכתי איכא מחיצות חיצונות שעל ידיהן נעשה החצר רה"י ומשום הכי מייטי מחצר [גדולה] שנפרצה על בעיא דרב הושעיא בפרק כל גגות (ד' צג:). מ"מ נראה דבהא הילכתא כרב הונא כדפרישית ונראה לר"י שאם עירבו לצורך שניהן מבית לבית ונסתם הפתח בשבת דשרי כרב הונא ואפילו נסתם באמצע השבוע ואח"כ נפתח בשבת שרי דחזר העירוב למקומו וראה מדאמר בפ' הזורק (שבת ד' קא:). ספינות קשורות זו בזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונתקשרו חזרו להתירן הראשון ועוד דלמסקנא דשמעתין דמוקי ר' יצחק נפשיה כו' יהודה ושרי אפי' במבוי שניטלה קורתו כ"ש דיתיר בעירבו דרך הפתח דהא בפרק הדר (לקמן ד' ע:). קאמר כל שהותר למקצת שבת כו' לאתויי עירב דרך הפתח וזה הכלל לאתויי מבוי שניטלה קורתו משמע דאי לא דתני זה הכלל לא הוי שרינן מבוי שניטלה קורתו אע"ג דהוי שרינן עירב דרך הפתח ונסתם וריצב"א אומר דמהתם נמי יש להוכיח דהלכה כרב הונא דההיא סוגיא כרב הונא דקפיד אמחיצה טפי כדאמר הכא עד כאן לא קאמר רבי יוסי כו' ולהכי אי לאו זה הכלל לא הוי שרינן מבוי שניטלה קורתו אע"ג דשרינן עירב דרך הפתח ונסתם דאילו רבי יצחק קפיד טפי אדירינן: קורותיו או לחייו. בפירוש רש"י בכתובת ידו נמצא כתוב קורתו או לחיו והדין עמו ואע"ג דאליבא דרבי יהודה קיימינן ואשכחתי לה לדידיה מבוי נותר בשתי קורות או שני לחיים כמו במפולש מ"מ למה לי למינקט קורותיו כיון דבקורה אחת או בלחי אחד נאסר המבוי: התם במחוברים. להאי שינויא נמי איירי בהיזמי והיגי דלא התקין יהושע אלא היזמי והיגי המחוברים ולחיים כדאמר בהדיא במרובה (ב"ק דף פא.). (תוספות)

הש"א איכא בינייהו יחיד בישוב. ופסק ר"ח ז"ל כהנא בתרא דאמר אפילו יחיד בישוב. וכן כתב הרב אלפסי ז"ל דלרבנן בתראי קרי לטלטולי בתוך מחיאה של שתי או של ערב קדין המדבר, והלכתא כוותיהו. וכתב עליו הראב"ד ז"ל: נראה מדבריו כי הוא מפרש המחלוקת אפילו בבית סאתים כלבד דת"ק ביישוב וכלל כלל לא, ומשום הכא פסק כרבנן בתראי. והם דברי תימאל דלא אשכחן לא הנא ולא אמורא דפליג אהא דקנה קנה פחות משלשה טפחים דלאו מחיאה היא, דבין לענין כלאים בין לענין סוכה בין לענין שבת חוץ למחיאה מעלייתהא היא, וכולהו מפרשן בלי שום ספק, אלא ודאי כך ראו לפרש כמו שפירשתי. וכבר הוקבעה הלכה כו' יוסי ביחיד לבין בישוב בין במדבר דינס שוה לבית סאתים כלבד ולא יותר ע"כ. ארבעה דברים פטרו במחנה. ומפרש בירושלמי (ה"י) דעשרה קרוין מחנה, דגרסינן התם: כמה הוא מחנה ר' חנינא אמר מאה שנאמר (שופטים ז, יט) ויבא גדעון ומאה איש אשר אתו בקנה המחנה, ר' אבון בעי אילו אמר מחנה והאנשים אשר אתו מאה יאות, ר' יוחנן אמר עשרה שנאמר (שמואל א, כה) ויבואו עשרה עבדי דוד וגו' מהו ויבואו ר' דוסתאי בן שונם אמר נעשה מחנה, ר' יהודה בן פזי אמר עשרה עד למחנה גדול כמחנה אלקים (דברי הימים-א ב, כב) וכמה היא מחנה אלים עשרה. תני בשם ר' יודא קנים עשר אלף כמחנה ישראל. מותרים בגזל עמים. ואסיקנא בגמרא בכל עמים בין בהיזמי בין בהיגי בין בשאר עמים, בין לחיים ויבשים בין מחוברין בין תלושין. ובירושלמי (ה"י) אסרו כשעשוין חבילה, דגרסינן התם: ר' דניאל ברביה דרב קטינא בשם רב חונא אם עשוין חבילה (תוספות)

דאית ליה קוברין דתניא איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה ומת מצוה קנה מקומו והתניא המוציא מת מוטל בסרטיא מפניהו לימין אסרטיא או לשמאל אסרטיא שדה בור ושדה ניר מפניהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפניהו לשדה ניר היו שתיהן נירות שתיהן זרועות שתיהן בורות מפניהו לכל רוח שירצה אמר רב ביבי הכא במת מוטל על המיצר עסקינן מתוך שניתנה רשות לפנותו מן המיצר מפניהו לכל רוח שירצה: ופטורין מרחיצת ידים: אמר אביי לא שנו אלא מים ראשונים אבל מים אחרונים חובה אמר רב חייא בר אשי מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית יש שמשמא את העינים אמר אביי ומשתכחא כקורטא בכורא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי כייל מילחא מאי א"ל [הא] לא מיבעיא: ומדמאי: דתנן מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא דמאי אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא דמאי ובית הלל אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא דמאי: ומלערב: אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא עירובי חצירות אבל עירובי תחומין חייבין דתני רבי חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה מתקיף לה רבי יונתן וכי לוקין על לאו שבאל מתקיף רב אחא בר יעקב אלא מעתה דכתיב [\[ויקרא יט-לא\]](#) אל תפנו אל האובות ואל הידעונים ה"נ דלא לקי רבי יונתן הכי קשיא ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו אמר רב אשי מי כתיב אל יוציא [\[שמות טז-כט\]](#) אל יצא כתיב:

רש"י דלית ליה קוברין. שיש לו יורשין: באיסרטיא. דרך כבושה: מפניהו. ואי סלקא דעתך קנה מקומו היכי מצי למשקליה מהתם: במת מוטל על המיזר. שמושכב בדוכב הדך ממזכר למיזר מתוך שניתן רשות לפנותו מפני שהנים ועושי טהרות שלא יאהילו עליו מפניהו לכל רוח שירצה: שמלח סדומית יש כו'. ואמור רבנן (ברכות דף מ.) אחר כל אכילתך אכול מלח ומשום מלח שטבל בו אכזעו תיקנו מים אחרונים: כי קורטא בכורא. בכור מלח יש מעט מאותו מלח סדומית כמין קורט קטן: כייל מלחא מאי. מדד מלח לחמרים כריך ליטול ידיו או לא: כל שכן. דלריך: אכסניא. חיל הבא למלך ישראל להלחם על אויביו וישראלים הם: דמאי. ספק מעושר ספק אינו מעושר דרוב עמי הארץ מעשרין הן וחומרם דרבנן היא וגבי הנך אקילו. רבנן: לוקין על עירובי תחומין. דכתיב אל ילא איש ממקומו ומהכא ילפינן תחומין כפ' מי שהוליאורו (לקמן דף נא.). (שפאל). לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא דס"ד אל יוליא הוא ונפקא לן הולאה מרשות לרשות מיניה והיא אב מלככה היא וממיתין עליה: וכל לאו שניתן לאזהרת. שלא יעשה כן שמהייב עליו מיתת ב"ד אין לוקין עליו אפי' לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות דהשתא לא מיקטיל אפי' הכי לא לקי דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות: אל ילא כתיב. ואין כאן לשון הולאה משוי: מתני' (הש"י)

תוספות מים אחרונים חובה. עכשיו לא נהגו במים אחרונים דאין מלח סדומית מצוי בינינו אי נמי לפי שאין אנו רגילים לטבל אצבעותינו במלח אחר אכילה: ואת אכסניא דמאי. פ"ה וישראלים הם מיהו בירושלמי איכא פלוגתא דאיכא דמוקי לה בנכרים ואפ"ה איצטריך לאשמועינן דמאכילין אותם דמאי דטבל אסור בהנאה ובדמאי הקילו: אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים. לא שייך כאן להקשות וכי טעמא דב"ש אתא לאשמועינן דקמ"ל דאי משכחת תנא דאמר אין מאכילין לא תיחוש לה דב"ש הוא וכה"ג אמרי' בפרק בתרא דיבמות (דף קכב.). אל תפנו אל האובות הכי נמי דלא לקי. וא"ת אין הכי נמי דהא לאו שאין בו מעשה הוא וי"ל דפריך למ"ד לוקין עליו אי נמי עקימת שפתיו הוי מעשה: לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. פ"ה כמו אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מינה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי וקשה לפי' מה צריך כלל להזכיר דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דמקשה מכח דבעי למימר דאתי קרא להוצאה ולא לתחומין ועוד מה מקשה ר' יונתן והא ר' עקיבא ס"ל תחומין דאורייתא ונפקא ליה במי שהוציאורו (לקמן דף נא.). מאל יצא ואם בא ר' יונתן לומר דמסתבר כמ"ד דרבנן על זה לא היה חולק רב אשי דהא בכל דוכתא פשיטא ליה להש"ס דעירובי תחומין דרבנן כדאמר בפרק בכל מערבין (שם דף

לז: דא"ל רבא לרב נחמן מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה ובפרק מי שהוציא אוהו (שם דף מו.) א"ל רבא לאבבי מכדי עירובי תחומין דרבנן מה לי יחיד במקום רבים כו' ועוד דמשמע בכל דוכתא דהוצאה כתיב ביה בשבת דבפר' כיצד צולין (פסחים דף פה:) אמרי' המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח הוצאה כתיב ביה כשבת ולא מצינו לשון הוצאה בשבת אלא מהאי קרא דאל יצא איש ובפרק קמא דהוריות (דף ד.) יש ספרים דגרסי בהדיא והא הוצאה כתיב אל יצא איש ממקומו ונראה לפרש דבין ר' יונתן ובין רב אשי נפקא להו הוצאה מאל יצא כדמשמע בכל מקום והכי משמע פשטי' דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וסבר ר' יונתן אפי' למ"ד תחומין דאורייתא לא לקי דכיון דמהאי קרא נמי נפקא לן איסור הוצאה דהוי מיתת ב"ד ורב אשי משני מי כתיב אל יוציא דהוי עיקר קרא בהוצאה דאז ודאי לא היו לוקין עליו וע"ג דלתחומין נמי אתי אל יצא כתיב וכיון דעיקרו בלשון יציאה לוקין עליו וע"ג דאתי נמי לאיסור הוצאה וע"ג דהוצאה נפקא לן בריש הזורק (שבת דף צי:) מויכלא העם מהביא איצטריך תרי קראי חד להוצאת עני וחד להוצאת בעל הבית ומשום דהוצאה מלאכה גרועה היא איצטריך תרי קראי כדפרישית בשבת (דף ב. ד"ה פשט) והא דמשמע הכא דאי הוה עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי לכולי עלמא וע"ג דבתחומין ליכא מיתה ובמרובה (ב"ק דף עד:) גבי עדים שהוכחשו בנפש ולבסוף הוזמו משמע דלוקין למאן דאמר אין נהרגים משום דלא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין ושם מפורש: (תוספות)

רשב"א ומלערב אמרי דבי ר' ינאי לא שנו אלכא עירובי חצרות אבל עירובי תחומין חייבין. גרסינן בירושלמי (ה"י): (ואם יש) וישן חצרות במחנה להחירי אהלם שבמחנה כהדל דתניא אהלן שבמחנה כריכין עירוב אהלם שבשיירא אין כריכין עירוב ע"כ. ונראה לפי הסוגיא שהגירסא בחילוף, שבמחנה אין כריכין עירוב ושבשיירא כריכין עירוב והחירו במחנה מה שלא החירו בשיירא. וכן היא בתוספתא, דתניא התם בפרק ב' דמכלתין (ה"ד) אחת שיירא ואחד יחיד עושה להן מחילה, ר' יהודה אומר לא ירבה ליחיד יותר מבית סאתים ואין שיירא פחותה משלשה. אחד שיירא ואחד מחנה, פי' לבית סאתים. מה בין שיירא למחנה, אלכא אהלם שבשיירא חייבים בעירוב ושבמחנה פטורין מן העירוב. והרמב"ם ז"ל כתב בפ"א דעירובין (ה"ג) דאהלים שבשיירא פטורין ושבמחנה חייבים כגירסת הירושלמי. ואין נראה כן כמו שכתבתי. ועוד שבמסנתנו ארבעה דברים פטורים במחנה ואחד מהם ופטורין מלערב, ואילו בשיירא לא פטר כלום. וגם הוא ז"ל כתב בספר שופטים בהלכות מלכים פ"ו (ה"ג) כי במחנה פטורים מלערב ומטלטלין מאהל לאהל בלי עירוב וזו אחת מן ההשגות שהשיג עליו הר"ם משה כהן ז"ל (בהגהות הרמ"ק להל' עירובין סס). גם מן הירושלמי ומן התוספתא ג"כ למדנו שלא החירו ליחיד במחנה אלכא בית סאתים כשיירא. ור' יונתן הכי קא קשיא ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא ואין לוקין עליו. פירש רש"י ז"ל: דסלקא דעתיה אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מינייה, והיא חב מלאכה הוא וממיתין עליה וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד שלא יעשה כן שמתחייב עליו מיתת ב"ד אין לוקין עליו, אפילו לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות דהשתא לא מקטיל, אפילו הכי לא לקי דלאזהרת מיתת ב"ד ניתן ולא למלקות. ומשנין אל יכא כתיב, ואין כאן לשון הוצאת משאוי ע"כ לשונו. והרב אלפסי ז"ל ג"כ פירש אל יכא איש כתיב, כלומר: יציאה ברגלים בלבד היא ואין בה מיתת ב"ד אלכא באזהרה בלבד ולפיכך לוקין עליה. ונראה מדברייהם דר' יונתן היה סבור דבהוצאת משוי כתיב אל יוציא הוא, והירץ רב אשי דאינו בא להוצאת משוי כלל אלכא להוצאה ברגלים. ואינו מחוור בעיני, שאם כן לא היה לו לר' יונתן לומר בלשון הזה אלכא כד היה לו לומר והא להוצאה מרשות לרשות הוא דאתא, אלכא לכולהו אף הוצאה מרשות לרשות במשמע, תדע לך דאי לא הימא הכי לרב אשי דאמר אל יכא כתיב ואל יכא קרינן א"כ קשיא להו קרא לרבנן דאמרי תחומין דרבנן. ואף ע"ג דנפקא לן בשבת (לו, ב) הוצאה מועבידו קול במחנה, חד קרא להוצאת עשיר וחד להכנסת עני, ובריש פרק קמא דשבת (ב, א ד"ה יציאות) הארכתיו בס"ד. אלכא ר' יונתן סבר דעיקר קרא להוצאה הוא דאתא, ואפילו למ"ד דלאף יציאה ברגלים במשמע מדכתיב אל יכא, להכי כתבה רחמנא ליציאת תחומין בדהי הוצאה בחד קרא לאשמועינן דכי היכי דלאו דהוצאה דניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו אף יציאה שהיא נכללת עמו אין לוקין עליו. ורב אשי אמר דבי ר' ינאי סברי דאדרבה עיקר קרא ליציאת תחומין הוא דאתא מדכתיב אל יכא וקרינן אל יכא והלכך לוקין עליו. וע"ג דהוצאה מרשות לרשות נמי בכלל, מכל מקום עיקר קרא אל יכא כתיב ואל יכא קרינן. אמר רב אשי מי כתיב אל יוציא אל יכא כתיב ואל יכא קרינן. כתב הראב"ד ז"ל: דהא מימרא דר' ינאי ומתניתא דר' חייא והאי סוגיא כולה אליבא דר' עקיבא

דאמר תחומין דאורייתא, אבל לרבנן דאמרי תחומין דרבנן לא. מיהו כיון דחזי דקא שייכן בגמרא דמי שהוליאורו (להלן נא, א) הני אלפים אמה היכי כתיבן ואמרינן דכתיב אל יאל איש ממקומו ואמר רב חסדא גמרינן מקום ממקום וכו', שמעינן דתחומין אית להו עיקר מן התורה, ועל כרחק אל יאל איש על תחומין קאמר ולא על מקומו ממש. מיהו האי קרא לדעת רבנן בתחום שלש פרסאות נאמר כשיעור מחנה ישראל, אבל אלפים אמה אסמכתא דרבנן היא דסמכי להו אהאי קרא וגמרינן גזירה שוה לגזירה שוה, וכיון דאית להו עיקר בדאורייתא אף תחומי אלפים אמה דאסמכינהו אקרא (בבי) ובנין מחנה מוזהרין עליהן. והא דהני ר' חייא לוקין על תחומין דבר תורה על שלש פרסאות קאמר. ובגמרא דבני מערבא (להלן פ"ג, ה"ד) גרסינן: הגיעוד סוף תחומי שבת אינן מחוורין דבר תורה. פירוש אל יאל איש ממקומו אינו דבר ברור על גזירה מקום קאמר. ר' מנא בעי אלפים אמה אינו מחוור ארבעת אלפים אמה מחוור הוא, ר' שמעון בר חנא בשם ר' אחא אין לך מחוור מכולם אלא תחום שנים עשר מיל כמחנה ישראל. אלמא שיש בתחומי שבת שהן מן התורה, הלכך אפילו באלפים אמה שהן מדרבנן בני מחנה מוזהרין עליהן ואפילו מדרבנן, כן כתב הרשב"ד ז"ל. ואף הרמב"ם ז"ל (הל' שבת פכ"ז, ה"א) כן פסק דתחומין של שלש פרסאות דבר תורה. וכן נראה גם מדברי הרב אלפסי ז"ל סמך על הירושלמי הזה לפסוק דשלש פרסאות דבר תורה. ואין הדברים מחוורין, ואדרבה בכל התלמוד נראה דלמאן דאמר תחומין דרבנן אין לך תחומין דאורייתא כלל. מדאמרינן בפרק כלל גדול (שבת סט, א) שבת במאי ידע ליה ידע ליה בתחומין ואלביבא דר' עקיבא, ואם איתא הוה ליה למימר ידע ליה בתחומי שלש פרסאות ואפילו לרבנן. ובפרק מי שהשקיף בתחילתו (שם קנג, ב) אמרינן לאו מכלל דאיכא מידי דאין חייבין לא על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה ומאי ניהו מחמיר, לא תחומין ואלביבא דר' עקיבא הבערה ואלביבא דר' יוסי. ובפרק ככל מערבין (להלן לו, א) אמרינן גבי ספק עירוב כשר שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה, ואקשינן שבת נמי דאורייתא היא, קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן. אלמא למ"ד תחומין מדרבנן אין להן עיקר מן התורה. ובמסכת יום טוב (לו, ב) אמרינן ש"מ תחומין דאורייתא אלא גזירה שמה יתהוד זמורה. מכל הני משמע דלפוס גמרא דיכן אין לך בתחומי שבת כלל כלל בדאורייתא, ואילו היה חלוק זה כלל לדעת גמראינו אי אפשר שלא הוזכר באחד מן המקומות. והא דשיילינן בפרק מי שהוליאורו (להלן נא, א) הני אלפים אמה היכן כתיב, אסמכתא בעלמא היא והיכן אסמכינהו קאמר. ועל כרחק הכי אית לן למימר אפילו לדברי הירושלמי דגזירה שוה לאלפים אמה היא, וכיון דהיה גזירה שוה על כרחק אסמכתא בעלמא יש לנו לומר גם כן דאל יאל איש לדין אסמכתא בעלמא. ואי נמי משום דלר' עקיבא כתיבא ממש באל יאל איש ממקומו, דהיינו לדידה תחומי אלפים אמה, נקט הכי למימר דלכולי עלמא מההוא קרא נפקא להו, לר' עקיבא בדוקא ולדין אסמכתא, ולעולם אין תחומין כלל בדאורייתא ואל יאל איש מרשותו עם משאו קאמר. ודבי ר' ינאי דאמרי הכא אבל עירובי תחומין לא אפילו בתחומי אלפים אמה קאמרי. ואם תאמר אם כן דבי ר' ינאי מאי דוחקיהו למימר לא שנו אלא עירובי חרות אבל עירובי תחומין לא ולאפוקי מתני' מדרבנן ולאוקמוה כיחידאה. תירץ הרמב"ן נראה משום דאיהו כר' עקיבא סבירא ליה ומש"ה מוקי לה למתני' כותיה ולא כיהידאה מוקי לה דהא ר' עקיבא ור' חייא ור' מאיר ור' (אילעא) [אליעזר] בנו של ר' יוסי הגלילי בפרק מי שהוליאורו כולהו סבירא להו תחומין דאורייתא, ור' ינאי מוקי לה למתני' כותיהו. והא דתלי לה בכל דוכתא כר' עקיבא, היינו משום דר' עקיבא סתימתאה וחשיב להו וכולהו אליבי' תנו להו. ואי נמי משום דמתני' דסוטה (כז, ב) שמיע להו טפי, וכדאמרינן בכל מקום (ב"ב עט, ב ופ"ג) הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ומתליא באשלי רבבדי ודר' עקיבא נמי היא כדאיתא ביבמות (נג, ב). והא דמיייתו דבי ר' ינאי ברייתא דר' חייא ולא מיייתו מתני' דר' עקיבא, משום דר' חייא תני בהדיא ללוקין עליהן דברי תורה ודבריו מפורשין יותר מדברי ר' עקיבא, דאילו בדברי ר' עקיבא לא נתפרש אם בדוקא אם באסמכתא ומתני' ר' חייא נתפרש ר' עקיבא דאורייתא ולא אסמכתא. ואנן קיי"ל כרבנן דתחומין דרבנן, הלכך מחנה פטורין אפילו מלערב עירובי תחומין. ורב אשי דמשני אל יאל כתיב ואל יאל קרינן אליבא דר' ינאי קאמר וליה לא ס"ל. הדן ערך פרק מבוי (קכ"א)

פרק שני - עושין פסים

מתני' עושין פסין לביראות ארבעה דיומדין נראין כשמונה דברי ר' יהודה ר"מ אומר שמונה נראין כשנים עשר ארבעה דיומדים וארבעה פשוטין גובהן עשרה טפחים ורוחבן ששה ועוביים כל שהוא וביניהן כמלא שתי רבקות של שלש בקר דברי ר' יהודה אומר של ארבע קשורות ולא מותרות אחת נכנסת ואחת יוצאת מותר להקריב לבאר ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה מותר

רש"י מתני' עושין פסין לביראות. פירשנות הרבים וזכירות עכמון קשות היחיד הן פעמוקים עשרה ואין יכול למלאות מהן ועושים פסין אלו להכין להן יהקף שיהו הפסין הללו עושין את סביבות הבור קשות היחיד ומלא ויוליא ויניח פס ותיכנס בהמתו וישקנה: דיומדין. עמודין הנראין כשנים פעשו כמרזב שלנו וכשנועלו בקרקע לפאת דרומית מערבית נוטה דופנו אחד למזרח ואידו אחד לכפון והשני לפאת מערבית כפונית נוטה אידו אחד למזרח ואידו אחד לכרום וכשנותן ארבעתן לד' הפיאות נמצא לכל רוח ב' אמות דופן אמה כנגד אמה והריוח ביניהם: פשוטין. באמצע נותן לכל רוח אמה ובגמרא מפרש באיזה צד בעי ר' מאיר פשוטין הוא מודה ר' מאיר שיכול להניח ו' אמות ריוח ביניהם כדמפרש ואזיל: וביניהם שתי רבקות וכו'. דהיינו עשר אמות כדמפרש בגמרא ואם פחות כ"פ שהוא יפה: קשורות. חומרא הוא למעט מריוח שביניהם: ולא מותרות. בגמרא פריך היינו קשורות: אחת נכנסת ואחת יולאת. קולא הוא ללא בעינין עשר מלוממנות אלא שחקות: מותר להקריב. פסים לבאר ולעשות היהקף קצר: ובלבד שתהא. משפת הבאר עד בין הפסין כדי ראשה ורובה של פרה אבל בציר מהכי לא דילמא ממשיך אחר פרתו ומפיק לדוולא חוץ למחילה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים: (רש"י)

תוספות מתני' עושין ארבעה דיומדין. והא דאמר לעיל (דף טו:): הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה היינו היכא דליכא שם ד' מחיצות כי הכא דהואיל. ואיכא בכל צד אמה מכאן ואמה מכאן חשיב פתח: וארבעה פשוטין. וליכא למימר הכא דאתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי ליה דלגבי עולי רגלים הקילו ואוקמא אדאורייתא: [ואפשר דדוקא בפשוטין דרחבי אמה לא אמרי' מדאורי' דלא אתי אורא ומבטל ליה דהא גבי עמודי החצר פירש בריש מס' דאתי אורא ומבטל להו מדאורי'. ת"י] [וביניהן כמלא שתי רבקות. לא סגי בהך פלוגתא ואצטריך דלעיל דמהני פשוטין לר"מ ולא אמרי' אתי אורא ומבטל ליה. ת"י]: (תוספות)

רש"י מתני': עושין פסין לביראות ארבעה דיומדין נראין כשמונה. ואף ע"ג דפרוץ מרובה על העומד, מחילה דאורייתא היא והזורה לתוכן חייב כדליתא בגמרא (להלן כ, א), דאי לאו מחילה היא היכי שרו רבנן לטלטולי. והא דאמרינן לעיל (טו, ב) ובסוכה (טו, ב) הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובא אי נמי לא תפרוץ רובא, דמכל מקום שמעינן מינה דלכולי עלמא מיהא פרוץ מרובה על העומד לאו מחילה היא. איכא למימר דהתם גזירה דרבנן קאמר ודבר תורה אפילו פרוץ מרובה מחילה היא וכדברי הרשב"ד ז"ל. אי"נ כל שיש מחילה בפירות ואיכא פס ארבע מחילות, אפילו פרוץ מרובה היינו מחילות, והתם דליתא פס ארבע מחילות וליכא דופן בפירות וכדברי רבותינו הלכתיים ז"ל (בד"ה עושין), ולעיל בפרק קמא (טו, ב) כתבתי גבי פלוגתא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בסייעתא דשמיא. מתני': מותר להקריב כל שהוא ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים. נראה שאין השיעור הזה מחיר אלא הכל, שהרי אין גמל יכול ליכנס ראשו ורובו בשיעור שתי אמות כפרה, ובהדיא תניא בבבביתא לקמן (כ, ב) גמל שראשה ורובה בפנים אובסין אותה בפנים, אלמא אף בגמל נמי בעינן ראשו ורובו בפנים. אלא מתני' שיעורא הוא דהייב לתורת פסין, כלומר: לאס מקורבין יתר מכאן אין להן תורת פסין כיון שאין פרה ראויה לשחות פס ולפיכך אפילו גדי אסור, אבל כשיעור הזה ראוי לרוב בהמות ולפיכך תורת פסין עליהן, ומיהו דוקא לכל שיכול להכניס פס ראשו ורובו. אבל

בירושלמי (ה"ב) מנאחתי שהשיעור הזה מתיר לכל ואפילו לגמל, דגרסינן ההם: ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יוחנן היא שיעורה, כשיעור הזה אפילו גמל וכולו מבחוץ מותר, פחות מכשיעור הזה אפילו גדי וכלו מצפנים אסור. תני ר' שמעון בן אלעזר אומר מלא גמל וגמלו מה ופליג, כל מה שהפרה פושטת נוארה גמל עוקם נוארו ע"כ. ונראה שהרמב"ם ז"ל (הל' שבת פ"ז, הכ"ט) סמך על הירושלמי. וכריך ליישב לפי זה הכרייתא דקתני גמל שראשה ורובה צפנים אובסין אותה צפנים. (כפ"ח)

דף יח א

להרחיק כל שהוא ובלבד שירבה בפסין ר' יהודה אומר עד בית סאתים אמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לגנה ולקרפף אבל אם היה דיר או סהר או מוקצה או חצר אפילו בית חמשת כורין אפילו בית עשרה כורין מותר ומותר להרחיק כל שהוא ובלבד שירבה בפסין: **גמ'** לימא מתני' דלא כחנניא דתניא עושין פסין לבור וחבלין לשיירא וחנניא אומר חבלין לבור אבל לא פסין אפי' תימא חנניא בור לחוד באר לחוד איכא דאמרי מדלא קתני חנניא אומר עושין חבלין לבור ופסין לבאר מכלל דלחנניא לא שנא בור ולא שנא באר חבלין אין פסין לא לימא מתני' דלא כחנניא אפילו תימא חנניא למאי דקאמר ת"ק קא מהדר ליה לימא מתני' דלא כר"ע דתנן אחד באר הרבים ובור הרבים ובאר היחיד עושין להן פסין אבל בור היחיד עושין לו מחיצה גבוה עשרה טפחים דברי ר"ע ואילו הכא קתני לביראות לביראות אין לבורות לא אפי' תימא ר"ע באר מים חיים דפסיקא ליה לא שנא דרבים ול"ש דיחיד קתני בור מכונסין דלא פסיקא ליה לא קתני לימא מתני' דלא כר' יהודה בן בבא דתנן רבי יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ואילו הכא קתני לביראות ל"ש דרבים ול"ש דיחיד אפי' תימא ר' יהודה בן בבא מאי ביראות ביראות דעלמא מאי דיומדין א"ר ירמיה בן אלעזר דיו עמודין: ד"יו למ' נודה שב"ח זונ"ית נתק' לקל במי"דה שלש"ה סימן: תנן התם ר' יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ מן הדיופרא מאי דיופרא אמר עולא אילן העושה דיו פירות בשנה א"ר ירמיה בן אלעזר דיו פרצוף פנים היה לו לאדם הראשון שנאמר **[תהילים קלט-ה]** אחור וקדם צרתני כתיב **[בראשית ב-כב]** ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למ"ד פרצוף היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למ"ד זנב מאי אחור וקדם צרתני כדר' אמי דא"ר אמי אחור למעשה בראשית וקדם לפורענות בשלמא אחור למעשה בראשית דלא איברי עד מעלי שבתא אלא וקדם לפורענות מאי היא אילימא משום קללה הא בתחילה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם אלא למבול דכתיב **[בראשית ז-כג]** וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה וגו' בשלמא למ"ד פרצוף היינו דכתיב **[בראשית ב-ז]** וייצר תרין יודין אלא למ"ד זנב מאי וייצר כדר"ש בן פזי דא"ר שמעון בן פזי אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב **[בראשית ה-ב]** זכר ונקבה בראם אלא למאן דאמר זנב מאי זכר ונקבה בראם למאן דאמר זכר ונקבה בראם וקדם בראם לזכר' אבהו דר' אבהו רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתיב **[בראשית א-כז]** (כי) בצלם אלהים ברא אותו בתחלה עלתה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב **[בראשית ב-כא]** ויסגור בשר תחתנה אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגור בשר תחתנה אמר רב זביד ואיתימא ר' ירמיה ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא למקום חתך בשלמא למ"ד זנב היינו דכתיב ויבן אלא למ"ד פרצוף מאי ויבן לכדר' שמעון בן מנסיא דדריש ר"ש בן מנסיא ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד

שקילעה הקב"ה לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא דבר אחר ויבן ה' אלהים אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא מלמד שבנאה הקב"ה לחוה כבניין

רש"י להרחיק כל שהוא. כל מה שכלבו לעשות היקף גדול: וכלבד שירצה בפסין. דכל כמה דמרחיק מבזר מגדיל ריוח שבין דיומד לדיומד ורריך להרבות בפסין עד שלא יהא בין פשוט לפשוט ובין פשוט לדיומד יותר מי' אמות לר' מאיר או מי"ג אמה ושלש לרבי יהודה: לגינה ולקרפף. שאין הקיפן לדירה קרפף היקף גדול חוץ לעיר להכניס שם עניים לאור: אבל אם היה דיר. של בהמות שעושין בשדות היום כאן והיום כאן כדי לצבל בגללי הבהמות: סהר. לבהמות של עיר: מוקפה. רחבה שאחורי הבתים: וחלר. שלפני הבתים לכל הני הקיפן לדירה הוא והני פסי ביראות נמי הואיל ומימיהן ראוין לשהיית אדם השמיש דירה מעלייתא הוא: גמ' חבלים לשירא. דתתגן בפ"ק (דף טז:) מקיפין שלשה חבלים דכולה עומד הוא אבל פסין לשירא לא דהוי פרוץ מרובה ולא הותר אלף לבזר משום בהמת עולי רגלים דמפרש לקמן: בור. מים מכוונסין ועבידי דפסקי ומשום הכי אסר חנניא דזמנין דפסקי מיא ובטלי מחירות ולא הותרו פסי ביראות אלף מפני מימיהן של בהמת עולי רגלים: באר. מים חיים וביראות דמתניתין מדלף קתני בורות במים חיים קאמר: בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי ולא מטלטלי התם: באר היחיד. דלא פסקי מיא: לבורות לא. ואפילו דרבים: מכוונסין דלא פסיקא ליה. דאיכא בור הרבים דמהני ואיכא בור דיחיד דלא מהני לא קתני: ואילו הכא ביראות קתני. דמשמע תרי חד דרבים וחד דיחיד: ביראות דעלמא. אכל ביראות קאי ולעולם דרבים: השייתין. מיני תאנים רעות דלאמר במס' ברכות (דף מ:): פטורין. מן הדמאי דכיון דרעות הן לא חס עליהו עס הארץ ועישרן: חוץ מן הדיופרא. שהוא חסוב: דיו פירות. טוענין ב' פעמים בשנה: אחור וקדם לרתני. מלפנים ומאחור רת לי אורת פנים: הכלע: בין לרב בין לשמואל לשון דלדין כמו ולכלע המשכן השנית (שמות כו:): פרטוף. חילקו לשנים שהיה זכר מכאן ונקבה מכאן: זנב. היה לו לאלה הראשון ונטלו ממנו ובכר את חוה: מאי אחור וקדם לרתני. דמשמע ב' בורות: מאדם ועד בהמה. אדם הוזכר בפורענות תחילה: ה"ג היינו דכתיב ויאר בתרין יודין דמשמע ב' בורות: או לי מיכרי. שמלכרני אם אעשה רון יוראי: או לי מיוכרי. אם אעשה רון יכרי: זכר ונקבה בראש. משמע מתחילת ביראתו היה זכר ונקבה זכר מלך זה ונקבה מלך זה: ברא ארתו. משמע חד: ויבן. משמע שהיתה מחוסרת בנין: מאי ויבן. בנויה ועומדת היתה: שקילעה. קליעת שיער: (רש"י)

תוספות אפילו י' קורין מותר. פ"ה והני פסי ביראות נמי הואיל ומימיהן ראוין לשתית אדם תשמיש דירה מעלייתא היא ואין להקשות א"כ אמאי אמר בגמרא מתני' דלא כרבי עקיבא מדלא קתני בורות דילמא נקט ביראות דאפי' י' קורין שרי וי"ל דמתניתין ר' יהודה היא דלא שרי אפי' בבאר אלא בית סאתים וא"ת ומאי שנא גבי שיירא דבעו רבנן שלא יהא בית סאתים פנוי והכא גבי פסין דגריעי טפי מחבלים כדאמר בגמרא לא אצרכיה שלא יהא בית סאתים פנוי וי"ל דגבי שיירא הואיל ונעשה לצורך שעה לא הוי חשיב מוקף לדירה כמו פסין אי נמי גבי עולי רגלים הקילו והחשיבו פסין כמו מחיצה גמורה כמו שהקילו לענין פרוץ מרובה על העומד ומ"מ צריך לפרש כפירוש הקונטרס דחשיבי פסין מוקפין לדירה אע"פ שאין אדם דר שם דאלת"ה תקשה מתני' לרב הונא בר'. חנינא דבעי למימר בפ' הדר (לקמן דף סז:): דמחיצה שאינה מוקפת לדירה לא שמה מחיצה דפריך לר' יוחנן דאמר מחיצה היא אלא שמחוסרת דיוורין: בור לחוד ובאר לחוד. המקשה נמי היה יודע שיש חילוק בין בור לבאר דמתני' היא אלא שהיה מדקדק לפרש מדלא פירש במילתיה ופסין לבאר מכלל דלא מפליג כמו שמדקדק בסמוך וה"ה דהוה מצי למימר מתניתין דלא כתנא קמא דבמתני' קתני דווקא באר ולא בור: בור לחוד. פירש רש"י בור מים מכוונסין דעבידי דפסקי ואע"ג דלקמן בפירקא קאמר טעמא דבעינן מים חיים משום דבעינן מידי דחזי לאדם האי טעמא לא שייך אלא לר' יהודה בן בבא דאמר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים לבד וטעמא משום דבעי מידי דחזי לאדם דאי משום דלא פסקי אפילו בור רבים נמי דאין לחוש דילמא פסקי אבל שאר תנאים טעמייהו משום דלא פסקי דאי בעי מידי דחזי לאדם אפילו בור הרבים נמי לא: בשלמא למ"ד פרצוף היינו כו'. מכאן היה מקשה

ריב"ם על פ"ה דפירוש בריש כתובות (דף ח. ב') יצירות הווי ולכך בריך שתיים יוצר האדם ואשר יצר דהוי כמ"ד זנב ועוד דבתר הכי קאמר התם לכ"ע חדא יצירה הוי מר סבר בתר מחשבה אזלינן ומר סבר בתר מעשה אזלינן והיינו כמ"ד זנב דאליבא דידיה דרשינן הנהו קראי כרבי אבהו לכן נראה דשתי יצירות הואי היינו כמאן דאמר פרצוף: (תוספות)

השב"א מחני': לא אמרו בית סאתים אלא לגנה ולקרפף בלבד אבל דיר וכו'. פירש רש"י ז"ל: אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה שהוקפו לדירה דשרי יתר מבית סאתים, ופסין נמי מוקפין לדירה נינהו שהנהמה עומדת פס. ובתוס' פירשו: פסין לא השיבו מוקפין לדירה, שהרי פעמים שאין בין הכור לפסין רק שתי אמות והיכי הו"ל דירה. ועוד דלא שרינו לעייל (טז, ב) אפילו במחילה דחבלים דעדיפא אלא כדי לרכון ואפילו לרבנן ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי, ואף על פי שהחבלים עדיפי ולא חשבינן לה מוקפת לדירה כיון שאין דרים בה, אלא הכי פרכינן ליה: אי אתה מודה בדיר וסהר אף על פי שהוא אויר שתשמישו לדירה, הלכך אף בפסין יש כך להקל משום קולת הפסין, ואפילו בלא הוקף לדירה כמו שהתרת בה כך על ידי היקף. ואמר להם זו מחילה ואלו פסין, ומשום דלא הוקפה לדירה לא הייתי מחמיר אם היתה מחילה גמורה. ומעתה לפי פירושם לא תקשי לן היאך התירו כאן חכמים להרחיק כל שהוא ואפילו כור ואפילו כוריים ואילו במחילה של חבלים דעדיפא בעינן שלא יהא בית סאתים פנוי, דהכא מקולי פסי ביראות שנו כאן להחיר כמו שהתירו בהיקף דירה בעלמא. ומכל מקום נראה לי דבלאו הכי לא קשיא מההיא ולא מידי, משום דבחבלים לא הו"ל להחיר כלל, כלומר: לעשות מחילה כדי שיחנו בה היחיד או השיירא לכשיבואו כאן, אלא כל אחד ואחד לכשיטריך לחנות ולשבות בבקעה מקיף כפי צרכו. אבל בביראות אי אפשר לכל [אחד] שיבא לחפור לו בור ולעשות פסין רחבין או קרנין למספר אנשים, אלא היתר התירו לכתחילה לעשות פסין כדי שימלאו הבאים מקום למלאות מים ולשחות. ולפיכך התירו כאן להרחיק כל שהוא לדעת רבנן דר' יהודה, מפני שחשו שמא יחנו פס מאה או מאתים ויטרכו להיקף גדול כור או כוריים. ור' יהודה סבר כיון דמחילה כוז בעלמא אינה מחילה די אם נתיר מן הסהם כמדת קרפף דעלמא כיון שלעתים לא יחנו אלא אחד או שנים, ואף על פי שלגבי מחילת חבלים התירו לגבי שיירא אפילו כור ואפילו כוריים אם כריכוין להן, כן נראה לי. גמרא: לימא מתניתין דלא כר' עקיבא. הוא הדין דהוה מלי למימר דלא כה"ק דחנניה, אלא משום דלא התפרש מאן ניהו נקט ר' עקיבא, ומינה דאף היא דלא כה"ק.

(השב"א)

דף יח - ב

אוצר מה אוצר זה רחב מלמטה וקצר מלמעלה כדי לקבל את הפירות אף האשה רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה כדי לקבל את הולד ויביאה אל האדם מלמד שעשה הקב"ה שושבינות לאדם הראשון מכאן לגדול שיעשה שושבינות לקטן ואל ירע לו ולמאן דאמר פרצוף הי מינייהו סגי ברישא אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דזכר סגי ברישא דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפי' היא אשתו נזדמנה על הגשר יסלקנה לצדדין וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא: תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר [\[משלי יא-כא\]](#) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה שנאמר [\[שופטים יג-יא\]](#) ויקם וילך מנוח אחרי אשתו מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה גבי אלקנה דכתיב וילך אלקנה אחרי אשתו הכי נמי וגבי אלישע דכתיב [\[מלכים ב-ד-ל\]](#) ויקם וילך אחריה הכי נמי אלא

אחרי דבריה ועצתה הכא נמי אחרי דבריה ועצתה אמר רב אשי ולמאי דאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה אפילו בי רב נמי לא קרא דכתיב [\[בראשית כד-סא\]](#) ותקם רבקה ונערוותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ולא לפני האיש אמר רבי יוחנן אחרי ארי ולא אחרי אשה אחרי אשה ולא אחרי עבודת כוכבים אחורי עבודת כוכבים ולא אחורי בית הכנסת בשעה שמתפללין ואמר ר' ירמיה בן אלעזר כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין שנאמר [\[בראשית ה-ג\]](#) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו מכלל דעד האידנא לאו כצלמו אוליד מיתבי היה ר' מאיר אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו ישב בתענית מאה ושלשים שנה ופירש מן האשה מאה ושלשים שנה והעלה זרזי תאנים על בשרו מאה ושלשים שנה כי קאמרינן ההוא בשכבת זרע דחזא לאונסיה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב [\[בראשית ז-א\]](#) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב [\[בראשית ו-ט\]](#) נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וא"ר ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב [\[בראשית ח-יא\]](#) והנה עלה זית טרף בפיא אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתוב התם [\[משלי ל-ח\]](#) הטריפני לחם חוקי וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר [\[איוב לה-ג\]](#) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר [\[תהילים קנ-ו\]](#) כל הנשמה תהלל יה הללויה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שכיניה דכתיב [\[ישעיה יד-כג\]](#) ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב [\[מיכה א-ו\]](#) ושמתיה שומרון לעי השדה

קס"ז אורכ רחב מלמטה וקצר מלמעלה. שאם היה רחב מלמעלה כשהוא ממלאו מכביד משאוי הפירות על הכתלים ומטה אוחס: רחבה מלמטה. חלל בית הרחם שלה: שושבינות. שנשחלל בחיחוננו לשמחו ולהתעסק בצרכי סעודת חופה: סגי. מהלך: ואפילו היא אשתו. שהיא גנאי לו: נזמנה לו על הגשר. והיא מהלכת לפניו: יסלקנה לכדדיו. ויעבור לפניו: בנהר. דמדליח למנא ומסתכל בצפורה ובאשת איש קאמר: המרלה. מונה: יד ליד. המרלה מיד ליד אפי' הוא כמו משה שקבל תורה מיד הקב"ה לידו: עם הארץ היה. דלח גמר דרך ארץ דמתני' דקתני לעיל לא יהלך אדם אפילו אחרי אשתו: אלקנה. נביא היה כדחניא בסדר עולם ויבא איש האלהים אל עלי זה אלקנה י' נביאים נקראו איש האלהים והוא א' מהם וליכא למימר עם הארץ היה: ולמאי דקאמר רב נחמן. דהאי אחרי אחרי ממא קאמר: בי רב. מקרא [שקורין] הינוקות של בית רבן: ולא אחרי אשה. אשת איש: ולא אחרי עבודת גלולים. שמה ימשך אחריה וכתוב הרחק מעליה דרכך ואמרי' (ע"ז 77 יז). זו האפיקורסות: ולא אחורי בית הכנסת בשעה שהציבור מתפללין. שנראה ככופר שעומד מאחריה ואינו נכנס: בנדוי. שיצב מאה ושלשים שנה נזוף מפני שגער בו הקב"ה דכתיב המן העז וגו' וקללו: זרזי תאנה. חגורות ומתרגמינן זרזין (בראשית ג): שכבת זרע דחזיא לאונסיה. נעשה שידין ורוחין ולילין מיני מזיקין: אומרים מקצת שבחו כו'. כלומר דרך ארץ הוא שאע"פ שאדם משבח את חברו שלא בפניו הרבה אין מרבה בשבחו לפניו מפני שנראה כמתניף: בפניו. כתיב לדיק: שלא בפניו. כתיב לדיק תמים: טרף בפיא. מאמר פיה ביקשה שיהא זית טרף שלה והיינו מזון: בשך ודם. נח: ולא אמר איה אלוה עושי. לא הולך להתאוון ולומר איה עושי והריני חרב מי שנותן זמירות של תורה בלילה ולהכי נקט לילה שהקול נשמע מרחוק: מיום שחרב בית המקדש. ופסקו הכהנים מלברך בשם המפורש כדאמר באין דורשין שהיו מצרכין בשם המפורש: דיו לעולם שיסתמש בשם ב' אותיות. בין לשבח לפניו בין לברך איש את חברו דכתיב כל הנשמה תהלל יה כלומר זה השם שכל הנשמה כולה ראויה להשתמש בו מכלל דשם בן ארבע אותיות ושם המפורש לא לכל הנשמה ניתן אלא לכהנים בלבד: דכתיב (דברים י) ולברך בשמו וכת' (במדבר ו) ושמו את

שמי המיוחד לוי: נתקללו שכיניה. מקללתה: נתברכו שכיניה. מקללתה: למורש קיפוד. ושם הולכות החיות רעות ומזיקות מקומות הסמוכות לה דלוי לרשע ולוי לשכיניו [סוכה נו:]: (כ"ט)

תוספות יד ליד לא ינקה רע. לאו היינו קרא דדריש בסוטה (דף ד:): לענין גסות הרוח זהתם דריש מקרא דתועבת ה' כל גבה לב יד ליד וגו' וקרא דהכא היינו יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט: מתקיף לה רב נחמן בר יצחק. מכאן משמע דרב נחמן בר יצחק לאו היינו רב נחמן סתמא: ולא אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין. בתוספתא דמגילה [פרק ג] תניא אין פותחין בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצוינו במשכן שנא' [במדבר ג] והחונים לפני המשכן קדמה וגו' מזרחה וגו' ונראה דקסבר האי תנא דשכינה במערב והיו משתחיים למערב או היתה א"י ובהמ"ק במערבם דכתיב [דה"ב ו] [ויתפללו] [והתפללו] דרך ארצם וכתוב [דניאל ו] וכוין פתיחן ליה בעיליתיה נגד ירושלם והשתא לכאורה נראה דאחורי בית הכנסת היינו לצד הארון ומיהו אין נראה (דבסוף פרק) קמא דברכות (דף ו:): אמרינן הוא גברא דהוה מצלי אחורי בי כנישתא א"ל אליהו כדו בר קיימת קמי מרדך פירוש כשתי רשויות וקאמר לא שנו אלא דלא קא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ואם היה עומד לצד הארון כ"ש דאי מהדר אפי' לבי כנישתא דמחזי כשני רשויו' שהצבור משתחוי' למזרח והוא משתחוה למערב ועוד דאמר התם בפר' הרואה (דף סא.) אסור לו לאדם לעבור אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין ולא אמרן אלא דליכא פיתחא אחרינא אבל איכא פיתחא אחרינא לית לן בה א"כ משמע לפי שעובר לפני הפתח ואינו נכנס ונראה דאחורי בית הכנסת היינו לצד פתח ביהכ"נ וקורא אחורי לפי שהוא אחורי העם: מרורין כזית. היינו אילן של זית והוא מר ואילן נמי מקרי זית דכתיב [שמות טו] ויורהו ה' עץ ודרשינן זה זית שאין לך מר באילנות כמו זית: כל הנשמה. פר"ח קרי ביה הנשמה בדגש: נתברכו שכיניה. והא דאמר [בת"כ פ' בחוקותי] ושמו עליה אויביכם שזו היא מדה טובה שאינה טוענת פירות בשעה שאין שרויין בה כאן היו בני יהודה שכיניה אי נמי שאינה מוציאה כל כך כמו כשהם עליה: (תוספות)

הש"ח הא דכתיב בספרים: אלף מעטה גבי חלקנה דכתיב [שופטים יג, יא] ויקם וילך חלקנה אחרי אשתו. לך גרסינן ליה דלאו קרא הוא. אלף הכי גרסינן אלף מעטה הא דכתיב באלישע (מלכים-ב, ז, ל) ויקם וילך אחריה. (הש"ח)

דף יט א

למטעי כרם וא"ר ירמיה בן אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק שנאמר [תהילים סה-ב] לך דומיה תהלה ולא עוד אלא שמשבח שנאמר תהלה ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן שנאמר [תהילים סה-ב] ולך ישולם נדר היינו דא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב [תהילים פד-ז] עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה עוברי אלו בני אדם שעוברין על רצונו של הקב"ה עמק שמעמיקין להם גיהנם הבכא שבוכין ומורידין דמעות כמעין של שיתין גם ברכות יעטה מורה שמצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו רבונו של עולם יפה דנת יפה זכית יפה חייבת ויפה תקנת גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים איני והאמר רבי שמעון בן לקיש רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר [ישעיה סו-כד] ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם ל"ק הא בפושעי ישראל הא בפושעי עובדי כוכבים הכי נמי מסתברא דא"כ קשיא דר"ל אדריש לקיש דאמר ריש לקיש פושעי ישראל אין אור גיהנם שולטת בהן ק"ו

ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב עמד כמה שנים ולא שלטה בו האור פושעי ישראל שמליאין מצות כרמון שנאמר [\[שיר השירים ו-ז\]](#) כפלח הרמון רקתך ואמר ר"ש בן לקיש אל תיקרי רקתך אלא ריקתיך שאפי' ריקנין שבך מליאין מצות כרמון עאכ"ו אלא הא דכתיב עוברי בעמק הבכא ההוא דמחייבי ההיא שעתא בגיהנם ואתי אברהם ואבינו ומסיק להו ומקבל להו בר מישראל שבא על בת עובד כוכבים דמשכה ערלתו ולא מבשקר ליה מתקיף לה רב כהנא השתא דאמרת הפושעים דפשעי ואזלי אלא מעתה דכתיב המוציא והמעלה דמסיק ודמפיק הוא אלא דאסיק ואפיק הכי נמי דפשעי הוא ואמר רבי ירמיה (בר) אלעזר שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב [\[במדבר טז-לג\]](#) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב [\[יונה ב-ג\]](#) מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים דכתיב [\[ישעיה לא-ט\]](#) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים ותנא דבי רבי ישמעאל אשר אור לו בציון זו גיהנם ותנור לו בירושלים זו פתחה של גיהנם ותו ליכא והאמר ר' מריון אמר ר' יהושע בן לוי ואמרי לה תנא רבה בר מריון בדבי רבי יוחנן בן זכאי שתי תמרות יש בגי בן הנום ועולה עשן מביניהן וזו היא ששנינו ציני הר הברזל כשירות וזו היא פתחה של גיהנם דילמא היינו דירושלים א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית שאול דכתיב [\[יונה ב-ג\]](#) מבטן שאול שועתי שמעת קולי אבדון דכתיב [\[תהילים פח-יב\]](#) היסופר בקבר חסדך אמונתך באבדון באר שחת דכתיב [\[תהילים טז-ג\]](#) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת ובור שאון וטיט היון דכתיב [\[תהילים מ-ג\]](#) ויעלני מבור שאון מטיט היון וצלמות דכתיב [\[תהילים קז-י\]](#) יושבי חשך וצלמות וארץ התחתית גמרא הוא ותו ליכא והאיכא גיהנם גיא שעמוקה (בגיהנם) שהכל יורד לה על עסקי (הנם) והאיכא תפתה דכתיב [\[ישעיה ל-ג\]](#) כי ערוך מאתמול תפתה ההוא שכל המתפתה ביצרו יפול שם גן עדן אמר ריש לקיש אם בארץ ישראל הוא בית שאן פתחו ואם בערביא בית גרם פתחו ואם בין הנהרות הוא דומסקנין פתחו בבבל אביי משתבח בפירי דמעבר ימינא רבא משתבח בפירי דהרפניא: וביניהן כמלוא שתי וכו': פשיטא כיון דתנא ליה דקשורות הוו אנן ידעינן דלא הוו מותרות מהו דתימא קשורות כעין קשורות אבל ממש לא קמ"ל ולא מותרות: אחת נכנסת ואחת יוצאת: תנא רבקה נכנסת ורבקה יוצאת ת"ר כמה ראשה ורובה של פרה שתי אמות וכמה עוביה של פרה אמה ושני שלישי אמה

רש"י למטעי כרם. ויהנו שכיניה ושבח הוא לה שזכרת לטובה: חכה. עץ שפותח פיו שלא יכול לדבר: כך דומיה. הכל שותקין כנגדך: שדומה עליו כו' נוחין לו יסורין שמקבלן מאהבה: וכך יאולס נדר. אותה דומיה שהיא דומה ביסורין דומה לו כשילוס נדר: מעין יסיתוהו. כמעין של שיתין נקב שבנין המזבח שניסוך היון של ספלים יורד לחוכו כל השנה כדאמר' כלולב וערבה (סוכה מט.). הפושעי' בני. עדיין ואפי' בשעת תולעתם ואשם: דא"כ. דהא דר"ל בפושעי ישראל מוקי לה להאי קרא דכתיב ואשם לא תכבה קשיא דידיה אדידיה: ולא מבשקר. איננו מכירו שהיא יהודי דמשכה ערלתו ודומה לו כמי שאינו נימוז: המוציא והמעלה. המוציא אתכם מארץ מצרים (ויקרא כב) וכן המעלה אתכם מארץ מצרים (שם יא): דפשעי. בחייהם: מבטון. שאול. יונה בן אמתי קאמר ליה: בדבי רבן יוחנן בן זכאי. ברייתא שנסדרה בבית מדרשו כעין תוספתא פסידר ר' חייא ור' אושעיא: איני. דקלים: כשרין. כלולב: טיט היון. הוא רפף לטובע בו ובלע"ז פנ"ק (נח) וסתם טיט היינו שראוי לבנין: שחת ובאר שחת. חלא מילתא היא: על עסקי הנס. עריות: תפתה. גיהנם דכתיב בהוא קרא מדורתה אש ועלים הרבה: בית שאן פיתחו. שפירותיו מתוקין מכל ארץ ישראל: משתבח בפירות לעבר ימינא. משתבח בפירות של עבר הנהר פרת דכרומו: רבקה נכנסת ורבקה יוצאת. ולא פרה נכנסת ופרה יוצאת דא"כ לא הוו להו קשורות: כמה ראשה ורובה של פרה. שנתנו חכמים שיעור להרחקת פסין מן הבור שיהו רחוקין כדי ראשה ורובה כדתנן במתני': (רש"י)

תוספות [פושעי ישראל אין אור שולטת בהן ק"ו ממזבח הזהב. תימה דבמס' חגיגה .. (דף כז.) עביד ק"ו מסלמנדרא דתלמידי חכמים אין אור שולטת בהן מק"ו וי"ל דפושעי ישראל פניהם משחירי' ואלו תלמידי חכמי' כלל וכלל לא]: בר מבא וכו'. לא שייך למחשביה בהזהב (ב"מ דף נח:) גבי שלשה יורדין לגיהנם ואינן עולין דזה עולה כשקיבל דינו והא דלא חשיב התם פושעי ישראל בגופן והצדוקין כו' דאין עולין לפי ששנויים בברייתא ואע"ג דמלבין פני חבירו חשיב ליה ותני ליה במס' אבות מ"מ אשמעינן דמכנה שם הוא מלבין אע"ג דדש ביה בשמיה: דילמא היינו דירושלים. כדכתיב (יהושע טו) גיא בן הנם וגו' ירושלים ולא גרסינן היינו דמדבר: באר שחת כדכתיב כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. [והיינו באר שחת] ומהאי קרא הוה מצי לאתויי דשמו שאול והא דלא מייתי קרא ואתה אלהים תורידם לבאר שחת דהאי קרא בקבר כתיב כדמוכח סיפא דקרא אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם: וצלמות דכתיב יושבי חשך וצלמות. האי קרא בתהלים כתיב גבי ארבעה צריכין להודות ונראה כספרים דגרסי בטרם אלך ולא אשוב אל ארץ חשך וצלמות (איוב י'): [חיתית גרס דתחתית כתיב ביחזקאל (ל"א) כשהראה הקב"ה שכל הגוים יורדים לגיהנם כתיב שם אל ארץ תחתית]: והאיכא תפתה. תימה דלא חשיב עלוקה ור"ת מפרש דעלוקה שם חכם כמו לאיתניאל והא דמוקי ליה במסכת עבודה זרה (דף יז.) בגיהנם היינו משום דכתיב בתריה שאול ועוצר רחם ומיהו קשה דבפסיקתא לא חשיב להם בשמות שלמה וגם בג' דברי' וד' דברים הכתובים באותו ספר לא חשיב עלוקה ואע"ג דלא חשיב נמי יקא היינו משום דשמא הוה בכלל אגור והפייט נמי יסוד בשם גיהנם בזולת אין צור חלף יקדו בהבהבי עלק: אם בין הנהרות הוא. משמע דבין הנהרו' לאו היינו בבל ודלא כפ"ה שפי' בי' יוחסין (קדושין דף עב.) גבי בין הנהרות הרי הוא כגולה ליוחסין ובפירקין (דף כב:) נמי אמרי' בבל נמי מקיף לה פרת מחד גיסא ודגלת מחד גיסא: (תוספות)

ב

-

יט

דף

שהן כעשר דברי ר"מ ר' יהודה אומר כשלש עשרה אמה וכארבע עשרה אמה כעשר הא עשר הויין משום דבעי למיתנא סיפא כשלש עשרה אמה כעשרה טפי הויין משום דבעי למתני כארבע עשרה וכארבע עשרה הא לא הויא אמר רב פפא יתירות על שלש עשרה ואינן מגיעות לארבע עשרה א"ר פפא בבור שמונה דכ"ע לא פליגי דלא בעינן פשוטין בבור שתים עשרה דכ"ע לא פליגי דבעינן פשוטין כי פליגי משמונה עד שתים עשרה לר' מאיר בעינן פשוטין לר' יהודה לא בעינן פשוטין ורב פפא מאי קמ"ל תנינא רב פפא ברייתא לא שמיע ליה וקמ"ל כברייתא: ארי"ך יות"ר בת"ל חיצ"ת חצ"ר שיבש"ה סימן: בעא מיניה אביי מרבה האריך בדיומדין כשיעור פשוטין לר"מ מהו א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמאריך בדיומדין לא דמפיש ועביד פשוטין א"ה האי ובלבד שירבה בפסין עד שירבה פסין מיבעי ליה תני עד שירבה פסין א"ד א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמפיש ועביד פשוטין לא דמאריך בדיומדין הכי נמי מסתברא מדקתני ובלבד שירבה בפסין ש"מ בעא מיניה אביי מרבה יותר משלש עשרה אמה ושליש לר' יהודה מהו פשוטין עביד או בדיומדין מאריך א"ל תניתוה כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה וכמה מרוחקין אפי' כור ואפי' כוריים ר' יהודה אומר בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור אמרו לו לר' יהודה אי אתה מודה בדיר וסוהר ומוקצה וחצר אפילו בת חמשת כורים ואפי' בת עשרה כורים שיותר אמר להן זו מחיצה ואלו פסין ואם איתא זו מחיצה וזו (היא) מחיצה מיבעי ליה הכי קאמר זו תורת מחיצה עליה ופרצותיה בעשר ואלו תורת פסין עליהן ופרצותיהן בשלש עשרה אמה ושליש בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ארבע נידון משום דיומד או אינו נידון משום דיומד א"ל תניתוה ר' שמעון בן אלעזר אומר היתה שם אבן מרובעת רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד רבי ישמעאל בנו

של רבי יוחנן בן ברוקה אומר היתה שם אבן עגולה רואין כל שאילו תחקק ותחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד במאי קא מיפלגי מר סבר חד רואין אמרינן תרי רואין לא אמרינן ומר סבר אפי' תרי רואין נמי אמרינן בעא מיניה אביי מרבה חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה נידון משום דיומד או לאו אמר ליה תניתוה היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי קנה קנה פחות משלשה לא גודריתא דקני אי הכי היינו אילן ואלא מאי קנה קנה פחות משלשה היינו גדר אלא מאי אית לך למימר תרי גווי גדר הכא נמי תרי גווי אילן איכא דאמרי גודריתא דקני קא מיבעיא ליה גודריתא דקני מאי א"ל תניתוה היה שם גדר או אילן או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי לאו גודריתא דקני לא קנה קנה פחות משלשה אי הכי היינו גדר ואלא מאי גודריתא דקני היינו אילן אלא מאי אית לך למימר

רש"י שהן כעשר. אמות ששה בקר ולקמן פריך מאי כעשר הא עשר מכוונות הן: כי"ג וי"ד. שמונה בקר ילאו מכלל שלש עשרה ולכלל י"ד לא באו די"ג אמה ושלש הן: עבור רחב שמונה. אפי' לר"מ לא בעינן פשוטין דכי מרחיק כדי ראשה ורובה דהיינו שתי אמות לכל רוח נמצא החלל שבין ב' המחילות שתי עשרה אמה והפסין רחבן אמה לכל רוח זה כנגד זה נמצא בין פס לפס שיעור פתח עשר אמות ור' מאיר בהכי שרי: עבור שתי עשרה. דכי מרחיק שתי אמות מכאן וכנגדו מכאן יש חלל המחילה י"ו אמה ומתן שתי אמות עומד הרי בין זה לזה י"ד פרוץ וכולי האי לא שרי רבי יהודה ובעינן פשוטין לכל דד דמכל דד ודאי איכא י"ד אמות ולקמן מפרש היכא משוי להו: תנינא. לדרב פפא במתני'. דקתני לר' מאיר ששה בקר ולרבי יהודה שמונה בקר וממילא שמעינן דר"מ שרי בהבדלת עשר ור' יהודה שרי בהבדלת שלש עשרה אמה ושלש וכי קבעי ר' מאיר פשוטין ביותר מעשר קאמר: רב פפא הך ברייתא. לתנא שיעורא דעובי הפרות לא שמיע ליה ובמתני' לא פריש להו ואתא רב פפא לפרושי לך מתניתין דשיעורא דר' מאיר עשר אמות ודר' יהודה שלש עשרה אמה ושלש והסכים רב פפא מדעתו למה ששנינו בבבליה דראשה ורובה שתי אמות ועובי אמה ושני שלשי אמה: האריך בדיומדין. יותר מאמה לכל דד עד שהעמיד ריוח שבינתים על עשר אמות: מהו. דווקא פשוטין קאמר דכיון דהרחיקו יותר משיעור חכמים בעינן היכר ביני וכל סגי בהארכת דיומדין אלך מרחיק פורתא מן הפס ונתן שם פשוט וכן לאידך גיסא משום דליהוי היכירא או דילמא כיון דסוף סוף עשר ריוח הוא דאיכא לא מיתסר: לר' יהודה. ללא אדכר פשוטין הי עדיפא ליה פשוטין עדיפי ליה ומרחיקין מן הדיומדין י"ג אמה למיהוי היכירא ביני ביני ולא סגי בהארכת דיומדין או הארכת דיומדין עדיפא ליה ליה אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ולבטלה: כמה הן מקורבין. לבור: אפילו כוכ. ובלבד שירבה בפסין: יותר מבית סאתים אסור. שזה שיעור היקף שלא כתיקנו: די. מוקף לדירה שהרועה דר שם בלינה: זו מחילה. שלימה היא. ואלו פסין הן. ובין כל אחד ואחד שלש עשרה אמות ואין עומד אלך פס אמה בין כל שלש עשרה ושלש עשרה אלמא לרבי יהודה פשוטין עביד דאי בדיומדין מאריך הא מחילה היא: ופירצתה. אוסרת ביותר מעשר: ואלו תורת פסין עליהן. ויש י"ג אמה בין הארכת להארכת הלכך ביותר מבית סאתים לא מיתכשר: תל המתלקט י'. טפחים: מתוך ד'. אמות תל משופע אבל מדרונו זקוף קודם שימשך ד' אמות עלה ונתלקט גובהו ל' טפחים וקי"ל בהזרק במס' שבת (דף ק.). דלענין שבת הוי רשות היחיד הכא מאי אי קאי במקום א' מן הדיומדין מי הוי כדיומד או לא ולהכי נקט מתוך ד' שאם היה מדרונו משופע יפה ואינו מהלקט לגובה עשרה עד שימשך יותר מד' אמות ואפי' עלה גובהו לשפוע לעשר אמות ארעא סמיכתא היא: מרובעת. אמה על אמה ואינה מחוסרת אלך חליקה שינטל עובי שבינתים ותיעשה כמרזב דופן לכאן ודופן לכאן: עגולה. מחוסרת חקיקה לחוקק וליטול בליטת עיגול ולהשוות אמנעה לפיאותיה ותהא מרובעת ועדיין היא מחוסרת חליקה: אמרי' נמי תרי רואין. לר' ישמעאל ותל נמי כאבן עגולה דמי לתנא קמא לא אמרינן תרי רואין: היאת קנים. שעשאה לכאן ולכאן כעין דיומד: גודריתא דקני.

קנים מחוברים הרבה בעז' א' סמוך לארץ ומלמעלה הן מתפרשין: תרי גווני אילן. אשמעי' אילן שלם לאיכא למימר יחלק ויחקה ואשמעי' האי אע"ג לזיכא למימר הכי קרי הואיל ותחתיו אחד הוא כדיומד אבל קנה פחות מג' לא: מאי לאו גודריתא דקני. ופ"מ דאע"ג דאין עוביו ד' בגובה עשרה אמרינן רואין: לא קנה קנה פחות מג'. דעשוי כדיומד ממג' וכלא רואין איכא תיקון מעליא: (הע"י)

תוספות שהן כעשר אמות. לא שייך למיפרך מניינא אתא לאשמעינן כדפריך בפ"ק דקדושין (דף יז.). כיון דלא השמיענו מנין פרות: בבור שתיים עשרה כ"ע לא פליגי. הוה מצי למנקט בבור אחת עשרה ושליש ומשהו ולא דק: רב פפא ברייתא לא שמיע ליה. והא דמשני לעיל אברייתא יתירות על שלש עשרה היינו בתר דשמעה: ואם איתא זו היא מחיצה וזו היא מחיצה מיבעי ליה. קשה דהכא פשיטא ליה דהארכת דיומדין עדיפי מפשוטין ולעיל אליבא דר"מ משמע ליה איפכא וי"ל דלעיל בעי היכי דכי נמי נאריך בדיומדין יהיה פרוץ מרובה דאז פשוטין עדיפי דאיכא היכר טפי אבל הכא איירי ברוב הרבה שאם נאריך הדיומדין יהיה עומד מרובה כדקתני אי אתה מודה בדיר וסוהר ומוקצה שאפילו בית י' כורין או יותר מותר לכך פריך שפיר זו מחיצה וזו מחיצה מבעי ליה: (תוספות)

הע"א שהן כעשר אמות דברי ר' מאיר. והא דקתני דר' מאיר כעשר ולא קתני עשר, איכא למימר משום דבעי למיתני דר' יהודה כשלש עשרה כארבע עשרה, תנא נמי דר' מאיר כעשר. ויש ספרים דמקשו בהדיא כעשר אמות עשר הויין, משום דקא בעי למיתני סיפא כשלש עשרה כארבע עשרה תני נמי כעשר. רב פפא ברייתא לא שמיע ליה. ואף על גב דמפרש לה רב פפא לעיל כדאמרינן אמר רב פפא יתירות על שלש עשרה ואין מגיעות לארבע עשרה. איכא למימר דלכתר דשמעה הוה. אי נמי לאו רב פפא גופיה הוא דמפרש לה אלא אגון הוא דמפרשא לן מדברי רב פפא, וכיון דמדדיה מיפרשא לן תלינן דרוב פפא כן תירץ הרשב"ד ז"ל. בעא מיניה אבוי מרבה האריך דיומדין כשיעור פשוטין מהו. כלומר: כיון דשמעינן ליה לר' מאיר דתנא בהדיא שמונה נראין כשנים עשר ארבעה דיומדין וארבעה פשוטין, דלמא פשוטין דוקא קאמר ומשום דכי מפיש ועבד פשוטין הוי חומרא דקא ממעט באוירא דאפילו עשר לא הוי, אבל כי מאריך דיומדין לעולם אשתאר ביה אוירא עשר, וכל היכא דאפשר למעט באוירא טפי עדיף. ואע"ג דזימנן דהו פשוטין לקולא והארכת דיומדין לחומרא, בבור שמונה עשר דאיכא רווחא בין דיומד לדיומד עשרים ושנים, דכי ממעט אוירא ומעמידו בעשר מאריך בחד מן הדיומדין עשר הוה ליה דיומד אחד עשר, והוא מחילה גמורה מרובה על הפרוץ והוא עומד ואפילו לרב הונא בריה דרב יהושע (לעיל טו, ב), ואי נמי בבור שבעה עשר לרב פפא דאמר פרוץ כעומד והוא עומד ועל הדרך שאמרנו. מכל מקום אפשר דר' מאיר חייש טפי לבור משמונה ועד שבעה עשר דשכיח טפי. וכיון דהוך השיעור הו פשוטין להחמיר הכין עדיף, אע"ג דמשיעור זה ואילך הוה הארכת דיומדין לחומרא ועדיף טפי דהוה מחילה גמורה. או דילמא דיומדין מאריך, כלומר: איכו רנה להאריך דיומדין מאריך, וכל שכן דעדיף משום דזימנן דהוה מחילה גמורה כדאמרן. ופשוטין דקאמר ר' מאיר לאו דוקא אלא להקל קאמר, כלומר: איכו רנה למעט באוירא על ידי פשוטין עבד ולא מטרחינן ליה להאריך דיומדין. אמר ליה תנינא ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמאריך דיומדין. ומתניתין ר' מאיר היא דסתם מתניתין ר' מאיר היא. ועוד דקתני מותר להרחיק כל שהוא ועלה קאמר ובלבד שירבה בפסין והיא ר' מאיר היא, דאיכו לר' יהודה אינו מאריך אלא בית סאתים וכדפליג לה בהדיא. ואסיקנא: דמאריך דיומדין ללישנא בתרא, ואיהו עדיף מלישנא קמא ומדקתני שירבה בפסין ולא תני שירבה פסין ולא נטרך לשבשי לישנא דמתני' (ולא תני) ווליתנין שירבה פסין. והלכך איכו רנה להרבות בפשוטין לר' מאיר עושה ואיכו רנה להאריך דיומדין כל שכן דעדיף טפי וכדאמרן. ומשום הכי הדר ובעא מיניה אבוי מרבה לר' יהודה ללא שמענו לו שהזכיר פשוטין, דיומדין דוקא מאריך או דלמא אפילו בפשוטין סגי ליה כר' מאיר. ואתי למפסטה מדקתני דברייתא זו מחילה ואלו פסין, דלמא לא פליג בהא אדר' מאיר ולדידיה נמי אי בעי פשוטין עבד, דאי אמרת דיומדין דוקא מאריך אף זו מחילה היא ביתר מצית סאתים דאיירי ביה, ואפילו בבור עשרים וארבעה דבור עשרים וארבעה הו בין דיומד לדיומד עשרים וששה ריות, והלכך כי מוקמת לאויר על שלש עשרה אמה ושלש נמאלת מוסיף בחד מן הדיומדין על השאר דהיינו י"ב אמה ושני שלישים, הו ליה דיומד שלש עשרה אמה ושני שלישים והוה ליה עומד מרובה על הפרוץ אפילו לרב הונא בריה דרב יהושע. אלא ודאי מדלכא קתני

זו מחיאה וזו מחיאה וקהני זו מחיאה ואלו פסין, שמעת מינה דאפילו ראה לעשות פסין עושה ולא פליג בהא דר' מאיר. כנ"ל. הכי קאמר זו תורת מחיאה עליה ופרתה בעשר ואלו תורת פסין עליהן ופרתהן בשלש עשרה אמה ושלש. ואיכא למידק היכי קאמר ר' יהודה זו תורת מחיאה עליה ופרתה בעשר, והא קתני בפרק קמא (י, א) הרחב מעשר ימעט ור' יהודה אומר אינו כריך למעט. מסתברא דר' יהודה לא קאמר אלא במקום שיך שתי מחילות גמורות כמבוי המפולש או שני בתים בשני יידי רשות הרבים, דכיון דאיכא שתי מחילות הוה ליה לר' יהודה רשות היחיד גמורה, והלכך מכאן ומכאן דאינו כריך אלא לחי וקורה מדרבנן אפילו ביתר מעשר נמי, ואפילו עד שלש עשרה אמה ושלש סגי ליה בלחי וקורה דומיא דפסי ביראות. אבל הכא דאיכא לשתי המחילות פרטות, ואתה כריך להחיר מאד עומד מרובה על הפרוץ שאין אנו מתירין אלא פרטה כעין פתח, לעולם אין מתירין בהן פרטה יתירה על עשר, דכל שהיא יתירה על עשר נפקא לה לכולי עלמא מתורת פתח ואין עומד מרובה מחיר כנגד הפרטה. ותדע כך דאפילו ר' יהודה מודה בדבר זה, מדתנן בפרק קמא (טו, ב) שיירא שחנתה בבקעה והקיפיה כלי בהמה מטלטלין בתוכה ובלבד שלא יהו פרטות [יתירות] על הבנין, כל פרטה שהיא כעשר אמות מותרת מפני שהיא כפתח יתר מכן אסור, והא מהני' משמע דדברי הכל [היא], מדלח פליג בה ר' יהודה. ומשמע נמי לכאורה דר' יהודה תני לה מדקתני בסופא בשיירא דברי ר' יהודה, אלמא כולה מהני' עד הכא ר' יהודה תני לה. ובמהני' דחלו (להלן עו, ב) נמי לא פליג בה ר' יהודה, וקהני נפרץ הכותל עד עשר אמות מערבין שנים ואם ראו מערבין אחד מפני שהיא כפתח, יתר מכן מערבין אחד ואין מערבין שנים. דאלמא לכ"ע פרטה יתירה על עשר אינה נידונית משום פתח ואין עומד מרובה מבטלה. ומתני' דשלש מדות במחיאה נמי ראיתי, לעיל בפרק קמא (טז, א) דקתני ובלבד שלא תהא פרטה יתירה על עשר. משמע דכולי עלמא היא דלא מפקינן כל הני מדר' יהודה, אלא מסתברא כדאמרן. ולענין בעיין, כיון דפשיט ליה רבה לאביי דעביד אפילו פשוטין מדקתני זו מחיאה ואלו פסין, מסתברא דהכין הלכתא. דלע"ג דפריק אביי דאלו תורת פסין עליהן קאמר דחייב בעלמא היא וקיי"ל כרבה. ועוד דלרבה קיימי בהא ר' מאיר ור' יהודה בחדא שיטתא ולאביי פליגי אפילו בהא, וכיון שכן כל היכא דאפשר למימר דלא פליגי טפי עדיף. ובירושמי (כאן ה"ב) גרסינן בהדיא, על דעתיה דר' מאיר דיומדין ופשוטין על דעתיה דר' יהודה דיומדין אבל פשוטין לא. ואם תאמר כי עביד פשוטין מאי אהני, לימא אחי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה. נראה לי דמקולי פסי ביראות שנו כאן, וכי היכי דשרו בהו פרוץ מרובה על העומד והעמידוהו דאוריייתא לגבי הא נמי הלכו דאוריייתא. ואוריא דמבטל לאו דאוריייתא, דהא לענין כלאים תניא (לעיל טז, א) כל שהיא ארבעה ומארבעה ועד עשר כריך שלא יהא בין זה לזה כמלאוהו שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ כעומד כנגד העומד מותר, ומפרש רב פפא פרוץ כעומד בנכנס ויוצא, ומי לא עסקינן אפילו בשהפס באמצע שיך ריוח מכאן ומכאן, אלמא אף על פי דאוריא דמהאי גיסא ודהאי גיסא רבה על העומד לא מבטל ליה לעומד לענין כלאים. הלכך לענין שבת דמבטל ליה לחומרא הוא שהלכו לענין שבת החמורה ומדבריהם, והלכך לגבי פסי ביראות העמידו אותה על דין תורה והתירו. וי"ל דדוקא רחבין ארבעה שהן חסובין כענין שאמרו לגבי כלאים, ואי נמי אפילו רחבין שלשה כדעת רבא (לעיל טז, ב) דאוקי מהני' דשלש מדות רישא וסיפא כרשב"ג, ולומר דלרבנן כל שלשה חסובין למישרא כנגדן, כיון שהן חסובין דנפקי מתורת לבד כדאיתא לעיל גבי ההיא דשלש מדות במחיאה, אבל פחות מכן אפילו לגבי פסי ביראות לא חשיבי ואוריא דהכא ודהכא מבטל להו. ומיהו אין נראה כן מתוך משנתנו, דכיון שנתנה משנתנו שיעור לדיומדין ולא נתנה שיעור לפשוטין, משמע דפשוטין כל שהן בין רחבין בין שאין רחבין, וזה נראה עיקר. וכן אמרו בירושלמי פסין אין להם שיעור, ומשמע אין להם שיעור כלל אלא אפילו כל שהוא. מר סבר חד רואין אמרינן תרי רואין לא אמרינן ומר סבר תרי רואין נמי אמרינן. פירש רש"י ז"ל: ותל כאבן עגולה. והראב"ד ז"ל פירש: שהיא כאבן מרובעת. ונראה דבריו, דלפי דברי רש"י ז"ל לא הוה ליה למימר תניתוה דמשמע לדברי הכל היא אלא הוה ליה למימר פלוגתא דר' שמעון בן אלעזר ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא. ירושלמי (ה"א): היתה אבן אחת גדולה רואין שאם תחלק ויש בה ששה לכאן וששה לכאן נדונית משום דיומדין, אית תניי תניי שאם תיחלק הוי בעיין מימר מאן דמר שאם תיחלק מודד מבפנים מאן דמר שאם תחלק מודד מבחוץ, אמר ר' יוסי ולא עוד בקליפת השום החילונה אחת עתיד להעמידה, הוי לא שנייה בין כמאן דמר שאם תחלק בין כמאן דמר שאם תיחלק מודד מבפנים, מאן דמר שאם תיחלק בעגולה ומאן דמר שאם תחלק במרובעת, תדע כך שהוא לכן תניה מתב כחבריא אין בין דברי לדבריך אלא שאתה אומר בעגולה ואני אומר במרובעת ע"כ. (הש"א)

תרי גווני אילן הכא נמי תרי גווני גדר בעא מיניה אביי מרבה חצר שראשה נכנס לבין הפסין מהו לטלטל מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה א"ל מותר שתיים מאי אמר רב הונא שתיים אסורין ואפילו עירבו גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין רבא אמר עירבו מותר א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין מותר לטלטל מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה אבל שתיים אסור בד"א שלא עירבו אבל עירבו מותרין לימא תיהוי תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא התם דהדרן וערבן בעא מיניה אביי מרבה יבשו מים בשבת מהו א"ל כלום נעשית מחיצה אלא בשביל מים מים אין כאן מחיצה אין כאן בעי רבין יבשו מים בשבת ובאו בשבת מהו א"ל אביי יבשו בשבת לא תיבעי לך דבעי מיניה דמר ופשיט לי דאסיר באו נמי לא תיבעי לך דהוה ליה מחיצה העשויה בשבת ותניא כל מחיצה העשויה בשבת בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון שמה מחיצה ולא אתמר עלה אמר ר"נ לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל לא כי איתמר דר"נ אמזיד איתמר אמר ר"א הזורק לבין פסי הבירות חייב (א"ל) פשיטא אי לאו מחיצה היא היכי משתרי ליה למלאות לא צריכא דעבד כעין פסי בירות ברה"ר וזרק לתוכה חייב הא נמי פשיטא אי לאו דבעלמא מחיצה היא גבי בור היכי משתרי ליה לטלטלי לא צריכא אע"ג דקא בקעי בה רבים ומאי קמ"ל דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא הא א"ר אלעזר חדא זימנא דתנן רבי יהודה אומר אם היתה דרך רה"ר מפסקתן יסלקנה לצדדין וחכ"א אינו צריך רבי יוחנן ור"א דאמרי תרווייהו כאן הודיעך כחן של מחיצות אי מהתם הוה אמינא כאן ולא סבירא ליה קא משמע לן כאן וסבירא ליה ולימא הא ולא בעי הך חדא מכלל חבירתה איתמר: מותר להקריב לבאר וכו': תנן התם לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים אלא אם כן מכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה

רש"י אמר ליה מותר. דהא ליכא דיוקין בין הפסין לזימנא עליוהו לזימנא מוציא מרשותו לרשות חבירו: שתיים מאי. שתיים זו אכל זו ומחיצה ביניהן ושתייהן ראשן בין הפסין: אסור. לטלטל מחוץ לבין הפסין כדמפרש טעמא רב הונא: ואפילו עירבו. דרך הפתח שבמחיצה שביניהן דהשתא חדא נינהו ולא אסורן אהדדי אסורות לטלטל מחוץ לבין הפסין גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל בין הפסין לשתי חצרות יחד שהרואה אותן מטלטלין מחוץ לבין הפסין לא ידע דיך פתח ביניהן וסבר האי דלא אסורן אהדדי בתוך בין הפסין כשאר שתי חצרות הפתוחות למזבוי אחד שסור להוציא למזבוי אלא א"כ נשתתפו ה"נ משום דנתנו עירובין בין הפסין לשתי חצרות שאר מזבוי ואתו למשרי נמי להכניס ולהוציא מבין הפסין לחצרות כי ליכא פתח ביניהן ויהבי עירוב בלחית החצרות דרך בין הפסין וההוא ודאי לא מהני דכי תקינו רבנן שיתופי מבואות במזבוי סתום תקון ואורכו יותר על רחבו וזה מפולש לארבעה אדמין: עירבו מותרין. דכיון דעירבו דרך פתח שביניהן וחד רשותא הוא ללא אסורן אהדדי להך גזירה לא חיישינן: דהדרן וערבן. שנפרעה ביניהן פירעה גדולה בסופה שגלוי לכל שרשות אחת היא: יבשו מים בשבת מהו. לטלטל בין הפסין מי אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה או דילמא כיון דהיתר פסין אינו אלא משום מים והרי יבשו ואסור ואכל פסי בירות קאי: כלום נעשית מחיצה. כלומר כלום הותרה מחיצה כזו אלא משום מים: יבשו מים בשבת. וחזרו ובלאו גשמים בו ביום מאי

מי אמרינו חזרו פסין להיתרן הראשון לטלטל בתוכן; מיניה דמר. רבה שהיה רבו: ובלאו מים בשבת לא קמבעיא לי. דמותר דהא קיימא לן כל מחילה הנעשית בשבת שמה מחילה: לא שנו. דשמה מחילה: אלא לזרקה. שהזרק מרה"ר לתוכה חייב דמדאורייתא ודאי מחילה היא: אבל לטלטל אסור. דרבנן גזר עליה: אמזיד איתמר. וקנסא קנסוה אבל שוגג מותר והא דנעשית מחילה כל שכן דמותר: הזרק. מרשות הרבים לבין הפסין של ביראות: חייב. חטאת דרשות היחיד מעלייתא הוא: אי לאו מחילה. מדאורייתא היא לשוויה מיהא רשות היחיד לזריקה: היכי שרו רבנן למלאות. ולהוליא מרה"ר לרה"ר משום דוחק: כעין פסי ביראות. ואין שם בור: מפסקתן: שאין שם דרך אלא בין הפסין יסלקנה ללדדן דחתי דריסת רבים ומבטלי מחילות: כאן הודיעוד. חכמים כמה גדול כחן של מחילות דלא מיבטלי משום בקיעת רבים: מותר להקריב כו'. פרישא לה לכולה מתניתין בריש פירקין: אלא א"כ הכנים ראשו ורובו. דחיישין שמה ימשך גופו למקום רגליו ויוליא הכלי עמו: (ה"י)

תוספות דהדרן וערבן. והכי פירושו שתים אסורות אפי' עירבו ואם עירבו כו' דהיינו כלומר דהדרן וערבן מותרות כשעירבו: מחיצה אין כאן. אע"ג דאביי אית ליה שבת הואיל והותרה הותרה מודה הכא משום דליכא מחיצות: כי איתמר דרב נחמן אמזיד איתמר. והא דאמרינן בשבת בפרק הזורק (ד' קא): ספינות שנתקשרו מערב שבת והותרו וחזרו ונתקשרו בין שוגגין ובין מזידין ובין מוטעין ובין אנוסין חזרו להיתרן הראשון במזיד לא חזרו לגמרי להיתרן הראשון לטלטל אלא דהו רשות היחיד דאורייתא אי נמי לא קאי אמזיד: קמ"ל כאן וסבירא ליה. ומיהו לר' יוחנן ודאי כאן ולא ס"ל כדאמרי' לקמן: לא יעמוד אדם. בפרק בתרא (ד' צט.). מוקי לה בחפצים הצריכין לו וגזרי' דלמא יכניס אצלו וקשיא דתיפוק ליה דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד כמו משתיין ורק מרשות הרבים לרה"ר דאסרינן לקמן ורש"י תירץ לקמן דלא דמי למשתיין ורק דשותה עביד עקירה והנחה בחד רשותא דמשקינן נחין בתוך פיו שהוא מקום פטור ואע"ג דחוזרין ונבלעין אין לחוש הואיל ונחו במקום פטור ואע"ג דבמקום שאין בו ד' על ד' (אמות) אמרינן ובלבד שלא יחליפו התם גזרינן דילמא אתי לאפוקי בהדיא אבל הכא אי אפשר כלל שלא ינחו מעט בפיו קודם שיבלעם אבל במשתיין ורק לא חשיב פיו מקום פטור כיון דפיו וגופו הן במקום א' ולפי זה היה מותר להוציא ראשו. מרה"ר ולרוק כיון דפיו במקום אחר הוי מקום פטור והא דמבעיא לן בפרק בתרא (ד' צט.). הוא ברה"ר ופי האמה ברה"ר מהו היינו משום דמי רגלים מיד כשנעקרו מגופו שוב אין נחים בפי האמה אבל מפ"ק דשבת (ד' ג): קשיא דקאמרינן התם אדרבה משחשיכה דאי שדי ליה אתי לידי חיוב חטאת לא קנסינן והשתא היכי אתי לידי חיוב חטאת הואיל ונחו בידו שהוא מקום פטור וי"ל דלא חשיב הנחה במקום פטור אלא בדבר שהוא נוטל ממקומו אבל התם שהכלי נח מאליו לא חשיב הנחה במקום פטור ולפי זה אסור להוציא ראשו ברה"ר ולרוק וא"ת אכתי אפשר דלא אתי לידי חיוב חטאת כגון שיתן מיזו זאת לידו אחרת וי"ל דאירי כשהנקב קטן שלא יוכל להכניס בו שתי ידי ועוד נראה לפרש דלא דמי למשתיין ורק דהכא כשבולעם מיד חשיבי כנחין אע"ג דאינם נחים עד שיגיעו למעיו משום דמבטלי אגב גופו והוי עקירה והנחה בחד רשותא והכי נמי אמר רבא בפ' המוציא (שבת ד' פ.). הוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן ואתי נמי שפיר מתניתין דאמרו לו גבי יש אוכל אכילה אחת כו' ר' מאיר אומר אם היה שבת והוציא בפיו חייב והשתא היכי חשיב הוצאה בהדי הנך הא בעידנא דמיחייב עליהו דהיינו בשעת הנחת גרון אכתי לא מיחייב אהוצאה עד שינחו במעיו אלא אהוצאה נמי מחייב משעת בליעה דחשיב

כמונח : (תוספות)

רשב"א ואפילו ערבו. פירש רש"י ז"ל: אפילו ערבו דרך הפתח שבתכר להשתא הויין חדא ולא אסרינן אהדדי, גזירה שמה יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין לערב שתי החצירות יחד, שהרואה אותם מטלטלין מתוכן לבין הפסין לא ידע שיש פתח ביניהן וסבר האי ללא אסרן אהדדי בתוך בין הפסין כשאר שתי חצירות הפתוחות למבוי אחד שאסור להוליא מן החצירות אלא א"כ נשתתפו, ה"נ נתנו עירובין בין הפסין כשיתוף שאר מבוי ואתו למשרי נמי להכניס ולהוליא מבין הפסין לחצרות כי ליכא פתחא ביניהן ויהבו עירוב בלחת החצירות דרך בין הפסין, וההוא ודאי לא מהני, דכי תיקון רבנן שיתופי מבואות במבוי סתום תיקון וזה מפולש לחרבעה לדדן. ופירוש דהדרן ערבן, שנפרלה מחילה שביניהן פרלה גדולה בסופה שגלוי וניכר לכל שרשות אחת היא. ואינו מחוור בעיני, חדא דלשון דהדרן ערבן אינו מתיישב היטב לפי

פירושן. ועוד לאי גזירה שמא יאמרו נשתתפו בין הפסין כדין שתי הלירות המשתתפות במצוי להתיר להם את המצוי, א"כ אפילו כי הדרן ונפרעה פרעה גדולה ביניהן מאי הוי, אכתי נחוש שמא יאמרו במצוי לעלמא דהא בעינן עירוב ובעינן שיתוף דקיי"ל כר' מאיר (לקמן ע, ב). והראב"ד ז"ל פירש: גזירה שמא יאמרו שערבו את החלירות דרך הפתחים הפתוחים ואחי למשרי מצוי שפרטתו מרובה על העומד, דהא הוי ליה כמצוי לחלירות. ופירוש דהדרן ועירובן דרך פתח שביניהן דהו"ל כחצר אחת, אבל אם אין פתח ביניהן אינן יכולות לערב דרך הפסין משום גזירת מצוי שהפרוץ שלו מרובה על העומד. גם בזה קשיא לי קצת דהוה ליה למימר גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל במצוי שפרטתו מרובה על העומד. ומכל מקום מלאתי כפירושן בירושלמי (ה"א) דגרסינן התם: סברין מימר בשלל עירבו הא אם עירבו מותר. ר' דניאל ברבי דרב קטינא בשם רב הונא אפילו אם עירבו אסורות שאין עירוב עושה אותן אחת. רב הונא כדעתיה לאיתפלגון מצוי שכלו אחד עכו"ם ולדו אחד ישראל רב (אחא) וחונא בשם רב אמר אם עירב דרך הפתחין העכו"ם אוסר עליהן. ע"כ בירושלמי. כלום נעשית מחילה אלל משום מים, אין שם מים מחילה אין כאן. והוי ליה כמצוי שנטלו קורותיו ולחיוו ליתנייהו למחילות. ומהא נמי שמעינן דרב הונא דאמר לעיל (יז, א) אנא דאמרי אפילו כר' יוסי התם ליתנייהו למחילות, לאו דיהוייא היא אלל דוקא, דהא רבה על רב הונא סמיך בההיא וכדאמרינן בהדיא ובעי מיניה מרבה ואמר ליה שבת הואיל והותרה הותרה. ורבה הוא דאמר הכא אין כאן מים אין כאן מחילה. כנ"ל. קמ"ל כאן וסבירא ליה. פירוש: כאן וסבירא ליה לר' אלעזר, אבל ר' יוחנן ודאי לא ס"ל דהא אמר (לעיל ו, ב) ירושלים אלמלא לכתותיה נעולות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים, אלמלא כאן ולא סבירא ליה. והכין אמרינן עלה דההיא לקמן (כב, א). חדא מכלל חבירתה איתמר. כלומר: ההיא דהזורק לבין פסי ביראות אמר ומכלל זו איתמר ההיא דכאן הודיעוד

(כג"א)

מחילות.

ש

כחן

הודיעוד

ב

-

כ

דף

וכן בגת גבי אדם הא אמר דבעי ראשו ורובו גבי פרה מי בעינן לה ראשה ורובה או לא כל היכא דקא נקיט מנא ולא נקיט לה לא תיבעי לך דבעי ראשה ורובה מלגיו כי תבעי לך היכא דנקיט מנא ונקיט לה מאי א"ל תניתוה ובלבד שתהא הפרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט לה ונקיט מנא לא דנקיט מנא ולא נקיט לה וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא אדם מים ויתן בשבת לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה הא אתמר עלה אמר אביי הכא באבוס העומד ברשות הרבים גבוה י' טפחים ורוחב ד' וראשו אחד נכנס לבין הפסין גזרה דילמא חזי ליה לאבוס דמקלקל ואתי לתקוניה ודרא ליה לדוולא בהדיא וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד איכא דאמרי גבי אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו גבי פרה מי סגי לה בראשה ורובה או לא היכא דנקיט מנא ונקיט לה לא תיבעי לך דסגי לה בראשה ורובה אלא כי תיבעי לך דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי אמר ליה תניתוה ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה לא דנקיט מנא ונקיט לה והכי נמי מסתברא דאי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא ושופך והיא שותה מאיליה הא איתמר עלה אמר אביי הכא באבוס העומד ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה וראשו נכנס לבין הפסין דזמנין דחזי ליה לאבוס

דמקלקל ואתי לתקוניה ודרי ליה לדוולא בהדיה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה וקא מעייל ליה מרה"ר לרשות היחיד תא שמע גמל שראשו ורובו מבפנים אובסין אותו מבפנים והא איבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה דמיא וקא בעינן ראשה ורובה אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת שאני גמל הואיל וצוארו ארוך ת"ש בהמה שראשה ורובה בפנים אובסין אותה מבפנים והא אבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה וקא בעינן ראשו ורובו מאי בהמה נמי דקתני גמל והתניא בהמה והתניא גמל מידי גבי הדדי תניא תנ"ה ר"א אוסר בגמל הואיל וצוארו ארוך א"ר יצחק בר אדא לא הותרו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד והתניא לא הותרו פסי ביראות אלא לגבי בהמה בלבד מאי בהמה בהמת עולי רגלים אבל אדם

רש"י וכן בגת. מפרש בפ' בהרא (דף כט:): לענין מעשר דכל כמה שהוא בגת שותין בלא מעשר על הגת אבל להוציא מן הגת שתיית קבע הוא ועל הגת אפי' מוזגו בחמין דהויא לה קבע לא חשיב ליה קבע התם: גבי בהמה. המשקה בהמתו ברה"י והיא עומדת ברה"ר מהו: היכא דנקיט מנא. שהיא שותה בו: אלא נקיט. לזוארה באפסר שלא תוכל לעקם ראשה בחוץ: לא תיבעי לך. דודאי חיישינן שמא תעקם את ראשה ותוליד את הכלי אחריה: וכי לא נקיט לה מי שרי. לאחוז הכלי בפסי ביראות ואע"ג דעשוין כתיקנן שהפרה ראשה ורובה בפנים: לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו. ויאחוז הכלי בידו בעוד שהיא שותה ולקמן בצרייתא בשמעתינן היא גבי פסי ביראות ועל כרחך בללא נקיט לה הוא דאי נקיט לה הוא ואפ"ה אסור למה הולכין ראשה ורובה בפנים אלא פשיטא בללא נקיט לה ומתני' דשרי בדנקיט לה וקתני ראשה ורובה מבפנים: הא איתמר עלה כו'. כלומר כי בעינן ראשה ורובה בללא נקיט לה וכי הוי ראשה ורובה שרי וצרייתא דקתני לא ימלא ויתן הוא עלמו לבהמתו הא תרצה אבי לקמן ללאו בבהמה העומדת ברה"ר וראשה ורובה בין הפסין עסקינן אלא בבהמה העומדת בבית וחלונות פתוחות לה לרה"ר ואיבוס מתוקן לה לפני ברה"ר גבוה י' ורחב ד' דהוי רה"י ונתן לה פס תבן ומספוא מרה"י וראש האיבוס נכנס לבין הפסין ואשמעינן ללא ימלא מן הבור ויגביה הדלי על ראש האיבוס וילך דרך רה"ר ויטלטל הדלי על האיבוס לפני בהמה ואע"ג דקיי"ל עומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י בהמואל הפילין (לקמן ד' כח:). הכא אסור: דילמא. כי בעי לאנוחי דלי על ראש האיבוס חזי ליה לאיבוס דמקלקל בראשו שברה"ר ומינשי ודרי ליה לדווליה בהדיה ואזיל לתקוניה וקא מפיק מבין הפסין לרה"ה הלכך לא יניחנו ויטלטלנו אלא שופך על האיבוס והמים הולכין עד הבהמה מאליה: וכי האי גוונא מי מיחייב. כי עקר מרה"י אדעתא לאנוחיה ברה"י ואינשי ואפקיה לרה"ר מי מיחייב מדאורייתא דליגזור רבנן בללא אפקיה משום דלא לייתי להכי: שלא היתה עקירה כו'. ובשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה שנתכוין לכך אלא שגג בשבת כסבור שהיום חול או מלאכה זו מותרת אבל כי לא נתכוין פטור מחטאת וכיון דאי נמי אתי לידי כך ליכא חיובא דאורייתא לא איבעי לן למיגזר היתירא משום הא: והדר מעייל ליה. לדוולא לאיבוס לבתר דתקניה וקא עקר ליה מרה"ה אדעתא לאנוחי ברה"י: לא תיבעי לך דסגי בראשה ורובה. דהא מתני' היא בדנקיט מנא דאי לאו דנקיט מנא קמיה למה הכריכו ראשה ורובה בפנים אבל הא מספקא לן דילמא מתני' בדנקיט לה הוא: אובסין אותה מבפנים. מפרש בפ' מי שהחשיך (שבת ד' קנה:): שתוחב לה מספוא הרבה על כרחה בבית הבליעה יותר מכדי אכילתה עד שנעשה כאיבוס במעיה כשויצא למדבר ומתיירא שלא תמלא מאכל: והא איבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה הוא. שאם אינו ארוח בלוארו אינו יכול לתחוב וקא בעי ראשו ורובו והיפשוט בעיא קמייתא דלישנא קמא: מידי גבי הדדי תני ליה. דהנא בהמה לא תנא גמל ומאי בהמה גמל: איתמר נמי לא גרסי: לוארו ארוך. ואע"ג דרוב גופו

מצפנים אם יתקפנו ויעקר כוארו יגיע עד רשות הרבים: בהמת עולי רגלים. אבל אדם אפי' עולי רגלים לא הותר לדלות ולשתות שיכול ליכנס לפניו ולשתות: (ה"ט)

תוספות וכי לא נקיט לה מי שרי. קשה דאין זה סוגיית הש"ס דלעיל קאמר היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה לא תבעי לך דבעינן ראשה ורובה והשתא פריך מי שרי וי"ל לא משום דפשיטא ליה קאמר הכי אלא אפי' אם תימצא לומר דשרי לא שרי אלא בראשה ורובה: והתניא לא ימלא. גבי פסי ביראות מיתניא ומשמע דקאי אמתני' ואע"ג דאיכא ראשה ורובה ועל כרחך בדלא נקיט לה איירי דאי בדנקיט לה איירי אם כן מה הועילו ראשה ורובה של פרה: אמר אביי הכא באיבוס העומד ברה"ר. פירוש שהבהמה אוכלת מן האיבוס ברה"ר אצל הפסין וקא משמע לן דלא ימלא דלי ויתננו על ראש האיבוס ויאחזנו בידו דילמא חזי לראש האיבוס שברה"ר נתקלקל וילך שם עם הדלי ומפיק מרשות היחיד לרשות הרבים אלא שופך לפניו דכי נמי חזי לראש האיבוס שנתקלקל ואזיל להתם הא לית ליה מידי בידיה דהא כששפך הניח הדלי בין הפסין ובחנם דחק רש"י לפרש שהבהמה עומדת בבית ויש ספרים שכתוב בהן וכן גירסת רבינו חננאל דלמא חזי לאיבוס דמקלקל ומפיק ליה לדווליה בהדיה פירוש שלא יכול להניח הדלי בראש האיבוס שבין הפסין ומפיק לה לדווליה דרך האיבוס דעומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י וחזי ליה לאידך גיסא דמקלקל ומנח ליה וקא מפיק ליה מרה"י לרה"ר ומנח ליה פי' על ארעא ברה"ר עד דמתקן ליה לאיבוס: אובסין. האי אובסין לאו דוקא אלא כלומר מלעיטין דתנן בפ' בתרא דשבת (ד' קנה): אין אובסין את הגמל אלא מלעיטין: (תוספות)

הש"ח גמרא: ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה צפנים מאי לאו דנקיט מנח ונקיט לה. וא"ת ומאי ראייה דלמא דלא נקיט לה וכדדחינו לה נמי. י"ל דלשון ובלבד קשייה, דמשמע דלא סגי לעולם בלאו הכי, ואם איחא הא אפטר בפחות מיכן בדנקיט לה. אי נמי י"ל לומר דאברייחא סמך, דקתני לא ימלא אדם מים ויתן לפניו בהמתו, דמינה הוא שמיע ליה דכל היכא דלא נקיט לה לעולם אסור וכדמקשי ואזיל מינה לבסוף. וכי לא נקיט לה מי שרי והתניא וכו'. איכא למידק דמעיקרא משמע דהוא מילתא פשיטא דנקיט מנח ולא נקיט לה כי ראשה ורובה צפנים מיהא שרי, דאמר כי נקיט מנח ולא נקיט לה לא תבעי לך דבעינן ראשה ורובה, דמשמע דפשיטא דבעינן ראשה ורובה ובהכי סגי, והכא אקשינן דכי לא נקיט לה לעולם אסור. ותירצו בתוס' (ד"ה וכו') דלעיל לאו דדוקא קאמר, אלא הכי קאמר אפי' אם תימצא לומר דלא נקיט לה לא תיבעי לך דלכשתמלא לומר דשרי על כרחין לא משכחת לה אלא דשראשה ורובה מצפנים והיינו מתני'. ולי נראה שאין לנו כריכין לכך אלא מעיקרא ודאי על דרך האמת אמר כן ומסקנא נמי הכין, דברייתא דקא קשיא ליה הא אוקמה אביי באבוס שראשו אחד צפנים וראשו אחד בחוץ אלא שהמקשה היה טועה בה. ובדין היה דמייד שאמר השואל כי לא נקיט לה לא תיבעי לך דבעינן ראשה ורובה צפנים שיקשה לו וכי לא נקיט לה אפי' בראשה ורובה מי שרי, אלא שדרך התלמוד כן לברר תחילה ולהשיב על עיקר השאלה, ומתוך מה שהשיב לו על עיקר השאלה נתברר גם מה שאמרו דהיכא דלא נקיט לה בראשה ורובה סגי, כן נראה לי. כי תיבעי לך היכא דנקיט מנח ולא נקיט לה ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה צפנים מאי לאו דנקיט מנח ולא נקיט לה לא דנקיט מנח ונקיט לה ה"נ מסתברא דתניא וכו'. קשיא אלמא שואל זה היה יודע ברייתא זו, וא"כ מעיקרא מאי קא מיבעי ליה. וניחא לי דהאי הכי נמי מסתברא לי שנא דגמרא היא ולא תשכח דברי השואל שהשיב לא דנקיט מנח ונקיט לה, אלא הוא דחה בדרך דלמא וגמרא אומר דהכי מסתברא כדלחיא איהו. כן נראה לי. הכא באבוס עומד ברשות הרבים עסקינן גבוה עשרה ורחב ארבעה וראשו אחד עומד לבין הפסין. מה שפירש רש"י ז"ל שהבהמה עומדת בבית וחלונות פתוחין לה לרשות הרבים ואבוס מתוקן לפניו ברה"ר, לאו דוקא עומדת בבית אלא שעומדת כולה חוץ לפסים, ואורחא דמלתא נקיט לה רבנו ז"ל. גבוה עשרה ורחב ארבעה. כתב הראב"ד ז"ל: נ"ל דרחב ארבעה לאו דוקא אלא הכי קאמר, אי רחב ארבעה כריך שיהא גבוה עשרה, אבל אי לא רחב ארבעה מה שבחוץ מקום פטור הוא, ואע"פ שאינו גבוה עשרה מותר לשפוך לתוכו. גמל שראשו ורובו צפנים אובסין אותו צפנים. אובסין לאו דוקא דהא קתני התם צבת (קנה, ב) אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותו, אלא הכא לא דק בלישניה ומלעיטין קאמר. וכן כתבתי שם (ד"ה אין) צ"ל דבשם רבנו שמואל ז"ל. והא אבוס כמאן דנקיט מנח ונקיט לה דמי וקא בעינן ראשו ורובו צפנים. ותפשוט בעינין קמא. ואע"ג דאסיקנא דבעינן אחרינא, כן דרך התלמוד במקצת מקומות. ויש לנו כיוצא בה אחרת בפרק קמא

מטפס ועולה מטפס ויורד איני והאמר רב יצחק אמר רב יהודה אמר שמואל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד ואי לבהמה מה לי חיים מה לי מכוונסין בעינן מידי דחזי לאדם גופא לא הותרו פסי ביראות אלא לבהמה בלבד אבל אדם מטפס ועולה מטפס ויורד ואם היו רחבין אפילו לאדם נמי ולא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך לפני בהמה ושותה מאיליה מתקיף לה רב ענן אם כן מה הועילו פסי ביראות מה הועילו למלאות מהן אלא מה הועיל ראשה ורובה של פרה אמר אביי הכא במאי עסקינן באיבוס העומד ברה"ר גבוה עשרה ורוחב ארבעה וראשו נכנס לבין הפסין וכו' אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב אין בורגנין בבבל ולא פסי ביראות בחו"ל בורגנין בבבל לא דשכיחי בידקי פסי ביראות בחו"ל לא דלא שכיחי מתיבתא אבל איפכא עבדינן א"ד אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב אין בורגנין ופסי ביראות לא בבבל ולא בחו"ל בורגנין בבבל לא דשכיחי בידקי בחו"ל נמי לא דשכיחי גנבי פסי ביראות בבבל לא דשכיחי מיא בחוץ לארץ נמי לא דלא שכיחי מתיבתא א"ל רב חסדא למרי בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא אמרי אתיתו מברנש לבי כנישתא דדניאל דהוה תלתא פרסי בשבתא אמאי סמכיתו אבורגנין הא אמר אבוב דאבוב משמיה דרב אין בורגנין בבבל נפק ואחוי ליה הנהו מתוותא דמבלען בשבעים אמה ושיריים: אמר רב חסדא דריש מרי בר מר מאי דכתיב [\[תהילים קיט-צו\]](#) לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד דבר זה אמרו דוד ולא פירשו אמרו איוב ולא פירשו אמרו יחזקאל ולא פירשו עד שבא זכריה בן עדו ופירשו אמרו דוד ולא פירשו דכתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד אמרו איוב ולא פירשו דכתיב [\[איוב יא-ט\]](#) ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים אמרו יחזקאל ולא פירשו דכתיב [\[יחזקאל בי-י\]](#) ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והגה והי קינים זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה וכן הוא אומר [\[יחזקאל לב-טז\]](#) קינה היא וקוננוה והגה זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא וכה"א [\[תהילים צב-ד\]](#) עלי הגיון בכנור והי זו היא פורענותן של רשעים לעתיד לבא וכן הוא אומר [\[יחזקאל ז-כז\]](#) הוה על הוה תבא עד שבא זכריה בן עדו ופירשו דכתיב [\[זכריה ה-ב\]](#) ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה וכי פשטת לה הויה לה עשרין בעשרין וכתוב היא כתובה פנים ואחור וכי קלפת לה כמה הויה לה ארבעין בעשרין וכתוב [\[ישעיה מ-ב\]](#) מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וגו' נמצא כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה ואמר רב חסדא דריש מרי בר מר מאי דכתיב [\[ירמיה כד-א\]](#) והנה שני דודאי תאנים מועדים לפני היכל ה' הדוד (ה) אחד תאנים טובות מאד כתאני

רש"י מטפס. אוחז בידיו ורגליו ככתלים ונכנס ויואל מטפס קרפי"ר (רנפ"י: לטפס) בלע"ז: מידי דחזי לאדם. כיון דמים משוי להו מחילה בעינן מים חשובין: אם היו רחבין. ואינו יכול לטפס מותר לו למלאות ולשתות: ויתן לפני בהמתו. הוא עצמו אינו מותר לאחוז הכלי לפניה: מה הועילו. בתמיה הרי הועילו למלאות מן הכור שהוא רשות היחיד: אין בורגנין בצביל. דאמר בכילד מעברין (לקמן ד' נה): אם היו בורגנין חוץ לעיר בתוך ע' אמה וסירים מתעברין עמה ומודדין תחום העיר משם ולהלן ומה הן בורגנין סוכות שעושין שומרי

העיר ואינו דבר קבוע וקאמר ר' ירמיה דהנך בורגנין אין בצבל כלו' ואין מתעבדין עם העיר דבצבל איכא בידקי דמיא וטפוי להו הלכך לא חשיבי מידי: בחוזה לארץ. בשאר ארצות לבד מצבל: דלא שכיחי מתיבתא. להיות תלמידים הולכים מעיר לעיר ללמוד תורה ופסי ביראות לא הותרו אלא לעולי גולים ולכיוצא בהן שהולכין לדבר מצוה: לשכיחי גנבי. דגנבי להו הלכך לא חשיבי להיות בתים: לשכיחי מיא. ולא הותרו פסי ביראות אלא למקום שצריכין מי גשמים לכנסן ולשחות מהן לאיכא דוחק: אמרי דקאחיתו מצרנך לבי כנישתא דדניאל. שמעתי שאומרי' עליכם שאתם באין מצרניך לבי כנישתא דדניאל בצבת מקום היה בצבל ששם היה מתפלל דניאל דכתיב וכוון פתיחן ליה בעילייתה: אמאי קא סמכיתו אבורגנין. שיש בורגנין משבעים אמה לשבעים אמה: מהותא. עיירות חריבות ונשארן שם מחילות מן הבתים ואמרי' הם צפ' כיצד מעבדין (שם נה): נפש שלא נפרעה דהיינו מצבת קבר מתעברת עם העיר ואע"פ שאינה בית ממש: בשבעים אמה ושירים. שני שלישי אמה דהוא שיעור בית סאתים כחצר המשכן כדאמרי' לקמן (ד' נז). נוהגין קרפף לעיר דכל שבעים אמה ושירים סמוך לעיר הוי עיר: לכל תכלה ראיית קץ. דסוף כל דבר יש קץ למאור סופו אבל מלתך רחבה מאד ואין קץ לתכלה שלה: לא פירשו. איזהו קץ שיעורה: ויפרוש אותה לפני. מגילת תורה שבעל פה הראהו: וכן הוא אומר. דקינים לשון פורענות הוא: והגה. לשון שמחה: עשרים באמה. אמה של הקדוש ברוך הוא: ורחבה עשר. כשהיא עפה היינו כפולה: כי פשטת. לכפילתה הויא עשרים בעשרים: כי קלפת לה. דתשים קליפה זו בראש חבירתה שיהא כל כתיבה מלך אחד: הויא לה ארבעי'. אורך ברוחב כ': ושמים בזרת תכן. מדת עולם חצי אמה על חצי אמה לא וחשוב כמה חצי אמה על חצי אמה יש במגילה ותמלא שלשת אלפים ומאתים כיצד עשה מעשרים אמה רוחב רצועות של רוחב חצי אמה הרי כאן ארבעים רצועות וכל אחת ארבעים אמה לאורכה של מגילה הרי אלף ושש מאות אמה אורך שהן שלשת אלפים ומאתים זרתות: דודאי תאנים. סירות נחושת מלחות תאנים: מועדים. מוכנים: (ע"ה)

תוספות מידי דחזי לאדם בעינן. ואובסין את הגמל דלעיל היינו נמי במידי דחזי לאדם אי נמי איירי ברה"י ולא בין הפסין אי נמי הואיל ותחילת התיקון הוי במידי דחזי לאדם שרי בכל ענין לצורך בהמה וא"ת אמאי בעינן מידי דחזי לאדם כיון דלא שרי אלא לצורך בהמה וי"ל שאם דלה לצורך בהמה ונשתיירו שם שרי לאדם והא דאמרינן בסמוך ואם היו רחבים לאדם נמי שרי היינו לדלות לכתחילה לצורך אדם אי נמי הא דאמרינן לא הותרו אלא לצורך בהמה היינו תחילת התיקון אבל בשכבר נתקן לצורך בהמה שרי אף לצורך אדם לכתחילה לדלות ואם היו רחבים שרי לתקן אפי' לצורך אדם ואתי שפיר הא דאמר לעיל חצר שראשה נכנס לבין הפסין מותר לטלטל מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה היינו השתא אפי' לצורך אדם: מה הועילו ראשה ורובה של פרה. וא"ת הועילו בדנקיט מנא ונקיט לה דאמר לעיל דשרי וברייתא איירי בדלא נקיט לה כדמוכח לעיל וי"ל דרב ענן משמע ליה לא ימלא אפילו בדנקיט מנא ונקיט לה אי נמי סבירא ליה דבנקיט מנא ונקיט לה לא בעינן ראשה ורובה: אחוי ליה הנך מתוותא. משמע דכפרים קטנים מקרו מתוותא דהואיל ולא היו ידועים מכלל דקטנים היו ובפרק קמא דגטין (ד' ז). קרי לעיירות גדולות מתוותא דקא אמרי' מתוותא דארעא דישאל קא חשיב גבי קינה ודימונה ועדעדה ומתוך כך נראה דאין להקפיד מה שכותבין בגט מתא פלוני בין עיר גדולה בין עיר קטנה ומיהו בקונטרס פי' כאן מתוותא עיירות חריבות ולפי זה אין ראיה דשמא גדולות היו ולפי שנחרבו לא היו ידועות: אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה. בסלוק אז ראית וספרת יסד רבי אליעזר הקליר אלפים וארבע מאות בעולם מאריכה וזהו לפי שעושה זרת שליש אמה כמו שישד והזרת מותחת עד שנים בסיט וארבעה אצבעות הוא הטפח והסיט ולפי חשבון דשמעתא הוי זרת חצי אמה וכל אמה כשתחלקנה לשתי וערב יש בה ארבע זרתות אך תימה כי לפי חשבוננו היה לו לחלק אמה לתשעה חלקים ואז יהיה בכל חלק זרת על זרת כי העולם זרת על זרת ואז יעלה לשבעת אלפים ומאתים והוא עושה העולם זרת על אמה וזה מנין לו וגם סובר דוכל בשליש עפר הארץ היינו שליש אמה והוא עצמו יסד גיא וכל עפרה בצרדה הכילו משמע דאצבע שלישי היינו אצבע הקרוי אמה קרי ליה צרדה ורצה לפרש וכל בשליש באצבע שלישי ובמסכת יומא (ד' יט): קרי צרדה אצבע שאצל הגודל וצרדה היינו צרה דדא של אגודל: (תוספות)

רש"א בעינן מידי דחזי לאדם. איכא למידק והא אמרינן (לעיל ב, ז) לא הותרו פסי ביראות אלכא לבהמה עולי רגלים, אם כן מאי איכפת לן במידי דחזי לאדם. ומסתברא לי דאי לאו דחזי לאדם לא הווי מתקני דלא חשו לבהמה טפי מלאדם, אלכא דמקום דרוב ביראות אינן רחבין כל כך שלא יוכל האדם לטפס ולירד לפיכך לא הורכרו לחקו עיקר התקנה בשביל אדם, שכל שאינו צריך לקולת הפסין אינן מתירין לו, אבל בהמה שאי אפשר לה לעולם לטפס ולירד חשו לה משום הפסד בעלים. ונפקא מינה שאם היתה עיקר תקנה מחמת עולי רגלים ממש לעולם היה מותר לדלות ולשתות ואפילו בשאפשר לו לטפס ולירד, אבל השתא כל שיכול לטפס ולירד לא, הא בשאינו יכול לטפס אפילו אינן פס בהמה כלל דולה לענמה ושותה, וכדאמרינן ואם היו רחבין אפילו לאדם נמי. ואפילו בשאינן רחבין כל זמן שדלה לבהמה שותה ואינו נמנע. וכן נראה לי שאפילו אינן פס בהמת עולי רגלים ויש פס שאר בהמות שאינן פס עולי רגלים מותר לדלות להן ולהשקות, כיון שאי אפשר להן בלאו הכי, וכדי שלא יאמרו (לאו) ולזון רשות היחיד (ולאו) ולזון רשות הרבים או כרמלית, וכיון שהותרו (הותרו) לכל מי שאינו יכול לטפס ולירד. ולא הותרו אלכא לבהמה עולי רגלים דהתני, לא הותרו מתחילה קאמר, כלומר: לא נתקנה התקנה אלכא מפני עולי רגלים, ונפקא מינה דשלא בזמן עולי רגלים ובמקום דלא שכיחי עולים לדבר מזה כחוליה לארץ דלא שכיחי מתבטח לא נתיר להם פסי ביראות, אבל במקום דשכיחי כיון דהותר הותר. והיינו דהתני לא הותרו ולא התני אינן פסי ביראות מותרין, כך נראה לי. והא דאמרינן לעיל (ב, א) חזר שנכנס ראשה לבין הפסין מהו לטלטל מתוכה לבין הפסין, בין לצורך בהמה כגון דלי או כלי לשתות בו לצורך אדם בשרחבין קאמר. לא ימלא אדם כלי ויתן לפני בהמתו אבל שופך לפנייה והיא שותה מאליה. מפני שהבהמה חוץ לפסין כמו שהעמידה אביי קתני אבל שופך, לפי שאי אפשר ליתן בחוץ הכלי לפנייה מחמת אותה גזירה דאבוס. אבל אם היתה הבהמה בפנים ואפילו אינן ראשה ורובה פנים, נוהן הוא אפילו כלי מלא בפניה ואין צריך לשפוך לפנייה. מהותא. פירש ר"ה: כפרים. וכתבו בתוס' (ד"ה אחוי) דמכאן נלמוד לענין הגט שאפילו כפר קטן אם כתבו בו במתא פלונית כשר, דהכל נקרא מתא בין עיר קטנה בין עיר גדולה. ונראה דהדברים דמתא היינו מקום וכדאמרינן (שבת קמה, ז), (ב) במתא שמיא דלא במתא שמיא.

ב - **כא** **דף**

הבכורות והדוד (ה) אחד תאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה מרוע תאנים הטובות אלו צדיקים גמורים תאנים הרעות אלו רשעים גמורים ושמה תאמר אבד סברם ובטל סיכויים ת"ל הדודאים נתנו ריח אלו ריח אלו ואלו עתידין שיתנו ריח דרש רבא מאי דכתיב [\[שיר השירים ז-יד\]](#) הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ועל פתחינו כל מגדים אלו בנות ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן ל"א שאוגדות פתחיהן לבעליהן חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם הרבה גזירות גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרת עלי וקיימתים א"ל רב חסדא להווא מדרבנן דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמייע לך חדשים גם ישנים מהו אמר ליה אלו מצות קלות ואלו מצות חמורות א"ל וכי תורה פעמים פעמים ניתנה אלא הללו מדברי תורה והללו מדברי סופרים דרש רבא מאי דכתיב [\[קהלת יב-יב\]](#) ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגו' בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה שמה תאמר אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר קרא עשות ספרים הרבה אין קץ [\[קהלת יב-יב\]](#) ולהג הרבה יגיעת בשר א"ר פפא בריה דרב אחא בר אדא משמיה דרב אחא בר עולא מלמד שכל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה

רותחת מתקיף לה רבא מי כתיב לעג להג כתיב אלא כל ההוגה בהן טועם טעם בשר תנו רבנן מעשה בר"ע שהיה חבוש בבית האסורין והיה ר' יהושע הגרסי משרתו בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה יום אחד מצאו שומר בית האסורין אמר לו היום מימד מרובין שמא לחתור בית האסורין אתה צריך שפך חציין ונתן לו חציין כשבא אצל ר'ע אמר לו יהושע אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחיידך סח לו כל אותו המאורע אמר לו תן לי מים שאטול ידי אמר לו לשתות אין מגיעין ליטול ידיך מגיעין אמר לו מה אעשה שחייבים עליהן מיתה מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חבירי אמרו לא טעם כלום עד שהביא לו מים ונטל ידיו כששמעו חכמים בדבר אמרו מה בזקנותו כך בילדותו על אחת כמה וכמה ומה בבית האסורין כך שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה [משלי כג-טו] בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר [משלי כז-יא] חכם בני ושמח לבי ואשיבה חרפי דבר דרש רבא מאי דכתיב [שיר השירים ז-ב] לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים נשכימה לכרמים נראה אם פרוחה הגפן פתח הסמדר הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אל תדינני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא ושבועת שקר נצא השדה בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הדחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים אלא בכופרים בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו בך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות נראה אם פרוחה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים אלו בעלי גמרא שם אתן את דודי לך אראך כבודי וגודלי שבח בני ובנותי אמר רב המנונא מאי דכתיב [מלכים א ה-יב] וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים דרש רבא מאי דכתיב [קהלת יב-ט] ויותר שהיה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם [ו] איזן וחקר תיקן משלים הרבה לימד דעת את העם דאגמריה בסימני טעמים ואסברה במאי דדמי ליה [ו] איזן וחקר תיקן משלים הרבה אמר עולא אמר רבי אליעזר בתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים קווצותיו תלתלים אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מלמד. שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות שחורות כעורב במי אתה מוצאן במי

רע"ו הכזרות. תלנים חסודות הממהרות להתבטל: שאוגדות. קוסרות פתחו לאורך בעליהן שאינו נבעלות לאחרים אוגדות לשון אוגדה ל"א שמגידות פתחיהן כשכרחה דם אומרת לבעלה ויפרוץ הימנה: חדשים. דברי סופרים: גם ישנים. דברי תורה: דודי לפנתי. ושמרתי כל אלה לך לשמן: פעמים פעמים ניתנה. שתהא זו חדשה וזו ישנה: דברי סופרים. חדשים שנתחדשו ככל דור ודור לגדור גדר וסייג: ויותר מהמה. לעיל מיניה כתיב דברי חכמים כדרבנות אלו דברי תורה שנמסרו למשה על פה שנחלקו בה חכמי ישראל לאחר שנתמעט הלך ופקחו כדכתיב בספיה דקרא נתנו מרועה אחד זה משה וכתיב בתריה ויותר מהמה בני הזהר ממה שניתן בסני ככתב שהוא עיקר בני הזהר באלו שבעל פה שגם הם עיקר אלא לכך לא נכתבו שאין קץ לעשות ספרים הרבה ככל אלה: עשה ולא תעשה. יש בהן שאין בהם חיוב מיתה אבל דברי סופרים חייבין מיתה על כולן כדכתיב (קהלת י) ופורץ גדר ישכנו נחש: ולהג הרבה. המלעג עליהן ביגיעות בשר נידון: כל ההוגה בהן. ככל שעה שאדם מחזר בדברי תורה מולא בהן טעם: הגרסי. שם מקום ל"א שהיה טוחן גריסים: וחיי תלויין בחיידך. שאין לי אלא מה שאתה נותן ומזמן לי: בילדותו. שהיה יכול לקבל טורח ועינוי: שלמה תיקן עירובי חלירות. וגזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד חזירו לעשות סייג והרחקה לאיסור תורה שלא יבוא להתיר מרשות הרבים לרשות היחיד והיינו דכתיב ואיזן וחקר תיקן משלים שעשה אזנים לתורה כאזני כלי שאוחזין אותו צם: וידים. נטילת ידים לעשות סייג לטהרות: כרכים. מקום שווקים הן וישוב גדול ורגל רוכלין וסוחרין מליה שם לפיכך גזל ועריות נהג בהן: השדה. בני בגא ועובד אדמה ועוסקין בתורה מתוך דוחק: סמדר. גדול מפרח כך משנה מפורשת יותר מן המקרא: הנלו הרמונים. גדלו

כל לרכן וכבר הנך גדל סביבותיו כעין שומר שיש לאגוזים קטנים: משל. טעם: אגמריה בסימני טעמים. קבע לה מסורת וסימניו בין בחיבות המקרא בין בגירסא של משנה: ועשה לה אזנים. שתיקן עירובין וידים וגזר על השניות לעריות כדמפרש ביבמות (כא). וע"י כך אוחזין ישראל במלות שנתרחקו מן העבירה כדרך שנה לאחוז בכלי שיש לו בית יד משאין לו: (כ"ז)

תוספות מפני מה לא נכתבו. וגם בהלכה למשה מסיני לא נתנו כדי שלא ישתכחו: מוטב אמות מיתת עצמי. אף ... על גב דבפ' קמא (ד' יז.). אמר ארבעה דברים פטורין במחנה רחיצת ידים וכל שכן במקום סכנה מחמיר על עצמו היה: בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים. אף על גב דתיקן נמי שניות כדאמר בפרק שני דיבמות (ד' כא). הא דלא חשיב הכא משום דלאו בבת אחת תיקן ואחר בת קול תיקן ומדכתיב איזן וחקר תיקן משלים הרבה משמע נמי שהרבה תקנות עשה: (תוספות)

א

-

כב

דף

שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהן כעורב רבא אמר במי שמשכים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב אמרה ליה דביתהו ינוקי דידך מאי אעביד להו אמר לה מי שלימו קורמי באגמא **[דברים ז-ג]** ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו א"ר יהושע בן לוי אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול כאדם שנושא משוי על פניו ומבקש להשליכו ממנו לא יאחר לשונאו א"ר אילא לשונאיו הוא דלא יאחר אבל יאחר לצדיקים גמורים והיינו דא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב **[דברים ז-יא]** אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם א"ר חגי ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב **[שמות לד-ו]** אך אפים אך אף מבעי ליה אלא אך אפים לצדיקים אך אפים לרשעים: ר' יהודה אומר עד בית סאתים וכו': איבעיא להו בור ופסין קאמר או דילמא בור ולא פסין קאמר אדם נותן עיניו בבורו ולא גזרינן דילמא אתי לטלטולי יותר מבית סאתים בקרפף או דילמא אדם נותן עיניו במחיצתו וגזרינן דילמא אתי לאיחלופי יותר מבית סאתים בקרפף ת"ש כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה וכמה הן מרוחקין אפי' כור אפי' כוריים ר' יהודה אומר בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אסור אמרו לרבי יהודה אי אתה מודה בדיר וסהר מוקצה וחצר אפילו בית חמשת כורים ובית עשרת כורים שמותר אמר להם זו מחיצה ואלו פסין ר"ש בן אלעזר אומר בור בית סאתים אבית סאתים מותר ולא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה הא מדקאמר ר"ש בן אלעזר בור ולא פסין מכלל דרבי יהודה בור ופסין קאמר ולא היא ר' יהודה בור בלא פסין קאמר אי הכי היינו דר' שמעון בן אלעזר איכא בינייהו אריך וקטין כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר מוקצה וחצר אפילו בית חמשת כורים ובית עשרת כורים מותר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אסור: **[מתני' ר' יהודה אומר אם היה דרך רשות הרבים מפסקתן יסלקנה לצדדין וחכמים אומרים אינו צריך: גמ' רבי יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו כאן הודיעך כוחן של מחיצות כאן וסבירא ליה והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים אלא כאן ולא ס"ל ורמי דר' יהודה אדר' יהודה ורמי דרבנן אדרבנן דתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים**

עושה לו לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך קשיא דר' יהודה אדרבין דר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דר' יהודה אדרבי יהודה לא קשיא התם דאיכא שתי מחיצות מעלייתא הכא ליכא שתי מחיצות מעלייתא דרבנן אדרבנן [נמי] לא קשיא הכא איכא שם ארבע מחיצות התם ליכא שם ד' מחיצות א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רה"ר יתיב רב דימי וקאמר ליה להא שמעתא א"ל אביי לרב דימי מ"ט

רס"י שמשכים ומעריב. שחורות לשון שחרית כעורב לשון ערבית: עורב אכזרי על בניו. כדכתיב (תהלים קמז) לבני עורב אשר יקראו והקב"ה מזמן להן יתוסים ונכנסין לחדך פיהן: קורמי. ירקות ליגנא אחרינא: גמי לח כי עקרת לההוא רכיכא דאית ביה וטחני ליה ועבדי ריפתא באל"ף בי"ת דר' מכיר מנארתיו: אל פניו. של הקב"ה ודומה לו כמשאוי לפניו: ולא למחר לעשותם. שלאחר מיתה לעתיד לבוא אם בא לקיים מצות אינו מועיל דמי שטרח בערב שבת. יאכל בשבת כדלמך במס' ע"ג: אפים. משמע פנים בין שוחקות בין זעומות אפים שוחקות מאריך ומאחר לצדיקים לעתיד לבא ואפים זעומות ומאריך לרשעים ומאחר פורענותם לעוה"ב: בור ופסין. רוחב הבור עם חלל היקף הפסין הרחוקין שתי אמות: או דילמא בור. לחודיה שרי בבית סאתים לבד הרחקה ב' אמות: אדם נותן עיניו בצורו. ואם בא ללמוד מכאן היתר למקום אחר מן הבור הוא למד והרי אינו אלא בית סאתים הלכך אע"פ שהוקף יותר על כן לא אהו למישרי קרפף יותר מבית סאתים דעלמא שלא הוקף לדירה: או דילמא במחילתו אדם נותן עיניו. ואם בא ללמוד מכאן היתר למקום אחר מן המחילת ילמוד הלכך אהו למישרי בעלמא יותר מבית סאתים אי שריה הכא: לא אמרו להרחיק. ההיקף לבד בית סאתים של רוחב הבור אלא שתי אמות: אריך וקטין. ק' על נ' דהו סאתים כחצר המשכן לר' יהודה אע"פ שאינו מרובע מותר ובלבד שלא יהא בין ארכו ורחבו יותר מבית סאתים ולר"ף בעינן מרובע כדלמך בהדיא בית סאתים על בית סאתים דהוי סאתים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים כדלמך בהאי פירקין (ד' כג.). קטין קצר ברחבו: כל אור. אף על פי שאינו מקורה אם תשמיעו לדירת אדם לכניסה וליציאה תמיד: וכל דירה. שהיא מכוסה בגג והיא עשויה לשמירת אור שחוליה לה: גמ' חייבין עליה. אלמא אהו רבים ומבטלי מחילתה: הכא איכא שם ד' מחילות. שיש שתי אמות היכר היקף דופן לכל רוח: סולמא לזכר. סלע הר גבוה סביב (רס"י)

תוספות ארץ אפים לצדיקים ולרשעים. אפים שוחקות מאריך לצדיקים עד לעתיד וזעומות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק (סנהדרין ד' קיא.). דהוי נמי לטובה [ע' תוס' ב"ק נ: ד"ה ארץ]: או דלמא בור בלא פסין קאמר. פירוש ופסין לא יהו מרוחקין מן הבור אלא כדי ראשה ורובה של פרה אבל אין לפרש דפסין נמי אי בעי מרחיק עד בית סאתים מדקאמר' בסמוך אי הכי מאי בינייהו בין לר"ש בין לר' יהודה ולפי זה טובא איכא בינייהו דר' שמעון לא שרי אלא להרחיק כדי ראשה ורובה של פרה ור' יהודה מתיר עד בית סאתים אלא ודאי גם ר' יהודה לא שרי להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה אע"ג דאדם נותן עיניו בבורו ולא במחיצה אין להתיר יותר: בור ופסין קאמר. והא דאמר בפרקין (ד' כה.). קרפף יותר מבית סאתים ובנה עמוד גבוה י' ורחב ד' מיעטו ה"נ האי בור למה לא הוי מיעוט וי"ל דהתם במחיצות טובות אבל בפסין לא התירו בין הכל אלא בית סאתים: והא א"ר יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה. ואם תאמר שאני ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות ופסין ליכא אלא י"ג ושליש וי"ל הואיל והיה לירושלים צורת הפתח דחשיב כמחיצה כדאמר בפ"ק (ד' יא.). ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט לא היה לרבים דבקעי לבטל המחיצה ואפילו לרב דאתנייה צריך למעט מודה הוא דמן התורה מהני תדע דהא פיאה מתרת בכלאים אפילו יותר מעשר ולפי פירוש אחר דפירשתי (ד' ו.) גבי יתר על כן ניחא: חייבין עליה משום רשות הרבים. וא"ת כיון דמסקינן דרבי יוחנן סבר ליה כרבי יהודה אמאי חייבין עליה משום רשות הרבים הא אית ליה שתי מחיצות דאורייתא וי"ל דירושלים היתה מפולשת מארבע צדדין וחייבין עליה משום רה"ר לעומד באמצע הפילוש דליכא מחיצה: קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה. קא סלקא דעתיה דמקשה דלרבי יהודה שלש מחיצות דאורייתא ולחי וקורה משום מחיצה אלמא

לא אתו רבים ומבטלו מחיצה דאי שתי מחיצות דאורייתא לא הוה פריך מידי ומשני קסבר שתי מחיצות דאורייתא אי נמי אפילו קסבר שלש מחיצות דאורייתא לא אתו רבים ומבטלי מחיצה שלישית כיון דאיכא שתי מחיצות שלימות: דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא. הוה מצי לשנויי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן אבל מדאורייתא מודו ליה: (תוספות)

הש"א בור ופסין קאמר, לדאם נותן עיניו במחילתו וגזרינו דלמא אחי לטלטולי יתר מבית סאתים בקרפף דעלמא. ומכאן נראה לי דבור אינו ממעט בקרפף יתר מבית סאתים דעלמא, דאם איתא מה גזירה איתא הא בקרפף דעלמא שבור ממעט בו דינא נמי הכי. וא"ת הא בהא הליא, דכשתמלא לומר אדם נותן עיניו במחילתו אף בקרפף דעלמא אין הבור ממעט בו. ולכשתמלא לומר אדם נותן עיניו בבור ואף אתה אומר בקרפף דעלמא דבור ממעט בו ולפיכך כיון דאסיקנא דאדם נותן עיניו בבורו ובור בלא פסין קאמר, אף בקרפף דעלמא בור ממעט. לא היא, דאם כן לר' יהודה נתייר פסין בלא בור עד בית סאתים בקרפף דעלמא, ובודאי ר' יהודה אינו מחיר פסין בלא בור אלא כמלא ראשה ורובה של פרה וכו' שמעון בן אלעזר. דאי לא תימא הכי כי אקשינן אי הכי ר' יהודה היינו ר' שמעון בן אלעזר לימא איכא בינייהו בית סאתים פסין בלא בור, דלר' יהודה שרי אפילו בית סאתים בלא בור וכו' שמעון אין מותר להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה, אלא ודאי כדאמרן. ומפורש הוא בירושלמי (פ"ב ה"ג) דגרסינן התם: על דעתיה דר' יהודה באר מהו שתעלה ממדת סאתים, ושמעינן מן הדא ר' שמעון בן אלעזר באר שיש בה מדת סאתים אינו כריך להרחיק ממנה אלא מדת מלא ראשה ורובה של פרה, דהא אמרה שהבאר עולה ממדת סאתים ע"כ בירושלמי. ואם תאמר בדין היה שיאמרו להרחיק אפילו בית סאתים פסין בלא בור, אלא מפני שהפסין אינן מחילות גמורות לא התירו בהן אלא כבית סאתים וכדי ראשה ורובה של פרה, אבל בקרפף דעלמא דמחילותיו גמורות לא התירו בהם אלא כבית סאתים בלא בור. זו אינה תורה שהרי לרבנן נקב בהן יותר מקרפף דעלמא, ור' יהודה החמיר ועשה אותן כקרפף דעלמא אבל להחמיר בהן יותר מבית סאתים דעלמא לא שמענו, ודי לר' יהודה לחלוק על דברי חכמים ולעשותן כקרפף דעלמא, כך נראה לי. ר' שמעון בן אלעזר אומר בית סאתים על בית סאתים מותר. פירוש: בית סאתים מרובעים, וכן פירש רש"י (בד"ה אריך וקטין). והראב"ד ז"ל פירש: בית סאתים ממש על בית סאתים שהן ארבע סאין. ואף על פי שבקרפף דעלמא לא התירו אלא סאתים כחצר המשכן הכא שרו אפילו ארבעה סאין. ואינו מחוור בעיני כלל דאם כן היכי אקשינן אי הכי ר' יהודה היינו ר' שמעון בן אלעזר, והא טובא איכא בינייהו. ואם תאמר דהיינו דקא משני ליה אריך וקטין איכא בינייהו, כלומר: לר' שמעון אפילו אריך בית סאתים על בית סאתים וכו' יהודה בית סאתים בלבד. הא ליתא, חדא דלא הוה ליה למימר אריך וקטין אלא הוה ליה למימר כהדיא טובא איכא בינייהו, דלר' שמעון אפילו ארבעת כורין וכו' יהודה לא התירו אלא בית סאתים בלבד. ובכל מקום לא אמרו אריך וקטין להרחיק את השיעור, אלא להתיר אורת הסאתים אף ע"פ שאינו מרובעות וכדאיתא לקמן (כג, ב). ועוד דמאי אריך וקטין דקאמר, שאם היא בית סאתים אבית סאתים ארוך הוא בכל דלדיו וקטין ליכא. ועוד דבגמרא דבני מערבא (שם ה"ג) מיייתי לה להא ברייתא דר' שמעון בן אלעזר ולא תניא בה בית סאתים אבית סאתים אלא בית סאתים בלבד. והכי גרסינן התם: ר' שמעון בן אלעזר אומר באר שיש בה מדת סאתים אינו כריך להרחיק ממנה אלא מלא ראשה ורובה של פרה ע"כ. אלמא בית סאתים אבית סאתים דקאמר ר' שמעון היינו בית סאתים בלבד, כן נראה לי. אלא כאן ולא סבירא ליה. כלומר: ולא סבירא ליה לר' יוחנן, אבל לר' אלעזר ודאי ס"ל וכדאמרין לעיל בריש פרקין (כ, א). קשיא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן. תמיהא לי דרבנן אדרבנן היכי קשיא דלמא ההיא דאין מערבין מדרבנן, והכא גבי פסין העמידוהו דאורייתא משום קולת פסי ביראות וכמו שהקילו בהן לענין פרוז מרובה על העומד. וי"ל דמדקאמר אין מערבין קשות הרבים בכך ולא קאמר וחכמים אוסרים, משמע דאין מערבין כלל דעירוב כזה אינו עירוב ואפילו מדאורייתא. דרבנן אדרבנן לא קשיא ההם ליכא שם ארבע מחילות הכא איכא שם ארבע מחילות. קשיא לי התם נמי כשעושה לחי מכאן ולחי מכאן הא איכא שם ד' מחילות דהא קיימא לן (יב, ב) לחי משום מחילה, דהיינו טעמא נמי דקיימא לן כאביי (טו, א) בלחי העומד מאיליו. ולמ"ד לחי משום מחילה אפילו משום מחילה דאורייתא קאמר, וכדאמרין בפרק קמא (יב, ב) א"ר יהודה מבוי הראוי לשיתוף הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור, קסבר לחי משום מחילה וקורה משום היכר. אפילו דאורייתא קאמר. וי"ל דלרבנן נמי בעינן שם ד' מחילות חסרות קלת בפסי ביראות מיהא, אבל לחי מחילה גרועה היא טובא ובקיעת הרבים מבטלתה. ואי נמי

י"ל דלמא רבנן לאון מערבין סבירא להו לחי משום היכר, ואע"ג דקיי"ל כוונהיהו לאון מערבין רשות הרבים בכך, לא מטעמייהו אלא מדד' יוחנן דירושלים דבקיעת הרבים מבטלת אפילו מחילות גמורות, כך נראה לוי. הכא איכא שם ארבע מחילות. וא"ת אי הכי ר' יוחנן דאמר כמאן, דהא בירושלים שתי מחילות מעלייתא איכא ושם ד' מחילות איכא דהא איכא פתחים בראשי הפולשין, אם כן רשות היחיד גמורה היא ואין בקיעת הרבים מבטלת מחילות כאלו בין לר' יהודה בין לרבנן. יש מי שתי' דר' יוחנן בשיטת ר' יהודה אמרה לגמרי, דירושלים נמי ליכא שתי מחילות מעלייתא, דמפולשין היו שתי וערב ורבים בוקעין בהן שתי וערב כפסי ביראות. ואינו מחוור דא"כ כנגד העומד מיהא יהא פטור דהא איכא שתי מחילות מעלייתא, אלא שיש לי לתרץ בזו דשמא ר' יוחנן לא חייב אלא בזורק כנגד הפרוץ ואע"פ שאין זה מתחוויר. ועוד דפרק קמא (ו, א) תניא כיצד מערבין רשות הרבים עושה לורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן חנניה אומר בית שמאי אומרים עושה לרת מכאן וכו' ובית הלל אומרים עושין לרת מכאן וקורה מכאן, ואקשינן עלה ורה"ר מי מיערבא והתניא יתר על כן א"ר יהודה וכו'. ואמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך, וכי תימא בכך היא ללא מערבא הא בדלתות מערבא והאמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בליה וכו'. ואם איתא מאי קושיא דמנא ליה דברייתא דכיכד מערבין רה"ר מיירי ברשות המפולש שתי וערב כשוקי ירושלים דתקשי לן ההיא דר' יוחנן. ויש מתרלין דר' יוחנן סבר לה כר' יהודה בחדא וכרבנן בחדא, סבר לה כר' יהודה בחדא דבקיעת הרבים מבטלת מחילות עד לאיכא שיעור מחילות לאורייתא מחילות חשובות. וסבירא ליה במחילות כרבנן דשלב מחילות לאורייתא ולא שתיים, והלכך אפילו ירושלים כיון שהיו דרכיה מפולשות אף על פי שהיו לה דלתות בקיעות רבים מבטלתן אלמלא שנעלות בליה ומעבדין את רגל הרבים מלעבור. וקיי"ל כר' יוחנן, ואע"ג דר' אלעזר תלמידו חלק עליו ואמר כאן הודיעוך וסבירא ליה אין הלכה כתלמיד במקום הרב. ועוד דמדקמקשה מהא דר' יוחנן להדיא לעיל דפרק קמא (ו, ב) על ההיא ברייתא דכיכד מערבין רה"ר שמע מינה דהכין הלכתא. ומיהו הא דאמר ר' יוחנן דבקיעת הרבים מבטלת מחילות, הני מילי מחילות העשויות ברשות הרבים ויש ביניהן רחב שש עשרה אמה ושפתחיו מכוונים זה כנגד זה שדומה לדגלי מדבר, לכיון דבקעי בהו רבים אחיא בקיעת הרבים ומבטלת כח המחילות והרי הוא רה"ר כמות שהיתה והיינו טעמא דירושלים אבל מבואות המפולשין אפילו לרשות הרבים ואע"פ (שזה) שהשערין מכוונים זה כנגד זה אין הילוך הרבים מעכבת ובטורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן סגי ליה, וכדאוקימנא (שם) ההיא דכיכד מערבין רה"ר דמבואות המפולשין לרה"ר קאמר, ומשום ההיא דר' יוחנן אוקימנא לה בהכין, אלמא אפילו לר' יוחנן סגי ליה בהכי ולא בעינן דלתות ננעלות. וכל שכן אם לא היו שערים מכוונים זה כנגד זה שאינן דומין לדגלי מדבר, והיינו מבוי עקום (לעיל ו, א) דאוקי רב חנן בר רבא דדבקעי ביה רבים, ואפילו הכי סגי ליה אפילו לרב בלורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן, וכל שכן לשמואל דלא בעי אפילו לורת פתח, וקיימא לן כרב, דאלמא בכי הא לא מבטלת ליה בקיעת הרבים.

(הש"ב"א)

אילימא משום דמקיף לה סולמא דצור מהך גיסא ומחתנא דגדר מהך גיסא בבל נמי מקיף לה פרת מהך גיסא ודיגלת מהאי גיסא דכולא עלמא נמי מקיף אוקיינוס דילמא מעלות ומורדות קאמרת א"ל קרקפנא חזיתיה לרישך בי עמודי כי א"ר יוחנן להא שמעתא איתמר נמי כי אתא רבין א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן משום רה"ר לפי שאינן כדגלי מדבר בעא מיניה רחבה מרבא תל המתלקט עשרה מתוך ארבע ורבים בוקעין בו חייבין עליו משום רה"ר או אין חייבין עליו אליבא דרבנן לא תיבעי לך השתא ומה התם דניחא

תשמישתיה אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כל שכן כי תיבעי לך אליבא דר' יהודה מאי התם הוא דניחא תשמישתיה הכא הוא דלא ניחא תשמישתיה לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא או דילמא לא שניא א"ל חייבין ואפי' עולין לו בחבל א"ל אין ואפילו במעלות בית מרון א"ל אין איתיביה חצר שהרבים נכנסין לה בזו ויוצאין בזו רה"ר לטומאה ורשות היחיד לשבת מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתיה אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ"ש אלא לאו ר' יהודה היא לא לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא ליה ת"ש מבואות המפולשות בבורות בשיחין ובמערות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה סלקא דעתך אלא לבורות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתיה אמרי לא אתו רבים ומבטלי לה הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ"ש אלא לאו ר' יהודה היא לא לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא ליה ת"ש שבילי בית גילגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורה"ר לטומאה ואיזהו שבילי בית גילגול אמרי דבי ר' ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירוך לפני סרדיוט מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתא לא כל שכן אלא לאו רבי יהודה היא א"ל שבילי בית גילגול קאמרת יהושע אוהב ישראל היה עמד ותיקן להם דרכים וסרטיא כל היכא דניחא תשמישתא מסרה לרבים כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסרה ליחיד: מתני' אחד בור הרבים ובאר הרבים ובאר היחיד עושין להן פסין אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוהה י' טפחים דברי ר' עקיבא ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ולשאר עושין חגורה גבוהה עשרה טפחים:

רס"ז ולעלות בו לר"י והוא גבוהה י' טפחים: ומתנא. מוכד חריץ עמוק י' טפחים ורחב ד' סביב ר"י מאידך גיבאן והוה לה מחיצה ונהי דאסור לטלטולי מדרבנן מיהו לאו רה"ר דאורייתא היא לחיובי עליה: מעלות ומורדות שבה קאמרת. שאין חייבין עליהם משום רה"ר דלא ניחא דריסה דידהו ולא הוה רה"ר: קרקפנא. בעל הגולגולת כלומר אדם חשוב: עמודי. של בית מדרש של ר' יוחנן: שאינו כגלגלי מדבר. דארץ חלקה היתה שהענן משוה אותה: ואפי' עולין לו בחבל. בעיא היא ורחבה קאמר לה: מעלות בית מרון. זקופין מאד ומעלה קצרה ומהלכין בה בזה אחר זה ולא שנים יחד כדאמרי' בר"ה (ד' יח). כבני מרון כמעלות בית מרון: חצר שהרבים נכנסין לה. דרך פתחים או פרקות של עשר: דלא ניחא תשמישתיה. לרבים לדריסה שהפתחין קרנין וגידודין יש באסקופה ופשיטא דלא מצטלה בקיעת רבים למחילות: אלא לאו ר' יהודה. ואשמעין דהיכא דלא ניחא תשמישתיה מודי: בצורות סלקא דעתך. היכי הוה מבוי בתוך הבזק: לצורות. שיט בור כראשו אחד ובשפה אחת קצרה מהלכין שם עד שעוברין: שבילי בית גילגול. מעלה גבוהה וזקופה היא בארץ ישראל: יהושע אוהב ישראל היה. ובמעלות ומורדות דארץ ישראל מודינא כך לאין חייבין עליהן וכי אמינא כך דחייבין בשאר ארצות קאמינא: מתני' בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי: באר היחיד. נמי קרי דהא לא פסקי מיא: לבאר הרבים. דאיכא תרתי למעלותא: חגורה. היקף של חבלים: (רס"ז)

תוספות אילימא משום דמקיף סולמא דצור. הוה מצי לאקשוויי מר' יוחנן גופיה דאמר לעיל ירושלים אלמלא דלתותיה נעולות בלילה חייבין עליה משום רה"ר ושמא התם הוה אליבא דר' יהודה דאית ליה דאתו רבים ומבטלי מחיצה והכא אליבא דרבנן: דילמא מעלות ומורדות קאמרת. ודווקא בארץ ישראל כדמפרש טעמא בסמוך יהושע אוהב ישראל היה אבל בחוצה לארץ חייב ואלבא דר' יהודה אבל לרבנן אפי' בחוצה לארץ פטור דלא אתו רבים ומבטלי מחיצה ותימה דלרבנן כל ארץ ישראל תעשה רה"ר ע"י סולמא דצור ומתנא דגדר ובבל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אתו רבים ומבטלי מחיצתן ולר' יוחנן דאמר בפרק הדר (לקמן ד' סז): קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אפי' כור ואפי' כוריים הזורק לתוכו חייב והוא הדין אפי' לאלף כורים דמה שיעור יהיה וי"ל דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי ואפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצה: קרקפנא חזיתיה לרישך. רישך היינו רבה שהיה רבו של אביי והוה כמו רישך בקירי ורישא דרישך בחמימי (שבת ד' נה). ומצינו שהלך רבה לארץ ישראל ללמוד תורה לפני ר'

יוחנן בסוף פרק שני דייני גזירות (כתובות ד' קיא.) אבל אביי עצמו לא מצינו שהלך ללמוד תורה שם [ועוד שלא ראה אביי את ר' יוחנן אבל רבה תלמידו של רבי יוחנן הוה]: תל המתלקט כו'. לא הוה שמיע ליה הא דא"ר יוחנן מעלות ומורדות שבארץ ישראל כו' אבל בחוצה לארץ חייבין: מני אילימא רבנן. וא"ת לימא לעולם רבנן וקמשמע לן דאפילו לטלטל שרי דמפסי ביראות לא שמעינן דבעולי רגלים הקילו וי"ל דעדיפא קא משני: אלא לאו ר' יהודה. וא"ת ולוקמא כגון שיש שתי מחיצות גמורות דבההיא ודאי מודה ר' יהודה וי"ל דע"כ בשנפצה מד' רוחות דאי בנפצה מב' רוחות מאי איריא דלא ניחא תשמישתיה אפי' ניחא תשמישתיה נמי כדפריך לרבנן: תא שמע מבואות המפולשות. במסכת טהרות (פ"ו מ"ו) גרסי' בגיתות והיינו בורות שתחת הגיתות פי' רבינו חננאל וכגון שהבור רחוק מן הכותל ג' טפחים מכל צד והולכין דרך כאן וכאן וקא משמע לן דאפי' הכי לא בטלי מחיצה דאי בור הולך מכותל לכותל פשיטא דהוי רה"י והא דנקט בור ולא נקט מחיצה מופלגת ג' מן הכותל משום דבור הוי חדוש טפי דאע"ג שרשות הרבים נמי מהלכת בתוכו אפי' הכי הוי רשות היחיד לשבת: ואיזהו שבילי בית גלגול כו'. ואם תאמר והא ע"כ שבילי בית גלגול היו מתלקטים עשרה מתוך ארבע הואיל והוי רשות היחיד לשבת וא"כ מה צריך הכא לאתויי דר' ינאי ועוד קשיא דאמאי לא משני רשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה כדמשני לעיל ויש לומר דמשום הכי מיייתי מדר' ינאי דמשמע דעיקר חידושה הוי שהוא רשות היחיד לשבת מדלא אמרינן אפילו אין העבד יכול לרוץ כו' אפ"ה הוי רשות הרבים ואם תאמר ולמה לי אין העבד יכול לרוץ אפי' יכול נמי הוי רשות היחיד כיון שמתלקט עשרה מתוך ארבע ויש לומר דבעינן שלא יהא ניחא תשמישתיה שלא יהא עשוי כעין מדרגה דלא תהוי מחיצתא נדרסת דאמר בפרק כל גגות (לקמן ד' פט:) דלא הויא מחיצתא: יהושע אוהב ישראל היה. דוקא שבילי בית גלגול דלא ניחא תשמישתיה כלל כדמפרש ר' ינאי שאין העבד יכול לרוץ אבל מבוי מפולש לבורות וחצר שרבים נכנסים לה בזו ויוצאין בזו הוי רה"ר לר"י אע"ג דהוה של יחיד הואיל וניחא תשמישתיה וראוי למוסרו לרבים הוה רה"ר לר' יהודה ע"י בקיעת רבים ולהכי לא קאמר אלא דמשמע דצריך עדיין לשנויא דלעיל: חגורה. פירוש מחיצה: (תוספות)

רשב"א אילימא משום דמקיף לה סולמא לטור מחד גיסא וכו' אי הכי כולי עלמא נמי. ואם תאמר למאי דסלקא דעתין השתא הוה ליה לאקשווי מדר' יוחנן גופיה דאמר ירושלם אלמלא שדלתותיה נעולות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים. יש לומר אי מההיא הוה אמינא דלמא ר' יוחנן כרבנן אמרה להא דארץ ישראל. ואי נמי תרי אמוראי אליבא דר' יוחנן. אי הכי כולי עלמא נמי דקא מקיף ליה ים אוקיינוס. מהא שמעינן דמקום המוקף גדר עשרה יש לו שיעור עד היכן קרוי רשות היחיד. ויש לעיין דהא א"ר יוחנן בפרק הדור (סז, א) קרפף יתר מבית סאתים אפילו כור ואפילו כוריים הזורק לתוכו חייב מחיכה היא אלכא שמחוסרת דיוקין. וא"כ עד כמה יהא שידון משום רה"י. והדבר כריך תלמוד. מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהם משום רשות הרבים לפי שאינן כדגלי מדבר. קשיא לי מדקאמר שבא"י ודאי שבא"י דוקא קאמר, והיינו שבילי בית גלגול דקאמרינן בשלהי שמעתין הא בחוצה לארץ חייבין עליהן דלמא רה"ר היא, והדר קאמר לפי שאינן כדגלי מדבר, וכיון שכן אפילו בחוצה לארץ נמי, דרשות הרבים מדגלי מדבר גמרינן לה כדאיתא בפרק הזורק (שבת לא, א) וכל שאינו דומה לדגלי מדבר אינו נידון משום רה"ר. עוד ראיתי לרשב"ד ז"ל שהקשה מהא דאמרינן בשבת פרק הזורק (ה, א) א"ר יהודה תל המתלקט עשרה מתוך ארבע זרק ונח על גבו חייב. פירוש דרשות היחיד הוא, תניא נמי הכי מבוי ששוק לתוכו ועשה לו מדרון לרה"ר וכו' עד ר' יוחנןא] בן גמליאל אומר תל המתלקט עשרה מתוך ארבעה זרק ונח על גבו חייב. שמע מינה דהיכא דלא ניחא תשמישתיה נדון משום רה"י. ותירץ הוא ז"ל דאיכא לאוקומה לההיא בשאין הרבים בוקעין בו. ועם תירוטו זה אפשר לי לתרץ גם כן דהא דקאמר הכא לפי שאינן דומין לדגלי מדבר הכי קאמר: מעלות ומורדות אלו מזד שהן מתלקטין עשרה מתוך ארבע אי לאו דרבים בוקעין בהן היה רה"י לפי שאינן דומין לדגלי מדבר, אבל בקיעת הרבים משוי להו רה"ר. ולפיכך בחוצה לארץ חייבין עליהן משום רה"ר לדעת ר' יוחנן, אבל בארץ ישראל הואיל ומאד עממן אינן דומין לדגלי מדבר לא מסרן יהושע לרבים ומסרן ליחידים. אלכא שעדיין כריך לי עיון דמה שאינו דומה לדגלי מדבר היאך בקיעת הרבים משוי ליה כדגלי מדבר, אם כן אפילו גשרים המפולשין שאמרו (לקמן נה, א) שאינן רשות הרבים לפי שאינן דומין לדגלי מדבר מפני שהם מקורין (שבת נח, א), יהו נידונין משום רה"ר הואיל ובקעי בהו רבים. בעא מיניה רחבה מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ארבעה כי תיבעי לך אליבא דר' יהודה. וא"ת לפשוט ליה מדר' יוחנן דאמר מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן, ומשמע הא שבחוצה לארץ חייבין עליהן משום רשות הרבים. תירצו בתוס'

(ד"ה תל) ללא שמייע ליה לרבה הא דר' יוחנן. איחביה חזר שהרבים נכנסין בה בזו ויואלין בזו רשות היחיד לשבת וכו'. איכא למידק ומאי קושיא דבכי הא אפילו ר' יהודה מודה דהא איכא שתי מחילות מעלייתא וארבע נמי איכא, ואילו לר' יהודה כל היכא דאיכא שתי מחילות גמורות לא מבטל לאו בקיעת הרבים וכדאמרין לעיל. ויש שמתרין דקס"ד השתא דחזר זו נכנסין לה שתי וערב כפסי ביראות ואין מחילתיה חשובות, דאי לא כריכא למימר דרה"י היא לשבת. ותירץ ליה (ד)למאי דקס"ד רבנן היא, ורה"ר לטומאה איצטריכא ליה. ומיהו לדין לא ס"ל הכי אלא בחזר שיש לה שתי מחילות גמורות היא ואפילו ר' יהודה היא, וקא משמע לן דרשות היחיד גמורה היא ואפילו לטלטל וכדאמרין לעיל (ז, ב) בשמעתתא דמבוי שכולה לרחבה. והלכך ההיא מתניתין דחזר הלכתא היא. ועוד דהא ודאי לר' יוחנן אפילו דבקיעת רבים מבטלת מחילות הני מילי בקיעת רשות הרבים, אבל בקיעת הרבים בחזר היחיד, אי נמי במבואות המפולשין לא וכדאמרין לעיל (כא, ב ד"ה הכא). והא דמוחיב נמי ממבואות המפולשין לבורות שיחין ומערות מלך זה מוחיב מהא נמי קא סלקא דעתין מפולשין שתי וערב, דאי לא לא כריכא למימר דרשות היחיד לשבת הן. והראב"ד ז"ל הקשה כיון דשאני כך בין בקעי רבים וברה"י לרה"ר ממש ומאי האין דאקשי ליה רחבה לרבה מחזר שנכנסין בזו ויואלין בזו, אמאי לא שאני ליה הכי ודרה"י נינהו. הא ודאי לאו קושיא היא דכיון דאמר רבה דאפילו במעלות בית מרון אמר ר' יהודה דמבטלי רבים מחילתא, ההיא ר"ה כבקיעת רבים דמי משום דלא ניחא השמישתיא, ע"כ. עוד כתב הרב ז"ל: ו"ל דרחבה המקשה הכי מוקי למילתיה דר' יהודה בתרי תנאי אליבא דר' יהודה ולא מפליג בין מחילות מעלייתא למחילות ללאו מעלייתא, אלא תנא דפסין סבר דאפילו ד' מחילות אהו רבים ומבטלי להו וכי איבעיא ליה לרחבה לתנא דפסין איבעיא ליה, ורבה נמי למאי דס"ל לרחבה קא מתרץ ליה ע"כ. וזה נראה יותר נכון וכל השמועה מיושרת על הדרך הזה. רשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. ולא הוה מצי לתרוי דקמ"ל דרשות היחיד גמורה היא ואפילו לטלטל דרשות היחיד לגמרי משמע, דהא בפרקין קמא בשמעתתא דמבוי שכלה לרחבה (ח, א) אקשינן מינה עליה דרב דאמר מבוי שנפרץ במלואו לחזר ונפרצה חזר כנגדו חזר מותרת ומבוי אסור ואמרין משנתנו היא זו חזר שנכנסין בזו ויואלין בזו רשות היחיד לשבת, ופרקינן (שם ע"ב) אי מההם הוה אמינא הני מילי לזרוק אבל לטלטל לא קמ"ל, דלמא והאן דקתני רשות היחיד לשבת לא משמע רשות היחיד גמורה אפי' לטלטל. שבילי בית גלגול קאמרת וכו'. וא"ת אמאי לא שני ליה בהא נמי דרשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. ו"ל דכל היכא דאשכח חירולא חדתא קמתרץ ואזיל. ועוד דקושטא דמלתא קאמר ליה. אבל בתוספות תירצו דמדנקט שבילי בית גלגול משמע ליה דע"כ לאו רבנן היא, דא"כ מאי שנא שבילי בית גלגול שבא"י אפילו שבכל מקום, אלא לאו אפילו ר' יהודה מודה בה ושבילי בית גלגול שאני דיהושע אוהב ישראל היה. (יב"ד א)

גמ' אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בבא ואמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה בן בבא הוה אמינא דרבים ואפילו מכונסין והאי דקתני באר הרבים לאפוקי מדר' עקיבא קא משמע לן דלא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים ואי אשמעינן באר מים חיים הוה אמינא לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד קא משמע לן הלכה כרבי יהודה בן בבא: **מתני'** ועוד אמר ר' יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהן שבעים אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים המוקפות גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה או שתהא סמוכה

לעיר ר' יהודה אומר אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה מטלטלין בתוכה רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה שבעים אמה ושייריים על שבעים אמה ושייריים רבי אליעזר אומר אם היתה ארכה יתר על רחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלין בתוכה רבי יוסי אומר אפילו ארכה פי שנים ברחבה מטלטלין בתוכה אמר רבי אלעאי שמעתי מרבי אלעזר ואפילו היא כבית כור וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור מלהכניס ולהוציא לו אבל להם מותר וכן שמעתי ממנו שיוצאין בערקבלין בפסח וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי: **גמ'** מאי תנא דקתני ועוד אילימא משום דתנא ליה חדא לחומרא וקתני אחריתי משום הכי קתני ועוד והא רבי יהודה דתנא ליה חדא לחומרא וקתני אחריתי ולא קתני ועוד התם אפסקוה רבנן הכא לא אפסקוה רבנן וכל היכא דאפסקוה רבנן לא קתני ועוד והא רבי אליעזר דסוכה דאפסקוה רבנן וקתני ועוד התם במילתיה הוא דאפסקוה הכא במילתא אחריתי אפסקוה: רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אחד מכל אלו מטלטלין בתוכה:

רש"י גמ' הוה אמינא דרביס אפי' מכונסין. שרי ר"י בן זבא והאי דקאמר זכר הרבים משום ר' עקיבא דאמר זכר היחיד שרי ואתא איהו למימר אע"ג דמיס חיים נינהו דרביס אין דיחיד לא והכי קאמר אין עושין פסין אפילו לבאר אלף של רביס: מתני' שומריה. סוכת שומרין ואע"ג דהוקף לדירה בית סאתים הוא דשרי טפי לא: סמוכה לעיר. דהואיל וקרובה לביתו דעתו להשתמש בה תמיד וכהוקף לדירה דמי: ובלבד שיהא שבעים אמה ושייריים על שבעים אמה ושייריים. ולא יותר ובגמרא פריך תנא קמא נמי הכי קאמר: אם היה ארכה יותר על רחבה אפילו אמה אחת. אע"ג דמיעט רחבה והוסיף בארכה ואין בכולה אלף בית סאתים אין מטלטלין דמכרובע הוא דשרי רבנן היכא דלא הוקף לדירה: אנשי חצר ששכח כו'. ולמחר ביטל רשותו לחברו שהיא אוסרת עליהן מלהוציא מבתיהן לחצר: ביתו אסור להכניס ולהוציא. לחצר לזכרו: אבל להן מותר. להביא כלי בתיהן לביתו דרך חצר: בערקבלין. שם מרוק: ובקשתי לי חבר. לשלש דברים הללו אם שמעו מפיו ולא מלאתי ובגמרא מפרש דגבי גינה וקרפף לא שרו יותר מבית סאתים וגבי אנשי חצר סברי דאף להם אסור ביתו אבל מבתיהן לחצר מותר ובגמ' מפרש פלוגתייהו ובערקבלין סברי דלאו מרור הוא: גמ' מאי תנא. רבי יהודה בן זבא בגינה וקרפף דלעיל: דקאמר ועוד. דמשמע דאמר לעיל בה חומרא אחריתי: אילימא משום דאמר חדא לחומרא. גבי פסין דאמר דאין עושין אותן אלף לבאר הרבים והשתא קאמר חומרא אחריתי דאע"ג דהוקף לדירה לא שרי טפי מבית סאתים: והא רבי יהודה בר אלעאי דתנא לעיל חדא לחומרא. דאמר עד בית סאתים אין טפי לא והדר תנא אחריתי יסלקנה לזדדין ולא תנא ועוד משום דלאו בחדא מלתא היא דרישא איירי במדת היקף וסיפא איירי בביטול מחינות: אפסקוה רבנן. דקא תני אמרו לו לא אמרו בית סאתים אלף לגינה כו': וכל היכא דאפסקוה רבנן לא הוה תני בה ועוד. אי שייך למימר בה כגון היכא דרישא וסיפא בחדא מילתא: והא ר' אליעזר דסוכה. דתנן במסכת (סוכה ד' כז.) ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וחכמים אומרים אין לדבר קצבה ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל ליכי יו"ט הראשון ישלים ליכי יום טוב האחרון אלמא משום דרישא וסיפא בסעודה דסוכה ובחשבוני איירי תנא ועוד אע"ג דאפסקוה ושמע מינה האי דלא תנא בדרכי יהודה ועוד. משום דלא דמי הוא בדרכי יהודה בן זבא למה לי דתני ליה: התם. גבי סוכה במלתיה אפסקוה לא אהדרו ליה רבנן אלף בסעודות אבל רבי יהודה דמתני' לא איירי אלף בפסי ביראות בית סאתים ואהדרו רבנן בגינה וקרפף ודיר וסגר ולעולם טעמיה משום הפסקה וכו' יהודה בן זבא דלא אפסקיה תנא ועוד: (הש"י)

תוספות והא דנקט באר הרבים לאפוקי מר' עקיבא. וא"ת א"כ הוה ליה למימר בור הרבים וע"כ באר היחיד לא דא"כ היינו רבי עקיבא וי"ל דאורחא דמלתא למיתני מענין שממעט דהיינו באר היחיד אי נמי הא דקאמר דרביס אפילו מכונסין לאו אר"י בן בבא קאי אלא אשמואל: לא שנא דרביס ולא שנא כו'. יכול

להיות דהוי כר' יהודה בן בבא והא דנקט ר' יהודה בן בבא באר הרבים היינו לאפוקי בור הרבים: שהוא ע' אמה ושיריים. וא"ת ולילף מהר הבית ועזרת נשים שהיה קל"ה אמה ועזרת ישראל היה קפ"ז וי"ל דכל מילי דשבת ממשכן גמרינן להו אי נמי העזרות חשיבי מוקפין לדירה שהיו שומרים בה כל הלילה: ובלבד שיהא בה שומירה. נראה לפרש דפחות מע' אמה נמי צריך שומירה או בית דירה וביתר מבית סאתים לא סגי בשומירה ובית דירה אלא פתח ולבסוף הוקף הקרפף לצורך הבית אבל אין לומר דבשבעים אמה דוקא צריך שומירה אבל בפחות א"צ כלום וביתר אין סגי בשומירה דאין סברא שיהא ג' חלוקים בג' משהויין והא נמי אין לומר דביתר מע' נמי סגי בשומירה ולא אתא למימר אלא דבציר משבעים אמה ושיריים לא צריך כלל דאם כן במאי פליג ר' עקיבא לפירוש ר"ח דפירש דר' יהודה בן בבא איירי בדבר מועט ור' עקיבא לא איירי דלתרוייהו בע' אמה ושיריים ודבר מועט צריך שומירה ובפחות מכאן לא צריך ואפי' לפי רש"י דפי' היינו תנא קמא דאמרו לו לר' יהודה מ"מ גם לפי' נראה דרבי יהודה בן בבא נמי אית ליה דבר מועט כמו תנא קמא דמשום הכי איצטריך לרבי עקיבא לחזור ולשנות ובלבד שיהא בה ע' אמה כו' ועוד אי ביתר מבית סאתים נמי איירי ר"י בן בבא א"כ היכי קאמר ר"י אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה משמע דלר"י נמי אין חילוק בין סאתים ביתר ורבי יהודה גופיה קאמר לעיל גבי פסין עד בית סאתים ועוד לר"ח דפי' היינו תנא קמא היינו ר"י בן בבא כלומר ואמאי הוצרך לשנות ובלבד כו' כיון דקאי ארבי יהודה בן בבא והא אצטריך דלא נימא דשרי אפילו ביתר מבית סאתים כיון דר' יהודה בן בבא איירי ביתר מבית סאתים לכך נראה כדפרישית ומה שפירש רש"י אפילו בהוקף לדירה לא שרי רבי יהודה בן בבא ביתר מבית סאתים אין נראה אלא בפתח ולבסוף הוקף מהני אפי' ביתר מבית סאתים דהא שרו רבנן לעיל בדיר וסוהר ומוקצה אפי' בי' כורים וכמה חצירות ומבואות שהיו בירושלים יתרות על בית סאתים וכי יאסור ר' יהודה בן בבא בכולם לטלטל ודווקא בשומירה הוא דקאמר דלא מהני ביתר מבית סאתים אבל פתח ולבסוף הוקף מהני אפי' יותר ולרש"י שמא יש לחלק בדביר וסוהר ומוקצה וחצר לפי שתשמשתן רב יותר אפי' י' כורין אבל קרפף אפי' פתח ולבסוף הוקף לא מהני ביתר מבית סאתים: אילימא משום דתני חדא לחומר. פירוש דשייך למיתני ועוד אע"ג דלא הוה תרוייהו מענין א' וכ"ש היכא דהוה תרוייהו מענין א' אף על גב דלא הוה תרוייהו לחומר. כמו בסוכה (דף כז.) ובפרק רביעי דמגילה (דף כח.) כדפי' ה: הכא במלתא אחריתי אפסקוה. תימה דבפרק המביא כדי יין (ביצה דף לד. ושם) קתני ועוד ואע"ג דאפסיק במילתא אחריתי דקתני ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו [לחצוץ בו שיניו] ומגבב מן החצר ומדליק וחיכ"א מגבב משלפניו ומדליק וקתני בתר הכי אין מוציאין את האור לא מן העצים כו' ומפסיק בבא שלימה וקתני בתר הכי ועוד א"ר אליעזר עומד אדם על המוקצה כו' ומיהו רש"י מהפך שם המשנה והגמ' אך לר"ת שאומר שאין צריך להפך דמילתא דאור קא מסיים ואזיל קשה וי"ל דהתם הוה תרי קולי ושייך למיתני ועוד אע"ג דאפסיק במילתא אחריתי דכח דהיתירא עדיף: (תוספת)

רשב"א מתני': ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר. פירש רש"י ז"ל: דהוקף לדירה ואפי' בית סאתים הוא דשרי טפי לא. וסמוכה לעיר דהואיל וקרובה לביתו דעתו להשתמש בה תמיד וכהוקף לדירה דמי. ותמיהא לי חדא דאי הוקף לדירה בעי בגנה היקף דירה לא מעלה ולא מוריד, דאפילו קרפף שהוקף לדירה אם נרע רובו זרעים מטלטלין כח הדירה כדאיתא בגמרא. ועוד דאם כן בתרתי פליג אר"י עקיבא ור' יהודה דכולהו שרו אפילו כור ואפילו כוריים ואפילו בשוקף לדירה, וכדתינא לעיל (יט, ב) אמרו לו לר' יהודה אי אתה מודה בדיר וסוהר ומוקצה וחרר שאפילו בת חמשת כורין ואפילו בת עשרת כורין שמתר אמר להן זו מחיכה ולא פסין. אלמא מילתא פשיטא היא לכולהו דהיכא דהוקף לדירה אפילו בית עשרת כורין, ואם כן בהדיא הוה להו לאפלוגי עליה דר' יהודה בן בבא ביתר מבית סאתים בשוקף לדירה כדאפליגו עליה בבית סאתים שאינו צריך היקף לדירה. ומסתברא לי דשומירה לאו בית דירה היא והיקף אדעתא דשומירה לא הוי כהוקף לדירה, דשומירה תשמשה לאויר הוא וגריעא מזבוגנין שבשדות, ואפילו הם בערמון לא שרו אלכא בבית סאתים אכל יתר מכן לא, וכדאמרין לעיל (כב, א) כלל א"ר שמעון בן אלעזר כל דירה שתשמשה לאויר כגון זבוגנין שבשדות בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אכור וכל שכן שאין מתירין קרפף יתר מבית סאתים מחמתן. ובית דירה נמי דתינא הכא לא שתהא בית דירה בתוכה קודם היקף [הקרפף אלא לאחר שהוקף דהוה ליה כהוקף ולבסוף פתח, אי נמי בגינה בין קודם היקף] בין לאחר היקף דאין היקף דירה מעלה ולא מוריד בגינה וכדאמרן. אלא שר' יהודה בן בבא סבור דשלשה דינין יש בדין קרפף, דהיכא דליכא אפילו שומירה ושאינו סמוך לעיר אפילו בית סאתים או אפילו פחות מבית סאתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות בלבד, עשה עד בית סאתים כמו שאנו עושין ביתר מבית סאתים. ואם יש גם שומירה או בית דירה הרי זה קצת כהוקף

לדירה, מפני שמתוך כך נראה שהשמישו בקרפף הדיר. וכן הדין בסמוך לעיר וכן הטעם, ואפ"ה עד בית סאתים דוקא אבל יתר מבית סאתים לא. ואם הוקף לדירה ממך כדיר וסחר וחצר אפילו בית חמשה כורין ואפילו בית עשרה כורין, וזה לא נחלק אחד מהן. כך היא הגירסא ברוב הספרים: ר' עקיבא אומר אפילו אין בה אלף א' מכל אלו. וכן מלאהי בספרים הישנים ובספרי הגאונים ז"ל. ותמיהא מלתא דלר' עקיבא אין כריך אחד מכל אלו, שאילו כן ר' עקיבא היינו ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה, ואמרינן בגמרא (בעמ' ב) אי אמר הלכה כר' יוסי הוה אמינא עד שיהא בית שומירה או בית דירה קא משמע בן הלכה כר' עקיבא, אלמא לר' עקיבא לא בעינן לא שומירה ולא בית דירה. ומקאת ספרים יש שהעבירו קולמוס עליה וגרסי ר' עקיבא אומר אפילו אין בה אחד מכל אלו. ונ"ל ליישב גירסת הספרים הישנים דר' עקיבא אדר' יהודה בן בבא קאי, והכי קאמר: אפילו אין בה אלף אחד מאלו הענינים, כלומר: או שיהא בה שומירה או בית דירה או סמוכה לעיר ואע"פ שאינה מרובעת של שבעים ושירים על שבעים ושירים אלף אפילו אריך וקטין, או שיהא מרובעת אע"פ שאין בה אלף אחד מאלו ובלבד שיהא שבעים ושירים על שבעים ושירים. כלומר: שיהא שבעים ושירים בלבד שלא יהא בית סאתים גמור וכדאמרינן בגמ' (בעמוד ב') דבר מועט איכא בינייהו, דתניא ר' יהודה אומר דבר מועט יש על שבעים אמה ושירים ולא נתנו בו חכמים שיעור. ונ"ל דהיינו נמי דאמרינן בגמרא (ס' הלכה כר' יוסי והלכה כר' עקיבא ותרווייהו לקולא, וצריכא דאי אשמועינן הלכה כר' יוסי הוה אמינא עד שיהא בה שומירה או בית דירה קמ"ל דהלכה כר' עקיבא, כלומר: דשרי אפילו אין בה אחד מכל אלו ובלבד שיהא מרובעת. ואי אמרינן הלכה כר' עקיבא הוה אמינא אריך וקטין לא עד שיהא בה שומירה או בית דירה קמ"ל דהלכה כר' יוסי, ללא בעינן מרובעת לעולם אלף אפילו אריך וקטין כמרובעת. (הש"א)

ב

-

כג

דד

רבי עקיבא היינו תנא קמא איכא בינייהו דבר מועט דתניא ר' יהודה אומר דבר מועט יש על שבעים אמה ושירים ולא נתנו חכמים בו שיעור וכמה שיעור סאתים כחצר המשכן מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא [\[שמות כז-יח\]](#) אך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים אמרה תורה טול חמשים וסבב חמשים פשטיה דקרא במאי כתיב אמר אביי העמד משכן על שפת חמשים כדי שיהא חמשים אמה לפניו ועשרים אמה לכל רוח ורוח: ר"א אומר אם היתה ארכה כו': והתניא ר"א אומר אם היתה ארכה יתר על פי שנים ברחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלין בתוכה אמר רב ביבי בר אביי כי תנן נמי מתני' [יתר על] פי שנים ברחבה תנן אי הכי היינו ר' יוסי איכא בינייהו ריבועא דריבועה רבנן: ר' יוסי אומר כו': איתמר אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ורב ביבי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא ותרווייהו לקולא וצריכא דאי אשמעינן הלכה כרבי יוסי הוה אמינא עד דאיכא שומירה או בית דירה קמ"ל הלכה כר' עקיבא ואי אשמעינן הלכה כר"ע הוה אמינא דאריך וקטין לא קמ"ל הלכה כר' יוסי קרפף שהוא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור נטע רובו הרי הוא כחצר ומותר נזרע רובו אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא יותר מבית סאתים אבל בית סאתים מותר כמאן כרבי שמעון דתנן ר' שמעון אומר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוך הבית לר"ש נמי כיון דנזרע רובו הוי ההוא מעוטא

רבי עקיבא היינו ת"ק. דאמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לגינה ולקרפף אבל אם היה כו' אלמא היבא דאיבא בית דירה אפי' טובא ובשלא הוקף לדירה בית סאתים כר"ע: איבא בינייהו דבר מועט. שבית סאתים יתר על שבועים אמה ופיריים רבועים כדחני לקמן לתנא קמא שרי בבית סאתים שלימים ולר' עקיבא שבועים ופיריים על שבועים ופיריים ותו לא כדקא אמרי' בהדיא וכמה הן סאתים כחצר המשכן: דבר מועט. לקמן מפרש לה: מנא הני מילי. דמרבעינן ליה לחצר המשכן לשער בו איסור שבת: מאי בחמשים. הא רוחב חמשים וארכו מאה דהכי כתיבי במדות הקלעים וכן לפאת פון באורך קלעים מאה אורך ורוחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה: אלא אמרה תורה טול חמשים. שארכו יתר על רחבו וסבב חמשים הנותרים דהו ליה שבועים אמות וד' טפחים מרובעין כיצד עשה מהן חמש רצועות של עשר אמה רוחב וארכן חמשים השכב האחת למזרח והאחת למערב הרי רחבה שבועים וארכה חמשים עוד שים אחת לכפון ואחת לדרום הרי שבועים על שבועים אלא שהקרנות פגומין לכל קרן וקרן עשר על עשר מפני התוספת שהוספת טול מן החמשים ארבע חתיכות של י' על י' ושים בארבע קרנות ונתמלאו נשאה רצועה אחת של עשר על עשר אמות שהיא ששים טפחים על ששים טפחים ועשה אותן ל' רצועות של שני טפחים (הרי ל' רצועות אורך כל אחת ואחת עשר אמה) שכולן הן ג' מאות אמות תן ע' לכל רוח הרי שבועים וד' טפחים על שבועים וד' טפחים אלא שהקרנות פגומין טפחיים על טפחיים נשארו בידך עשרים אמה טול מהן שמונה טפחים ושים לקרנות ונתמלאו ונשארו בידך י"ח אמה וד' טפחים ברוחב טפחיים והיינו דבר מועט שאם באת לחלקו ולהקיף בהן אין מגיע התוספת לרוחב ב' שלישי ארבע דהא בעית למעבד מיניה רצועה של רפ"ג אמות וד' טפחים אורך להקיף ארבע הרוחות: פשטיה דקרא. לענין משכן: במאי כתיב. בחמשים דקרא מאי היא: העמד משכן על שפת. שכלין שם החמשים של חצר משנכנסים לה בפתחה של מזרח: כדי שיהו חמשים אמה. של חצר לפני המשכן: ועשרים לכל רוח. שהמשכן ארכו ל' כדכתיב (שמות כו) עשרים קרשים ורוחב הקרש אמה וחצי ורחבו של משכן תופש עשר אמות כדכתיב ששה קרשים שהן תשע אמות ושני קרשים למקולעות שהן ג' אמות רוחב והאמה מכאן והאמה מכאן לכסות עוביין של קרשים של כלל ארכו אמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן להשלים ולמלא החלל לעשר וכשאתה מעמידו לסוף חמשים ובאמצע רחבה של חצר נשארו מהחמשים על חמשים של חצר עשרים אמות לשלש הרוחות אלא שעובי הקרשים ממעט מהן אמה לכל ד' והכא חללה חשיב ועובי הכתלים בכלל העשרים של כל רוח ולפניו למזרחו לא היו קרשים אלא מסך והיינו וילון: ארכה יתר משנים ברחבה. כחצר המשכן הוא דשרי ואע"ג דלא מרבעה והיינו אורך כשנים ברוחב אבל טפי משנים ברוחב לא מיסתרי: היינו רבי יוסי. דאמר ארכה אפילו פי שנים ברחבה: איבא בינייהו ריבועא דריבועה רבנן. ר"א סבר ארכה יתר משנים ברחבה חין מטלטלין ומיהו עיקרה ארכה פי שנים ברחבה כדכתיב ולית ליה ריבועא ומיהו אי מרבעא לא מיתסרא בהכי כדחני אם היה ארכה יותר משנים ברחבה חין מטלטלין הא בציר מפי שנים מטלטלין ורבי יוסי סבר מרובעת עיקר ולכתחילה אורווי מורינן הכי ומיהו אפילו ארכה פי שנים ברחבה שריא ומדקאמר אפי' מכלל דמעיקרא לאו הכי הוא: הלכה כרבי יוסי. דלא בעי מרובעת: והלכה כר' עקיבא. דלא בעי מוקפת לדירה: ותרווייהו. הנך שמעתתא דשמואל לקולא: הוה אמינא. דשמואל דירה בעי כר"י בן בבא ובארכה יותר על רחבה כרבי יוסי סבר לה: אריך וקטין לא. דהא ר"ע מרובע בעי: נזרע רובו. בזרעונים ביטל דירתו בזרעונים לא דיירי אינשי והוה ליה גינה ואסור לטלטל אף בשאינו נזרע דביטל ליה לגבי רובא אבל בנוטע אילנות לא ביטל דירתו דאורחא להסתופף בכל אילנות תמיד: אלא. שיש באותו מקום זריעה יותר מבית סאתים דנעשה כרמלית דקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כרמלית היא ושאינו נזרע הוה חצר פרואה במלוואה לכרמלית לפיכך כולו אסור: אבל בית סאתים. דבלאו דירה שרי באפני נפשיה הכא נמי

שרי ואף על גב דמקום זריעה הוי קרוי קרפף ושאינו נזרע הוי חזר ופרוץ זה לזה שאין מחילה ביניהם אפילו הכי לא אסרי אהדדי הואיל ודחד גברא הוא ורבי שמעון היא דאמר רשות קרפף וחזר לא אסרי אהדדי אפילו היא של ב' בעלי בתים: כדתנן רבי שמעון אומר אחד חזרות ואחד קרפיפות ואחד גנות רשות אחד הן. לטלטל מזה לזה לכלים ששבתו בתוכן ואפילו הן של בעלים הרבה אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית והוליאון לחזר אסור להוליאון מחזר לקרפף או לגג דבית וקרפף שתי רשויות הן ואפילו דחד גברא: (כ"ז)

תוספות רבי עקיבא היינו ת"ק. פ"ה היינו ת"ק דאמרו לו לר"י וקשיא דהוה מצי למימר אריך וקטין איכא בינייהו דרבי עקיבא קאמר בהדיא ע' אמה על ע' אמה ובאמרו לו לא קא אמר ומסתמא לא פליגי אר' יהודה בהא דאית ליה לעיל אפילו אריך וקטין ועוד דילמא בעו בור שיח ומערה ומיהו י"ל דמשני שפיר ומ"מ נראה כפר"ח דהיינו ת"ק היינו רבי יהודה בן בבא פי' כיון דרבי יהודה בן בבא איירי בשבעים אמה ושיריים על שבעים אמה וכו' מה הוצרך ר"ע תו לשנות ובלבד שיהא בה כו' ומשני איכא בינייהו דבר מועט דלר' עקיבא לית ליה לר' יהודה אית ליה והא דקתני בסמוך ר"י אומר דבר מועט יש ולא נתנו בו חכמים שיעור היינו שלא חשו לצמצם ולעולם אית ליה דכולהו תנאי שהזכרו לפני ר"ע נראה דאית להו דבר מועט: דבר מועט יש. והא דלא חשיב ליה בכיצד מעברין (לקמן ד' נז.) דקתני גבי ג' כפרים אם יש בין החיצונות מאה וארבעים אמה ואמה אחת ושליש לא חש לצמצם אי נמי אתיא כר"ע דלית ליה דבר מועט: פשטיה דקרא במאי כתיב. משמע דטול חמשים וסבב חמשים הוי אסמכתא בעלמא ומיהו בכיצד מעברין (לקמן ד' נח.) פריך והא מבעי ליה דיטול חמשים כו': והתניא רבי אליעזר אומר. והוא הדין דהוה מצי למיפרך דאם כן היינו רבי עקיבא אלא דניחא ליה למיפרך דרבי אליעזר אדרבי אליעזר: אי הכי היינו ר' יוסי. אף על גב דמעיקרא איכא למיפרך נמי היינו ר"ע מ"מ היינו רבי יוסי ליכא למיפרך: איכא בינייהו רבועא דרבעוה רבנן. פ"ה דרבי אליעזר בעי לכתחילה אורכה פי שנים ברחבה ורבי יוסי בעי לכתחילה מרובעת וקשיא דאין שייך כאן לכתחילה ודיעבד דאי כבר הוקף לכתחילה לכ"ע שרי ואם בא להקיף וכי נאמר לו שלא יקיף אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ונראה כפירוש רבינו חננאל דפירש דרבעוה דרבנן היינו פלוגתא דמי שהוציאוהו (לקמן ד' מט:) דר' חנינא בן אנטיגנוס ורבנן גבי האומר שביתתי במקומי יש לו אלפים אמה לכל רוח עגולות דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס וכו"א מרובעות כטבלא מרובעת כדי שיהא נשכר לזויות והשתא לר"א אי ארכה יתר ע"פ שנים ברחבה אפילו באלכסון אין מטלטלין כרבי חנינא ורבי יוסי לטפויי קאתי וקאמר דמטלטלין: [נזרע רובו. ונראה לר"ח דדוקא קרקע יותר מבית סאתים אבל בבית סאתים אפילו נזרע כולו לא בטלי דירתו דהא לר' יהודה בן בבא דמחמיר בנזרע כולו מודה דמהני לגינה שומירה אע"ג דסתם גינה היא כולה זרועה ומיהא מיבעיא ליה ביתר מבית סאתים אם ביטל דירתו אף בדיר וסהר ומוקצה דשמא לפי שתשמישו רב אינו מתבטל משום זריעה כי גם לרש"י צריך לחלק בין דיר וסהר ומוקצה וחצר לקרפף]: לרבי שמעון כיון דנזרע רובו ה"ל מיעוט בטל. נראה דמכ"ש פריך לגבי רוב דמדקאמר נזרע רובו והיינו ביתר מבית סאתים משמע הא מיעוטו שרי אפילו ביתר מבית סאתים היינו משום דבטל לגבי רובו אפילו לקולא כל שכן היכא דרובא נזרע. אפילו בית סאתים דנימא דבטל לגבי רובא לחומרא: (תוספות)

רשב"א גמרא: ר' עקיבא היינו ת"ק. פירש רש"י ז"ל: הנא דאמרו לו לר' יהודה דלא אמרו בית סאתים אלא לגינה ולקרפף, דאלמלא לדידהו קרפף וגינה בית סאתים אין צריך כלום, ואם הוא מוקף לדידהו כדיר וסהר אפילו בית חמשת כורין ואפילו בית עשרת כורין. ואינו מחזור. והגאונים ז"ל פירשו דת"ק היינו ר' יהודה בן בבא, ומה שאמר ר' עקיבא ובלבד שיהא שבעים אמה ושיריים קא קשיא ליה, כלומר: למה חזר ואמר ר' עקיבא ובלבד דהא היינו ת"ק. ופריק דבר מועט איכא בינייהו, דת"ק סבר אפילו בית סאתים שלמים כחצר המשכן, אלא שלא חשו חכמים להזכירו לאותו דבר מועט שיש בין שיעור בית סאתים לשבעים אמה ושיריים. ור' עקיבא דאמר ובלבד משמע שהוא בא למעט יותר מר' יהודה בן בבא. איכא בינייהו ריבועא דריבועוה רבנן. פירש רש"י: ר' אליעזר סבר עיקרו ארכו פי שנים ברחבו כחצר המשכן ולית ליה ריבוע, ומיהו אם מרבעא לא מיתסרא כדקתני אם היה ארכה יתר משנים ברחבה אין מטלטלין, הא צ"ר מפי שנים ברחבה מטלטלין. ור' יוסי סבר מרובעת עיקר ולכתחילה מורינו מורה הכי ומיהו אפילו ארכה פי שנים ברחבה שרי, ומדקאמר אפילו מכלל דעיקרא לאו הכי היא. ובתוספות (ד"ה איכא) הקשו לפי פירושן דמאי לכתחילה ודיעבד שייך בהא, וכי יש לו לכתחילה לעשות קרפיפו מרובע או אריך וקטין, וכשהוא עשוי בין כך ובין כך

מותר לטלטלו ואפילו לכתחילה. ור"ח והרב אלפאסי ז"ל פירשו: ידוע דרבנן דפליגי עליה דר' חנינא בן אנטיגנוס דאמר בסוף פרק מי שהזיחוה (מט, ב) אלפים אמה שאמרו עגולות ולא מרובעות וחכמים אומרים מרובעות כטבלא כדי שיהא נשכר את הזויות, ר' אליעזר דאמר אם יהיה ארכה יותר על רחבה אפילו אמה אחת אין מטלטלין בחובה למה לי מרובעת דאם כן הרי אלכסונו יתר כמה מפי שנים ברחבה, ולר' יוסי אפילו מרובעת כרבנן. (הש"א)

א

-

כד

דף

בטיל ליה לגבי רובה והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים ואסור אלא אי איתמר הכי איתמר הא מיעוטא שרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא דלא הוי בית סאתים אבל בית סאתים אסור כמאן כרבנן ורב ירמיה מדיפתי מתני לקולא הא מיעוטא שרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בית סאתים אבל יותר מבית סאתים אסור כמאן כר"ש: נטע רובו הרי הוא כחצר ומותר: אמר רב יהודה אמר אבימי והוא שעשוין אצטבלאות ורב נחמן אמר אע"פ שאין עשוין אצטבלאות מר יהודה אקלע לבי רב הונא בר יהודה חזנהו להנהו דלא עבידי אצטבלאות וקא מטלטלי בגוייהו אמר ליה לא סבר לה מר להא דאבימי אמר ליה אנא כרב נחמן סבירא לי אמר רב נחמן אמר שמואל קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כיצד הוא עושה פורץ בו פירצה יותר מעשר וגודרו ומעמידו על עשר ומותר איבעיא להו פרץ אמה וגדר אמה [ופרץ אמה וגדרה] עד שהשלימו ליותר מעשר מהו א"ל לאו היינו דתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים ובעי חזקיה ניקב כמוציא זית וסתמו וחזר וניקב כמוציא זית וסתמו עד שהשלימו למוציא רמון מהו וא"ל רבי יוחנן רבי שניתה לנו סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס נפסקה שניה ותיקנה טהור (בה) מן המדרס אבל טמא מגע מדרס ואמרת עלה מאי שנא ראשונה דהא קיימא שניה שניה נמי הא קיימא ראשונה ואמרת לן עלה פנים חדשות באו לכאן הכא נמי פנים חדשות באו לכאן קרי עליה לית דין בר אינש איכא דאמרי כגון דין בר נש אמר רב כהנא רחבה שאחורי הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות ואמר רב נחמן אם פתח לו פתח מותר לטלטל בכולו פתח מתירו ולא אמרן אלא שפתח ולבסוף הוקף אבל הוקף ולבסוף פתח לא פתח ולבסוף הוקף פשיטא לא צריכא דאית ביה בי דרי מהו דתימא אדעתא דבי דרי עבדיה קמ"ל קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים סבור רבנן למימר כזרעים דמו ואסיר אמר להו רב אבא (אבוה) דרב בריה דרב משרשיא הכי אמרינן משמיה דרבא מים כנטעים דמו ושרי

רש"י בטיל לגבי רובה. והוי כאילו נזרע כולו: והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים. ואע"ג דהוקף לדירה חשוב כלא הוקף לדירה דהא הוי כולו גינה ובגינה לא מהני הוקף לדירה: דלא הוי. ההוא מיעוט דנזרע בית סאתים דלא חשיב להבדל מן החצר ולהקרות לו פס לדו: אבל בית סאתים. נקרא קרפף שלא הוקף לדירה ואע"ג דאילו הוה באנפי נפשיה כבית סאתים לא מיתסר הכא דנפרץ לחצר וחצר נפרצה לו קיימא לן דאסור לטלטל מקרפף לחצר דהוי רשות הנפרצה למקום האסור לה ואוסרין הרשויות זו לזו ואין מטלטלין לא בזה ולא בזה: כמאן. אמרינן דשתי רשויות נינהו: כרבנן. דפליגי עליה דר"ש דפ' כל גנות (דף פט.). ואמרי כל חד וחד רשות לעצמו ואע"ג דליכא דיורין בהו דליסרו אהדדי אין מטלטלין מזה לזה: לקולא. דאפילו המיעוט בית סאתים דמיקרי קרפף כיון דבאנפי נפשיה שרי השתא נמי שרי ולא אסרי אהדדי דאילו

היה מחיכה ביניהן הוה שרי לטלטולי מזה לזה כר"ף והשתח דנפרצו זה לזה לא נפרצו לרשות האסור לה אבל יותר מבית סאתים נעשה כרמלית ובהא אפילו ר"ף מודה דאין מטלטלין מחאכר לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה והכא דנפרצו זה לזה הרי כל אחד נפרץ למקום האסור לו: איכטבלאות. נטועין שורות שורות ונאה לשבת סם: לבי רב הונא. ויותר מבית סאתים הוה והוקף לדירה וניטע אחרי כן: קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה. ואחרי כן בנה אלכו דירה ואמרי' לקמן הוקף שלא לדירה ולכסוף פתח לו פתח דירת ביתו לא מהני: כיצד הוה עושה פורץ לו פרצה יותר מעשר. דהוי כמי שאין בו מחילת וגודר וסותם אותה פירצה ומעמידה על עשר והוי כפתח ולכסוף הוקף לדירה שנפתחה לו ללעולם בעינין שיגדור יותר מעשר אמות דאי פריץ עשר לצד וגדרה לא חשיב ההוא הוקף לשם דירה אלכא כמי שעשה פתח דעד עשר לעולם הוי פתח: פרץ אמה. אלכא סתימה וגדרה ועוד פרץ אמה אלכא סתימת אמה החדשה וגדרה ללא פרץ י' אמות כאחד ולא גדר עשר אמות בבת אחת אלכא מעט היה פורץ וגודר מיד: עד שהשלימו ליותר מעשר. מי אמרינן כיון דלא פרץ י' בבת אחת ולא גדר בבת אחת לא הויא הוקף בזו לשם דירה או דימא כיון דהשתח מיהא הוי החידוש של הוקף יותר מעשר חשיב הוקף לשם דירה: כל כלי בעלי בתים. לגבי כלי עץ תנינן לה במסכת כלים (פי"ז מ"א): שיעורן כרמונים. לטהר מטומאתן אבל פחות מכלאן חייס עליה ולא מבטיל ליה שיעורן כרמונים. ניקב כמוציא רמון טהור: וחזר וניקב. אלכא סתימה: ותיקנה. הוה דאין כי לא תיקנה נמי עדיין טמא מדרס הוה והא דנקט תיקנה לרבותא דאי לאו הכי הוה לא איכטריד למימר נפסקה השניה וכו': טהור מן המדרס. דהו לא הוה כלי ולא חזי למדרס מלטמא הו אדם וכלים: אבל כלי הוה דחזי לתשיש אחרינא ועדיין טומאת מגע מדרס עליו שהרי בשעת פרישתו מן האוזן שעדיין הוה מדרס לקבל טומאה לטמא כלים קיבל טומאה מאביו והוי ראשון לטומאה ומטמא אוכלין ומשקין: פנים חדשות. אין אזנים הללו ממנו ומשניתקנו לא דרסן הזב ומטומאה הראשונה טיהרו שהרי אין זה סנדל ראשון: לית דין בר נש. אלכא מלאך: כגון דין בר נש. אדם גדול: רחבה שאחורי הבתים. ואין פתח הבית פתוח לה הויא מוקפת שלא לדירה ואי יותר מבית סאתים היה אין מטלטלין בה אלכא בארבע אמות: ואם פתח לו פתח. מן הבית: פשיטא. דכפתח ולכסוף הוקף שרי שהרי הוקף לשם פתח: לא כריכא דאית ביה בי דרי. גורן אחר הבית קודם הוקף הרחבה: מהו דתימא אדעתא דבי דרי פתחיה. ולאו אדעתא להקיף סם רחבה: (ד"ה)

תוספות לא אמרן אלא דלא הוי בית סאתים. אע"ג דלרבנן קרפף פחות מבית סאתים דינו כקרפף בית סאתים לטלטל ממנו לחצר משום דאין סברא שיהו שלשה חילוקים בשלשה משהויין הכא לא אסר מיעוט הנזרע לרוב שאינו נזרע במה שפרוץ לו במלואו דכיון שהוא פחות מבית סאתים לא חשיב ובטל לגבי רוב שאינו נזרע אבל בית סאתים חשיב טפי ולא בטיל ובנזרע רובו אפי' לא הוי בית סאתים אסור דבטיל לגבי רובו והוה כנזרע כולו: סנדל שנפסקה וכו'. הוה דאין בלא תקנה נמי דטמא מדרס דאי כשנפסקה פרחא לה טומאה תו לא הדרה לה דלא מצינו טומאה ישנה חוזרת אלא בכלי מתכות כדמפרש בסוף פ"ק דשבת (ד' טז). והא דנקט ותקנה פ"ה לאשמועינן אע"ג דתקנה כי נפסקה שניה טהורה מן המדרס דפנים חדשות באו לכאן: אבל טמא מגע מדרס. פירש הקונטרס משום דעדיין כלי הוה לאישתמושי ביה תשמישתא אחרינא ולפירושו אפילו נפסקה שניה טמא מגע מדרס וקשה דתנן בהדיא בסיפא דהך משנה במסכת כלים בפרק כ"ו (מ"ד) לא הספיק לתקן ראשונה עד שנפסקה שניה טהורה ורש"י חזר בו והגיה אבל טמא מגע מדרס דעדיין כלי הוה וחזי למילתא קמייתא דהא איתקנה ראשונה ולפירושו איצטריך למיתני ברישא ותיקנה דאי לא נתקנה כי נפסקה שניה אינה טמאה אפילו מגע מדרס ואגב דתני ברישא תני נמי בסיפא ומיהו תימה מתי בא לו מגע מדרס דאם בא לו מגע מדרס ומדרס יחד כגון שדרס עליו הזב ברגלו יחף או אפי' במנעל ולא הפסיק בפשוטי כלי עץ א"כ איכא פנים חדשות למגע מדרס כמו למדרס ולפי' רש"י קמא ניחא דאפילו נפסקו ב' אזנים טמא מגע מדרס הואיל וחזי לתשיש אחרינא ובפרק אלו קשרים (שבת דף קיב:): פ"ה דטמא מגע מדרס לפי שנגע בעצמו כשהיה אב הטומאה ולא נהירא דטומאת בית הסתרים היא דלא קיימא לן כרבי מאיר דאמר מטמא מדפריך בפשיטות בפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:): ובהעור והרוטב (שם דף קכט:): טומאת בית הסתרים היא ומה שפירש כאן נמי דבשעת פרישתו מאוזן קיבל טומאה

מאביו אינו נראה דבפרק בהמה המקשה (שם דף עב:) אמרינן דבעינן באות מבגד גדול ואין לומר דכשתיקן אוזן ראשון לאחר שתפר חציה נעשית מחוברת ובא לה טומאת מדרס שבטלה לסנדל וכשחזר ותפר חציה השניה בא לסנדל מגע מדרס מן האוזן ותו ליכא פנים חדשות דא"כ תפשוט בעיין דהקומץ רבה (מנחות דף כד.) דלא אמרינן שבע לה טומאה ולהר"ר שמעון מיינבי"א דמפרש דלא אמרינן שבע לה טומאה היכא דטומאה בא לו מגופו אתי שפיר ועוד יש לומר דלאוזן בא מגע מדרס ומדרס יחד כשתפרה לסנדל והסנדל בטל לאוזן דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה וכיון שבאו לה כאחד אין שייך לומר גביה שבע לה טומאה וריצב"א אומר דלא שייך גבי מגע פנים חדשות דאפילו נפסקו שתי אזניו ראוי לקבל טומאת מגע אם מיחדו לתשימש אחר ולא נתבטל תורת יחוד מכאן דכל שעה ושעה מתקנו ודעתו להשתמש בו אבל לנועלו אם נפסקו שתי אזניו אפילו מיחדו בטלה דעתו אצל כל אדם: פשיטא לא צריכא דאית ביה בי דרי. אדרב נחמן דאמר אם פתח בו פתח מותר לטלטל פריך דמפרש הש"ס בפתח ולבסוף הוקף ואהא פריך פשיטא אבל אש"ס דמפרש לא אמרן לא פריך דקמ"ל הוקף ולבסוף פתח לא מהני לאפוקי מהני אמוראי דלקמן (ד' כה:) גבי אבורנקי: (תוספות)

רצב"א ולא אמרן אללא ללא הוא בית סאתים. פירוש: אף על גב דבעלמא על כרחין קרפף שאינו בית סאתים הוא קרפף ואסור להוליא ולהכניס ממנו לחצר לדעת רבנן. תדע לך דהא ביתר מבית סאתים אפילו לר' שמעון אסור, ואם איתא דרבנן מודו ליה לר' שמעון דללא הוא בית סאתים, א"כ לא פליגי אללא בבית סאתים מלומא, ולא אפשר דבהכי דוקא פליגי. אללא ודאי קרפף פחות מבית סאתים נמי קרפף הוא, ואפילו הכי הכא שרי כיון דאיכא תרתי לטיבותא, חדא דהוי מיעוטא ועוד דליכא דבר חשוב, דכל שאינו מגיע לשיעור קרפף שלנו דהיינו בית סאתים לא חשוב לחלוק שם לעלמנו בחצר, וכיון שאינו אללא מיעוטו של חצר הרי הוא בטל לגבי הרוב. אבל כשהוא בית סאתים הרי הוא חשוב לחלוק שם לעלמנו בחצר אע"פ שהוא מיעוטו של חצר, והלכך אסור עם החצר כאילו הוא קרפף מחולק מן החצר כרבנן דאמרי קרפפות וחצירות שתי רשויות הן ואפילו חצר וקרפף חד גבירא. דהכא על כרחין אפילו בחד גבירא היא אי נמי בשותפין ועירבו להיות לה חוקימתא אללא בהבין זדוק ותשכח, וכן פירשו רש"י ז"ל וכל המפרשים ז"ל. ותדע לך עוד דהא עיקר דינא דהאי מימרא דקרפף שהוקף לדירה ונזרע רובו וניטע רובו בחד גבירא שייך, וכיון שכן מסתמא בחד גבירא הוא כיון דלא פריש, שאילו היה הדין הזה מתחלק בין יחיד לרבים הוה ליה לפרושיה. וכיון דעיקר מימרא בחד גבירא איתמר, אם איתא דהא דרב הונא בקרפף תרי דוקא ולא בחד היכי קאמר לא אמרן אללא ללא הוא בית סאתים, דודאי עיקרא דמימרא אפילו בדהוי בית סאתים איתמר דהא בחד גבירא הוא, ובחד גבירא אפילו לרבנן משרי שרי, אללא ודאי כדאמרן וכדפרישו כולהו רבוותא ז"ל. וכי הוי בית סאתים הכל אסור ואפילו החצר והקרפף לעלמנו, משום דכל חד וחד נפרץ במלואו למקום האסור לו. ומהא שמעינן לר' שמעון דבית וקרפף אפילו לחד גבירא אסור, דלא פליגי ר' שמעון אללא בכלים ששבתו בחצר אבל בכלים ששבתו בחוץ הבית מודה לרבנן. והלכך מדרבנן נשמע לדין דקיימא לן כר' שמעון דבית וקרפף אפילו לחד גבירא אסור. ולפי זה רחבה שאחורי הבתים דאמרינן לקמן דכשהוקף ולבסוף פתח דהויא קרפף, אפילו לחד גבירא אסור. והשתא דשרינן בחצר ורחבה דידן, דוקא כשפתח ולבסוף הוקף. וכן כתבו בתוס'. אבל אע"פ שהחצרות והרחבות שלנו פתחים פתוחין להם מן הבתים בשעת עשייתן אינו מועיל אם עשה גדרים החיצונים תחילה, דאע"פ שחזר ובנה תוך הגדרים לשם דירה והניח פתח כותל שהוא בונה בין בית הדירה ובין הרחבה והחצר אין זה כהוקף לדירה. דלא תימא דלא גרע מקרפף יתר מבית סאתים שללא הוקף לדירה, דאמרינן לקמן (כה, א) שאם הרחיק מן הכותל ארבעה ועשרה מחיאה שהועיל לעשות הכל כהוקף לדירה. דהתם שאני דנעשית אחת ממחיצות הקרפף עלמנו לשם דירה, אבל כאן מחיצות הבתים לאו מחיצות הקרפף נינהו ולגואי עבידן לבראי לא עבידן, וכמו שאני עתיד לכתוב לקמן (כה, ב) בעובדא דאבורנקא. והראב"ד ז"ל שפירש רחבה שאחורי הבתים כגון שבה ראובן במזרח ושמעון במערב ולוי בצפון ויהודה בדרום, ונמצאת רחבה עשויה באחורי הבתים ממילא בלא היקף מחיצות דינה וכדמלית, לפי שהכותלים לגואי עבידן לבראי לא עבידן בשביל הרחבה שנשארת אחוריהן ממילא. ומשמע מדבריו דרחבה שבבתים ממש אף ע"פ שהיא אחורי הבתים ולא פתח לה פתח מעיקרא כהוקף לדירה היא, דמחיצה נמי עשויה מחמתה. גם זה אינו מחוור, דהא לא דמיא אללא לעיר חדשה דאין מודדין לה מחומתה כדאיתא לקמן (כו, א) בעובדא דאבורנקא. ועיר חדשה הא מיפרשא בצרייתא דהיינו שהוקפה ולבסוף ישבה אע"פ שנעשית חומתה כדי למלאותה בפנים בבתים, ואפילו הכי הוקפה ולבסוף ישבה מעיקרא ואין מודדין לה אללא מישיבתה וכמו

שאני עתיד לכתוב פס. ומיהו נראה לי דרחה שאמרו דוקא יתירה מבית סאתים היא היא כקרפף, אבל בית סאתים לא היא כקרפף. וכוחה אמרינו [בגג] דכלל היא בית סאתים לאו דיניה כקרפף לדעתיה דרב בריש פרק כל גנות (א, א) וקיימא לן כוחיה. ובלהו יתר מבית סאתים דיניה כקרפף, והוא הדין לרחה לתרווייהו חד גוונא נינהו ותשמיי בית נינהו. ומ"מ קרפף ובית אחד גברא אסור כדאמרן. ואל יקשה בעיניך הא דקתני במתניתין (לעיל כג, א) בגינה והקרפף שהיא שבעים אמה ופירים המוקפת גדר עשרה טפחים מטלטלין בחוכו וכלבד שיהא בה שומירה או בית דירה, ותחשוב דכשיש בחוכו בית דירה שיהא מותר לטלטל ממנו לבית הדירה, ללא בא אלל לומר כחו של קרפף שאם אין בה אחד מאלו אף הוא עצמו אסור לטלטל בו אלל בד' אמות וכשיש בו אחד מאלו הוא עצמו מותר לטלטל בחוכו, ומחלוקתו שכלדו חוכיה שלל נחלקו אלל בהיתר טלטלו. ועוד סמוכה לעיר חוכיה, שאע"פ שסמיכות העיר היא מחירתו אף על פי כן אינו מותר לטלטל ממנה לעיר. וכן דעת רבותינו הרפשים מפורש בדבר זה (תוס' כג, ב ד"ה לכלים ולקמן עו, ב תוד"ה וכלבד), והוא הנכון והאמת. ותיקנה טמא. כלומר: עדיין טומאתו הראשונה עליה. והוא הדין ללא תיקנה דהא חזיא למילתא קמייתא, והא דנקט תיקנה משום סיפא נקטיה דקתני נפקה שנייה טהור מן המדרס אבל מטמאה מגע מדרס, דאי לאו דתיקן את הראשונה לא היה טמא מגע מדרס דמנא ליה טומאת מגע, אי משום דנגע כל חלק ממנו לסמוך לו הא לא אפשר לטומאת בית הסתרים היא, ואי בשעת פרישתו הא שבע ליה טומאה חמורה וכדאמרינו במנחות פרק הקומץ (כד, א) גבי עשרון שחלקו ונתנו בטבלא ונגע טבול יום באחד מהן. אלל שהטעם לטומאת מגע מפני האוזן הראשונה, שכשחברה אל הסנדל והיא היתה טהורה נטמאת בנגיעה אל הסנדל וירדה לה טומאת מגע, וטומאת מדרס נמי מפני שנעשית חלק מן הסנדל והרי היא טמאה אף טומאת מדרס כסנדל, וכן נמי הסנדל נעשה טמא מגע מדרס כאן, שאע"פ שהאוזן מיעוט לגבי הסנדל ובטל לגבי הסנדל ואין הסנדל בטל לגבי האוזן, מ"מ כיון שנעשה הכל כלי אחד מהוד שמהלך נטמא מגע מדרס נעשה הכל טמא מגע מדרס, ולא אמרו כדילל בזה שבע ליה טומאה. וכבר כתבתי יותר מזה בשבת בריש פרק אלו הקרים (קייב, ב ד"ה אבל) בס"ד. ורש"י ז"ל פירש משום דקתני סיפא ותיקנה טהור מן המדרס נקט רישא ותיקנה, לומר שאע"פ שתיקן את הראשונה טהור לפניו חדשות באו לכאן, אבל אם לא תיקן את הראשונה פשיטא דטהור. והראשון עיקר. (רש"י א)

ב - כד דף

אמר אמימר והוא דחזיין לתשמישתא אבל לא חזיין לתשמישתא לא אמר רב אשי ודחזיין לתשמישתא נמי לא אמרן אלא שאין בעומקו יותר מבית סאתים אבל אם יש בעומקו יותר מבית סאתים אסור ולא מילתא היא מידי דהוה אכריא דפירי ההיא רחבה דהואי בפום נהרא דחד גיסא הוה פתיח למתא וחד גיסא הוה פתיח לשביל של כרמים ושביל של כרמים הוה סליק לגודא דנהרא אמר אביי היכי נעביד לעביד ליה מחיצה אגודא דנהרא אין עושין מחיצה על גבי מחיצה ולעביד ליה צורת הפתח אפומא דשביל של כרמים אתו גמלי שדיין ליה אלא אמר אביי ליעביד לחי אפיתחא דשביל של כרמים דמגו דמהניא לשביל של כרמים מהני נמי לרחבה אמר ליה רבא יאמרו לחי מועיל לשביל של כרמים דעלמא אלא אמר רבא עבדינן ליה לחי לפיתחא דמתא דמגו דמהני ליה לחי למתא מהני נמי לרחבה הלכך טלטולי במתא גופה שרי טלטולי ברחבה גופה שרי ממתא לרחבה ומרחבה למתא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי

דחזו לתשמישתא. לשתייה דאין כך דירה מעולה מזו: שאין בעומקו יותר על בית סאתים. כלומר שאין עומקו של מים נפשו ברוחב יותר על בית סאתים ועומקו של סתם מים לבטל מקומו מדין קרקע י' טפחים כדאמרין במסכת שבת (דף ק:) ואם היה רקק מים וכו' כמה רקק מים. פחות מי' טפחים: כריא דפירי. כרי של פירות גבוה עשרה ורוחב כרוחב בית כור לא בטלה תורת דירה משם ומים הראוין לשתייה כפירות דמי ל"א מידי דהוה אכריא דפירי שוחה עמוקה שמלניעין שם פירות שאע"פ שעמוקין שם הרבה נוטלים מהן בשבת: ההיא רחבה. יותר מבית סאתים הוה ולא הוקפה לדירה: פום נהרא. שם מקום: חד גיסא פתוח למתא. למבוי שבעיר שכלה לרחבה זו: שביל של כרמים. דירוין היו בו: היכי ניעביד. למשרינהו לכולהו שהרי רחבה זו כרמלית היא ואוסרת כל המבוי ואת השביל שיש לו שלש מחיצות דהא גודא דנהרא מחיצה מעלייתא היא שגובהה עשרה אבל הרחבה אוסרתו לפי שפרוצין הן במילואן לכרמלית והא דאמרין בפ"ק (ד' ז.) אם היה מבוי כלה לרחבה אין כריך כלום במוקפת לדירה והיו זה דירין קאמר כדמפליג התם בין עירבו ללא עירבו אבל רחבה כרמלית אסור כדאמרין בהיא שמעתא בקעה מכאן ובקעה מכאן כו': היכי ניעביד. להתיר את כולם שהיו רוצין מעכשיו להשתמש בהם בני העיר ולהיותה מוקפת לדירה ושבו לא תיהוי כרמלית ותהא היא ככולן מותרת ואמרין לעיל הוקף ולבסוף פתח לא מהני וגדר של אבנים היתה רחבה זו מוקפת וקשה להם לפרוץ פירכה יותר מעשר ולגדרה לדירה אדעתא דלישתמשו בה בני מבוי ושביל מהשתא וליהוי כפתח ולבסוף הוקף כדשמואל: ניעביד ליה מחיצה. של קנים: אגודא דנהרא. כלומר להו שביל כמסוף על הרחבה דניהוי רחבה ושביל חד וניהוי הך מחיצה דעבדינן בשביל אדעתא דדירה דלישתמשו מהשתא בני שביל ברחבה כאילו עבדינן לה ברחבה גופה לדירה דהוי פתח ולבסוף הוקף: אין עושין מחיצה על גבי מחיצה. כיון דגודא גבוהה עשרה כל מה שמוסיפין עליה הגבהת אותה מחיצה עכמה הוה שהרי אם היה מגביה כל מחיצת הרחבה לדירה לא מהני עד שיפרוץ בה פירכה האוסרתה ויחזור ויגדור לדירה: ליעביד ליה לורת הפתח אפומא דשביל של כרמים. דפתח לרחבה דמגו דמהני לשביל שלא יהא פרוץ לרחבה שאפילו היה פתוח כרה"ר מועיל לו ליהני נמי לרחבה להיות לה תוספת זה היקף לדירה: אהו גמלי. הבאין לשחות מן העיר דרך מבוי לרחבה ומשם לשביל ולנהר: שדיין ליה. שהיה פתח השביל כר להן ועכשיו הוא דוחקן: לחי. הנעוץ בארץ ועביו משהו ואין גמלין נוגעין בו: דמיגו דמהני לשביל. לטלטל בו ללא הוי השתא פרוץ לכרמלית: מהני נמי לרחבה. להיות לה היקף לדירה ויתירנה לטלטל בה ובלאו מיגו לא מישתריא דהא פתח שבין רחבה לשביל לא היה יותר מי' וכל כמה דסתים ליה לדירה לאו כלום היא דהא כל פתח סתימה מעלייתא היא וסתום ועומד הוא: לשביל של כרמים דעלמא. ללא סליק לגודא דנהרא והוי ליה כמבוי מפולש ויאמרו שאין כריך תיקון אלא בראשו אחד כי האי: דמיגו דמהני למתא. לטלטל במבוי כדאמרין בפרק קמא (דף ז.) סרטיא מכאן ובקעה מכאן ופתח מכאן ולחי או קורה מכאן והכא נמי ליעבדו בראש המבוי הפתוח לרשות הרבים לורת פתח והאי לחי לכלד הרחבה שרי ליה: טלטולי במתא גופה שרי. דהא שרינן לה בהאי לחי ואפילו היא והרחבה אסורים זה עם זה שניהן משתמשין לעלמן כשתי חלירות ופתח ביניהן וכן ברחבה גופה: (רע"י)

לא אמרן אלא שאין בעומקו יותר מבית סאתים. פי' שאין בעומקו עשרה ביתר מבית סאתים ברוחב דהנך דעמוקין עשרה הוו כזרעים ואתיא כרבי שמעון דקיימא לן כוותיה דלרבנן אפילו בית סאתים אסור כדאמרין לעיל ומיירי כגון דהוי מיעוט מים העמוקים י' דאי הוו רובא הנך שאין עמוקין עשרה הוי מיעוט ובטלים לגבי רוב ואסור כדאמרין לעיל ור"י מפרש דאפילו רוב מים עמוקין נמי שרו כיון דליכא אלא בית סאתים בין עמוקים ובין שאינם עמוקים לא חשיבי כזרעים אלא דמו לנטעים דדמו לבור ומיהו ביתר מבית סאתים אסור שאין דרך שוחה מליאה מים לעשות יותר מבית סאתים וחשיבי כזרעים אע"ג דגבי בור אפי' רבי יהודה לא אסר ביתר מבית סאתים במחיצות גמורות אלא דווקא בפסין כדקאמר לעיל (דף יט:) זו

מחיצה ואלו פסין היינו דווקא בבור המתוקן כהלכתו אבל שוחה לא: ההיא רחבה דהוה בפום נהרא דחד גיסא פתוח למתא וחד גיסא פתוח לשביל. פירש הקונטרס דרחבה זו כרמלית והיתה אוסרת המבוי ואע"פ שבראשו האחד היה לו צורת הפתח או היה סתום וגם את השביל שהיו לו שלש מחיצות דגודא דנהרא מחיצה מעליא היא ואף ע"ג דלרחבה היו גופינן כדמוכח הסוגיא לא מהניא למבוי ולשביל משום דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי דכיון דלא מהני לרחבה גופה כל שכן דלא מהני למבוי ולשביל ושביל פירש הקונטרס דאית ביה דיורין ואתי שפיר הא דקאמרינן בסמוך דמהני לחי לשביל ואי אין בתים וחצירות פתוחים לתוכו לא הוה משתרי בלחי וכאן חזר בו רש"י ממה שפירש בפ"ק (דף ז:): דרחבה דהתם לית בה דיורין: ליעביד מחיצה אגודא דנהרא. וניהוי שביל כמוסיף על הרחבה ותיהוי שביל ורחבה חד ותיהוי הך מחיצה כאילו עבדינן לה ברחבה ונראה דהיה שם רוחב יותר מעשר ולכך על ידי המחיצה נחשב מוקף לדירה דאי בעשר בלאו הכי הוי סתום ועומד אפילו אם היה פרוץ במלואו לנהרא היה די בלחי משהו אלא היה יותר מעשר ולכך לא היה מהני אפי' צורת הפתח לרב: אין עושין מחיצה על גבי מחיצה. וא"ת הא אמרי' לקמן (דף כה.) שאם עשה מחיצה ע"ג התל הועיל שבאור מחיצות העליונות הוא דר וי"ל שהיה שם תל גבוה עשר מן השביל ולפי זה אתי שפיר הא דלא חיישינן שמא יעלה הנהר שרטון אפילו אם לא נחלק בין ים לשאר נהרות וא"ת ויעשו מחיצות ברחוק ד' טפחים דאמר לקמן דמועיל וי"ל דלא רצו לקצר השביל: ליעביד צורת הפתח אפומא דשביל. פירש רש"י דפתוח לרחבה מיגו דמהני לשביל מהני נמי לרחבה וקשה דמשמע דלא צריך למיגו עד לקמן ועוד דמה לו להזכיר צורת הפתח כלל כיון דסגי בלחי כדאמר אב"י גופיה ועוד למה שינה הלשון דמעיכרא קאמר אפומא דשביל וגבי לחי קאמר אפיתחא ועוד דפריך יאמרו לחי מהני לשביל של כרמים היכא דהוי מפולש ואיך יטעו בין שביל זה דאית ליה גודי לשביל דעלמא ועוד שצריך לפרש שיש שם תל גבוה עשרה כל שכן שלא יטעו לכך נראה לפרש דשביל של כרמים אין בו דיורין כדמוכח בהדר (לקמן דף עד.) דקאמר א"ר יוחנן אפילו בשביל של כרמים א"ל לא אמר ר' יוחנן אלא בחורבה דחזיא לדירה אבל בשביל של כרמים לא אמר ואפי' הכי מהניא ליה לחי דבני מבוי היו משתמשין שם ובמבוי הרבה בתים וחצירות היו וליעביד מחיצה אגודא דנהרא היינו מעבר הנהר וה"ה צורת הפתח דהוי כמחיצה והנהר לא היה רחב יותר מעשר ומעבר הנהר היו גידודין גבוהים עשרה [ומצד השביל היה נמוך] והשתא אתי שפיר הא דקאמר אין עושין מחיצה על גבי מחיצה כו' כי מצד השביל היה נמוך והשתא נמי לא חיישינן לשרטון דלעולם יהיה מתלקט י' מתוך ד': וליעביד צורת הפתח אפומא דשביל. פירוש אגודא דנהרא בנמוך ושם לא רצו לעשות מחיצה ולסתום השביל שדרך שם משקין הגמלים: ולעביד לחי אפיתחא דשביל לצד הרחבה כו' מיגו דמהני. פירוש השתא ודאי בלא מיגו לא מהני: יאמרו לחי מהני בשביל של כרמים דעלמא. שאין בני מבוי משתמשין שם שלא יעלו על דעתם דהכא מהני משום מבוי אי נמי י"ל יאמרו דלחי מהני בשביל של כרמים דעלמא שהוא מפולש דלא יסיקו אדעתיהו דגודינן שמעבר הנהר מהני: טלטולי ברחבה גופיה שרי. פירוש הכלים ששבתו בתוכה וכן בשביל: (תוספתא)

רשב"א אכל אס יץ בעומקן יתר מבית סאתים אכור. פירוש עומקן מקום התפשטות המים. וטעמא דמילתא: משום דבור בית סאתים מנאי לעשות בחצירות אכל יתר מכן לא. ודחינן: לא היא מידי דהוה אכריא דפירי. דאפילו כרי גדול מבית סאתים שרי, דהכל השמישי בני אדם הדריס בחצר בין גדול בין קטן, וכן הלכה. אכל דללא חזו לתשמישן הוי מים כזרעים והוי דיניה כדאמרן לעיל (ע"א) בזרע רובן וזרע מיטוטו. והוא שיהא עומק המים עשרה, דפחות מעשרה במים אינו חולק רשות לעלמא כדאמרינן (שבת ה, ב) גבי רקק מים שהוא ברשות הרבים. ההיא רחבה דהוה בפום נהרא. כלומר: שהיתה יתירה על בית סאתים ולא הוקפה לדירה שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות, שאילו לא היתה יתירה על בית סאתים או שהוקפה לדירה לא היתה אוסרת המבוי והשביל, וכדאמרינן בפרקין קמא (ז, א) מבוי שכלה לרחבה אינו כריך כלום, והיינו משום דהיא רחבה אינה יתירה על בית סאתים ומותר לטלטל בכלה, והמבוי והשביל הזה היו פרוצין לרחבה במלואן, אכל הרחבה אינה גיפופי ואין הפילוש יתר מעשר, ולפי שהיא לא הוקפה לדירה ואכור לטלטל בתוכה אלא בארבע אמות. גם מן המבוי שבעיר והשביל אכורין לפי שפיראנו במלואן למקום האכור להן, והשביל של כרמים זה היו קנת בתים פתוחין לו. וזו אורת הרחבה והמבוי שבעיר והשביל. ואמר אב"י היכי [נעביד] לעביד מחיצה אגודא דנהרה. לשם דירה כדי שיהא הכל ניתן עם מחיצה זו, ואע"פ שאין פתחה של רחבה יתר על עשר ואין סתימה שלשם היקף מועיל בה כלום מעתה דכל שאינו יתר על עשר כסתום דמי, וכדאמרינן לעיל (ע"א) פורץ בה פרעה יתירה על עשר וגודרה ומעמידה עד עשר, הכא שאני דכיון שהוא עושה מחיצה אגודא דנהרא הרי הוא כמוסיף השביל על הרחבה, והרי הרחבה והשביל אחד, ולשביל הרי כריך מחיצה ולפיכך אותה המחיצה

שְׁלֶסֶס הַיְהוָה מַחִילָהּ הִיא, וְכֵמוּ שְׁפָרַשׁ"י ז"ל. אִין מַחִילָהּ עַל גְּבִי מַחִילָהּ. וְאִפְּלוּ לְאוֹתָן הַדְּרִים עַל הַשְּׁבִיל. וְאֵע"ג דַּח"ר חֲסֵדָא לְקַמֵּן (כַּה, ח) מוֹדֵה לִי רַב שְׁשֵׁת שָׁאֵם עֲשָׂה מַחִילָהּ עַל שְׁפַת הַתַּל שְׁהוּעִיל שְׁבַחְאוּרִי מַחִילָתָהּ הוּא דַר, חֲבִי וְרַבֵּי פְּלִיגֵי עֲלֵיהוּ. וְאִין לְמוֹר דְּהַכָּא כּוֹתֵל הִיָּה עַל שְׁפַת הַנְּהַר וְהוּא הוּא דְקָרִי גּוֹדֵל דְּנִהְרָא, גּוֹדֵל דְּנִהְרָא גְּדוּתוֹי שְׁל נִהַר מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן וְהִירְדָן מִלָּא עַל כָּל גְּדוּתוֹי (יְהוֹשֻׁעַ ג, טו), אֲלֵא כְּדִלְמַרְנָן. וְכֵן כְּתַב הַרְאַב"ד ז"ל. וְכֵן אִין לְמוֹר שְׁהִיָּה בְּרַחֵשׁ הַשְּׁבִיל סוּמוֹד לְנִהַר מַתְּלֵקְטָו וְהוּלְךָ עֲשָׂרָה מַתּוּךְ אַרְבַּע שָׁאֵם כֵּן שְׁזָה מַעֲכַב הִיָּה לֹו לְפָרֵשׁ וְלְמוֹר שְׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים סְלִיָּה לְגוֹדֵל דְּנִהְרָא וּמַתְּלֵקְטָו עֲשָׂרָה מַתּוּךְ אַרְבַּע כִּיּוֹן שְׁעִיקָר הַעֲנִין תְּלוּי בְּזַה. לִיעֲבִיד לְאוֹרָה פִּתְחָא אֲשֵׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים. כְּלוּמַר: אֲפִתְחָא הַשְּׁבִיל הַסּוּמוֹד לְרַחֲבָה וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹ לְשֵׁם דִּירָה וְהִיא הַשְּׁבִיל מוֹתֵר בְּכַךְ, שְׁהִרִי לֹא נִפְרָץ עַכְשָׁיו בְּמַלּוּאוֹ. וְגַם הַרְחַבָּה הַשְּׁתַרִי בְּמַגּוּ דְמַהֲנִי לְשְׁבִיל מַהֲנִי נְמִי לְרַחֲבָה. גְּמִלִי שְׁדִיחוֹן לִיָּה. שְׁהִרִי פִּתְחָא קָרַר לְגַמְלִים וְשְׁדִיחוֹן לִיָּה. וְהִיא דְלֹא קִאֲמַר הַכָּא בְּמַגּוּ דְמַהֲנִי לְשְׁבִיל מַהֲנִי לְרַחֲבָה וְכְדִלְמַרְנָן גְּבִי לְחִי. כִּיּוֹן דְלֹא קִאֲחִי לֹא חִיִּישׁ לְהַזְכִּירוּ דְבִין כְּךָ וּבִין כְּךָ לֹא מַהֲנִי וְלֹא מִיּוֹדִי, אֲבָל בְּלַחִי דְקִאֲחִי אִינְטֵרִיד לְפָרוּשִׁי עִיקָר טַעְמָא. אֲלֵא אֲמַר חֲבִי לִיעֲבִיד לְחִי אֲפּוּמָא דְשְׁבִיל וּמַגּוּ דְמַהֲנִי לְשְׁבִיל מַהֲנִי לְרַחֲבָה. וְהוּא רַחֲבָה כְּהוֹקְפָה וּמַשְׁתַּרִי הִיא גּוֹפָה, וְכִיּוֹן שְׁכֵן אָף הַמְּבִי מוֹתֵר שְׁהִרִי נִפְרָץ בְּמַלּוּאוֹ לְמַקּוֹם הַמוֹתֵר לוֹ שְׁאִין דִּיּוֹרִין בְּרַחֲבָה שִׁאֲסֵרוּ עֲלֵיו, וְכַשְׁנִשְׁתַּפּוּ בְּנֵי הַמְּבִי וְהַשְּׁבִיל בְּהַדְדִי כְּדִי שְׁלֹא יֵאֲסֵרוּ אֲלוֹ עַל אֲלוֹ. וְהַכָּא כְּרִיד לְטַעְמָא דְמִיּוֹגוּ, שְׁאִינוּ דוֹמָה לְעוֹשָׂה מַחִילָהּ אֲגוּדָה דְּנִהְרָא דְשְׁרִי בְּלֹא מִיּוֹגוּ אִי לֹאֹ דְלִין מַחִילָהּ עַל גְּבִי מַחִילָהּ, לְפִי שְׁכַשְׁעוּשָׂה לְחִי אֲפּוּמָא דְשְׁבִיל אִינוּ מוֹסִיף הַשְּׁבִיל עַל הַרְחַבָּה אֲלֵא אֲדַרְבָּה מִפְרִידוּ מִמֶּנָּה, וְכִיּוֹן שְׁכֵן לְרַחֲבָה בְּעֲלָמָה מֵאֵד עֲלָמָה אִינוּ מוּעִיל כְּלוֹם הַיְהוָה זֶה אֵע"פ שְׁהוּא עוֹשָׂה לְשֵׁם דִּירָה כִּיּוֹן שְׁאִין פִּתְחָה יֵתֵר עַל עֲשֵׂר כְּדִלְמַרְנָן, אֲלֵא טַעְמָא מִשּׁוּם מִיּוֹגוּ הוּא וְכְדִלְמַרְנָן, וְכֵמוּ שְׁפָרַשׁ"י ז"ל. וְאֵת וְלִהְתִּיר הַשְּׁבִיל וְהַמְּבִי נְמִי לֹא הִיָּה כְּרִיד לְחִי, שְׁהִי נִיתְרִין הֵן בְּגִיפּוּפִי הַרְחַבָּה כְּדִקִּימָא לֵן (לְעֵיל י, ח) נִרְאָה מְבַחוּץ וְשׁוֹה מְבַפְּנִים נְדוּן מִשּׁוּם לְחִי, וְכִיּוֹן שְׁכֵן אֵע"פ שְׁעֲשֶׂה לְחִי לְשֵׁם הַיְהוָה לֹא הוּעִיל כְּלוֹם שְׁהִי אִין כְּאֹן פְּרַחָה אֲלֵא פִּתְחָא שְׁל עֲשֵׂר. י"ל דְּהַכָּא בְּשִׁהוּ כּוֹתְלֵי הַרְחַבָּה גְּדוּלִים יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אֲמוֹת וְכִיּוֹן שְׁכֵן נִפְקִי לְהוּ מַתּוֹרָת לְחִי וְכֵמוּ שְׁכַתְּבָנוּ לְמַעְלָה בְּפִרְקִין קַמָּא (שֵׁם ד"ה אֲלֵא) מִשֵּׁם הַרְאַב"ד ז"ל. וְרַבּוּתוֹ הַכְּרַפְתִּים ז"ל (תּוֹד"ה בַּה"א) אֲמַרוּ דְכִיּוֹן שְׁכּוֹתְלֵי הַרְחַבָּה אִינוּ מוּעִילִין לָהּ וְלֹא הוֹקְפוּ לְשֵׁם דִּירָה לֹא יוּעִילוּ גַם לְשְׁבִיל וְלַמְּבִי דְלַעֲלָמָה לֹא מַלְכִי לְאַחֲרֵינִי מַלְכִי דוּמִיא כּוֹתְלֵי רִשּׁוֹת הַרְבִּים שְׁאִינוּ מוּעִילִין לְמַבּוּי מִשּׁוּם לְחִי, וְל"ע. אֲמַר לִיָּה רַבָּא א"כ יֵאֲמַרוּ לְחִי מוּעִיל לְשְׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים. פִּירֵשׁ רַש"י ז"ל: לְשְׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים אַחַר דְלֹא סְלִיָּה לְגוֹדֵל דְּנִהְרָא דְהַשְּׁתָא הוּי מְפּוֹלֵשׁ לְשָׁנֵי רַאשֵׁי וְכְרִיד לְאוֹרָה פִּתְחָא מְכַאֵן וְלַחִי מְכַאֵן, וְיִבּוּאוּ לְהִתִּירוּ בְּלַחִי בְּלַבַּד בְּאַחַד מִרְאשֵׁי בְּגוֹן זֶה: וְאִינוּ מַחְוּוֹר כָּל הַלּוֹרֵךְ, דְמָה גִּזִּירָה הִיא זֹו כִּיּוֹן שְׁזָה יֵשׁ לוֹ מַחִילָהּ שְׁלִישִׁית מַחִילָהּ גְּמוּרָה דְהִיּוּנו גּוֹדֵל דְּנִהְרָא, אֲטוּ מִי גְזָרִין בְּמַבּוּי שְׁאִינוּ מְפּוֹלֵשׁ אֲטוּ מְפּוֹלֵשׁ. וְשִׁמָּא מְפַנִּי שְׁרׁוּב שְׁבִילֵי הַכְּרַמִּים מְפּוֹלֵשִׁין וְאִינוּ עוֹלִין לְגוֹדֵל דְּנִהְרָא קְרוּב הַדְּבַר שְׁלֹא יִתְנוּ לָב עַל הַגּוֹדֵל וְאִתִּי לְמַטְעִי וְלַמְשַׁרִי בְּעֲלָמָא. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ כִּי מְפַנִּי שְׁאִין בְּשְׁבִיל אֲלֵא קֵתָה בְּחִים אִתִּי לְמַטְעִי בְּשְׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים שְׁאִין שֵׁם בְּחִים וְחִלְיָרוֹת פִּתּוּחִים לְחוּבּוּ וְיִתִּירוּ אוֹתוֹ בְּלַחִי, וְהוּא אִינוּ נִיתֵר אֲלֵא בְּפִם אַרְבַּעַה אוּ בְּשָׁנֵי לְחִי וְכְדִלְמַרְנָן (לְעֵיל ה, ח) כָּל מְבִי שְׁאִין בְּחִים וְחִלְיָרוֹת פִּתּוּחִין לְחוּבּוּ אִינוּ נִיתֵר בְּלַחִי וְקוֹרָה. וְאֵת אֵם כֵּן יַעֲשׂוּ פִּס, אִי אֲפַשֵׁר דְּמַלְכִי שְׁדִיין לִיָּה כְּדִלְמַרְנָן בְּלוֹרָת פִּתְחָא, מְפַנִּי שְׁהִיָּה הַפִּיּוּשׁ שְׁל כָּד הַשְּׁבִיל וְהַרְחַבָּה קָרַר. אֲלֵא אֲמַר רַבָּא לִיעֲבִיד לְחִי מַהֲךָ גִּיסָא דְלַהֲדִי מַתָּא מִיּוֹגוּ דְמַהֲנִי לְמַתָּא מַהֲנִי נְמִי לְרַחֲבָה. וְפִירֵשׁ רַש"י ז"ל: אֲבָל הַשְּׁבִיל לְעוֹלָם אֲסוּר כְּדִי שְׁלֹא יֵאֲמַרוּ לְחִי מוּעִיל לְשְׁבִיל שְׁל כְּרַמִּים דְּעֲלָמָא כְּדִלְמַרְנָן. וְגַם הַרְאַב"ד ז"ל סוֹבֵר כֵּן. וְדַבְרֵי הַתּוֹס' נְכוּנִין שְׁאֲמַרוּ שְׁהַכָּל מוֹתֵר, דְלֹא גְזָרוּ לְעֵיל אֲלֵא כְּשִׁהְלַחִי מַתִּיר מִמֶּנָּה אֵת הַשְּׁבִיל תְּחִילָהּ וּמַחֲמַת הִיתֵר הַשְּׁבִיל שְׁנִיתֵר מַחֲמַת הַלַּחִי אֵתָה מַתִּיר גַם אֵת הַרְחַבָּה וְזִיָּה וְדִאִי שִׁיךְ לְמִיּוֹגַז, אֲבָל כְּשִׁהְלַחִי מַהֲךָ גִּיסָא וְאִין הַלַּחִי מַתִּיר אֵת הַשְּׁבִיל מִמֶּנָּה אֲלֵא הִתִּירוּ מֵאֵד שְׁהַרְחַבָּה מוֹתֵרָת וְהוּא נִפְרָץ לְמַקּוֹם הַמוֹתֵר לוֹ בְּכִי הֵא לֹא שִׁיךְ לְמִיּוֹגַז. וְדַבַּר בְּרוּר הוּא זֶה. וְאֵת לְמָה לֹא הִיָּה עוֹשָׂה לְחִי לְכָד הַגּוֹדֵל דְּנִהְרָא רְחוּק מִמֶּנּוּ אַרְבַּעַה טַפְחִים וְלִישְׁתַּרִי הַכָּל. י"ל דְלַחִי גְרִיעַ וְלֹא חֲשִׁיב לְבִטּוֹל כַּח הַגּוֹדֵל שְׁהִיא כְּמַחִילָהּ גְּמוּרָה. וְאֵת מ"מ לִיעֲבִיד מַחִילָהּ בְּרַחוּק אַרְבַּעַה לְגוֹדֵל דְּנִהְרָא, דְהַשְּׁתָא לֹא אֲמַרְנָן אִין מַחִילָהּ עַל גְּבִי מַחִילָהּ. י"ל שְׁלֹא הִיוּ רוֹאִין לְגַרְע מִן הַשְּׁבִיל אוֹתוֹן ד' טַפְחִים. וּמְכַאֵן נִרְאָה לִי גַם כֵּן רִאִיָּה שְׁהַשְּׁבִיל מוֹתֵר כְּדַבְרֵי הַתּוֹס', שְׁאֵם לֹא כֵּן מוּטָב הִיָּה לְהַם לְהַפְסִיד ד' טַפְחִים מִן הַשְּׁבִיל מִשִּׁפְסִידוּ כָּל הַשְּׁבִיל שְׁנִשְׂאָר עַכְשָׁיו בְּאִיסוּרוֹ. וְאֵת גּוֹדֵל דְּנִהְרָא כִּיָּד הוּא עוֹלָה מִשּׁוּם מַחִילָהּ נִיחוּשׁ שְׁמָא יַעֲלָה הַנְּהַר סַרְטוּן. וְלְפִי גִירְסַת הַסְּפָרִים וְהִיא גִירְסַת רַש"י ז"ל וְהַרְאַב"ד ז"ל דְּגַרְסֵי לְעֵיל (ח, ח) חִיִּישִׁין שְׁמָא יַעֲלָה הִים סַרְטוּן. י"ל שְׁלֹא אֲמַרוּ אֲלֵא בִים מַתּוּךְ שְׁאִינוּ שְׁקֵט וְהוּלְךָ וְסוּעַר יִגְרָשׁוּ מִיּוֹמִיּוּ רַפֵּשׁ וְטִיט כְּדַכְתִּיב (יִשְׁעִי נז, כ) וְיִגְרָשׁוּ מִיּוֹמִיּוּ רַפֵּשׁ וְטִיט

דף כה - א

מאן דשרי דהא ליכא דיורין ומאן דאסר זימנין דהוי בה דיורין ואתי לטלטולי קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ובא למעטו מיעטו באילנות לא הוי מיעוט בנה בו עמוד גבוה עשרה ורחב ד' הוי מיעוט פחות מג' לא הוי מיעוט מג' ועד ד' רבה אמר הוי מיעוט ורבה אמר לא הוי מיעוט רבה אמר הוי מיעוט דהא נפיק ליה מתורת לבוד רבא אמר לא הוי מיעוט כיון דלא הוי מקום ד' לא חשיב הרחיק מן הכותל ד' ועשה מחיצה הועיל פחות מג' לא הועיל מג' ועד ד' רבה אמר הועיל רבא אמר אינו מועיל רבה אמר הועיל דהא נפיק ליה מתורת לבוד רבא אמר אינו מועיל כיון דלא הוי מקום ד' לא חשיב רב שימי מתני לקולא טח בו טיט ויכול לעמוד בפני עצמו הוי מיעוט אינו יכול לעמוד בפני עצמו רבה אמר הוי מיעוט רבא אמר לא הוי מיעוט רבה אמר הוה מיעוט השתא מיהא קאי רבא אמר לא הוי מיעוט כיון דלא יכול למיקם בפני עצמו לא כלום הוא הרחיק מן התל ד' ועשה מחיצה הועיל פחות מג' או על שפת התל רב חסדא ורב המנונא חד אמר הועיל וחד אמר לא הועיל תסתיים דרב חסדא אמר הועיל דאתמר העושה מחיצה על גבי מחיצה אמר רב חסדא בשבת הועיל בנכסי הגר לא קנה ורב ששת אמר אף בשבת נמי לא הועיל תסתיים אמר רב חסדא ומודה לי רב ששת שאם עשה מחיצה על התל שהועיל מאי טעמא הואיל ובאור מחיצות העליונות הוא דר בעי רבה בר בר חנה נבלעו מחיצות התחתונות והעליונות קיימות מהו למאי אי לנכסי הגר היינו דירמיה ביראה דאמר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן דשדא ליפתא אפילא דארעא דגר ואתא ישראל אחרינא רפק בה פורתא בתרא קני קמא לא קני מ"ט בעידנא דשדא לא קא שבח כי קא שבחא ממילא קא משבחא ואלא לענין שבת הוי מחיצה הנעשה בשבת ותניא כל מחיצה הנעשה בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה לאו איתמר עלה אמר רב נחמן לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור כי איתמר דרב נחמן אמזיד איתמר ההיא איתתא דעבדה מחיצה על גבי מחיצה בנכסי הגר אתא הוא גברא רפק בה פורתא אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידיה אתת איהי וקא צווחא קמיה אמר לה מאי איעביד לך דלא מחזקת כדמחזקי אינשי קרפף בית שלש וקירה בו בית סאה רבא אמר אויר קירוי מיתרו ורבי זירא אמר אין אויר קירוי מיתרו לימא רבא ורבי זירא בפלוגתא דרב ושמואל קא מיפלגי דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין אלא בד' אמות רב אמר מותר לטלטל בכולה אמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מטלטלין אלא בארבע אמות לא אמרי' פי תקרה יורד וסותם

ר"י לית בה דיורין. פיאסרו על. בני מבוי הלכך רשות בני מבוי הוא ובני שביב לא אכרי עלה דהוי כחצר קטנה שנפרכה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אכורה ושביב לא מתקנין ליה גזרה שמא יאמרו לחי מועיל לשביב דעלמא: באילנות לא הוי מיעוט. דדרך קרפף להיות בו אילנות ולא בטיל ליה היקף קמא: בנה בו עמוד. ואפילו באמצע ובכך נתמעט מבית סאתים: פחות מג' טפחים. אפילו נתמעט מבית סאתים כמאן דליתיה דמי: דהא נפקא ליה מתורת לבוד. כלומר דהא חשיב ליה ג' בעלמא למיפק מתורת לבוד הלכך ה"נ חשיבי ולא בטיל: הרחיק מן הכותל. של קרפף ד' טפחים ועשה מחיצה לדירה: הועיל. מחיצה זו להיות היקף חדש והוי פתח ולכסוף הוקף: פחות מג' לא הועיל. דהוי כמחיצה על גבי מחיצה ולא בנתמעט מבית

סאתים מיירי מדלל נקט מיעוט ואינו מיעוט דאי נתמעט ודאי הוי מיעוט שאפילו הוסף על עובי הכתלים עד שנתמעט שפיר דמי כדלקמן אלל למיהוי פתח ולכסוף הוקף מיירי: מהני לקולא. להך פלוגתא דלעיל ואמר דבשלשה דנפק ליה מתורת לבוד כולהו מודו דעמוד הוי מיעוט ומחילה הויא מחילה לדירה ולא כמוסוף ובפחות משלשה פליגי: טח בטיט. והוסף על עובי הכתלים עד שנתמעט והאי לאו רבה בר שמי קאמר לה אלל מילתא באנפי נפשיה היא: ויכול לעמוד. הטיט בפני עצמו שעשוי בעובי שאפילו ניטל כותל הרשאון יכול זה לעמוד: הוי מיעוט ולא הוי מיעוט גרס הכא: הרחיק מן התל. שקרפף ויש מן התל עד המחילה יותר מבית סאתים הרבה ועשה מחילה לדירה אלל התל ברחוק ד' טפחים ועדיין יש יותר מבית סאתים בין ישנה לחדשה אבל זו לדירה עשאה: הועיל. והכל מותר: לא הועיל. דהויא מחילה על גבי מחילה: וחד אמר הועיל. דקסבר: מחילה ע"ג מחילה מהניא להיות היקף לדירה: בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשון אין זו חזקה לקנות ואם בא אחר והחזיק בהן קנה האחרון: בשבת. כגון לענין היקף לדירה שבתחילה היתה מחילה הוגנת אלל שלא הוקפה לדירה: הכי גרסינן מודה לי רב שסת שאם עשה מחילה על התל. ולא גרסינן על שפת והכי פירושן אף על גב דפליגי ואמר ללא מיסתרי קרפף בהכי היינו טעמא שהדר בקרפף באויר מחילות התחנות דר אבל אם היה תל יותר מבית סאתים ועשה מחילות סביב עליו להשתמש על גובה התל: הואיל. והדר על התל דר באויר מחילות העליונות ולא מהני ליה תחתונות מידי הלכך לאו מחילה על גבי מחילה היא: בעי רבה. למ"ד אין מחילה על גבי מחילה נבלעו התחתונות בקרקע שהיה העפר רך ותיחוח ונחבט הכותל צבת אחת בשבת ולא נפל אלל נבלעו והעליונות קיימות מהו: אי לנכסי הגר. קא מיבעיא ליה אי לא קדם אחר והחזיק בהן עד שנבלעו התחתונות ונמלא שאין בו אלל מחילות שעשה לו זה ומעכשיו קנוי לו: דשדא ליפתא אפילא. נטע לפת בגומא שמאל בקרקע הגר ולא חפרה הוא דאי חפרה במכוס ראשון קנה: לא קא שבת. ולאו חזקה היא ואנן נעל גדר ופרץ כל שהוא תנן (ב"ב דף מז.). מידי דמהני הוי חזקה: ממילא שבת. וההיא שעתא לאו איהו מחזיק בה אלל לפת הוא דשבת ואיזיל והכא נמי כיון דבשעתא להחזיק לאו חזקה היא כי הדור הווי מחילות ממילא הוא דהווי ולא איהו דעביד: אלל לענין שבת. אי משתרי בעליונות שהיו בטיילות עד עכשיו: לזרוק. לחומר: וקירה בו בית סאה. קירו גג: אויר קירוי מיתרו. סאה המקורה מיחשבה בהדי אידך כחילו לא קירוהו ואכתי הוי יותר מבית סאתים: אין אויר קירוי מיתרו. לאמרינן פי תקרה יורד וסותם: אכסדרה. מקורה בגג חלק כעליות שלנו ואינו משופע והיא קירוי שכלל הש"ס: (ע"י)

תוספות מאן דשרי דהא לית ביה דיורין. ובשביל לית ביה דיורין דליתסרו עליה ולפירוש הקונטרס דאית ביה דיורין לא אסרו עלה משום גיפופי: ומאן דאסר זימנין דאית ביה דיורין. שהבתים שאצל הרחבה יפתחו מבתיהן לרחבה ויאסרו הרחבה על בני מתא להוציא בה כלים ששבתו בתוכה ומשום הכי אסור לטלטל ממתא לרחבה דשמא יטלטלו גם לאחר פתיחת הדיורין בלא עירוב כמו עתה אבל רחבה גופיה שרי שהרי אף לאחר שיפתחו מותר לטלטל כלים ששבתו בתוכה: שאם עשה מחיצה על שפת התל שהועיל. רש"י לא גריס על שפת התל דהווי משמע לאותן הדירים למטה אלא גריס על התל והועיל לאותן הדירים על התל ומיהו צריך לפרש דמיירי על שפת התל שאם הרחיקו ד' מן השפה אין שם חידוש דהכי נמי למטה אם הרחיק הועיל: אכסדרה בבקעה רש"י פירש לקמן דאכסדרה פרוצה מארבעה רוחותיה והשתא אתי שפיר הא דנקט בבקעה שאין שם מחיצות ולא נקט בחצר וגרס לקמן בפרק כל גנות (דף צד.). דמשני שמואל אדשמואל כי לית ליה בד' אבל בג' אית ליה וקשיא לפירושו דבסוכה אמרינן דאפילו בשתי רוחות זה כנגד זה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם משום דהווי כמבוי מפולש ומפרש ר"ת דאכסדרה אית לה שלשה מחיצות כדאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה:) עולם דומה לאכסדרה ורוח צפונית אינה מסובבת וגרס בפרק כל גנות (לקמן דף צד:) כי לית ליה בשלש אבל בד' אית ליה פירוש שיש ג' מחיצות ומעט מן הרביעית ורב אית ליה פי תקרה יורד וסותם אפי' בשתי מחיצות ובה שלא כנגד זה והא דלא נקט אכסדרה בחצר משום דסתם אכסדרה בחצר יש לה ג' מחיצות להכי נקט בקעה דאפי' כי ליכא אלא שתי מחיצות אמר רב פי תקרה יורד וסותם: (תוספות)

מאן דשרי להא לית בה דיורין. וקיימא לן כוותיה דרב אחא ורבינא הלכה כדברי המיכל. וכתבו ר"ח והגאונים ז"ל: דוקא ברחבה דרבים הא בשל יחיד לא, דגזרינן דילמא מימלך ובני לה בתים וכדאמר רב משרשיא לעיל (ה, א) גבי מבוי שכלה לרחבה. והראב"ד ז"ל פירש כאן אפילו בשל יחיד, וההיא דרב משרשיא משום דפרושה לרשות הרבים ואי מלי בתי הוה ליה מבוי פתוח לרה"ר דאורייתא, אבל הכא שאפילו מלי לה בתי לא פתיחא אלכא לטביל שהיא רשות היחיד לא גזרינן. מיעטו באילנות לא הוה מיעוט. פירוש: לא שנתא חילן שאינו גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה ולא שנתא גבוה עשרה ורחב ארבעה דהוה רשות היחיד, דהא לאו בחילוק רשויות הליא מילתא, דהא עמוד שאינו רחב ארבעה רשות בפני עצמו הוה דמקום פטור הוה, ואפילו הכי לא ממעט, ומשלשה ועד ארבעה נמי פליגי בה רבה ורבא. אלכא משום דאילנות תשמיש הקרפף הן הרי אלו נחשבין עמו ונמדדין עמו, אבל עמוד בשאינו חשוב בטביל לגביה וכשחשוב באפי נפשיה קאי ולא בטל. ומדנקט הכא עמוד ולא אמר נמי בור כדנקיט בכל מקום גובה ועומק, וכדאמרינן בשבת בתל גבוה עשרה וכן (בבקה) [בנקע] עמוק עשרה, (בנה עמוד) [וגדר] גבוה עשרה וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ארבעה הרי זה רשות היחיד גמורה (שבת לא) וכן רבים, ש"מ דבור לא ממעט בקרפף משום דמתשמישי הקרפף הוה כאילנות ולפיכך נמדד עמו, וכמו שכתבתי למעלה (ד, ב) גבי ר' יהודה בור ופסין קאמר. כן נראה לי. רבה בר שילא מתני לה לקולא וכו'. הראב"ד ז"ל פסק כלישנא קמא, משום דהוה הוה לישנא דגמרא, ולא שבקינן לישנא דגמרא ונקטינן לישנא דרבה בר שילא יחידאה. ורב המנונא ורב ששת הכין סבירא להו. וקיימא לן (כרבה) [וכרבא] דבתרא הוה דאמר דדוקא הרחיק ארבעה דאיכא מקום חשוב, הא לאו הכי הרי הוה כבונה מחילה על גבי מחילה ולא הוה. ורב המנונא נמי הכין סבירא ליה דמדאמרינן הרחיק מן הכותל ארבעה ועשה מחילה הוה, משמע דבארבעה דוקא הוה דשוו רב חסדא ורב המנונא הוה הא בפחות מארבעה לא הוה לרב המנונא, דאי לא אמאי נקט ארבעה כיון דלכולהו אפילו שלשה נמי הוה. ומאי דקאמר פחות משלשה או שעשה מחילה על שפת התל חד אמר לא הוה, לאו למימרא דבשלשה מודה דהוה, אלכא בהאי דקאמר הרחיק מן התל ארבעה אשמעינן כח מאן דאסר דלעולם לא שרי עד דאיכא מקום חשוב דהיינו ארבעה, ובהא דשלשה או על שפת התל אשמעינן כח מאן דשרי, דאפילו בפחות משלשה ואפילו בשעשה ממש על שפת התל שרי, משום דלדידיה אפילו מחילה על גבי מחילה הוה. שאם עשה מחילה על שפת התל הוה. רש"י ז"ל לא גרס על שפת התל אלכא על התל, שאם עשאו ממש על שפת התל הרי זה כמגביה את המחילה ואינו כלום, ואפילו לאותן העומדין על התל. וזה כדעת אב"י ורבא דאמרי הכי בגודא דנהרא דלעיל (כד, ב). ואינו מחזור דכאן על כרחק אי אפשר לומר כן, דהיכי דמי, אי בשרחיקו ארבעה או שלשה דסבירא ליה כמר או כמר פשיטא, ואי בשלל הרחיקו שלשה היינו על שפת התל. אלכא אין אנו רכיבין למחוק גירסת הספרים. אכסדרא בבקה. פירש רש"י ז"ל (להלן א, ב ד"ה אכסדרא): שאין לה מחילות כלל אלכא שעומדת על ארבעה קונדיסין, רב סבר פי תקרה יורד וסותם מארבע רוחותיה, ושמואל סבר לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם כיון שאנו רכיבין לומר כן מארבע רוחותיה. והיינו דאמרינן: אי דעבידא כאכסדרה. כלומר: שגגה שוה, הכי נמי דאמרי כולהו בין רבה בין ר' זירא דאמרינן פי תקרה יורד וסותם, ולכולי עלמא אי אותו קירוי סמוך ממש לכותל הקרפף, ואם אינו סמוך לכותל ופרץ מארבע רוחותיו כרב. אלכא הכא דעבידא כארזלא. כלומר: שגגו משופע ובג מדרון לא שייך למימר פי תקרה יורד וסותם. ורש"י ז"ל גורם בפרק כל גגות (להלן אד, ב) גבי חצר שנפרצה מארבע רוחותיה בהאי פלוגתא דרב ושמואל דאכסדרה כי לית ליה לשמואל בארבע בשלש אית ליה, כלומר: כשאינו מודה דפי תקרה יורד וסותם, הני מילי כשהוה צריך לומר כן בכל ארבע רוחות, אבל כשאינו צריך אלכא לשלש אית ליה. אבל ר"ת ז"ל (בחוסי' ד"ה אכסדרא) פירש: דאפילו רב אוסר באכסדרה פרושה, אלכא באכסדרה מוקפת משלש רוחות או לפחות משתי רוחות הוה דפליגי, שזו היא שנקראת אכסדרה וכדאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב כה, ב) עולם לאכסדרה דומה ורוח כפונית אינו מסוכך. ומיהו ודאי רב אית ליה אפילו במוקפת משתי רוחות כדמוכח בהדיא בשלחי כל גגות דתנן התם (אד, ב) וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו ואמרינן עלה (שם בע"ב) מאי שנא מרוח אחת דלא דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי לימא פי תקרה יורד וסותם, ופרקינן אמרי בי רב כגון שנפרץ בקרן זוית, דאלמא אפילו נפרץ משתי רוחותיו אמרינן פי תקרה יורד וסותם. וגרסינן התם (אד, ב) כי לית ליה לשמואל בשלש בארבע אית ליה, כלומר: בשאין שם אלכא שלש מחילות ובצביעית אין בה גיפופי כלל, אבל בארבע, כלומר: בשיש בצביעית גיפופי אלכא שנפרצה ביתר מעשר אית ליה פי תקרה יורד וסותם. וכן גירסת ר"ח ז"ל (שם). והכא הכי קאמר אי עבידא כאכסדרה שמוקף שלש מחילות אי נמי

שחים, הכי נמי למודה רבה דאין אויר קירוי מתירו כרב, אלא הכא דעבידא כארזלא, כלומר: כמלונה שעושין שומרי גנות ופרדסים שנועזין ארבעה קונדסין ומותחין חבלים מקונדם לקונדם לשכב עליהן כלילה ולישב תחתיהן לכל ציוס ופתוח מכל לדדיו, דבכי הא אפילו רב מודה ללא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם. וחרגום כמלונה (ישעיהו א, ח) כערסל במזחותא. וכן פירש גם הראב"ד זכרוננו לברכה. (רש"א)

דף - כה - ב

אי דעבידא כי אכסדרה הכי נמי הב"ע דעבדה כי אורזילא אמר רבי זירא ומודינא בקרפף שנפרץ במלואו לחצר שאסור מ"ט הואיל ואויר חצר מייתרו מתקיף לה רב יוסף וכי אויר המותר לו אוסרו א"ל אביי כמאן כרבי שמעון לרבי שמעון נמי הא איכא אויר מקום מחיצות דאמר רב חסדא קרפף שנפרץ במלואו לחצר מותרת וקרפף אסור חצר מאי טעמא דאית ליה גיפופי והא זמנין דמשכחת לה איפכא אלא משום דאמרינן זה אויר מחיצות מייתרו וזה אין אויר מחיצות מייתרו ההוא בוסתנא דהוה סמיך לגודא דאפדנא נפל אשיתא ברייתא דאפדנא סבר רב ביבי למימר ליסמוך אגודא גוויאתא אמר ליה רב פפי משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייאתא הנך מחיצות לגואי עבידן לבראי לא עבידן ההיא אבוורנקא דהוה ליה לריש גלותא בבוסתניה א"ל לרב הונא בר חנינא ליעביד מר תקנתא דלמחר נאכול נהמא התם אזל עבד קנה קנה פחות משלשה אזל רבא

רש"י ה"נ. אפי' רבה מודה כרב דפי תקרה יורד וסותם: והכא. דפליג רבה דעביד קירוי כי אורזילא יליע גג משופע לזיכא פה: ומודינא בקרפף. בית סאתים: שנפרץ במלואו לחצר. שאויר חצר מייתרו ועושהו יותר מבית סאתים ואסור וגבי קירוי דשרינא משום פי תקרה יורד וסותם: וכי אויר המותר לו אוסרו. והרי חצר זו מתחילה היתה מותרת לטלטל הימנה לקרפף כר' שמעון ועכשיו שנפרץ למקום המותר לו נאסר לו ומשום ייתור זיכא למימר דהא כל חצר מוקפת לדירה הוי: כמאן. הוי אויר המותר לו כר"ש: כר"ש נמי. מיתסר קרפף משום מקום מחילות שניטלו וניתוסף על האויר ועושהו יותר מבית סאתים שבתחילה היתה בית סאתים מזומנס: ונפרצה חצר כנגדו לא גרס בכולה שמעתתא: דאיכא גיפופי. ואי לאו הכי אסרי אהדדי וכרבנן דפליגי אדר' שמעון נקט לה ובשאיין הפרצה יתירה על עקר אמאי נקט היתר בחצר ואיסור בקרפף והא מצי למימר נמי איפכא כגון שקרפף גדול מן החצר דהוי לחצר מילואה ובקרפף איכא גיפופי: אלא. מדנקט איסור בקרפף ש"מ כר"ש ס"ל דמשום שתי רשויות לא מיתסר וטעמא משום ייתור בית סאתים הוא דמקום מחילות מייתרן דבחצר לא אסר ובקרפף אסר ולא מצי למינקט איפכא דכי הוי חצר מלואו ובקרפף גיפופי תרוייהו משתרו דכר"ש ס"ל דכולהו רשות אחת הן וייתור בקרפף נמי זיכא הואיל ואיכא גיפופי: זה אויר מחילות מייתרו. וקרפף ייתור קאסר ביה ייתור דמקום מחילה ואילו ייתור דאויר חצר לא אסר ליה דחצר מוקפת לדירה הוי ולא הוי ייתור: וזה. חצר: אין אויר מחילות מייתרו. כלומר אין ייתור אוסר בו דחצר אית ביה דוורא הלכך אי נקיט איפכא לא מיתסר חצר כר"ש: בוסתנא. פרדס דהוי נטוע אילנות: דהוי סמוך לגודא דאפדנא. והיא היתה לו היקף לדירה אההוא גודא שהיה בו פתח פתוח לכל פרדס סמוכו היקף הפרדס דהוי מוקף לדירה ויותר מבית סאתים הוה: אגודא גוואי. הרי יש עוד מחילות פנימות

לְבֵיתָ וְהֵן יְהוּ מַחֲלוֹת לְפָרְדָּס: מְמוֹלָאֵי. מְקוּטְעִים מְבֵית עֲלֵי לְאֲבֵי אֲבוּהָ דְרַב בִּיבֵי מְבֵית עֲלֵי אַתָּא כְּדָאֲמַרֵי
בְּמִסְכַּת ר"ה (דף יח.) מוֹלֵייתָא קְטוּעוֹת בְּלֹא רְגֵלִים: לְבָרְאֵי לֹא עֲבִידֵן. וְנָהִי דְפִירְכָּה לִיכָא הִיקָף דִּירָה מִיְהָא
לִיתָא בְּפָרְדָּס דְהוּי יוֹתֵר מְבֵית סְאֲתִים: אֲבוּרְנַקֵי. אִילָן שְׁלִילוּ מְרֻבָּה וְנוֹטְעִין אֲחוּהוּ הַשְּׂרִים וְעוֹשִׂין אֲלֻטְבָּאוֹת
תַּחְתּוֹ סְבִיבּוֹתָיו לְהַתְלוֹן תַּחְתּוֹ בִּימּוֹת הַחֲמָה וְלְשַׁמַּח שָׁם: בְּבוֹסְתָנָא. וְיוֹתֵר מְבֵית סְאֲתִים שְׁלֹחַ הוֹקֵף לְדִירָה
הִיָּה הַפָּרְדָּס: נֶאֱכֹל נְהַמָּא הַחֶס. תַּחַת הָאִילָן: עֲבַד קְנָה קְנָה פַּחוֹת מִשְׁלָשָׁה טַפְחִים. הִיקָף כְּגוֹן מַחֲלוֹת קְנִים
ד' מַחֲלוֹת כְּחֹדֵר לְהַנִּיחַ שָׁם בְּלִילָה הַמֶּאֱכֹל וְלָדוֹר שָׁם הַשּׁוֹמֵר וְלְמַחֵר יִטְלָטְלוּ בְּכָל הַפָּרְדָּס דְהָא אִיתָּ בֵּיהּ
שְׁמוּנִירָה וְבֵית דִּירָה: (ט"ו)

תוספות אי דעבידא כי אכסדרה הכי נמי. פירוש שהיתה מוקפת משלש או משתי רוחותיה: הכא במאי
עסקינן דעביד כי ערסלא. שהיתה פרוצה מד' רוחות וערסלא מטה דתרגום כמלונה במקשה כערסלא
(ישעיה א) והם חבלין המתוחין מאילן לאילן כסדר המטה והשומר שוכב עליה בלילה ויושב בצלו ביום
ורש"י גרס כי ארזילא משופע דלית לה פה ולא אמרי' פי תקרה יורד וסותם: וכי אויר המותר לו אוסרו.
הרי נפרץ במלואו למקום המותר לו ויתור נמי ליכא דהא כל חצירות מוקפות לדירה הם א"ל אבוי כמאן כו'
שמעון דלרבנן דאמרי שתי רשויות הן נפרץ במלואו למקום האסור לו ולדידהו נמי אויר החצר האסור לו
מיייתרו אע"ג דחצר מוקף לדירה דהיינו למה שבתוכו אבל לקרפף שהוא רשות אחרת לא חשיב מוקף לדירה
ומיייתרו אבל לר"ש שפיר דמי דחדא רשותא היא והוי אויר מותר וא"ת מדקאמר כמאן כו"ש לר"ש נמי
כו' משמע דמילתיה דר' זירא אתי בפשיטות כרבנן ואי אתי כרבנן אמאי נקט הואיל ואויר חצרו מיייתרו
תיפוק ליה משום דנפרץ במלואו למקום האסור לו וי"ל דאשמעינן דאסור נמי משום דאויר חצר מיייתרו
ונפקא מינה שאם נפרץ מצד אחד לרה"ר צריך צורת הפתח מכאן ולחי מכאן אבל מטעמא דנפרץ במלואו
למקום האסור לו לא הוה צריך אלא לחי לצד רה"ר כדמשמע בפ"ק (דף ז: ז) דמבוי שנפרץ במלואו לחצר אין
צריך כלום אפי' לא עירבו אי נמי אשמעינן דמיייתרו והוי כרמלית ואם נפרץ לכרמלית אחר מותר לטלטל ב'
אמות מזה וב' אמות מזה אבל אם לא היה מיייתרו אע"ג דנפרץ למקום האסור לו לא חשיב כרמלית ואסור
לטלטל הימנו לכרמלית אחר כו' וכן פי' רש"י פרק כל גגות (לקמן דף ז: צ) גבי הא דפריך לשמואל אליבא
דרבנן לטלטל מגג לקרפף: קרפף שנפרץ במלואו לחצר חצר מותרת וקרפף אסור. ושלא נפרץ ביתר מעשר
דביתר מעשר חצר נמי אסורה וקשה למהר"י דעל כרחך בקרפף בית סאתים איירי מדקאמרי' הואיל ואויר
מחיצה מיייתרו א"כ הוה ליה ארכה יותר הרבה על פי שנים ברחבה וזה לא מצינו שום תנא דמתיר וי"ל
דבמקום שנפרצה לא הוי יותר מעשר אבל מכאן ואילך מתרחבת והולכת א"נ בית סאתים לא שרינא ארכה
יותר על פי שנים ברחבה אבל במשהו פחות מבית סאתים שרי טפי: זימנין דמשכחת לה איפכא. אי אתי
כרבנן וכגון שהקרפף גדול מן החצר ומדנקט איסור בקרפף ש"מ דכר"ש אתיא דמשום שתי רשויות לא
מיתסר אלא משום ייתור אויר דבמקום מחיצות דבחצר לא אסור ובקרפף אסור ולא מצי למנקט איפכא דאי
הוה בחצר מלואו ובקרפף גיפופי תרויהו משתרו דר"ש סבר דכולהו רשות אחד הן ויתור בקרפף נמי ליכא
הואיל ואיכא גיפופי כך פי' רש"י וא"ת ולוקמה לעולם כרבנן והא דלא אמרי' איפכא משום דבחצר ליכא
איסור משום ייתור אלא פירצת מלואו וי"ל דא"כ היה לו לפרש דקרפף אסור משום דאויר חצר מיייתרו אי
כרבנן אתי ולא מצי למימר איפכא ולכך הוצרך לאתויי דרב חסדא דהוי כר"ש דממילתיה דר' זירא אין
להוכיח דהוי כר"ש מדלא אמרינן איפכא משום דבעי למימר אע"ג דבקירה בה בית סאה לא הוי ייתור
מודינא הכא דהוי ייתור משום הכי לא מצי למימר איפכא: ההוא בוסתנא דהוה סמוך לאגודא דאפדנא.
והוקף ולבסוף פתח והרחיקו ד' ועשו אשיתא והיה בה נמי פתח לבוסתנא נפל אשיתא וסבר רב ביבי דכיון
דפעם אחת היתה מוקפת לדירה אע"פ שנפלה שרי הואיל ופתוחה נמי לאפדנא ואע"ג דפתח דאפדנא הוי
לאחר שהוקף דלא יצא מהיתרו ומסיק דגודא דאפדנא אינו מועיל ורש"י לא פירש כן: ההוא אבוורנקא.
פירש רש"י לשון שני שמצא בהלכות גדולות ונראה לו עיקר דאבוורנקא כמין אכסדרה או קובה שעושין
למלכים בתוך הפרדס אזל רב הונא עבד קנה קנה פחות משלשה ולא רצה לסמוך אאבוורנקא משום דהוקף
ולבסוף ישב ומשום דהויה העשויה לנחת ולצניעות כדמסיק ועביד שביל דקנה קנה פחות מג' מפתח
הבוסתנא עד אבוורנקי אם האבוורנקא היתה עומדת בתוך הפרדס אבל אם היתה עומדת מצד הפרדס לא
היה צריך לעשות שביל אלא לחלק הבוסתנא ולמעטה מסאתים אע"ג דהיקף האבוורנקי היה עשוי לנחת
ולצניעות היה מותר לטלטל כלים ששבתו בו והנהו פירי דבי תורי היו יותר מבית סאתים משום הכי הוצרכו
לערב ערסייתא או לא יכלו לערב יחד לכלים ששבתו בבית ורבא שלפינהו והיה סבור שהיקף האבוורנקי
חשוב כמוקף לדירה אף על גב דהוקף ולבסוף ישב וצריך לומר שידעו שרבא היה מתיר מחמת האבוורנקי

ולא מחמת שהוקף ולבסוף פתח מהני כיון דהקשו לו מאדרכלין והמחיצות העשויות לנחת דהא לא שייך למיפרך אהוקף ולבסוף פתח או שמא לא היה פתוח שם שום בית א"נ נוכל לומר אבוורנקא ישב ולבסוף הוקף היה והם לא ידעו אם רבא סמך על הוקף ולבסוף פתח ובית היה פתוח לו או על האבוורנקא והקשה לו מעיר חדשה דהוקף ולבסוף ישב לא מהני כל שכן הוקף ולבסוף פתח ואחרי כן הקשה לו (דאם כן) דאבוורנקא לא חשיב מחיצה משום דעשוי לנחת ולצניעות ורבינו נתנאל מפרש דעביד קנה קנה פחות משלשה היינו שהרחיק מן הכותל ארבע להתיר כל הבוסתנא והיה הבית פתוח לו דהשתא הוי כפתח ולבסוף הוקף ורבא סבר דלא צריך כלום משום אבוורנקא אע"ג דהוקף ולבסוף פתח לא מהני הוקף ולבסוף ישב מהני: (תוספות)

רשב"א הכי גרסינן; למנא תימרא דא"ר כהנא קרפף שפרץ במלואו וכו' חזר מותרת מאי טעמא איולימא לחית בה גיפופי. כלומר: וכשאין פרטתה יתירה על עשר, וקרפף אסור להיות ליה גיפופי. ובגיפופי דחזר לא מישחתי קרפף, דקסבר נראה מבחוץ ושה מצפנים אינו נידון משום לחי. אי נמי בשנכנסין כותלי קרפף בחזר. ואי נמי בשכותלי החזר יתירין על ארבע אמות שאינן נידונין משום לחי לדעת הראב"ד ז"ל. ואיכא למידק דמדקאמרין דחזר מותרת בגיפופי אלמא בשלל נפרעה ביתר מעשר היא וכדאמרן, וכיון שכן אף הקרפף אינו יתר מעשר דהא בפרעה זו נפרץ הקרפף במלואו, וכיון שביתור אויר מחיאה זו של עשר נעשה הקרפף יתר מבית ארתים, אלמא מעיקרא הוה כבית ארתים זו קרוב ממך לכך, והלכך לא משכחת ליה אלל שיהא הרבה מאד ארכו יתר מפי שנים ברחבו, ואנן לא שרינו אלל בריבוע שלל יהא ארכו יתר מפי שנים ברחבו אלל אלכסונו בלבד וכו' יוסי, כדפסקינן בהדיא בגמרא דלעיל (כג, ב). וי"ל דהכא בקרפף רחב הרבה אלל שמתקצר והולך אלל כותל החצר כזה. אבל משם הרב רבי משה בר' שניאור ז"ל ראייתי בפירוש שאמר שמיירי כשיש שם שומירה או בית דירה, דכי היכי דשומירה או בית דירה מתיר לר' יהודה בן בבא עד בית ארתים לדין מתיר ארכו על רחבו יותר מפי שנים. והדבר כריך הלמוד כי לא מלאו לזה עיקר מן הגמרא. גויאתא לגויא עבידן לבראי לא עבידן. ונראה שהבוסתנא בלבד הוא דנאסרה אבל אפדנא בהיתרא קיימא, והיכי דמי, כגון שלל נפרעה האפדנא ביתר מעשר ואיכא גיפופי. וכן נראה מלשון רש"י ז"ל שכתב לבראי לא עבידא, ונהי דפרעה ליכא היקף דירה מיהא ליתא ע"כ לשונו. והזיקו לרש"י ז"ל לפרש כן דפרעה ליכא, משום שנראה שלל היו אוסרין האפדנא וכמו שכתבנו. וכן כתבו בתוספות. וא"ת אם כן מה הועיל לקרפף לעשותו מוקף לדירה כשסתמו לדירה אותו פתח שבין האפדנא ולבוסתנא? לכיון שאין שם אלל עשר והרין זה כפתח וכשסתמו לא הועיל כלום. וי"ל בשהיה הקרפף פרוץ במלואו לאפדנא, וכענין הנורה שכתבנו למעלה (בד"ה ה"ג). מעשה דאבורנקא. הרבה פירושים נאמרו בו ואיני כותב אלל מה שנראה לי יותר נכון לענין השמועה, והוא שהאבורנקא הזה היה כמין קובץ נעשית בתוך הבוסתנא לישב תחתיה ביום ולהתענג שם לרוח היום, והבוסתנא היה יותר מבית ארתים והוקף הבוסתנא קודם האבורנקא, ולפיכך לא היה יכול ריש גלותא לטלטל מן הבוסתנא לאבורנקא, ואפילו בבוסתנא בעלמא לא היה יכול לטלטל בכולו מפני שלל הוקף לדירה, וכל שכן מן הבית לבוסתנא ולאבורנקא. ובא רב הונא בר חיננא לעשות לו וקנה פחות משלשה טפחים רחוק מכותלי הבוסתנא ארבעה טפחים ולשם דירה מפני האבורנקא הזו שהיתה שם, ולכך היה מותר לטלטל בכל שבאותה מחיאה בלבד נעשה הכל כמוקף לדירה אע"פ שכל שאר כותלי הבוסתנא נעשו שלל לשם דירה, וכענין שאמרו למעלה (ע"א) הרחיק מן הכותל ארבעה טפחים ועשה מחיאה הועיל. ואתא רבא שלפינהו. ולא להחמיר אלל להקל, ולומר שאפילו תיקון זה אינו כריך דהאבורנקא בית דירה היא, ואע"פ שהוקף הבוסתנא קודם האבורנקא והיקף הבוסתנא שלל לשם דירה, היה השתא מיהא דעבד האבורנקא בתוך מחיצות הבוסתנא הרי זה כאילו הוקף מתחילה לשם דירה. ואע"ג דאנן פתח ולבסוף הוקף בעינו, ורבא גופיה הוא דאמר לעיל (שם) הרחיק מן הכותל משלשה ועד ארבעה ועשה מחיאה לשם דירה לא הועיל, וכן אם לא עשה מחיאה לשם דירה כלל אלל שפתח (לדבר) ולדירה] אחר שהוקף. ועוד רב נחמן רביה רבא אמר בהדיא לעיל (כד, א) לא שנו אלל שפתח ולבסוף הוקף אלל הוקף ולבסוף פתח לא, וסתמא דמלתא רבא כרביה סבירא ליה, אפילו הכי קא סבר דהכא שאני, דהתם הוא שלל נתחדש בתוך כותלי הקרפף שום מחיאה לשם דירה, והלכך אע"פ שפתח לו פתח הדירה מ"מ אין כאן מחיאה לשם דירה כלל, אבל הכא שבנו האבורנקא עם כותליו בתוך הבוסתנא, לא גרעי כותלי האבורנקא שנעשו בתוך הבוסתנא לשם דירה מכותל אחר שנתחדש בתוך כותלי הקרפף לשם דירה המוחלקת ממנו. ומשום הכי אקשי ליה רבינא (להלן) מעיר חדשה.

שנעשית החומה על דעת שיבנה בתוכה בתים ואחר כך בנה בתוכה מקצת בתים אפילו הכי אין מודדין לה מחומתה, כיוון שקדמה חומה לבתים הרי זה הוקף ולבסוף פתח, ולא אמרינן שיהיו כותלי הבתים שנתחדשו בתוך החומה ככותלי החומה ותהא בכך כהוקפה לדירה, אלמא הוקף ממש אחר הדירה בעינן, והכא נמי אע"פ שנעשה האבורנקא בתוך הבוסתנא לשם דירה אין זה מועיל, ולא דמי להרחיק מן הכותל ועשה מחיצה לשם דירה דהועיל, דהתם הוא שנעשית שם מחיצה אחת ממחילות הקרפף לשם דירה אבל כאן מחילות האבורנקא אינן מחילות הבוסתנא, דמחילות האבורנקא לאבורנקא עבידן לבוסתנא לא עבידן, ואנן קרפף שהוקף הוא עצמו לדירה בעינן. ואחר כך כששמע רבא תשובתו שתק והבילה. ועוד באו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ואקשו על רבא, ואע"פ שהיו סבורין אמש כמוהו למחר נזכרו והקשו עליו. ורב פפא הקשה לו ממחיצת אדרכלי שהיא מחיצה שעושין חוצבי אבנים להניח שם כליהם לפי שעה ושלח יראה האדם אותם כשהם יגיעים ונחים שם ליבש, או כשהם ארוכלין שם לפי שעה כדי לעמוד שם בהלנע. אלמא מחיצה העשויה ללניעותא בעלמא לאו מחיצה היא, ומחילות האבורנקא נמי ללניעותא בעלמא הן עשויות, לעמוד שם לפי שעה לנוח ולהתענג לרוח היום ושלח יראה אדם העומד שם או האוכל שם לפי שעה. והלכך אפילו לכשתמצא לומר דמי שבנה בית דירה גמורה בתוך מחילות קרפף שלח הוקף לדירה הועיל כאילו הוקף תחילה לדירה, ה"מ בדירה גמורה בתוך מחילות הקרפף שלח הוקף לדירה אבל אבורנקא אינו בית דירה גמורה ואין מחילותיה תשובות כל כך לעשות מחילות הקרפף כמוקפת לדירה מחמתן, ומוכל מקום] חשיבות דירה אית לה קצת, דכשבנין כותל אחד מכותלי הקרפף לשם דירת האבורנקא [הוין] כהוקף לדירה ככותל זה, והיינו שריותא דרב הונא בר חיננא. ורב הונא בריה דרב יהושע גם כן מוסיף והקשה עליו דמחיצה העשויה לנחה, כלומר: להניח שם כלים לפי שעה ושלח לדור שם ממש, לאו מחיצה היא, להיות כמוקף לדירה ולעשות היקף הקרפף כמוקף לדירה מחמתן וכמו שאמרנו. דהא רבא בר אבובא מערב לכולי מחוזא ערסיתא. פירוש: שכונות, ודומה לו בפרק קמא דגיטין (ו, א) אבל מערסיתא לערסיתא לא. ומחוזא היתה עיר גדולה ואי לאו פירא דבי תורא היה מערב לה לכולה ביחד כמו שאמרנו עליה לקמן בפרק כיצד מעברין (ס, א), אבל משום פירא דבי תורא שהיה שם לא היה יכול לערב את כולה אלף שכונות שכונות. ופירא דבי תורא. היא חפירות שהיו עושין באמצע המבואות להניח שם סופלי ועלה להאכיל את השוורים כי עיר מקנה היתה, ופירא כמו פירא דבי סופלי שאמרו בפרק קמא דבבא בתרא (יא, א), והיתה עמוקה עשרה ורחבה וארוכה הרבה באמצע המבוי לאורך המבוי והיתה יתירה על בית סאתים. ומפני שהיתה הפירא חולקה בין שכונה לשכונה באורך וכן באורך שביל העיר והיא היתה יתירה על בית סאתים ואין ראוי לטלטל בה אלף בארבע אמות לא היה יכול לערב בין שכונה לשכונה אלף כל שכונה ושכונה בפני עצמה, בתים אלו עם אותם הקרובים לפנייהם או הסמוכות מאחריהן, והיו מערבין דרך חלונות שביניהן כמו שציינו למעלה או שיש פתחים ביניהן. פירא דתורי. אף ע"פ שהיא עמוקה עשרה ודפנות החפירה גבוהין עשוין להניח שם העצה והמאכל לשוורים, אין המחילות הללו נמנין משום מחילות דירה והכי נמי מחילות האבורנקא כיון שאין אדם דר בהן ממש אלף שעשוין לנחת שם קצת ולהניח טליתותיהן ובגדיהן אינן מחילות דירה, והלכך תיקון מחיצה לשם דירה כריך כמו שהיה עושה רב חיינא מתחילה. ולפיכך היה קורא עליהן ריש גלותא חכמים המה להרע, כלומר: חכמים המה עבשין להרע ולהקשות לרבא ולומר שאסור בלא היקף, ולהיטיב לא ידעו, אמש כשסתר רבא מחילות הקנים לומר לו שהיא לריכה הכשר אחר. וא"ת בין לרב פפא בין לרב הונא בריה דרב יהושע מחילות קרפף בית סאתים לעלמא היאך הן מועילות להתיר לטלטל בתוכן והא לנחה וללניעותא בעלמא הן עשויות. י"ל דמחילות הוויין אבל מחילות לדירה לא הוויין. ומחילות חבילות וקנים ואוכפות שאמרו בפרקין קמא (טו, ב) שהן מחילות לשיירא להתיר אפילו בית סאתים, התם נמי לאו משום דליהו מחילות דירה קא אמרינן, אלף מחילות קרפף בקרפף בעלמא, ולפיכך אינו מותר ליחידים אלף בית סאתים בלבד דומיא דקרפף, ואי נמי לשיירא כל כרכן והוא שלח יהא בית סאתים פנוי, והוא הדין בקרפף לעלמא וכמו שכתבנו שם במקומה. מתני': (לפנינו לעיל כג, א) וכן שמעתי אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור לו להכניס ולהוציא אבל להם מותר. פירש רש"י ז"ל: מביתו אסור לו להוציא, ולא אמרינן כיון דבטייל להו ביתו הרי בטל, משום דבביתיהם [הרי] הוא כאורח לעלמא לנבייהו, אבל מביתו חוזר הוא מן הביטול שעשה [ומחזיק] ברשותו הוא ואוסר רשותו עליהן והן עליו, וכדתנן בפרק הדר (להלן סט, א) מי שנתן רשות וכו' והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר. ולפי דברי הרב ז"ל לא אמרו שאסור לו להוציא מביתו אלף עד שלח החזיקו בחצר, אבל אם החזיקו הם בחצר כבר החזיקו ואינו יכול לטלטל, וכדתניא

התם בפרק הדר מי שנתן רשותו והוליא בין בשוגג בין במזיד אוסר דברי ר' מאיר, ור' יהודה אומר במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר, בד"א בשלל החזיקו בני המבוי במבוי אבל החזיקו בני המבוי במבוי בין בשוגג בין במזיד אינו אוסר וכיון שכן קשה היאך שנה סתם ביתו אוסר לו להכניס ולהוליא, דמשמע לכולי שבת ואפילו לאחר שהחזיקו הס. ואולי מפני שלא בא בכאן אלא ללמד על עיקר דין זה לבד שהמבטל רשות חזירו רשות ביתו בטל ולפיכך להם מותר להכניס ולהוליא אפי' מביתו, לפיכך לא חשך לומר כאן באיסור הולאתו שלו מביתו אם קודם שהחזיקו או אפילו לאחר שהחזיקו שאין זה עיקר הדין. והראב"ד ז"ל הפליא לעשות ואמר דאפילו לר' אליעזר דסבירא ליה אף רשות ביתו בטל לא לגמרי בטל רשות ביתו לגביהן ושיהא הוא אורח אלכס אלא עדיין הוא משייר דירתו שם, וכיון שכן הוא אוסר להכניס ולהוליא מביתו לחצר משום דהוא ליה כמווליא מרשותו לרשות חזירו, אבל להם מותר, שאע"פ שהוא שותף עמהן בבית אין לנו עושין הבית כרשות משותפת אלא כרשות מיוחדת לכל אחד ואחד מן הדריס שם, והרי לנו מוליאין מרשות המיוחדת להן לחצר המיוחדת להן ג"כ. ואינו דומה לחצר משותפת שאסור להכניס ולהוליא ממנה לבית המיוחד ממנה לכל אחד ואחד מהן, דחצר אינה כמיוחדת לכל אחד ואחד מן השותפין, דאין האחד משתמש בחצר כנגד פתחו של חזירו אלא זה משתמש בלד פתחו וזה כנגד פתחו, ולפיכך אין כל החצר כמיוחדת להם. אבל בית הרי זה כמיוחד לכל אחד ואחד, לפי שכל אחד ואחד משתמש בכל הבית זה כזה. אלו דברי הרב ז"ל, ולריכין עיון וחקירה. ובגמרא נראה דטעמא דרבנן דאמרי שהמבטל רשות חזירו רשות ביתו לא בטל, היינו משום דלא מסלק איניש נפשיה מביתיה והוי אורח. והלכך טעמא דר' אליעזר דפליג עלייהו, היינו מהאי טעמא דאיהו מסלק נפשיה מביתיה, ואע"ג דלכתי דאיר ביה בהדייהו אינו אלא כאורח, והלכך אינו אוסר עליהם מלהוליא (מבית לבית) ואפילו מביתו, אבל כל שיווליא מביתו לחצר לא הוי כאורח ממנו שלא יאסור בהולאתו אלא חוזר הוא במה שסילק עצמו ונעשה בעל הבית. אבל אם לא שנעשה אורח לגביהן אף הן היו אסורין להכניס ולהוליא מביתו כדברי רש"י ז"ל. הדרן עלך פרק עושין פסין (הש"א)

שלפינהו אזל רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע נקטינהו מבתריה למחר איתביה רבינא לרבא עיר חדשה מודדין לה מישיבתה וישנה מחומתה איזו היא חדשה ואיזו היא ישנה חדשה שהוקפה ולבסוף ישבה ישנה ולבסוף הוקפה והאי נמי כהוקפה ולבסוף ישבה דמי א"ל רב פפא לרבא והאמר רב אסי מחיצות אדרכלין לא שמה מחיצה אלמא כיון דלצניעותא עבידא לה לא הויא מחיצה ה"נ כיון דלצניעותא עבידא לא הויא מחיצה ואמר רב הונא בריה דרב יהושע לרבא והאמר רב הונא מחיצה העשויה לנחת לא שמה מחיצה דהא רבה בר אבון מערב לה לכולה מחוזה ערסייתא ערסייתא משום פירא דבי תורי והא פירא דבי תורי כמחיצה העשויה לנחת דמיא קרי עלייהו ריש גלותא [\[ירמיה ד-כב\]](#) חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו: א"ר אלעאי שמעתי מר"א ואפי' בית כור: מתניתין דלא כחנניה דתניא חנניה אומר ואפילו היא ארבעים סאה כאסטרטיא של מלך א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר [\[מלכים ב כד-ד\]](#) ויהי ישעיהו לא יצא (אל) חצר התיכונה כתיב העיר וקרין חצר מכאן לאיסטרטיא של מלך שהיו כעירות בינוניות במאי קמיפלגי מר סבר עירות בינוניות הויין בית כור ומ"ס מ' סאה הויין וישעיהו מאי בעי התם אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מלמד שחלה חזקיה והלך ישעיהו והושיב ישיבה על פתחו מכאן לת"ח שחלה שמושיבין ישיבה על פתחו ולא מילתא היא דילמא אתי לאיגרוויי ביה שטן: וכן שמעתי הימנו

אנשי חצר ששכח אחד ולא עירב ביתו אסור: והתנן ביתו אסור להוציא ולהכניס לו ולהן אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת לא קשיא

רש"י שלפינהו. ללא ס"ל הא תקנתא: נקטינהו מבתריה. שלא יחזור רב הונא ויתקנס: איתביה. לסיועיה דשפיר עבד: עיר חדשה מודדין לה מישיבתה. אם מוקפת חומה ואינה מיושבת כולה כשבא למדוד תחומיה לא ימדוד לה מן החומה אלא מן הבתים דחומתה לאו חומה היא לשויה כולה כד' אמות האיל וישיבתה חדשה שקדמה חומתה לשיבתה אבל ישנה שישובה ישנה וקדם לחומתה מודדין לה מחומתה: והאי נמי. האי פרדס הרי הוקף ימים רבים והך השומירה נעשה עכשיו והיקף הפרדס לא אדעתא דהך דירה הוה דמי כי הוקף ולבסוף ישב: א"ל רב פפא לרבא. לסיועיה: אדרכלין. בנאים שעושים מחילה לכל סביבותיהם כשבונים בחמה: כיון דלכניעותא היא. ולמחר סתרי לה לאו כלום היא והא נמי לכניעותא דיום ולילה בעלמא היא דעבידא ולא דירה היא: לנחת שלא לדור שם אלא להשתמר מה שיניחו שם: ערסייתא. שכונות שכונות לבד ובכל שכונה היו מבואות הרבה ולא התיר את העיר כולה ביחד ואע"פ שהיתה עיר קטנה שאין נכנסין בה ששים ריבוא והנן לקמן (דף נט.) עיר של יחיד מערבין את כולה והיינו של יחיד שאינה דומה לדגלי מדבר של ששים ריבוא: משום פירא דבי תורי. שוחה עמוקה היתה בין שכונה לשכונה ושם היו מניחין גרעיני תמרים לאכול השורים והעיר אין לה חומה ומבואות של (בין) ובתין השכונות מפולשים ועשו מחילות לראשי המבואות לכל ד' שחוץ לעיר להשתמר הגרעינין ולא חשיב ליה מחילה לכרף את המבואות ולעשות העיר אחת ואע"פ שמחילה של קיימא היתה: פירא. שוחה כמו פירא דכוורי במס' תענית (דף כד.) והך מחילה דרב הונא כעשויה לנחת דמיא שאינה נעשית לדירה תמיד לכאן ולכאן: להרע. לאסור ובתשובת הגאונים מלאתיה בלשון אחר וישר בעיני מאד הוא בוסתנא קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה הוה ואבוורנקא כמין אכסדרה או קובה שבונים המלכים בתוך פרדס שלהן ועומד באמצע פרדס ולא הולך ריש גלותא אלא לטלטל מפתח בוסתנא שהיה אכל הבית עד האבוורנקא ועבד רב הונא בר חיננא כמין שזיל מן הפתח עד האבוורנקא גדר מכאן וגדר מכאן בקנה קנה פחות מג' להפסיק בין הדרך לבוסתנא ויטלטל באותו שזיל ורבא כי שלפינהו לא לאסור אלא להקל עליו דס"ל דשרי לטלטולי בכולה בוסתנא דכיון דבנה ליה אבוורנקא בבוסתנא שויה לכולה בוסתנא חצר לאבוורנקא והוי מוקף לדירה ואתו תלמידי דרבא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע נקטינהו ללא ליהדר רב הונא בר חיננא וליתקנינהו וההיא שעתא לא אדכור להו דלאו שפיר עבד דשלפינהו ולמחר אדכור ואותבה כדאמר למחר איתביה רבינא לרבא עיר חדשה כו' והאי בוסתנא נמי כהוקף ולבסוף ישב דמי שקודם נטיעתו מקיפין אותו ולאחר שגדל האילן עשו האבוורנקא סביב הלכך שפיר עבד רב הונא בר חיננא ורב פפא אותביה ממחילת אדרכלין דהא מחילה לאבוורנקא נמי לכניעות עבידא וכן לנחת להשתמש להניח בה טליתותיהן ולבושיהן שפושטים שם ושאר כלי השמיש קרי עלייהו על רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שלא נזכרו אתמול וסתרו תיקונו של רב הונא בר חיננא ועכשיו נעשו חכמים לאסור עליו ולהיטיב לא ידעו אתמול וכן עיקר: כאיסרטיא של מלכים. רחבה שאחורי פלטין ושם היו מטיילים תמיד אלמא איכא דירה בהכי: ושניהן. ר' אלעאי וחנניה: התיכונה. אחרי פלטין של חזקיה דאי חצר שלפני בתים הואי החילונה הוה קרי לה ואע"ג דגדולה היא כעיר קרי לה חצר ולא הוקפה לדירה: מאי בעי ההם. ברחבה שאחורי פלטין שאינה לדרך יליאה: להושיב ישיבה. של תלמידים לעסוק בתורה על פתחו שלא יהא רשות למלאך המות ליכנס שם: שטן. מלאך המות דכי חזי (דמינא) בהדי הדדי מיגרי בהו): אנשי חצר שכח אחד מהן כו'. ודאי מתני' בשביטל להן רשות שהיה לו בחצר מיירי דאי לא בטיב אף בחצר אסורים לטלטל מבתיהן שהבתים לכל אחד ואחד הן והחצר רשות כולן וחלקו אסור עליהן ואשמעינן ר' אלעאי דהמבטל רשות חלירו רשות ביתו נמי ביטל ונעשה אורח אלכך לפיכך אף ביתו

מותר להן אב"ל הוא אסור להכניס ולהוציא מביתו לחצר ואף על פי שהוא מותר להכניס ולהוציא מפתח בתיהן לחצר כדחנן בפרק הדר (דף סט:): ושלחן מותר לו ולהן כשאר כל אדם הנכנס לחצר חצירו ומותר לו להוציא מפתח חצירו לחצר. דהא רשותא דחד הוא והכא נמי כיון (דבטל הוא דירתו) מביתו (מיהא) אסור הוא להוציא ולא אמרינן כיון דביטל להו רשות ביתו הוי ביתו כביתיה דבשכמא מביתיה אס הוא מכניס ומוציא איכא למימר כאינש בעלמא הוא אכל מביתו חוזר ומחזיק ברשותו הוא ואוסר עליהם והס עליו כדחנן בפרק הדר מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר: והא תנן. לקמן בפרק הדר ביתו אסור להכניס ולהוציא לו ולהן ואמרינן התם ביתו הוא לאסור להם הא חצירו פריא להוציא מביתיהן לחצר פרשותו פולט בה ה"ד אי ללא ביטל חצירו אמאי פריא ואוקימנא בשביטל רשות חצירו ולא ביטל רשות ביתו וקסבר המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל לפיכך חצר כולה פלגן היא וביתו מיוחדת לאסור להן להוציא מרשותו לרשותו: (ה"י)

תוספות מערב לכולה מחוזה ערסייתא. פי' רש"י לא התיר לערב כולה יחד אע"ג שהיתה עיר קטנה ותנן לקמן עיר של יחיד מערבין את כולה וקשיא דבפ' כיצד מעברין (לקמן דף ס.) אמרינן דשל רבים הוא דקאמר רבה בר אבוב מערב לכולה מחוזה ערסייתא דכל חד וחד הוי שיוור לחבריה ועיר של יחיד לא בעי שיוור אם לא שהיתה של רבים קודם אלא ודאי של רבים היתה ולעיל (ו:): נמי משמע שהיתה של רבים גבי אבולי דמחוזה דאמר אילמלא דלתותי נעולות בלילה הוי חייב עליה משום רה"ר משמע דהיו שם ס' רבוא מ"מ אי לאו משום פירי דבי תורי היו יכולין לערב כל העיר יחד והווי משיירי נ' דיורין לר' יהודה או שלש חצירות לר' שמעון: דבי תורי. פירש הקונטרס דמחוזה עיר שאין לה חומה ועשו מחיצה בראשי מבואות לכל צד לשמור גרעינין ולא חשיב מחיצה להצטרף המבואות ולעשות כל העיר כאחת לפי שההיקף לא נעשה בעבור העיר אלא לשמור פירא דבי תורי ומשמע שר"ל שהוקף קודם ישוב העיר דאם הוקף אחרי כן אז נעשה גם בעבור העיר והווי מחיצה מעלייתא וקשיא דלישנא משמע שאם נסתלקה משם הפירא דהוי מחיצה מעלייתא ולפי' הקונט' אף אם לא היה הפירא לא היה נותר כיון דהוקף ולבסוף ישב ועוד מה שפי' בקונטרס דמחוזה לית לה חומה לא נהירא דאמר לעיל אבולא דמחוזה אילמלא דלתותיה נעולות בלילה ונראה דמוקפת חומה היתה אחר שנתיישרה והיו יכולין לערב יחד אי לאו פירא דבי תורי שהיתה בין ערסא לערסא לאורך המבוי והיתה יתירה מבית סאתים ועמוקה י' ולא היו יכולים לערב מערסא לערסא לפי שלא היו יכולין לטלטל מזה לזה דהפירא הוי קרפף יותר מבית סאתים ולא דמי לכריא דפירי דלעיל דראוין למאכל אדם ואע"ג דיש להו מחיצות אינם מועילים כלום דמחיצות העשויות לנחת הם ורש"י פי' בכיצד מעברין (לקמן דף ס.) משום פירא שמפסיק ואין יכולין להלך משכונה לשכונה והוי כחריץ שבין ב' חצירות דאמרינן לקמן (דף עח:): שמערבין שתיים ואין מערבין אחת והכא [לא משמע בפירא אלא] משום דהויא מחיצה עשויה לנחת: והתנן ביתו אסור לו ולהם. וליכא למימר דמתניתין דמבטל בהדיא רשות ביתו דאם כן מאי לא מצאתי לי חבר אי נמי משמע ליה דמתניתין איירי אפילו בסתם: (תוספות)

הא ר"א והא רבנן כשתימצי לומר לדברי ר' אליעזר המבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל לרבנן המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל פשיטא אמר. רחבה אנא ורב הונא בר חנינא תרגימנא לא נצרכא אלא לחמשה ששוין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב לדברי ר"א כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל לכל אחד וא' לרבנן כשהוא מבטל רשותו צריך לבטל לכל אחד ואחד כמאן

אזלא הא דתניא חמשה ששרוין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד כמאן כר"א רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי כמאן אזלא הא דתניא ה' ששרוים בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוא מבטל רשותו אינו צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד כמאן אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת כמאן כר"א א"ל רב פפא לאביי לר"א אי אמר לא מבטילנא ולרבנן אי אמר מבטילנא מאי טעמא דר"א משום דקסבר המבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל והאי אמר אנא לא מבטילנא או דילמא טעמא דר"א משום דבית בלא חצר לא עבידי אינשי דדיירי וכי קאמר לא מבטילנא לאו כל כמיניה אע"ג דאמר דיירנא לאו כלום קאמר ולרבנן אי אמר מבטילנא מאי טעמא דרבנן משום דקסברי המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל והאי אמר מבטילנא או דלמא טעמא דרבנן משום דלא עביד איניש דמסלק נפשיה לגמרי מבית וחצר והוי כי אורח לגבייהו והאי כי אמר מבטילנא לאו כל כמיניה (קאמר) א"ל בין לרבנן בין לר"א כיון דגלי דעתיה גלי: וכן שמעתי ממנו שיוצאים בערקבלין בפסח: מאי ערקבלין אמר ריש לקיש אצוותא חרוזיאתא:

רש"י מתני' ר"א. כדאמר רבי אלעאי שמעתי מר"א: רשות ביתו ביטל. ואע"ג דלא פריש בהדיא רשות ביתו דהא ודאי מתני' בדללא פירש דאי פירש לא מצי למימר ר' אלעאי בקשתי לי חצר ולא מלאתי דהא כ"ע מודו דשכי: פשיטא. דבהכי פליגי ולמה ליה לרב ששת לומר כשתימאי לומר: אמר רחבה אנא ורב הונא בר חיננא תרגימנא. להאי כשתימאי לומר דרב ששת למאי איצטריך: ה"ג לא נכרכה ללא לחמשה ששרוין בחצר כו'. דאשמעינן רב ששת לשום לב להבין טעם מחלוקתן וללמוד הימנו דבר אחר דלר' אליעזר מבטל בעין יפה מבטל ולא אמרינן חצר דגלי גלי בית דלא גלי לא גלי וניכף מינה דהיכא דבטייל לחד מינייהו בטייל לכולהו ולא אמרינן למאן דגלי גלי למאן דלא גלי לא גלי ולרבנן כריך לבטל לכל אחד ואחד כי היכי דלגבי בית סבירא להו דמאי דלא פריש לא בטייל הכא נמי למאן דלא פריש לא בטייל וכולן אסורין דאע"ג דהאי דבטייל ליה עירב עם חצירו כי עירב מאתמו לא דעתא דההיא חולקא לא עירב דההיא שעתא לאו ידיה הוא ודכוותיה תניא בהדר (לקמן דף ע:): אחד מן השוק שמת והיה לו בית בחצר והניח רשותו לאחד מבני החצר מבטל יום דהיינו קודם שעירבו דכי עירב אדעתא דההיא חולקא נמי עירב אינו אוסר משחשיכה הרי זה אוסר: רב כהנא מתני הכי. להאי כשתימאי לומר דרב ששת אמתניתין ורחבה ורב הונא הוא דתרגמוה לאגמורין מינה אחמשה שעירבו בחצר כו' הוא דאתא: ורב טביומי מתני. דרב ששת בהדיא אמרה עלה: כר' אליעזר. דאמר מבטל בעין יפה מבטל: לרבי אליעזר. דאמר מסתמא ביטל רשות ביתו: אם אמר בהדיא לא בטיילנא רשות ביתו מי הוי ביתו מותר להו או לא: ולרבנן. דאמרי מסתמא לא ביטל רשות ביתו אמר בהדיא מבטילנא לכו אף רשות ביתו מבטיל אי לא: ביתא בלא חצר. כיון דאסר עצמו בחצרו שביטל להם: לאו כל כמיניה. דכיון דלית ליה חצר דירת בית לא כלום היא לדידיה: והאי כי אמר מבטילנא. בטלה דעתו אלל כל אדם ולא ביטל ללא חצר: אלוותא חרוזיאתא. סיב עבה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה בו כלובי גפנים. חרוזיאתא תכופות הרבה יחד כמחרוזות וטעם מרור בו: (ה"ט)

תוספות ולא מצאתי לי חבר. היינו דוקא בתלמידי דתניא בכל שעה (פסחים דף לט.). עד שבאתי אצל ר"א בן יעקב והודה לדברי אי נמי לא מצא חבר ששמע מר"א קאמר: אצוותא חרוזיאתא. פירש בקונטרס סיב עבה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה כלובי גפנים ואין נראה לר"י דבפ' כל שעה (פסחים דף לט.). אמרי' מה מצא מין זרעים אף מרור מין זרעים והתם אמרינן דחרחבינא אצוותא דדיקלא ואפשר דהן ב' מינין ושניהן נכרכין סביב הדקל: (תוספות)

רש"י מתני': ככל מערבין ומשחפין. פירוש: ככל דבר שהוא נאכל כמות שהוא עכשיו ושדרכן של רוב בני אדם לאכלס ושיהא מאכל גמור הראוי לקבל עכשיו טומאת אוכלין בלא שום תיקון אחר, אבל דבר שאינו נאכל כמות שהוא

עכשיו עד שיתבשל אע"פ שהוא מידי דמיכל אין מערבין בו, וכדאמרין בגמרא (לקמן כה, ז) גבי כפניות דאין מערבין בהם ואקשינן עלה מדתניא כפניות נקחות בכסף מעשר ומיטמאות טומאת אוכלין, ופרקינן טומאת אוכלין שאני הואיל ויכול לתקנם על ידי האור, כלומר: אבל לענין עירוב אין מערבין הואיל ואינו ראוי עכשיו לאכילה ואי אפשר לו לתקנם על ידי האור בשבת ואנן סעודה הראויה בעינן, ואמרין נמי בגמרא (לקמן כה, ח) דתבלין נמי אין מערבין בהן הואיל ואינן נאכלין בפני עצמן וכן חפין ושעורין הואיל ואינן נאכלין כמות שהן וכן עלי בכלים הואיל ואין ראויין עד שיתבשלו (שם). ודבר שאינו נאכל לרוב העולם ג"כ לא, דאף זה אינו ראוי לאכילה, וכדאמרין בחז"ל כדאיתא בגמרא (לקמן כה, ח). וכן נמי אף דבר שנאכל כמות שהוא ודרך רוב העולם לאכלו, אם אינו מאכל ממש הראוי לקבל טומאת אוכלין עכשיו בלא שום תיקון אחר, אין מערבין בו דהיינו קורא (כה, ז), דאע"ג דהוא נאכל כמות שהוא ונקח בכסף מעשר, ואילו טיגנו מקבל טומאת אוכלין, אפילו הכי כיון שאינו אוכל גמור לקבל טומאת כמות שהוא אין מערבין. ודוקא נמי דראוי לסמוך עליו מחמת סעודה או מחמת לפתו, אבל בשאינו ראוי לסמוך עליו לא מחמת סעודה ולא מחמת לפתו לא, והיינו טעמא דמים ומלח וכמהין ופטירות. ירושלמי (ה"א): אע"ג דאמר רבי מאיר בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח ובלבד דבר שהוא נאכל חי כמות שהוא, הלוף והקולקס על דעתיהו דרבנן אין מערבין בהם. ועוד שם: ר' יצחק עטושיא אמר קומי ר' זעירא בשם דבית ר' ינאי אפונין חיין מערבין בהן, למי נלכרה לר' מאיר שלא תאמר הואיל והן מסריחין את הפה אין מערבין. בכל מערבין. פירוש: עירובי תחומין, אבל עירובי חצירות שבת דוקא כדאיתא לקמן בפרק הדר (עא, ז), ואלא כדברי רש"י ז"ל שפירש עירובי חצירות. (רש"י)

פרק שלישי - בכל מערבין

מתני' בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח והכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומן המלח הנודר מן המזון מותר (במלח ובמים) מערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה סומכוס אומר בחולין ולכהן בבית הפרס ר' יהודה אומר אפי' בין הקברות

רש"י מתני' בכל מערבין עירובי חצירות ותחומין: ומשתתפין. במבוי: חוץ מן המים ומן המלח. דלאו מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דעתו ודירתו במקום מזונותיו הוא וכיון שנתנו כל בני החצר כדי מזון בבית אחד נעשה כאילו כולן דרים בתוכו ונמלאו כולן רשות אחת וכו' וכן בעירובי תחומין נעשה כמי ששכב שם ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך דבר מזון בעינן: בכסף מעשר. בתוך ירושלים כשהוא מוליאו [לצורך מאכלו] כדכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך: חוץ מן המים ומלח. בגמרא מפרש טעמא דלאו פרי מפרי הוא: מערבין לנזיר. עירובי תחומין: בין. ואף על גב דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא גבי אחריני שרו ליה רבנן: ולישראל בתרומה. דהא חזיא לכהן: סומכוס אומר בחולין. אבל לא בתרומה דמידי דחזי ליה בעינן ובגמרא מפרש מאי טעמא לא פליג סומכוס איין לנזיר: ולכהן בבית הפרס. סתמא היא ולא סומכוס קאמר לה מניחין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן דמאי למיזל ולמישקליה ומיכליה התם דאי לא מאי אזיל התם היכי קני שביחה בההוא דוכתא למהוי כאילו שבת שם בבית הפרס שפיר דמי דספיקא דרבנן הוא ומותר ליכנס ע"י נפוח: (רש"י)

תוספות מתני' בכל מערבין. פי' בקונט' עירובי חצירות ותחומין ואין נראה דבעירובי חצירות בעינן פת לכולי עלמא בפרק הדר (לקמן דף עא:) וכל האי פירקא מוכח דאיירי בתחומין: ולכהן בבית הפרס. וא"ת בפסחים

(דף צב.) אמר אונן ומצורע ובית הפרס בעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פירוש לא העמידו דבריהם לטמאותו משום דאיכא כרת אם לא יעשה פסח והכא משמע דאפי' בשביל עירוב לא העמידו דבריהם והתם נמי ע"י בדיקה דרב יהודה איירי דקאמר אבית הפרס כדתנן ושוינ ב"ש וב"ה שבדוקין לאוכלי פסחים ואין בודקין לאוכלי תרומה וקאמר מאי בודקין א"ר יהודה אמר שמואל מנפח אדם בבית הפרס והולך לו ואף ע"ג דמפרש התם בפרק בתרא דאהלות (משנה ד) אהך משנה כיצד הוא בודק מביא עפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקין וממחה אם יש עצם כשעורה טמא ההיא בדיקה מיירי אם כבר עבר ובדיקת דרב יהודה איירי אם רוצה לעבור וה"פ מאי בודקין אם רוצה לעבור וי"ל דהא דקאמרינן התם דלא העמידו דבריהם במקום כרת היינו משום דאיכא נמי כרת לעושי פסח בטומאה ולכך דוקא לעושי פסח לא העמידו דבריהם אע"ג דאיכא כרת כיון דאי לא עביד נמי פסח איכא כרת אבל אין בודקין לאוכלי תרומה אף על גב דליכא כרת לאוכלי תרומה בטומאה כיון דאיכא מיתה העמידו דבריהם והכי אמרינן בחומר בקדש (חגיגה דף כה:): לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פי' אפי' במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה פי' אף על גב דליכא כרת אלא מיתה כדפרישית אבל הכא דטומאת כהן ליכא כרת אלא לאו לא העמידו דבריהם במקום מצוה דאפי' אם מערבין לדבר הרשות אורחא דמלתא הוא לערב לדבר מצוה כדאמר בפ' כיצד משתתפין (לקמן דף פב.) ובמצוה רבה אפי' בלא ניפוח התיירו כגון ללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולערער עמהם כדי להציל מידם כדאמר במס' ע"ג (דף יג.) ובפרק מי שהוציא אוהו (לקמן דף מ'). דמדלא מייתי התם הא דרב יהודה משמע דבלא ניפוח איירי ולכך נקט נמי הנך מצות ולא נקט אחריני וכן מצינו דמשום כבוד הבריות התיירו לטמא בטומאה דרבנן במי שמתו (ברכות דף יט:): גבי מדלגין היינו ע"ג ארונות: (תוספות)

א

-

כז

דף

מפני שיכול לחוץ ולילך ולאכול: **גמ'** א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ מדקאמר אפי' במקום שנאמר בו חוץ מכלל דלאו הכא קאי היכא קאי התם קאי כל מצות עשה שהזמן גרמא אנשים חייבין ונשים פטורות ושלא הזמן גרמא אחד נשים ואחד אנשים חייבין וכללא הוא דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הרי מצוה שמחה והקהל דמצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות הרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דמצות עשה שלא הזמן גרמא נשים פטורות אלא אמר רבי יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר אביי ואיתימא רבי ירמיה אף אנן נמי תנינא עוד כלל אחר אמרו כל שנישא על גבי הזב טמא וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאדם ותו ליכא והא איכא מרכב האי מרכב היכי דמי אי דיתיב עליה היינו מושב אנן הכי קאמרינן הא איכא גבא דאוכפא דתניא האוכף טמא מושב והתפוס טמא מרכב אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר רבינא ואיתימא רב נחמן אף אנן נמי תנינא בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים והמלח ותו ליכא והא איכא כמיהין ופטירות אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בו חוץ: הכל ניקח בכסף מעשר כו': ר' אליעזר ור' יוסי בר חנינא חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר חד מתני אעירוב ל"ש אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין מערבין אבל במים ומלח מערבין וחד מתני אמעשר לא שנו אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין ניקחין אבל מים ומלח ניקחין בכסף מעשר מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב ומאן דמתני אעירוב אבל אמעשר לא מ"ט פירא בעינן כי אתא רבי יצחק מתני אמעשר מיתבי העיד ר' יהודה בן גדיש לפני ר"א של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר אמר לו שמא לא שמעת אלא

כשקרבי דגים מעורבין בהן ואפילו רבי יהודה בן גדיש לא קאמר אלא בציר דשומנא דפירא היא אבל מים ומלח לא אמר רב יוסף

רש"י לחוץ. לעשות מחילה בינו ובין הקבר שלא יאהיל עליו וכגון בשידה תיבה ומגדל יכנס שם מבעוד יום בעגלות אם ירעה אלמא חזי ליה: גמ' אין למידין מן הכללות. כל היכא דתנן כלל לא אמרינן דוקא הוא דאיכא כלל דלא דק במילתיה ואיכא מילי דליתנהו בהוא כלל כי הנך דאמרינן לקמן: ואפילו במקום שנאמר בו חוץ. מדבר פלוני דאיכא למימר מדאפקיה להאי וודאי דק בכלליה אפילו הכי לא ילפינן מיניה דלמלא שייך ולא אפיק כל מאי דבעי: מדאמרינן. רבי יוחנן אפי' מכלל דכי אמרה למילתיה לאו הכא אמרה דהכא נאמר בו חוץ וממילתיה משמע דאכלל שלא נאמר בו חוץ אמרה ומש"ה אמר אפי' כלומר לא מיבעיא היכא דלא נאמר בו חוץ אלא אפי' במקום שנאמר בו חוץ: ונשים פטורות. דפרק קמא דקידושין (דף לז.). יליף טעמא: מלה. לילה הראשונה חובת עשה היא בערב תאכלו מצות (שמות יב) ושאר כל הימים אם רצה להסתפק בבשר בלא לחם אין חובה עליו לאכול: שמחה. ושמחת אתה וביתך (דברים יד) הרי נשים במשמע ומלה נמי חובה לנשים במס' פסחים (דף מג.) מהיקשא ללא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצוה נשים יאכלו חמץ דכל מצות לא תעשה נשים מזהירות כחנשים בפ"ק דקידושין (דף כט.): הנהל. במועד שנת השמיטה בחג הסוכות המלך עומד על בימה וקורא לפניו מצות משנה תורה כדאיתא בסוטה (דף מא.) וכתוב האנשים והנשים והטף: תלמוד תורה. נשים פטורות דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם: פריה ורביה. דכתיב פרו ורבו ומלאו וכבשוהו איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש (יבמות דף סה:): פדיון. בנו הבכור חובה על האב ולא על האם בקידושין (דף כט.) שמעינן לה מדכתיב תפדה קרי ביה תפדה כל שחייב ליפדות חייב לפדות את בנו ואשה אינה בכלל פדיון עממה דכתיב (שמות יג) בכור בניך תפדה ולא בנותיך אינה נמי במצות פדיון בנה הבכור: כל שנישא על גבי הזב. עליונו של זב דכתיב (ויקרא טו) בכל אשר יהיה תחתיו ואמר דפרק בנות כותים (נדה דף לג.) מאי תחתיו אי נימא תחתיו דזב היינו משכב אלא בכל אשר יהיה הזב תחתיו והיינו עליונו של זב: חוץ מן הראוי למשכב ומושב. אכל שאינו ראוי טהור כדאמר בחומר בקודש (חגיגה דף כג:): יוכל כפה סאה וישב עליה יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר ישב עליו מי שמוחד לשיבה יאכל זה שאינו מיוחד לשיבה שאומרים עמוד ונעשה מלאכתנו: והאדם. דכתיב והנושא אותם אף הזב במשמע אותם: תפוס. לאוכף ארלו"ן וקשת-האוכף (אחד משני החלקים המקבילים המהווים את שלד האוכף) ואינה ככתבי היד כי-אם בלאה, וגם שם רק פעם אחת: בלעז שקשוכב תופס באתו עץ שנקרא ארלו"ן ולהכי מטמא משום מרכב: חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר. האי לא שנו דאמרינן לקמן: מים ומלח. המעורבין מזון הן לטבול בהן פתו: פירא בעינן. דלקמן (עמוד ב') מכלל ופרט: כי אתא ר' יוחנן אפי' לא שנו אמעשר: דשומנא דפירא. אפילו כשאין קרבי דגים מעורבים בו יש שם קלת משמנן עם המים ומלח: אכל מים ומלח. דלמלא ללא ליר הוא לא אמר: (רש"י)

תוספות מפני שיכול לחוץ ולילך ולאכול. אבל אי לאו הכי לא הוי עירוב אע"ג דחזי לישראל משום דהוי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר והיינו טעמא דת"ק דלא הוי עירוב ולא משום דס"ל כסומכוס ומיהו ר' יהודה משמע דסבר כסומכוס מדקאמר ולאכול וכן קאמר בברייתא לקמן (דף לא.) מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה משמע דבעי מידי דחזי ליה: כל שנישא על גבי הזב. אם נפרש דבהיסט איירי שמסיט כולו הוי כל דוקא ובכמה דוכתי קרי להיסט משא אבל אי מיירי בעליונו של זב שאינו מסיט כולו ושמקצתו נגדר בארץ דלאו היסט הוא כדאמר (ת"כ פ' מצורע) איזהו מגע שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו מספקא לר"י אי שייך בכל דבר או לא דעליונו של זב נפקא לן מבבל אשר יהיה תחתיו הזב אי הוי דומיא דמשכב ומושב שאינו נוהג אלא בדבר הראוי לכך או לא: כל שהזב נישא עליו טהור. אומר רבינו תם דטהור מטומאה חמורה

דאינו מטמא אדם וכלים אבל טמא טומאה קלה כגון לטמא אוכלין ומשקין אף על גב דאינו ראוי למשכב ומושב ומייתי ראייה מפרק דם הנדה (דף נד:): דקאמרינן אי מה היא עושה משכב ומושב כו' אף (מדוה) נמי עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ומשני אמר קרא היא ולא דמה אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי והשתא כיון שמייעט דמה מדין משכב ומושב מאי קאמרינן תו דליטמא באבן מסמא והא אבן מסמא היינו משכב ומושב דמטעם משכב ומושב הוא דמיטמא כדקתני בתורת כהנים אפילו עשרה כלים זה על זה ואפילו על גבי אבן מסמא מניין תלמוד לומר כל המשכב ואבן מסמא מפרש רבינו תם דהיינו אבן גדולה שיש כלים תחתיה ואין מרגישין הכלים בכובד הזב היושב על האבן שבלא הזב האבן כבידה ביותר ומפרש התם רבינו תם דהכי פירושו אי מה היא כו' כלומר דנהי שמייעט דמה מטומאה חמורה אכתי מניין שלא יטמא טומאה קלה אף על גב דממעט ממשכב ומושב צריך למעט מטומאה קלה והיינו משום דאפילו דבר שאינו ראוי למשכב ומושב מטמא טומאה קלה ואין נראה דבהדיא כתיב בתורת כהנים תניא כל אשר ישכב עליו הזב יטמא יכול יטמא דבר שאינו ראוי לשכיבה לא מה היא אינה מטמאה כו' יכול הוא והיא לא יטמאו טומאה חמורה אבל יטמאו טומאה קלה תלמוד לומר משכב אלמא מידי דלא חזי למשכב ומושב טהור לגמרי ונראה לפרש דמה שמרבה בתורת כהנים אבן מסמא מוכל המשכב היינו דוקא לטומאה קלה ושמה בשום מקום ממעט לה מטומאה חמורה אבל מידי דלא חזי למשכב ומושב אפי' טומאה קלה ליכא ולכך אע"ג דמייעט דמה מדין משכב ומושב לענין טומאה חמורה עדיין צריך למעט מדין אבן מסמא שהוא לענין טומאה קלה: אי דיתיב עלה היינו מושב. תימה דבקרא כתיב מרכב ומושב ודינן חלוק זה מזה וי"ל דנהי דקרא מחלק בין ישיבה דרכיבה לישיבה דעלמא מ"מ התנא דקאמר חוץ מן הראוי למשכב ומושב כל עניני ישיבות קאמר ולא נימא. דלא דק בכללי' משום הכי קאמר היינו מושב: אבל במים ומלח מערבין. בסמוך מוקי בשנותן לתוכן שמן וקשה דתיפוק לי משום שמן כדפריך לקמן (עמוד ב') אמעשר והכא לא שייך שינויא דהתם ויש לומר דהכא איצטריך דאף על גב דלא הוי מן השמן מזון שתי סעודות: מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב. וקשה הא איכא כמיהין ופטירות וכפניות ופולין יבישין דאמרינן לקמן

דאין (תוספות)

הש"א גמרא: גירסת ר"ח ז"ל: וליטעמיך מי לא כתיב מרכב וכתיב מושב אלף מרכב גבא דאוכפא. והיא הגירסה הנכונה לאוכף מטמא מושב והתפוס שלו מטמא מרכב זהו לשון ר"ח ז"ל. ופירש הוא ז"ל דהתפוס שלו הוה לכו הוה לכו האוכף שכלפניו ולאחריו שחדם תופס בהן בשעה שעולה לרכיבה. והראב"ד ז"ל גרים: (והשפיטן) ווהשפיטן, וכספרא (תו"כ מלרע) גרסינן (שפיטן) וטפיטון של סוס טמא מרכב מפני שיושב עליו כקומפיא. וכתיב הוא ז"ל: נראה לי שהוא מלשון אשר הליף (דברים יא, ד) דמתרגמינן דאטיף, ולשון משנה (אבות פ"ב, מ"ז) על דאטפת אטפוד, והן כלדיו של אוכף שפירשנו, ועל סם שיושב עליהם מעט כחדם שלף על המים, וזהו שאמר ר' יוסי (בתו"כ סם) מפני שיושב עליו כקומפא, מלשון (חגיגה טז, ב) אקפיין ידיכו, ויכף הברזל (מלכים-ב א, ו) ומתרגמינן וקפא, עד כאן. והא איכא כמהין ופטירות. אעפ"י שהם נאכלים כמות שהן, אינו ראויין לעירוב, שהרי אין אדם סומך עליהם לא מחמת סעודה ולא מחמת לפתו, ולא חשיבי אוכלא לבני אינשי, ומאן דאכיל ליה בתורת לפתו בטלה דעתו אלל כל אדם. (הש"א)

ב

-

כז

דף

לא נצרכה אלא שנתן לתוכן שמן אמר ליה אביי ותיפוק ליה משום שמן לא צריכא שנתן דמי מים ומלח בהבלעה ובהבלעה מי שרי אין והתניא בן בג בג אומר **[דברים יד-כו]** בבקר מלמד שלוקחין בקר על גב עורו ובצאן מלמד שלוקחין צאן על גב גיזתה וביין מלמד שלוקחין יין על גב קנקנו ובשכר מלמד שלוקחין תמד משהחמיץ א"ר יוחנן מאן דמתרגם לי בבקר אליבא דבן בג בג מובילנא מאניה

וגדילין מן הקרקע: ולד ולדות הארץ. שנבראו מן הארץ במעשה בראשית: דגים. גידולי קרקע נינהו קסבר שהדגים ניזונים מן הקרקע: (ה"ט)

תוספות מערבין בהן אף על גב דמסתמא נקנין בכסף מעשר דפרי מפרי הן וגידולי קרקע ויש לומר הא דאין מערבין בהן היינו משום דלא חזו אלא ע"י תיקון וגבי עירוב צריך שיהו ראויין לאכילה בשעה שהעירוב חל אבל לטמא טומאת אוכל או ליקח בכסף מעשר שפיר דמי כיון דחזו על ידי תיקון אבל דבר שאין צריך תיקון אם ניקח בכסף מעשר כל שכן דמערבין בו וכן משני לקמן אכפניות דלענין טומאת אוכל שאני דראוי למתקן על ידי האור ומתני' דמעילה דקתני ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין דמשמע דהא בהא תליא כדאמר לקמן היינו בדבר שאין צריך תיקון ורבא דאמר וכי מערבין בתפוחים לחדודי הוא מדרבנן עבד דהא אטו מי לא הוה ידע דניקח בכסף מעשר דהוי פירי מפירי וגדולי קרקע דאין לומר דמייירי בתפוחים של יער דצריך למתקן דאם כן לא מיייתי שפיר ממתני' דמעילה: הוה אמינא מאי שכו דבילה קעילית. כל הני דרשות מיתורא דבית'ן דריש דפרטי צריכי לפרט וכלל דממה נפשך צריכי תרי מינייהו כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף יז). גבי הענקה דאי כתיב צאן הוה אמינא גידולי קרקע לא ואי כתיב גורן הוה אמינא בעלי חיים לא ושאר פרטי נמי שמא צריכי לשום דרשה ועוד דבשבעות פ"ג (דף כג). ובפרק בתרא דיומא (דף עו). פריך ואימא דבילה קעילית ומשני גמר שכר שכר מנזיר והכא נפקא לן מדמרבין יין אגב קנקן אלא התם אצטרך שכר דלא נימא שכר גופיה דבילה קעילית היא והכא אבי'ת דבשכר קאי וקשה דהיכי קאמר הכא דה"א דבי'ת דבשכר לדבילה קעילית אתא הא מכלל ופרט נפקא דהווי פירי מפירי ועוד הקשה מה"ר שמואל דהיכי בעי למימר התם דשכר גופיה לדבילה קעילית והאמר הכא דאי לאו יתור דיין אגב קנקן ה"א דבי'ת דבשכר לדבילה קעילית ויש לומר דשכר גופיה בעי למימר לדבילה קעילית בעינן והכא בדבילה מעורבת עם המים שכך רגילים לתקנם וחשיב טפי מתמד ואם תאמר אמאי לא מוכח התם דשתיה בכלל אכילה מדמרבין תמד ואמר רחמנא ואכלת וליכא למימר ע"י אנגורן כדאמרין התם דמידי דמשכר בעינן הואיל ואתי מריבויה דבשכר וי"ל דואכלת לא קאי אבית'ן אלא אגופיה דקרא דהא עור וגיזה וקנקן לאו בני אכילה נינהו: הוה אמינא צאן על גב עורו אין. ואם תאמר והא נפקא לן מין אגב קנקן דעור נמי חשיב שומר כדאמר' בהעור והרוטב (חולין דף קיח). וי"ל דעור לא הוי כל כך שומר לבשר דמשוהפשט לא הוי שומר אבל יין אי אפשר בלא קנקן: (תוספות)

ה"ט לא כריכא שנתן דמי מים ומלח בהבלעה. וא"ת תינח מעשר דשייך ביה הבלעה, אבל בעירוב היכי שייך ביה הבלעה, על כן יש מי שכתב דמאי דבעינן הכא הבלעה דווקא לענין מעשר איחמר, אבל לעירוב אפילו בלא הבלעה במים ומלח מעורבין זה בזה מערבין להרי הן ראויין לטבול בהם את הפת. ולזה הקשה מורי שיחיה מהא דאמרין חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר, לכאורה משמע דבחד גוונא מייירי, וכיון דע"כ אוקימנא למאן דמתני אמעשר בשנתן לתוכן שמן הכי נמי ודאי מייירי למאן דמתני לה אעירוב. על כן כתב הוא שיחיה לעירוב נמי מייירי בהבלעה, ושייך ביה הבלעה דהא אמרינן לקמן (כט, א) דשיעור עירוב בשמן כדי רביעית או כדי שמינית למ"ד, ומייירי שלא נתן שמן כשיעור אלף בצירוף מים ומלח יש בו כדי שיעור. ובהדיא מוכח בירושלמי דמעשר ועירוב חד דינא אית להו, דגרסין (פ"ג ה"א) אמר ר' אליעזר עשאן מי מלח מערבין בהו, ר' אחא בשם מילאשה והוא שנתן לתוכן שמן, ר' יוסי בעי מעתה לא יחלל אלף לפי חשבון שמן שבהם עכ"ל הירושלמי. ושמעין מינה דעירוב ומעשר חד דינא אית להו גבי הא ותרוייהו בשנתן לתוכן שמן, וכן פירשו בתוספות. אבל שכו לקיוהא בעלמא אימא לא. כתב רבנו נ"ר: דהוה אמינא קיוהא בעלמא קאמר, אבל לקושטא דמילתא שכו לא קיוהא בעלמא הוא דעיקר פירא הוא. ותדע לך דהא לכולי עלמא שכו ניקח בכסף מעשר וכדאמרין הכא ואי לאו דפירא לא היה ניקח בכסף מעשר. ועוד דשכו דכתב רחמנא ודאי היינו שכר ממש ולא דבילה קעילית, ותדע לך דהא בהדיא אמרינן בפרק בתרא דיומא (עו, א) וכן בפ"ג דשבעות (כג, א) דלא משתעי קרא דבבילה קעילית דגמרינן שכר שכר מנזיר ומה להלן יין אף כאן יין. ומאי דאמרין הכא אי כתב רחמנא שכר הוה אמינא דבילה קעילית, לאו למימרא דבילה קעילית ולא שכר ממש אלף מדרשא דבי'ת קאמרין, כלומר: הוה אמינא דבי'ת דבשכו לא מרבה מיא (דביה) למיהוי ניקח בהבלעה, אלף מחלל עליו לפי חשבון יין שבו, ובי'ת אחי לרבווי דבילה קעילית. ולקושטא דמילתא ודאי שכר ניקח בכסף (ודאי) ומעשר] בהבלעה משום דפירא הוא כדאמרין, ואף על גב דפוסל את המקוה בשלושת לוגין כדאיתא לקמן (כט, ב) היינו משום דרובו מים וכל שעיקרו מים פוסל את המקוה. ואינו דומה ליין מזוג דאמרין במסכת מכות (ג, ב) אינו פוסל את המקוה אפילו בשיש בו

א

-

כח

דף

אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש צירעה לוקה שש ואם איתא פוטיתא נמי לילקי משום השרץ השורץ על הארץ אלא אמר רבינא עופות איכא בינייהו למאן דאמר פרי מפרי וגידולי קרקע הני נמי גידולי קרקע נינהו למאן דאמר ולד ולדות הארץ הני עופות מן הרקק נבראו מאן דמרבי עופות מאי טעמיה ומאן דממעט עופות מאי טעמיה מאן דמרבי עופות קסבר כללא בתרא דוקא פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי ואהני כללא קמא למעוטי כל דלא דמי ליה משני צדדין ומאן דממעט עופות קסבר כללא קמא דווקא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט הני אין מידי אחרינא לא ואהני כללא בתרא לרבווי כל דדמי ליה משלשה צדדין: א"ר יהודה משמיה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב מערבין בפעופעין ובחלגלוגות ובגודגדניות אבל לא בחזיז ולא בכפניות ובגודגדניות מי מערבין והתניא גודגדניות מרובי בנים יאכלו חשוכי בנים לא יאכלו ואם הוקשו לזרע אף מרובי בנים לא יאכלו תרגמא אשלא הוקשו לזרע ומרובי בנים ואיבעית אימא לעולם לחשוכי בנים דהא חזו למרובי בנים מי לא תנן מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אלמא אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי הכא נמי אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי ואיבעית אימא כי קאמר רב בהנדקוקי מדאי ובחזיז לא והאמר רב יהודה א"ר כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה לא קשיא הא מקמי דאתא רב לבבל הא לבתר דאתא רב לבבל ובבל הוא רובא דעלמא והתניא הפול והשעורה והתילתן שזרען לירק בטלה דעתו אצל כל אדם לפיכך זרען חייב וירקן פטור השחליים והגרגיר שזרען לירק מתעשרין ירק וזרע זרען לזרע מתעשרין זרע וירק כי קאמר רב

רפ"י פוטיתא. שרץ המים קטן שאין בו כזית ואפ"ה כיון דכריה היא אכילה היא ולוקה ד' מלקיות בשרץ המים כתיב בתורת כהנים אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם הרי כאן שנים וכלל בהן בין שרץ הארץ בין שרץ המים ומשום מבשרם לא תאכלו ומשום וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו: נמלה. שהוא שרץ הארץ לוקה ה' תרתי הא דלחמרו וכל הולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום הרי ג' וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל הרי ד' ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ הרי ה' כולן בפרשת ויהי ביום השמיני: ארעה לוקה שש. שהיא שרץ העוף ולקי בכל הני חמשה מוסף עליו וכל שרץ העוף שקץ הוא לא יאכל במשנה תורה והאי דכתיב בקדושים תהיו ולא תשקלו את נפשותיכם בזהמה ובזרע ובכל אשר תרמוש לא תשיב ליה דבזהמה וחיה ועוף גדולים משתעי ולא בשרצים ולא כתיב בהו. שרץ לשון שרץ דבר שהוא נד בארץ ואינו נראה אלא ע"י שירואו וריחואו מפני קוטנו: ואם איתא. דלגים גידולי קרקע נינהו פוטיתא נמי לילקי משום שרץ הארץ גרם ולא גרם לילקי ה' דשבע בעי למילקי חמש דשרץ הארץ ושתים דשרץ המים: מאי טעמא דמאן דמרבי עופות קסבר. כל היכא דאיכא כלל ופרט וכלל כלל בתרא עיקר ובתריה אזלינן: והוה ליה פרט וכלל ונעשה כלל מוסף על הפרט ומרבי כל מילי. וכלל קמא דחיי למעוטי ולמימר דלדראי' בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ולא

נרבי מידי לא אזלינן בתריה ומיהו אהני פורתא למימר דכי מרבי כללך בתרא לא כל מיילי מרבי אלא כעין הפרט מאי דדמי ליה מב' כדדין דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע ומיתרבי נמי עופות בהאי דינא ולמעטוי גאים דלא דמו ליה אלא בחד כד פרי מפרי: ומאן דמעט עופות קסבר. כל היכא דאיכא כלל ופרט כללך קמא דווקא ואין בכלל אלא מה שפרט וממעטוי כל מיילי ואפי' מאי דדמי ליה בפרטא והדר כתב כללך בתרא לחפוקי ממיעוטא דכללך קמא במקלח ולאחויי מיהא מידי דדמי לפרטא ככל ג' כדדין דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע וולד ולדות הארץ: פעפועין: ירקות שקורין קהול"י ונחשב בטעות ללעז, כי היא מלה: "כלשון ארמי" בל' ארמי יוטלי"ש ויטילי"ש: מין סלק (סלקה; ירבוז; לעוז) בלע"ז: חלגלוגות. פולפי"ר (פולפיו"ר: רגלה, חלגלוגה (עשב בר) בלע"ז: גודגדניות: אליינדר"א (כוסבר) בלע"ז: חזיז. שחת של תבואה כשהוא ירק וגוזזין ואוכלין אותה: כפניות. תמרים רעות שלא ביטלו כל כרכן: גודגדניות. ממעיטין את הזרע: ואם הוקשו. הקלחין כעץ שכבר אמח בהן זרעו קשין הקלחין לכל אדם: תרגמא. להא דאמר רב מערבין אשלא הוקשו וזה המערב בהן יש לו בניס דהשתא חזו ליה: הנדקוקי מדאי. גודגדניות שבמדי יפות הן: כשות. הומלין (הומל"ו: קשות (ממה, שממנו מכינים את הכיפה): כבבל אוכלין חזיז וכי אתא רב לבבל וחזא דאכלי להו אמר מערבין ומעיקרא אמר דאין מערבין: לירק. לחכול בירקן: זרען חייב. במעשר ואע"פ שלא זרעו מתחילה לכך: וירקן פטור. ללאו מידי הוא: שחליים. קריסין (שחליים): הגרגיר. אורוגל (אורה) וממה המובא במלכים ב' ד' לט, ומכונה היום בן-החרלץ) (לכלל בין זרע ובין ירק: כי קאמר רב. דמערבין בהן: רש"י)

תוספות צירעה לוקה שש. פי' בקונט' דהא דכתיב בקדושים לא תשקצו וגו' ובכל אשר תרמש האדמה בגדולים משתעי דלא כתיב שרץ וקשה דפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט:) דרשין ובכל חיה הרומשת זה נחש משמע דרמישה נמי הוי דבר הרוחש כמו נחש ההולך על גחונו ומפרש ה"ר יעקב דאורליני"ש דבמעילה פרק קדשי מזבח (דף טז): מוקי האי קרא דוקא בשמונה שרצים כדכתיב אשר הבדלתי לכם לטמא במובדלין דבר הכתוב: אהני כללא קמא למעוטי כל דלא דמי ליה משני צדדים. וא"ת דבנזיר בפ' ג' מינין (דף לה): אמר מאי איכא בין תרי פרטי וכללא לתרי כללי ופרטא תרי כללי ופרטא אי איכא דדמי ליה אפי' בחד צד מרבין תרי פרטי וכללא עד דדמי ליה משני צדדין משמע דבחד צד סגי וי"ל דשני צדדין דהכא הוי כחד צד דהתם דשני צדדין פרי מפרי וגידולי קרקע שוין הן ובפ"ק דקדושין (דף כד:) גבי שן ועין דריש מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינו חוזר הא נמי צדדין שוין והא דפריך התם למימר מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובטל ממלאכה ואינו חוזר היינו למאן דאמר כללא קמא דווקא דע"כ צד דבטל ממלאכתו גרוע מהנד מדקמשי לחפשי ישלחנו ריבויא הוא ואם שוה הוא אמאי מרבין ליה טפי משאר צדדין וכי האי סוגיא איתא בחולין (דף סו.) בסוף אלו טריפות גבי ארבה ובריש אלו מומין (בכורות דף לז.) גבי פסח או עור ואתו כולהו כמאן דאמר כללא קמא דווקא כדפירש' ועוד אומר ר"י דאתא שפיר אפי' למ"ד כללא בתרא דווקא ולדידה נמי צריך שידמה בכל צדדין החשובין אע"פ שהא' חשוב מחבירו רק שלא יהיה צד גרוע יותר מדאי אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא מצריך שיהא דומה אף בצד גרוע הרבה והדבר מסור לחכמים להכיר איזהו צד גרוע שחולקין בו: ובבל הויא רובא דעלמא והתניא כו'. תימה אמאי לא משני כדמשני בפ' חבית (שבת ד' קמד:) מי דמי ערביא אתרא הכא בטלה דעתו אצל כל אדם וי"ל דהתם ודאי שייך לחלק דכולי עלמא נמי אם היו להם גמלים הרבה כמו בערביא היו מקיימין קוצים בשדותיהן ולכך יש חשיבות באתרא אבל בית מנשיא אע"פ שכל העולם נמי אם היו להם רמונים היו סוחטין כיון דלא הוי אלא חד גברא בטלה דעתו אבל הכא שבכל העולם יש חזיז ולא אכלי אין לחלק בין אתרא לגברא ולהכי נמי לקמן (דף כט:) דפריך ופרסאי הוו רובא דעלמא ולא מייתי מהך ברייתא דליבטלו פרסאי לגבי רובא דעלמא דאין לי לבטלם כיון דרוב בשר יש להם ושאר העולם נמי אם הוי להם רוב בשר היו אוכלים בלא לחם דומיא דערביא ומייתי שפיר מבגדי עניים דלא בעי שיעור עשירים כיון שפחות חשוב בעיניהן ועוד דמדמי השיעורים להדדי ולא שייך נמי לאתויי לקמן ההיא דחבית: [וע"ע תוס' שבת צב: ד"ה ואת"ל] לפיכך זרען חייב וירקן פטור. אין להקשות מאי לפיכך הא קתני דבטלה דעתו דאיכא למימר בטלה דעתו לענין דמתעשר אחר הבאת שליש כדן זרע או לענין תורם מן הרעה על היפה: לזרע מתעשרין זרע וירק. תימה אמאי לא עירב ותני להו זרען לזרע או לירק מתעשרין זרע וירק ואומר ר"י דהיכא דזרען לירק הוי ירק עיקר ומתעשר הכל אחר לקיטה כירק בין ירק בין זרע ואם זרע לזרע מתעשר הכל לשעבר אחר זמן הראוי למעשר זרע ולא בתר לקיטה ולהכי

מיסתברא האי מארעא קא מרבי והאי מאוירא קא מרבי והלכתא כינוקא דבי רב מ'ט האי גמר פירי והאי לאו גמר פירי ומאי דקאמרת האי מארעא קא רבי והאי מאוירא קא רבי לא היא כשות נמי מארעא קא רבי דהא קא חזינן דקטלינן לה להיזמתא ומייתא כשותא ובכפניות אין מערבין והתניא קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וכפניות נקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלים רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר וכפניות הרי הן כפרי לכל דבריהם אלא שפטורות מן המעשר התם בדניסחני אי הכי בהא לימא רבי יהודה פטורות מן המעשר והתניא אמר רבי יהודה לא הוזכרו פגי ביתיוני אלא לענין מעשר בלבד פגי ביתיוני ואהיני דטובינא חייבין במעשר אלא לעולם לאו בניסחני ולענין טומאת אוכלין שאני כדאמר רבי יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור הכא נמי הואיל ויכול למתקן ע"י האור והיכא אתמר דרבי יוחנן אהא דתניא שקדים המרים קטנים חייבין גדולים פטורין מתוקים גדולים חייבין קטנים פטורין רבי שמעון ברבי יוסי אומר משום אביו זה זה לפטור ואמרי לה זה זה לחיוב א"ר אילעא הורה רבי חנינא בציפורי כדברי האומר זה זה לפטור ולמאן דאמר זה זה לחיוב למאי חזי א"ר יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור אמר מר רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר היינו תנא קמא אמר אבבי שלקו וטגנו איכא בנייהו מתקיף לה רבא מי איכא למאן דאמר שלקו וטגנו לא והתניא העור והשיליא אין מטמאין טומאת אוכלין עור ששלקו ושיליא שחישב עליה מטמאין טומאת אוכלין אלא אמר רבא איכא בנייהו ברכה דאתמר קור רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון שסופו להקשות לא מברכינן עילויה בורא פרי האדמה א"ל שמואל לרב יהודה שינא כוותיך מסתברא דהא צנון שסופו להקשות ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כוותיה דשמואל: גופא אמר רב יהודה אמר רב כשות וחזי מערבין בהן ומברכינן עליהם בורא פרי האדמה כשות בכמה כדאמר רב יחיאל כמלא היד הכא נמי כמלא היד חזי בכמה אמר רבה בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיכרי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין בקליא בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקירייתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בידיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיינ איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא

ר"ז בדגנונייתא. בחזיזי שגדל בגינה דכולי עלמא אכלי להו: כשות. גדל בהיזמי ואין לו שורש בקרקע אלא מהיזמי כמה: כשות גמר פרי. ונקרא פרי: דקטלי להיזמתא. שקולצין ההיזמי ומייתי כשותא אלא לא ינקח מארעא לא רביא: קור. דבר רך הנוסף על הדקל בכל שנה וקודם שיגיעו ימות הגשמים ויתקשה ויעשה עץ קרי ליה קור וטוב למאכל הוא: ניקח בכסף מעשר. דפרי מפרי וגדולי קרקע הוא: ואינו מטמא טומאת אוכלין. ואפילו חישב. עליו להאכילו ללאו אוכל הוא: קור הרי הוא כעץ כו'. לקמן פריך היינו ת"ק: אלא שפטורות מן המעשר ללא נגמרה מלאכתן ולתנא קמא חייבות לכל מיילי פירות נינהו ומדקתני מטמאות טומאת אוכלים אלא אוכל נינהו: ההם. דקתני מטמאות: דניסחני. דקלים זכרים שעושין כפניות ואינם נעשים תמרים לעולם וכפניות הוא גמר פירן ולוקטים אותן בניסן והנהו אוכלא נינהו וכי קאמר רב דקלים נקיבות שפניות שלהן נעשים תמרים הלכך אכתי לא גמר פרי הוא: לא הוזכרו וכו'. בתוספתא דשביעית (פ"ז) היא ומייתי בגמרא דפסחים בפרק מקום שנהגו אוכלים בתאנים עד שיכלו פגי ביתיוני רבי יהודה אומר כו': ביתוני. מקום: פגי. תאנים הן שלא נתבשלו: אהיני. הן כפניות והנך דטובינא כולם זכרים הן ומשום הכי חייבין במעשר דגמר פירא. הוא וכל שכן דגמר פירא הוא לשאר מיילי: ויכול למתקן. אף על פי שעכשיו בקטנותן מרין הן אבל לענין עירוב בעינן מידי דחזי בההיא שעתא והני הן לא מתקינהו ולענין מעשר משום ללא גמר פירא הוא: קטנים חייבין. משום שהוא גמר פרי שלהן ששגדלין נעשין מרים:

וגדולים פטורין. ממעשר ללאו אוכל נינהו: מתוקין קטנים פטורין. ללא נגמרו: זה וזה לפטור. מרים בין גדולים ובין קטנים גדולים ללא אוכל קטנים ללא פירא: שלקו. מבזבז הרבה: וטיגנו. בשמן פרי"ט ומטוגו (א: טיגו) בלע"ז לרבי יהודה אפי' שלקו וטיגנו אינו טמא ותנא קמא אם שלקו וטיגנו מטמא ללא ארמי הרי הוא כעץ: עור שלקו מטמא. אבל במחשבה גרדתא לא: ושלילא. אפי' במחשבה גרדתא וכיון דמהניא שליקה לעור כ"ש לקור דחזי לאכילה מעיקרא: ברכה איכא בינייהו לתנא קמא בורא פרי האדמה לרבי יהודה שהכל דסופו להקשות: אדעתא דפוגלא. לאוכלו קשהא רך: קשות בכמה. הויא לה מזון ב' סעודות דאמרין לקמן (דף פ:) מזון שתי סעודות לעירוב: אוזילתא. ווי"ל (בבב"א: חבילה, אגודה) בלע"ז אגודות ירק שזכרין האיכרים: קליא. קלח של עשב וקשה כעץ: לקרייתא. כפרים לראות בתבואתו (בבב"א: חבילה, אגודה) בלע"ז אגודות ירק בעמוד זה, שם בד"ה "פולין" לעו רש"י פיישול"ש, שפירשו: שועיה: (רש"י)

תוספות ראשונים שלא היה להן פלפלין. הקשה ה"ר שמעון א"כ מהאי טעמא נמי פלפלין חייבין במעשר ואם כן מטמאין טומאת אוכלין דהא בהא תליא כדאמר בפ' בא סימן (נדה דף נ:) והתם בגמרא מייתי נמנו וגמרו שאין פלפלין מטמאין טומאת אוכלין וי"ל דהא דרגירי חייב במעשר לאו משום דמטבילין בו אלא משום כששוחקין אותו חזי למיכל בעיניה אבל אין רגילות לשוחקו כדי לאוכלו בעיניה אלא כדי לטבל בו אבל פלפלין גם כי נשחקו לא חזו בעינייהו ופטורין מן המעשר: והאי לאו גמר פירא הוא. והא דאמר רב יהודה אמר רב כשות וחזי מברכין עליהן בפה"א הא אוקימנא בדגנונייתא: קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלים. תימא דבפ' בא סימן (נדה דף נא:) פריד גבי קושט וחיימום וראשי בשמים אי נקחין בכסף מעשר ליטמאו טומאת אוכלין ומסיק דנמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין והכא קתני דקור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וי"ל ודאי התם אי חזי לאכילה הוי אוכל ושפיר קרינן ביה מכל האוכל אשר יאכל אבל הכא קור לא מיקרי אוכל כיון דסופו להקשות ולא נטעי דיקלא אדעתא דקורא ומכל מקום ניקח בכסף מעשר דהשתא הוא רך והוי פרי מפרי אע"ג דלא הוי אוכל: הוואיל וראוי למתקן ע"י האור. וקור אף על גב דחזי ע"י שליכה וטיגון לא מטמא טומאת אוכלין משום דהוי כעץ בעלמא אלא דחזי ע"י שליכה כמו עור דבסמוך אבל הכא דבקל יכול למתקן חשיב אוכל ואף קודם מיתוק מטמא טומאת אוכלין: זה וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב. אמרים גדולים וקטנים קאי אבל אין לפרש דקאי אקטנים מרים ומתוקים דבסוף פ"ק דחולין (דף כה:) גרסינן ברוב ספרים ולמ"ד זה וזה לחיוב גדולים למאי חזו: איכא בינייהו ברכה. דלתנא קמא מברך בפה"א ואע"ג דלענין ברכה מיקרי פרי מכל מקום לא חשיב לטמא טומאת אוכלין: (תוספות)

רשב"א והלכתא כינוקא דבי רב. ואע"ג דאמר רב חזין מזכרין עליו בורא פרי האדמה, הא אוקמוה לה דגיטותא שדרכו לאוכלו כך וגמר פירא הוי והכא בדברא. קור ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלים. אינו מטמא טומאת אוכלים לפי שאינו עומד למיכל, ללא אדעתא דקורא נטעי ליה אינשי והשתא נמי בארתי בעלמא אכלי ליה, הלכך אינו בכלל כל מאכל אשר יאכל, ואע"ג דכי שלקי ליה ומטוגני ליה מטמא טומאת אוכלין, היינו כד עבד [הכי] חזי למאכל ואכלי ליה אינשי, אבל מ"מ לאו להכי קאי, ודלחל שלקי ליה אינשי, והוי כעור דכי שלקו מטמא טומאת אוכלים ועד שלא שלקו לא מטמא טומאת אוכלים, וטעמא משום דלא קאי להכי, ואינו דומים לכפניות שאומרים בסמוך דמטמאין טומאת אוכלין הואיל ומתקנס על ידי [האור], דכפניות להכי קאי וסופן למתקן על ידי האור, והלכך אפילו עד שלא מתקן מטמאות. ומכל מקום קור ניקח בכסף מעשה, דכיון דאכלי ליה קלת ופרי מפרי וגידולו מן הארץ ניקח היא בכסף מעשר דמרבין ליה מכל אשר תאור נפך, דמרבין מינה הקושט והחיימום (נדה נא, ב) שאינו ראויין אלא להקשיר את המאכל. גירסת רש"י ור"ח ז"ל: התם דלניסני. פירוש: אותם שנגמרים ומלקטים בניסן שאותם לעולם לא יתקנו בעמידתן באילן והלכך היינו גמר פירן והכשרן. אבל באותם שהם מתבשלים באיביהם ואינם נלקטים אלא לאחר ניסן אם לקטן כפניות אינם חשובים מאכל. ויש גורסים: דלניסני, ומפרשים דלניסני הם החשובים ואפילו הכפניות שבהם חשובים, אבל כפניות דלאו דלניסני גריעו ולאו מאכל נינהו, והראשון נראה עיקר, דפגי בית יוני דמדמה להם הם פגים שאינם מתבשלים באיביהם לעולם ולעולם הם נאכלים פגים, מדאמרין אוכלים בתמרים עד שיכלו פגי בתינוני. ולענין טומאת אוכלין שאני כדאמר ר' יוחנן וכו'. וא"ת אם כן אפילו במעשר לחייבו מהאי טעמא, דההיא

דר' יוחנן לענין מעשר היא, וא"כ היכי קאמר ר' יהודה שפטורות מן המעשר. ויש לומר לרובן הכי נמי דחיובות במעשר מההיא טעמא דראוי למתקן, אבל ר' יהודה סבירא ליה בשקדים המרים זה וזה לפטור, לענין מעשר דבר הראוי מלד עכמו בעינן כשאר פירות שקמותו דומיא דדגן תירוש ויבנה, אבל טומאת אוכלין כיון שמלניעין אותן למתקן ע"י האור ולכילן מטמאות. זה וזה לפטור. פירוש: שקדים המרים בין קטנים בין גדולים, קטנים משום דלא נגמרו, גדולים משום דמירין טפי. ואינו דומה לקישות ונמאלת מרה דאמרינן (תרומות פ"ג, מ"א) תרומה וחוזר ותורם, כלומר: תרומה מדאורייתא, אלא משום דנמאלת תורם מן הרעה על היפה שלא כוונה הכריכוהו חכמים לחזור ולתרום כדליתא ביבמות פרק האשה רבה (פטו, א). דההם לאו מרה גמורה היא עד שלא תאכל, אבל שקדים המרים אין נאכלין כלל. הכי גרסינן: גדולים למאי חזו אמר ר' יוחנן הואיל ויכול למתקן. דעל מרים כלבד פליגי. וכתב הרשב"ד ז"ל: דכפניות שאמרנו שאין מערבין בהן אע"פ שראוי למתקן, אם מיתקן ודאי מערבין בהן, דהשתא מיהא הא חזי ואוכל הוא וכולי עכמו אכלי ליה. ברכה איכא בינייהו. פירש רש"י ז"ל: לרבנן מצרכין עליהן בורא פרי האדמה. ולרבי יהודה דאמר הרי הוא כעץ לכל דבריו אין מצרכין עליו אלא שהכל. ונראה דרבנן אזלי בה לחומר רבי יהודה לקולא, וכדאמרינן נמי גבי שלקו וטיגנו. ואע"ג דאמר שמואל שהכל וזהילכתא כוותיה דשמואל, בהא כרבי יהודה ס"ל. אבל ר"ח ז"ל פירש איפכא לרבנן שהכל ולרבי יהודה בורא פרי האדמה. ונראה שהזקיקו לומר כן כי היכי דתיקום רבנן בהלכתא. ואינו מחזור כמו שאמרנו דרבי יהודה כעץ לכל דבריו קאמר. והוא ז"ל גם כן פירש גבי שלקו וטיגנו לרבנן מטמא ור' יהודה אינו מטמא. לאו אדעתא דקורה נטעי אינשי. ואינו דומה ללכף (ברכות לו, א), דלכף אדעתא דעלין אכיונות וקפריסין נטעי ליה אינשי. קוליא. פירש רש"י ז"ל: קלח של כרוב, ושאר המפרשים פירשו: בורית. והיינו קא מתמה קוליא סלקא דעתך, ומתוך אלא בירקא דקוליא. כלומר: הירקות שנעשה מהן הקוליא ראויין לאכילה. מהו לערב בפולין לחין. ודוקא לחין קא מיבעי להו, ומפני שמקלתן אוכלין אותם חיון, אע"פ שדך השיבות אכילתן היא לאחר בישולן. אבל ביבשין לא קא מיבעיא ליה, דלעולם אינו נאכלין חיון ופשוט לאין מערבין בהן. (כפ"ב)

ההוא בבשיל ולא בשיל איכא דאמרי אמר רב המנונא אין מערבין בתרדין חיון דאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא והא קא חזינן דקא אכלי ולא מייתי התם בבשיל ולא בשיל אמר רב חסדא תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעינים וכל שכן לבני מעיים אמר אבבי והוא דיתיב אבי תפי ועביד תוך תוך אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריא אמר ליה ההוא מרבנן לרבא תפוחים בכמה אמר ליה וכי מערבין בתפוחים ולא והתנן כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגוויה בחצי פרס ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלים והאי מאי תיובתא אילימא משום דקתני כל האוכלין והני בני אכילה נינהו והאמר רבי יוחנן אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אלא משום דקתני ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין והני בני טמויי טומאת אוכלין נינהו וכמה אמר ר'נ תפוחים בקב מיתבי ר"ש בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק ועשרה אגוזין וחמשה אפרסקין ושני רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משמיה דרב מנשיא בר שגובלי משמיה דרב וכן לעירוב והני נמי ליהווי כי אפרסקין הני חשיבי והני לא חשיבי אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי אנא אמריתא ניהליה אמתני' והוא אמרה אבריייתא דתנן אין פוחתין לעני בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין רבי מאיר אומר חצי קב שעורין וקב חוסימין וקב גרוגרות או מנה דבילה רבי עקיבא אומר פרס חוסימין לוג יין ר"ע אומר

רביעית ורביעית שמן ר"ע אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות ואמר רב וכן לעירוב ומאי אולמיה דהאי מהך אילימא משום דקא תני בהך תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו אטו הכא מי לא קתני חטין ושעורין ולא בני אכילה נינהו אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין מדבעינן כולי האי ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא מתני' קאמר ש"מ אמר מר ובמזון שתי סעודות לעירוב סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר ליה רבה אפילו למחצה לשליש ולרביע גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין ומי בעינן כולי האי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות התם בחמרא מבשלא אמר מר חומץ כדי לטבל בו אמר רב גידל אמר רב כדי לטבל בו מזון שתי סעודות של ירק איכא דאמרי אמר רב גידל אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות אמר מר זיתים ובצלים כדי לאכול בהן מזון שתי סעודות ובבצלים מי מערבין והתניא אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת שבת רבי מאיר בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו אמר לו ר' עירבתי בבצלים לטיבעינן והושיבו ר' מאיר בארבע אמות שלו לא קשיא הא בעלים הא באימהות דתניא אכל בצל והשכים ומת אין אומרין ממה מת ואמר שמואל לא שנו אלא בעלים אבל באימהות לית לן בה ובעלין נמי לא אמרן אלא

רש"י צקיל ולא צקיל. קטיל גברא: איכא דאמרי אמר רב המנונא וכו' והא חזינן אינשי דאכלי ולא מייחתי: התם בצקיל ולא צקיל. כי קאמר רב המנונא אין מערבין בצקיל ולא צקיל: אבי הפי. בכירה מקום שפיתח הקדירה: ועבד תוך תוך. שמואל יפה ונלטמק כולו עד שנימוח וכשהוא רותח דומה כמשמיע קול זה תוך תוך: הריני כבן עזאי צקוקי טבריא. יומא דדיחא הוא ליה לרבא ואמר להו לתלמידיו השתא ליכי דעתאי והריני מזומן להשיב בחריפות לכל מי שישאלני כבן עזאי שהיה דורש צקוקי טבריא ולא היה בימיו עוקר הרים כמותו והיה אומר כל חכמי ישראל לפני כהליפת השום חוץ מן הקרח הזה: לפסול את הגוויה. אם אכל אוכלין טמאין אע"ג שאין אוכל מטמא אדם במגע או אכיל מינייהו חזי פרס דהיינו שני ביצים נפסל מלאכול בתרומה כדתנן בפירקין דלקמן (דף פב:): וחזי חליה לפסול את הגוויה חליה היינו פרס ל' פרסה וחזי חליה היינו חזי פרס: אלא משום דתני. עירוב דומיא דטומאת אוכלין דמשמע כל שהוא מטמא טומאת אוכלין יש לו מזון שתי סעודות חזי לעירוב ופוחין בני טומוי נינהו: ר' שמעון בן אלעזר. במעשר עני שמחלקו לעניים הרבה על הגורן קאי וקאמר אין פוחתין לעני בגורן מהאי שיעור דכתיב ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ובכיר מהכי לא הוי נתינה: עוכלא. שמינית שבליטרא וליטרא הוא לוג: וכן לעירוב. דחלק עני בגורן נמי מזון שתי סעודות היא כדאמר לקמן: ה"ג והני נמי ליהוי כאפרסקין. ותיסגי בחמשה: חשיבני. ואמרין לקמן כל שהוא ליפתו. כדי לאכול בו אלמא לאו ממש סעודות דליהוי כולה סעודתא מההוא מינא בעינן אלא כל מידי לפום חשיבותיה אם לפתן שאדם רגיל ללפת בו את הפת ושיעורו כדי ללפת בו את הפתן לפתו סעודות ואם דבר הרגיל לבא בקינוח סעודה הוא. שיעורו בכדי שאדם רגיל להביא קינוח לב' סעודות: קרי ליה מריה. ימחול לו אדונו על דבר זה לר' מנשיא: דאנא אמרייתא ניהליה. להא דאמר רב וכן לעירוב אמתני' כדמפרש ואזיל והוא אגמריה לגורסק בר דרי אברייתא: אין פוחתין לעני בגורן. ממעשר עני אם יש לו הרבה לחלק ובאו עניים הרבה והוא מחלק לכל אחד אל יפחות לו משיעור זה דנתינה בעינן והתם קתני היה לו דבר מועט נתן לפנייהם והן מחלקין ביניהן: מחזי קב חיטין. ואם שיעורין קב ואם כוסמין קב ומחכה: דבילה. לאחר שגורסין בעיגול קרי להו דבילה ושוב אינו מוכר במדה אלא במשקל: פרס. חזי מנה: ומאי אולמיה דהאי מהך. דאיקפד רב יוסף ארב מנשיא דאמר אברייתא במאי דאייירי מתניתין לא איירי ברייתא ולא סתרין אהדדי הני שיעורייהו בהכי והני שיעורייהו בהכי: לאו בני אכילה נינהו. וסבירא ליה לרב יוסף דאין מערבין בהן הלכך וכן לעירוב לאו עלה אתמרי: אלא משום דקתני חזי לוג יין. דהיינו שתי רביעיות ושמעינן ליה לרב גבי עירוב נמי דקאמר הכי: וסעודה מהאי. ב' אוכלין מאטרפין לעירוב אבל ג' וד' דליכא

סעודה מכל חד לא: יין כדי לאכול בו. לשרות בו פת מזון ב' סעודות: חומץ כדי לטבל בו. בשר מזון ב' סעודות: כדי לאכול בהן. ללפת בהן את הפת דב' סעודות: ההם. דקתני יין כדי לאכול בו: בחמרא מבוסל. קאמר דחשוב ללפת בו אכל חמרא בעלמא בעינן להיות בו שתיית ב' סעודות והיינו ב' רביעיות: מזון שתי סעודות ירק. שכל הסעודה מן הירק: ירק הנאכל לב' סעודות. בפת: בערדיסקא וכל אדם אחד לפניו. בשבת מחוץ לתחום על ידי עירוב שיעירב ממקומו לטיבעין והיה ערדיסקא באלפים אמה שצין עירובו לטיבעין: והשיבו ר' מאיר בד' אמות. ואסר לו ללכת ולזוז ממקומו מד' אמותיו שהיה עומד בהן בשעת שאלה דקסבר לאו עירוב הוא ונמלא יולא חוץ לתחום בלא עירוב ותנו לקמן בפ' מי שהוליאווהו (דף מא.) אין לו אלא ד' אמות: עליון. לא השיבו ורעים לאכול: (הש"י)

תוספות מאי אולמיה דהאי מהאי. נראה לפרש דקים ליה להש"ס דרב יוסף לא שמעיה דרב אמתני' בפירוש אלא משום טעם דקדק רב יוסף דאמר רב אמתני' ולהכי קאמר מאי אולמיה דהאי מהאי מאיזה כח בא לדקדק ומשני משום דקתני מתני' חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות יין והך מילתא לא אמר רב בפירוש אלא מכללא דהיא דוכן לעירוב איתמר א"כ שמע מינה דוכן לעירוב אמתני' איתמר דאי אברייתא מנא ליה דסבר רב מערבין בשתי רביעיות יין דהא פשיטא דאין ללמוד זה מזה מדלא אמר כל שיעורי עירוב כשיעורי מתנות עניים: חומץ כדי לטבל בו. היינו רביעית כדאמרין בפרק הדר (דף סח.) וליקנו להו רביעית דחלא בחביתא: והשיבו ר' מאיר בד' אמותיו. חוץ לעירוב היה מהלך את כולה כדאמר במי שהוציאווהו (דף מא:) אי נמי סבר לה כרבי יהושע דאמר אין לו אלא ארבע אמות ואין לומר משום דרבי מאיר קניס שוגג אטו מזיד דהא בדאורייתא לא קניס ואית ליה בפירקין [דף לה:] דתחומין דאורייתא ועוד כיון דחשבינן כל העיר כארבע אמות אפילו במזיד נמי מהלך את את כולה דמזיד נמי אית ליה ארבע אמות. בתוספות רבינו יהודה: (תוספות)

רשב"א אמר ליה וכי מערבין בתפוחים. וא"ת ואמאי לא. ותירצו מקצת מרבתינו הכרפתים דשמא תפוחין שלהן היו מדבריות ואינן ראויות כשלנו. ואינו מחוור, דתפוחים סתם קאמר ואין הכוונה בשלהן שהן רעועות מיירי אלא בשל עולם דאינהו לאו רובא דעלמא, והיה להם לפרש תפוחים מדבריות מהו לערב בהם. ונראה לי דרובא היה סבור שאין אדם מערב אלא בדבר שאדם סומך עליו מחמת סעודה ממש או שכל בשפתו ללפת בו את הפת, ותפוחים לקינוח סעודה הן באין. ואסיקנא דמערבין בהן ועדיפי טפי מכמהין ופטריית שאינן באין אלא באקראי. והני נמי בני טמויי טומאת אוכלין נינהו. והלכך אפילו לענין עירוב מערבין בהן. יש מקשין וכללא הוא והא אמרינן לעיל (כח, ב) גבי כפניות הני מילי לענין טומאת אוכלין אבל לענין עירוב לא. ולקמן נמי אמרינן דתבלין וחטין ושעורין לא מערבין בהן, ואע"ג דבני טמויי טומאת אוכלין נינהו, ואפילו תבלין איכא דמטמא טומאת אוכלין. ויש לי להשיב דהכא כל האוכלין קאמר, כלומר: מה שהוא ראוי עכשיו ליאכל כמות שהוא. ומאי אולמיה דהך מהך. פירוש: פשיטא להו דרב יוסף לא שמעה בפירוש מרב אמתניהו, דאי לא מאי קאמר ומאי אולמיה דהך מהך, אם רב אמרה בהדיא אמתניתין ולא דברייתא היאך יאמר רב שגובלי על דברייתא אמר רב וכן לעירוב והוא לא אמרה, ודאי כזה כריך כפרה. אלא דרב יוסף לא שמעה בפירוש אלא מכלל דברי רב אמרה, על כן חוקר מה ראה לתלות אותה דרב אמתניתין ולא דברייתא, אילמא משום דדברייתא קתני תבלין, במתניתין נמי קתני חטין ושעורין, אלא מאי אית לך למימר דרב דקאמר וכן לענין עירוב לאו לרבות מינין קאמר ולומר כל מינין אלו גם כן ראויין לעירוב אלא לשיעורין קאמר, והראוי לעירוב שיעורו לעירוב כשיעור חלוקתו בגורו, ולא קאי לא תבלין ולא אחיטין ושעורין, דהא אינן ראויין לעירוב. אלא במתניתין הני לוג יין ושמעין ליה נמי לרב דאמר ביין כי האי שיעורא, אלמא אמתניתין אמרה ולא דברייתא. וממנה אתה למד דכל אותן השנויין נמי במשנתנו כשיעור חלוקתן בגורן כך שיעורן לעירוב, וה"ה נמי לאותן השנויין דברייתא דמאי שגא, דהא מתני' דברייתא לא פליגן, אלא במאי דאייירי במתניתין לא איירי דברייתא ומאי דאייירי דברייתא לא איירי במתניתין וכמו שפרש"י ז"ל, ועד כאן לא קאמר רב יוסף שרא ליה מריה אלא בשלל אמרה על אותה ממש שאמרה רב אע"ג דלא נפיק מינה מידי לענין דינא. אבל הראב"ד ז"ל פירש: דאין דוקא קאי רב אבל אשארא דילמא לאו חד שיעורא אית להו. והיינו נמי דקאמר רב יוסף שרא ליה מריה, דילמא רב אהני

דמתניתין בלבד אמרה ולא להני דברייהא. ובמסקנא אמרינן דדוקא ביין קאמר ולא אשאר. וכדבריו נראה לי מתוך הירושלמי (ה"א) דגרסינן התם: תמן תנינן חזי לוג יין ר' עקיבא אומר רביעית, שמן רביעית ר' עקיבא אומר שמינית, אמר ר' אלעזר וכן לעירוב, א"ר חיינא הדא דתימא ביין אכל בשמן מערבין מזון שתי סעודות וכו' רב ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יוחנן כד לטבול ירק הנאכל מזון שתי סעודות. ע"כ בירושלמי. ותמן תנינן דמיייתי התם היינו מתניתין דמיייתי הכא, ור' אלעזר דהתם כרב דהכא, וקא מפרש דדוקא יין אכל לא אמרה לשאר שיעורין דמתניתין. וכן נראה עיקר. ופ"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא אמר. לשון זה יש בספרים שלנו. וגם זה נראה שמוכיח כדברי הראב"ד ז"ל דלא אמר אלא אהא דיון בלחוד, דאי אכולה מתניתין הוה ליה למימר כי אמר רב מתניתין אמר. ואם תאמר לרב תרתי למה לי כיון דאמר בהדיא בשתי רביעיות של יין אמאי קאמר וכן לעירוב. תירץ הראב"ד ז"ל דהדא מכלל חזירתה איתמר. הכי גרסינן: כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר בחמרא מבושלא. ולא גרסינן: כי קאמר רב, דיון מבושל בשדה לחלק לעניים ליכא. והוסיפו ר' מאיר בארבע אמות שלו. פירוש: לפי שהוא כיוצא מתחומו שאין לו אלא ארבע אמות, ובשדה היה דאילו בעיר כל העיר שלו בארבע אמות ומהלך את כולה, כדאיתא לקמן בפרק מי שהוליאווהו (מא), (כ"ג"ה).

ב

-

כט

דף

דלא אבציל זירתא אבל אבציל זירתא לית לן בה אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא אישתי שיכרא אבל אישתי שיכרא לית לן בה תנו רבנן לא יאכל אדם בצל מפני נחש שבו ומעשה ברבי חנינא שאכל חצי בצל וחצי נחש שבו וחלה ונטה למות ובקשו חביריו רחמים עליו וחיה מפני שהשעה צריכה לו: א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בשלשת לוגין מתקיף לה רב כהנא פשיטא וכי מה בין זה למי צבע דתנן רבי יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין אמרי התם מיא דצבעא מיקרי הכא שיכרא איקרי ובכמה מערבין סבר רב אחא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף למימר בתרין רבעי שכרא כדתנן המוציא יין כדי מזיגת הכוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה מאי כוס יפה כוס של ברכה ואמר ר' נ' אמר רבה בר אבוא כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית וכדרבא דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית מדהתם על חד ארבע הכא נמי על חד ארבע ולא היא התם הוא דבציר מהכי לא חשיב אבל הכא לא דעבידי אינשי דשתו כסא בצפרא וכסא בפניא וסמכי עילויהו תמרים בכמה אמר רב יוסף תמרים בקב אמר רב יוסף מנא אמניא לה דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה היכי דמי אילימא לפי דמים דאכל מיניה בזוזא וקא משלם ליה בזוזא מאי תבא עליו ברכה בזוזא אכל בזוזא קא משלם אלא לאו לפי מדה דאכל מיניה גריוא דגרוגרות דשויה זוזא וקא משלם ליה גריוא דתמרים דשויה ארבעה וקתני תבא עליו ברכה אלמא תמרים עדיפי אמר ליה אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דליבא לייתי בישראל דאטמא ימינא דדיכרא ולייתי כבווי דרעיתא דניסן ואי ליכא כבווי דרעיתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה חמרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו כל שאינו ליפתן כדי לאכול הימנו

בשר חי כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי טבהקי בלא נהמא אמר ליה אביי ופרסאי הוו. רובא דעלמא והתנן בגדי עניים לעניים בגדי עשירים לעשירים

רע"ו ללא אכיל זרתא. שלא גדלו זרת [יש להם ארס] בצלל: נחש שבו. ארס שרף הצלל: ופוסל את המקוה. כשאר מים שאובין: מתקיף לה רב כהנא מה בין זה למי אבנו. ופשיטא דפוסל: שיכרא מיקרי. ור"א חזן עליו שם מים: תרין ריבועי שיכרא. תרי לוגין לזוג רובע קב: המוליא יין בשבת: כדי מזיגת כוס. כמו שנותנין יין חי בכוס כדי למוזגו במים: רובע רביעית. רובע לוג יין חי: וקתני סיפא. דהמוליא יין ושאר כל המשקין הולאתן ברביעית דהיינו לוג: ומדהתם. בהולאת שבת בעינן על חד דיין ארבע דשיכרא דביין חני רובע רביעית ובשאר כל המשקין חני רביעית: הכא נמי. גבי עירוב בעינן ארבע ואמר רב לעיל מערבין בשני רביעית יין אלמא בשיכרא תרי לוגי בעינן: דשתי כסא. של רביעית לוג שר בצפרא וכסא צפניא וסמיך עלייהו: אכל גרוגרות. של תרומה בשוגג: בזוזא. בקשה זוז: וקא משלם ליה. תמרים היקרים מגרוגרת ולא שילם לו לפי מדה אלא לפי דמים: אלמא תמרים עדיפי. ותנן לעיל גבי עני בגורן קב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וכ"ס תמרים דודאי סגי להו בהכי: א"ל אביי. מהא לא תשמע דתמרים עדיפי לעולם גרוגרות עדיפי ולפי דמים משלם ומאי ברכה. דקפיץ עליה זבינא. לוקחים ולענין עירוב בעינן טפי מקב: שתיא. מאכל שעושין מקמח קלי שנתייבש בתנור ונותנין דבש לתוך התבשיל: שרגושי. תרוודין: כיסני. קליות: בוני. מדות: מחשבתא. לאגה: כזוי דרעייתא דניסן. לפיעי בקר: סוגייני דערבתא. קיסמין של ערבה: ונכבדיה. יעשה מהן גחלת וילכה בהן אוחו בשר וניכול: חמרא מרקא. יין מוזג: כדי לאכול בו. כל שהוא לפתן שיעורו כדי לאכול בו ללפת בו את הפת מזון ב' סעודות: כדי לאכול הימנו. שיהו כל שתי הסעודות ממנו: בשר חי. אינו לפתן ובעינן כדי לאכול ממנו: בשר כלי. פלוגי ביה אי הוי ליפתן אי לא: טבהקי. חתיכות: בגדי עניים. שלש על שלש מקבלין טומאה לעניים: בגדי עשירים. שלשה על שלשה מקבלין טומאה אף לעשירים: (רע"ו)

תוספות מפני נחש שבו. פ"ה ארס של שרף בצל ור"ח פי' העמוד ... שבתוכו שמתעגל בתוכו כמין גבעול ומתקבצין בו זרע הבצל אותו העמוד נקרא נחש של בצל: הכא שרף איקרי. ואפ"ה פוסל המקוה והא דאמר בפ"ק דמכות דין מוזג אינו פוסל את המקוה אפילו כשיש בו ג' לוגין מים שאובין משום דחמרא מזיגא מיקרי שאני שרף דכל עיקרו אינו אלא מים ועוד דהתם מיקרי חמרא מזיגא ושם חמרא עילוי' ופירי לא פסיל המקוה: כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית. משמע בכוס של ברכה טעון מזיגה וכן בפרק ג' שאכלו (ברכות נ:) ובהמוכר פירות (ב"ב דף צז:) אמר ואין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ותימה דפרק שלשה שאכלו (ברכות נא.) אמרינן עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה וחשיב חי ותירץ רש"י דחי דקאמר היינו שיתננו חי בכוס ואחר כך ימזוג לאפוקי שלא ימזגנו בכוס זה ויתננו בכוס אחר שמברך עליו ור"ת מפרש דחי היינו מזוג ולא מזוג דאמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ע.) אינו חייב עד שישתה יין חי ומוקי לה במזוג ולא מזוג ונותן בו קצת מים בתחילת הברכה ובברכת הארץ מוסיף עליו מים עד שיהא מזוג כראוי כדאמר בפ' ג' שאכלו (ברכות נא.) שמוסיף בברכת הארץ והיינו מים ולא כמו שפירש שם בקונט' שמוסיף יין ובני נרבונה מפרשים דחי קאי אכוס ולאפוקי כוס שבור דכולהו עשרה דברים קאי אכוס ושייך חי בכוס כדאמר (ב"ק נד.) שבירתן זו היא מיתתן ובפרק בתרא דמכות (דף טז:) אמר רישק ט' נמלין ואחד חי ר"ל אותו חי שלם: ויעמוד על רביעית. נראה כמו שפי' רש"י בהמוציא (שבת דף עו:) דכוס של ברכה צריך שיהא בה רובע רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הלוג ולא כטועים שמפרשים רובע רביעית הקב דהיינו רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הקב דהיינו לוג דהא בניזיר בפרק שלשה מינים (דף לח.) חשיב הך דשאר משקין ברביעית דמיייתי הכא ומשמע הכא ובהמוציא (שבת דף עו.) דהיינו שיעור כוס יפה אחר מזיגתו והנהו דחשיב בניזיר הוי רביעית הלוג מדחשיב רביעית שמן לנזיר דיליף מקרא בהתודה דהוי חצי שיעור של תודה ותנן בפ' שתי מדות (מנחות דף פח:) חצי לוג שמן לתודה ועוד תני התם ז' מדות של לח היו במקדש רביעית הלוג מה היא משמשת רביעית מים למצורע רביעית שמן לנזיר וחשיב נמי רביעית דם מטמא באהל דהיינו רביעית הלוג כדמשמע בפרק כ"ג בניזיר (דף נג.) דאמר חצי קב עצמות

וחצי לוג דם לכל רובע קב עצמות ורביעית דם לא לכל ופריך נמי התם ותו ליכא והאיכא מי רביעית נוטלין מהן לידים והיינו מי רביעית הלוג כדמוכח במס' ידים (פ"א מ"א): כל חמרא דלא דרי על חד תלת והא דאמר בדיני ממונות (סנהדרין דף לו.) אל יחסר המזג שאם נצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש שם כ"ג דמשמע דמזוג הוא שני חלקים מים אומר ר"י דקרא איירי ביין השרוני דהוי ב' חלקים מים דליכא לאוקמא קרא בסתם מזוג רביעית דסנהדרין למאי חזי אבל שליש חזי לדיני נפשות ליהוי סנהדרין קטנה: אלמא תמרים עדיפי. ואם תאמר כיון דעדיפן דילמא לא בעינן קב ויש לומר דמייתי ראה דיותר מקב לא בעי: בגדי עניים. דווקא בטומאת מדרס יש חילוק בין עניים לעשירים דביחוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה על שלשה טפחים ואם ייחד בטלה דעתו אבל בטומאת מת אין חילוק ואף לעשירים הוא בשלש על שלש דבפרק במה מדליקין (שבת דף כו:) תניא שלש על שלש מניין תלמוד לומר והבגד ולא מפליג בין עניים לעשירים ועוד דבמסכת כלים פרק כ"ז (משנה ב) תנן דבגד מטמא שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למת ועל כרחך בעשירים מיירי דבעניים תנן פכ"ח (משנה ח) בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס כד פרי"ת ודלא כפ"ה דסוף כירה (שבת דף מז.) שלש על שלש לא מטמא ביד עשיר כלל: (תוספות)

הש"א מפני נחש שבו. יש מפרשים מפני שרץ שבו. ואינו נראה להם כן מאי קאמר אכל חזי כלל וחזי נחש שבו, בודאי אם אכל חזי כלל השרץ שפחלי הכלל. אבל ר"ח ז"ל פירש: נחש של כלל העמוד שפחלי שמהעגל בחוכו כמין גבעול ומתקבץ זרע הכלל, אותו העמוד נקרא נחש של כלל. ורבונו ת"ל כן הגיה בפירושו רש"י ז"ל הכתובין בכתב ידו. אמר רבי זירא אמר שמואל שכן מערבין בו ופוסל את המקוה. קשיא לי דמדמערבין בו בודאי משהחמיץ הוא, וכיון שכן אמאי פוסל את המקוה, והא סהם מתניתין היא בפרק קמא דחולין (כה, ב) דתנן התמיד עד שלח החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר ופוסל את המקוה, משהחמיץ ניקח בכסף ואינו פוסל את המקוה. ואי אפשר לומר דשמואל ללדין קאמר, מערבין בו כשהחמיץ, ופוסל את המקוה כשלח החמיץ, דמאי דמערבין בו קאמר דפוסל את המקוה. עוד קשיא לי דאפי' כשלח החמיץ כריכה לאשמעינן, דהא הוה סבירא לן התם בפרק קמא דחולין דפלוגתא דר' יהודה ורבנן דהמתמיד ונתן מים במדה ולא מלא אלא כדי מדחו דר' יהודה מחייב במעשר והכמים פוטרין בכל ענין בין החמיץ בין לא החמיץ, ור' יהודה אפילו בלא החמיץ מחייב, וכיון שכן כי קאמר שמואל דפוסל את המקוה מאי קא פריך ליה רב כהנא פשיטא מאי שנא ממי אבט, דהא כריכה לאשמעינן, או למידק דליתא לדר' יהודה או לאשמעינן דר' יהודה ורבנן בשהחמיץ דוקא פליגי, דהא התם בפרק קמא דחולין אינטריכא להו אי בכל ענין פליגי או בדהחמיץ דוקא פליגי, וכל שכן דהכא ודאי בדהחמיץ הוא וכמו שכתבתי. ולריך לי עיון. אלמא תמרים עדיפי. ומיהו בפחות מגרורות אי אפשר לערב, ללא ידעין כמה עדיפי מינייהו, הלכך הבא מן הדין כדון. אמר רבי לעולם באכל מיני בזוזא וכו'. ומכל מקום הא דרביי דחויא בעלמא היא, ולעולם שיעור תמרים כשיעור גרורות. בשר חי כדי לאכול ונראה דחי ומליח קאמר, אבל חי ממש בלא מליח לאו רובא דעלמא אכלי ליה, ואע"ג דאיכא מקאת דאכלי ליה, לאו רובא דעלמא נינהו ובטלה דעתן אכל כל אדם. וכן נראה לי מתוך הירושלמי (ה"א) דגרסינן התם: דג מליח מערבין בו בשר מליח מערבין בו בשר חי תמן תנינן הבבליין אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה ע"כ. אלמא אין אוכלין אותו אלא הבבליין מפני שדעתן יפה, ובבבליין לאו רובא דעלמא וכדאמר' לעיל (כה, א) גבי חזין וכו'. הא דתניא בגדי עניים לעניים. פירוש: לענין טומאת מדרס מתנייא ולא לענין שאר טומאות, דלשאר טומאות אפילו שלש על שלש ביד עשיר מקבל טומאה. דהא מרבין ליה בפרק במה מדליקין (כו, ב) מוהבגד וקרא לא כתיב ביה עניים אלא לכולי עלמא קאמרין. וכן כולה שמעתין בפרק במה מדליקין לא מחלקא בין עניים ועשירים. ואע"פ שרש"י ז"ל פירש כן בשבת (מז, א ד"ה בגדי עניים), בודאי לא נאמרו דברים אלא לענין טומאת מדרס, לפי שטומאת מדרס תלויה ביחוד ודחתן (זבים פ"ה, מ"ב) כל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב האדם וכיון שכן שלש על שלש לא חשיב להו לעשירים ליחדו לישיבה ולפיוך אינו מקבל טומאת מדרס בידם. וכבר כתבתי יותר מזה בס"ד בשבת בסוף פרק כירה (מז, א ד"ה בגדי). והקשה הראב"ד ז"ל דבכמה דוכתיה גמרינן מעני כדאמרין במסכת שבת (עו, ב) שכן עני אוכל פתו בעיסה בלוסה, שכן (שם סד, א) עני קולע שלש נימין ותולה בלוואר בתו, וגמרינן מיניה לעשירים, ושלש על שלש גופייהו דגמרינן במה מדליקין (כו, ב) שלש על שלש דלעניים היא דחזי לעשירים לא חזי, ואפילו הכי גמרינן מינייהו לעשירים. והוא ז"ל תירץ דהני עניים דאמרין בכל הני דוכתי הבינונים בכללן והוו עניים

אל כל העשירים והו רובא דעלמא, והני עניים דהכא היינו עניים ממא. ולדבריו נלטרך לומר דאפילו הבינונים מלנעי ליה לשלש על שלש לחלות אוחו על הקרע, אבל אין חשוב כל כך בעיניהם ליחדו לשיבה. (רש"א)

א

-

ל

דף

אבל בגדי עשירים לעניים לא וכי תימא הכא לחומרא והכא לחומרא והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר מערבין לחולה ולזקן כדי מזונו ולרעבתן בסעודה בינונית של כל אדם קשיא ומי אמר ר"ש בן אלעזר הכי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוג מלך הבשן פיתחו כמלואו ואביי התם היכי ליעביד הדומי נהדמיה [ונפקיה] איבעיא להו פליגי רבנן עליה דרבי שמעון בן אלעזר או לא ת"ש דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן עוג מלך הבשן פיתחו בארבעה התם דאיכא פתחים קטנים טובא ואיכא חד דהוי ארבעה דודאי כי קא מרוח בההוא קא מרוח אמר רב חייה בר רב אשי אמר רב מערבין בבשר חי אמר רב שימי בר חייה מערבין בביצים חיות וכמה אמר רב נחמן בר יצחק (אחת) סיני אמר שתים: הנודר מן המזון מותר במים כו': מלח ומים הוא דלא איקרי מזון הא כל מילי איקרי מזון לימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על חמשת המינין בלבד ולא אותביניה חדא זימנא לימא תיהוי תיובתיהו נמי מהא אמר רב הונא באומר כל הזן עלי מים ומלח הוא דלא זייני הא כל מילי זייני והאמר רבה בר בר חנה כי הוה אזילנא בתריה דרבי יוחנן למיכל פירי דגינוסר כי הוינן בי מאה הוה מנקטינן לכל חד וחד עשרה עשרה כי הוינן בי עשרה הוה מנקטינן לכל חד וחד מאה מאה מינייהו (לא) הוי מחזיק להו צנא בת תלתא סאוי והוה אכיל להו לכולהו ואמר שבועתא דלא טעים לי זיונא אימא מזונא אמר רב הונא אמר רב שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין לו בה ככר זו עלי אין מערבין לו בה מיתבי הנודר מן הככר מערבין לו בה מאי לאו דאמר עלי לא דאמר זו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה אבל אמר עלי מאי הכי נמי דאין מערבין לו בה א"ה אדתני ככר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין בהקדשות ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים דאמר זו אבל אמר עלי אין מערבין לו בה אמר לך רב הונא אלא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין קשיא רישא חסורי מיחסרא והכי קתני הנודר מן הככר מערבין לו בה ואפילו אמר עלי נעשה כאומר שבועה שלא אטעמנה מכל מקום קשיא לרב הונא הוא דאמר כרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין לו בה ככר זו עלי אין מערבין לו בה ומי אמר רבי אליעזר הכי והתניא זה הכלל אדם אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה אוכל הנאסר לו לאדם אין מערבין לו בה רבי אליעזר אומר ככר זו עלי מערבין לו בה ככר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין לו בהקדשות תרי תנאי ואלביא דרבי אליעזר: מערבין לנזיר בין כו': מתני' דלא כב"ש דתניא ב"ש אומרים אין מערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה ב"ה אומרים מערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים

רש"י ה"ג אבל בגדי עשירים לעניים לא. כלומר לעניים לא בעינן בגדי עשירים אלכא כיון דלדידהו חזו אלזלי בתרייהו הכא נמי רע"ג דלפרסאי לאו ליפתן הוא כיון דלדיקן הוי ליפתן ניסגי בשיעור זוטא: הכא לחומרא. דכיון דחזו להו מקבלי טומאה: והכא לחומרא. דעד דהוי ליפתן לכ"ע ליבעי שיעורא רבה: והתניא. גבי עירוב דכיון דחזו לזקן ולחולה אף על גב דלכל אדם לא הוי מזון שחי סעודות מערבין מיהא למאן דחזו

וגבי רעבתן דאכיל טפי סגי בדינונית אלמא לקולא אזלינן: פתחו כמלוואו. להליל על שאר פתחים ואי ליכא פתח דחזי ליה כל חור מלא אגרוף שבכתלים טמאין: הדומי ניהדמיה. ינתחווהו לאיברין: פליגי רבנן. במת בבית: פתחים קטנים. פתחין מד': בהוא מרווח. הלכך מזיל על כולן אכל כולן שוין בד' או ב' אמות כולן טמאין ללא ידעי בהי מרווח ומפיק ואפילו נפתח אחד מהן והאחרים סגורין או חישב עליו להוציאו באחד מהן דתנן בגמרא במסכת ביצה (דף לז:): הוא טמא וכולן טהורים ה"מ היכי דהאי חזי ליה ואפילו כולהו חזי ליה אכל היכא דליכא חד חזי ליה ובעי מרווח וכולן שוין לא ידעינן בהי מרווח: סיני. קרי רב יוסף לפי שהיה בקי במשניות ובברייתות: ולאו אותביניה חדא זימנא. בכילד מברכין (דף לה:): באומר כל הזן עלי. מתני' דאמר ליה בכל מיילי לאו דאמר יאמר עלי מזון דודאי לא מיקרי מזון אללא ה' מינין דהו מין דגן דזייני וסעדי ליבא אללא כגון דאמר יאמר עלי כל הזן דמשמע כל דבר המשביע דכל מיילי זייני חוץ ממים ומלא אכל מיסעדי לא סעדי ולא מיקרו מזון: גינסר. ארץ ים כינרת ופירוהיה מתוקין: ללא טעים לי זינא. לא אכלתי לשבע ועדיין אני רעב: זינא ס"ד. לא גרסינן הכא אללא במס' ברכות והכא גרסינן אימא מזונא: מערבין לו בה. ללא נדר אללא מאכילה ואי משום ללא חזיא ליה הא חזיא לאחריני מידי דהוה אנזיר ביין: ככר זו עלי. משמע כל דבר הנאחה האמר עליה: מאי לאו דאמר עלי. ושמע מינה ללא אסר איניש אדעתיה אללא דרך עיקר הנאחה וכי נדר אדעתא דאכילה נדר: לא דאמר הרי זו. שבועה שלא אוכל ככר זו: הקדש. ודאי אסר בכל הנאות ואינו ראוי לשום אדם: בדידיה. בככר של חולין: אללא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין. ללא משמע אללא אכילה: קשיא רישא. דקתני אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה דמשמע הא אמר עלי לא ומשני הא לא קשיא דחסורי מיחסרהו כו' עד נעשה כאומר כו' ללא מסיק אדעתיה לאסור עליו אללא דרך הנאחה דהיינו אכילה: אדם אוסר עצמו באוכל. שהלה הנדר במעשה שהוא עושה בעצמו דהיינו שלא אוכל: מערבין לו בה. דהא הנאה דממילא היא ולאו איהו עבדי: אוכל הנאסר על האדם. כגון ככר זו תיאסר עלי או שבועה שלא אהנה מככר זו דהשתא לא תלה האיסור במעשה שבגופו אללא אפילו הנאה דממילא אין מערבין לו בה. ל"א ככר זו עלי מערבין לו בה דאמר לקמן (דף לא). אין מערבין אללא לדבר מלא ומלות לאו ליהנות ניתנו הלכך משום הנאה לא איכפת לן ואי משום ללא חזיא ליה הא חזיא לאחריים דומיא דנזיר ביין ככר זו הקדש לא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני ואנן סעודה הראויה בעינן כדלקמן זה עיקר: (ה"י)

תוספות לימא תהוי תיובתא. ואם תאמר והא מאן דפליג ארב ושמואל לא פליג אלא באורז ודוחן וא"כ תקשה לכולהו ועוד תיקשי ליה מתניתין דכיצד מברכין (ברכות דף מ:): דיש כמה דברים דמברכין עליו שהכל או בפ"ה וי"ל דדווקא לרב ושמואל פריך דלא חשיבי אורז ודוחן אף על גב דקבעי נמי סעודתא עלייהו א"כ סבירא להו דכל מיילי לא מיקרו מזון אלא ה' מינין בלבד אבל מאן דפליג עלייהו סבר שפיר דכל מיילי איקרו מזון אך דלא תקנו בורא מיני מזונות אלא הך דקבעי סעודתא עלייהו ואאורז ודוחן קבעי נמי: ככר זו עלי אין מערבין לו בה. תימה לר"י אמאי נקט בהאי שבועה ובהאי נדר בשבועה גופה או בנדר גופיה הוה מצי לפלוגי דהיכא דאסר עליה באכילה מערבין לו בה בהנאה אין מערבין לו בה ועוד דאמר לקמן (דף לא). לכ"ע אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו משמע דליכא תנא דפליג והא רבי אליעזר דבסמוך דאמר ככר זו עלי דאין מערבין לו בה משום דאסור בהנאה אם כן סבר דמערבין לו לדבר הרשות או מצות ליהנות ניתנו ונראה כרשב"ם דמפרש דאין מערבין לו בה אפי' אמר קונם אכילת ככר זו עלי משום דקונם הוי כעין הקדש ואתי לאחלופי בהקדש אבל אמר שבועה אפילו אמר שבועה שלא אהנה מככר זו כיון דלא מיחלף בהקדש מערבין לו בה דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו ונקט שבועה שלא אוכל דאפי' הכי בקונם אין מערבין לו בה וקשה לפירושו דכי פריך בסמוך לרב הונא ליפלוג וליתני בדידיה לישני דהכי קאמר אבל אמר עלי נעשה כאומר ככר זו הקדש ואין מערבין לו בה ולפי' הקונטרס ניחא דאין לו לתלות בהקדשות דאסירי לדידיה ולאחריני ויש לומר דלא מצי לשנויי הכי משום דמסיים בה לפי שאין מערבין בהקדשות משמע דווקא בהקדשות אבל בקונמות מערבין: (תוספות)

אלמלא בדידיה משערינו. [כתב] הראב"ד ז"ל: נראה לי דעל חיטב להוליאו בחד מהו לא פליגי ר' שמעון בן אלעזר, דכיון דחיטב עליו בודאי בההוא קא מרווח ומפיק ליה. אמר רב שימי בר חייא מערבין בביצים חיות וכמה אמר רב נחמן בר יצחק סיני אמר שהים. סיני היינו יוסף וכדלמרין (הוריות יד, א) רב יוסף סיני רבה עוקר הרים. וביצים חיות ראויין הן לאכילת כל אדם והאוכלן כשהן חיות לא בטולה דעתו. הא דלמר רב הונא שבועה שלא אוכל ככר זה מערבין לו בה ככר זו עלי אין מערבין לו בה. פירוש: משום דקסבר רב הונא מערבין לדבר הרשות, אי נמי אין מערבין אלא לדבר מלוא ומלוא ליהנות ניתנו והלכך שבועה שלא אוכל ככר זה מערבין לו בו, דאף על גב דלא חזי להאי חזי להאי. ואפילו לסומכוס נמי הואיל ואיבעי מהשיל עליה וחזי ליה השתא נמי מערבין לו בו דומיא דיון לניזר (לקמן ע"ב). אבל ככר זו עלי אין מערבין לו בו משום דאסור בהנחתו. ומאן דפליג עליה דרב הונא סבר אין מערבין אלא לדבר מלוא ומלוא לאו ליהנות ניתנו. והא דנקט רב הונא שריותא בשבועה ואיסורא בקונס לאו דוקא, דהוא הדין למשכחת איסורא בשבועה, וכגון דלמר שבועה שלא אהנה מככר זה, והיתרא בקונס וכגון דלמר אכילת ככר זה עלי. אלא אורחא דמילתא נקט, דאורחא דמילתא דלמסר אורח עממו באוכל ע"י שבועה, ואורחו בהנאה בקונס. והא נמי דתניא לקמן בסמוך אדם אוסר עצמו באוכל מערבין לו בו אוכל הנאסר על אדם אין מערבין לו בו, לאו דוקא וכדלמרין דהא משכחת לה איפכא. ואיכא למידק אם איתא דבהא פליגי ור' אליעזר ורבנן נמי בהא פליגי, אם כן מאי קא מתמה לקמן (לא, א) לימא רבא דלמר מלוא לאו ליהנות ניתנו כתנאי אמרה לשמעתי, ואמרין נמי לימא רב יוסף דלמר אין מערבין אלא לדבר מלוא כתנאי אמרה לשמעתי. ומאי תימא, והא על כרחי כתנאי אמרה לשמעתייהו, דהא פליגי בה ר' אליעזר ורבנן. על כן פירשו משום רבנו שמואל ז"ל דכולהו תנאי ואמוראי דהכא כרבא ורב יוסף סבירא להו, והכא בגזירה פליגי, דרב הונא סבר דככר זה עלי אין מערבין לו בו גזירה אטו ככר זה הקדש, דכל קונס דומיא דהקדש הוא, והלכך קונס אפילו אמר אכילת ככר זה עלי אסור, אבל כשאסר עצמו על האוכל בשבועה, ואפילו אסר עצמו בהנחתו מערבין לו בה, דלא דמי להקדש וליכא למיגזר משום הקדש, ואי משום דאסור בהנחתו אין מערבין אלא לדבר מלוא ומלוא לאו ליהנות ניתנו. והיינו דנקט רב הונא וכן בברייתא שריותא בשבועה ואיסורא בקונס, ומילתא פסיקתא קאמרי דשבועה לעולם מותר וקונס לעולם אסור. ואינו מחוור בעיני, דאם איתא כיון דהא אתא רב הונא לאשמעינן, הוי ליה למימר שבועה שלא אהנה מככר זה מערבין לו בו, אכילת ככר זה עלי אין מערבין לו בו, דאשמעינן רבותא בהדיא. והפירוש הראשון נראה לי עיקר. והא דלמרין לקמן לימא רבא ולימא רב יוסף כתנאי אמרה לשמעתי, לאו משום דלא אשכחן תנא דפליג בהא, אלא משום דתנא כר' יהודה דיחידאה היא קא מתמה לימא כתנאי אמרה ואינהו דלמר כר' יהודה ושביק רבנן, אבל כי מוקמת להו בפלוגתא דר' אליעזר ורבנן ניחא, דאינהו דלמר כרבנן. ומסתברא נמי דהיינו דאוקי לרב הונא כר' אליעזר ולא אוקמה כרבנן וכאידך תנא דמהפך פלוגתייהו ודלמר דר' אליעזר לקולא ורבנן לחומרא, כי היכי דלא לוקמו רבנן לרב מהלכתא. מיתבי הנודר מן הככר מערבין לו בו מאי לאו דלמר עלי. ואף על גב דקתני בהדיא הנודר מן, ונדר דאסר חפלא על נפשיה משמע, אפילו הכי איטרין למימר מאי לאו, משום דהוי ידע דאיכא למטעי בה, משום דקתני סיפא אימתי בזמן שאמר שלא אטעמנה. חסורי מחסרה והכי קתני הנודר מן הככר מערבין לו בה ואפילו אמר עלי נעשה כמי שאמר שלא אטעמנה. כתב הראב"ד ז"ל: מדהלי טעמא בהאומר עלי נעשה כאומר שלא אטעמנה, שמעינן מינה דטעמא לאו משום דמלוא לאו ליהנות ניתנו הוא, אלא משום דקסבר דסתם קונמות לא אסיק אדעתיה למיסר בהנאה אלא באכילה בלחוד, וכאילו פירש בהדיא שלא אטעמנה, וכיון שכן אחד אוסר בשבועה ואחד אוסר בקונס מערבין לו בה שלא אסרה עליו בהנאה. והביא הוא ז"ל ג"כ ראיה לסוגיין דתלמודא הכין דסתם קונס לא מיתסר בהנאה, מדלמרין בשבועות פירק ג' (כב, א) אמר רב פפא מחלוקת בשבועה אבל בקונמות כיון דלא מפרש שמה לאכילה ככריה דמי ובכל שהוא, ואתבינן עלה ושקלינן וטרינן בה, ואי סלקא דעתך דאף בהנאה אסורי, באכילת כל שהוא מיבעיא. ואינו מחוור בעיני, דאם איתא כולהו תנאי דהכא סבירא להו דמלוא ליהנות ניתנו, אי נמי דמערבין אפילו לדבר הרשות, מדהלי טעמא דהאומר עלי קא מתסר בהנאה אין מערבין לו בה, והשתא ודאי איכא לאקשווי אהא דלמרין לקמן (לא, א) לימא רבה כתנאי אמרה לשמעתי, דמאי קא מתמה, על כרחי איכא תנאי דלא כוותיה, ודבריה אוחזי הוי כן לאוחזי מינייהו לרבה ורב יוסף. ואע"ג דכל חד וחד מלי לתרואה [לטעמיה דרבה מתרץ] לטעמיה דסבירא להו דמערבין אפילו לדבר הרשות, ורב יוסף מתרץ לטעמיה דסבירא להו מלוא ליהנות ניתנו, מכל מקום הוי להו לאקשווי מינה ולתרוואה. אלא ודאי

**ברבי יהודה מטהר במאי קמיפלגי מ"ס אהל זרוק לאו שמיה אהל ומ"ס אהל זרוק שמיה אהל
והא דתניא רבי יהודה אומר**

הש"י שמערבין לגדול. למי שהוא גדול שהביא שתי שערות שחייב בעניו ורע"ג ללמחר לא חזי ליה הואיל וחזי לקטן שאינו בר עונשין: אבל. אמת: מצעוד יוס. של ערב יוס הכפורים: כמאן ללא כחנניה. הא מתני' דמשמע שהיו בית שמאי מודין בעירוב ללא כחנניה: עירב בשחורים. היה לבוש שחורים והלך וישב בסוף אלפים אמה עד שקנה פס שביתה שקידש עליו היום וחזר לביתו: כל כלי תשמישו. משמע דאי לא אפיק כל כרכי תשמיש לא הוי עירוב לדידיה: דמיתשיל אנזרותיה. ישאל לחכם ויתיר לו נדרו ויהא יין ראוי לו: מיתשיל עליה. ויפתח בחרטה לא נתכוונתי לכך ותנו (נזיר דף לא.). הקדש טעות אינו הקדש: הדרא לטבלא. וטבל לא חזי: וליפרוש עליה ממקום אחר. לבתר דמתשיל עלה והדרא לטבלא בין השמשות בשעת קניית עירוב מאי למימר פירות שיש לי בביתי יהו תרומה על זו ואשתכח דאית ליה תקנתא דתחזי ליה: מוקף. סמוך כמו מקיפין צבועי (חולין מו:). סומכים זו לזו ורואין אם דומות זו לזו וכמו מקפת וקורא לה פס דמסכת נדה בפרק בתרא (דף עא:). שלא מן המוקף. מדבר שאינו סמוך לו באותו כלי ליהוי מיניה וביה: דלית ליה שיעורא. שמזון ב' סעודות מלומלמות הניח ואי מפריש תרומה מיניה כל דהו בצר ליה שיעור עירוב: ומאי פסקא. בתמיה כלומר מאי האי תירוצא וכי פסקא תנא למילתיה דאין אדם נותן עירובו אלא בלמלום דנקט סתם במילתיה הכי: סבר לה כרבנן. דפליגי עליה דרבי לקמן (דף לד:). גזרו עליו בין השמשות. כבשבת עלמה והגבחת תרומה שבות היא וכיון דמעיקרא לא תקנה ובעית למימר אי בעי הוי חזי להוא שעתא דמתשיל עלה כל מקום שהיא והדרא לטבלא והדר אמר תרומתה בצפון שבה ומעשר ראשון בדומה וכן כולם אם כן מתקן ליה בין השמשות וקעבר אשבות וקניית עירוב כשה נכנס וזה יולא: יא שאמרו. יא דברים שאמרו שיעורן. לפי מה שהוא אדם ואין שיעורן שיהו בכל: מלא חפניו קטרת. ביום הכיפורים: תרגומא. להא דתלי שיעורא באדם עלמנו אחולה וזקן ולקולא ולא ארעבתן ולחומרך דבטלה דעתו: מנפח אדם בית הפרס. שדה שנחרש בה קבר דכולה ספיקא משום עלמות היא ועלמות בלא צר אינו מטמא באהל וכשמנפח לפניו רגליו אם יש פס עלם גדול נראה מאליו ועלם קטן נראה בנפיחה ואינו מסיטו ברגליו: שנידש. דדריסת רגלי בני אדם: טהור. שכבר נידשו עלמות שבו ונפחתו מכשעורה: אהל זרוק. אהל המיטלטל: שמיה אהל. וחולץ בינו לבין הטומאה: ארץ העמים. מטמאה באהל: שידה. מרכבת נשים עגלה עשויה כקופסא: מגדל. משטי"ר (משטי"ר: מזון לשמירת אוכל) : אהל זרוק לאו שמיה אהל. וכל שאינו אהל אינו חולץ: שמיה אוהל. וחולץ ובגדולה עסקין שמחזקת מ' סאה בלח שהם כוריים ביבץ דאי קטנה כלי היא ומקבלת טומאה ולא חייבא ורבנן דמתני' כרבי סבירא להו ובין לרבי יהודה ובין לרבנן כסומכוס סבירא להו דאמר מידי לחזי ליה למיכליה בההיא שעתא בעינן: (הש"י)

תוספות תרומה נמי אפשר דמתשיל ולא מצי לאוקמה בתרומה ביד כהן דתו לא מצי לאתשולי עליה כדאמר בפרק הנודר מן הירק (נדריים דף נט.). מדקתני בחולין משמע דווקא בחולין אבל בתרומה אפי' ביד ישראל לא: ולפרוש עליה ממקום אחר. השתא ס"ד דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ואף על גב דרבה דאית ליה הכנה אמרינן בפירקא (דף לח:) דתחילת היום קונה עירוב וכוותיה קיימא לן מ"מ מותר לתקן הטבל דלא גזרו עליו בין השמשות עד שתהא לילה ניכרת וידוע והא דתנן בבמה מדליקין (שבת דף לד.) דספק חשיכה אין מעשרין את הודאי והיינו כרבנן דר' אפי' קס"ד דהך מתני' דהכא אתיא כרבי משום דאיכא משניות טובא דמוקי להו הש"ס לקמן כרבי וא"ת אם כן אמאי קתני מתני' אבל לא בטבל הא חזי לתקוני בין השמשות ואין לומר דההיא אתיא דלא כרבי מדפריך לקמן (דף לד:) רישא רבי וסיפא רבנן ולא פריך רישא וסיפא רבנן ומציעתא רבי ועוד דפריך לקמן אבל לא בטבל פשיטא משמע דליכא מאן דפליג ומיהו איכא למימר הא דפריך פשיטא היינו משום דמרישא שמעינן לה דקתני מערבין בדמאי

דמשמע אבל לא בטבל וי"ל דאינו מועיל מה שראוי לתקנו אלא במידי דחזי השתא לשום אדם כגון תרומה דחזיא לכהנים ותדע דאמר לעיל דאין מערבין בהקדשות אף על גב דאפשר לאיתשולי עלייהו: לא נחשדו חברים. אע"ג דמשום כבוד שבת שרי כדאמר בהאשה רבה (יבמות דף צג.) היינו שצריך לאכול אותן פירות בשבת אבל הכא מיירי דאין צריך לאוכלן בשבת ואע"ג דאין מערבין אלא לדבר מצוה לא התירו לתרום שלא מן המוקף אלא לכבוד שבת ולא לצורך מצוה אחרת: אלא סומכוס סבר לה כרבנן. ואם תאמר מהאי טעמא נמי נזיר לא יערב ביין כיון דשבות הוא לשאל על הנדרים בשבת כדאמרין פרק מי שהחשיך (שבת דף קנז.) וי"ל דלצורך שבת נשאלין כדאמרין התם והאי הוי צורך שבת שיהיה מותר לשתות יין בשבת: תרגומא אחולה ואזקן. וא"ת ולוקמא נמי כרבנן דסומכוס והכל לפי מה שהוא אדם אחולה ואזקן דלרבנן מערבין חולה וזקן כדי מזונן דמקילי טפי מסומכוס דאמרי אפילו במידי דלא חזי ליה מערבין משום דחזי לאחריני כל שכן דמערבין במידי דחזי ליה אע"ג דלא חזי לאחריני וי"ל דלרבנן אין מערבין לחולה ולזקן כדי מזונן אלא בסעודה בינונית דהא כיון דלא בעו מידי דחזי ליה אם כן לחולה וזקן מערבין נמי אפי' במאכל דלא חזי להו אלא לבריא ובמידי דלא חזי לדידהו ע"כ שיעורו בסעודה בינונית וא"כ גם במידי דחזי להו בעינן שיעור סעודה בינונית דאין סברא שיהא לרבנן ב' שיעורין לחולה ולזקן א"נ הכל לפי מה שהוא אדם משמע נמי לאפוקי ישראל בתרומה והא דנקט תרגומא אחולה ואזקן הוא הדין דהוה מצי למינקט ישראל בתרומה אלא נקט חולה וזקן משום דרשב"א איירי ביה: ומר סבר אהל זרוק שמיה אהל. דוקא כשמונח הוי אהל אבל בשעת זריקה אפילו רבי יוסי ברבי יהודה מטמא דבאותה שעה לא חשיב אהל כלל מידי דהוה אעוף פורח ואטלית המנפנת דתנן באהלות (פ"ח מ"ה) דאין מביאין ואין חוצצין והכי נמי (תוספתא)

רשב"א וב"ק התם איכא סעודה הראויה מצעוד יום. תמיהה לי והא אפילו למאן דאמר סוף היום קונה עירוב ליכא סעודה הראויה מצעוד יום, דהא איכא תוספות יום הכפורים דאסור לאכול אף על פי שעדיין הוא יום. וי"ל דסוף יום ההיתר קונה עירוב קאמרין. וא"ת ולמאן דאמר תחילת היום קונה עירוב מאי איכא למימר. יש לומר דב"ק סבירא להו דסוף היום קונה עירוב. תרומה נמי מיתקיל עליה. ואם תאמר דילמא בתרומה ביד כהן ללא מיתקיל עליה כדליתא בנדרים (נט, ח). יש לומר דמדקא פסיק ותאני ישראל בחולין, שמע מינה דלעולם בתרומה לישראל כלל וכלל לא. דאמר רב יהודה מנפח אדם בית הפרס והולך. הקשו בתוספות מדאמרין בפסח שני פפרק האשה (נב, ב) בית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת דאלמא במקום כרת דוקא, והכא אמרין דאפילו לגבי עירוב לא העמידו דבריהם והתירו לנפח ולעבור. ויש מי שתירץ, דהתם הכי קאמר לפי שיש כרת לעושה פסח בטומאה, ואפילו הכי טהרו העובר בבית הפרס ולא טמאוהו אע"פ שבעלמא הן מטמאין הנכנס בבית הפרס, משום הכי קאמר ולא העמידו דבריהם בטומאת בית הפרס במקום כרת, ומיהו דוקא משום דאיכא בו נמי כרת [אין מימנעי ולא עבדי פסח, אבל להתירו ליכנס בבית הפרס על ידי ניפוח אפילו בעירוב נמי שרי, כיון דליכא בכניסתו אלא לאו. והלכך בית הפרס דדבריהם התירו ליכנס הואיל ואין מערבין אלא לדבר מלוא. ומ"מ העמידו דבריהם לטמא, וכי האי גוונא אמרו בחגיגה (כה, ב) דקאמר התם לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת, לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה. כלומר: אע"פ שאין שם אלא מיתה העמידו דבריהם והחמירו בו וטמאוהו. ויש דברים אחרים שהתירו לו ליכנס אפילו בלא ניפוח, כגון לישא אשה וללמוד תורה ודלמאמרין לקמן פפרק מי שהוציאוהו (מז, ח), משום דעדיפי משאר מלות, ודלמאמרין פפרק קמא דקדושין (מ, ב) דתלמוד מביא ליד מי מעשה, ולישא אשה משום לא תהו בראה, וכן לדון ולערער עמהם משום שהיא כמזל מידם (לקמן פס), ומדללא מייתי עלה הא דרב יהודה דאמר מנפח אדם בית הפרס, משמע דאפילו בלא ניפוח שרי. ועוד אמרו בתוספות דהא תנן במסכת אהלות (פי"ח, מ"ד) ומייתי לה בפסחים פפרק האשה (פס) גבי היא דבית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת, בודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה וכו' כייל הוא בודק מביא עפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקין וממחה אם נמצא שם עטם כשעורה טמאה כי בדיקה זו מועלת לכל דבר, ובדיקה דרב יהודה ובדיקה דמתניתין שוות הן וכוון לעושי פסח ולא לתרומה, אלא במשנה פירש בדיקה שלאחר שעבר ולא נפת, ור' יהודה ור' חייא באים לפרש למי שצב לעבור. מר סבר אהל זרוק שמיה אהל. פירשו רש"י והראב"ד ז"ל: אהל זרוק בשעת זריקתו, דאע"פ שמחזיק ארבעים סאה בלא שהוא כוריים ביבש ואינו מקבל טומאה ובשעה שהוא מונח חוצץ גם כן בפני הטומאה, בשעה שהוא נע סברי רבנן שאינו חוצץ. ואוקימנא בפלוגתא דרבי ור' יוסי בר' יהודה וכלישנא דמוקי התם בניזיר פפרק כ"ג (נה, ב) גזירה טומאת ארץ העמים משום גושא ולא משום אוירא. ואיכא למידק דהתם נמי פפרק כהן גדול אוקימנא בפלוגתיהו דרבי ור' יוסי

בר' יהודה באהוב זרקה, ואמרינן התם והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר תיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת טמאין ואם נחה טהורין, כלומר: והתניא בניחותא, וסיעתא מייתי מינה דבאהוב זרקה פליגי. ולפי פירושם ז"ל (לא פליגי) אדרבא מהתם תקשי לן, דהא משמע לאפילו ר' יוסי בר' יהודה מודה שאינו אהוב בשעת זריקתו. ויש לומר דוהתניא דהתם לאו סיעתא הוא אלא קושיא, ולומר דלאו באהוב זרקה פליגי, וההיא איבעית אימא דאמרינן התם בחר הכי משום הדין קושיא ולא ליטנא אחרינא הוא. והא לאוקי הנא פלוגתייהו דר' יוסי בר' יהודה באהוב זרקה, בההיא סברא קמיינתא דהתם היא, ולא ידע לה לההיא ברייתא דהתם דר' יוסי בר' יהודה, ולכשתמלא לומר דר' ור' יוסי (לאו) באהוב זרקה פליגי זה ולעולם בשעת זריקתו, דהכין משמע הכא דר' יהודה שרי ליכנס עם השדה תיבה ומגדל. אבל ר"ח ז"ל (להלן לא, א) נראה שפירשה להא בשעת שהוא נח, וכגון ששדה זו גדולה שהיא מגעת מתחילת בית הקברות עד מקום העירוב, וגבל שם תחילה את השדה ואח"כ נכנס הוא בחוץ השדה והלך בה עד שהוא מגיע למקום העירוב, ואפילו הכי אסרי רבנן, שאע"פ שהוא אינו מקבל טומאה, אינו חוץ בפני הטומאה אפילו בשעת שהוא נח הואיל וראוי לזרקה. ור' יהודה סבר דכיון שהוא נח כשם שאינו מקבל טומאה כך הוא חוץ בפני הטומאה, אבל בשעת זריקתו כולי עלמא מודו שאינו חוץ בפני הטומאה דלא שמייה אהוב בשעת זריקתו. והשתא אחי שפיר ההיא דפרק כהן גדול, וגרסינן התם והתניא בניחותא. ותמיהה לי דהא ודאי משמע דהלכה כרבנן לגבי ר' יהודה דקיימא לן כרבנן לגבי יחיד, והלכה נמי כרבנן לגבי ר' יוסי בר' יהודה דהלכה כרבנן מחבירו, ואם כן תיקשי לן אההיא דאמרינן במגילה (כו, ב) שקולו תיבותא ואנחותא התם, דאלמא משמע דבשעת הנחתה מיהא חוץ. ולכולהו פירושי נמי תקשי לן למ"ד אהוב זרקה לא שמייה אהוב, מה היו מועילין לכתות שתחת התינוקות מפני קבר התהום כדאמרינן בסוכה פרק הישן (כא, א), הא אהוב זרקה הוא ובשעת זריקתו הוא והיאך הוא מליכ בקבר התהום. ותירץ רבנו תם דלמ"ד אהוב זרקה לאו שמייה אהוב, לא היו מביאים שם לכתות אלא שוורים בלבד שכריסם עבה כדאמר רב יהודה התם. ובשוורים יש ליתן טעם דהוי אהוב מטעם דקרי ליה קרא אהוב דכתיב (איוב י, יא) ובעלמות וגידים תסוככני, דמהאי טעמא אמרינן התם דהוי אהוב ואע"ג דהוי אהוב שלא כדון משום דהויא מחילה שאינה עשויה בידי אדם. ותירוץ של רבנו תם ז"ל נראה שהוא הולך על דרך פירוש של רש"י ז"ל דפירש דבאהוב זרקה בשעת זריקתו פליגי. אבל לדברי ר"ח ז"ל אכתי איכא לעיוני, דהא בשעת זריקתו כולי עלמא לא פליגי דלא הוי אהוב והנהו לכתות בשעת זריקה היו חוללות. ולפי פירוש של ר"ח ז"ל

א - לא דף

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון דאחתא איטמא לה בשלא הוכשרה או שנילושה במי פירות והיכי מייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה והא קא מאהיל דמייתי לה אחוריה אי הכי מ"ט דרבנן קסברי אסור לקנות בית באיסורי הנאה מכלל דר' יהודה סבר מותר קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו אלא הא דאמר רבא מצות לאו ליהנות ניתנו לימא כתנאי אמרה לשמעתיא אמר לך רבא אי סבירא להו דאין מערבין אלא לדבר מצוה דכולי עלמא מצות לאו ליהנות ניתנו והכא בהא קמיפלגי מ"ס אין מערבין אלא לדבר מצוה ומ"ס מערבין אפילו לדבר הרשות אלא הא דאמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה לימא כתנאי אמרה לשמעתיא אמר לך רב יוסף דכולי עלמא אין מערבין אלא לדבר מצוה ודכולי עלמא מצות לאו ליהנות ניתנו ובהא קמיפלגי מ"ס כיון דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דמינטרא ומ"ס ניחא ליה דמינטרא דאי איצטריך אכיל ליה. מתני מערבין בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו

ובמעשר שני והקדש שנפדו והכהנים בחלה אבל לא בטבל ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו: **גמ'** דמאי הא לא חזי ליה מיגו דאי בעי מפקר להו לנכסיה והוי עני וחזו ליה השתא נמי חזי ליה דתנן מאכילין את העניים דמאי

רש"י מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. וכ"פ בחולין דאי נמי מיטמו חזו ליה אלף אפי' בתרומה דאי מטמאה לא חזיא ליה אפשר למיעבד תקנתא כדמפרש ואזיל ודוקא נקט טהור בטהורה אבל בטמאה לא ללא חזיא ליה לא לכהן טמא ולא לכהן טהור וכהן טמא בטהורה נמי לא ללא חזיא ליה: היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון דלחחא מיטמיה ליה. כלומר נהי דלר' יהודה אפילו בבית הקברות איכא תקנתא למיזל בשידה תיבה ומגדל וכ"פ קבר יחידי שיכול לעמוד אלכו אלף מיהא תרומה מכי אנחה התם מטמא באהילו של קברי: זמי פירות. שאין מכשירין: והיכי מייתי לה. לאוכלה דהא רבי יהודה ראו לאוכלו בעי מדנקט טהור בטהורה ולא אכשר טמא בטהורה משום דחזיא לאחריני ועוד מדתני במתניתין לחוץ ולאכול: בפשוטי כלי עץ ללא מקבלי טומאה. אבל במידי דמקבל טומאה לא דה"ל כלי טמא מת שהוא אב הטומאה דמיטמא מחמת אהל ומטמא ליה לאדם וטמא אסור בתרומה טהורה וקאי עליה במיתה ואע"ג דלית בה פתח טפה דמייתי ליה אחוריה כדמפרש לקמן קי"ל (שבת דף יז.) בי"ח דבר שכל המטלטלין מביאין את הטומאה על עצמן כשהאהילו על מת בכל שהן ומטמא ליה אדם האוחזו ותו לא חזיא ליה תרומה: והא קא מאהיל. קס"ד כשיש בכלי פתח טפה או בהקיפו טפה וגזרו על האדם הנושא בעובי המרדע בליאות השבת (שם): דמייתי ליה אחוריה. לכלי שאין בחודו טפה לאו אהיל הוא: אי הכי מ"ט דרבנן. בקבר יחידי נהי דאיפלגו במתניתין בבית הקברות ולא סבירא להו דתיהוי חליצה באהיל זרוק אבל הכא יכול לעמוד על שפתו ויביאנו אלכו: אסור לקנות בית באיסורי הנאה. בקבר והא הנאה היא דמישחרי ביה למיפק חוץ לתחום וכל השמישי המת אסורין בהנאה דנפקא לן בסנהדרין (ד' מז:) מוחמת שם מריס וגמר שם שם מעגלה ערופה ואפילו בישראל נמי אסרי רבנן והא דתני כהן להודיעך כחו דרבי יהודה: מלאת לאו ליהנות נתנו. ואין מערבין אלף לדבר מלוא ללכת לבית האביל או לבית המשתה כדלקמן: הא דרבה. במסכת ר"ה (דף כה.) תוקעין בשופר של עולה: רבנן סברי מערבין אפילו לדבר הרשות. והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף. בכילד משתהפין (דף פב.): כיון דקנה ליה עירוב. בין השמשות תו לא איכפת ליה בנטירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה היא למשום מלוא הוא: מתני' דמאי. בכך שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. ואע"ג דמאי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גמ'** (כ"ז)

תוספות קתני בברייתא דמייתי בניזיר בפרק כהן גדול (דף נה.) ר' יוסי ברבי יהודה אומר תיבה שהיתה מלאה כלים זרקה באהל המת טמאה ואם היתה מונחת טהורה וא"ת למ"ד אהל זרוק לא שמיה אהל מה היו מועילים דלתות שתחת התינוקות מפני קבר התהום כדאמר בפרק הישן (סוכה ד' כא.) הא אהל זרוק הוא ואומר ר"ת שיסבור שלא היו מביאין דלתות אלא שוורים שכריסם רחבה כדא"ר יהודה התם והשוורים רחמנא קרינהו אהל דכתיב ובעצמות וגידים תסוככני (איוב י) ורשב"א מפרש דלתות על גב שוורים לכ"ע הוי אהל דתנן באהלות (פ"ו מ"א) אדם וכלים נעשים אהל לטמא אבל לא לטהר פירוש מביאין טומאה ואין מפסיקין בין טומאה שתחתיהם לכלים שעליהם ולא מיירי באדם וכלים שעושים עצמן אהלים אלא כדמפרש התם כגון נדבך של אבנים או דלתות על האדם או על הכלים אפילו כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה ומשמע דסבר דאהל זרוק לא שמיה אהל דאי שמיה אהל כשנתן הנדבך על גבי הכלים אמאי לא יהיה חשוב אהל להפסיק והא כלי עצמו נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל טומאה כגון שידה תיבה ומגדל למ"ד שמיה אהל וקתני סיפא נתון על גבי אבנים שאינם כלים או על דבר שיש בו רוח חיים דומיא דשוורים בפרק הישן (סוכה ד' כא.) טומאה תחתיו כלים שעליו טהורין כו' משמע דבענין זה הוי אהל לכ"ע: היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל פירש נהי דלר' יהודה איכא תקנה אפילו בבית הקברות על ידי שידה תיבה ומגדל

ובקבר יחידי נמי שגזרו שתופס ד' אמות סביביו משום הרחקה כ"ש דמצי אזיל בשידה תיבה ומגדל ולקמן פריך מאי טעמייהו דרבנן בקבר יחידי נהי דבבית הקברות גדול לא הוי חציצה הכא דלא הויא אלא הרחקה אמאי פליגי הא מצי אזיל בשידה תיבה ומגדל דאין לך הרחקה גדולה מזו: בשלא הוכשרה. ולספרים דגרסי או שנילושה במי פירות ה"פ בשלא הוכשרה כגון שעירב בפירות או בפת שנילושה במי פירות: בפשוטי כלי עץ. משמע דלא מקבלי טומאה אפילו מדרבנן וכן תנן במס' כלים (פ"ב מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבת (ד' טז.) כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאין וע"כ פשוטין טהורים אפי' מדרבנן דכלי זכוכית אפילו יש להן בית קבול אין להן טומאה אלא מדרבנן כדאמר בשבת וכן משמע בכמה דוכתי דטהורין פשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן וקשה דבהמוכר בית (ב"ב דף סו.) אומר שאני פשוטי כלי עץ דמדרבנן גבי דף של נחתומין והתם לא איירי בהנך דחזו למדרסות דהנהו מקבלי טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טומאת מת כדילפינן בב"ק פ"ב (דף כה.) ק"ו מפכים קטנים ורשב"א פירש התם דאין לחוש כיון דמסקנא לא קיימא הכי דמוקי לה בדף של מתכת ור"י מפרש דכלי עץ שהם רחבים כעין דף וראוי להניח עליהם חפצים גזרו רבנן עליהו טומאה משום דדמו למקבלי כלי עץ אבל פשוטי כלי עץ שאינם רחבים טהורין אפילו מדרבנן וי"מ דדף של נחתומים וכיוצא בזה שהם שימושי אדם ומשמשין שימושי אדם גזרו רבנן בהן טומאה כדמוכח בתורת כהנים בפרשת ביום השמיני דממעט סולם וקולב מכלי עץ ולא כל כלי עץ ומרבה שולחן וטבלא ודולבקי מכל וקאמר ומה ראית ת"ל שק מה שק מיוחד שהם תשמישי אדם ומשמשי תשמישי כו' וע"כ כשאין ראויין למדרס איירי מדלא נקט כסא ומטה ועוד דמוכל המשכב ה"ל לרבווינהו וכשאין להן בית קבול נמי איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן אלמא מקבלי טומאה מדרבנן ואף על גב דדריש מקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשה דרשינן למה שק מיטלטל מלא וריקן וכמה מדרשות יש בת"כ דהוי רק אסמכתא ותדע דבפרק שתי הלחם (מנחות דף צו:) אמר רבי יוחנן לדברי האומר מסגרת למטה היתה פי' ברגלים ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה כדדרשינן מעל השולחן הטהור מכלל דאיכא שהוא טמא ולדברי האומר למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי לך דשל מקדש מקבל טומאה לפי שיש לו בית קיבול וצריך קרא דהטהור מכלל שהוא טמא שהיו מגביהין אותו לעולי רגלים שלא תאמר עשוי לנחת הוא והשתא אמאי תיבעי תיפשוט מדרשה דת"כ אלא ש"מ אסמכתא בעלמא היא כדפרישית והא דמשמע התם דטבלא המתהפכת עדיפא לקבל טומאה דאורייתא משאר פשוטי כלי עץ היינו כדפ"ה משום דראוי להשתמש מב' צדדין: דמאי הא לא חזי ליה. נראה דלסומכוס דווקא פריך דלרבנן אף על גב דלא חזי ליה הא חזי לעניינים ואם תאמר ולסומכוס הא חזי ליה דמצי לאפרושי מיניה וביה אפילו לרבנן דרבי דספק חשיכה מעשרין הדמאי ויש לומר דמשמע ליה מתניתין אפילו ליכא אלא שתי סעודות מצומצמות דמסתמא מתניתין איירי בכל ענין ולעיל (דף ל:) נמי דפריך מאי פסקא משום דמשמע ליה דמתניתין איירי אפילו ביתר משתי סעודות ומיהו בפרק מפנין (שבת דף קכז:) פריך נמי הכי גבי טלטול ומשני כי הכא מיגו דמפקר כו' והתם הוה מצי למימר דחזי לעניינים אלא משום דהתם מיבעי ליה לשנויי כי הכא ובפרק כל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז.). (תוספות)

הש"ח אי הכי מאי טעמייהו דרבנן. ואם תאמר דילמא משום דקסברי אהל זרוק לא שמייה אהל וכדאמרין לעיל. יש לומר דהכא קבר יחידי הוא ויכול הוא ליכנס עד שם וליקח העירוב בפשוטי כלי עץ ולאכול. ואף על גב דאמרין ולר' יהודה היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל, לרבותא בעלמא קאמר הכין, כלומר: לר' יהודה אפילו היה קבר זה בין הקברות מצי אזיל בשידה תיבה ומגדל, ללדידה אהל זרוק שמייה אהל. דמאי הא לא חזי ליה. פירוש: משום דהא מתניתין סתמא הניא משמע דלכולי עלמא אחיא ואפילו לסומכוס, ואילו לסומכוס מידי דחזי ליה בעינן. אכל לרבנן לא קשיא מידי, דהא לדידהו כיון דחזי לאחריני הרי זה עירוב. עוד יש לי לומר דלכולי עלמא אנטריך, דסקחא דעתך אמינא דמאי אסור לכל כטבל, הא משמע לן דמאכילין אותו לעניינים ולאכסניא כבית הלל, והלכך לרבנן מערבין דהוי ליה כתרומה לישראל, ולסומכוס נמי מערבין דאף לדידה חזי ליה דאי בעי מפקר נכסיה והוי ליה כיון לנזיר. כך נראה לי. (הש"ח)

ואת אכסניא דמאי אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ובית הלל אומרים מאכילין את העניים דמאי: ובמעשר ראשון שנטלה כו': פשיטא לא צריכא שהקדימו בשבלין ונטלה ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה וכדר' אבהו אמר ריש לקיש דאמר ר' אבהו אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה שנאמר במדבר יח-כו והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר א"ל רב פפא לאביי אי הכי אפילו הקדימו בכרי נמי א"ל עליך אמר קרא במדבר יח-כח מכל מעשרותיכם תרימו את כל תרומת ה' ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: ובמעשר שני והקדש שנפדו: פשיטא לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש וקמ"ל דאין החומש מעכב: אבל לא בטבל: פשיטא לא צריכא בטבל טובול מדרבנן וכגון שזרעו בעציץ שאינו נקוב: ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו: פשיטא לא צריכא שהקדימו בכרי ונטלה ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי קמ"ל כדשני ליה: ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו: פשיטא לא צריכא שפדאן ולא פדאן כהלכתן מעשר שפדאו על גב אסימון ורחמנא אמר דברים יד-כה וצרת הכסף כסף שיש עליו צורה הקדש שחיללו על גב קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו: מתני' השולח עירובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירוב: גמ' וקטן לא והאמר רב הונא קטן גובה את העירוב לא קשיא כאן בעירובי תחומין כאן בעירובי חצירות: או ביד מי שאינו מודה בעירוב: מאן אמר רב חסדא כותאי: ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב: וליחוש דילמא לא ממטי ליה כדאמר רב חסדא בעומד ורואהו ה"נ בעומד ורואהו וליחוש דילמא לא שקיל מיניה כדאמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו הכא נמי חזקה שליח עושה שליחותו והיא איתמר דרב חסדא ורב יחיאל אהא אתמר דתניא נתנו לפיל והולוכו לקוף והולוכו אין זה עירוב ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב ודילמא לא ממטי ליה אמר רב חסדא בעומד ורואהו ודילמא לא מקבל ליה מיניה אמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו אמר רב נחמן בשל תורה אין חזקה שליח עושה שליחותו

ה"י אכסניא. חיילות מלכי ישראל שמטילין אותן על בני העיר לזון והווי להו כעניים שהרי אינן צבתיאן: שהקדימו בשבלין. לתרומה גדולה דמן התורה התרומה קודמת למעשר דראשית קראה רחמנא ומן המותר הוא נותן מעשר ראשון ללוי ועכשיו הערים הלוי וקדמו כדי שלא יחסרנו כהן אחד מנ' במעשר: מכל מעשרותיכם. כלום כתיב: תרימו את כל תרומת ה'. אפילו תרומה גדולה: ומה ראית. דמוקמת קרא לחיוב בהקדימו בכרי וקרא דפטור בהקדימו בשבלין: האי. הקדימו בכרי אידגן וכיון דנקרא דגן נעשה טבל לתרומה כדכתיב (דברים יח) ראשית דגנך: והאי לא אידגן. וכי שקליה לוי עדיין לא היה טבול לתרומה: ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. קס"ד בתרומת מעשר קאמר וקא פריך פשיטא: לא נכרכה שהקדימו בכרי. והא תרומה דקאמר היינו תרומה גדולה דחזי לאפרושי מיניה מקמי דליפרשי מעשר מיניה קאמר: כדאמר ליה רב פפא לאביי. לעיל בשמעתינן: אסימון. מעה בלא כורה פנטו"ן ופלו"ן: עשה. גולס (החיות מתכת, לפני שהוטבעה בה צורת מטבע) בלע"ז: ונתן הכסף. במקדיש שדהו כתיב ויסף חמישית כסף ערכך (ויקרא כז): מתני' שאינו מודה בעירוב. כותי: גמ' גובה את העירוב. מבני חכר ומערב עליהם: עירובי חצירות. דעירובי רשותיהו בעלמא הוא הלכך ממילא מיערב ואע"ג דאין מעשה הקטן כלום לא איכפת לן כדתנן לקמן (דף עא.) בעל הבית שהיה שותף עם שכניו א"ל לערב אבל עירובי תחומין אקנויי שביתה הוא וקטן לא אלסם למיקני: לקבל הימנו. קודם שיגיע שם והמקבלו עירב עליו: דילמא לא ממטי ליה. קטן עד לידו של מקבל:

בעומד ורואהו. עד שמוליכו: ולמא ההוא לא שקיל מיניה. ולא מערב ליה אנ"פ שהבטיחו: קוף ופיל.
פעמים שהן מלומדים: בשל תורה אין חזקה כו'. כלומר לא סמכין לחזקה עד לחזינן דעבד: (ע"פ)

תוספות רשב"א גריס מכל מתנותיכם תרימו דאירי בתרומה גדולה אבל מכל מעשרותיכם תרימו בתרומת מעשר קמיירי: ומה ראית. מפרש ריב"א מה ראית לחלק בין הקדימו בכרי להקדימו בשבלין אימא בהקדימו בכרי נמי פטור מתרומה גדולה הואיל ולא הוקבע עדיין למעשר וקרא דמכל מתנותיכם אתי לחיובי בראה פני הבית אבל לא יתכן לפרש האי ומה ראית נימא איפכא לחייב הקדימו בשבלין ולפטור הקדימו בכרי דאין זו סברא: וקא משמע לן דאין חומש מעכב. וא"ת אמאי לא פשיט מהכא בפרק הזהב (ב"מ דף נד.). דאין החומש מעכב וי"ל משום דאיכא למידחי ולאוקומי כשנתן החומש ואף על גב דמילתא דפשיטא היא אגב מעשר ראשון נקט מעשר שני: שפדאו על גב אסימון. פ"ה מעה בלא צורה והא דמחללין מעשר שני על אסימון לר' דוסא טפי ממעות הניתנין לסימן לבית המרחץ בפרק הזהב (ב"מ דף מז:): היינו משום דאסימון עשוי במשקל ורוחב כראוי ואינו מחוסר אלא צורה ובדבר קל יטביעו כמה מהם וקשה לר"ת דבפרק במה אשה (שבת דף סה.) אמר אי משום צורתא ליעבד לה פולסא משמע דיש עליו צורה ובהזהב אמר מאי אסימון פולסא וי"ל לפ"ה דקרי אסימון לכל דבר שאינו עשוי כהלכתו או של כסף ואין עליו צורה או של עץ ויש עליו צורה. ונתן הכסף וקם לו. ואף על גב דבעלמא שוה כסף ככסף הכא איכא מיעוטא דדרשינן האי קרא בכלל ופרט וכלל וכן משמע בבכורות דתנן בפרק יש בכור (דף נא.) אין פודין לא בעבדים כו' ולא בהקדשות ומפרש בגמרא ולא הקדש בכל אלו וגבי בכור דריש בכלל ופרט וא"ת דאמרינן במעילה (דף יד.) בונין בחול ואח"כ מקדישין אלמא מחללין מעות הקדש על הבנין וי"ל דלענין זה חשיב תלוש ולבסוף חברו תלוש אי נמי התם חשיב תלוש טפי כיון דאי לא קדיש עומד לתלישה: כאן בעירוני תחומין. פ"ה עירוני תחומין אקנויי שבייתה הוא וקטן לא אלים למיקני. וקשה דבפרק בתרא דמעילה (דף כא.) אמר גבי שלח ביד חרש שוטה וקטן עשה שליחותו בעל הבית מעל ופריך והא לאו בני שליחות ניהו ומשני עשאוהו כההיא דנתנו על הפיל והוליכו על הקוף והוליכו הרי זה עירוב אלמא איתעביד שליחותיהו הכא נמי איתעביד שליחותיהו אלמא אפילו על הקוף ופיל הרי זה עירוב ועוד לפירושו משמע דאי הוה אלים למיקני הוה מהימני ליה והווי עירוב וא"כ היכי פריך בסמוך ודילמא לא ממטי ודלמא לא שקיל מיניה דכיון דמהימני ליה ממטי ליה ואי לא שקלי מיניה יחזור לכן נראה לפרש דעירוני תחומין הואיל ואסמכוה אקרא חמירי ולא הימנוהו רבנן ולא הוי עירוב אם לא בעומד ורואהו וההיא דמעילה דנתנו על הקוף דהוי עירוב מיירי נמי בעומד ורואהו דכשאינו עומד ורואהו לא הוי עירוב כדתניא בשמעתין נתנו לקוף והוליכו אין זה עירוב ולכך קתני במעילה על הקוף משמע דאינו סומך על חכמתו והכא בשמעתין קתני לקוף משמע דסומך עליהם ואף על גב דבפ"ק דפסחים (דף ד:): אמר גבי בדיקת חמץ המנינהו רבנן בדרבנן היינו בבית שלהם דרמי עלייהו אבל שליחות איכא למימר דמייאשי וכעין זה פ"ה לקמן גבי חזקה על חבר ובירושלמי נמי מחלק בין אמר צא וערב בין אמר צא ואערב לך: וליחוש דילמא לא שקיל מיניה כדאמר רב יחיאל. וא"ת מאי קא פריך ומאי קא משני הא מדיוקא דמתני' שמעינן דחזקה שליח עושה שליחותו דקתני ביד חרש שוטה וקטן אין זה עירוב הא ביד פיקח הרי זה עירוב וי"ל דהתם סומך עליו לגמרי אבל הכא שאמר להם לקבל מהם דלא סמך עליו בכל השליחות ממנע ולא עביד משום הכי פריך ומשני דאפילו הכי חזקה שליח עושה שליחותו: והיכא איתמר דרב חסדא וכו'. וא"ת אמאי לא איתמר מילתייהו אמתניתין דהכי נמי צריך לשנויי אמתניתין י"ל דס"ל דטעם דמתניתין דאין זה עירוב לאו משום דלא מהימני אלא משום דלא אלימי למיקני תחומין והשתא לא קשה מידי אמתניתין דמהימני להו וברייתא דמעילה דקתני אפי' לפיל הוי עירוב לא שמיע להו ומתניתין דמעילה איכא לשנויי שינויא אחרינא דמשני התם דעשאוהו כמעטן של זיתים דהא דניחא ליה חשיב כמעשה: (תוספות)

רשב"א ולא בטובל פשיטא. קשיא לי מאי פשיטא, דהא משמע דלרבי דקאמר כל דבר שיש בו משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות מערבין בטובל, דהא אי בעי מפריש מיניה וביה וחזי ליה (לעיל ל, ב), ומידי דלרבי מערבין היכי אקשינן פשיטא דאין מערבין, ואדרבה לסומכוס דאמר אין מערבין לישראל בתרומה אקשינן לעיל (סס) אמאי לא דהא אי בעי מיהשיל עלה והדרא לטובל לא ומעשר מיניה וביה כרבי, ואיטריך לפרוקי לסומכוס לית ליה בההיא כרבי אללא כרבנן. ונראה לי דסומכוס ורבנן פליגי בסברות הפוכות, דרבנן אית להו ואף על גב דלא חזי להאי חזי לאחריני, אבל הואיל לית להו בהא. וסומכוס אית ליה איפכא ואע"ג דלא חזי לדידיה חזי לאחריני לית ליה, אבל הואיל אית ליה. ומיהו לית ליה כרבי דאמר כל שיש בו משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. ורבי אית ליה כרבנן במידי דחזי

לאחריו כתרומה ויין לנזיר, אבל במידי דאית ליה איסור הגוף ולא חזי לאחריני נמי כטבול לא שרינו לעירובי בו ולא אמרינו כבי הא אי בעי מפריש מיניה, דכי אקשינו לעיל (פס) והא אי בעי מפריש מיניה וביה, למאי דסבירא ליה לסומכוס הוא לאקשינו. הלכך טבול לכולי עלמא אין מערבין בו, לרבנן משום דלא חזי לא לדידה ולא לאחריני, ולא אמרינו כבי הא לדידהו הוואיל. ולסומכוס נמי לא, דהא בעלמא כרבנן סבירא ליה כל שיא בו משום שבות גזרו עליו אפילו בין השמשות. כן נראה לי. שפלאו אגב אסימון. פירש רש"י ז"ל: אסימון דבר שאינו עליו אורה, וכדמשמע הכא לכאורה לאמרינו אסימון דרחמנא אמר (דברים יד, כה) ואת הכסף בידך דבר שיא עליו אורה. אבל בתוספות הקשו עליו לאסימון דבר שיא עליו אורה הוא, דהא אמרינו בפרק הזהב (ב"מ מז, ב) מאי אסימון פולסא, ובשבת פרק במה אשה (סה, א) אמרינו גבי יולאין בסלע שעל גבי הלינית, אי משום אורתא ליעבד ליה פולסא. אלמא פולסא אית ביה אורה. וע"כ פירש רבנו הם ז"ל: ואת דבר שיא עליו אורה, היינו אורה חשובה שיואל בהולאה מחמת חשיבות האורה, ואסימון אין אורתו חשובה ללאת בהולאה מחמת חשיבות אורתו. ויש מרבותינו הרפתים שהעמידו דברי רש"י ז"ל ואמרו דכל דבר שאינו עשוי כהלכתו קרוי פולסא, ולפיכך אסימון אע"פ שהוא של כסף קרי ליה פולסא, כיון שאין בו אורה. והיא דבמה אשה אע"פ שיא לו אורה קרי ליה פולסא שהוא של עץ, כמו שפירש פס רש"י ז"ל (בד"ה ליעבד) דאינו עשוי כשאר מטבע, ולפיכך קרי ליה פולסא. ונתן הכסף וקם לו. וא"ת אדרבה הא אמרינו בעלמא (הידושין טז, א) שזה כסף הרי הוא ככסף. י"ל דהאי קרא דויסוף כסף ערכך עליו וקם לו מדרש בכלל ופרט וכלל, ויסוף כלל כסף פרט וקם לו חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אין בכלל אלף כעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון, יאלו קרקעות שאין מטלטלין. וא"ת והא אמרינו במעילה (יד, א) בונין בחול ואח"כ מקדישין, אלמא מחללין מעות הקדש על הבנין. יש לומר דלענין זה חשוב תלוש ולבסוף חזרו כהלוא, כיון דמעיקרא על דעת כן נבנית, ואם לא שמחללין עליה את המעות עומדת ליסתור הלכך חשיבין לה כהלוא. לא קשיא כאן בעירובי חרות כאן בעירובי תחומין. פירש רש"י ז"ל: עירובי חירות דעירובי שותא בעלמא הוא ולא קנין הוא אפילו קטן גובה אורתו, אבל עירובי תחומין דמיקנא ביתא הוא קטן לאו בר מיקנא הוא. ואינו מחזור בעיני, דהא אמרינו בגיטין פרק התקבל (סד, ב) גבי קטן אגוז ונטולו כרור וזרקו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים חפץ ומניחו ולאחר שעה מחזירו זוכה בין לו ובין לאחרים, ושמואל אמר דא ודא אחת היא, ואמרינו מאי דא ודא אחת היא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים. ואקשינו עליה והא קתני (לקמן עט, ב) כיאל משתתפין במבוי מניח את החבית וכו' וכשהוא מזכה אינו מזכה להם ע"י בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים אבל מזכה להם ע"י בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים, האי שפחה היכי דמי אילימא גדולה מאי בעי גביה אלף קטנה אלמא זוכה בין לעצמה בין לאחרים, ופרקינן שאני שיתופי מבואות דרבנן. ואם כדברי רש"י ז"ל, הוי ליה לתרוצי כי הכא שאני שיתופי מבואות דעירובי שותא בעלמא הוא, אבל לזכות בקנין גמור בעלמא לא. ועוד דמדאמר שאני שיתופי מבואות דרבנן משמע דכל דרבנן אפילו בקנינים דעלמא כגון ההיא דאמרינו התם זוכה בין לו בין לאחרים, וכיון שכן אפילו עירובי תחומין נמי, דהא גביית קטן ודלזיהוי על ידו עירוב, דרבנן הוא, ואין לו עיקר בדאורייתא כדאמרינן לקמן (לו, א) בהאי פירקא. ומשום כך נראה לי לפרש (כו) לא קשיא כאן בעירובי חירות שיא דעת אחרת מקנה, כאן בעירובי תחומין שאין דעת אחרת מקנה, דכל שיא דעת אחרת מקנה דרבנן זוכה בין לעצמו בין לאחרים, אבל בשאין דעת אחרת מקנה אפילו דרבנן דעירובי תחומין ע"י קטן לא. כך נראה לי. נתנו לקוף והוליכו לפיל והוליכו אין עירובו עירוב. הקשה הרב ר' אפרים הרפתאי ז"ל מדאמרינו בסוף מעילה (כא, א) שלח ביד חרש שוטה וקטן אם עשו שליחותו בעל הבית מעל, ופריך והא לאו בני שליחות נינהו, ומשני עשאוה כאותה ששנינו נתנו על הקוף והוליכו הרי זה עירוב, אלמא עבדא לשליחותיה. ואי אפשר לאוקומה להאיא בשאמר לאחר לקבלו כי הכא, דאם כן לא עבד קוף שליחותיה, אלמא הווא אחרינא דאמר לו לקבלו. ותיראו בתוספות דחילוק יש בין נתנו לפיל לנתנו על הפיל, דנתנו לפיל משמע פסומך על חכמת הפיל, אבל נתנו על הפיל משמע שאינו סומך על חכמת הפיל, ולפיכך מסתמא אינו זז עד שרואה שמוליכו אלל מקום שביתתו. ועדיין כריך לי עיון, דא"כ לאו משום דעבד קוף שליחותיה, אלמא שראה ששם הוא מקום שיתן שם העירוב ואמר שם תהא שביתתו, דמועיל בכל ענין.

(הב"ב א)

בשל סופרים חזקה שליח עושה שליחותו ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה חזקה שליח עושה שליחותו א"ר ששת מנא אמינא לה דתנן משקרב העומר הותר החדש מיד והרחוקים מותרים מחצות היום ואילך והא חדש דאורייתא הוא וקתני הרחוקים מותרין מחצות היום ואילך לאו משום חזקה שליח עושה שליחותו ורב נחמן התם כדקתני טעמא לפי שיודעין שאין בית דין מתעצלין בו ואיכא דאמרי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דקתני טעמא לפי שיודעין שאין ב"ד מתעצלין בו ב"ד הוא דלא מתעצלין בו הא שליח מתעצל בו ורב ששת אמר לך ב"ד עד פלגיה דיומא שליח כולי יומא אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים לערב מאי טעמא לאו משום דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו ורב נחמן התם כדרב שמעיה דאמר רב שמעיה חזקה אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל מעות שבשופר אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא האומר לחבירו צא ולקט לך תאנים מתאנתי אוכל מהן עראי ומעשרן ודאי מלא לך כלכלה זה תאנים מתאנתי אוכל מהן עראי ומעשרן דמאי במה דברים אמורים בעם הארץ אבל בחבר אוכל ואינו צריך לעשר דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר במה דברים אמורים בעם הארץ אבל בחבר אינו אוכל עד שיעשר לפי שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף אמר רבי נראין דברי מדברי אבא מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ולא יאכילו לעמי הארץ טבלים עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר נחשדו ומר סבר לא נחשדו אבל כולי עלמא חזקה שליח עושה שליחותו ורב נחמן התם כדרב חנינא חוזאה דאמר רב חנינא חוזאה חזקה הוא על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו אמר מר במה דברים אמורים בעם הארץ אבל בחבר אוכל ואינו צריך לעשר דברי רבי האי עם הארץ דקאמר ליה למאן אילימא דקאמר לעם הארץ חבריה מעשרן דמאי מי ציית אלא בעם הארץ דקאמר ליה לחבר אימא סיפא נראין דברי מדברי אבא מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ואל יאכילו לעמי הארץ טבלין עמי הארץ מאי בעי התם אמר רבינא רישא בעם הארץ שאמר לחבר סיפא בחבר שאמר לעם הארץ וחבר אחר שומעו רבי

ה"י כשל סופרים. סמכין אחזקה שליה דאי נמי לא עביד לא חמייר איכורא כגון עירובי תחומין: הרחוקין. מירושלים שאינן יודעין אם עדיין קרב העומר מותרין מחלות היום אלמא סמכין אכהנים שהן פלוחינו ועבדי פלוחותיהו ומקרבי ליה: התם כדתי טעמא כו'. ואבי דינא סמכין אבל אשליח בעלמא לא: שליח כולי יומא. נטריה ומכי מטא לאורתא סמכין עליה דודאי לא עבר היום עד ששמר הבטחתו: מעות. דמי שתי תורים: ונותנת בשופר. שכתוב עליו קנין ששם נותנין מעות קיני חובה כדתנן בשקלים (פ"ו משנה ה) י"ג שופרות כו': וטובלת. דתנן (חגיגה דף כא). האונן והמחוסר כפורים כריכין טבילה לקודש: ואוכלת בקדשים לערב. אלמא חזקה כהנים עושין שליחותן הואיל והדבר תלוי בהן שהנשים סומכות עליהן שלא יעבור היום עד שיקנו קנין בכל מעות שצארתו שופר ויקריבו כדי שלא יאכלו הנשים קדשים בטומאת הגוף שהוא בכרת: ורב נחמן. אמר לך הא נמי חזקה דבי דינא הוא: לא ולקט לך תאנים מתאנתי. ולא נתן מדה ללקיטתו: אוכל. המלקט מן הנלקטות: עראי. בלא מעשר וכשבא לאכלן קבע מעשרן ודאי מעשרות ודאין תרומה גדולה וכל דיני הפרשה שאין ספק לומר שמה בעל הבית עישר עליהן ממקום אחר דהא לא ידע כמה ליקט: אבל אמר לו מלא לך כלכלה זו. הואיל ונותן זה יודע כמה לוקט יש לומר שמה זה הנותן חושש שמה יסמוך עליו שיתן לו דבר היתר ומעשר עליהן ממקום אחר הילכך מלקט זה אוכל מהן עראי בלא

מעשר וכשבא לאוכלו קבע אין כריך לעשרן ודאי אלא דמאי יפריש ויאכל הוא בעצמו המעשרות של לוי ושל עני כשאר לוקח פירות מעם הארץ שמחזיקו בספק מעושרין אף אלו ספק מעושרין הן ותורת דמאי עליהן: ד"א. דספק הן דמאי מיהא בעי לאפרושי: בעם הארץ. שהנותן עם הארץ הוא ואינו חושש בלפני עור: אבל בחבר. ודאי מעושרין הן ואין כריך לעשרן אפילו דמאי: רשב"ג אומר ד"א. דסגי דמאי בזמן שהנותן עם הארץ וחשוד לתרום שלא מן המוקף: אבל. היה הנותן חבר לא יאכל קבע הלוקט עד שיעשרם מעשרות ודאי: רבי בנו של רשב"ג הוה: ואל יאכלו לעמי הארץ טבלים. לקמן מפרש הי ניהו עם הארץ: לא נחשדו. לתרום שלא מן המוקף הא לאו הכי ודאי הוה סמכינן על בעל הבית זה שהוא שליח על כך שמוטל עליו לעשר מה שהוא נותן ואל יאכל איסור לעם הארץ: מתחת ידו. דהואיל ופירי לדידה הוא עליה לדידה רמי וחייש ללפני עור אבל שליח דקביל עליה מחבירו איכא למימר דמייאש ולא עביד דסבר ההוא לא סמיך עליו: מי איית לך. לעשורי ספק הא עם הארץ חבריה מהימן ליה טפי מינד: רישא דקתני מעשרן דמאי בעם הארץ דקאמר ליה לחבר סיפא כו'. והכי קאמר במה דברים אמורים ללוקט כריך לעשרן דמאי בעם הארץ קאמר לו לחבר לקט דאיכא לספוקי אי עישר עליהו האי בעל הבית אי לא אבל בחבר קאמר לעם הארץ לקט כלכלה זו וחבר אחר שמע ממנו אוכל ואינו כריך לעשר דמאי דולאי כיון נותן חבר ולוקט עם הארץ חייש הנותן ללא ליכלינהו בטבלייהו ותורם אף שלא מן המוקף דמוטב יחשדו חברים וכו': (רע"ו)

תוספות רב ששת אמר חזקה שליח עושה שליחותו. הרב רבינו שמשון מפולירר"א פוסק כרב ששת דבה"ג פוסק דהלכה כרב נחמן בדיני וכתב ששת באיסורי ולר"ת נראה דהכא הלכה כרב נחמן דבפ' התקבל (גיטין דף סד.) אמר בעל אמר לגירושין ושליש אמר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד אין דבר שבערוה פחות משנים ופריך מהא דאמר האומר לחבירו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם אלמא חזקה שליח עושה שליחותו ומשני ה"מ לחומרא אבל לקולא לא ובפ"ק דחולין (דף יב.) נמי מסיק לעולם אין חזקה שליח עושה שליחותו והאומר לשלוחו צא ותרום לי והלך ומצא תרום אין חזקתו תרום דילמא איניש אחרינא שמע ותרום ואע"ג דהתם רב נחמן קאמר לה מ"מ סליק הש"ס התם הכי וההוא דבעא מיניה קיבלה ועוד דרב שמעיה דבסמוך סבר נמי כרב נחמן דלרב ששת לא היה צריך לחזקת כהנים ואומר ר"י דמכל זה אין ראיה דרב ששת נמי לית ליה חזקה שליח עושה שליחותו אלא במקום שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי עבירה אם יסמוך עליו ולכך בגט אין השליח חושש ליתן גט וההיא דחולין נמי אינו חושש לשחוט ולתרום שאם לא יתרום יראה המשלח שאינו תרום ולא אסיק אדעתיה שמא אחר ישמע ויתרום ודרב שמעיה נמי איכא למימר דלא אמר כדי ליתן טעם למה סומכין על הכהנים אלא ליישב דברי רב דאמר בפ' האשה (יבמות דף צ:.) אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אף על גב דמקוה לפנינו דילמא פשע ולא טביל אבל שוחטין וזורקין על מחוסר כפורים ואע"ג דהוי נמי מחוסר מעשה דליכא למיחש דילמא פשע כדרב שמעיה והתם נמי מיתתי לה: הרחוקים מותרין. אף על גב דע"כ צריכין להקריב משום מצות העומר מ"מ מיתתי ראיה מהא דשרו רחוקין מחצות ואילך אף על גב דיש שהות כל היום אלא שממהרין לפי שיודעין שהרחוקין סומכין עליהן וכן גבי קיני זבה ויולדת אף על גב דמצווין להקריב באותו יום מיהא לא מיחייבי אי לאו משום שסומכות עליהן וחזקה שליח עושה שליחותו: האומר לחברו צא ולקוט לך. בפרק לולב (סוכה דף לט.) גבי הלוקח לולב מחבירו בשביעית מגיה שם רש"י מעם הארץ משום דלא הוה קרי ליה חבירו ואין צריך להגיה דהכא מוקי לה בעם הארץ שאמר לחבר אע"ג דקתני לחברו ובשבת פרק השואל (דף קנ.) אמר אומר אדם לחברו צא ושכור לי פועלים ומוקי לה בחברו נכרי: תאנים מתאנת. אף על גב דמעשר פירות מדרבנן ורב נחמן מודה דבשל סופרים חזקה שליח עושה שליחותו כיון דעיקר שם מעשר מן התורה חשיב לה כשל תורה: (תוספות)

רשב"א [והא עומר לאורייתא הוא] והתניא הרחוקים מותרין מחלואות היום ולהלן. איכא למידק מאי ראייה התם ללא משום שליחותא, לדיניהו גופייהו מיחייבי להקריב, וכן נמי הא דמיתתי מן האשה שיש עליה זיבה או לידה דהכי נמי מחייבה להקריב. ויש לומר דגבי עומר מיתתי ראיה מדלתן מותרין מחלואות היום ולהלן, דכהנים מחוייבין להקריב כל היום, אבל כדי להחיר את הרחוקים הם מקדימים ומקריבים קודם חלות, ובהא הוא דהוי שְלוּחִים. ובהיא דהאשה שיש עליה זיבה נמי, כי שרי להו לאכול לערב היינו מדין שליח עושה שליחותו, דאי משום דכהן מחייב להקריב היינו

למחר וליומא אחרינא. ההם כדרב שמעיה וכו'. ומיהו לא מצי לאותובי לרב ששת מהא כדאיתבין ליה לנעיל מדקתני טעמא לפי שאין ב"ד מהעלכין, דהתם ברייתא וברייתא לרב ששת קשיא, אבל הכא דרב שמעיה אמורא ודרב שמעיה לרב ששת ליה ליה. עד כאן לא פליגי אלא משום דלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף וכו'. איכא למידק דמכל מקום מאי מיייתי מינה רב ששת דהא תרומת תאנים דרבנן היא, דאי מדאורייתא דגן תירוש ויזהר אמר רחמנא, ובשל סופרים הא אמרינן לנעיל דהא אפילו רב נחמן מודה דחזקה שליה עושה שליחותו. יש לומר כיון דתרומה אית לה עיקר בדאורייתא כדאורייתא דמי. ומינה שמעינן דלרב נחמן כל דרבנן דאית ליה עיקר בדאורייתא כדאורייתא דמיא, ואין חזקה שליה עושה שליחותו להקל. ולענין פסק הלכה: רב אלפאסי ורבנו תם ז"ל פסקו כרב נחמן, ויש להם על מה שיסמוכו מדאמרינן בגיטין פרה התקבל (סד, א) גבי בעל אומר לגרושין ושלח אומר לגרושין וכו', ולמהמנייה לשליח מי לא תנן האומר לחבירו לא וקדש לי אשה סתם ומה השליח הרי זה אסור בכל הנשים שבועלם, ופרקינן כי אמרינן חזקה שליה עושה שליחותו הני מיילי לחומר לקולא לא אמרינן. אלמא לישנא דגמרא כרב נחמן. וכן בפרק קמא דחולין (יב, א) אמרינן לנעול אין חזקה שליה עושה שליחותו, והאומר לשלוחו לא ותרום והלך ומלאו תרום אין חזקהו תרום, ואע"ג דרב נחמן הוא דאמר לה, מכל מקום כיון דבעו לה מיניה וקבלוה ש"מ דכן הלכתא. ועוד דהא משמע הכא דרב שמעיה סבירא ליה כוותיה, מדקא יהיב טעמא לפי שאין בית דין של כהנים עומדין משם עד שיכלו מעות שבשופר. מכל הני משמע דהלכתא כרב נחמן והכין קיימא לן. ויש מי שרואה לפסוק כרב ששת, וסומכין על הפוסקים הגאונים ז"ל בכל מקום הלכה כרב נחמן כדיני וכו' ששת באיסורי, ודחו ההיא דגיטין ודחולין, משום דאפילו רב ששת לא קאמר אלא כשיש מכשול אלל המשלח אם לא יעשה השליח שליחותו ומשום הכי יהיב דעתיה שליה ועביד שליחותיה כדי שלא יכשל המשלח על ידו, אבל בדבר שאין לו מכשול אלל המשלח מלך מניעתו לא אמר רב ששת, דילמא בכי הא מימנע ולא עביד שליחותיה. וכיון שכן בהנהו אפילו רב ששת מודה, דמימר אמר שליה כי לא אשחוט הרי הוא מולא בהמתו שאינו שחוטא, וכי לא אתרום הרי הוא מולא כריי שלם ויודע שאינו תרום, וליחוש שמא אחר ישמע ויתרום, אין זו חשש אלל השליח. וכן בההיא דגיטין כשאינו נותן את הגט גם היא לא תנשא לאחר. ורב שמעיה נמי איכא למימר דלא אמרה ליהן טעם למה סומכת על הכהנים, אלא ליישב דברי רב דפרק האשה בפסחים (ל, ב) דקאמר שאין שוחטין וזורקין דם פסח על טמא סרץ ואע"ג דמקוה לפניו, משום דמחוסר מעשה וחיישינן דילמא פשע ולא טבל, אבל שוחטין וזורקין על מחוסר כיפורים ואע"ג דמחוסר מעשה, וכדמיייתי עלה הא דרב שמעיה. וקשיא לי דהא גבי גט נמי אחי לידי תקלה כי לא עביד שליחותיה, ולענין יבום, וכדתנן (יבמות ב, ב) וכו'ן שמחו או שנתגרשו לרותיהן מותרות. ויש לתרץ לפי דבריהם דכיון דלגבי משלח עצמו ליכא תקלה, לתקלה יבם לא חיישינן ולא רמי אדעתיה.

(הש"ב"א)

ב - **לב** **דף**

סבר אותו חבר אוכל ואינו צריך לעשר דודאי עישורי מעשר ההוא חבר קמא עילויה ורבן שמעון בן גמליאל אומר לא יאכל עד שיעשר לפי שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ואמר ליה רבי מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ואל יאכילו עמי הארץ טבלים במאי קמיפלגי רבי סבר ניחא ליה לחבר דלעביד הוא איסורא קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה ורבן שמעון בן גמליאל סבר ניחא ליה לחבר דלעבד עם הארץ איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא קלילא לא ליעבד: **מתני'** נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב

נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה עירובו עירוב: **גמ'** יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי ורבי בר נתן ויתבי רב נחמן גבייהו ויתבי וקאמרי האי אילן דקאי היכא אילימא דקאי ברשות היחיד מה לי למעלה מה לי למטה רשות היחיד עולה עד לרקיע ואלא דקאי ברשות הרבים דמתכוין לשבות היכא אילימא דנתכוון לשבות למעלה הוא ועירובו במקום אחד הוא אלא נתכוון לשבות למטה והא קא משתמש באילן לעולם דקאי ברה"ר ונתכוון לשבות למטה ורבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אמר להו רב נחמן ישר וכן אמר שמואל אמרו ליה פתירתו בה כולי האי אינהו נמי הכי קא פתרי בה [אלא הכי] אמרו ליה קבעיתו ליה בגמרא אמר להו אין אתמר נמי אמר רב נחמן אמר שמואל הכא באילן העומד ברשות הרבים עסקינן גבוה עשרה ורחב ארבעה ונתכוון לשבות למטה ורבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אמר רבא ל"ש אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר אבל אילן העומד בתוך עיבורה של עיר אפילו למעלה מעשרה הרי זה עירוב דמתאן כמאן דמליא דמיא אי הכי חוץ לעיבורה של עיר נמי כיון דאמר רבא הנותן עירובו יש לו ארבע אמות הויא לה רשות היחיד ורשות היחיד עולה עד לרקיע אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא הכא באילן הנוטה חוץ לארבע אמות עסקינן

ה"י איסורא קלילא. שלח מן המוקף: איסורא רבה. לאכול טבלים: מהני' למעלה מעשרה טפחים כו'. מפרש בגמרא: נתנו בבור כו'. מפרש בגמרא: גמ' אי דנתכוון. לקנות שבתתו על אילן: הוא ועירובו במקום אחד. ואפילו למעלה מי' עירובו עירוב: אלא דנתכוון לשבות למטה. תירוצא הוא הילכך למעלה מעשרה אין עירובו עירוב דמקום שנתכוון לשבות שם היא שבתתו וכיון דאי הוה בעי למישקל עירוביה ומיכליה בשעה שהעירוב זכה לו דהיינו בין השמשות לא מצי שקיל דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוה עירובו עירוב וכגון דאילן רחב ד' והוי למעלה מי' ידיה רשות היחיד למטה מי' עירובו עירוב ואע"ג דלמטה מי' כרמלית הוא לכל ג' עד ט' ברוחב ד' כרמלית היא כדאמרו ביבארות השבת (שבת דף ה.) וקא מייתי ליה מכרמלית לרה"ר הא מוקמי לה כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: והא משתמש באילן. כי שקיל ליה ואמאי עירובו עירוב אפילו למטה מעשרה והא לא מצי שקיל ליה דשימוש אילן שבות הוא כדתנן (ביבארות דף לו:) אלו הן משום שבות לא עולין באילן והוא הדיון דמצי למיפרך והא קא מייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא כיון דהא שבות והא שבות חדא מינייהו נקט: בין השמשות. שהיה שעת קניית עירוב וכיון דההיא שעתא מצי שקיל ליה נמלאת סעודה הראויה לו באותה שעה ותו לא איכפת לן. לא גזרו עליו בין השמשות לכיון דבין השמשות ספיקא הוא ושבות דרבנן הוא לא גזרו ולקמן (לג.) מפרש מאי רבי ומאי רבנן: עיבורה של עיר. כל בית שיטנו בתוך שבעים אמה ופיריים לעיר קרי עיבורה של עיר בפרק כיאל מעברין (לקמן דף נז.): אבל באילן העומד בתוך עיבורה של עיר. כגון שהיה עיר בתוך אלפים אמה של עירו והיה רוחה לילך עוד אלפים והניח עירובו באותה העיר באילן העומד בתוך עיבורה של עיר: אפי' למעלה מעשרה. והוא נתכוון לשבות למטה עירובו עירוב: דמתא. מתוך שהיא מוקפת יישוב מחיטות ואינה מגולה חזינא לה כמאן דמליא עפרא והוי כמאן דנתכוון לשבות למעלה מעשרה ואע"ג דאי בעי למשקליה לא מצי שקיל דהא אילן רשות היחיד ותחתיו רשות הרבים. חזינו למקום שבתתו כאילו הוא גבוה למיהווי כאילו נתכוון לשבות למעלה ויקנה לו העירוב: כיון דאמר רבא הנותן את עירובו וכו'. לקמן בהאי פירקא (דף לה.) גבי נתגלגל חוץ לתחום דקתני מתניתין אינו עירוב ואמר רבא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לתחום ארבע אמות אבל תוך ארבע אמות הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות כלומר ארבע אמות שסביביו הווי ליה כמוקפות מחיטות וכי היכי דהנותן את עירובו בבית שמקלחו בתחום ומקלחו חוץ לתחום מהלך את כולו וחוליה לו אלפים אמה דהוי כל הבית כאילו הוא בתוך תחומו כדאמרין לקמן בכילד מעברין (דף סא.) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה כו' הא נמי כל ארבע אמות הווי

להו כבית ומלי לאיתויי מחוץ לתחום בתוך התחום אלמלא לרבא כרשות היחיד הן לו: ורשות היחיד עולה עד לרקיע. ואפילו נהנו למעלה מעשרה הוא ועירובו ברשות היחיד הן ונהי ללא רשות היחיד מממש נינהו לגבי איסורא לאורייתא למסקליה מאילן להתם דהא ליכא מחילה מיהו לענין מיהוי הוא ועירובו במקום אחד הוי חד רשותא דומיא דנותן בעיבורה של עיר לחזי ליה רבא כמאן דמליא: באילן. שנופו נוטה חוץ לארבע אמות שהיא סוף התחום והניח עירובו בנופו חוץ ל' אמות: (ה"י)

תוספות ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה. והא דמסיק פ"ק דשבת (דף ד. ד.) גבי הדביק פת בתנור דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך הכא שאני שהוא גורם לו לעבור שהוא אומר לו לקוט וסבור שעשרן ומיהו קשה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט.) אמר אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת ונרות בכל השנה ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים בלבד שטובל ואוכל פסחו לערב וקעברי כהני אעשה דהשלמה שאין בו כרת כדי שיקיים זה מצות עשה שיש בו כרת וכן אמר הכא בפרק בתרא (דף קג:) דכהן דעלתה לו יבלת חברו חותכו לו בשיניו כדי שיעשה עבודתו ואף ע"ג דאי לאו עבודתו היה אסור והתם לא שרינן רדיית הפת שהיא מדרבנן ואומר ר"י שיש לחלק בהיא דהדביק לפי שפשע שהדביק סמוך לחשיכה ואע"ג דהוי שוגג איבעי ליה לאסוקי אדעתיה אבל בהנך דלא פשע מידי שרי והא דשרי (גיטין דף לח:) בחציה שפחה וחציה בת חורין לשחררה כשנהגו בה מנהג הפקר אע"ג שעובר בעשה לא דמי פריצות דידהו למדביק פת בתנור שאותו לא היה אנוס כלל אבל שפחה האסורה לעבדים ולבני חורין והיא להוטה אחר זנות אי אפשר שלא תכשיל בני אדם ודמו לאונסין ועוד דהוה ליה כמצוה דרבים כדמשני (שם:) גבי ר' אליעזר ששיחרר עבדו להשלימו לעשרה מצוה דרבים שאני: מה לי למעלה מה לי למטה. השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה דאתי כרבי הוי מצי לאקשווי דבין למעלה ובין למטה לא יהיה עירוב משום דמשתמש באילן אלא דפריך כיון דלמטה הוי עירוב ולא איכפת לן במה שמשתמש באילן למעלה נמי ליהוי עירוב דהוא ועירובו במקום אחד הוא: דה"י עולה עד לרקיע. לא הוי צריך להאי טעמא דרשות היחיד עולה עד לרקיע דאי נמי הוי מקום פטור הוא ועירובו במקום אחד אלא האמת אומר: הא קמשתמש באילן. פירש רש"י דהוא הדין דהוה מצי למיפרך והא קמייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא חדא מב' פירכי נקט ומהר"י מפרש דהוי מצי לשנויי דקאי בכרמלית: והא אמר רבא הנותן עירובו יש לו ד' אמות. לכל רוח כאילו מוקפת מחיצה וכיון דחשבינן עיבורה של עיר כמאן דמליא אע"פ שהוא רשות הרבים לפי שהוא כמוקף לבני העיר שהוא חשוב בכלל העיר כד' אמות לענין תחום שבת וכן לנותן שם עירובו (לקמן דף ס:) גם חוץ לעיבורו של עיר יש לו ארבע אמות במקום שביתתו בלא חשבון אלפים אמה יחשב נמי כמאן דמליא: הכא באילן שנוטה חוץ לד' אמות. פירש רש"י הלכך למטה .. מעשרה עירובו עירוב דמצי לאתויי פחות פחות מארבע אמות עד תוך ארבע אמותיו ולא הוצרך לפרש כן אלא משום שרוצה להכשיר אפילו הניחו ברחוק הרבה מארבע אמותיו דאם לא היה נוטה אלא שלש אמות או שתי אמות חוץ לארבע אמותיו יכול להביאו בבת אחת ומהר"י מפרש דאפילו במופלג טובא יכול להוליכו בבת אחת עד מקום שביתתו דכיון דעוקרו מכרמלית שוב אינו מתחייב בהנחתו אלא משום שבות: (תוספות)

רשב"א ניחא ליה לחבר ליעבד איהו איסורא זוטא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה. ואיכא למידק דהא אמרינן בריש פרק קמא דשבת (ה, א) גבי הדביק פת בתנור אין אומרים לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך. ויש מתרלון דהכא שאני דקעביד עם הארץ על ידו של חבר איסורא רבה. ויש ספרים שגורסין דהיא ולא ליעבדיה לעם הארץ איסורא רבה. אבל עדיין יש לדקדק שהרי בהרבה מקומות התירו ללמד איסורא זוטא כדי שיזכה חברו דלרבה מיניה, וכחותה שאמרו בשלמי מכלתין (קג, ב) גבי חותכין יבלת במקדש, כהן שעלתה לו יבלת בידו חברו חותכה לו בשנינו, כלומר: כדי שיוכל לעבוד, ואי לאו משום עבודה היה אסור מדרבנן. וכן אמרו (גיטין מא, ב) מי שחליו עבד וחליו בן חורין כופין את רבו וכותב לו גט שיחרור כדי שלא יבטל מפריה ורביה, ואע"ג דעובר רבו בעשה דלעולם בהם העבודה. ויש מתרלים דהיא דשבת דאין אומרים לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך, היינו דוקא התם שפשע והדביק, ואף על פי שהיה שוגג, מכל מקום הוי ליה לאסוקי אדעתיה. אבל בהני אחרוני ללא פשע שרי ליה להאי איסורא זוטא כדי שיזכה חברו במזוה רבה. וההיא אמתא דהו עבדי בה אנשי איסורא וכפו את רבה לשחררה (שם לח, א) ואע"פ שהם היו עובדים ופושעים מרלונס. י"ל דהתם נמי כחננסין הוי, דכיון שהיא היתה להוטה אחר הזנות בני אדם דנכשלין בה כחננסין הוי. אילימא דקאי ברשות היחיד מה לי למעלה מה לי למטה. איכא למידק דלרבה הוי ליה לאקשווי

אכתי היכי שרי והא קא משתמש באינן וכדמסקינן בסמוך. יש לומר דכיון דקתני במתניתין למטה מעשרה עירובו עירוב, מידע הוא ידע דתנא דמתניתין לא חאיז להכי, ולמאי דקא סלקא דעתך קא מותיב ליה. ומיהו במסקנא קא בעי ליה למאי לא אסרינן אפינן למטה מעשרה משום דאסור להשתמש באינן. והא קא משתמש באינן. הוא הדין דהוי מלי לאקשווי ליה והא קא מפיק מכרמלית לרשות הרבים, אלכא חדא מינייהו נקט. ועדיפא מינה נמי, לאפינן כי אין רחב ארבעה דמקום פטור הוא אסור דהא קמשתמש באינן. ואיכא למידק אשמעתין דהא איסור נטילת עירוב מעל גבי אינן משום דמשתמש באינן, ונטילה מאי תשמיש איכא, וכהא דאמרין בריש פרה מי שהחשיך (שבת קנג, א) גבי היתה בהמהו טעונה כלים כשהוא מגיע לחצר החיצונה נוטל כלים הניטלין בשבת והשאר מתיר את החבליים והן נופלין מאליהן. ואי אפשר לומר דמשום דנותן עליו מערב שבת כדי שיעמוד שם בשבת האמר, דהא נמי שרי וכדאמרין בפרק כירה (שם מה, א) נותנין נר על גבי דקל בשבת ואין נותנין נר על גבי דקל ביום טוב. וראיתי מי שתירץ דכיון שנותנו שם על דעת ליטלו למחר היינו דקרי ליה משתמש. ואינו מחוור בעיני כלל, דכיון דמערב שבת ליכא איסורא, וכן בנטילתו דבשבת ליכא איסורא, מאי איסורא איכא. ועוד מתרצים דכיון שנותנו שם לקנות לו שם בית, היינו משתמש באינן. גם זה אינו מחוור כלל בעיני, דבשעת הנחתו לא קא עביד איסורא, ובין השמשות דקא קני הא כלו מעשיו ואינו משתמש באינן. ועוד למאי שנא ממניחין נר על גבי דקל בשבת, דהתם נמי הא קא משתמש באינן וניחא ליה דניטור התם כולי שבת. ועוד דהא אפינן לרבי דשרי בלמטה מעשרה טפחים ואמר דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, איהו נמי אסר ליטלו וכדקתני בצרייתא בסמוך למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור ליטלו. ועוד כריכה עיונא. הכי גרסינן: אמר להו רב נחמן יישר וכן אמר שמואל. ולא גרסינן וכן אמר שמואל יישר, דשמואל לאו אחיובתייהו קאי אלכא מנפשיה אמרה, וכדאמרו ליה לרב נחמן קבעיתו לה בגמרא. באינן הנוטה חוץ לארבע אמות. כלומר: ובתוך אלפים אמה, דאינן מקום שביחתו בסוף אלפים ועירובו חוץ למקום שביחתו יותר מארבע אמות לא קני ליה עירוב, שהרי עירובו חוץ מאלפים אמה שלו והוא ליה כנתגלגל חוץ לאלפים אמה שאינו עירוב (לקמן לה, א). ומכל מקום עדיין יש כאן מקום עיון כיון שהוא מתכוין לשבות בעיקרו של אינן, ואינו מערב ברגליו אלכא רוכה שיקנה לו עירובו, ועירובו רחוק ממקום שביחתו יתר מארבע אמות הרי עירובו כמונח בבית, דמה לי רחוק חמש אמות מה לי אלף אמות דא ודא אחת היא דאין עירובו במקום שביחתו. וראיתי מי שאומר דוקא באינן שהאינן עושה הכל במקום אחד לענין זה. ואינו מחוור כלל, חדא דהוא לא נתכוון לשבות באינן עצמו אלכא בעיקרו תחתיו, ומה לאינן עצמו אלכא תחתיו לעשות את הכל אחד. ועוד דהא תניא לקמן (לה, א) נתכוון לשבות ברשות הרבים ונתן עירובו בכותל למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב, למעלה מי טפחים אין עירובו עירוב, וההיא על כרחין לרבי לא משכחת לה אלכא בשנתכוון לשבות רחוק מן הכותל יתר מארבע אמות, דאי בתוך ד' אמות הוא ליה רשות היחיד ורשות היחיד עולה עד לרקיע כדאמרין הכא, וכן פירש שם רש"י ז"ל, והתם מאי איכא למימר. ויש לי לומר דהשתא נמי אית לן סברא דרב ירמיה דלקמן (לה, ב) דאמר שאני כלכלה הואיל ויכול לנטותה ולהביאה בתוך עשרה. ומוליכו בראשון ומחשיך עליו ובשני מחשיך עליו ואוכלו דתנן (לקמן לה, א), משום גזירת יו"ט אחר השבת הוא כדמשנינן לקמן (לה, א), והכא ליכא גזירה כלל, דבין השמשות שביציאת השבת גם כן לרבי לא גזרי שאף הוא ספק לילה הוא, דכל בין השמשות בין בכניסתו בין ביציאתו לא גזרו עליו משום שבות, כך נראה לי. (קכ"ד א)

כשרבים מכתפין עליו וכדעולא דאמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מכתפין עליו וזרק ונח על גביו חייב: מאי רבי ומאי רבנן דתניא נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור ליטלו בתוך שלשה מותר ליטלו נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפילו למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב דברי רבי וחכמים אומרים כל מקום שאסור ליטלו אין עירובו עירוב וחכ"א אהייא אילימא אסיפא לימא קסברי רבנן צדדין אסורין אלא ארישא האי אילן היכי דמי אי דלית ביה ארבעה מקום פטור הוא ואי דאית ביה ארבעה כי נתנו בכלכלה מאי הוי אמר רבינא רישא דאית ביה ארבעה סיפא דלית ביה ארבעה וכלכלה משלימתו לארבעה

רפ"ז והוא נחכוון לשבות בעיקרו. הלכך למטה מי' עירובו עירוב דמאי נפיק ליה חוץ ל' אמותיו כמה דבעי ולמשקליה ואייתויה פחות מד' אמות עד לתוך ד' אמותיו ואע"ג דמשוינן להו ניהליה רשות היחיד לגבי קניית עירוב להקל לאו רה"י גמורה היא שלא יוכל להביא מחוצה להן לתוכן דהא לאו מחיצה איכא ולא חילוק רשות איכא ומאן קא משוי להו בית עירוב הוא דמשוי ליה וכי איכוון לבית דהיתרא איכוון ולא לשווייה בית דאיסורא למעלה מי' אין עירובו עירוב דהא כי נפיק וסקליה מייתי מרה"י לרה"ר ולקמן פריך הא אי בעי מייתי ליה דרך עליו: ומאי למעלה ומאי למטה. בדבר הנוטה שזה הוא ואי למעלה אית ביה למטה אית ביה ולא שייך ביה לשון מעלה ומטה אלא לשון גבוה ונמוך והכי איבעיא ליה למיתני נחנו באילן גבוה י' אין עירובו עירוב אין גבוה עשרה עירובו עירוב ומדחני מעלה ומטה משמע דזקוף ויכול להניח למעלה בגובהו או למטה בשיפולו: דהדר זקוף. בסוף נטייתו ומשכחת ביה מעלה ומטה בזקיפתו כגון דנטייתו כולה למטה מי' דאי למעלה מי' לא משכחת בזקיפתו מעלה ומטה: והא אי בעי מייתי ליה דרך עליו. כי הוי חוץ ל' אמות נמי ולמעלה מי' כיון דד' אמותיו עולות עד לרקיע רה"י הרי יכול לעלות לאילן עד למעלה מעשרה וליטלו דהא כל האילן מעשרה ולמעלה רה"י ומביאנו למקום שביתתו: כשרבים מכתפין. על נטיית הנוף שחוץ ל' אמותיו הנמוכה מי' דהויא רה"ר כדעולא וכי מייתי ליה למעלה מעשרה דרך אוריה של נטייה עובר באויר רה"ר וקיימא לן במושיט מרשות היחיד לרה"י דרך אויר רה"ר אפילו למעלה מי' חייב לתנן בפרק הזורק (שבת דף לו.) היו שתייהו בדיוטא אחת הזורק פטור המושיט חייב שכך היתה עבודת הלויים: עמוד ט'. דוקא נקט ט' כדאמר ביציאות השבת (דף ט.) דפחות מג' ארעא סמיכתא היא דדרסי לה רבים מג' עד ט' לא מדרס דרסי לה מפני גובהה ולא כחופי מכתפי עלה מפני שגמוכה לכתף הלכך לאו רה"ר היא אלא כרמלית ט' חזיא לכתופי והוי רה"ר עשרה רה"י: וזרק. מתחילת ארבע לסוף ד': ונח על גביו חייב. דהויא לה עקירה והנחה מתחילת ד' לסוף ד' ברה"ר אבל אין רבים מכתפין עליו אע"ג דזרק ד' אמות ברה"ר כיון דלא הויא הנחה ברה"ר. פטור למעלה מעשרה אין עירובו עירוב. וכדאוקימנא מתניתין בנתכוון לשבות בעיקרו ונפו נוטה חוץ לארבע אמות והדר זקוף: ואסור ליטלו. אפילו האי דלמטה מעשרה אסור ליטלו למחר בשבת אם רצה לאוכלו משום דמשתמש באילן ואפילו הכי קני ליה עירוב בין השמשות לכיון דשמוש אילן שבות דרבנן הוא לא גזרו עליו בין השמשות ואי הוה בעי למשקליה ההיא שעתא מלי שקיל כל איסור שבת ויו"ט דהוי מדרבנן קרי שבות: בתוך ג'. הניח עירובו באילן למטה משלשה סמוך לקרקע: מותר ליטלו. בשבת דכל למטה משלשה אפילו באילן לא גזרו עליו דהוי כארעא סמיכתא והכי נמי תנן בפרק בתרא (דף טז:) היו שרשיו גבוהין מן הארץ ג' לא ישב עליהן: נתנו בכלכלה כו' אפילו למעלה מעשרה עירובו עירוב. לקמן מפרש בשאין האילן רחב ד'. ואסור ליטלו לא גרסינן. דאי גרסינן אמאי מתמה לקמן אדרבנן ואמר לימא קא סברי רבנן דדין אסורין ואדרבי לא מתמה ומשום דקיימי רבנן עליה ואמרין כל מקום שאסור ליטלו כו' לפיכך נכתב בספרים ואי גרסינן ליה טעמא משום דקסבר דדין אסורין: אילימא אסיפא. דקאמר רבי נתנו בכלכלה עירובו עירוב ואמר ליה רבנן הוילי וסוף סוף

אסור ליטלו בשבת משום שימוש אילן אין עירובו עירוב גזרו על השבות בין השמשות: נימא קסברי רבנן דדדין דאילן אסורין. כגון הכא דאינו משתמש באילן עכמו אי הוה שקיל לעירובו אפילו בשבת בכלכלה הוא דמשתמש שהוא לדי אילן ופלוגתא היא בפרק מי שהחשיך (שבת דף קנד:); איכא למ"ד אסור ואיכא למ"ד מותר והשתא נימא מהכא דדין אסורין וניהוי ההוא דשרי כיחיד במקום רבים ותיהוי הך מתניתא סייעתא למאי דפסקינן התם הלכתא דדין אסורים: אלח ארישא. קיימי רבנן דקאמר רבי נתנו באילן למטה מעשרה עירובו עירוב ואסור ליטלו ואמרי ליה רבנן אע"ג דהוא ועירובו ברה"ר כיון דאסור ליטלו בשבת משום אילן אסור ליטלו בין השמשות שהוא ספק ואין עירובו עירוב: אי דלית ביה ארבעה. רוחב: מקום פטור הוא. לכל פחות מרוחב ד' ק"ל ביציאות השבת ללא הוי רשות בפני עכמו ובטל אלח רה"ר ואלח רה"י אם עומד ביניהן כדאמרינן (שם דף ו.) עומד אדם על האסקופה נוטל מן העני ונתן לו מבעל הבית ונתן לו ואפילו איסורא דרבנן ליכא והכא כי נתנו למעלה מעשרה לאו ברה"י הוא ואמאי אין עירובו עירוב הרי יכול ליטלו לרשות הרבים: ואי דלית ביה ד'. ומשום הכי קאמר ליה רישא סיפא אמאי מהני ליה כלכלה הא רשות היחיד הוא ואסור: רישא דלית ביה ד'. ומשום הכי למעלה מי' אין עירובו עירוב הוא ברה"ר ועירובו ברה"י: סיפא דלית בה ד'. ומשום הכי לאו רה"י הוא וכלכלה נקט משום דרבי סבר לה כר' יהודה דאמר עירוב המונח למעלה מי' לא הוי עירוב ואפילו נחכוין לשבות למעלה אלח א"כ מונח על גבי מקום ארבעה הלכך אי לאו כלכלה ליכא עירוב על גבי מקום ארבעה אלח כלכלה משלימתו לארבעה: (דף י"ז)

תוספות דהדר זקיף. וא"ת והיכי חשיב למעלה מעשרה רה"י הא גדיים בוקעין בו תחתיו ואפילו ר' יוסי בר' יהודה לא שרי אלא בהדרן מחיצות וי"ל דמייירי כגון שסתום תחת הזקיפה דלא מצי בקעי אי נמי כגון שיש גובה י' באותו זקיפה דחשיב רה"י אע"ג דגדיים בוקעין כמו עגלות כדאמר בהזורק (שבת צח.). דהוי רה"י אע"ג דתחתיהן הוי רה"ר: והא אי בעי מיייתי לה דרך עליו. פ"ה דיכול לעלות באילן עד למעלה מעשרה וליטלו דהא כל האילן מעשרה ולמעלה רה"י ויביאנו אצלו למקום שביתתו יש סבורים שר"ל שגם האויר שהוא למעלה מי' אפילו כנגד הנטייה שהיתה פחותה מי' הוי רה"י ולא עלה זה על דעת רש"י דלא הוי רה"י אלא כרמלית ומה שפירש ויביאנו למקום שביתתו אין לומר דהיינו לעיקרו של אילן דהא רה"ר גמורה ואע"ג דד' אמותיו חשבינן כרה"י היינו דוקא למהוי הוא ועירובו במקום אחד אבל להתיר להביא שם מרה"י או לאסור מרה"ר שם לא חשיב רה"י דהא לית ליה מחיצות ולא חלק רשות ומשני כשרבים מכתפים עליו על נטיית הנוף הנמוכה מי' דהוי רה"ר כדעולא וקיימא לן במושיט מרה"י לרה"י דרך אויר רה"ר אפילו למעלה מעשרה חייב דתנן בהזורק (שם דף צו.) היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת הלויים ונראה דלאו מושיט הוא אלא מעביר את העירוב רחוק חוץ לד' אמות וחייב אפילו זה כנגד זה כדאי' בהזורק (שם דף צו.) א"ר אלעזר המוציא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת ומקום עקירתו והנחתו הוי רה"י וקשה אכתי אי בעי זריק ליה עד נגד מקום השביתה דזורק פטור ור"י מפרש והא אי בעי מיייתי ליה דרך עליו היינו שיניחנו על הנטייה שהיא כרמלית ויחזור ויביאנו לעיקרו של אילן שהוא מקום שביתתו ממש ומשני כשרבים מכתפין עליו דהשתא לא מצי מנח ליה על נטייה דהוי מוציא מרה"י לרה"ר והואיל ואי בעי זריק ליה עד נגד מקום השביתה ליכא למימר דכי זריק ליה נמי אכתי לא הוי עירוב אלא משום דד' אמות חשיבי רה"י ועולה עד לרקיע וכולי האי וודאי לא אמרינן הואיל אך קשה דאכתי משכחת לה דאינו חייב כגון בזה עוקר וזה מניח אי נמי דכי מטי ליה עד מקום הנטייה יניח על ידו או על כתיפו למעלה מי' דהא דמחייב בהזורק מעביר למעלה מעשרה היינו דוקא בדלא נח למעלה מעשרה דהכי מוקי לה ההיא דפ"ק דשבת (דף ח:) גבי אסקופה דאם נטל ונתן שלשתן פטורין ופריד נימא תהוי תיובתא דרבא דאמר המעביר חפץ כו' ומשני התם לא נח הכא נח ונראה לי דבכל הנהו כיון דבכל יבא לידי איסור דאורייתא אפילו רבי מודה דגזרו עליו בין השמשות כדאמרינן לקמן (דף לד:) גבי קנה דרכיך דגזר שמא יקטום: אי דאית ביה ארבעה כי נתנו בכלכלה מאי הוי. דכיון דהאילן רשות היחיד הויא ליה כלכלה חורי רה"י ובחורי רשות היחיד אין לחוש אם גדיים בוקעים בו: וכלכלה משלימתו לד'. פירש"י אף על גב דבראשו הוי ד' לא הוי רה"י הואיל ואין בתחתיו רוחב ד' ולא הוי רה"י אלא אם כן מתחיל להיות רחב ארבעה בתוך ג' הסמוכין לארץ ולא נראה דבשלהי פ' הזורק (שבת דף קא.) אמר עמוד גבוה י' ובראשו

רחב ארבע אם למטה רוחב כותל שלשה זרק ונח על גביו חייב כיון דרוחב שלשה לא בקעי גדיים וצריך לומר באין בתחתיתו ג': (תוספות)

רשב"א צרבים מכתפין עליו. וכי מייתי ליה מלמעלה מעשרה דרך אוירה של נטוייה, עובר באויר רשות הרבים, וקיימא לן במושיט מרשות היחיד לרשות הרבים דרך אויר רשות הרבים אפילו מלמעלה לעשרה חייב, לחנון בהזרקה (שבת נו, א) היו שהיהו בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת הלויים, כך פירש"י ז"ל. ותמיהה לי דהא מושיט בכי הא ליכא, דכולהו מלאכות ממשכן גמרינן להו, וקרשים מונחים היו מעגלה לעגלה וכמושיטין אותן לא היו מוליאין אותן לגמרי מעגלה זו ונתנין על זו, והלכך אין השטה עד שיהא מושיט מרה"י לרה"י דרך אויר רשות הרבים ראש המושט מונה ברשות היחיד זו וראשו אחר ברשות היחיד השני ואמלעיתו תלוי באויר רשות הרבים ומושיט כשמו. אבל בעוקר מרשות היחיד זו ומניח ברה"י זו ורה"ר באמלע, אין זה מושיט אלא מוליא מרשות היחיד לרשות היחיד באויר רשות הרבים ופטור. ותדע לך מדבעא מיניה רבא מרב נחמן בריש פרק קמא דשבת (ד, א) הו"א ידו מלאה פירות מהו להחזירה ללוחה חכר, אמר ליה מוחר, לחכר אחרת מאי, אמר ליה אסור, כלומר: מדרבנן, ומאי שנא, אמר ליה ההם אתעבידא מחשבתו הכא לא אתעבידא מחשבתו. ואם איתא מאי קאמר רבא מאי שנא, שניא ושניא להכא שאני דקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים באמלע והוי ליה מושיט וחייב ואפילו דבר תורה, דהתם לא קאמר דוקא בשתי דיוטות דאם איתא הוי לה לרב למימר אי בשתי דיוטות מאי שנא. אלא דלאי בין הכי ובין הכי לאו מושיט הוא אלא מוליא, ואין לך מוליא חייב אלא מוליא מרשות היחיד לרה"ר ובעוקר ומניח מרשות לרשות. ועוד דחנון לקמן בפרק המולא תפילין (שבת נו, ב) בור ברשות הרבים וחולייתו גבוה עשרה טפחים חלון שעל גביו ממלאין הימנו בשבת, אשפה ברה"ר גבוה עשרה טפחים חלון שעל גביו שופכין לחוכה מים בשבת. ואוקימנא בגמרא במופלטת מן הכותל בארבעה, וטעמא דיך בחולייתא עשרה הא אין בחולייתא עשרה מטלטל מרה"י לרה"י דרך רשות הרבים, ומכל מקום בגבוהה עשרה שרי. ועוד דהא בירושלמי גרסינן במסכת שבת (פ"א, ה"ב) דככל מלאכות דשבת אחד שעשאה חייב שנים שעשאה פטורין, ובהשטה שנים שעשאה חייבין אחד שעשאה פטור, דדומיא דדגלי מדבר בעינין שההשטה על ידי שנים היתה. ואפילו העביר זה עירובו מרשות היחיד זה למקום שבינתו ועבר דרך רשות הרבים מסתבר שהוא פטור, שאין לך מעביר חייב אלא מעביר ארבע אמות ברשות הרבים ובעוקר מתחילת ארבע ומניח לסוף ארבע, הא בעוקר מרשות היחיד ומניח ברשות היחיד אע"פ שעבר דרך רה"ר אין זה מעביר ואינו חייב. שאם כן כשם ששנינו במשנת הזורק (שבת נו, א) המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד וכן הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמלע לדעת ר' עקיבא שהוא מחייב, היה להם לשנות ג"כ המוליא מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמלע שהוא חייב, שהוא חידוש שלא שמענו בשום מקום במשנתנו שיהא מעביר מרשות היחיד לרשות היחיד חייב. והא דתניא בפרק הזורק בראשו (שם נו, א) מרשות היחיד לרשות היחיד ועבר ברשות הרבים עלמא ר' עקיבא מחייב והכמים פטורין, ואמרין עלה מדתני ברשות הרבים עלמא אלמא למטה מעשרה טפחים היא, ובמאי אילימא במעביר למטה הוא דמחייב למעלה מעשרה לא מחייב, והאמר ר' אלעזר המוליא משוי על כהפו למעלה מעשרה טפחים חייב שכן משא בני קהת, דמשמע מהכא דמעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים חייב וילפינן לה ממשא בני קהת. ומסתברא דהתם לא דוקא קאמר, אלא לכשתמלא לומר קאמר, כלומר: לכשתמלא לומר דמעביר כי הא מחייב ר' עקיבא משום דמהלך כעומד דמי וכבן עזאי ומחייב שהים קאמר אחת משום מוליא מרה"י לרשות הרבים ואחת משום מכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, אם כן אפילו למעלה מעשרה נמי, דמעביר או מוליא (כל) וצוגופו למעלה כלמטה דילפינן ממשא בני קהת, ולא שיהא משא בני קהת מרשות היחיד לרשות היחיד, שהרי עבודת הקודש עליהם ונושאי המקדש היו ואינו נכנסין לפנים לישא המקדש עד שיהרין ובניו פורקין את המשכן, וכדכתיב (במדבר ד, יט) וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו וגו' ולא יבואו לראות כבלע את הקודש וגו'. וכשהיו חוננין בחוץ היו מניחין, ואהרן ובניו היו מכניסין בפנים הקודש וכליו, ומחנה לויה רה"ר היה וכדאמרין בריש פרק הזורק (שם נו, ב), ולא יליף ר' אלעזר ממשא בני קהת אלא דלמעלה כלמטה. ותדע לך שאילו כולה מילתא היה יליף ממשא בני קהת, אם כן לא לחייב במוליא למעלה מעשרה מרשות היחיד לרשות הרבים, שהרי בני קהת מרשות הרבים לרשות הרבים היה, וכל מלאכות דשבת דילפינן ממשכן דוקא ילפינן, דאי לא תימא הכי מושיט מרשות

היחיד לרשות הרבים יהא חייב. אלא בדוקא ילפינן מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אומר רשות הרבים, והכא נמי מאי שנא. אלא ודאי לא ילפינן ממשא בני קהת אלא למעלה כלמטה. וכשיטה הזאת ג"כ כתבתי במקומה בפרק הזורק (שם א, ד"ה ובמאי), וכן נראה שסובר שם הרמב"ן שהמעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים פטור. והדע לך עוד דאם לא כן, כי אקשיה התם אימימא במעביר למטה הוא דמחייב למעלה לא מחייב והאמר ר' אלעזר וכו', הוי ליה לאקשווי נמי אחכמים פוטריין, ולימא ותו חכמים פוטריין והאמר ר' אלעזר וכו' שכן היה משא בני קהת, אלא ודאי כדאמרן כך נראה לי. אע"פ שראיתי כאן לרבתינו בעלי התוס' שהן מחייבין וסמכו על אותה שבפרק הזורק (שם א, א), ומה שנראה לי כתבתי. ולענין שמעתין מסתברא דהכא אפילו במעביר דרך נטיה ליכא אלא שבות, לכשתמלא לומר דארבע אמות שבו הוי רשות היחיד. וא"ת אם כן מאי קא משני בשבדים מכתפין עליו, כי מכתפי נמי מאי הוי [הא] ליכא אלא שבות. איכא למימר דקים להו דאיכא שבותין שהן קרובין לבא לידי איסורא לאורייתא, דאפילו בעירוב לא שרי רבי. והדע לך דהא הכא אי בעי זריק מלמעלה לתוך ד' אמות, ובכי האי ליכא אלא שבות בין לרב בין לשמואל דפליגי במי שיגש לו שני בתים בשני יידי רשות הרבים אם זורק מזו לזו אם לאו, כדאיתא בשבת פרק הזורק (א, א) ובמכילתין בפרק כילד משתתפין (פה, ב). אלא דע"כ אית לן למימר דלא כל שבות שרי רבי אפי' לגבי עירוב. וכן נמי משמע לקמן [וגבין] נהנו בראש הקנה. נהנו בכלכלה למעלה מעשרה טפחים עירובו ואסור לטולו דברי רבי. הכי גרסינן בכל הספרים. ורש"י ז"ל כתב דלא גרסינן ליה, דאי גרסינן אמאי קא מתמה לקמן אדרבנן (ואמאי) [ואמאי] לימא קסברי רבנן דלדין אסורין ואדרבי לא קא מתמה, ומשום דקיימי רבנן עליה ואמרי כל מקום שאסור לטול לפיכך נכתב בספרים כך כתב רש"י ז"ל בחד לישנא. ור"ח ז"ל פי' דכי אקשינן לימא קסברי רבנן דלדין אסורין, לאו משום דקתני אסור לטול קאמרינן אלא משום דאמרי אין עירובו עירוב, כלומר: מדקאמרי רבנן דכל מקום שאסור לטול בשבת אין עירובו עירוב, אלמא קסברי דלדין אסורין אפילו בבין השמשות, והא לא אשכחן מאן דאמר הכין. דאע"ג דגרסינן בשבת (קנה, א) והלכתא דלדין אסורין, הני מיילי בשבת עאמה אבל בין השמשות לא גזרו בלדין. וזה עיקר ונכון ואין צריך למחוק גירסת הספרים. וגם בתוספות מלאתי כן. וכלכלה משלימתו לארבעה. וא"ת מאי דוחקיה דחוקמה כלכלה דלית בה ארבעה ואינטריך לאוקומי (לקמן בע"ז) לרבי כר' מאיר דאית ליה חוקקין להשלים, לוקמה בכלכלה דאית בה ארבעה, וא"ת משום דהויא רשות היחיד, לא היא, דהא איכא תחתיה בקיעת גדיים. יג לומר דאי ברחבה ארבעה מאי קא משמע לן פשיטא דעירובו עירוב. ואי משום דקא משמע לן דאסור לטול משום דלדין אסורין, אמאי אשמעינן הכא לישמעינן בעלמא, דהא לגבי עירוב לא מעלה ולא מוריד. אבל השתא אשמעינן דלגבי עירוב דבעינן הנחה על גבי מקום ארבעה, כי איכא כלכלה דלית בה ארבעה ותלויה באילן כי מנח בה עירובו, עירובו עירוב דחוקקין להשלים. ואם תאמר האי כלכלה דקיימא היכא, אי סמוך לגבו של אילן בפחות משלשה, כל פחות משלשה כלבוד דמי ואפילו בלא חוקקין סגי לה. ואי בלמטה משלשה, כי אית ביה באילן ארבעה אמאי לא, דהא למטה משלשה לאו חורי רשות היחיד היא. והעמידוהו בתוס' כגון שפי הכלכלה שיה לגבי האילן ומשום הכי הוי חורי רה"י, וכיון דעירוב מונח בשוליה ליכא מקום ארבעה אלא בשקראין שיגש בו כדי לחוק. (הש"א)

ורבי סבר לה כר' מאיר וסבר לה כר' יהודה סבר לה כרבי מאיר דאמר חוקקין להשלים וסבר לה כר' יהודה דאמר בעינן עירוב על גבי מקום ארבעה וליכא מאי רבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר נעץ קורה ברשות הרבים והניח עירובו עליה גבוה י' ורחבה ד' עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו

עירוב אדרבה הוא ועירובו במקום אחד אלא הכי קאמר גבוה עשרה צריך שיהא בראשה ארבעה אין גבוהה עשרה אין צריך שיהא בראשה ארבעה כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר נעץ קנה ברשות הרבים והניח בראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה התם הדרן מחיצתא הכא לא הדרן מחיצתא רבי ירמיה אמר שאני כלכלה הואיל ויכול לנטותה ולהביאה לתוך עשרה יתיב רב פפא וקא אמר להא שמעתא איתיביה רב בר שבא לרב פפא כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו

רפ"י וסבר לה כר' מאיר. דאמר גבי כיפה בפרק קמא (דף יא:): חוקקין להשלים ומיהו רשות היחיד גמורה לא הוי כיון דאין בתחתיתו של אינן רחב ד' אע"ג דבראשו רחב ארבעה דכלכלה משלימה לעשרה לא הוי רשות היחיד אלא כמתחיל להיות רחבו ארבעה מתוך ג' הסמוכים לקרקע דהכי אמרינן בהזרק (פ"ג ד' קא). גבי בוצינייתא דמישן והן ספינות ששוליהן חדים ואין בשוליהן רוחב ד' ולמעלה הן הולכות ומרחיבות הרבה ומחיצתן גבוהות י' אין מטלטלין בהן אלא ארבע אמות ללאו רה"י ניהו ואע"ג דגבוהים עשרה ורחבין ארבעה מלמעלה הואיל ובשוליהן לא הוי ארבעה והכא גבי אינן נמי טעמא משום הכי הוא ותדע שזהו הטעם מדקאמר לקמן כמאן דלא כר' יוסי בר ר' יהודה וכו' ובהזרק נמי מותבינן עלה דההיא מהא דר' יוסי: צעינן עירוב על גבי מקום ד' וליכא. בלא כלכלה: ה"ג גבוהה עשרה ורחבה ד' עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב. גבוהה י' ורחבה ארבעה עירובו עירוב אע"ג דרה"י היא הך קורה והוא נכתוון לשבות ברשות הרבים הא אמרן הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות ורשות היחיד עולה עד לרקיע וגבי אינן הוא דלא הוי עירוב כדאוקימנא בנופה נוטה חוץ לד' אלא הכא דליכא נוף שפיר דמי: ואם לאו אין עירובו עירוב. קס"ד דהכי קאמר ואם לאו לאינה גבוהה עשרה או שאינה רחבה ארבעה אין עירובו עירוב ולהכי מתמהינן אינה גבוהה עשרה אדרבה כ"פ דעירובו עירוב דכשאינה גבוהה י' הויא כמאן דמנחה ברשות הרבים: אלא. האי ואם לאו דקתני לאו אגובהה קאי אלא ארוחב קאי והכי קאמר גבוהה י' והניחה בראשה אם יש ברחבה ד' הוי מקום חשוב להנחת עירובו עירוב ומשום דהוא ברה"ר ועירובו ברה"י לא מיתסר כדאמר דהנותן את עירובו יש לו ד' אמות ואם לאו דגבוהה י' ואינה רחבה ד' אין עירובו עירוב דכיון דגבוהה עשרה ואין העירוב מונח על גבי מקום ד' הוה ליה כמונח באויר ומדוקיא שמעינן הא אינה גבוהה עשרה אפילו אינה רחבה ד' עירובו עירוב דכיון דלמטה מעשרה הויא לה כמאן דמנחה ארבעה דמיא לכל למטה מי' קלוטה כמה שהונחה דמיא: גבוהה עשרה. דמידלייא מרה"ר צריך שיהא ברוחבה ארבעה שיהא שם מקום חשוב: אינה גבוהה עשרה אין צריך שיהא רוחבה ד'. דאפילו פחות מד' עירובו עירוב דכל למטה מעשרה כמאן דמנחה ארבעה היא: כמאן. מתרץ רבינא לעיל אע"ג דחוקקין להשלים ואיכא רוחב ד' לא הוי רה"י משום דאין בעיקרו ד' ללא כר' יוסי בר' יהודה: טרסקל. סל רחב ד' וזרק מרשות הרבים ונח על גביו חייב שהרי זרק מרשות הרבים לרה"י אלמא אע"ג דקנה אינו רחב ד' הוי רה"י הואיל ועליונו ד' דאמרינן גוד אחיה והכי מפרש בהזרק: התם הדרן מחיצות. הטרסקל סובבת את הקנה שהרי החוב באמצעיתו וכי אמרינן גוד אחיה מחיצות הטרסקל עד הקרקע נמצא קנה מוקף מחיצות שחללו ארבעה ותו ליכא למימר מידי: הכא לא הדרן מחיצות. דכלכלה אינה מקפת את עביו של אינן וכי אמרינן גוד אחיה חכתי אית לן למימר חוקקין להשלים לאיצטרופי כלכלה בהדי אינן ותרתוי לא אמרינן ואית דמפרשי כמאן דלא כר' יוסי אנועץ קורה קאי דקא"ר יהודה קורה שאין ברחבה ד' מלמעלה לא הוי רה"י ואמרינן הא דלא כר' יוסי דאמר טרסקל הוי רשות היחיד ומוקמית לה בשאין רחב ארבעה ולא מילתא היא חדא דבהדיא מפורש בהזרק ומותבינן מינה אדרב הונא דאירי בצוצינייתא דמישן שרחבות למעלה

וקצרות למטה וחותבין ונימא גוד אחית מחילתא מי לא הניא ר' יוסי בר ר' יהודה כו' אלמא טעמא משום גוד אחית הוא ונמלא תחתונו של קנה מוקף מחילות בכלל ארבעה ואי כשאין טרסקל רחב ד' כי אמרין גוד אחית מאי הוי ועוד בכל דוכתא דאמר פחות מד' לאו רשות הוא אמאי לא אמרין כמאן דלא בר' יוסי בר' יהודה כדאמר הכא: רבי ירמיה אמר. לעולם מתניתין לבעיל רישא וסיפא ברוחב ד' ודקא קשיא לך כי נחנו בכלכלה מאי הוי: שאני כלכלה. הואיל וארוכה היא יכול לנטותה ולא יעקרנה מתלייתה ויטה ראשה אחד עד שיהא לתוך י' ויטול את עירובו: מתיב רב בר שזא כייל הוא עושה. מתניתין היא ביו"ט שלפני השבת ורעה לערב לשני הימים כייל הוא עושה מוליכו בראשון בערב יו"ט לסוף אלפים ועל ידי שלוחו קאמר דאי איהו גופיה בלא פת נמי קני ליה שביחה כיון דהתם יתיב וקדיש עליה יומא: ומחשיך עליו. עד שיקנה לו העירוב: ונוטלו ובלא לו. שאם יניחנו סם שמא יאבד ושוב אין לו עירוב ליום המחרת כדקתני מתניתין נאכל עירובו בראשון עירובו לראשון ואין עירובו לשני וחוזר ומוליכו בשני שהוא ערב שבת ומחשיך עליו ואוכלו סם אם ירעה לזהבאו אי אפשר דשבת הוא ואם יו"ט אחר השבת הוא על כרחו יניחנו סם ע"ש ולמחר יכך ויראה אם עדיין ישנו סם ויחשיך עליו יהא לו עירוב לשני ואם אבד ישב בביתו. קתני מיהת המערב כריך להוליד עירובו לסוף אלפים ואמאי כריך להולידו משעשאו לשם עירוב נימא אף על גב דלא אמטייה כמאן דאמטייה דמי דהא אמרת הואיל ויכול לנטותה והא הכא כמאן דלא אמטייה היא דהא הוא ברה"ר ועירובו ברשות היחיד וקאמרת הואיל ויכול לנטותה ומה לי הואיל ויכול לנטותה ומה לי יכול להביאה והאי דנקט לאותובי מתניתין דיום טוב ושבת משום דלא תנן במשנה אחריתי הולכת עירוב בהדיא כי הכא: (כ"ז)

תוספות ורבי סבר כו' מאיר דאמר חוקקין להשלים וכרבי יהודה דבעי עירוב על מקום ד'. וא"ת והך כלכלה היכי דמי אם היא שוה לגבי האילן או תלויה למטה בפחות מג' לגבי האילן אם היא שוה לגבי האילן א"כ אמאי צריך חקיקה ואם היא תלויה למטה מג' לגבי האילן א"כ היכי פריך לעיל ואי אית ביה ד' כי נתנו על הכלכלה מאי הוי הא לא חשיב רשות היחיד אפילו יש באילן ד' אם לא מטעם חקיקה דרחוקה מגב האילן וי"ל כגון שפי הכלכלה שוה לגבי האילן ומ"ה הוי חורי רה"י והעירוב מונח בשולי הכלכלה שהיא רחוקה ג' ולהכי צריך חקיקה והא דלא מוקי שהעירוב בפי הכלכלה או שהכלכלה רחבה ד' ומכל מקום לא הוי רה"י הואיל והגדיים בוקעין בו וי"ל דא"כ במאי דנקט כלכלה לא השמיענו מידי דלינקוט עמוד שיש בראשו ד' ואין בתחתיתו ג' ואף על גב דאשמעינן דצדדין אסורין לא הוי ליה למתנייה הכא כיון שבעירוב לא השמיענו כלום אלא ודאי נקט כלכלה לאשמעינן דחוקקין להשלים ובעינן עירוב על מקום ד' וא"ת אכתי למה ליה למימר כלל סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כו' יהודה לימא לעולם אימא לך דלא בעינן עירוב על גבי מקום ד' והכא כשהכלכלה שוה לראשו של אילן וקמ"ל דלא חשיב רשות היחיד אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה דחשיב טרסקל רשות היחיד משום דהתם הדרן מחיצתא ונראה לפרש דמשמע ליה דווקא נתנו על כלכלה הוי עירוב הא נתנו על גבי אילן לא הוי עירוב מדקתני נתנו בכלכלה ולא קתני תלאו לכלכלה באילן ונתן שם עירובו הלכך ע"כ אויר דשולי הכלכלה רחוק שלשה מגב האילן: כמאן דלא בר' יוסי בר' יהודה. לספרים דגרסי בסמוך התם (כי) הדרן מחיצתא אבל בקורה לא הדרן מחיצתא דמשמע דקאי אברייתא דנעץ קורה ומשמע ליה דאיירי אפילו חוץ לארבע אמותיו דומיא דמתניתין אפילו הכי הוי עירוב דכיון דאין בתחתיתו ג' אע"ג דראשו ד' לא הוי רשות היחיד דגדיים בוקעים בו ולהכי קאמר דלא כרבי יוסי ברבי יהודה: הואיל ויכול לנטותו ולהביאו תוך עשרה. פירש רבינו שמואל דהאי אמורא סבר לה כרבנן דאמרי בהמצניע (שבת דף צב.). אגד כלי שמיה אגד וכיון דאגד כלי למעלה מיו"ד כשנח העירוב למטה אין בהנחה זו איסור הוצאה (הואיל) ואחר שנח ברה"ר יכול ליטלו ולאוכלו ומיהו אפילו לא שמיה אגד אין כאן איסור הוצאה הואיל ונח בכלכלה למטה מעשרה דהוי כרמלית אם רוחב ד' ואין בהטייה זו איסור דאורייתא: איתביה רב בר שזא כו'. לפ"ה דפי' לעיל גבי אילן הנוטה חוץ לד"א דלמטה מיו"ד הוי עירוב הואיל ומצי לאתויי פחות פחות מארבע צריך לחלק בין הואיל דהכא להווא: מוליכו. פ"ה ועל ידי שלוחו קאמר דאיהו אפילו בלא פת קני ליה שביחה ופי' כן משום דבסוף מי שהוציאוהו (לקמן נא): פסקינן כרב נחמן ואלבא דרבי יהודה דאחד עני ועשיר מערב ברגליו: (תוספות)

סבר לה כרבי מאיר דאמר חוקקין להשלים. ומיהו רשות היחיד לא הויא, משום דאין בעיקר ארבעה ולא סמוך שלשה לקרקע ארבעה, וכל שאין בעיקרו הסמוך לקרקע ארבעה לא הוי רשות היחיד לכולי עלמא, חוץ מר' יוסי בר' יהודה כדליתא בשבת פרה הזורה (קא, א) גבי בולייניחא דמישן, וכן פירש כאן רש"י ז"ל. ור"ח ז"ל פירש: סבר לה כר' מאיר דאמר חוקקין להשלים כדי להיות עירובו עירוב אבל להחשב האילן עצמו ד' טפחים לא. וכל מה שאמרו בשמועתינו דמתא כמאן דמליא דמי, וכן תוך עיבורה, וכן ארבע אמות של מקום שביחהו, לאו בדוקא קאמרינן, אלא רשות הרבים גמורה היא ואילו הוריד עירובו שמלמעלה מעשרה למטה במקום שביחהו חייב חטאת, אלא רואין קאמרי ומקולי עירוב דדבריהם שנו כאן. ותדע לך דהא אפילו ירושלים שיך לה דלתות אלמלא שהן ננעלות בליה חייבין עליה משום רשות הרבים דאחו רבים ומצטוו מחיאתה (לעיל ו, ב), כל שכן הכא דליכא מחיאות כלל, אלא ודאי רואין קאמרינן. ועל דבר זה תמה הרשב"ד ז"ל על הרב אלפאסי ז"ל שהביא משנתנו כדורתה ולא חש להזכיר דברי רבא כלל, דנראה שהיה סובר דרבא דוקא קאמר, וליתא אלא רואין קאמר, וקיימא לן כוותיה, דהא לא אשכחון מאן דפליג עליה ובכדי לא לחינן דברי רבא. ועוד דהא משמע דגמרא הכין סבירא לן דנותן עירובו יש לו ד' אמות, מדאקשינן להדיא ולרבא דאמר הנותן עירובו יש לו ד' אמות הוי ליה רשות היחיד ורשות היחיד עולה עד לריעי, ואנן הא קיימא לן כרבא. והרב אלפאסי ז"ל גם הוא כתבה להדיא דרבא בנתגלגל חוץ לתחום, וכיון דקיימא לן כרבא דנותן עירובו יש לו ארבע אמות קיימא לן נמי דלגבי עירובו דהוי ליה כרשות היחיד, ורשות היחיד עולה עד לריעי. והא נמי דאמרינן בכולה שמעתין דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, כתב הרשב"ד ז"ל: דאע"ג דסתמא דמתני' כרבי ושמעינן מינה דהלכתא כוותיה, מ"מ לא קאמר רבי שיתירו בכל מקום שבות בבין השמשות ושיחא מותר לכרוב על גבי בהמה ולעלות באילן ולספק ולטפח ושאר השבותין, דהא תנן בפרק במה מדליקין (שבת לז, א) ספק חשיכה ספק אינה חשיכה אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים, ואפילו עירובי תחומין נמי לא התירו (אלא) להניחו בבין השמשות, כדתנן התם שלשה דברים כריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, עם חשיכה אין ספק חשיכה לא ומוקמינן לה בערובי תחומין דמקנה ביתא הוא ואסור, ולא פליג רבי, אלמא כי שרי רבי היכא דאנחיה לעירוב מעיקרא, דאע"ג דאנחיה במקום שבות קני ליה עירוב ממילא, אבל למשרייה לבטולי לשבות לכתחילה לא שרי רבי כלל, דמה דאסור בשבת אסור בין השמשות חוץ מממה שהתירו במשנתנו דפרק במה מדליקין שהוא עירובי חצרות והטמנת החמין ותיקון הדמאי. הכי גריס רש"י: ואם לאו אין עירובו עירוב אדרבה הוא ועירובו במקום אחד. וסיפא הוא דקא קשיא ליה אמאי אין עירובו עירוב, אבל למעלה מעשרה ניחא ליה, ואף על גב דרשות היחיד הוא, הכא בנתכוון לשבות בעיקרו והנותן עירובו יש לו ארבע אמות כרבא. ופריק: הכי קאמר גבוהה עשרה כריך שיהא בראשה ארבעה. (כלומר: הא אם לאו דקאמר לאו אגבוהה קאי, כלומר: אם איכא גבוהה עשרה כריך שיהא בראשה ארבעה). כלומר: האי אם לאו דקאמר לאו אגבוהה קאי אם אינה גבוהה עשרה שלא יהא עירובו עירוב, דאדרבה כל שאינו גבוה עשרה בין רחבה ארבעה בין שאינה רחבה ארבעה עירובו עירוב לכל שהוא תוך אור רשות הרבים קלוטה כמי שהונחה דמיא. והכא ארחבה קאי, כלומר: אם היה גבוהה עשרה ואינה רחבה ארבעה אין עירובו עירוב דבעינן מקום הנחה וליכא. ולעולם רישא ברחבה כולה אפילו בעיקרה ארבעה דרשות היחיד היא ואפילו הכי עירובו עירוב וכדרבא. והא דאמרינן: כמאן דלא כר' יוסי בר' יהודה. אתירוציה דרבינא בכלכלה קא מהדר, וכמו שכתב הרב ז"ל בפירושו וגירסתו ופירושו נכונים. אלא שקשה לי קתה הטעם שכתב בלמטה מעשרה משום דקלוטה כמי שהונחה, דהא כל זמן שיך מקום מסויים למעלה משלשה לכ"ע לאו רשות הרבים הוא ואפילו למ"ד בעלמא קלוטה כמי שהונחה, דא"כ כרמלית ומקום פטור היכי משכחת לה. ולא אמרו קלוטה אלא באויר, ואי נמי בשהונח במקום שאינו מסויים כזורה בכותל כגון דבילה שמינה, וכדאמרינן הזורה בכותל למטה מעשרה טפחים כזורה בארץ, ואוקימנא דבילה שמינה וכדליתא התם בשבת בריש פרק קמא (ז, ב) ובריש פרק הזורה (לט, ב) – ה, א), הא במקום מסויים לא. וכמדומה שכן כתב גם רש"י ז"ל בפי' בפרק קמא דשבת (פס) גבי זקף לבנה. ודבר ברור הוא. אלא הכא הכי קאמר: כיון שהוא תוך אור רשות היחיד עשירי תוך עשירי כמי שהונח במקומו של אדם הוא, אבל כל שהוא למעלה מי' מקום בפני עצמו הוא ואע"פ שהוא אור רה"י, ולפיכך כריך שיהא בראשה ארבעה שיהא מקום חשוב להנחת העירוב. והרב"ד ז"ל פירש ג"כ דאסיפא בלחוד קא קשיא ליה, אבל ארישא לא קשיא ליה, דאע"ג דגבוהה [עשרה] ורחבה ארבעה לא קשיא, דהכא במאי עסקינן בשאין עיקרה ארבעה אלא בראשה בלחוד.

וכדמשמע נמי לכאורה מדקאמר גבוהה עשרה כריך שיהא בראשה ארבעה, דאלמלא רישא בהכי קא מיירי דיך בראשה ארבעה. ומדקאמר בראשה משמע דבעיקרה אין ארבעה אלף בראשה בלחוד, ולפיכך אינה רשות היחיד ואפילו הניחו חוץ ל' אמותיו משום דהוא ועירובו במקום אחד הוא. אבל סיפא קשיא ליה אמאי אין עירובו עירוב. והא דאמרין: כמאן אזולא ללא כר' יוסי בר' יהודה. פירש הוא [הראב"ז 7] ז"ל דלדר' יהודה קאי, כלומר: הא דאמר ר' יהודה למעלה מעשרה עירובו עירוב ולא חשיב זה רשות היחיד כיון דאין בעיקרה ארבעה אע"פ שיך בראשה ארבעה, ללא כר' יוסי בריה אזולא, דאילו לר' יוסי כל שיך בראשה ארבעה וגבוהה עשרה רה"י הוא. וכן פירש ר"ח ז"ל דלדר' יהודה קאי. ויש מי שגורס: גבוהה עשרה ורחבה ארבעה עירובו עירוב כ"ש דהוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא. ותו למטה מי' טפחים אין עירובו עירוב כל שכן דהוא ועירובו במקום אחד הוא, ורישא וסיפא קא קשיא ליה. ומסתברא לי פירושא כפום הדין גירסא דסבירא ליה השתא דר' יהודה בשנתכוין לשבות רחוק ממקום עירובו ד' אמות, וכולהו מתניתין ומתניתא בהכין נקטי לה, דאי לנתכוין לשבות בעיקרו כיון דקיימא לן כרבא וליכא מאן דפליג עליה, ליכא לאיפלוגי בין הניחו למעלה מעשרה להניחו למטה מעשרה, דבין הכין ובין הכין הוא ועירובו במקום אחד הוא, ומש"ה קשיא ליה רישא אמאי עירובו עירוב, דקס"ד השתא דברחבה ארבעה אפילו בעיקרה קא מיירי. וסיפא נמי קא קשיא ליה דכ"ש הוא ועירובו במקום אחד כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. ופריק דכולה בשאין בעיקרה ארבעה אמות היא, ולפיכך למעלה מי' טפחים עירובו עירוב דהא איכא מקום הנחה ורה"י לא הוי, וכי קתני אם לאו ארבעה קאי וכגבוהה עשרה. שאני כלכלה הואיל ויכול לנטותה ולהביאה תוך עשרה. וכשמטה אותה ומביאה תוך עשרה אינו מתחייב מטעם מוליא מרשות היחיד לרשות הרבים, כיון דאגד כלי למעלה מעשרה, וכדברא דאמר בפרק המנזיע (שבת לא, ב) אגד כלי שמיה אגד, וכיון שאגד כלי למעלה מעשרה אע"פ שנה העירוב בלמטה מעשרה אין בהנחה זו משום הולאה, ואחר שנה ברשות הרבים יכול ליטלו ולאכלו ברשות הרבים. אלף הא דתנן מוליכו בראשון וכו'. פירש רש"י ז"ל: דהאי דנקט לאותוביה ממתני' דיום טוב ושבת לאו דוקא, דה"ה דהוי מלי לאותובי מכל נותני עירוב בערב שבת, מפני מה כריכין להוליכו הואיל ויכול להביאו מערב שבת כמי שהביאו דמי. אלף משום דלא אשכח משנה אחריתי דמפרש בה הולכת עירוב בהדיא אלף ז'. ופריק גזירה אטו יום טוב אחר השבת שאי אפשר להביאו בשבת עכמה שהוא ערב יום טוב. אבל בחוספות (לק' לז, א ד"ה ואמאי) אמרו דמעירוב שבת לא אפשר לאותוביה דאפשר להביאו בבין השמשות שהוא זמן קניית העירוב, ובשבת דעלמא אי אפשר להביאו בבין השמשות, ואפילו לרבי דאמר כל דבר שמשום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, משום דלאו שבות גרידא איכא אלף מלככה דאורייתא [איכא] דקא מפיק מרשות היחיד למקום שבינתו שהוא ברשות הרבים. ואפילו תאמר שהיה יכול להקשות מפני מה הוא כריך להוליכו עד מקום שבינתו די לו שיוציאו מביתו ויניחנו ברה"ר במקום קרוב שיכול להגיע שם בשיעור זמן המשכת בין השמשות בהולכה פחות פחות מד' אמות, וכרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. הא ליתא, חדא דניחא ליה לאותובי אפילו לרבנן. ועוד דאפילו לרבי נמי משמע שבות כזה בהולכה פחות פחות מד' אמות לא שרינו, הואיל ויכול לבא לידי איסורא דאורייתא דשמא יעבירו ד' אמות בבת אחת כמו שאמר רבי (לקמן לז, ב) בנותן עירובו בקנה שאינו הלזש ונעוץ גזירה שמא יקטום, דאלמלא לא בכל שבותין התיר רבי. ופירשו הם ז"ל דהכא במוליכו בראשון קא מקשה דהואיל ויום טוב הוא ויכול להוליכו ואפילו ביום טוב ממש מפני מה הוא כריך להוליכו. והא דאמרין גזירה אטו יו"ט אחר השבת, הוא הדין דהוי מלי למימר גזירה אטו שבת דעלמא, דדוכתי טובא גזרינו יום טוב אטו שבת, בשמעתא קמייתא דבינה (ב, ב) ובפרק במה מדליקין (כג, ב) ובשאר מקומות, אלף דעדיפא ליה למימר גזירה הא יום טוב אטו הא יום טוב. אי נמי הואיל ומקילין טובא בעירובין, לא גזרינו נמי יו"ט אטו שבת. ואם תאמר מכל מקום כיון דגזרינו יו"ט אטו יו"ט אחר השבת, ואי נמי לדברי רש"י ז"ל דגזרינו שבת גזירה אטו יו"ט אחר השבת, א"כ נתן עירובו בצולן למטה מי' טפחים אמאי עירובו עירוב נגזר אטו יו"ט הסמוך לשבת בין לפניו בין לאחריו, דאסור להשתמש בצולן ממנה נפשו, דהא אין משתמשין במחובר בין שבת בין ביו"ט. ויש לומר דהתם דאיסורא דרבנן בלחוד הוא וא"א ליגע באיסורא דאורייתא לא גזרינו, אבל הכא דאפשר דהתי לידי איסורא דאורייתא גזרינו. ולפי דברי התוספות הא דאמרין לעיל (לז, ב) בצולן הנוטה חוץ ל' אמות, דוקא בשאינו נוטה ח' אמות חוץ ממקום שבינתו אלף פחות מח' שאינו כריך להביאו אלף פחות מד' אמות דליכא למיגזר בה מידי, הא בנטה ח' אמות אינו עירוב, דגזרינו דילמא מייתי ליה ד' אמות וקא עבר דאורייתא, וכי הא אפילו

רבי אסר כדלמרו. וכן ודאי נראה הדברים וכולה שמעתין ניהא בהכין טפי. והראב"ד ז"ל נראה דס"ל דדוקא מיו"ט ושבת קא מקשה, דבהא הוא דאיכא למימר דהואיל ויכול להביאו כמו שהביאו דמי, לכין דכבר אנהיה לעירוביה מיום ראשון והשתא נמי על ההוא עירוב קא סמך, הלכך נחזיה לההוא עירוב קמא כמאן דאמטייה השתא. והשתא אתי שפיר כולה שמעתין דלא גזרינן בעירוב יו"ט גרידא ולא שבת גרידא אטו שבת או יו"ט אחר השבת, אללא יו"ט שפני השבת אטו אחר יו"ט. השבת. אחר השבת. (כש"ח)

א

-

לד

דף

אמאי נימא כיון דאי בעי אמטויי מצי ממטי ליה אע"ג דלא אמטייה כמאן דאמטייה דמי א"ר זירא גזירה משום י"ט שחל להיות אחר שבת איתביה נתכוון לשבות ברה"ר והניח עירובו בכותל למטה מעשרה טפחים עירובו למעלה מי' טפחים אין עירובו עירוב נתכוון לשבות בראש השבך או בראש המגדל למעלה מי' טפחים עירובו למטה מי' טפחים אין עירובו עירוב ואמאי הכי נמי נימא הואיל ויכול לנטותו ולהביאו לתוך עשרה א"ר ירמיה הכא במגדל מסומר עסקינן רבא אמר אפילו תימא במגדל שאינו מסומר והכא במגדל ארוך עסקינן דאי ממטי ליה פורתא אזיל חוץ לארבע אמות היכי דמי אי דאיכא כוותא ומתנא ליתיה בכוותא ומתנא דלית ליה כוותא ומתנא: נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה וכו': האי בור דקאי היכא אילימא דקאי ברשות היחיד

כ"ז א"ר זירא. הא דלרכו רבנן לכל המערבין להוליך עירובן למקום שביתתן גזירה משום יו"ט אחר השבת דאי בעי לאמטוייה בשבת לערב ליום המחרת לא מצי ממטי ליה ולריך להוליכו מערב שבת ואי אמרת בעלמא נשקיה בביתה משום הואיל הכי נמי אתי למיסמך עליה ונפיק על עירוב שביתתו ביו"ט אחר השבת והתם אפילו הואיל ליכא: והניח עירובו בכותל. סמוך למקום שביתתו חוץ לארבע אמות קאמר וכדלחוקימנא באינן דאי תוך ארבע אמות. אפילו למעלה מי' נמי עירובו עירוב דהנותן את עירובו יס לו ארבע אמות: למטה מעשרה עירובו עירוב. ואע"ג דעירובו חוץ לארבע אמותו מצי שקיל ליה ואיתויי פחות פחות מארבע אמות דהא אפילו בשבת לא אסיר כי האי גוונא אללא משום שבות דרבנן והכא דבין השמשות הוא לא גזור: למעלה מעשרה אינו עירוב. דאי נפיק חוץ לארבע אמותו קאי ברה"ר ולא מצי למשקליה מרה"י דהוא ברה"ר ועירובו ברה"י והכא ליכא למימר כמאן דמלי דהוא חוץ לארבע אמותו הוא: נתכוון לשבות שביתתו בראש המגדל. והוא גבוה הרבה והניח עירובו לתוכו: אם למעלה מעשרה הניחו עירובו עירוב. ואע"פ שאינו יכול ליטלו משם ולהביאו למקום שביתתו דהא ממטי ליה מרה"י לרה"י דרך אויר רה"ר וקיימא לן במושיט דאפילו למעלה מי' חייב הרי יכול לירד ולאכולו במקום שהוא מונח שם דכיון דלמעלה מעשרה הוא הוי כמקום שביתתו ממש דכל למעלה מעשרה עד לרקיע חדל רשותא היא: למטה מי'. כגון שיש עליות למגדל זו למעלה מזו והניחו בעליה שלמטה מי' דהויא כרמליה: אין עירובו עירוב. דהא לא מצי למישקלי מההוא כרמליה ואיתויי לראש המגדל ששבת שם משום אויר רה"ר דממטי ליה דרך אויר רה"ר לרשות היחיד ואי נחית ואכל ליה התם נפיק ליה ממקום שביתתו ואנן סעודה הראויה מבעוד יום במקומו בעינן: ואמאי. למטה מי' אינו עירוב נימא הואיל ויכול לנטות המגדל ולהשליכו למטה

ונמלא מקום שביתתו מוטל לארץ ברשות הרבים וסקיל ליה מכרמלית ואכיל ליה במקום שביתתו דהא לא גזרו על השבות דהא על כרחך רבי היא מדתני רישא הניח עירובו בכוחל למטה מעשרה עירובו עירוב ואע"ג דהוא ברה"ר ועירובו בכרמלית: במגדל המסומר. תקוע במסמרות בכוחל ואינו יכול לנטות: במגדל ארוך. הרבה יותר מארבע אמות: דכי ממטי ליה. למגדל עד דהוי ראשו למטה מי' נפיק ליה ראשו חוץ לד' אמות ממקום שהיה המגדל יושב בתחילה וכי שקיל ליה ואמטי ליה עד ראש המגדל ואכיל ליה אישתכח דלא קאי בד' אמות שנתכוון לשבות בהן: ואי איכא כוחתא ומיתנא כו'. כוחתא חלון מיתנא חבל אם ארוכה בראש המגדל ויש חבל בידו וקשור בעירוב ואפילו כשהוא בכרמלית למטה מי' יביאנו אלכו דרך תוכו של מגדל דהא מכרמלית לרשות היחיד הוא: ל"א שמעתי ועיקר נתכוון לשבות בראש המגדל או בראש השוכך אהניח עירובו בכוחל קאי וקתני דהשתא הוי איפכא דאי למעלה מי' הניחו בכוחל עירובו עירוב שהמגדל אלל הכוחל ויכול להביאו אלכו ואין הפסק ביניהן למטה מי' כגון בטפח השיעי ורבים מכתפין עליו והוי רה"ר אין עירובו עירוב דלא מצי מייתי ליה מרה"ר לרה"י ואמאי לימא הואיל ויכול לנטות המגדל של מקום שביתה ולהביאו לתוך רה"ר דניהוי ראש המגדל כרמלית דרחב ד' ואינו גבוה י' נפק ליה מחוץ לד' אמות מרחיק ראש המגדל מן העירוב ארבע אמות ולא מצי למשקליה ולאיתווי לראש המגדל ונמלא מעבירו ד' אמות ברה"ר אי נמי נמלאת שביתתו מתרחקת ארבע אמותיו הרחשונות ואין זה מקומו. מתנא חבל כוחתא חלון אם יש חלון במגדל כנגד מקום שהעירוב שם ויש חבל קטן בידו וקשור חבל בעירוב מצעוד יום אפילו כשהוא ברה"ר למטה מי' וראש השני יהא במגדל יביאנו אלכו דכיון דאיגודו בידו אינו אלל משום שבות כי מייתי ליה מרה"ר לרה"י כדתנן בריש המואל תפילין היה קורא בראש הגג ונתנגל הספר מידו אפילו בארץ עצמו גוללו אלכו שאין לך דבר שהוא משום שבות עומד בפני כהני הקודש אלמא היכא דאיגודו בידו שבות בעלמא הוא ואתי אליבא דרבי דלמר לא גזרו על השבות בין השמשות: (ה"ט)

תוספות ואמאי נימא כיון דאי בעי לאמטויי מצי ממטי ליה כו'. פ"ה הא דנקט לאותוביה ממתניתין דיו"ט ושבית משום דלא תנא במשנה אחריתי הולכת עירוב בהדיא כדהכא ולר"י נראה דדוקא מיי"ט פריך אבל מהא דבעיר הולכת עירוב להבא לערב בערב שבת לא מצי למיפרך דהא בין השמשות שהוא שעת קניית עירוב לא מצי לאמטויי התם משום איסור הוצאה ואין ליישב דברי רש"י דודאי מהולכת עירוב של כל השנה [לא] היה יכול להקשות למה היה צריך להוליכו עד מקום השביתה לא היה צריך רק להוציאו מביתו ולהניחו ברשות הרבים במקום קרוב כשיעור שני תילתי מיל או שלשה רביעי מיל או חצי מיל שהם שיעורי בין השמשות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דאי בעי ממטי ליה פחות פחות מד' עד מקום השביתה דהא לרבנן דר' לא מצי לאמטויי פחות פחות מד' אמות הלכך צריך להוליכו עד מקום השביתה ולרבי נמי איכא למימר דהא דצריך להוליכו עד מקום השביתה היינו כששביתתו ברה"י הוא ויש רה"ר בין ביתו למקום שביתתו. ועוד נראה לר"י דאף כששביתתו ברה"ר צריך להוליכו גם לרבי עד מקום שביתתו דמודה רבי שיש להחמיר בשבות בפחות מארבע אמותיו כמו שמודה בקנה דגזר שמא יקטום משום דבקל יבא לידי איסור שבת דאורייתא וה"ה דבהאי שבות נמי יש להחמיר וכי משני גזירה משום יו"ט אחר שבת כו' הוה מצי לשנויי גזרינן אטו כל שבת דעלמא דבכמה דוכתינן אמר גזירה יו"ט אטו שבת אלא דעדיפא למגזר יו"ט אטו יו"ט א"נ אע"ג דבעלמא גזרינן בעירוב דמקילינן טפי לא הוה גזרינן יו"ט אטו שבת: גזירה אטו יו"ט שחל להיות אחר השבת. והא דאמר לעיל גבי אילן כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ולא גזרינן משום יו"ט שחל להיות אחר השבת או לפני השבת דאז ממה נפשך אסור להשתמש באילן היינו משום דהתם היא גופא לא היא אלא משום שבות ואינו אסור ליטלו אלא מדרבנן אבל הכא דביו"ט שחל להיות אחר השבת אי אפשר להוליכו משום איסור הוצאה דאורייתא גזרי' שאר יו"ט אטו הא: או בראש המגדל למטה מעשרה אין עירובו עירוב. פי' בקונט' בלשון ראשון דלא מצי למשקלי' מכרמלית ולאיתווי לראש המגדל ששבות שם דממטי ליה דרך אויר רה"ר לרה"י וקשה דאמאי אינו עירוב הא ליכא איסורא דאורייתא וכרבי אתיא מדפריך בתר הכי אי איכא כוחתא ומתנא ה"נ ואע"ג דבאגודו בידו איכא נמי איסורא דרבנן לכך נראה דלא הוי כרמלית אלא רה"ר כגון שהוא בטפח השיעי ורבים מכתפין עליו או בחורי רה"ר דהוי כרה"ר וצ"ע דכי נמי הוי רה"ר אם בכה"ג הוי מושיט הואיל ואינו מושיט דרך קרקע רה"ר ואי לא

הוא מושיט צ"ל דמיירי שאי אפשר להושיט מראש המגדל וליטול אלא דרך כוונת שכנגד העירוב צריך להביאו לתוך המגדל ומשם יביאנו למקום שביתתו: הכי נמי נימא הואיל ויכול לנטותו. נראה לר"י דקסבר הש"ס דכי נמי יטה ראש המגדל הוי שביתתו בראש המגדל כ"ז שאין ראש התחתון זז ממקומו דאם בשמטה ראש המגדל שביתתו לעולם במקום שהיה ראשו בתחילה כשהיה זקוף דהיינו כנגד הראש התחתון א"כ מאי משני הכא במגדל ארוך עסקינן דאי ממטי ליה קא נפיק חוץ לד' אמות מה לנו במה שיצא ראש העליון חוץ לד' אמות כיון שאין שביתתו שם אלא ודאי שביתתו לעולם בראש המגדל ולהכי במגדל ארוך אי אפשר לנטותו דאי ממטי ליה נפיק ליה חוץ לד' אמות ונמצא מרוחק מעירובו ארבע אמות ולא יוכל להביא עירובו לראש המגדל אפילו לרבי כדפי' לעיל דמודה בשבות בפחות מד' אמות דאסור אי נמי אינו עירוב כדפי' משום שנמצא שביתתו מתרחקת מד' אמות הראשונות ואין זה מקומו והוי כאלו מסיר כל המגדל ממקומו הראשון ומעמידו חוץ לד' אמות דהשתא שביתתו בקרקעית המגדל שהיה בתחילה והואיל ושקיל ליה כוליה האי ודאי לא אמרו: אי איכא כוונת ומתנא. הא דלא פריך לעיל נמי הכי גבי אילן משום דאין דרך מתנא להיות גבי אילן ואין לומר דנייתי דכולי האי ודאי לא אמרינן הואיל אי נמי יש לומר דהשתא דוקא פריך מכיון דאמר הואיל ויכול לנטותו: (תוספת)

הש"ס נתכוין לשבות בראש השוכך או בראש המגדל. פירש רש"י ז"ל: בו שני פנים ושניהם מגומגמים בעיניו. אבל מה שפירש בפנים השני שהעירוב מונח בכותל, הוא נאות יותר ללשון הברייתא, לפי שלא חזר בהאי סיפא ואמר ונתן עירובו למעלה מעשרה טפחים אלא נתכוין לשבות בראש המגדל למעלה מעשרה קאמר, דלמא משמע דלא נשתנה כאן אלא מקום שבינתו ונתנו בכותל דאיירי ביה קאי. ומיהו מה שפירש דהמגדל סמוך לכותל לומר שלא יהא בין המגדל והכותל רחב רשות הרבים, שאלו היה ביניהם אויר רה"ר אפילו היה עירובו למעלה מי' טפחים אין עירובו עירוב, שאי אפשר למשכו ולהביאו אלכו משום דהוי ליה כמושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אויר רשות הרבים דקיימא לן דאפילו למעלה מעשרה טפחים חייב, ואי אפשר לעבור למקום עירובו דרשות היחיד אחר הוא ואינו רשות היחיד שנתכוין הוא לשבות בו כיון דמפסיק רשות הרבים ביניהם, זה אינו מחוור בעיני, דאין זה מושיט וכמו שכתבתי למעלה (לג, ח ד"ה כשרבים) וגם מה שפירש דלמטה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב דקתני הוא בטפח תשיעי ורבים מכתפים עליו דהוי רשות הרבים ולפיכך אפילו לרבי אינו עירוב. הא נמי קשה קתא, לפי שהיה לו לפרש, דאע"ג דמתני' דנתנו למעלה מעשרה טפחים סתמא היא שנויה ואוקימנא בנוטה חוץ לארבע אמות וכשרבים מכתפים על מקום נטייתו, הא נמי אע"ג דלא פירש במתני' הא פירש בגמ'. ומה שהזקיקו לרבנן ז"ל לפרש כן, כי היכי דלא תקשי לן למטה מעשרה אמתא לא, דהא ברייתא רבי היא, דמדקתני רישא דנתכוין לשבות ברשות הרבים למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב שנתכוין לשבות רחוק ממקום עירובו ארבע אמות, דאי לא אפילו למעלה מעשרה עירוב וכדברא, אלא ודאי כדאמרן ואפילו הכי קתני למטה מעשרה עירובו עירוב, ואמתא והא איכא משום שבות דהוא ברה"ר ועירובו בכרמלית אלא כרבי. וכיון שכן אפילו נתכוין לשבות בראש המגדל ונתן עירובו למטה מעשרה טפחים אמתא אין עירובו עירוב והא מכרמלית לרשות היחיד הוא ולכא אלא שבות ולא גזרו. אבל הראב"ד ז"ל פירש: דקסבר חורי רשות הרבים כרשות הרבים דמי כאבוי דאמר הכין בריש פרק קמא דשבת (ז, ב). ולא קיימא לן כוותיה אלא כרבא דאמר לאו כרשות הרבים דמי. והלכך נתכוין לשבות בראש המגדל ונתן עירובו בין בכותל בין בדה היואל מן המגדל בין למעלה מעשרה בין למטה עירובו עירוב. ואיכא למידק, לאבוי נמי בשנתן עירובו בדה היואל מן המגדל ולמטה מעשרה טפחים ואי נמי בכותל אם אין המגדל רחוק מן הכותל שהעירוב מונח בו ארבע אמות, אמתא אין עירובו עירוב והאמר רבא הגהון עירובו יש לו ארבע אמות והוא ליה רשות היחיד, ורה"י כי היכא דסלקא לעיל הכי נמי נחתא לתחת והוא ליה הוא ועירובו במקום אחד. ונראה לי דלא אמר רבא הגהון עירובו יש לו ארבע אמות, אלא בששבת ברשות הרבים אי נמי בכרמלית שאין כל הרשות שלו, ולפיכך נותנין לו ארבע אמות, אבל נתכוין לשבות ברשות היחיד שהוא מקום מסויים וכל הרשות כארבע אמות, אין נותנין לו חוץ מאותו רשות עוד ארבע אמות, ואע"פ שנתכוין לשבות בטפח הסמוך לרשות הרבים, לפי שאין ממש מקום שבינתו שם, אלא כל הבית כארבע אמות שלו ושבינתו בכולו. הכא במגדל ארוך עסקינן דאי ממטי ליה נפיק ליה חוץ לארבע אמות. פירש רש"י ז"ל: בפנים ראשונים נפק ליה ראשו חוץ לד' אמות ממקום שהיה המגדל יושב בתחילה וכי שקיל ליה וממטי ליה עד ראש המגדל ואכיל ליה אשתכח דלא קאי בד' אמות שנתכוין לשבות בהן. ואינו מחוור בעיני, דאכתי אי משום הא ליתיה לראש המגדל ובחר

כן לזקפיה למגדל, דהשתא נמי לאו מכניס מרשות הרבים לרשות היחיד הוא כיון דאגד המגדל היה במקומו, ועוד שלא טלטל את כל המגדל והוא ליה כזירזא דקני דאפילו זקף ורמא זקף ורמא פטור כדאיתא בריש פרק קמא דשבת (ה, ב). אלא הפירוש הנכון כמו שפירש בפנים השניים, דמרחיק ראש המגדל מן העירוב ד' אמות ולא מזי למישקלה ולחאותי לראש המגדל דנמלא מעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. פירוש לפירוש: ואפילו להביאו פחות פחות מארבע אמות אי אפשר, דבשבות כי האי דאפשר דאחי ביה לידי חיוב חטאת לא שרי רבי וכדאמרין לעיל (לג, א ד"ה אלא). אע"פ שהוא ז"ל פירש למעלה (לג, ב) גבי חילן נוטה חוץ לארבע אמות והניח עירובו בנופו חוץ לארבע אמות ונתכוון לשבות בעיקרו הלכך למטה מעשרה הו עירובו עירוב ומאי נפק חוץ לד' אמות כמה דבעי למשקליה ולחאותי פחות פחות מד' אמות לחוץ ד' אמות עכ"ל ז"ל. אי דאיכא כוותא ומיתנא ליתיה כוותא ומיתנא. הכי גריס רש"י ז"ל: ולפירוש הראשון אחי שפיר, אבל לפירוש השני כדי נקט כוותא. והראב"ד ז"ל גריס לכתא ומוחנא, ולכתא הוא הגלגל ההולך ומתגלגל מעצמו, וע"כ נקרא לכתא מלשון הליכה. ומפני שהעמידה במגדל ארוך קא מקשה הכי, דכיון שהוא ארוך כל כך היאך הניחו סם, אלא שקשרו בחבל ושלשלו למטה, וכיון שכן אפילו למטה מעשרה טפחים הו עירוב שהרי יכול להביאו אלכו כיון דאגדו בידו. ומשום כן הקשה קושיא זו כאן, מה שלא הקשה כן גבי נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים. ופריך לדיכא לכתא, כלומר: דקודם שעלה בראש המגדל נתנו בידו למטה מעשרה טפחים. (ה"פ"א)

ב

-

לד

דף

פשיטא. רה"י עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"נ דנחתא לתחת ואלא דקאי ברשות הרבים דנתכוון לשבות היכא אי למעלה הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא אי למטה פשיטא הוא ועירובו במקום אחד לא צריכא דקאי בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה ורבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **מתני'** נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גבוה ק' אמה הרי זה עירוב: **גמ'** רמי ליה רב אדא בר מתנא לרבא תלוש ונעוץ אין לא תלוש ונעוץ לא מני רבנן היא דאמרי כל דבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות והא אמרת רישא רבי רישא רבי וסיפא רבנן א"ל כבר רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא ושני ליה רישא רבי וסיפא רבנן רבינא אמר כולה רבי היא וסיפא גזירה שמא יקטום: ההוא פולמוסא דאתא לנהרדעא אמר להו רב נחמן פוקו עבידו כבושי כבושי באגמא ולמחר ניזיל וניתב עלויהו איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר אבא לרב נחמן תלוש ונעוץ אין לא תלוש ולא נעוץ לא א"ל התם בעוזרדין ומנא תימרא דשני לן בין עוזרדין לשאין עוזרדין דתניא הקנין והאטדין וההגין מין אילן הן ואינן כלאים בכרם ותניא אידך הקנים והקידן והאורבנין מין ירק הן והן כלאים בכרם קשיא אהדדי אלא ש"מ כאן בעוזרדין כאן בשאין עוזרדין ש"מ וקידה מין ירק הוא והתנן אין מרכיבין פגם ע"ג קידה לבנה מפני שהוא ירק באילן אמר רב פפא קידה לחוד וקידה לבנה לחוד: **מתני'** נתנו במגדל ואבד המפתח הרי זה עירוב ר"א אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו עירוב: **גמ'** ואמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא רב ושמואל דאמרי תרווייהו הכא במגדל של לבנים עסקינן ור"מ היא דאמר פוחת לכתחילה ונוטל דתנן בית שמילאהו פירות סתום ונפחת נוטל ממקום הפחת ר' מאיר אומר פוחת ונוטל לכתחילה והאמר רב נחמן בר אדא אמר שמואל באוירא דליבני הכא נמי באוירא דליבני והא אמר רבי זירא בי"ט אמרו אבל לא בשבת

ה'נ בי"ט אי הכי היינו דקתני עלה ר"א אומר אם בעיר אבד עירובו עירוב ואם בשדה אבד אין עירובו עירוב ואי ביום טוב מה לי עיר מה לי שדה

הש"י הכי גרסינן פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"נ נחתא לכתתה. ומאי אפילו בור עמוק עשרה רה"י היא: צבור דקאי בכרמלית. כגון בקעה דהיינו שדות דהוי בור רה"י וספתו כרמלית: מתני' קונדם. פל"ו ופ"ז: ויהי כלום) בלע"ז ואינם מחוברים ובגמ' פריך והאמרת רישא רבי היא דאמר לא גזרו במחוצר בין השמשות: אפילו גבוה מאה אמה. הואיל ואינו רחב ד' למטה לאו רשות היחיד הוה ואלע"ג דלמעלה ד' דהא עירוב על גבי מקום ד' בעינן: גמ' תלוש ונעוץ. הוא דהוי עירוב אבל מחוצר לא הוה עירוב משום דכי בעי למשקליה משתמש באילן: גזירה שמא יקטום. לפי שהקנה רך הוא איכא למיגזר שמא יקטום כי שקיל ליה אבל אילן קשה הוא ובין השמשות לשמא יעלה ויתלוש לא חיישינן אבל לקטימת קנה ודאי היא אידי דרכיכא מיקטמא ולא שבות הוא אלא מלכא דמיחייב משום קורא: פולמוסא. חיל המלך היה מקום לחוק לתלמידים מפני אנשי החיל: כבשי כבשי באגמא. לאו וכפו הקנים זה על זה הרבה כמין כסאות לישב עליהן: לא תלוש ונעוץ לא. אלמא קנים כחילן הן ואסור להשתמש עליהן: עוזרדין. שהוקשה כבר הרי הן כחילן וכי שרינן בשאינן עוזרדין. בעוד הקנים רכין דהוה כירק וזירק לא הזכירו חכמים שבות: עוזרדין אטרדין והיגין מיני קוראים הן: קידן. בושם ששמו קידה: אורבנין. אורשרי"ש (אושירי"ש: נדרים (לקלעה)) : קשיא. קנים אקנים: פנס. רוד"א (פנים (מח)) : מתני' ואבד המפתח עירובו עירוב. ובגמרא מפרש לה וכגון שהמגדל ברה"י דאי הוה ביה מפתח לא הוה ביה שום איסור דהוא ועירובו ברה"י: גמ' ואמאי. נהי דתרווייהו ברה"י נינהו כיון דלא מצי שקיל ליה. הוה ליה כשני מקומות: של לבנים. שנוח לסותרו וכדבעי לאוקומי באוירא דליבני סדורות זו ע"ג זו בלא טיט ביניהן דלאו סתירה היא: דר"מ. במס' ביצה (לא): ונפתח. מאיליו אפילו ביום טוב עצמו: נוטל ממקום הפחת. ולא מיתסר משום מוקצה וסתמא כר"ש: אף פוחת לכתיחלה. דמוקי לה באוירא דליבני דלאו סתירה אהל היא: אם בעיר אבד. המפתח: עירובו עירוב. דאי משכח ליה מצי מייתי ליה דרך חצירות וגגות וקרפיות שכולן רשות אחת הן כר"ש: ואם בשדה אין עירובו עירוב. דאי נמי משכח ליה לא מצי לאיתויי ליה וג' מחלוקות בדבר לת"ק בין בעיר בין בשדה עירובו עירוב דמצי סתור ליה וכו' אליעזר דמתני' בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב דמיסתור לא מצי סתור ולית ליה דר"מ ואיתויי נמי לא מצי אי הוה משכח ליה דלית ליה דר"ש דגגות וקרפיות רשות אחת הן ור' אליעזר דברייתא סבר לה כרבי שמעון אי נמי ר' אליעזר דמתניתין לא איירי אלא בשדה והוא ניהו רבי אליעזר דברייתא: (הש"י)

תוספות אי למעלה אמאי וכו'. הוה מצי למימר משום דהנותן עירובו יש לו ד' אמות אלא דבעי לשנויי אפילו נתכוון לשבות חוץ לד' אמות מן הבור דומיא דרישא ולעיל גבי אילן לא רצה לתרץ דנתכוון לשבות חוץ לארבע אמות דרגילות הוא לשבות בעיקרו של אילן: והאורבנין. פ"ה אורשרי"ש ואינו נראה דאותו כשהוקשה נעשה עץ גמור והוה ליה למחשב בברייתא דלעיל ולחלק בין עוזרדין לשאינן עוזרדין כדמפליג גבי קנים ונראה לי שהוא שם מין ירק: ואמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. וא"ת והא השתא ס"ד דבמגדל עץ איירי דהוי כלי מדקא משני הכא במגדל של לבנים עסקינן ועוד דסתם מגדל שבהש"ס של עץ וא"כ מאי פריך הרי מותר לשבר את הכלי וליטול מה שבתוכו כדתנן בפ' חבית (שבת דף קמו.). שובר אדם את החבית ליטול ממנה גרוגרות וטעמא כדאמר בסמוך משום דאין בנין וסתירה בכלים וי"ל דמשמע ליה במגדל גדול דשייך ביה בנין וסתירה דאי בקטן דהוי כלי מ"ט דר"א דפליג ועוד דבכלי נמי שייך בנין וסתירה כדאמר בהבונה (שם דף קב.). האי מאן דעייל שופתא בקופינא דמרא חייב משום בונה והא דקאמר בסמוך דמר סבר כלי הוא ואין בנין בכלים כו' היינו בהנהו דאמר נוטלין אבל לא מחזירין דלא הוי בנין וסתירה גמורה או כדמוקי במסקנא במנעול קטיר במיתנא ומדמוקי לה בקטיר במיתנא משמע דוקא בהכי שרי אבל לשבר הכלי ולקלקלו אסור דשפיר שייך בנין וסתירה בכלים והא דשרי לשבר החבית הא מוקי

לה בביצה פרק המביא (דף לג:) במוסתקי פירוש חתיכות המדובקות יחד ואף על גב דאליבא דרבי אליעזר דאמר קטמו להריח בו פטור אבל אסור מוקי לה במוסתקי דפריך ולית ליה לר"א שובר אדם את החבית וכו' לרבנן נמי צריך לאוקומא הכי דמודים אי הוה חייב חטאת לחצות בו שיניו דהוי אסור בקטמו להריח והא דבעי לרב ששת בפרק חבית (שבת דף קמו.) מהו למברז חביתא בבורטיא במוסתקי איירי ומיהו בירושלמי קאמר אמתני' דהכא הדא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשובר את החבית ליטול ממנה גרוגרות משמע דבלא מוסתקי נמי שרי בכלי של עץ: נוטל ממקום הפחת. פירש"י ולא מיתסר משום מוקצה דסתמא כר"ש וקשה למהר"י דאמר בריש ביצה (דף ב:) דביו"ט סתם לן תנא כרבי יהודה הא סתם לן תנא כר"ש נמי והך סתמא עדיפא דהויא בתראה ומיהו רש"י תירץ בביצה דהא דנוטל ממקום הפחת לא חשיב מוקצה הואיל ולא הוי מוקצה אלא משום פחיתא דהוי דרבנן דמוקי באוריא דליבני וכך נמי אמרינן בהמביא (שם דף לד:) טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותקנו מתוקן משמע דלא חשיב מוקצה כיון דלא רכיב עליה איסורא דאורייתא ולמהר"י נראה לתרץ דהך לא חשיב סתמא דלא מצי למיתני דברי ר"ש דאפשר דר"ש סובר דפוחת לכתחילה כר"מ אבל ההיא דשבת (ד' קנו:) דמחתכין את הדלועין דמצי למיתני בה דברי ר"ש ולא קתני חשיב ודאי סתמא: והאמר ר' זירא ביו"ט אמרו וכו'. והוה מצי לאוקמ' כרבי דבהני אוריא דליבני לית ליה איסורא אלא מדרבנן כדאמר בהמביא (ביצה לא:) כיון דשרגינהו אקצינהו אלא דניחא ליה לאוקומא כרבנן כרבא דאוקי לעיל סיפא כרבנן ועי"ל דאם כן טעמא דר"א דאסר משום דסבר כרבנן ולא ניחא ליה לאוקמא פלוגתייהו בפלוגתא דרבי ורבנן: (תוספות)

הש"א אלא דנתכוין לשבות למעלה הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא. תמיה לי אמאי לא שני ליה דנתכוין לשבות סמוך לשפת הבור, וכדכרזא דאמר הנותן עירובו יש לו ארבע אמות. וניחא לי משום דאוקימנא כולה מתני' בשנתן עירובו חוץ לר' אמות ממקום שביטתו לא בעי לאוקומא להא אלא בהכין. כולה רבי היא וסיפא גזירה שמה יקטום. וכיון דאוקימנא כרבי דוקא בשיש בראשו רחב ארבעה, דלרבי מקום ארבעה חשוב להנחה בעינן, ובשאינן בעיקרו נמי ארבעה כי היכי דלא ליהוי רשות היחיד. והכין איתא בירושלמי (בפרקין ה"ג) דגרסינן התם א"ר מונא והוא שיהא טבלה נתונה בראשו. גזירה שמה יקטום. איכא למידק והא אפילו יקטום ליכא אלא משום שבות, דדבר שאין מתכוין הוא. ויש לפרש דשמה יקטום ביד ומדעת קאמר, כדי שיהא נוח לו ליטלו, והשתא איכא איסורא דאורייתא. ורש"י ז"ל פירש דקטימת קנה ודאי קוטם במתכוין. ועוד קשיא לי מלככה שאינה רכיכה לגופה היא וכחופר גומא ואינו כריך אלא לעפרה דפטור עליה (שבת עג, ב) ושבות בעלמא הוא. ומסתברא דאירי בארעא דליה (עי' שם קג, א) וגזירה שמה יקטום במתכוין כמו שפירשנו, וכיון שהוא מתקן ובארעא דידיה אע"פ שאינו כריך עכשיו לזאתה מלככה חייב עליה, וכמו שכתבתי בפרק קמא דכתובות (ו, א ד"ה האי) בשמעתיא דמהו לבעול בתחילה בשבת. פוקו כשני כבשי באגמא. כלומר: כדי שהשבר עכשיו הראוי להשבר. וכן פירש הראב"ד ז"ל. תלוש ונעוץ אין לא תלוש ונעוץ לא. כלומר: דמינה שמעינן דאפילו קנים אסורין דהוי בכלל גזירה דאין עולין באילן, ולפיכך אין נוהגין עליהן את העירוב משום דאין משתמשין באילן או משום גזירה שמה יקטום, ופריק לא קשיא כאן בעוזרדין כאן בשאין עוזרדין, כך גרים רש"י ז"ל והראב"ד ז"ל והוא ברוב הספרים. ופירשו הם ז"ל: עוזרדין, כלומר: שהוקשו כבר דאז הוי באילן, אבל קודם שהוקשו אינן באילן אלא כירק, וזירק לא גזרו להשתמש עליו ולא חששו לשמה יקטום שלא גזרו אלא באילן, וכדגרסינן בפרק המוציא הפילין (לקמן ו, ב) תני חדא אסור ליכך על גבי עשבים בשבת ותניא אידך מותר ליכך, ומשני לא קשיא הא דאיכא עוקאי הא דליכא עוקאי, אי נמי הא דסיים מסאני הא דלא סיים מסאני, אי נמי הא דאית ליה שרכי הא דלית ליה שרכי, פירוש: פירות ארוכין, וכולהו גזירה שמה יתלוש. ואסיקנא: השתא דקיימא לן כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר כולהו שרי. אלמא לא היתה בעשבים גזירה מחובר כלל בין למעלה משלשה בין למטה משלשה. וקשיא לי כיון דכי הוקשו תורת אילן עליהן, אפילו קודם שהוקשו נמי אמאי הוי כלאים בכרם, וכי תימא דהשתא מיהא רכים הם וכירק דמי, א"כ כי אקשינן מקידה לקידה לישיני הא בעוזרדין הא בשאין עוזרדין. ועל כן מסתבר דשני מיני קנים הן, וכמו שאמרנו בקידה קידה לחוד וקידה לבנה לחוד. ומקאת ספרים יש דגורסין התם בשל עוזרדין, והגירסא הזאת מכרעת כפירושינו אותן קנים של עוזרדין קשין קאת והוי בכלל אילן ואף בהם גזרו גזירת מחובר באילן. ומפני שהן רכין קאת יותר משאר אילנות אמרו שהנותן עירובו עליהן עירוב גזירה שמה יקטום. וכן נראה מדברי ר"ח ז"ל. מתני': ר' אליעזר אומר אם אין ידוע שהמפתח במקומו אינו עירוב. הא מדקתני אם אין ידוע ולא קתני אם אין המפתח במקומו, משמע דס"ל לר' אליעזר דספק עירוב אינו כשר וכר"מ סבירא ליה. ועוד

משמע מתוך לשונו דוקא בשאינו ידוע, כלומר: שנאבד ולא נודע מקומו, אבל אם עדיין מפתח במקומו אלא ששכח אנה הניחיה הרי זה כשר. וכ"כ הראב"ד ז"ל. גמרא: הכא במגדל של לבינים עסקינן. וכדאסיקנא באורחא דלבינו. מדקאמר הכא במגדל של לבינים עסקינן משמע דמעיקרא במגדל של עץ הוא משמע ליה, ומש"ה קא קשיא ליה. ואיכא למידק דארבא בשל עץ אמאי לא יהא עירוב, והא אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, ומאי שנא מהא דתנן בפרק חבית (שבת קמו, א) שובר אדם את החבית לאכול ממנו גרוגרות. ויש מי שחירץ דההיא דחבית דוקא בשל חוליות ומחוברת במוסתקי וכדמוקי לה ביו"ט (ביצה לג, ב). ואינו מחוור בעיני שאין הסוגיא שלשם מוכחת כן במסקנא אליבא דהלכתא, וכן הסוגיא שבפרק חבית, וכבר הארכתי בה בפרק חבית (שם ד"ה מתניתין). אלא הכא מגדל כלי גדול הוא, ולא אמרו שובר אלא כלים קטנים כחבית וכיוצא בהן שאדם רגיל ליחד לפירות, אבל גדולים הרי הם כהלים לענין זה. ומיהו אפילו כלי המחזיק ארבעים סאה בלא שהם כוריים ביבש, כלי קטן מיחשב לענין זה, וכדמוכח בשמעתין מדקא מייתי עלה (לקמן לה, א) ההיא דהקיש הזב ע"ג שידה תיבה ומגדל, וההיא ע"כ במחזקה כוריים היא שאינה מקבלת טומאה. וריב"א ז"ל כן העמידה להיא דחבית בכלים קטנים, והא דהכא דמשמע דיש בנין וסתירה, בכלים גדולים. והא הנכון לענין כל השמועות. נוטל ממקום הפחת. ואם תאמר והא כיון שאינו יכול לפחות מוקפה היא. יש לומר דהאי תנא כר"ש סבירא ליה וכן פירש רש"י ז"ל. ודוקא כשהיה דעתו עליהן שהיה כותל רעוע ומלפיה אימת יפול, הא לאו הכי אפילו לר"ש מוקפה הוא, דהוי ליה כאותה שאמרו שם בפרק כירה (מד, א) מודה ר"ש בכוס וקערה ועשית שאין אדם מלפיה אימתו יכבו. והאמר ר' זירא לא שנו אלא ביום טוב אבל בשבת לא. ופריק הכא נמי ביו"ט. והא דתני דהוי מלי לפרוקי הא מני רבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, אלא דכל היכא דמלי לאוקמה מתניתין ככולי עלמא, לא בעי לנמנמי ולאוקמי כחד תנא. ור' אליעזר אומר אם בעיר נאבד עירובו עירוב. דמלי לאיתויי דרך גגות וקרפיות כר' שמעון (לקמן לה, א) דאמר רשות אחת הן ובשאיין המגדל עומד בבית, דלא אמר ר' שמעון אלא בכלים ששבתו בתוכן, אבל לא בכלים ששבתו בתוך הבית. ואם בשדה אבד אין עירובו עירוב. דללא מלי סתר ליה ואפילו ביו"ט דכרבנן דר"מ ס"ל, ואיתויי לא מלי, דס"ל דאפילו ר"ש דהמואל הפילין (לקמן לה, ב) לא שרי ליתנו לחבירו אלא בתפילין דוקא משום בזיון תפילין, אבל בעלמא ואפי' במקום מלוא כעירוב לא. ואיתויי נמי פחות פחות מד"א לא, דאפילו רבי נמי לא שרי בשבות כזה, והאיל ויכול ליגע במלאכה לאורייתא וכדכתבין לעיל (לג, ב ד"ה אלא). ושלש מחלוקות בדבר וכמו שפירש רש"י ז"ל, דתנא קמא דמתניתין ותנא קמא דברייתא סבירא להו דביו"ט עירובו עירוב דמלי סתר ליה כר"מ, ור' אליעזר דמתניתין סבירא ליה אם אין ידוע שהמפתח במקומו לעולם אסור דמסתר לא מלי סתר וכרבנן דר"מ, ואפילו נמלא המפתח בעיר לא, דלא כר"ש דגגות וחלרות. ובשדה דלא, ככולי עלמא למאי דס"ל דר"ש לא שרי אלא בתפילין דוקא, ור' אליעזר דברייתא ס"ל כוותיה, אלא דבנמלא בעיר מודה דשרי כר"ש דגגות וחלרות. (רשב"א)

חסורי מיחסרא והכי קתני נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב במה דברים אמורים ביום טוב אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב רבי אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב בשדה אין עירובו עירוב בעיר עירובו עירוב כר' שמעון דאמר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן בשדה אין עירובו עירוב כרבנן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא במגדל של עץ עסקינן דמר סבר כלי הוא ואין בנין בכלים

ואין סתירה בכלים ומר סבר אהל הוא ובפלוגתא דהני תנאי דתנן הקיש על גבי שידה תיבה ומגדל טמאין רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין מאי לאו בהא קמפלגי מר סבר כלי הוא ומר סבר אהל הוא אמר אביי ותיסברא והתניא אהל וניסט טמא כלי ואינו ניסט טהור וקתני סיפא ואם היו ניסוטין טמאים זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור אלא אמר אביי דכ"ע היסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור והכא ברעדה מחמת כחו עסקינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר הוי היסט ומר סבר לא הוי היסט ומתניתין במאי מוקמינן לה אביי ורבא דאמרי תרויהו במנעול וקטיר במתנא עסקינן ובעי סכינא למיפסקיה תנא קמא סבר לה כרבי יוסי דאמר כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ורבי אליעזר סבר לה כרבי נחמיה דאמר אפי' טלית אפי' תרווד אין ניטלין אלא לצורך תשמישן: **מתני'** נתגלגל חוץ לתחום נפל עליו גל או נשרף תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב אם ספק ר' מ' ור' יהודה אומרים הרי זה חמר גמל ר' יוסי ור' ש' אומרים ספק עירוב כשר אמר ר' יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים על ספק עירוב שכשר: **גמ'** נתגלגל חוץ לתחום אמר רבא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לארבע אמות אבל לתוך ד' אמות הנותן עירובו יש לו ד' אמות: נפל עליו גל וכו': קא ס"ד דאי בעי מצי שקיל ליה לימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי האמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אפילו תימא כרבי לא צריכא דבעי מרא וחצינא וצריכי דאי תנא נתגלגל משום דליתא גביה אבל נפל עליו גל דאיתיה גביה אימא ליהוי עירוב ואי תנא נפל עליו גל משום דמיכסי אבל נתגלגל זימנין דאתי זיקא ומייתי ליה אימא ליהוי עירוב צריכא: או נשרף תרומה ונטמאת: למה לי תנא נשרף

רש"י אבל בשבת אין עירובו עירוב. ללא שרו ליה רבנן למיסתרי: נמלא המפתח. בשבת: אין עירובו עירוב. לית ליה דר"ש והא דר"ש בפ' כל גגות: ואין סתירה בכלים. ואי בעי סתרי ליה: הקיש. זב באגרופו על גבי שידה כו': טמאים. מפני שהסיטון וכגון שהיה לבוש בית יד ללא מטמא בנגיעה אי נמי שהקישו בחתיכת עץ שבידו: אהל הוא. ולא מקבל טומאה: ותסברא. דטעמא משום אהל ולאו אהל הוא: וניסט. שאינו תקוע יפה וכשמקיש בו ניסט טמא ואם כלי הוא שמחובר ותקוע או ככל הרבה שאינו ניסט מחמתו טהור: וקתני נמי סיפא. דקמייתא דהקיש ע"ג שידה אם היו ניסטין טמאין אפילו כרבי נחמיה ור"ש אלמא טעמייהו לאו משום אהל הוא: זה הכלל ניסט מחמת כחו. שהסיט את הכלי או את האהל ממש שניתקו ממושבו משאו: מחמת רעדה. שטפח ברגליו בקרקע ומחמת ניענוע הקרקע ניסט הכלי אף על פי שניתק מן הארץ טהור דכח כוחו הוא: דכולי עלמא. אפילו לר' נחמיה הסיט ממש מחמת כחו טמא ואפילו אהל: מחמת רעדה טהור. ואפילו הוא כלי: והכא ברעדה מחמת כחו. שהקיש עליו ממש ולא נתקן ולא הוסטו אלא רעדו: ומתני'. דעירוב במאי מוקמינן לה דהא לכ"ע אי גדול הוא אהל הוא ואמאי עירובו עירוב אי קטן שאינו מחזיק מ' סאה בלח כלי הוא ומאי טעמא דר' אליעזר: קטיר במתנא. קשור המנעול בחבל: ובעי סכינא למיפסקיה. דאי הוה מצי למיפסקיה בידיה שפיר דמי אפי' לר' אליעזר דאין חתיכה אסורה אלא במחבר אבל הכא מקלקל הוא ושרי כדתיבא במסכת ביצה (דף לא:) חותמות שבכלים מחיר ומפקיע וחותר ואע"ג דהכא אהל הוא ואמרינן התם שבקרקע אסור לחתוך גזירה דרבנן היא דמיחזי כסותר ולא סותר בנין ממש הוא דהא פתיחת לכת בעלמא הוא כיון דשבות הוא לא גזרו עליו בין השמשות: אלא לצורך תשמישן. ועיקר תשמישן של סכין לא לחתוך חבלים הוא אלא לחס ובשר ואוכלין והכי פליגי תנא קמא לית ליה דרבי נחמיה הלכך עירובו עירוב דפסיק ליה למיתנא רבי אליעזר אומר אם בעיר אבד. הרי זה עירוב דכי מדכר ליה מייתי ליה דרך קרפיפות ואם בשדה אינו עירוב דמיפסקיה מנעול לא מצי כדרבי נחמיה: מתני' נתגלגל חוץ לתחום אינו עירוב. הואיל ויש מביתו שהוא לן אם עד עירובו יותר מאלפים אמה דממה נפשך כל היכא דקנה שביטה אי בביתו אי בעירובו לא מצי למיזל ולמשקליה: נפל עליו גל. מפרש בגמ' דבעי מרא וחצינא לפנויי דהויא מלאכה ולא שבות: תרומה ונטמאת. ללא חיזא לא לדידיה ולא לאחריו: משחשיכה. כבר קנה

עירוב בין השמשות ושבת הואיל והותרה הותרה: ספק. אם מצעוד יום אם משחשיכה: הרי זה חמר גמל. דמספקא לן אי קני ליה זה עירוב והכא הוי ביתו ומהכא ין לו אלפים אמה לכל רוח והפקיד אלפים שמעבר ביתו או שמא לא קנה עירוב ומביתו ין לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו כלום ומחמת ספק זה נאסר לילך אלף אלפים אמה שבין ביתו לעירובו דממה נפשך בהנך משתרי אבל אלפים שמעירובו ואילך לא דילמא לא קנה עירוב ומביתו ואילך נמי לא דלמא קנה עירוב נמלא זה מושכו כחן לילך וזה מושכו לכחן כאלם המנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל הוא מושך וכריך לפנות לפניו ולאחריו: גמ' הנותן את עירובו. הואיל ונתכוין לקנות שם שביתה ין לו ארבע אמות דהואיל והנהו ארבע אמות מיבלענן בתחומא הוו להו בתחומא והוי כנותן את עירובו בבית שבסוף התחום שאפילו הוא אלף אמה מהלך את כולה וחולא לה אלפים אמה: דאי בעי שקיל ליה. וקתני מתניתין אינו עירוב משום טלטול אבנים לשבות דרבנן הוא: (ה"ט)

תוספות חסורי מיחסרא והכי קתני. פ"ה ו'ג' מחלוקות בדבר ולא דק דמתניתין איירי ביום טוב ופליגי אי מצי סתר ליה אי לאו וברייתא כשנמצא בשבת ופליגי בד"ש"ש והא דתניא בתוספתא (פרק שני) דעירובין ומודים חכמים לרבי אליעזר בבני חצר ובני מרפסת שגבו עירובין ונתנוהו בבית אע"פ שיודעין שאין המפתח במקומו שעירובו עירוב היינו טעמא דבעירובי חצירות הקילו ומיהו נראה דאנמצא מפתח בשבת קאי מדקאמר ומודים חכמים לרבי אליעזר וביו"ט כי לא נמצא מפתח אדרבה חכמים הקילו טפי והוה ליה למימר איפכא ומודה רבי אליעזר לחכמים: בעיר עירובו עירוב. בנמצא בשבת אף על פי שהיה אבוד בין השמשות: וקתני סיפא אם היו ניסטיין טמאין. מהך סיפא לחוד לא מצי למידק דמצי למימר דמחמת רעדה הוא דפליגי דיש חלוק בין אהל לכלי אבל בהיסט אהל נמי טמא לכך מיייתי ברייתא דמחמת רעדה נמי אין חילוק בין אהל לכלי וברייתא לחוד נמי לא סגיא דהוה אמינא דאתיא לא כרבי נחמיה ולא כרבי שמעון להכי אייתי סיפא דמילתייהו: ומתני' במאי מוקי ליה. ולא בעי לאוקומ' בפלוגתא דאין בנין בכלים משום דפלוגתא דב"ש וב"ה היא בפרק ב' דביצה (ד' כב.). בעי סכינא למיפסקיה. פ"ה דאי ביד הוה שרי אפילו רבי אליעזר דמקלקל הוא דתניא במסכת ביצה (דף לא:) חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותרך ואף על גב דהכא אהל הוא ואמר שבקרקע אסור גזירה דרבנן הוא דמיחזי כסותר ולא סותר בנין ממש הוא דהא פתיחת דלת בעלמא הוא וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בה"ש ואינו נראה דכי נמי סבר רבי אליעזר כרבי נחמיה שרי דטלטול סכין לא אסור אלא מדרבנן לכך י"ל דהכא כלי הוא ואי הוה מצי למפסקיה ביד הוה שרי אבל בסכינא אסור כרבי נחמיה ולית ליה דרבי ומכאן מדקדק ר"י דחותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותרך היינו דוקא כעין קשר של מיתנא אבל פותח של עץ או של מתכת אסור לשבר דבכלי נמי יש בנין וסתירה כדפ"ל: נתגלגל חוץ לתחום. אפילו תחומין דרבנן ואפילו לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות מכל מקום לא הוי עירוב אף על גב דבין השמשות מצי למישקליה ואיתויי כיון דאם קנה שביתה במקום שנתגלגל העירוב היה עומד עתה חוץ לתחום ואין לו אלא ארבע אמות הילכך תקנו רבנן שלא יהיה עירוב אלא כשהוא בתוך התחום: ספק (תוספות)

השב"ח הקיש הזב על גבי שידה ותיבה ומגדל טמאין. כלומר: כלים ואלים המונחין בתוכן, אבל הן עצמן טהורין, דאין היסט אלא בכלים שמתמאין בנגיעה, דהיסט מדיון נגיעה רבייה רחמנא, כדכתיב (ויקרא טו, יא) וכל (הכלי) אשר יגע בו הזב יטמא ודרשנין איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסיו, וכל שהוא מחזיק ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש אינו מקבלין טומאת מגע ואוהל. ור' נחמיה ור"ש מטהרין. באלו אפילו כלים ואלים המונחין בתוכן, וכטעמא דמסיק אביי, ואלו דקאמרין לאפוקי אחרוני דקתני ברישא (זבים פ"ד, מ"ג) דכולהו מודו בהו. ומתני' במאי. כלומר: אי מוקמינן לה בכלים, אי בכלים גדולים מאי טעמייהו דרבנן דשרו, ואי בקטנים מאי טעמיה דר' אליעזר דאסר. וכן פירש רש"י ז"ל. ואוקמוהו במנעול דקטיר במיתנא ובעי סכינא למפסקיה, דאי מצי לחתוך ביד חותרך ואינו נמנע וכדתנן (ביצה לא, ב) חותמות שבכלים מהיר ומפקיע וחותרך, ואע"פ שגנינו (שם) ושברקעות מהיר ומפקיע ואינו חותרך, הכא בכלים קטנים דלא השיבי כאוהל, ואי נמי אפילו בשל גדולים נמי ולגבי פתיחת דלתות בכלים השוב ולא כקרקע. ורש"י ז"ל פירש: משום דאפילו בשל קרקעות גזירה דרבנן היא וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בין השמשות. אלא דבעי סכינא למפסקיה, ור' אליעזר כר' נחמיה דאמר אין כלי ניטל אלא לזורך תשמאין. המיוחד לו, וסכין אינו מיוחד

לחתיכת מיתנא. ור"ח ז"ל פירש: דבעי סכינא למפסקיה ונאכד הסכין ולא מני למפסקיה אלא במר פסיל וקרדום לאין זה תשמין. וכבר כתבתי חילוק דעותיהן בפרק כל הכלים (שבת קכד, א ד"ה ואתא) בארוכה בסויעתא דשמיא. אמר רבא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לארבע אמות. ואם תאמר ואפילו נתגלגל חוץ לארבע אמות נמי הא אי מייית ליה לתוך מקום שבייתו ליכא אלא איסורא דרבנן ושבות ולא גזרו כרבי. יא לומר להכא שאני שאין העירוב בעלמא קונה שבייתה כיון שהוא חוץ לתחום ביתו, כלומר: שהוא חוץ לאלפים אמה. דבעי מרי וחזינא. קשיא הכא נמי שבות בעלמא הוא, דמלכא שאינה כריכה לגופה היא כחופר גומא ואינו כריד אלא לעפרה. ומסתברא להכא בארעא דיליה דמתקן וחייב אע"פ שאינו כריד עכשיו לאותו תיקון וכמו שכתבתי בכתובות (ו, א ד"ה האי) ובשבת (קג, א) בס"ד. (פ"ד)

ב - לה דף

להודיעך כחו דרבי יוסי תנא תרומה ונטמאת להודיעך כחו דרבי מאיר וסבר ר"מ ספיקא לחומרא והתנן טמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק טבל בארבעים סאה ספק לא טבל בארבעים סאה וכן שני מקוואות באחת יש בה ארבעים סאה ובאחת אין בה ארבעים סאה וטבל באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן טבל ספיקו טמא במה דברים אמורים בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה כגון שאכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין והבא ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין וירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק טבל בארבעים סאה ספק לא טבל בארבעים סאה וכן שני מקוואות באחת יש בה ארבעים סאה ואחת אין בה ארבעים סאה וטבל באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן טבל ספיקו טהור רבי יוסי מטמא קסבר ר"מ תחומין דאורייתא נינהו וסבר רבי מאיר תחומין דאורייתא והא תנן אם אין יכול להבליעו בזו אמר רבי דוסתאי בר ינאי משום ר"מ שמעתי שמקדרין בהרים ואי ס"ד תחומין דאורייתא מי מקדרין והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אין מקדרין לא בערי מקלט ולא בעגלה ערופה מפני שהן של תורה לא קשיא הא דידיה הא דרביה דיקא נמי דקתני בזו אמר רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר שמעתי שמקדרין בהרים ש"מ ורמי דאורייתא אדאורייתא לרבי מאיר דתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן אמר רבי ירמיה משנתנו שהיה עליה שרץ כל בין השמשות אי הכי בהא לימא רבי יוסי ספק עירוב כשר רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בשתי כיתי עדים עסקינן אחת אומרת מבעוד יום נטמאה ואחת אומרת משחשיכה

להודיעך כחו דר' יוסי. דאע"ג דאינו בעולם לא מיתסר: להודיעך כחו דר"מ. דאע"ג דישנה בעולם וי"ל העמידנה בזין השמשות על חזקתה וקודם לכן טהורה היתה אפ"ה לא אמרינן חזקה לקולא: בטומאה חמורה. שניטמא בטומאה המטמאתו מן התורה כגון באב הטומאה: אבל טומאה קלה. דרבנן היא ואיזו טומאת דברי סופרים לטמאות אדם כגון אכל חצי פרס אוכלין טמאין והבא ראשו ורובו כו' מי"ח דבר הן ביציאות השבת: ואפילו טבל. י"ל בו ספק כגון ספק טבל בארבעים סאה שהיה מקוה לפנינו ונמצא חסר ואין לנו יודעים אם בשעת טבילה היה שלם ואח"כ חיסר או לא: וכן שני מקוואות. שאנו בקיאים בא' מהן שלא היו בו מ' סאה מעולם: ספיקו טהור. וסתם משנה ר"מ: ור' יוסי מטמא. ולקמן מקשינן דרבי יוסי אדר' יוסי: תחומין לאורייתא. וספיקא לאורייתא לחומרא: אם אינו יכול להבליעו. בפרק כילד מעבדין (נז):

היא היה מודד ורואה לסיים תחומי העיר ולעשות שם סימן ותנן אין מודדין אלא בחבל של נ' אמה והגיע לגי' או לגדר משופע ויכול להבליעו בחבל של נ' אמה מבליעו ואף על פי ששפועו מרבה את הדרך ואם היה מודד שיפועו מכאן ועלייתו לעבר השני יס' בו ק' או ר' אמות לא איכפת לן הואיל ומשפתו אל שפתו אין יותר מנ' אמה ואם אינו יכול להבליעו בחבל של חמשים אמה: בזו אמר רבי דוסתאי בר רבי ינאי משום ר"מ שמעתי שמקדרין בהרים. לא מבליעו בחבל ארוך יותר מנ' דהתנן אין מודדין אלא בחבל של נ' אמה ולא מודד כל מדורנו כמות שהוא בחבל של חמשים בקרקע חלקה דאיכא חומרא טפי אלא מודדו בחבלים קטנים של ארבע אמות ואוחזין בו ז' בני אדם בז' ראשי החבל התחתון ונתן ראש החבל כנגד לבו והעליון כנגד מרגלותיו ומשחקרין בכל ארבע אמות כשיעור חצי קומת אדם ולשון מקדרין כמו נוקבין למשנה מדת ההר כאילו הוא נקוב במקום מעמד רגלי העליון ונמלא לבו במקום שרגליו עומדות עכשיו וכשנתן החבל עכשיו כנגד מרגלותיו ה"ל כאילו נתן אותו כנגד לבו בקרקע חלקה כדרך כל המודדין: אין מקדרין בעגלה ערופה. כשבא למדוד הערים פסביבות החלל לידע איזו היא קרובה מכולן מודד את ההרים ואת הגאיות כמות שהן ואף על פי שהמדורן מרבה את המדה ומרחיק את העיר: וכן בתחום ערי מקלט. דק"ל כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולטו: שמעתי. ר' מאיר קאמר ליה ושמעתי איכא למימר שמעתי מרבותי ולדידיה לא ס"ל: נגע באחד. באדם אחד: ר"מ מטהר. לחמיר אוקמיה אחזקיה ואתמוז' חי היה אלמא בספיקא דאורייתא ואיכא חזקה לקולא חז"ל ר"מ בחר חזקה ומתני' נמי ניזיל בחר חזקה ומעיקרא כי אנה התם טהור הוא: כל זין השמשות. מתחילתו ועד סופו דודאי איטמי מבעוד יום דתחילת זין השמשות מערב שבת הוא: בהא לימא כו'. הא ודאי מבעוד יום איטמי ומתני' קתני מבעוד יום אין עירובו עירוב דברי הכל: אחת אומרת מבעוד יום כו'. ובהא פליגי ר' יוסי סבר אוקי תרי לכהדי תרי ואוקי תרומה אחזקה קמייתא וכי אנה טהורה הוא רבי מאיר סבר כיון דאיכא כת דמפקא ליה מחזקיה בספיקא דאורייתא לא אזלינן בחר חזקה אב"ל בנוגע באחד כלילה דאין כת מוליאתו מחזקתו מוקמינן ליה כל הלילה בחזקתו ובחר שעת מוליאתו לא אזלינן דאיכא למימר השתא הוא דמיית: (ה"פ)

תוספות ספק לא טבל ואפילו טבל כו'. הך ספק ספיקא נקט משום רבותא דסיפא דאפ"ה בטומאה קלה טהור וריצב"א מפרש דאו או קתני ואפילו טבל היינו או שטבל מדפריך בחר הכי אדרבה ואימא העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר והא לא שייך למיפרך אספק טבל או לא טבל אלא או או קתני ופריך אספק טבל בארבעים סאה ספק לא טבל: (ספיקו טהור). ר"מ ברה"ר איירי כדתני' בתוספתא [טהרות פ"ו] ר"מ מטהר שספק טומאה ברה"ר טהור: כל הטמאות כשעת מציאתן. תימה דבריש נדה (ב). תנן ב"ש אומר כל הנשים דיין שעתן ואפילו הלל וחכמים דמטמאין מעת לעת או מפקידה לפקידה היינו דווקא לתרומה וקדשים או לקדש דווקא אחד לישנא אבל לחולין טהור לכ"ע ואמאי לא אמרינן דכל הטמאות כשעת מציאתן כי הכא ולא הוה לן לאוקמה אשה על חזקתה ועוד דהתם מטהרינן לה אפילו ברשות היחיד כדמוכח התם בשמעתא קמייתא והכא מטמאין אפילו ברה"ר כדמוכח בתוספתא שהבאתי וכ"ת דהכא לא מוקמינן אחזקיה משום דלא נבדק מבעוד יום אם היה חי כדקתני סיפא ומודים חכמים לר"מ בראוהו חי מבערב וכי' דאשה נמי כיון דשכיחי בה דמים כאינה בדוקה דמיא כדאמרינן בנדה (דף ד). ואור"י דכל הטמאות כשעת מציאתן לא הוי אלא לתרומה וקדשים כמו מעת לעת שבנדה ולפי זה צריך ליישב סוגיא דנדה ושם פי' ושמאי נמי אית ליה דכל הטמאות כשעת מציאתן והא דמטהר מעת לעת אפילו לקדשים היינו משום דחשיב אשה כבדוקה אי נמי משום בטול פריה ורביה כדאמר התם (דף ג): וא"ת ולר"מ דמטהר ברה"ר מאי שנא דבמעט לעת דמטמא אפילו ברה"ר כדאמר בירושלמי וי"ל באשה דאיכא ריעותא מגופה החמירו טפי: אמר ר' ירמיה משנתנו כשהיה עליה כו'. וא"ת ומאי קושיא דר"מ אדר' מאיר דבמתני' הא דלא אוקמיה תרומה אחזקה לאו משום דהשתא היא טמאה אלא משום דאיכא חזקה אחרת כנגדה דמוקמינן לגברא בחזקת שלא עירב ולקמן נמי דקאמר היינו טעמא דרבי יוסי העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל במתני' נמי נימא העמד אדם על חזקת תחום ביתו ואימא לא עירב ואי הוה אמרינן דחזקה שלא עירב לא חשיב ליה הש"ס חזקה אתי שפיר ומיהו רש"י פי' לקמן העמד טמא על חזקתו חזקה לחומרא איכא ולקולא

ליכא אבל במתני' איכא חזקה לקולא דהעמד תרומה על חזקתה ואיכא נמי חזקה לחומרא דהעמד אדם על חזקת תחום ביתו ואימא לא עירב ובדרבנן אזלינן לקולא והכי נמי י"ל דניחא ליה לשנויי אפי' סבר ר' מ' עירובי תחומין דרבנן דהשתא לא מצי לשנויי הכי משום דמתני' איכא חזקה לחומרא דכיון דאיכא נמי חזקה לקולא הוי מצי למימר דהוי עירוב דספיקא דרבנן לקולא משום הכי מוקי מתני' בשני כיתי עדים דלא שייך למימר הכי כיון דאיכא כת דמפקי ליה מחזקתה ורבה ורב יוסף אתו לפרושי דברי רבי ירמיה: בהא לימא רבי יוסי ספק עירוב כשר. הוה מצי למיפרך בהא לימא רבי מאיר ורבי יהודה הרי זה חמר גמל אלא דעדיפא טפי פריך: (תוספות)

הש"א ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק טבל במ' סאה וכו'. ופירושו או או חתני, וזו אף זו חתני. והא דהדר ופריט וחני להו נמי בסיפא לכולהו, ולא חמר אבדל בטומאה קלה טהור ור' יוסי מטמא, מסתברא כי היכי דלא תימא דר' יוסי לא פליג אללא אספק טבל ספק לא טבל דקילא טפי, קמ"ל דאפילו בכולהו פליגי ומטמא. רבי מאיר מטמא. וברשות הרבים איירי כדתניא בתוספתא (טהרות פ"ו, ה"ו) אבדל ברה"י מודה רבי מאיר דטמא דגמרינן מסוטה (סוטה כה, ז). ורבנן דמטמאו משום דמוקמינן לנגוע בחזקתיה ולנגוע בחזקתיה. ורבנן נמי דמטמאו לא מטמאו אללא בשלא ראוהו חי מצערב, אבדל אם ראוהו חי מצערב מוקמינן לה אחזקתיה וכדליתא בתוספתא (שם) מודים חכמים בשראוהו חי מצערב. וא"ת מאי קא מקשה דר"מ אדר"מ דהתם מטמא משום דאיכא למימר אוקי נוגע ונגוע אחזקתו, אבדל הכא גבי עירוב אדרבא איכא חזקה לחומרא דאוקי גברא בחזקת ביתו ואימא לא עירב. יך לומר דהשתא הוי סבירא להו דכיון דודאי עירב ובשעתא דעירב בדבר הראוי לערב עירב, אללא דהשתא הוה דנפל ביה ספק, גברא הא נפק ליה מחזקתיה, ואי משום ספק העירוב אוקי העירוב אחזקתיה. ואפילו הכי קא דחי ליה רבא הכין לקמן (לו, א) ואמר התם תרי חזקה לקולא וחדא לחומרא, דהיינו משום דאמרין אוקי גברא בחזקת ביתיה. אמר ר' ירמיה משנתנו בשהיה עליה שרץ כל בין השמשות. יך מפרשים: שרץ מה, ומשום הכי קא מתמה אי הכי בהא לימא ר' יוסי ספק עירוב כשר, הכא אין כאן ספק אללא ודאי. ומיהו איכא למידק ר' ירמיה גופיה דקארי לה מאי קארי לה. יך לומר דהיינו דמתרצי רבה ורב יוסף הכא בשתי כיתות עדים עסקינן ולתרוצי לדר' ירמיה קא אחי, ולא גרסינן אללא א"ר יוסף, והכי קא אמרינן הא דר' ירמיה הכי קאמר, כגון דאיכא כת אחת שאומרת שהיה עליה שרץ זה המת כל בין השמשות, ואיכא כת אחרת שאומרת שלא היה עליה מת אללא משחשיכה. ור"מ ור' יוסי בהא פליגי, דר"מ סבר תרי ותרי ספיקא דאורייתא ומפקא מילתא מחזקתיה, ור' יוסי סבר ספיקא דרבנן היא ואוקי מילתא אחזקתיה. ובהא מילתא כתיבנא טפי בקידושין פרה האומר (סו, א ד"ה מאי) גבי עובדא דינאי בס"ד. (הש"א)

רבא אמר התם תרי חזקי לקולא והכא חדא חזקה לקולא קשיא דר' יוסי אדר' יוסי אמר רב הונא בר חיננא שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה שבת נמי דאורייתא היא קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן ואיבעית אימא הא דידיה הא דרביה דיקא נמי דקתני א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים שספק עירוב כשר ש"מ רבא אמר התם היינו טעמא דרבי יוסי העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר במקוה שלא נמדד תניא כיצד אמר ר' יוסי ספק עירוב כשר עירב בתרומה ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת וכן בפירות ספק מבעוד יום נתקנו ספק משחשיכה נתקנו זה הוא ספק עירוב כשר אבל עירב בתרומה ספק טהורה ספק טמאה וכן בפירות ספק נתקנו ספק לא נתקנו אין זה ספק עירוב כשר

מאי שנא תרומה דאמר העמד תרומה על חזקתה ואימא טהורה היא פירות נמי העמד טבל על חזקתו ואימא לא נתקנו לא תימא ספק מבעוד יום נתקנו אלא אימא ספק מבעוד יום נדמעו ספק משחשיכה נדמעו בעא רב שמואל בר רב יצחק מרב הונא היו לפניו שתי ככרות אחת טמאה ואחת טהורה ואמר עירבו לי בטהורה בכל מקום שהיא מהו תיבעי לרבי מאיר תיבעי לר' יוסי תיבעי לר' מ' עד כאן לא קאמר ר' מ' התם דליכא טהורה הכא הא איכא טהורה או דילמא אפילו לרבי יוסי לא קאמר אלא התם דאם איתא דהיא טהורה ידע לה אבל הכא הא לא ידע לה אמר ליה בין לר' יוסי בין לרבי מאיר בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא בעא מיניה רבא מרב נחמן ככר זו היום חול ולמחר קדש ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל עירובו עירוב היום קדש ולמחר חול ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל אין עירובו עירוב מאי שנא א"ל לכי תיכול עליה כורא דמלח' היום חול ולמחר קדש מספיקא לא נחתא ליה קדושה היום קדש ולמחר חול מספיקא לא פקעא ליה קדושתיה מיניה תנן התם לגין טבול יום שמלאו מן החבית של מעשר טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בזה לא אמר כלום אמר רבא זאת אומרת סוף היום קונה עירוב

רס"ז רבא אמר. גבי נגע בלחוד נמי אפילו יס שני כיתי עדים חלוקות אחת אומרת קודם שנגע בו מת ואחת אומרת עכשיו מת הוי נמי ר"מ מטהר ואפילו הכי לא תיקשי: התם תרי חזקי נינהו. לטהר ומשום הכי אזלינן לקולא דאוקי תרי לבהדי תרי והעמד מה על חזקתו ראשונה כל הלילה וחי הוה ועוד העמד נוגע על חזקתו ראשונה וטהור היה: הכא. במתניתין חדא חזקה הוא דליכא למימר העמד תרומה על חזקתה ומשום חדא חזקה לא מרעינן סהדי הלכך אזלינן לחומרא: קשיא דר' יוסי. דברייתא דקתני בספק טבל ובספק לא טבל ובטומאה דרבנן אכל אוכלין כו' ורבי יוסי מטמא ומתני' קתני ספק עירוב כשר ואפילו תחומין דרבנן תיקשי: הואיל ויס לא עיקר מן התורה. דיש טומאה מן התורה ויש להחמיר בספק טבילה להכי אחמור רבנן אף בספק טבילה טומאה דרבנן דלא ליתי לזלזולי בספק טבילה טומאה דאורייתא: שבת נמי דאורייתא היא. אתחומין פריך למימר דתחומין דאורייתא וכו' עקיבא במס' סוטה (דף ל:); ומשני הסבר רבי יוסי תחומין דרבנן. ומשום דלא ליתו לזלזולי בשאר ספיקות דמלאכת שבת ליכא למיגזר דלא דמו מלאכות לתחומין אבל טומאות דמו להדדי: ידיה. מחמיר אפילו בספק דרבנן ומתניתין דרביה אבטולמוס היא: העמד טמא על חזקתו. כוליה חזקה לחומרא איכא לקולא ליכא אבל מתניתין איכא חזקה לקולא ולחומרא העמד אדם על חזקה תחום ביתו ואמר לא עירב העמד תרומה על חזקה ועירב בדרבנן לקולא אזלינן: שלא נמדדה. מתחילתה ולא עמדה בחזקה כשרות: עירב בתרומה. טהורה ונטמאת משהניחה שם: ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת. אמרינן אוקמיה בין השמשות אחזקת' קמייתא וטהורה הואי והשתא משחשיכה הוא דאיטמי: וכן בפירות. של טבל: ספק מבעוד יום נתקנו. לאחר שהניחו שם: ספק משחשיכה נתקנו. ולא קנה עירוב דתנן במתני' אבל לא בטבל ולקמן פריך בהאי מה חזקה כשרות איכא דמכשר רבי יוסי דהא איכא למימר העמד טבל על חזקתו: ספק טמאה ספק טהורה. דקודם שהניחה שם נולד לה ספק ולא היה שם חזקה הכשר עירוב מעולם: מאי שנא תרומה. דרישא ספק מבעוד יום נטמא ספק משחשיכה דמכשר ר' יוסי משום חזקה קמייתא: פירות. ספק מבעוד יום נתקנו ספק משחשיכה נוקמינהו נמי אחזקה קמייתא דטבל הוה וליפסוק: נדמעו. חולין הוה מעיקרא מתוקנין ונפלה בהן תרומה ונדמעו והאי תנא סבר לה כסומכוס דאמר (לעיל דף כו:); אין מערבין לישראל בתרומה הלכך אם מצע"י נדמעו אע"ג דחזי לכהנים אין עירובו עירוב ל"א נדמעו שפול לחוכן טבל דלא חזי אפילו לכהן: עירבו לי בטהורה בכל מקום שהיא. והניחום שתייהן יחד בסוף התחום ובככרות של תרומה עסקינן דאי בחולין חולין טמאין מותרין הן דלאו כל אדם אוכל חוליו בטהרה: דליכא טהורה. ודאית דשמא מבעוד יום נטמאת: או דילמא אפילו ר' יוסי. לא מכשר במתני' אלא משום דאי טהורה היא הא ידע לה היכא היא ואיזו היא

סעודתו ומשום ספק טומאה לא מיפסל לא חוקמא אחזקה: אבל הכא לא ידע. הי ניהו סעודתו: צעינן סעודה הראויה מצע"י וליכא. ואין עירובו כלום דאפילו חמר גמל לא הוי דבשלמא מתני' סעודה הראויה הואי והשתא הוא דאיתיליד בה ספק: ככר זו כו'. אמר על ככר אחת בע"פ היום יהא חול ולמחר יהא קדש ועירב שלוחו בה: מהו. הואיל ובין השמשות ספק הוא חיישין דילמא קודם קניית עירוב חל עליה הקדש ואין מערבין בהקדש או לא אמרינן הכי: היום תהא קודש ולמחר תהא חול. על מעות שיש לי בבית מהו מי אמרינן כי מטא בין השמשות נפק ליה מקדושתיה וקנה עירוב או לא: ומאי שנא. הא בין השמשות ספיקא הוא מאי שנא הכא לקולא והכא לחומרא: לכי תיכול עלה כורא דמילחא. לכשתמדוד כור של מלח על דבר זה ותתנהו לי אומר לך טעמו: היום חול ולמחר קודש. ובין השמשות דקניית עירוב ספיקא הוא ומספיקא לא תפקיה ממילתיה קמייתא וכן סיפא: של מעשר. ראשון שהיה עדיין טבל שלא הפריש הלוי ממנה תרומת מעשר והרי הוא במיתה בעודו טבל ואפילו לכהנים ולא חזי לעירוב ולגבי לגין טבול יוס בעודו טבל לא פסיל דטבול יוס מותר בנגיעה לחולין ולמעשר ואע"ג דפתיכא ביה תרומה שלא הורמה ואמר הרי זו שבלגין תרומת מעשר על החבית לכשתחשך ועירוב שמשו שתהא כשרה לתרומה: דבריו קיימין. והתרומה טהורה: ואם אמר עירבו לי בלגין זה לא אמר כלום. הואיל וכי מטא בין השמשות אכתי טבל הוא: סוף היום. תחילת בין השמשות שהוא סוף היום של ע"פ: קונה עירוב. וסוף היום אכתי טבל הוא: (ה"פ)

תוספות הכא בשתי כיתי עדים. דר' מאיר לית ליה אוקי תרי בהדי תרי כו' אע"ג דבפרק שני דכתובות (דף כ.). אמרינן אוקי תרי בהדי תרי אפילו בדאורייתא הכא שאני דהשתא ודאי טמאה היא: אדרבה העמד מקוה על חזקתו. הוה מצי לשנויי הרי חסר לפניך כדאמר פר' קמא דנדה (דף ב.). אלא דלא מיירי הכא במקוה שנמדד ונמצא חסר: במקוה שלא נמדד. וא"ת והא רבי יוסי מטמא אפילו טהרות אם נגע בהן דלענין דאמרינן ליה זיל טבול אפילו ר"מ מודה כדאמרינן גבי ספק טומאה ברשות הרבים וא"כ אדרבה נימא אוקי טהרות על חזקתן וי"ל דבספיקא דרבנן כי הכא לא אמרינן זיל טבול לרבי מאיר ופליגי אגברא אי בעי טבילה אבל טהרות מודה רבי יוסי דלא מטמאין וכן איתא במסכת מקואות (פ"ב משנה ב) דקתני ורבי יוסי מטמא שספק ליטמא טמא לטמא אחרים טהור: אבל עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה. כגון שהיו ב' ציבורין לפניו אחד היה תרומה טמאה ואחד היה תרומה טהורה ועירב באחד מהן דליכא חזקה כלל: ספק נדמעו. נראה כפ"ה בלשון שני נדמעו טבל בחולין ולא כסתם דימוע שבהש"ס אבל לשון ראשון שפירש נדמעו תרומה בחולין ואתיא כסומכוס אין נראה דהא קתני בברייתא דמערבין בתרומה ודוחק לומר דמיירי בתרומה לכהן: מאי שנא. ואם תאמר והא רבא גופיה קאמר בסמוך זאת אומרת סוף היום קונה עירוב ואם סוף היום קונה עירוב אתיא דרב נחמן שפיר ואמאי קמיבעיא ליה מאי שנא ויש לומר דע"כ דרבא אית ליה דתחלת היום קונה עירוב דהא פסיק בריש ביצה (דף ד): כרב דאמר נולדה בזה אסורה בזה וטעמא דרב משום הכנה ומאן דאית ליה הכנה סבר תחילת היום קונה עירוב כדמוכח בפירקין (דף לח:)) ורבא דאמר זאת אומרת סוף היום קונה עירוב אליבא דברייתא קאמר וליה לא ס"ל: (תוספות)

השב"ח שבת נמי יש לה עיקר מן התורה. כלומר: דתחומין לאורייתא כר' עקיבא, ומשום דאוקימנא לר' מאיר דאית ליה תחומין לאורייתא הוי מדקדק ואזיל דילמא ר' יוסי נמי בהא כר"מ סבירא ליה, ופריק דר' יוסי תחומין דרבנן סבירא ליה, ובהא הוא דתליא פלוגתייהו דר"מ ור' יוסי. וכבר כתבתי בשלהי פרק קמא דמכילתין (יו, ב ד"ה אמר) דאליבא מאן דדייק משמעתין דהכא דמאן דאית ליה תחומין דרבנן אין להם עיקר מן התורה כלל, דאילו היה להם עיקר ואפילו בתחומין של שנים עשר מילין כמחנה ישראל היה ר' יוסי מחמיר בהן, כמו שהחמיר בטומאה דרבנן משום דיש ליה עיקר דלאורייתא. והראב"ד ז"ל נשמר מזה, ופירש: דהני טומאות דקא חשיב הכא דהיינו האוכל אוכלין טמאין והשתא משקין טמאין, משום טומאה לאורייתא גזרו עלייהו כמו שאמרו בפרק קמא דשבת (יד, א) אכל אוכלין טמאין משום דזמנין אכל אוכלין טמאין ושתא משקין של תרומה לתוך פיו ומטמא להו וכן כולן, והלכך כשל תורה הן והלך בהן ר' יוסי לחומרין כשל תורה. אבל תחומי אלפים אמה לאו משום לתא תחומין שנים עשר מיל גזרו עליהו, דרחוקין הן זה מזה מאלו, אלא דרבנן הן לגמרי דאסמכינהו לתחומי ערי מקלט לערי הלויים ואסמכינהו אגזירה שוה

כדאיתא לקמן בפרק מי שהוליאורו (נא, א). והלכך דרבנן גרידא הוא ולקולא. ועוד אני מוסיף בה דברים דבטומאה דרבנן יש לה עיקר מן התורה שיקלו בה לעתים, אם נקל אנחנו בהא יאמרו אשתקד מי לא טהרנו ספק טבל ספק לא טבל, אף כאן נטהר, והם לא ידעו כי זו דרבנן וזו לאוריייתא. אבל בתחומין הניתרין ע"י עירוב, אי אפשר לבוא לידי איסורא לאוריייתא, לאפילו אם יבואו להתיר לערב בתרומה טמאה שנטמאת מבעוד יום, מאי איכא תחומין דרבנן בלחוד, תחומי שנים עשר מיל אינן ניתרין לעולם ע"י עירוב ואי אפשר ליגע בהן מחמת קולת הספק הזה, כך נראה לי. אבל תרומה ספק טמאה ספק טהורה אין זה ספק עירוב כשר. ואם תאמר הכא נמי אמאי לא, דהא ספק דרבנן הוא. יש לומר דשאני הכא דאיכא חזקה דגברא ואמרינן אוקי גברא אחזקה ביהיה. ספק נדמעו ספק לא נדמעו. יש מפרשים שנדמעו בתרומה שנפלו לתוך החולין, לשהא הוא דקרינן דימוע בכל מקום. ולפי פי' זה אמרו להא בשעירבו בה לישראל וכסומכוס (לעיל כו, ב) דאמר מידי דחזיא להו בעינן. ויש מפרשים שנדמעו בטבל גמור שנפל לחוכו, ואתיא ככולהו תנאי דאין מערבין בטבל (לעיל לא, א). אמר ליה מאי שאל. איכא למידק טובא מאי קאמר מאי שאל, הא ודאי שאל ושאל, דלימא ר' נחמן סוף היום קונה עירוב ס"ל, והלכך היום חול ולמחר קודש הרי זה עירוב משום דאכתי חול הוא, והיום קודש ומחר חול אינו עירוב דאכתי קודש הוא ואין מערבין בהקדשות. ורבא גופיה נמי משמע בסמוך דסוף היום קונה עירוב ס"ל, כדקאמר גבי טבול יום זאת אומרת סוף היום קונה עירוב. ויש לומר דרבא על כרחיך לטעמיה דנפשיה תחילת היום קונה עירוב ודאי ס"ל, דהא איהו פסק בפרק קמא דביצה (ה, ב) כרב דאמר נולדה בזה אכורה בזה, ואנן מוקמינן טעמיה דרב לקמן משום דאית ליה הכנה דרבה, ומאן דאית ליה הכנה דרבה על כרחיך אית ליה למימר דתחילת היום קונה עירוב כדאיתא לקמן (לה, ב). והא דקאמר גבי לגין טבול יום זאת אומרת קאמר ולא סבירא ליה, וסתמא דמילתא ר' נחמן נמי הכין סבירא ליה, דאי לאו דשמעה מרביה לא הוי אמר לה. והלכך קא מתמה הכא מאי שאל, דבשלא היום קודש ולמחר חול אינו עירוב אף ע"ג דתחילת היום קונה עירוב, משום דבעינן סעודה הראויה מבעוד יום, אלא היום חול ולמחר קודש אמאי עירובו עירוב, דהא מכל מקום תחילת היום קונה עירוב וההיא שעתא קודש היה. ומכל מקום אכתי לא ניחא לי דלא ידענא עיקר בעינן דרבא מאי, וכיון דהכין הוי ס"ל מעיקרא ולא ידע להאי טעמא דר"נ ולא רמי ליה אנפשיה מאי קא גרים ליה למיבעי כי האי. ונריך לי עיון. היום קודש ולמחר חול. פירש רש"י ז"ל: ולמחר יהא מחולל על מעות שיש לי בתוך ביתי. ונראה שהזקיקו לרש"י ז"ל לפרש כן, משום דקדושה בכדי לא פקעה. ומסתברא לי שלא היה נריך לכך דהא משמע בפ"ג דנדריים (כטו, א) גבי קונס נטיעות הללו עד שיקלצו לכלולי עלמא קדושה דמיס בכדי פקעה. זאת אומרת סוף היום קונה עירוב. איכא למידק אמאי, לימא משום דמספיקא לא נחית לה קדושה, וכדאמר ליה ר' נחמן לעיל בהיום חול ולמחר קודש. והירצו בתוספות דהתם בקודש הוא דלא ניחא ליה דליחית ליה קדושה מספק, אבל הכא דבעי לתיקוני טבלים אנו סהדי דכל היכי דמאי לאקדומיה תיקוניה ממחר ומתקו. ואינו מחזור בעיני כל המורכך, אלא מסתברא דר"נ גופיה לא קאמר אלא בלמחר, דמחר זמן ברור מחזור משמע, אבל כל כשתחשך מודה הוא. (רש"ב א)

דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב אי אמר עירבו לי בזה אמאי לא אמר כלום אמר רב פפא אפילו תימא תחילת היום קונה עירוב בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא: **מתני'** מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו נכרים מן המזרח עירובי למערב מן המערב עירובי למזרח אם באו לכאן ולכאן למקום שארצה אלך לא באו לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי אם בא חכם מן המזרח

עירובי למזרח מן המערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך לא לכאן ולא לכאן
הריני כבני עירי רבי יהודה אומר אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו ואם היו שניהן רבותיו
למקום שירצה ילך: גמ' כי אתא רבי יצחק תני איפכא כולה מתניתין קשיא נכרים אנכרים קשיא
חכם אחכם נכרים אנכרים לא קשיא הא בפרה גבנא הא במרי דמתא חכם אחכם לא קשיא הא
במותיב פירקי הא במקרי שמע: ר' יהודה אומר אם היה אחד מהן וכו': ורבנן זימנין דניחא ליה
בחבריה טפי מרביה אמר רב ליתא למתניתין מדתניו אינו דתניו אינו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה
על שני דברים כאחד אלא אם (כן) בא חכם למזרח עירובו למזרח ואם בא חכם למערב עירובו למערב
אבל לכאן ולכאן לא מאי שנא לכאן ולכאן דלא דאין ברירה למזרח למערב נמי אין ברירה אמר רבי
יוחנן וכבר בא חכם אדרבה ליתא לדאיו ממתניתין לא סלקא דעתך דהא שמעינן ליה לרבי יהודה
דלית ליה ברירה דתנן הלוקח יין מביין הכותים

רש"י דאי אמרת תחילת היום. של שבת קונה עירוב דהיינו סוף בין השמשות קונה עירוב אמאי לא אמר
כלום: מתני' מתנה אדם על עירובו. מניח אדם שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף
אלפים אמה למערב ביתו: ואומר אם באו נכרים מן המזרח. וכריך אני לברוח מפניהם יקנה לי עירובי
שצמערב ויהיו לי צמערב ביתי ד' אלפים אמה אע"ג דלא אתו עד למחר אמרינן יס ברירה דבין השמשות
קנה לו עירובו דאיך גיסא: הריני כבני עירי. אלפים מעירי לכל רוח ואין כריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן:
בא חכם למזרח. חוץ לתחום עירי ורובה אני ללמוד תורה מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה דל יבא ולמחר
אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב: רבי יהודה אומר. אם באו לכאן ולכאן ואחד מהן רבו
יכך אלכל רבו ולא אלכל חכם דקיס לן בגווייה דבשעת קניית עירוב דעתיה למקני ליה ההוא עירוב דלכל רבו
ומיהו איהו הוא דלא ידע לאיזה מן האלדין יבא והשתא דידע להתם לזייל: גמ' תני איפכא. אייתי מתניתא
בידיה דתני איפכא בורח מן החכם ומתנה אם בא חכם למזרח עירובו למערב כו' ולגבי נכרים תני דלהוא
דליתו נכרי' לקני עירוביה: פרהגבני. גבאי המס ובורח מפניהם: מרי דמתא. כריך הוא לפייס או לבעוק:
מותיב פירקי. לדרוש ברבים דעת האדם ליכך ולשמוע: מקרי שמע. כלומר מלמדי תינוקות להתפלל ומתני'
דר' יצחק בדלתו בי תרי חד להאי גיסא וחד להאי גיסא ומתניתין אדמותיב פירקי קאי והכי קאמר בא
מותיב פירקי למזרח או בא לכאן ולכאן דתרווייהו מותיבי פירקי למקום שארצה אלך ולכשיבדור לו למחר
אמרינן הוברר הדבר דבשעת קניית עירוב דעתיה אההוא חכם הוה ודר' יצחק קאי אמקרי שמע והכי קאמר
בא מקרי שמע למזרח עירובי אדמותיב פירקי למערב בא מקרי שמע למערב עירובי אדמותיב פירקי
למזרח בא לכאן ולכאן תרווייהו מותיבי פירקי או שניהן שוין למקום שארצה אלך. כך שמעתי: ורבנן. דפליגי
אדר' יהודה דאפילו אחד מהן רבו יכך לאיזה שירצה: דזמנין דניחא ליה לאיניש בחבריה טפי מרביה. וי"ל
ברירה אף כאן: ליתא למתני'. דקתני לר' יהודה היו שניהן רבותיו למקום שירצה יכך אלמא אית ליה לר'
יהודה ברירה דהא עירוב מאתמוול קנה ואיהו השתא הוא דקא בריר ליה ואמרינן הוברר הדבר דמתמוול
נמי דעתיה להאי הוה: ליתא למתניתין. אינה עיקר מדתניו אינו הואיל ואשכחן מתניתין דתניו אינו דלאו הכי
הוא: אינו. שם חכם: על שני דברים. לומר בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך דאין ברירה אללא על אחד
ואינו יודע להיכן יבא יכול להתנות ולומר בא חכם למזרח כו': מאי שנא לכאן ולכאן. דתלה עצמו לומר
באיזה שארצה אלך דלא שרי רבי יהודה: דאין ברירה. דכי בריר למחר אמרינן שמא אתמוול כי קנה עירוב
לאו דעתיה אהך הוה אללא אאידיך: מזרח ומערב נמי. בשלל בא אללא אחד וקא סלקא דעתך השתא דבין
השמשות עדיין לא בא חכם למזרח שעדיין היה רחוק מן העירוב ששה אלפים פחות שתי אמות ומשחשיכה
הך אלפים ונכנס לתוך ארבעה אלפים של עיר וזה שהניח עירובו ותלה בדעת החכם ואמר אם יבוא למזרח
עירובי למזרח ואם לא יבא לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי ולא יהא עירוב ולמחר שמע שבא למזרח

מי יאמר לבשעת קניית עירוב היה דעת החכם ליכנס לתוך ד' אלפים של עיר דילמא לא היה בדעתו לזוז ולא קנה עירובו של זה ור' יהודה קאמר דקני דאמרינן הוצרך הדבר לסופו הוכיח שבין השמשות היה דעתו לכאן; א"ר יוחנן וכבר בא חכם. מתניתין בהכי עסקינן שבא חכם כבר קודם בין השמשות אבל זה לא היה יודע ליהיבן בא או אם בא או לא ולמחר כשנשמע לו גלויי מילתא בעלמא הוא ואיגלאי מילתא דהוא עירוב קנה ואין זו סמך על ברירת ספק אלא קנייה ודאית שהרי אמר לכל החכם יקנה לי העירוב והחכם כבר בא קודם קניית העירוב וקנה: אדרבה ליתא לראיו. דמתניתין עיקר וההיא ברייתא היא: לא סלקא דעתך. לאפוקי לההיא דראיו: הלוקח יין מבין הכותים. קודם שגזרו על יינם כדמפרש בשחיטת חולין וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר: (ע"פ)

תוספות דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב. ואם תאמר נימא משום דמספיקא לא פקע טבל ומספיקא לא נחתא תרומה כדאמר לעיל ואור"י דלא דמי דודאי כי אמר היום חול ולמחר קדש מקפיד שלא תחול על העירוב קדושת היום אבל הכא רוצה הוא שתחול עליו שם תרומה מיד אם היה יכול ואינו אומר לכשתחשך אלא שתצא לגין מתורת טבול יום: ואם היו שניהן רבותיו. אצטריך לאשמועינן אפילו אחד רבו מובהק: לא ס"ד דשמעינן ליה לר' יהודה דלית ליה ברירה דתנן כו'. ואם תאמר אכתי ליתא דראיו ולהיא דהלוקח מקמי מתניתין דהכא ומתני' דמי שאחזו (גיטין דף עג.) דמה היא באותן הימים דדייקינן מינה בריש כל הגט (שם דף כה:) דאית ליה לרבי יהודה ברירה ומקמי ברייתא דמרובה (ב"ק דף טט.) דקאמר רבי יהודה שחרית אומר בעל הבית כל מה שילקטו כו' דבכל הני אית ליה לרבי יהודה ברירה ויש לומר דרב מחלק בין תולה בדעת אחרים בין תולה בדעת עצמו כמו שמחלק אביי בריש כל הגט וההיא דגיטין ודמרובה הוי תולה בדעת אחרים והתם אית ליה ברירה אבל תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה ולהכי קאמר דליתא למתניתין דקתני דאית לרבי יהודה ברירה אפילו בתולה בדעת עצמו מקמי דאיו ומקמי ההיא דהלוקח והאי דפריך אההיא דאיו מאי שנא דלכאן ולכאן דאין ברירה לא לרב פריך דלדידיה דמחלק בין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים אתי שפיר אלא למי שאינו מחלק פריך ור' יוחנן דמשני וכבר בא חכם נמי אין מחלק ולדידיה ודאי ליתא לדאיו מקמי כל הנהו ומיהו קשה דבסוף ביצה (דף לז:) גבי ב' שלקחו בהמה וחבית בשותפות מדקדק דרבי יוחנן לית ליה ברירה מדמפרש מלתיה דאיו והא ע"כ לרבי יוחנן ליתא לדאיו כדפי' וי"ל דודאי הוה מצי לשנויי הכי אלא ניחא ליה לשנויי לעולם לא תיפוך אי נמי נהי דלר' יוחנן ליתא לדאיו דאמר דלר' יהודה אין ברירה מכל מקום מוכח שפיר דר' יוחנן לית ליה ברירה מדמשני ליה אבל קשה דאפילו בתולה בדעת אחרים נמי שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן בשקלים ומייתי לה בהוציא לז (יומא דף נה.) דקאמר ר' יהודה לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערבות ומפרש התם טעמא משום חטאת שמתו בעליה ומשום דלית ליה ברירה כדמוכח בההיא דאיו והשתא הא לר' יוחנן ליתא לדאיו ולרב אית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים וי"ל דהא דאית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים ה"מ כשמתנה אבל בלא תנאי אינו מועיל: דתנן הלוקח יין מבין הכותים. דתניא גרסינן דבמשנה בדמאי פ"ז (משנה ד) ליכא אלא מלתיה דר"מ לחוד ואע"ג דר' מאיר גזר על יינן כדאמר פ"ק דחולין (דף ו.) זאת נשנית קודם גזירה ואף על גב דרבי יוסי ור"ש סבירא להו כותים גירי אריות הם כדאמר במנחות פרק ר' ישמעאל (דף סו.) תורמין משל נכרים על של כותים מ"מ כיון דפרשי מע"ז הם טפי משאר אומות ומחזיקים בתורה שבכתב ולא היו עובדין אלהיהם כמו שעשו בבית ראשון לא גזרו על יינן ואע"ג שגזרו על פתן כמו לרבי מאיר קודם גזירה שהיה פתן אסור ויינן מותר אי נמי הכא איירי כשטיהר ישראל יינן של **כותי**: (תוספות)

רשב"א הא כמותיב פירקי הא במקרי שמע. ותמיה לי במקרי שמע אמאי עריק מיניה ומאי מלוה איכא לערוקי מיניה, ואין מערבין אלא לדבר מלוה. ועוד למה לי למיפק מן קרייתו, לא ליפוק ולא ליזיל ליה. ואם תאמר להכא שבא מותיב פירקי למזרח ומקרי שמע למערב, וקאמר דאי אתי מקרי שמע למערב אזיל למזרח למותיב פירקי. הא ליתא, דכיון דקאמר אם בא חכם למערב עירובי למזרח, לא תלה עיקר הליכתו למזרח אלא מחמת ביאת החכם למערב, ואם כמו שפירשנו לא היה לו לתלות אלא בביאת מותיב פירקי למזרח, ומאי טעמא חלי טעמיה דאזיל למזרח משום דאתי מקרי שמע למערב. וי"ל דמקרי שמע לא קרי ליה חכם, אלא שבא חכם דהיינו מותיב פירקי למערב, וקא אתי נמי בהדיא מקרי שמע, ומקרי שמע מקדם למותיב פירקי, והלכך תלה ליה האי עירוביה במקרי שמע, כלומר: אם בא

חכם דקא אחי בהדיא מקרי שמע עירובי לחכם שבמזרח. כך נראה לי. דהא שמעינן ליה לר' יהודה דלית ליה ברירה דתנו הלוקח יין וכו'. ואם תאמר אם כן אמאי קאמר ליתא למתני' מדתני איו, לימא מדתנו הלוקח יין מבית הכותים. הא ליתא, חדא דא"כ מאי דוחקיה דדחי מתני' דעירובין מקמי מחניתין דהלוקח יין, אדכרה סמי ההיא דהלוקח יין מפני הא. ועוד דילמא התם בדאורייתא לית ליה, הכא בדרבנן לית ליה. אבל השתא דאשכחן תנא דתני משמיה דר' יהודה דאפילו בעירוב לית ליה ברירה, ואשכחן נמי דבעלמא לית ליה ברירה, שמע מינה דבין בדאורייתא בין בדרבנן לית ליה, וכסבריה דרב יוסף דאמר לקמן (לז, ב) מאן דלית ליה ברירה אפילו בדאורייתא לית ליה ומאן דלית ליה אפילו בדרבנן לית ליה. הא דהלוקח יין מבין הכותים כתבתיה בפרק קמא דחולין (יד, א ד"ה הא) גמ' השוחט בשבת בסייעתא דשמיא.

(רפ"א)

א - לז דף

אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר' מ' ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין עולא אמר ליתא לאיו ממתני' ואלא הא דקתני ר' יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין עולא זווי קתני דברי רבי מאיר ור' יהודה ר' יוסי ור' שמעון אוסרין וסבר ר' יוסי אין ברירה והתנן רבי יוסי אומר שתי נשים שלקחו את קיניהן בעירוב או שנתנו קיניהן לכהן איזהו שירצה כהן יקריב עולה ולאיזה שירצה יקריב חטאת אמר רבה התם כשהתנו אי הכי מאי למימרא קמ"ל כדרב חסדא דאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות

רפ"י אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש תרומה. מן המאה: הרי הן. בחוכו: ומיחל. מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות ושותה מיד ולאחר זמן יפריש התרומה והמעשר ואמרין הוצרך הדבר שזה תרומה: אוסרין. קס"ד השתא דטעמייהו משום דקסברי אין ברירה: וזווי. זוגין: בעירוב. בשותפות: לאיזה. מן הקינין שירצה ב' הפרידות יקריב עולות לשתי הנשים ואת קן הא' יקריב שתי חטאות לשתי הנשים וכ"פ אם בא לחלק כל קן וקן פרידה לעולה ופרידה לחטאת דשפיר דמי אלמא מדקא אמר שמתר ליקח קיניהן בעירוב מכלל דיך ברירה דאמרין הוצרך הדבר שזו הפרידה שהקריב לשמה של זו שלה היא דגם בעלים בעינן דאי אין ברירה איכא למימר חטאת ועולה שהקריב לה לא שלה היו אלא של חברתה וקרבו הקרב בשנוי בעלים קי"ל בפסחים (דף ס:;) ובזבחים (דף ב.) דאינו עולה לבעלים וכ"פ בחטאת שלא לשמה או שלא לשם בעליה. לגמרי מיפסל וקביעות שם בעלים אינו תלוי בכהן: כשהתנו. הנשים ביניהן שכל מי שיקריב הכהן לשמה יהא שלה: אי הכי מאי למימרא. כיון דמדעת כהן תלוי: קמ"ל כדרב חסדא. שאע"פ שהיה כל קן וקן בפני עצמו אלא שלקחום ביחד וסד"א על כרחו מכל קן רריך לעשות חטאת ועולה ולא יוכל לעשות מן הקן הא' שתי עולות לשתי הנשים ומקן השני ב' חטאות דלאו אדעתא דהכי יהבינהו קא משמע לן כיון דלא אקבעינהו בהדיא בשעת לקיחה לאמר פרידה זו חטאת ופרידה זו עולה אפילו קבעום לאחר לקיחה יכול הכהן לעשות כמה שירצה: אין הקינין. של כל מחוסרי כפרה מתפרשות איזו עולה ואיזו חטאת: (רפ"י)

תוספות שני לוגין שאני עתיד להפריש. ואע"ג דע"ה לא נחשדו על תרומה גדולה כדאמרין בסוטה (דף מח.). כותים אפילו תרומה גדולה אין מפרישין ואע"ג דבפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז:) אמרינן דכותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב מזהר זהירי ה"מ לאכול לעצמן אבל למכור לאחרים לא מעשרי דלא דרשי לפני עור לא תתן מכשול אלא כפשטיה ואע"ג דאינן חשודין על הגזל הכא לא חשיב ליה גזל דהוי ממון שאין לו תובעין ועוד דכל זמן שלא הופרש אינו דומה שיהא גזל שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן או ללוי ותדע דע"ה לא נחשדו על הגזל וחשידי על המעשרות ועוד דסמכי אהא דדרשינן בבבא מציעא (דף פח:): עשר תעשר ואכלת ולא מוכר: עשרה מעשר ראשון ותשעה מעשר שני. לאו דוקא עשרה ותשעה דאחר שהסיר שני לוגין לתרומה גדולה פשו להו מאה נכי ב': מיחל. פ"ה מחלל על מעות ושותה מיד בלא הפרשה ואינו נראה דאינו יכול לחלל דדוקא בסיפא דהך מתני' גבי דמאי קתני ומחלל על מעות משום דקבע לו מקום דהוי כמו הפרשה דקתני התם מעשר שני בצפוננו או בדרומו ובע"ש בין השמשות איירי כדקתני בתוספתא וקדש עליו היום ולכך בדמאי יכול לקבוע עליו מקום דספק חשיכה מעשרין את הדמאי אבל בכותים דודאי לא מעשרי הוי ודאי ולהכי לא קתני גבי כותים מעשר שני בצפוננו או בדרומו כדקתני על דמאי ולא קתני נמי הכא ומחלל על מעות כדקתני גבי דמאי אלא ומיחל פירוש מתחיל או כמו שפי' רבינו תם דמיחל כמו מיהל בה"א פירוש מזוג כמו סבאך מהול במים (ישעיה א) ואחר השבת מפריש מעשר ראשון ושני כדקתני בתוספתא עשרה הבאין אחריהן תשעה הבאין אחריהן דכיון שאין יכול לקבוע לו מקום אם היה שותה בלא הפרשה היה שותה טבלים למפרע: דברי ר"מ. משמע דאית ליה לר"מ ברירה ולר' יהודה נמי קאמר רבה במסקנא דאית ליה ברירה והכא אסר משום דחייש לבקיעת נוד ואילו בפ' יש בכור (בכורות דף מח.) גבי נתנו עד שלא חלקו מוקי רבא ר"מ ור' יהודה כרב אסי דאמר האחין מחצה יורשין ומחצה לקוחות אלמא מספקא להו ויש לחלק בין הכא שמברר דבריו ומתנה בפירוש ואומר שאני עתיד להפריש להיהא דאחין שחלקו דאינו מברר דבריו כלום ובמרובה (ב"ק דף סט:): דפריך דר' יוחנן אדר' יוחנן דבהיהא דכל המתלקט אית ליה ברירה ובהיהא דאחין שחלקו שמעינן דלית ליה ברירה וחוזר בו הש"ס מדבריו מתוך קושיא זו הוה מצי לחלק כדפרי' אלא דניחא ליה למימר לעולם כל הנלקט כדקתני במתניתין וניחא ליה למימר לעולם לא תיפוך כדפי' לעיל ועוד דלא מצי לחלק הכי דהא ר' יוחנן לית ליה ברירה אפילו היכא דמברר בריש כל הגט: רבי יוסי ור"ש אוסרין. משמע דר' יוסי לית ליה ברירה וכן בסמוך גבי מעשר שני שיש לי בביתי מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס וקשה דשמעינן לר' יוסי דאית ליה ברירה במי שאחזו (גיטין דף עג:): דתנן ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש ברירה דהכי דייקנן בריש כל הגט (שם דף כה:): לר"י ופ"ה התם אע"ג דתנאי הוא צריך ברירה כיון דאין בידו ובשעת התנאי ספק הוא והתנאי מתקיים מאליו ואי לאו משום ברירה לא הוי גט והכי נמי בשמעתא חשיב ברירה אם בא חכם למזרח כו' ואע"ג דמתנה וכן בריש כל הגט הריני בועלך ע"מ שירצה אבא כו' והא דאמרין בשמעתין הרי זה תרומה על זה אם ירדו גשמים כו' ה"נ לא הוי תרומה דפשיטא ליה דהויא תרומה היינו למאן דאית ליה ברירה קאמר ולמאן דמחלק בין תולה בדעת עצמו לדעת אחרים ניחא אבל למאן דלא מחלק קשה וי"ל דהתם בגיטין עומד הדבר להתברר בודאי שהרי יחיה או ימות אבל הכא יכול להיות שלא יבא לידי הפרשה או לא יעלה סלע מן הכיס תימה למאי דסלקא דעתך דלר' יהודה לית ליה ברירה א"כ סבר האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל כו' יוחנן וא"כ לא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון דאין להן אלא קנין פירות ור' יהודה אית ליה בהחובל (ב"ק דף צ.) דלאו כקנין הגוף דמי גבי דין יום או יומים ולר' יוסי נמי לא משכחת לה דס"ל דאין ברירה וגבי דין יום או יומים מספקא ליה אם קנין פירות כקנין הגוף דמי אם לאו וכה"ג דייק הש"ס בסוף השולח (גיטין דף מח.) ותיפרך ר"י דמדדן יום או יומים אין ללמוד בעלמא דהתם כתב קרא כספו ותחתיו ולהכי לא מייתי בהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה: אוסרין. הקשה השר מוקצי דהכא משמע אי טעמא דר"י משום בקיעת הנוד ליתא לדאיו מקמי מתני' ואילו בפ"ק דחולין (דף יד:): בשמעתין דנסבין חברייא למימר דר"י היא מייתי דאיו בתר דמוקי טעמא דר"י משום בקיעת הנוד ושם פירשתי מה שנ"ל: והתניא ר' יוסי אומר. הוה מצי לשנויי דהתם בתולה בדעת אחרים: לאיזו שירצה כהן. פי' בקונטרס אלמא אית ליה ברירה דאי לית ליה ברירה איכא למימר חטאת שהקריב לא שלה היה אלא לחבירתה וקרבת הקרב בשנוי בעלים פסול ואין נראה להשר דהא מוכח בריש זבחים (דף ב:): דסתמא לשמה קאי א"כ בלא ברירה אפשר להקריב לו בסתם ונראה דמוכח דאי אין ברירה איכא למימר כל קן רחל הקריב למעלה וכל קן לאה הקריב למטה והקריב עולה למטה וחטאת למעלה: כשהתנו. פי' הקונטרס שהתנו הנשים שכל שיקריב לשמה יהא שלה וקשה לפירוש דהיינו ברירה גמורה שתולה בדעת הכהן שאותו שיעשה יתברר שהוא שלה דכיון שנתערבו הקינין אי אפשר כלל בלא ברירה ונראה לר"י לפרש כשהתנו הנשים בשעת לקיחה זה יהיה שלי וזה יהיה שלך וכן בנתנו דמי קיניהן לכהן בעירוב ונתנם למוכר ופירש בשעת לקיחה קן זה לזו וקן זה לזו ונמצא שלא נתערבו הקינין אלא המעות

של טבל ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה ואם לא ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה ה"נ בין ירדו בין לא ירדו דאין בדבריו כלום וכ"ת הכי נמי והתנן תרומת הכרי הזה ומעשרותיו בתוכו ותרומת מעשר זה בתוכו ר"ש אומר קרא השם שאני התם דאיכא סביביו ואב"א כדקתני טעמא אמרו לו לר"מ אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבלים למפרע אמר להן לכשיבקע ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבעינן ראשית ששיריה ניכרין מאי קאמרי ליה הכי קאמרי ליה לדידן בעינן ראשית ששיריה ניכרין לדידך

ר"י אלא אי בלקיחת בעלים. שאמרו בשעת לקיחה זו אני לוקח לעולה וזו לחטאת: או בעשיית כהן. אבל אם לקחום סתם ואחר כך קרא עליהן שם אין השם חל עליהן ויכול הכהן לשנותן וקרא דריש רב חסדא בסדר יומא ולקחה סתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת וכתוב גבי כהן ועשה הכהן את האחד חטאת והאחד עולה אלמא אין שם עולה וחטאת חל עליהן אלא בלקיחה או בעשייה: עם הארץ שאמר לחבר. שהיה חבר הולך לשוק ליקח לו ירק לעצמו ואמר לו עם הארץ קח גם לי אגודה ירק אין צריך חבר לעשר דמאי מאותה שנתן לעם הארץ אע"פ שלקח שלו ושל עם הארץ סתם ולא פירש כשקנאן זה לי וזה לעם הארץ והוא מעם הארץ לקחן יש ברירה כשנותנו לעם הארץ שזו לצורכו ולקחה ואין חבר זה מוכרה לו: וחכמים אומרים צריך לעשר. דאין ברירה וי"ל זו לצורך חבר ולקחה והוא חוזר ומחליפה לעם הארץ וחבר אינו רשאי למכור לעם הארץ דבר שאינו מתוקן: רבי יוסי אומר חילל. וכי סליק סלע בדיה אמרינן יש ברירה שזה שחילל מעשר שני עליה דאי אין ברירה לא אמר מידי אלא אמרינן דהא סלע דסלקא בדיה השתא לא הוה דעתיה להחליף ואישתכח דקא אכיל מעשר שני בלא פדיה: דאפכת תרתי. אגודה וחילול: מקמי חלה. יין מבין הכותים: דקתני סיפא. דהך דחילול: סלע חדשה. ואין שם אלא היא ולקמן פריך מאי תעלה: שחילל. דכיון דאין שם חדשה אלא היא מנכרא מלחא: אי דאיכא תרתי חלה. חדשות היינו קמיינתא ואמאי חילל: מאן האי תנא. דבעי למימר דלית ליה ברירה אפילו בעירוב דמדרבנן הוא: ה"ג על איזה מהן שארצה רציתי יכך לא רציתי לא יכך רצה מצעוד יוס כו' משחשיכה אינו עירוב. דילמא בין השמשות לא הוה דעתיה להאי: תנא דבי איו. אליבא דרבי יהודה דבעירוב נמי קאמר אין ברירה: לא שמיע ליה. ומהנך תנאי דלעיל לא מצי אמר דכולהו מיילי דאורייתא נינהו: רציתי אלך לא רציתי לא אלך. היה מונח עירובו בסוף אלפים למזרח במקום המשתמר והרי הוא מניחו שם עכשיו לכל השנה כולה שבצבת שירצה יקנה לו עירובו ובצבת שלא ירצה יהיה כבני עירו ולא יקנה לו העירוב להפסידו אלפים אמה שבמערב: עירובו עירוב. ויש ברירה דבין השמשות דעתיה הכי הוה: והא שמעינן לר"ש. גבי יין הבא מבין הכותים: רבא אמר. טעמא דרבי שמעון בין לאו משום דאין ברירה הוא דאית ליה ברירה אלא משום דקרייה רחמנא לתרומה ראשית דגנך ותירושך מכלל שתהא מובדלת תרומה משיריה בשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ואלו שיריה: היו לפניו שני רמונים כו'. בהדיא הוי ליה למיפרך מהא דלקמן דתנן תרומת הכרי כו' אלא הלכתא דעלמא נקט כלומר אם באתה לדרוש ברבים אליבא דר"ש אתה דורש על אחד שהיו לפניו שני רמונים כו': אין בדבריו כלום. הואיל ובשעת קריאת השם אינו ניכר איזו תרומה ואיזו שיריה דהא הכא גבי יין ניכרין שיריה לאחר זמן כי הכא וקאמר ר' שמעון: בתוכו. באמצעותו תהא תרומתו כדי שיעור תרומה ומעכשיו תהא להחיר סביביו: ותרומה מעשר בתוכו. מילתא אחרייתא היא כלומר או אם היה כרי של מעשר ואמר תהא תרומה מעשר שלו בתוכו קרא שם ועד עכשיו אם אכל ממנו לא היה בו אלא איסור של טבל ומעתה אם אכלו לוקח עליו משום תרומה ומשום מעשר שני חוץ לירושלים ואם ניטמא ואכלו חייב משום אוכל תרומה בטומאה: דאיכא סביביו. שיריה ניכרים דאיהו בתוכו קאמר: ואיבעית אימא. ר' שמעון אית ליה ברירה וגבי יין דקאמר לאו משום דקסבר אין ברירה אלא כדקתני טעמא שמא יבקע הנוד

קודם שיפריש הימנו ונמאץ ששה טבלין למפרע דבשלמא כי מפריש לה לאחר זמן איכא למימר הך דמטא השתא לחלק (בהו) יש ברירה דמעיקרא בתוך הגוד נמי ידיה הואי משעה קריאתא שם וחולין שתה אכל כי בקע הגוד ולא איברר לה תרומה מיניה מאי יש ברירה איכא למימר הא אפילו לבסוף לאו לכלל תרומה אתאי: לכשיבקע. נעיין בדבר לאוסרו כלומר לכל חיישינן להכי לכל שכיח דאי בעי מסר ליה לשומר: (כ"ז)

תוספות אלא דליכא אלא חדא. וקמ"ל דלא גזרינן אטו היכא דאיכא תרתי או תלת: מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה. הוי מצי למימר רבי יוסי דאגודה של ירק היא דהוי מדרבנן ושמא כיון דעיקר מעשר מן התורה חשיב ליה כדאורייתא כדפ"ל (דף לב. בד"ה תאנים) גבי לקט תאנים מתנתני: אלא איפוך. בלא איפוך הוה אשכחן תנא דבדרבנן לית ליה ברירה רבנן דר"ש אלא דבעי לאוכוחי בהדיא שם התנא ולהכי מוכח דמבעיא לן למימר איפוך ולכך קאמר אלא ומיהו לפי זה לא אתי שפיר הא דקאמר בסמוך קסבר מאן דלית ליה ברירה לא שני בדרבנן לא שני בדאורייתא: קסבר רב יוסף. וא"ת דהכא מסיק רב יוסף דלרבי שמעון אין ברירה ובריש כל הגט (גיטין דף כה.) אית ליה ברירה גבי הריני בועליך על מנת שירצה אבא וי"ל דרב יוסף מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כרב משרשיא דהתם ורבא דלא מחלק התם מסיק הכא דלרבי שמעון יש ברירה וטעמא דאסר משום דבעינן ראשית ששיריה ניכרין: אלא מעתה היו לפנינו שני רמונים. וא"ת וליפרוך ה"נ אי הוי טעמא משום דאין ברירה וי"ל דאי טעמא משום דאין ברירה הוא אין תימ' דודאי כיון דאין ברירה הכי נמי דלא הוה תרומה אבל אי מטעמא דבעינן ראשית ששיריה ניכרין ה"נ דבשני רמונים לא הוה תרומה והא בשני רמונים לא מסתברא שפיר האי טעמא ומיהו אי אמר התם האי טעמא דראשית ה"נ אית לן למימר גבי רמונים דלא מסתבר לפלוגי בהו והא דמייתי מתרומת הכרי בתוכו ר' שמעון אומר קרא שם למאי דלא ידע דאיכא סביביו הוי מצי לאקשווי נמי לטעמא דאין ברירה ומהר"י מפרש דאי טעמא דרבי שמעון משום דאין ברירה אתי שפיר דודאי היתה אחת מהן תרומה ומותר הכהן לאכלן ואע"ג דאין ברירה דחד מינייהו ודאי תרומה אבל אטעמא דראשית פריך שפיר הכי נמי דלא הוי כלל תרומה ויהיה כהן אסור לאכלן וכן בההיא דתרומת הכרי בתוכו קרא שם וכהן מצי אכיל לכל מה שבתוך הכרי אע"ג דאין ברירה: ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבעיא ראשית ששיריה ניכרין. הכי נמי הוה מצי למימרא לטעמא דברירה: (תוספות)

רשב"א עם הארץ שאמר לחבר וכו'. ר"ח ז"ל גריס: אוכל ואין כריך לעשר. פירוש: כגון שיעשר חבר על שלו מתוך ביתו, והלכך כשנתן הככר האחד לעם הארץ אמרינן דשלו כבר מתוקן שכבר עישר עליו מתוך ביתו ליש ברירה. ואין הגירסא הזאת מחוורתא, דהא משמע דלרבנן דאמרי אינו אוכל עד שיעשר ליה ברירה, מ"מ מה שהוא נותן לעם הארץ אינו כריך לעשר, וזה אי אפשר דהא כיון דלית ליה ברירה הו"ל כמוכר לעם הארץ את שלו, ואין יכול למוכר לו עד שיעשר. לפיכך נראה יותר כגירסת רש"י ז"ל דגריס: אין כריך לעשר וחכמים אומרים כריך לעשר. ומה שהוא נותן לעם הארץ קאמר. אלא איפוך. וכלל איפוך אשכח רב יוסף תנא דלית ליה בדרבנן אין ברירה, אלא דרבה תנא מבורר בעי מאן ניהו, דהא נמי ברייתא ידע ואברייתא דאמר לחמשה קאי, אלא דבעי מאן ניהו האי תנא, ומשום הכי קא מהדר רב יוסף לאוקומה כר"ף. ואקשינן עליה דרב יוסף אמאי מהפך ליה דלילמא כאן בדאורייתא כאן בדרבנן. ופריך דרב יוסף סבר דמאן דלית ליה ברירה בדאורייתא בדרבנן נמי אית ליה, ומאן דלית ליה בדאורייתא אפילו בדרבנן לית ליה. וקשיא לי אם כן אמאי קא מהדר בתר האי ברייתא, לימא מתני' דהלוקה יין דר' שמעון ור' יוסי לית להו ברירה. וי"ל דאי הוי מייית ליה מינה לא הוי מקבל מיניה רבא, דלדרכה ס"ל דבדרבנן אית ברירה ובדאורייתא לא. לפיכך קא מהדר רב יוסף דמחלוקת שנויה היא בדרבנן ממש ור"ף קא פליג בה, וכיון דאשכחן דמחלוקת שנויה היא, מעתה נאמר דר"ף הוא דקאמר אפילו בדרבנן אין ברירה, כך נראה לי. (רשב"א)

אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע אמר להן לכשיבקע: **מתני'** רבי אליעזר אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני כבני עירובי בשני ובראשון כבני עירי וחכ"א או מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר או מערב לשני ימים או אינו מערב כל עיקר כיצד יעשה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו ונמצא משתכר בהליכתו ומשתכר בעירובו נאכל בראשון עירובו לראשון ואין עירובו לשני אמר (להן) ר' אליעזר מודים אתם לי שהן שתי קדושות: **גמ'** לרוח אחת מאי ניהו לשני ימים לשני ימים מאי ניהו לרוח אחת היינו קמייתא הכי קאמרי ליה רבנן לר' אליעזר אי אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום אמר להן אבל כשם שאין מערבין ליום אחד חציו לדרום וחציו לצפון כך אין מערבין לשני ימים יום אחד למזרח ויום אחד למערב ור"א התם קדושה אחת הכא ב' קדושות אמר להן ר"א אי אתם מודים שאם עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני נאכל עירובו ביום ראשון אין יוצא עליו ביום שני אמרו לו אבל הא לאיי ב' קדושות הן ורבנן ספוקי מספקא להו והכא לחומרא והכא לחומרא אמרו לו לרבי אליעזר אי אתה מודה שאין מערבין בתחילה מיו"ט לשבת אמר להן אבל הא לאיי קדושה אחת היא ורבי אליעזר התם משום הכנה ת"ר עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני נאכל עירובו ביום ראשון אין יוצא עליו ביום שני דברי רבי ר' יהודה אומר

ה"י מתני' מערב אדם שני עירובין. אם היה כריך יום ראשון ליכך לכאן ויום שני ליכך לכאן יכול לערב למזרח ולמערב ערב יו"ט הראשון: ואומר עירובי. של מזרח יקנה לי היום לכורך מחר ועירובי של מערב יקנה לי בבין השמשות למחר לכורך יום שני דקסבר רבי אליעזר שבת ויו"ט לאו כחד יומא אריכא נינהו אלא שתי קדושות ולכל חד יומא אית ליה חדא שביחה ובכל חדא מיקניא ליה שביחה לאיזה נד שירכה וביה"ש דקמא לדידיה הוא דקני ולא ליום ב': עירובי בראשון ובשני כבני עירי כו'. כלומר ואם לא היה רוצה ליכך אלא בחד מן הצדדים ביום ראשון ובשני אין כריך לזוז מתחמומו לא לכאן ולא לכאן ואינו רוצה להפסיד לא אלפים של תחמומו מכאן ולא אלפים של תחמומו מכאן יערב עירוב אחד לכל שהוא רוצה ליכך בו ביום ראשון ויאמר עירובי זה יקנה לי לכורך מחר ובשני הרני כבני עירי שלא עירבו או אם היה כריך ליכך בשני ולא בראשון יאמר עירובי זה יקנה לי ביה"ש של מחר ובראשון אהיה כבני עירי: או מערב לרוח אחת. לכורך שני ימים: או אינו מערב כל עיקר. אפילו לכל אחד להיות בחד מן הימים כבני עירי: או מערב לב' ימים. ובגמרא פריך היינו לרוח אחת: מוליכו. השליח: בראשון. ערב יו"ט שלפני השבת: ומחשיך עליו. עד שיקנה העירוב: ונוטלו ובא לו. שמא יאבד ושוב אין לו עירוב בשני כדקתני נאכל עירובו בראשון וכו' וחוזר ומוליכו בשני כו': משתכר בהליכתו. כלומר קנה לו הליכה ליום מחר: ומשתכר בעירובו שאוכלו וביו"ט אחר שבת לכל אפשר בהכי מוליכו בראשון וחוזר והולך שם בשני לראות אם קיים עירובו ומחשיך עליו ואם רצה יאכלנו אחרי כן: מודים אתם לי שהן ב' קדושות. דקאמריהו אין עירוב לשני דאי קדושה אחת ה"ל כחד יומא אריכא ויקנה בין השמשות של ראשון לשניהן וכיון דשתי קדושות הן יכול לערב נמי לב' רוחות: גמ' לרוח אחת. דקתני מתני': מאי ניהו. פשיטא דלשני ימים קאמר בניחותא: ולשני הימים. דקתני: מאי ניהו. פשיטא לי לדרוח אחת קאמר וא"כ תרתי למה לי היינו קמייתא: אי אתה מודה ביום אחד. דמערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר לב' ימים נמי או מערב כמו ליום אחד או אינו מערב כל עיקר: אבל. אמת כמו אבל שרה ומתרגם קושטא (בראשית יז): שאם עירב ברגליו. שלא היה לו פת לשגר ע"י שליח ולערב

והלך הוא בעצמו וישב לסוף אלפים אמה עד שקדש עליו היום וקנה שבתה וחזר וכן צביתו: מערב ברגליו בשני. כריך לערב ברגליו אף בשני ואינו יכול ללכת בשני חוץ לתחום על ידי קנייה הראשונה או אם נאכל עירובו המערב צפת ונאכל עירובו ביום ראשון לאחר שקנה העירוב אי אתם מודים לי שאינו יורא עליו בשני ע"י אותה קנייה: הא לאוי. ר' אליעזר קמהדר לה וקאמר ודאי אף לדבריכם שתי קדושות הן ולא גרסינן לאיי אפנויי מופני דאינו דורש לא פסוק ולא ג"ש דכחלי הש"ס הן תרגום של לאיי: ורבנן מספקא להו. בשבת ויו"ט אי קדושה אחת נינהו אי שתי קדושות: ועבדי הכא לחומר. לאין יכול לערב לשני רוחות דלמא חדא קדושה היא: והכא לחומר. לאי נאכל בראשון לאין עירוב לשני דלמא ב' קדושות הן: אי אתה מודה שאין מערבין בתחילה מיו"ט לשבת. אם לא עירב בין השמשות של ערב ויו"ט והורכך ללכת בשבת אי אתה מודה שאינו יכול לערב מיו"ט לשבת כלמא קדושה אחת היא והרי הוא כיום אחד שאינו יכול לערב בחלי היום אם לא עירב בין השמשות: משום הכנה. שמכין מיו"ט לשבת ולא משום טעמא דחד יומא הוא: אין יורא עליו בשני. והרי הוא כבני עירו דולאי שתי קדושות הן ואין עליו חשש ספק: (ג"פ)

תוספות אי אתה מודה שמא יבקע הנוד. תימה להנהו דמפרשי טעמייהו משום דאין ברירה או משום ראשית כו' כיון דקתני סיפא אי אתה מודה שמא יבקע הנוד מנא להו דלא הוה טעמא מש"ה וי"ל דידע הש"ס שאין זה עיקר טעם ואע"פ שהן עצמן לא היו חושבים זה הטעם עיקר מ"מ היו שואלין אותו לדעת מה ישיב וכענין זה יש בזבחים (דף עז:): גבי איברים תמימים שנתערבו באיברים בעלי מומין דרבי אליעזר אומר יקרב ורואה אני את בשר של בעל מום כאילו הן עצים ואין זה עיקר טעמו דבנרבע ורובע מודה רבי אליעזר וטעם בעל מום משום דכתיב מום במ לא ירצו הא על ידי תערובות ירצו ור' אליעזר דקאמר רואה אני כאילו הן עצים היה שואל לחכמים למה לא יכשירו מאותו טעם אע"פ שהוא בעצמו לא היה חושש לאותו טעם וכהנה רבות בש"ס: אמרו לו אבל. לא לגמרי מודו לו לר' אליעזר דלר' אליעזר הוי כבני עירו ולרבנן כיון דמספקא להו הוי כחמר גמל: ורבי אליעזר התם משום הכנה. וא"ת ולמה לי טעמא משום הכנה תיפוק לי' דאסור למיקני שבתה בשבת פי' ביו"ט כיון דביו"ט אסור לצאת חוץ לתחום כדאמר פרק ב' דביצה (דף יז.). דאין מניחין עירובי תחומין מיו"ט לחבירו ואע"ג דהתם לא שייך ביה הכנה דהא נולדה בזה מותרת בזה ואור"י דאצטריך לטעמא דהכנה משום דמאן דשרי התם למיקני שבתה בשבתא א"נ משום דרבנן הקשו לר' אליעזר גם מעירובי חצירות ולכך צריך לתרץ משום הכנה תדע דהכנה נמי שייך בעירובי חצירות דהא רב פוסק בשמעתין כר' אליעזר דשתי קדושות הן ורב גופיה פסיק בריש פרק ב' דביצה (דף טז:): דהלכה כת"ק דאמר יו"ט שחל להיות בע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות וכיון דשתי קדושות הן אמאי אין מערבין ע"כ משום הכנה ומיהו התם דקאמר רבי מערבין עירובי חצירות אבל לא עירובי תחומין מ"ט דמדשרי עירובי חצירות משמע דלית ליה הכנה וא"כ למה אין מערבין עירובי תחומין ולמאן דאסור למקני שבתה בשבתא ניחא אבל למאן דשרי קשה ושמא י"ל דבהכי פליגי רבי ורבנן דרבי סבר לא שייך איסור הכנה בעירובי חצירות כיון דביום טוב שרי להוציא מחצר לחצר: משום הכנה. איסור הכנה דאורייתא היא כדילפינן לקמן בשמעתין ומה שאופין מיו"ט לשבת משום עירובי תבשילין מפרש רבה בפרק אלו עוברין (פסחים דף מו:): משום הואיל ומקלעי ליה אורחין וא"ת והיכי בעי באלו עוברין (שם) למימר דר' אליעזר לית ליה הואיל א"כ לדידיה איך אופין מיו"ט לשבת הא אית ליה איסור הכנה הכא בשמעתין וי"ל דההיא דאלו עוברין סבר דאסור למיקני שבתה בשבתא ואז לא צריכין לטעמא דהכנה כדפי' ועירובי חצירות נמי סבר דההיא דאלו עוברין דמערבין לר' אליעזר מיו"ט לשבת כיון דלית ליה הכנה וא"ת הא אכתי מוכח בפ"ק דביצה (דף ד) דאית ליה לר' אליעזר הכנה גבי ביצה שנולדה בשבת דקאמר רבי אליעזר עדיין היא מחלוקת ב"ש אומרים תיאכל ביו"ט וב"ה אומרים לא תיאכל וי"ל דרבי אליעזר סבר כב"ש דשמותי הוא ועוד דתניא בפ"ק דביצה (שם) דר' אליעזר אומר תיאכל היא ואמה וריצב"א אומר דלא שייך הכנה באפיה ובישול דאין זה אלא תיקון בעלמא שמתקן המאכל ולא שייך הכנה אלא לענין ביצה ועירוב שהוא דבר חדש: (תוספות)

הש"ח מתני': יו"ט הסמוך לשבת וכו'. מערב אדם שני עירובין. כלומר: צפת ונותן אחד למזרח העיר ואחד למערב העיר וכל אחד ואחד קונה לו ביומו. ודוקא במניח את שניהם מערב יום טוב, אבל לערב ערב יום טוב למזרח ולמחר ערב צפת למערב לא, לפי שאין מערבין לכתחילה מיום טוב לשבת. ואף על פי שאמרו (לעיל לו, ב) דתחילת היום

קונה עירוב וצבת מכינה לעצמה, כיון שהיא מניח פת פס ביום טוב לכתחילה או אפילו מערב בשני ברגליו, מוכחא מילתא כיון דאמש היה נאסר ברוח זה ועכשיו הותר נראה כמכין מיו"ט לשבת. וחכמים אומרים מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר. דרבנן מספקא להו לשני ימים אלו בקדושה אחת, וכשם שאי אפשר לערב ליום אחד חליו למזרח וחליו למערב, כך אינו יכול לחלק שני הימים לשתי רוחות. ומדקתני או אינו מערב כל עיקר, משמע דאינו עירוב כל עיקר. ואם היה בא דרך ונתן עירובו בשתי רוחות, לא יזוז ממקומו, שהרי עקר שביחתו מכאן ובמקום עירובו לא קנה. ואם היה צביתו לא עשה ולא כלום והרי הוא כאנשי עירו, לפי שאינו עוקר דעתו מצבתו, אלא א"כ קנה לו עירוב, כמו שאני עתיד לכתוב לקמן בפרק מי שהוציאוהו (נב, א ד"ה ר' מאיר). ואילו היינו מפרשים כן איתא מתניתין כרב דאמר לקמן בפרק מי שהוציאוהו (נט, ב) בפירושא דמתניתין דאם היה מכיר אינן או גדר ואמר שביחתי תחתיו לא אמר כלום, וקא מפרש רב לא אמר כלום כל עיקר כיון דלא סיים אחריה, ואותביניה מדתניא (לקמן ג, ב) טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא שמערבין לשתי רוחות או שאמר לעבדיו לאו ועירבו עלי, אחד עירב עליו לכפון ואחד עירב עליו לדרום, מהלך לכפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לכפון ואם מיצעו עליו את התחום לא יזוז ממקומו, ואמרין רב תנא הוא ופליג. אבל מדלל אקשינן מהא מתניתין לשמואל וכושיענינה לרב מינה, איכא למימר דלא עשה כל עיקר דקתני, לומר דלא עשה כל עיקר כמו שחשב לעשות, כלומר: שאינו מהלך יום זה לכאן ויום זה לכאן לפי שהם כיום אחד, אלא לרב כדאית ליה כדאמרן, ולשמואל כדאית ליה וכדקתני בההיא ברייתא דפרק מי שהוציאוהו. כך נראה לי. כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונטלו ובא לו. פירוש: כדי שלא יאבד פס, ואם היה מקום המשתמר מניחו פס אם רצה ועירוב קונה לו בתחילת השבת לשבת. אבל בירושלמי (בפרקין ה"ז) מלאתי דוקא נטלו ומחזירו אבל מניחו בחמישי שהוא ערב יום טוב כדי לקנות לו עירוב בשבת לא, דכיון שיום טוב מפסיק שאי אפשר לומר לו לערב לכתחילה מיו"ט לשבת, אפילו במניחו מעיו"ט כדי לקנות לו בשבת לא קנה עד שיחזירנו הוא ממש לשם בערב שבת. דגרסינן התם: ר' חגי בעי היה עומד בחמישי בשבת ואמר תקנה לי שביחתי בשבת, על דעתיה דר' אליעזר קנה, על דעתיהון דרבנן לא קנה. א"ר יוסף ולמה אין מערבין לאדם מיו"ט לשבת שכן מערבין לאדם מע"ש לשבת, ברם הכא הואיל והוא ראוי לערב מע"ש לשבת מערב הוא אפילו בחמישי בשבת ע"כ בירושלמי. ונראה שיש שיבוש בנסחא וכן הגירסא ולמה אין מערבין לאדם מעיו"ט לשבת (שכן אין מערבין לאדם מעיו"ט לשבת) שכן אין מערבין לאדם מע"ש לשבת. ופירוש: אינו דומה מערב בחמישי בשבת למשנתיו, דעד כאן לא אמרו חכמים שמוליכו ומחזירו אבל להניח עירוב מעיו"ט לשבת לא, אלא משום דאין מערבין מע"ש זה לשבת מפני שהוא יו"ט, וכיון דאין מערבין לו למחר לשבת אף במניחו מצערב ביום חמישי לא דלא קני ליה ממילא, אבל בחמישי דעלמא הואיל וראוי לערב מצערב שבת לשבת מערב הוא אפילו בחמישי. גמרא: אמרו לו אי אתה מודה שאין מערבין מיו"ט לשבת אמר להם אבל התם משום הכנה. ואיכא למידק לימא להו התם משום דאסור למיקנא ביתא ביו"ט, וכדאמרין בפרק שני דביצה (טז, ב) דאין מניחין עירובי תחומין מיו"ט לחצרו, דתניא התם יו"ט שחל להיות ערב שבת אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות, רבי אומר מערבין עירובי חצרות אבל לא עירובי תחומין מפני שאתה אסורו בדבר האסור לו אבל אי אתה אסורו בדבר המותר לו, אלמא משום דעירובי תחומין מיקנא ביתא הוא אין מערבין, ואפילו בשני ימים טובים של גליות שהן כשתי קדושות, ואע"ג דלא שייך התם טעמא דהכנה דהא ביצה שנולדה בזה מותרת בזה (פס 7, ב). ועוד קשה דמהא משמע דר' אליעזר הוא דאית ליה הכנה ולא רבנן, ואילו לקמן (עמוד ב) מוכח בהדיא דאפילו רבנן אית להו הכנה, מדאקשינן ממתניתין דמוליכו בראשון, עליה דרב דאמר דטעמא דביצה שנולדה ביו"ט אסורה בשבת משום הכנה, ואם איתא מאי קושיא והא רב אליעזר דר' אליעזר אמרה ור' אליעזר אית ליה הכנה, ומתניתין רבנן דלית להו הכנה, אלא ודאי משמע דאפילו רבנן אית להו הכנה, וא"כ מאי קא אמרו ליה הכא לר' אליעזר דהא אפילו לדידהו ונמין אפילו הו שתי קדושות אין מערבין מיו"ט לשבת משום הכנה. ותיירנו בתוספות דהכא לאו עירובי תחומין קאמר אלא עירובי חצרות, לדיכא משום מיקנא רשותא אלא עירובי רשותא בעלמא, ואי לא דקדושה אחת היא אמאי אין מערבין, והסברי רבנן דמשום הכנה נמי ליכא בהא, וקאמר להו ר' אליעזר דאפילו בהא איכא משום הכנה, דכיון דבלא עירוב אסור וע"י עירוב זה שרי הרי זה מכין מיו"ט לשבת. ותדע לך דבעירובי חצרות שייך הכנה לר' אליעזר, דהא רב פסיק בשמעתינן כר' אליעזר דאמר שתי קדושות הן, ואפילו הכי פסיק איהו בריש פרק שני דביצה (טז, ב) כה"ק דרבי דאמר יו"ט שחל להיות בע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות.

וכיון דשתי קדושות הן עירובי חכרות אמאי לא, על כרחין משום הכנה. ואיכא למידק רבי דשרי התם לערב עירובי חכרות אבל לא עירובי תחומין מאי טעמיה, דהא משמע דרבי כרבנן ס"ל דאמרי יו"ט ושבת קדושה אחת הן וכדאמרין הכא וליחשוב נמי רבי ופרקינן ר' חני ולא סבר ליה, וא"כ אמאי שרי התם בעירובי חכרות, דהא לרבנן אסור משום דהוה ליה כמערב בחלי היום וכדאמרי ליה הכא לר' אליעזר. וי"ל דרבי סבר דמשום הכנה ליכא, דעירובי רשותא בעלמא הוא, ואי משום דקדושה אחת היא, קאמר איהו טעמא התם משום דאי אתה אוסרו בדבר המותר לו, כלומר: דתחומין שהן אסורין לו אפילו ביו"ט משום הכי אתה אוסרו בהן שלא לערב מיו"ט לשבת, אבל עירובי חכרות שמוותר לו להוסיף מחכר לחכר ביו"ט בלא עירוב אי אתה אוסרו לערב לשבת. ולר' תחליפא דמפיק התם (בילה טז, ב) ואמר דר' אוסר ורבנן מתיירין, רבנן דהתם לאו רבנן דהכא נינהו, לרבנן דהכא מיסר אסרי כדאמרי ליה לר' אליעזר אי אתה מודה שאין מערבין מיו"ט לשבת, אלמא לדידהו נמי אסור, כך נראה לי. ורב דפסיק כרבנן דהתם ס"ל דבחכרות לא שייכא הכנה, הואיל והוא מותר בו ביו"ט ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו. (הש"א)

ב

-

לח

דף

הרי זה חמר גמל רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומרים עירב ברגליו בראשון אין מערב ברגליו בשני נאכל עירובו ביום ראשון יוצא עליו בשני אמר רב הלכה כד' זקנים הללו ואליבא דר"א דאמר ב' קדושות הן ואלו הן ד' זקנים רשב"ג ור' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה ור"א בר"ש ור' יוסי בר יהודה סתימתאה ואיכא דאמרי חד מינייהו רבי אלעזר ומפיק ר' יוסי בר יהודה סתימתאה והא רשב"ג ור' ישמעאל בר רבי יוחנן בן ברוקה איפכא שמעינן להו איפוך אי הכי היינו רבי אימא וכן אמר רשב"ג וכו' וליחשוב נמי רבי רבי תני לה ולא סבר לה רבנן נמי תנו לה ולא סברי לה רב גמרא גמיר לה כי נח נפשיה דרב הונא עייל רב חסדא למירמא דרב אדרב מי אמר רב הלכה כד' זקנים ואליבא דר"א דאמר שתי קדושות הן והא איתמר שבת ויו"ט רב אמר נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה התם משום הכנה דתניא [\[שמות טז-ה\]](#) והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב א"ל אביי אלא הא דתנן כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו הא קא מכין מיו"ט לשבת א"ל רבה מי סברת סוף היום קונה עירוב תחלת היום קונה עירוב ושבת מכינה לעצמה אלא מעתה יערבו בלגין בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא אלא הא דתנן ר"א אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה מערב אדם שני עירובין הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה לכאן ובסוף אלפים אמה לכאן לא דמנח ליה בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן אלא הא דאמר רב יהודה עירב ברגליו יום ראשון מערב ברגליו יום שני עירב בפת ביום ראשון מערב בפת ביום שני הא קא מכין מיו"ט לשבת א"ל מי סברת דאזיל ואמר מידי דאזיל ושתיק ויתב כמאן כרבי יוחנן בן נורי דאמר חפצי הפקר קונין שבייתה אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן בן נורי אלא בישן דלא מצי אמר אבל בניעור דאי בעי למימר מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי א"ל רבה בר רב חנין לאבבי אי הוה שמיע ליה למר הא דתניא לא יהלך אדם לסוף שדהו לידע מה היא צריכה כיוצא בו

הרי זה חמר גמל. דלמא חדא קדושה היא וקנה עירוב לשני ימים והפסיד אלפים שנגד עירובו וכאן לא קנה כלום אלף אלפים שהיו לו בלא עירוב ולמא ב' קדושות הן ולא קנה עירובו אלף ליום אחד ודינו

להיות בשני כבני עירו ואין לו כאן אלא אלפים וממה נפשך בהנך אלפים אמה משתרי: אין מערב ברגליו בשני. א"ל לערב דודאי קדושה אחת נינהו וכחדא יומא אריכא הוי: חד מינייהו ר' אלעזר. כל רבי אלעזר סהם בתלמוד שהוא תנא רבי אלעזר בן שמוע הוא: סתימתאה. קרי כל מי שראה רבי דבריו במקומות הרבה ושנאן במשנה סהם: איפכא שמעינן להו. לעיל: וכן א"ר שמעון. נאכל עירובו בראשון אין יולא עליו בשני: וליחשוב נמי רבי. דשמעינן ליה לעיל בהדיא: תני לה ולא סבר לה. ולדברי ר' אלעזר קאמר: רבנן נמי. הנך רבן שמעון ור' ישמעאל נהי דקתני וכן דלמא תנו ולא סברי לה: רב גמרא גמיר לה. מרביה דהנך ארבעה זקנים סבירא להו כר"א אבל רבי תני ולא סבר לה: מי סברת סוף היום. של ע"ש קונה עירוב דהוי יו"ט מכין לשבת: יערבו בלגין. לגין טבול יום דתנן לעיל בפירקין (דף לו.) שמיילאהו מן החבית של טבול ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בה לא אמר כלום אלמא סוף היום קונה עירוב ואכתי טבול הוא: ה"ג אלא הא דתנן ר' אלעזר כו'. הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא: מערב אדם שני עירובין. וקס"ד זה לסוף אלפים למזרח זה לסוף אלפים למערב וכי קנה לו יום ראשון למזרח אי הוה בעי למיזל למערב העיר פסיעה אחת לא מזי אזיל ממקום עירובו יך לו אלפים אמה לכל רוח והרי מעירובו ועד עירו הוי אלפים וכל עירו מיהא מזי אזיל דכוכה לדידיה כיון דלן בה כד' אמות דמיא ליה אבל טפי לא מזי אזיל ליה והיכי קני ליה עירוב דבמערב בבין השמשות הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום והא אי הוה בעי למיזל ומיכילה מבעוד יום לא מזי אזיל: בסוף אלפים. דהו לית ליה לאד שנגדו ביום ראשון כלום: לא דמנח ליה בסוף אלף כו'. דלא הוה צריך למיזל לא בראשון ולא בשני אלא שלשה אלפים ונתן עירובו בסוף אלף לכל דהילכך ביום ראשון אע"פ שקנה עירובו למזרח יכול לילך אלא עירובו במערב דהא ממקום עירובו שבמזרח עד עירוב שבמערב אלפים הוא דהו: עירב בפת בראשון מערב בפת בשני. לקמן מפרש באותו פת: והא קא מכין. כשמערב ברגליו בשני מיו"ט לשבת בשלמא מערב בשני בפת תרלת דתחילת היום קונה עירוב ועירוב דפת שתיקה ממילא קני אלא עירב ברגליו ס"ד דבעי למימר שביתתי במקומי ולא מזי לכיון תחילת היום ובעי למימר מבעוד יום ואישתכח למכין באמירתו מיו"ט לשבת: רבי יוחנן בן נורי. לקמן במי שהוליא והוה קאמר דיין קונה שביתתו ואף על גב דהוי כחפזי הפקר בעלמא שאין אדם מקנה להם שביתתו: בניעור גרסינן: אי הוה שמייע ליה למר. לרבה דמתרץ ואזיל כל הנך תירוצי וקאמר דמשום דלא אמר מידי שרי ואף על גב דאזל התם מבעוד יום: לא יהלך. בשבת: לידע מה היא לריכה. אחר השבת: (כ"ז)

תוספות אמר רבה משום הכנה דתניא. ר"ת מחק מספרו דתניא משום דאמר בריש ביצה (דף ב:) רבה לטעמיה דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו ואי ברייתא היא מאי קאמר לטעמיה ואין זו קושיא דנקט לטעמיה משום דרבה הביא הברייתא תחילה לבית המדרש ואין להקשות מן הברייתא לרבי יוחנן דלית ליה הכנה בפ"ק דביצה (דף ד.) דילמא לא מיתני בי רבי חייא ורבי אושעיא ועוד דאיכא פלוגתא דתנאי בפ"ק דביצה (דף ג.) ורש"י פירש בביצה דרבה לטעמיה דאמר אליביה באלו עוברין (פסחים מז:) דמוקצה דאורייתא מהאי קרא ולא נהירא ועוד דמשמע התם דהדר ביה: ואין יו"ט מכין לשבת. דקרא משמע ביום הששי שהיה יורד המן ואמר במדרש (מכילתא פרשת בשלח) דדרשינן שלא ירד מן לישראל בשבתות וימים טובים ויש מדרשים חלוקים דדרשי' ויברך ויקדש ברכו במן וקדשו במן ובאתה קדשת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים משמע דירד מן ביו"ט ולפי זה צ"ל דהששי משמע המבורר דהיינו חול כמו הירך המיומנת שבירך (חולין דף צא.). והא בעינן סעודה. וא"ת והא ראויה היא לאותן שבתתו כמו שמערבין לישראל בתרומה כיון שראויה לכהנים וי"ל דכמו שצריך בלילה דהיינו שעת קניית העירוב שיהא הוא ועירובו תוך התחום דאם נתגלגל העירוב חוץ לתחום לא הוי עירוב ה"נ צריך שתהא תוך תחומו מבעוד יום והא דקאמר והא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא תימה דמשמע דניחא ליה אי לא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום ואע"ג דסבר סוף היום קונה עירוב ואמאי כיון דס"ד דמנח אלפים לכאן ואלפים לכאן היכי קנייה ליה סוף היום עירוב ושביתתו הא עדיין בסוף היום ד' אלפים רחוק מעירובו: הא קא מכין

מיו"ט לשבת. וא"ת אמאי לא פריך לרב יהודה גופיה ממלתיה דנפשיה דע"כ אית ליה הכנה מדקאמר אין מערבין תחילה בפת והא קאמר עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני וי"ל דהא דקאמר מערב ברגליו ביום שני ברייתא דלעיל קתני לה דפליגי בה רבי יהודה ורשב"ג והא דקאמר מילתיה דרב יהודה לפי שלא היתה ידוע להם תדע דלקמן קאמר אמלתא דרב יהודה אמר שמואל ובאותו הפת והיכי מפרש שמואל מלתיה דרב יהודה שהיה תלמידו אלא ודאי רב יהודה ברייתא קתני: כמאן כרבי יוחנן בן נורי. וא"ת והא ר' יוחנן בן נורי לא אמר אלא בישן חוץ לתחום אבל תוך התחום הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר וי"ל דהתם משום דסתמא דעתו להיות כאנשי אותה העיר: (תוספות)

הש"א ורמינהו שבת ויו"ט רב אמר נולדה בזה אסורה בזה. ופרקינן: התם משום הכנה. ורב חסדא דפריך ליה מינה לא הוי סליק אלעתייה טעמא להכנה, משום דלדידיה לית ליה טעמא להכנה וכדמשמע בהדיא בפרק שני דביצה דאמר התם שאני אומר אופין מיו"ט לשבת. אמר ליה אביי אללא הא דתנן כיאל הוא עושה מוליכו בראשון וכו'. קשיא לי מאי קא מקשה ליה אביי לרב דאסר ביצה משום הכנה, דהא רב כר' אליעזר סבירא ליה ור' אליעזר הא אמר בהדיא לעיל בצרייתא דאית ליה הכנה, ואפילו בהכנה מועטת כעירובי חרות וכדכתבינא לעיל. וי"ל דאביי סבר דשלא הכנות והן יס הכנה גדולה דבידים כמניח עירובי תחומין לכתחילה מיו"ט לשבת דמיקנא רשותא הוא, וזו (בין) רבנן ור' אליעזר מודו בה וכדכתבינן לעיל (ע"א ד"ה גמרא). ויס הכנה קטנה והיא נעשית בידיים כגון עירובי חרות במערב לכתחילה מיו"ט לשבת, וזו היא שנחלקו עליה ר' אליעזר ורבנן, דר' אליעזר סבר דאף זו כיון שהיא נעשית בידיים עכשיו לכתחילה להתירו בו למחר במה שלא היה מותר הרי זו הכנה ואסור, ורבנן סברי דאינה הכנה משום דעירוב רשותא בעלמא הוא. אבל הכנה דממילא כגון ביצה לאו הכנה היא לכולהו תנאי, וכדאקשי נמי עליה דרבה דהוא מריה דשמעתא התם בריש פרק קמא דביצה (ב, ב) וזו היא שקשה לאביי גם כאן. ומה שלא הקשה לו אם כן ביו"ט דעלמא תשתרי, כדאקשי ליה התם לרבה, משום דכבר תירץ ליה רבה גופיה התם גזירה יו"ט דעלמא אטו יו"ט אחר השבת. ואי נמי דילמא רב אית ליה נמי גזירת משקין שזבו ופירות הנושרין, ונפקא מינה ליו"ט גרידא ושבת גרידא, ולפיכך לא הקשה לו מההיא, והקשה לו מהא דתנן מוליכו ומחשיך עליו ונטלו וכו' לו ומחזיר למחר, דאף זה כהכנה דממילא חשובה, משום דכיון שכבר היה מותר באותו רוח מאתמול וגם עכשיו אינו כריך לומר מידי אללא מחזירו גם ושותק דלקביעותיה הוא דהדר הרי זו כהכנה דממילא, ומשום הכי שרו ליה רבנן דאע"ג דאינהו נמי אית להו הכנה, והא דמאי לביצה וחשיבא מינה קתא, וכל מאן דשרי בהא ודאי שרי בביצה דממילא לגמרי. ואי משום הכנה ודאי משרא שרי, אללא לרבנן ודאי אסירא משום דהסברי דקדושה אחת היא, ואסירא משום גזירת פירות הנושרין, אי נמי משום משקין שזבו. ואילו היו שתי קדושות נולדה בזה מותרת בזה, לביכא משום גזירה כלל, כפירות שנסרו מן הדקל ביו"ט שמתרין בשבת למאן דלית ליה הכנה דרבה, וכדאיתא התם בריש פרק קמא דביצה (ד, ב). ועוד קשיא לי, מאי קא מקשה ליה אביי לרב מהא דתנן מוליכו בראשון, דההיא מתניתין רבנן היא וכיון דרבנן לית להו הכנה אפילו הכנה מועטת דבידים כעירובי חרות וכדמוכח לעיל, דילמא מהאי טעמא הוא דשרו הכא. אבל ר' אליעזר דאית ליה אפילו הכנה דממילא לא סבירא ליה הכין אללא מיסר נמי אסר להחזירו, אללא מניחו מעיו"ט לשבת כדרך שאמר במערב לשתי רוחות. יס לומר דכיון דשמעינן ליה לר' אליעזר לעיל בצרייתא דאמר להו לרבנן אי אתם מודים שהמערב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני, שמעינן מינה דאף ר' אליעזר לא נחלק עם חכמים בדבר זה שהמערב בראשון לרוח אחת מערב בו בשני, ואפילו בפת נמי דמאי שנא. וא"ת אם כן ליקשי ליה מינה לרב דטפי הוי עדיף לאקשווי ליה מדר' אליעזר גופיה. יס לומר משום דבהיא לא איתפרש ביה בהדיא דמערבין בפת בשני, ודילמא הוי מתרץ דמערב ברגליו דאזיל ולא אמר מידי גריע אפילו מהכנה דביצה, אבל בפת כלל לא. אי נמי אביי לא הוי שמיעא ליה בצרייתא, וכדמשמע בסמוך דאקשי מדר' יהודה דאמר עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני, ולא אקשי ליה מצרייתא דר' אליעזר גופיה, ומכל מקום מקשה ליה מההיא מתניתין דקסבר דבהא לא פליגי כלל, כך נראה לי. הא בעינן סעודה הראויה מצעוד יום וליכא. וא"ת ומאי קושיא דשאני הכא דאע"ג דלא חזי לדידיה חזי נמי לאחריני, דהא חזי לכל בני עירו שלא עירבו, והוי ליה כמערב בתרומה לישראל וביין לנזיר. וי"ל דשאני תרומה גופה לא חזיא לישראל והלכך כי חזיא לכהני שפיר דמי, אבל הכא גופה חזי למערב אללא דלא אפשר ליה השתא למיכליה, בהא לא אמרינן אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי. ואי נמי שאני הכא דהוי ליה עירוב חוץ מתחומו והוא ליה כנתגלגל חוץ לתחומו דאינו עירוב, דלא

לא יטייל אדם על פתח מדינה כדי שיכנס למרחץ מיד הדר ביה ולא היא שמע ליה ולא הדר ביה התם מוכחא מילתא הכא לאו מוכחא מילתא היא אי צורבא מרבנן הוא אמרי' שמעתא משכתיה ואי עם הארץ הוא אמרי' חמרא אירכס ליה גופא אמר רב יהודה עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו בשני עירב בפת ביום ראשון מערב בפת ביום שני עירב בפת ביום ראשון מערב ברגליו בשני עירב ברגליו בראשון אין מערב בפת בשני שאין מערבין בתחלה בפת עירב בפת ביום ראשון מערב בפת ביום שני אמר שמואל ובאותה הפת אמר רב אשי דיקא נמי מתני' דקתני כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו ורבנן דילמא התם עצה טובה קמ"ל: **מתני'** ר' יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני כבני עירי עירובי בשני ובראשון כבני עירי ולא הודו לו חכמים ועוד אמר ר' יהודה מתנה אדם על הכלכלה ביו"ט ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני ולא הודו לו חכמים ר' דוסא בן הרכנס אומר העובר לפני התיבה ביו"ט של ר"ה אומר החליצנו ה' אלהינו את יום ראש החדש הזה אם היום אם למחר ולמחר הוא אומר אם היום אם אמש ולא הודו לו חכמים: **גמ'** מאן לא הודו לו אמר רב ר' יוסי היא דתניא מודים חכמים לר"א בר"ה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני כבני עירי עירובי בשני ובראשון כבני עירי ר' יוסי אוסר אמר להן ר' יוסי אי אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותן היום קדש ולמחר קדש

רש"י לא יטייל אדם. בשבת או ביו"ט סמוך לחשיכה עד פתח מדינה כדי להתקרב למרחץ להיות מזומן ליכנס כשהחשך מיד אלמלא אף על גב דהילוך גרידא עביד ולא אמר מידי אסור וגבי עירוב אי בדיבורא הוה אסור משום הכנה בשתיקותא נמי הוה אסור: מוכחא מילתא. מאי בעי בשדהו אס לא לידע מה היא כריכה ורחמנא אמר ממזרא חפץ וגו' (ישעיה נח) וכן בפתח המדינה אבל חוץ לעיר עד התחום לא מוכחא מילתא דלערוכי לטורח מחר קאזיל ולא מסקי אינשי אדעתיהו אלכא אי כורבא מרבנן הוא אמרינן שמעתא משכתיה שמהרהר בה ואין דעתו עליו: חמרא אירכס ליה. ואזיל לעיוני דאפילו בשבת מותר להשיבו מתוך התחום לביתו אבל מידי דאסיר ליה למיעבד בשבת אסיר ליה לזמוני נפשיה לשהוא מידי: עירב בפת בראשון. ונאכל עירובו מערב ברגליו בשני: שאין מערבין בתחילה בפת. מי"ט לשבת משום הכנה דקרי ליה השתא שם עירוב: דיקא נמי. באותה פת דקרא עליה שם מאתמוול והשתא קא שתיק אבל לא בפת אחרת דבעי למיקרי שם עירוב השתא: ורבנן. אביי ורבה בר חנן דקא מתמהי לעיל אהכנה דרבה ולא ילפי מהא מתני' דדיקא כוותיה דמשמע בפת אחרת לא אלמלא הכנה היא: אמרי כך. דילמא מתני' ענה טובה קמ"ל הא דקתני נוטלו ובא לו שלא יאבד ויפסיד פתו ויטרח באחרת ולעולם אי בעי מערב באחרת ודקתני אין עירוב לשני בקנייה קמייחא קאמר אי לא הדר מערב: מתני' שמה תתעבר. בגולה קמייירי שמה יעשו ב"ד הגדול לכול מעובר והיו שני ימים טובים והוא כריך לילך בראשון לכל אחד ובשני לכל אחר: מערב שני עירובין.

ומניחן בעי"ט זה לכאן וזה לכאן ואומר כו' כללעיל: ולא הודו לו חכמים. דקסברי קדושה אחת הן: מתנה אדם על הכלכלה. של טבל בי"ט ראשון של ר"ה ואומר אם היום חול תהא זו תרומה על אלו ואם היום קדש אין בדברי כלום דאין מגביהין תרומה בי"ט דקצות דרבנן היא במסכת ביצה ולמחר אומר אם אתמול קדש והיום חול תהא זו שאמרתי אתמול תרומה על אלו ואם היום קדש ואתמול חול כבר היא תרומה מאתמול ואוכל כלכלה המתוקנת ומשייר התרומה: ולא הודו לו חכמים. דסברי דתרוייהו קדושה אחת היא ואין מגביהין בהן תרומה: החליטנו. זרזנו והחליטנו כמו נחלץ חוקים (במדבר לז): אם היום אם מחר. אם היום הוא החליטנו היום ואם מחר מחר: ולא הודו לו חכמים. בגמ' מפרש אי אתנאה קאי וקא סברי לאו ספק הוא אללא יום ראשון הוא ראש חדש או אזכרון קאי וקסברי דאין מזכירין של ר"ח בראש השנה: גמ' מודים חכמים. אע"ג דפליגי עליה דר"א בקצת ויו"ט הכא מודו דב' ימים טובים של ר"ה ב' קדושות הן דחד מינייהו חול ומשום ספיקא דלא ידעינן אי עברוהו ב"ד וקדשו ירחא ביום ל"א והוא ליה ראשון חול או ביום ל' נקבע והוי שני חול הוא דעבדי להו: ור' יוסי אוסר. דקסבר לאו משום ספיקא דשמא באו עדים ביום ל' ספק ביום ל"א לחודיה איתקון אללא אף משום שמא באו עדים מן המנחה ולמעלה איתקון דתרוייהו קדישי דאמור רבנן שהיו מלפין ביום ל' של אלו שמא יבאו עדים שנתאית הלכנה בו ויקדשו ב"ד את החדש היום ונוהגין אותו היום קדש שמא י"ט הוא ותניא תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו תמיד של חול וסיר של חול המתוקן ליום בהשיר שהיו הלויים אומרים במקדש ביום הראשון כו' [תמיד פ"ז מ"ד] בתמיד של בין הערבים אומר סיר אחר הסירותי מסבל שכמו כדאמרינן בפרק בתרא של ר"ה (ד' ל:): ואם באו עדים אחר תמיד של בין הערבים שכבר קרב בשיר של חול תיקנו שיהיו מקדשין החדש מחר ומיום המחרת מונין קביעתו כדי לומר סיר הראוי לי"ט ומ"מ גמר יום שלשים נוהגין קדש כתחלתו שכך תקנו שיהו נוהגין אותו היום קדש ואפילו גמרו של יום ואע"פ שיודעין שידחה ליום המחרת ולמחר קדש והרחוקים מב"ד נוהגין שני ימים טובים לאו משום ספק נראית לבנה ביום ל' והוי שני חול ספק ביום ל"א והוי ראשון חול קא עבדי אללא משום שמא באו עדים אחר תמיד של בין הערבים ונהגו ב"ד שניהן קדש קא עבדי אללא שניהן קדש: אי אחס מודים כו'. כדפרישית אללא אנו דרחיקין מב"ד מספקא לן דילמא הכי הוה ותרוייהו קדש:

(כ"ז)

תוספות וכן ביצה שנולדה ביום ראשון. פי' לא הודו לו שתאכל אפילו בשני דקדושה אחת היא ובריש ביצה (דף ג.) דפריך למאן דגזר ביצה משום משקין שזבו קשה דר' יהודה דהכא אדרבי יהודה דפ' חבית (שבת קמג.) דנתן ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ומשני אמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה צריך לומר ההיא דחבית מחליף דהך דהכא אם היה מחליף לא היה מרויח כלום דרבנן מחמירי טפי והא דאמר רבי יוחנן בפ' חבית (דף קמג:) הלכה כר' יהודה היינו לפי מה שהיתה המשנה שנויה כדאמר בהגוזל עצים (ב"ק ד' צו:) ולמאי דאפכיתו ותניתו הלכה כר"מ ובלאו הכי אין סברא להפוך כאן כל הבבות ואין להאריך: מודים חכמים לר' אליעזר. תימה דסברת חכמים הפוכה ממה דקי"ל כרב דפסיק לעיל כד' זקנים דשבת וי"ט ב' קדושות הן ובב' ימים טובים של ר"ה קי"ל נמי כוותיה דנולדה בזה אסורה בזה והיינו אפכא מסברת חכמים: אי אתם מודים לי שאם באו עדים כו'. תימה לרבה דאמר בפ"ק דביצה (דף ה.) מתקנת רבי יוחנן בן זכאי שהתקין שיהו מקבלין עדות החדש כל היום כולו ביצה שרי וכי לא נחלקו ר' יוסי ור' יהודה אלא בזמן שבהמ"ק קיים ולא לדורות וי"ל דנפקא מינה אף על גב דפליגי בא"י בזמן שבהמ"ק קיים כדמשמע לישנא דקתני שהיה ירא שמא תתעבר מ"מ נפקא מינה פלוגתייהו גבי לאחר חורבן לבני בבל דהא דקאמר רבה מתקנת ריב"ז ביצה שריא היינו דוקא לבני א"י כדקתני התם בהדיא הא לן והא להו לפי שיש להם היכירא שנשתנה להן המנהג אחר חורבן שהיו מקבלים עדות כל היום אבל לבני בבל שלא נשתנה להם המנהג דלעולם עושין ב' ימים ביצה אסורה דכמו שבוזמן שבהמ"ק קיים היה נחשב להם ב' ימים קדושה אחת הוא הדין לאחר חורבן דאין ניכר להם שום שינוי בין קודם חורבן בין לאחר חורבן והא דקאמר לקמן וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גלויות ומפרש רבא דה"ק וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של ר"ה בגולה לאו היינו אליבא דרבה דלדידיה עיקר פלוגתייהו בהכי אלא רבא לטעמיה דאמר

פ"ק דביצה (דף ה:) אף מתקנת ריב"ז ואילך ביצה אסורה דמי לא מודה ריב"ז שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה פירוש סמוך לחשיכה כל כך שאין שהות ביום כדי לקבל עדות שנוהגין היום קדש ולמחר קדש שאע"פ שידועין שלא יקדשוהו היום אלמא קדושה אחת היא שאע"פ שבטלה תקנתא ראשונה אחר חורבן שהיו מקבלין עדות החדש כל היום מסתמא לא בטלה לגמרי דבסמוך לחשיכה אין פנאי לקבל עדות ונוהגין אותו היום קדש כו' ורש"י ורבינו חננאל פירשו שם כל אחד ואחד לפי שיטת גירסתו (תוספא)

רשב"א ורבנן דילמא ענה טובה קא משמע לן. פירש רש"י ז"ל: ואבוי ורבא דמתמיה לעיל אהכנה דרבה ולא ילפי מהא מתניתין דדיקא כוותיה, דמשמע צפת אחרת לא אלמא הכנה היא, אמרי לך הוה הדין צפת אחרת נמי כיון דעירב בראשון צפת דלקבעיה דהר, אלמא ענה טובה קמ"ל שלא יאבד הפת ויטרח באחרת. והראב"ד ז"ל פירש דעל ר' יהודה ושמואל קאמר, כלומר: מאי קמ"ל מתניתין היא, ותריץ דילמא מתניתין ענה טובה קמ"ל. ואינו מחוור בעיני, דאם כן הכי הוה ליה למימר מהו דתימא מתניתין ענה טובה קמ"ל משום הכי איכטריד. אבל השתא דקאמר ורבנן ענה טובה קמ"ל, משמע דקושטא דמילתא הכין דמתניתין ענה טובה בלכד קמ"ל, ואילו נאכל הראשון מערב צפת שני. אמר להם ר' יוסי אי אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש. לכאורה ודאי משמע דאף לאחר זמן הבית פליגי דאינהו לאחר החורבן היו. וסתמא לדידהו קאמרי ולא למאי דהוה. ואע"פ שהתקין רבן יוחנן בן זכאי לאחר שחרב הבית שמקבלין את העדים כל היום כולו (ר"ה ל, ב), מכל מקום מודה הוא שאם באו מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו יום קודש ולמחר קודש. וכיון שכן לר' יוסי כקדושה אחת הן וביצה אסורה, ולר' יהודה מדינא לא נהגו קודש אלא בחד מינייהו אלא שלא יזלזלו בו. והלכך (כרבה) וביצה נמי שריא דכשתי קדושות הן, וכדתנן וכן ביצה שנוכלה בראשון תאכל בשני. ואחיא הא דר' יוסי כטעמיה דרבא דאמר הכין בריש פרק קמא דביצה (ה, ב) ודלא כרבה דאמר התם (ה, א) מתקנת ר' יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת. וזה קשה דא"כ רבה ורבא דפרק קמא דביצה בפלוגתא דר' יוסי ור' יהודה דהכא פליגי, וכי תימא הכי נמי, אם כן הוה ליה לאיתויי התם הני תנאי. ויש לומר דפלוגתא דר' יוסי ורבנן קודם תקנה היתה, וכדמשמע ליגנא דמתניתין דתני ובוראש השנה שהיה ירא שמא תעבד, וזה הענין אינו לאחר החורבן, שהרי התקין ר' יוחנן בן זכאי שמקבלין את העדים כל היום כולו, אלא ודאי בקודם החורבן פליגי, דרבנן אפילו בזמן הבית שתי קדושות הן שלא נהגו קודש בשניהם אלא כדי שלא יזלזלו בהם, ולר' יוסי קדושה אחת הן. ורבא ורבה דפרק קמא דביצה תרוייהו כר' יוסי סבירא להו ואלביצה הוא דפליגי, אלא דלדעת רבה נפקא מינה לבני בבב שלא זזו מאיסורן הראשון, ואחר התקנה להם כקודם התקנה, משום דלא מינכרא להו מילתא, וכפירוקיה דפריק התם בפרק קמא דביצה (ה, א), דאקשינן ולרב ושמואל דאמרי שני ימים טובים של ראש השנה נולדה בזה אסורה בזה, קשיא להו מתניתין דהתקין רבן יוחנן בן זכאי, ומשני רבה לא קשיא הא לן והא להו, כלומר: הא לן בני בבב שלא זזו מן האיסור הראשון ולא מוכחא לן מילתא, הא להו לבני ארץ ישראל דמוכחא להו מילתא. ורבא סבר דאף לבני ארץ ישראל נפקא מינה, דעיקר דברי ר' יוסי משום ארץ ישראל הוא, דכיון דמעיקרא היו נוהגין קודש בשניהם ולא מן הספק, שאילו באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש, אפילו עכשיו אע"פ שמקבלין אותן כל היום כולו נוהגין היו בשניהם קודש ולאחר התקנה כקודם, אלא שהתקין ר' יוחנן בן זכאי לקבל מן המנחה ולמעלה כדי למנוח למועדות מן הראשון, והלכך ביצה אסורה דקדושה אחת הן. והיינו דאמר רבא התם בפרק קמא דביצה (ה, ב) אף מתקנת ר' יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה, כלומר: אפילו לבני ארץ ישראל שהחיר רבה, דמי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה וכו'. והיינו נמי דאמר רבא לקמן (עמוד ב) דילמא הכי קאמר וכן היה ר' יוסי אומר בשני ימים טובים של ר"ה לבני גולה, דמשמע דעיקר פלוגתא דר' יוסי ועיקר איסורו שבא להורות לדעת רבא היה לבני ארץ ישראל, וכטעמיה דפליג התם בפ"ק דביצה עליה דרבה ואמר מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש הלכך ביצה אסורה, וכמו שכתבתי בפ"ק דביצה (שם ד"ה אמר וד"ה ויש) יותר מזה בסויעתא דשמיאל. (כ"ב"א)

ורבנן התם כי היכי דלא לזלזולי ביה: ועוד א"ר יהודה וכו': וצריכא דאי אשמעינן ר"ה בהא קאמר ר' יהודה משום דלא קעביד מידי אבל כלכלה דמיחזי כמתקן טיבלא אימא מודה להו לרבנן ואי אשמעינן הני תרתי משום דליכא למיגזר עלייהו אבל ביצה דאיכא למיגזר בה משום פירות הנושרין ומשום משקין שזבו אימא מודה להו לרבנן צריכא: תניא כיצד א"ר יהודה מתנה אדם על הכלכלה ביו"ט ראשון ואוכלה בשני היו לפניו שתי כלכלות של טבל אומר אם היום חול ולמחר קדש תהא זו תרומה על זו ואם היום קדש ולמחר חול אין בדברי כלום וקורא עליה שם ומניחה ולמחר הוא אומר אם היום חול תהא זו תרומה על זו ואם היום קדש אין בדברי כלום וקורא עליה שם ואוכלה ר' יוסי אוסר וכן היה ר' יוסי אוסר בשני ימים טובים של גליות ההוא בר טביא דאתא לבי. ריש גלותא דאתציד ביו"ט ראשון של גליות ואשתחיט ביו"ט שני ר"נ ורב חסדא אכלו רב ששת לא אכל אמר ר"נ מאי אעביד ליה לרב ששת דלא אכיל בישראל דטביא א"ל רב ששת והיכי איכול דתני איסי ואמרי לה איסי תני וכן היה ר' יוסי אוסר שני ימים טובים של גליות אמר רבא ומאי קושיא דילמא ה"ק וכן היה ר' יוסי אוסר בשני יו"ט של ר"ה בגולה א"ה של גליות בגולה מיבעי ליה א"ר אסי ומאי קושיא דילמא הכי קאמר וכן היה ר' יוסי עושה איסור שני ימים טובים של גליות כשני ימים טובים של ראש השנה לרבנן דשרו אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בקדושות אמר ליה תנינא מודה רבי יוסי בשני ימים טובים של גליות אמר ליה אי משכחת להו לא תימא להו ולא מידי אמר רב אשי לדידי אמר לי אממר ההוא בר טביא לאו איתצודי איתציד

רש"י ורבנן. אמרי לך התם נמי כיון דנדחה ליום המחרת הוי ראשון חול ולא הוי קודש אלא חד והאי דתקון לגמור היום בקדושה כי היכי דלא לזלזולי ביום ל' של שנה האחרת דאי שריית להו לעשות בו מלאכה מן המנחה ולמעלה כשיודעין שידחה אתו למיעבד ביה נמי קודם המנחה ושמא יבואו עדים קודם המנחה ויהא היום קדש ונמלא שעשו מלאכה ביו"ט: וצריכי. לר' יהודה לאורויי דב' קדושות הן בהנך תלת מיילי לענין עירוב וכלכלה וביצה: הכי גרסינן אצל כלכלה דמיחזי כמתקן טיבלא אימא לא: ביצה. שנולדה ביום טוב איתסר בכלל גזירת פירות הנושרין שגזרו עליהן שמא יעלה ויתלוש ויש שאוסרי' בכלל משקין שזבו מן הענבים שגזרו עליהן משום שמא יסחוט והך פלוגתא בשמעתא קמייתא דביצה: וקורא עליה פס. בתנאי כמו שאמרנו: ולמחר הוא אומר. על אותה עכמה שיהא תרומה על חברתה: וקורא עליה פס. על אותה של תרומה: ואוכלה. לחברתה: וכן היה ר' יוסי אוסר בשני ימים טובים של גלויות. כגון ב' ימים של פסח ועלרת וסוכות שהתורה אמרה יום אחד שבתון ובגולה עושין שני ימים מפני שרחוקין מב"ד ואין יודעין אם הוקבעו תשרי וניסן ביום שלשים או ביום ל"א ואף על גב דמשום ספק וחד מינייהו חול אפ"ה מחמיר בהו ר' יוסי והנך דר"ה לא קרי להו של גלויות מפני שאף בירושלים פעמים היו נעשין ב' ימים וכגון שבאו עדים מן המנחה ולמעלה: בר טביא. כבי: דאיתליד ביו"ט ראשון של גלויות. ועל ידי נכרים: רב נחמן ורב חסדא אכלו. ממה נפשך אי אתמוול חול הרי מותר ואי אתמוול קודש הרי היום חול והרי המתנגנו בכדי שיעשה: לא אכל. משום דקא סבר קדושה אחת היא: דתני איסי. בניחותא: ואמרי לה איסי תני. ובשון תימא כלומר איסי תני וכו' ואנא איכול: ומאי קושיא. דילמא הך סיפא נמי אראש השנה קאי והכי קאמר וכן היה רבי יוסי אוסר בר"ה בגולה כל ראשי שנים כאותו שהיו עושים בירושלים כשבאים העדים מן המנחה ולמעלה: של גלויות. משמע בהני שאין נעשים שנים אלא בגולה: אמר רב אסי ומאי קושיא דילמא. האי אוסר ה"ק

וכן היה ר' יוסי עושה איסור שני ימים טובים של גלויות קל כאיסור שני ימים של ר"ה לרבנן דפליגי עליו ואמרי מותר כדתניא לעיל מודים חכמים לרבי אליעזר ומוטב לתרוכי הכי מילתיה ולא נוקי שבשחא בר' יוסי דקי"ל ר' יוסי נמוקו עמו והאי חומרא בלא טעמא הוא: תנינא מודה ר"י בשני ימים טובים של גלויות. דב' קדושות הן: אי משכחת להו. לרב נחמן ורב חסדא: לא תימא להו. להאי מילתא דמיכספי לי על ללא הכלית מיניה פסק ושמעינן מדרב נחמן ורב חסדא ומדרכה בר שמואל ומדרב ששה להדר ביה ומדרבא דאמר במסכת ביצה (ד' יז.). מניח אדם עירובי תבשילין ועירובי תחומין מי"ט לחצירו ומתנה ומדרב דאמר במסכת ביצה (ד' ז:) דב' ימים טובים של גלויות ביצה שנולדה בזה מותרת בזה וקבעי הלכתא כוותיה דדבר הנילוך או הנלקט מן המחובר ביום טוב הראשון של גלויות ממתין לערב בכדי שיעשו ומותר למכולהו שמעינן לאחד מהן חול דאי מספקא לן בקדושה אחת אמאי מיסתרי בהו ביצה ואי משום דביצה איסורא דרבנן היא הא לא איסתרי בשני ימים טובים של ר"ה ועוד קי"ל במסכת ביצה (ד' ז.) דספיקא דרבנן דדבר שיש לו מתירין אסור ועוד לידת כבי מלאכה לאוריייתא היא ושרייא ובהלכות גדולות אסר ויליף טעמא מדקבע רב פפא הילכתא נכרי שהביא דורון לישראל כו' ומוקי להאי לערב אסורין בכדי שיעשו לערב של מולאי יום טוב שני קאמר ליהוי ראו לעשות קאמר ובעיני נראה שאינו כן אללא כדסתם ואמר לערב סתם אי ביום טוב ראשון הביאו ימתין לערב בכדי שיעשו ואוכלו ולפיכך צריך להמתין דשמא היה היום קדש ולמחר חול ובעי המתנה בכדי שיעשו ואי הוה איפכא כל שכן לאף בלא המתנה היו מותרין ואי ביום שני הביאום. ימתין לערב בכדי שיעשו דשמא היום קדש הוא ותדע דעיקר מילתיה דרב פפא לערב יום טוב ראשון איתמר דאמר לקמן (דף מ.). הנהו בני גננא דגזו להו נכרים אסא ביום טוב שני לאורתא אסא להו רבינא לאורוחי לאלתר אלמא קסבר כי בעינן בכדי שיעשו ביום טוב ראשון דהא קים לן בקביעא דירחא דראשון עיקר והא דעבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם הזהרו כו' אבל יום טוב שני דקיל לא בעינן בכדי שיעשו ומסקנא קבעינן הילכתא אף בי"ט שני בכדי שיעשו ללא לזלוזלי ביה ותשובת הגאון י"ש בידי כן. ע"כ פסק: לאו איתגודי איתליד. דולאי פשיטא ליה לרב ששה דשרי בשני: (הש"י)

תוספות ול'נ וא"ת נהרדעי דאמרי התם ביצה מותרת דלא חיישינן דילמא עברוה לאלול כמאן סברוה דלר' יהודה אפילו אי עברוה לא הוי קדושה אחת ואי כרבי יוסי הא קאסר הכא וי"ל דנהרדעי סברי דלעולם בבבל ביצה שריא אפילו בתקנה ראשונה דדוקא במקום ב"ד אי עברוה לאלול חשיב קדושה אחת אבל שלא במקום ב"ד דעבדי לעולם שני ימים הוו שתי קדושות דאזלינן בתר רוב שנים שאינן מעוברות כדאמרינן במס ר"ה (דף כא.) לענין יום הכפורים שאין עושין אלא יום אחד ואף על גב דרבי יוסי סבר אפילו בבבל קדושה אחת הוו כדאמר מודה רבי יוסי בשני ימים טובים של גלויות משמע דבשני ימים טובים של ר"ה הוו קדושה אחת נהרדעי לא סבירא להו בהא כרבי יוסי: אי משכחת להו לא תימא להו. רש"י פסק דבדבר הניצוד או הנלקט ביו"ט ראשון של גלויות דמתין בי"ט שני בכדי שיעשו ושרי דודאי קי"ל בשני י"ט של גלויות דשתי קדושות הן כדמוכח הכא ובפרק קמא דביצה (ד' ז:) נמי פסקינן נולדה בזה מותרת בזה אלמא דשתי קדושות הן והא דפסיק רב פפא הלכתא בריש אין צדין (שם ד' כד:) דנכרי שהביא דורון לישראל כו' ולערב בכדי שיעשו פי' בקונטרס דהיינו לערב די"ט ראשון ומותר ממה נפשך דאי יום ראשון קדש יום שני חול דהא שרינן ביצה וצבי הניצוד בי"ט ראשון לאוכלו בי"ט שני ולקמן נמי גבי הנהו גננא דשרי להו רבינא לאורתא לאורוחי ביה לאלתר אלמא קסבר דכי בעינן בכדי שיעשו היינו מי"ט ראשון דטעם בכדי שיעשו מפרש הקונטרס אין צדין (שם ד' כד.) כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט ולפי טעם זה ודאי יש להתיר לעי"ט ראשון בכדי שיעשו דמה נפשך לא יהנה ממלאכת יו"ט כדפי' ולפי זה נמי אין צריך להמתין כשיעור שילך ויצוד ויביא ויתלוש ויביא אלא שיעור תלישה לבד שהוא ברגע אחד קטן דאז לא יהנה ממלאכת י"ט ודוקא בדבר הנעשה בשביל ישראל צריך להמתין בכדי שיעשו אבל בפירות הנושרין או שעשה הנכרי בשביל עצמו אין צריך בכדי שיעשו כדאמר בשבת בפ' שואל (ד' קנא.) אם רוב נכרים בעיר במוצאי שבת רוחץ בה מיד ומבשל בשבת דאמר בשוגג יאכל (שבת ד' לח.) אע"ג דנהנה ממלאכת שבת כיון דמילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ובה"ג מפרש דצריך להמתין עד מוצאי יו"ט בכדי שיעשו וטעם כדי שיעשו יש לפרש משום

שמא יאמר ישראל לנכרי לעשות ביום טוב כדי שיאכל לאלתר במוצאי יום טוב וזה אין שייך אלא בדבר הנעשה בשביל ישראל כדמשמע נמי בפרק שואל (שם ד' קנא) וההיא בר טביא מיירי באיתציז מאליו על ידי שהיו מצודות פרוסות מערב יום טוב ולא נכרי שהביא דורן לישראל הוה ורבינא דשרי לאורוחי ביה לאלתר שמא (תוספות)

הש"א ורבנן התם כי היכי ללך ליזלזלי ביה. פירש רש"י ז"ל: דין הוא שלא ישלמו בקדושה אותו היום שצאו העדים, כיון שצאו מן המנחה ולמעלה וידחה למחר, אלל כלי שלא יזלזלו בו לפילו קודם שיבואו העדים, כי יאמרו אולי לא יבואו העדים עד לאחר המנחה ונמלא היום הזה חול ויעשו בו מלאכה. והראב"ד ז"ל פירש: דין היה שישלמו יום זה לבד בקדושה, אלל מפני שלא אמרו בו שיר של קודש בין הערבים יחשבו כי המועד הזה קיל ויזלזלו בו, לפיכך עשו גם מחר קודש. הכי קאמר וכן היה ר' יוסי אומר בשני ימים טובים של ראש השנה בגולה. פירוש: ואינטריך למימר הכי, ללך תיסק אדעתין דעד כאן לא אמר ר' יוסי אלל בירושלים בלבד שאין עושין שם שני ימים טובים אלל אם כן באו עדים מן המנחה ולמעלה, ולל משום ספק הן עושין וכטעמיה דאמר להן לחכמים, אלל בגולה שהן עושין שני ימים טובים גם משום ספק אם היום אם למחר הוה להו כשאר ימים טובים של גלויות, קא משמע לן דלפילו בגולה כיון שלא מן הספק הזה בלבד הם עושין, אלל אף מספק אחר שמא אף בירושלים יעשו אותו שני ימים וקדושה אחת, נמלא שאף בחולה לארץ אף משום קדושה אחת הן להן ונולדה בזה אסורה בזה. א"ר אשי לדידי אמר לי אמימר האי בר טביא ללו דאיתגודי איתגודי וכו'. ורב אשי ללו לאיפלוגי אדינא אלתא, דהא איהו גופיה הוא דקא מהדר לפרוגי הא דתני איוסי וכן היה ר' יוסי אומר בשני ימים טובים של גלויות דלחויי לרב שסת דאסר ההוא בר טביא דאיתגודי. ועוד דאם איתא דרב אשי לפלוגי אדינא ולמיסר הוא דלתא, הוה ליה למימר ורב אשי אמר אסור. אלל הכי קאמר: אמר לי אמימר ללו בהאי פלוגתא פליגי אלל בפלוגתא אחריני פליגי, דמעשה שהיה לל כך היה אלל מחוץ לתחום הוא דלתא ובהא פליגי, דמר סבר מאי דלתא לבי ריש גלותא אתיא, ומר סבר אדעתא דכולהו רבנן הוא דלתא. ואי נמי יש לומר דרב אשי הכי קאמר אי אפשר דרב שסת פליגי בהא, דלכולי עלמא שני ימים טובים של גלויות חד מינייהו חול הוא ומאי דאיתגודי בהאי שרי בהאי, אלל בבא מחוץ לתחום הוא דפליגי. וכן פירש הראב"ד ז"ל. (הש"א)

א

-

מ

דף

אלא מחוץ לתחום אתא מאן דאכל סבר הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומאן דלא אכל סבר כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי והא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל וא"ל לא היו דברים מעולם ההוא ליפתא דאתי למחוזא נפק רבא חזיא דכמישא שרא רבא למיזבן מיניה אמר הא ודאי מאיתמול נעקרה מאי אמרת מחוץ לתחום אתיא הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכל שכן האי דאדעתא דנכרים אתא כיון דחזא דקא מפשי ומייתי להו אסר להו: הנהו בני גננא דגזו להו אסא בי"ט שני לאורתא שרא להו רבינא לאורוחי ביה לאלתר א"ל רבא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר מפני שאינן בני תורה מתקיף לה רב שמעיה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן בכדי שיעשו אזלו שילוח לרבא אמר להו בעינן בכדי שיעשו: ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה כו': אמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן מהו להזכיר של ראש חדש בראש השנה כיון דחלוקין במוספין אמרינן או דילמא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן אמר לן תניתוה רבי דוסא אומר העובר לפני התיבה כו' מאי לאו להזכיר לא להתנות הכי נמי מסתברא מדקתני בברייתא וכן היה ר' דוסא עושה בראשי חדשים של כל השנה כולה ולא הוודו לו

אי אמרת בשלמא להתנות משום הכי לא הוודו לו אלא אי אמרת להזכיר אמאי לא הוודו לו ואלא מאי להתנות למה לי לאיפלוגי בתרתי צריכא דאי אשמעינן ר"ה הוה אמינא בהא קאמרי רבנן דלא משום דאתי לזלזולי ביה אבל בראשי חדשים של כל השנה כולה אימא מודו ליה לר' דוסא ואי אתמר בהא קאמר ר' דוסא אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא מיתבי ראש השנה שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ובית הלל אומרים מתפלל תשע ואם איתא בית שמאי אחת עשרה מבעי ליה

רפ"ז אלף מחוץ לתחום קאתא. ובו ציוס: והא אשכחיה רב ששת כו'. ואי בו ציוס אמאי משוייל ליה אי קדושה אחת או ב' קדושות: דקא מפשי. נכרים ואייתי אמר הני ודאי אדעתא דישראל מפשי ואייתו ואסר להו: בני גננא. קושרי כילות לחתנים ונותנים שם הדס: לפי שאינן בני תורה. ואתו לזלזולי ציוס טוב שני: כיון דחלוקין במוספין. שמקריבין מוספי ראש חדש ומוספי ראש השנה כדכתיב (במדבר כט) מלבד עולת החדש: אמרינן. בתפלה נמי את יום ראש החדש הזה ואת יום הזכרון הזה: זכרון אחד. את יום הזכרון הזה דרחמנא קרייה זכרון דכתיב זכרון תרועה [ובר"ח נמי כתיב והיו לכפ לזכרון]: מאי לאו. לא הוודו אלהזכיר קאי ללא הוודו לו להזכיר של ר"ח בראש השנה: להתנות. אם היום אם למחר אלף סתמא לימא וכן יום המחנה: בראשי חדשים של כל השנה. שהוא ספק אם עיברה בית דין: לזלזולי. אי מחזקינן ליה ספק אתו לזלזולי בשני אלף כי אמרינן סתמא מחזקינן להו בקדושה אחת: אלף בשאר חדשים. דשרו במלאכה וליכא למיחש לזלזולי אימא מודו ליה: מתפלל עשר. שלש ראשונות וג' אחרונות ושל שבת בפני עצמה הרי שבע וקדושה היום וכולל עמה מלכות הרי שמונה וזכרונות וסופרות: ובית הלל אומרים מתפלל תשע. דכולל שבת ויום טוב ברכה אחת וחזקת מקדש השבת וישראל ויום הזכרון: ואם איתא. למזכיר של ראש חדש לבית שמאי דבעי לכל חד ברכה בפני עצמה י"א מצעי ליה: (רפ"ז)

תוספות לית ליה בכדי שיעשו כלל אפילו בי"ט ראשון או שמא אית ליה בי"ט ראשון שהוא מדאורייתא בכדי שיעשו במוצאי י"ט שני ומבשל בשבת אתי שפיר דיאכל דליכא למיגזר אטו שמא יבשל בשבת ולפי טעם זה היה צריך להמתין במוצאי י"ט שני כשיעור [שילך] ויתלוש ויביא דאי כדי שיתלוש לבד איכא למיחש שמא יאמר לנכרי בי"ט לתלוש כדי שיאכל במוצאי י"ט אחר שעה מועטת ושמא יש לומר דכולי האי לא החמירו חכמים וריצב"א אומר דבירושלמי דנדה משמע דטעם כדי שיעשו כדפרש"י דתניא התם לא תמלא אשה קדירה עססיות ותורמוסין ותתנם לתוך התנור עם חשיכה ואם עשתה כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו ומפרש התם בטר הכי מפני שהניית שבת עליו וכיון דמתין בכדי שיעשו אינו נהנה ממלאכת שבת כלום ובשבת וי"ט אף לפרש"י אסור מזה לזה אף בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל ובדבר הניצוד והנלקט אפילו שלא בא בשביל ישראל יש לאסור בשבת וי"ט משום הכנה מידי דהוה אביצה שנולדה בזה אסורה בזה וכן משמע בריש ביצה (ד' ד.). דמשמע התם דרב דאסר ביצה אסר נמי עצים שנשרו מן הדקל ושירי מדורה ושירי פתילה ושמן שכבה בשבת ומפרש בירושלמי דרב אוסר להדליק בי"ט ובהלכות גדולות בהלכות י"ט כתב דאע"ג דדבר הניצוד והנלקט בי"ט בשביל ישראל אסור עד מוצאי י"ט שני בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל שרי בי"ט שני מידי דהוה אביצה שנולדה בזה מותרת בזה ונראה שדקדקו מדקאמר באין צדין (שם ד' כד:) ולערב אסורים בכדי שיעשו אם יש [במינון] במחובר ולא קאמר נמי על הבא מחוץ לתחום משמע דאין צריך בו בכדי שיעשו וטעמא משום דבתחום הקילו כעין שהקילו לענין הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומיהו לביצה ודאי לא מדמינן דביצה לא שייך שמא יאמר לנכרי כמו בדבר הבא מחוץ לתחום: אדעתא דכולהו רבנן קאתו. נראה לריצב"א. דהכי הלכתא דקיימא לן כרב ששת כלפי רב נחמן באיסורי וכלפי רב חסדא נמי הלכתא כוותיה שהיה גדול ממנו כדאשכחן בכמה דוכתי בעי רב חסדא מרב ששת ובפ' הדר (לקמן ד' סז.). נמי אמר רב חסדא ורב ששת כי הוו פגעו אהדדי. רב חסדא מירתע שפוותיה ממתני' דרב ששת ורב ששת מירתע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא ואמר בסוף הוריות (ד' יד.) סיני ועוקר הרים סיני עדיף דהכל צריכין למרי חטיא הלכך דבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: הא ודאי מאתמול נעקרה. אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה הכא מודה כיון דלא לקטן

מאתמול אקצינהו ודמי לגרוגרות וצמוקין וכן משמע בריש המביא בביצה (ד' ל:): דכל היכא דאין יושב ומצפה אית ליה לר"ש מוקצה וכן פירש הקונטרס בריש אין צדין (שם ד' כד:): גבי נכרי שהביא דורון לישראל וא"ת דבפ"ק דחולין (ד' יד.). גבי השוחט בשבת משמע דלא הוי מוקצה לר"ש ואפילו לר' יהודה בעי למימר מעיקרא דלא הוי מוקצה וצ"ל דמיירי ביושב ומצפה שמא ישחטנו חרש שוטה וקטן ואחרים רואין אותו וא"ת למה ליה טעמא בריש ביצה (ד' ג.). גבי פירות הנושרין שמא יעלה ויתלוש תיפוק ליה משום מוקצה וי"ל כגון דאית ליה עורבים דהוי מוכן לעורבים והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת ד' קכב.). דאין מעמידין בהמה על גבי מוקצה בשבת פירוש עשבים שנתלשו בשבת הא פרשינן התם כגון שהיו עומדין בשעת חיבורן במקום שהבהמה לא היתה יכולה לבא שם אי נמי דצריך טעמא שמא יעלה ויתלוש לר"ש ביושב ומצפה וא"ת טעמא דמוקצה למה ליה תיפוק ליה משום שמא יעלה ויתלוש וי"ל דשמא יעלה ויתלוש לא הוי אלא בפירות האילן שקלים ליתלוש אבל לפתות דבעי מרא וחצינא לא וכן במשקין דגזרינן שמא יסחוט לפי שקלים ליסחוט ודגים שנצודו ביי"ט אסורין משום מוקצה כגרוגרות וצמוקין ולא משום דגזרינן שמא יצוד ותדע דבסוף כל כתבי (שם ד' קכב.). גבי מילא מיס לבהמתו ונכרי שהדליק הנר ועשה כבש לא אסרינן לישראל לירד אחריו גזירה שמא יעשנו והא דמדמי בפ"ק דחולין (ד' יד:): שמא יסחוט לשמא יסחוט הוה מצי למידחי דלא דמו כדפי' אלא דבלאו הכי דחי ליה שפיר: זכרון אחד עולה. דבראש השנה כתיב זכרון תרועה ובראש חדש כתיב בפרשת בהעלותך גבי חצוצרות והיו לכם לזכרון פי' רשב"ם דאין צריך להזכיר מקראות של מוסף לא די"ט ולא דר"ח כדאמר רב חנינא א"ר בשילהי ר"ה (ד' לה.). כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך גבי מלכיות זכרונות ושופרות ואם התחיל צריך לסיים והא דתנן הפוחת לא יפחות משלש היינו בהתחיל והוא הדין נמי במקראות דקרבתות ואם בא להזכיר מזכיר אף של ר"ח ור"ת מפרש דההיא דרב חנינא דווקא במלכיות זכרונות ושופרות אבל דמוסף צריך להזכיר לעולם אבל דר"ח אין צריך כלל להזכיר דנפטר במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה והגיה במחזורו ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתם ולר' יצחק אין נראה לחלק בין מלכיות זכרונות ושופרות למקראות דמוסף ויש גאונים קדמונים שאין מניחין לומר ובראשי חדשיכם דלא לייתי לזלוזלי במועדות ויו"ט ראשון של ר"ה דיאמרו יום שני עיקר כמו בראשי חדשים של כל השנה ואתי לממני מועדות מיום שני ואין נראה לר"י דבכולהו שמעתא ליכא דחש להאי זלוזלא ובערוך בערך חדש איזה הוא חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה פי' שאין אומר ובראשי חדשיכם לא בתפלה ולא בזולתה: [וע"ע תוס' ביצה טז. ד"ה איזהו ותוס' ר"ה חד"ה שהחדש ועוד שם בתו' לה.]. (תוספת)

רשב"ם חזייה רבא דכמישא אמר הא ודאי מאתמול עקריה. פירוש: דאי עקריה האידנא אף על גב דלאו אדעתא דישראל עקריה, וקיימא לן (שבת קכב, א) גוי שעשה כבש בשבת לענמו ירד אחריו ישראל. הכא שאני דאסור משום מוקצה, דפירות הנושרין בשבת או ציו"ט אף על פי שאסרום משום גזירה שמא יעלה ויתלוש (בילה ג, א), אף משום מוקצה אסורין ואפילו לר"ש, ללא עדיפי מגרוגרות וצמוקים דמורה בהו ר' שמעון. וכבר הארכתי בענין זה בריש פ"ק דבילה (ב, ב ד"ה אמר). מאי אמרת דילמא מחוץ לתחום אתא הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר. מהכא משמע דפירות שהן בספק אם באו מחוץ לתחום או מתוך התחום, ספיקא לאיסורא ואסורין לישראל אותו שבו בשבילו, דהא חייש להו רבא מן הספק ואמר דילמא מחוץ לתחום אתא, ואי לאו דאדעתא דגוים הוא דאתא הוה אסר להו, וכדחזי דמפשי ומייתי נמי אסר להו. ומיהו דוקא בפירות שאינן מכווין בעיר, אי נמי באדם המביא דורון וידוע שאינו דר בעיר, בהכי הוא דאיכא לספקי בהו דילמא מחוץ לתחום אתא, אבל בגוי השרוי עמו בעיר ופירות המכווין בעיר מסתברא ללא ניוש להו דמחוץ לתחום אתו, אדרבא כאן נמלאו וכאן היו. וכבר הארכתי בדברים אלו במס' שבת בפרק השואל (קנא, א) גבי עכו"ם שביא חליצין בס"ל. ויש מרבני רפפת תולין את הספק להקל, ונסמכין על ההיא דאמר שמואל התם גבי חליצין ושמואל אמר חיישין שמא חוץ לתחום לנו, וכמו שפירש רש"י ז"ל שם דחיישין להקל האמר. וכבר כתבתי שם בארוכה בספיקא דשמיא. (בד"ה גמרא ולהלן מז, ב ד"ה מיהא). גירסת הספרים: הנהו בני גננא דגזוזו להו גוים אסא ביומא טבא שרא להו רבינא לאורוחי ולישראלן לאלתה. ואיכא למידק מאי טעמא שרי רבינא לאלתה, ומאי שנה מגוי שהביא דורון לישראל בשיש במינו במחוז שריך להמתין לערב בכדי שיעשו (בילה כד, ב). ויש לומר דקסבר רבינא לא הכריכו להמתין אלא למשתמש בו בעיקר השמישו שנקאץ בשבילו, כגון פירות לאכילה ואסא דבי גננא למיבני גינא, אבל לאורוחי ללאו להכי נקאץ אפילו לאלתה שרי. ואפשר לומר דרבינא לית ליה ההיא דרב פפא, ולדידיה אינו צריך להמתין כלל בשום מקום. ורש"י ז"ל (לעיל לט, ב ד"ה פסק) גריס: דגזוזו להו אסא

ביו"ט שני, והיינו טעמא דשרי רבינא משום דהס"ד ללא אסרו עד כדי שיעשו אלא ביו"ט ראשון להתעבדא ביה מלככה דאורייתא, אבל ביו"ט שני דרבנן לא כריך לאמחוני אלא מותרין הם לערב מיד. ורבא אסר אפילו בהא עד שימתין בכדי שיעשו. ואם תאמר לאורוחי אמאי כריך להמתין כלל, ואפילו ביו"ט עצמו לישהרי דהא לאו מידי אתעבד ביה לגבי ריחא, דהא אמרינן (סוכה לו, ב) הדם במחובר מותר להריח בו דכיון דלריחא קאי לא אתי למקליה, אתרוג במחובר אסור להריח בו כיון דלאכילה קאי אתי למקלייה. ויש לומר דמכל מקום אי בעי ליה הכא לאורוחי ביה לא אפשר ליה אלא על ידי קליפה, והא אתעבדא ביה מלככה איסור מחמתיה. ומכל מקום לא ניהא, דאי משום הא אפילו ביו"ט עצמו לישהרי לישראל אחר שלא באו בשבילו, דהא הכא לא אתקלא לריחא, והוא ליה כפירות שבאו מחוץ לתחום בשבת בשביל ישראל זה שהוא מותר לישראל אחר אפילו ביומן. דעד כאן לא אסרו בשיש במינן במחובר אלא משום מוקפה וכדכתבין לעיל (ד"ה חזייה). ויש לומר דהכא נמי לא אסרוה אלא אבני מתא דגזו לה בשבילם. והראב"ד ז"ל תירץ דהוא דסוכה דשרי לאורוחי ביה היינו דוקא במחובר דאפילו שרית ליה לא אתי למקלייה, אבל הכא דתלוש ולצורך גנא אי שרית ליה אתי לטלטולי ולמיעבד מיניה הגנא, והוא ליה כאתרוג במחובר דאסור משום דלימא אתי למקלייה לצורך אכילה. ור"ח ז"ל גרס במסכת סוכה (ס): הדם במחובר אסור להריח בו דכיון דלריחא קאי אתי למקלייה, כלומר: דלית ליה היכירא ואתי למקלייה, והלכך הכא נמי מוקפה היה מחמת איסור מלככה וכריך להמתין לערב עד כדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלככה ביו"ט וכמו שפירש רש"י ז"ל (לעיל לט, ב). ולענין פסק הלכה: קיימא לן כרבא דאמר בעינן בכדי שיעשו. ושני ימים של גלויות קיימא לן דשתי הדושות הן. והביא רש"י ז"ל (לעיל ס) ראיא דהכי מסקנא דשמעתין ורב ששת גופיה דהר ביה, ורבה בר שמואל דחני בקדושות מודה להם ר' יוסי לחכמים בשני ימים טובים של גלויות, ורבא נמי דאמר במסכת ביצה (יז, א) מניח אדם עירובי תבשילין ועירובי תחומין מיו"ט לחבירו ומתנה. ורב נמי דאמר (סם ד, ב) ביצה שנולדה בזה מותרת בזה. והלכך אפילו בדבר הנלקט או הנילוך ביו"ט ראשון מותר לערב בכדי שיעשו, כלומר: בכדי שיולד או ילקוט ויביא מאותו מקום, ואינו כריך להמתין עד מוצאי יו"ט שני. דטעמא דהכא דכריך להמתין אינו אלא כדי שלא יהנה ממלככה ביו"ט, והלכך לערב ראשון מותר בכדי שיעשו דהד מינייהו חול, דאי יום ראשון חול הרי נלקטו בחול ואפילו לאלתר היה מותר, ואם שני חול הרי המתין כדי שיעשו בו שהוא חול, הלכך ממה נפשך שרי. והיינו דרב נחמן ורב חסדא בי ריש גלותא דאכול ביו"ט שני טביא דאתליד ביום ראשון. ורב אשי דאמר משמיה דאמימר דלאו איתליד, לאו לפלוגי אתא, דאמימר הוא דשמיע ליה דבפלוגתא אחריני פלוגי, אי אמרינן מאי דאתי בי ריש גלותא אתי אדעתא דכולהו רבנן אתו. וכן הביא רש"י ז"ל ראיא מההיא דשרי רבינא לאורוחי אסא לאלתר, דקסבר דיום טוב שני לית ליה כדי שיעשו אפילו בדבר הנלקט ביומו, ואם איתא דמה שנלקט אפילו ביום ראשון כריך להמתין עד כדי שיעשו לערב יום שני, כל שכן מה שנלקט ביומו. וזה ראיא לפי גירסתו שגורס בה ביו"ט שני, אבל לפי גירסת הספרים דגרסי ביום טובא ליכא ראיא מהא. אבל הרב בעל ההלכות ז"ל כתב: דכיון דאמר רב פפא ולערב בכדי שיעשו, לילה הראויה לעשיה בעינן בכל דבר שנעשית בו מלככה, ולא דמיא לביצה דממילא, והיינו נמי דביצה לא בעינן כדי שיעשו, אבל כל מידי דבעינן כדי שיעשו, בעינן לילה הראויה לעשיה, והלכך לערב דיום טוב שני קאמר. ולפי דבריו הוא טביא דריש גלותא לא איתליד על ידי גוי אלא בערב מעצמו ניאוד במכמורת שפירסו לו מצערב. וכן פירשו בתוספות (לט, ב ד"ה אי). ור"י ז"ל בעל התוספות כן כתב, וקא יהיב טעמא דלא הריכו כדי שיעשו אלא משום שלא יאמר לגוי לתלוש ולהביא לו, דהשתא דכריך להמתין לערב עד כדי שיעשו ולא הרויח כלום באמירתו לגוי, לא אתי למימר ליה, ואם איתא דלערב של יום ראשון קאמר אכתי אתי למימר ליה דהא קא רווח דמתהני מיניה ביום שני. ואי אפשר לומר דטעם האיסור כדי שלא יהנה ממלככה ביו"ט וכמו שפירש רש"י ז"ל (ביצה כד, ב ד"ה ולערב), דהא מבשל בשבת בשוגג יאכל כר' מאיר דקיימא לן כוותיה (חולין טו, א) אלא דלא דרשינן בפירקא, ולא אסרינן ליה משום נהנה ממלככה שבת. ומכל מקום כדברי רש"י ז"ל נראה עיקר. והוא דמבשל בשבת לא קשיא, דכיון שנעשית מלככה בשוגג ליכא למיגזר בה מידי, דאף על גב דשרית ליה בשוגג לא אתי למיעבד לכתחילה ובמידה, הלכך הקלו בהגאח מלככה כזו. אבל במלככה הנעשית על ידי גוי דאתי לזלוזי בה ולאקולי בה ולמימר לגוי, החמירו בה שלא יהנה ממנה עד כדי שיעשו בחול, והא שני חול הוא ואם ראשון חול כל שכן דשרי. וכתב רש"י ז"ל דבתשובת גאון ז"ל התיר כן לערב שהוא מוצאי יו"ט. וכן דעת הראב"ד ז"ל. ואם תאמר ביום טוב שני ליתסר מיהא משום מוקפה דאתקלא לבין השמשות אתקלא לכווי יומא. כתב הראב"ד ז"ל דלא אמרינן אתקלא לבין

בשלוש רגלים מיתבי [\[קהלת יא-ב\]](#) תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית שמונה אלו ח' ימי מילה ר' יהושע אומר שבעה אלו שבעה ימי פסח שמונה אלו שמונה ימי החג. וכשהוא אומר וגם לרבות עצרת ור"ה ויוה"כ מאי לאו לזמן לא לברכה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד לזמן זמן כל שבעה מי איכא הא לא קשיא דאי לא מברך האידנא מברך למחר וליום אחרא מ"מ בעינן כוס לימא מסייע ליה לר"נ דאמר ר"נ זמן אומר אפילו בשוק הא לא קשיא דאי קלע ליה כוס התינח עצרת ור"ה יום הכפורים היכי עביד אי מברך עליה ושתי ליה כיון דאמר זמן קבליה עליה ואסר ליה דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב מי בדלת וא"ל אין בדילנא לברוך עליה ולנחיה המברך צריך שיטעום ליתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא דילמא אתי למסרך מאי הוי עלה שדרוה רבנן לרב יימר סבא קמיה דרב חסדא במעלי יומא דריש שתא אמרו ליה זיל חזי היכי עביד עובדא תא אימא לן כי חזייה א"ל דלויה לרטיבה רפסא ליה בדוכתיה אייתו ליה כסא דחמרא קדיש ואמר זמן והלכתא אומר זמן בר"ה וביוה"כ והלכתא זמן אומר אפילו בשוק: ואמר רבה כי היונן בי רב הונא איבעיא לן בר בי רב דיתבי בתעניתא במעלי שבתא מהו לאשלומי לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה אמר רבא נחזייה אנן דתניא ט' באב שחל להיות בשבת

ר"י אומר ר' זירא. לעולם כריך להזכיר ומיהו לבית שמאי ברכה בלגופי נפשה לראש חדש לא בעי ולא משום דזכרון דראש השנה עולה לו דמשמע דכיון דראש השנה הוא היינו ראש חדש דאי הוה נמי שבת וראש חדש ולא ראש השנה לא בעי ליה ברכה בפני עצמה אללא חותם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים והלכך בראש השנה נמי חותם מקדש ישראל ויום הזכרון וראשי חדשים ורע"ג דבשבת וראש השנה בעי לכל חד ברכה בפני עצמה בראש חדש מודו דמתוך שכולל ברכתו בתוך ברכת היום שחרית וערבית ואפילו בשאר שבתות דהיא ודאי אפילו לבית שמאי פשיטא לן דלא בעי לכל חד ברכה לעצמו דהא אי הוה מיקלע בחול אין לו ברכה שחרית וערבית אללא אומר יעלה ויבא בעבודה והלכך כי מיקלע בשבת אפילו למאן דאמר לקמן דבשבת לא מדכרין דראש חדש בעבודה אללא בברכת היום מיכלל הוא דכילין ולא בפני עצמה: כולל נמי במוספין. לבית שמאי ורע"ג דבחול איה ליה ברכה במוספין לעצמו הכא מיכלל הוא דכילין הואיל וכולל שחרית וערבית אבל שאר ימים טובים דאית להו ברכה ערבית ושחרית כי מיקלעי בחול בהני פלוגי בית שמאי כי מיקלעי בשבת מרכי להו ברכה בעצמן לכל תפלותיהם: ומי אית להו לבית שמאי כולל. בברכת המוספין של ראש חודש דאי קלע בשבת: מתפלל שמנה. של ראש חדש ושל שבת ובמוספין קאמר: קשיא. ור"מ כיון דבשאר שבתות קא בעו ב"ש ברכה לראש חדש ובר"ה לא בעו דטעמא משום דזכרון דראש השנה עולה לו ור"מ אפילו מכלליה ודאכורי נמי לא בעינן: וכולל עצמו. דשחרית וערבית בראש חדש שחל להיות בשבת: הנאי היא. דאיכא תנא דאפילו כולל לית ליה אללא אומר יעלה ויבא בעבודה כבחול אבל בברכת היום אינו נזכר כלל אפילו לכולל: ומתחיל בשל שבת. ותתן לנו את יום המנוח הזה ומסיים בשל שבת מקדש השבת ותו לא ומיהו במוספין באמצע ברכה הוא נכלל אבל שחרית וערבית אינו נכלל אפילו באמצע והאי תנא לית ליה כולל שחרית וערבית: כל מקום שזקוק לשבע. ואפילו שחרית וערבית: קדושת היום. של ראש חדש עם של שבת כגון את יום המנוח הזה ואת יום ראש חדש הזה ואם מועד הוא את יום השבת הזה ואת יום חג פלוני הזה: (פסק) ובמסכת ביצה קבעין הלכתא דלא כי הני תנאי דמסיימי בשל שבת לחודיה במוספין אללא אף קדושת היום בעי לאדכורי בחתימה מקדש השבת וישראל והזמנים ובראש חדש מקדש השבת וישראל וראשי חדשים אבל במאי דקאמר שחרית וערבית מתפלל כדרכו ואומר מעין המאורע בעבודה הלכתא כוותיה וגבי כולל דשחרית וערבית קבעינן אין הלכה כאותו הזוג דאמרי כל מקום שזקוק לשבע כולל בפרק שני דביצה: מאי הוי עלה. מהו להזכיר של ראש חדש בראש השנה: אקרא חדתא. כשאני רואה דלעת חדשה משנה לשנה אמינא זמן: אלו שבעת ימי בראשית. השבת נבחר מתוכה: שמונה ימי

מילה. השמיני נבחר מתוכה: אלו ז' ימי הפסח. שאתה כריך לתת חלק לכולם ולקמן מפרש מאי חלק: לזכרה. דמזכרים כל יומא מקדש ישראל והזמנים: מכל מקום כוס בעינן. לעיל מהדר לאוקומי הכי נמי מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל ז' מי איכא דקאמר דאי לא אמר האינדנא אומר למחר וליומא אחרינא האי נמי ליתא דהא כוס יין בעי לומר הזכרה עליו וסתמא דאינשי יומא קמא אית להו כוס אבב בשאר יומא לכולי עלמא לית להו: הא לא קשיא דמיקלעי ליה כוס. ולעולם אומן קאי ולרב נחמן לא תסייעיה: תינח עכרת וראש השנה. איכא למימר דזמן אכוס קאמר ליה אללא יום הכפורים אי בזמן מוקמת ליה על כרחיך סייעתא לרב נחמן היא דעל הכוס היכי ליעביד אי מצדך עלויה ופתי ליה וכו': מי בדלת. פעם אחת נתקשרו שמים בעבים והתפלל רב של שבת מצעוד יום ואמר ליה רב ירמיה לרב מי בדלת מן המלאכה משקבלת עליך שבת ואמר ליה אין בדילנא: ליתביה לינוקא. לשותו לאחר שיברך עליו דהאי שיטעום דקאמר לאו דווקא קאמר אמברך דהוא הדיון כי שתי אחרינא דטעמא משום דגנאי הוא לכוס של זכרה שלא יהנה אדם ממנו לאלתר שיהא ברכת היין דבורא פרי הגפן שלא לזכור ומכי טעם ליה אחרינא שפיר דמי וכדתינא נמי בגמרא דפרק ראוהו בית דין (ר"ה כט:): לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אללא אם כן אוכל עמהם שהרי הן יכולין לעשות אבב פורס הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות ואף על פי שהוא לא טעם אללא בניו שפיר דמי ואף על פי שצריך עלויה ברכת המוליא: דרב אחא בר יעקב לא איתפרש: דאתי למיסרך. התינוק לאחר המנהג זה ולשנות ביום הכפורים אחר שיגדיל: מאי הוה עלה. כריך לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים או לא: כד חזייה. רב חסדא לרב ייבא: אמר ליה דלויה לרטיבא רפסא ליה בדוכתיה. המגביה עץ לא שאינו ראוי להיסק בידוע שצריך למקומו הואיל ואליו אינו כריך שעל חנם לא הגביהו כלומר על חנם לא באת לכאן: (ה"ט)

תוספות לית הלכתא כרב אחא בר יעקב. פירש רש"י ולא איתפרש ור"ח פי' דבפרק תולין (שבת ד' קלט.). גבי כשות' פריך וליתבי לינוקא דישראל ומשני דילמא אתי למיסרך וקיים לן דרב אחא בר יעקב הקשה אותה קושיא: דלמא אתי למיסרך. אומר רבינו שמואל דוקא גבי זמן שהוא קבוע חיישינן דלמא אתי למיסרך אבל אם אירע ברית מילה בט' באב. או ביו"כ דלא הוה אלא אקראי בעלמא לא חיישינן דלמא אתי למיסרך ומעשה היה בחופה בעשרה בטבת נתנו הכוס לתינוק לשתות: [ומעשה היה בברית מילה ברבינו יעקב בר יקר שחל עשרה באב בא' בשבת והוא היה אב"ד וצוה להתפלל מנחה גדולה ורחצו ואכלו מפני שי"ט שלהן היה כדכתיב שש אנכי כו' והאי דלא מברכינן שהיינו משום צערא דינוקא. תוס' שאנ"ץ]: (תוספות)

הש"ח מאי הוה עלה רב חסדא אמר זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. תמיהה לי מאי קא מיבעיא ליה הו מאי הוה עלה דהא דייקנין לה שפיר מהא דב"ש. כל מקום שהוא זקוק לשבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמלע. ובפרק שני דביצה (יז, א) אמרינן אין הלכה כאותו הזוג אללא ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו ואומר מעין המאורע בעבודה, ובשל מוסף מתחיל נמי בשל שבת ואומר מעין המאורע באמלע וחזתה בשבת וראש חודש או של שבת ויו"ט, וכדליתא התם צביצה דרבי חותם זה מקדש השבת וישראל והזמנים. כיון דאמר זמן קביל עלויה ואחסר ליה למישתי. ודוקא בדאמר זמן, אבב הפסיק ליה מלאכול אדעתא דלא למיכל שרי, תדע דהא כיון שהוא אומר זמן כבר אפסיק מלאכול ואין בדעתו לאכול, ואפילו הכי דוקא בדאמר זמן הוא דאמרינן דאחסר, הא משום דגמר מלאכול סעודה המפסיק בה לא. ועוד דבהדיא אמרינן במדרש איכה רבתי (פ"ג, פי' ו') ר' יהודה בן בחירא אזל לנציבין בערב אומה רבה, אתא ריש כנישתא לזמוניה אמר ליה כבר אכלית ופסקית, אמר ליה אשגח עלוי דלא לימרן אנשי ר' יהודה לא אשגח עלויה אזל עמיה ואכל מן כל עיגול חד פת ומן כל תבשיל חד פירא ושתא מן כל חבית חד כסא. ליתביה לינוקא. פירוש: וכדאמרינן אבב פורס הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות (ראש השנה כט, ב), ודוקא כשהגיעו לחינוך הא קודם שהגיעו לחינוך אסור, דאין אדם מצדך לבטלה, וכיון שהוא מצדך ואין אותה ממנו אללא תינוק שלא הגיע לחינוך כמי שלא שבת ממנו אדם דמי. ואם תאמר אם הגיע לחינוך היכי יהיבין ליה. יש לומר כשהגיע לחינוך

מאות ולא הגיע לחינוך העניתי. אחי למיסרד. כלומר: לכשיגדל יצרך זמן על הכוס וישתה והוא לא ידע דאשתקד שנתנו לו משום דקטן היה. והא דחיישינן הכא לדילמא אחי למסרד, היינו דוקא כשאנו משקיין אותו מחמתנו ולא לצרכו, הא לצרכו ליכא למיחש לסרוכי, דהא קטן מאכילין אותו בידים ביוה"כ. וכבר כתבנו זה בארוכה בס"ד במסכת יבמות בפרק חרש (קיד, א) בשמעתא דקטן אוכל נבלות אין מלווין להפרישו. וכתבו בתוספות (ד"ה דילמא) דכי חיישינן ללאו למימר זמן אכסא משום דילמא אחי למיסרד, היינו דוקא בזמן ביוה"כ דמתרמי בכל שחא ושאחא, אבל היכא דמתרמי מילה בתשעה באב או ביום הכפורים דכיון דמילתא ללא שכיחא היא לא חיישינן ומזכרין אכסא ומטעמיה ליה לינוקא. ואינו מחוור בעיני דכשחא בכרמא (שבת קלט, א) נמי הששו להכי כדאמרינן התם רב הושעיא יהיב פרוטה לתינוק עכו"ם וזרע ליה כשחא בכרמא, ואמרינן וליהביה לתינוק מישראל, ופרקינן דילמא אחי למיסרד. והגאונים ז"ל אמרו דאין מזכרין אכסא אלא מייחתינן אסא ומזכרין עליה וספיר דמי. הא דאמרינן הכא: לית הלכתא כרב אחא. כתב רש"י ז"ל ללא אהפוש היכא. ור"ח ז"ל פירש: דההוא דקא מקשה התם בפרק תולין (שבת פס) גבי כשחא ליתן לתינוק ישראל היינו דרב אחא, והכין קיס להו. (הש"א)

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו חל להיות תשעה באב בערב שבת מביאין לו כביצה ואוכל כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה תניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני ר"ע ותשעה באב שחל להיות בע"ש היה והביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה בלא מלח ולא שהיה תאב לה אלא להראות לתלמידים הלכה ורבי יוסי אומר מתענה ומשלים אמר להן ר' יוסי אי אתם מודים לי בט' באב שחל להיות באחד בשבת שמפסיק מבעוד יום אמרו לו אבל אמר להם מה לי ליכנס בה כשהוא מעונה מה לי לצאת ממנה כשהוא מעונה אמרו לו אם אמרת לצאת ממנה שהרי אכל ושתה כל היום כולו תאמר ליכנס בה כשהוא מעונה שלא אכל ושתה כל היום כולו ואמר עולא הלכה כרבי יוסי ומי עבדינן כרבי יוסי ורמינהי אין גוזרין תענית על הציבור בראשי חדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי ר"ג אמר ר"מ אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן בט' באב שחל להיות בע"ש ותניא לאחר פטירתו של (רשב"ג) נכנס ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר חזי אנא דבתר רישא גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עכשיו אתה מבקש לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה כר"ג ולא היה אדם שערער בדבר כלום בדורו של רבן גמליאל עבוד כר"ג בדורו של רבי יוסי עבוד כרבי יוסי ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג והתניא א"ר אלעזר (בן) צדוק אני (הייתי) מבני סנאב בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיו"ט שלנו היה טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין אמר רבינא שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות שבת הואיל ואין מתענין בה שעות אין משלימין בה ערביות אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן אין גוזרין תענית על הציבור בראשי חדשים וכו' ואמרינן עלה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים מאי לאו אכולהו לא אחנוכה ופורים הכי נמי מסתברא

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת. רע"פ שאם חל להיות בחול לא יאכל שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין עכשיו שהוא שבת אוכל כל זכוכי: בשעתו. שהיתה שעתו עומדת לו במלכותו דמלך והדיוט הוה: מגולגלת. כלויה רפה: להראות הלכה. שאין משלימין תענית ערב שבת: שהוא מפסיק. סעודה: מצעוד יום. שצריך לאכול מצעוד יום ומקבל תענית עליו משגמר לאכול רע"פ שהוא שבת: אבל. באמת: ומה לי ליכנס כשהוא מעונה. כגון שהשלים בערב שבת תעניתו: ומה לי לאת ממנה כשהוא מחענה. שמתחיל תעניתו מצעוד יום: ואם התחילו. שהתחילו להתענות כ' או ל' יום ונכנסו בהן ימי חנוכה או ראש חדש: שאין משלימין. תענית בחנוכה וראש חדש להתענות כל היום: וכן בתשעה באב שחל בע"ש. נמי אין משלימין: לבטל את דבריו. ולומר משלימין: חזי אנא דבחר רישא גופא אזיל. רואה אני בדיון ודעת שצריכין אנו להלך אחר דברי הראשונים: ולא היה אדם כו'. אלמא אין משלימין: בדורו של רבי יוסי. דהוה בתר הכי שבתה לדר"ג וקבעו הלכה כרבי יוסי דמותר: מבני סנאב בן בנימין. משפחה היא משבט בנימין שנפל להן גורל לקרבן עלים ב' באב בימי עזרא ויו"ט היה להם לעולם כדתנן בפרק בתרא דתענית: לאחר השבת. שהוא עשרה באב והו"ט שלנו: טעמא דיו"ט. הא בשאר ט' באב היו משלימין רע"פ שכל ט' באב היו ערב יו"ט שלהם ורבי אלעזר בר לודק בדורו של רבן גמליאל הוה כדתניא בביצה (דף כב:) א"ר אלעזר בר' לודק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית ר"ג: שאני יום טוב דרבנן. כגון האי קרבן עלים הואיל וקל הוא שמתענין בו לשעות כדתני והתענינו בו לפיכך משלימין בו ערביות כלומר מותר להשלים ערב אותו יום טוב וליכנס לתוכו כשהוא מעונה דהא אפילו בעיקרו מותר להתענות בו קאת היום אבל שבת שאסור להתענות בו קאת לשום תענית אסור נמי להשלים בו ערביות שהמשלים ע"ש מתענה במקל שבת: לא שמייע לי הא שמעתא. דקבע עולא לעיל הלכה כרבי יוסי: את אמרת ניהלן. רב יוסף חלה וסכה תלמודו והיה אביו תלמידו מזכירו: זו דברי ר' מאיר. דאמר לעיל משום ר"ג מודה היה שאין משלימין וכן ט' באב שחל להיות ערב שבת אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים: מאי לאו. חכמים אכולהו קיימי בין אחרונה ופורים בין לערב שבת ומדאגמר' רב לר' יוסי כלשון חכמים ש"מ הלכה כרבי יוסי: (ע"ה)

תוספות [ביצה מגולגלת. בפי' ר"ח קבלה בידינו כי ר' עקיבא אותה שנה מסוכן היה והביאו לר"ע הרופאים לגמיע ביצה מגולגלת באחרית היום ור' יהודה לא דקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר על מה עשה כך ותמוז דהאי שתא מלייה מלייה לפיכך חל תשעה באב בערב שבת וחסרו אב ובא ר"ה בשבת תוס' שאנ"ץ]: אי אתם מודים בתשעה באב. וא"ת והא אמר שמואל בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נד:) תשעה באב בין השמשות שלו מותר וי"ל דמ"מ מתחיל מצעוד יום לפי שאי אפשר לכונן תחילת הלילה ועוד דר' יוסי סבירא ליה בין השמשות כהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו ואין לפרש דהכי קאמר דהיכא דהפסיק סעודתו דהו"ט כמו קבלת תענית בשבת דהא לא מצי קביל תענית בשבת עליה ועוד דאמרין דאפילו יו"ט כדתוספתא שלו דאורייתא שרי לאכול רע"פ שכבר הפסיק כדאמרין באיכה רבתי ר' יהודה בן בתירא אזל לנציבין בערבא צומא רבא אזל ריש כנישתא לזמוני ליה א"ל כבר אכלי ופסקי א"ל אשגחאי עלי דלא לימא גברא רבא הוא דלא אשגח עילויה אזיל עמיה ומסיק התם דאכל מכל עיגול חד פתיתא ומכל מאכל פת אחד ומכל חבית חד כוס: מודה היה שאין משלימין. משמע דרבנן דפליגי עליה סברי דאפילו מפסיקין ולקמן אמרין זו דברי ר' מאיר שאמר משום ר"ג אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים אלמא אדרבה דלרבנן משלימין ושמא הנהו חכמים דפליגי אדרבי מאיר סברי דמשלימין והכא קאמר מודה לרבנן דפליגי ארבן גמליאל והנהו סבירא להו דמפסיקין: מבני סנאב בן בנימין. סנאב גרסינן ולא גרסינן סנאב דהכי כתיב בעזרא ועל שם שבטו נקרא בן בנימין דגבי עצי מערכה חשיב ליה בפרק ד' דתענית (דף כו.) וכל הנהו דחשיב התם בני ארח בן יהודה בני דוד בן יהודה כולם על שם שבטן ואע"ג דר' אלעזר בן צדוק כהן היה כדמוכח בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לו.) גבי רבי אלעזר בר צדוק הוה ליה בוכרא וכו' שמא אמו היתה מבנימין או חתנם היה והיה עמהם בסייעתם: שאני ימים טובים מדבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות. והא דאמרין בסוף פ"ק דר"ה (דף יט) דימים . הכתובים במגילת תענית אסורין בין לפנייהם בין לאחריהם ותנן נמי במסכת תענית בפרק שני (דף טז:) כל הכתובים במגילת תענית דלא למספד

בהון לפניו אסור ולאחריו מותר ועשרה באב כתיב בהנהו דלא למספד בהון משמע דיו"ט דדבריהם נמי אסור להתענות בו ערביות הני מילי תענית דרשות אבל תענית חובה כגון תשעה באב מתענין וא"ת והיכי פשיט לעיל מרבי יוסי דאיירי בתענית חובה על בני בי רב דיתבי בתענית דמשמע דאיירי בתענית הרשות וכן משמע בשאלתות דמיירי בכל תעניות ומנהג נמי דאפילו בתענית הרשות משלימין ובירושלמי נמי אמרינן במסכת תענית בשם רב הונא אפילו יחיד הגוזר על עצמו בע"ש תענית מתענה ומשלים וי"ל דשפיר מוכח לעיל דכיון דאמר ר' יוסי מתענה ומשלים אע"ג דתענית ט' באב לא דחי שבת ש"מ דבמה שנכנס בשבת כשהוא מעונה לא חשיב כמתענה בשבת וא"כ בתענית הרשות נמי שרי להשלים אבל ערב יום טוב דדבריהם שייך לפלוגי בין תשעה באב לתענית הרשות דמה שאסור להתענות בערב יו"ט דדבריהם לאו משום דחשוב כמתענה ביו"ט דהא לאחריו נמי אסור אף על גב דאין מתענין ביו"ט אלא משום דעשו חיזוק ביו"ט דדבריהם שלא יבא להתענות ביו"ט עצמו וכי גזרו בתענית רשות אבל בתשעה באב לא גזרו: (תוספות)

הש"א אע"פ שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין. לאו מודה לרבנן קאמר, דהא רבנן דפליגי עליה מתענה ומשלים סבירא להו, כדאמרינן לקמן זו דברי ר"מ שאמר משום ר"ג אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים, אלא האי מודה פירושו אומר. וכמדומה שיש כמוהו בריש פרק המגדל (גיטין פג, א) גבי ארבעה זקנים שנכנסו להשיב על דברי ר' אלעזר. (הש"א)

דף מא - ב

דאי סלקא דעתך אכולהו הא בעי מיניה רבה מרב יהודה ולא פשט ליה ולטעמיך הא דדרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים הא בעא מיניה רבה מרב הונא ולא פשט ליה אלא הא מקמי דשמעה והא לבתר דשמעה הכא נמי הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענין ומשלימין:

הש"י דאי סלקא דעתך אכולהו. אמרה רב יהודה: הא בעי מיניה רבה מרב יהודה. כדאמרינן לעיל אהא לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה: מתענה ומשלים. בערב שבת: הא בעי רבה מרב הונא. לעיל ולא פשט ליה: לבתר דשמעה. רב הונא מרב להאי אבל חכמים אומרים דהר אגמריה למר זוטרא ומקמיה דלישמעיה בעא רבה מיניה ולא פשט ליה: הכא נמי. דרב יהודה לא תיקשי: הא מקמי דשמעה. מרב: הא לבתר דשמעה. רב הונא ורב יהודה תלמידי רב הו: מתני' (הש"י)

תוספות והלכתא מתענה ומשלים. פירוש אם ירצה להשלים דשרי להשלים דבעיא הוא אי שרי להשלים אי לא: [ומורי אמר לי בשם ה"ר ידידיה דאפילו ר' יוסי ל"פ אלא דיכול להשלים מיהו גם ר' יוסי מודה אי אינו רוצה להשלים הרשות בידו ור' יהודה אמר אסור להשלים ואין נ"ל מדקאמר ר'. יוסי אי אתה מודה לי בט' באב שחל להיות באחד בשבת שהוא מתחיל מבע"י והתם ע"כ דחייב קאמר דומיא דהכי ע"ש דחייב להשלים קאמר] [רש"ל בשם תוס' שאנ"ץ]: (תוספות)

הש"א דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים. וכן הלכתא, והעידו בחוספות על רבנו יצחק הידוע בעל החוספות ז"ל, סלקא בינה מגולגלת בעשרה בטבת שחל להיות בערב שבת וגמעה מצעוד יום ולא ראה להשלים. ושמא (כוונתו) היה סבור דמתענה ומשלים אם ירעה קאמר, ולא שהיה חייב בכך. ואין זה ענין שמועתינו. והראב"ד

זכרנו לדרכה כתב: ללא אמרו משלים, אלא שאינו אוכל קודם שקיעת החמה, אבל ודאי משתקע החמה מתוספת שבת הוא וכבר קדש היום אם רצה לאכול אוכל, שכיון שנכנס לתחום שבת שוב אינו רשאי להתענות. וכבר אמרו (לעיל עמוד א) שאין רשאי להתענות בשבת לשעות. ולכך נהגו העם בתענית אסתר כשהוא בערב שבת שאוכלין מיד עם יציאתן מבית הכנסת ואף על פי שלא חשכה. הדרן עלך פרק ככל מערבין (הג"א)

פרק רביעי - מי שהוציאוהו

מתני' מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות החזירוהו כאילו לא יצא הולכיכהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר ר"ג ור' אלעזר בן עזריה אומרים מהלך את כולה רבי יהושע ור"ע אומרים אין לו אלא ד' אמות: מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ר' יהושע ור"ע לא זזו מד"א שרצו להחמיר על עצמן פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם מותרים אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה: **גמ'** ת"ר ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו אלו הן עובדי כוכבים ורוח רעה ודקדוקי עניות למאי נפקא מינה למיבעי רחמי עלייהו ג' אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיין והרשות ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה ואיך אשה רעה מצוה לגרשה ואיך זימנין דכתובתה מרובה אי נמי אית ליה בנים מינה ולא מצי מגרש לה למאי נפקא מינה לקבולי מאהבה שלשה מתין כשהן מספרין ואלו הן חולי מעיין וחיה והדרוקן למאי נפקא מינה למשמושי בהו זוודתא: אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ארבע אמות פשיטא השתא מי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות יצא לדעת מיבעיא אלא אימא חזר לדעת אין לו אלא ד' א"א הא נמי תנינא החזירוהו נכרים כאילו לא יצא החזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל הוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד' א"א אלא אימא יצא לדעת והחזירוהו נכרים אין לו אלא ד' א"א הא נמי תנינא הוציאוהו והחזירוהו כאילו לא יצא הוציאוהו והחזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל יצא לדעת לא מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות אבל יצא לדעת והחזירוהו נכרים כאילו לא יצא קמ"ל בעו מיניה מרבה הוצרך לנקביו מהו אמר להם גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה אמרי נהרדעי אי פיקח הוא עייל לתחומא וכיון דעל על א"ר פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן מ"ט אנוסין נינהו איתביה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין בשוגג אין במזיד לא תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו

רש"י מתני' מי שהוציאוהו נכרים. חוץ לתחום: או רוח רעה. שנכנס בו שד ונטרפה דעתו וילא חוץ לתחום ואחר כך נשתפה והרי הוא חוץ לתחום: החזירוהו. לתוך התחום: כאילו לא יצא. והרי כל העיר לו כד' אמות כבתחילה וחובה לה אלפים אמה לכל רוח: הולכיכהו לעיר אחרת. והרי היא. מוקפת מחילות: או שנתנוהו בדיר או בסהר. שהן מוקפין והקיפן גדול: מהלך את כולה. דהואיל ומוקפת מחילות הרי היא כד' אמות: מפלנדרסין. שם מקום: והפליגה. כשהיא מתרחק' משפת הים ונכנסת לאמנעי קרי ליה הפלגה ולשון לע"ז הוא שקורין לשלילית הים פיל"ג (פילוג"א: לב ים) : הלכו את כולה. היו מהלכין בכל הספינה דלע"פ שהספינה הולכת בשבת וילאו חוץ לתחום הוו כמי שיצא חוץ לתחום וניתן בדיר או בסהר שהספינה מחילות לה: שרצו

להחמיר. בגמרא מפרש: לנמל. פורט"ו (פור"ט: נמל) בלע"ז ששם הספינות יולאות מן היס לשפתו: מה לנו לירד. מן הספינה לתוך העיר כלומר באנו מחוץ לתחום משחשיכה: גמ' והרשות. מי שיש לו נושין: לקבלינהו מאהבה. דמכפרי עליה: כשהן מספרים. אפי' יש בהן חיות הרבה שמדברים אעפ"כ מתין פתאום: הדרוקן. חולי הפה מושג"ח (פטרות (מחלה-הפה) והמילה מופיעה בדפוסים מאז מהד' סולנינו, ובכתיב היד איננה)) : זוולתא. לזמן תכריכין: חזר לדעת. מי שהוליאורו נכרים וחזר לדעת לתוך התחום לא הוי כהחזירוהו דתנן במתני' כאילו לא ילא: מהו דתימא. מתני' ללדין קתני והחזירוהו דסיפא מילתא באפי נפשה היא ולאו שהוליאורו נכרים קאי והכי קאמר מי שהוליאורו נכרים בין כשהוא עומד בחוץ בין שחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות ומי שהיה חוץ לתחום והחזירוהו נכרים בין שהיתה יליאתו ראשונה לדעת בין שלא לדעת אלא באונס הוי כאילו לא ילא: קמ"ל. ר"נ דסיפא דמתני' ארישא מהדר: הולך לנקביו. זה שהוליאורו נכרים מהו ללא מד' אמותיו: את לא תעשה שבתורה. לאו דלא תסור (דברים יז) ותחומין נמי דרבנן: אי פיקח הוא. האי דנלך לנקביו ויהבו ליה רבנן רשות למיפק חוץ לארבע אמותיו: עייל לתחומא וכיון דעל על. ומותר כאילו לא ילא דהא ברשות על ולא גרע מהחזירוהו: פירות שילאו חוץ לתחום וחזרו. ביום טוב לא הפסידו מקומן וכל העיר להן כד' אמות ויש להן רוח חלפים אמה אם יו"ט הוא ואי שבת מותרין לאכילה במקום שחזרו: אנוסים היו. על ידי המוליאון: אסורין. לזו אוחן מארבע אמותיהן ולא לאוכלן אפי' חזרו אלא אם כן חזרו שוגגין אבל מזיד לא: הכי גרסינן תנאי היא דתניא פירות שילאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו ולא גרסינן הכא וחזרו: בשוגג יאכלו. במקום שהן אם יש אדם שעירב לאותו כל או שהיו בני עיר אחרת סמוכים להן: (כ"ט)

תוספות מתני' מי שהוציאורו. על דעתו ועל דעת קונו. ואע"ג דאיכא נמי כשפים שמכחישינן פמליא של מעלה נראה דהוי בכלל רוח רעה ויצר הרע אע"ג דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מו"ק ד' יז). דפעמים שיצרו מתגבר עליו ואינו יכול לכופו מ"מ אדם יכול ליהרר שלא יבא לידי כך: הרשות. פי' רבינו חננאל עול מלכות עובדי כוכבים כדאמר במסכת אבות (פ"ב מ"ג) הו זיהירין ברשות ורש"י פירש נושה: לצדדין קתני. אחר לדעת לא רצה לתרץ כך לצדדין קתני דסוף סוף אהחזירוהו צ"ל לעולם לצדדין קתני (ועוד) דניחא ליה לפרש שיתקיימו דברי רב נחמן הראשונים: לא הפסידו את מקומן. אע"ג דהבא מחוץ לתחום אסור למי שנשתלח לו הני מילי התם דאיתיה חוץ לתחום אבל הכא דהשתא הם במקומן שרי אפילו להאי דאפקא ולא דמי למבשל בשבת במזיד לא יאכל דהתם הוי איסור דאורייתא: במזיד לא יאכלו. משמע לשום אדם לא יאכלו ואף על גב דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר כיון שנעשה איסור על ידי ישראל החמירו: (תוספות)

רשב"א אמר רב פפא פירות שילאו מחוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו מקומן מאי טעמא אנוסין נינהו. ומדלתי רב פפא טעמא באונס שמעינן מינה דוקא חזרו קאמר, דומיא לדאם דאמרין והחזירוהו הכי הוא כאילו לא ילא, אבל חוץ למקומן אסורין כדאם שאין לו אלא ארבע אמות. ואע"ג דאוקימנא כהנאי ורב פפא כה"ק, ואסקינא דלתי"ק פירות שילאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו דכל היכא דאיכא חדא לטיבותא שרו רבנן, אפילו הכי רב פפא לא סבר ליה כוותייהו אלא בחדא דהיינו בשחזרו במקומן, אבל בשלא במקומן כר' אליעזר בן יעקב סבירא ליה. וכן הלכה. (רשב"א)

רבי נחמיה אומר במקומן יאכלו שלא במקומן לא יאכלו מאי במקומן אילימא במקומן במזיד והא קתני בהדיא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין בשוגג אין במזיד לא אלא לאו במקומן בשוגג וחסורי מחסרא והכי קתני פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו במה דברים אמורים שלא במקומן אבל במקומן אפילו במזיד יאכלו ואתא ר' נחמיה למימר אפי' במקומן נמי בשוגג אין במזיד לא לא במזיד במקומן דכולי עלמא לא פליגי דאסור והכא בשוגג שלא במקומן פליגי תנא קמא סבר בשוגג שרי שלא במקומן ורבי נחמיה סבר אפילו שוגג במקומן אין שלא במקומן לא והא מדקתני סיפא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין שוגג אין במזיד לא מכלל דת"ק סבר במזיד נמי שרי שמע מינה: אמר רב נחמן אמר שמואל היה מהלך ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזו היא תחום שבת ואמר רב נחמן אמר שמואל שבת בבקעה והקיפוח נכרים מחיצה בשבת מהלך אלפים אמה ומטלטל בכולה על ידי זריקה ורב הונא אמר מהלך אלפים אמה ומטלטל ד' אמות וניטלטל בכולה על ידי זריקה שמא ימשך אחר חפצו באלפים מיהת ליטלטל כי אורחיה משום דהוי כמחיצה שנפרצה במלואה למקום האסור לה חייא בר רב אמר מהלך אלפים אמה ומטלטל באלפים אמה כמאן דלא כרב נחמן ולא כרב הונא אימא מטלטל בארבע אי הכי היינו דרב הונא אימא וכן אמר רבי חייא בר רב א"ל רב נחמן לרב הונא לא תיפלוג עליה דשמואל דתניא כוותיה דתניא

דף ק"י רבי נחמיה אומר במקומן. אם חזרו למקומן יאכלו אבל שלא במקומן כל זמן שהן חוץ לתחום. לא יאכלו: מאי במקומן. דשרי רבי נחמיה היכי חזרו: אי נימא. אפילו במזיד דחשיב להו אנוסין והוי כהוליאורו נכרים והחזירוהו: והתניא. אחריתי בהדיא רבי אליעזר ורבי נחמיה אמרי לעולם אסורין כו': אלא לאו. על כרחך האי במקומן בשוגג קאמר מכלל דת"ק אף במזיד שרי היכא דחזרו ותרתי קולא אית ליה: וחסורי מחסרא כו' שלא במקומן. שלא חזרו הוא דבמזיד לא יאכלו אם יאכלו במזיד אבל חזרו במקומן (וזהו) במזיד נמי יאכלו: ואתא רבי נחמיה למימר. האי בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו דקאמר אשלא במקומן אינו כן אלא במקומן איתמר דאם חזרו למקומן בשוגג יאכלו אם במזיד לא יאכלו ות"ק אית ליה דרב פפא: לא במזיד. אפי' במקומן לת"ק אסור ומתני' לא תחסר' אלא דקתני דלא איירי תנא קמא בחזרה כלל ורבי נחמיה אשלא במקומן אחי לחפוגי דקאמר תנא קמא שוגג יאכלו ואתא רבי נחמיה למימר האי חילוק דיהבת בין שוגג למזיד לאו אשלא במקומן איתמר אלא במקומן והכי קאמר ר' נחמיה חזרו במקומן יאכלו בהאי שוגג דקאמרת אבל שלא במקומן אפילו בשוגג לא יאכלו: והא מדתני. בהך אחריתי לעולם אסורין כו' מכלל דבתרתי פליגי ותנא קמא במזיד במקומן נמי שרי דאי חדא קולא הוא דמיקל ור' נחמיה בההוא הוא דפליגי הכי איבעי ליה למיתני כדתנ' בקמייתא: במקומן יאכלו שלא במקומן לא יאכלו ואנא ידענא דאשוגג דשרי תנא קמא שלא במקומן קאתא רבי נחמיה למימר הא דשוגג דשרי במקומן הוא דשרי שלא במקומן לא ומדתנן לעולם אסורין עד שיחזרו שוגגין שמע מינה לתנא קמא דשרי היכא דאיכא חדא להתירא כגון שוגג שלא במקומן או מזיד במקומן כיון דאיכא חדא לטיבותא וקאמר רבי נחמיה לעולם אסורין עד דאיכא תרתי להתירא שוגג ובמקומן ולעולם תנאי היא: פסיעה בינונית. דרך הליכה של אדם אמה: שבת בבקעה. יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח: והקיפוח נכרים מחיצות בשבת. ולדירה כגון שהקיפוח לדור בתוכה דאי לאו הכי ביותר מבית סאתים לא משתריא לטלטולי בה אלא ד' אמות: מהלך בה אלפים. ללא מהני ליה הנך מחיצות להיותה לו כד' אמות דכי אמרינן כל הבית כולו כד' אמות היכא דשבת באויר מחיצות מבעוד יום אבל הכא דבשעת שבתה לא הוה מחיצות לא ואפי' לרבן גמליאל דאמר בהוליאורו נכרים ונתנוהו

בדיר או בסהר דאע"ג ללא שבת באויר מחיאות נעשית לו כארבע אמות ומהלך את כולה התם הוא דמי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ארבע אמות הקילו חכמים אלכו להיות לו היקף מחיאות כארבע אמות אבל הקונה שבייתה שיג לו אלפים אמה לא הקילו חכמים אלכו להיות לו היקף מחיאות כארבע אמות אלא אם כן שבת באוירן ותדע דהא רב הונא וחייא בר רב תלמידי דרב נינהו ואמר רב הלכה כרבן גמליאל בדיר וסהר והכא אסרי בשמואל ובמתני' נמי הכי חנן לקמן בפ' כיצד מעבדין (דף סא.) ומודד שאמרו נותנין לו אלפים אמה אפילו סוף מדהו כלה במערה אינה לו כארבע אמות ואילו הוציאוהו נכרים ונתנוהו בה מהלך את כולה והא דברי הכל היא: ומטלטל בכולה. אפי' חוץ לאלפים שאין לו רשות להלך מותר לטלטל על ידי זריקה כלומר מותר לזרוק פס דקיימא לן מחיאה העשויה בשבת שמה מחיאה וממילא שמעינן דבתוך אלפיים מטלטל דרכו דהא מחיאות נינהו: ומטלטל בארבע אמות. כאילו לא היתה פס מחיאה וטפי מארבע לא ואפילו בזריקה ללא שני לן בין טלטול כי אורחיה לטלטול דזריקה אלא במקום שמוחר לטלטל ואסור להלך כגון מתוך התחום לחוץ התחום אבל במקום שהוא מותר להלך אי שרי לטלטל בזריקה שרי נמי לטלטל כי אורחיה ואי אסיר. תרוייהו אסירי וכיון דאסר ליה רב הונא לטלטל באלפים שלו אפילו זריקה נמי אסור וטעמא מפרש ואזיל: ומקשינן לרב הונא ונטלטל בכולה. ואפילו חוץ לאלפים ע"י זריקה דהא קיימא לן מחיאה הנעשית בשבת מחיאה היא בפ"ב (דף כ.) ונהי דאיהו לא מאי אזיל כיון דלא שבת באוירה לא הוי לה כארבע אמות אבל מכל מקום מחיאות נינהו: שמה ימשך אחר חפצו. חוץ לאלפים הלכך גזרינן טלטול בזריקה אטו הילוך: באלפים מיהת. שהוא מותר להלך בהן וליכא למיגזר בהו משום שמה ימשך אחר חפצו ניטלטל כי אורחיה טלטול גמור וכל שכן זריקה דהא מחיאות מעלייתא נינהו ומשני כיון דחוץ לאלפים אסור לטלטל אפילו בזריקה משום שמה ימשך אחר חפצו וכל שכן כי אורחיה דהא אין יכול להלך פס ולטלטל מיהת נמי באלפים משום דהוי אלפים דיליה נפרצין לחוץ לאלפים דאסירי ליה משום גזירה שמה ימשך דהא אין הפסק ביניהן והויא מחיאה הנפרצת במלואה למקום האסור לה: ומטלטל באלפים. אפילו כי אורחיה וחוץ לאלפים לא אפילו בזריקה: לא כרב נחמן ולא כרב הונא. ומה נפשך אי גזר שמה ימשך אפילו אלפים ניתסרו משום מחיאה הנפרצת למקום האסור לה ואי לא גזר שמה ימשך לטלטל חוץ לאלפים בזריקה: עליה דשמואל. דרב נחמן משמיה דשמואל אמרה: דתניא כוותיה. ללא גזרינן שמה ימשך: (כ"ה)

תוספות מכלל דתנא קמא במזיד נמי שרי. נראה דהלכתא כתנא קמא ואף על קב דקיימא לן משנת רבי אליעזר קב ונקי הכא לא קיימא לן כוותיה אלא כרבנן כיון דסבר רב פפא כרבנן ואף בשוגג שלא במקומן נראה דהלכתא כ"ק דשרי מדקאמרינן במזיד במקומן כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי בשוגג שלא במקומן ואם כן דרב פפא דשרי במזיד במקומן כ"ש דשרי בשוגג שלא במקומן ועוד דקיימא לן דלא קנסינן שוגג אטו מזיד לא בדאורייתא ולא בדרבנן מיהו על כרחך הא דאסר רב"י שוגג שלא במקומן לאו משום דקניס שוגג אטו מזיד דהא במקומן לא קניס שוגג אטו מזיד אלא משום כיון דאין להן אלא ארבע אמות גזרינן דילמא אתי להוציאן חוץ לארבע אמותיהן וכן איתא בירושלמי דקאמר ר' נחמיה דאמר עד שיחזרו למקומן שוגגין אתיא כר"מ דאמר המבשל בשבת בשוגג יאכל ואף ע"ג דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ואמרינן לקמן (דף מז.): דחפצי נכרים קונין שביתה ולא גזרינן שמה יוציא חוץ לעיר יש לחלק בין עיר לארבע אמות ועוד דכשנעשה ע"י נכרי לא החמירו ועוד הא דחפצי נכרי קונין שביתה היינו דגזרו בעלים דנכרים אטו בעלים דישראל ומשום הכי לא גזרינן שמה יוציא דלא גזרינן גזירה לגזירה: ונכרים שהקיפוה מחיצות. בירושלמי מוקי לה כרבי יהושע ומיהו בקונט' פי' דאתיא נמי כר"ג דאמר נתנוהו בדיר או בסהר מהלך את כולה ואע"ג דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום דלא הקילו חכמים אלא התם דאין לו אלא ארבע אמות אבל הכא דיש לו אלפים לא הקילו: ומטלטל בכולה ע"י זריקה. נראה לר"י דאף תוך אלפים מטלטל ע"י זריקה אבל כי אורחיה אינו מטלטל אלא ארבע אמות דלענין טלטול כי אורחיה נפרצה למקום האסור לה: וניטלטל בכולה ע"י זריקה. אע"ג דרב הונא אית ליה בסוף פ"ק (דף יז.) דשבת גורמת והכא נאסר בתחילת שבת לא דמי להכא דרב הונא מודה במחיצה גמורה העשויה בשבת דשמה מחיצה: (תוספות)

אלא חסורי מיחסרה והכי קתני. פירוש: הא (דקאסר להו) ודקמחסר לה ואלא אמר דבשוגג חוץ למקומן בלחוד פליגי, במסקנא מגלה לן טעמא משום דקתני דבר' נחמיה ור' אליעזר לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין, מכלל דת"ק סבר במזיד נמי שרי. הא דקא דייק מהא דת"ק סבר אפילו במזיד נמי שרי, פירש רש"י ז"ל: מדקתני לעולם אסורין. ונראה דקא דייק לה מדקתני עד שיחזרו למקומן שוגגין, דאי לאו דשמעינן לת"ק דאמר חזרו למקומן אפילו במזיד למה להו אינהו למימר שוגגין דהא ת"ק נמי שוגגין קאמרי, ולא בשוגג ומזיד פליגי אלא במקומן ואלא במקומן, והוה להו למימר לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן ותו לא. במזיד לא יאכלו. פירוש: לשום אדם, מדלא קאמר לא יאכל, אי נמי מי שיאכל בשבילו, אי נמי שצאו בשבילו. וא"ת מאי שנא מהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר (לעיל מ, א). י"ל דש"ת הכא דאחעבידא בהו איסורא על ידי ישראל. וא"ת לרבנן דאמרי במקומן אפילו במזיד יאכלו, מאי שנא מן המבשיל בשבת (חולין טו, א) דבמזיד לא יאכל ואפילו לר' מאיר דמיקל. י"ל דש"ת התם דאחעבידא ביה מלאכה לאורייתא אבל הכא ביו"ט דוקא, אבל בשבת ודאי אסורין אם הביאון דרך רה"ר, ואפילו העבירם ארבע אמות ברשות הרבים. שבת בבקעה והקיפיה עכו"ם מחינה בשבת. כלומר: לשם דירה. מהלך אלפים אמה ומטלטל בכולה ע"י זריקה. פירש רש"י ז"ל: דרב נחמן אמר שמואל אפילו כר"ג אתיא, דעד כאן לא קאמר ר"ג נתנוהו בדיר וסהר מהלך את כולה אלא במי שהוויאיהו דהקילו לגביה, אבל במי שקנה שביחה בבקעה ובשעת קנייה לא שבת באויר מחינות מודה הוא ר"ג דאין לו אלא תחומו הראשון. וכן מלאכה בירושלמי דגרסינן התם (ה"א): על הדין פלוגתא דרב הונא ור"ג, בעיין מימר מה פליגי כר' יהושע ור' עקיבא ברם כר"ג וכו' אלעזר בן עזריה לא פליגי, ואפילו כר"ג וכו' אלעזר בן עזריה פליגי קל הוא מי שקנה לו שביחה ממי שלא קנה לו שביחה. וזה מבואר כדברי רש"י ז"ל. ועוד ראייה לדברי רש"י ז"ל דהא רב נחמן בהא כרביה סבירא ליה, מדאמר ליה לרב הונא לקמן לא תפלוג עליה דשמואל דתניא כוותיה, ואילו לקמן (מג, ב) משמע מעובדא דנחמיה דרב נחמן כר"ג סבירא ליה וכדאמרינן התם, אמר ליה ר"ג בר יצחק לרבא מאי קא מיבעיא ליה לרב חסדא אילימא בדמלו גברא וקא מיבעי ליה אי הלכה כר"ג או לא, ופשיט ליה רבא פשיטא דללא מלו גברא עסקינן דאי בדמלו גברא האמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר וספינה, דאלמא משמע דפשיטא ליה לרבא דר"ג בר יעקב רביה כר"ג סבירא ליה, דאי לא מאי קא פשיט, דכיון דרב חסדא מיניה דר"ג הוה בעי דימא דר"ג נמי בעא מיניה מאי סבירא ליה אי הלכה כוותיה או לא. ואע"ג דהא ר"ג משמיה דשמואל קאמר לה ושמואל ליה ליה כר"ג בדיר וסהר אלא בספינה דוקא כדאיתא לקמן (ע"ב), אין ודאי שמואל דלא כר"ג סבירא ליה אבל הא דבקעה לאו בהכי הלויא, ור"ג נמי אפשר דס"ל הכין ומטעמא דאמרן. (רש"ט א)

היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר מותר לטלטל בכל העיר כולה ובלבד שלא יעבור את התחום ברגליו במאי מטלטל לאו על ידי זריקה אמר רב הונא לא על ידי משיכה אמר רב הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי חצר אין לו אלא חצי חצר פשיטא אימא יש לו חצי חצר האי נמי פשיטא מהו דתימא ליחוש דלמא אתי לטלטולי בכולה קמ"ל אמר רב נחמן מודה לי הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו על שפת תקרה מותר לטלטל בכל הבית מאי טעמא הואיל ותקרת הבית חובטת אמר רב הונא בריה דרב נתן כתנאי הולכייהו לעיר אחרת ונתנוהו בדיר או בסהר רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה אומרים מהלך את כולה ורבי יהושע ורבי עקיבא אומרים אין לו אלא ארבע אמות מאי לאו רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה דאמרו מהלך את כולה דלא גזרי הילוך דיר וסהר אטו הילוך בבקעה ומדהילוך אטו הילוך לא גזרי טלטול אטו הילוך לא גזרי ור' יהושע ור' עקיבא דאומרים

אין לו אלא ארבע אמות דגזרי הילוך דיר וסהר אטו הילוך דבקעה ומדהילוך אטו הילוך גזרי טלטול אטו הילוך נמי גזרי ממאי דילמא כי לא גזרי רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הילוך סהר ודיר אטו הילוך בקעה הני מילי התם דשני מקומות הן אבל טלטול אטו הילוך דמקום אחד הוא ה"נ דגזרי גזירה שמא ימשך אחר חפצו ורבי יהושע ור' עקיבא נמי ממאי דמשום דגזרי הוא דילמא משום דקא סברי כי אמרינן כל הבית כולו כארבע אמות דמי הני מילי היכא דשבת באויר מחיצות מבעוד יום אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעו"י לא אמר רב הלכתא כרבן גמליאל בדיר וסהר וספינה ושמואל אמר הלכתא כרבן גמליאל בספינה אבל בדיר וסהר לא דכולי עלמא מיהת הלכה כרבן גמליאל בספינה מאי טעמא אמר רבה הואיל ושבת באויר מחיצות מבעוד יום ר' זירא אמר הואיל וספינה נוטלתו מתחילת ארבע ומנחתו בסוף ארבע מאי בינייהו איכא בינייהו שנפחתו דופני ספינה אי נמי בקופץ מספינה לספינה ורבי זירא מאי טעמא לא אמר כרבה אמר לך מחיצות

רס"ז היה מודד וזבא. הנותן עירובו וזבא ליכך ממקום עירובו אלפים וכלתה מדתו בחצי עיר אחרת שעירבו את כולה אי נמי ביו"ט: שלא יעבור תחום. אלפים ממקום עירובו ברגליו דכיון דלא שבת בתוכה לא הויה ליה כד' אמות: במאי מטלטל. בכל העיר הואיל ותני שלא יעבור את התחום ברגליו: לאו על ידי זריקה. אלמא לא גזרינן שמא ימשך לא במשיכה לא גרסי' ומאן גרסי לה הכי קאמר רב הונא אמר לך האי דקתני מותר לטלטל בכל העיר כולה במשיכה קאמר שמואל מחוץ לאלפים לתוך אלפים דהתם ליכא למיגזר שמא ימשך דלחו חפציו הוא עד דמייתי ליה לגואי וכי מייתי ליה תו לא מפיק ליה: הכי גרסינן אמר רב הונא היה מודד וזבא וכלתה מדתו בחצי חצר אין לו אלא חצי חצר להך: פשיטא. דהא כלו אלפים שני: אימא יש לו חצי חצר. אותו חצי של חצר שבתוך תחומו מותר להך כי אורחיה והתירא אינטריכא לאשמועינן ולאויסורא דאידיך פלגא: הא נמי פשיטא. דפלגא דבתוך מדתו אית ליה: (ה"ג אמר רב הונא היה מודד וזבא וכלתה מדתו בחצי חצר אין לו אלא חצי חצר: פשיטא. דהא שמעינן ליה לרב הונא דגזר שמא ימשך: אימא יש לו חצי חצר. אותו חצי שבתוך תחומו מותר לטלטל כי אורחיה והתירא אינטריכא לאשמועינן ולאויסורא דאידיך פלגא: הא נמי פשיטא. דפלגא דבתוך מדתו שרי דלא דמי לשבת דבקעה דהתם איכא למיסר לטלטולי אפי' בתוך אלפים משום טעמא דנפרעה דההיא ודאי נפרעה לקמוס האסור לה שהרי מחילות הללו לא היו כאן מבעוד יום והיתה אסורה לכל אדם וכשהוקפה בשבת והועילו לזה שבתוכו לאלפים הועילו לו ולא לחוץ אלפים שהן חוץ מתחומו והאי חוץ לאלפים לא היה לו שום היתר אלל שום אדם הלכך הוי מקום האסור ואוסר אבל חצר אין לומר בה חילוק פירעה למקום האסור דהא מבעוד יום חדא היא ונהי דאסרי להאי לטלטולי חוץ לאלפים על ידי זריקה משום שמא ימשך אבל בתוך מדת תחומו מותר לטלטולי כי אורחיה): מודה לי הונא. אע"ג דגזר שמא ימשך: היה מודד וזבא וכלתה מדתו על שפת תקרה. כנגד שפת הקירוי והבית חוץ למדתו הוא וכגון שנפרץ כותל הבית שנשתייר מלמעלה קירוי ונפרץ בית לחצר שבפינה דלא הוי בית נפרץ למקום האסור: מותר לטלטל בכל הבית. ע"י זריקה ואע"פ שאסור ליכנס לתוכה ברגליו והכא לא גזרינן שמא ימשך הואיל ותקרות הבית חובטות כלומר: נראות כיוקדות וסותמות ואיכא היכר ולא ממשיך שהרי עיניו נותן בתקרה וסימן הוא ששם כלתה מדתו: כתנאי. אי גזרינן שמא ימשך אי לא: דלא גזרינן הילוך דיר וסהר. היכא דנתנוהו נכרים זו: אטו הילוך דבקעה. דאין בה מחילות דהתם אין לו אלא ד' אמות דתנן בריש פירקין ובדיר וסהר אע"ג דלא שבת באויר מחילותיהן מבעוד יום כארבע אמות דמיין ליה הואיל ובאונס יאל מתחומו: ומדהילוך. דיר וסהר אטו הילוך דבקעה לא גזרינן: טלטול אטו הילוך. כגון שבת דבקעה ביו"ט שהילוך אסור לו חוץ לאלפים במקום שביתתו וטלטול דזריקה מותר בלא מחילות: לא גזרינן. שלא יטלטל בזריקה חוץ לאלפים אטו הילוך שמא ימשך אחר חפצו כרב נחמן ואף על גב דבשבת דבקעה והקיפוהו נכרים לא סבירא להו כוותיה דהא לדידהו אע"ג דלא שבת באויר מחילות שרי בהא מיהא

כרב נחמן קיימי ללא גזרי' שמא ימשך אי נמי בשבת בבקעה נמי סבירא להו כוותיה דהא דקרו ליה הכא משום דנחנכס הוא: שני מקומות הן. ולא דמי אהדדי דיר וסוהר יש להן מחיאות בקעה אין לה מחיאה הלכך לא מיחלפי: אבל טלטול אטו הילוד. כגון ששבת בבקעה ביו"ט אימא דגזרי שלא יטלטל בזריקה חוץ לחלפים שמא ימשך אחר חפצו דהא חד מקום הוא ולית להו דרב נחמן כלל: אבל היכא דלא שבת. לא הוי כארבע אמות ולהכי לא מיסתרי בהילוד אבל טלטול דזריקה לעולם אימא כך דקרי ליה בכל דקרי וסוהר בזריקה ולא גזרינון שמא יזוז וימשך: הואיל ושבת. הויא לה ספינה כארבע אמות: נוטלתו מתחילת ד' ומניחתו לסוף ארבע. כלומר משיא זה חוץ לתחום לא נקט ליה ארבע אמות דספינה כל שעה היא מהלכת בכל קפיאה וקפיאה יותר מארבע אמות נמצא שאין לה תורת ארבע אמות כלל שלא עמד פסיעה אחת בתוך ארבע אמות הלכך לא קנו לו ארבע אמות. לישנא אחרינא כגון שהספינה הולכת למזרח והוא מהלך בתוכה למערב שהספינה מחזירתו כל שעה לתוך ארבע אמותיו. וקשיא לי תינח הליכה אבל אם חזר לראש האחר היכי מיסתרי ובמתני' לא חילק רבן גמליאל בין שהוא מהלך לכך זה בין שהוא מהלך לכך שהספינה מהלכת. וזהו לשון דודי ר' שמעון מפי הרב ל"א כלומר כשעוקר את רגלו קודם שניחנה הספינה מוליאתו מד' אמות שלו ונכנס לתוך ארבע אמות אחרות על כרחו והוא ליה כמי שהוליאוהו נכרי חוץ מארבע אמותיו ונתנוהו לתוך ארבע אמות אחרות שנותנין לו ד' אמות וכן לעולם וזה עיקר: מאי בינייהו. בין רבה לר' זירא: שנפחתו דופני הספינה. וביטלו המחיות דרבה ליתא דר' זירא איתא: אי נמי בקופץ מספינה לספינה. ובאורי מחיאותיה של זו לא שבת לרבה אין יכול להלך בזו ולרבי זירא קרי: (רש"י)

תוספות לא ע"י משיכה. כי שקיל מבראי לגואי ליכא למיחש שמא ימשך אחר חפצו אלא כשזורק מגואי לבראי דמרחיק החפץ ממנו והוא דאמר רב הונא אין מטלטלין אלא בארבע היינו כלפי צד אבראי לטלטל כי אורחיה או לזרוק דלענין זה נפרצה במלואה למקום האסור לה אבל במשיכה מטלטל בכל מקום דלענין זה לא נפרצה במלואה למקום האסור לה וכענין זה יש בכל גגות (לקמן דף פט.). דאסור רב לטלטל טפי מארבע בכלים דבית לגג אע"ג דכלים דגג שרי לטלטל בכל הגגין כרבי שמעון והוי למקום המותר לו: וכלתה מדתו בחצי חצר גרסינן דחצי העיר שמעינן ליה ממתני' דכיצד מעברין (לקמן דף סא.) וא"ת חצר נמי פשיטא דמאי שנא ממערה דתנן בכיצד מעברין (שם) ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים אמה שאפי' כלתה מדתו במערה דמשמע דיש לו חצי מערה ואין לומר דהתם מיירי בכלתה מדתו בסוף המערה מדקאמר בגמרא (שם) סוף העיר אצטריכא ליה דלא תנן וי"ל דמערה לא שכיחא בה כלים ושיידך למיגזר טפי בחצר מבמערה: [אמר רב הונא היה מודד ובא. ותימה לי לרב הונא היכי מטלטל בחצי חצר הא נפרץ למקום האסור לו ורש"י פי' להלך וקשה ל' לטלטולי לא משמע להלך ועוד הא אשמעינן לעיל בבקעה דמהלך אלפים ולא גזרי' דילמא אתי להלכי חוץ לאלפים וי"ל לענין טלטול יש לחלק בין בקעה לחצר כיון דלגבי אחריני חשיב מחיצה בחצר לא חשיב נפרץ למקום האסור לה ואי להלך כפי' רש"י איצטריך רב הונא לאשמעינן אע"ג דשיידך טפי למיגזר בחצר מבבקעה אפ"ה לא גזרינן. תוספות שאנ"ץ]: כתנאי (או) הוליכוהו לעיר אחרת. קצת קשה דהשתא בעי לאוקומי שמואל כר"ג ושמואל לא פסיק לקמן כר"ג אלא בספינה וי"ל דהוה מצי למימר וליטעמך: אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום. וא"ת והרי ספינה דשבת באויר מחיצות מבעוד יום ומוכיח לקמן דפליגי וי"ל דקסבר מחיצות להבריח מים עשויות: ורבי זירא מ"ט לא אמר כרבה. פירוש ויתיר אפי' בהעמדה וא"ת מאי קבעי מההוא טעמא דלית להו לר' יהושע ור' עקיבא מאותן סברות לית להו לדידהו דהדדי וי"ל דלר' יהושע ור' עקיבא ניחא דאית להו בכל מקום שהוא חוץ לתחום דאין לו אלא ד' אמות ולא מפלגי בין דיר וסוהר וספינה אבל רבה ורבי זירא דמפלגי בין דיר וסוהר וספינה בעי שפיר מר אמאי לא אמר כמר שמטעם זה יש לחלק ביניהם: (תוספות)

השב"א ה"ג רש"י ז"ל: אמר רב הונא היה מודד ובא וכלה מדתו בחצי חצרו יש לו חצי חצרו. וקשה קצת לגירסא זו מאי דאמרינון, יש לו חצי חצר פשיטא מהו דתימא ליחוש דילמא אחי לטלטולי בכולה קמ"ל. ואם איתא אמאי הוה אמינא דנגזר ביה טפי מבקעה. ועוד דלא הוה ליה למימר דילמא אחי לטלטולי אלא דילמא אחי להלוכי. וי"ל דלרבנותא נקט דהוה אמינא דאפילו לטלטולי נמי אחי. ולא דמי לבקעה דשאני חצר דאית בה כלים והגיל לאשתמושי

זה כולי שתא בכולה, הלכך הוה אמינא דנגזור בה דילמא אחי אפילו לטלטולי בכולה קמ"ל. ובהא נמי איתרלא לן קושיא אחרינא, דאיכא למידק ומאי קמ"ל רב הונא מהני' היא לקמן (א, א) היה מודד וצא וכלתה מדתו בחאי מערה יך לו חני מערה. אלא קמ"ל דאיטריך רב הונא לאשמועינן חזר דאית בה כלים ורגיל לאשתמושי בה בכולה כולי שתא. אבל הראב"ד ז"ל גרס: א"ר הונא מודינא היה מודד וכלתה מדתו בחאי העיר. ומודה לטלטל קאמר, משום דבעיר מקום שכלתה שם מדתו אינו נפרץ במקום האסור לו, והיינו דקאמרינן מהו דתימא דילמא אחי לטלטולי בכולה. וגירסא זו נראית עיקר. רבה אמר הואיל ושבת באויר מחילות מצעוד יום וקסבר (רב הונא) ורבה דמחילות ספינה מחילות הן. ותמיה לוי א"כ מאי טעמייהו דר' יהושע ור' עקיבא דאסרי. ואולי נאמר לפי שנכנס שם מדעתו על דעת שהלך הספינה ותוליאנו מתחומו. ועוד י"ל דהשתא דרינן למאי דאמרינן מעיקרא דר"ג ור' עקיבא בגזירה פליגי, אי גזרינן דיר וסהר אטו בקעה או לא, דר"ג לא גזר ור' עקיבא ור' יהושע גזרי. ושמואל פסיק כוותיה דר"ג בספינה דליכא למגזר בה אטו נתנוהו בבקעה הואיל ושבת באויר מחילותיה, אע"ג דר' עקיבא גזר אפילו בהא הואיל ומ"מ כבר ילא מתחומו, כך נראה לי. וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שפירש בפירושי המשנה שלו לטעמא דר"ג דקנה משום דלא גזר הילוך דדיר אטו הילוך דבקעה ור' יהושע ור' עקיבא גזרי ואם לא כמו שפירשתי היאך כתב הרב כן, והלא אותה סברא כבר דחיה בגמרא ואמרינן וממאי דבגזירה פליגי וכו'. אלא ודאי שהרב ז"ל מפרש כמו שפירשתי דהשתא לרבה בגזירה פליגי, והא דאמרינן לעיל ממאי וכו' דחייב בעלמא היא, ותפסינן מאי דקאמר להדיא רב הונא בריה דרב נתן כתנאי ומאי דקאמר (רבא) ורבה הכא, ושקדינן ההיא דחייב בעלמא דלעיל. (רשב"א)

להבריח מים עשויות ורבה מאי טעמא לא אמר כרבי זירא במהלכת כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בשעמדה אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דבמהלכת לא פליגי ממאי מדקתני מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ורבי יהושע ורבי עקיבא לא אזו מארבע אמות שרצו להחמיר על עצמן אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו דילמא עמדה אלא אי אמרת פליגי האי רצו להחמיר איסורא הוא אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ספינה דומיא דדיר וסהר מה דיר וסהר דקביעי אף ספינה נמי דקביעא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי הלכתא כרבן גמליאל בספינה הלכתא מכלל דפליגי אין והתניא חנניא (בן אחי רבי יהושע) אומר כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה אמש הכריע אחי אבא הלכה כרבן גמליאל בספינה והלכה כרבי עקיבא בדיר וסהר: בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דארעא סמיכתא היא כי תיבעי לך בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה אי נמי דקאזיל בקפיצה לישנא אחרינא בספינה מאי אמר רב הושעיא ת"ש מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים וכו' אי אמרת בשלמא יש תחומין משום הכי רצו אלא אי אמרת אין תחומין אמאי רצו כדאמר רבא במהלכת ברקק הכא נמי במהלכת ברקק תא שמע פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה וכו' אי אמרת בשלמא יש תחומין שפיר אלא אי אמרת אין תחומין כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי אמר רבא במהלכת ברקק תא שמע הני שב שמעתא דאיתאמרן בצפר' בשבתא קמיה דרב חסדא בסורא בהדי פניא בשבתא קמיה דרבא בפומבדיתא מאן אמרינהו לאו אליהו אמרינהו אלמא אין תחומין למעלה מעשרה לא דלמא יוסף שידא אמרינהו תא שמע הריני נזיר ביום שכן דוד בא מותר לשתות יין בשבתות ובימים טובים

להבריה מים עשויות. ולא חשיבי מחיכות לעשות ספינה כולה כארבע אמות: אמר לך במהלכת. לאיכא למימר האי טעמא דספינה נוטלתו אפילו ר"ע מודי דשרי: כי פליגי בשעמדה. ובשעת עמידתה קנו להו ד' אמותיהן (וללישני בתראי על שעת עמידה נחלקו) ואפ"ה שרי ר"ג משום אויר מחיכות: היינו דקתני ראו להחמיר. למשמע דשרי אפילו לרבי עקיבא אלמא כי חכרי לאו במהלכת חכרי לכ"ע ואינהו הוא דלחמור אנפשייהו דלמא עמדה פתאום ולאו אדעתן: אלכא חי אמרת. בשעמדה דברי הכל חסור דמחיכות לא חשיבי ובמהלכת הוא דפליגי מאי ראו הא לר' עקיבא ורבי יהושע בין מהלכת בין עמדה איסורא הוא: דיקא נמי. דבעמדה פליגי: מכלל דפליגי. בספינה בתמיה והא ראו קתני ומנא להו לרב ושמאל דפליגי בספינה: אין והתניא. בניחותא ופליגי בשעמדה והא דקתני ראו אמהלכת: רבי חנניא בן אחי רבי יהושע (הלכה כר"ג בספינה. כעין ספינתו שהיתה מהלכת ללא חיישין לשמא עמדה ומיהו אפילו בשעמדה פליגי רבן גמליאל דומיא דדיר וסוהר ואין הלכה כמותו אלכא במהלכת אבל עמדה דהיינו דיר וסוהר הלכה כר' עקיבא): כל אותה היום. שהיו בספינה: אחי אבא. רבי יהושע: אמש. לערב: יש תחומין. איסור תחומין למעלה מעשרה כדמפרש ואזיל: בעמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה. ונכנס ראשו אחד לתוך התחום לא תיבעי לך לאיסור תחומין נוהג בו ולא יעלה על ראשו שבתוך התחום ויאל לראשו אחר דהא חזי להילוך והילוך מעליא הוא: ואין רחב ד'. ללא נחא תשמיעתיה: בקפיעה. בשם מי הוי הילוך אי לא סתם ספינה למעלה מעשרה מהלכת ואינה נחה ודמי לקפיעה באויר ואפ"ה חסור: אמאי ראו. הא אין בו שום איסור אפי' עמדה: ברהק. פחות מעשרה רקק בלע"ז גרב"ל"א וגרב"ל"א: חול, חלץ (שנתעברו בו מים) וכלן מדובר בחול שעל שפת הים, המכוסה בים "פחות מעשרה וטפחיו" (רס"ו) דספינה קלה יכולה לשוט ביום: יוסף שילח. ללא מינטר שבתא: בשבתות וי"ט. דודאי לא אתי משיח האינדנא: (רס"ו)

תוספות כי פליגי בשעמדה. השתא הדר ביה ממאי דקאמרינן איכא בנייהו שנפחתו דופני הספינה וקופץ דהשתא לרבה נמי מהלך את כולה דמודה רבה לרבי זירא במהלכת וא"ת דהכא לית ליה לרבה אליבא דשמואל דמחיצות להבריה מים עשויות ובפרק כל גגות (לקמן דף ז.צ.) קאמר שמואל בספינה אין מטלטלין בה אלא בד' אמות משום דמחיצות להבריה מים עשויות וי"ל דהתם ביתירות מבית סאתים ומטעם להבריה מים עשויות לא חשיבא כמוקפת לדירה והכא בפחות מבית סאתים דלא בעינן מוקפת לדירה אי נמי הדר ביה כדאמרינן התם: האי רצו איסורא הוא. ורבי זירא לא חש לאותה קושיא ומפרש שרצו להחמיר על עצמן כשמעתייהו אי נמי היה סובר ר' זירא דאין תחומין למעלה מעשרה ורצו משום שמא תהלך ברקק כדאמרינן בסמוך: הלכה כרבן גמליאל בספינה. פסק רשב"ם דמותר ליכנס בספינה מבע"י בערב שבת אפילו שהספינה הולכת חוץ לתחום בשבת דספינה ממילא אזלא ואיהו לא מידי עביד ובלבד שלא יצא חוץ לספינה והספינה כולה כארבע אמות והא דתניא סוף פ"ק דשבת (דף יט.) אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים אתיא כב"ש דלא שרו לעשות מלאכה בערב שבת אלא בכדי שיעשו מבעוד יום אבל לב"ה דשרו עם השמש אע"פ שהמלאכה נעשית בשבת שרי ליכנס ואע"ג דבה היא ברייתא פליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל אליבא דב"ש פליגי וכן משמע בירושלמי דהך ברייתא כב"ש דקתני אין מפליגין לים הגדול לא בחמישי ולא בערב שבת ב"ש אומרים אפי' ברביעי וב"ה מתירין משמע דשרי אפי' בערב שבת וקאי את"ק דאי אבית שמאי היינו ת"ק ועוד פסק רשב"ם שאפי' בשבת שרי ליכנס כיון דלאו מידי קא עביד אך אין לו אלא ארבע אמות כיון דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום ואע"ג דב"ה לא שרו אלא עם השמש אבל בשבת לא היינו משום דדמי לאמירה דנכרי שבות ואין נראה דבפרק תולין (שם דף קלט:) משמע דאסור גבי ההוא צורבא מרבנן דאזיל וניים במברא ועבר לאידך גיסא וסייר פירי ואמר למינם קא מיכוונא ושרי משום דהערמה דרבנן הוא וצורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה משמע דאסור לכתחילה ואפילו לתוך התחום מדאין מזכיר שם יציאתו חוץ לתחום ומשמע דסייר פירי לית בו איסורא דאפי' בשכר שרי כדאמרינן (שם ד' קנא.) שמור לי פירותי שבתחומך ואני אשמור פירותיך שבתחומי וטעם שאסור ליכנס בספינה אומר ריב"א משום דדמי לשט בנהר ואסור גזירה שמא יעשה חבית של שייטין אי נמי שמא ינהיג הספינה והוי כמוליכה ארבע אמות בכרמלית וריב"א מדקדק נמי מירושלמי שהבאתי שאסור ליכנס בספינה בשבת מדלא קאמר ת"ק לא בשבת ולא בערב שבת דהוה משמע דב"ה מתירין אפילו בשבת כי היכי דנקט ולא בערב שבת משום ב"ה ואור"י דאותן בני אדם שמדליקין נרות בספינה בערב שבת ואוכלין שם וסומכין על כך להפליג בספינה בשבת לא שפיר עבדי דסוף סוף הם מפליגין בשבת ומה שפירש רשב"ם שמי שנכנס בספינה בשבת אין לו

אלא ארבע אמות אין נראה דקיימא לן כרב דאמר אפילו דיר וסהר דלא שבת באויר מחיצות הלכה כר"ג מדפריד לקמן (ד' מד.) בפשיטות גבי נחמיה בן חנילאי פשיטא דבלא מלו גברי עסקינן דאי בדמלו מאי תיבעי והאמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר ולקמן (ד' מז.): נמי גבי הנהו דכרי דאתו למברכתא דחשבינן כל העיר כארבע אמות היינו כרב אע"ג דרב חננאל פסיק כשמואל והביא רביה מוחנניה דאמר אמש הכריע (בן) אחי אבא כו' אין הלכה כן דהא אמרינן בשבת פרק כירה (ד' מ.) הכרעה דברייתא לאו הכרעה היא ועוד דאחי אבא רבי יהושע והחולק אינו יכול להכריע וכן פסק רב אלפס דקיימא לן כרב באיסורי ועוד רצה רשב"ם להתיר ליכנס בקרון בשבת ונכרי מוליכו חוץ לתחום וחזר בו משום שמא יפגעו בו ליסטים או שמא ישכח וירד ואין לו אלא ארבע אמות ואומר ר"י דאפילו ליכנס בו בערב שבת אסור דדוקא בספינה שרי ליכנס בערב שבת אבל הכא כיון דאפשר לו לירד אסור מיהו בספינה אין לו להחמיר אפילו נזדמן לו יבשה שיכול לירד לא פלוג רבנן בספינה ועוד אם בהמה מנהיג בקרון פשיטא דאסור להשתמש בבעלי חיים שמא יחתוך זמורה: (תוספת)

רשב"א במהלכת כולי עלמא לא פליגי. והשתא הדרינן על כרחין ממאי דאמרינן לעיל דאיכא בינייהו בקופץ, כלומר: דלרבה ליכא לר' זירא איכא, דהשתא הא קאמר רבה דבמהלכת כולי עלמא לא פליגי, אלמא מודה הוא אפילו בקופץ ובשנפחתו דופני הספינה, דכל שמהלכת לא פליגי דספינה נוטלתו מתחילת ארבע ומניחתו בסוף ארבע. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי הלכה כר"ג. כלומר: בספינה. ויש ספרים דגרסי בהדיא בספינה. הא דקא מתמה הכא: הלכה מכלל דפליגי. נראה לי דלאו אדרב אחא בלחוד קאי, דהא רב ושמואל נמי אמרי לה בהדיא לעיל. אלא מאן דמהדר לה לגמרא נטר עד סופא ואקשי אכולהו הלכה בספינה מכלל דפליגי. אמש הכריע אחי אבא. דהיינו ר' יהושע. הלכה כר"ג בספינה והלכה כר"ע בדיר וסהר. ופסק ר"ח ז"ל בהא כשמואל, דאף ע"ג דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי, מ"מ בהא קיימא לן כשמואל הואיל והכריע ר' יהושע בהא כר"ג. אבל הרב אלפאסי ז"ל פסק כרב, ואי משום הא דר' יהושע, הא קיימא לן דאין למדין הלכה מפי תלמוד (נדה ז, ב). ואי משום דקיי"ל הלכה כדברי המכריע, הני מיזי במתניתין אבל לא בדרייתא כדאמרינן בפרק כירה (לט, ב). ועוד דר' יהושע בעמנו היה חולק, ואין הכרעה בעל דין הכרעה. ועוד דאמרינן לקמן (מד, א) במעשה דנחמיה אי בדמלו גברי פשיטא דהאמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר וספינה. וכן נראה לקמן (מוז, ב) גבי דיכרי דאתו למברכתא, דשרא להו רבא לבני מברכתא למזבן מינייהו דכולה מברכתא לדידהו כארבע אמות דמיה. וכן הלכה, ואף רבותינו הדרפתיים ז"ל (תוד"ה הלכה) כן פסקו. בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה. פירוש: בששבת למטה מעשרה וילא דרך הפינה חוץ מאלפים אמה ודאי לא מיבעיא ליה דכשהגיע למטה מעשרה לא יזוז ממקומו, ואפילו למ"ד אין תחומין למעלה מעשרה, כדמוכח לקמן (מה, ב) בהדיא גבי הא דתניא גשמים שירדו ביו"ט הרי הם כרגלי הממלא, דאקשינן אמאי ליקנו שביחה באוקיינוס, ומדלח קאמר עלה שמעת מינה אין תחומין למעלה מעשרה דאי יש תחומין ליקנו שביחה באוקיינוס (פס) גבי ליקנו שביחה בעבים, שמעינן מינה דקושיין ליקנו שביחה באוקיינוס אפילו סבירא לן אין תחומין איהא, וכטעמא דאמרן דכיון דקנו שביחה למטה מעשרה אף ע"פ שחזרו העבים והואילאום מתחומן בלמעלה מעשרה, מכל מקום בשהניחו לארץ והרי הן חוץ למקומן לא יזיזם מד' אמות. אלא ר' חנניא בשלא קנה שביחה למטה קא מיבעיא אם יש תחומין למעלה מעשרה וקנה שם שביחה, וכדאמרינן לקמן (פס) גבי עבים. וא"נ מהו ללאת מתחומן דרך הפינה או דרך ספינה ואפילו כמה שירכה. ואחיא למפשה מדלחמו לו לר"ג מהו לנו לירד ואמר להם מסתכל הייתי והיינו בתוך התחום קודם שהשיכה. וקשיא לי דהא ספינה מינד ניידה, ואמרינן לקמן (מו, א) דמיים בעבים לא קנו שביחה משום דניידי, וכדחניא נהרות המושכין ומעינות הנובעין הרי הן כרגלי הממלא. וי"ל דספינה דר"ג כל בין השמשות מינה ניהא, והכי קאמר: אי אמרת בשלמא יש תחומין משכחת לה בעומדת בין השמשות, אלא אי אמרת אין תחומין אפילו בעומדת נמי כי לא היו בתוך התחום מאי הוי. (כפ"ה)

ואסור לשתות יין כל ימות החול אי אמרת בשלמא יש תחומין היינו דבשבתות ובימים טובים מותר אלא אי אמרת אין תחומין בשבתות ובימים טובים אמאי מותר שאני התם דאמר קרא [\[מלאכי ג-ב\]](#) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' והא לא אתא אליהו מאתמול אי הכי בחול כל יומא ויומא נמי לישתרי דהא לא אתא אליהו מאתמול אלא אמרינן לבית דין הגדול אתא הכא נמי לימא לבית דין הגדול אתא כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח קא סלקא דעתך מדאליהו לא אתא משיח נמי לא אתי במעלי שבתא לישתרי אליהו לא אתי משיח אתי דכיון דאתי משיחא הכל עבדים הן לישראל בחד בשבא לישתרי לפשוט מינה דאין תחומין דאי יש תחומין בחד בשבא לישתרי דלא אתא אליהו בשבת האי תנא ספוקי מספקא ליה אי יש תחומין או אין תחומין ולחומרא דקאי אימת דקא נדר אילימא דקאי בחול כיון דחל עליה נזירות היכי אתיא שבתא ומפקעא ליה אלא דקאי בשבתא וקא נדר וביום טוב וקא נדר וההוא יומא דשרי ליה מיכן ואילך אסיר ליה: פעם אחת לא נכנסו לנמל וכו': תנא שפופרת היתה לו לרבן גמליאל שהיה מביט וצופה בה אלפים אמה ביבשה וכנגדה אלפים בים הרוצה לידע כמה עומקו של גיא מביא שפופרת ומביט בה וידע כמה עומקו של גיא והרוצה לידע כמה גובהו של דקל מודד קומתו וצלו וצל קומתו וידע כמה גובהו של דקל הרוצה שלא תשרה חיה רעה בצל קבר נועץ קנה בד' שעות ביום ויראה להיכן צלו נוטה משפיע ועולה משפיע ויורד נחמיה בריה דרב חנילאי משכתיה שמעתא ונפק חוץ לתחום אמר ליה רב חסדא לרב נחמן נחמיה תלמידך שרוי בצער אמר לו עשה לו מחיצה של בני אדם ויכנס יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא מאי קא מבעיא ליה לרב חסדא אילימא בדמלו גברי עסקינן וקא מבעיא ליה הלכתא כרבן גמליאל

רש"י ואסור כל ימות החול. דילמא אחי: לפני בא יום ה'. לפני ביאת בן דוד יבא אליהו לבשר: מפני הטורח. שמוניחין כרכי שבת והולכין להקביל פניו: עבדים הן. ואין לישראל טורח דאיכא לטרח להו: בחד בשבא לשתרי. דודאי לא אחי משיח היום דהא אתמול בשבת לא אתא אליהו ומדקאסר ליה ליפשוט דחייש דילמא אתא אליהו ואין תחומין למעלה מעשרה: ומשנינן מהא לא תיפשוט דאין תחומין דילמא ספוקי מספקא ליה להאי תנא דילמא אין תחומין ומש"ה אסר בחד בשבא ולחומרא אבל מפשט לא פשיטא ליה דתילף התיירא מיניה: כיון דחל עליה נזירות. בע"ש ומספקא דילמא אחי משיח היום לב"ד הגדול היכי מישתרי לשות למהר בשבת ליחוש דילמא אתא לב"ד הגדול מאתמול: דקאי בשבת וקא נדר ביו"ט וקא נדר. כלומר כשקיצל נדר זה היה שבת או יו"ט והיינו דקתני מותר לשות בשבתות וימים טובים אותה שבת או אותו יו"ט שנדר אבל מכאן ואילך אסור ואפילו בשבת דילמא אתא אתמול בן דוד וחל עליה נזירות: שפופרת. קנה חלול וכשהוא ארוך אין רופין בו למרחוק וכשהוא קצר רופין בו יותר והיתה שפופרת של רבן גמליאל מתוקנת למדת כפיית אלפים או בים או ביבשה: כמה עומקו של גיא מביא שפופרת ומביט בה. ביבשה וימדוד כמה אמות הוא יכול לכפות בה ואח"כ ילך על שפת הגיא ויכפה בה לעומקו ויתרחק לאחוריו עד שיבחין שבמקום שכלה עומקו של גיא שם כלה כפיית השפופרת שאם יתרחק עוד מעט לא יראה את הרקיעית הגיא וידע שעומקו של גיא והרחקתו שנתרחק משפתו הוי כמדת כפיית השפופרת: גובהו של דקל. ומתיירא לעלות בו ולמודדו: ימדוד לכו. של דקל: ואל קומתו. של עצמו ופעמים שהאל רבה על המיאל ופעמים שהמיאל רבה על האל כשחמה עומדת בגובה הרקיע כל כל דבר הוי קטן וכשחמה בשיפולו הוי כל

ארוך הלכך מודד אף כל קומתו ולפי מה שיראה שירצה כל קומתו על קומתו ידע שריבוי כל הדקל על הדקל או כפלים או שלישי או רביעי: הרואה שלא תשרה חיה רעה בכל קבר. כעין מצבה היו מציבין על הקבר כעין שאנו מגביהין ולוצרין בו עפר ומשפע לכאן ולכאן והירא שלא תבא חיה רעה להסתופף בכל הקבר מפני חוס השמש ויריח את המת ויחטטנו: נועץ קנה בד' שעות. כשצא לעשות הבנין ינעוץ קנה בארבע שעות ביום שאותה שעה מתחיל השמש להתחמם והכל כוונ ונוח כדאמרינן בזכרות (ד' כז.) וחם השמש וגמם חיזו שעה שהשמש חם והכל כוונ הוי אומר זה ארבע שעות ולפיכך חיות מתאוות לכל באותה שעה ולאוחו כל שיראה זה שכל הקנה נוטה. ישפע הבנין ויעשה שיפוע ארוך שלא יהא נוטה לו כל ואע"פ שכשתסוב החמה יהיה לו כל לכד אחר כיוון דבהיה שעתא ליכא כל תו לא אחיה חיה להתלונן בליה דהיה שעתא אזלא עד דמשכחא ועוד דלאחר ארבע שעות אף הכל חם ולא איכפת לה לחיה בכל: בדמלו גברי. שהיו לו אנשים הרבה שיכולין ללכת חוץ לתחום כגון שעירבו לעשות לו מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ממקום שהוא שם עד התחום: הלכה כרבן גמליאל. לדיהו ליה מחיצות שלא שבת בהן מצעוד יום כדאמר לעיל גבי דיר וסחר או דילמא פשיטא ליה דהלכה כרבן גמליאל והכא הוא ללא מלו ליה גברי עד תוך התחום אללא עד ב' חמות סמוך לתחום: (קפ"ו)

תוספות ואסור לשתות יין כל ימי החול. וא"ת מאי שנא דלא אסרינן כהן לשתות לעולם יין כדאמרינן בסנהדרין (ד' כב:) אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו פי' שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית ואמאי לא חיישינן לבן דוד כי הכא וי"ל דהתם ליכא איסורא דאפשר בכהן אחר או יישן מעט אבל הכא אי אתי עובר על נזירותו ובפ"ק דביצה (ד' ה:) נמי אמרינן חיישינן לשמא יבנה ור"ת מפרש ביום שבן דוד בא שראוי לבא והשתא לא קשיא מידי וניחא נמי מה שמקשינן אמאי אסור והלא משיח בן יוסף יש לו לבא תחילה ועדיין לא בא אבל קשה האי דפריך בסמוך בחול נמי לשתרי דהא לא אתא אליהו מאתמול מ"מ היה ראוי לבא י"ל דלפי המסקנא פריך דמוקמינן דקאי בשבת וקנדר משום הכי פריך בחול לשתרי יום שנדר בו שאינו ראוי לבא באותו יום הואיל ולא אתא אליהו מאתמול: דלא אתא אליהו בשבת. וא"ת ודלמא אתי בערב שבת ויבשר בשבת וי"ל דקרא הנני שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' משמע ביום שבא יבשר: האי תנא ספוקי מספקא ליה. וההיא דתנן בפרק קמא דפסחים (ד' יג.) דקאמר לדבריה אף תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם איכא למימר נמי מספקא ליה וההוא שמישב כבר מובטח להם לישראל שאין אליהו בא בשבת ולא בערב שבת ולא בערב יו"ט נראה לי דהכי פירושו כי היכי דלא בא לא בערב שבת ולא בערב י"ט מפני הטורח של תקון סעודה הכי נמי בשבת קודם אכילה מפני טורח סעודת שבת: מותרין אתם שכבר הייתי מסתכל בשופרת וכו'. אפילו לרבי מאיר דאמר לקמן מי שישב בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר אם לא היתה כוונתו לכך לא יכנס הכא מתכוונים היו לשבות בעיר והיו סומכין על שופרת של ר"ג: יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב: נחמן. הכא משמע דרב נחמן בר יצחק לאו היינו רב נחמן סתם וכן בכמה מקומות ודלא כפ"ה דסוף פרק כל הגט (גיטין ד' לא:): דקאמר רב נחמן בר יצחק אנא לא צריכנא להו פירוש לבי ריש גלותא ופ"ה התם משום דהוי חתנו של ריש גלותא דהא רב נחמן סתם הוי חתנו של ריש גלותא כדמוכח בהעור והרוטב (חולין ד' קכד.) אלא הא דקאמר לא צריכנא משום דעשירי היה ורב נחמן סתם הוא רב נחמן בר יעקב דהא רב נחמן סתם היה חבירו דרב ששת ובירושלמי מוכח דרב נחמן בר יעקב היה חבירו דרב ששת וגם בשום מקום בש"ס אינו מזכיר בפירוש רב נחמן בר יעקב אלא אצל רב נחמן בר רב חסדא או רב נחמן בר יצחק: ויתיב רבא וקמבעיא ליה גרסינן ול"ג אמר ליה רב נחמן בר יצחק דהכא פשיטא ליה במחיצה של בני אדם שמותר לעשות ובתר הכי פריך רב נחמן בר יצחק לרבא מנפל דופנה דאסור לעשות: אילימא בדלא מלו גברי. ואם תאמר כי לא מלו גברי נמי ילך אל מקום שהמחיצה מגעת ואחר כך יעשה היקף אחר עד שיגיע לתחום ויש לומר כיון שכבר עשו פעם אחת ידעו שלדעת כן עשו ואסור מכאן ואילך כדמסיק בסמוך בשמעתין: (תוספות)

רשב"א כבר מובטח להם לישראל שאין אליהו בל לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים. וא"ת וליחוש דילמא כבר בא אליהו יום חמישי לבית דין הגדול ובא משיח ג"כ ערב שבת, ויהא הוא אסור מעתה אפילו בשבת. י"ל דאילו בא משיח קודם נדרו גם הוא לא היה נזיר כלל, משום יום שצא בן דוד קאמר הא אם כבר בא אינו נזיר, כך נראה לני.

האי תנא ספוקי מספקא ליה ולחומר. פירש רש"י ז"ל: אבל מפשט לא מפשיט ליה דתולף מיניה היתירא. נראה מדבריו דאפילו לגבי תחומי שבת אזלינן בהו לחומר. וכן כתב ר"ח ז"ל תנא ספוקי מספקא ליה ומחמיר הכא והכא. והראב"ד ז"ל כן כתב מפורש דעבדינן לחומר מלחמרינן תנא ספוקי מספקא ליה ולחומר. ואע"ג דלגבי נזיר הוא דאחמיר, מי איכא מידי דאינהו גופייהו עבדינן לקולא ומאי דתלי בהו עבדינן לחומר. ועוד דפשטה דמתני' דפעם אחת לא נכנסו לנמל משחשיכה הכין משמע, והא דאוקמה רבא במהלכת ברהק דחייה בעלמא היא, דמסתמא אין חילוק בין רהק למים כלולין. ועוד דתניא לקמן (מו, ב) חרם שבין תחומי שבת כריך מחילה של ברזל להפסיקו, ומדלא מפלגינן ביה בין שהמים עמוקים עשרה לשאינו עמוקים עשרה ש"מ דאפילו בעמוקים עשרה אית בהו משום תחומין. וה"ר משה זצ"ל (ב"ן) נ"ר (בלקוטיו כאן ד"ה ושמה) כתב דגבי נזיר הוא דאזיל תנא מספקא לחומר משום דנזיר דאורייתא, הא בתחומין דרבנן לקולא, וכדלחמרינן לקמן (מה, ב) גבי ליקנו שביחה באוקיינוס איבעית אימא הוא ספק דדבריהם ולהקל. ועוד דקיימא לן (לקמן מו, א) דהלכה כדברי המיקל בעירוב. ודחה דברי הראב"ד ז"ל דמה שאמר שאינו דין לתחומין גופייהו להקל ומאי דתלי בהו להחמיר, דבכל ספיקי דעלמא הכי עבדינן היכא דהלו ביה ומילין טובא הכא לחומר כדיניה והכא לקולא כדיניה, וכדלחמרינן בעלמא (ברכות לו, א) כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל, מפני שהללו דברי תורה והללו דברי סופרים. ובר מן דין, דתנא נזיר משום דסבר אין תחומין למעלה מעשרה ואלוהו מותר הוא לבא בשבת מש"ה אסרו לשחות יין באחד בשבת, בתחומין לקולא אמר, אלא דבגמרא דחינן דלאו משום דפשיטא ליה אין תחומין אמרה אלא משום ספיקא דשמא אין תחומין אמרה, ומ"מ אין להחמיר משום יש תחומין, וכיכא הכא מאן דחייש לתחומין לחומר. וההיא דחרם שבין תחומי שבת לאו ראייה היא דאם איתא הכא הוה להו לאחויי, אלא דהכא אפילו למ"ד אין תחומין שני, לדברי הכל מים עמוקים ואפילו יתר מעשר קונין הן שביחה במקומן כדלחמרינן לקמן (מה, ב) ליקנו שביחה באוקיינוס, והכא כלולי עלמא קאמר וכדכתבינן לעיל (בע"א ד"ה בעי). והיינו טעמא, משום דמים על גבי מים היינו הנחתו (שבת ה, ב), ולא אמרו אין תחומין אלא בספינה המהלכת על פני מים, דכלי קף על פני מים לאו היינו הנחתו. וכן הפי' שפירש ברהק עמוק עשרה אלא שהן מים עכורים, וקא דייק מהא דסתמא דמתניתין לא במים עכורין אינו נכון, דרהק מים כלולין הן, אלא פירוש רהק כל שאינו עמוק עשרה, וכדתנן בשבת (ק, ב) וכמה הוא רהק מים כל שהוא פחות מעשרה. ואע"ג דלחמרינן בפרק הזורק (שם) גמירי דאין ספינה מהלכת בפחות מעשרה, התם הכי קאמר שאין חוששין בממלא מן הים לספינה משום זמנין דליכא עשרה במים וקא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד, משום דאין ספינה מהלכת בדרך הילוכה בים בפחות מעשרה. וספינתו של רבן גמליאל למאי דמוקי לה רבא גושסת היתה, ולא (משום) ומשנין שנויא דחיקא שכן דרך הנמל להיות בו רהק. זהו טופס דברי הרב נר"ו. וכן כתב הר"ז הלוי ז"ל (בס' המאור כאן) דלקולא נקטינן דספק דדבריהם הוא. וע"כ התיר הרב נר"ו (בד"ה ובחוספות) למפרשי ימים לירד בשבת מספינתו בהגיעו ליבשה, לפי שלא קנו שביחה בים למעלה מעשרה. ואני תמיה א"כ מה הועיל בעל הגמרא כשדחה ההיא ברייתא נזיר ואוקמה בספיקא, כיון דלא נפקי לן מינה מידי לענין דינא לא לגבי נזיר ולא לגבי תחומין, דכיון דבין דפשיט ליה בין דמספקא ליה זיל לגבי נזיר ואסור זיל לגבי תחומי שבת ושרי. ועל כן נראה לי אלא שאני ירא להכניס ראשי בין המחלוקות, דנפקא מינה להיכא דשבת ביבשה ורואה להפליג בים ולצאת דרך אניה למעלה מעשרה, אי נמי בקפיצה, דאי אמרת מפשיט פשיטא ליה לתנא דאין תחומין שרי, אבל השתא דמספקא ליה מספיקא אסור לצאת מתחום ביתו דהא איכא חזקה דתחום ביתו. דכי אזלינן בעירוב להקל הני מילי בשאין שם חזקה דביתו, כספק נאכל עירובו מצעוד יום או ספק נטמא ואי נמי בישן בדרך וכיוצא בהן, שלא קנו ודאי שביחה ביבשה וכיכא נמי חזקה דביתו, הא איכא חזקה דביתיה לא אמרינן ככי הא דניזיל בה להקל, וכדלחמרינן לעיל בפרק בכל מערבין (לו, א) גבי תרומה ונטמאת כילד, א"ר יוסי ספק עירוב כשר כגון תרומה ונטמאת ספק מצעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת, אבל עירב בתרומה ספק בתרומה טהורה עירב ספק בטמאה עירב אין זה ספק עירוב כשר, כלומר: משום דככי הא אמרינן אוקי גברא בחזקה ביתיה וכדכתבינן עלה (שם ד"ה אבל). ואי אמרת מכל מקום הא קיימא לן הלכה כדברי המיקל בעירוב, הכא לא אשכחון מאן דאמר בהדיא אין תחומין למעלה מ' דנימא הלכה כמותו, אלא כולהו מידק דייק ואזלי אי יש תחומין אי לא תחומין. אבל ודאי משמע דהיכא דלא קנו שביחה ביבשה דליכא חזקה דביתיה ככי הא אמרינן ספיקא לקולא, ועדיין התירן של מפרשי ימים במקומו עומד כדברי רבנו (נראה עומד) ונר"ו] בשלא קנו שביחה ביבשה ולא ירדו ליבשה משנכנסו לספינה, הא יראו ליבשה

כהללו שמקדשין בספינה ואח"כ יורדין לא, דכל שלא קנה שביחה מערב שבת מחמת שהיה למעלה מעשרה כשיגיע
 ליבשה בתוך עשרה לשם הוא קונה שביחה, והרי זה לאחר מכן אסור ליכנס לפי מה שאמרתי דמעתה אוקמיה בחזקה
 ביחה, ואם נכנס אסור לו לירד כשיגיע לנמל, כן נראה לי. מסתכל הייתי והיינו בתוך התחום עד שלא חשבה. הקשו
 בירושלמי (ה"ב) ולמה לו עד שלא חשיכה ואפילו משחשיכה ולא ר"ג היא. פירוש: דאמר נתנוהו בדיר וסגר מהלך את
 כולה, והנמל מוקף הרים והרי הוא כדיר וסגר. ופריקו תפטר שהיה בנמל יתר מבית סאתים ולא היו מחיאות גבוהות
 עשרה. פירוש: או לא היו מחיאות גבוהות עשרה. ובגמרין דלא פריך לה, אפשר דסבירא להו דר"ג משום דר' יהושע
 ור' עקיבא שלא היו סבורין כן, ולא היו זזין מארבע אמות אם לא נכנסו לתוך התחום קודם שחשיכה, לפום כן הולך
 ר"ג להסתכל ולומר דעד שלא חשיכה היו בתוך התחום. ועוד נראה לי שלא הקשו בגמרא כן, מפני שהם היו שואלים
 לכך ולקנות שביחה עם אנשי העיר ור"ג נמי לכך נתכוין, שאילו לא נכנסו לתוך תחום העיר עד שלא חשיכה אפילו
 לר"ג מאותו המקום שהגיעה הספינה בלמטה מעשרה היה להם אלפים אמה ולא יותר, ואפילו כלתה להם המדה
 בחצי העיר אין להם אלא חצי העיר. אבל עכשיו שהסתכל וראה שהיו בתוך תחום העיר קודם שחשיכה הרי הוא קונה
 שביחה בעיר, דדעתם על העיר היתה וכדתנן (מה, א) מי שיצא בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר באלפים אמה הואיל
 ולא היתה כוונתו קודם לכך לא יכנס דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יכנס, א"ר יהודה מעשה היה ונכנס ר' טרפון בלא
 מתכוין. וקיימא לן כר' יהודה, וכל שכן כאן דר' יהושע ור' עקיבא סמוכים היו בכך על ר"ג שהיתה שפופרת בידו,
 וכששאלוהו מהו לירד לא לענין הוראה שאלוהו שאף הן היו חלוקים עליו בדבר זה, אלא אם נסתכל בשפופרת וראה
 שהוא בתוך התחום עד שלא חשיכה שאלוהו, ואמר להן כן ובתוך התחום היינו והרי לנו כאנשי העיר, וזה נראה לי
 עיקר. ומ"מ למדנו מן הירושלמי דכל שאינו מוקף לדירה כגון קרפף והוא יתר מבית סאתים, כיון שאין מטלטלין בו
 אלא בארבע אמות הרי הוא כבקעה, ואף הוא אין מהלך בו אלא בארבע אמות בלבד כבקעה אם נתנוהו פס. וכתב
 הראב"ד ז"ל שאפילו לא היה נמל יתר על בית סאתים והוא נפרץ לים ביהר מעשר, הרי זה נפרץ במלואו למקום
 האסור לו, וכיון שאין מטלטלין בו אלא בארבע אמות אף הוא אין מהלך בו אלא בארבע אמות. ומ"מ לפי מה שכתבנו
 למעלה (בד"ה ואני תמה) דאין תחומין למעלה מעשרה לא נפקא מינה אלא למי שקנה שביחה ביבשה, ואי נמי בספינה
 שעמדה ברקק כל בין השמשות. (רע"א)

או אין הלכה כר"ג או דילמא בדלא מלו גברי עסקינן וקא מבעיא ליה הלכה כרבי אליעזר או אין
 הלכה כר"א פשיטא בדלא מלו גברי עסקינן דאי סלקא דעתך בדמלו גברי עסקינן מאי תיבעי ליה
 האמר רב הלכה כר"ג בדיר וסגר וספינה אלא ודאי בדלא מלו גברי עסקינן ודר' אליעזר קמיבעיא
 ליה דיקא נמי דקאמר ליה יכנס מאי יכנס לאו בלא מחיצה איתיביה ר"נ בר יצחק לרבא נפל דופנה
 לא יעמיד בה אדם בהמה וכלים ולא יזקוף את המטה לפרוס עליה סדין לפי שאין עושין אהל עראי
 בתחילה ביו"ט ואין צריך לומר בשבת א"ל את אמרת לי מהא ואנא אמינא לך מהא עושה אדם את
 חבירו דופן כדי שיאכל וישתה וישן ויזקוף את המטה ויפרוס עליה סדין כדי שלא תפול חמה על
 המת ועל האוכלין קשיין אהדדי ל'ק הא ר"א הא רבנן דתנן פקק החלון ר"א אומר בזמן שקשור
 ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו והא איתמר עלה אמר רבה
 בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחילה ביום טוב וא"צ לומר בשבת לא
 נחלקו אלא להוסיף שר' אליעזר אומר אין מוסיפין ביום טוב ואין צריך לומר בשבת וחכמים

אומרים מוסיפין בשבת ואין צריך לומר ביום טוב אלא ל"ק הא כרבי מאיר הא כרבי יהודה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה רבי מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר רבי מאיר דקא פסיל התם אלמא לא מחיצה היא הכא שרי דלאו מידי קא עביד ורבי יהודה דקא מכשיר התם אלמא מחיצה היא הכא אסר ותיסברא אימר דשמעת ליה לרבי מאיר בהמה אדם וכלים מי שמעת ליה ותו רבי מאיר אליבא דמאן אי אליבא דרבי אליעזר להוסיף נמי אסר אלא אליבא דרבנן אימר דאמרי רבנן להוסיף לכתחילה מי אמור אלא הא והא רבנן וכלים אכלים ל"ק הא בדופן שלישית הא בדופן רביעית דיקא נמי דקתני נפל דופנה שמע מינה

ר"י וקמיבעיא ליה הלכה כר"א. דאמר במתניתין מי שיכל חוץ לתחום פתי אמות יכנס: דיקא נמי. דבדלח מלו גברי הוה: דאמר ליה. רב נחמן עשה לו מחיצה של בני אדם ויכנס למה ליה למימר יכנס אלח הכי קאמר יעשה המחיצה השתים ואחר כך יכנס הוא מעצמו בלח מחיצה: נפל דופנה. של סוכה: ולא יזקוף את המטה. שיש לו בסוכה כנגד הפתח ואע"ג דלח מיחזי כבנין דדומה כמתכוין לפנות לו מקום הסוכה אפי' הכי אסור וקשה להגך דקרו לעשות מחיצה של בני אדם בשבת: כדי שיאכל וישתה וישן. עיקר מלתה של סוכה בג' דברים הללו: ויזקוף את המטה כו'. אלמא שרי ופרכינן קשיון אהדדי: ואם לאו אין פוקהין בו. דדמי לבונה שמוסיף על סתימת הבית ואף על פי שעראי הוא שהרי יחזור ויפתחנו: והא אתמר עלה. דאפילו רבנן לא שרו אלח להוסיף כגון פקק חלון דתוספת בעלמא הוא וברייתא שרי למיעבד דופן לכתחילה: ר' מאיר פוסל. מפרש במסכת סוכה [דף כא.]. שמא תבריה: דלאו מידי קא עביד. דכיון דלח מתקן לסוכה אע"ג דעביד אהל שרי דקסבר עושין אהל עראי והואיל דלח מתקן סוכה. אינו אלח אהל עראי ושרי ואכתי עובדא איכא למיפרך עלה דהא כדי שיאכל וישתה וישן קתני אלמא לתקנה לסוכה קאתי הא פרכינן עליה פירכי טובא עד דמפקינן ליה מטעמא: אימור דשמעת ליה לרבי מאיר. דפסיב: בהמה. משום שמא תבריה: אדם. שיש בו דעת לעמוד או כלים שאין זזין ממקומן מי שמעת ליה והאי תנא אדם וכלים הוא דקתני עושה את חבירו דופן ויזקוף את המטה: ותו. נהי דלח מתקן לה לסוכה: ר' מאיר. דמוקמת להא דשריא אליביה ומשום דלח הוא תיקון מחיצה ואהל דלאו הכשר מחיצה: אליבא דמאן. דשרי ר' מאיר לא קאמר כר"א רביה ולא כרבנן דהא פקק החלון אין בו מלת סוכה ולא שרו רבנן אלח להוסיף: אלח הא והא רבנן. והא דקתני נפל דופנה לא יעמיד בה כו': בדופן שלישיית. דבשתי דפנות אין קרוי אהל וכי עביד בה דופן שלישיית משוי ליה אהל ומודו רבנן דאין עושין אהל עראי בתחילה והא דתני מותר בדופן רביעית דכלאו הכי הוא אהל והאי תוספת בעלמא הוא ורבנן לטעמייהו דאמרי מוסיפין אהל בשבת: דיקא נמי. דהא דקתני אסור בדופן שלישיית קאי: דקתני נפל דופנה. דמשמע דופן שהיא מותרת בה ורביעית לא הויא תיקון סוכה דתנן (סוכה ד' ב.) ושאין לה שלש דפנות פסולה הא בג' כשירה: (ר"י)

תוספות או דילמא בדמלו גברי עסקינן. והשתא אפי' אי אין הלכה כרבי אליעזר יכנס וא"ת כיון דאמרי רבנן אפי' אמה אחת לא יכנס אע"פ שד' אמות שלו מובלעות בתוך התחום ראשון ה"נ כי מלו גברי מחיצות ומגיעות תוך התחום לא יכנס ויש לומר דלא דמי דהכא כשתסלק מחיצה דגברי וכבר יצא ע"י מחיצה מארבע אמות שנתנו לו חכמים ומעתה היה ליתן לו ארבע אמות אחרות וכיון שהוא בתחום ראשון לא ניתן לו ד' אמות אחרות אלא חוזר לתחומו הראשון אבל בהבלעת ד' אמות שלא הפסיד בכניסתו ד' אמות לא יכנס: דאי בדמלו מאי תבעי ליה. ואף על גב דרבי מאיר פוסל לקמן בהמה לדופן סוכה פשיטא ליה דהלכה כרבי יהודה אבל אין לפרש דבאדם אפי' רבי מאיר מודה דלא שייך ביה שמא יברח דלאו היינו טעמא דר' מאיר כדמסיק פרק הישן (סוכה ד' כג.). והא דפריך לקמן אדם וכלים מי שמעינן ליה היינו למאן דמפרש בסוכה דטעמא דרבי מאיר חיישינן שמא תברח: כדי שלא תפול חמה על המת. והא דאמרינן בפרק כירה (שבת ד' מג:) אין עושין מחיצה למת בשביל מת הא דשרי הכא היינו כדמפרש התם באין בני אדם ויושבין בצדו וכו' ור"י מפ' דהכא הוי שפיר בשביל חי שאם יסריח המת יצטרכו לצאת מן הסוכה: פקק החלון. בפ' כל הכלים (שבת דף קכה:) פ"ה דהאי חלון הוי למעלה בגג אבל מן הצד לא שייך איסור אהל והביא ראייה

מפ' כל גגות (לקמן ד' צד). גבי רב ושמואל דהוו יתבי בההוא חצר נפל גודא ביני וביני אמר שמואל נגודו ליה גלימא אהדריה רב לאפיה ופריך לשמואל למה לי למעבד הכי והאמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה כו' ומשני דשמואל עביד לצניעות בעלמא משמע שאם היה שמואל אוסר לטלטל כרב לא הוה קשה מידי דהיכי שרי למיעבד הכי אלמא לא חשיב אהל בדפנות מן הצד והא דקפיד רב לא אעשיית מחיצות אלא משום דקסבר אסור לטלטל הסדין בתוכה ובפ"ק דסוכה (ד' טז): גבי עובדא דשכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למחר פרסו סדינין על גבי עמודין והביאו ס"ת וקראו בו ופריך פרסו לכתחילה ומי שרי והאמר מר הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה בשבת רש"י ל"ג אלא פרסו סלקא דעתך פירוש איך הביאו דרך רשות הרבים ומשני אלא שמצאו סדינין פרוסין ואין נראה למחוק הספרים ועוד מאי קשיא ליה איך הביאום דלמא הביאום דרך מלבוסים ועוד דבשמעתין מוכח דמן הצד שייך עשיית אהל דאעשיית דופן מיייתי ליה ועוד דלשון חלון שייך בכותל ובגג קרי ליה ארובה כדתנן (ביצה דף לה): משילין פירות דרך הארובה ונראה לר"ת דמן הצד שייך עשיית אהל והיכא שהמחיצה מועלת להתיר חשוב עשיית אהל בתחלה כההיא דפירסו סדינין ולרב דאסר לטלטל בכל גגות שייך עשיית אהל לכתחילה ואעשיית מחיצות קפיד והוי כדופן ג' של סוכה דחשבינן ליה הכא אהל אבל לשמואל דשרי לטלטל לא חשיב אלא תוספת אהל כמו דופן רביעית של סוכה דחשיב ליה תוספת משום דבלאו הכי מישתרי ואי הוה אסיר שמואל כל שכן דהוה פריך ליה היכי שרי למיעבד הכי ומאן דשרי תוספת אהל למעלה נמי שרי כדמוכח בהמוצא תפילין (לקמן דף קב). גבי הני דיכרי דביממא בעו טולא ובליליא בעו אוירא ובפ' הישן (סוכה דף כז): גבי ר"א ששבת בסוכתו של ר' יוחנן: רבי מאיר דקפסיל התם אלמא לאו מחיצה היא. השתא בעי למימר דאיירי בדופן שלישית אפ"ה לא חשיב אלא תוספת בעלמא לר"מ דקפסיל וקשה הא קתני בהדיא התם כדי שישתה ויאכל וישן ובקונטרס פי' דהוה מצי למפרך אלא בלאו הכי פריך שפיר אך מ"מ קשה דמאי פריך בסמוך אימר דאמור רבנן להוסיף לכתחילה מי אמור הא אמר דלר"מ דקפסיל לא חשיב אלא תוספת בעלמא ע"כ יש לומר דהיינו ודאי דפריך מדקאמר כדי שיאכל וישתה וישן אלמא מיתכשר סוכה בהכי דעיקר מצות סוכה בג' דברים הללו ואם כן הרי עשיית אהל לכתחילה הוא אך קשה להשר מקוצי דהשתא כי משני הא ר"מ הא ר' יהודה לא תירץ כלום אמעשה דנחמיה ונראה לפרש דה"פ כיון דפוסל ר"מ לז' ימי סוכה שאינה יכולה לעמוד שם כל ז' גבי נחמיה שרי לכתחילה אע"ג דמהני לא חשיב אלא תוספת בעלמא כיון שאותה מחיצה אינה ראויה לז' וכן הא דקתני כדי שיאכל וישתה וישן שרי דליכא למיחש שמא תברח לפי שעה ובתר הכי פריך אימר דאמור רבנן להוסיף לכתחילה מי אמור דכיון דמהני אפי' לשעה חשיב עשיית אהל לכתחילה כמו פקק

החלון: (תוספות)

רשב"א דיקא נמי דקתני ויכנס ש"מ. וכתב הראב"ד ז"ל דמהא שמעינן דהלכה כר' אליעזר דהכלעת תחומין מילתא היא. (והלכתא) ווהלכך דלידן דקיימא לן כר' יהודה (להלן מה, א) דאמר יש לו ארבע אמות לכל רוח שירצה, אפילו יאלץ שלש אמות והוא עומד ברביעית הרי זה נכנס ואינו חושש. קשיין אהדי הא ר' אליעזר הא רבנן. פירוש: רבא הוא דמתרץ להו הכין ולומר דר"נ בר יעקב כרבנן, וקסבר דרבנן דשרו בפקק החלון אפילו בשאינו תלוי ואינו קשור כלל. ודחה ר"נ בר יצחק דאי אפשר לאוקמינהו בפלוגתא דר' אליעזר ורבנן אלא אי איכא לאוקמינהו בפלוגתא דר' מאיר ור' יהודה, ור' מאיר דקא פסיל התם אלמא לאו מחיצה הכא שרי דלאו מידי קעביד. ופירש רש"י ז"ל: דהשתא הוה מצי לאקשויי ליה אי הכי דברייתא דעושה אדם את חצרו דופן לסוכה ר' מאיר היא וטעמיה משום דלאו מידי קא עביד והא כדי שיאכל וישתה קתני, אלא משום דלא קמה דחוינן לה מטעמא אחרינא לא חש לאקשויי ליה הכי. והראב"ד ז"ל כתב דהא לאו סוכה דמנא היא ולא גרסינן בה דופן לסוכה, ומאן גריס ליה מפרש לה בסוכה דלאו מנא. והקשה לו מורי שיחיה דעל כרחין ודאי בסוכה דמנא עסקינן, ותדע לך מדאמרין בסמוך לא קשיא הא דדופן שליטת הא דדופן רביעית, כלומר: דדופן שליטת חייב משום דהוי מחיצה מתרת, ואי בסוכה דלאו מנא אפילו כי עביד מחיצה שליטת מאי הוי והא מחיצה זו אינה מתרת לו כלום אם הוא ברשות היחיד וכל מחיצה שאינה מתרת שרי, וכדמשמע בפרק כל גגות (לקמן דף, א) כותל שבין שתי חצרות שגפלו, רב אמר אין מטלטלין אלא בד' אמות ושמואל אמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה וזה מטלטל עד עיקר מחיצה, כלומר: דרב סבר דיוצין גורמין ושמואל סבר שבת גורמת וכיון שהיתה שם מחיצה בין השמשות אפילו נפלה אחר מיכן אין בכך כלום דבשבת הואיל והותרה הותרה. ואמרין התם שמואל ורב הוו יתבי בההיא חצר נפל גודא דביני ביני, אמר להו שמואל נגידו לי גלימא, כלומר: שמואל לטעמיה דס"ל דמחיצה זו אע"פ שנפלה באמצע שבת כבר הותרה החצר דשבת כיון דהותרה הותרה, ומחיצה זו שהיא עושה בה עכשיו לאו התיירא עביד והלכך מותר וכדמסיק התם שמואל דעביד לצניעותא בעלמא הוא דעביד, אהדרינהו

רב לאנפיה מיניה, כלומר: דרב לטעמיה דאמר דיורין גורמין וכי קא עביד השתא מחיאה מחיאה המתרת קא עביד ולפיכך אסור. ושמא כל שעושה מחיאה שאינה מתרת אפילו אהל עראי נמי לא הוי ושרי. [ואין לומר] דמיירי הכא כגון דקאי ברשות הרבים או בכרמלית ולפיכך אסור משום דכי קא עביד מחיאה שליטת מחיאה המתרת לטלטל מדאורייתא קא עביד דלכו"ע שלוש מחילות רשות היחיד גמורה הם בין לטלטל בין לזרוק דבר תורה, אם כן אפילו עביד מחיאה רביעית נמי ליתסר דהא קא עביד מחיאה המתרת לטלטל מדרבנן, דהא מדרבנן אינו רשות היחיד לטלטל עד שיהא מוקף ד' מחילות. ע"כ נראה הנכון כמו שכתב רש"י ז"ל. מיהו אפשר לומר לדברי הראב"ד דרב נחמן בר יצחק מוקי לה בסוכה דעלמא ובין ברביעית בין בשלישית חד דינא אית להו, ורבא מוקי לה בסוכה דמארה והלכך חדא בשלישית וחדא ברביעית, רבנו נ"ר. (רשב"א)

דף מד - ב

אלא אדם אדם קשיא אדם נמי לא קשיא כאן לדעת כאן שלא מדעת והא דרבי נחמיה בריה דרבי חנילאי לדעת הוה שלא מדעת הוה רב חסדא מיהא לדעת הוה רב חסדא שלא מן המניין הוה: הנהו בני גנא דאעילו מיא במחיצה של בני אדם נגדינהו שמואל אמר אם אמרו שלא מדעת יאמרו לדעת הנהו זיקי דהוה שדיין בריסתקא דמחוזא בהדי דאתא רבא מפירקיה אעלינהו ניהליה לשבתא אחריתי בעי עיילינהו ואסר להו דהוה ליה כלדעת ואסור לוי אעילו ליה תיבנא זעירי אספסתא רב שימי בר חייא מיא: **מתני'** מי שיצא ברשות ואמרו לו כבר נעשה מעשה יש לו אלפים אמה לכל רוח אם היה בתוך התחום כאילו לא יצא כל היוצאים להציל חוזרין למקומן: **גמ'** מאי אם היה בתוך התחום כאילו לא יצא אמר רבה הכי קאמר אם היה בתוך תחום שלו כאילו לא יצא מתוך ביתו דמי פשיטא מהו דתימא הואיל ועקר עקר קמ"ל רב שימי בר חייא אמר הכי קאמר אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו כאילו לא יצא מתחומו במאי קמיפלגי מר סבר הבלעת תחומין מילתא היא ומר סבר לאו מילתא היא א"ל אביי לרבה ואת לא תסברא דהבלעת תחומין מילתא היא ומה אילו שבת במערה שבתוכה ארבעת אלפים ועל גגה פחות מארבעת אלפים אמה לא נמצא מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אמר ליה ולא שני לך בין היכא דשבת באויר מחיצות מבעוד יום להיכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום והיכא דלא שבת לא

רש"י אלא אדם אדם קשיא. דבשלמא מטה אמתה איכא לתרוצא כדקאמרת דהא דהני ויזקוף את המטה בדופן רביעית קאמר דהא קתני שלא תפול חמה על המת ועל האוכלין אלמא לאו לאכשורי סוכה אתי אלא אדם הא קתני כדי שיאכל וישתה וישן אלמא למיפק ביה חובת סוכה אוקמיה ההם דג' דברים הללו הן מלכות סוכה אלמא דופן שלישי הויא חסירה דאי דופן רביעית לא הוה מיפסלך בה כדאמר' ורע"ג דעביד אהל. שרי: לדעת. שהעומד שם יודע שלשם מחיאה העמידוהו שם אסור: שלא לדעת. מותר דמשום עשיית אהל ליכא למימר דאין דרך בנין בכך אבל כלי דרך בנין בכך הוא הלכך דופן שלישית אסור: שלא לדעת הוה. לא ידעו האנשים על מה הצבוע שם: רב חסדא מיהא. שעשה המחיצה ונקבע שם בא' מהן הא ידע: שלא מן המניין הוה. בעושי המחיצה: דאעילו מיא. מרשות הרבים לרה"י והוקבעו לשם לדעת שהודיעום שלכך הם

נקבצין: זיקי. נודות ושל רבא הוו: ריסתקא. רחוב העיר רה"ר: בהדי דאתי רבא מפירקיה. והיה גדוד דשומעי הדרשה באין אחריו נטלן שמש והביאון בתוך מחיצות הבצין: אספסתא. שחה של תבואה: מהני' מי שיכא ברשות. כגון לעדות החדש או להליל מן הגייס ומן הנהר או חכמה הבאה לילד: כבר נעשה מעשה. ואינד כריך לילך: יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו: כאילו לא יכא. מפרש בגמרא: חוזרין למקומן. מפרש בגמ': גמ' מאי כאילו לא יכא. הא ודאי לא יכא דהא עדיין בתוך התחום הוא: ה"ג אמר רבה הכי קאמר ואם היה בתוך התחום שלו כאילו לא יכא מביתו דמי. כלומר הא כאילו לא יכא אביתו קאי והכי קאמר אם היה עדיין בתוך תחום ביתו חוזר לביתו והרי הוא כאילו לא עקר רגליו לכך יש לו מביתו אלפים אמה לכל רוח כבתחילה ולא אמרינן ממקום שנאמר לו יש לו אלפים אמה לכל רוח: פשיטא. דכיון דעדיין לא יכא מן התחום כאילו הוא בביתו דמי: מהו דתימא כיון דעקר. לכאח ברשות ורבנן תקון ליה ממקום שנאמר לו אלפים לכל רוח הכא נמי אע"ג דקאי בתחומו לימדוד ליה מהתם ואי בעי למיפק ליפוק קמ"ל: רב שימי בר חייא אמר הכי קאמר אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו כאילו לא יכא מתחומו דמי. כלומר מהני' בשכבר יכא מתחומו עסקינן וכאילו לא יכא אמתחומין קאי כדוה ס"ד מעיקרא ומאי אם היה בתוך התחום ה"ק אם היו אותן אלפים הנתונות לו לכל רוח ממקום שנאמר לו נכנסות לתוך אלפים של תחום ביתו כאילו לא יכא מתחומו דמי והולך עד ביתו והרי הוא כבתחילה: רב שימי סבר הבלעה מילתא היא. וכיון דמיבלען בתחומיה וממטו ליה לגו תחומיה הו ליה כחד תחומא וכמאן דלכא נפק מתחומא הוא ורבה סבר לאו מילתא היא הלכך לא מאי לתרוי כאילו לא יכא דמתני' בשכבר יכא חוץ לתחום דאם יכא הפסיד שביתת ביתו וקנה לו ממקום שנאמר לו ורבה לית ליה הא דתנו נהרדעי לעיל (דף מא:): ואי פיקח הוא עייל לתחומו וכיון דעל על. ואית דגרסי בלישנא אחרינא דבין רבה ובין רב שימי בשכבר יכא מתחומו מוקי ליה ובתרוייהו גרסי' אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו אלכא דררבה גרסינן כאילו לא יכא מביתו ובדרב שימי גרסינן כאילו לא יכא מתחומו ובהא פליגי דררבה לא משויא ליה הבלעה כחד תחומא שיהיו לו כל היום כולו ח' אלף אמה אלכא כי ממטו ליה תחומין הניתנין לו עד חוץ תחומו הוי כאילו לא יכא מביתו כלל ולא קנה שביתה במקום אחר ויש לו אלפים מביתו לכל רוח כבתחילה ורב שימי סבר כאילו לא יכא מביתו לא אמרינן אלכא ודאי קנה שביתה במקום שנאמר לו אלכא כאילו לא יכא מתחומו אמרינן ולא הפסיד תחומו הראשון ויש לו קרוב לח' אלף כגון ממקום שנאמר לו ולמזרח אלפים ולמערב אלפים ומשם ולביתו אלפים ומביתו ולהלן אלפים דהבלעת תחומין משויא ליה לכולהו תחומי כחדא תחומא ורבה סבר לאו מילתא היא לשווינהו תחומא חד הלכך על כרחך לא מיתוקם כאילו לא יכא אמתחום גרידא ולומר תחומו לא הפסיד אלכא יואל חשבינן ליה לקולא דיך לו שביתה אף במקום שנאמר לו אלכא כאילו לא יכא לגמרי קאמר והרי הוא כבתחילה: ומה חילו שבת במערה שתוכה ד' אלפים ועל גגה פחות מד' אלפים לא נמלא כו'. כלומר אי אתה מודה שמהלך את גגה וחוצה לה אלפים לכל ד'. סתם מערה ב' פתחים יש לה בב' קמותיה פתח למזרח ופתח למערב מפתח המזרח נותן לו חוצה לה לכא מזרח אלפים ולכא גגה אלפים וכן מפתח המערב נותן חוצה לה לכא המערב אלפים ולכא גגה אלפים וכיון דגגה פחות מד' אלפים כיון שכותליה משופעין לכא גגה ומתרחבות מלמטה בקרקעיתה נמלא אלפים שיך לו על גגה כשיאל מפתח מזרחי נבלעות בתוך אלפים שיך לו על גגה כשיאל מפתח המערב ואי אתה מודה שאם בא לכאח באיזה מהן שיראה שיכול להלך כל גגה וחוצה לה אלפים אמה לכל ד' משום דהבלעת תחומין משוי לתחומי שני היציאות כחד ואילו הוה גגה ד' אלפים שלימות ויאל בפתח מזרח אינו יכול להלך לכא גגה אלכא אלפים ואם היה רוצה להלך באלפים מערביות היה כריך לחזור על העקב וליכנס במערב ולחזור ולכאח דרך פתח מערבי אלמא מילתא היא וקשיא לתרוייהו לישני: ולא שני לך כו'. הכא נמי ב'

תחומין מחמת חדא שציתה קאתו לה וכיון דמיבלעי לעיל הוּו חד תחומא אכל גבי מתני' לא שבת באויר מחילות שציתה השניה הלכך כיון דקני לה שציתה צתרייתא תו לית ליה שציתה קמייתא והיכא דיכא חוץ לתחום אין לו אלא ממקום שנאמר לו אלפים ואפי' נכנסו לתוך תחומו אינו הולך ממקום שכלו פס והלאה כלום וללישנא אחריתא הכי מתרץ כיון דלא שבת באויר מחילות שניה לא יהבינן ליה ב' שציתות אלא או האי אית ליה או האי אית ליה אם מובלעות אית ליה שציתת ביתו ואין לו ממקום שנאמר לו אלא כדי לבא וליכנס בתחומו ואם אינן מובלעות קנה מקומו והפסיד ביתו ולשון הראשון נראה הגון: (פ"ו)

תוספות כל היוצאין להציל חוזרין למקומן. הא דלא חשיב ליה בפ"ק דביצה (דף יא:): גבי הנך ג' דהתירו סופן משום תחילתן דזה אינו חידוש וכל הנהו צריכי כדאמרין התם: ומר סבר הבלעת תחומין לאו מילתא היא. פ"ה ולית ליה לרבה הא דנהרדעי דאמרי לעיל (דף מא:): אי פקח הוא עייל לתחומי' וכיון דעל על ולר"י נראה דאית ליה הא דנהרדעי כיון שנכנס בתחומו מפני כבוד הבריות ויצא מד' אמותיו כיון שצריך ליתן לו ד' אמות חדשות יכול לחזור ולקנות תחומו הראשון אבל הכא מכיון שיצא חוץ מתחומו וקנה לו תחום אחר לא הותר ליעקר מתחום שקבע כדפי' לעיל דאי לאו הכי תיקשי לה מתני' לנהרדעי דאמרי אפי' אמה אחת לא יכנס ואף על גב דע"י ארבע אמותיו נכנס לתחומו הראשון ולא אמר כיון דעל על: (תוספות)

הש"ח ומר סבר הבלעת תחומין לאו מילתא היא. פירש הש"י: לרבה לית ליה הא דנהרדעי דריש פירקין (מא, ב) דאמרי אי פקח (אידך) ואיהו עייל לתחומיה. ונראה דברי התוספות (ד"ה ומר) שאמרו דנראה די' לחלק דההיא דנהרדעי כיון שקנה ארבע אמות חוץ לתחום הראשון ועכשיו התיירו לו חכמים לעקור אותו תחום ולקנות תחום אחר משום כבוד הבריות ונכנס לתוך תחומו הראשון ונקנה לו הרי זה כמי שהזיכרוהו שחזר לתחומו הראשון, אבל הכא שקער תחומו הראשון ונקנה לו תחום אחר ועדיין הוא בתוך אותו תחום אף על פי שהוא מובלע בתוך התחום שהיה לו מעיקרא אין לו אלא תחום זה השני, ואין לו לעקור אותו וליכנס בתוך תחום האחר. ולא שני כך בין היכא שבת באויר מחילות מצעוד יום להיכא דלא שבת באויר מחילות מצעוד יום. פירש הראב"ד ז"ל: כי מי ששבת במערה בשבתה לתוכה נעשית המערה כבית מיושב שרשותו עולה עד לרקיע, ומש"ה אויר התחתון עולה למעלה כנגד אויר שלמטה. ואע"ג שלענין טלטול על גבה של מערה נידון כרה"ר, לענין מדידה מיהא מלמעלה כלמטה. ואין לנו כלמוד מדידה מטלטול, שהרי אפילו העיר שרשות הרבים עוברת בתוכה חייבין עליה משום רה"ר ולענין מדידה כלה כארבע אמות דמא. ואינו מחזור בעיני מכמה טעמים, חדא דאם איתא לא הוה ליה למימר כי האי לישנא לא שני כך בין היכא שבת באויר מחילות מצעוד יום להיכא דלא שבת מצעוד יום, שהרי מי שיכא ברשות הרי זה כאילו ששבת פס ממקום שנאמר לו שכבר נעשה מעשה, ואלו נאמר לו גם במערה זו מהלך בה בתוכה ועל גבה כאילו שבת מצעוד יום בתוכה, וא"כ לא היה לו לומר כן בכאן שאין הכל תלוי אלא במחילות המערה שאנו רואין אותן כאילו עולות עד לרקיע, וכך היה לו לומר ולא שני שבת במערה לשבת בבקעה. ועוד דהא לכאורה משמע דלכ"ע דוקא בשאין על גבה של מערה אלא פחות מארבעת אלפים אמה דמשום הבלעת תחומין, הא אילו היו על גבה ארבעת אלפים לא, מדקאמר ליה אביי (לרבא) ולרבה] להדיא ומה אילו שבת במערה שיש בתוכה ארבעת אלפים אמה ועל גבה פחות מארבעת אלפים כאילו דבר זה נודע ומוסכם מכבר ביניהם, וגם רבה לא השיבו התם אפילו ביתר מארבעת אלפים אמה דמי לא שני כך וכו', אלמא משמע דהיא דאביי בלחוד הוא דקאמר, ואם איתא משום דמחילות עולות עד לרקיע אפילו טובא נמי. ועוד דהא אמרינן בפרק כל גנות (להלן א, א) דהיכא דלא מסיימי מחילתא ואפילו גגין הן ככרמלית ולא אמרינן גוד אסיק מחילתא, ואפילו לשמואל נמי דאית ליה גוד אסיק מחילתא מודה הוא בגג יתר מבית סאתים שהוא ככרמלית, ואין אנו רואין המחילות כאילו עולות למעלה. ומה שכתב הר"ב ז"ל שאין למדין מדידה מטלטול, והביא ראיה מעיר שהוא רשות הרבים לטלטול ולמדידה כולה כארבעת אמות, אינה ראיה, דהכא שאני דכיון דעל גבה רה"ר גמורה, והרי] היא כרשות הרבים דעלמא אלמלא שאנו רואין את מחילותיה כאילו עולות, וכל עכמנו אין אנו עושין את גבה כרה"י למדידה אלא משום מחילותיה היאך אתה רואה מחילותיה עולות לענין מדידה ולא לענין טלטול לפוטרו מדי חוב חטאת, אם רואה אתה את המחילות כנעולות נפטור אותה אם טלטל על גבה יתר מד"א שהרי יש כאן מחילות והרי זה כולו כרשות היחיד, ואם אין מחילות עולות למעלה משום דמחילות הניכרות בעינין אם כן אין

כאן מחיכות על גבה וכרמלית גמורה או רה"ר גמורה היא ואפילו למדידה. אלא הפירוש הנכון כמו שפירש רש"י ז"ל ולא שני לך בין היכא דשבת באויר מחיכות מצד יום, דשני תחומין אלו באין לו מחמת שבתה אחת, דכיון ששבת במערה ויש למערה שני פתחים לשני ראשין אחד לכפון ואחד לדרום, ואילו רכה ללאת בפחה שצדכ לפון ולהלך משם ואינך לכד לפון אלפים אמה הרשות בידו, ואילו רכה ללאת באותו פחה שצדכפון המערה ולחזור דרך עקבו על גבי המערה לכד דרום הרשות בידו, שהרי יש לו אלפים אמה לכל רוח ככל פחה מהם כזה: ולא תמלא ענין זה והבלעה (ענין) זו אלא בשבת בחלל שיש עליו גב כגון בית או מערה, וכיון דמשום שבתה חדא קא אתו ליה ומיבלעו להו חד בחד הוו להו חד תחומא, והיינו נמי דוקא בשאין על גגה רק פחות מד' אלפים. אבל גבי מתני' דלא באו לה מחמת שבתה חדא, דמעיקרא לא היה מותר בתחום זה השני ועכשיו אינו מותר בתחום הראשון וכאילו עוקר שבתהו הראשונה וה"ל שבתה שניה אע"ג דמבלען חדא בחדא הבלעה כזו לא הויא הבלעה. (רש"י א)

א

-

מה

דף

והתנן ר"א אומר שתיים יכנס ג' לא יכנס מאי לאו רבי אליעזר לטעמיה דאמר והוא באמצען וארבע אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען דמו וקאמר יכנס אלמא הבלעת תחומין מילתא היא א"ל רבה בר בר חנה לאביי ומדר"א קמותבת ליה למר אמר ליה אין דשמיע לי מיניה דמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מודו ליה: וכל היוצאין להציל חוזרין למקומן: ואפי' טובא והא אמרת רישא אלפים אמה ותו לא אמר רב יהודה אמר רב שחוזרין בכלי זיין למקומן ומאי קושיא דילמא להציל שאני אלא אי קשיא הא קשיא דתנן בראשונה לא היו זיין משם כל היום כולו התקין ר"ג הזקן שיש להן אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד אמרו אלא אפי' חכמה הבאה לילד והבא להציל מן הגייס ומן הנהר ומן המפולת ומן הדליקה הרי הן כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח ותו לא והא אמרת כל היוצאין להציל חוזרין למקומן אפילו טובא אמר רב [יהודה אמר רב] שחוזרין בכלי זיין למקומן כדתניא בראשונה היו מניחין כלי זיין בבית הסמוך לחומה פעם אחת הכירו בהן אויבים ורדפו אחריהם ונכנסו ליטול כלי זיין ונכנסו אויבים אחריהן דחקו זה את זה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו אויבים באותה שעה התקינו שיהו חוזרין למקומן בכלי זיין רב נחמן בר יצחק אמר ל"ק כאן שנצחו ישראל את אומות העולם כאן שנצחו אומות העולם את עצמן אמר רב יהודה אמר רב נכרים שצרו על עירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת תניא נמי הכי נכרים שצרו וכו' במה דברים אמורים כשבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובבל כעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומא נהרדעא דרש רבי דוסתאי דמן בירי מאי דכתיב [שמואל א כג-א] ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שושים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שושים את הגרנות וכתיב [שמואל א כג-ב] וישאל דוד בה' לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה מאי קמבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסור הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה ש"מ: **מתני'** מי שישב בדרך ועמד וראה הרי (זה) הוא סמוך לעיר [הואיל] ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי רבי

מאיר ר' יהודה אומר יכנס א"ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין: **גמ'** תניא א"ר יהודה מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו ולן חוץ לעיר לשחרית מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו (אמרו לו) משם ראייה שמא בלבו היתה או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה: **מתני'** מי שישן בדרך ולא ידע שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר"א אומר והוא באמצען ר' יהודה אומר לאיזה רוח שירצה ילך ומודה ר' יהודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע

רס"י והא תנן רבי אליעזר אומר. מי שיצא חוץ לתחום ב' אמות יכנס אבל ג' לא יכנס מאי האי שיעורא דנקט לאו ר' אליעזר לטעמיה דאמר במתניתין גבי ד' אמות שנתנו חכמים ליוצא חוץ לתחום דהוא באמצען שיש לו לכל ידיו ב' אמות ולפיכך זה שיצא ב' אמות חוץ לתחום כיון דב' אמותיו דבוקות לו בתחומו סבירא ליה לרבי אליעזר דכמאן דמובלען בתחומיה דמו ומותר ליכנס אלמא מילתא היא. ללישנא קמא הוא תיובתיה אבל ללישנא בתרא לא נהירא לי דהא לא קאסרי ליה למהדר ומאן דגריס לה מפרש דכיון דהא לא הו מובלענות אלא דבוקות ואפילו הכי שרי שמע מינה הבלעה דבר גדול הוא והיכא דמיבלען חד תחומא הוי: ומדברי אליעזר אוחבת ליה למר. הא פליגי רבנן עליה במתני': לדבר מלוא מודו ליה. ומתני' דמי שיצא ברשות דבר מלוא הוא וקאמר רבה לעיל דהבלעה לא מהניא: ואפילו טובא. יותר מארבע אלפים בתמיה והאמרת רישא היכא דלא מיבלען אלפים אית ליה ותו לא: אמר רב יהודה אמר רב. לא תימא אפי' טובא דלא שרי אלא אלפים והא אתא לאשמעינן דחוזרין בכלי זיינן ולא אמרינן כיון דנעשה מעשה ישלכו כלי זיינן מעליהן ולא יחללו שבת בחזרתן וטעמא מפרש לקמן: דילמא להליל שאני. ומי שיצא ברשות דמתניתין איכא לאוקמי בעדות החדש ובחכמה הבאה לילד אבל הבא להליל מאויבים יש לחוש שמא אויבים ירדפו אחריו הלכך אפי' טובא נמי יכנסו לעיר: לא היו זזין משם. ביוצאין חוץ לתחום להעיד על החדש מיירי במסכת ר"ה (דף כג:): לא היו זזין דמי שיצא חוץ לתחום אין לו אלא ד' אמות: והבא להליל מן הגיסי כו'. וקאמר אלפים ותו לא ומתני' קתני כל היוצאין להליל חוזרין למקומן ואפי' טובא: מניחים כלי זיינן. בחזירתן בבית החילון שמוצאין חוץ לחומה: הכירו בהן אויבים. שיצאו חוץ לעיר ורדפו אחריהן: נכנסו. היוצאין ליטול כלי זיינן והבית כר דחקו זה את זה: נכחו ישראל. אלפים ותו לא: נכחו אומות העולם. חוזרין למקומן אפי' טובא: אין יוצאין עליהן. כדמפרש לקמן כשבאו נכרים על עסקי ממון: לספר. עיר שמדלת בין גבול ישראל לגבול האומות יוצאין עליהם שמא ילכדוהו ומשם תהא נוחה הארץ ליכבש לפנייהם: תרגומא. אי זו היא עיר בצבל דהויא סמוכה לספר: נהרדעא. שהיתה סמוכה לנכרים מצד אחד ולעייירות שיושבין בהן בני גולה מצד שני: והם לא באו כו'. ואף על פי כן מסר דוד עצמו להליל: אי שרי אי אסור. ושבת היתה: הרי שמואל ובית דינו קיים. ומידי דאסור והיתר לא משויל באורים ותומים: והשעת. אלמא מבשרי ליה דנכח: מתני' מי שיצא בדרך. לנוח שהיה עייף ולא היה יודע שהוא בתחום העיר וחשכה לו שם וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה: לא יכנס לעיר. להיות כאנשי העיר אלא ממקום שהשכה לו מודד אלפים פסיעות בינוניות ועד מקום שכלו יכנס: בלא מתכוין. שלא היה יודע כשהשכה לו שהוא בתחום העיר ולא נתכוין להיות שבתו בעיר אלא במקומו: גמ' בלבו היתה. כשיצא שם היה יודע שהוא בתוך אלפים למקום שבתו: מתני' אין לו אלא ד' אמות. הואיל וישן היה לא נתכוון לקנות שבתה: והוא באמצען. של ד' אמות כלומר ב' אמות יש לו לכל ידיו: לאיזה רוח שירצה. יטול ד' אמות ואחר סביר לו לכך זה אין יכול לחזור ולברור לכך אחר: היו שנים. עומדין זה רחוק מזה ו' אמות דמיבלען ב' אמות של כל אחד בתוך של חברו: מביאין ואוכלין. בתוך אותן ב' אמות: (רס"י)

תוספות ומדברי אליעזר קמותבת ליה למר. משמע דרבה אמר אנא דאמר כרבנן וזה קשה ללשון שני דרש"י דרבה אית ליה הבלעת תחומין מילתא היא לענין ליכנס ולרבנן לית להן הבלעה כלל: אי מצלח אי לא מצלח. וא"ת א"כ היכא דריש ר' דוסתאי דמחללין עליו השבת דלמא חול היה אי משום דמספקא ליה דכתיב וישאל דוד הא מסקינן אי מצלח אי לא מצלח ויש לומר דמוכחא מילתא מדקאמר נלחמים בקעילה דקרי ליה מלחמה ומסר דוד נפשיה עליה אע"פ שלא באו אלא על עסקי תבן וקש שמע מינה דמחללין עליה נמי את השבת: (תוספות)

רצ"ח ומדר' אליעזר מוחבת ליה למר. כלומר: כיוון דרבנן פליגי עליה דילמא רבה כחכמים סבירא ליה, ופריק אינן משום דשמייע ליה רבנן לר' אליעזר בדבר מלוה. ומשמע דדוקא לדבר מלוה הא באונס או בשגגה כההיא דנחמיה דלעיל (מג, ב) לא, דהא אמרינן (מד, א) וקמבעי ליה אי הלכה כר' אליעזר או לא, אלמא אפילו בהא פליגי. ואינו נראה לומר דהיינו דוקא לרב חסדא ורבא ור"נ בר יצחק ור"נ ב"ר יעקב, אבל לרבה אפילו רבנן מודו בה ואין הלכה כר' אליעזר. חדא דמיקל והלכה כדברי המיקל בעירוב, ועוד דלפטר דאפילו רבה מודה בה להלכה כר' אליעזר, ואע"ג דאיהו אמר הבלעת תחומין לאו מילתא היא, והא משמע דהדר ביה דהא שתיק לאביי כי אקשי ליה מהא דר' אליעזר. ואפילו תאמר דלא שתיק להודות כדבריו, מ"מ יש כך לומר דרבה מחלק בין הבלעה זו לאותה הבלעה דיוצא ברשות כי היכי דלא תקשי ידיה אדדיה דאמר לדבר מלוה מודו ליה, והלכך מסתמא לא רמיא פלוגתא בהא בין רבה לרב נחמן. ועוד דאפילו פליגי בה רבה כיון דרב נחמן ורב חסדא ור' נחמיה עשו בה מעשה רב. ומשמע נמי דבין רבא בין רב נחמן בר יצחק מודו בה. ורב שימי בר חייה נמי דפליגי עליה דרבה ואביי נמי דקאי כרב שימי, מהני כוליה שמעינן דהבלעת תחומין מילתא היא. אלמא דמיהא דרב שימי ואביי לא שמעינן אלמא ביוצא לדבר מלוה. הא דאייטריך למימר: מאי לאו ר"א לטעמיה. היינו משום דלא תימא דטעמא דר' אליעזר משום דשתיק לא קניס אבל טפי קניס. כיון דאוקימנא טעמא דר' אליעזר משום הבלעת תחומין האי שתיק יכנס דקאמר לאו שתיק גמורת קאמר, דהא כיון דס"ל הוא באמצען אם כן אין כאן הבלעה אלמא נשיקת תחומין, ושתיק פחות משהו קאמר, וכדאמרינן בשלהי פירקין (להלן נב, ב) דאקשינן שתיק יכנס והתניא ר' אלעזר אומר אחת יכנס שתיק לא יכנס, ופרקינן לא קשיא הא דעקר חדא וקאי בתרתיה, פירוש: שעומד באמה השניה, הא דעקר תרתיה וקאי בתלת, כלומר: שיצא לגמרי מן השתיק ועומד בשלישית לאין כאן הבלעה. תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה וכו'. וא"ת ומנא ליה דבשבת הוה, דאי משום דכתיב וישאל דוד הא אוקימנא דהא קא שייכי אי מכלח אי לא מכלח. וי"ל דמיתורא דקרא קא דייק מדכתיב והמה שוסים את הגרנות, דלמא ליה לקרא למכתב והמה שוסים ומאי נפקא מינה, אלמא לענין שבת קמ"ל. ואינו מחוור, אלמא הכא דעיקרא דמלחא לא מיייתי לה אלמא משום שלח באו ואלא על עסקי ממון ומסר דוד נפשו עליו משום דסמוכה על הספר היתה דמינה (על) וכלן שהיא סמוכה על הספר עסקי ממון כעסקי נפשות, הלכך אפילו בשבת יוצאין להניל. וזה עיקרו. ר"מ אומר דלא יכנס. אלמא קנה שם שביטה ואע"פ שלח אמר כלום. ולא דמיא להיא דר"ג ור' עקיבא (לעיל מא, ב) דאמרו לו מה אנו לירד, והתיר להן ר"ג הואיל והיו בתוך התחום קודם שחשיכה, דשאני התם שהיתה הספינה מהלכת ודעתם היה על העיר כל זמן שהיו בתוך התחום, אבל הכא שהיתה דעתו לשבות כאן הרי קנה כאן שביטה. ועוד נראה לי משום דסמוכין היו על ר"ג שהיתה שפופרת בידו ומסתכל בה. ותדע לך מדאמרו לו מה אנו לירד, ולא לענין הוראה שאלו כן שהרי נחלקו עליו בדבר זה, אלמא אם היו בתוך התחום קודם שחשיכה שאלו ממנו. ור' יהודה דקאמר הכא יכנס, סבר כיון שהוא רואה ללכת אל העיר ואילו היה יודע שהיה בתוך התחום היה נכנס, מסתמא דעתו לקנות שביטה עם אנשי העיר כל זמן שהוא בתוך תחומם ודעתו להיות נגרר אחר אנשי העיר, והלכך אע"פ שלח ידע והיה בדעתו לשבות כאן מחמת שהיה סבור שהוא רחוק מן העיר, אפ"ה הולכין אחר כוונתו ויכנס. וכתב הראב"ד ז"ל: דדוקא בשלח אמר בשפתיו תהא שביטתי במקומי, אבל אמר תהא שביטתי במקומי הרי עקר בפיו שביטתו מן העיר וקנה כאן שביטה. והביא ראיה מהא דתנן לקמן (מטו, ב) דהאומר שביטתי תחת האילן לא אמר כלום ולרב לא יזוז ממקומו, ולא אמרינן כיון דאילו היה יודע זה שלח קנה שביטה תחת האילן בענין זה לא היה עוקר שביטתו בפירוש ממקום רגליו, ואלא אמרינן דכיון שעקר שביטתו בפירוש ממקום רגליו לא קנה שם עוד שביטה, והכא נמי דכותה ולא איכפת לן בטעותו. (רצ"ח)

ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חברו היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהן הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושנים החיצונים אסורין זה עם זה אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתים עם האמצעית היא מותרת עמהן והם מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו: **גמ'** בעי רבא מאי קסבר ר' יוחנן בן נורי מסבר קא סבר חפצי הפקר קונין שביתה ובדין הוא דליפלוג בכלים והא דקמיפלגי באדם להודיעך כוחן דרבנן דאע"ג דאיכא למימר הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה קמ"ל דלא או דילמא קסבר ר' יוחנן בן נורי בעלמא חפצי הפקר אין קונין שביתה והכא היינו טעמא הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה אמר רב יוסף ת"ש גשמים שירדו מעי"ט יש להן אלפים אמה לכל רוח בי"ט הרי הן כרגלי כל אדם אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הפקר קונין שביתה הא מני ר' יוחנן היא אלא אי אמרת חפצי הפקר אין קונין שביתה הא מני לא רבי יוחנן ולא רבנן יתיב אביי וקאמר לה להא שמעתא א"ל רב ספרא לאביי ודילמא בגשמים הסמוכין לעיר עסקינן ואנשי אותה העיר דעתם עילייהו אמר ליה לא ס"ד דתנן בור של יחיד כרגלי יחיד ושל אותה העיר כרגלי אותה העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא ותניא בור של שבטים יש להן אלפים אמה לכל רוח קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ הא רבי יוחנן בן נורי הא רבנן כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל הכי קאמר רב ספרא והכי אהדרי ליה אמר ליה ואמאי לא תימא ליה מגופה אי סלקא דעתך גשמים הסמוכין לעיר עסקינן האי יש להן אלפים אמה לכל רוח הא כרגלי אנשי אותה העיר מיבעיא ליה: אמר מר ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם ואמאי ליקני שביתה באוקיינוס לימא דלא כרבי אליעזר דאי כר' אליעזר הא אמר כל העולם כולו ממי אוקיינוס הוא שותה אמר ר' יצחק הכא בעבים שנתקשרו מערב יום טוב עסקינן ודילמא הנך אזלי והנך אחריני נינהו דאית להו סימנא בגוייהו ואיבעית אימא הוי ספק דדבריהם וספק דדבריהם להקל וליקני שביתה בעבים תיפשוט מינה דאין תחומין למעלה מי' דאי יש תחומין ליקני שביתה בעבים לעולם אימא לך יש תחומין ומיא בעיבא מיבלע בליעי

הש"י ובלבד. שלא יפשוט זה ידו לתוך שתיים החיצונות שאין לו בהם כלום ויוליך לשם פתו או חפצו לחפצו כרגליו דתנו (בי"ה דף לז.) הבהמה והכלים כרגלי הבעלים דכל ד' אמות דכל חד שוינהו רבנן לגביה כרשות היחיד ואסור להכניס ולהוליך מחוץ להן לתוכן ולא דמי ליה מודד וצ"ל וכלתה מדתו בחצי העיר דתניא לעיל (דף מז:) דמותר לטלטל בכל העיר ע"י זריקה ובלבד שלא יעבור התחום כרגליו דאף ע"ג דאסור להלך מותר להוליך דהתם כולה חדא רשותא הוא ואי נמי כלתה מדתו חוץ לעיר מותר לטלטל מחוץ לתחומו לתוך תחומו שתי אמות בזה ושתי אמות בזה דכולה רשות הרבים הוא דאלפים ידיה לא שוינהו רשות היחיד לגביה דהא אסור לטלטולי בהו אצל ד' אמות דיוצא חוץ לתחום ודנותן את עירובו ודקונה שביתה כרגליו שוינהו רבנן לגביה כרשות היחיד ואסור להו מדרבנן לטלטל מתוכן לחוץ להן: והאמצעי מובלע ביניהם. ב' אמותיו בתוך של זה ושתי אמותיו בתוך של זה: מותר עם כל אחד. פונה לכאן ומשתמש עם זה ופונה לכאן ומשתמש עם זה: לשלש חצירות. זו אצל זו: פתוחות לרה"ר. דכל אחת רשות לעצמה ואין להן דריסת הרגל זו על זו דאי הוו להו זו לפניו מזו אסרה פנימית אחיזונה דאפילו בפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש:

גמ' חפצי הפקר. כלים שאין להם בעלים וחשיכה להן במקום אחד אע"ג שלא נתכוין להן אדם להקנותן שבייתה: קונין שבייתה. במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב לכל אחר: דליפלגו בכלים. של הפקר והאי אדם ישן שלא נתכוין לשבייתה ככלים של הפקר דמי: ביום טוב. אם ירדו ב"ט: הרי הן כרגלי כל אדם. שלא היתה להן שבייתה בין השמשות ולכל אדם שיעירב האדם יכול לטלטלן: הא מני. דקתני מערב י"ט יש להן אלפים ואינן כרגלי כל אדם אלמא חפצי הפקר קונין שבייתה: לא ס"ד. לחוקמי טעמא משום דעת אנשי העיר אלמא טעמא משום דחפצי הפקר קונין שבייתה: דתנו. נמי בדוכתא אחריתי ומתני' קשיין אהדדי ועל כרחך חדא מינייהו תוקמא כרבי יוחנן בן נורי ותיפשוט דחפצי הפקר קונין שבייתה: כרגלי אותה יחיד. בעל הבור ואם לקח מהם אדם אחר אין יכול להוליכן אלמא למקום שזה יכול להוליכן ואם עירב הוא למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר בכל מערב אפילו פסיעה אחת: כרגלי אותה העיר. אלפים לכל רוח ואם עירב זה למערב או למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לאלפים: ושל עולי צב. שבדרך פעולים מצב ל"י והוא של הפקר: כרגלי הממלא. דכל מיזי דהפקירא מאן דמגבה ליה קני ואפילו נתן לאחר שמילאן לזכותו הרי הן כרגליו אלמא מידי דהפקירא אין קונין שבייתה: ותניא אידך בור של שבטים. דהיינו של עולי צב יש להם אלפים לכל רוח אלמא קנו שבייתה דאינן כרגלי כל אדם: כי אחת. אביי לקמיה דרב יוסף: יש להן. משמע דאינהו גופייהו קנו להו שבייתה ולא משום דעת אנשי העיר דאי משום דעת אנשי העיר הא ליטנא בעי למימר הרי הן כרגלי אותה העיר דהיינו נמי אלפים לכל רוח: ליקנו שבייתה באוקיינוס. ששבתו סם אמש והיום שאבו העצים והרי ילאו חוץ לתחום ואין להם אלמא ארבע אמות: דילמא הנך. שראה אמש השורות אזדו לעלמא: והני אחרוני נינהו. ונתקשרו היום וקנו אמש שבייתה באוקיינוס וליחסרו: וליפשוט. מדקתני במים שקנו שבייתה אמש בעצים וירדו היום דמותר להוליכן כרגלי כל אדם אלמא אין איסור תחומין למעלה מעשרה: מיבלע בליעי. וכמאן דליחנהו דמו ולא קנו להו שבייתה אמש:

(כ"ז)

תוספות להודיעך כחן דרבנן. ואם תאמר וליפלגו בכלים להודיעך כחו דר' יוחנן בן נורי אע"ג דליכא למימר בהן הואיל וניעור קני שבייתה וכח דהתירא עדיף וי"ל הא דקנו להו שבייתה לאו קולא היא אלא חומרא היא דאדרבה לרבנן דלא קנו הוי קולא דהוי כרגלי המוצאן ויכול להוליכן למקום עירובו והכי מוכח בשמעתא דאין דין אדם וכלים שוין למ"ד אין קונין שבייתה ולקמן נמי קרי ליה חומרא דקאמר צריכא אי אשמעינן הלכה כרבי יוחנן בן נורי ה"א בין לקולא בין לחומרא פי' קולא גבי אדם וחומרא גבי כלים: ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם. פי' כאותו שיזכה בהן ראשון ואם נתנן לאחר הרי הן כרגלי הראשון אבל אין לפרש דלעולם הרי הן כרגלי כל אדם שהן בידו דהא בור עולי בבל אמרינן בסמוך דהוי כרגלי הממלא אלמא כל היכא דלא קנו שבייתה הרי הן כרגלי הזוכה ראשון ולקמן [דף מו.] דתניא גבי נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ובתוספתא דמסכת ביצה [פ"ד] קתני בהדיא הרי הן כרגלי הממלא משמע דהכל אחד: ליקנו שבייתה באוקיינוס. ואפילו אם אין תחומין למעלה מי' והעבין שותין מאותו שלמעלה שגבוהין מי' כיון שכל המים מחוברין יחד חשובין כאילו מונחין בארץ ולא דמו לספינה ששטה על המים וכיון דקנו שבייתה באוקיינוס אע"פ שאבו למעלה מי' אין להם אלא ד' אמות דהרי הן חוץ לתחום ובעובדא דר"ג דפרידך [לעיל מג.] ואי אין תחומין למעלה מי' כי לא היו בתוך התחום מאי הוי היינו משום שגם בין השמשות בשעת קניית שבייתה היו למעלה מי' ולא קנו שבייתה בשום מקום ולכך כשבאו בתוך י' היה להם שבייתה והיה להם אלפים אמה לכל רוח: לימא דלא כרבי אליעזר. וא"ת ולרבי יהושע נמי דאמר מן הכיפה הוא שותה ליקנו שבייתה התם אי יש תחומין למעלה מי' ויש לומר אפילו יש תחומין לא שייך קנין שבייתה ברקיע: איבעית אימא הוי ספק דדבריהם. אף ע"ג דהוי דבר שיש לו מתירין ואמר רב אשי בריש ביצה (דף ד'). דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל אפילו בספק דבריהם בעירוב הקילו: (תוספות)

רשב"א והא דנקט אדם להודיעך כחן דרבנן. וא"ת לפלוגי בכלים להודיעך כחו דר' יוחנן בן נורי דמיקל, הא אמרינן לקמן (מו, א) דהא דר' יוחנן בן נורי חומרא היא לענין כלים, דאי קני שבייתה כר' יוחנן בן נורי אין להם אלמא אלפים

אמה, ואילו לרבנן הרי הן כרגלי המוצאן. ביו"ט הרי הן כרגלי כל אדם. וא"ת אע"ג דלא קנו שביחה מעיו"ט מפני שלא הגיעו עדיין למקום הראוי לקנות שם שביחה, מ"מ כשירדו לקרקע ביו"ט יקנו שם שביחה, דהא לעיל תנינן אין תחומין למעלה מעשרה מי שצא בספינה והגיע למלך לאחר שחשיכה מותר לירד ויש לו אלפים אמה ממקום שהגיע שם למטה מעשרה, וכדאמרין לעיל (מג, ב) אמרו לו מה אנו לירד וכו' ואי אמרת אין תחומין למעלה מעשרה כי לא היו בתוך התחום קודם שחשיכה מאי הוי. וי"ל דשאני אדם שהוא לדעת עצמו ודעתו עכשיו לקנות שביחה במקום שיגיע שם לפיכך [וקונה] אפילו לאחר בין השמשות, מה שאין כן במים דכיון שאינו לדעתו ואינו במקום הראוי לקנות שביחה בין השמשות שוב אינו קונין שביחה. וא"ת מאי שנא מיסן לרבנן דאמרי במתני' (לעיל ע"א) דכיון שלא קנה שביחה בין השמשות לא יזוז ממקומו, ועד כאן לא פליגי עלייהו ר' יוחנן בן נורי אלא משום דס"ל דנכסי הפקר קונין שביחה ובין השמשות קנה לו שביחה, הא לאו הכי [אין] לא קנה שביחה בין השמשות שוב לא קנה שביחה לאחר שיעור משחשיכה, ובין לר' יוחנן בן נורי בין לרבנן כיון שלא קנה שביחה לא יזוז ממקומו, והכי נמי בגשמים שירדו ביו"ט לא יזיזם ממקומם. וי"ל דשאני התם דכיון שהוא במקום הראוי לקנות שביחה והוא אינו ראוי לקנות שביחה שוב אינו קונה, וכיון שאינו קונה אף הוא אינו נגרר אחר אחרים שהוא לדעתו הוא עומד, אבל במים כיון שאינו בין השמשות במקום הראוי לקנות שם שביחה ולא קנה בין השמשות הרי (הכא) [הם] נגררים ביו"ט אחר אחרים והרי הן כרגלי כל אדם. ואל אותה העיר הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר. פירש רש"י ז"ל: ויש להם אלפים אמה לכל רוח, ואם עירב זה לפזון או לדרוס אינו יכול להוציאן חוץ לאלפים אמה. ולקמן נמי בהא דאקשינן יא להם אלפים אמה לכל רוח כרגלי אנשי אותה העיר מיבעי ליה, פירוש: אלמלא לא קנו שביחה מחמת דעת אנשי אותה העיר, דאי משום דעת אנשי אותה העיר האי ליטנא בעי מימר הרי הן כרגלי אנשי אותה העיר דהיינו נמי אלפים אמה לכל רוח. ונראה לי כי לא היה צריך רבנו ז"ל לדחוק עצמו בזה, ואפילו לפי סברתו שהוא סובר שאין אחד מאנשי העיר שיעירב יכול למלאות ולהוציא עמו למקום שיעירב, דהכי קאמר: יא להם אלפים אמה לכל רוח משמע ממקום מציאתו ולא מתחום העיר, ואי משום דעת אנשי אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר מיבעי ליה ואלפים מתחום העיר משחינון להו. אלא שיעירב דינו אינו נראה מחוור, דכיון דקיי"ל דרבנן יש ברירה הרי הן כרגלי הממלא של אותה העיר. והכין מוכח בהדיא בשלהי פרק בתרא דביצה (לט, א) בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת דמילא ונתן לחבירו, דר"נ אמר הרי הן כרגלי מי שנתמלאו לו, ורב ששת אמר הרי הן כרגלי הממלא, וקא מוקי פלוגתייהו מעיקרא בבור אי דהפקר הוא אי דשותפי, דרב נחמן סבר בירא דשותפי הוא ומשום הכי הרי הן כרגלי מי שנתמלאו לו דקסבר דרבנן יש ברירה, ומר מזדיה קא ממלא ומר מזיליה קא ממלא וכדליתא התם. אלא הכא הכי פירושא: הרי הן כרגלי אנשי אותה העיר, ואם זה עירב למזרח ממלא ומוליד עמו למזרח, והיינו דאקשינן יא להו אלפים אמה לכל רוח כרגלי אנשי אותה העיר מיבעי ליה, דכל אחד מהם יכול להוליכן למקום שביחתו. ואם אחר שאינו מן העיר מילא מהם ולא עירב אחד מאנשי אותה העיר, מוליכן אלפים אמה לכל רוח. ואם עירב אחד מן העיר למזרח ואחד למערב הרי זה הנכרי שמילא מהם לא יזיזם ממקומם, אלא אם כן עירבו כולם לרוח אחת או שלא עירב אחד מהן כלל, או שמילא אחד מאנשי העיר ונתן לו. וכן דעת הראב"ד ז"ל. ואל עולי בכל הרי הן כרגלי הממלא. פירוש: כרגלי הממלא לנורד עצמו, ואפילו נתן לאחר מכן הרי הן כרגלי הראשון שמילא לעצמו, דכיון שהן לא קנו שביחה ואינו לדעת עצמן וכמו שכתבתי למעלה (ד"ה ביו"ט), הרי זה שמילא מהן ראשונה כבעלים, דיך ברירה והוברר הדבר לדלידיה עשהו והרי הן כרגליו. והכין מוכח בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת דמילא ונתן לחבירו דשלהי פרק בתרא דביצה (שם) לכאורה. ואפילו לפי גירסת הספרים דגרסי התם (ע"ב) דקמפלגי בהמגביה מציאה לחבירו קנה או לא קנה חבירו, וכל שכן למי שאין גורם שם קנה חבירו אלא בהמגביה מציאה לחבירו קנה או לא קנה, כלומר: קנה המגביה או לא קנה המגביה. והא דקתני נמי ירדו ביו"ט הרי הן כרגלי כל אדם הממלא מהן קאמר, וכן תני לה בהדיא בתוספתא בשלהי פרק בתרא דביצה. והראב"ד ז"ל פירש: גבי גשמים שירדו ביו"ט ומעינות הנובעין דקתני הרי הן כרגלי כל אדם, היינו כרגלי כל אדם ממש, שאפילו מילא מהן ראובן הרי שמעון יכול להוליכו כרגליו ואפילו הן ברשותו של ראובן, אבל גבי בור של הפקר דקתני הרי הן כרגלי הממלא היינו כרגלי הממלא ממש. וטעמא דמילתא, דגשמים שירדו ביו"ט ונהרות המושכין שלא היו נוחין בין השמשות אינו ראויין לקנות שביחה כלל ואפילו יש להם בעלים, דלא עדיפי מימיו של אדם מגופו, והרי גופו אינו היה מהלך בין השמשות לא קנה שביחה כלל, וכיון שכן אף נכסיו כן. אבל בור של הפקר שהיו ראויין לקנות שביחה שהרי

נוחין הן אלא שאין להם עכשיו בעלים, כיון דמילא מהן זה הרי הן כנכסיו. והיינו דקתני הכא הרי הן כרגלי כל אדם והתם קתני כרגלי הממלא. עוד כתב הוא ז"ל: דאפילו בממלא מצור של הפקר הרי הן כרגלי הממלא דקתני, היינו דוקא בעודן שלו ולא נתנו לאחר, הא נתנו לאחר הרי הן כרגלי האחר. והביא ראיה מההיא דתנן לקמן במכילתין דפרק המואל תפילין (זו, ב) ר' יהודה אומר נותן אדם חבית לחברו וחברו אפילו חוץ לתחום, אמרו לו לא תהליך זו יתר מרגלי בעליה, ואוקמה רב אשי בגמרא בחבית דהפקה, ור' יהודה כרבנן דהכא דסבירא להו דנכסי הפקר אין קונין שביתה, ואמרו לו מני ר' יוחנן בן נורי דאמר נכסי הפקר קונין שביתה, אלמא לרבנן דאמרי נכסי הפקר אין קונין שביתה, אפשר לפרש לא קנו שביתה גמורה ביד המגביה הראשון, אלא אם נתנה לאחר ואחר לאחר הרי היא כרגלי מי שהיא שלו בין ראשון בין אחרון. והא דאמרינן דפרק בתרא דביצה (שס) בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת גבי מילא ונתן לחברו בהמגביה מליאה לחברו קמפלגי מר סבר קנה ומר סבר לא קנה, דמשמע לכאורה לכלולי עלמא היכא דמילא לעצמו אע"פ שחזר ונתן לחברו הרי הוא כרגלי הממלא. וי"ל דהכי קאמר בהמגביה מליאה לחברו קמפלגי רב נחמן סבר לא קנה, כלומר: המגביה, והלכך כשמסרה ממלא למי שמילא לו קנה עכשיו הוא לעצמו, ואע"פ שלא קנה לו הממלא מ"מ עכשיו הוא קונה לעצמו מן ההפקה. ורב ששת סבר קנה המגביה ואע"פ שלא נתנו לקונה, דמ"מ כיון שלא קנה חברו ממילא הרי היא קנויה לו בהגבהתו. ואע"פ שחזר ומסר למי שמילא לו לא קנה אותו שמילא לו, לפי שהוא לא מסרה לו על דעת שהוא נותנה לו במתנה אלא על דעת שהיא סבור שקנה לו משעת מילוי, והלכך אינו כרגלי מי שנתמלאו לו אלא כרגלי הממלא. אבל לכולי עלמא היכא שמילא ונתן לו במתנה הרי הן כרגלי מי שנתמלאו לו. ולגירסת הספרים דגרסי התם בהמגביה מליאה לחברו קנה חברו או לא קנה חברו, נמי הכי פירושה: רב נחמן סבר קנה חברו הלכך הרי הן כרגלי מי שנתמלאו לו. ורב ששת סבר לא קנה חברו אלא המגביה הוא שקנה, וכשמסר לחברו לא בחורת מתנה מסר לו אלא על דעת שהן שלו ואינו שלו, הלכך הן כרגלי הממלא דעדיין ברשותו הן. אבל אם מילא לעצמו ואחר כך נתן לחברו, לכולי עלמא הרי הן כרגלי מי שהן שלו בשעת הולכה. ומיהו אין ראייתו מכרעת דאיכא לאוקמה בהמגביה שלא לזכות בהם אלא כמה שישהה מהם, וכן הבא אחריו לא נתנו לזכות אלא כמה שישהה מהם, וכן כולם. ובענין זה שייך לשנות נותנה לחברו וחברו לחברו להוציאם כמה פרסאות, אף על פי שמוציאין אותן כמה פרסאות חוץ לתחומן של מגביה ראשון. וכן פירשו שם בתוספות (להלן זו, ב ד"ה הכא). ועוד דקשיא לי לדברי הרב ר"א ז"ל דבשלמא אי אמרינן דהרי הן כרגלי הממלא, היינו טעמא משום דאמרינן איגלאי מילתא דהיינו בעלים וקנו שביתה כרגליו, אלא אי אמרינן דהרי הן כרגלי האחרון א"כ לא קנו שביתה כלל, דאם איתא דקנו שביתה כלל ביד הממלא האידך נהבטלה אותה שביתה באמצע יו"ט וקנו שביתה אחרת, הא לא אפשר. ואם תאמר שלא קנו שביתה ביד הממלא אף הן כרגלי כל אדם אפילו בעודן של ממלא. ולפיכך כלשון הראשון נראה עיקר. וכן כתבו בתוס' (להלן מו, א ד"ה נהרות) בשם רש"י ז"ל. אחרי כן מלאתי להראב"ד ז"ל שגשמר מן הקושיא הזאת שם דפרק המואל תפילין ואמר: דלא אמרו שהיא כרגלי הממלא מטעם ברירה, דלא שייך ברירה במה שאדם זוכה בו מן ההפקה אלא בחלוקת השותפין וכיוצא בזה. אלא טעמא דמילתא משום דכיון דנייחי בין השמשות אלא שלא היו להם בעלים, עכשיו שיש להם בעלים הכניסום בכלל נכסיו, וכשנתנו לאחר הרי הם ג"כ בכלל נכסיו של שני, מה שאין כן בנהרות המוסקין דהכל יודעין דלא עדיפי מגופו דאינו קונה שביתה אם לא היה נח בין השמשות, והלכך אפילו מילא מהו אין להם שביתה כלל. ואמאי ליקנו שביתה באוקיינוס. מדלא מסיים בה דמסיים באידך דלקמן, שמעת מינה אין תחומין למעלה מעשרה דאי יש תחומין ליקני שביתה באוקיינוס, שמעינן מינה דאפילו למ"ד אין תחומין קא קשיא ליה. והיינו טעמא דכדכתבין לעיל (מג, ב ד"ה האי) דמים על גבי מים היינו הנחתו, ואף על פי שהעבים אינו שותין מן המים שברקע הים אלא מן העליונים, הרי אנו רואין את המים כולם כגוף אחד שהוא מונח ברקע וכוון קנו שביתה למטה ברקע. ומיהו נמי שמעינן דאפילו למאן דאמר אין תחומין, מי שקנה שביתה שלמטה מעשרה ויאל מתחומו אפילו דרך קפילה, כשיגיע למטה מעשרה לא יזוז ממקומו דמכל מקום הרי הוא חוץ מתחומו, וכדאקשינן ליקנו שביתה באוקיינוס ואף על פי שבאו מלמעלה מעשרה, וכדכתבין לעיל (מג, א ד"ה בעי). לימא דלא כר' אליעזר. אבל כר' יהושע דאמר (תענית ט, ב) מלמעלה הן שותין לא קשיא, דכל שלא היה מעולם למטה לארץ דין הוא שלא יקנה שביתה למעלה מעשרה. ומאי דביבא מיבלע בליעי כל שכן דהוה להו נולד. וא"ת ומאי שנא ממשקין שזבו דלא אסרינן להו לכולי עלמא משום נולד אלא משום גזירה דשמא יסחוט (בביצה ג, א). י"ל דשאני התם דהוה להו כאוכלא דאפרת. וא"ת לשני ליה הא

מני ר' שמעון היא דלית ליה נולד (ביצה ב, ב). י"ל דבנולד כי האי אפילו ר' שמעון מודה משום דמיס דעביס לא מינכרי הוה ליה כדבר מחודש לגמרי, וכאפר שהוסק ביו"ט דלכולי עלמא חסור אלח א"כ ראוי ללכות זו ביצה. (רש"י)

א

-

מו

דף

כל שכן דהוה להו נולד דאסירי אלא מיא בעבים מינד נידי השתא דאתית להכי אוקיינוס נמי לא ליקשו לך מיא באוקיינוס נמי מינד נידי ותניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי יוחנן בן נורי אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך אמר ליה בפירוש שמיע לי מאי כללא דאמר רבי יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב ותרתיה למה לי אמר רבי זירא צריכי דאי אשמעינן הלכה כר' יוחנן בן נורי הוה אמינא בין לקולא ובין לחומרא קמ"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב ולימא הלכה כדברי המיקל בעירוב הלכה כרבי יוחנן בן נורי למה לי איצטריך ס"ד אמינא הני מילי יחיד במקום יחיד ורבים במקום רבים אבל יחיד במקום רבים אימא לא אמר ליה רבא לאביי מכדי עירובין דרבנן מה לי יחיד במקום יחיד ומה לי יחיד במקום רבים אמר ליה רב פפא לרבא ובדרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים והתנן רבי אלעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה ותניא מעשה ועשה רבי כר' אלעזר לאחר שנזכר אמר כדי הוא רבי אלעזר לסמוך עליו בשעת הדחק מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כרבי אלעזר אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עביד כוותיה אלא דלא איתמר הלכתא לא כרבי אלעזר ולא כרבנן לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא רבי אלעזר לסמוך עליו בשעת הדחק אמר רב משרשיא לרבא ואמרי לה רב נחמן בר יצחק לרבא ובדרבנן לא שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים והתניא שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלישים רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ואי זו היא קרובה ואיזו היא רחוקה בתוך שלשים קרובה לאחר שלשים רחוקה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלישים ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין הלכה כדברי המחמירין המרובים חוץ מזו שאע"פ שרבי עקיבא מיקל וחכמים מחמירין הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל באבילות הוא דאקילו בה רבנן אבל בעלמא אפילו בדרבנן שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים

רש"י כל שכן דהוה להו נולד ואסירי. אפילו לטלטלן במקומן: הרי הן כרגלי כל אדם. כיון דנידי לא קנו שביתה ואפילו הן של יחיד אינן כרגליו: בפירוש שמיע לך. מרבי יהושע בן לוי: או מכללא. דשמיע לך מיניה מילתא אחריתי ודייקת מינה דכר' יוחנן בן נורי סבירא ליה: ומאי כללא. מאיזה כלל הוא ס"ד מעיקרא דשמעת ליה לר' יהושע בן לוי דנימא מילתא דנידוק לה מינה: בעירוב. בכל משפטיו ותחומין מהלכות עירובין הן: בין לקולא. כגון אדם ישן דאי לא קנה שביתה לא נפיק מד' אמות: לחומרא. כגון כלי הפקר אי אמרת קונין שביתה חסור להוליכן למקום שעירב זה המוצאין אלח אלפים הוא דלית להו לכל רוח: קמ"ל כדברי המיקל. באדם הוא דהלכתא כוותיה כיון דניעור קנה ישן נמי קנה אבל בכלים לית הלכתא כוותיה: אבל יחיד במקום רבים. כגון ר' יוחנן בן נורי דפליגי רבנן עליה אימא לית הלכתא כוותיה: רבי אלעזר

גרסינו: כל אשה שעברו עליה שלש עונות. דהיינו 'ל' יום לעונה סתם לפריסת נדה משלשים יום לשלשים יום וכל אשה שעברו עליה תשעים יום ולא ראתה נסתלקו דמיה ואם ראתה אחרי כן אמרינן השתא הוא דראתה דם ולא מטמינן טהרות שנתעסק' בהן למפרע כשאר נשים שדמיהן מזויין שמתמאות טהרות למפרע מעת לעת כדאמר במס' נדה (דף ג.) לחיישין שמא כותלי בית הרחם העמידוהו ותנן (שם מ.) כל הנשים מטמאות בבית החיטון ופליגי רבנן עליה ואמרי דאין הפסקת ג' עונות סילוק אללא לזקנה שעברו עליה ג' עונות סמוך לזקנתה אבל זילדה לא: כרבי אלעזר. וטיהר אף זילדה שעברו עליה ג' עונות: אחר שנזכר. משמע שנזכר ללאו שפיר עבדי: שעת הדחה. שני בצורת הווי ואיכא הפסד טהרות: מאי כשנזכר. אי לימא נזכר דאיתמר בפלוגתייהו הלכה כרבנן וכשנעשה המעשה לא היה זכור ועכשיו נזכר אמאי לא אהדר עובדא: אללא. האי דלא אהדר משום דלא איתמר הלכתא לא כמו ולא כמו ומאי נזכר לאחר שנזכר דרבי פליגי עליה דהוה ליה למיעבד כרבי אמר כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחה ולא אהדר עובדא לא לאו בשעת הדחה לא אלמא: אע"ג דמעט לעת גזירה דרבנן היא בעי למיעבד כרבי: נוהגת שבעה. לרחיאה ולתכבוסה ושלשים לתפורת ולגיהוץ מיום שנשמע לו: וסבר לה. רבי יוחנן כשמואל: (ה"פ)

תוספות כל שכן דהוי ליה נולד ואסיר. ואע"ג דמשקין בפירי נמי אמרינן בפסחים (דף לג:) דמבלע בליעי אפי"ה לא מתסרי משום נולד אי לא גזרינן שמא יסחוט דמים בעבים בליעי טפי ואינה ניכרין כמו משקין בפירי ואפילו לא היו ניכרין משקין בפירי כלל לא חשיבי נולד כיון דמעיקרא נמי הוי אוכל אוכלא דאיפרת הוא וא"ת ולימא הא רבי שמעון היא דלית ליה מוקצה ולית ליה נולד כדאיתא בריש ביצה (דף ב.) וי"ל דבנולד כה"ג דדבר חדש שלא בא לעולם כל עיקר מודה רבי שמעון וכן באפר כירה שהוסק ביום טוב נראה דמודה ר"ש דאסור לכסות בו אפי"ה ראו לצלות בו ביצה כדאמר בפרק קמא דביצה (דף ח.). נהרות המושכין. פ"ה אפי"ה הן של יחיד ונראה שדקדק דאי הוה של רבים דווקא מאי איריא נהרות אפי"ה מים מכונסים נמי אמרי' לעיל כרגלי הממלא והיינו כרגלי כל אדם דהכא כדפרישי' לעיל דהכל אחד וכן מוכח בפרק בתרא דביצה (דף לט.). דבשל יחיד מיירי דפריך מהך דהכא אמתני' דהתם דקתני בור של יחיד כרגלי היחיד ומיהו שם לא פירש רש"י כרגלי הממלא וכרגלי כל אדם בענין אחד ור"ת מפרש אפילו מיירי בשל רבים מדקדק שפיר דדווקא משום דניידי לא קנו שביתה אבל מכונסים דקנו שביתה יש להם אלפים אמה לכל רוח כרבי יוחנן בן נורי: הוה אמינא בין לקולא בין לחומרא. הוה ליה למימר דאיצטריך הלכה כדברי המיקל לפסוק הלכה בכל מקומות אלא דניחא ליה למימר דאפילו להך מילתא גופה. איצטריך: קמ"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב. דלענין אדם הלכה כרבי יוחנן בן נורי דקני שביתה ולענין כלים הלכה כרבנן דלא קנו שביתה והרי הן כרגלי כל אדם ולא הוי תרי קולי דסתרי אהדדי דקיימא לן כרבנן דאמרי אין חפצי הפקר קונין שביתה וישן היינו טעמא הואיל וניעור קני ישן נמי קני כדפ"ה ואפילו אם לא היה משמעין רבי יהושע בן לוי אלא הלכה כדברי המיקל בעירוב לחוד הוה משמע מדבריו דהלכתא כדברי שניהם להקל: לסמוך עליו בשעת הדחה. פי' הקונטרס דשנת בצורת הוה ואיכא הפסד טהרות ואי אפשר לומר. כן דבדחה כה"ג אפי"ה רבנן מודים. כדאמר בפ"ק דנדה (ד' ט:): אין שעת הדחה ראיא ומפרש התם מאי שעת הדחה שנת בצורת הוה ואיכא דטהרות אפי"ה ועבוד וחשו רבנן להפסד טהרות: דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל. אפילו ביחיד במקום רבים נראה דלעולם הלכה כדברי המיקל באבל וחוף מזו לאו למעוטי שאר מקומות דאבל קאמר כדקאמר אבילות הוא דאקילו ביה רבנן וכן מוכיח בהדיא פרק בתרא דמו"ק (דף יט:): גבי אבא שאול ורבנן גבי קובר את מתו ג' ימים לפני הרגל וגבי בא ממקום קרוב פלוגתא דרשב"ג ורבנן (דף כב.). וא"ת כיון דאפי"ה יחיד במקום רבים אמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל למה ליה לשמואל למיפסק בפרק בתרא דמו"ק (דף כד.) כרשב"ג דאמר ר"ה ויום הכפורים כרגלים ויש לומר דקמ"ל אפי"ה ביחיד במקום רבים כדאמר לעיל ונראה אפי"ה ביום ראשון של אבילות דהוי דאורייתא כדאמר בה"ג דהלכה כדברי המיקל באבל מידי דהוי כהלכה כדברי המיקל בעירוב דמשמע לעיל דאפילו הוי דאורייתא הלכה כדברי המיקל מדקאמר מכדי עירובין דרבנן מה לי יחיד במקום וכו' משמע דאי הוה דאורייתא ניחא דצריכי וכן מוכח בפ' יש בכור (בכורות דף מט.) גבי פלוגתא דר"ע ורבנן דאמר רב אשי הכל מודים לענין אבילות דיום ל' כשלפניו דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל ואפילו ביום ראשון אינו נוהג אבילות וזה לשון ה"ג היכא דשכיב שכיבא ביום טוב ראשון או ביום טוב שני או בחולו של מועד או ביום ראשון של יום טוב אחרון אינו נוהג אבילות (תוספות)

ה"ג רב פפא אמר אינטריך. ולעיל קאי אדרבי יהושע בן לוי אינטריך ליה למימר הלכה כרבי יוחנן ואע"ג דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב: אבל בעירובי תחומין לא כו'. והא דרבי יוחנן בן נורי באיסור תחומין קאי: א"ר יהודה כו'. לקמן בפרק חלון (פא:); בד"א. דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתרצה: בעירובי תחומין. דשמא חוב לו להפסיד אלפים למזרח על מנת להשתכר באלפים למערב: עירובי חצירות. אין שם הפסד אלא ריוח: הני מילי. דהלכה כמיקל בעירובי חצירות: בשירוי עירוב. שהניח עירוב במקום המשתמר לכמה שבתות ונתמעט האוכל משיעור ב' סעודות מקילין ביה לאכשורי: אבל. במחלוקת של תחילת עירוב לא ניזיל בתר מיקל והא דרבי יוחנן בן נורי כהחילת עירוב דמי: בד"א. דלריך שיעור לעירובי חצירות או מזון שתי סעודות בין כולן או כגרוגרת לכל אחד בתחילת עירוב: כל שהוא. לכל אחד: ולא אמרו לערב בחצירות אלא שלא לשכח את התינוקות. שלא לשכח תורת עירוב מדורות הבאין אבל עיקר עירוב בתחומין הוא: הלכה כרבי עקיבא מחברו. בכל דוכתא: למאי הלכתא. לענין מה נאמרה שמועה זו שפקוק הלכה סתם בכל מקומות יס לסמוך עליה להורות הלכה למעשה כן או דלמא מסבירא בעלמא קאמרי כן אבל הלכתא מכלל לא סמכינן עליה למילך: רבי חסי אמר הלכה. ממש קאמרי רבי יעקב ורבי זריקא למיגמר מעשה מיניה ומיעבד כו' עקיבא היכא דיחיד פליג עליה וכו' יוסי חפי' במקום רבי: מטין. רבי יעקב ור' זריקא לאו הלכה ממש פסקי אלא מטין ההוראה אחר רבי יוסי ואפילו במקום רבי דאורוי מורינן לאדם יחיד לעשות כרבי יוסי אבל מדרש צפירקי ברבי ל' דרשינן: נראין. אורוי לא מורינן ואם עשה כרבי יוסי לא מהדרינן עובדא: כלשון הזה אמר ר' יעקב בר אידי. כי האי ליטנא דאיתמר הך דרבי יעקב ורבי זריקא איתמר נמי הך דר' יעקב בר אידי למר הלכה ולמר מטין ולמר נראין: להני כללי. דכללינן לעיל פלוני ופלוני הלכה כפלוני בכל מקום אלא היכא דמסתבר כמר הלכתא כוותיה והיכא דמסתבר דזוכתא אחריתי כאידך עבדינן כוותיה: למה הדבר דומה. מתניתין היא (לעיל דף מה:); היא מותרת עמהן. ופליגי רבנן עליה בצרייתא ואמרי שלשתן אכורות: מאן פליג עליה רבי יהודה. דהוא הוה סתם בר פלוגתיה ל"א מאן פליג עליה רבי יהודה דהוא איירי לעיל מינה רבי יהודה אומר לחיזה רוח שירלה ועלה תני היום שנים מקלח כו' אמר ר"ג למה הדבר דומה ואמרינן להכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה כו' מאי שנא התם דפליגינן עליה אלמא הנך רבנן דאיירי לעיל מינה בד' אמות דשביטה איפלוג נמי בחצירות: היכא דאיתמר. בהדיא הלכה כרבי שמעון איתמר וכי כוילינן רבי יהודה ור"ג הלכה כרבי יהודה להיכא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר: (ה"ג)

תוספות עד דנפקי יומא טבא כולהו אבל יומא בתרא דרבנן מסלק סליק למנין ז' אבל אבילות לא נהיג ביה כלל אבל שכיב שכיבא בי"ט שני של י"ט אחרון כיון דעיקר אבילות יום ראשון נהיג ביה אבילות וסליק למנין ז' דהכי אסמכוה רבנן דעיקר אבילות יום ראשון הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום היום אסור ולמחר מותר וכתיב ואחריתה כיום מר וכיון דיום ראשון דאבילות דאורייתא ויום טוב אחרון ספיקא דרבנן אתי עשה ודאי דאורייתא דיחיד וחייל על עשה ספק דרביס דרבנן והא דאמרינן בכתובות (דף ד'). מכניסין את המת לחדר ונוהג ז' ימי המשתה ואחר כך נוהג ז' ימי אבילות אלמא דלא דחי יומא קמא דאבילות מועד דרבנן שמא מועד דחתן עדיף טפי: ואין חבין לאדם שלא בפניו. וא"ת והיכי מוכח מהכא דעירובי תחומין חמירי הלא אין הטעם תלוי בחומר אלא משום דאין חבין לאדם שלא בפניו ויש לומר מ"מ מוכח שפיר דחמירי טפי דאפילו ידעינן גבי עירובי תחומין דלמחר דעתו לילך באותו צד אפי' הכי כיון דאיכא קצת חוב שמפסיד במה שאינו יכול לילך לצד אחר אם ירצה לא הוי עירוב ובעירובי חצירות אע"ג דאיכא קצת נמי חובה שמערבין בפת שלו שלא מדעתו כדאמר בפ' חלון (לקמן דף פ.). אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף באין בני אדם ונוטלין הימנו שיתופו בע"כ וצריך שימחול להם פתן אם ירצו לצאת כדאמר בהדר (לקמן ד' סח.). כיון דאי בעי ליה מינאי ולא יהיבנא בטל שיתוף והיינו משום דחמירי טפי: שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות. פ"ה אבל עיקר עירוב בתחומין הוא ומשנה היא זו לקמן בפרק חלון (דף פ:); ושם פירש הקונט' בענין אחר ולא אמרו לערב בחצירות לאחר שנשתתפו אלא שלא לשכח תורת עירובי חצירות מן התינוקות

מדורות הבאין הלכך מקילין ביה בשיווי עירוב והכי משמע דתניא לקמן בפרק הדר (דף עא:): מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות ולר"י נראה דפי' דהכא עיקר דההיא דפרק חלון לא איירי כלל בעירובי חצירות אלא אשיתופי מבואות קאי דקתני רישא כיצד משתתפין כו' ולמה אמרו לערב בחצירות היינו פירוש אשיתופי מבואות וקרי שיתוף מבוי עירובי חצירות בכמה דוכתי: כרבי יוסי מחביריו. והא דאמר לקמן (דף מז.) אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אתיא כר' יעקב בר אידו: רבי אסי אמר הלכה. פ"ה ודרשינן בפירקא ומ"ד מטין מורין ולא דרשינן בפירקא ונראין היינו דאי עביד הכי לא מהדרינן עובדא אבל לא מורין וקשה לפירושו דאפי' לא איתמר נראין לא מהדרינן עובדא כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר לכן נראה לי דהלכה דאי עביד כאידך מהדרינן ומטין אורויי נמי אורינן ואם בא למיעבד עובדא כאידך מחינן בידיה ומיהו אי עביד עובדא לא מהדרינן ונראין מורין ואי בעי למעבד כאידך לא מחינן בידיה וכן משמע בפרק הכותב (כתובות פד.) גבי דנו דייני כר' טרפון וא"ת אדרבה ביש נוחלין (ב"ב דף קכד:): משמע דלמ"ד מטין היינו דיעבד מטין כהני תנאי אבל לכתחלה עבדינן כאידך גבי בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביו דאמר רבא הלכתא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קסבר מטין איתמר וי"ל דמטין דהתם היינו לענין חבריו דפליגי התם רבנן עליה ויש סובר הלכה כרבי מחבריו ולא מחבריו דאתמר הלכה כחבריו ורבא סבר מטין כחבריו אתמר ולא הלכה כחבריו: (תוספות)

רשב"א לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חזין לאדם שלא בפניו. וא"ת אם כן לאו משום חומרם וקולא הוא, דבמילתא תליא. וי"ל משום דזימנן משכחת לה לתחומין בלא חובה כגון דשמעינן ליה דבעי למיזל להתם וקאמר למחר נמי דניחא ליה, ואפ"ה לא קנה לו עירוב. וזימנן נמי דמשכחת להו לעירובי חכרות דאית בהו חובה כגון דעירבו לו דפתו בעל כרחו, ואפ"ה אמרינן לקמן (פ, א) דעירובו עירוב. ר' אסי אמר הלכה. פירש רש"י ז"ל: דמאן דאמר הלכה דרשינן לה בפירקין, מאן דאמר מטין לא דרשינן אלא מטין ומורין לו, ומאן דאמר נראין אפילו אורויי לא מורין, ומיהו אי עביד עובדא כותיה לא מהדרינן. ואינו מחזור דאפילו לא איתמר נמי אנו הכין עבדינן, דכל תרי דפליגי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר אי עבד כמר עביד ואי עביד כמר עביד, דמאי טעמא מהדרינן. על כן פירשו בתוספות דמאן דאמר הלכה מדרש דרשינן ואי עביד כאידך מהדרינן, ולמ"ד מטין מדרש דרשינן ואי עביד כאידך לא מחינן בידיה. אילימא מהא דתנן ר' שמעון אומר למה הדבר דומה לג' חכרות וכו' ודילמא היכא דאיתמר איתמר. וקשיא לי ולימא שאני התם דפלוגתייהו בעירובין והלכה כדברי המיקל בעירוב. ורש"י ז"ל (להלן מט, א ד"ה ה"ג) כן נראה דס"ל דמאן דפסיק כר"ש מהאי טעמא הוא וכדכתבינן לקמן (מה, ב ד"ה ואזדא) גבי האי מהני, גבי הא דאמרינן ואזדא שמואל לטעמיה. וי"ל דאין הכי נמי אלא הא עדיפא דאי משכחת נמי בעלמא ללאו גבי עירוב אמרינן נמי הכי היכא דאיתמר איתמר. ואי נמי משום דאע"ג דר' יהושע ב"ל קשיא מר' יוחנן זמנן דר' יוחנן פליג עליה, ולפיכך לא בעי למתליה דר' יהושע ב"ל דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב כל היכא דמשכח פירוקא אחרינא ודעדיף מינה.

(רשב"א)

שלש חצירות של שני בתים ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא דתנן המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר לבני חצירות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו אוסר רבי

יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר מפני שאין דרך ישראל לבא בשבת רבי שמעון אומר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח דעתו ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר"ש ומאן פליג עליה ר"י והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דלמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא דתנן וזהו שאמרו העני מערב ברגליו רבי מאיר אומר אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו ומתני ליה רב חייה בר אשי לחייה בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר ואמר ליה רב סיים בה נמי הלכה כרבי יהודה תרתי למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא רב לית ליה להני כללי אלא מהא דתנן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות ר' יהודה אומר נשואות יתארסו וארוסות ינשאו חוץ מארוסה שביהודה מפני שלבו גס בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול ואמרינן רבי (אליעזר) לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי דהוה קאים אמר ליה מאי אמור בני מדרשא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיתה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה עקרה זקנה קטנה ואיילוניית ושאניה ראויה לילד או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין המפלת לאחר מיתת בעלה כולן צריכין להמתין ג' חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי ומאי קושיא דלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אלא מהא דתניא הולכין ליריד של נכרים ולוקחים מהן בהמה ועבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות בית הקברות ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא בבית הפרס דרבנן ומטמא לישא אשה וללמוד תורה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל מוצא ללמוד לא יטמא ר' יוסי אומר אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא לפי

ר"י שלש חצירות. לקמן ככ"ד מעבדין (דף נט.) וקאמר ר' יהודה עיר של רבים ונעשית של יחיד שנתמעטו אוכלוסיה מעבור ברחובותיה ששים ריבוא ולא דמיא השתא לדגלי מדבר אין מעבדין את כולה יחד אלא אם שיר חוצה לה נ' דיורין שלא יערבו עמה למהיו היכר לעיר של רבים דלא ליערבו כולה אלא מבואות מבואות ר"ש אומר דיו לשיר ג' חצירות של ב' ב' בעלי בתים: אוסר על בני חצירות. שלא יוציאו מבתיהן לחצר מפני שיש לו רשות בחצר ואע"פ שאינו בעיר אוסר עליהן אם לא עירב קודם שהלך: רבי יהודה אומר אינו אוסר. הואיל ואינו בעיר: נכרי אוסר. אף על פי שאינו בעיר שהרי יכול לבא ואין זה היסח מן הלכא אבל ישראל משהלך מכאן ולא בא מערב שבת הסיח לביתו מלבו כל השבת שהרי לא יבא הלכך כמאן דלית ליה להך דירה בעלים דמי: לשבות אכל בתו. מאמש אפילו באותה העיר: רבי יהודה פליג עליה. דאמר בעיר אחרת אינו אוסר הא באותה העיר אוסר ורבי יוסי נמי פליג עליה אלא חד מינייהו נקט: זהו שאמרו. בפירקין היא (דף מט:): אנו אין לנו. שיכול לקנות שביחה ברגליו בלא עירוב פת אלא עני כלומר מי שהוא בדרך ואין עמו פת: אחד עשיר. היושב בביתו אם ראה לילך בעצמו ולהחשיך פס על התחום קונה לו שביחה: שלא יבא. מפני הטורח ויערב ברגליו אלא החירו לשלוח עירוב בפת ע"י שלוחו: ומתני ליה רב חייה בר אשי. למתני לחייה בר רב קמיה דרב: אחד עני ואחד עשיר. מילתיה דרבי יהודה: למה ליה. למיפסק הלכה כרבי יהודה דר' מאיר פליג עליה הא כייילת לעיל להיכא דלא איתמר הלכה לא כמר ולא כמר עבדינן כרבי יהודה: רב לית ליה להני כללי. ומשום דרב לית ליה קאמרת ליתנהו והא ר' יוחנן קאמר להו והלכה כר' יוחנן: היבמה לא תחלוץ. בתוך ג' חדשים למיתה בעלה מפרש טעמא ביבמות שמה מעוברת היא וחלינת מעוברת אינה חלינה וא"ת תחלוץ בתוך ג' ותמתין עד לאחר ג' שם תמלא מעוברת אינה כריכה חלינה

אם תלד וולד של קיימא ואם לא תמלא מעוברת אינה כריכה חליצה אחרת ואם תלד וולד שאינו של קיימא תחלוץ פעם שניה שמא יהא וולד של קיימא ואינה חליצה לאוסרה לכהונה ונמלא מזריכה כרוז לכהונה וליזרקה דלמא איכא דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה וסבר שרו חלוצה לכהן; ולא תתייבם. שמא מעוברת היא ונמלא בא על אשת אחיו שיך לה בנים והרי היא עליו בכרת אבל לאחר שלשה דניכר בה שאינה מעוברת או תחלוץ או תתייבם: שאר כל הנשים כו'. שמא תלד בתוך תשעה למיתת בעלה ספק בן שבעה לאחרון ספק בן תשעה לראשון ובעינן הבחנה כדאמרין ביצמות (דף מב.) שמא ייבם אשת אחיו מאמו ועוד יך איסורין הרבה: ולא יתארסו. גזור רבנן אירוסין אטו נשואין: אחת בתולות כו'. מפרש התם (סם:) אחת שנישאו לזה כשהן בתולות ואחת שנישאו לזה כשהן בעולות שנתאלמנה או נתגרסה מצעלה זה בין מן האירוסין בין מן הנשואין כריכות להמתין אחר הגט או אחר המיתה ג' חדשים: אחת ארוסות. אף על גב דארוסה לא בת עיבורי היא גזור רבנן ארוסה אטו נשואה: דברי ר"מ לא גרסי' אלא סתמא היא: יתארסו. מיד דהא לא מיעברא משני תוך ג' ואם תלד בתוך ט' ודאי דראשון הוא דאי מאחרון בן ששה הוא ולא חיי: והארוסות. שנתאלמנו או שנתגרשו מן האירוסין ינשאו מיד דהא לא מיעברא מראשון: חוץ מן הארוסה שביהודה. שהיו רגילין ליחד חתן וכלה קודם כניסתו לחופה כדאמרין בכתובות (דף יב.). גם בה. רגיל בה ומכירה ומרוכה לו: כל הנשים יתארסו. אהנא קמא פליג דאמר אפי' ליארס ואדרכי יהודה פליג דגרי ארוסה לינשא: חוץ מן האלמנה מפני האיצול. שאסורה ליארס כל ימי אצלה אבל גרושה יארס מיד: הלכה כר' יוסי. דמתיר ליארס מיד: ואמרין. מכלל דהך סתמא דתניא לעיל אחת ארוסות ואחת נשואות יחידה היא: והתניא. בניחותא: רדופה לילך לבית אביה. תדירה לדור בבית אביה בעיר אחרת ואינה רגילה עם בעלה: חולה. ואינה מקבלת טורח השמיש: עקרה. מחמת מזל שכבר נישאת לג' בני אדם ולא ילדה להן והוחזקה עקרה: איילונית. ממעי אמה ויש לה סימנין שאין לה שערות ולא דדין ולשון איילונית דוכרניתא כאיל זה שאינו יולד: ושאונה ראויה לילד. מחמת משקה סם: דברי ר"מ. אלמא ר"מ הוא דגזר בהאיא דפשיטא לן דאינה מעוברת וה"ה לארוסה: ולמה ליה. לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי דהא איהו גופיה כיייל לעיל ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי אלמא ש"מ לא אמר ר' יוחנן להני כללי אלא הנך אמוראי אמרינהו מנפשייהו: ומאי קושיא דלמא. אע"ג דכילינהו ר' יוחנן איכטריך ליה למיפסק בהא משום דהוה רבי מאיר מחמיר ואמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו בכל מקום שהחמיר ואתא רבי יוחנן לאפקוי לדשמואל מיהא דבהא הלכה כרבי יוסי: ליריד. שוק הנקבע ליום חג של גוים ולקחין מהן בתים ופדות מפני שממעטין אי נמי משום ישוב א"י: בהמה ועבדים ופחות. מפני שמכניסין לקדושה: ומעלה. השטר: בערכאות שלהן. לפני דייניהן לחתום ואע"פ שהוא חשיבות להן ואיכא למיחש דלמא אזלי ומודו אפ"ה שרי: מפני שהוא כמאיל מידם. שלא יחזור הגוי ויערער על המכירה: בית הקברות ס"ד. הא עבר בלאו: שאינו מולא ללמוד. בארעו: (כ"ז)

תוספות הכי גרסינן רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד ואין להאריך כאן: (תוספות)

רש"א כריכות להמתין דברי ר"מ. לא גרסי' במתניתין ר"מ, דהא מתמהינן עליה דר' יוחנן דפסק כר' יוסי ואמר מכלל יחידה פליג עליה ואמרין אין ומייתין לה מזרייתא דהני בה בהדיא ר' מאיר, אלמא במתני' לא תני בה ר"מ. וכן נמי מוכח בהדיא במקומה בפרק החולץ (יצמות מב, ב) דקרי ליה התם מהניתא. וכן כתב כאן רש"י ז"ל. אלא דנראה לי דאי גרסינן ליה אורחא דתלמודא היא בהכין, דמאי דמתפרש בצרייתא כי מייתי מתניתין בדוכתא אחרינא מעייל בלישנא דמתניתין מאי דמתפרש בצרייתא. ודכותה אשכחן לעיל בפרק בכל מערבין (לז, א) דמייתי מתני' דהלוקח יין מבין הכותים והא גרסי' בה פלוגתא דר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון, וליתא במתני' אלא בצרייתא, וקא מעייל במתני' פלוגתא דמפרשא בצרייתא, ואחריני טובא איכא בגמרא דכוותיה. והא אמרת ר"מ ור'

עלה להכי כריך למימרה הלכה ולעולם איחנהו להני כללי: אללא הכי קאמר. רב משרשיא כו': דהא רב לית ליה להני כללי. כדאמר לעיל מדאיכטריך ליה למימרה סיים בה נמי הלכה כר' יהודה: אין קונין שביטה. והרי הן כרגלי כל אדם ואם באו מחוץ לתחום לתוך העיר מותר להוליכין לכל רוח: חפצי הפקר. דאיכא למימרה ליקנו מנפשייהו אמרי רבנן דאין קונין: חפצי הנכרי דאית להו בעלים. והרי הן כמותן ובעליהן לית להו שביטה דלאו בני שביטה נינהו מיבעיא: השאל כל מן הנכרי. וכן עירו והוה: וכן המשאיל לו כלי מערב יום טוב. וקנה שביטה אלל הנכרי בתוך תחום העיר: והכלים והאוררות. שעשאום אורר: יש להן אלפים לכל רוח. ואפילו הן של הפקר וכלי שקנה שביטה אלל הנכרי והחזירו לבעלים ועירבו בעליו למזרח או למערב אין יכול להוציאו מאלפים: לא יזיז ממקומו. דקנו שביטה במקומו והרי ילאו חוץ לתחום ואין להן אללא ארבע אמות: הא מני. דקתני חפצי הנכרי קונין שביטה ר' יוחנן בן נורי כלומר רבי שמעון בן אלעזר אליבא דרבי יוחנן בן נורי אמר: לעולם סבר רבי יוחנן חפצי נכרי. כחפצי הפקר והא ר' יוחנן בן נורי: ושמואל דאמר. לעיל אין קונין. רבנן דאמרי בחפצי הפקר דאין קונין: דיכרי. אילים: מברכתא. שם מקום: מחוזא. עיר הסמוכה למברכתא בתוך ד' אלפים ומערבין מזו לזו: למיזבן מינייהו. ואייתינהו למחוזא ואף על פי שהביאום הנכרים מחוץ לתחום דקסבר חפצי הנכרי אין קונין שביטה: כארבע אמות דמי. כדתנן במתניתין הולכייהו לעיר אחרת או נתנהו בדיר וסבר כו' ופסקינן לעיל אמר רב הלכה כרבן גמליאל בדיר וסבר וספינה והוא הדין לעיר שיש לה מחילת: חרס. מלודת דגים ומפסיק במים בין ב' תחומין של ב' עיירות וחברו מלודים וחרמים (קהלת ז) וכתיב על כן יזבח לחרמו (חבקוק א) וגדר של קנים הוא: כריך לעשות מחילה של ברזל. שלא יעברו מים של תחום זה לתוך תחום זה דכל מה שבתוך תחום העיר אין קונה שביטה במקומו להיות לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח אללא בתר העיר גריר ואם הוא בסוף התחום אין יכול לזוז משם ולחוץ ואין בני תחום זה יכולין למלאות מתוך תחום עממו מפני עירוב מים של תחום האחר: ה"ג אי נימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי ולחומרא ואיהו לקולא סבר ומשום דסבירא ליה לקולא כל דתני לחומרא מחייך עליה. בתמיה אי נימא משום דרבי חייל תני למתניתין כרבי יוחנן בן נורי דאמר חפצי הפקר קונין שביטה בתוך תחומין ורבי יוסי בר חנינא סבירא ליה כרבנן לקולא דאמרי אין קונין שביטה והרי הן כרגלי כל אדם:

(כ"ז)

תוספות והכלים והאוצרות ששבתו בתוך התחום יש להם אלפים אמה לכל רוח. פ"ה ואפילו הן של הפקר משמע דלא מיבעיא אם יש להם בעלים וקשה דאי יש להם בעלים הרי הן כרגלי הבעלים ואפי' אם נעמידם כגון שהבעלים בעיר אחרת דהשתא לא הוי כרגלי הבעלים ומ"מ בני שביטה הם יותר מן הפקר ויש להן אלפים אמה לכל רוח מ"מ אין נראה להעמיד כלל ביש להם בעלים דביש להם בעלים מה לי תוך התחום מה לי חוץ לתחום ונראה דבשל הפקר איירי והא דנקט תוך התחום לאשמעינן דאפ"ה לא קני שביטת העיר וא"ת ומאי שנא דהכא יש להן אלפים אמה לכל רוח דמשמע ממקומו מדלא קתני כרגלי אנשי העיר וגבי גשמים שסמוכים לעיר הוי כרגלי אנשי העיר כדאמרין לעיל (דף מה:): וי"ל דהתם אנשי העיר דעתם עליהם דגשמים ידועים לכל בני העיר אבל אוצרות דהפקר אם היו ידועים כבר היו זוכין בהן ועוד שמא יש לחלק משום דהתם בסמוכין וקרובין דעתן עליהן והכא ברחוקים אלא שהן בתוך התחום ומיהו נראה דאלפים אמה לאו ממקומו קאמר אלא מן העיר כמו בגשמים דלעיל דהא מוכח גבי חרס שבין שתי תחומי שבת דלרבי יוחנן חפצי הפקר שבתוך התחום קונין שביטת העיר אפילו אין דעת אנשי העיר עליהם כמו שאפרש בסמוך וברייתא דהכא כר' יוחנן בן נורי וליכא למיפרך האי כרגלי אנשי העיר מבעי' ליה כדפריך לעיל כיון דהזכיר הכא תוך התחום משמע שפיר דאלפים אמה לכל רוח מן העיר קאמר ואף על גב דכילל להו בהדי שואל כלי מן הנכרי ונכרי אם עומד חוץ לעיר מונין לו אלפים ממקומו שתמא דמלתא נכרי בעיר עומד: דכולה מברכתא כד' אמות דמיא. בריש פירקא פ"ה והוליכו לעיר אחרת והרי מוקפת מחיצות משמע דלא חשיב כד' אמות לענין להלך את כולה אלא במוקפת מחיצות דומיא דדיר וסבר והא מברכתא צריך לומר דמוקפת מחיצות הויא ואע"ג דגבי נותן עירובו באילן (לעיל דף לב:): פריך חוץ לעיבורה של עיר נמי כיון דאמר רבא הנותן עירובו יש לו ד' אמות וכו' משמע דתוך עיבורה של עיר נמי הוי טעמא לפי שנעשית

לו כל העיר ועיבורה כארבע אמות אף על פי שאין שם מחיצה ה"מ לשובת שם או נותן שם עירובו שיש לו אלפים אמה לכל רוח ונחשב הכל כד' אמות אפילו חוץ למחיצות כיון שהוא בעיבורה של עיר אבל בבא מחוץ לתחום אינו נחשב כד' אמות בלא היקף מחיצות ואומר ר"י דבעי נמי דתהוי מוקפת לדירה דלא עדיף משבת באויר מחיצות שיש לו אלפים אמה לכל רוח אפילו הכי לא חשיב לגביה כארבע אמות בהיקף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כדאמר בשבת בתל ונקע וצריך ליהרר בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה דשרי לישראל אחר או שבא בשביל נכרי שלא יטלטלנו חוץ לד"א בעיר שאין לה מחיצות שמוקפת לדירה: חרם. לשון מצודות וחרמים שבין שני תחומי שבת צריך מחיצה של ברזל שלא יעברו מים מתחום זה לתחום זה דכל מה שבתוך תחום העיר אין לו שביתה במקומו להיות לו אלפים לכל רוח ממקומו אלא בתר קרתא גרירא כד פי' הקונט' וכן פר"ת אלא דפי' חרם לשון והחרים ה' לשון ים (ישעיה יא) כשמעלה הים שרטון ומתייבש נשאים נקעים מלאים מים וחרם הוא נקע מלא מים וכן פר"ח חרם לשון חריץ וא"ת אמאי מוקי לה כרבי יוחנן בן נורי הא לרבנן נמי אמר לעיל (מה:): גבי גשמים הסמוכים לעיר דהוּו כרגלי אנשי העיר וי"ל דהכא דמימשכי מתחום זה לתחום זה בטלה דעתם והוי כחפצי הפקר דאין קונין שביתה לרבנן והוּו כרגלי הזוכה אבל לר' יוחנן דקנו שביתה כשהן בתוך תחום העיר קונין שביתה העיר אף ע"פ שאין דעת אדם עליהם קונה אבל אין לפרש דלר' יוחנן קונין שביתה במקומן ומה שצריך מחיצה של ברזל היינו כדי להכניסם לעיר לפי שמקצת המים רחוקים מן העיר יותר מאלפים אמה דאם כן אמאי נקט בין שני תחומין אפילו אי ליכא עיר שניה לא מצו להכניס מים לעיר שחוץ לתחום ועוד אפילו מחיצה של ברזל לא תועיל להכניסם לעיר מסוף אלפים אמה שהרי בתחלת העיר כלו האלפים של מים: (תוספת)

רשב"א אלא הכי קאמר הני כללי לאו דברי הכל נינהו דהא רב לית ליה הני כללי. ואנו קיימא לן כר' יוחנן, דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן (בינה ד, א). ומיהו אע"ג דרב לית ליה הני כללי, אפ"ה הני פירוקי דפרקינן לעיל (מו, ב מז, א) גבי כל הני דרב דפסיק כר' שמעון במקום ר' יהודה אכתי איתנייהו, דהיכא דאיתמר איתמר. וכיון דמעיקרא כי הוה סבירא לן דרב לא פליג אהני כללי ואפ"ה סליק שפיר האי פירוקא דלא סתו לכללא, השתא נמי אפשי דר' יוחנן מודה בהנהו דרב, ודכל דאפשי לשנויי ולאווקומי מתניתין וברייתא או מימרא ככולהו תנאי וככולהו אמוראי לא רמינן פלוגתא בינייהו כדכי. והיינו דקיימא לן ככלל דר' יוחנן וקיי"ל נמי כר"ס בהיא דג' חכרות דפסקינן כרב. וכן הסכימו בה כל הפוסקים, כנ"ל. מהא דתניא ר"ס בן אלעזר אומר השואל כלי מן העכו"ם ביו"ט וכן המשאיל לו כלי מעיו"ט והחזירו לו ביו"ט יש להם אלפים אמה לכל רוח. משמע דמסתמא לא חיישינן שמא חוץ מתחום העיר לנו, ולקולא רמינן ליה. ואפילו למ"ד התם בשבת (קנא, א) גבי גוי שהביא חלילין דלחומר רמינן עד שנדע שממקום הרוב הביאום. הכא לא קשיא, דהתם בשידוע שממקום רחוק הם מביאים החלילין אלא שנסתפקנו באלו אם באו מאותו מקום שהוא חוץ לתחום מערב שבת או בלי שבת. אבל במקום אחר שאפשר שבאו ממקום הרוב אין תולין להחמיר דכאן נמלאו וכאן היו, כיון שהדבר הזה מלוי בעיר והמביא ג"כ מן העיר ודרכו להביא מן העיר. וכן דעת הראב"ד ז"ל. וכבר כתבתי בשבת פירוקא השואל (שם בד"ה גמרא מאי) בס"ד, וכן לעיל בפרק בכל מערבין (מ, א בד"ה מאי). והכלים והאוכלות ששבתו בתוך התחום. פירש רש"י ז"ל: אפילו דהפקר. ונראה מתוך לשונו מדקאמר ואפילו של הפקר דכל שכן דבעלים. והקשו בתום דאם כן כרגלי הבעלים מיבעיא ליה. והם תיראו לדברי רש"י ז"ל דשייך שפיר יש להם אלפים אמה לכל רוח, אם הבעלים אינם עם הכלים בתחום אחד ולפיכך קונין הם שביתה במקומו. והקשו בחוספות עוד דאכתי למה [לין] דתני שבתוך התחום, דמה לי בתוך התחום מה לי חוץ לתחום. ונראה לי לתרץ לפי דברי רש"י ז"ל דתוך התחום דקאמר היינו תוך תחום העיר, וקמ"ל דוקא כשהם בתוך תחום העיר דלעת הבעלים מן הסתם שיקנו כליו שביתה עם אנשי אותה העיר אבל חוץ לתחום העיר לא, וכדברי רבנן דר' יוחנן בן נורי ביטן בעיר ואף על גב דסבירא להו דביטן בדרך לא יזוז ממקומו. והראב"ד ז"ל פירש: כשהם בתוך התחום, בתוך תחומו שלו קאמר, וקמ"ל דאף ע"ג דאינו עמו במקום אחד ממנו הרי הן כרגליו. ועוד אשמעינן דאם אינו עמו בתחומו לא יזוזם ממקומו, וכדתנן בביצה (לט, ב) מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר אללו לא יביאו לו מפירותיו, ואם עירב הוא פירותיו כמוהו. ובתוך התחום לא קאי שפיר לפירוש, דתחום סתם לאו תחום הבעלים משמע, כיון דלא אדכר להו לבעלים כלל. ובתום' אוקמוה בשל הפקר דוקא ובתוך תחום העיר קאמר, ויש להם אלפים אמה מן העיר קאמר. וא"ת א"כ ליתני הרי הן כרגלי אנשי אותה העיר וכדאקשינן לעיל (מה, ב) נמי גבי גשמים שירדו מעיו"ט. י"ל דשאני הכא לכיון דקתני שהן בתוך התחום ועלה קאמר יש להן אלפים אמה, מן התחום שהזכיר קאמר.

ואינו מחזור דא"כ כרגלי המוצאן הן, דנכסין המשותפין יש בהן צריכה, דקיי"ל דדרבנן יש צריכה כדאיתא בשלהי ביצה (לח, ב). וגוי שהביא פירות מחוץ לתחום לא יזיזם ממקומם. פירוש: אפילו מי שלא באו בשבילו, וכדאמרין לקמן (בכורף) ולסוף] שרא להו רבא לבני מזבכתא למזבן מינייהו דכולה מזבכתא לדידהו כד' אמות דמיה, והנהו (דעכו"ם) ודיכרין ודאי לאו מחמת ישראלים שבמזבכתא הביאום דא"כ אפילו לדידהו אסור, ורבא נמי מודה בה וכדאמר איהו גופיה לעיל (מ, א) גבי ליפתא (לישנא) חזא דמפשי ומיהי ואסר להו משום דמייתי בשבילן, ואפ"ה דוקא משום דכולה מזבכתא כד' אמות דמיה הא לאו הכי לא. מאי דעתיד דאמר ר"י אמר שמואל חפאי הגוי אין קונין שביטה והא אמרינן שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ואמר ר' חייא בר' אבין א"ר יוחנן נכסי הגוי קונין שביטה. וקיימא לן כר' יוחנן, דהא קבלה רבא והדר ביה ואסר להו לבני מחוזא. וכן פסקו כל הפוסקים. ותמיה לי דהא אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב. ויש לי לומר דדוקא במתניתין ובירייתא אבל בדברי האמוראין שלא שמע הוא מחלוקתן לא, דמה שלא שמע האידן פסק שלא כמותם דילמא אי הוה שמע ליה הא דר' יוחנן הוה אמר בה, דלא מיסתר כלליה משום הא וכדאמרין לעיל (מו, ב) גבי כללי דר' יוחנן ודילמא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר. אלא שאין אני רואה כן דעת הפוסקים שאפילו בדברי האמוראין נהגו כן לפסוק בדברי המיקל, מהא דר' יהושע בן לוי. ואם היינו אומרים ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי הלכה כר' יוחנן הוה ניחא, דלא עדיף כלליה דר' יהושע בן לוי טפי מפלוגתיה דלפלוג בהדי ר' יוחנן בהא דהדיא דניקום בה כר' יוחנן. ואיכא מרבוותא ז"ל מאן דפסקי בעלמא כר' יוחנן, וכן נראה דעת הגאונים ז"ל בעלמא לפסוק כר' יוחנן במקום ר' יהושע בן לוי. אבל איכא טובא דפסקי בעלמא כר' יהושע בן לוי משום דקשיש מיניה דר' יוחנן, וכן דעת רבנו תם ז"ל ודקדק כן במגילה (כו, א) גבי ואת הבית הגדול שרף באש. וכן כתבו בתוס' לקמן (ס"ה, ב ד"ה איקלעו) בעובדא דר"ל ותלמידי ר' חנינא דנכנסו לפונדק דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי הלכה כר' יהושע. והלכך לא מלינן למיתיה בה מהאי אנפא. ואולי נאמר דמשום הא דר' יהושע בן לוי לא סתרינן כללי דנקיטין בידא, אלא כל היכא דאיתמר כללא איתמר היכא דלא איתמר נקיטין כר' יהושע בן לוי. ואע"ג דלגבי יחיד ורבים הלכה כרבים ואפ"ה לגבי עירוב עבדינן כיחיד וכדאמרין לעיל (מו, א) וכדכתבינא לה (שם בד"ה א), איכא למימר דיחיד ורבים לאו כללא הוא אלא משום דכתיב באורייתא אחרי רבים להטות פסקין כוותיהו בשל תורה, אבל ליתיה כלל ידוע דנימא כללא הוא בין בשל תורה בין בשל סופרים, והרבה פעמים פסקו כיחיד ולא חקשינן והא אמרינן יחיד ורבים הלכה כרבים כדאקשינן הכא, וכדאמרין שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. ועוד תדע דהא רבא הוה בעי למימר לעיל (שם) דכל היכא דפליגי יחיד ורבים בשל סופרים הלכה כיחיד המיקל, אלמא לאו כללא הוא, והלכך תפסינן בה מאי דאמר ר' יהושע בן לוי דהלכה כדברי המיקל ואע"ג דפליגי בה רבים, אבל בכל מאי דכילינן תפסינן כללין אפילו בעירובין ואפילו בדברי המחמיר, אלא א"כ פסק בה חד מן אמוראי איפכא דאמרין דהיכא דאיתמר איתמר כדאמרין לעיל (מו, ב) בהא דפסק רב כר"ש בשלש חרות ואע"ג דפליגי בה ר' יהודה. וגם בזו אין אני רואה כן דעת הכל, לפי שרש"י ז"ל פי' לקמן (מט, א ד"ה עירבה) גבי אזדא שמואל לטעמיה דשמואל פסיק כר"ש משום דהלכה כדברי המיקל בעירוב. ונריך לי עיון, והתירוץ הראשון נראה לי עיקר. אח"כ מנאאתי לראב"ד ז"ל שכתב כן בפירוש לקמן בפרק כיצד משתתפין (פה, א) גבי פלוגתא דרב ושמואל דלזה בזריקה ולזה בשלשול, שהוא ז"ל פסק שם כרב לחומרא ואע"ג דקיי"ל כדברי המיקל בעירוב. וזה לשונו: ואני מודיע כי כשנאמרה הלכה כדברי המיקל בעירובין במחלוקת תנאין נאמרה ולא במחלוקת אמוראין. הלכך במחלוקת אמוראין הלך אחר הפוסק הידוע, כי רב ושמואל באיסורי הלכה כרב ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. והולכין כמו כן אחר סוגיא דשמעתא ואחרי רבים אלל היחיד. אבל באם שאין בו אחד מכל אלו הפנים ויש בו מחלוקת שני אמוראין שלא נפסקה הלכה כאחד מהם הולכין אחר המיקל, ולא בעירוב כלבד אלא בכל דבר שהוא מדרבנן הולכין אחר המיקל, כדקיימא לן בשל סופרים הלך אחר המיקל. וראה לדברי כי לא נאמרה פסקה אלא במחלוקת תנאין אבל לא במחלוקת אמוראין, דגרסינן בפרק מי שהוליא והוה מאי דעתיד דאמר ר' יהודה אמר שמואל חפאי הגוי אין קונין שביטה הא שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ואמר ר' חייא בר אבין אמר ר' יוחנן חפאי הגוי קונין שביטה, ואם נאמר שאף במחלוקת אמוראין נאמרה פסקה, היכי קאמר ליה שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, לימא הכי הני מיכלי ככולי תלמודא אבל בעירוב הלכה כדברי המיקל ואפילו כיחיד אלל רבים, אלא שמע מינה שלא נאמרה הפסקה זו אלא במחלוקת תנאין. ע"כ לשון הרב ז"ל. וזכינו להסכים לדעתו. אלא במה שאמר דיחיד במקום רבים אזלינן בתר רבים, ואנן בעירוב אפילו יחיד אלל רבים אמרינן

לעיל (מו, א) דהלכה כדברי המיקל ואפילו יחיד במקום רבים, ר' יוחנן בן נורי אלל חכמים. ואולי גם הרב ז"ל לא אמר אלל במחלוקת אמוראי שהיא נחלק אפילו בעירוב [עס] רבים הלכה כרבים. דכולהו מזכרתא לדידהו כארבע אמות דמיא. פירוש: מד"ג דאמר (לעיל מא, ב) נתנוהו בדיר או בסהר מהלך את כולה. ומכאן נלמוד דהא דאמרין לעיל (פס) פירות שיאלו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד מותרין מאי טעמא אנוסין נינהו, אפילו יאלו וחזרו ע"י בעלים קאמרי, ולעולם קרינן להו אנוסין כיון דלא מנפשייהו קאזלי, דהא הכא בעלים מייתו להו ואפ"ה שרינן להו בכולה מזכרתא כדן אנוסין. (רש"י)

א

-

מח

דף

מחיצה של ברזל להפסיקו מחייך עליה ר' יוסי בר' חנינא מאי טעמא קא מחייך אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי לחומרא ואיהו סבירא ליה כרבנן לקולא ומשום דסבר לקולא מאן דתני לחומרא מחייך עלה אלא משום דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ודלמא במכונסין אלא משום דקתני צריך מחיצה של ברזל להפסיקו ומאי שנא קנים דלא דעיילי בהו מיא של ברזל נמי עיילי בהו מיא ודילמא צריך ואין לו תקנה קאמר אלא משום דקל הוא שהקילו חכמים במים כדברי טבלא. דבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים במים: וחכ"א אין לו אלא ארבע וכו': רבי יהודה היינו ת"ק אמר רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו תנ"ה יש לו שמונה על שמונה דברי ר"מ ואמר רבא מחלוקת להלך אבל לטלטל דברי הכל ארבע אמות אין טפי לא והני ד' אמות היכא כדתניא [שמות טז-כט] שבו איש תחתיו כתחתיו [וכמה תחתיו] גופו שלש אמות ואמה כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גופו שלש אמות ואמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ומניח תחת מראשותיו מאי בינייהו איכא בינייהו ארבע אמות מצומצמות אמר ליה רב משרשיא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא בעי מיניה ארבע אמות שאמרו באמה דידיה יהבינן ליה או באמה של קדש יהבינן ליה אם אמר לך אמות של קדש יהבינן ליה עוג מלך הבשן מה תהא עליו ואם אמר לך באמה דידיה יהבינן ליה אימא ליה מאי טעמא לא קתני לה גבי יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם כי אתא לקמיה דרב פפא א"ל אי דייקנן כולא האי לא הוי תנינן לעולם באמה דידיה יהבינן ליה ודקא קשיא לך מאי טעמא לא קתני גבי יש שאמרו דלא פסיקא ליה משום דאיכא ננס באבריו: היו שנים מקצת אמותיו של זה וכו': למה ליה למימר למה הדבר דומה הכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה מאי שנא התם דפליגיתו ומ"ש הכא דלא פליגיתו ורבנן התם אוושי דיורין הכא לא אוושי דיורין: ושתים החיצונות כו': ואמאי כיון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית הויא להו חדא אמר רב יהודה כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו ורב ששת אמר אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית כגון שנתנוהו

רש"י מחיצה של ברזל נמי עיילי בה מיא. מתתאי דהס סתם מחיצה י' טפחים היא ולא מטיא עד קרקעית המים ואפילו מגעת לקרקעית המים אי אפשר שלא יכנסו המים מתחתיה: אלל. משום הכי מחייך עליה: דקל הוא שהקילו חכמים במים. במחיצה כל דהו וכלכד שיהא בה י' מהניא בה ואע"ג דעיילי בה מיא מעילאי ומתתאי: כדבעא מיניה רבי טבלא כו'. וכי היכי דמחיצה תלויה מהניא מחיצת הקנים נמי מהניא

דמה לי מיערבי מיא מתתאי מה לי מיערבי בין קנה לחברו: היינו תנא קמא. ר' יהודה דאמר לאיזה רוח שיראה יש לו ד' אמות היינו תנא קמא רבנן דפליגי עליה דר' יוחנן בן נורי: שמונה על שמונה איכא בינייהו. דרבנן סברי ד' לכל דלדין היינו שמונה על שמונה ור' יהודה סבר לחד רוח ותו לא דקתני ומודה ר' יהודה לר' אליעזר שאם בירר לו שתיים לכאן ושתיים לכאן שאין יכול לחזור בו וכן אם בירר ארבעתן לרוח אחת: מחלוקת. דר' מאיר דשרי שמונה על שמונה להילוך: לרבי יהודה מנומלמות ולרבי מאיר גדולות דפישוט ידים ורגלים יותר מאמה הוא: באמה ידה. איש לפי מה שגופו ארוך יש לו ד' אמות באמתו הארוכה: של קדש. לכל אדם אמות שזה של ו' טפחים בינונים למידת שתי אמות שהיו בשוין הבירה שנעשו למידת אמתו של משה: גבי יש שאמרו. משנה היא במס' כלים (פ' י"ז משנה יא) יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם מלא קומלו מנחה מלא חפניו קטרת מלא לוגמיו ביום הכפורים ובמזון שתי סעודות לעירוב וליהני נמי ד' אמות ליואל חוץ לתחום: אי הוה דייקנין כולי האי. ככולי הש"ס לא הוה מצינו לתרזי כל דיוקי ולא הוה תנינן: משום דאיכא ננס באיבריו. שגופו בינוני ואמתו קצרה ולא סגי ליה באמה לדידה ובעי למיתב ליה באמה של קדש: היו שנים כו'. מתניתין פרישנא לעיל: מאי שנא התם דפליגייהו. דאמרו רבנן לקמן בשמעתיין שלשתן אסורין לטלטל זו עם זו: אוושי דורין. דיורי החלרות רבים ולא ידעי כולן להזהר ואתו לטלטולי כלים ששבתו בחילונה לתוך חילונה אחרת דרך אמלעית: הכא. גבי ג' אנשים יכולין החילונים ליהזר דהא מועטין נינהו ולא אוושי: שתי החילונות אסורות זו עם זו. כלים ששבתו בזו אסור להכניס לזו דרך אמלעית שנמלא שיאלו מרשותן לרשות האסור להן: ה"ג אמאי כיון דערבי חילונות בהדי אמלעית הוה להו חדא. (ולישתרו כולם דדמי כמאן דדיירי התם דומיא דבני חצר שערבו ויהבי כולהו עירובן בבית אחד דדמו כאילו דרו כולהו באותו בית וחצר דהוא בית הויא ומשתיי בה הכא נמי דמו כמאן דדיירי כולהו בחצר אמלעית וכו') וקס"ד כגון שנתנו שתייהן עירובן באמלעית שזהו משפט עירובי חלירות סתם חצר יש בה בתים הרבה ולריות בני הבתים לערב יחד לפי שהבית מיוחד לכל אחד והחצר רשות כולן ואסור להוליא מרשות לרשות דהיינו מן הבתים לחצר בלא עירוב ומניחים אותו באחד מן הבתים וכשהחצר פתוחה לחצר אחרת ורולין לעשותן רשות אחת נוטלין העירוב שגבו מן הבתים ונותנין אותו באחד מבתי חצר אחרת: וכי הדרה אמלעית ועירבה בהדי אידך שליחותה דחילונה עבדה לא גרסינן הכא עד לקמן: שנתנה אמלעית עירובה בזו ובזו. דדמיא אמלעית כאילו דרה בהן ואין דיורי חילונות באמלעית דמימרא דכי הדדי נינהו: (כ"ה)

תוספות רבי יהודה היינו תנא קמא. וא"ת דילמא ר' אליעזר ור' יהודה לא פליגי אתנא קמא אלא לפרושי מלתיה קאתו וכן מצינו פרק כ"ג (סנהדרין דף כ"א). גבי לא ירבה לו נשים ובריש מתני' בריש חזקת הבתים (ב"ב דף כח). ואומר ר"י דע"כ ר' אליעזר לא מפרש מילתיה דתנא קמא אלא פליג עליה דהא ת"ק קאי אר' יוחנן בן נורי דאמר יש לו אלפים אמה לכל רוח ולא הוי באמצעיתו הכי נמי ד' אמות לת"ק וא"ת א"כ מאי פריך היינו ת"ק כיון דתנא קמא ארבי יוחנן בן נורי קאי ויש לו ד' אמות לכל רוח וי"ל דסבר המקשה אע"ג דאלפים דרבי יוחנן הוי לכל רוח דהוה ד' אלפים על ד' אלפים ד' אמות דת"ק הוה ד' אמות בין הכל דומיא דטלטול ארבע אמות ברשות הרבים דהוי פי' ד' אמות לכל רוח שירצה כמו שאמר ר' יהודה לכך פריך היינו ת"ק ור"ח גריס חכמים היינו ת"ק פי' ת"ק דריש פרקין דמי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות ואע"ג דאינם מענין אחד מ"מ פריך דחכמים דפליגי ארבי יוחנן בן נורי לא היה להם להזכיר ד' אמות אלא אין לו אלפים ומסתמא דיש לו ד' אמות לכל רוח: גופו ג' אמות. וא"ת אמאי בעינן גבי היזק ראייה מחיצה ד' אמות בהשותפין (ב"ב דף ב:) וי"ל דפעמים שיש גבשושית סמוך לכותל ופעמים נמי שמגביה עקיבו ועומד על אצבעות רגליו ועוד הא דאמר הכא גופו ג' אמות היינו בלא ראשו וכן משמע בהמצניע (שבת דף צב). דאמר המוציא משוי למעלה מיו"ד חייב שכן משא בני קהת דאמר מר ארון תשעה וכפרת טפח וגמירי כל טונא דמידלי במוטה תילתא מלעיל ותרתיה תילתא מלתתא אישתכח דלמעלה מי' הוה קאי ובכתף היו נושאים אותו ודל מיי"ח טפחים ב' תילתיה דארון וכפרת היינו ששה וב' שלישי טפח ונשתייירו עד הקרקע י"א טפחים ושליש אבל אם אדם עם ראשו רק י"ח טפחים יגיע הארון עד למטה מיו"ד דראש וצואר מחזיק יותר מטפח

ושליש וגבי כוכין בעינן נמי ד' אמות בפרק המוכר פירות (ב'ב דף ק:): היינו עם ראשו ועובי דפי הארון ושיעור מקוה דהוי אמה על אמה ברום שלש אמות לאו משום שלא יהא גובה האדם יותר מג' אמות אלא משנכנס במים המים עולין וגם קצת ירכין ראשו והא דכתיב בתרגום מגילת אסתר פרשנדתא איצטליב על תלת אמינן וכן כולם התם קטועי ראש הוו: ופתוחות לרה"ר. דאי לאו הכי אותם שיש להם דריסת הרגל על חבירתה אוסרת עליה: (תוספות)

רשב"א אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי לחומר. והכי קאמר: אם הוא בין שני תחומי שבת לא יקח אחד מבני התחומין ויוליכס ברגליו. משום דקל הוא שהקילו חכמים במים. פירש הרשב"ד ז"ל: משום שהם עמוקים יותר מעשר ולא קנו שבתה למעלה מעשרה לעומדין באויר נינהו. ולא אמרו (שבת ה, ב) מים על גבי מים היינו הנחתן אלא לענין עקירה והנחה, אבל לתחומין לא. ואינו מחזור, חדא דמאן לימא לן דהא בחרם עמוק עשרה. ועוד דאי משום הא זימנין דמשקיע כליו. ועוד דבהדיא אמרינן (לעיל מה, ב) ליקנו שבתה באוקיינוס. אלא הקילו במים מפני האורך, דפעמים שיש בור בין שתי חצרות או גזוזטרא על המים ולא הנריכוס חכמים לעשות בהם מחילה גמורה, מפני שהוא דבר מאזי תדיר, ולפיכך הקלו בו. כדבעי מיניה ר' טבילה וכו'. תמיה לי אמאי שבקינן למתניתין ואייתי הא דרב, מתניתין היא לקמן בפרק (בבב) וכלילן משתתפין (פו, א) בור שבין שתי חצרות עושין לו מחילה גבוהה י' טפחים בין מלמעלה בין מלמטה וכן גזוזטרא שעל המים. ה"ג רש"י ז"ל: ר' יהודה היינו ת"ק. וא"ת דילמא ר' יהודה ור' אליעזר פירושי קא מפרשי וכו' ת"ק. הירלו בתוס' דאי אפשר, משום דע"כ הא דה"ק דאמר אין לו אלא ד"א דומיא דאלפים אמה דר' יוחנן בן נורי קאמר, מה התם לא אמרינן והוא באמצעין אף ד' אמות דרבנן לאו והוא באמצעין קאמר, הלכך הא דר' אליעזר על כרחך לאו פירושא הוא לדברי ת"ק, והלכך הא דר' יהודה נמי לאו פירושא הוא לת"ק. ופרקינן: שמונה על שמונה איכא בינייהו. כלומר: דארבע אמות דת"ק הרי הן ממש כאלפים אמה דר' יוחנן, מה התם אלפים אמה לכל רוח הכא נמי ד' אמות לכל רוח. ור"ה ז"ל גריס: חכמים היינו ת"ק, ופירש ת"ק דריש פרקין (מא, ב) דאמרי מי שהוליאורו עכו"ם או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות. ואינו מחזור, דר' יוחנן בן נורי נמי לא מפיק מההיא, דהתם יכא מחזמו ונתנוהו בתחום אחר. מחלוקת להלך אבל לטלטל ארבע אמות ותו לא. ולטלטל צבת אחת קאמר שאסור לעקור מתחילת שמונה ולהניח בסוף שמונה, אבל ודאי כיון ששמונה אמות אלו מקומו הן מותר לו לטלטל בכל השמונה, ובבבד שלא יטלטל צבת אחת יתר מארבע אמות. וכן כתב הרשב"ד ז"ל. כתב הר"ז ז"ל דהוא הדין לכל ארבע אמות שקונות לו לאדם בכל מקום כולן שמונה על שמונה הן והוא באמצעין. ולענין משנתנו כתב הוא ז"ל אע"ג דקיי"ל כר' יוחנן בן נורי במי שישן בדרך (לעיל מה, א), לענין ארבע אמות של שבתה נקטינן כרבנן ומשחינן ליה שמונה על שמונה. ונראה שהזקיקו לומר כן משום דמקילין טפי מדר' יהודה, ואמר ר' יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירובין. ואע"ג דאמר שמואל (להלן פא, ב) כ"מ ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו, הוה להו הני כללי דר' יהושע בן לוי ושמואל כפלוגתא דר' יהושע בן לוי ושמואל, ופסק כר' יהושע בן לוי בהא הואיל וקאי כרבים. כך נראית לי דעת הרב ז"ל בזה. אבל הרשב"ד ז"ל פסק כר' יהודה, משום דהלכה כמותו בעירובין. ולא ידעתי למה הניח דברי חכמים הואיל ואיכא ר' יהושע בן לוי דפסיק כוותיהו ונקיט יחידאה כשמואל. ואולי משום דאחריה צברייתא דחכמים היינו ר"מ ור"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה. (לעיל מו, ב). ואין זה דרכו של רבנו אלפסי ז"ל בכל מקום (עי' רי"ף שבת קכד, ב ומו"ק ט, א), דאע"ג דסתמא ר"מ כל שהוא סתם מתני' הלכה כמותו ואפילו במקום ר' יהודה ור' יוסי. ואע"ג דבמקנת מקומות דחו בגמרא סתם מתני' בטענה זו כדאמרינן מכלל דיחידאה פליג עליה, אלא לנו אין לנו כן אלא במקומות שאמרו כן בגמרא ולא בכל המקומות, דלדברא רוב סתומות שבמשנתנו ר"מ, ואפ"ה קא כיייל ר' יוחנן בכל מקום (שבת מו, א) הלכה כסתם משנה ואע"ג דאיהו כיייל ר' יוחנן ומאירן ור' יהודה הלכה כר' יהודה וכל שכן כר' יוסי. באמה ידיה יהבינן ליה או באמה של קודש יהבינן ליה. ואסיקנא דבאמה ידיה יהבינן ליה, דאי באמה של קודש עוג מלך הבשן היכי יתיב. ואע"ג דלא תני לה גבי יש שאמרו (כלים פי"ז, מ"א) משום דאיכא ננס באיבריו דיהבינן ליה באמה בינונית הראויה לכוותה יהבינן ליה, דאי לא היכי יתיב. ולא דמיא למלא חפניו קטורת דאפילו עוג וננס באיבריו במלא חפניו (כלים סג) משום דהתם אפשר ולא נתנה תורה קצבה אחרת בקטורת ולא בקומץ המנחה אלא כך. יש מי שגורסים: התם אושי דורין הכא לאו אושי דורין. וכן נראית גירסתו של רש"י ז"ל. ופירש הוא ז"ל: דורין חצרות רבים ולא ידעו להזהר ואתו לטלטולי כלים ששבתו בחיטונה להגך חיטונה אחרת דרך

האמצעי, הכא גבי שלשה אנשים יכולים ליזהר דמועטים נינהו. ואם כדבריו שלש חזרות של יחידים מודו בהו רבנו, ואם כן הוה ליה לאיפולוגי בין של יחידים לשל רבים כמו שחלקו בפרק הדר (להלן עה, א) במשנת שכה אחד מן החילונה ולא עירב. ור"ח גרס איפכא: הם לא אוושי דוורין הכא אוושי דוורין. ופירש הם בחזרות אפשר שיסכחו בעלי החזרות ויטלטלו מזו לזו, הכא אוושי דוורין כי אלו שלשה האנשים הנה הם יושבין ביחד, ואם יבואו החילונים לטלטל מזה לזה האמצעי מזכירין ונמנעין. ונראה שפירש אוושי מלשון ריאה לאושא, כלומר: קולן נשמע מזה לזה בזואן לטלטל וימנענו חזירו. והראב"ד ז"ל גורס כגירסת רש"י ז"ל, אלא שפירש הם בחזרות אוושי דוורין באמצעי, דכל האמצעי מותרת ליה ולזה, וכיון שכן לא יחא להם היכר ויבואו לטלטל גם כן זה בחילונה של זה וזה בחילונה של זה, אבל בשלשה (אלא) ואלו שאין כל חלק האמצעי מותר לשני החילונים אלא במקום שזה משתמש אין חזירו החילון משתמש יש להם היכר ולא יבואו לטעות. ואמאי כיון דעריבא לה אמצעי וכו'. בכאן רבו הגירסאות, והגירסא המיושבת שבכולן גירסתו של רש"י ז"ל וה"ג: אמאי כיון דעירבו חילונות בהדי אמצעי הוה ליה חדא ולישתרי אמר רב יהודה כגון שנתנה אמצעי עירובה בזו ועירובה בזו. רב ששת אמר אפילו תימא שנתנו שתי החילונות עירובן באמצעי. מסתברא דמדקאמר אפילו תימא משמע דרב ששת אית ליה דרב יהודה, אלא שהוה מוסיף ומחדש אפילו כשנתנו באמצעי. וכן נראה ג"כ מלשון זה דרב יהודה לית ליה הא דרב ששת ולא משכח לה לעולם כשנתנו לה באמצעי, דאם איתא דמר אמר חדא ומר אמר חדא לא הו"ל למימר אפילו תימא, אלא רב ששת אמר כשנתנו שתיים באמצעי וכגון שנתנו בשני בתים, אבל השתא דאמר אפילו תימא משמע דרב יהודה לא מודה בה. ועוד דאם איתא דרב יהודה נמי מודה בהא, מ"ט מפיק מפשטא דמתני' דמשמע לן כשנתנו שתיים באמצעי הוה וואוקמא במשמעותא חדתא, אלא ודאי כדאמרן. וא"ת א"כ מאי טעמא דרב יהודה, דהא אי אפשר לומר דס"ל דהחולק את עירובו בשני בתים עירובו עירוב, דאדרבא איהו ניהו דקאמר לקמן (מט, א) משמיה דשמואל דאפילו בשני כלים בדלל מלאין אין עירובו עירוב, וכל שכן בשני בתים. ואמרנו בתוס' (להלן בע"ב ד"ה אבל) דס"ל לרב יהודה דכי היכי דאמרנו עירוב להקל אמרו אפילו להחמיר, ואם נתנו עירובן באמצעי כולן אסורות, דהוה ליה כחמשה דוורין בחזר ושכח אחד מהן ולא עירב, כקושיין בסמוך לרב ששת. (ועוד) ונראה דקיימא לן כרב ששת לקולא. וראיתי להר"ז שכתב: וכרב יהודה נקטינן לקולא. ונראה מדבריו שהוה סובר דרב ששת לית ליה דרב יהודה ורב יהודה אית ליה דרב ששת, ואיפכא מסתברא

ב - מח דף

בשני בתים כמאן כבית שמאי דתניא חמשה שגבו את עירובן ונתנוהו בשני כלים בית שמאי אומרים אין עירובן עירוב ובית הלל אומרים עירובן עירוב אפילו תימא בית הלל עד כאן לא קאמרי בית הלל התם אלא בשני כלים בבית אחד אבל בשני בתים לא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרב יהודה קשיא ולרב ששת קשיא לרב יהודה קשיא דאמר כגון שנתנה אמצעי עירובה בזו ועירובה בזו וכיון דעירבה אמצעי בהדי חיצונה הוה ליה חדא וכי הדרה וערבה בהדי אידך שליחותה עבדה ולרב ששת קשיא תיהוי כחמשה ששרויין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב דאסרי אהדדי א"ל רב אשי לא לרב יהודה קשיא ולא לרב ששת קשיא לרב יהודה ל"ק כיון דעירבה לה אמצעי בהדי חיצונה ושתיים חיצונות בהדי הדדי לא עירבו גליא דעתיה דבהא ניחא ליה ובהא לא ניחא ליה ולרב ששת לא קשיא אם אמרו דוורין להקל יאמרו דוורין להחמיר אמר

רב יהודה אמר רב זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים רשות אחת משמשת לשתי רשויות אבל לא שתי רשויות משמשות לרשות אחת כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי

ר"י בשני בתים. להשתא לא מיחברן חיטונות בהדדי: חמשה שגבו עירובן. שהיו לרין בחצר אחת וגבו מכל אחד את עירובו להחיר את חצירן להוליא מבתיהן לחצר: בשני כלים. בבית אחד: הכי גרסינן כיון דעירבה אמלעית בהדי חיטונה הו"א לה חדא וכי הדר' עירבה בהדי אידך שליוחה עבדה. שליוחה לחיטונה עבדה ואינשתכח דכולהו כי הדדי עירבו וכולהו לישתרין ולא גרסינן ואידך מיהא לישתרי ואית דגרסי לה ומפרקי חיטונה פעירבה עמה מיהא תישתרי בחיטונה האחרת וזו תיאסר בה ואי אפשר לומר כן לכיון דשליוחה עבדה הו"א להו כולהו חדא רשותא וכולהו שריין: לרב ששה קשיא. כיון דנתנו שתיהן עירובן באמלעית העירוב מביא דיוריהן לתוכה והו"א להו כאלו דרין כולן באמלעית וכיון דעירובן נתון בשני בתים נמלא ש"א עירבו שתים החיטונות זו עם זו והוי כחמשה שריון בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב עם כולן יחד דכל החצר אסורה ואפילו עירב עם אחד מהן דהא גבי חמשה לחצר אחת תניא לעיל לבית הלל דבשני כלים הוא דהוי עירוב אכל בשני בתים לא ואע"פ שעירבו השנים יחד לעצמן והשליש לעצמן והכא נמי כיון דלא מטריפי דקתני שתים החיטונות אסורות זו עם זו אמלעית גופה תיתכר בדידה שכולן אוסרין עליה: אם אמרו דיורין. ש"א זו בזו ע"י העירוב להקל להחירן יחד יאמרו שהעירוב מביא דיורין לתוכה כדי לאסור עליה הא לא דיירי ממש בגוה דליבעי עירובן בבית אחד הלכך אע"ג דחיטונים לא עירבו אהדדי חיטון ואמלעי מיהא מטריפי ולא אסרי אהדדי: זו דברי רבי שמעון. דהיא מותרת עמהן והן עמה: אכל חכמים אומרים. דלא ש"א נתנו שתיהן עירובן באמלעית לא ש"א נתנה אמלעית עירובן בזו ובזו היא אסורה עמהן והן מותרין עמה: רשות אחת משמשת לשתי רשויות. כלים ששבתו בחיטונות מותרות באמלעית דהא החיטונות לא עירבו אלא עם זו ואין רשות אחרת מושכתן לכל אחר: ואין ב' רשויות משמשות לרשות אחת. לכיון דשתי חיטונות לא עירבו יחד לעשות רשות אחת אלא רשויות חלוקות הן ואין כח באמלעית להשתמש לא בזו ולא בזו דזו מושכתה לכאן וזו מושכתה לכאן ושני דיורין לא יבנין לה דמייא כאלו היא מהך חצר החיטונה ש"א עירבה בהדי אידך חיטונה ואוסרתה וכן נמי כי אזל לאידך חצר דעירבה נמי בהדה אוסרתה אידך חיטונה אכל היכא דעירבו שלשתן הו"א כולהו חדא רשותא: (ה"י)

תוספות אבל בשני בתים לא. והא דלא מוקי לה רב יהודה כרב ששת לאו דקסבר דאפילו בשני בתים הוי עירוב לב"ה דהא אפילו כלים קאמר רב יהודה לקמן דחולק עירובו אינו עירוב דעד כאן לא קאמרי ב"ה אלא דמלי' למנא ואיתר והא דלא מוקי כרב ששת משום דפריך בסמוך לרב ששת דנהוי כחמשה שריון בחצר אחת וקסבר דאמר דיורין להחמיר: לרב יהודה דאמר כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו וכו'. לרב ששת לא שייך למיפרך הכי דכיון שנתנו עירובן באמצעית ולא נתנו עירובן יחד אלא בשני בתים גלי אדעתיהו דלא ניחא להו לחיצונות להשתתף ביחד אבל כשנתנה אמצעית עירובה בזו ובזו ליכא גלוי דעתייהו התם כולי האי אי נמי לרב יהודה כיון שנתנה עירובה בזו ובזו נעשה כאלו דרה בחיצונות בבתייהם ונעשית לכל אחת ואחת להיות שלוחה ולרב ששת אין האמצעית נעשית שליח דאדרבה כולן דיירין בה: יאמרו דיורין להחמיר. והא דאמר בפרק הדר (לקמן דף סו:) נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות משום דלא מצי מבטל לפנימית דאיכא חיצונה דאסרי עלייהו שאני התם דפשעה: רשות אחת משמשת לשתי רשויות ואין שתי רשויות משמשות לרשות אחת. כן גרס הקונטרס ומפרש הקונטרס שהחיטונות משמשות באמצעית ופי' משמשות כמו משמשת אבל אמצעית אסורה בשתייהן דזו מושכתה לכאן וזו מושכתה לכאן וב' דירות לא יבנין לה כיון דחיטונות לא עירבו יחד רשויות חלוקות הן והא דקאמר שמואל אף זו דברי ר' ש"פ דר"ש דווקא בענין זה התיר והא דקאמר ואזדא שמואל לטעמיה משום דסבירא ליה הלכה כדברי המיקל בעירוב ואי סבירא ליה כרב דאמר אמצעית נמי שרי לר"ש בשתייהן לא היה אומר עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן וקשה דלפי' היה לו ליגרס משמשות שב' רשויות משמשות בה ועוד קשה דקאמרינן לעיל [ע"א] דה"ק להו ר"ש לרבנן מ"ש גבי חצירות דפליגיתו כו' ולרב מה ענין זה לזה

והא רבנן לא גזרו כלל דהא שרו חיצונות באמצעות ומאי קמשני נמי התם אושא דירין ועוד דלא שמעינן ליה לשמואל בשום מקום דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב אלא ריב"ל הוא דקאמר הכי לעיל ואדרבה שמואל הוא דאית ליה בפרק חלון (לקמן דף פא:): כל מקום שאמר רבי יהודה בעירוב הלכה כמותו ובר פלוגתא דר"ש דהכא היינו ר' יהודה כדאמר לעיל ומיהו בהא י"ל כיון דלא נזכר כאן ר' יהודה בפ"י ליתא בההיא כללא דפסיק שמואל לקמן אלא היכא שנזכר בהדיא ועוד לשון אף לא אתי שפיר כמו שהקשה בעצמו דהוי עדיף טפי אי לא הוה תני אף דבהאי ליטנא איכא למטעי דמשמע דתרוייהו שרי ועוד לפי נחלקו רב ושמואל בפירוש לשון המשנה שהיא מותרת עמהן והן מותרות עמה לכן נראה לר"ת דרשות אחת משתמשת לב' רשות דאמצעות משתמשת בחיצונה דליכא למיגזר (בחיצונה) כולי האי שתוציא האמצעות כלי החיצונה מזו לזו אבל החיצונות אסורות עם האמצעות דילמא אתי להחליף כלים ששבתו בחיצונה זו לחיצונה זו אבל אין לפרש טעמא דרבנן דחיצונות אסורות באמצעות משום דחיצונות אסורות זו על זו כיון דלא עירבו יחד או משום הכי אסורות החיצונות באמצעות משום דאין דירי חיצונות באמצעות אבל אמצעות תשמש בחיצונות דעירובה מרגלתה בשתייהן ורב יהודה לטעמיה דמוקי לעיל כגון שנתנה אמצעות עירובה בזו ובזו דא"כ לא הוי אתי שפיר הא דאמר ר"ש לרבנן מ"ש התם דפליגיתו אלא ודאי טעמא משום דגזרינן וקאמר שמואל דאף זו דברי ר' שמעון דשרי חיצונות ואמצעות זו בזו אבל לרבנן שלשתן אסורות והשתא הוי שמואל לטעמיה דאמר עירבה עם שתייהן אסורה עם שתייהן כרבנן דאמרי שלשתן אסורות דהיינו ר' יהודה ושמואל פסיק כר' יהודה בעירוב אבל לרב אינה אסורה עם שתייהן דאפילו לרבנן שרי לאמצעות להשתמש עמהן וקשה למהר"י דאסורה עם שתייהן משמע אבל הם מותרין עמה מדלא קתני אסורת על שתייהן כמו בסיפא אע"ג דאיכא למימר דאשמעינן דאסורה עם שתייהן אע"ג דליכא למיגזר כולי האי וכ"ש דהם אסורות עמה דאיכא למיגזר טפי ומ"מ כיון דלא מתסרי להשתמש יחד אלא משום גזירה אינה אסורת על שתייהן מכל מקום כיון דלא קאמר עירבה עם שתייהן אינה אסורת על שתייהן דהוה משמע וכולן אסורות זו עם זו אלא נקט אסורה עם שתייהן משמע ודאי דאבל הם מותרין עמה ועוד קשה דבפרק כל גגות (לקמן דף צא.) אמר שמואל הלכה כר' שמעון דאמר גגות חצירות וקרפופות רשות אחד הן לכלים ששבתו בתוכן בין עירבו בין לא עירבו משום דרבי שמעון לטעמיה דהכא לא גזר ונראה לפרש דהא דקאמר שמואל דלרבנן שלשתן אסורות הוי מתרי טעמי חיצונות באמצעות משום גזירה שמא יוליכו כלי חיצונה זו לחיצונה אחרת ואמצעות בחיצונות ליכא למיגזר שמא תוליך האמצעות כלי חיצונה זו לאחרת דסתמא דמילתא כי משתמש איניש במאני דידיה קמשתמש ולא במאני דחבריה כדמפרש לקמן (דף עד.) גבי שתי חצירות וחורבה אחת ביניהן ואי משום שלא יוליכו [בני] החיצונות כליהן באמצעות הא ליכא למגזר דהוי גזירה לגזירה אלא טעמא דאסורה האמצעות בחיצונות שזו מושכתה לכאן וזו לכאן ור"ש פליג אתרוייהו והשתא הוי שמואל לטעמיה דפסיק לקמן כר' יהודה בעירוב ולכך קאמר אסורה עם שתייהן כרבנן דהיינו ר' יהודה וטעמא משום דזו מושכת' לכאן וזו לכאן כדפרישית אבל הם מותרות עמה דבהא סבר כר"ש דלא גזר וכדפסק בפרק כל גגות דהלכה כר"ש דבין עירבו ובין לא עירבו לא גזר: (תוספות)

רשב"א אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים רשות אחת משתמשת עם שתי רשות ואין שתי רשות משתמשת עם רשות אחת. פירש רש"י ז"ל: האמצעות משתמשת שתי החיצונות שהן יכולים להכניס כליהם לאמצעות ולהחזירן לתוך שלהן, אבל האמצעות אסורה להשתמש בכלים ששבתו בחיצונות. וטעמא דמילתא, משום דכי משתמשת החיצונות באמצעות כיון שהן אסורות זו בזו לא חיישינן דילמא אתו לאשתמושי בכליהם זו עם זו, אבל אם נהיר לאמצעות להשתמש בכלים בחיצונות זימנין דאתיא לאשתמושי בהו בכלים ששבתו בחיצונות, דאמרו בני אמצעות שני כלים בחצר זה אסור וזה מותר. וכי אמרה רב יהודה קמיה דשמואל, אמר ליה אף זו שאלמר רב דשרו רבנן אף הוה דברי רבי שמעון, [דלכא פרי ר' שמעון] אלכא חילונות באמצעות אבל אמצעות בחילונות לא, ולדברי חכמים שלשתן אסורות. והא מייתי סייעתא לשמואל, מדתניא א"ר שמעון למה הדבר דומה לשלש חצרות וכו', זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת וזו מביאה מתוך ביתה ואוכלת, זו מחזרת מותרה לתוך ביתה וזו מחזרת מותרה לתוך ביתה, וחכמים אומרים שלשתן אסורות. דאלמא ר"ש לא שרי אלכא דוקא להביא החיצונות בתוך האמצעות ולהחזיר מותריהן, הא להכניס ולהוציא כלים ששבתו באמצעות לא, וחכמים אומרים את שלשתן. הנה כי דברי ר' שמעון וחכמים מפורשין בדבריהם כמו שאמר רב יהודה משמיה דשמואל. ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל חצר שבין שני מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם. כלומר: היא אסורה עם שניהם אבל הם מותרין עמה. ושמואל לטעמיה דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב, ואילו היה ר' שמעון מחיר גם את האמצעות שמואל נמי היה מחיר את שלשתן, אלמא ר"ש לא

שרי אמלעית בהדי חיטונות אלח חיטונות בלבד הוא דשרי בהדי אמלעית להוליא ולהכניס כלים ששבתו בתוכה, וכדחניח מביאה ואוכלת ומחזרת מותרה. ור"ת והא קתני במתני' הם מותרין עמה והיא מותרת עמה. י"ל דהכי קאמר הן מותרין עמה להוליא לה כליהם, והיא מותרת עמהם להחזיר כלים ששבתו בתוכם אליהן. זה תורף פירושו של רש"י ז"ל. והקשו עליו בתוספות דרשות אחת משתמשת עם שתי רשויות לא משמע משמשת לשתי רשויות, אלא אדרבא משמע שהיא משתמשת עמהם בכלים ששבתו בתוכה אבל הם אין משתמשות עמה בכלים ששבתו בתוכן. ועוד דלשון אף זו לא משמע לאיסור אלא להיתר. ועוד דמאי דקא מפרש דשמואל לטעמיה דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב ליתא, דהא לאו שמואל אמרה אלא ר' יהושע בן לוי אמרה (לעיל מו, א), ואדרבא על כרחין שמואל בהא כחכמים ס"ל, דהני חכמים היינו ר' יהודה וכדאמרין לעיל מאן פליג עליה דר"ש ר' יהודה, ושמואל הא כיוול ואמר (להלן פא, ב) כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו. על כן נראה כמו שפירשו כל הגאונים ז"ל וכל שאר המפרשים ז"ל, רב אמר זו דברי ר"ש אבל חכמים אומרים רשות אחת משתמשת עם שתי רשויות. לומר שהאמלעית מותרת עם שתיהן בכלים ששבתו בתוכה, דכיון שהחיטונות אסורות זו עם זו לא גזרינן דילמא אחיא אמלעית לאפקוי כלים ששבתו בחיטונות ומעיייל להו מזו לזו ככלים ששבתו בתוכה, משום דכלים דחיטונות בכלים ידיה לא מחלפי לה. אבל אין שתי רשויות משתמשות עם רשות אחת. שאילו תתיר את החיטונות להוליא ולהכניס כליהן באמלעית, כיון שזו משתמשת כאן בכלים וזו משתמשת כאן בכלים והאמלעית ג"כ מוליאה ומכנסת כלים מזו לזו, חיישינן דילמא משתלו אינהו נמי ומשתמשין זו עם זו. ושמואל אמר זו דברי ר' שמעון. פירוש: אמתני' מהדר, כלומר: ומתני' ר' שמעון, אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות דבכולהו גזרינן, ולא גרסינן אף. ואפילו לספרים דגרסי אף זו הכי מפרשינן: אף היתר זה שאמר רב אליבא דחכמים לא חכמים שרו הכי אלא ר"ש, אבל חכ"א שלשתן אסורות. ותניא כוותיה דרב יהודה אמר שמואל דקא מייתי, מדקתני וחכ"א שלשתן אסורות קא מייתי. והא דקתני בצרייתא דר"ש זו מחזרת מותרה, לאו למימרא דכלים דאמלעית לא, אלא היא אנטריכא ליה לר"ש לאשמועינן טפי דכלים דאמלעית בחיטונות ליכא למיגזר בהו כולי האי. ותדע כך דהא חכמים אליבא דרב בכלים דאמלעית שרו להו ולא אסרי אלא בכלים דחיטונות, אלמא טפי איכא למיגזר בכלים דחיטונות, ומאן דשרי בחיטונות כל שכן באמלעית, הלכך הא אינטריכא ליה לשמואל לאשמועינן טפי. ואזלא שמואל לטעמיה. דקסבר [דחכמים] דהיינו ר' יהודה אסר את שלשתן, ומשום כך אמר עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן והוא הדין שהן אסורות עמה, ושמואל כחכמים אזלא וכטעמיה אחרינא נמי דאמר (שם) כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו. כן נראה לי לפרש שיטה זו לפי דברי הגאונים ז"ל. (הש"א)

אף זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות תניא כוותיה דרב יהודה אליבא דשמואל א"ר שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר עירבו שתים עם האמצעית זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת וזו מביאה מתוך ביתה ואוכלת זו מחזרת מותרת לתוך ביתה וזו מחזרת מותרת לתוך ביתה אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות ואזרא שמואל לטעמיה דאמר שמואל חצר שבין שני מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם לא עירבה עם שניהם אוסרת על שניהן היתה באחד רגילה ובאחד אינה רגילה זה שרגילה בו אסור וזה שאינה רגילה בו מותר אמר רבה בר רב הונא עירבה עם שאינה רגילה בו הותר רגילה לעצמו ואמר רבה בר רב הונא אמר שמואל אם עירבה רגילה לעצמו וזה שאינה רגילה בו לא עירב והיא עצמה לא עירבה דוחין אותה אצל שאינה רגילה בו וכגון זה כופין על מדת סדום אמר רב יהודה אמר שמואל המקפיד על

עירובו אין עירובו עירוב מה שמו עירוב שמו ר' חנינא אמר עירובו עירוב אלא שנקרא מאנשי ורדינא אמר רב יהודה אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב כמאן כבית שמאי דתניא חמשה שבגו את עירובו ונתנוהו בשני כלים ב"ש אומרים אין זה עירוב וב"ה אומרים הרי זה עירוב אפילו תימא ב"ה עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא דמליין למנא ואייתר אבל היכא דפלגיה מיפלג לא ותרתו למה לי צריכי דאי אשמעינן התם משום דקפיד אבל הכא אימא לא ואי אשמעינן הכא משום דפלגיה מיפלג אבל התם אימא לא צריכא אמר ליה ר' אבא לרב יהודה בבי מעצרתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב והאמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אינו צריך ליתן את הפת מ"ט לאו משום דאמר דכיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי ה"נ כיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי א"ל התם אע"פ שאין פת מ"ט דכולהו הכא דיירי אמר שמואל עירוב משום קנין וא"ת מפני מה אין קונין במעה מפני שאינה מצויה בערבי שבתות היכא דעירב מיהו לקני גזירה שמה יאמרו מעה עיקר וזמנין דלא שכיח מעה ולא אתי לאיערובי בפת דאתי עירוב לאיקלקולי רבה אמר עירוב משום דירה מאי בינייהו איכא בינייהו כלי ופחות משהו פרוטה

רס"ז אף זו דברי ר' שמעון. אפילו להשתמש שתייהן עמה ר' שמעון הוא דשרי להא אפילו אמלעית בשתייהן נמי שרי אכל לרבנן פליגי בכולהו ואמרו שלשתן אסורין זו עם זו ל"א אף זו דברי ר"ש ר' שמעון גופיה לא שרי אלא חיטונות באמלעית וקשיא לי הא תנן במתניתין היא מותרת עמהן ועוד מאי אף הכי איבעי ליה למימר זו דברי ר"ש אף משמע דבתרוייהו שרי ולשון אחרון זה שמעתי וכן עיקר והיא מותרת עמהן דמתניתין מתרץ לך שמואל דבהיתר שימוש שבאמלעית קאמר דומיא דהוא מותר עמהן דרישא ואידי דתנא רישא הוא מותר עמהן תני נמי סיפא ואף זו הכי משמע אף ר' שמעון המיקל אוסר בזו לאין אמלעית מותרת בחיטונות אף איסור זה ר"ש נמי אמרו כרבנן ואלישנא קמא קשיא מאי ואזדא שמואל לטעמיה אי נמי הוא אמר כרב הוה מלי נמי למימר לרבנן עירבה עם שתייהן אסורה עם שתייהן לאין ב' ראשיות משתמשות לראשית אחת: תניא כוותיה דשמואל: דאפילו ר"ש לא התיר אמלעית בחיטונות דקתני זו מביאה מתוך ביתה כו' ואילו אמלעית בחיטונות לא קאמר: ואזדא שמואל לטעמיה. דאמר אף לר"ש אין שתי ראשיות משתמשות לראשית אחת: למה הדבר דומה. השלשה ששבתו דרך קאי זו מביאה. באמלעית ואוכלת זו מביאה באמלעית ואוכלת: חזר שבין שני מבואות. פתוחה לשניהן: ה"ג עירבה עם שניהן אסורה עם שניהן. אפילו לרבי שמעון והיינו שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל בעירוב ואי הוה שרי ר"ש בהא לא הוה אמר שמואל אסורה עם שניהן: לא עירבה עם שניהן. לא עירבה לא עם זו ולא עם זו: אוסרת על שניהן. מלהוציא מחירותיהן למבוי וכגון שרגילה כל ימות החול ללאח ולבא בשניהן דרך פתחים דריסת הרגל שיש לה אוסרתן כדמפרש דאי לא הויה רגילה אלא בחד לא אסרה אחידק ואע"ג דרגילה עם שניהן זו היא תקנתה מערבת עם האחד וגליא דעתה שנסתלקה מן האחר ומותר האחד לעלמו: היתה באחד רגילה. ללאח ולבא כל שעה ובאחד אינה רגילה ולא עירבה לא עם זו ולא עם זו זה שרגילה בו אסור שחזר זו אוסרת עליו דמיניה הוא והרי לא עירבה והאחר מותר שאינה הימנו: הותר רגילה לעלמו. דהא סלקא נפשה מיניה: וזה שאינה רגילה בו לא עירב. אפילו בפני עלמו: והיא נמי לא עירבה. לא עם זה ולא עם זה: דוחין אותה אלא שאינה רגילה. שלא לאסור על זה שעירב הואיל והאי לא מפסדא מידי דהא לא עירב: מדת סדום. שלי שלי: המקפיד על עירובו. אם ביה לא מהני לחבריה והכא על כרחיה דחיון ליה גביה: מדת סדום. שלי שלי: המקפיד על עירובו. אם יאכל אחד מבני חבורה את הפת שנתן הוא: עירוב שמו. שיהו כולן מעורבין ומרובין בו שלא ימחה זה בחברו אלא שותפות נוחה ועריבה: אנשי ורדינא. ליקנין היו: החולק. בשני כלים אינו עירוב משום האי טעמא גופיה דמה שמו עירוב שמו: דמלא למנא ואייתר. שלא יכול הכלי להחזיק כל העירוב ולא חילקו מדעת וכי קאמר שמואל כגון שחילקו מדעת: ותרתו למה לי. לשמואל הואיל ותרוייהו חד טעמא דקפיד וחולק: דמיפלג

פלגיה. ובטל שמה לעירוב משמע מעורב: שמוחזן בו עירוב. ארבעה שגבו עירובן ונתנוהו בבית חמישי אין כריך להניח פס פיתו: לאו משום דכיון דמנח ליה. לבעל הבית ריפחא בסלח לדידה שהוא אוכל ממנו כמאן דמנח בכלי עם העירוב דמי: דכולהו הכא דיירי. משום פיתו הויל להו דירתו וכ"ש בעל הבית שהוא דר פס ממזג בהוכו ואפילו אין לו פת בכל הבית שפיר דמי: עירוב. שהוא מרפן טעמא משום קנין שמקנה להו בעל הבית רשותו ונמאלו כולם בעלים בבית זה שהעירוב מונח בו וכל חצר משועבדת לרשותו זו ואחת היא: ומפני מה אין. מערבין במעה. ליתן כל אחד ואחד מעה ומעותיו יקנו לו רשות חצירו: לאיחלקולו. להשתכח תורת עירוב: משום דירה. שדעתו של אדם על פיתו והוה להו כאילו דיירי בהוא ביתא ואין בחצר זו אלא דירה אחת והרי כל רשות החצר מיוחדת לבית זה: הדי גרסינן איכא בינייהו כלי ושאיין בו שוה פרוטה וקטן. למאן דאמר משום קנין יכולין ליקנות בסודר כדרך שאר קנין ואין יכולין לקנות בפת שאין בו שוה פרוטה ואפילו הויל מזון ב' סעודות ואין יכול לעשות הקטן שליה לערב עליו עירובי חצירות דלאו בר מקנה ואקנווי הוא ולמ"ד משום דירה לא מהני קנין סודר ומערבין באוכל שאין בו שוה פרוטה וקטן גובה את העירוב דפת משויל להו חלא דירה וקטן לאו מידי עביד: (כ"ז)

תוספות זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת לפ"ה דווקא נקט אבל אמצעית. בחיצונות לא ולר"ת איכא למימר דלרבותא נקט דכ"ש אמצעית בחיצונות דליכא למגזר כולי האי ולפי' מהר"י נקט הא משום דמהא פריך לרבנן מאי שנא התם דפליגיתו וגזריתו והכא לא גזריתו מכדי למה הדבר דומה כו': עירוב משום קנין. פירוש דבהאי פת מיקני רשות להדדי אע"ג דפירי לא עבדי חליפין מ"מ קנו בתורת דמים וא"ת והתנן לקמן בהדר (דף עא.) בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה בשמן אין צריך לערב ואמר בהדר (דף עג.): נמי בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום סומכין על הפת שעל השולחן משום עירוב ולמ"ד משום דירה אתי שפיר וי"ל דכיון שיש קירוב דעת ביניהן עשאוה חכמים כאילו הקנו זה לזה: מפני שאינה מצויה. ובשאר ... דברים נמי אין מערבין עירובי חצירות אלא בפת דשכיח טפי וגבי שיתוף הקילו שלא להצריך פת ושירי בשאר דברים דשכיחי קצת אבל במעה דלא שכיח כלל לא: איכא בינייהו כלים ופחות משוה פרוטה. דלמ"ד משום קנין אין מערבין בפחות משוה פרוטה אע"ג דאיכא מזון ב' סעודות וא"ת וכי איכא שוה פרוטה להוי עירוב אע"ג דליכא מזון ב' סעודות דהא אפילו בכלי הוי עירוב למ"ד משום קנין אם כן מה צריך ב' סעודות וי"ל כשמפרש ועושה דרך קנין לא בעי חזי לאכילה וקונה אפילו בכלי אבל בסתם כמו שרגילין לערב שאין מפרשין ומדקדקין לעשות דרך קנין בעי נמי שיהא בו חשיבות אוכל: (תוספות)

רשב"א ערבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן. אבל הן עלמנן מותרות לעלמן שאין עירובן אסורן, דעד כאן לא אסרי להו אלא משום גזירה דילמא אחי לאשתמושי חיטונות אהדדי, ודי לגזירה זו לאסור תשמישן זו עם זו אבל כל חלא וחדא משתמשת לעלמנה. לא ערבה עם שתיהן אסורת על שתיהן. ודוקא כשלא ערבה היא לעלמנה. אבל ערבה היא לעלמנה אינה אסורת על אחת מהן, דרגל המותרת במקומה אינה אסורת שלא במקומה וכדקיימא לן בפרק הדר (עה, א). אם ערבה אלא שאינה רגילה הותר רגילה לעלמו. וא"ת ומאי שנא כי ערבה עם שאינה רגילה ומשום דחזרה רגילה כשאינה רגילה, אפילו לא ערבה נמי כהדי שאינה רגילה אלא שעירבה היא לעלמנה אינה אסורת על שתיהן כלל, משום דהו"ל רגל המותרת במקומה ואינה אסורת שלא במקומה. כבר חירץ הראב"ד ז"ל דהכא בשנשתתפה עם שאינה רגילה שיתופי מבואות ולא עירבה עמה ואפילו בעלמנה לא עירבה, וס"ל כר"מ דס"ל לקמן (עג, ב) דבעינן שיתוף ובעינן עירוב, וכיון שאינו מונח בבית שבהכר אינו עולה לא לשיתוף ולא לעירוב, ואינה מותרת לא עם המבוי ולא לעלמנה. וקמ"ל השתא דלע"ג דאינה מותרת אפילו במקומה ורגל שאינה מותרת במקומה לכ"ע אסורת שלא במקומה, אפילו הכי כיון שגלתה דעתה דבהאי ניחא ליה ובהאי לא ניחא ליה, חזר שאינו רגיל כרגיל ואסור מחמתה והרגיל כאינו רגיל ומותר לעלמו. וכריכא דאי אשמעינן התם משום דקא קפיד וכו'. כתב הראב"ד ז"ל: דהלכה כר' חנינא במקפיד, משום דר' חנינא קשיש משמואל, ועוד דמיקל והלכה כדברי המיקל בעירוב. אבל בחולק את עירובו דכלא מלי מנח הלכה כשמואל, דהא לא אשכחון (אנן) ומאון דפליג עליה. וכן נראה דעת הרב אלפאסי ז"ל שהזכיר בפרק חלון (להלן עט, ב) דברי שמואל בחולק את עירובו ולא הזכיר דברי שמואל במקפיד על עירובו, דאלמא ס"ל דבחולק

הלכה כמותו ובמקפיד אין הלכה כמותו. ה"ג: איכא בינייהו כלי ושאיין בו שוה פרוטה וקטן. וזו היא גירסתו של רש"י ז"ל. פירושו: כלי. למ"ד משום קנין מערבין בכלי, דהא קונין בכלי בין שיש בו שוה פרוטה ובין שאין בו שוה פרוטה וכדקיימא לן (שבועות מ, ב) דינא כלים למה שהן. ולמ"ד משום דירה אין דירה אלכא במקום שפיתו מנייה שם. ושאיין בו שוה פרוטה. כלומר: פת שיש בו מזון שתי סעודות ואין בו שוה פרוטה, דלמ"ד משום דירה איכא, למ"ד משום קנין איכא. וקטן. פירש רש"י ז"ל: דלמ"ד משום קנין אין יכול לעשות קטן שליה לערב עליו עירובי חצרות, דקטן לאו בר מיקנא ואקנויי הוא, ולמ"ד משום דירה קטן גובה את העירוב דקטן לאו מידי קעביד, דפת משוי ליה חדא דירה. ואינו מחזור, דהא דאמר רב הונא (לעיל לא, ב) קטן גובה את העירוב לא משמע דבפלוגתא דהני אמוראי אמרה. ועוד דשמואל הוא דאמר בפרק התקבל בגיטין (סד, ב) דקטן זוכה לאחרים בעירוב דרבנן, אע"ג דאמר הכא דעירוב משום קנין. ועוד דליהוי כנשתתפו ממילא ותנן לקמן בפרק הדר (עא, א) דאם היה שותף לשכניו אינו כריך לערב. אלכא ה"פ כשיש בית לקטן באותה חצר ועירבו בתוכה, למ"ד משום קנין קטן לאו בר אקנויי הוא, ולמ"ד משום דירה איכא. ולענין פסק הלכה: קיי"ל כרבה דאמר עירוב משום דירה, דלקמן בפרק הדר (סו, א) אמר ר' יוחנן שוכר כמערב, ומפרש מה מערב בפחות משוה פרוטה אף שוכר בפחות משוה פרוטה, ואילו לשמואל הכא אמרינן בפחות משוה פרוטה לא, ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. וכן כתבו בתוספות. וכן פסק הראב"ד ז"ל, דסוגיין בכולה מכלתין דעירוב משום דירה. אלכא שהביא רביה אחת שלא עמדה על עיקרה, שהוא ז"ל הביא רביה מדאמרינן לעיל בסמוך (בע"א) בית שמניחין בו עירוב אין כריך ליתן פת דמי כמאן דכולהו הכא דיירי, ותמיה לי דאם איתא ליתביניה לשמואל מדידיה לדידיה, דהיא שמואל אמרה. אלכא נראה דשמואל דאמר משום קנין קטן לדירה קאמר, והאם הכי קאמר כמאן דכולהו הכא קטן בית דירה וכולהו הכא דיירי. (כע"א)

דף מט ב

וקטן אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא ולשמואל קשיא הא תניא חמשה שגבו את עירובן כשהם מוליכין את עירובן למקום אחר אחד מוליך לכולן הוא ניהו דקא קני ותו לא הוא ניהו דקא דייר ותו לא אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לשמואל קשיא שליחות דכולהו קא עביד אמר רבה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון: **מתני'** מי שבא בדרך וחשכה לו והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו ועד ביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה אם אינו מכיר או שאינו בקי בהלכה ואמר שביתתי במקומי זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח עגולות דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס וחכמים אומרים מרובעות כטבלא מרובעת כדי שיהיה נשכר לזויות וזו היא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר' מ' אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו: **גמ'** מאי לא אמר כלום אמר רב לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה תחתיו של אילן חמר גמל בא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום בא למדוד מן הדרום מודדין לו מן הצפון

רש"י למקום אחר שרצו לערב עם חצר אחרת נותנין בתוכה עירובן זה שגבו להחיר חצירי: אחד מהן מוליך ע"י כולן. בשביל כולן ואפי' נתן הוא לכדו פת אחת בשבילן הואיל והוא כבר עירב עם חציריו קונה לזכר

כולן: כר"ש. היא מותרת עמהן והן מותרין עמה: מתני' מי שבא בדרך וחשכה לו גרסינן: והיה מכיר אינן או גדר. והוא בסוף אלפים ממקום רגליו ומהאינן לביתו אלפים: ואמר שביתתי תחתיו. ומשם יהיו לי אלפים דאע"ג דהשתא קדיש יומא מצי למיזל אלפים עד התם דהוא מקום שביתתו ומשם הכי יש לו אלפים לכאן ואלפים לכל ביתו: לא אמר כלום. טעמא מפרש בגמ': גדר. חומת אבנים: אמר שביתתי בעיקרו. ויודע הוא שמעיקרו ועד ביתו אין יותר מאלפים קנה לו שביתה בעיקרו הואיל וסיים את מקומו ואותה שביתה קונה לו אלפים לכל רגליו ואלפים לכל ביתו: ואם אינו מכיר. אינן או גדר: או אינו בקי בהלכה. ואינו יודע שיעיל לו ולא אמר כן: פלוגתא דר' חנינא בן אנטונינוס ורבנן בגמ' מפרש: וזהו שאמרו. כגון זה שהוא בא בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא לו התירו חכמים לערב ברגליו בלא פת: ואחד עשיר. היושב בביתו ורואה ליכך ולהחשיך על התחום ולקנות שביתה מותר: להקל על העשיר. שיוכל לשגר ע"י שליח ולא יטרח הוא עצמו: גמ' לא אמר כלום כל עיקר. ולא יזוז ממקומו שהרי במקום רגליו אין לו שביתה שהרי עקר דעתו ולבו מכאן ותחת האינן נמי לא קנה שביתה דהא לא סיים ואע"פ שכל תחתיו של נוף האינן לתוך אלפים אמה למקום רגליו מפרשי' טעמא דרב לקמן הואיל ולא פירש איזו ד' אמות בחר לו בתחתיו של אינן לאו שביתה היא: ושמאל אמר לא אמר כלום לביתו אבל לתחתיו של אינן מצי אינן. לקמן מפרש דכי אמר שמאל למילתיה כגון דהאי כל נופו של אינן בתוך אלפים למקום רגליו דכל ד' אמות שאתה נותן לשביתה ותחתיו כולן ראויות לו הלכך לביתו לא אמר כלום דהא ביתו רחוק מעיקרו אלפים כדתי במתניתין מעיקרו ועד ביתו אלפים ושמאל הוא בחר לו ארבע אמות הראשונות שתחת האינן אותן של ידיו ומשם עד ביתו יש יותר מאלפים כל רוחב נוף האינן אבל לתחתיו של אינן מצי אינן דממה נפשך כל ד' אמות שאתה נותן לו תחתיו לשביתה נותנת עד מקום רגליו אלפים אמה: ונעשה תחתיו של אינן. רוחב נטיית נופו של אינן אם הוא רחב כ' או ל' אמה נעשה לו חמר גמל כלומר מושכו לכאן ולכאן: בא למדוד מן הצפון. בסוף נטיית הנוף לכל ביתו אלפים כדי שיגיע לביתו: מודדים לו מן הדרום. ואומר שמאל ארבע ראשונות של כל רגליו בחר לו תחת האינן ומשם מודדין לו אלפים ולביתו ונמצא רחוק שלשים אמה: בא למדוד מן הדרום. מד' אמות ראשונות אלפים לכל רגליו כדי שיכול לחזור לאחריו ממקום רגליו שלשים אמה: מודדין לו מן הצפון. שמאל ד' אמות של סוף האינן לכל ביתו בחר לו ומשם עד מקום רגליו יש לו אלפים ואין יכול לחזור לאחריו אפילו פסיעה אבל ארבע' אלפים יש לו ממקום רגליו לכל ביתו פחות שלשים אמה ממה נפשך ומקום רוחב האינן הוא מפסיד מפני שלא פירש: ל"א ושמאל אמר לא אמר כלום לביתו שאין לו מן האינן לכל ביתו כלום אבל לתחתיו של אינן מצי אינן דקסבר שמאל דקנה לו שביתה בב' המקומות הואיל ולא סיים ד' אמותיו אין לו מקום המיוחד לו לא תחת האינן ולא במקום רגליו אלא או כאן או כאן וממה נפשך אלפים שממקום רגליו עד האינן יש לו וכשהגיע לתחת האינן נעשה לו חמר גמל בא למדוד לו מן הצפון. מן האינן לביתו מודדין לו מן הדרום ממקום רגליו בא למדוד ממקום רגליו כדי לחזור לאחריו אלפים מודדין לו מן האינן זה שמעתי. ויש ' תשובות וגימגומין יותר מדאי לפי לשון הש"ס והילוכו חדא דקא משילל מ"ט דרב הוה לשיוליה טפי טעמא דשמאל דמילתיה דרב מסתבר טפי דמקום רגליו לא ראה לקנות ותחת האינן לא קנה דלא ידעי' מאי סיים אבל שמאל מאי סבירא ליה אי קנייה היא. בלא סיום לקני התם ואי לאו קנייה היא לא ליקני לא הכא ולא התם דהא כאן לא ראה לקנות ואפי' ר' יוחנן בן נורי לא קאמר אלא חפאי הפקר או ישן אבל זה שאמר בפירוש איני רואה לקנות כאן היאך יקנה ועוד מאי נעשה תחתיו של אינן חמר גמל הכי איבעי ליה למימר ושמאל אמר הרי זה חמר גמל ועוד מאי מן הצפון ומן הדרום במקום אחד יש לומר מצפוני ומדרומו אבל בשני מקומות לא שייך האי ליפנא: (כ"ה"ו)

תוספות וקטן. פ"ה דלמ"ד משום קנין אין קטן יכול לעשות שליח לערב עליו עירובי חצירות דלאו בר קנין הוא וקשה לפי' דלהוי כנשתתפו כמו בעל הבית שנעשה שותף לחבירו ועוד דבפרק בכל מערבין (לעיל דף לח:) אמר רב הונא קטן גובה העירוב ודוחק לומר דפליג ועוד דשמואל גופיה דאמר הכא משום קנין קאמר בפ' התקבל (גיטין דף סד:) דקטן זוכה לאחרים בשיתופי מבואות דרבנן ויש לדחות דהכא בקטן לגמרי והתם נמי מחלק בין קטן גמור ובין שאינו קטן גמור ונראה לר"ת כמו שפר"ח דבבית של קטן מיירי הכא ונראה דהלכה כרבה דאמר עירוב משום דירה דבפ' הדר (לקמן דף סו.) קאמר ר' יוחנן שוכר כמערב דמי ומפרש מה מערב בפחות משוה פרוטה וקיימא לן כרבי יוחנן לגבי דשמואל ועוד דהתם מפרש הש"ס הכי ואם כן כך הלכה: ואמר שביתתי במקומי זכה. ואומר ר"י דבלא אמירה נמי קני כדאמרין בפ' בכל מערבין (לעיל דף לח:) אבל ניעור דאי בעי מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי ויש לחלק שאני התם שהולך לשם כך על התחום כדי לערב אבל מדפליגי רבנן על רבי יוחנן ביטול משמע דבניעור מודו דקני אע"ג דלא אמר ולעיל (דף מה.) דנתן מי שישב בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס ומוכח בגמרא דקני שביתה במקומו כעובדא דר' טרפון דקאמר בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה והא דנקט ואמר אטו כשאומר שביתתי במקום פלוני או אגב דסיפא העני מערב ברגליו אבל עשיר לא אפי' אמר וכה"ג איכא בשנים אוחזין (ב"מ דף יא.) ראה אותן רצין אחר צבי שבור אחר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו והתם נמי אפי' לא אמר קני כדאמר התם בגמ' גבי ד' אמות דתקינן ליה רבנן דליקנו ואי תקינו ליה רבנן דליקנו כי לא אמר מאי הוי ונקט ואמר משום סיפא שהיה צבי רץ כדרכו אפי' אמר לא אמר כלום: ואפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל. דממקום רגליו עקר דעתיה ותחת האילן נמי לא קנה לכך לא יזוז ממקומו ואם תאמר בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה.) גבי נתגלגל חוץ לתחום קאמר ספק הרי זה חמר גמל ויש לו מביתו עד עירובו אלפים ולא אמר ולא יזוז ממקומו ואומר ר"י דהתם בעומד בעירו לא עקר דעתיה מעירו ודעתו שאם לא יקנה שם שביתה שיהיה לו תחום ביתו: מאי טעמא דרב כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. ושמואל וברייתא דלקמן דתניא כוותיה אית להו דרבה בעלמא והכא בתחומין הקילו דאין להחמיר בהן דאין לומר דפליגי דהא הכא משמע לכאורה דהילכתא כשמואל מדדחיק לומר אליבא דרב תנא הוא ופליג ומתניתין בפ"ב דקדושין (דף נ:.) במקדש אשה ובתה לא מתוקמא אלא אליבא דרבה למאי דפסיק התם דקדושין שאין מסורים לביאה הוּו קדושין ועוד י"ל דהכא סבר כיון דאמר שביתתי תחת האילן והשביתה הוי ד' אמות הוי כאילו אמר ליקנו לי ד' מגו תמני ומודה שמואל במפרש ואומר שביתתי תהא בכל ח' אמות שתחת האילן דלא קני וברייתא נמי דלקמן דטעה ועירב בשתי רוחות אע"ג דנתכוון לערב בשתי רוחות כאחת י"ל דכל המערב בשתי רוחות כאחת מסופק הוא בלבו ודעתו שאם לא יקנו לו שביתה שתייהן יקנה באחת מהן להכי הוי עירוב באחת מהן: (תוספות)

רשב"א אמר רב א"ר חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר"ש. וכן הלכתא ושלשתן מותרות זו עם זו, וכדברי הגאונים ז"ל (לעיל מה, ב ד"ה ע"ב) דברייתא דקתני זו מחזרת מותרת לאו דוקא מותרת אלא אפילו כלים ששבתו באמצעות נמי. ואי קשיא לך דרב אדרב, דהכא קאמר ליה הלכה כר"ש ולא גזרינן דילמא אתי לטלטולי כלים דחילוניה דהוי חילוניה אחריתא, ואילו בפרק כל גגות (להלן לא, א) אמר הלכה כר"ש דאמר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפפות רשות אחת והוא שלא עירבו, אבל עירבו לא גזרינן דילמא אתי לטלטולי מאני דבתים בחצר. י"ל דהתם גזר משום דכלים דידה דליתנייהו בחצר לא מדקדקה מאן מינייהו שבת בבית ומאן מינייהו שבת בחצר ומישתלו ומטלטלו אף כלים ששבתו בבית, אבל הכא בין כלים דידה לכלים דחצרתה ודאי ידעה ולא מחלפי לה. מהני: ואם אינו מכיר או שאינו בקי בהלכה ואמר שביתתי במקומי זכה לו ויש לו אלפים אמה לכל רוח. הא דקתני ואם אמר, לאו דוקא שיהא כריך לומר, דהא יאן בדרך קנה. ועוד דאמרין בפרק בכל מערבין (לח, ב) מי סברת לאזיל ואמר לא לאזיל ושתיהן קאחים, ואקשינן כמאן כר' יוחנן בן נורי דאמר נכסי הפקר קונין שביתה, אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' יוחנן בן נורי אלא בישן, אבל בניעור דאי בעי למימר מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי. אלא האי דנקט הכא אמר, משום דבעי למיתני סיפא זהו שאמרנו עני מערב ברגליו אבל עשיר לא, ואפילו אמר תהא שביתתי במקום פלוני. ועוד דלר' יהודה דאמר בסמוך אחד עני ואחד עשיר, לא אפשר לומר דעשיר היואל מעירו וחשכה לו בתוך התחום שיקנה שביתה במקום שחשכה לו אלא אם כן אמר תהא שביתתי במקומי, לפום הכין אמר הכא ואמר, ואלא דוקא. אמר רב לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל. משום דמקומו לא קנה דהא עקר שביתתו משם, ובתחתיו של אילן לא מצי אזיל ללא קנה שם שביתה משום דלא סיים אחריה. וגרע מיאן בדרך דקנה שביתה במקומו לר' יוחנן בן נורי (לעיל מה, א), דהתם לא עקר דעתיה מתמן והלכך קנה במקומו או משום דנכסי

הפקר קונין שציתה אי נמי משום הואיל וניעור קני. והא דאמרין הכא ללא קנה שציתה מתחתיו של אינן כלל, אוקימנא לקמן (ג, ב) דוקא באינן שיש תחתיו שמונה, אבל באינן שאין תחתיו אלא שבע אפילו רב מודה דקנה שציתה תחתיו של אינן הואיל ומקתא ביהו ניכר כדאיתא בסמוך. ואם אמר בעיקרו דקתני במתני' דקנה שציתה משום דסיים אתריה, הני מינן דוקא בשאין בעיקרו שמונה, לאילו יפ בעיקרו שמונה והוא לא סיים אתריה אם בצפוניו או בדרכו הרי חזר עיקרו של אינן מתחתיו, ואפילו אין בו אלא שבע דקנה שם שציתה, כיון דלא סיים אתריה אם בצפוניו או בדרכו נעשה עיקרו של אינן חמר גמל, בא למדוד מן הצפון מודדיו לו מן הדרום בא למדוד מן הדרום מודדיו לו מן הצפון, עד שיאמר לצפוניו או לדרכו. ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו. ללא מצי אזיל לביתו, אע"פ שאין מעיקרו של אינן ועד ביתו אלא אלפים אמה, לכיון דלא סיים אתריה כשכא למדוד כנגד ביתו שהוא דרום מודדיו לו מצפוניו של אינן, וכשכא למדוד כנגד רגליו לשב דרך עקבו מודדיו לו בדרכו של אינן, ונמצא מתחתיו של אינן ממש חמר גמל. אבל לתחתיו של אינן מצי אזיל, ומתחילת נופו של אינן ולהבן אלפים אמה כנגד ביתו. ודוקא שמתחתיו של אינן כולו הוד אלפים וארבע אמות ממקום שהשכה לו, הא יתר מכן לא קנה שם שציתה כלל ולא יזוז ממקומו, דבהא מודה ליה שמואל לרב דלילמא נהכוין זה לשבות בדרכו של אינן בסוף נופו והרי זה חוץ ממקומו, וכדמוקי בסמוך (ג, ב) שמואל לבדייתא דמיייתין סייעתא לרב. ולענין פסק הלכה: הרב אלפאסי והר"ז הלוי ז"ל פסקו הלכה כשמואל משום דתניא כוותיה, ובדייתא דאמרי דתניא כותיה דרב הא פירשה שמואל ואוקמה כגון שיש ממקום רגליו ועד עיקרו של אינן אלפים וד' אמות, והלכך קיי"ל כשמואל הואיל ותניא כוותיה. אבל הרשב"ד ז"ל כתב דרב קיימא לן, דהלכתא כוותיה באיסורי לגבי שמואל. ואע"ג דתניא כותיה דשמואל, הא תניא נמי כוותיה דרב, ואע"ג דפירקה שמואל לטעמיה, דחייב בעלמא היא, דהא בדייתא סתמא תני לא שנהא אם יש ממקום רגליו ועד עיקרו של אינן אלפים וד' אמות לא שנהא אם אין ממקום רגליו ועד סוף נופו כי אם אלפים וארבע אמות, הלכך כרב קיימא לן. ועוד דהא שקלי וטרי כל הני אמוראי אליבא דידיה, ואי לאו דהילכתא כוותיה לא הוו דייקי בדידיה כולי האי. ומהני תרי טעמי דקא יהיב רבה למילתיה (להבן ג, א) קיימא לן כההוא טעמא דקאמר ללא מסיים אתריה, ואפילו אמר ליקנו לי ארבע מגו תמני לאו מידי אמר דהא לא מסיים אתריה. והראיה מדקתני בבדייתא דתניא כוותיה דרב (להבן ג, ב) ד"א בשסיים ד"א שקבע אבל לא סיים ארבע אמות שקבע לא יזוז ממקומו, אלמא דטעמא ללא קנה משום דלא מסיים אתריה הוא. כן כתב הרשב"ד ז"ל. ואין ראייתו מחוורת בעיני, דאם איתא לוחבה לרבנן מהא. אלא דבין להדין טעמא בין להדין טעמא עיקרא דמילתא משום דבעינן מקום מסויים הוא, או משום דבעינן ממש שסיים אתריה או משום דבזה אחר זה לא קנה. ואדרבא כיון דשקלינן וטרינן על ההוא טעמא אחרניא משמע דההוא הוי עיקר, ועוד דהוא ליגנא בתרא, ועוד דבדרבנן הלך אחר המיקל וכל שכן בעירוב דהלכה כדברי המיקל בעירוב. כך נראה לי כשתמצא לומר דהלכה כרב.

(השב"א)

אמר רבה מ"ט דרב משום דלא מסיים אתריה ואיכא דאמרי אמר רבה מ"ט דרב משום דקסבר כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו מאי בינייהו איכא בינייהו דאמר ליקנו לי בארבע אמות מגו שמונה מאן דאמר משום דלא מסיים אתריה הא לא מסיים אתריה ומאן דאמר משום כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו האי כארבע אמות דמי דהכא ארבע אמות קאמר גופא אמר רבה כל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו איתביה אביי לרבה המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין אמאי לימא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו שאני

מעשר דאיתיה לחצאין דאי אמר תקדוש פלגא פלגא דחיתתא קדשה והרי מעשר בהמה דליתיה לחצאין ואמר (רבה) יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה שאני מעשר בהמה דאיתיה בזה אחר זה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין והרי תודה דליתיה בטעות וליתיה בזה אחר זה ואיתמר תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו עלה מ' מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו עלה מ' מתוך שמונים הא איתמר עלה אמר ר' (זירא) הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים דקדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשו שמונים כולי עלמא לא פליגי דלא קדשו כי פליגי בסתמא מר סבר לאחריות קא מכיין ועל תנאי אייתניהו

רס"ז מאי טעמא דרב. בשלמא לשמואל ללישנא קמא מיסתברא מילתיה דמכל מקום קנה שביתה תחת האילן אבל אין לנו יודעין איזו ד' אמות קנה הלכך ידו על התחתונה ומפסיד מארבע' אלפים כשיעור תחתיו של אילן בא למדוד מכאן מודדין לו מכאן: משום דלכא סיים אתריה וכיון דלכא סיים לכא קני ליה מידי: כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. לכיון דלכא סיים ד' לפוניות אינו יכול לחזור בו לבדור ד' דרומיות להיות לו שביתה כאן וכאן כי אמר נמי כולהו כחדא כגון הכא דאמר שביתתי תחתיו לא אמרין ליקנו: ארבע מינייהו מגו תמני. להכי נקטו מגו תמני דלקמן מוקמינן באילן שיב תחתיו ח' אמות: המרבה במעשרות. אחד מחמש או מח': פירותיו. שפילק לכל אחר חולין מתוקנין הן אבל המעשרות שנותן ללוי מקולקלין הן שהרי טבל מעורב בהן כשנתן קב השמיני לא חל שם המעשר אלא על הראוי למעשר והשאר טבל הוא דמעשר בהדיא אמר רחמנא שיעור אחד מעשרה ולא דמי לתרומה שניטלת בעין ובעין רעה ובבינונית דבתרומה לא כתיב בה שיעור: אמאי. פירותיו מתוקנין: נימא כל שאינו בזה אחר זה. דאילו הוא מפרש מעשר כהלכתו והדר שקל תו וקרייה עליה שם מעשר על חולין שניתקנו כבר לא חילי עליה שם מעשר והשתא נמי כי אפריש האי טופיינא עם מעשר לא ליחול שם מעשר אפילו על הראוי למעשר כי היכי דאמר גבי שביתה דלכא קני ארבע מינייהו מגו תמני כי לא אמר ארבע בהדיא: שאני מעשר. דלהכי פירותיו מתוקנין דעל כל גרגר וגרגר שבו חל השם עליו לפי חשבון הראוי למעשר כגון הפריש אחד מחמשה קדש כל גרגר חליו אבל גבי שביתה ליכא למימר דשייכא בכל תחתיו של אילן דארבע אמות כהדדי בעינן: דאי אמר תיקדוש פלגא פלגא דחיתתא קדשה. והאי כיון דאפריש כפלים וקרא עליה שם מעשר כמאן דאמר תיקדוש כל חיטתא לפלגא: והרי מעשר בהמה דליתיה לחצאין. דאי אמר חצי טלה זה חולין והחצי מעשר לא אמר כלום ליקדש לחצאין דכל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש אמר רחמנא (יהיה כולו קדוש לשם מעשר) וליתיה נמי בזה אחר זה שאם קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אינו קדוש וכי קרא לשנים עשירי בבת אחת אמרין דחד מינייהו מעשר גמור דאמר רבה עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה דחד מינייהו מעשר ואידך הוי אחד עשר שקראו עשירי ואילו הוה ידע ביה כגון שטעה וקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי קיימא לן דעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ומה בין שלמים למעשר שהשלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונפדין במומן ותמורתן קריבה מה שאין כן במעשר והשתא דקראן בבת אחת ולא ידע הי עשירי גמור והי אחד עשר שנקרא עשירי בעו תרוייהו תנופת חזה ושוק וסמיכה ולכי אומר דאינו מזכך על התנופה ועל הסמיכה דלא ליהוי ברכה לבטלה ונסכים יביא נסכי קרבן אחד על הנאי ויאמר אם זה שלמים יהיו על זה ואם לאו יהיו על חברו אלמא מדחל שם מעשר אחד מינייהו שמע. מינה אע"ג דלא קדיש אחד עשר אם קרא לעשירי עשירי דהוי עשירי וקרא לאחד עשר עשירי אפילו הכי כי קראן בבת אחת קדיש חד מינייהו בעשירי: שאני מעשר בהמה דליתיה בזה אחר זה בטעות. כגון אם טעה בעשירי וקראו תשיעי ולאחד עשר עשירי קדוש אחד עשר משום קריאת השם וקרב שלמים דתנן כו' ובפרק בתרא דבכורות ילפינן מקראי הלכך כי קראן כאחד לא מעכב י"א על העשירי מלחול עליו שם גמור

דהא י"א גופיה זימנין דקדוש בקריאת שם מעשר כגון היכא דקרייה לעשירי שלפניו תשיעי והא דרבה בפרק בהרא דבכורות: והרי תודה. ללחמי תודה מ' חלות כדאמר במנחות (דף ע"ג.): דליתה בטעות. אם הפריש לחמי תודתו וטעה וסבור שלא הפריש וחזר וקרא שם על מ' חלות אחרות לא קדשי דהא טעה ותנן הקדש טעות אינו הקדש במסכת נזיר (דף לא.) וליתה נמי בזה אחר זה שאם הפריש מ' לתודתו ושחט הזבח עליהן וחזר והפריש לה מ' אחרות לא קדשי וכי שחטה על שמונים בבת אחת אמר חזקיה דקדשי מ' מחוץ שמונים שחיטת התודה מקדשת הלחם כדתיניא במנחות (דף ע"ג): קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא על הזבחה: יקדשו ארבעים. הא מ' קאמר וגבי שביטה נמי הא אמרן דאי אמר לקנו לי ארבע מחוץ תמני קני: לאחריות קא מכיין. שאם יאבדו או יטמאו חייין יפטור בחיין והוא ליה כאומר יקדשו ארבעים מחוץ שמונים: (כ"ז)

תוספות כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. ואומר ר"י דלא דמי לתמורת עולה ושלמים אע"ג דליתא בזה אחר זה איתא בבת אחת כדאיתא בכיצד מערימין (תמורה כה:) ובפרק שני דזבחים (דף ל.) דהתם אפשר להתקיים שניהן כדאמר התם דתרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים אבל הכא לא קנו כל ח' אמות והי מינייהו מיייתת דאי קני הני ד' לא קני הני ד' ובמקדש אשה ובתה אי תפסי קדושין בהא לא תפסי בהא וכן כל הני דמייתי בסמוך ובפרק ב' דקידושין (דף נא.) וכן קיים ליכי ומופר ליכי בנדריים (דף ס"ט.) ועוד פי' ר"י טעם אחר ולא נתיישב לפירושו ההיא דנדריים: שאני מעשר דאיתיה לחצאין דאי אמר תיקדוש פלגא פלגא דחיטתא קדשה. כדפירש בקונטרס שהמעשר על כל גרגיר שבו חל השם לפי החשבון הראוי למעשר כגון הפריש אחד מחמשה קדש כל גרגיר חציו אבל גבי שביטה ליכא למימר הכי דהא ארבע אמות כי הדדי בעינן ומיהו קשה הא דפריך והא מעשר בהמה דליתיה לחצאין כי איתיה נמי לחצאין תיקשי ליה אמאי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה כי מטעם חצאין לא היה ראוי להיות מעשר רק חצי של כל אחד ואחד כמו במעשר דגן כדפירש הקונטרס וי"ל נהי דאיתיה לחצאין הוה קשיא ליה קושיא אחרית מכל מקום הך פירכא דפריך אמאי שניהן קדושין כל עיקר לא הוה מצי לאקשווי ולר"י נראה לפרש הכי שאני מעשר דאיתיה לחצאין פירוש בזה אחר זה שאם אמר סאה אחת מהם מעשר כל חצי חטה וחטה ואחר כך אמר גם כן בסאה האחרת חל מעשר בשתייהן במקצת וכיון דאיתא לחצאין בזה אחר זה גם בבת אחת ישנה להיות חל מעשר על סאה אחת והאחרת תהיה טבל: ואמר רבה יצאו שנים בעשירי כו'. וא"ת דלמא התם היינו טעמא משום דאי אפשר לצמצם והאחד יצא תחילה ואפילו בלא קריאת שם הוא הקדוש כדאמר בפרק בתרא דבכורות (דף ס:) עשירי מאליו הוא קדוש וי"ל דע"כ סבר רבה דאפשר לצמצם שיצאו שניהם בבת אחת דאי אי אפשר לצמצם והאחד יצא תחילה אם כן הוה ליה למימר עשירי וחולין מעורבין זה בזה דאפילו יצא עשירי בשתיקה ואחר כך יצא אחד עשר וקרא לו עשירי אין אחד עשר קדוש כלל דהא לא נעקר שם עשירי ממנו ועוד י"ל דאפילו סבר אי אפשר לצמצם כיון דאין יכול להכיר איזה יצא קודם לחברו ונתכוון לקרות שניהם עשירי קדשו תרוייהו ולא דמי לקרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי והכא מבתרא פריך. דאינו קדוש אלא מחמת דבורו והראשון נראה לי עיקר: עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. הגיה רש"י בפירוש כתב ידו דשניהם ירעו לפי שאין מתן דמיהם שוה שהשלמים טעונין ד' מתנות ומעשר מתנה אחת הלכך ירעו ויחלל מעות בדמי היפה שבהן ויאמר כל מקום שהם שלמים יהא מחולל על דמים האלו ויאכל שניהם במומן בתורת מעשר: (תוספות)

רשב"א והרי תודה לליתא בטעות. פירש הראב"ד ז"ל: כגון שהכניס לה בטעות ארבעים חלות שנקדשו לתודה אחרת ושחטה עליהן, וארבעים שהוקדשו לה לא היו בעזרה (זו) ולאן שלא קרמו ופניהן בתנור, הרי אלו שהכניס לא קדשו כלל אלא בשחיטת תודתם. וליתה לחלואין, שאם הכניס לה שמונים ואמר ליקדשו לה פלגא פלגא דכולהו לאו כלום הוא, דכתיב (ויקרא ז, ד) והקריב ממנו אחד מכל קרבן, ואמרין במנחות (ע"ג, ב) אחד שלא יטול פרום, ואלו כולן פרוסות נינהו דהא חייין חולין, ואפ"ה אמר חזקיה דכי הכניס לה שמונים קדשי מינייהו ארבעים. ואע"ג דפליג עליה ר' יוחנן, קיי"ל כחזקיה דרביה דר' יוחנן הוא. (כ"ז)

ומ"ס לקרבן גדול קא מכיון אמר אביי לא שנו אלא באילן שתחתיו י"ב אמה אבל באילן שאין תחתיו י"ב אמה הרי מקצת ביתו ניכר מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דבארבעי מציעתא קא מסיים דלמא בארבעי דהאי גיסא ובארבעי דהאי גיסא קמסיים אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא שנו אלא באילן שתחתיו ח' אמות אבל באילן שתחתיו ז' אמות הרי מקצת ביתו ניכר תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב מי שבא בדרך וחשכה לו והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום אבל אם אמר שביתתי במקום פלוני מהלך עד שמגיע לאותו מקום הגיע לאותו מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה בד"א במקום המסויים כגון ששבת בתל שהוא גבוה י' טפחים והוא מד"א ועד בית סאתים וכן בקעה שהיא עמוקה י' והיא מד"א ועד בית סאתים אבל במקום שאין מסויים אין לו אלא ד"א היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר והמכיר אומר שביתתי במקום פלוני בד"א כשסיים ד"א שקבע אבל לא סיים ד"א שקבע לא יזוז ממקומו לימא תיהוי תיובתיה דשמואל אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי דאי מוקמית ליה באידך גיסא דאילן קם ליה לבר מתחומא אי סיים ד"א מצי אזיל ואי לא לא מצי אזיל תניא כוותיה דשמואל טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא שמערבין לו לשתי רוחות או שאמר לעבדיו צאו וערבו לי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון ואם מיצעו עליו את התחום לא יזוז ממקומו לימא תיהוי תיובתיה דרב רב תנא הוא ופליג: אמר שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו לביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ד' אלפים אמה:

רש"י ור' יוחנן סבר לקרבן גדול מכיון. והא לא אפשר וארבעין מינייהו לא אמרינן דלקדשו אכל גבי שביטה כי אמר תחתיו מאי אחריות איכא ההוא ודאי לכולהו איכוון ואין שביטה אלא בד' לא אמרינן לקנו ליה בד' מינייהו: ל"ג (דלכא אמר כלום) אדרב קאי: י"ב אמה. או יותר דאיכא למימר ד' דהאי גיסא או דהאי גיסא או מיצעו הלכך לא מסיימי: אבל ב"א הרי מקצת ביתו ניכר. יש לך לברור שיעור שביטה בתוך י"א הללו שעל כרחק מקצת ביתו בתוכם הוא ומאי נינהו ארבע מליעתא דאי בדירהו אמר שפיר ואי בדהאי גיסא או בדהאי גיסא הרי חצי אמה מאלו ומאלו בתוכם של אמנעיות הלכך הוי סיומא לקנות בית ומיהו בל למדוד מן הצפון מודדיון לו מן הדרום כו': וממאי דבארבעי מליעתא כו'. כלומר מי הבדיל לך אמנעיות מתוך השאר ומה בכך אם מקצת בית ניכר בהן הרי י"ב דהאי גיסא בחר ליה או דהאי גיסא בחר ליה ואינו יודע את אלו וכיון דאיכא לספוקי בהני ובהני ואין אלו נבלעות באלו אין כאן סיוס: ח'. אמות. דאיכא למימר דהאי גיסא בחר או דהאי גיסא ולא הוי סיוס: אבל ז' אמות. על כרחק מקצת ביתו ניכר באותה אמה אמנעית דא"א שלא ביררה לו ואי באמנע האילן בחר ליה ד"א הרי היא מהן ואי מהאי גיסא ואו מהאי גיסא הרי היא מהן הלכך קנה שם בית ומיהו בל למדוד כו': שביטתי במקום פלוני. כדמפרש ואזיל שהיה אותו מקום מוקף מחיצות וראוי להיות כולו כד' אמות הלכך לא צריך לסיומי ביה ד"א דכוליה כד"א ומהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה: בד"א. דמהלך את כולו לצד מאלפים שחוצה לו: במקום המסויים. שמיחד וחלוק משאר הבקעה שיש לו מחיצות והוא מד"א עד בית סאתים דבכיר מהאי מאי מהלך את כולו איכא בלאו מחיצות נמי ד' קני ליה לשביטה ואם יותר מבית סאתים הואיל ולא הוקף לדירה לא מהניין ליה

מחילות לשוייה כד"א: אבל מקום שאינו מסויים. כלומר שאינו כולו רשות אחת של ד"א כגון שאין לו מחילות או שיטנו יותר מב' סאתים: אין לו. בתוכו אלכ' ד"א לבד מאלפים משם והלאה ובעי לסוימי ביה הי מינייהו כדמפרש ואזיל לקמן וכי מסיים להו קני להו ומהלך משם והלאה אלפים אמה ותוך מחילות עולה לו מן המנין: בד"א. דבמקום שאינו מסויים קני ליה מיהא ד"א לשביתה ואלפים מהן לכל רוח: במסיים ד"א. שקבע בד' בהן שהיה לו בהן סימן אינן או אבן ואמר באותן ד' תהא שביתה: לא יזוז ממקומו. אפילו פסיעה אחת מד"א של מקום רגליו לאין לו שביתה לא כאן ולא כאן דבמקום רגליו לא רצה לקנות וכאן שרצה לא סיים והיינו כרב: הכא במאי עסקינן. דקתני לא יזוז כגון דאיכא ממקום רגליו עד עיקרו תרי אלפי וד' גרמידי תרי אלפי לתחומא וד' לשביתה כולן כלין ממקום רגליו ועד עיקרו ועדיין נוף דאיך גיסא דאינן נוטה חוץ לכולן: דאי מוקמת ליה באיך גיסא דאינן קם ליה לבד מתחומא. שאם אתה נתן לו שביתה תחת הנוף שבעבר השני נמצא מקום רגליו שהיה עומד שם בשעה שחשכה לו חוץ לתחומא שהרי רחוק ממקום שביתהו יותר מאלפים וד"א הלכך סיים לו ד"א בצד זה של אינן מצי אזיל שפיר אבל לא סיים לו י"ל בעבר השני בחר והרי הוא עכשיו חוץ לתחומא ואין לו אלכ' ד"א וכי אמר שמאל לדיקני שביתה תחת האינן אע"ג ללא סיים ומצי אזיל כגון שכל תחתיו של אינן בתוך אלפים וד"א דכל ד' דיהבת ליה לשביתה תחתיו מטי תחומייהו עד מקום רגליו הלכך שביתה קנה לו שם אבל אינו יודע אם בצפון או בדרום ולפיכך ידו על התחנותה בא למדוד מצפון של אינן לבד ביתו אלפים מודדין לו מדרומו ומקריין לו כל תחומא כל שיעור תחתיו של אינן ולא יגיע לביתו בא למדוד מן הדרום של אינן ולחזור לאחוריו ממקום רגליו כמדת תחתיו של אינן מודדין לו מצפון של אינן וכלה התחום במקום רגליו: טעה ועירב לב' רוחות. לדרום ולצפון: כמדומה הוא. שמותר לעשות כן וליכך שחרית כאן וערבית כאן וכיון שנתכוין לשתייהן והאחת הוא דקנתה לו ואינו יודע איזו היא נותנין עליו חומרי זו וחומרי זו: מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון. מהלך לביתו לצפון כשיעור תחום שמניח לו עירובו של דרום לבד לפון ומהלך לדרום מביתו כשיעור תחום שמניח לו עירובו של צפון לבד לדרום כגון אם לא הושרד ללכת אלכ' ג' אלפים לכאן וג' אלפים לכאן והניח עירובו בצוף אלכ' אמה לכאן ובסוף אלכ' אמה לכאן לדיהוי ליה ממקום עירובו אלפים מותר ליכך אלכ' אמה מביתו לכאן ולכאן דמעירובו יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך אלפים שיש לו לצפון מעירובו שדרום כלות לו לסוף אלכ' לצפון ביתו ואלפים שיש לו לדרום מעירובו שצפון כלות לו לסוף אלכ' אמה לדרום ביתו: ואם מיצעו עליו את התחום. עליו בשבילו מיצעו התחום שהניח כל אחד עירובו לסוף אלפים דהשתא הוה ליה עירובו [עירוב] באמצע ב'. תחומין תחום שלם מן המערב לביתו ותחום שלם מן המזרח דנתכוון לקנות מן העירוב אלפים והלאה: לא יזוז ממקומו. מביתו ואפילו כבני עירו אינו דהא לא נתכוון לקנות שביתה אלכ' במקום העירובין ואינו יודע אי זה מהן קנה זה עירובו הדרום מפסידו אלפים של צפון וזה עירובו הצפון מפסידו אלפים של דרום קתני מיהת מהלך לצפון כעירובו לדרום אלכ' דמספקא לן בהי ניחא ליה אזלינן בתרוייהו לחומרא ומיהו במאי דשקרו פרי ליה למיזל ואע"ג ללא סיים בהי ניחא ליה והיינו כשמואל דאמר היכא דמספקא לן בהי ד"א דאינן קנה שביתה חומרי דתרוייהו יהבינן ליה: לימא תיהוי תיובתיה דרב. דאמר היכא ללא סיים לא יזוז ממקומו דבמקום רגליו לא רצה לקנות ותחת האינן הואיל ואיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי לא קנה לא הני ולא הני דהא הכא אמרינן אף על גב דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי קנה באחד מן העירובין ומותר להלך במקום ששניהם נותנים לו דאי לרב אפילו לא מיצעו את התחום לא יזוז ממקומו דבביתו לא רצה לקנות ובשביתהו העירובין לא סיים בהי ניחא ליה. וללשון ששמעתי קשיא לי מאי דוחקיה למימר רב תנא הוא ופליג מכדי פלוגתייהו דרב ושמואל במאי דרב סבר לא קנה לו מקום רגליו ולא תחת האינן וכשמואל קנה או מקום רגליו או תחת האינן ומותבינן לרב

מהא דקתני דקנה או לכפון או לדרום ומהלך כרגלי שניהן מי דמיא הא לדרב: הכא איכוין לתרוייהו וגבי עבדים נמי תרוייהו שליחותייהו עבוד ובשתי שביחות אי אפשר מיהו חדא מינייהו קניא ומדלכא ידיע הי קניא נותנין חומרי שתייהן עליו ואידך שרי ממה נפשך אבל התם במקומו לא רכא לקנות ותחת האילן סבר רב דכוון ללא סיים לאו קנייה היא הלכך אין לו שביחה כלל וא"ת היינו תיובתיה אמאי לא קני התם תחת האילן או ארבע לפוניות או ארבע דרומיות ולתיב עליה חומרי תרוייהו ואידך לישתרי ממה נפשך אם כן לשמואל נמי הויא תיובתיה דהא מפרש בההוא לישנא דלשמואל אין לו מן האילן והלכא כלום ואמאי ממה נפשך מתחילת אילן לכד רגליו לתיב ליה אלפים לכד ביהו: (הש"י)

תוספות ומר סבר לקרבן גדול מכוין. הקשה הר"ר אפרים ל"ל לפרושי טעמא דר' יוחנן משום דלקרבן גדול קמכוין תיפוק ליה דר"י לית ליה ברירה דקסבר האחין שחלקו לקוחות הן בפרק מרובה (ב"ק סט:) ואומר ר"י דלא שייך כאן ברירה דלא צריכי לבירורן דקדשי כל היכא דאיתנהו בתערובתן וא"ת והא צריך ארבע מהן ליתן לכהן לתרומת לחמי תודה ואומר ר"י דאם הן לבדן יכול להפריש ד' מכל מ' ומ' אבל אם כולן יחד אי אפשר לתקן אם לא יפריש י"א מכל מין ומין דהא כל מין ומין יש לו עשרה חולין ועשרה קדושות ואז א"א שלא תהא אחת תרומה מן הקדושות: (תוספות)

הש"א אבל באילן שתחתיו שבע אמות הרי מקלת ביהו ניכר. וכתב הראב"ד ז"ל: ודוקא להלך לתחתיו של אילן ולקנות שביחה, אבל למדוד נעשה האילן חמר גמל, כל למדוד מן הכפון מודדין לו מן (הכפון) והכרום. וכבר נכר הוא זה. (הש"א)

א - נא דף

אמר רבא והוא דכי רהיט לעיקרו מטי א"ל אביי והא חשכה לו קתני חשכה לביתו אבל לעיקרו של אילן מצי אזיל איכא דאמרי אמר רבא חשכה לו כי מסגי קלי קלי אבל רהיט מטי רבה ורב יוסף הוו קא אזלי באורחא א"ל רבה לרב יוסף תהא שביחתנו תותי דיקלא דסביל אחוה ואמרי לה תותי דיקלא דפריק מריה מכרגא (ידע ליה מר) א"ל לא ידענא ליה אמר ליה סמוך עלי דתניא ר' יוסי אומר אם היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביחתו למכיר זה שמכיר אומר תהא שביחתנו במקום פלוני ולא היא לא תנא ליה כר' יוסי אלא כי היכי דליקבל לה מיניה משום דר' יוסי נימוקו עמו: אם אינו מכיר או שאינו בקי וכו': הני אלפים אמה היכן כתיבן דתניא שמות טז-כט שבו איש תחתיו אלו ארבע אמות אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה מנא לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום ומקום מניסה וניסה מניסה וניסה מגבול וגבול מגבול וגבול מחוץ וחוף מחוץ דכתיב במדבר לה-ה ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו' ונילף במדבר לה-ד מקיר העיר וחוצה אלף אמה דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מחוצה ומאי נפקא מינה הא תנא דבי רבי ישמעאל ויקרא יד-לט ושב הכהן ויקרא יד-מד ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדמי ליה ילפינן: אלפים אמה עגולות: ורבי חנינא בן אנטיגנוס מה נפשך אי אית ליה ג"ש פיאות כתיבן אי לית ליה גזירה שוה אלפים אמה מנא ליה לעולם אית ליה גזירה שוה ושאי הכא דאמר קרא במדבר לה-ה זה יהיה להם מגרשי הערים לזה אתה נותן פיאות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת ורבנן תני רב חניניה

אומר כזה יהו כל שובתי שבת א"ר אחא בר יעקב המעביר ד"א ברה"ר אינו חייב עד שמעביר הן ואלכסונו א"ר פפא בדיק לן רבא עמוד ברשות הרבים גבוה י' ורוחב ד' צריך הן ואלכסונו או לא ואמרין ליה לאו היינו דרב חנניה דתניא רב חנניה אומר כזה יהו כל שובתי שבת: וזה הוא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר' מאיר אנו אין לנו אלא עני וכו': אמר רב נחמן מחלוקת במקומי דר"מ סבר עיקר עירוב בפת

רש"י והוא דכי רהיט מטי. הא דקתני מהנתיין דאם סיים קנה שביחה בעיקרו הוא דכי הוא רהיט מטי התם קודם שתחשך התם מהניא אמירה ואי קני התם מאי למיזל לביחו בנחת: השכה לו. לילך עד ביתו אפילו במרוצה אבל לעיקרו הוא מטי במרוצה אי הוא רהיט: מסגי קלי. הולך מעט מעט: דסביל אחוה. אינן אחר היה נסמך עליו: דפריק מריה מכרגא. טוען פירות הרבה ומוכרן ופורע מהן המס: לא ידענא ליה. איני מכיר אותו אינן: מוסר שביחתו למכיר. אומר שביחתי עמד: ולא היא. הא דאמר ליה משמיה דר' יוסי ליתא דלא תניא ליה בשם ר' יוסי אלא שהמא תניא ליה לעיל ומשום הכי אמרה בשם רבי יוסי כי היכי דליקבלה מיניה: ה"ג ולא היא לך תניא ליה כדר' יוסי: נימוקו עמו. טעמו במסכת גיטין (דף סז.) מונה שבחן של חכמים ואמר ר"י נמוקו עמו נים וקו דבר ישר קהו המשקולת: אלו ד' אמות. ליוצא חוץ לתחום: מקום ממקום ומקום מניסה. פסוק שנאמר בו מקום ולא נאמר בו ניסה דנין אותו מפסוק אחר שנאמר בו מקום וניסה כגון אל יאש ממקומו דנין מושמתי לך מקום אשר ינוס שמה מה להלן כתיב ניסה אשר ינוס אף מקרא דאל יאש ממקומו מרבי ביה ניסה והוי כמאן דכתיב ביה ניסה והדר דנין ניסה מניסה וניסה מגבול כלומר דנין ניסה זו שלא נאמר בו גבול מניסה שנאמר בו גבול דכתיב מגבול עיר מקלטו אשר ינוס ומרבינו נמי באידך ניסה דאל יאש ממקומו כאילו כתיב ביה גבול והדר דנין גבול מגבול וגבול מחוץ דנין גבול זה שלא נאמר בו חוץ מגבול שנאמר בו חוץ שנאמר ומלא אותו גואל הדם מחוץ לגבול ומרבינו חוץ מג"ש להאי גבול דאל יאש ממקומו והדר דנין האי חוץ מחוץ דומדותם מחוץ לעיר דכתיב ביה אלפים באמה: ושם הכהן ובא הכהן. בתורת כהנים שנויה בנגעי בתים בשבוע של הסגר ראשון כתיב ושם הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירות הבית וכתיב בתריה וחללו את האבנים ואת הבית יקליע מבית יקלף עפר הבית סביב הקיר ועפר אחר יקח וטח את הבית וכתיב ואם ישוב הנגע ופרח בבית וגו' ונתן את הבית ותניא ופרח יכול לא היא טמא עד שיחזור ויפשה ת"ל כרעת ממארת כרעת ממארת לג"ש מה כרעת ממארת האמורה בבגדים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף כרעת ממארת האמורה בבתיים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה יכול חזר ופרח בו ביום היא טמא נאמר ואם ישוב הנגע ונאמר ושם הכהן מה שיבה האמורה להלן בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע למדנו שנותן לו שבוע אחר החליצה וקליעה וטיחה אם חזר הנגע נותנו ואם לא חזר מטהרו אין לי אלא חולץ וקולא וטח ונותן שבוע אלא בפושה בשבוע של הסגר ראשון מניין לנגע שעמד בעיניו בראשון שלא פשה והכהן לא חלץ ולא קלה ולא טח והמתין שבוע שני ופשה בשבוע שני מניין שהוא חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע ואינו נותנו מיד ת"ל ובא הכהן והנה פשה וגו' ואע"ג דהאי קרא בתריה דאם ישוב הנגע דמשמע דבנגע החוזר קאי מפקין ליה התם מהאי משמעות ומרבינו נתיבא לנגע החוזר ואע"פ שלא פשה והאי ובא הכהן וראה והנה פשה דבעי פשיון מוקמינן ליה בנגע שעמד בראשון ופשה בשני ואע"ג דכתיב נתיבא בתריה יליף בג"ש נאמר כאן בפשה בשני ובא הכהן ונאמר בפשה בראשון ושם הכהן היא שיבה היא ביאה כלומר זו כזו מה להלן חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע אף כאן חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע ואם חזר שוב בעי נתיבא אלמא אע"ג דלאו שיבה היא כיון דשיבה וביאה חדא מילתא היא דתרוייהו משמע שבה מביחו לביח המנוגע דיינינן גזירה שוה מינייהו: אי אית ליה ג"ש. דמקום מניסה וחוץ מחוץ כדאמר לעיל:

פיאות כתיב. דכתיב פאת (נגב) ופאת משמע מרובע: הן ואלכסונו. ד"א וח' חומשי אמה לאמרן כזה יהו כל שובתי שבת פיאות תן להן וגבי העברה ליכא למיתב פיאות אלא כי האי גוונא שנותנין להן שיעור אלכסונו דהא ליכא למימר בהו רבוע ועיגול: דיק לן. מנסה אותנו: מי בעינן הן ואלכסונו. שיהא רחב ד' בריבוע שתוכל למכור בו אלכסונו דדבר עגול אין לו אלכסונו: מחלוקת במקומי. גרסינן ביו"ד מחלוקת דר' מאיר ור' יהודה דקא שרי ר' יהודה אפיכו לעשיר לערב ברגליו באומר שביחתי במקומי וזהו שאמרו דמתני' לקמן מפרש אהיכא קאי אי אמכיר אילן דקתני לאמר שביחתי במקום פלוני או אאינו בקי דקתני לאמר שביחתי במקומי: (ה"פ)

תוספות כזה יהו כל שובתי שבת. פ"ה דגבי העברה ליכא למיתב פיאות אלא כה"ג שנותנין שיעור אלכסונו דהא ליכא למימר בהן ריבוע ועיגול ור' שמואל מפרש שמרביעין ד' אמות ברשות הרבים בריבוע עולם ואם מעביר או זורק ממזרח למערב או מצפון לדרום חייב בד"א לחודיה ואם לאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיזרוק או יעביר ד"א ואלכסונו ועמוד נמי ברה"ר גבוה י' ורחב ד' דבעינן נמי ד' על ד' מרובעים היינו כשמעמיד אלכסונו העמוד לאלכסונו העולם אבל העמיד האלכסונו ממזרח למערב ומצפון לדרום לא סגי בד' על ד' מרובעות ועיר עגולה נמי אמרינן בכיצד מעברין (לקמן דף נו.) דמרבעה בריבוע עולם ור"ת מפרש דלכל צד נותנין האלכסונו בזריקה ובהעברה ובתחום שבת ועמוד נמי צריך שיהא בו ששה פחות ב' חומשין והא דמזכיר בכל דוכתא ד' אמות היינו משום דנפיק מינייהו האלכסונו וכוורת דפ"ק דשבת (ד' ח.) שהיא עגולה ואין לה אלכסונו נקט רחבה ו' דאי הוה נקט ד' הוה משמע דלא בעי אלכסונו ול"נ דפיאות דשבת ילפינן מערי הלויים והתם אין נותנין פיאות אלא לפיאות העולם כדמוכח בכיצד מעברין (לקמן דף נו:) דקאמר נמצא מגרש רביע: (תוספות)

רשב"א אמר רב אחא בר יעקב המעביר ארבע אמות ברשות הרבים אינו חייב עד שמעביר הן ואלכסונו. שהן חמש אמות ושלשה חומשין. ופירש רש"י ז"ל: דהא אמרו כזה יהו כל שובתי שבת פיאות תן להן, וגבי העברה ליכא למיתב פיאות אלא כי האי גוונא, דהא ליכא למימר בהו ריבוע ועיגול. ומשמע מלשוננו דלעולם אינו חייב אלא א"כ מעביר הן ואלכסונו. וכן כתב רבנו תם וכן הרמב"ם ז"ל (הל' שבת פ"ב, ה"ח) והראב"ד. ובעלי תוספות ז"ל חלקו בדבר ואמרו, אם איתא לא לשמטיט בשום מקום כשהזכירו ארבע אמות שיאמרו חמשה אמות ושלשה חומשין, וכן כשמזכירין אלפים אמה שיאמרו אלפים ושמונה מאות. ורבנו תם ז"ל אמר: דלעולם אינו מזכיר אלא העיקר שממנו יולא האלכסונו. ומיהו אכתי איכא למידק דהא עיקר פיאות לגבי שבת מנלן מערי לויס ודיו לבא מן הדין להיות כנודו, והתם אלפים אמה יש להם רחב בלבד ולא אלפים ושמונה מאות, אלא שיש להן זווית שנסכרין בהן אלכסונו. ועל כן פירש רבנו שמואל ז"ל: שמרבעין ברה"ר ד' אמות בריבועו של עולם, שאם זורק ומעביר ד' אמות ממזרח למערב או מצפון לדרום חייב, אבל אם זרק או העביר לאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיעביר הן ואלכסונו. ועמוד נמי גבוה עשרה ורחב ארבעה, אם עומד ריבועו לריבועו של עולם די לו בד' (אמות) וטפחים לבד, אבל אם עומד אלכסונו לריבועו של עולם אינו רשות היחיד אלא א"כ רחב חמש (אמות) וטפחים ושלשה חומשין, לריבועו של עולם עיקר, דהא עיר עגולה כשמרבעין אותה אין מרבעין [אלא] לריבועו של עולם כדאיתא לקמן בפרק כילד מעבדין (נו, א). ואיכא למידק דהא מרובעת אין עושין לה זווית לריבועו של עולם כדאיתא בצרייתא דלקמן בפרק כילד מעבדין (נה א), דקתני מרובעת [אין] עושין לה זווית, ואמרינן עלה פשיטא, ואמרינן לא כריכה דלא מירבעא לריבועו של עולם מהו דתימא נרבעה לריבוע עולם קא משמע לן, ואפיכו הכי להיא דלא מירבעא לריבועו של עולם לא יהינן תחומין אלא אלפים. והראב"ד פירש: דכשהוא מעביר בישר כנגד פניו בארבע אמות לחודיהו סגי, אבל כשמעביר לאלכסונו אינו חייב עד שיעביר הן ואלכסונו. ובין לדברי הר' שמואל ובין לדברי הראב"ד ז"ל קשיא לי, דא"כ האידן סתם רב אחא בר יעקב דכריז ואמר המעביר ארבע אמות ברשות הרבים אינו חייב עד שיעביר הן ואלכסונו, דמשמע דלעולם אינו חייב בד' אמות לבדן, ואם כדבריהם היה לו לפרש המעביר לאלכסונו או לאלכסונו העולם. ומסתברא דזה יהיה לכס אפיאות קאי ומיניה דרשינן כזה יהיו כל שובתי שבת, כמדה הזו יהיו כל שובתי שבת שמדתן כמדת הפאות. ואמרינן ליה לאו היינו דתני ר' חנניה כזה יהיו כל שובתי שבת. תמיהה לי למה להו למימר מדרב חנניה, מי סניא מתני' דקתני

מרוכעות. ואיהו נמי מי דדק במאי דמפורש במתני'. וניחא לי דבמתני' ליכא אלא אלפיס אמה של תחום וכיון דאינון אלא מדצריהם אפשר לומר הקילו בהם לעשותם כערי לויס, אבל רשויות לאורייתא דילמא אפילו בלא אלכסונו, ומשום הכי בדיק להו. ואינהו אהדרי ליה מדתני רב חנניה כזה יהו כל שובתי שבת, ומקרא קא דריש. (רש"א)

ב

-

נא

דף

עני הוא דאקילו רבנן עילויה אבל עשיר לא ורבי יהודה סבר עיקר עירוב ברגל אחד עני ואחד עשיר אבל במקום פלוני דברי הכל עני אין עשיר לא וזו היא שאמרו מאן קתני לה ר"מ ואהייא קאי אינו מכיר או שאינו בקי בהלכה ולא אמרו מערבין בפת אלא להקל מאן קתני לה רבי יהודה ורב חסדא אמר מחלוקת במקום פלוני דר' מאיר סבר עני אין עשיר לא ורבי יהודה סבר אחד עני ואחד עשיר אבל במקומי דברי הכל אחד עני ואחד עשיר דעיקר עירוב ברגל וזו היא שאמרו מאן קתני לה ר"מ ואהייא קאי אהא מי שבא בדרך וחשכה ולא אמרו מערבין בפת אלא להקל מאן קתני לה דברי הכל תניא כוותיה דרב נחמן אחד עני ואחד עשיר מערבין בפת ולא יצא עשיר חוץ לתחום ויאמר שביתתי במקומי לפי שלא אמרו מערבין ברגל אלא למי שבא בדרך וחשכה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל ויצא עשיר חוץ לתחום ויאמר תהא שביתתי במקומי וזה הוא עיקרו של עירוב והתירו חכמים לבעל הבית לשלח עירובו ביד עבדו ביד בנו ביד שלוחו בשביל להקל עליו א"ר יהודה מעשה באנשי בית ממל ובאנשי בית גוריון בארומא שהיו מחלקין גרוגרות וצימוקין לעניים בשני בצורת ובאין עניי כפר שיחין ועניי כפר חנניה ומחשיכין על התחום למחרת משכימין ובאין אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני מי שיצא לילך לעיר שמערבין לה והחזירו חברו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי רבי יהודה והוינן בה מאי שנא איהו ומאי שנא אינהו ואמר רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שיש לו שני בתים ושני תחומי שבת ביניהן איהו כיון דנפקא ליה לאורחא הוה ליה עני והנדך עשירים נינהו אלמא כל במקום פלוני עני אין עשיר לא ש"מ מתני ליה רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר א"ל רב סיים בה נמי הלכה כר' יהודה רבה בר רב חנן הוה רגיל דאתי מארטיבנא לפומבדיתא

רש"י עני הוא דאקילו רבנן גביה. הבא בדרך ואין עמו פת הוא דאקילו רבנן גביה לומר שביתתי במקומי כשאינו מכיר איכן או גדר או למכיר לומר שביתתי במקום פלוני: אבל עשיר. כגון יושב בביתו לא זו ולא זו: עיקר עירוב ברגל. שביתתי תחתי אפילו לעשיר אם יאל והחשיך זהו עיקר מלות עירוב כדתני לא אמרו לערב בפת כו' אלמא עיקר תקנת עירוב לר' יהודה ברגל היא: זה שאמרו חכמים. דמשמע דעיקר תקנתא לאו הכי הואי אלא קולא בעלמא הוא שאמרו אלכל העני לערב ברגליו: מאן קאמר ליה ר"מ. דאמר עיקר עירוב בפת: ואהיכא קאי אאינו מכיר או שאינו בקי בהלכה. ואמר שביתתי תחתי עלה קאמר ר"מ וזהו שאמרו כלומר דאפילו להאי דאמר במקומי קולא הוא דאקילו רבנן גביה אבל לא זהו עיקר תקנת עירוב: ולא אמרו לערב בפת. דמשמע דעיקר עירוב כי איתקו ברגל איתקו ולא אמרו בפת אלא להקל על העשיר: מחלוקת במקום פלוני. דאין כאן לא עירוב בפת ולא עירוב ברגל אלא אמירה בעלמא עלה קאמר ר"מ עני אין עשיר לא: אבל במקומי דברי הכל אחד עני ואחד עשיר. דעיקר עירוב ברגל: ה"ג וזהו שאמרו. דמשמע דאין זה עיקר עירוב אלא קולא הוא דאמר לעני על כרחך ר"מ קאמר לה ואע"ג דמוקמינן לה

במי שבא בדרכך והשקה לו והיה מכיר אינן או גדר ואמר שבייתי בעיקרו והאי אפילו לר' יהודה לא זה עיקר מלותו אפ"ה לא מלינן לאוקמא כר' יהודה משום דקתני בה עני ואילו ר' יהודה אחד עני ואחד עשיר קאמר: אמי שבא בדרכך והשקה לו. והיה מכיר אינן ואמר שבייתי בעיקרו דקתני קנה שם שבייתו ועלה קאמר זה הוא שאמרו העני מערב ברגליו להא קולח לעני הוא דאקיל לא שיהא זה עיקר עירוב אלח באומר שבייתי במקומי ור' יהודה אמר אפילו לעשיר שהיה יושב בביתו ואמר שבייתי בסוף אלפים הקילו נמי ואף על גב דעיקר עירוב במקומי הוא: ולא אמרו דמשמע עיקר עירוב אינו בפת אלח להקל על העשיר הוא דליתקון. סתמא היא וד"ה ולאו מסקנא דמילתיה דר"י היא דהא רבי מאיר נמי מודה בה דעיקר עירוב ברגל במקומי: תניא כותיה דר"נ. דאמר מחלוקת במקומי דאפילו היכא דאמר במקומי. לר' מאיר עשיר לא ור' יהודה נמי לא שרי לעשיר אל במקומי אבל במקום פלוני לא: ה"ג ולא יכא עשיר חוץ לתחום ויאמר תהא שבייתי במקומי. והאי חוץ לתחום לאו דוקא אלח בסוף התחום ואי דוקא חוץ לתחום בתוך ד' אמות קאמר שבו שבייתו: שלח אמרו לערב ברגל. אפילו כי האי גוונא דאמר במקומי אלח למי שבא בדרכך כו' אלמא לר"מ אפילו במקומי עני אין עשיר לא: ויכא עשיר חוץ לתחום. אם ירעה: ויאמר שבייתי במקומי. אלמא לר' יהודה לא שרי לעשיר אלח במקומי כרב נחמן: א"ר יהודה מעשה באנשי בית ממשל ובאנשי בית גוריון בארומא. מקום: גרורות. תאנים יבשים: אימוקין. ענבים יבשים שנתייבשו ונלטמקו: עניי כפר שיחין. סמוכין להן לארומא בתוך ד' אלפים: ומחשיכין על התחום וכו'. אלמא עיקר עירוב ברגל ובמקומי ואע"ג דעניי היו הואיל וביתם איתנהו כעשירים דמו דא"א להם בלא מזון ב' סעודות ואעפ"כ היו מערבין ברגלן ומחשיכין דיינו במקומי כרב נחמן אלמא עיקר עירוב ברגל ומחשיכין על התחום ואע"ג דלגבי עירוב עשירים הן דהא מביתם יואלין על כך ויש להן פת אפ"ה שרי כי לית ליה שליח לערב ברגליו: מתני' נמי דיקא. כרב נחמן דלר' יהודה במקום פלוני עשיר לא וכי פליג אדר"מ במקומי הוא דפליג: מי שיכא. כל דהו והחזיק בדרכך לעיר שמערבין שסמוכה לעירו לסוף ד' אלפים ויכול אדם לילך מזו לזו ע"י עירוב: והחזירו חבירו. דא"ל עת חמה הוא עת אינה הוא כדלקמן (נב.): הוא מותר לילך. למחר לאותה עיר אחרת וכל בני עירו אסורין: שיש לו ב' בתים. אחד בזה ואחד בזה והיה רוצה לילך לביתו שבעיר אחרת מע"ש ולשבות שם בשבת ולא יכא מביתו אדעתא דקניית שבייתה בסוף התחום ולחזור אלח אדעתא למיזל עד התם והחזירו חבירו: איהו כיון דנפק לאורחא. משום הליכה ממש ולא משום לערב ברגליו הו ליה עני ויכול לומר שבייתי בסוף התחום ויסיים מקום הניכר לו שם ופלוגתא דאמוראי היא לקמן (שם) איכא למ"ד דאפילו לא אמר נמי כיון דאנן סהדי דהתם בעי למיזל כמאן דאמר דמי וע"כ בדלח אמר מידי עסקין חדא דלא קתני ואמר שבייתי במקום פלוני ועוד: מדפליג ר"מ עלה ואמר הרי זה חמר גמל ש"מ בדלח אמר שבייתי במקום פלוני עסקין דהא ר"מ מודה בעני וא"ת ר"מ עשיר חשיב ליה להאי דמשום דהחזיק בדרכך פורתא לא משוי ליה עני א"כ דעשיר חשיב ליה ר"מ חמר גמל אמאי הא בביתו לא רעה לקנות דהא אמר שבייתי בסוף התחום ושם לא יכול. דהא לאו עני הוא ולא יזוז ממקומו מיבעי ליה אלח בדלח אמר עסקין ור"מ נמי עני משויה ליה ומשום דלא אמר כלום מספקא ליה אי דעתו לקנות שבייתה בסוף התחום או שמא חזר בו לגמרי מליכך למחר לאותה העיר ודעתו לקנות שבייתה בביתו הלכך חמר גמל הוא: הנך עשירים נינהו. ואפילו אמרו שבייתנו במקום פלוני אסור דאי לא אמרו פשיטא אלמא כל במקום פלוני לר' יהודה עני אין עשיר לא ולהכי נקט יש לו שני בתים דאי לא הוה ליה ביתא התם לא הוה אמרינן כי לא אמר כמאן דאמר דמי דלמא קא דר ביה: הלכה כרבי יהודה. וכרב נחמן במקומי: הוה אחי מארטיבנא. רגיל דאחי בכל שבת מארטיבנא לפומבדיתא (ה"ז)

תוספות ואהיבא קאי אינו מכיר. ולא בעי למימר דקאי אמי שבא בדרך וחשכה לו ודברי הכל דמוכחא מתני' דבמאי דפליגי ר' מ' ורבי יהודה איירי: ולא אמרו לערב בפת אלא להקל מאן קתני לה דברי הכל. וא"ת ולר' יהודה מאי להקל איכא כיון שאפילו בבית יכול לומר שביתתי במקום פלוני וי"ל דהאי להקל היבא דליכא אילן או גדר ומקום מסויים במקום שרוצה לקנות שביתה: ויצא עשיר חוץ לתחום. קשה לר' דמדקרי ליה עשיר דמשמע שרוצה לחזור וללון בביתו ואיך יכול לחזור והלא אין לו אלא אלפים מעירובו לצד עירו ואפילו אם ביתו הוא הראשון בכניסתו לצד עירו לא יהיה לו בתוך ביתו אלא ד' אמות ואטו בשופטני עסקינן שילון בביתו ולא יהיה לו אלא ד"א ונראה לר' דהא חוץ לתחום היינו חוץ לעיבורה של עיר וכה"ג איכא בכיצד מעברין (לקמן דף ס.). ועוד אומר ר' דהאי דקאמר ויצא עשיר חוץ לתחום לא שרוצה לקנות שביתה חוץ לתחום אלא שרוצה לחזור ולקנות שביתה בתוך התחום ונקט הכי משום רבי מאיר דקתני לא יצא עשיר חוץ לתחום וקמ"ל אע"פ דיצא חוץ לתחום ודמי השתא לבא בדרך ואפ"ה אין יכול לערב ברגליו דכיון דכל עיקר יציאה זו לא היה אלא כדי לערב ואגב דנקט רבי מאיר נקט נמי רבי יהודה: (תוספות)

רשב"א עני אין עשיר לא. כל שעיקר יציאתו אינו לקנות שביתה אלא שחשכה לו בדרך קרי עני, וכל שעיקר יציאתו לקנות שביתה קרי עשיר, דהתם יוצא מביתו אין ביתו ריקן מפת או משאר דברים שמערבין בהן כדי שיעור עירוב. תדע דהא בצרייתא דבסמוך מייתי ר' יהודה רחיה לדבריו דלפילו עשיר במקומו מערב ברגליו מעניי כפר שיחין וכפר חנניה שמחשיבין על התחום כדי לקבל דקה מאנשי בית ממל' בשני בצורת, והא התם עניי הם היו ושני בצורת היו ואפ"ה קרי ליה עשירים לגבי הא כיון שיוצאין מבתיהם כדי לקנות שם שביתה. ומסתברא לי דמי שצא בדרך וחשכה לו קרינן ליה עני ואפילו יש בידו פת ואפילו לר' מאיר, דכל שחשכה לו בדרך לא פלוג רבנן ולא ארכיכוהו למיריט ולערוזי בפת. ותדע לך דהא במקום פלוני בין לר' מאיר בין לר' יהודה עני אין עשיר לא, ואפ"ה כל שהחזיק בדרך קרינן ליה לקמן לר' יהודה עני ואפילו החזירו חברו לביתו ויש בידו לחם משום דלא פלוג, בא בדרך וחשכה לו נמי לא פלוג, כן נראה לי. וזהו שאמרו מאן קתני לה ר' מאיר ואהיבא קאי אינו מכיר. והא דלא אוקמוה ככולי עלמא ואינו מכיר אינן או גדר, נראה דרש"י ז"ל מפרש משום דלישנא דזהו שאמרו קא דייק דמשמע ליה מיניה דזהו שהיקלו קאמר, דאלמא אין עיקר עירוב ברגל ומני ר' מאיר היא. ויש מפרשים משום דזהו שאמרו משמע דקאי אינו מכיר דסליק מיניה. ואי נמי י"ל משום דהתם מתני' ר' מאיר. ומסתברא משום דלרב נחמן כיון דר' מאיר סבירא ליה דעיקר עירוב בפת אלא שהיקלו לעני לערב ברגל, לעולם לא קרי רגל אלא בשנינו במקומו אבל במקום פלוני לא שייך ביה, והלכך מתני' דקתני זהו שאמרו העני מערב ברגליו אי אפשר דקאי אמכיר ולכולי עלמא, דהא לר' מאיר לא שייך למיקרייה מערב ברגליו. ואע"ג דלרב חסדא מוקמינן ליה במכיר ואפ"ה קרי ליה מערב ברגליו, התם משום דכולהו סבירא להו דעיקר עירוב ברגל, והלכך חשיב כולי האי דלפילו אמר דהא שביתתי במקום פלוני וכי רהיט מטי התם ומאי לעירובי ברגל השתא נמי קרי ליה מערב ברגליו. כנ"ל. ולא אמרו מערבין בפת אלא להקל מאן קתני לה דברי הכל. ואם תאמר ולר' יהודה מאי קילותא, דלפילו עשיר ועומד בביתו מצי למימר שביתתי במקום פלוני. וי"ל דקילותא לשאינו מכיר. ויבא עשיר חוץ לתחום. פירש רש"י: דחוז לאו דוקא אלא בסוף התחום, ואי נמי דוקא דקאי בד' אמות שי' לו חוץ אלפים אמה. ואיכא למידק דהא מדקרי ליה עשיר אלמא לאו במחזיק בדרך אלא ביוצא לקנות שביתה ודעתו לחזור ללון בביתו, ואי בקונה שביתה בסוף תחומו לביתה היכי דר, דהא קתני (סא, א) למווד שאמרו אפילו כלתה מדחו בחאי מערה אין לו אלא חצי מערה, וא"כ אפילו היתה ביתו בקיר החומה אינו יכול ליכנס שם. ופירשו בחוספות דלאו לקנות שביתה חוץ לתחום קאמר אלא במקום שהוא תוך תחום ביתו, וחוץ לתחום דנקט משום רבותא דר' מאיר נקט ליה דאפי' נפיק ליה חוץ לתחום כיון שעיקר יציאתו לקנות שביתה לא קרינן ליה עני אלא א"כ היתה עיקר יציאתו ללכת בדרך וחשכה לו, ואידי דהנא ר' מאיר הבין לרביתא דלאמר תני נמי ר' יהודה יוצא עשיר חוץ לתחום, ואע"ג דלדידיה לא נפק"מ מידי דאפי' תוך תחומו נמי במקומו אחד עני ואחד עשיר. (רשב"א)

אמר תהא שביתתי בצינתא א"ל אביי מאי דעתך ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ואמר רב חסדא מחלוקת במקום פלוני והא ר"נ ותניא כוותיה א"ל הדרי בי אמר רמי בר חמא הרי אמרו שבת יש לו ד"א הנותן את עירובו יש לו ד"א או לא אמר רבא ת"ש לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו ואי אמרת אין לו האי להקל להחמיר הוא אפילו הכי ניחא ליה כי היכי דלא נטרח וניפוק: **מתני'** מי שיצא לילך בעיר שמערבין בה והחזירו חבירו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי רבי יהודה ר"מ אומר כל שהוא יכול לערב ולא עירב הרי זה חמר גמל: **גמ'** מאי שנא איהו ומאי שנא אינהו אמר רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שיש לו שני בתים וביניהן שני תחומי שבת איהו כיון דנפק ליה לאורחא הוה ליה עני והני עשירי נינהו תניא נמי הכי מי שיש לו שני בתים וביניהן שני תחומי שבת כיון שהחזיק בדרך קנה עירוב דברי ר' יהודה יתר על כן אמר ר' יוסי בר' יהודה אפילו מצאו חבירו ואמר לו לין פה עת חמה הוא עת צינה הוא למחר משכים והולך אמר רבה לומר כולי עלמא לא פליגי דצריך כי פליגי להחזיק ורב יוסף אמר להחזיק דכ"ע לא פליגי דצריך כי פליגי לומר כמאן אזלא הא דאמר עולא מי שהחזיק בדרך והחזירו חבירו הרי הוא מוחזר ומוחזק אי מוחזר למה מוחזק ואי מוחזק למה מוחזר הכי קאמר אע"פ שמוחזר מוחזק כמאן כרב יוסף ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה רב יהודה בר אשתתא אייתי ליה כלכלה דפירי לרב נתן בר אושעיא כי הוה אזיל שבקיה עד דנחית דרגא אמר ליה בית הכא למחר קדימ ויאזיל

רש"י והיה יושב ערב שבת בביתו ואומר שביתתי בצינתא מקום מסוים היה בין שני התחומין: מאי דעתך. דעשיר את ואמרת שביתתי במקום פלוני: והא אמר רב נחמן. דלכא שרי ר' יהודה אלכא במקומי ותניא כוותיה דרב נחמן לעיל: שבת. שקונה שביתה ברגליו יש לו ד' אמות לקניית בית לכלד מאלפים לכל רוח: להחמיר הוא. דמפסיד ארבע אמות: מתני' מי שיצא. מעירו לילך בעיר אחרת שמערבין בה שמוכה לעירו בתוך ד' אלפים: הוא מותר לילך. ואע"פ שלא אמר כלום כדפירשתי לעיל דכיון שיש לו לשם בית ודאי לא עקר דעתו מהליכתו ונתכוון לקנות שביתה בסוף התחום והוי כעני האומר שביתתי במקום פלוני וקנה דהא עני הוא להחזיק בדרך ולרבי מאיר ודאי עני הוא ואי אמר הוי קני אכלא השתא דיכול היה לערב ולומר שביתתי במקום פלוני ולא אמר מספקא לן אי הוה דעתו לקנות שביתה בסוף התחום או בביתו והרי זה חמר גמל שאין לו אלכא אלפים שבין ביתו לסוף התחום אכלא אלפים שמעבר ביתו לכלד השני הפסיד דשמא בסוף התחום קנה ומסוף התחום נמי לא קנה אלפים לכלד עיר האחרת שמא לא קנה שביתה כאן כי אם בביתו: גמ' תניא נמי הכי. דכשיש לו שני בתים וביניהן שני תחומי שבת עסקינן: כיון שהחזיק בדרך קנה עירוב. אף אם לא אמר שביתתי בסוף התחום וחזר: יתר על כן. אפילו לא החזיק בדרך אלכא אמר לכלאת והחזירו חבירו ואמר לין פה: לומר כ"ע לא פליגי דלריך. שיאמר לו חבירו לין פה כדקתני מתניתין דבר' יהודה והחזירו חבירו דהשתא ודאי משום כינה וחמה הוא דהדר ביה ודעתיה למקני שביתה בסוף התחום ואע"פ שלא אמר אכלא אם חזר מעצמו איכא למימר נמלך ולא קנה שביתה לשם דאפילו גלוי דעתא ליכא והרי הוא כבני עירו: כי פליגי להחזיק. והיינו יתר על כן אפילו לא החזיק בדרך אלכא שאמר לו חבירו לין פה ששמע ממנו שהיה רוצה לכלאת ואמר לו לין פה בביתך הלילה משום כינה: ורב יוסף אמר להחזיק כ"ע לא פליגי דלריך כי פליגי לומר. לין פה דלר' יהודה אם החזיק בדרך אע"פ שלא אמר לו חבירו לין פה אלכא שחזר מעצמו כמאן דאמר

שביתתי במקום פלוני דמי והחזירו חברי דקתני מהנתינין לר"י לאו דוקא דה"ה לחזר מעלמנו אלכא אורחא דמילתא נקט אבב ר' יוסי בר' יהודה תרוייהו בעי חזקה ואמירה (והכי קאמר מלאו חברו שהתחיל ללכת ואמר לו חברו לין פה עמדי הלילה וקסבר רב יוסף ר' יוסי בר' יהודה להחמיר ולא תנן בזרייתא יתר על כן ואפילו אלכא הכי תנן ר' יוסי אומר מלאו חברו כו') כך שמעתי והרבה גמגומין יש דקשיא ליה לר' יוסי מאי יתר על כן ומאי אפילו ויש מתרלין דרבי יוסי לא בעי חזקה כולי האי כדר' יהודה אבב אמרי נואש הן דפשיעה אחת חוץ לביתו הויא חזקה ובלכיר מהכי ליכא חזקה ועוד רב יוסף אמר דבחזקה לא פליגי אלכא בזומר וא"כ אף בחזקה פליגי: ל"א ולא שמעתיו אמר רבה לומר שביתתי בתוך התחום כ"ע לא פליגי דלריך זה החוזר לומר כן וכי פליגי ר' יוסי ואתא לאקולי אחזקה פליגי דשמעיה לר' יהודה דאמר החזיק ואתא איהו למימר אפילו מלאו חברו שהיה רואה להחזיק ולא הניחו קנה עירוב ובלבד שיאמר שביתתי לשם הואיל והיה רואה ללכת חשבינן ליה כיוצא והוי עני ורב יוסף אמר להחזיק לא פליגי דודאי חזקה בעינן דאי לא החזיק לא הוי עני כי פליגי לומר דר' יהודה בעי שיאמר שביתתי לשם וארישא דמתנתיין קאי דפריש בה ואמר שביתתי בעיקרו ולא איכטריך למיהדר ומיתנייא בסיפא ואתא ר' יוסי למימר אפילו לא אמר מידי קני הואיל והחזיק דגלוי דעתא קנייה היא וא"ת כיון דלרבי יהודה באומר שביתתי במקום פלוני קאמר אמאי פליגי ר"מ עליה ומשוי ליה חמר גמל ר"מ לית ליה חזקה כי האי גוונא אלכא בא דדרך ממש אבב האי כעשיר משוי ליה וקסבר ר"מ כל שהוא עשיר והיה לו לערב בפת ולא עירב בפת אלכא באמירה הפסיד באמירתו אלפים שהיה לו לעבר הלז מביתו שסילק עלמנו מרוח זו ובמקום שביתתו לא נשתכר ללאו עירוב הוא ואין לו אלכא אלפים הללו ונראין הדברים דר' מאיר אכל מי שהוא עשיר פליגי ובאומר שביתתי במקום פלוני מדקתני כל שיש בידו לערב כו' דאי ס"ד ר"מ עני משוי ליה להאי וטעמא משום דמספקא לן היכא ניחא ליה הוא הואיל ולא אמר אש כן מאי כל הא לא משכחת לה הך ספיקא אלכא בהך לחודיה שיא לא וחזר והרי זה חמר גמל מיבעי ליה: מוחזר. משמע שלכא קנה שביתה כלל: מוחזק. משמע דקנה: כמאן. ללישנא קמא דפרשי רב יוסף אליבא דר' יוסי תרתי בעי אמירה דלין פה וחזקה הכי בעי ליה כמאן אזלה הא דעולא דבעי תרתי שהחזיק היינו חזקה והחזירו חברו היינו לי פה: כרב יוסף אליבא דר' יוסי בר' יהודה. דבעי תרתי והוא הדין לרבה אליבא דר' יהודה אלכא חדא מינייהו נקט וללישנא בתרא הכי פירושא כמאן אזל הא דעולא דלא בעי למימר שביתתי במקום פלוני דקאמר רע"פ שמוחזר דמשמע לגמרי כרב יוסף ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה דאמר לא בעינן לומר (הג"ה) ואהך לישנא ליכא למימר כרבה ואליבא דר' יהודה דבין רבה ובין רב יוסף תרוייהו סבירא להו דרבי יהודה תרתי בעי. עד כאן: אישתתא. שם אדם: כי הוה אזיל. לביתיה ובתוך ד' אלפים הוה: נחת דגא. מעלה מן הכבש שהיה יורד מן העליה דהוה ליה החזיק בדרך: בית הכא. לין פה: (ה"ה)

תוספות האי להקל להחמיר הוא. ואם תאמר תיקשי ליה לשמואל דסוף כיצד מעברין (לקמן דף סא:) דאמר שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה הניח עירובו בעיר חריבה אין לו ממקומו אלא אלפים אמה וי"ל מכל מקום בסתמא כי אורחיה כשאין נותן עירובו בעיר חריבה הוי להקל: לומר כ"ע לא פליגי דצריך. פי' ר"ת לומר עת חמה הוא ועת צינה הוא דכיון שהחזירו מטעם זה אם כן כיון דעתו לילך כשתעבור חמה וצינה ולא יצא מתורת עני אבל אם בלא טעם החזירו אם כן לגמרי נתייאש מליך ויצא מתורת עני אע"פ שהחזיק בדרך ורב יוסף אמר להחזיק כולי עלמא לא פליגי דצריך כי פליגי לומר דסבר רב יוסף כיון שמחמת חמה וצינה הוא חוזר אם כן נתייאש לגמרי מליך ולא קנה העירוב לרבי יהודה אלא כשחוזר בלא טעם יתר על כן אמר ר' יוסי דאפילו הכי קנה עירוב והוה ליה לרב יוסף למנקט כי פליגי באומר אלא נקט במילתיה דרב יוסף לומר אגב מילתיה דרבה ודייק רב יוסף מדלא הזכיר ר' יהודה עת צינה ועת חמה ורבי יוסי הזכיר: כמאן אזלא הא דאמר עולא. אף על פי שמוחזר מוחזק כמאן כרב יוסף ואליבא דרבי יוסי. מלשון רע"פ דייק דחזר מחמת חמה וצינה ולא קנה עירוב לרבי יהודה וכרבה לא אתיא דלכ"ע בעי

רבה שיאמר עת צינה הוא ואי דאמר עת צינה לא שייך לשון אע"פ ופי' זה דחוק ופי' אחרון דרש"י נראה
לר"י עיקר: (תוספות)

רשב"א האי להקל להחמיר הוא. וא"ת תיקשי ליה דשמואל דאמר בשלהי פרק כינז מעבדין (להלן סא, ב) שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחולכה לה אלפים אמה, נתן עירובו בעיר חריבה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה, אלמא נתן עירובו להחמיר היא. וכן לכ"ע בנותן עירובו בחל גבוה עשרה או בבקעה עמוק עשרה והן עד בית סאתים, דמשמע לקמן בפרק כינז מעבדין (שם) דבין לשמואל בין לר' אלעזר הנותן עירוב אין לו אלא אלפים אמות ממקום עירובו כיון שאינו ראוי לדירה, ואילו השוה מהלך את כולה וחולכה לו אלפים אמה. וי"ל דהא מילתא ורחיקה הוא] ולא שכיחא (דחיקא הוא), ומשום הא בלחוד לא מפריד כלליו כיון דבכל נותני עירוב כי אורחיהו הוה להקל, אבל אם איתא דכל נותני עירוב אין להם ד' אמות האי להחמיר הוא. מתני': מי שיכל ליעיר שמעבדין בה והחזירו חברו הוא מותר ליעך. כלומר: ודאמר שביחתי במקום פלוני כדמפרש בגמרא בין לרבה בין לרב יוסף. וכל בני עירו אסורין. ואפילו אמרו כדמפרש בגמרא, משום דעשירים נינהו, וכל מקום פלוני עני אין עשיר לא. ר' מאיר אומר כל שהוא יכול לערב ולא עירב הרי זה חמיר גמל. וא"ת מאי טעמיה דר' מאיר דהא מודה ר' מאיר בעני (לעיל נא, ב), וזה כיון שהחזיק בדרך הרי זה עני. ואי אפשר לומר דמספקא ליה כיון שהוא מוחזר אם הוא מוחזק אם לאו, דלימא כל שהוא בביתו עשיר הוא, ובפת אין באומר לא. לא היא, דהא קתני כל שיכול לערב ולא עירב הרי זה חמיר גמל, דאלמא אפילו מי שלא יכל לדרך אלא שעומד בביתו ואומר כן הרי זה חמיר גמל, דאם לא כן ליתני ר' מאיר אומר הרי זה חמיר גמל. וי"ל דמספקא ליה לר' מאיר עיקר תקנה אם נעשית אפילו לעשיר והעומד בביתו שנקל עליו לומר שביחתי במקום פלוני אם לאו, הלכך הרי זה חמיר גמל. ואינו מחזור בעיני דהיאך אפשר לומר כן, דהא אפילו לר' יהודה דאמר עיקר עירוב ברגל כל במקום פלוני עשיר לא, ואפילו אמר אין עירובו עירוב כלל והרי הוא כבני עירו, ואע"ג דבספק עירוב נמי סבירא ליה הרי זה חמיר גמל, ור' מאיר דאית ליה עיקר עירוב בפת מספק בעשיר אפילו במקום פלוני אם עירובו עירוב. ואי לא דמסתפינא אמינא דר' מאיר דוקא במי שהחזירוהו קאמר, דאי אמרת בעשיר העומד בביתו קאמר הוה ליה למימר ר' מאיר אומר נעשה הוא ובני עירו חמיר גמל. והא דקתני כל שיכול לערב ולא קתני הרי זה, משום דפרושי קא מפרש אגב אורחיה, כלומר כיון שחזר זה ויכול הוא עכשיו לערב בפת אע"פ שהחזיק מתחילה בדרך לא קנה שביחתי, דכל שיכול לערב בפת ולא עירב הרי זה חמיר גמל, כנ"ל. וא"ת מכל מקום כיון דמספקא לן אי קנה שם שביחתי אי לאו, לא יזוז ממקומו כדאמרין לעיל (מעט, ב) במתני' דאמר שביחתי תחת האילן. וי"ל דהני מיילי בדרך דבקה עוקר דעתו ושביחתי לגמרי ממקומו, וכיון שאמר שביחתי תחת האילן עקר דעתו לגמרי ממקומו, וכיון דבתחת האילן נמי לא קנה הרי זה לא קנה שביחתי במקומו ולא יזוז ממקומו, אבל כל שהוא בעיר אינו עוקר דעתו לגמרי מעירו אלא א"כ קנה שביחתי באותו מקום האחר שאמר לקנות שם ואילו לא יקנה שם יהא כאנשי עירו. ותדע לך דהא בשנטמא עירובו מצעוד יום אע"פ שלא נודע לו עד שחשיכה הרי הוא כאנשי עירו (לה, א), וספק נטמא מצעוד יום ספק משחשיכה קתני ר' מאיר ור' יהודה אומרים הרי זה חמיר גמל, ולא אמרו לא יזוז ממקומו. גמרא: הכא במאי עסקינן כגון שיס לו שני בתים וביניהן שני תחומי שבת. לאו דוקא, שאם כן אינו יכול ליכנס למחר בבית השני דלמודד שאמרו אפילו סוף מדתו כלה במערה (להלן סא, א), אלא רחוק יתר מתחום שבת קאמר שאינו יכול להלך שם בלא עירוב. והא דנקט שיס לו שני בתים איכא למידק אמאי איצטריך שני בתים, אפילו אין לו בית נמי כיון שהחזיק בדרך. ושמא נאמר דכיון שהחזירו חברו אם לא שיס [לו] שם בית באותה העיר האחרת היינו אומרים שאין זה עני אלא עשיר שהרי בביתו הוא, אבל כשיס לו בית בעיר האחרת ועוקר דעתו מכאן אנו חושבין אותו כבן העיר האחרת לענין זה שיהא כעני, כיון שהחזיק בדרך ואע"פ שחזר. וא"ת א"כ מאי קאמר איהו כיון דנפיק לאורחא הוה ליה עני אינהו עשירים נינהו, כיון דמשמע דכולה מילתא בדנפק תליא, והא אפילו נפקי אינהו נמי כיון דלית להו בית התם עשירים נינהו. וי"ל דאין הכי נמי [והיינו] טעמא דקאמר, איהו כיון דנפק לאורחא ואית ליה ביתא אחרתא תמן הוה ליה עני, אינהו אף ע"ג דנפקי לאורחא דהא החזירו חברו קתני כיון דלית להו התם בית הוה להו עשירים. והא דלא אמר איהו כיון דנפק לאורחא ואית ליה בית, משום דאמאי דקאמר כגון שיס לו שני בתים וביניהן שני תחומי שבת קאי. לומר כולי עלמא לא פליגי. פירש רש"י ז"ל לעיל וכן פירשו הגאונים ז"ל: לומר תהא שביחתי

אחת חוץ לתחום יכנס דכתיב אם תשיב משבת רגלך רגליך קרינן והתניא לא יכנס הוא דאמר כאחרים דתניא למקום שרובו הוא נזקר: ר"א אומר שתיים יכנס שלש לא יכנס: והתניא ר"א אומר אחת יכנס שתיים לא יכנס לא קשיא הא דעקר חדא וקם אתרתי הא דעקר תרתי וקם אתלת והתניא ר"א אומר אפילו אמה אחת לא יכנס כי תניא ההיא למוודד. דתנן ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים אמה אפילו סוף מדתו כלה במערה: **מתני'** מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס ר"ש אומר אפילו חמש עשרה אמות יכנס שאין המשוחות ממצין את המדות מפני הטועין: **גמ'** תנא מפני טועי המדה:

רש"י כמאן. בעינן החזיק בדרכך ולין פה וללשנא אחרינא הכי גרסינן כמאן דכגי ליה בהכי ורע"ג ללא אמר שביתתי במקום פלוני כרב יוסף חליבא דר' יוסי בר' יהודה לא כרבה וחליבא דרבי (יוסי ברבי) יהודה וה"פ כמאן הוי כרב יוסף וחליבא דרבי יוסי בר' יהודה ללא בעי חלל להחזיק והאי נמי החזיק ולא אמר ומשני לא דאמר עסקינן וכרבה חליבא דר' יהודה דבעי תרתי והוא הדין נמי לרב יוסף וחליבא דרבי יהודה חלל חליבא דרבה עדיפא ליה לאוקמי משום דרבה ורב יוסף הילכתא כרבה לבר מתלת שדה ענין ומחלף: ספק. בפרק בכל מערבין (לעיל לה.) נתגלגל חוץ לתחום נשרף מצעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב ספק מצעוד יום ספק משחשיכה ר' מאיר ור' יהודה אומרים כו' אלמא כל ספיקא חמר גמל הוא ומתני' נמי ספיקא הוא וללשנא בתרא הכי קשיא ליה תנינא חדא זימנא לר"מ דהיכא דעירב במקום שאינו עירוב הוה חמר גמל: לא תימא. התם הוא דספק עירב וקנה קם שביתה וספק לא עירב וקנה בביתו הוא דהוי חמר גמל אבל היכא דודאי לא עירב כגון חוזר זה שהיה לו לערב בפת שקרוב לביתו היה. ל"א שהיה לו לומר שביתתי במקום פלוני לא הוי חמר גמל דאין כאן ספק חלל לגמרי נתכוון לביתו ויהא כאשקי עירו: חלל אפילו ודאי לא עירב. שלא אמר שביתתי לשם נמי מחזקינן ליה בספק משום גלויי דעתא וללשנא בתרא דפרשינן דרבי מאיר עשיר משוי ליה ואפילו הכי הוי חמר גמל ולא כבני עירו ש"מ דאפילו במקום שאין ספק כגון נתגלגל חוץ לתחום מצעוד יום דודאי לאו עירוב הוא אפילו הכי לרבי מאיר חמר גמל הוא דסילק עאלמו כוונתו מאלפים של כל שני לביתו וההיא סתמא דקתני התם מצעוד יום אינו עירוב דמשמע והרי הוא כבני עירו ר' יהודה היא והא ללא עריב להו ותני בהדי סיפא דקתני הרי זה חמר גמל משום דר' יהודה בספיקא מודה לר' מאיר אבל ברישא כבני עירו שוי להו ורישא ר' יהודה היא: מתני' מי שיכל חוץ לתחום. במזיד ומדעת שלא לשם מצוה: שתיים יכנס. משום הבלעת תחומין כדאמרין בפירקין (לעיל דף מה.) ר' חליבא לטעמיה דאמר והוא באמצע: גמ' ה"ג הא מני אחרים היא: למקום שרובו קם הוא נזקר. ורובו בתוך התחום הוא: נזקר. כלומר בתר רובו שדינן ליה וכיון דלא הויא חלל רגלו אחת חוץ לתחום עדיין רובו בתוך התחום היכך יכנס: הוא דאמר. ר' חנינא: מתני' דעקר חדא. שיכל מן האחת ועומד בשניה והכי קאמר אם בשתיים עומד יכנס וברייתא דקתני שתיים לא יכנס שיכל מכל השתיים: למוודד. שחשכה לו ואמר שביתתי במקומי ומודד אלפים פסיעות בינוניות אולי יכנס לתחום העיר וכלו אלפים שלו אמה אחת חוץ לתחום לא יכנס שאפילו האלפים מוליכות אותו לתוכו אינו מותר לכאת מאלפים כדתנן ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים אפילו סוף מדתו כלה במערה לא יהלך להלך מאלפים דכיון שמדד אלפים לבד מקום שביתתו שהן ארבע אינו יכול לעבור חוץ לאלפים: מתני' מי שהחשיך. שהוא בא דרך וחשכה לו חוץ לתחום: אפילו חמש עשרה אמה כו'. לאו דווקא ט"ו אמה: המשוחות. מודדי התחומין לעיירות ועושין סימן לתוך התחום: אינן ממליצין את המדות. להליב הסימן בסוף אלפים חלל כונסין אותן לתוך אלפים: מפני הטועין. מפני טועי המדה שאין מכירין את הסימן ופעמים הולכין להלך ממנו וחוזרין ולאו אדעתיהו ל"א ולא שמעתיו דדוקא ט"ו נקט וטועי המדה הן המשוחות הקובעין התחומין ואמרין לקמן בביבאל מעברין (דף

נז): אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה ארבעים חבלים יש לחלפים וכל חבל וחבל מתמעט שני אחיזות
שזה תופס מכאן וזה תופס מכאן והאחיזה טפה וחלי ארבעה הרי פ' טפחים ומ' ארבעות העולין ליו"ד טפחים
הרי תשעים טפחים שהן חמש עשרה אמות: מתני' (ה"ז)

תוספות כמאן כרב יוסף ואליבא דרבי יוסי. פירש הקונטרס דמאע"פ דייק דמשמע דמוחזק מלקנות שביתה
ואם כן לא אמר אי נמי הכי דייק אי בעי תרתי דהחזיק וגם אמירה א"כ לימא הילכתא כרבי יהודה דבין
לרב יוסף ובין לרבה לרבי יהודה בעי תרתי: תנינא חדא זימנא. דכל ספיקא לר"מ חמר גמל הוא ומתניתין
נמי ספיקא הוא וקשה דמהיבא היבא הוא שמעינן דהוי הכא ספק לרבי מאיר ואומר ר"י דפריך דהוה ליה
למיתני כל שיכול וכו' ספק וממילא ידענא דהוי חמר גמל ומשני דה"א דהיבא דודאי לא עירב כי הכא לא
הוי חמר גמל דאפילו אם הוה תנן ספק הוה מפרשינן ספק אם חשוב בכך עני כשאר בא בדרך אם לאו ולכך
לא קנה עירוב דודאי עני אמרו שמערב ברגליו במקום פלוני ולא בספק עני ודינו כודאי עשיר ויהיה כבני
עירו קא משמע לן: כי תניא ההיא למוודד. שאפילו כלה מדתו במערה לא יכנס אמה אחת יותר ופ"ה לא
נראה והא דלא קאמר כי תניא להחשיך אמה חוץ לתחום לא יכנס דמילתא דפשיטא הוא דאין לו לצאת חוץ
לתחומו אבל בכלה למערה איצטריך לאשמועינן: (תוספות)

הש"ח ר' שמעון אומר אפילו חמש עשרה אמה יכנס. ונראה מדברי הרב אלפאסי ז"ל שאין הלכה לא כר' אליעזר
בהבלעת תחומין ולא כרבי שמעון במי שהחשיך חוץ לתחום, וכבר כתבתי למעלה (מה, א ד"ה ומדר' אליעזר, מה, א
ד"ה דיקא) גבי פלוגתא דרבה ורב שימי גבי מי שיאל להניל, דמסתברא דהלכה כר' אליעזר בהבלעת תחומין. וכן
פסק הרשב"ד ז"ל. וכן נראה דהלכה כר' שמעון במי שהחשיך חוץ לתחום דקיימא לן כדברי המיקל בעירוב, וכן פסק
הראב"ד ז"ל. והלכך כיון דקיימא לן (לעיל מו, א) דארבע אמות שאמרו יש לו לכל רוח כרבנן, ואי נמי כר' יהודה
למאן דפסיק כותיה ובורר לאיזה רוח שירצה, וקיימא לן כר' אליעזר בהבלעת תחומין מילתא היא, וקיימא לן כר'
שמעון דאמר חמש עשרה אמה יכנס מפני טועי המדה, אם החשיך חוץ לתחום שמונה עשרה אמה ועומד בתשע
עשרה אמה יכנס, אלא אם כן יודע בצירור את התחום. הדרן עלך פרק מי שהוליאורו (הש"ח)

פרק חמישי - כיצד מעברין

מתני' כיצד מעברין את הערים בית נכנס בית יוצא פגום נכנס פגום יוצא היו שם גדודיות גבוהות
עשרה טפחים

ה"י מתני' כיצד מעברין. מפרש בגמרא לשון אשה עוברה דתנן לקמן הנותן עירובו בעיבורה של עיר אלמא
יש עיבור לעיר ומפרש השתא כיצד יש לה עיבור: בית נכנס ובית יוצא או פגום נכנס ופגום יוצא או היו
גדודיות כו' מו"יאין המדה כנגדו. כלומר כשכא ל"אין סימן תחום העיר ובה למדוד חלפים חו"ה לה אם הוה
מחילתה שור איגרי שאינה חומה חלקה אלא בתים סמוכין ומחוברין ויש בית נכנס לתוך העיר יותר מחבירו
ונראית כניסתו פגומה מבחוץ ויש בית בולט ויוצא לחוץ יותר מחבירו או פגום נכנס או פגום יוצא שהיתה
עיר מוקפת חומה ויש מגדלין עגולין בולטין בחומה פעמים שבולטין בפנים פעמים שבולטין בחוץ או שהיו
שם לאחת הקרנות של עיר גדודיות שכרי חומה של חרבות בתים וישנן בתוך שבעים אמה ושיירים לעיר
דמפרש לקמן: (ה"י)

תוספות מתני' כיצד מעברין פגום נכנס. פי' ר"ח פגום נכנס בנין העשוי כעין שובך כדאמרי' בזה בורר (סנהדרין דף כה:): גבי מפריחי יונים משישברו את פגמיהם ומיהו שובך ממש אין מתעבר עם העיר כדאמרינן בגמ': (תוספות)

רשב"א פגום. פירש ר"ח ז"ל: כגון שובך של יונים, מלשון משישברו את פגמיהם (סנהדרין כה, ב). ומכל מקום אינו שובך ממש, לשובך אינו מתעבר לעיר כדליתא בגמרא (נה, ב). (רשב"א)

א

-

נג

דף

וגשרים ונפשות שיש בהן בית דירה מוציאים את המדה כנגדן ועושין אותה כמין טבלא מרובעת כדי שיהא נשכר את הזויות: **גמ'** רב ושמואל חד תני מעברין וחד תני מאברין מאן דתני מאברין אבר אבר ומאן דתני מעברין כאשה עוברה **[בראשית כג-ט]** מערת המכפלה רב ושמואל חד אמר שני בתים זה לפניו מזה וחד אמר בית ועלייה על גביו בשלמא למאן דאמר זה על גב זה היינו מכפלה אלא למאן דאמר שני בתים זה לפניו מזה מאי מכפלה שכפולה בזוגות **[בראשית לה-כז]** ממרא קרית ארבע א"ר יצחק קרית הארבע זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולא **[בראשית יד-א]** ויהי בימי אמרפל רב ושמואל חד אמר נמרוד שמו ולמה נקרא שמו אמרפל שאמר והפיל לאברהם אבינו בתוך כבשן האש וחד אמר אמרפל שמו ולמה נקרא שמו נמרוד שהמריד את כל העולם כולו עליו במלכותו **[שמות א-ח]** ויקם מלך חדש על מצרים רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו מ'ד חדש ממש דכתיב חדש ומאן דאמר שנתחדשו גזירותיו מדלא כתיב וימת וימלוך ולמאן דאמר שנתחדשו גזירותיו הא כתיב **[שמות א-ח]** אשר לא ידע את יוסף מאי אשר לא ידע את יוסף דהוה דמי כמאן דלא ידע ליה ליוסף כלל: (סימן שמונה עשרה ושנים עשר למדנו בדוד ויבן): א"ר יוחנן י"ח ימים גידלתי אצל רבי אושעיא בריבי ולא למדתי ממנו אלא דבר אחד במשנתו כיצד מאברין את הערים באלף איני והאמר רבי יוחנן י"ב תלמידים היו לו לרבי אושעיא בריבי וי"ח ימים גידלתי ביניהן ולמדתי לב כל אחד ואחד וחכמת כל אחד ואחד לב כל אחד ואחד וחכמת כל אחד ואחד גמר גמרא לא גמר איבעית אימא מנייהו דידהו גמר מיניה דידהו לא גמר ואב"א דבר אחד במשנתו קאמר וא"ר יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל ר' אושעיא היינו יושבין ארבעה ארבעה באמה אמר רבי כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע היינו יושבין ששה ששה באמה א"ר יוחנן רבי אושעיא בריבי בדורו כר' מאיר בדורו מה רבי מאיר בדורו לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו אף רבי אושעיא לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו אמר ר' יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סידקית ראשונים ר"ע אחרונים ר"א בן שמוע איכא דאמרי ראשונים ר' אלעזר בן שמוע אחרונים ר' אושעיא בריבי ואנו כמלא נקב מחט סידקית אמר אביי ואנן כי סיכתא בגודא לגמרא אמר רבא ואנן כי אצבעתא בקירא לסברא אמר רב אשי אנן כי אצבעתא בבירא לשכחה אמר רב יהודה אמר רב בני יהודה שהקפידו על לשונם נתקיימה תורתם בידם בני גליל שלא הקפידו על לשונם לא נתקיימה תורתם בידם מידי בקפידא תליא מילתא אלא בני יהודה דדייקי לישנא ומתנחי להו סימנא נתקיימה תורתן בידן בני גליל דלא דייקי לישנא ולא מתנחי להו סימנא לא נתקיימה תורתן בידם בני יהודה גמרו מחד. רבה נתקיימה תורתן בידם בני גליל דלא גמרי מחד רבה לא נתקיימה תורתן בידם רבינא אמר בני יהודה דגלו מסכתא נתקיימה תורתן בידם בני גליל דלא גלו מסכתא

לא נתקיימה תורתן בידם דוד גלי מסכתא שאול לא גלי מסכתא דוד דגלי מסכתא כתיב ביה
{תהילים קיט-עד} יראיך יראוני וישמחו שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (שמואל א יד-מז) {אל כל}
אשר יפנה

רש"י או גשרים או נפשות. כעין שעושין על הקברי: מוליאין את המדה כנגדן. אם בליטות הללו אלל קרן מזרחית לפונת רואין כאילו יך בליטה אחרת כנגדה בקרן מזרחית דרומית וחוט מתוח מזו לזו ומודד מן החוט ולחוץ כדי שיהא התחום שיהא לשתי קרנות ולא יהא כאן קצר וכאן ארוך: ועושין אותן. את התחומין מרובעין כדי שיהא אלפים ללדדין כבאמצע ולא עגולין שיהא להן אלפים באמצען ובלדדין הן מתמעטין כדרך כל עגול ובעיר מרובעת עסקינן שאין בה אלל אלפים על אלפים דהו נמי תחומין מרובעים ואם אינה מרובעת כגון שהיא יתירה על אלפים לאורכה או פחותה מאלפים לא הו מרובעין לתחומין מרובעין לאו דווקא שיהא ארכן כרחבן שהרי רחבן למידת העיר היא אם קטנה אם גדולה וארכן אלפים אלל מרובעין דקתני למעוטי עגולין כדי שיהא נשכר את הזויות: גמ' חד תני מאברין. באלף: אבר אבר. שמוסיפין לה אברים שאם יך אבר שיואל מן העיר בקרן מזרחית דרומית רואין כאילו אבר גם בקרן מזרחית לפונת ומודדין משם: מערת המכפלה. משום דפליגי במשמעות לשון מכפלה נקט לה הכא משום דפליגי נמי בלישנא דמתניתין וכן באמרפל וכן במלך חדש: שני בתים. היו בה זה לפני מזה: בית ועליה. הו כפולה בשתי תקרות אבל שני בתים לא שייך בהו לשון כפולה: שפולה בזוגות. שנקברו כולן איך ואשתי דהיינו זוג זוג דכתיב (בראשית מט) שמה קברו את אברהם ואת שרה וגו': עליו. כלפי מעלה אלל שכיני חכמים בלשונם: מדלל כתיב וימת. זה וימלך פלוני תחתיו: אושעיא בריבי. אדם גדול בדורו וכל היכי דקרי בריבי הכי פירושו: לב כל אחד ואחד. כמה היה מחודד כלומר ככולן הכרחי מה חריפות יך מזה לזה: וחכמת כל אחד ואחד. כמה זה חכם מזה וכמה למד יותר ממנו: איבעית אימא. במשנתנו לא למד אלל דבר אחד אבל ברייתות וגמרות גמר טובא: ששה באמה. שהיינו מתקרבין לשמוע מפיו ודוחקין זה את זה: ר"מ לא עמדו חביריו על סוף דעתו. כדאמרין בפרק קמא (דף יג): שהיה אומר על טמא טהור ומראה פנים: פתח אולם. רחבו כ' ושל היכל י': סדקית. מחט שתופרין בה סדקי בגדים והוא דק ביותר: כסיכתא בגודל לגמרא. כיתד שנועלין אותו בכותל בנקב כר ונכנס בדוחק כך אין יכולין אנו להבין מה שאנו שומעין כי אם מעט ובקושי: כאלבע בקירא. בשעוה קשה שאין האלבע יכול ליכנס בתוכה אלל מדבק מעט: כאלבע בבירה לשכחה. כסם שהאלבע נוח ליכנס בפי הבור כך אנו מהירין לשכוח: שהקפידו על לשונם. לדבר בלשון נח ולא בלשון מגונה כדאמרין לקמן בבני גליל: דדייקי לישנא. לחזר באותו לשון שהיו שומעין מרבן וע"י שהיו שומעין ע"פ שמועה אחר שמועה היו נותנין בהן סימן זו אחר זו ומתוך כך שהיו מדקדקים בלשון יודעין להניח סימנין נאין ואינן משתכחין מהן: ומתנחי. ומניחין סימנין: לא גמרי מחד רבה. והיו שומעין מזה בלשון זה ומזה בלשון אחר אע"פ ששניהם אחד שינוי לשון מבבלבן ומשכחן: דגלו מסכתא. למדו לאחריים כך שמעתי. ל"א מפרשין שמועותיהן ומדקדקים בטעמו של דבר עד שמתישב בלבן: יראוני וישמחו. לפי ששמועותיו מכוונות לאיסור איסור ולהיתר היתר: דוד דגלי מסכתא. כדאמר בבבבבב (דף ז). שהיה יגע בתורה ומורה הוראות כדאמר ידי מלכות בלם ופיר ופיליא ואומר מפיבבבב רבי יפה לנתי יפה זכיתי כו' ואמרין נמי במועד קטן (דף טז). עדינו העלני יושב בבבבב תחמוני זה דוד כו': (רש"י)

תוספות וגשרים ונפשות שיש בהן בית דירה. הא דקתני שיש להן בית דירה לא קאי אנפשות כדמוכח בברייתא דנפשות גופיה סתמא לדירת שומר קבר עביד הלכך אף ע"ג דלא דייר בה דירה היא דנפש בנין שעל הקבר כדפ"ה בגמרא אלא אגשרים קאי דגשר וקבר ובית הכנסת וכל הנהו דקתני בגמ' בברייתא שיש להם בית דירה לאו לבית דירה עביד ואי לית ביה בית דירה לאו דירה הוא בערוך מפרש נפש ציון כדאמרין

לי ליסטים כמותך כבשוה תינוק מאי היא פעם אחת הייתי מהלך בדרך וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים ואמרתי לו באיזה דרך נלך לעיר אמר לי זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה והלכתי בקצרה וארוכה כיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדיסין חזרתי לאחורי אמרתי לו בני הלא אמרת לי קצרה אמר לי ולא אמרתי לך ארוכה נשקתיו על ראשו ואמרתי לו אשריכם ישראל שכולכם חכמים גדולים אתם מגדולכם ועד קטנכם: רבי יוסי הגלילי הוה קא אזיל באורחא אשכחה לברוריה אמר לה באיזו דרך נלך ללוד אמרה ליה גלילי שוטה לא כך אמרו חכמים אל תרבה שיחה עם האשה היה לך לומר באיזה ללוד ברוריה אשכחתייה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישה

רס"ז ירשיע. לא היה זוכה להורות כהלכה: על אותו עון. עון לנוב עיר הכהנים: אתה ובניך עמי. שמואל קאמר לשאול כשהעלהו על ידי בעלת אוב: אכוזו תנו או עכוזו. בזכרות (דף מ.) גבי מומין תנו שאין לו אלא בינה אחת הרי זה מוס רבי עקיבא אומר מושיבין אותו על עכוזו וממעך אם יש בינה אחרת סופה ללכת אכוזו עגבותיו וכן עכוזו: ידעי. היו יודעין: כתרדין על אדמה. ירקרקת היתה כלבע ירק הארץ: אמר למאן. מדבר בשפה רפה ולא פירש האות ואינו ניכר אם עמר אם חמר אם אימר: עמר למילכש. לעשות בגדים: אימר לאיתכסאה. שה לשחוט: תא לאוכליך חלבא. היתה רוצה לומר בואי ואוכליך חלב ואינה מפרשת לחתוך חיבות זו מזו ולהשמיע כל חיבה וחיבה ומטרפות שהי חיבות כחחת ומגמגמת החיבות ואומרת תאכליך לביאן ואומרת נמי שוכתי בכ"ף והיתה רוצה לומר שוכתי בב' כמו משולבות כלומר חברתי: תוכליך לביא. הללה משמע שהאכלך לביא: מרי כירי. ורוצה לומר קירי והוא אדון ואמרה כירי והוא עבד: תפלח הוה לי. רוצה לומר טבלח הוה לי ואמרה תפלח והיא קורה: וגנבך מין. רוצה לומר גנבה ממני ואמרה גנבך מין דמשמע שגנבו את הדיין: וכדו הוה דכי שדרו לך עילויה לא מטיין כרעיך ארעא. גדולה היתה כ"כ שאם מותחין אותך עליה לא היו רגליך נוגעות בארץ והרי שטויות הרבה וכדו משמע עכשיו ובעיא לומר וכדן הוה ועוד שהיתה מזכרת תלייה בדיין ואומרת אם תולין אותך עליה כו': עלת. אם כלי גדולין בו יין מן החבית וממלאין הכוסות: נקפת בכד. מנקפת בחבית כלומר כבר כלה היין נוגע בתחתית החבית: ידאון נישריא לקיניהון. ילכו תלמידים לבתיהם כלומר יפסקו סעודתן [שאין עוד יין]: (או) יעדי בתר חברתה מינה. נסיר מגופת חבית האחרת ונמזוג עוד: ותחקפי עלת בכד. תהא רפה עלת בכד בריוח: כאילפא בימא. כאינה הלפה בים תחקפי כמו אקפו ידייכו בחגיגה (דף טז:); וכמו קפא תהומא דסוכה (דף נג.) קף התהום ועלה: בלשון חכמה. שלא יבינו האחרים: שור משפט. תרדין תור דין שור תור משפט דין: בטור מסכן. הר דל חרדל: משייל באוספיזא. שאל עובדי דרכים בענין אוספיזכני: גבר פוס דין חי. אוש פי זו חי אוש כמו אוש פוס כמו פי דין כמו זה: מה זו טובה יש. כלומר כמה טוב לו: אתריגו לפחמין ארקייעו לזהבין. הבעירו את הפחמין להיות אדומין כאחרוג שיטחו גחלים הלוחשות על פי הכירה להתחמם כנגדן: ארקייעו. שטחו כמו רקיע: לזהבין. גחלים לוחשות אדומות כזהב: מגידי בעלטה. תרגולין המודיעין עונות הלילה: בהן. על הפחמין: הלפינו. הראנו לשון רופיה הליכות ביתה (משלי לא): לפון. הוה מתחבא ללא היו יודעים התלמידים להיכן היה והיו שואלים ממנו: עלץ בנערה אהרונית אחרונית עירנית והנעירותו. שמח הלילה בנערה אהרונית ועכשיו הוא יאן: אמרי לה אשה. אהרונית בת כהן אחרונית מתה אשתו ראשונה וזו אחרונה: עירנית. בעלת חן וחריפה כאדם ער והנעירותו לא היה יכול לישון: מסכתא. אהרונית מסדר קדשים עבודת אהרן אחרונית סייס אחרת והתחיל בזו עירנית עמוקה ותמורה ומעוררת לומדיה: נתיעז במכתיר. נטל רשות מנשיא מכתיר ע"פ שנתן רשות לסמוך ולקרואו רבי ומאז והללא הוא כשר להיות מוכתר ליקרא רבי מומחה לרבים ואם טעה לא ישלם: והנגיב. והדרים הלך לו לדרום: למפיבוסת. לפני זקני דרום שהן חכמים מאד ע"פ שהיה מפיבוסת אדם גדול קרי להו הכי: לא נלחני אדם. בדברים: הקדחתו. שרפתו כמו כי אש

קדחה (דברים. לז) כלומר נתנה זו מלח יותר מדאי: אין משיירין פאה באילפס: כשהשמש מערה מן האילפס לתוך הקערה אין דרך להניח באילפס כלום לאורכו אבל כל אחד מניח פאה בקערה ומחזירה לשמש והוא מאכל שמש: פרשת דרכים. דרך פורש לכאן ולכאן: ארוכה. שמאריך הדרכ: וקצרה. שמוציא מצוי העיר פנוי ליכנס: (ה"י)

תוספות עלת נקפת בכד. כלי שדולין בו יין מן הכד והא דאמר בפרק כל כתבי (שבת דף קיט.) גבי רב יוסף מוקר שבי ובפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלג:) גבי יוסף בן יועזר זבני בתליסר עיליתא דדינרי מפרש ר"ת דעיליתא הוא כלי כמו עלת דהכא ולא כמו שפי' בקונט' שם עליות וגוזמא קאמר: גבר פום דין חי. פי' רבינו חננאל אושפיזכנא תרגום איש גבר ופי פום זה דין נא חי אל תאכלו ממנו נא מתרגמינן כד חי (שמות יב): משיירין פיאה בקערה ואין משיירין פיאה באילפס. בפרק בן עזאי קתני משיירין פיאה במעשה קדירה ואין משיירין פיאה במעשה אילפס פירוש במעשה קדירה נראה כרעבתן אם אינו משייר אבל במעשה אילפס אינו נראה כרעבתן אם אינו משייר: (תוספות)

דף - נד - א

בטשה ביה אמרה ליה לא כך כתוב [\[שמואל ב כג-ה\]](#) ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת תנא תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש לאחר ג' שנים שכח תלמודו תנא תלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שנתחייב בשריפה למקום אמרו הניחו לו אדם גדול שמש א"ל שמואל לרב יהודה שיננא פתח פומיך קרי פתח פומיך תני כי היכי דתתקיים בידך ותוריך חיי שנאמר [\[משלי ד-כב\]](#) כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה א"ל שמואל לרב יהודה שיננא חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי א"ל רב לרב המנונא בני אם יש לך היטב לך שאין בשאול תענוג ואין למות התמהמה ואם תאמר אניח לבני חוק בשאול מי יגיד לך בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין א"ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה שנאמר [\[משלי א-ט\]](#) כי לויית חן הם חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לויית חן הם לראשך חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וענקים לגרורותיך חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו מרפא אמר רב יהודה בר' חייא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא א"ר אמי מ"ד [\[משלי כב-יח\]](#) כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתיך אימתי ד"ת נעי' בזמן שתשמרם בבטנך ואימתי תשמרם בבטנך שיכונו יחדיו על שפתיך ר' זירא אמר מהכא [\[משלי טו-כג\]](#) שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב ר' יצחק אמר מהכא [\[דברים ל-יד\]](#) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפיך ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא [\[תהילים כא-ג\]](#) תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה רבא רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתוב וארשת שפתיו בל מנעת סלה נתתה לו לא זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו בל מנעת סלה תנא דבי ר' אבא בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב [\[ישעיה](#)

זו-טז כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב **[תהילים מ-ט]** כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוונה עד עולם סלה ועד דכתיב **[שמות טו-יח]** ה' ימלוך לעולם ועד: (סימן ענקים לחייו לוחות חרות): א"ר (אליעזר) מאי דכתיב **[משלי א-ט]** וענקים לגרורותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב **[שיר השירים ה-יג]** לחיו כערוגת הבשם אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר מ"ד **[שמות לא-יח]** לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו וא"ר (אליעזר) מאי דכתיב **[שמות לב-טז]** חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון. שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב **[במדבר כא-יח]** ומדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו רבא בריה דרב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא לרב יוסף בהדיה כי מטא מעלי יומא דכיפורי אמר איזיל ואפייסיה אזל אשכחיה לשמעיה דקא מזיג ליה כסא אמר ליה הב לי ואימזגיה אנא יהב ליה מזגיה כדטעמיה אמר דמי האי מזיגא למזיגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא א"ל אנא הוא א"ל לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב ומדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מגיס לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר **[ישעיה מ-ד]** כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד **[תהילים סח-יא]** חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין בטובתך לעני אלהים א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב **[משלי כז-יח]** נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו

קס"ו בטשה ביה. בעטה זו: תוריד חיי. שתאריך ימים: חטוף אכול. אם יש לך ממוז להנות עלמך אל תמתין עד למחר שמא תמות ושוב אין לך הנאה: דעלמא דאזלינן מיניה גרסינן: כהלולא דמי. היום ישנו ולמחר איננו דומה לחופה שהולכת מהר: אם יש לך. ממוז: ואין למות התמהמה. עיכוב כי פתאום האדם מת: חוק. מזון: מי יגיד לך. אם נשאר בידם שמא יאבדוהו: הללו נולדו. כלומר כשהו גדילין גדילה פרנסתו ועושרו עמנו ואיך כריך להדאג עליהן: והללו נובלין. מתים לשון והעלה נבל: יפה. לחולי זה וקשה לחולי זה יפה ללב ורע לעינים: שתמרס בצטנך. שהן שמורים בידך שאין משתכחין ממך: יכונן יחד. שאתה סודרן ומוציאן בפה ולא בגימגום ובלחישתה: אימתי שמחה וכו' בזמן. שידוע לדרוש הלכות חג בחג דבר אחר אימתי שמחה לאיש אימתי אדם שמח בתלמודו בזמן שיש לו מענה כשואלין ממנו דבר הלכה: שארשת. ספירת שפתיו כל תמנע סלה כשנתת בו דעת להוציא בשפתיו: זכה. אם יש לו מזל טוב תאות לכו נתת לו שבעוד שהוא מתאוה באה לו תאוהו עד שלא ישאלנה: לא זכה. כריך להתמקמק ולהצטער: כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף. אלמא לנצח לשון עולם הוא מדסמיד ליה וכן עד עולם סלה אלמא סלה לשון לעולם משמע: שרף לצואר. שאינו מזומאם בדוחק סביב הצואר אלל שרפוי בריוח כך הוא נעים ומרוצה לבריות: ונראה ואינו נראה כשמגביה צוארו נראה מתחת זקנו ורוב פעמים שפנטרו וזקנו מכסין אותו כך אם תלמיד חכם הוא אינו רודף ללכת ולבא בשוק אלל יושב ומחזר על תלמודו מתקיים בידו: שהכל דשין אותו. שאין לו גסות: שהכל מתבשמין ממנו. שמלמד תורה לתלמידים: כאבן זו שאינה נמחת. מפני דריסת רגלי בני אדם כך לחייו אינו נלחץ מלחזר על למודו וללמד לאחרים: לא נשתכחה. חרות משמע חוקק ואינו נמחק לעולם על ידי הלוחות היתה תורה חקוקה לישראל מהשתכח מהן עולמית: על הלוחות. בשביל הלוחות היו בני ישראל בני חורין:

ממדבר מתנה. אם כמדבר הוא תורה נתונה לו במתנה ולא יסכה: מילתא. כעס: אמר. רבא איזיל אפייסיה לרב יוסף: מזוג. במים: רב יוסף סגי נהור הוה ולא היה רואהו והכירו בטעם היין שהוא מזוג לפי שהיה מכיר רב יוסף במזוגו של רבא מתחילה שהיה בקי ליתן מים במדה: כל גיא ינשא. אף על גב דלאו גבי הני קראי כתיב דרשי ליה דמי שבא לידי גיא שהופל חוזר ומתנשא: שדורסת ואוכלת. מיד לאחר הריגתה שאינו מקפיד על הענוגים אלא אוכל בשר בלא תבלין וכן שאר עינוגין: שמסרחת. בטיט היינו מי שאינו הולך אחר גבהות לקוץ במאכלו אם לא נתבשל כל צרכו ל"א שדורסת ואוכלת לאחר הריגתה אוכלת מיד כך תלמיד חכם מחזר על תלמודו מיד כשמקבלו מרבו מסרחת מנבל עצמו על דברי תורה לשון זה נראה בעיני לפי שאינו בכל הש"ס שדרך תלמידי חכמים להקפיד על מאכלן דרך גדולה וכבוד ועל מלבושיהן כדכתיב (משלי ח) ולמשנאי אהבו מות: לעני. לזה ששם עצמו כעני וללישנא בתרא ששם עצמו כעני לחזר עליה: האנה. אילן: (רש"י)

(תוספות)

זה

לקטע

פירוש

תוספות אין

ב

-

נד

דף

כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם א"ר שמואל בר נחמני מאי דכתיב [\[משלי ה-יט\]](#) אילת אהבים ויעלת חן וגו' למה נמשלו דברי תורה לאילת לומר לך מה אילה רחמה צר וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה ויעלת חן שמעלת חן על לומדיה דדיה ירווך בכל עת למה נמשלו דברי תורה כדד מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם באהבתה תשגה תמיד כגון רבי (אליעזר) בן פדת אמרו עליו על רבי (אליעזר) שהיה יושב ועוסק בתורה בשוק התחתון של ציפורי וסדינו מוטל בשוק העליון של ציפורי (תניא) א"ר יצחק בן אלעזר פעם אחת בא אדם ליטלו ומצא בו. שרף תנא דבי רב ענן מאי דכתיב [\[שופטים ה-ג\]](#) רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין [והולכי על דרך שיחון] רוכבי אתונות אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד (בו) תורה צחורות שעושים אותה כצהרים יושבי על מדין שדנין דין אמת לאמיתו והולכי אלו בעלי מקרא על דרך אלו בעלי משנה שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתן דברי תורה אמר רב שיזבי משום רבי אלעזר בן עזריה מאי דכתיב [\[משלי יב-כז\]](#) לא יחרוך רמיה צידו לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי רב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך כי אתא רב דימי אמר משל לצייד שצד צפרים אם ראשון ראשון משבר כנפיו משתמר ואם לאו אין משתמר אמר (רבה) אמר רב סחורה אמר רב הונא מאי דכתיב [\[משלי יג-יא\]](#) הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם לאו קובץ על יד ירבה אמר (רבה) ידעי רבנן להא מלתא ועברי עלה אמר רב נחמן בר יצחק אנא עבדתה ואיקיים בידאי: ת"ר כיצד סדר משנה משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו נסתלק אהרן וישב לשמאל משה נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן רבי יהודה אומר לעולם אהרן לימין משה חוזר נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו נסתלקו זקנים נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו נמצאו ביד אהרן ארבעה

ביד בניו שלשה וביד הזקנים שנים וביד כל העם אחד נסתלק משה ושנה להן אהרן פירקו נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו נסתלקו בניו שנו להן זקנים פירקו נמצא ביד הכל ארבעה מכאן א"ר אליעזר חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים וקל וחומר ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה מפי הגבורה כך הדיוט מפי הדיוט על אחת כמה וכמה ר"ע אומר מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנאמר דברים לא-יט/כב

א

-

נה

דף

והיינו דאמר אבדימי בר חמא בר דוסא מאי דכתיב דברים ל-יב לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה רבא אמר לא בשמים היא לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה כשמים ולא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כים רבי יוחנן אמר לא בשמים היא לא תמצא בגסי רוח ולא מעבר לים היא לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרים: תנו רבנן כיצד מעברין את הערים ארוכה כמות שהיא עגולה עושין לה זויות מרובעת אין עושין לה זויות היתה רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחר רואין אותה כאילו היא שוה היה בית אחד יוצא כמין פגום או שני בתים יוצאין כמין שני פגומין רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן ומודד ממנו ולהלן אלפים אמה היתה עשויה כמין קשת או כמין גאם רואין אותה כאילו היא מלאה בתים וחצירות ומודד ממנו ולהלן אלפים אמה אמר מר ארוכה כמות שהיא פשיטא לא צריכא דאריכא וקטינא מהו דתימא ליתן לה פותיא אאורכה קמ"ל מרובעת אין עושין לה זויות פשיטא לא צריכא דמרבעא ולא מרבעא בריבוע עולם מהו דתימא לירבעא בריבוע עולם קא משמע לן היה בית אחד יוצא כמין פגום או שני בתים יוצאין כמין שני פגומין השתא בית אחד אמרת. שני בתים מיבעיא לא צריכא משתי רוחות מהו דתימא מרוח אחת אמרינן משתי רוחות לא אמרינן קא משמע לן היתה עשויה כמין קשת או כמין גאם רואין אותה כאילו היא מלאה בתים וחצירות ומודד ממנה ולהלן אלפים אמה אמר רב הונא עיר העשויה בקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת ומי אמר רב הונא הכי והאמר רב הונא חומת העיר שנפרצה במאה וארבעים ואחת ושליש אמר רבה בר עולא לא קשיא כאן ברוח אחת כאן משתי רוחות ומאי קמ"ל דנותנין קרפף לזו וקרפף לזו הא אמרה רב הונא חדא זימנא דתנן

רפ"ז והיינו דאמר רב אבדימי. הא דאמרן דלכריך לטרוח ולהעמיד סימנין ולהערים בתחבולות כדי שתהיינה התורה בלומדיה היינו דר' אבדימי דמפרש דיוקא דקרא שאם בשמים היא צריך לתת לעלות אחריה: סחרנין. מחזרין בעיירות: תגרין. בעירן במקומן אלף נראה ואינו נראה כדאמר לעיל: ארוכה כמות שהיא. לקמן מפרש: עגולה עושין לה זויות. כשבא למדוד תחומין לקהותיה לא ימדוד לה מהחומה אלף יוסף לה ריבוע כלומר ירחיק מן החומה כדי ריבוע דהא מרבינן פיאות לכל מיילי דשבת ואח"כ ימדוד תחומי הקרנות שאם בא ללכת דרך קרן העיר ישחכר בהליכתו רביע דמרובע יותר על העגול רביע: מרובעת אין עושין לה זויות. לקמן מפרש: היתה רחבה מלד זה וקצרה מלד זה רואין אותה כאילו היא שוה. כשבא למדוד התחומין למערב אלף קרן מערבית דרומית אינו מודד מן החומה אלף מרחיק ומשך למערב עד כנגד חודה של קרן מערבית לפונת הגמסכת ויולא' למערב ומודד וכן לקרן דרומית מזרחית: היה בית אחד בולט. מחומת העיר ללכת אלדדין כשבא למדוד תחום לפון אלף קרן מערבית לפונת כשבא למקום שאין הבית בולט שם מרחיק מן החומה עד כנגד מקום שכלה בליטת הבית לקרן מזרחית לפונת כאילו חוט מתוח מכוון והולך כנגדו ממקום שכלה הבית עד כנגד קרן לפונת מערבית ומודד מן החוט ולפון אלפים: שני בתים כמין ב' פגומין. קס"ד לרוח אחת והאמר רואין כאילו חוט מתוח מזה לזה ולקמן פריך השתא בית אחד אמרת רואין שני בתים מיבעיא: היתה עשויה כמין קשת. שאין הבתים במקום חבל הקשת: או כמין גאם. גימל יוויני עשוי כמין כף כפופה שלנו: רואין אותה כאילו היא מלאה בתים. כשבא למדוד תחומין מן הפון מודד מן היתר כאילו היתה מוקפת בתים והדר בקשת לא יתחיל למדוד מביתו ולפון אלפים אלף כל העיר עד היתר חסובה לו כד' אמות וכן העשויה כמין גאם היוולא מן המזרח למערב אע"פ שאין בתים במערב רואין כאילו מלף כל החלל בתים וכן מן הדרום לפון והיוולא מביתו אין חלל החלק של עיר עולה לו מן המדה: ארוכה כמות שהיא פשיטא. וכי תעלה על דעתך שיקצרה: דאריכא וקטינא. קצרה ברחבה: מהו דתימא. ירחיבנה למזרח ולמערב עד שהתא מרובעת יפה: קמ"ז. כמות שהיא מניחין אותה שהרי יש לה פיאות: דמרבעא אלף לא מרבעא בריבועו של עולם. שיהא לפונה לפון עולם ודרומה לדרום עולם אלף עומדת באלכסון: לא צריכא לב' רוחות. אחד לפון וא' לדרום: בין ב' ראשיה. היינו אורך מקום היתר: פחות מד' אלפים. שתחום ראשה זה נבלע בתוך תחום ראשה האחר נעשית עיר אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאילו היא מליאה בתים ואם יותר

אין מרפין אותה להיות אחת ומודדוין לה מן הקשת לכל אחד מפתח ביתו וחלל העיר החלק שאין בו בתים מן המידה הוא: חומת העיר שנפרצה שיעורה בקמ"א ושלש. אם רוחב פירצה קמ"א אמות ושלש דהיינו שיעור ב' קרפיות של שבעים אמה ושיריים ונעשו כב' עיירות להיות אחת והיוצא מזו לזו ללכת דרך זו חוצה לה אין עולה לו מדה העיר מן המנין אלמא ביותר מקמ"א ושלש הויא הבדלה: כאן מרוח אחת. עיר העשויה כקשת אינה מובדלת אלא מרוח אחת הלכך עד דהוי ד' אלפים: והא. דחומת העיר שנפרצה בשתי רוחותיה זו כנגד זו קאמר הלכך כשתי עיירות נינהו וכגון שאין יישוב בחלל העיר כנגד בית הפרכות: ומאי קמ"ל. אי בב' רוחות דודאי כב' עיירות הן אמאי אשמועי' רב הונא דנוחנין קרפף לזו וקרפף לזו דשתי עיירות הסמוכות זו לזו נוחנין קרפף של שבעים אמה ושיריים לכל אחת להיות כעיר אחת כדי לחברם ע"י קרפיות הללו לעשותן כעיר אחת ואע"פ שאין בנין בין הקרפיות וגם הקרפיות עצמן אינן מוקפות מחיצה אלא שיעור קרפף קאמר: (רש"י)

תוספות עיר העשויה כקשת. הא דלא נקט רב הונא מלתיה אשני פגומין משום דסתם פגום הוי תוך שבעים אמה ושיריים מעיקר העיר וכיון דהוי תוך עיבור העיר אפי' יש בין פגומין יותר מד' אלפים רואין כאילו חוט מתוח עליהם ואפילו יש פגומין הרבה זה אחר זה כל אחד תוך ע' אמה ושיריים של חבירו בשני ראשי העיר שמא יש לחלק דגבי פגומין שאינם מעיקר העיר אפילו אין שם הבלעת תחומין מעברין אותן עם העיר לפי שבטל אגב העיר אבל ב' ראשי הקשת שהם מעיקר העיר אין מבטלין אגב העיר ולכך בעי שיהא שם הבלעת תחומין ומיהו נראה לר"י דאין לחלק בין שני פגומין לעיר העשויה כקשת וכן פר"ח והא דלא נקט רב הונא מילתיה על שני פגומין משום דברייתא לא איירי בשני פגומין מרוח אחת אלא בפגום אחד: פחות מד' אלפים מודדין מן היתר. רבה בר רב הונא בעי נמי בסמוך שגם בין יתר לקשת לא יהא יותר מאלפים משום דבעי שיהו תחומין מובלעין מכל צד אבל לרבא בריה דרבה בר רב הונא דאמר מודדין מן היתר ואפי' יותר מאלפים בין יתר לקשת משום דאי בעי הדר אתי ליה דרך בתים ולא חש שיהו מובלעין רק מצד אחד נראה דהוא הדין נמי לדידה אם אין בין יתר לקשת אלא אלפים דמודדין לו מן היתר אפי' יש יותר מד' אלפים בין שני ראשי הקשת דהא מצי אתי דרך היתר מראש האחד לראש האחר כיון דהיתר מובלע תוך הקשת: (תוספות)

רשב"א גמרא: כמין קשת או כמין גאס רואין אותה כאילו היא מלאה בתים והארות. כמין קשת כזה: (א) אי נמי שיש לה שלש זוויות כזו: (ב) אלא שאם היא עגולה כגורה הראשונה מרבעין אותה מבחוץ, ומרגל הקשת לרגל הקשת כזה: (ג) וכתב הרשב"ד ז"ל דכיון שיש לה זוויות אין חוששין לרבעה לריבועי עולם. ואם היא בשלש זוויות אין מרבעין אותה אלא מרגל לרגל כזה: (ד). ועשויה כמין גאס, יש מי שאומר שעיר כמין גאס כזה: (ה) מרבעין אותה גם כן מבחוץ כך כמו שמרבעין כנגד רגלי זוויותיה: (ו). והנכון כמו שאמרו אחרים שאין מרבעין אותה מבחוץ שהרי יש לה שני זוויות ישרים אלא עושין לה כמין גאס אחר כזה: (ז). מהו דתימא נרבעה בריבועי עולם. מסתברא משום דכתיב (במדבר לה, ה) פאת קדמה ופאת אפונה, ומינה אמרינן (לעיל נא, ח) דעגולה מרבעין אותה בריבועי עולם, הוה אמרינא דאפילו מרובעת נמי, כל דלא מרבעא לריבועי עולם מרבעין לה, קמ"ל. אמר רב הונא עיר העשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר. שעדיין הכל נראה כעיר אחת, דכיון דתחום אנשי רגל הקשת שדכרוס מובלע בתוך תחום אנשי רגל הקשת שצפון הרי הוא כאילו הכל אחד, אבל אם יש בו ד' אלפים אמה כיון שאין התחומין מובלעין נראין כמופסקין וכשתי עירות הן ואין מרבעין אותה. והוא הדין והוא הטעם לעשויה כמין גאס, שאם יש בין סוף הזוית העליון לסוף הזוית השני בצלכסון ארבעת אלפים אמה אין מרבעין אותה, אבל פחות מארבע אלפים מרבעין אותה. ומ"מ העשויה כמין קשת אף על פי שיש בין שני ראשי ארבע אלפים אמה מרבעין אותה מבחוץ לפי שמבחוץ נראית כעיר אחת. וכן כתב הרשב"ד זכרוננו לצרכה. והקשה הוא ז"ל לרב הונא דאמר שאם יש בין שני ראשי הקשת ארבעת אלפים אמה וכו', והא עיר שפגום אחד יוצא לה בראש האחד אף על פי שהיא ארוכה כמה אלפים מביאין המדה כנגד אותו פגום ומרבעין אותה, שהרי לא נתנה המשנה (לעיל נב, ב) מדה לדבר בין עיר ארוכה פחות מד' אלפים לארוכה או יותר, וכיון שכן כל שכן בששני פגומים יוצאים להן בשני קירות העיר מרוח אחד וכלאמרינן לעיל שהתא בית אחד אמרינן שני בתים מיבעי, ואם כן מאי שנא נמי שני ראשי הקשת. ועוד שהרי מעברין עם הערים כל מה שהא סמוך לה תוך שבעים אמה ושיריים, ואם יש בורגנין כל כך שממלאים כל שיש בין שתי עירות נעשה הכל כעיר אחת ואפילו שלש פרסאות כלאמרינן לעיל בפרק פסין (כא, א) גבי הני דאזלי בשבתא מצרניש לכנישהא דלניחאל הלחא פרסי. והלכך לפעמים משכחת דהוי העיבור הגוסף עם העיר כמין קשת, ולפעמי' כמין גאס. שאם העיבור כך: הרי זה כמין גאס, ואם העיבור כך: הרי זה כמין קשת ואין משגיחין בין שיהא ארכן של בורגנין אלו הרבה בין מועט, ולא אמרו שאין מעברין אלא כשאין באורך העיבור ארבעת אלפים. וחירץ הוא ז"ל כי לדעת רב הונא גם באלו נחלוק שלא לרבע כנגדו, אלא בשאין ביניהם ד' אלפים. ועוד כתב הוא ז"ל שאם היו יוצאים הבתים כנגד אמצעה של עיר אפילו שלש פרסאות מוליאין את המדה כנגדו, דלעולם נראית כאילו עיר נמשכת שם, ואינה נראית כשתי עיירות אלא כשיוצאין מראשה. ור"ח ז"ל נראה גם כן שדעתו לומר שלא אמרו בפגום שמוציאין את המדה כנגדו ואפילו בשנים, אלא בשאין ביניהם ארבעת אלפים, שכן כתב: ושני ראשי הקשת חסובות כמין שני פיגמין אחד בולט ולפון ואחד בולט לדרום, והדרים במקום החץ מהלכין כלפי הדרום פחות מאלפים אמה וכן לצפון, אבל אם הם ד' אלפים אמה יצאו מתורת פיגמין ונעשו תחום שלם, אלמא אפילו בב' פיגמין ביניהם אלפים יצאו מתורת פיגמין ואין מעברין כנגדה. וסבור הייתי לומר דכל שהפיגמיה אינה יוצאה לחוץ כל כך עד שמתרחקת ראשה החיוון מחומת העיר יותר מאלפים אמה, אע"פ שאורך העיר יותר מד' אלפים אין ארך העיר מעכב בכך ומוציאין את המדה כנגד הפגום בין שיש פגום אחד בראש האחד בין שיש בו שני פיגמין לשני ראשי העיר, דכיון שהעומד בעיר יכול להלך בכל חוט הריבוע די בכך. ולא אמר רב הונא דאם היה בין שני ראשי הקשת ד' אלפים אמה שאין מרבעין, אלא בשיהיה בין יתר לקשת אלפים אמה או יותר דלא אפשר ליה למיזב, אבל פחות מאלפים דמאי אזיל אפילו יש ובין יתר לקשת יותר מד'

אלפים נמי וכדאמר ליה רבא בר רב הונא אפילו יאן בין יתר לקשת יותר מאלפים אמה. ואמר רבבי כוותיה מסתברא מאי טעמא דאי בעי אתי לה דרך בתים, דאלמא כל היכא דמלי אזיל הוה ליה כחד. וליהא, דהא רבה בר רב הונא רבא בר רב הונא רב רב הונא הרווייה משמיה דרב הונא קאמרי, וסיומא היא דמיומריה דרב הונא דאמר ואם יאן בין שני ראשי פחות מד' אלפים אמה מודדין לה מן היתר, וקאמר רבה בר רב הונא דאם יאן בין קשת ליתר אלפים אמה אף על פי שאין בין שני ראשי ד' אלפים אמה אין מודדין לה מן היתר אלא מן הקשת. ואם איתא כמו שאמרתי א"כ רב הונא דחילק בין ד' אלפים לפחות מד' אלפים, לא משכחת לה אלא בנקודה מזומנת כגון שיאן בין יתר לקשת אלפים מזומנת, דכשאין בין שני ראשי ארבעת אלפים מודדין מן היתר ראש פחות מד' אלפים אמה ליתר אלפים שהיא תחום שבת שלם, וכשיאן בין ראשי ד' אלפים אפילו אין מן הקשת ליתר אלא אלפים אמה אין מודדין מן היתר הואיל ויש מן הקשת ליתר תחום שבת שלם, שאם אין בין יתר לקשת אלפים אמה אפילו יאן בין שני ראשי כמה אלפים מרבעין, הואיל וישבי הקשת יכולין לילך אל כל משך היתר, ואם יאן בין יתר לקשת יתר מאלפים אמה אפילו אין בין שני ראשי הקשת ד' אלפים אין מרבעין, הלכך לא משכחת לה אלא באלפים מזומנת, והכי איירי רב הונא דבדר מזומנס. אלא על כרחין אפילו אין בין הקשת ליתר אלפים אמה נמי אמרה רב הונא לשמעתי, דכיון שיאן מרחק גדול כל כך ביניהן כשני תחומי שבת נראית כשתיים, ולא שנה מזי אזיל ולא שנה לא מזי אזיל אין מרבעין אותה. ורבא בר רב הונא נמי לא אמר דרב הונא דוקא באלפים או ביתר מאלפים קאמר, אלא שהוא חולק על רבה בר רב הונא, ואמר דרב הונא אפילו ביותר מאלפים אמה קאמר ואין משגיחין על מדה הריחוק וקירוב שיאן בין יתר לקשת, דבין הכי ובין הכי אם יאן בין שני ראשי הקשת ד' אלפים אין מרבעין, ואם אין בין שני ראשי ד' אלפים מרבעין. ומסתברא שאם היה פגום אחד יוצא בראש האחד של עיר והוא נמשך חוץ לעיר יותר מאלפים אף ע"פ שאין אורך העיר שמון הפגום לראש העיר השני ד' אלפים אלא אלפים, (שאפשר) וכיון שאי אפשר לאחד מן העיר לילך לראש היתר, אין מרבעין אותה, דהרי זה כדברי רבה בר רב הונא, ועד כאן לא דחה אותה רבא בר רב הונא אלא משום דמלי אתי לה דרך בתים, הא לאו הכי לא. אבל כשיאן שני פגומין דמלי אתי לה דרך פגומין כל שיאן פחות ומד' אלפים מרבעין. כן נראה לי. אח"כ מצאתי למקאת מרבנותו הכרפתים ז"ל שאמרו שאם אין בין יתר לקשת אלא אלפים אמה מודדין לו מן היתר, ונתנו טעם לדבריהם כמו שאמרתי אני דהא אי בעי ליה אתי ליה ליתר מן הקשת, ואפילו יאן יתר מארבעת אלפים בין שני ראשי הקשת. וכבר כתבתי אני שאין הדבר הזה נראה בעיני מן הטעם שכתבתי. גם מדברי רש"י ז"ל נראה כן כמה שכתב בסוף פירקין (פא, א) גבי גדר וחמתו למאן דמוקי לה בעיר עשויה קשת. ומכל מקום יאן לחלק בין עיר עשויה קשת לפגומים היוצאין מן העיר, מפני שעיר עשויה כמין קשת כיון שיצובה של עיר כן אינה עשויה להתמלאות באמצעה, אלא כל שהן באין להוסיף בעיר אין מוסיפין באמצע אלא בראשי הקשת הן מוסיפין והולכין, אבל עיר שמושבה רחוק אף על פי שפגומין יוצאין מראשיה, עשויה היא להתמלאות באמצע, וכדאמרין לקמן (נז, ב) גבי שלשה כפרים המשולשין אמר ליה רבא לרבבי כמה יהא בין חילון לחילון, כמה יהא כמה דבעי ליהוי, אלא כל שאילו מכניס אמצעי לביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושלשים, ואפילו ארבעת אלפים, אמר ליה אין, והא קאמר רב הונא עיר העשויה קשת אם יאן בין שני ראשי פחות מארבעת אלפים מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת. התם ליכא למימר מליוה הכא איכא למימר מליוה. וזה נכון בעיני. וזהו דנקט רב הונא דין זה בעשויה כמין קשת ולא נקט לה בפגום היוצא ובשני פגומין, לפי שאין הדיון הזה בהם. וכן יראה גם מדעת מקאת מרבנותו הכרפתים ז"ל. ועיר שרחבה מד אחד וקצרה מד אחר צריך עדיין עיון, כיון שמושבה כן אם יאן בין ראשה הרחב לראשה הקצר ארבעת אלפים אמה, אם מרבעים אותה אם לאו, דהרי היא ג"כ בעיר העשויה קשת. ואם לאו מודדין לה מן הקשת. לאו דוקא מן הקשת, אלא ממקום שמתחיל להתרחב ולהיות בין שני ידי הקשת ארבעת אלפים. ונראה לי דהא דאמר רב הונא אם יאן בין שני ראשי הקשת ארבעת אלפים אמה מודדין לה מן הקשת, היינו דרואין אותה לעיר כמאן דמפסקה באמצע הקשת והיא לה כשתי עירות, וכענין שאמר רב הונא בחומת העיר שנפרצה. ונפקא מינה הכא שאין בני ידיו הקשת הולכין מזה לזה דרך רוחב הקשת. וכ"ש שאין מודדין לאלו שבפון הקשת מדדומו של קשת כשרואין לילך דרך רוחב הקשת לכפון, אלא אלו שבפון הקשת מודדין להם מן הכפון, ואלו שבדרום מודדין להם מן הדרום. אבל מ"מ אין מודדין לכל אחד מפתח ביתו לבד, אלא אפילו (לפני) ולמין שעומד בקשת מודדין לו מן היתר שבדרו, דלא גרע כל קנה וקנה מן הקשת משאילו היה כל אחד ואחד מרגלי הקשת עיר בפני עצמה, שהעיר כולה כארבע אמות. וזהו שאמר מודדין לו הקשת ולא אמרו מודדין להם מפתח בתיהן. והא דאמר רב הונא מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת, דמשמע מינה דכל שיאן בין שני ראשי אלפים אמה ליתר מן היתר, הכי קאמר: פחות מד' אלפים מודדין לכל העיר מן היתר כולו, כאילו כל העיר מלאה מן היתר שאלו מהלכין כל אורח היתר וחוצה לו בכל ד' אלפים ואלו מהלכין בכל אורח היתר בכל ד' אלפים. אבל כשיאן בין שני ראשי אלפים אמה מן היתר יכולין יושבים שם, אלא כל אחד ואחד מעירו, והולכין ביתר כדי תחומם. ואפילו ראו אלו שבפון להלך דרך בתים לדרום הקשת, הולך את כל הדרום וחוצה לו אלפים אמה. וזה נראה לי פשוט וברור. אלא שפירוש רש"י ז"ל בשלח פירקין (פא, א) גבי עיר העשויה קשת היא נראה שאינו מודה בדבר זה, ומה שנראה לי כתבתי. וכלי דברי רש"י ז"ל איני רואה בו בית מיוחד ולא עוד אלא שמרבעין אותה מבחוץ. ויותר מזה כתב הראב"ד ז"ל שהדעת נוטה שמרבעין אותה מבחוץ והולכין כולן בכל אורח הריבוע לפי שמבחוץ נראית עיר אחת. (רשב"א)

דף נז ב

הא מני ר' מאיר היא אי רבי מאיר היא הא תני ליה רישא נותנין קרפף לעיר דברי רבי מאיר צריכא דאי מההיא הוה אמינא חד לחדא וחד לתרתי קמ"ל דלתרתי תרי היבין להו ואי אשמעינן הכא משום דדחיקא תשמישתייהו אבל התם דלא דחיקא תשמישתייהו אימא לא צריכא תנן וכן שלשה כפרים המשולשין אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחת אמה ושליש עושה אמצעי את שלשתן להיות אחד טעמא דאיכא אמצעי הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא הא אתמר עלה אמר רבה אמר רב אידי א"ר חנינא לא משולשין ממש אלא רואין כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן ויהיו משולשין ואין בין זה לזה אלא ק"מ אמה ואחת ושליש עשה אמצעי את שלשתן להיות אחד א"ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי א"ל אלפים אמה והא את הוא דאמרת כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא דאמר יותר מאלפים אמה הכי השתא התם איכא בתים הכא ליכא בתים ואמר ליה רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לחיצון כמה יהא מאי נפקא לך מינה כל שאילו מכניס אמצעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושליש ואפילו ד' אלפים אמה א"ל אין והאמר רב הונא עיר העשויה כקשת אם יש בין ב' ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת א"ל התם ליכא למימר מלי הכא איכא למימר מלי א"ל רב ספרא לרבא הרי בני אקיסטפון דמשיחין להו תחומא מהאי גיסא דארדשיר ובני (תחומא) דארדשיר משחינן להו תחומא מהאי גיסא דאקיסטפון הא איכא דגלת דמפסקא יתר ממאה וארבעים ואחת ושליש נפק אחוי ליה הנך אטמהתא דשורא דמבלעי בדגלת בע' אמה ושיריים: **מתני'** אין מודדין אלא בחבל של נ' אמה לא פחות ולא יותר ולא ימדוד אלא כנגד לבו היה מודד והגיע לגיא או לגדר מבליעו וחזור למדתו הגיע להר מבליעו וחזור למדתו

רש"י הא מני ר"מ היא. הך סופא סתמא היא ולאו מסקנא דמלתא דרבענן היא: ואי מהא. מסיפא דמיירי בשתי עיירות התם הוא דקאמר ר"מ דאף על גב דליכא קרפף לכל חדא אמרי' חדא היא: משום דדחיקא תשמישתייהו. דהאילו וקרובות אין להן גווי העיר כב' קרפפות עד דליכא טפי הלכך עשה קרפף את שתייהן להיות אחת אבל חדא דלא דחיקא תשמישתייהו שאין עיר אחת סמוכה לה ויש לה אורח הרבה: אומא לא. נתיב לה קרפף כלל קמ"ל: טעמא דליכא אמצעי. דהשתא אין בין עיר לעיר אלא קרפף אחד: לא משולשין ממש. בשורה אחת אלא שלשי עומד מרחוק כנגד בין שני החיצונים: כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן. כלומר הא דקתני במתניתין אם יש בין ב' החיצונים קמ"ל לא כדס"ד מעיקרא שאין ביניהן יותר אלא מתניתין דמרחקי מהדדי טובא וה"ק אם יש אורח בין ב' החיצונים כדי להתמלאות אמצעי ולעמוד אורח הנשאר בין אמצעי ולחיצונים מכלן ומכלן על קמ"ל לכלן ומאה וארבעים ואחת לכלן דהיינו ב' קרפפות לשניהן רואין כלילו הוא נהון ביניהן והרי כולן אחת והיכא מלחמת מהן לילך דרך אחת מהכרותיה מודד מחומת חכרתה אבל אם רבה אורח יותר מכלן. לא אמרינן רואין: וכמה. יהא רחוק אמצעי מהן דלמרינן רואין: אלפים. האילו ויכול לבוא מזו לזו בלא עירוב אמרי' רואין: והא את הוא דלמרת. לעיל (דף נה) גבי עיר עשוייה כקשת דלפניו ב' בין יתר לקשת יותר מאלפים הרי היא אחת ומודדין לה מן היתר: איכא בתים. בקשת והרי הדך בקשת יכול לבוא לראשיה דרך בתי הקשת: הכא. בין אמצעי לחיצונים: ואפילו טובא. ובלבד שיהא שיעור באמצעי למלכות כדלמרינן: ליכא למימר מלויה. מלא האורח שביניהן דלוח לך כמה למלכות: מתני' לא פחות ולא יותר. בגמ' מפרש טעמא: ולא ימדוד אלא כנגד לבו. קבעו לו חכמים מקום לשום כנגדו ראש החבל שלא יתן זה כנגד ראשו וזה כנגד ראשו והחבל מתקצר והתחומין מתמעטין: מבליעו. אם אינו רחב נ' אמה משפתו לקשתו מלמעלה א"ע"ש שיש במדרגו היורד יותר מאלפים אין אומרים העלה מזה מדרגו למדת החתום אלא יעמוד זה על שפתו מכלן וזה על שפתו מכלן ויבליעו מדרגו החבל אחת: בלעד. חומת חכמים שגפלה ונעשה גל גבוה ומשופע ובני אדם מהלכין עליו: וחוזר למדתו. בגמרא מפרש דמקתני חוזר למדתו משמע שלם היה רוחבו כנגד העיר יותר מחמשים ואינו יכול להכליעו בחבל ובאחד מראשיו שלא כנגד העיר יכול להכליעו הולך ומכליעו שם ומודד והולך שם משפתו והלכה עד כנגד מקום שכלה בו שם רוחבו הגוי כנגד העיר וחוזר למדתו כנגד העיר ומשלים למדת החומין: (רש"י)

תוספות סוכה (דף ג:) בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות אין עושין אותו עיבור בין ב' עיירות ק"ק מאי נפקא מינה מאותו בית דבלא"ה נותנין קרפף לעיר ואי משום שע"י הבית יוכל לבנות יותר א"כ מה היה לו להזכיר ב' עיירות אלא הל"ל אין עושין אותו עיבור לעיר ואומר רש"י דגרסינן התם אין עושין אותו עיבור לעיר ועי"ל נקט ב' עיירות משום דאז רגילות לעשות בורגנין ללכת מזו לזו כשרחוקין יותר מד' אלפים שאין יכולין לבא ע"י עירוב ואור"ת דהלכה כרב הונא דאמר קרפף לזו וקרפף לזו דגדול היה בחכמה ובמנין מחייב בר רב דזוטר מינה טובא כדמוכח בסוף פרק יש בערכין (דף טז:) שהיה רב הונא מוכיחו והנהו אמוראי דקאמרי לאו משולשין ממש סברי כרב הונא דלחייא בר רב יכול להיות משולשין ממש ורב ספרא דקאמר הא מפסקת דיגלת דהוה יותר מקמ"א ושליש משמע דאי לאו טפי שפיר עבדי והיינו כרב הונא ועוד אפי' לחייא בר רב הא משני סיפא דמתני' דקתני לזו ע' אמה ושיריים ולזו ע' אמה ושיריים כר"מ והוי מחלוקת ואי"כ סתם וא"כ לדלידיה הוה הלכה כר"מ: הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא. וא"ת לחייא בר רב נמי קשה דהא אוקי סיפא כר"מ ולא בעי אמצעי וי"ל דלידיה איכא לפרש דהך סיפא דג' כפרים אתיא כרבנן ובא להשמיענו דעושים בורגנין הרבה זה אחר זה כל אחד תוך ע' אמה ושיריים של חבירו ליחשב הכל אחד כמו שפיר עושה אמצעי שלשתן להיות אחד: אלא כל שאילו מטיל בו. ובין ב' החיצונות היינו בין החיצונות לאמצעית יש קמ"א ושליש לכאן וקמ"א ושליש לכאן כמו שפ"ה וא"ת מעיקרא נמי דקא ס"ד משולשין ממש יפרש נמי כן דבין אמצעית לחיצונות קאמר ולא יקשה לרב הונא וי"ל דבמשולשין ממש אין שייך לפרש כן דא"כ לא ה"ל למתני בין ב' החיצונות אלא הל"ל אם יש בין זה לזה קמ"א ושליש אבל כי לא איירי במשולשין ממש לא מצי למתני בין זה לזה כיון שאין האמצעי שם ביניהן ונראה דלחייא בר רב נמי צ"ל דלאו משולשין ממש דאי משולשין ממש קאמר אמאי נקט בין שנים החיצונות קמ"א אמה ושליש וכולל אורח שמכאן ומכאן בבת אחת הל"ל אם יש בין זה לזה ע' אמה ושיריים ואם כן דמדה חייא בר רב למסקנא זו אין ראיה מכאן דהלכה כרב הונא: התם ליכא למימר מלי. פי' התם לבני אמצעי הקשת אין מודדין להם מן היתר וליכא למימר מלי בענין זה כאילו בתיהם שבקשת נתונים ביתר דא"כ מפסידין לצד אחר דאם היו היתר למזרח מפסידין למערב וה"ל לא אמרינן מלי להיות רואין בני אמצעית כאילו עומדין בין החיצונות למדוד להם משם אלפים דוקא לחיצונה דאמר מלי כשבאין בני חיצונה זו לילך דרך חיצונה האחרת שמודדין לכל אחת מפתח חברתה וה"ל נא ראש קשת האחד שבאו לילך לצד ראש הקשת האחר דאמר מלי ומודדין להם אלפים מראש הקשת האחר אפילו יש בין שני ראשי הקשת יותר מארבעת אלפים ובלבד שלא יהא בין יתר לקשת יותר מאלפים כמו בין אמצעית לחיצונות דהכא דלא שרי אלא עד אלפים ועי"ל דהתם לא אמרי' מלי כיון דאיכא יותר מאלפים דאביי לטעמיה דאמר כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא וביתר מאלפים לא אמרינן מלי הכא איכא למימר מלי דאוקימנא דליכא אלא אלפים בין האמצעית לחיצונה ועוד י"ל דהתם ליכא למימר מלי כיון דהאורי שביתר אין יכול להחזיק בני הקשת והוא חדין הכא אם היה אמצעית גדולה יותר מן האורח שבין ב' החיצונות דליכא למימר מלי: (תוספות)

רשב"א אי' כי מאיר היא הא תנא ליה רישא. איכא למיודק, דילמא הדך תנא ליה למססה כ"י מאיר כי היכי ליהוי מחלוקת ואחר כך סתם, ולטובה יש במסכת נדה במשנת המפלת. יש לומר דהא לאו סתמא הוא למיחסה בה כ"י מאיר, דהא איכא נמי סתמא לחייבא כרבנן דהויא סתמא בתרה, דהיינו וכן שלשה כפרים המשולשין לחלוף לרבנן לדעת חייא בר רב, וכדלקשי מינה לרב הונא בסמוך. תנן וכן שלשה כפרים וכו'. ואע"ג דחייא בר רב אוקי סיפא דהיינו אם יש לו שבעים אמה ויורשים וכו' כ"י מאיר, ועלה קתני וכן שלשה כפרים, אפילו הכי על כרחו סבירא ליה (דהיינו) [דהאין] סיפא דסיפא אחי' כרבנן, משום דהוה סבירא ליה דמשולשין בשורה קאמרו, ואפילו הכי קתני אם יש בין שנים החיצונים קמ"א אמה ושליש דוקא דליכא אמצעית והוא משולש מכוון ממש הא לא הכי לא, אלמא כרבנן היא. ומייהו אפילו לחייא בר רב לאו דוקא שיהא בין שנים החיצונים ממש קמ"א אמה

ושלש בלבד ושהתאמת מלת המלצתי עולה מן החשבון האוריון האמור. וכן פי' הראב"ד ז"ל. כל שאילו ממכיס המלצתי ביניהן ואין בין זה לזה אלא המ"א אמה ושלש. יש מי שפירש: בין זה לזה בין אחד מן החיטונים למלצתי. ולפירוש זה בין שנים החיטונים הקני במתניהו, כל שנים מהן ראוין לקרות חיטונים, דכשאתה מוספת לזכרון שנים הפשוטים חיטונים לאותו שבדרוס, וכן הדומים חיטונים לאותו שבפון. ואינו מחזור דל"ב חפילו למאי דסבירא לחייב בר רב נמי דמשולשין בשורה האמור, לישני ליה מאי חיטונים בין כל חפולו למלצתי, ואם האמר דלי משולשין בשורה לא מיקרו למלצתי ושהוא ממנו חיטונים, אבל השתא דמשולשין בחיטונה הוי המלצתי נמי חיטון ושלשון חיטונים ניהו, אכתי לא ניהא, דכשאתה נותן ביניהן המ"א אין חיטונים, ורע"ג דהשתא ניהא חיטונים אין אתה נותן להם המ"א כדקיימי השתא אלא לכשאתה רואה אותן כאילו הן משולשין בשורה. ומיהו אפשר היה לי לתרץ לחון הכי נמי דמעיקרא נמי הוא מצי למימר ליה מאי חיטונים כל שנים מהם, אלא דלגב אורחיה אתא לאוקמוה בקושטא, דלחו דחויי הא דחי ליה אלא קושטא האמר, דבר מן דין רב חנינא הכי מוקי לה. ומיהו מחוורתא דבין החיטונים ממש קאמר שלא יאה ביניהן אורי אלא המ"א אמה ושלש, דדי לן למימר רחאין את המלצתי כאילו הוא ביניהן, אבל שנקל ונתן לו הרפף בהמלצת מהשתא ואיהו קאי בבבא לא אמרינן. וזה יותר נכון ומחזור, וכן דעת הראב"ד ז"ל. ולענין פסק הלכה: יש מי שאומר להלכה כר' מאיר, וקא היב טעמא משום דמיקל והלכה כדבדי המיקל בעירוב ואפילו להדא יהיבין הרפף. ועוד דלמרינן בנדרים (ג, ה) הנידן מן העיר מותר ליכנס לתחומה ואסור ליכנס ליעיורה דכתיב (יהושע ה, יג) ויהי בהיות יהושע ביריחו, מאי ביריחו אלימא ביריחו ממש, והא כתיב (שם ו, ה) ויריחו וסוגרת ומסוגרת, אלא לאו בעיבורה. אלמא אפילו לעיר אחת נתנין עיבור. ויש מי שפוסק כרבנן מדשקלו וטרו אלביה חייב בר רב ורב הונא, והיהו לנדריים בתוך עיבורה ממש הוה צורגנין הסמוכין לה המעובדים עמה. ולענין פלוגתא דחייב בר רב ורב הונא, קיימא לן כרב הונא, חדא דקשיא ועדיפא מיניה דמנוכה פסקה (שני) [שלשין] דערכין (טז, ב) שהיה מוכיחו. ועוד דפסקא דמתניהו כותיה זולא, דאם יש לזו שבעים אמה וזכרים משמע ודאי דהוא סומא דמילתא דהכמים. והא דמותר ליה חייב בר רב משלשה כפריים, ואוקמוה איהו בכל שאילו ממכיס המלצתי ביניהם, לאו דחויא היא, דהא ר' חנינא מוקי לה הכין. ומיהו מדאמר ליה רב ספרא לרבא בסמוך הכי בני אקטיספון וכו' והא איבא דגלת דמפסקיה יותר מקמ"א ושלש. מהא ליבא רחיה דקמ"א ושלש בעינן אלא לרווחא דמילתא האמר, לומר דאפילו אם המלצת לומר להלכה כר' מאיר אכתי טפי איבא. ואלא מיהו מהדר דלמנו רחיה יש להלכה כרב הונא. וא"ת אם כן מאי האמר נפק אחוי ליה הגך אטמתא דשורא דמבלען דביגתא בתוך שבעים וזכרים, דלמלצת דוקא שבעים וזכרים הא טפי לא, דאי לא לימא דמבלען בתוך קמ"א וזכרים. ו"ל דמבלען הן וקרפיפון בתוך שבעים וזכרים לקטיספון וקרפיפון, ותוך שבעים וזכרים לארדשיר וקרפיפון האמר. וכי האי גוונא נמי תניא פסקה פסון (כא, ב) גבי הא דלמנו ליה רב חסדא למר בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבה אמרי קאי אחיהו מצרניגא לבי כנישתא דנניאל תלחא פרסי וכו', נפק רחון ליה הגרו ממוותא דמבלען בתוך שבעים אמה וזכרים. ולדעת רב הונא כל חדא ממוותא הא וקרפיפא דמבלען בתוך שבעים וזכרים דקרפיפא דחברתה האמר. ויש מי שאומר דאטמתא דשורא דינו כבית וכעין גדודין הן ואין נותנין להם הרפף, והרי הקטיספון וארדשיר כערים ויחידות, ומשום הכי דוקא מבלען בתוך שבעים וזכרים הא טפי לא. וממוותא דפרק פסון קש"ז ז"ל פי' עיינות הרבות אלא קש"ז ז"ל פי' כפריים. ובשם רבנו ת"ס ז"ל אמרו דאפילו בין עיר לבית נותנין קרפיפא, מהניאל בריש סוכה (ג, ב) גבי בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות אין עשין אותה עיבור בין שתי עיירות, והיכי דמי דרחוקות שתי העיירות יתר משבעים אמה וזכרים לחייב בר רב אי נמי יתר מקמ"א ושלש לרב הונא, ומשום הכי כריך בית לעבדן ולעשוקן אחת, וקמ"ל דכל שאין לה ד' על ג' אינו בית ואינו ראוי ליעיבור. למה לי למימר דשתי עיירות, לימא ואין עושין אותה עיבור לעיר. ועל כן פי' רת"ס ז"ל דהכי האמר: ואין נותנין לו דין עיבור שבין שתי עיירות, כלומר: דליבו היה לו ד' אמות על ד' אמות היה נעשה חיבור לעיר ליהויה כשתי עיירות לרבנן שנתנין הרפף לשתי עיירות ואין נותנין הרפף לעיר אחת, לרב הונא כדלית ליה וול' חייב בר רב כדלית ליה. אבל השתא דאין לו ד' על ג' אינו חשוב, ואין לו דין ליתן לו חיבור לעיר ליתן לשתייהן תורת הרפף. (ובמ"ז) ויש מי שאומר שאין נותנין הרפף לעולם אלא לעיר דוקא, דמקור העיר דרשין. וההא בסוכה לא רבסין בין שתי עיירות אלא ה"ג: ואין עושין אותה עיבור לעיר, וכן גורם צירוף למי האם: ואין עושין אותה חיבור לעיר. וכשה הראב"ד ז"ל דכשנתנין הרפף לעיר היינו מקור העיר אבל אין נותנין הרפף ליעיורה של עיר. מתני': ולא ימחוד אלא כנגד לבו. נתנו חכמים שיעור מקום מסוים למדינה, כדי שלא יהא האחד מועד כנגד האחר והאחד כנגד האחרות, ונמלא ממעט בתחומין. הגיע לגיאל או לגדר מבליעו וחוזר למדינה. והוא הדין להר. וכן מקדרין בגיאל וגדר כדרך שמקדרין בהר וכתבתי בגמרא. ויש לתמוה למאי

למאי חלק אותם ולא עירב ותני בהו

דף נח - א

ובלבד שלא יצא חוץ לתחום. אם אינו יכול להבליעו בזו אמר רבי דוסתאי בר ינאי משום ר' מאיר שמעתי שמקדרין בהרים: **גמ'** מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא **[שמות כז-כח]** אך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים אמרה תורה בחבל של חמשים אמה מדוד האי מביעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים א"כ לימא קרא חמשים חמשים מאי חמשים בחמשים שמעת מינה תרתי: לא פחות ולא יותר: תנא לא פחות מפני שמרבה ולא יותר מפני שממעט א"ר אסי אין מודדין אלא בחבל של אפסקימא מאי אפסקימא א"ר אבא נרגילא מאי נרגילא א"ר יעקב דיקלא חד נברא איכא דאמרי מאי אפסקימא רבי אבא אמר נרגילא רבי יעקב אמר דיקלא חד נברא תניא אמר רבי יהושע בן חנניא אין לך שיפה למדינה יותר משלשלאות של ברזל אבל מה נעשה שהרי אמרה **[זכריה ב-ה]** ובידו חבל מדה והכתיב **[יחזקאל מ-ה]** וביד האיש קנה המדה ההוא לתרעי תני רב יוסף שלשה חבלים הם של מגג של נצר ושל פשתן של מגג לפרה דתנן כפתוה בחבל המגג ונתנוה על גב מערכתה של נצרים לסוטה דתנן ואח"כ מביא חבל המצרי וקושרו למעלה מדדיה של פשתן למדינה: היה מודד והגיע: מדתני חוזר למידתו מכלל דאם אינו יכול להבליעו הולך למקום שיכול להבליעו ומבליעו וצופה כנגד מידתו וחוזר תנינא להא דתנו רבנן היה מודד והגיע המידה לגיא אם יכול להבליעו בחבל של חמשים אמה מבליעו ואם לאו הולך למקום שיכול להבליעו ומבליעו וצופה וחוזר למידתו אם היה גיא מעוקם מקדיר ועולה מקדיר ויורד הגיע לכותל אין אומרים יקוב הכותל אלא אומדו והולך לו והא אתנן מבליעו וחוזר למידתו התם ניחא תשמישתא הכא לא ניחא תשמישתא אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שאין חוט המשקלת יורד כנגדו

רש"י ובלבד שלא יצא חוץ לתחום. שאם היה רחבו של גיא כנגד העיר יוצא חוץ לתחום וזה הלך והבליעו שלא כנגד העיר ומודד משפתו וזהלן לא ימחוד אלא עד כדי השלמת התחומין וצופה כנגד מקום שמדחו כלה כנגד העיר בתוך הגיא וליזין סימני התחום אבל לא ימחוד ויך חוץ לתחום עד כנגד מקום תכלית שפת הגיא שכנגד העיר לידע כמה אמות יצא וכמנן אותן אמות יחזור ויכנס לתוך הגיא וליזין משום גזירה שהרואה אותו מודד והולך שם יאמר שמידת התחומין ע"כ. ל"א שלא יצא חוץ לתחום אם היה כרוך ורשאיין ויאלצין חוץ לתחומי העיר ואין יכול להבליעו בחבל כנגד התחומין מפני רחבו ויכול להבליעו שלא כנגד התחומין לא יצא להבליעו שם גזירה שמו יאמרו מדת תחומין של יצא העיר בלא כלאן: בזו א"ר דוסתאי בר' ינאי. בזו למעט ערי מקלט ועגלה ערופה לחון מקדרין בהו דמפרש בגמרא [למנו]: מקדרין. גוקבין רואין כאלו גוקבין אותן ומודדין דרך הנקב למעט מדה מדורו כדלמנו בגמ' שמודדין אותו בחבל של ד"א והתחומין מניח את החבל כנגד לבו והעליון כנגד מרכזותו ומתמעט מדורו של כל ד"א חצי קומת אדם: גמ' מפני שמרבה. כשהחבל קצר יכול למוחהו ומאריך המדה והתורה אומרת בחבל של ג' אמה ימחוד: מפני שמתמעט. שכובדו מכפילו ומתחבר בהמלצתי: נברא. סב שגדל ומתחבלל סביב הדקל כעין ויגיל"א (וידיל"א): קנוקנתא: של גפנים: ובידו חבל מדה. במשכן של

דף נח ב

אבל חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה וכמה עומקו של גיא אמר רב יוסף אלפים איתביה אביי עמוק ק' ורוחב נ' מבליעו ואם לאו אין מבליעו הוא דאמר כאחרים דתניא אחרים אומרים אפילו עמוק אלפים ורוחב נ' מבליעו איכא דאמרי אמר רב יוסף אפילו יתר מאלפים כמאן דלא כתי' ק ולא כאחרים התם שאין חוט המשקולת יורד כנגדו הכא בחוט המשקולת יורד כנגדו וכי אין חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה אמר אבימי ד' וכן תני רמי בר יחזקאל ד': הגיע להר מבליעו וחוזר למידתו: אמר רבא לא שנו אלא בהר המתלקט י' מתוך ד' אבל בהר המתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה רב הונא בריה דרב נתן מתני לקולא אמר רבא לא שנו אלא בהר המתלקט עשרה מתוך חמש אבל בהר המתלקט עשרה מתוך ד' אומדו והולך לו: ובלבד שלא יצא חוץ לתחום: מאי טעמא אמר רב כהנא גזירה שמה יאמרו מדת תחומין באה לכאן: אם אינו יכול להבליעו: תנו רבנן כיצד מקדירין תחתון כנגד לבו עליון כנגד מרגלותיו אמר אביי נקיטינן אין מקדירין אלא בחבל של ארבע אמות אמר ר' נ' אמר רבה בר אבהו (נקיטינן) אין מקדירין לא בעגלה ערופה ולא בערי מקלט מפני שהן של תורה: **מתני'** אין מודדין אלא מן המומחה ריבה למקום א' ומיעט למקום אחר שומעין למקום שריבה ריבה לאחד ומיעט לאחד שומעין למרובה ואפילו עבד אפילו שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום שבת שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל:

רש"י אכל אם היה חוט המשקולת יורד כנגדו. שפתו זקופה מאל שפון מתרחקת שפת תחתיו מכנגד שפת גובהו ד"א אין מידת מדרגו ממעט מידת התחום ע"י קידור אלא נכנס לתוכו ומודד קרקעיתו מדידה יפה כקרקע חלקה ויואל לשפוק ומשלים מדתו והולך: כמה עומקו של גיא. דנימא מבליעו כשהוא רחב נ': אלפים. אבל יותר מכאן אפי' יכול להבליעו אינו מבליעו אלא מקדיר: ההם כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו. פלוגתא דת"ק ואחרים הלכך כיון דחזי להילוך קצת אולגין ביה לחומתא: עד כמה. יתרחק המשקולת מכנגדו דקרי ליה אין יורד ונחמיר ביה: במתלקט י' מתוך ד'. הבא ללקוט כמה הוא מגביה והולך מואל י' טפחים גובה קודם שיגיע להילוך ד"א אבל מתוך חמש כקרקע חלקה דמי ומודדו מדידה יפה ואין כאן לא הבליעה ולא קידור: מתני לקולא. בהר משופע הוא דבעינן הבליעה או קידור אבל בחוק אומד בעגלה: שלא יצא חוץ לתחום. הא פשיטין לעיל: בערי מקלט. בתחום ערי מקלט לקוטו דתנו (מכות דף יאז) כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולטת: בעגלה ערופה. כשמודדין לידע איוו היא קרובה אל החלל: מפני שמדידתן מן התורה. הלכך לא משערינן בהו מידי אלא מודדין הרים וגאיות כקרקע חלקה: מתני' ה"ג אין מודדין אלא מומחה. בקי במדידה: ריבה במקום אחד ומיעט במקום אחר. שנתאלו סימני תחום קרן זה ארוכין וכולטין מכנגד סימני תחום קרן שנגדו: שומעין למקום שריבה. (ומה) ומוציאין מידה הקרנה כנגדה מפני שלא מתח מתחילה החבל כל צרכו ונתקרה וצריך למתוחו בכל כמו והכי תניא בתוספתא ופ"ז: ריבה לא' ומיעט לאחד. מפשג בגמ' [טז].] שלא אמרו חכמים כו'. כשגזרו שלא ללכת חוץ לתחום לא אמרו להחמיר בתחומין אלא להקל בתחומין: (רש"י)

תוספות איכא דאמרי א"ר יוסף אפילו יותר מאלפים. ומסיק רב יוסף כשהחוט יורד כנגדו איירי ולפי המסקנא זו לא קאי רב יוסף אהבלעה כדאמר עד השתא דהא אמרין לעיל דמודדו מדידה יפה אלא אדרב יהודה קאי דאמר כשהחוט יורד כנגדו מודדו מדידה יפה וקמ"ל דאפילו יתר מאלפים מודדו מדידה יפה: וכי אין חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה אמר אבימי עד ד"א. פ' רבינו שמואל ואין חילוק בין עמוק נ' לק' או אלק או אלפים אע"פ שב' אמות שיפוע של דבר מועט נוח להשתמש יותר מארבע אמות שיפוע של דבר גדול: אבל מתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה. [האי מודדו מדידה יפה] דהבא לא פ"ה כההיא דלעיל שמדלג כל השיפוע אלא אדרבא אין מבליעו ואין מקדיר אלא מודד כל השיפוע דקרקע חלקה דמיא ונראה דה"ה בגיא וגדר אם מתלקט י' מתוך ה' דקרקע חלקה דמי והשתא איכא ד' דינים בכותל והר דאם מתלקט י' מתוך ה' מודד כקרקע חלקה ואם מתלקט י' מתוך ד' מבליעו ואם אין יכול להבליע מקדיר ואי לא ניחא תשמישי' אומדו והולך לו ואם חוט יורד כנגדו מדלג כל השיפוע ובגיא אין חילוק בין ניחא תשמישי' ללא ניחא תשמישי' כדפרישית ולהאי לישנא דרבא לא ידענא מאי קורין ניחא תשמישי' ומאי קורין לא ניחא תשמישי' אבל בארזון דרבא דאמר מתלקט י' מתוך ה' מבליעו והיינו ניחא תשמישתא ובמתלקט י' מתוך ד' אומדו והולך לו והיינו לא ניחא תשמישתא ולפי' הלשון אין בכותל והר כי אם שלשה דינים מתלקט י' מתוך ה' מבליעו ומתוך ד' אומדו וחוט יורד כנגדו מדלג כל השיפוע כך סוגיא זו מפורשת לפי שיטת הקונטרס ור"מ מפרש דחוט המשקולת קרי לכל דבר משופע וחלק שאין בו מורד ועיכוב שיוכל אדם ללמוד שם והיינו משקולת ותרומא יתארוהו בשרד' (ישעיה מד) ימסר במתקלא אפי' יאה משופע בשיפוע הרבה נקרא משקולת הואיל והוא משופע וחלק ביותר וה"פ לא שנו אלא שאין חוט המשקולת יורד כנגדו פ"ה שאין בחוט המשקולת שיוכל אדם לרדת בו ולעלות דהואיל דלא חזי להילוך הקילו בו להבליעו אבל חוט המשקולת יורד כנגדו שיש בו מורד לירד ולעלות לא הקילו להבליעו אלא מודדו מדידה יפה לגמרי כי ההיא דלקמן דמן הדין בכ"מ היה למדוד כל השיפוע כדאמרין לקמן אין מקדירין לא בערי מקלט כו' אלא שבתחומין הקילו להבליעו כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו וכמה עומקו של גיא דמבליעין א"ר. יוסף אלפים אבל מאלפים ואילך לא דכיון דהוי בתחום שבת אין להקל בו התם כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו פ"ה רב יוסף קאי אמתיניתין כשאין (מודד ב) חוט המשקולת יורד כנגדו ולכך מבליעין אפי' ביותר מאלפים ורבנן ואחרים כשחוט המשקולת יורד כנגדו דחזי להילוך ואפי"ה מבליעין למר עד ק' אמה ולמר עד אלפים ולהאי לישנא בתרא דרב יוסף הא דמפליג רב יהודה לעיל בחוט המשקולת יורד כנגדו היינו ביותר מק' לרבנן או ביותר מאלפים לאחרים עד כמה פ"ה עד כמה יהיה הגיא שמבליעין עד ד' אבל פחות מד' הוי כקרקע חלקה ומודד הכל אבל מתלקט י' מתוך ארבע אומדו והולך לו פ"ה ר"ת דדוקא בהר שעשוי בידי שמים הקילו להיות אומדו אבל גיא שעשוי בידי אדם כדרך שעושין גאיות ועמקים סביבות העיר לחזוק לא הקילו להיות אומדו אלא אפילו אין חוט המשקולת יורד כנגדו דלא חזי להילוך מבליעו וכן גדר ורבינו שמואל גרס לעיל דברייתא הגיע לכותל ימוד את הכותל והכי איתא בתוספתא [פ"ד] ימוד כל שיפוע הכותל ומקוץ לה בדניחא תשמישתא והיינו במתלקט י' מתוך ה' ומתניניתין דמבליעו היינו במתלקט מתוך ד' והכי נמי מקוץ לה רבא בלישנא קמא והא דקאמר התם בדניחא כו' היינו משום דברייתא גופא מייתי אגב גררא ושייד שפיר לישנא התם לא שנו דמבליעו אלא כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו כיון דאיכא ד"א לא בטלי וצריך להבליעו אבל חוט המשקולת יורד כנגדו כיון דאין בשיפוע ד"א ועוד דאוקימנא מתניניתין בדלא ניחא תשמישתא מדלג השיפוע ומודדו מדידה יפה וכמה עומקו של גיא דלא בטלי ד"א ומבליעו אמר רבי יוסף אלפים אבל טפי מאלפים אפילו ארבע אמות אויר או יותר מדלג כל השיפוע ומידת חכמים כך הוא דפחות מארבע אמות לא חשיבי ואפילו בפחות מק' וד' אמות או יותר חשיבי עד אלפים טפי לא חשיבי איתביה אביי עמוק ק' מבליעו ואם לאו אין מבליעו אלא מדלג כל השיפוע הוא דאמר כאחרים איכא דאמרי אמר רב יוסף אפילו ביותר מאלפים לא בטלי ארבע אמות ומבליעו ה"ה התם כשחוט יורד כנגדו פירוש דרבנן ודאחרים דפחות מארבע חשיבי עד ק' לרבנן או עד אלפים לאחרים הכא כשאין חוט כו' דד' אמות חשיבי ולא בטלי אפילו ביותר מאלפים: אין מודדין אלא מן המומחה. פ"ה ר"ח דרך ישרה ומכוונת כנגד העיר ומומחה מלשון ומחה על כתף ים כנרת (במדבר לד) שלא ילך לצדי העיר למדוד: הים אלפים לפי שפעמים יש שם קרקע חלקה ונוח למדוד ואחרי כן יהיה צופה ובא לו כנגד העיר וצופה כנגד מידתו אין לו לעשות כן משום דפעמים יש כנגד העיר הרים וגאיות שיש לו להבליע או לקדיר: (תוספות)

רש"י וכמה עומקו של גיא. דמבליעו. פירוש: כמה מהלך עומקו של גיא משפתו אל שפתו. אמר רב יוסף אלפים. כלומר: דאם הבליעה יתירה על עיקר תחומי של שפת מבליעו, מנעולין אותו במדידתו, אבל יותר מאלפים אין מבליעו, דלא יאה הטפל יתר על העיקר, והוא לחמך כהחיים. ורבנן דלמחי מהה, כהלך המשך שהוא מהה על המשום, אבל יתר מכן חשוב טפי ואין מבליעו. איכא דלמחי אמר רב יוסף אפילו יתר מאלפים. ולא תפסך בגמרא כמה יתר, ומלמחי לרמז"ב ז"ל (פכ"ה מהלכות שבת ה"א) שכתב עד פחות מד'

אלפים אמה. ושמא למדה הרצ ז"ל מהיהא דרב הונא (לעיל נה, ג) דעיר עשויה כקשה דמקום חשבו ארבע אלפים אמה אין מבטלן אוחו. אף על פי שיש חלוקה. ואסקוניה: הוא לאמר כאלהים. והיהא דלחריס בשאין חוט המשקולת יורד כנגדו, דכיון דחזי קתה להילוך אין מתירין בו יתר מאלפים, הא בשחוט יורד ואין ראוה להילוך אפילו יתר מאלפים. וקיי"ל כאלהים אפילו בשאין חוט יורד, חדא דמיקל וקיימא לן כדברי המיקל בעירוב. ועוד דלכאורה אפילו בשאין חוט יורד קאי רב יוסף כוונתייהו, כיון דקא קטיט שיעורא דאלפים ואמר אפילו יתר מאלפים ולא קאמר אפילו יתר ממאה. שאין חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה הוא יורד כן משפתו ולמטה ארבע אמות. כלומר: אם משפתו העליונה יורד החוט ד' אמות כנגדו, אע"פ שאר כותלי הגיא משתפעים והולכין עד קרקעיתו ושל גיא, הרי זה כאילו כל הגיא זקוף וחוט המשקולת יורד כנגדו עד קרקעיתו לפי שאינו עשוי להלך. אבל פחות מרבע אמות ראוה הוא עדיין להלך דמטפס ויורד מטפס ועולה. אבל אי אפשר לפרש עד כמה יתרחק החוט משפתו כשנוגע המשקולת בקרקעיתו של גיא, משום דלאו מילתא פסיקתא הוא, דאם הגיא עמוק מעט, כמעט מדון יהיה נח להלך, ואם הוא עמוק הרבה, אפילו מתרחק החוט מן השפה כשיגיע לקרקעיתו של גיא, אפילו הכי שפועו ומדונו גדול עד שלא יוכל להלך בו אלא בקושי גדול. אלא הפי' הראשון עיקר. כן נראה לי לפרש סוגיא זו. רב הונא בביה דרב נתן מתני לקולא אמר רבא לא שנו אלא בהר המהלקט עשרה מתוך חמש אבל המהלקט עשרה מתוך ארבע אומדו והולך לו. וקיי"ל כרב הונא בר נתן דהלכתא כדברי המיקל בעירוב. ויש ספרים דגרסי בהדיא, והלכתא כרב הונא בביה דרב נתן דבמהלקט עשרה מתוך יתר מחמש מודדו מדינה יפה. מהני: אין מודדין אלא מן המומחה. פירש רש"י ז"ל: מן הבקי, וכן פירש הרמב"ם (בפיאה"ש כאן). ואין שומעין במדינת התחומין אלא מן המומחה האמר. וכן פירש בירושלמי (ה"ד) דגרסינן התם: הא ההדיוט שריבה אין שומעין לו. אבל הגאון ז"ל פירש: מומחה ומלשון ומהה על כהן יש כנה (במדבר לז, יא) והוא מלשון הגעה, כלומר: אין מתחילין למד אלא ממקום שנוכל להגיע מאלו אל סוף התחום, ולא לנטרף לביתו מקום מדידתו וליכר למקום אחר כדי להכניע הגיא או הגדר שיבא כנגדו, אבל אם לא נוכל להמלט אם לא שנמדוד משם, נדון בהם הדיון המפורש למעלה. (רש"י"א)

דף נט - א

גמ' למקום שריבה אין למקום שמיעט לא אימא אף למקום שריבה: ריבה לאחד ומיעט לאחד כו': הא תו למה לי היינו הך הכי קאמר ריבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה אמר אביי ובלבד שלא ירבה יותר ממדת העיר באלכסונו: שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל: והתניא לא אמרו חכמים את הדבר להקל אלא להחמיר אמר רבינא לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי תורה ותחומין דרבנן: **מתני'** עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה ושל רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אא"כ עשה חוצה לה כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים דירין דברי רבי יהודה ר"ש

אומר ג' חצירות של שני בתים: **גמ'** היכי דמי עיר של יחיד ונעשית של רבים אמר רב יהודה כגון דאיסקרת' דריש גלותא א"ל ר"נ מ"ט אילימא משום דשיכחי גבי הרמנא מדכרי אהדי כולהו ישראל נמי בצפרא דשבתא שכיחי גבי הדדי אלא אמר רב נחמן כגון דיסקרתא דנתזתא י"ר עיר של יחיד ונעשית של רבים ור"ה עוברת בתוכה כיצד מערבין אותה עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע ואין מערבין אותה לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו היתה של רבים והרי היא של רבים

רש"י גמ' למקום שמיעט לא. בתמיה והלא יש בכלל מאתים מנה: היינו הך. דהיינו אחד היינו למקום א': ה"ק ריבה א' ומיעט א'. שמדדום בני אדם זה מיעט וזה ריבה: שלא ירבה יותר ממדת העיר באלכסונו. דאפי' ריבה שיעור גדול לריבה למהייל במחיצת החבל חליטין ביה בעטות האלכסון דלמירין זה היה בקי במדינה והניח עטלם של תחומין כנגד הקרן באלכסון כדאמרן (דף נו) וזה מלד אלפים מאומע הקרן והפסול את הזווית כל אלכסון של אלפים אבל אם ריבה יותר מכן אין לנו כמה לתלות וכדי מנגמם כגאון: לא להקל על דברי תורה. כל מה שגזרו חכמים בתחומין להחמיר על דברי תורה בלא דמלחוייתא לא מתסרי מידי ואינהו גזרו הלכה אוליגן בהו לקולא דהא תחומין עמנו מדרבנן: מהני' עיר של יחיד. שכל היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא חשיבה רה"ר דלא דמיא לרגלי מדבתי: ונעשית של רבים. שנתוספו בה דירין או נקבעו בה שווקים: מערבין את כולה. ככתחלה ואין מבואחותיה לריבין תיקון שהרי היא כחכר אחת ונגון שאין בה רה"ר גמורה של ט"ז אמה ואם יש בה מפרש בגמרא תקנתא לרה"ר ככתובה: ושל רבים שנעשית של יחיד. רבותא לשמוע'י דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין את כולה הוולח ותחלתה של רבים דלימלא דהרא ומתעבלא של רבים ואחו לערובה כולה ואסור לערב עיר של רבים בלא שיוי ואע"ג דלחין בה רה"ר גמורה שלח תקנתא תורת רה"ר והוא שיוי הוי היכח דטעמא משום עירוב הוא: אא"כ עשה חוצה לה. שיוי שלא עירבו עם שאר אלף לבין: כעיר חדשה. כך כונה: גמ' מ"ט. הלו טעמא בה דלא משכחת עיר של יחיד ונעשית של רבים והרי היא של רבים: כפירא דשבתא שכיחי אהדדי. לשמוע דקשה: אלא א"ר נחמן. כל עיר של יחיד ונעשית של רבים שריבה: כגון דיסקרתא דנתזתא. כך על אותו האיש: ורה"ר עוברת בתוכה. של ט"ז אמה רוחב: לחי מכאן ולחי מכאן. לראשי רה"ר ובעיירות שאין להם חומה עסקינן שראשי רה"ר מפולגין ובשל רבים והרי היא של רבים לא שור רבנן להא תקנתא דכל מבואחותיה המפולגין הוו כה"ר ובעו תקנתא דמירבנן דמיחלפי בה"ר אבל בעיר של יחיד מוכחא מילתיה: ואין מערבין אותה לחצאין. דכיון דמעיקרתא חדל היה חסרי הני אהני והוא כמבוי ששבת אחד מן החצירות ולא נשתתפה בו דלמסרה אכולהו: או מבוי מבוי. ולקמן פריך השתא נמי ליסרי אהדדי: (רש"י)

תוספות למקום שריבה אין למקום שמיעט לא. פ"ה והלא יש בכלל מאתים מנה ותימה דמאי קשיא דודאי אין שומעין למקום שמיעט אלא הולכין עד מקום המרובה ועוד לישנא דמשני אף למקום שריבה לא אתי שפיר דלמקום שריבה דוקא הוא ולא אף למקום שריבה ונראה לפרש דהולכין למקום שריבה משמע ליה דאף במקום שמיעט מצד שני מאותו רוח מוציאין המדה עד כנגד מקום שריבה ומתמי' נהי דאוליגן ממקום שריבה עד מקום שציינן ואומר דשפיר ציינן למקום שמיעט נמי אית לן למימר דשפיר ציינן ויש לתלות בהבדלה ובקידורין ובמדידה יפה שמודדין בהר המתלקט י' מתוך ה' ולא תלה בטעות ומשני אף למקום שריבה וכ"ש דאוליגן נמי אחר מקום שמיעט להחמיר גריס' ר"ח ובלבד שלא ירבה ממדתו ואלכסונו ולא גריס באלכסונו אלא גריסין ואלכסונו ומיירי שמדדו שניהן מצד אחד ולא הוי דומיא דרישא והכי פירושו דאם האחרון הרחיק ציון שלו יותר מן הראשון כמדת העיר ואלכסונו אין לנו לומר שטעה אלא יש לנו לומר שהראשון קיצר ציון שלו לעיר בקרן מערבית דרומית כי באותה שעה לא היו בעיר אלא ב' וג' בתים בקרן מזרחית צפנית ומדד משם זה מדד אחר שנתייבשה העיר ולא טעה: אפילו עבד אפי' שפחה נאמנים כו'. ואי'ת הוא אפי' עד אחד אינו נאמן כדתינא בפרק ב' דכתובות (ד' כח.) אלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן זהו כתב ידו של אבא ועד כאן היינו מהלכין בשבת ומוקי לה בגמרא והוא דיש גדול עמו משמע דגדול בפני עצמו לא מהימן וי"ל דה"נ איירי בגדול עמו ולא חש כאן לפרש הואיל וכבר פי' שם ועוד י"ל דאקאמר התם והוא דגדול עמו לא קאי אכולהו דע"כ לא קאי איש פלוני שהיה יוצא מבית הספר לאכול בתרומתו דמוקי לה בתרומה דרבנן וסגי בגדול לחוד דהא אין מעלין מתרומה דרבנן ליחוסינן: ותחומין דרבנן. משמע אי הוה דאורייתא לא מהימני ואע"ג דמעשה בכל יום שמאמינין לנשים בשחיטה וניקור ולתרומה חלה היינו משום דהוי בידה קודם

שעשית שהשיטה היו בידה לשחוט אבל תחומין לא היו כלל בידה ולהכי נאמן קטן טפי בבדיקת חמץ מבתחומין שאינו נאמן בקוטנו לומר ע"כ היינו מהלכין משום דבדיקת חמץ בידו והא דקאמר גבי בדיקת חמץ בנשים ועבדים דהימנוהו רבנן בדברנן משמע דאי הוה דאורייתא לא הימנו אע"ג דבידו היינו משום דבדיקת חמץ צריך קדוק וטורח גדול לליכך יש לחוש לעצלות הנשים טפי ממקום אחר וכן משמע בירושלמי דאיכא מ"ד דנשים אינן נאמנות בבדיקת חמץ מפני שהן עצימות ובדקות כל שהו: עיר של יחיד. פי' בקונט' שלא נכנסין בו תמיד ס' רבוא ולא חשיב רה"ר דלא דמי לרגלי מדבר ונעשית של רבים שניתוספו בה דירורין או קבעו שווקין אז מערבין את כולה כבתחלתה ואין מבוארתיא צריכין תיקון שהרי היא כחצר אחת כגון שאין בה רה"ר גמורה של ט"ז אמה ואם יש בה מפרש בגמרא תקנתא לרה"ר שבתוכה ע"כ לשון הקונטרס והדין עמו דודאי מתני' לא איירי ברה"ר גמורה מדלא קתני ורה"ר עוברת בתוכה כדקתני בברייתא בגמרא ואיתא מתני' נמי כרבנן דלית להו תקנתא דר' יהודה לערב רה"ר ומיהו בגמרא נמי לא איירי ברחב ט"ז אמה דטפי מ"ג אמה ושליש לא הוה שרי ר' יהודה בלחי וקורה כדפירשנו בפ"ק (דף ו: אלא י"ל ורה"ר עוברת בתוכה שאינו רחב ט"ז אמה אלא יש רה"ר רחב ט"ז אמה מכאן ומכאן ובוקעין דרך העיר מזו לזו והוה רה"ר אף לתוכה דליכא ט"ז אמה כמו בני העמודין דפ"ק שבת (דף ז:). כדפירשנו בפ"ק (דף ו:): כמאן דלא כר"ע. וא"ת ולרבנן לארכה נמי יערבו לחצאין שיערבו מצד א' כל מבוי ומבוי בפני עצמו וליתב כולה רה"ר לצד השני דהשתא בני כל מבוי ומבוי מותרין כל אחד וא' במקומו ולא יאסרו שלא במקומו וי"ל דלא דמי דשני חצירות זו לפניו מזו רגל הפנימי המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה על החיצונה דאחדא לדשא ומשתמשא ומסתלקא מלהשתמש בחיצונה דיעקר תשמיש דחצר החיצונה לבני חיצונה היה והויא פנימית בחיצונה שלא במקומה אבל הכא אף ע"ג דכל מבוי ומבוי מותר כל אחד ואחד במקומו מודו רבנן דאסרי רה"ר על צד האחד דהא מקומן הוא דרה"ר הוה להני כמו להני ולרחבה דמערבין מדמי השתא לב' חצירות משום דיש לאלו רה"ר ופתח וכן לאלו ואין צריכין להשתמש בני פתח זה בצד פתח האחר ובדיאכא דאמרי קאמר אפי' לרחבה אין מערבין דלא מצי להסתלק מרה"ר כלל אע"ג דאית להו רה"ר כנגדו: (תוספות)

רש"ח למקום שריבה אין למקום שמייעט לא. פירש רש"י ז"ל: והלא יש בכלל מלאהים מנה. והקשו בתוס' דלמי קושיא דילמא והכי קאמרן למקום שמייעט ודאי אין שומעין לו אלא הולכין בו מקום שריבה. ויש מפרשים כגון שהמדה שקרן מורחית לפניה מרובה והמדה שקרן מורחית לדומיה מועטה, ששהי מדוידת אדם מודד בכל קרן וקרן כמו שכתבנו למעלה (נה, א ד"ה גמ' בא"ר ור"ת). ומשמע ליה השתא שהולכין בתחומין כנגד המרובה ואפילו בקרן מורחית לדומיה ותולין מדוידת ראשונה בעטות, ומשום הכי קא קושיא לה אמאי, דלפילו כנגד המועט נמי היה לנו להלך בחצרו קרן, דלילמא דין מודד שם אלא שפעם בהר או בגי' ונתמעטה המדה בכך. ופריך אימא אף למקום שריבה. כלומר: ודאי בקרן שמייעט אין הולכין אלא כמדתה, אבל אפילו בקרן מורחית לפניה שריבה הולכין בו כמדתו, שאני לחומר אגם שם ילאתה לו המדה בכיון, שלא פגע בגי' ולא בגדל אלא בקרקע הלכה וגינהים מכוונים. ויש מפרשים את הדבר להלך, כלומר: למקום שריבה אין אבל במקום שמייעט לא, כלומר: להוציא את המדה במקום שמייעט כנגד המרובה לא, ואמאי כיון שאנו מחזיקים מדת המרובה במכונת א"כ מדת המועט מועטה. ופריך אימא אף למקום שריבה, כלומר: אפילו בקרן שמייעט שם את המדה מוציאין שם את המדה כנגד המרובה. ובלבד שלא ירבה יותר ממדת העיר ואלכסונה. רש"י ז"ל גי' ב"ה: דאלכסונה ב"ה"ת, ופי': דלפילו ריבה שיעור גדול לריבא דמיתהליה במדידת החבל חלין לה בעטות האלכסון, דלמירין זה היה בקי במדה והניח טבלא של תחומין כנגד הקרן האלכסון כדענו, וזה מודד אלפסין מאלמנע הקרן והפסיד את הוויית כל אלכסון של אלפסין, אבל אם ריבה יתר מכן אין לנו במה להלות. וספריים גרסי: ואלכסונה בוי"ו, ופירש רבנו תם ז"ל: שאם האחרון הרחיק הצינן יתר מן הראשון כמדת העיר ואלכסונה, אפילו הכי שומעין לו, שאני לחומר כשממד הראשון היה העיר מועט, ועכשיו נחפשו בה דיוויין ובתום, ולפיכך הרחיק השני את הצינן כפי תוספת מדת העיר. וכן נהלה עוד טעות במדידה כפי שיעור האלכסון שהראשון טעה והשני כיון את המדה. כגון דסקרתא של ריש גלותא. פירוש: לריש גלותא היה לו בעקוה ונתן אותה לטקסא שיבנו אותה לעלמא ועלנו לו ממנה מס, והם ועבדיו משכימים לפתחו. ורע"פ שהיא של רבים כלומר: שריבים דריש שם, אין כריך לשייר בה כדמפרש טעמא דכיון דשכיחו גבי הרמנא בהתאספס וזיכו זה את זה איסור והיחר, וזיכו זה את זה איסור הולאה קשות הרבים, ושאינן מותרין עכשיו בכל העיר אלא משום עירוב. ודחין: דאי הכי אפילו בכל מקום נמי נעבר בלא שיעור ואפילו עיר של רבים והרי היא של רבים, דלכולהו ישראל שכיחו גבי הדדי בצפרא דשבתא. ואוקימנא כגון דסקרתא נתן זוזאך שבנה עיר לעלמא והיתה העיר כולה כחצר אחת, והשכיחה לאחריה או אפילו מוכרה לאחר מכן ונעשית של רבים, אינה לריבה שיעור דעדיין בהחיה עומדת, והוא שלא נשקע שם בעלים הראשונים ממנה. שאע"פ שאדם משתמש ומטלטל בטובה לא אחי למטעי ביה"ר דעלמא, הדכל יודעין שזו כחצר אחת שריבים דרין בתוכה היא שהיא מותרת בעירוב, ולא תשכח איסור רה"ר בכך. והלך כך אפילו מכהה לרבים נמי מערבין את כולה בלא שיעור, דהא ר' יצחק (לקמן בע"ג) הירבה לטובה מהלך דבי ר' חייא בלא שיעור, משום דבכך דעיר של יחיד ונעשית של רבים הוא. ורע"פ שעכשיו היה רוחא שלא היו מעללין שכר ליחיד ושל רבים היה עכשיו לגמרי, אלא ודאי כדלמנא, שהיה סבור שמתחילה היה של יחיד כמו שנקראת דבי ר' חייא, ורע"פ שעכשיו אינה שלו כיון שעדיין היה נקראת על שם היחיד אינה לריבה שיעור. ויש מן הגדולים שפירש כגון שאותו היחיד בנה העיר לעלמא, ובאו רבים ונחישבו בבתי ומחזיקים בהם כדרך שהמלכים עושין כדי שיהיו הדמים מעללין להן מסין וארטנות, אלא שהעיר קנין ליחיד והרבים לא קנו דרכים וסרטיות כלום אלא עדיין דרכים ופלטיות ליחיד והוא יש לו קשות לבנות בהן כדלמנא, ובגון זו אין חייבין ביה"ר שלה. כדלמנא לניול בריש פרק פסין (כב, ב) כשפילו בית גיבול, והאשע אוהב ישראל היה ותיקן להם דרכים וסרטיות, וכל היכא דלא ינחא תשמישיתא מסרה ליחיד. דלמנא קשות שהיא של יחיד אע"פ שהרבים עוברים בתוכה ודרך כבושה להם שם אין חייבין בה משום רה"ר, אלו הן דבריהם. ובענין זה ג"כ היה מה שאנינו (לעיל ת, א) הלך שהרבים נכנסין לה בזה ויולאין בזה הכי והאמר רב נחמן אמר שמואל אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו

קשות היחיד לשבת. (רש"ח)

דף **נט** **ב**

ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה מאן תנא דמיערבא רה"ר אמר רב הונא בריה דרב יהושע רבי יהודה היא דתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך אמר מר ואין מערבין אותה לחצאין אמר רב פפא לא אמרו אלא לארכה אבל לרחבה מערבין כמאן דלא כר"ע דאי כר"ע הא אמר רגל המותרת במקומה אוסרת אפי' שלא במקומה אפי' תימא ר' עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בשתי חצירות זו לפניו מזו דפנימית לית לה פיתחא אחרינא אבל הכא הני נפקי בהאי פיתחא והני נפקי בהאי פיתחא איכא דאמרי אמר רב פפא לא תימא לארכה הוא דלא מערבין אבל לרחבה מערבין אלא אפילו לרחבה נמי לא מערבין כמאן כר"ע אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בשתי חצירות זו לפניו מזו דפנימית אחדא לדשא ומשתמשא אבל הכא מי מצו מסלקי רה"ר מהכא אמר מר או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו מ"ש דלחצאין דלא דאסרי אהדדי מבוי מבוי נמי אסרי אהדדי הב"ע כגון דעבוד דקה וכי הא דאמר רב אידי בר אבון אמר רב חסדא אחד מבני מבוי שעשה דקה לפתחו אינו אוסר על בני מבוי: היתה של רבים והרי היא כו': רבי זירא ערבה למתא דבי רבי חייא ולא שבק לה שיעור א"ל אבוי מאי טעמא עבד מר הכי אמר ליה סבי דידה אמרי לי רב חייא בר אסי מערב כולה ואמינא ש"מ עיר של יחיד ונעשית של רבים היא א"ל לדידי אמרו לי הנהו סבי ההיא אשפה הוה לה מחד גיסא והשתא דאיפניא לה אשפה הוה לה כשני פתחים ואסיר א"ל לאו אדעתאי בעי מיניה רב אמי בר אדא הרפנאה מרבה סולם מכאן ופתח מכאן מהו א"ל הכי אמר רב סולם תורת פתח עליו אמר להו רב נחמן לא תציתו ליה הכי אמר רב אדא אמר רב סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו ותורת מחיצה עליו כדאמרן תורת פתח עליו בסולם שבין שתי חצירות רצו אחד מערב רצו שנים מערבין ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן אמר שמואל אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו

אחד, אין מערבין כל אחד לעצמו. והרמב"ן נ"ו הביא ראייה לדברי עצמו מדגריסין בירושלמי (ה"ה) אמתניתין עיר של יחיד ונעשית של רבים וכו' בני בשם ר' יהודה אין מערבין אותה חליין, מיהלפא שטיעתא דר' יהודה, דתני ר' חייא כילד מחיין דה"ר ר' יהודה אומר לחי מכלן ולחי מכלן וקורה מכלן וקורה מכלן וחי"א לחי וקורה מכלן ועשה אורת פתח מכלן, והכא הוא אמר הכין, לא על הדא איתאמרת חללא על הדא, אפילו עיר גדולה כמטריא ואין בה חללא דלה אחת, עליה תני בשם ר' יהודה אין מערבין אותה חללאין. אמר ר' יוסה דלא אמרה בני המזבי שנתנו קורתן באלמלא המזבי אלו מותרין ואלו אסורין, כילד הוא עושה נותן הקורה על פתח המזבי ומחיר את המזבי. חמשה מזבאות פתוחין למזבי נתנו קורתן באלמלא המזבי אלו מותרין ואלו אסורין, כילד הוא עושה; נותן את הקורה על פתח המזבי כיוון שיכולה לערב ולא עירבה. וכן היה שאפילו עירבה כל אחת לעצמה תאסור על חלקה עירובכס אמר ליה ר' יהודה ב"ר שבוס לחזוק הבתים נעשית. נראה מובחר באלמלא דכדריין. וכלל גדול הוא שאין לך אסור על חבירו משום עירוב חללא ביכול לערב עמו ושבת החלוטנה, כיון שהיתה ראויה לערב ולא עירבה, חללא מן הטעם שאמרו בגמרא דפנימית אחרת דשא ומשמשא. חללא בני דה"ר ומבוי שחוז ללחי וקורה או שחוז ללחיות, אינו אסור על בני מבוי שלפנים מן הלחי, שהרי אינו ראוין לערב בפת עמהן עכשיו. וגדולה מזו אמרו בסולם שאם ראו לערב מערבין, ואעפ"כ תורת מחייה עליו ואין אסורין, ואע"פ שיש לו דרך עליהן. ועם דברי הרב נ"ו עלה לנו מירוד לשויר העיר שמתיר בעיר של רבים, ואדרבה היה לו לאסור מפני שגדלו מתייה בעיר ולא מתי מלכתי וליה מהכא חללא שללא אמרו שאסור חללא מי שיכול לערב ולא עירבה, אבל אלו כיון שהן בעיר של רבים והרי היא של רבים אינו יכול לערב כולן ביחד ולפיכך אינו אסורין. אחרת דשא ומשמשא. פירש רש"י ז"ל: כיון שיש על מדה סדום שללא יחא לה היום דריסת הרגל על החלוטנה, חללא חסגור הדלת שביניהן ותשתמש במקומה ע"כ. ולא השגור ממש אמר הרב ז"ל, שלקחה מדה היין שהיה אין לה דרך לכה"ר חללא על החלוטנה, חללא רואין אותה כאילו בלוקה רגלה מכלן ליום זה ואחרת דשא, וכיון דליהו מחויבת למיחד דשא מהני אפילו לחלוטנה כאילו נסתלקה משם. דעבוד דקה. פירושו: אילעבא גדולה שלש טפחים ורחבה ד' כדלמריין בסמוך וכן פירשו הגאונים ז"ל. (רש"י ח"א)

א דף

ולא עירבו אם יש לפנייה דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת הכא במאי עסקין בדלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי קא עביד דקה מאי הוי במגופפת עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלוק ליה מהכא אמר רב יהודה אמר שמואל כותל שרצפה בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו רמי ליה רב ברונא לרב יהודה במעצרתא דבי רב חנינא מי אמר שמואל תורת מחיצה עליו והאמר רב נחמן אמר שמואל אנשי מרפסת ואנשי חצר ששכחו ולא עירבו אם יש לפנייה דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת הכא במאי עסקין דלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי עביד דקה מאי הוי במגופפת עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלק מהכא הנהו בני קקונאי דאתי לקמיה דרב יוסף אמרו ליה הב לן גברא דליערב לן מתנין א"ל לאביי זיל ערב להו וחזי דלא מצווה' עלה בני מדרשא אזל חזא להנהו בתי דפתיחי לנהרא אמר הני להוי שיור למתא הדר אמר אין מערבין את כולה נתן [מכלל] דאי בעי לעירובי מצי מערבי אלא איעביד להו כווי דאי בעו לעירובי דרך חלונות מצו מערבי הדר אמר לא בעי דהא רבה בר אבוב מערב לה לכולה מחווא ערשייתא ערשייתא משום פירא דבי תורי דכל חד וחד הוי שיור לחבריה ואע"ג דאי בעו לערובי בהדי הדדי לא מצו מערבי הדר אמר לא דמי התם אי בעי לערובי דרך גנות והני לא מערבי הילכך נעבדן כווי הדר אמר כווי נמי לא בעי דההוא בי תיבנא דהו"ל למר בר מפידיתא מפומבדייתא ושויה שיור לפומבדייתא אמר היינו דאמר לי מר חזי דלא מצווחת עלה בני מדרשא: אלא א"כ עשה חוצה לה בעיר חדשה: תניא א"ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה שמה והיו בה נ' ידורים אנשים ונשים וטף ובה היו משערים חכמים והיא היתה שיור איבעיא להו חדשה מהו חדשה כי היכי דאיהי היא שיור לגדולה גדולה נמי היא שיור לקטנה אלא כעין חדשה מהו רב הונא ורב יהודה חד אמר בעיא שיור וחד אמר לא בעיא שיור: ר"ש אומר ג' תצירות וכו': אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר"ש רבי יצחק אמר אפי' בית אחד וחצר אחת חצר אחת ס"ד אלא אימא בית אחד בחצר אחת אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרבי יצחק גמרא או סברא אמר ליה מאי נפקא לן מינה אמר ליה גמרא גמור זמורתא תהא: מתני' מי שהיה במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב במערב ואמר לבנו ערב לי במזרח אם יש הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יותר מכאן מותר לביתו ואסור לעירובו לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן אסור לביתו ומותר לעירובו גנותן את עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לתחום אפילו אמה אחת

רש"י ז"ל וכל עירבו. בני מרפסה עם בני חצר חללא אלו לבדן ואלו לבדן: אם יש לפנייה. לפני המרפסה לרגלי הכבש בחתלת עלייתה: דקה. פתח קטן גובה ארבעה אין אסורין בני מרפסת על בני החצר דהא איסתלק להו: ואם לאו אסורת. אלמלא תורת פתח עליו ואפילו לחומרה: דללא גבוה י'. דליכא למימר תורת מחיצה עליה: כי עביד דקה לפנייה מאי הוי. הרי כל המרפסת סביבותיה נמוכה ופתוחה לחצר והרי הן כשתי חצירות שאין כותל ביניהן; מגופפת. מוקפת מחיצה סביב חללא שנשאר לפנייה י' אמות כדון פתח בלא היקף דאי עבוד ההם דקה סלוק נפשיהו ואי לא ע"כ לחומרה נמי פתח הוא האויל ללא גבוה י': שרפפו. דקה סולם חללא כולם: תורת מחיצה עליו. ואין מצטלן המחיצה למהוי כנפץ הכותל יותר מעשר דלמאן לקמן מערבין אחד ואין מערבין שנים חללא ראו אחד מערבין ולקולא והוי כפתח ראו שניהם מערבין לחומרה לא חמירין לביטוליה למחיצה לכל בעירובין להקב: ומי אמר שמואל. ללא מצטלן סולם למחיצה לחומרה: ואי לאו אסורת. אלמלא אע"ג דגבוה מרפסת י' אחי סולם ומצטלן ליה: דללא גבוה כו'. דכלא סולם נמי בטלה: דלעירב.. מלחין. ועיר של רבים ונעשית של יחיד הויא ובעיא שיור: דפתחי לנהרא. פתחיהן אחורי העיר לנהר ולא היה להם פתח פתוח לעיר: דאי בעו לערובי. הגך דמשיירי מזו מערבי: איעביד להו כווי. חלונות שיש בהן ד' על ד' ללא העיר דאי בעו הו מזו מערבי ואעבדינהו שיור למתא ללא ליערבה בהדיהו: ערשייתא ערשייתא. שכונות שכוונות וכל הו מערבין כל העיר כחמה: פירא דבי תורי גומא גדולה שמתניעים שם גרעניי תמרים למאכל בהמה והו אורת גומות מצדיות בין השכונות מתחת ובכל שכונה הו מצבאות הרבה ומערבין יחד וכל הו מתקנין לה לחיים משום דעיר של רבים ונעשית של יחיד הויא וכל חד וחד הו שיור לחבריה דאי לא הו שיור היכי מזו לערבי מצבאות הרבה שבכל שכונה יחד בכל עיר של רבים ונעשית של יחיד כל חד וחד בצנפי נפשיהו בעו עירובי ובעו לחי וקורה ככל עיריות של רבים: ואף על גב דאי בעו לעירובי לא מזי מערבי. משום פירא דמפסוק ואין יכולין להלך משכונה לשכונה והו חרין שבין שתי חצירות דלמריין לקמן (דף עה) מערבין שנים ואין מערבין אחד: דרך גגות. שהיו להם דיוטאות עובדות מנגי שכונה זו לגגי שכונה זו: וההוא בי שנבא כו'. ואמריין לקמן הלכה כר"ש דלא בעי נ' ידורין לשויר: ובה שיערו חכמים. שיורי עיריות והיא עצמה היתה שיור לעיר גדולה הסמוכה לה: חדשה מהו. לעירובי בצנפה נפשה כולה בלא שיור: כעין חדשה. עיר ק נה אחרת של נ' ידורין ואינה סמוכה לגדולה: חצר אחת ס"ד. חצר בלא בית מי הו ידירה: בית אחד בחצר אחת. חצר ובית לחובה סגי להיות שיור: מתני' מי שהיה במזרח. בשדה וקדש עליו שם היום: ואמר לבנו. לערב מצעד יום למערב: ולעירובו יותר מכלן. שנתן לו העירובי מביחו והלכה: מותר לביתו. לרין ביתו כגומר למנות שביחתו מביחו כאילו לא עירבה: ואסור לעירובו. לרין עירובו למנות שביחתו מעירובו דכיון דקידש עליו היום רחוק מעירובו יותר מאלפים מנא שאינו יכול להלך וליטלו שהרי אין עירובו קונה לו חללא אלפים לכל רוח וכיון דלחינו עירובו הו ליה שביחתו מביחו שהרי בתחום ביתו הו ואע"ג דאוקרבי' שביחה מי שהוילאוהו דאי מוקמת ליה באידך גיסא דלחינו קם ליה כו' אלמלא אמר שביחתו רחוק מאלפים ה"ל לא יוז ממקומו הני מיילי בצא בדרך דכיון

הקרבון בתוך אלפים לגדר וכולה מוצלעת בתחומין נכנסין לה לבולה אצל אס הוא יושבין באפוליה אין עולין לה: מטעמי להו בני גדר לחמתן. מכין והורגין היו בני גדר לבני חמתן: כי הוא אולי. בני גדר לחמתן נמי מטעמי להו בני גדר לבני חמתן: כולי האי ודאי לא כיפו להו. בני גדר דלפילו בלא מחייו ליעטרנו להו בני חמתן: עיר העשויה בקשת האוי. חמתן ובין ב' ראשיה יותר מו' אלפים דלמרינו בריש פקדון מודדין לה מן הקשת כל אחד מפתח ביהו ויתר שנה ללד גדר הלכך יורדין בני גדר לחמתן שהיו מודדין לגדר מחומתה וכל חמתן מוצלעת בתחומה ובני חמתן היושבים בקשת ומודדין לה מן הקשת כלה תחומין בראשיה של גדר ואין יכולין ליכנס לה: גדר עיר גדולה וכשעולין בני חמתן לגדר כלתה מתן בחאי העיר וחמתן עיר קטנה וכשיוורדין לה בני גדר כלתה מידתן בסוף העיר והכי קאמר ר' שיהו בני גדר יורדין לחמתן להיות להו כולה כו' אמות ומשלימין להן את השאר אצל גדר עולה לבני חמתן במדת החתום: רב כהנא מתני הכי. מפשך בהדיא מר אמר הא ומר אמר הא: מתני' את כל עיר קטנה. לבד מדה תחומין: נמצא קל תוכה. משום דיווי: מעל גבה. שאין שם דיוויין ואילו נתנו על גבה לא היו לו אלא אלפים ממקום עירובו: ולמודד שאמרנו כו'. ואע"פ שהלוקח חכמים על רבי עקיבא בנותן עירובו בעיר לומר שכל העיר לו כארבע אמות מודדין הן בבא מעיר אחרת או ממקום שביחיהו וכלתה מדתו של אלפים פסיעות בינוניות אפי' במערה [שש בה] דיוויין שאינו נכנס להן ממדתו כלום: (רש"י)

תוספות ועוד התיר רבי. רבינו שמואל ל"ג ועוד דהאי ועוד אמילתא דלעיל מיניה קאי והכי איתא בתוספתא דמכילתין מעשה ברועה זקן שבא לפני רבי ואמר לו בור הייתי שהיו בני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לגדר ועוד והדר קאמר שהתיר רבי שיהו בני גדר כו' ומיהו יש תוספתא שכתוב בה בטר עדותו דרועה התיר רבי שיהו בני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לעיר וניחא השתא דגרס ועוד התיר ר' שיהו בני גדר כו' כיון דמירי לעיל במה שהתיר רבי לבני מגדל על פי עדותו של רועה ובפי' ר"ח כתוב ועוד זאת התיר רבי: עיר העשויה בקשת חמתן ובין שני ראשיה יותר מו' אלפים דאמר לעיל מודדין לה מן הקשת וכלה תחומין של בני הקשת בראש של גדר ואין יכולין ליכנס בה אצל בני גדר יורדין לחמתן דמודדין לגדר מחומתן וכל חמתן מוצלעת בתחומיהן ופירושו תמוה דאי בני הקשת מוצלעין בתחומין של גדר א"כ גם הם מותרין לעלות לגדר ואם בבני ראשי הקשת קאמר דמוצלעין בתחום גדר אכתי כל היכא דשרי להני שרי להני דבני ראשי הקשת ובני גדר באין מזה לזה אותן שבאמצע הקשת ובני גדר תרוייהו אסרי בהדיא ונראה כפי' ר"ת דגדר עיר העשויה בקשת הואי ולא היה בין ראשיה ארבעה אלפים ומודדין לה מן היתר לפיכך באין לחמתן אצל בני חמתן אינן יכולין לעלות לגדר לאמצע הקשת ואפשר שאף מחמתן לראשי הקשת של גדר היה יותר מאלפים ואף שם לא היו יכולין לילך: (תוספות)

רש"י ורבי אריד אנשי תני ומקום לה בנותן. כלומי: בנותן עירובו בעיר דכין בגדולה בין בקטנה כל העיר כו' אמות דמיה. ואקשינן אצל מודד לא והגן ולמודד שאמרנו נוגנין לו אלפים אמה לפילו סוף מדתו כלה במערה, אלמלא כל מקום שהמדה כלה עד שם הוא יכול לילך ולא יותר. ואמרין סוף העיר אינטיריכא ליה דלא תגן, כלומי: סוף העיר דלא תגן אינטיריכא ל' אידו למתמה מנא ליה ל' יהושע בן לוי, ולשון אינטיריכא ליה לא אחי שפיר להאי פירושה. ורבינו שמואל ז"ל מחקו מן הספדים וגריב הכי: סוף העיר לא תגן. ור"ח ז"ל פירש: דכא דלמח תרווייהו תגן תה מקשה ל' אידו דהכי קאמר רב אריד לאון אלו אלא דכרי נביאות דלדרכא היה לו לתמוה ר' יהושע מאי אחא לאשמעוין דהא תמויה תננה, ומשני דרב אריד אנשי תני ולפיכך אינטיריך ר' יהושע בן לוי לאשמעוין דין מודד דלא תני לה במתניתין. ואקשינן דלמח מאי קמ"ל והא מתני' נמי הלא גבי מודד, ופירי סוף העיר אינטיריכא ליה ל' יהושע בן לוי לאשמעוין דלא תנין לה במתניתין והיא עיקר לריכותא ואידך אגב גררל נקטה. ולענין פסק הלכה: קיימא לן כו' יהושע בן לוי, חדא דרבא פשיט ליה ומסייע ליה במתניתין. ועוד דרב אריד גופיה לאו לאיפולוגי עליה קאמר, אלא דמתמה אדוינה מנא ליה. ואף ע"פ דדמי למתניתין ואמר דלמח אנשי תניא, מתניתין היא דמיתוקמא ליה בנותן ולא היה סייעתא, ומ"מ דר' יהושע בן לוי לא מדחי בהיין. וכתב הרשב"ד ז"ל: שאם כלתה מדתו בסוף העיר בין עיקר העיר ועירובה, דינו כמי שכלתה מדתו בסוף העיר, דעירובו להקל על התחומין אמרו ולא להחמיר, שאם אי אהא אומר בן אפילו כלתה מדתו דלמח תחומי העיר ואלכסונה, ולא משכחה כלה כלתה מדתו בסוף העיר. מאן דתני אנשי וכו' ואין אנשי לא משתבש דמוקי לה במודד והסרי מיהסרל וכו'. פירוש: האריך לומר דמיהסרל משום דקתני בה כילד. ובירושלמי (ה"י) פלג מחסרי לה ולאמרו לית כחן כילד. ומיהו לישנא דמתניתין דקתני מי שהיה בעיר גדולה ומי שהיה בעיר קטנה תמיהה לי, למה ליה (ליתני) ולמתנין הנותן עירובו בעיר גדולה והנותן עירובו בעיר קטנה, דמאי פתחא מניה אם היה בעיר גדולה או בעיר קטנה. ואפשר דלי לא תני הכי היה אמינא דלא היה בעיר קטנה ונתן עירובו בעיר גדולה, לא יאה עירובו חמור לקנות לו עיר גדולה מעיר שהיא שובה בחובה ודי לו לעירובו לקנות לו כמקום שביחיהו, קא משמע לן. ועדיין כריך לי עיון. עיר שיושבת על שפת הנחל. פירוש ר"ח ורבי אלפאס ז"ל: כי רוב העמים הנחל מהייבש ומשתמשין בו, שאינו מתמלא אלא עם הגשמים, וכיון שמתמששין בו נעשה מכלל העיר, ואם לא עשו לפניו דקה ארבע אמות אין מודדין להם אלא מפתח בתיהם כלומי: מחומת העיר ואין הנחל מכלל העיר. ולא ירדתי לסוף הפירוש הזה, חדא דלפילו עבוד דקה היאך מודדין להם את הנחל מכלל העיר, והלא אין מעבדין את העיר אלא ממקום בית דירה או הראוי לדירה כדלמרינו לעיל (נה ב), והנחל אינו ראוי לדירה. ועוד דמפתח בתיהם לא משמע מחומת העיר אלא מפתח בתיהן ממש, וכדלמרינו לעיל (שם) גבי יושבי כריפין מודדין להם מפתח בתיהם. ופירוש רש"י ז"ל נראה עיקר, דעיר היושבת על שפת הנחל בעיתהא תשמיש כל העיר, כי לעמים הנחל גדל וצומח כל העיר ואין דירת העיר קבועה אלא כיושבי כריפין. ועוד זאת התיר רבי. יש מי שאומר דלא גריסין ועוד, דלא מליגין שהתיר רבי אחרת שילמד בזו ועוד זאת. ויש מי שגורס ועוד, מפני ששני בירושלמי (ה"ז) דלחית רבי דגריסין תהם: אמר ר' ירמיה מעשה ברועה אחד זקן שבא ואמר לפני רבי זכור אני שהיו בני מגדל עולין לחמתן ומהלכין את כל חמתה ומגיעין לחצר החיצונה הסמוכה לגדר, ועוד התיר רבי שיהו בני גדר יורדין לחמתה ועולין לגדר ובני חמתה אינן עולין לגדר. רב ספרא אמר עיר העשויה בקשת האוי. פירש רש"י ז"ל: חמתן היתה עיר העשויה בקשת ועיר קטנה האוי, ויש בין שני ראשי הקשת יתר מארבע אלפים אמה, ואין מודדין לבני הקשת אלא מן הקשת (לעיל נה א), והיתה חמתן אלה אמה ומחמתה גדר ליתר של חמתן אלה אמה, ולפיכך התיר להם רבי שיהו בני גדר יורדין לחמתן ואין חמתן עולה להם אלא ב' אמות מפני שמדתו כלה בסוף העיר ומשלימין להם את השאר, אצל היושבים בקשת חמתן אינן יכולין ליכנס בתוך גדר אלא כמדת החתום. זהו תורף פירושם של רש"י ז"ל. והימא דא"כ היינו עיר קטנה ועיר גדולה. ור"ח ז"ל פירש: גדר עיר עשויה בקשת ומודד להם מן היתר ולפיכך באין לחמתן, אצל בני חמתן אינן יכולין לעלות לבני גדר, שהיא יושבת כנגד מקום החץ וממקום הקשת עד היתר אלפים אמה לפיכך לא היו באים להן. וגם בפירוש זה יש להקשות כמו שהקשתי, ד"מ הכל חוזר לעיר גדולה ועיר קטנה, וכו'. רב דימי בר חיננא אמר אנשי עיר גדולה ואנשי עיר קטנה האוי. פירשו כל המפרשים: חמתן עיר קטנה ונכנסה כולה במדת החתום של עיר גדר, וגדר עיר גדולה ומדת החתום כלה לאמצע גדר, ולפיכך אין מהלכין אלא כמדת החתום. ולפי פירושם אלו יורדין לחמתן ואין יורדין לגדר, יורדין לכל חמתן ואין יורדין לכל גדר קאמר, ואין הלשון מכוון בו. ועוד הקשה הרשב"ד ז"ל ח"כ מאי הוה, פשיטא אלו מהלכין אלפים כמדת החתום ואלו אלפים כמדת החתום. ואין זה קשה כל כך, דיורדין לחמתן ומשלימין להן את השאר קאמר, משום דמדתו כלה בסוף העיר, וקמ"ל כדל' יהושע בן לוי וכמו שפי' רש"י ז"ל בעיר העשויה בקשת. והראב"ד ז"ל פירש: שהיתה עיר אחרת קטנה בין גדר לחמתן, והיא אלה אמה, וממנה לגדר אלה אמה פחות ארבע אמות, ולכך חמתן יש ממנה לחמתן אלה אמות, ולפיכך יורדין בני גדר עד חמתן לפי שהכפר האמצעי כלה בתוך מדתו, ואינו להם אלא כארבע אמות. אצל בני חמתן שכלה מדתו בתוך הכפר האמצעי אינן יכולין ללכת מן הכפר ולמודד עם גדר. והיתר גדר ואיסור חמתן כל להם משום גדולה של גדר שהיתה גדולה אותן ארבע אמות שנמשכה העיר כנגד הכפר, וחמתן קטנה ואינו נמשכת כנגד הכפר. והיה יכול לומר ג"כ עיר רחוקה ועיר קרובה האוי. וזה הפירוש נכון אם היה לשון הגמרא מסכים עליו. ועוד למה כסה והעלים הכפר האמצעי (רש"י א)

שהוא עיקר ההיתר והאיסור. (רש"י א)

גמ' אמר רב יהודה

אמר רב יהודה אמר שמואל שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה הניח את עירובו בעיר חריבה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ר"א ואמר אחד שבת ואחד הניח מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה מיתבי אמר להן ר"ע אי אתם מודים לי בנותן את עירובו במערה שאין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה אמרו לו אימתי בזמן שאין בה דיוורין הא באין בה דיוורין מודו ליה מאי אין בה דיוורין אינה ראויה לדירה תא שמע שבת בעיר אפי' היא גדולה כאנטיוכיא במערה אפילו היא כמערת צדקיהו מלך יהודה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה קתני עיר דומיא דמערה מה מערה חריבה אף עיר חריבה ושבת אין אבל הניח לא מני אילימא רבי עקיבא מאי איריא חריבה אפילו ישיבה נמי אלא לאו רבנן וטעמא דשבת אין אבל הניח לא לא תימא עיר דומיא דמערה אלא אימא מערה דומיא דעיר מה עיר ישיבה אף מערה ישיבה ורבי עקיבא היא דאמר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ובשבת מודי והא כמערת צדקיהו קתני כמערת צדקיהו ולא כמערת צדקיהו גדולה ולא כמערת צדקיהו דאילו התם חריבה והכא ישיבה מר יהודה אשכחניהו לבני מברכתא דקא מותבי עירוביהו ובי כנישתא דבי אגובר אמר להו גוו ביה טפי כי היכי דלישתרי לכו טפי אמר ליה רבא פלגא בעירובין לית דחש להא דרבי עקיבא:

רש"י גמ' בעיר חריבה. מדיווכיה אבל מחלוותיה קיימות סביב לה: לרבנן מהלך את כולה. דהא שבת באורח מחלוות והוא הדיון לר"ע והא דנקט רבנן משום המניח עירובו דבעי למיתני חילוק בין חריבה לשיבה ולר"ע אפי' בשיבה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים: הניח עירובו בעיר חריבה כו'. דכי אמור רבנן כל העיר לו כד' אמות במיוצבת כהנהגה בהדיא אימתי בזמן שאין בה דיוורין אלמלא בחריבה מודו: ה"ל הא באין בה דיוורין מודין ליה: אינה ראויה לדירה. שפגלו מחלוותיה: מערת צדקיהו. גדולה היתה והיא שאלה צדקיהו לילה מירושלים לברוח מפני הכשדים כדכתיב בירמיה (נב) ותבקע העיר וגו': אף עיר חריבה. ועל כרחי חריבה מדיוורין ולא מחומה דאי מחומה לא הוה תני מהלך את כולה כיון דלא שבת באורח מחלוות (וה"ל ר' עקיבא) ולא ר"ע דיש חומה קתני שבת ולא קתני הניח: מני. הא דלא תני הניח: אי נימא ר"ע. דלית ליה בהניח מהלך את כולה אמאי תני עיר דומיא דמערה למימנר דבחרובה קאז: אפי' ישיבה נמי. הניח לר"ע לא והא ליכא למימנר דהא דנקט חריבה משום שבת נקט למימנר ר"ע דהיא חריבה היכא דשבת מהלך את כולה הא מאז איריא עיר אפילו תל וגקע וקמה קאורה ושיבולין מקיפות אותה אמרן בפרקיין קמא (דף טו.) מהלך את כולה: אלא לאו רבנן. ושמע מינה בחריבה מודו דהא על כרחי הא דנקט חריבה משום שירא דשייר ולא תנא הניח נקט ליה: אף מערה ישיבה. ולאשמועינן דאפי' שבת אין הניח לא כר"ע: והא כמערת צדקיהו קתני. ואין שם דיוורין ודיוורין דהא של מלך היתה ר"ע השתא לית בה דיוורין: בני כנישתא דבי אגובר. בית הכנסת גדול היה וכו' מובלע באלפים של תחום מברכתא והם לא היו חוששין להוליד העירוב עד סופו ולהניחו שם דסביורא ליה כרבנן דכיון מונח באורח מחלוות מהלכין את כולה וחוצה לו אלפים: גוו ביה טפי. העמיקו עוד להעמיד העירוב עד סופו ולהניחו שם: כי היכי דלישתרו לכו טפי. דהא ממקום העירוב בעיתו למדוד: פלגא. חולק על חכמים אהא: בעירובין לית דחש להא דר' עקיבא. דק"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב: (רש"י)

תוספות לית דחש להא דר' עקיבא. דקיימא לן כדברי המיקל בעירוב כדפי' בקונט' ותחומין דרבנן כדפי' בפ' מי שהוציאוהו (לעיל דף מו.). (תוספות)

רש"י ל' חומה שאין בה דיוורין אלא שאינה ראויה לדירה. נמאל עכשיו דבין למר ובין למר כל שאינו ראוי לדירה והניח שם עירובו, אין לו אלא אלפים אמה ממקום עירובו. וימיה שמעינן למיתניו בהל גבזה עשרה או בבקעה עמוק עשרה ר"ע פ' שאין יתירים על בית סאתים, אי נמי בקרפף שאינו יתר על בית סאתים הניח ליה, שאין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. ושמעינן מינה נמי דהאומר שבתיה במקום פלוני עדיף ממניח והרי הוא כשובה, שהרי באומר שבתיה הניח לעיל בפרק מי שהוציאוהו (ג, ב) האומר שבתיה במקום פלוני מהלך עד ארצו מקום הגיע למקום פלוני מהלך את כולה וחוצה לו אלפים אמה. דל"ל במקום המכוסים כגון תל גבזה עשרה והוא רחב מארבע אמות עד בית סאתים, אלמלא האומר שבתיה כשובה. וזה כדעת ר' יהודה (לעיל נ"א, ב) דס"ל דעיקר עירוב כנגל, דכיון דעיקר עירוב כנגל אלפים מלתא דרנל דלפלו אומר שבתיה שם הרי הוא כאילו רנלו שם. אבל לר' מאיר דלית ליה עיקר עירוב בפה, לא עדיף רנל דקשאינו שם ממש שיהא קרוי אובה, וכמו שכתבתי ג"כ לעיל בפרק מי שהוציאוהו גמרא: זהו שאמרו עני מערב כנגליו (נ"א, ב ד"ה עני). וכן מלאתי כדברי מפורש בירושלמי דגרסוין התם בשלמי פירקין (ה"ח) ר' יעקב בר אחא בשם ר' אלעזר קל הוא הקונה שבתיה בקרפף מן הנתון את עירובו בקרפף, הקונה שבתיה בקרפף מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, והנתון את עירובו בקרפף אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. ר' זעירא בעי אמר תקנה לי שבתיה בקרפף אמר ר' חנני' בדיה דר' הלל מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה, ר' מאיר אמר עיקר עירוב ככר, נתון עירובו בקרפף אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה, ר' יהודה אמר עיקר עירוב כנגליו, באומר תקנה לי שבתיה בקרפף מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה ע"כ בירושלמי. וזה מבוזר כדברי. ולענין פסק הלכה: יש מי שפסק כר' אלעזר משום דהלכה כדברי המיקל בעירוב, ובין בשובה בין במניח בין בשיובה בין בחרכה ואפילו במערה בזמן שראויה לדירה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. אבל הרמב"ד ז"ל פסק הלכה כשמואל, חלה דרכיה דר' אלעזר הוא. ועוד דמתניתין מכרעא ודאי כוותיה, ור' אלעזר דקני ליה שניוא דחיקה הוא ודחיה בעלמא הוא ולא סמכינן ענה. ונראה דכריו. (רש"י)

פרק שישי - הדר

מתנ' הדר עם העכו"ם או עם מי שאינו מודה בעירוב הרי זה אוסר עליו ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה אמר ר"ג מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים ואמר לנו אבא מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם רבי יהודה אומר בלשון אחר מהרו ועשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם:

רש"י מתנ' הדר עם העכו"ם או עם מי שאינו מודה בעירוב. כותי כדאמר בפרק ככל מערבין (דף ל"א): אוסר עליו. לטלטל מביתו לחצר עד שישכור הימנו קשור שיש לו בחצר: עד שיהו ב' ישראלים. דרין בב' בתים ואוסרין זה על זה ובאין לערב ביניהם הנכחי אוסר עליהן אבל על היחיד אינו אוסר ובגמרא מפרש. טעמא: מעשה בצדוקי אחד. קסבר ר"ג לצוקי אינו עכו"ם ולא דמי לביתו דגרי חריות הן ואינם גרים וגמריים אבל לצוקי ישראל הוא והפך למינות ואינו מודה בחבורה שבעל פה כיון דישאל הוא יוכל לטלטל קשותו בלא שום שכירות: מעשה בצדוקי שהיה דר עמנו במבוי. וביטולו קשותו: ואמר לנו אבא מהרו והוציאו כלים למבוי. והחזיקו בו כיון דקדש היום מיד כדי שלא יחזור בו: עד שלא יוציא. כליו תחילה ויחזור ויחזיק בקשותו ויאסור עליכם ור"מ דאינו כנכרי דאי אגרינו מיניה היכי מצי למתד ר"ע א"ע דמפיק

אמר מר חזקוני של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה והא אן תנן הדר עם העכו"ם בחצר הרי זה אוסר עליו לא קשיא הא דאיתיה הא דליתיה ומאי קסבר אי קסבר דירה בלא בעלים שמה דירה אפי' עכו"ם נמי ניתסר ואי קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה אפילו ישראל נמי לא ניתסר לעולם קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר כי ליתיה גזרו ביה רבנן עכו"ם דכי איתיה גזירה שמא ילמד ממעשיו כי איתיה אסר כי ליתיה לא אסר וכי ליתיה לא אסר והתנן המניח את ביתו והלך לו לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר דברי רבי מאיר התם דאתי ביומיה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב ורב הונא אמר מנהג כרבי אליעזר בן יעקב ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב א"ל אביי לרב יוסף ק"ל משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב מהו לאורוי במקום רבו א"ל אפילו ביעתא בכותחא בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא אורי א"ל ר' יעקב בר אבא לאביי כגון מגלת תענית דכתביא ומנחא מהו לאורוי באתרי דרביה א"ל הכי א"ר יוסף אפי' ביעתא בכותחא בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא אורי רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא

רפ"י אמר מר הרי הוא כדיר של בהמה. דנכחי לא אסר מידי וכי דירי ישראל גביה קאמר ר' מאיר דישראל אוסר על ביתו של עכו"ם אבל עכו"ם אינו אוסר על ביתו של ישראל והתנן כו' הא דליתיה. לעכו"ם לא אסר ואם יש גם ישראל אחר אוסר על ביתו של עכו"ם ואפי' ליתא לישראל: ה"ג לעולם קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה. וישראל דכי איתיה אסר. משום דירה דליתיה ישראל שמה דירה: כי ליתיה גזרו רבנן. משום כי איתיה אבל עכו"ם דלפילו כי איתיה לאו שמה דירה אלא משום שמה ילמד כו': דלתי ביומיה. שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום ואי שרית להו קודם שיבא מטלטלי נמי אחר שיבא ולא מסקי אדעתיה: ל"א הכי גרסין ואם יש גם ישראל אחר שדי ישראל עם ישראל אחר בבית אחד הרי זה העכו"ם אוסר עליו דהכי שכיח דלייר וישא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה בישראל הדי יחודי עמו ללא שכיח דלייר ואתא ר' אליעזר למימר עד שיהו ריין בשני בתים ומשום הכי מוחבינן לר"מ וביחודי לא אסר והתנן כו' ואי אפשר לומר כן דהא משנינן הא דליתיה הא דליתיה וכיון דליתיה מוקמינן לה כי יש גם ישראל אחר דר עם חבירו בבית מאי טעמא אסר עכו"ם ועוד דכתוספתא (פ"ה) הכי גרסין ואם יש גם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שהוא כחזקו ואי הוה אוסר עכו"ם קאמר מאי מפני שהוה כחזקו ועוד הא טעמא משום שמה ילמד הוא: הלכה. דדקסין לה בפירקא דרביס: מנה. בפירקא לא דקסין אבל אורוי מורינן לה בבא לישראל ומאן דלמר נהגו אורוי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן בידיהו: קיימא לן. ביבמות פ' החולץ בסופיה (דף מטו) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי כלומר במקומות מועטין מוזכר במשנה אבל נקי הוא. להלכה כמותו בכל מקום והכא אמר שמואל להלכה כמותו ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא: מהו לאורוי תלמיד במקום רבו. כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא היא שכי או דילמא חופלא הוא: ביעתא. ביעתא לאורובל: ביעתא. שיש בו נסיוני דלכתבא דלכתבא פשיטא הוא: בעו מיניה מרב חסדא. אם מותר אם אסור ולנסותו היה מתכוין אם יורה במקום רבו: ולא אורי. בשני דרב הונא רביה: כגון מגלת תענית דכתביא ומנחא. אלו ימים אסורין להתענות להכי נקט מגילת תענית שלא היתה דבר הלכה כחובה בימין לפילו אות אחת חוץ ממגילת תענית ולהכי קרי לה מגלה: בכפרי. שם מקום ולא היה מקומו של רב הונא ומקומו בפומבדיתא ושתייה כדבב: (רפ"י)

תוספתא ורבי יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. במסכת תענית ב' שלשה פרקים (דף כו:): מפרש דהלכה דרשין בפרקא ומנחא בפרקא לא דרשין אבל אורוי מורינן ומ"ד נהגו אורוי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן בידיהו ואע"ג דבבא דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל בהא ק"ל שמואל דאמר הלכה אפילו בפירקא דריש לה דק"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב כדפסיק ריב"ל לעיל ק"ל כותיה לגבי ר"י ואפי' כביעתא בכותחא חשבי ליה אביי ורב יוסף להא דראב"י ורבא נמי מודה לאביי גבי עובדא דהמן בר רישתק אי לא משום דביטלת תורת עירוב מאותו מבוי ואומר ר"י דאותן ישראלים הדרים יחידים בכרכים המוקפים חומה שיש להם מחיצות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה שרי לטלטל בכלה בשבת כיון דליכא ישראל אחר דאסר עליה: מהו לאורוי במקום רביה. אומר ר"י כל הני הוראות כגון שבא מעשה לפניו ומורה לעשות כן אבל אם שואלין לתלמיד הלכה כדברי מי יוכל לומר כל מה שבדעתו ובלבד שלא יורה על מעשה שבה: אפילו ביעתא בכותחא. מפרש בערוך דלאו ביהם ביצים איירי דאותן אין צריכין היתר דאין לך עם הארץ שלא ידע שמותרות בחלב אלא כששוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות שיותר לאוכלן בחלב כדתיבא בפ"ק דביצה (דף ו:): ואם תאמר אמאי מותר לאוכלן בחלב מ"ש מביצת נבילה דאסרינן אפי' כמה נמכרת בשוק כדתנן במס' עדיות (פ"ה מ"א) ותיירך בהלכות גדולות דגבי איסור נבילה דאורייתא החמירו אבל בבשר עוף בחלב דרבנן הקילו ואם תאמר אם כן מאי אפילו דקאמרינן אפילו ביעתא בכותחא דאטו מי פשיט היתר טפי משאר דברים הא פלוגתא היא דלמ"ד בשר עוף בחלב דאורייתא אסרי מידי דהוה אביצת נבילה ואומר ר"י דלהכי קאמר אפי' שאע"פ שכל העולם נוהגין בו היתר ובפ"ק דביצה (דף ו:): נמי פשיטא ליה להש"ס דשרייה גבי הא דאמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה דקאמרינן למאי אילמא דשרי לאוכלה בחלב הא במעי אמו אסורה והא תניא השוחט את התרנגולת כו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ולפירוש. רבינו תם אתי שפיר שפי' דביצת נבילה החמירו משום דנבילה דבר האסור הוא אבל בבשר בחלב לא החמירו דכל חד וחד באפי נפשיה שרי: כגון מגלת תענית. פירש בקונטרס דכתביא ומנחא אלן ימים האסורין להתענות וא"א לומר הכי דאורוי מאיסורא שרי במקום רביה כדאמרינן לקמן אין חכמה ואין תבונה כו' אלא בימים המתירים איירי אי שיי לאורוי וכי הוה המקצתן הוה דלא למספד בהון דמורי מינייהו שרי ולפניו אסור ולאחרי מותר ובזמן שהיה מגלת תענית נוהגת קאמרינן כי האידנא בטלה מגלת תענית כדפסיק בפ"ק ד"ה (דף יט:): רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא. כדמפרש הקונטרס שלא היה שם אסור תלמידו גמור כו' והא דאמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ה:): תנחום בריה דר' אמי איקלע לאתרא דרש להו מותר לתלות חטין בפסח אמרו ליה לאו ר' מני דמן צור איכא הכא ותנא תלמיד לא יורה הלכה במקום רבו וא"כ רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל צריך לומר דתלמיד חבר הוה ומש"ל חוץ ל' פרסאות שרי והא דאמרינן בפניו אסור וחייב מיתה כל תוך שלש פרסאות חשיב בפניו כדמשמע באותו תלמיד שהורה לפני ר"א דאם היה תוך שלש פרסאות בדיו היה חייב מיתה ומסתמא נמי לא בפניו ממש היה וכן בני אהרן מסתמא לא הורו בפני משה ממש ועיקר שיעור דגמרינן שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל מבני אהרן גמרינן לה והתם חייבי מיתה הוה ואומר ר"י דוקא בדבר שנראה חידוש לשואל ואפילו ביעתא בכותחא ומגלת תענית בכי האי גוונא איירי ולא נקטינהו אלא לשמועין דאפילו בהני שהתלמיד בעצמו יודע שאינו טועה אסור להורות אבל דבר שהשואל יודע שידוע מנהגו של דבר זה כגון נתן טעם לפגם וכיוצא בו דשמועה לו היתר אין דומה לו דבר חידוש שרי ורבינא דסר סכינא בבבל כעין דבר חידוש הוא שנטול שררה כדאמרינן (חולין דף יז:): לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם: (תוספתא)

רשב"א אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב ורב הונא אמר מנהג כרבי אליעזר בן יעקב ורבי יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. ומפורש בשלחא פרקים דבעניה (כו, ב) דמ"ד הלכה מדרש דקסין ליה בפירקין, ומאן דלמר מנהג מדרש לא דקסין הא אורוי מורינן, ומ"ד נהגו אורוי כו' אפי' עבדי לא מחינן. ומיהו הכא קיימא לן כמ"ד הלכה, ורשב"א דקיימא לן בעלמא (לעיל מו, ב) דכל שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, שאני הכא דהא אמר ליה רבי לרב יוסף הא דלמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בן יעקב וקיימא לן (ביבמות מט, ב) משנה ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי מהו לאורוי במקום רבו, אלמא פשיטא להו דהלכה כר' אליעזר בן יעקב וכביעתא כמותחא עבדי לה. ועוד לקמן (בג, ב) נמי גבי מבוה דהוה לזכי ביה המון כי רסקה, משמע דלזכי ורבה סביחא להו כר' אליעזר בן יעקב. וכן כו' ר' חייה כותיה פ"ל דמנוחה לקמן (סה, ג) גבי עובדא דגוי וישראל פנימיות וישראל דמשמע תסעו להו שפירא מותר. וכן פסקו כולה רבותא ז"ל. ביעתא כותחא. פירוש: בליים גמורות

רש"א הא דלמיר רבא בפניו אסור וחיוב מיתה שלא בפניו אסור ואינו חייב מיתה. כתבו בחוס' (סב, ד"ה רב הסדל) דכפניו היינו תוך שלק פרסאות, דשיעור שלק פרסאות מצני אהרו יפניו למחנה ישראל שלק פרסאות, וכיון שהיה [משה] בתוך המחנה בכל מקום היה אסור להם וחיובין מיתה. ושלק בפניו אסור אפילו בסוף העולם, דשלק בפניו אין לו שיעור והיינו חקשנין עליה דרבא מתלמידיו של ר' אליעזר דלפילו ברחוק שלק פרסאות נחייבין מיתה, ומשמע דלא היה קשוי לן מינה אללא משום דלרבא כתיב הלא אינו חייב מיתה והתם קאמר דנחייבין מיתה, הא לאיסורא פשיטא לטובהו דאסור ופילו רחוק ממנו שלק פרסאות. והא דלמירינן בפרק קמחא דסנהדרין בתחילתו (ה, ב), תנחום בריה דר' אמי חקלע לזהרר דרש להו מותר ללוחות חטים בפסח, אמרו לו ולאו ר' מני דמון טור איכא הכא ותניא דתלמיד אל יורה במקום רבו אללא ח"כ רחוק ממנו שלק פרסאות, דמשמע הא רחוק ממנו שלק פרסאות מותר. איכא למימר התם תלמיד חבר היה. ואינו מחזור בעיני, דלא תלמיד חבר דוקא לא היה ליה להנא למסחה ולמיתני תלמיד אל יורה אללא תלמיד חבר אל יורה, דתלמיד חסם לאו תלמיד חבר דוקא משמע. ועוד דהא רבה בר בר חנה ורב כי נחוי לבבל שקלי קשותא מרבי, ואמרין התם בפרק קמחא דסנהדרין וכיון דגמיי למה להו למסקל קשותא, ופרקינן משום מעשה שהיה, דמעשה בתלמיד שדרש בגובלן מי בימי און מכשיין ואינו סבור מי בלעין וכו', בלוחה שעה גור רבי תלמיד אל יורה אללא ח"כ נטל קשות מרבו, דללמחא מדינא רבה בר בר חנה ורב בבבל שרו בלא נטילת קשות, ולא ממנעו ברחוק מקום משום כבודו דרבי ואע"פ שהיו תלמידי. וממנה אתה למד לבני אהרן ולתלמידו של ר' אליעזר שהיו קודם גזירתו של רבי, דשלק בפניו יש לו שיעור והיינו תוך שלק פרסאות. והא דלא חקשו ליה לרבא מההוא מעשה דלוחות תלמיד אללא ממה שנתחייב מיתה, אינו הוסיף, משום דמימרא דרבא לא מיפרשא בהדיא שלק בפניו בכמה. ועוד דלפילו נתפרשה, מכ"ש מקשה לו דלפילו רחוק ממנו שלק פרסאות אסור וחיוב מיתה. והרשב"ד ז"ל פירש כן דלחור שלק פרסאות מותר. וא"ת חיפוק ליה מיהא משום מעשה שהיה. י"ל דנפקא מינה להיבא דנטל קשות מרב אחד פילו יש לו רב אחד והוא רחוק ממנו ג' פרסאות מותר ואע"פ שלק נטל ממנו קשות, הא תוך שלק פרסאות לעולם אסור אללא ח"כ נטל ממנו קשות. כנ"ל. מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן חש וגו' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מלוא להביא מן הדיבור. וכתב הרשב"ד ז"ל: דהם ודאי טעו בהוראתם דלא נאמרו דברים הללו אללא במזבח החיצון, אבל במזבח הפנימי לא, דמפורש ביומא (ג, ח) וכתמיד (פ"ב) דמערכה בפני עמנה היו עושין על המזבח [החיצון] שממנה טבל אש לקטורה. אללא הם טעו שהשוו מזבח הפנימי למזבח החיצון, ומ"מ לא נענשו משום טעוהו אללא משום הרחקה.

דף - סג - ב

וכתיב [דברי הימים א-ז-א-ז] נון בנו יהושע בנו ופליגא דר' אבא בר פפא דאמר ר' אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה שנאמר [יהושע ה-ג] ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' וכתביב ויאמר (לו) כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' אמר לו אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי מיד [יהושע ה-ג] וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן אסורין בתשמיש המטה א"ר שמואל בר איניא משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבנות תמידין דאמר ליה עתה באתי אמר רב ברונא אמר רב כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אמר [מיכה ב-ט] נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ואמר רב יוסף אפי' באשתו נדה רבא אמר אם אשתו נדה היא תבא עליו ברכה ולא היא דעד האידינא מאן נטריה ההוא מבוואה דהיה דירי בה לחמן בר רישתק אמרו ליה אוגר לן רשותך לא אוגר להו אתו אמרו ליה לאבני אמר להו זילו בטילו רשותייכו לגבי חד הוה ליה יחיד במקום נכרי ויחיד במקום נכרי לא אסר אמרו ליה מידי הוא טעמא אללא דלא שכיח דדיירי והכא הא קדיירי אמר להו כל בטולי רשותייהו גבי חד מילתא דלא שכיחא היא. ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אזל רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמעטא קמיה דרבא אמר ליה

רש"י וכתביב נון בנו יהושע בנו. וכתב יהושע לא חשיב בן; לא נענש יהושע. להיות עירי אללא שביטל בו; ויהי בהיות יהושע וגו'. מדכתביב וחרבו שפוסה בידו מכלל דלפורענותו בל ועתה בלתי דקאמר ליה הכי קא"ל על עבירה של עכשיו בלתי ומדאזכרין למימר על של עכשיו מכלל דלחתי הוה לחתייה ומאי הוה הכי קאמר ליה אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים עברש ביטלתם התמיד ועכשיו שחשיבה אתם מצטלים תלמוד תורה לפי שהיו עסוקים במלחמה ביום לא היה להן עת לעסוק בתורה אללא בלילה והדבר מוכיח שעל עסקי תלמוד תורה הוכיחו מדכתביב קרא לחתינא במלחמה של עי שהיתה לחתייה וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שכן בעומקה של הלכה; וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן בו. ואחור לילה שהוכיח המלך היו מצטלים ח"ת שביטל שהיו אורבין על העיר וכל החיצוני עברש את ארון למקומו בגלגל והוא הלילה שביטלו מפריה ורביה; בקילעא. בחדר; נשי עמו תגרשון. שבזין הן ממנו; לחמן בר רישתק. כך שמו; בעיבו קשותייכו. למצוי לגבי חד מינייכו ואף על גב דאינהו אסורים להוציא מחזרויהם למצוי כדתנן נתנו לו קשות הוא מותר והן אסורין להני ליה מיהא לטבול כל המצוי כלים ששבתו בחבור וכלים ששבתו בבית היחיד ששבתו קשותן אללא דלא הכי אסורי לטבול כי כדלמירינן במס' שבת בפרק ר"א אורמי חס לא הביא כלי (דף קה:; רש"י)

ובספרות מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. גרסינן וגרסינן נמי מלמד שהלך בעומקה של הלכה בו; ובמלחמת עי כתיב בפרשה אחרונה וילן אבל התם כתיב בתוך העם והא דקאמר מיד לאו לאלתר הוה אלא כשהופנה הלך בעומקה של הלכה אבל לבתר מעשה דמלאך טובא הוה: כל זמן שארון ושכינה שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה. תימה לר"י דגבי עובדא של אוריה החתי היה ארון שלא במקומו כדתיב (הנה) הארון וישראל [ויהודה] (חונים) [יושבים] בסוכות ואדוני יואב ועבדי אדוני על בני השדה חונים ואני [וגו'] [אשכב] [ולשכב] עם אשתי דמשמע שהיו אחרים מותרים בתשמיש"מ אלא שאוריה החתי היה מחמיר על עצמו לפי שהיו ישראל בצרה דהא קאמר ליה דוד (לך) רד לביתך ועוד קאמרין בפרק חלק (סנהדרין דף קז). גבי דוד שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה זו כי משמע בלילה היה מותר ואומר ר"י דשני ארונות היו אחד שבו שברי הלוחות מונחים ואותו היו מוליכין במלחמות כדתיב בספרי וארון ברית ה' נוסע לפני ה' וזו שיוצא עמהם במחנה והוא ארון עץ שעשה משה בעלותו לסיני כדתיב בלוחות אחרונות במשנה תורה ועשית לך ארון עץ ותחלה שם בו גם לוחות אחרונות כדתיב ואתם בלוחות אחרונות בארון אשר עשית עד שנעשה ארון של זהב שעשה בצלאל ואז נתנו בו לוחות אחרונות כדתיב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך וכן עשה כדתיב בויקהל ובההוא איירי הכא שהיו נאסרין בתשמיש המטה כשלא היה במקומו ואותו לא היו רגילין להוליך במלחמה כדתיב בשילה מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה כי לא היתה כזאת מתמול שלשום שלא היו רגילין להוליכו ואז כשהוליכוהו לקו ונלה כדמפרש רש"י התם ומה שהיה עמהן במלחמת יהושע ע"פ הדיבור היה עושה הכל והא דדרשינן בפ"ק דב"ב (דף יד). אין בארון רק בו; מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון היינו ארון שעשה בצלאל כדמשמע התם זה היה בבית הלוחות בארון אשר עשית עד שנעשה ארון של זהב שעשה בצלאל ואז נתנו בו לוחות אחרונות כדתיב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך וכן עשה משום מלחמה דיש מי שאומרים ארון אחד היה [קאמר התם קרא מסייע ליה לרבי יהודה פירוש שאומר ששני ארונות היו הארון וישראל יושבים בסוכות והלא ארון בציון היה מאי עבדין ליה רבנן שאומרים ארון אחד היה] אלא שהיה בקירוי. עד שלא נבנה בית הבחירה פירוש דבסוכות דקאמרין לא שהיה עמהם במלחמה אלא כלומר שהיה בקירוי של חול שאינו בית המקדש אע"פ שבכ"ל לא היו נאסרין בתשמיש המטה וגם אוריה עצמו היה נשוי בת שבע אן לא היה מחמיר על עצמו לפרוש מן האשה בשביל שאינו במקדש מ"מ כיון דאיכא תרתו לריעותא דישאל היו במלחמה יושבין בסוכות וגם ארון אינו במקדש היה רוצה להחמיר על עצמו ואי הוה גריס בירושלמי שהיה שלא בקירוי פירוש אלא בתוך היריעה ניחא טפי דלישנא דקירוי לא משמע שיהא חול; לחמן בר רישתק. ר"ח גריס חמן; בטילו רשותייכו לגבי חד

מינייכו. פירש בקונטרס אע"ג דאינהו אסירי להוציא מחצרותיהן למבוי כדתנן ותנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אהני להו מיהו לטלטל בכל המבוי כלים שבתו בתוכו וכלים שבתו בבית היחיד שבתו אצלו דאי לא הכי הווי אסירי לטלטלי ביה כדאמרין במסכת שבת פרק ר"א אומר אם לא הביא (דף קל:). דמבוי שלא נשתתפו בו עירובי חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות לא עירובי חצירות עם הבתים מותר לטלטל בכלו דכשעירבו חצירות עם הבתים שכיחי מאני דבתים בחצר וגזרינן דלמא אתי לאפוקינהו מחצר למבוי לפיכך אסור לטלטל במבוי אלא בד' אמות אבל בשלא עירבו דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ליכא למיגזר דאי משום דלמא בתי לטלטלי כלים שבתו בחצר למבוי רב לטעמיה דאמר לקמן (דף צא.) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן והוא שלא עירבו כדפירש התם בקונטרס וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין חצירות עם הבתים ורשות המבוי לבדו היו מבטלין דאי לא היו מערבין א"כ היו מפסידין כל החצירות שלא היו יכולין להוציא להן מן הבתים וטוב היה להם שיהו מותרין בחצירות ויאסרו כולם במבוי ממה שהיו כולן אסורין בחצירות ובמבוי בשביל האחד שהיה מותר וכיון שהיו מערבין בחצירות א"כ לא יתכן מה שפירש בקונטרס דאהני ביטול זה לטלטל בכל המבוי כלים שבתו בתוכו וכלים שבתו בבית היחיד דהא כיון דעירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' ועוד דק"ל כותיה דר"י דאמר לקמן (שם) הלכה כר"ש דאמר קרפף וחצר רשות אחת הן בין עירבו בין לא עירבו ולא ק"ל כההיא דרב דשבת וא"כ מתחילה נמי היה מותר לטלטל בכלו ומיהו לגבי בית היחיד ודאי מהני ביטול ואפי' לשתף בתי האחרים מהני לענין שהיחיד שביטלו רשותן אצלו יכול להוציא כלי בתיהן למבוי שהעירוב עושה אותן כבית אחד וגם אם החצירות תתוחות זו לזו ועירבו יכול היחיד להוציא מכל הבתים והחצירות למבוי שנעשו הכל אחד על ידי עירוב ומכל מקום יחיד במקום נכרי לא חשיב ע"י עירוב שאם כן לא היה צריך לעולם לשכור ואין לומר כיון שעל ידי ביטול משתרי לא היה צריך לשכור עוד כי ודאי יטרכו שהביטול אינו מתיר אלא ליחיד אבל השאר אסורין שאם יצאיאו הרי הן מחזיקין ברשותן שיש להם במבוי קודם הביטול ובטל הביטול בכך והווי להו מרובין במקום נכרי ואם תאמר כיון שכל החצירות נעשות אחת גם בתיהם כמו כן נעשין אחד על ידי עירוב כשיבטלו המבוי לאחד למה לא הם אסורין וכי אם שנים דרים בבית אחד ובטלו בני החצר רשותן לאחד מהשנים וכי לבדו יאה מותר להוציא מן הבית לחצר וחבירו הדר עמו יהא אסור ולא יועיל הביטול לו זה אינו קשיא כלום כי אם נרצה נובל לומר אין הכי נמי מיהו לא צריכין למימר הכי כי אפי' אם נאמר שא"א שיהא זה אסור וזה מותר אלא לשניהם מועיל הביטול בשוה אע"פ שלא ביטלו אלא לאחד יש ליתן טעם גדול בדבר כי שנים בבית אחד כאיש אחד דמו וגם לענין להיות יחיד במקום נכרי אבל ע"י עירוב אין נעשין יחיד במקום נכרי וה"ה לענין ביטול לומר שכמו שיועיל הביטול לאותן שביטלו יועיל לו לחביריו שלא יחשבו כאיש אחד ועוד דאי אפשר לומר כאן להתייר לכולן (תוספות)

רש"י ח לא נענש יהושע אלא מפני שביטל את ישראל לילה אחד מפניה ורביה. כדמפרש ואזיל. ואיכא למידק ומנא ליה דמשום ביטול פריה ורביה, דלמא משום ביטול הקרבת תמידין והלמוד תורה וכדלמא ליה מלפך עתה בלתי. ויש לומר דענשו שלא היה לו בו, מורה ללא נענש בכך אלא משום ביטול פריה ורביה, מדה כנגד מדה. וגמירי שכל זמן שארזון וסנינה שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה. הקשו בתוס' ח"כ היאך אמר [ו]ן דוד לאוריה וכו'. ועוד דוד שבה על בת שבע ולא תפסוהו בכך אלא על שהפך מטתו של לילה ליום (בסנהדרין קז, ח). והם תירלו דשני ארונות היו, ארון עץ שעשה משה וכתבו (דברים י, ח) ועשית לך ארון עץ, וכו' הניח סבדי לוחות (ועוד) ווארזון לוחות אחרונות, עד שנעשה ארון עשה בללל, וכו' נאמר (שמות כה, טז) ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך. ואותו של משה שמונחות בו סבדי לוחות היה יולא עמהם ממלחמה ואלו לא היו אסורין בתשמיש המטה, אבל אותן שמונחות בו לוחות אחרונות לא היה יולא עמהן ממלחמה אלא בעתים על פי הדיבור, והווי שנעשו עליו בימי עלי שהוציאוהו ונלקה, ועליו חרדו פלגשים ואמרו אוי לנו מני יולאנו מיד האלהים האדירים האלה וגו' (שמואל-א ח, ד, ח), כי לא היה כזה תמוול שלשום, ועכשיו ביהושע על פי הדיבור היה. והא דלמא' כבבא בתרא פרק קמא (יד, ח) אין בארון קה, אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות סבדי לוחות שמונחות בארון. י"ל ההם ללחך שנבנה הבית, סבדי עולמים לוחות וסבדי לוחות מונחים בארון שעשה בללל. אמר להו זילו בטיבו קשותיכו לגבי חד. פירש רש"י ז"ל: ואף ע"ג דאינהו אסורין להוציא מחצרותיהן לתוך המבוי כדתנן (לקמן סט, ב) נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין, אהני לטלטל בכל המבוי כלים שבתו בתוכו וכלים שבתו בבית היחיד שבתו אצלו שבתו אצלו, דאי לא הכי הווי אסירי לטלטלי ביה כדאמרין בשבת פרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי (הל, ב) עב"ל רב ז"ל. פירוש לפירוש: מלמא רב התם עירבו בתים עם חצרות ארון מטלטלון במבוי אלא בהרבע אמות, כלומר: משום גזירה שמה יולאו כלים למבוי, לא עירבו בתים עם חצרות מותר לטלטל בכל המבוי כולו. והכא מסתמא דעירבו בתים עם חצרות, דאי לא שיתוף במבוי למה הוא, אלא משום דליפקו מאני דבתים למבוי. ואין פירוש של רבנו ז"ל מחזור בזה, דההיא דרב הוא דלית ליה גזירה, ואנו כשמואל ר' יוחנן קיימא לן דלמא כפרק כל גנות (לא, ח) לא שנה עירבו ולא שנה עירבו שרי. אלא הכא הווי אהני להו דמעיקרא כולוהו אסירי לאפוקי מאני דבתי למבוי, והשתא הואו דבטיבו קשותיכו לגבי שרי לאפוקי מאני דבתי. ודוקא אינהו הווי אסירי אפילו מביתו של אהווי יחיד, כדאמרין לקמן (סט, ב) דחד לגבי חמשה הווי אורח חמשה לגבי חד לא הווי אורחיו. ולבשת הבאה יבטלו אלל השני וכן השבת הבאה כלשליש וחזרוין חלילה. ואי נמי למאן דלמא (לקמן סה, ב) מבטלין וחזרוין ומבטלין אפשר דלפילו בו ביום מבטלין אלל כולם בחזרה חלילה, כנ"ל. (רש"י ח)

א - סד דף

אם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי דמערבי יאמרו עירוב מועיל במקום נכרי דמכרזינן אכרזתא דלרדקי אלא אמר רבא לזיל חד מינייהו ליקרב ליה ולשאל מיניה דוכתא ולינח ביה מידי דהוה ליה כשכירו ולקיסו ואמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפילו עירובו נותן עירובו ודיו אמר רבא ליה אביי לרב יוסף היו שם חמשה שכירו וה' לקיסו מהו אמר ליה אם אמרו שכירו ולקיסו להקל יאמרו שכירו ולקיסו להחמיר גופא אמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפי' לקיסו נותן עירובו ודיו אמר רב נחמן כמה מעליא הא שמעתא אמר רב יהודה אמר שמואל שתה רביעית יין אל יורה אמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא דהא אנה כל כמה דלא שתינא רביעית דחמרא לא צילא דעתאי אמר ליה רבא מאי טעמא אמר מר הכי האמר ר' אחא בר חנינא מאי דבתיב משלי כט-ג ורעה זנות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה אמר ליה הדרי בי אמר רבה בר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור כי הא. דרבי אבא בר שומני ורב מנשיא בר ירמיה מניתי הווי קא מפטרי מהדדי אמעברא דנהר יופטי אמרו כל חד מינן לימא מילתא דלא שמיע לחבריה. דאמר מרי בר רב הונא לא יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זכרו פתח חד ואמר היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור שתוי כל שיכול לדבר לפני המלך שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך פתח אידך ואמר המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקיימו בידו יקח בהן ספר תורה אמר רב ששת: אפילו

רש"י ז דמערבי. ביניהן אף על גב דלא מהני: דמכרזינן. הווי יודעין שאין עירובנו מועיל כולם ואין לנו מוציאין מחצרותינו למבוי ומה שאנו מטלטלין בתוכו כשביב סני' היא: אכרזתא דלרדקי. וכי הכרזה זו מועיל לדורות הבאים שיראו אותן מטלטלון כאלו ולא שמעו בהכרזה: ליקריב לגביה. ישתדל עם הנכרי עד שיהא אהבו וישאלו לו הנכרי מקום בחצירו לחתנוחי ביה מידי דכיון דהשתא דייר ישראל בחצר הנכרי הווי ליה האי ישראל כשכירו ולקיסו של נכרי: ואמר רב יהודה אפילו שכירו ולקיסו: של נכרי אם ישראל הוא נותן עירובו עם בני מבוי ודיו. שכיר לעבודתה כל השנה ולקיסו ליומת הקציר והאסוף: הווי שם. צבית הנכרי: חמשה שכירים ולקיסוין. דקין בחדרים ובעלות שאילו היתה קצות שלהן היו צריכין לתת כולן בעיבוד כדתנן במתניתין ומודין בזמן שמקלחן שרויין בחדרים כו' והשתא דרשואה דנכרי מהו לתת כולן בעיבוד אם שבת האחד ולא נתן אחר ע"כ בני מבוי מי אמרין כי היכי דשוינאו ליה לשכיר וללקיט כבעלים להקל ולהחיר עירובו במבוי זה הווי נמי בעלים להתמוי או לתמא לקולא שוינאו רבנן כבעלים אבל לחומרא לא דכל בעירובין להקל והני דירא ולא לאו דיראו היא: מאי טעמא אמר מר הכי. זו נאה וזו אינה נאה: הונה.

כבודה של תורה וסופה להשתכח ממנו: רועה זונות. נטוריקון זו נאה ורעננה ורעננה כה כלי שתקיים בידו: הדרי בני. לא חוסף עוד: המחזיק בנכסיו הגר. מדי דמיהיה היא ותוהו בה אינני לפי שאלו כלל יגיעה לפיכך אין מתקיימן לאם על ידי מלוה: יקח בהן ס"ב. כמקלם ובשכר חלו יתקיימו האחרים בידו: (רש"י)

תוספות מכח שהביטול יועיל לכולן כשנים הדרים בבית אחד שא"כ אין כאן ביטול כלל שכמו שמתחילה היתה רשות לכולן ה"נ תהא עתה לכולן והרי הם בבחיילה מרובין במקום נכרים ועוד דבהדיא אמר דצריך לבטל לכל אחד מאותן שעירבו למאן דאית ליה לעיל בעין רעה מבטל ואידך נמי מודה שאם מירש בהדיא שאינו מבטל רק לאחד שלא ביטל לאחרים אע"פ שעירבו עם זה שביטל לו וא"ת כיון שעל ידי עירוב שהניחו כל החצירות יחד היה מתיר לכולן הא דפריך רבא א"כ ביטול תורת עירוב מאותו מבוי ומשני דמעיקרא נמי דווקא ע"י עירוב היה מתיר כדי לעשות תקנה לכולן שהיחיד היה מוציא כלי בתיהן למבוי כדפרישית ו"ל דרבא סבר שבא להתיר כלים ששבתו בבית היחיד בלא עירוב החצירות ולא היה יודע שפתוחות זו לזו ולפי מה שהיה סבור שלא היו פתוחות זו לזו מה שהיה מקשה ביטול תורת עירוב מאותו מבוי בשיתוף מיירי דקרי ליה עירוב: אם כן ביטול תורת עירוב מאותו מבוי. ואמר ר"י שבא מעשה לפני רש"י בחופה אחת ששכחו ולא עירבו והוצרכו להוציא מבית לבית והתיר להם ע"י שביטולו רשותם לאחד ואומר ר"י דאם יועיל ביטול מבית לבית א"כ יהו מותרין כולן לטלטל מזו לזו גם אותן שביטלו להם שאע"פ שהמבטל רשות חצירו ועוד הוציא מביתו לחצר התם הוא שיש להם חלק בחצר ונראה כחוזר ומחזיק ברשותו אפי' למ"ד לעיל בפ"ב (דף כו). רשות ביתו ביטול אבל הכא כשביטלו כל השבנות רשותם לאחד אישתרו כולו דאין דומה כלל כחוזר ומחזיק ברשותו כשמטלטל מביתו לבית חצירו ולא דמי למוציא מביתו לחצר שיש לו בחצר חלק וכיון דמישתרו כולו על ידי ביטול אין לביטול להועיל כאן דא"כ ביטול תורת עירוב מאותו מבוי שלא יחושו לעשות עוד עירוב כיון דמישתרו כולו בביטול ומיהו אורי"י דאם יש חדרים בבית יכול לבטל כל הבית בלא החדרים שיחא עכשיו אסור להוציא מן החדר לבית כמו מבית לחצר ואין שייך כאן ביטול תורת עירוב שהרי ישבתו בעירוב יותר. יש ספרים שכתבו בהן אל יתפלל ולא יתכן כלל דא"כ מאי קחמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא דהא אנא כל] כמה דלא שתיגא רביעית אל מבית לבית דהא תשמשיה לחוד ומיהו כר"י קי"ל ונראה דאין ראייה מכאן לחלוק על הוראת רש"י דשפיר דמי דחוזר בו מביטולו כשנטול כליו והכניסם לתוך בית חצירו וחדו והחזירם לביתו שהיא רשות המיוחדת לו נראה כחוזר בו מביטולו וכיון שמפסידי דבבר לא ביטול תורת עירוב ור"ת היה מדקדק מהא דאפליגי רי ושומואל לענין ביטול רשות מחצר לחצר ולענין ביטול רשות בחורבה משמע דמבית לבית אסור לכ"ע מדלא איררו ביה וכדפרישית שאם התרת תתיר לכולן וכיון דשרית לכולהו יבא לטלטל בלא חצירו ועוד הביא ראייה מההוא ינוקא דלקמן (דף סז): דאשתפיך חמימיה שהתיר לומר לנכרי למייתי ליה חמין מגו ביתה (דרבא) [צ"ל דרבה] אע"ג דלא עירבו מדלא מצאו תקנה בענין אחר. ואמאי ליבטלו כולו רשותיהו לההוא ביתא דהוה ביה תינוק דמסתמא כר"י סבירא להו דאמר יש ביטול רשות מחצר לחצר כדאמר רבא בההוא שמעתא אנא כר"י סבירא לי אלא דאי אפי' ר"י מודה דאין ביטול רשות מבית לבית ואומר ר"י דאין משם ראייה דעל ברחן הוה התם חצירות ומבוי: כדאמרינן התם והא לא עירבו והא לא שיתפנו והוי יכולין להביא חמין ע"י ביטול דרך חצירות ומבוי שהיה בו קטן ומה שלא עשו כן משום דלא היה בעלים התם: שתי רביעית יין אל יורה. יש ספרים שכתבו בהן אל יתפלל ולא יתכן כלל דא"כ מאי קחמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא דהא אנא כל] כמה דלא שתיגא רביעית אל צילא דעתא מה ענין צילתא אצל תפלה אלא אל יורה גרסינן ברוב ספרים וכן אמר ר"ח וא"ת ומאי קאמר ר"י לא מעליא הא שמעתא דהא פלוגתא דנתיב היא בכריתות בפרק אמרו לו (דף יג): כדריש התם ולהבדיל ולהורות ואין ושכר אל תשת קאי דמוקמינן ליה התם ברביעית ועוד קשה דהא ר"י נופיה קאמר לקמן בשמעתין דרך מיל ושינה כל שהיא מפניו את היין כששתה רביעית ש"מ דאסור ומיהו היא איכא לאוקומא כגון דלא רמא ביה מיא והכא דרמא ביה מיא כר"י א"כ בכריתות (דף יג): (דתנן) התם ר"א אומר. אם נתן ותוכו מים כל שהוא פסול ורב נמי פסיק התם הלכה כר"א אבל מ"מ קשיא דלא הוי ליה למימר לא מעליא הא שמעתא כיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דר"א התם ואסרי אע"פ שנתן בו מים: שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה. ולא יצא כיון שאינו יכול לדבר לפני המלך וצריך לחזור ולהתפלל וכן היא דברכות (דף כב): שהיה מתפלל ונמצא צואה כנגדו דמסיק כיון שחטא אפי' שהתפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל וצ"ע אם יש להשוות ברכות לתפלה לענין צואה ושיכור ע"כ לאו לכל מילי דמיין דהא שתי אל יתפלל עד שיפיג יינו ואפי' ביון מזוג אל יתפלל ביותר מרביעית דאפי' ר"א דכריתות (דף יג): לא שרי ביותר מרביעית ואפי' לענין הוראה כדאמרינן התם ופשיטא דשתי מברך ברכת המזון וכל הברכות כולן כדאמר בירושלמי דברכות דמפיק ליה מואכלת ושבעת וברכת ואפי' מדומדם ומיהו משום מי רגלים פשיטא דא"צ לחזור ולברך אפי' א"ת דמשוינן ברכות לתפלה בצואה תניא ומי רגלים לא חמירי כמו צואה דהא אמר בסוף פ' מי שמתו (ברכות דף כ). לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפול לארעא שרי ורבנן הוא דגררו בהו וכי גזרו בהו בודאן אבל בספק לא גזרו בהו רבנן: (תוספות)

רש"י אלא חמר רבא לויזל חד מינייהו ליקרב ליה ולשאל מיניה דוכתא ולינה ביה מידי דהוה ליה כשכירו ולקטיו וא"ר יהודה חמר שמואל אפילו שכירו ואפילו לקטיו נתון עירובו דעין. תמיה לי היאך נתון זה עירוב והלא אינו דרם של ולא מקום פיתא איכא ולא מקום לניה איכא (לקמן עג, א). וי"ל דלגבי ביתו של גוי הקלו, דכיון דמדינא מידי לא כריך דליקת גוי לא שמה דיכה אלא משום גזירה, לאחר שהמירו הקלו דלפיו שכירו ולקטיו שאין לו שם לא מקום לניה ולא מקום פיתא היא כבעל הבית דעלמא דישכאל הדך שם. ולפי פירוש זה דוקא כשכירו ולקטיו של גוי אמרו, אבל כשכירו ולקטיו של ישראל צומן שאין לו שם לא מקום פיתא או מקום לניה למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה אינו נתון עירוב. אבל הרשב"י ז"ל פירש: כי ישראל זה השאל ממנו מקום אינו נתון עירובו אלא חוזר ומשכיר קאחור במקום הגוי, כמו שאמרנו כשכירו ולקטיו של אדם נתון עירובו דעין, והא דרב יהודה דלמיון בעלמא נקטה, ונתון הוא. הא דבעי מיניה אפי' מרב יוסף היו חמשה שכירו ולקטיו מהו. פירש רש"י ז"ל: חמשה שכירין ולקטיון הדיון כדלית ובעלמא, שאילו היה קשה שאלה היו כולן לכיכין לעירוב כדנתן במתני' (לקמן עג, א) ומודים צומן שמהלך שרויין כדלית וכו' ע"כ לכן הרב ז"ל. ונראה לי פירוש לפירוש: דלחוד דוקא שרויין ממם כדלית ובעלמא, שאילו כן ודאי אפילו להחמיר וכולן מערבין ואריך ליתן פה לכל אחד ואחד, דא"כ ע"פ שהן כשכירו ולקטיו אין סמוכין על שאלתו ולא מקבלין פסם ממנו, וכי"ע כרייין ליתן פה לכל אחד ואחד, אלא שאלהק עשאוהו הבית וכאלו דריש שם ממנו וכמו שכתבתי למעלה, ולפיכך בעי מיניה אפי' מרב יוסף כיון דחזוין להו כבעלי הבית נימא הכי בין להלך בין להחמיר, או דילמא להלך אמרו להחמיר לא אמרו. ופשיט ליה להלך אמרו ולא להחמיר. וגם בעיה אז גבי שכירין ולקטיו של גוי כלכך שייכא ולא כשל ישראל כמו שאמרנו. ורואינהו ז"ל לענין אחר להראב"ד ז"ל דלפיו לישראל, ולא נחזור בעיני וכמו שכתבתי. (רש"י)

ב - טד דף

בעל בנכסי אשתו רבא אמר אפילו עבד עיסקא ורווח רב פפא אמר אפי' מצא מציאה אמר רב נחמן בר יצחק אפילו כתב בהו תפילין ואמר רב חנין ואיתימא ר' חנינא מאי קראה דכתיב **במדבר כא-ב** וידר ישראל נדר וגו' אמר רמי בר אבא דרך מיל ושינה כל שהוא מפגיגין את היין אמר רב נחמן אמר רבא בר אבוב לא שנו אלא ששתה כדי רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכך שדרך טורדתו ושינה משכרתו ודרך מיל מפגיגה היין והתניא. מעשה בר"ג שהיה רוכב על החמור והיה מהלך מעכו לכזיב והיה רבי אילעאי מהלך אחריו מצא גלוסקין בדרך אמר לו אילעאי טול גלוסקין מן הדרך מצא נכרי אחד אמר לו מבגאי טול גלוסקין הללו מאילעאי ניטפל לו ר' אילעאי אמר לו מהיכן אתה אמר לו מעיריות של בורגנין ומה שמך מבגאי שמני כלום הייכירך רבן גמליאל מעולם אמר לו לאו באותה שעה למדנו שכונן רבן גמליאל ברוח הקודש ושלשה דברים למדנו באותה שעה למדנו שאין מעבירין על האוכלין ולמדנו שהולכין אחרי רוב עוברי דרכים ולמדנו שחמצו של נכרי אחר הפסח מותר בהנאה כיון שהגיע לכזיב בא אחד לישאל על נדרו אמר ליה שעמו כלום שתינו רביעית יין האיטלקי אמר לו הן אם כן טייל אחרינו עד שיפיג ייגינו וטייל אחריהן ג' מילין עד שהגיע לסולמא של צור כיון שהגיע לסולמא דצור ירד ר"ג מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו והרבה דברים למדנו באותה שעה למדנו שרביעית יין האיטלקי משכר ולמדנו שיכור אל יורה ולמדנו שדרך מפגיגה את היין ולמדנו שאין מפירין נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב קתני מיהת שלשה מילין שאין יין האיטלקי דמשכר טפי והאמר רב נחמן אמר רבא בר אבוב לא שנו אלא ששתה רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכך דרך טורדתו ושינה משכרתו רכוב שאני השתא דאתית להכי לרמי בר אבא נמי לא קשיא רכוב שאני

איני והאמר רב נחמן מפירין נדרים בין מהלך בין עומד ובין רכוב תנאי היא דאיכא למאן דאמר פותחין בחרטה ואיכא למאן דאמר אין פותחין בחרטה דאמר רבה בר רב חנה אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להווא גברא **[משלי יב-יח]** יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא אמר מר ואין מעבירין על האוכלין אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להווא גברא **[משלי יב-יח]** יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו ישראל פרוצות בכשפים אבל בדורות האחרונים שבות ישראל פרוצות בכשפים מעבירין תנא שלימין מעבירין פתיתין אין מעבירין אמר ליה רב אשי לרב אשי ואפתיתין לא עבדן והכתיב **[יחזקאל יג-ט]** ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם דשקלי באגרייהו אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה

רש"י בעל בנכסי אשתו. עמי למיעבד בהו מלוא דמילתא דהוהו בה אינשי נמי היא ושלטא בהו עינא בינא: אפילו כותב בהו הפילין... נמי מיקיימו בידיה: מאי קריאה. לעל ידו לעבד בהו מלוא מיקיימו בידיה דכתיב וידר ישראל וגו' והחמתו לשון הקדש ועל ידי כך נשמעת הפלגה ונפלו בינים: וקניה כל שוהא. או זו או זו: ניטפל לו רבי אלעזר. נהקרב אלל הנכרי: מבגלי שמיני. כך שמי: אין מעבירין על האוכלין. המולא ארכון בדרך אינו כשאי לעבדו עליוהו ולהגותן פס: שהולכין אחרי רוב עובדי דרכים. מלוא שאל ליה לר' אלעזר למיכלניהו דלחזקניהו בחזקת פיתן של נכרים שרוב עובדי דרכים נכרים הן: שחמלו של נכרי. שאלה הפחה היה: מותר בהנאה. כגון הכא לחיוב טובה הנאה לנכרי: ליה שמינו. לר' אלעזר: לכולמא של לר'. מעלות הר גבוה: אבל יוחר מרביעית בו. ויחון דיון האישולקי הוה ומשכר טפי הוה ליה כיוחר מרביעית: רכוב שאני. דלון לו טורח הדקדק: לרמי בר אבא נמי. דלמך דרך מיל והכא תני שלב מילין לא תיקשי לרכוב שאני דלון לו טורח ולפיכך אין משינו כל כך: תנאי היא. במסכת נדרים: פותחין בחרטה. כריך לחכם למלוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן הוה לא הייתי נודר ונמלא נדר נעקר מאליו: אין פותחין. אין כריך לפתוח לו בחרטה אלל החכם עוקריו אע"פ שאינו מולא לו טעם עקירה רבן גמליאל סבר כמאן דלמך פותחין לפיכך הולך וקוב העתת לחשב חייה פתח ימלא לו: כל הבוטה. הגורר נכרי: ראו לדוקרו. למלא לא מקיים ליה והיינו פתח דקאמר ליה אינו יודע שאסור לנודר וחייב מיתה אחת עליו כלום היית נודר ואמר ליה האוך לא: אלל לשון חכמים מרפא. פתחין אין מעבירין עליוהו. אלל נטולין אוחן לזכא למישא לכשפים: ואפתיתין לא עבדן. כשפים: דשקלן בלגרייהו. פתיתו לחם לעשות כשפים מדכרים החריש והכי קאמר נביא בשביל פתיתו לחם שנתנים לכן בשכרן חיללתן את שמי בתוך עמי שהייתן עושות בהן כשפים לנבואי הבעל להטעות את עמי: (רש"י)

תוספות שכוון רבן גמליאל ברוח הקדש. אע"פ שהיה שם זה רגיל באומות כדאמרין בפרק שני דמכות (דף יא). תמן אמרין שכס נסיב מבגאי גזר מכל מקום חשיב ליה כוונה ברוח הקדש והיה דסוף יבמות (דף קכב): שאמר ליה יפה כוונת שאריה שמי כך קורין אותי בעירי לא שכוון אותו האיש ברוח הקדש שלא קראו אריה אלא על שם כחו: שהולכין אחר רוב עובדי דרכים. כדפירש בקונטרס מדלא שרי ליה לר' אלעזר למיכלניהו דלחזקניהו בחזקת פתן של נכרים שרוב עובדי דרכים נכרים הם מדנתנו לעבו"ם דאיכא טובת הנאה דעבו"ם כדפירש בקונטרס דאי ס"ל דאסור בהנאה היה לו לאסור מספק דשמה בפסח נעשה וא"ת והיאך נתן ר"ג והא דריש ר"י בסוף פ"ק דע"ז (דף כ). לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם ואע"ג דלעכו"ם המכירו שרי אפילו לר"י דהא מוקמינן כר"י ההוא דשולח אדם ירך לעכו"ם בפסחים בפרק כל שעה (דף כב). ותניא בתוספתא [דע"ז פ"ג] דאם היא שכינו מותר מפני שהוא כמכור לו מ"מ הכא הא אמרין שלא היה מכירו רבן גמליאל מעולם יש לומר דשמה לא סבר לה ר"ג להא דר"י אי נמי כיון שהיה העכו"ם מתלווה עמהן בדרך שרי דחשיב כמכור לו והא דתניא בהניזקין (גיטין דף סא). מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ההיא נמי שרי משום דרכי שלום: פותחין בחרטה. פי' בקונטרס צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר על דעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ונמצא נדר נעקר מאליו אין פותחין אין צריך לפתוח לו בחרטה אלל החכם עוקריו אע"פ שאינו מוצא לו טעם עקירה ר"ג סבר כמ"ד פותחין לפיכך הוצרך יישוב הדעת לחשב איזה פתח ימצא לו ע"כ לשון הקונטרס וקשיא לר"ת דהא רב נחמן גופיה שמעינן ליה בהדיא בפרק ד' נדרים (דף כב): דאמר הלכה פותחין בחרטה וזקקין לאלהי ישראל ובפ' נערה המאורסה (שם דף עז): נמי קאמר רב נחמן הלכה נשאלין לנדרים מעומד יחיד ובלילה ופרץ עלה מהא דר"ג וכתוב בכל הספרים ר"ג סבר אין פותחין בחרטה למיעקר נדרא בעינן ובעי לעיני להכי יש רב נחמן סבר פותחין בחרטה ואפילו מעומד אלא שיש ספרים שהגיהו איפכא על פי פירוש הקונטרס דהכא בשמעתא עוד דאמר בסוף אלו מותרין (שם כ). בשלמא מחמירין עליו דלא פתחין ליה בחרטה משמע דאין פותחין היא חומרא ועוד אמר בריש ד' נדרים (דף כא): דרב הונא סבר פותחין בחרטה מההוא דאתא לקמיה ואמר ליה לבך עלך ורבה בר רב חנה דאמר ליה לההוא דאתא אלו אתו י' בני אדם שיפייסוך קסבר אין פותחין בחרטה מפרש ר"ת פותחין בחרטה היינו ששואלין אותו אם הוא מתחרט על מה שנדר שאומר לו כדו תהית או לבך עלך או בעית נדר (שם) ושרינן ליה בהכי ור"ג סבר אין פותחין להתיר לו בחרטה לחוד שמתחרט בו על מה שנדר אלא צריך למצוא פתח לנדרו כגון שאומר לו אילו באו עשרה בני אדם שיפייסוך וכדפתח ר"ג לההוא טיעא ששואלין אותו אדעתא דהכי נדרת שצריך לטרוח הרבה ולחשוב באיזה ענין ימצאו לו פתח לנדרו: כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב. בפרק ד' נדרים (דף כב). אמר דלא פתחין ליה בהא דמתוך יראה יאמר אדעתא דהא לא נדר אף על פי שמשקר ועוד פסקין התם הלכה פותחין בחרטה: (תוספות)

רש"י פותחין בחרטה. פירש רש"י ז"ל: כריך לחכם למלוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר על דעת כן לא נדרתי. אין פותחין אין צריך לפתוח לו בחרטה אלל החכם עוקרו ואע"פ שאין מולא לו [טעם] עקירה. ואינו מחווה, דאם כפירוש רב נחמן דלמך מפירין נדרים בין מהלך בין עומד בין רכוב סבירא ליה אין פותחין בחרטה. וואון איפכא אמרין נדרים, ומפורש גם כן בריש פרק ד' נדרים (כב, א) דרב נחמן ס"ל פותחין בחרטה. אלל מאן דלמך פותחין בחרטה אינו כריך למלוא פתחין אלל שיתחרט מעיקרה, ומאן דלמך אין פותחין בחרטה כריך למלוא פתחין. וכבר כתבתי זה בחוכה בפסק ד' נדרים (שם ד"ה אמר) כ"ס. מאי פתח ליה ר"ג לההוא גברא י' בוטה וכו'. וכבר חשקנה נדרים (כב, א)

דף סה - א

. יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנאמר **[ישעיה נא-כא]** לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין מיתבי שיכור מקחו וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה מיתתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה מאי יכולני לפטור דקאמר נמי מדין תפלה אמר רבי חנינא ל"ש אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם: א"ר חנינא כל המפיק מגן בשעת גאווה וחותמין צרות בעדו שנאמר **[איוב מא-ז]** גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר מאי משמע דהאי אפיק לישנא דעבורי הוא דכתיב **[איוב וט-ו]** אחי בגדו כמו נחל כאפיקי נחלים יעבורו ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמר מאי משמע דהאי מפיק לישנא דגלווי הוא דכתיב **[תהילים יח-טו]** ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מכדי קראי משמע בין למר ובין למר. מאי בינייהו איכא בינייהו דרב ששת: דרב ששת מסר שניתיה לשמיעה מר אית ליה דרב ששת ומר לית ליה דרב ששת אמר רב חייא בר אשי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו את תפיל משום שנא' בצר אל יורה רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי אמר בצר אל יורה כתיב מר עוקבא ביומא דשואת לא הוה נפיק לבי דינא אמר רב נחמן בר יצחק הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא אמר

אלה קיימא לך כר' יהודה דלמך (לקמן פו, ח) אחד גוי ואחד ישראל אינו אוסר, וכי אתי גוי ושכרו ממנו כר' יוחנן דלמך יפה עשיתם ששכרתם. ו"ל שלח היה להם גם זה ברור ומסופקים היו בדבר כמו שנסתפקו ר' חמא בר' יוסף ור' חיילא בר' אבה ור' אסי. ואי נמי "ל שהיו חוששין דמתי אתי בין דשוכרין ובין (ל)לל שוכרין יאסרו. והרמב"ם ז"ל (הל' עירובין פ"ז, ה"ג) פסק דגוי אפילו ליתיה אוסר דלפטר שיבא בשבת. ונראה שפסק בן מדר' יוסי דלמך (לקמן סס) נכרי אוסר ישראל אינו אוסר לפי שאין דרך ישראל לבא בשבת. אלא כר' יוסי אוסר כל שאפשר לבא בשבת, וקיימא לך (לעיל מו, ב) דר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי, וכ"ש דקיימי ר' יוסי ור' מאיר בחדא שיטתא. אף ע"ד ג' יהודה מיקל, הא קה"ר ר' יוחנן כר' יוסי ור' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי. ולפי דבריו, אלו לא עירבו שהרי הגוי אוסר עליהם. כל היבא ללא מאי מסתק ליה לא חיבשי לך ללא אגרינא, כי חיבשי היבא דמאי מסתק ליה כיון דמאי מסתק אגרינא או דילמא השתא מיהא הא לא סלקיה. קשיא לי נימא כיון ששכרו אין לך סיטוק גדול מזה כדלמרינן בבבא בתרא (מב, ח) כיון דזבניה אין לך מחאה גדולה מזו. וי"ל דהכא שכירה רעועה היא ולא מסתק ליה לגמרי אלא לשעה בלבד. ואחא גוי בשבתא אמרי מהו למיגר מיניה בשבתא. פירש רש"י ז"ל: מהו למיגר מיניה והדר נבטל רשותו לגבי חד דההוא לישתרי להוילא. נראה מדבריו שר"י דיוטול אחר השכירה ולא סגי ליה בעירובי שיעירבו ביניהם עד שלא בל הגוי, דהכא ודאי סתמא דמילתא עד שלא בל הגוי עירבו להתיר להו הפוגה, דהשתא אפילו לאחד שבה הגוי מחזירין לשכור ולהתיר לאחד מהו, ולהתיר לכולן לא שש, אלא ח"כ האמר דלא עירבו מעיקרא דקיימא להו כר' מאיר ור' יוסי דלמרי במשנת ביבד משהתפין (לקמן פו, ח) דגוי אוסר אפילו הלך לשבות בעיר אחרת כל שאפשר שיבא בשבת. ומיהו כן ודאי נראה (דכדרי) וכדבריו שר"י דיוטול אחר השכירות, כדלמרינן לקמן (סו, ח) ח"כ דלמרי דמ"ד שוכרין לא חיבשי לך השתא הרהו עבדינן חדא מיבעי, והרהו היינו שכירה וביטול, והכין נמי מוכח בדידא דהה"ר דר' אלעזר דבסמך (סו, ח). וטעמא דמילתא משום דכיון דלמרי גוי נתבטל לעירוב לגמרי, ואפילו ששכרו לאחד מכן אין העירוב חוזר וניעור שכבר נתבטל. ואינו דומה לשתי פטיות קשורות זו בזו ועירבו ביניהן דלמרינן בשבת בשלהי פרק הורקה (ק"ה, ב) נפסחו נאסרו חזרו ונקשו חזרו להתיר הרשקו, דההו היינו טעמא משום דעירובו עירוב גמור ודאי להיות עירוב לכל השבת, ומה שנפסקו מהרה הוא שקרה לאחד העירוב, אבל כחן שלח היה העירוב עירוב ראו לכל השבת שהגוי בל לביתו ומבטלו. וא"ת ומאי שנא משבת אחד מבני החצר ולא עירב שאף ע"פ שלח היה עירוב כלל בין השמשות, אפילו הכי כשחזר זה שלח עירב וביטל להו רשותו ניעור העירוב ומתיר (לקמן סו, ב). וי"ל דההו שאני דאף זה שביטל היה ראוי לערב עמהו ולפיכך אינו מבטל את העירוב לגמרי, אבל גוי דלאו בר עירוב הוא מבטל את העירוב לגמרי. והרשב"ד ז"ל כתב: דלא מס עירבו כריכין ביטול אחר השכירות אבל אם עירבו און כריכין ביטול. עשאו הרב ז"ל כשכה אחד מבני חצר ולא עירב. ולדבריו הא דלמרינן לקמן (סו, ח) דלמרי (דלמרי) שוכרין הרהו עבדינן, היינו בשלח עירבו. ולדידי קשיא לי טובא לפי דבריו, מדלמרי גבי תהייא דר' אלעזר דקשיא ליה דשמואל רביה דלמרי אוסרין ואין מערבין מאי ניהו דלמרי גוי בשבת, דמשמע דלא משקח לה אלא בגוי, ואמאי הא משקח לה אפילו בישאל ובגון דלמרי בשבת דכיון דליתיה הכא אין מערבין דכי אתי קאסר להו, ומיהו היבא דליתיה מערבין כר' שמעון דלמרי (לעיל מו, ח) אפילו הלך לשבות אלא ביה אינו אוסר, וא"כ דינו ממש כגוי, מאי אמרת שאני ישראל דכי אתי מבטל לגבייהו ומזכר העירוב למקומו ומערבין קיינא ביה כיון דלעולם אפשר לעירוב להקיים ביניהם לכוליה שבת, גוי נמי כי אתי ושוכרין ממנו בשבת חזר עירוב למקומו כדברי הרב ז"ל, וא"כ אפילו בישאל משקחת ליה. וי"ל לפי דברי הרב ז"ל דהא דקאמר ויבכי דמי בגון דלמרי גוי, הוא הדיו נמי לאחא ישראל, (ואלא) דכיון דבין גוי בין ישראל כפי הא מהד טעמא הוא נקט ליה, ומ"מ תהייא דר' אלעזר איתא. ומ"מ הוא דבר הימא שימא שמואל דישאל כי אתי בשבת לא יבטל. ואולי נאמר לדברי הרב ז"ל כי שמואל חיוב לטעמיה דלמרינן בפירקין לקמן (ע, ח) בעא מיניה רבא מרב נחמן ורש מהו שיבטל רשות, כל היבא דאי בעי לעירובי מאתמול מני מערב בטולי נמי מני מערב, והא דאי בעי עירובי מאתמול לא מני מערב ובטולי נמי מני מערב, או דילמא ורש כרעא דלמרי הוא, אמר ליה אתי אומר מבטל והני דבי שמואל אמרי אינו מבטל. ואף אנו נאמר כי גם זה שלח היה בבית ולא בעיר אמש ולא היה יכול לערב, כי אתי בשבת לא

מאי מבטל לשמואל (רש"ב"א)

דף סו - א

יפה עשיתם ששכרתם תהו בה נהרדעי ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן שוכר כמערב דמי מאי לאו מה מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום לא מה מערב ואפילו בפחות משהו פרוטה אף שוכר בפחות משהו פרוטה ומה מערב אפילו שכירו ולקיסו אף שוכר אפילו שכירו ולקיסו ומה מערב חמשה ששורין בחצר אחת אחד מערב ע"י כולן שוכר נמי חמשה ששורין בחצר אחת אחד שוכר ע"י כולן תהי בה רבי אלעזר אמר רבי זירא מאי תהייא דר' א"א אמר רב ששת גברא רבה רבי זירא לא ידע מאי תהייא דר' א"א קא קשיא ליה דשמואל רביה דאמר שמואל כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין מערבין ואין אוסרין אוסרין ואין מערבין אין מבטלין כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין כגון ב' חצירות זו לפני זו לפנים מזו מערבין ואין אוסרין אין מבטלין כגון ב' חצירות ופתח א' ביניהן אוסרין ואין מערבין אין מבטלין לאתויי מאי לאו לאתויי נכרי ואי דאתא מאתמול לוגר מאתמול

רש"י (ל)ל מה מערב אפי' בפחות כו'. דלקולא אקשינא רבי יוחנן ולא לחומרא דכל בעירובין להקל: ומה מערב אפי' שכירו ולקיסו. דנכרי אס ישראל הוא כדלמרי לעיל (דף סד, טו) נותן עירובו ודיו: אף שוכר אפי' שכירו ולקיסו. דנכרי אס נכרי הוא משכיר רשות חזונו דליוורי הארץ: אחד מערב ע"י כולן. כגון ב' חצירות ופתח ביניהן ובאור לערב ע"ס זה או אחד מוליד עירובו של זה או לתוך של זה והוי שליח לחבירו כדתי' בהאי פירקא (דף עב): חמשה גבשו את עירובן כשהן מוליקין אותו למקום אחד. אחד מוליד ע"י כולן: חמשה. ישראל ששורין עם הנכרי בחצר אחת אחד מהן שוכר מן הנכרי בשביל כולן: תהי בה ר"א. בהא מילתא דלמרי לעיל ששכרו מן הנכרי וא"כ ביטלו ותהי לשון מריח כמו בת תהיא דמסכת ע"י (דף סו) כלומר מעיין ומשקח דענת טעמו של דבר: כל מקום שאוסרין. זה על זה בלא עירוב ואם היו רואין לערב ויכולין לערב: מבטלין. אס שכחו ולא עירבו מבטלין רשותו לאחד מהן והוי כוליה חצר לדידה ותהא מותרת לטלטל בטולה ובכלבד שלח יואיחו מן הבתים לחצר אלא מביחו של אותו יחיד בלבד: כל מקום לאתויי שהי חצירות זו לפני זו. דהיבא דלא עירבה פנימית לעצמה אסרה אחיזונה אפילו לרבנן דפליגי עליה דר' ע' מודו דרבנן האוסרת במקומה אוסרת שלח במקומה כגון בחיטונה משום דריסת הרגל שיש לה עליה ואס רעהו לערב עמה מערבין ואס שכחו ולא עירבו מבטלין בני פנימית רשותו לבני חצוניה אותו דריסת הרגל שיש לה עליה: שהי חצירות. פתוחות למבוי או לרשות הרבים ופתח ביניהן מערבין אס רואין ואס לא עירבו ע"ס זה או זו מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה: אין מבטלין. אס הולכו לטלטל מזו לזו אין מבטלין רשות של זו לזו דלא תקון רבנן ביטול רשות אלא היבא דלמרי עלייהו: לזו לאתויי נכרי. שדר עס שני ישראלים בחצר שאוסרין אותו שני ישראלים זה על זה ואין יכולין לערב בשביל הנכרי והלמרינן דאין מבטלין: ואי אתא נכרי מאתמול. אמאי קרי להו אוסרין ואין מערבין הא מני לעירובי ולמירי: (רש"י)

תוספות דחזו כולהו לאיערובי מאתמול לפיכך אין בטל העירוב שלהן כלל וגם אין שייך לומר כלל שבת הואיל והותרה הותרה ולא יתבטל עירוב שלהן כשיבא הנכרי בשבת וזה אין נראה לפרש כלל דכאן לא עירבו ולפיכך לא סגי בשכירות לחוד בלא ביטול דהא על כרחך היו יכולין לערב כאן כדפירשית לעיל דהלכה כר' יהודה דנכרי כי ליתיה לא אסר וכיון שהיה מועיל באותו עירוב מנא ליה שלא עירבו ועשו שכירות וביטול דקשיא ליה לקמן דשמואל רביה דאמר. אוסרין ואין מערבין אין מבטלין ובסוף שמעתא דקאמר למ"ד שוכרין לא תיבעי לך תרתי עבדינן שכירות וביטול דלמא הכא הוא דעירבו ולא עשו אלא שכירות לחוד על כן נראה כפירוש הקונטרס

דאפילו עירוב בטל העירוב לגמרי מיכן כיון שבא הנכרי ואם תאמר ולמה ליה הכא תרתי שכירות וביטול בביטול לחודיה סגי כיון דבטלי רשותיהו לגבי חד הוה ליה יחיד במקום נכרי כדאמר לעיל גבי עובדא דהמן בר רסתק דקיימא לן כראב"י יחיד במקום נכרי שרי ואע"ג דמסיק רבא דלא מהני ביטול לעשותו יחיד במקום נכרי משום דא"כ בטלת תורת עירוב מאותו מבוי ה"מ נכרי שאינו רוצה להשכיר דלא אפשר להו לערב אבל הכא שהוא מתרצה להשכיר ובשבת אחרת יוכלו לערב להתיר לכולן אלא היום שבא הנכרי בשבת לא אפשר מועיל ביטול לעשות יחיד במקום נכרי דאין שייך כאן לומר בטלת תורת עירוב וי"ל כיון שאם לא היה מתרצה להשכיר לא היה מועיל ביטול משום דא"כ ביטלת תורת עירוב אין לחלק בין מתרצה לשאינו מתרצה דאטו אמירת הנכרי תגרום הביטול שיעיל כשיאמר אתרצה לכם להשכיר או לא יועיל כשיאמר לא אתרצה לכם ועוד י"ל דהני אמוראי סבירא להו כר"מ דאמר אסור יחיד במקום נכרי ור' יוחנן דבסמוך נמי לטעמיה דאמר נהגו העם כר"א בן יעקב אבל אמוראי לא מורינו אבל אנן סבירא לן ודאי כרבי אליעזר בן יעקב דהא אביו ורבא קיימי כותיה בעובדא דהמן בר רסתק: איקלעו להווא מונדק כו'. פירש בקונטרס היו שם הרבה בתים של ישראלים שהיו אוסרים זה על זה ויש פירושים שמוגה בהם מונדק יש בו חדרים הרבה פתוחין לחצר והאכסנאים נכנסין בהן ואוסרין זה על זה וגם זה אמת דכי האי גוונא נמי אסרי כמו חבורה ששבתה בטרקלין: יפה עשיתם ששכרתם. רבינו חננאל פסק כר' יוחנן אע"ג דשמואל פליג עליה בסמוך דקסבר דכל מקום שאוסרין אין מערבין ואין מבטלין דבכל דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל וכדברי המיקל בעירוב ואומר ר"י דלקמן בפירקין (דף ע: ע"ג) דייק ברייתא דשמואל דתניא כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת כולה כגון שני בתים בשני צידי רשות הרבים והקיפום נכרים מחיצה בשבת זה הכלל לאתויי מת נכרי בשבת דאין מבטלין ולקמן בסוף שמעתא אמרינן דמת נכרי בשבת אליבא דמ"ד שוכרין לא תיבעי לך השתא תרתי עבדינן חדא מיבעיא ש"מ לא מיתוקמא ההיא ברייתא כר' יוחנן דאמר שוכרין ודוחק לומר דלאתויי מת נכרי בשבת איירי דלא ביטלו דלא משתרו כשמת הנכרי אע"פ שעירבו מע"ש אבל ביטול מהני שהרי הקיפום נכרים מחיצה איירי אפי' ע"י ביטול כדאמרינן בסוף שמעתא דאין מבטלין דומיא דהכי קאמר לאתויי מת נכרי בשבת דאין מבטלין ואפי' את"ל שר' יוחנן היה מעמיד זה הכלל דברייתא לאתויי מילתא אחריתי מ"מ מדנקט סתמא דהש"ס הכי שמע מינה דהכי הלכתא: יפה עשיתם ששכרתם. לא דמי למקח וממכר ליאסר בשבת דלא הוה אלא כמתנה בעלמא שאין עושין אלא להתיר טלטול: מערב אפי' שכירו ולקיסו. פירוש כדאמר שמואל לעיל אפי' שכירו ולקיסו של נכרי נותן עירובו ודיו ואם תאמר דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא ובירושלמי משמע דלית ליה לרבי יוחנן היא סברא דקאמר ר' יוחנן התם ישראל ונכרי שהיו דרים בבית אחד צריך ישראל לבטל והנכרי להשכיר ויש לומר דהתם ששניהם שותפים בבית ישראל ונכרי דלא הוה כשכירו ולקיסו דהכא ועוד יש לחלק דאם ייחד הנכרי לישראל שהוא שכירו ולקיסו חדר אחד שלא יוכל הנכרי להשתמש בו דהוה השתא הנכרי מסולק מישראל ואין יכול לסלק הישראל בה"ג לא אמרינן נותן עירובו דיו ובכי האי גוונא איכא לאוקמי ההיא דירושלמי: כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין. האי כללא לאו דוקא בכל מקום דהרי חורבה שאמר שמואל בסמוך אין ביטול רשות בחורבה ואפי' חצר מסיק רבא לקמן אליבא דשמואל דאפי' ב' חצירות זו לפניו מזו פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין ומה שמפרש כאן כגון שתי חצירות זו לפניו מזו היינו לאבי ורבה לאותו ענין שמפרש לקמן והוה מצי למימר כגון אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב אבל הא מתניתין היא לקמן ולא אצטריך ליה לאשמעינן האי: ואי דאיתא מאתמול לונג מאתמול. דאם אין הנכרי רוצה להשכיר מה יכול ביטול להועיל אע"ג דשמואל אית ליה לעיל הלכה כראב"י דשרי יחיד במקום נכרי הא אמרינן לעיל דאין הביטול עושהו יחיד במקום נכרי משום דא"כ בטלת תורת עירוב מאותו מבוי ואפילו מתרצה היום להשכיר או שמת ועל זה קאמרינן דאין מבטלין משום דמתמול לא היו יכולים לערב לפי שלא תרצה להם מאתמול להשכיר אכתי מערבין קרינא ביה דכיון דאם היה אתמול מתרצה היו יכולין לערב וכשכרו היום ממנו או שמת יכולין לבטל שפיר: (תוספות)

רשב"א שאוסרין ומערבין מבטלין כגון שתי חצרות זו לפניו מזו. לאבי בכל ענין, לרבה פעמים מבטלין כדליתא בסמוך. והוא הדיון דהוה מצי למימר כגון אחד מבני האחר ששכח ולא עירב, אלא כדיון דהיא תניא לה כמתניתין (לקמן סט, ע) ולא חידוש הוא, ינחא ליה למיתקן האי דשתי חצרות דלא תניא לה והיא חידוש. והא דקאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין, לאו כללל כחיל שמואל בכל מקום שאוסרין ומערבין, דהא איכא חורבה דפליג בה שמואל ואע"פ שאוסרין ומערבין כדליתא בסמוך (לקמן ע"ג).

דף סו ב

אלא לאו דאיתא בשבתא וקתני אוסרין ואין מערבין אין מבטלין שמע מינה. אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר. שמואל אין ביטול רשות מחצר ואין ביטול רשות בחורבה ואמרת לן עלה כי אמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר לא אמרן אלא שתי חצירות ופתח אחד ביניהן אבל זו לפניו מזו מתוך שאוסרין זה על זה מבטלין א"ל אגא אימינא משמיה דשמואל הכי והאמר שמואל אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתנו אנשי חצר ולא אנשי חצירות אמר ליה כי אמרת לן אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתנו אהא אמרת לן שהמבוי לחצירות חצר לבתים גופא אמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר ואין ביטול רשות בחורבה ורבי יוחנן אמר יש ביטול רשות מחצר לחצר ויש ביטול רשות בחורבה וצריכא דאי אשמעינן מחצר לחצר בהא קאמר שמואל משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד אבל חורבה דתשמישתא חדא לתרווייהו אימא מודי ליה לרבי יוחנן וכי אתמר בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהך מודי ליה לשמואל צריכא אמר אביי הא דאמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר לא אמרן אלא בשתי חצירות ופתח אחד ביניהן אבל ב' חצירות זו לפניו מזו מתוך שאוסרין מבטלין רבא אמר אפילו שתי חצירות זו לפניו מזו פעמים מבטלין ואין מבטלין כיצד נתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות וכן מן החיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות והיא בר פנימית למאן ניבטיל ליבטיל לבני פנימית ליתא לערוביהו גבייהו ליבטיל לבני חיצונה אין בטול רשות מחצר לחצר האי בר חיצונה למאן נבטיל ליבטיל לבני חיצונה איכא דאסרה עלייהו ליבטיל לבני פנימית אין ביטול רשות מחצר לחצר נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות האי בר פנימית למאן נבטיל ליבטיל לבני חיצונה דאסרה עלייהו ליבטיל לבני חיצונה אין ביטול רשות מחצר לחצר

רש"י אלא לאו דליתא בשבתא. אלמא ביטול רשות לא תקון אלא היכא דחזו לערובי מאתמול: הא שמעתא. דשמואל דלחצר בשתי חצירות זו לפניו מזו שיוכל לבטל דריסת רגלם לחיצונה: את אמרת ניהלן. רב יוסף חלה ושכח הלמודו וקא מדכר ליה אביי הלמודו: אין ביטול רשות בחורבה. בית מכאן ובית מכאן וחורבה ביניהן וב' הבתים פתוחים לה ואסור להשתמש בה א"כ עירבו אין מבטלין רשותן זה לזה להתיר את האחד להכניס ולהוציא מביתו לחורבה דלא שרו רבנן ביטול רשות אלא בחצר שלפני הבית דלקיבו בה רבנן דהוי עיקר השמישתיהו האם: מתוך שאוסרין. בני פנימית על בני חיצונה משום דריסת רגלם מבטלין להם דריסת רגלם אם לא עירבו בני פנימית אפילו לעצמם דהוי רגל האסורה במקומה ואסורה שלא במקומה עד שבת: אגא אימינא משמיה דשמואל הכי. בתמיה: והאמר שמואל אין לנו בעירובין. להסופר היתר: אלא כלשון משנתנו. ובמשנתנו (דף סט: ע) תנן אנשי חצר ששכח אחד מהם כו' נתנו לו רשותן כו' אלמא אחד חצר תנן ביטול ולא בשתי חצרות והוא סיומא דאנשי חצר ולא אנשי חצירות לאו שמואל קאמר לה אלא רב יוסף קא דייק לה ממילתא דשמואל: שהמבוי לחצירות כחצר לבתים. במתניתין דפירקין היא וקא דייק שמואל בלשנה דחצירות ובתים וילין מנייה לקמן דלא מיקרי מבוי להיות ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לחוכו שתי חצירות למבוי ושני בתים לחכר: אבל חורבה דחדא תשמישתא לתרווייהו. ואסרי אהדדי אימא ליבטלו: מתוך שאוסרין. אם לא עירבה פנימית לעצמה דהוי רגל האסורה במקומה אפי' רבנן מודו דאסורה שלא במקומה: מבטלין. דריסת רגלם לחיצונה ומותרין בני חיצונה לעצמן: ופעמים אין מבטלין. ואע"ג דאוסרין: נתנו את עירובן בחיצונה. כן דרך קשמעבין שתי חצירות

למשיגיה טובה בביטול, האל, אבל אם נתנו עירובן בחיטונה ושכח אחד מן הפנימיות ולא עירב, ויכולו בני הפנימיות טוֹבן לְבַטֵּל רשותו לפני חיטונה והיו חיטונה מותרין בפנימיות ופנימיו עָמְנוּ יהו אסורין, ללא גרע עירובן שחיהו כאלהה ושכח אחד מן הפנימיות מהיבאל ללא עירובן בני הפנימיות כלל, דהא לגבי נפשייהו נמי מהני ביטול כי האי גוונא אף על גב דליתיה לעירוב גבייהו דמבטלי טובה רשותייהו לגבי חד בלא שום עירוב נמי הוא מותר והן אסורין, והכא נמי הנך דבטלו להו מותרין ואינהו גופייהו אסורין, ע"כ דברי הרב ז"ל. ואני תמה א"כ היאך פסוק ואמר שחיהו אסורות כיון דלפסק דתשעה חיטונה בביטולא דכולהו בני הפנימיות. ואי משום ביטול דההוא יחידי ללא עירוב לא מהני להו, אטו רבא מי קאמר פעמים דמי ששכח ולא עירב מבטל פעמים שאינו מבטל, הא לא קאמר אלא פעמים מבטלין פעמים שאין מבטלין [וכלומר:] בני חרז ז' לבני חרז ז'. וזו נרמזה לי קושיא לפתור פירושן של הרב ז"ל. ועוד נראה כי מה שאמר רבא בשנתנו עירובן בחיטונה ושכח אחד מן החיטונה ולא עירב, ואי נמי בפנימיות ושכח אחד מן הפנימיות ולא עירב דלמחר רבא שחיהו אסורות, ליהא חליבא דשמואל, דרבא כרבנן אמרה דלמרי לריך לטבול לכל אחד ואחד וכלאמר ליה לרב הונא כביה דרב יהושע, ורב אשי חסיק לקמן (סח, ב) דשמואל כר' אליעזר סביחא ליה כדליתא להו גבי פלוגתא דמבטלין וחזרין ומבטלין. אני אומר מבטלין. פירש רש"י ז"ל: ולא דמיא לההוא דלעיל דהכא אי בעי למיגר וערובי מאתמו, מני עבדי. והמנוח אמר אין מבטלין. כיון דלמי בעי עירובי מאתמו לא מני עירובי בלא שכירות, אין ביטול אלא במקום עירוב, ע"כ. ונראה מתוך דבריו שהוא ז"ל מפרשה בדליתיה לנוי מאתמו. וזה חימא דהא אמרין לעיל (סו, א) דכל היבא דלמחר גוי מאתמו אסורין ומבטלין קרינן ביה אפיכו לשמואל. ע"כ נראה לפרש בדלתי גוי בשבת ומה קא מיבעיא ליה כך פירש בתוס'. והביאו רמיה מן הגשון דקאמר כי היבעי כך חליבא דמ"ד אין שוכרין תרתי הוא ללא עבדין, ובחלה גוי בשבת נחלקו למעלה, ועל זה מיבעי ליה אי עבדין חדא אי לא. וכיון דקיי"ל כר' יוחנן דלמחר אפיכו תרתי עבדין בהא נמי מבטלין. והא דנתיא לקמן (ע, ב) נאמר למתא שבת נאסר לכל השבא, ואמרין ענה זה הכלל לאיתויי מאי לאיתויי מה גוי בשבת. היבא למאי דסביחא ליה דזה הכלל דרישא קאי נמי חסיפה, קא מפרש דלמחר לאיתויי מה גוי בשבת, ואש"כ דמפרש לה כשמואל דלית הלכתא בוותיה, הכי נמי מפרש זה הכלל דרישא ללא כהלכתא, דקאמר הותר למתא שבת הותר לכל השבת כגון שנטלה קוחתו או לחייו ונקיט לה כר' יהודה, וליתא אלא כר' יוסי קיימא לן דאמר. ומייר' ו' יוחנן מפרש לה דזה הכלל דרישא לא קאי חסיפה ונאסר למתא שבת היינו כגון שני בתים לשני ילדי רשות הרבים דבההוא כולוהו מודו בה לזון מבטלין וכדלמרינן הכא, אלא מה עב"כ בשבת מבטלין, וכן הלכה וכדלמחר לא אבי לרבא לקמן (עא, א) גבי מאיתויי ונתיבן רשות מה עב"כ בשבת מאי כך אלא יפוא איהו, אלמא מה גוי בשבת פשיט לכו דמבטלין. והראב"ד ז"ל ד' כתב: דהיא בעיא דלקמן (ע, א) דירש מהו שיבטל, אליבא דשמואל דלמחר ואין שוכרין בשבת הוא דבעי לה, ואליבא דרב המנוח דלמחר הכא מה גוי בשבת אין מבטלין, והלכך לטעמייהו דהני דבי שמואל הוא דמפרש לה ומינה קא מקשה לו. אבל כר' יוחנן זה הכלל לא קאי אלא חרישא אבל לא חסיפה. (רש"ב"א)

ב - סז דף

אפי' פתוח לקרפ רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו נכרי בית סאתים אוסר יותר מבית סאתים אינו אוסר בית סאתים אינו אוסר יותר מבית סאתים אוסר בעא מיניה רבא בר חקלאי מרב הונא פתוח לקרפ מהו א"ל הרי אמרו בית סאתים אוסר יותר מבית סאתים אינו אוסר עולא אמר רבי יוחנן קרפ יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ואפילו כור ואפילו כוריים הזורק לתוכו חייב מ"ט מחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין מתיר רב הונא בר חיננא טעל שבים גבוה עשרה ורוחב ארבעה אין מטלטלין לא מן תוכו לים ולא מן הים לתוכו פחות מכאן מטלטלין עד כמה עד בית סאתים אהייא אילימא אסיפא בית סאתים טפי לא והא מכרמלית לכרמלית קא מטלטל אלא לאו ארישא והכי קאמר טעל שבים גבוה עשרה ורוחב ד' אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו ועד כמה עד בית סאתים הא יתר מבית סאתים מטלטלין אלמא כרמלית היא תיובתא דר' יוחנן אמר רבא מאן דלא ידע תרוצי מתנייתא תיובתא מותיב ליה לרבי יוחנן לעולם ארישא והכי קאמר הא בתוכו מטלטלין ועד כמה עד בית סאתים רב אשי אמר לעולם ארישא הן אמרו והן אמרו הן אמרו קרפ יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בד' אמות והן אמרו אין מטלטלין מרשות היחיד לכרמלית בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה אסרי רבנן לטלטולי לא מן הים לתוכו ולא מתוכו לים מ"ט רה"י גמורה היא יתר מבית סאתים דאסור לטלטולי בכוליה שרו רבנן לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו מ"ט דלמא אמרי רה"י גמורה היא ואתי לטלטולי בכוליה ומאי שנא תוכו שכיח מתוכו לים ומן הים לתוכו לא שכיח: ההוא ינוקא דאשפתין חממייה בעי אמר להו רבה ניתו ליה חמימי מנו ביתאי א"ל אביי והא לא ערבינן א"ל נ' סמוך אשיתוף א"ל הא לא שתפינן נימרו ליה לנכרי לית ליה אמר אמר אביי לאותביה למר ולא שבקן רב יוסף דאמר רב [יוסף אמר רב] כהנא כי הוינן בי רב יהודה הוה אמר לן בדאורייתא מותבינן תיובתא והדר עבדינן מעשה בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא לבתר הכי אמר ליה מאי בעית לאותביה למר אמר [ליה דתניא] הזאה שבות ואמירה לנכרי שבות

רש"י אפי' פתוח לקרפ. ניחא ליה ביה טפי דליכא אוירא טפי ממזבו ואינו אוסר על בני מזבו: נכרי בית סאתים אוסר. אם היה לו פתח לקרפ בית סאתים ופתח למזבו עניין אוסר על בני מזבו דלויירא דקרפ לא נפיש אבל אם יותר מצית סאתים נפיש אוירא ובההיא ניחא ליה ואינו אוסר: ישרא. שיש לו פתח לקרפ ופתח למזבו ושכח ולא עירב כמזבו אם קרפ בית סאתים הוא שראוי להשתמש בו אינו אוסר על בני מזבו ואע"כ דלגבי נכרי חשיב זוטרא לגבי שיראל נפיש דהא בשבת ליכא האלאת משוחות יחירין וכגי בהכי נפיש אוירא ממזבו אבל יותר מצית סאתים דכרמלית הוא כגון שכל הוקף לדירה כיון דאסיר ליה לאישתמושי לא ניחא ליה ביה ואוסר על בני מזבו: פתוח לקרפ מהו. אנכרי קאי ואמילתיה דרב יהודה: הזורק לתוכו. מה"י: חייב. חטאת ואע"כ דלענין אוסור טלטול שזויה רבנן כרמלית שאסרו לטלטל בתוכו אלא כד' גמורה היא דמחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין ומש"ה אסרי רבנן לטלטולי: ים. כרמלית הוא: אין מטלטלין לא מתוכו לים. אפי' כד' אמות משום דכל גבוה עשרה ורוחב ד' הוי רה"י: פתוח מכאן. שאינו גבוה עשרה כרמלית היא כוס ומטלטלין מהו ליה תוך ד' אמות: עד כמה. יבא רחב סלע: עד בית סאתים. אבל טפי לא וקמיה מפרש אהייא קאי: אי נימא חסיפה. אפחות מעשרה תרוייהו כרמלית נינהו לא שגא רחב ולא שגא קצר: הא יותר מצית סאתים. בעל תורה רה"י מיניה והו כרמלית אפי' הקולא וקף על גב דגבוה עשרה: לעולם חרישא. ולאו אמתוכו לים קאי אלא חריוקא קאי והכי קא דייק הא בתוכו מטלטלין דהא רה"י הוא עד כמה עד בית סאתים אבל טפי לא דשויה רבנן ככרמלית לענין טלטול משום דמחוסר דירה ומיחלף כה"ד מיניה לענין מחוסר לים רה"י הוא: רב אשי אמר לעולם חרישא. ולאו חריוקא קאי ואפי' לענין מחוסר לים רה"י הוא ומיחלף כה"ד מיניה לענין חריוקא דלויירא רה"י הוא ומאי טעמא שזו רבנן לטלטולי מיניה לכרמלית משום דלויירא טלטול מרשות היחיד לכרמלית מדרבנן הוא דהם אמרו זאת והם אמרו עוד אוסור חרז ורשו שאין שניהם עומדים חזן ובטול זה מפי זה ודמפרש: הם אמרו קרפ יותר מצית סאתים אין מטלטלין בו. דשויה רבנן ככרמלית לענין טלטול משום דמיחלף כה"ד ומיחלף לטלטול כה"ד לתוכו ומתוכו לים רה"י כד' יוחנן דמלדוריייתא רה"י הוא: והם אמרו אין מטלטלין מרה"י ככרמלית. משום דלא ליתי לטלטולי מרה"י לכה"ד ובההיא רה"י שאי בותר מצית סאתים לא גזר מאי טעמא בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה כי אסרינן ליה לטלטולי מיניה לכרמלית לא אחיא מיניה חרובה אבל טפי מצית סאתים אי אסרה מתוכו לים תוך ד' אמות אחי למיזר רה"י גמורה היא אפי' מדרבנן ומטלטלי בכולה ומיעקרא אידך תקנתא דרבנן ובטול הא מקמי הא: ומאי שגא. דלילס הך תקנתא טפי מהך השתא נמי קא מטלטלי מרשות היחיד לכרמלית: תוכו שכיח. וכי שרי ליה לטלטולי בגווה חזו ליה עלמא ומיחלף כה"ד: מתוכו לים לא שכיח. ולא גזרו רבנן במתנא ללא שכיחא ואע"כ דבשאר רה"י לכרמלית גזרו רבנן הגהו שכיחן אבל הני תרתי כחדא יותר מצית סאתים ומתוכו לכרמלית לא שכיח: דלשפתין חממייה. שהיו

רואין למולו והחמו לו חמין מצערכ ונשפכו היום: מגו ביתאלי. מביחיה דרבה והתינוק היה בבית אחר בצוהר חלר: נסמוך אשיתוף. למצוי דהנן (לקמן עג.) במתני' אס נשתתפו במצוי מותר כאן וכלן במצוי ובחלירות אף על פי שלא עירבו: דלדורייחא מותבינן חיובתא. צלויסור של תורה וחכם מורה זו היתר ויש בתלמודים שודע להשיב. ישיב קודם מעשה שלא נעבור על דברי תורה אבל בדרבנן כגון עירובי חלירות צבקינן לחסם לנשנות כהוראתו: והדר מותבינן. ליה ללמוד אס יפה הוריה: הזאה. על הטמא אינה חסורה בשבת אלא משום שבות: (רש"י)

תוספות וישראל בית סאתים אינו אוסר כו'. אומר ר"י דאם הוקף לדירה אפי' בית סאתים אוסר דכיון שהוקף לדירה הוה כביתו ואינו עומד במקום אויר של מבו ואוסר עדיין פתח הפתוח למבוי ובקונט' לא פירש כן דאדרבה פירש יותר מבית סאתים דוקא כשלא הוקף לדירה אבל הוקף לדירה אינו אוסר: ומאי טעמא דלמא אמרי רה"י גמורה היא. מכאן היתר ר"ת בגינה אחת יתירה מבית סאתים שלא הוקפה לדירה לטלטל מתוכה לחוץ הואיל ולא היתה רה"ר גמורה כגון סרטיא ופולטיא עוברת לפניו והתיר להטמין המפתח בתוך הגינה אע"פ שעומד בחוץ ונותן בתוך הגינה או ליטול מתוכה לחוץ ואין לחלק בין סלע דהתם משום דלא שכיח שהרי כל עיקר גזירה זו שלא יבא לטלטל בכולו והאי טעמא שייך נמי הכא ועוד יש לדקדק מהא דתניא בפ"ק דשבת (דף ו.ו.) ארבע רשויות לשבת ואם היה אסור לטלטל משאר כרמלית לקרפף יותר מבית סאתים משכחת להו חמשה: והא לא ערבינן כו'. קודם מילה היה כדפירש בקונט' וכן משמע מדמדמה הך אמירה להאיה שהיא משום מצוה לעשות פתח אבל לאחר מילה ומשום שכנה על זה לא היה אומר והא לא ערבינן דבפסוק נפש הזרית הרי זה משובח כדאמרין פרק בתרא דיומא (דף פד.): נסמוך אשיתוף. דמבוי פירש בקונט' דתנן במתני' אס נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן ולא היה לו להביא מאותה משנה דלקמן בגמ' מוקמינן לה כולה כר"מ דבעינן עירוב ובעינן שיתוף ואם נשתתפו נמי קאמר אלא ליה לו להביא ראיה מהא דתניא לקמן בפירקין (דף עא. עב.) וחקמיס אומרם מערבינן או משתתפינן ואע"ג דפסיק רב לקמן הלכה כר"מ דבעי תרתי סבר לה כר"י יוחנן דאמר נהגו כר"מ אבל לכתחלה לא עבדינן כוותיה אי נמי סבר כמאן דאמר בפת כולי עלמא לא פליגי. דבחדא סגי ונסמוך אשיתוף דקאמר היינו אס נשתתפו בפת: (תוספות)

רש"י רבה ורב יוסף דלמרי תרווייהו גוי בית סאתים אוסר יותר מבית סאתים אינו אוסר. כתב הרשב"א ז"ל: למסתברא דהא דמפלגי בין בית סאתים ליותר מבית סאתים בין בישראל בין בגוי, דוקא בפתוח אליו פתח ארבעה על ארבעה דליתו רחוי להיכנס בו וללכת אלף על ידי הדקה, אבל פתח גדול בין צבקה בין בקרפף בין בית סאתים בין יותר מבית סאתים בין בגוי בין בישראל אינו אוסר במבוי, דהיה ליה כשתי חלרות פתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים שאינו אוסרות זו על זו. ואינו מחוור בעיני, דל"כ לא הוה שתיק גמרא מיניה, וארבעה על ארבעה דנקט משום דשיעור פתח ארבעה על ארבעה למטה, ומשום הכי נקוט ליה ארבעה על ארבעה לומר לפחות מכן בין כך ובין כך אוסר, ובענין משנתנו דהלון (לקמן עו, עב.) והוא הדין ליתר מכן, ולא אהא אלא למעטוי פחות מכן. ואינו דומה לשתי חלרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים, דהתם בשאין דרכה של זו על זו. ובכל מקום דנקוט לה הכן בשאין רגל של זו בזה היא, היא יש לה לזו רגל על זו אוסרות זו על זו דמאי שנא מהלך הפתוחה לשני מבואות שאם רגילה בזה ובזה שאוסרת על זו על זו. הא ודאי דא דלא אהא הן. ורבנן בעלי התוספות ז"ל כתבו בבית סאתים אינו אוסר שאמרנו, דוקא בשלל הוקף לדירה, הא הוקף לדירה הוה ליה כחצר וכבית הוא לו ואוסר עדיין על המבוי, דלא אמרו קרפף אלא קרפף העומד לאחור במקום מבוי. ורש"י ז"ל לא פירש כן, דלדריכה פירש הוא ז"ל דיתר מבית סאתים שאוסר היינו בשלל הוקף לדירה הא אם הוקף לדירה שומרת לו להשתמש בו אינו אוסר. וכן נראה דכל שהוא מותר להשתמש בו והוא מקום פנוי ללכת בו משם הוא רגיל ודקדיה נוחא ליה טפי. ויש ספרים דגרסי: לעולם ארישא והכי קאמר הא בחובו מטלטלין. ולא ארישא ממש אלא אדיוקא דרישא ובמפתח ואיזל. ואין הלשון מסוון היתב, דכיון דלא אדכר ליה אכתי לא שייך למימר לעולם ארישא, אבל לחיוביה דרב גאי דלוחי ליה ארישא ממש שייך ביה לעולם ארישא. ור"מ ז"ל לא גריס ליה כלל, אלא הכי גריס: מאן דלא ידע לחיוביה מתנייתא חיובתא מותבינן לר"י יוחנן, הכי קאמר הא בחובו מטלטלין. וגיבסחו נכונה. והוה אמרו אין מטלטלין ממכרמלית לרשות היחיד, בית סאתים דשכי בטוליה אסרי רבנן מטלטולי מחובו לים זמן הים לחובו, יתר מבית סאתים דלסיר לטלטולי בטוליה ואין מטלטלין בו אלא בדרבנן אמנות שרו רבנן לטלטולי מחובו לים זמן הים לחובו. מהכא משמע דכל היכא דלויכא למיגיד דלויכא אמרינן רשות היחיד גמורה היא שרו לטלטולי מחובו לכרמלית, והלכך לא שנה קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה שהוא סמוך לים לא שנה שהוא סמוך לכרמלית שכי לטלטולי מחובו לכרמלית לחובו, דלוי לא אחי למימר רשות היחיד גמורה היא. והא דלמרינו: הא שכיח והא לא שכיח. הכי קאמר: קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה שכיח, ופעמיים שהוא סמוך לרה"ר ופעמיים לרה"י ופעמיים לכרמלית, ואם אהא מחובו לטלטל בטולו בזמן שהוא סמוך לכרמלית, אהו למימר רה"י גמורה היא ואפילו בזמן שהוא סמוך לרשות היחיד אי נמי לרשות הרבים אחי לטלטולי ביה, אבל קרפף שהוא יתר מבית סאתים הסמוך לכרמלית מולתה דלא שכיחא היא, ואע"ג דלחה מחובו בטלטולי מנייה לכרמלית ליה לן בה, דמילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. אבל הרשב"א דהרמב"ם ז"ל (פרק טז מהלכות שבת ה"ב) נראה שפירשהו דוקא בסמוך לים דהוא מולתה דלא שכיחא. ופירש הרשב"א ז"ל זכרנו לברכה משום דהשמיטתיה לא שכיח דבעיתא תשמיטתיה. והראשון נראה עיקר וכן פירשו בחוספות. ומכאן היתר רבנו תם ז"ל בגינה יתירה מבית סאתים שלא הוקפה לדירה לטלטל מתוכה לחוץ, הואיל ולא היתה רשות הרבים גמורה כגון שאין עוברת לפניו סרטיא ופולטיא. והתיר להטמין המפתח בתוך הגינה אע"פ שעומד בחוץ ונותן בתוך הגינה או נותן מתוכה לחוץ. ואמרו בחוספות שאין לחלק בין קרפף יתר מבית סאתים לעלמא לסלע דהכא, ומשום דסלע שביס לא שכיח, שהרי כל עיקר גזירה זו כדי שלא יבא לטלטל בכולו והאי טעמא שייך נמי כהא. ועוד יש לדקדק מהא דתניא בפרק קמח דשבת (ו.ו.) ארבעה רשויות לשבת ואם היה אסור לטלטל משאר כרמלית לקרפף יתר מבית סאתים משכחת להו חמשה. האריש יוקא דלשפתין חמימי. פירוש: ביום שמיני וקודם מילה, והיינו דליתו נעשה על ידי ישראל, ומדמה לה נמי אביי להאיה משום דהכא נמי מבקרי מילה אין דוחין את השבת. אבל לאחר מילה דלאי סכנתא היא ואפילו ע"י ישראל שרי והוינן הכי זה משובח (שבת קלד, ב). הא דלמרי ליה רבה נסמוך אשיתוף. פירש רש"י ז"ל: דהנן במתניתין (לקמן עג, עב.) אס נשתתפו במבוי מותרין כאן וכלן. והקשו עליו בחוספות דמהיחא משנה ליכא רחוי דהא מוקמינן ליה להיחא בגמרא כר"מ מאיר דבעי עירוב ובעי שיתוף ואם נשתתפו נמי קאמר, אלא היה לו להביא מבייתא דלקמן (עא, עב.) דפליגי רבנן עליה דר"מ מאיר, גמרא: בעל הבית היה שותף לשכניו ואמרו או מערבינן או משתתפינן, דסומכים על עירוב במקום שיתוף. ובסב לה רבה כר"י יוחנן דלמרי נהגו העם כר"מ מאיר, דלמלא לכתחלה לא עבדינן כר"מ מאיר. ואי נמי סבר לה כמאן דלמרי דהתם בפת כולי עלמא לא פליגי, כולמא: דסומכינן אהדא בין על עירוב בין על שיתוף, ואם נפרש כן נלטיך לפרש נסמוך אשיתוף אס נשתתפו בפת. והראשון נראה עיקר, ודלוי כפירוש זה השני היאך אמר התם נסמוך אשיתוף בפת. פעמיים דלוי רגילות בפת לשחק מבואות דהא שמעינן דעיקר שיתוף מבואות היה י"י, וכמו שאינו (לקמן עא, עב.) אס בעל הבית שהיה שותף לשכניו ליה בין וכלן ביה, ואמרין לקמן (עא, עב.) מערבינן בחלירות בפת ומשתתפינן במבוי ביה. וכ"כ בהרבה מקומות.

מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת אף אמירה לנכרי שבות ואינה דוחה את השבת א"ל ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחיס א"ל רבה בר רב חנן לאביי מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן לא ליהיב ביה לא עירוב ולא שיתוף א"ל מאי נעביד מר לאו אורחיה אנא סרידנא בגירסאי אינהו לא משגחי ואי אקני להו פיתא בסלא כיון דאי בעו לא מינאי ולא אפשר ליתבה נהלייהו בטיל שיתוף דתניא אחד

מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיתוף ונקני להו מר רביעיתא דחלא בחבייתא תניא אין משתתפין באוצר והא תניא משתתפין אמר רב אושעיא ל"ק הא ב"ש הא ב"ה דתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורין חישב להוציא באחד מהן או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה על הפתחים כולן בית שמאי אומרים והוא שחישב עד שלא ימות המת וב"ה אומרים אף משמות המת ההוא ינוקא דאישתמוך חמימיה אמר להו רבא נשייילא לאימיה אי צריכא נחים ליה נכרי אנב אימיה אמר ליה רב מרשרשיא לרבא אימיה קא אכלה ממרי א"ל אימור ונובא בעלמא הוא דנקט לה ההוא ינוקא דאישתמוך חמימיה אמר להו רבא פנו לי מאני מבי גברי לבי נשי ואיזיל ואיתיב התם ואיבטיל להו הא חצר א"ל רבינא לרבא והאמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר אמר ליה אנא כר' יוחנן סבירא לי דאמר יש ביטול מחצר לחצר ואי לא סבר לה מר כשמואל

רש"י מה הזאה שבות ואינה דוחה שבת. ואפי' במקום מזה כגון לשחוט פסחו כדתנן בפסחים צפרק אלו דברים (ד סה:); תרי גברי רכרבי כרכנן. כגון אהה ורכה דלייריתו ביה: מר. רבה אין כבודו לחזר על בני המבוי ולגבות: אינהו. שאר בני המבוי לא משנחי: אקני להו. משלי ריפתא בסלח דביטורא דליכא טרחא ויהו טולן זוכין בו לשם שיתוף: כיון דלי בעו מינאי. אם אחד מהן היה כריך לאכול מן השיתוף והיה שאלו ממני אין יכולת בידי לוותר משלי בכל שבת לכך נמלך שאין כלבי להיות בו חלק גמור ובעל השיתוף: שביקש יין ושמן. משל שיתוף: רביעיתא דחלא. חומץ: בחבייתא. בלחת מחבייתוך דמדיד לית ביה הפיולא הוה ועיקר שיתוף ביון כדלמך בהאי פירקא (דף ע"א): ויניה החביית בחצר ויסמוך על רביעיתא שבה לשום שיתוף לזכור כל השנה כולה שמתיון שיתוף בחצר: אין משתתפין בחלון. דבדכ האלטר כגון חבייתא על יין או פירות המכונסין אין סומכין על מה שבתוכן משום דאין ברירה חזרה על שיתוף ובי מהסתק ממנו איכא למימר אזל ליה שיתוף: כולן טמאין. כל הכלים הנתונים בעובי האסקופה טמאין והע"פ שאינם כההל המת מפני שאין אנו יודעין בחזיון פתח ויולאנו ופתח שעתיד ללכת בו מיטמא מיד וטעמא לוכא חלל הלכות טומאה הכי גמרי לה ואפי' הלכות על טעם על טעם טמאין דכיון דכולן סתומין לא מוכחא מילתא ביה מפיק ליה: נפתח אחד מהן. ודאי בההוא מפיק ליה: פתוח מד' על ד' אינו תקוב להליל על התארי: עד שלא ימות. דלא נחתא להו טומאה שאר פתחים אבל משמות המת כבר נטמאו הכלים ולא אמרינן הוכר הדבר דמעיקרא נמי דעתיה לאפקויה בהאי פירקא חלל נחתא להו טומאה ואפי' כלים הבאין (בשאר פתחים) קם לאחר מחשבה טמאים דכיון דנחתא להו טומאה הו לא סלקא מינייהו במחשבה עד דעביד להו מעשה ממך דפתח ליה להאי ומהני לטהר את האחרים מכלן ולהבא כדקתני לעיל נפתח אחד מהן כו': וב"ה אומרים אף משמות המת. דלמרינן יק ברירה דמאתמול דעתיה בהאי פירקא ולא נחתא טומאה לאחריני ואפי' כלים דקודם מחשבה טהורין: נשייילא לאימיה אם כריכה. לזכור המין נחים ליה נכרי אגב אימיה דק"ל היה אחר שבעה אפי' אמרה כריכה אני אין מחללין עליה את השבת אבל עושין לה ע"י ארמאי: הא אכלה ממרי. כלומר הא חזין דלינה כריכה חמין לשחות דהא כגון נמי אכלה: חובבא. אשקודישי"ן (אישקודישי"ן): עילפון, הלם, מבוכה והוא התגרסו של "תהו", הלעז הראשון של רש"י על המקרא (ואוכלת ואינה יודעת מה: פנו לי מאני. בחצרו של רבא היו חמין והחיות נשפטו חמין בחצר אחרת ופתח ביניהן ולא עירבו שתי החיות יחד ולכרע היו ביניהן דברים פנויים שאין פתוחין לחצר והן לנטיעות והשקים ושבות קם ובי גברי הוה פתוח לחצר ותנן במתני' המבטל רשות חליו חסור להוציא מביטול לחצר דלא לזו לדידה הוה. הלכך פינה כליו מבי גברי כדי שלא יבא להוציא משם לחצר והלך וישב בחדרים הפנימיים וביטול רשות חליו לבני חצר האחרת ויבטול חמין מחליו לחצרו: (רש"י)

הוספות לשבות דלית ביה מעשה. וא"ת דבההוא ינוקא דלקמן דאמר להו רבא נשייילא לאימיה אי צריכא נחיימוה ליה אנב אימיה כי לא צריכא נמי וכי לא היה נכרי בכל העיר שיאמרו לו שיחם שבביל הקטן למולו ובפ"ק דגיטין (דף ח: ד"ה אע"ג) פירשתי: כיון דאי בעו מינאי ולא יתיבנא להו. צריך לזוהר כשאדם עושה עירוב שערב בדבר שהוא מקפיד עליו כגון אותן דברים שיתקן לכבוד שבת או אם יש לו ככר נאה שקורין גשטי"ל או פשטיד"א וכיוצא בהן דאי בעו ליה מינייה ולא יתיב להו בטל עירוב: ונקני להו מר רביעיתא דחלא בחבייתא. לכאורה משמע לצורך שיתוף מבוי דלעירובי חצירות בני פת אע"ג דאמר לקמן בפרק חלון (דף פא.) מאן שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרניא לא ר' יהושע הא קי"ל כר' יהושע לגבי ר"א דפליגי עליה התם ולקמן בפירקא בין ר"מ בין רבנן סבירא להו דעירובי חצירות אינו אלא בפת ולכאורה כוליהו אמוראי דההיא שמעתא הכי אית להו ואור"י דצ"ל דההיא חבייתא דחלא דהכא בחצר הוה ולא בבית דהא אמר לקמן בפרק כיצד משתתפין (דף פה:) דעירובי חצירות בבית שבחצר ושיתופי מבואות בחצר שבמבוי ותרייהו דוקא כמו שאפרש לקמן וכן ההיא בדעל הבית שהיה שותף עם שכניו לזה בין כו' איירי כגון דמונח בחצר: תניא אין משתתפין באוצר. וא"ת ואביי כב"ש דהא כב"ש מסיק לה וי"ל דאביי לא חשיב הא דקאמר רב אושעיא הא ב"ש הא ב"ה וקסבר אביי לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה דכמה פלוגתא דתנאי ואמוראי אשכחן לענין ברירה ועוד אומר ר"י דאביי הוה מוקים כוליהו אליביה ולמפרע כולן טמאין דאין ברירה והוה מפרש (כרבה) דמסיק במסכת ביצה (דף י. וזו.) לטהר את הפתחים מכאן ולהבא: אמר רב אושעיא לא קשיא כו'. הקשה ר"ת דהכא מוקי רב אושעיא פלוגתייהו בברירה ובפ"ק דביצה (דף י.) וגם בסוף ביצה (דף לו:); מסיק רב אושעיא דפליגי לטהר את הפתחים מכאן ולהבא דכיון דנחתא להו טומאה לא נפקא לב"ש אלא בשינוי מעשה ולב"ה סגי במחשבה ואור"י דרב אושעיא לחוד ורבי אושעיא לחוד דהכא גרס בכל הספרים רב אושעיא והתם גרסינן רבי אושעיא ומצינו רב אושעיא שהיה באמוראים אחרונים בתר ההיא שמעתא דפ' בתרא דביצה (דף לח:); גבי ליבטיל מים ומלח גבי עיסה דקאמר רב אושעיא דשפיר עביד דאחיכו עליה וביבמות בריש כיצד (דף יח:); על מילתיה דרב אושעיא דאמר חלוק היה ר"ש אף בראשונה אמר מתיב ר' אושעיא וברק כל הגט (גיטין דף כה.) בעא מיניה רב אושעיא מרב יהודה וה"ר מנחם מיוני"י פ' דלא פליגי הכא בברירה אלא לטהר את הפתחים מכאן ולהבא כדאמר בביצה וה"ק א"ר ב"ש דלא מהניא מחשבה לטהר את הפתחים ה"ל לא מהני לענין עירוב ואע"פ שמזכר להו כיון דמתחילה לא הונח בחביית לשם עירוב ולב"ה דמהניא מחשבה התם נמי הכא והא דתנן לקמן בעל הבית שהיה שותף עם שכניו לא דתנן נמי בכיצד משתתפין (לקמן דף פב.) מניח את החביית כו' כב"ה דלא בעו הנחה לשם עירוב וניחא השתא דשבק שאר פלוגתייהו דתנאי דפליגי לענין ברירה בהלוקח יין מבין הכותית ובשאר מקומות ואף על גב דקאי השתא אביי כב"ש לא היה חושש לכך. להשיבו דבלאו הכי היה יכול להקשות לו ולקניי להו רביעיתא דחלא במנא אלא לא היה חושש לטרוח כל כך. לערב ארין זו סברא תמוה כל כך. אם אינו מועיל זכוי לב"ש אם לא הונח בכלי לשם עירוב דהא בסוף פירקין נמי פרכינן אלא בעתה הקנה לו פתח חלון ה"ל דלא היה שיתוף פירוש ולא יועיל שיתוף משום דלא אפקי ועיילי דרך פתחים למבוי מיהו זה קשיא דאדפרין מברייתא דתנאי שותפין באוצר הוה ליה למיפרך ממתני' דבע"פ שהיה שותף עם שכניו וכמה משניות דלא בעו הנחה בכלי לשם עירוב ועוד קשיא דמה ענין מחשבה לטהר את הפתחים למחשבה דעירוב: אי צריכה נחמיה ליה אנב אימיה. פירשנו בפרק קמא דגיטין (דף ח: ד"ה אע"ג): (הוספות)

רש"י ולא שאני לך בין שבות שיש בו מעשה לשבות שאין בו מעשה. הרב בעל ההלכות ז"ל פירש: בין שבות שיש בה מעשה וישכרל לשבות דלמירה לגוי שאין בו מעשה דישכרל חלל אמירה בעלמא, וכן פירש ר"ח ז"ל, ולא גרים דהא מר לא אמר ליה ז"ל אחים ליה. ומכאן התיר לומר לגוי להביא חזימל או חמין דרך רשות הרבים ואפילו לעשות סכין למילה או להחם חמין. ואידך עובדא דרבא דבסמוך דלמיר לישאל לאימיה אי כריך ליהס לה לגוי, לא גרסינן לפי דבריו גוי, דלי איכא גוי בלל אימיה שפיר דמי, חלל על ידי וישכרל קאמר ודלילכא גוי. ואפילו תמלך לומר דרבא אית ליה דנהדרעי דלמיר בפיקא מפנין (שבת קטט, א) חיה ג' שבעה ול', ג' אפילו אמרה אינה כריכה חני מחללין עליה את השבת, שבעה אמרה כריכה חני מחללין לא אמרה כריכה חני אין מחללין, ל' אפילו אמרה כריכה חני אין מחללין חלל עושיין ע"י גוי. והאי לאחר שבעה הוה דהא יום מילה הוה, ואפילו אמרה כריכה חני אין עושיין לה חלל ע"י גוי בכרכי חולה שאין בו סכנה. אפילו הכי איכא למימר דג' ו' ו' דהיה דעתה לנתת הם, והלכך משכחת לה שמיני למילה שעדיין ז' לחיה, כגון שגולל בסמוך לערב. אבל ר"ח ור"ת ז"ל פירשו: נחים ליה אנב אימיה ע"י גוי, והוה דהוה קשה לר"ח ז"ל שהוא פ' למעלה דדברי בעל ההלכות ז"ל. וזכרל הפסחים ג"כ גורם כוה דהא מר לא אמר ליה לגוי ז"ל אחים ליה. והרב אלפסי פירש: דרב יוסף לאו (ההיא) [ואחזקה] קאי, חלל חלל אמירה לגוי, כלומר: ולא שאני לך בשבות דלמירה לגוי בין אמירה שאם בה מעשה, כלומר: מלככה דלמירה שאין בה מלככה דלמירה, ומעשה היינו מלככה דלמרינן (פסחים קג, ב) בין יום השביעי לשבת ימי המעשה, דהא מר לא אמר ליה ז"ל אחים חלל ז"ל אייתי דרך מבוי שאינו משותף לזכרל מלככה חלל שבות דרבנן בלבד. ואינו מחזור דענין כל הוצרך דמ"מ מה השיב על קושיא שהקשה, ואם בא לומר שיש הפרש בין שבות, לשבות דשבות במקום מזה, היה לו לומר כן חלל שני לך בין שבות, לשבות דשבות. וכבר הארכתי בזה בפיר' ר' אליעזר דמילה (שבת הל, ב ד"ה דתניא). כיון דלי בעו לה מנאי ולא איפשר למתבא להו לא הוה שותף. כלומר: שאין הזכוי גמור ולפיק חני שותף, ויש גורסין דלי בעו לה מנאי [מאתמול] ולא אפשר למתבא להו. והרמב"ם ז"ל כן גורס. ופירשו: דלם השכנים מקפידים בחול שכל לחת אחד לחברו משל פת או דברים אחרים, אין שיתוף שיתוף דמקפידין הם. ואינו נראה כלל דלפילו מקפידין על עירובין נמי הו עירוב כדלמרינן לעיל (מט, ח) ר' חנינא אמר עירובין עירובין חלל שנתקראין מחשבי ודעיה, וקיימא לן כוותיה. ועוד דמה לא חס הם מקפידין בחול מנתת אחד לחברו משל כיון שעבשו עירבו ולא הקפידו, ולא אמרו כן חלל במזבח להן משל. והרשב"ד ז"ל גרים ליה נמי, ופירש כיון דלי בעו ליה מזה מלככה ולא יתיבנא להו, השתא נמי אין הזכוי זכוי גמור. הא דלמר ליה רבה כן חנן לבאי ליקני להו מר רביעיתא דחלא בחבייתא. מסתברא לי דלא רביעיתא לכל חד וחד קאמר, חלל רביעיתא בין כולן קאמר, דמזון ב' סעודות מספיק לשיתוף מבואות אפי' למזבזין כדאי' פ' חלון (לקמן פ, ב), ורביעיתא חומץ יש בו כדי לטבול בו מזון ב' סעודות. וכבר הארכתי בזה למעלה בפירק חלון (ס ד"ה וכתב הרשב"ד)

לפיון וחיוב עליו חטאת משום דמשאוי הוא ואינו תכשיט חסד: כגון זה. שמחלל שבת בנענה: איזהו ישראלי מומר. דחשבינו ליה מומר לכל מילי: ר' מאיר ורבנן. במס' כבודות פפר' עד כמה (דף ז'): (רש"י)

תוספות והא תני מי שנתן רשות כו'. הא דפריך אברייתא טפי מאמתני' משום דברייתא מסיים בה דברי ר' מ': הוציא בין בשוגג בין במזיד יכול לבטל. פירש בקונט' אע"ג דמומר הוא לחלל שבת יכול לבטל ר' יהודה אומר במזיד אינו יכול לבטל קסבר מומר לחלל שבת אינו יכול לבטל בלא שכירות ומדתולה טעם בקונטרס משום מומר צריך לומר דבפרהסיא קאמר כדמסיק דדוקא בפרהסיא לר' יהודה אינו יכול לבטל רשות ואפי' לר' מ' מבטל רשות ובסמוך נמי דקאמר מומר בגילוי פנים אינו מבטל רשות כמאן כו' יהודה פירש בקונט' דלר' מ' במומר לחלל שבת בפרהסיא מבטל ותיממה דבמתני' קתני צדוקי הרי הוא כנכרי כדמסיק לעיל ומשמע בריש פירקין דרישא דמתני' ר' מ' וי"ל דודאי כולה מתניתא עד ר' יהודה ר"מ קתני לה כדמסיים בה בברייתא דברי ר' מ' דר"מ שונה דברי רבותיו דברי חכמים ודברי ר"ג ואפשר דסבר כו' דאמר צדוקי אינו כנכרי ועוד מדפליגי ר' מ' ור' יהודה אליבא דר"ג משמע נמי דכ"ג סבירא ליה ומיהו לא משמע כלל לפרש ברייתא זו מטעם מומר חדא דלמה ליה למנטק הוציא הוה ליה למימר שחילל שבת בכל מלאכה שחילל ועוד דמשמע דמשום דהוציא בשבת זו דקתני עד שלא נתן רשותו הוציא ועוד דמשמע סתם הוציא בכל ענין בין בצנעא בין בפרהסיא כמו מי שנתן רשותו והוציא ודסיפא אומר ר"י דהכא לאו מטעם מומר קאמר דמומר לא שייך אלא באדם הרגיל לחלל שבתות ואינו נזהר כלל אבל הכא לא ברגיל איירי אלא שבמקרה בעלמא אירע כך שהוציא שהיה דחוק לפי שעה ואם בשבת שעברה עשה כן אפי' במזיד לא היה מזיק כלום אפי' לר' יהודה דלאו מומר הוא כדפירשתי אלא דוקא בשבת זו דמאחר שהחזיק ברשותו אינו יכול לבטל כמו החזיק אחר ביטול דאין יכול עוד לבטל ור"מ סבר דיכול לבטל משום דלא חשיב מחזיק כיון שאחר הניתנה לא החזיק: כאן במומר לחלל שבתות בפרהסיא. לפירוש הקונט' שהוציא במזיד דלעיל חשיב מומר אפי' במזיל דרבנן וכן משמע מדלא משיני הא והא בפרהסיא הא בדאורייתא הא בדרבנן ותיממה דהא סתם צדוקי אינו נזהר כלל במזיל דרבנן אפי' בפרהסיא וכותים נמי שהיו מבטלים ונותנים רשות קודם שגזרו עליהם ר' אמי ור' אסי בפ"ק דחולין (דף ו'): הא סתם כותים אינם מאמינים בדברי חכמים ואפי' בפרהסיא ולא מזדהרי וי"ל שרגילים הם לזהר לפי שיראים מחכמים כדאשכחן בנדה פרק בנות כותים (דף ל): אע"פ שצדוקים או מתיראין או מפני הפרושים: כיון דחזיה לר' יהודה נשיאה כסייה. וא"ת והא ר' יהודה נשיאה גופיה נפק בחומרתא דמדושה כדאמרי' במועד קטן בפרק מי שהפך (דף יב): ותיירך ר"ח דהאי גברא דהכא נפק ברשות הרבים והתם בחצר ותיממה אפי' בחצר משמע התם דאסור דקאמר על ר' אמי דאיכא מאי טעמא איכאד אי משום חומרתא דמדושה והא תניא השירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר ואמר עלה דההיא ברייתא בסוף פרק כירה (שבת דף מו:): אמר עולא מאי טעמא הואיל ואיכא תורת כלי עליהן ומדנקט טעמא דתורת כלי משמע דאסור להתקשט בהם בחצר דלא חזו בשבת ואפי' שרי לצורך גופו ולצורך מקומו כמו כל דבר שיש תורת כלי עליו אע"פ שמלאכתו לאיסור כדאמר בפרק במה אשה (שם) דף סד: כל מקום שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר חוץ ממכבול ופאה נכרית ואור"י דודאי שירים ונזמים וטבעות אסור להתקשט בהם בחצר שמה יצא בהן לרה"ר וברשות הרבים אסור דילמא שליף ומחוי ולא חשיב גזירה לגזירה אבל חומרתא דמדושה אינו תכשיט כלל ואפי' הוציא באצבעו לחצר ליכא איסור משום תכשיט דלא תכשיט הוא אלא איסור טלטול בעלמא הוא דאיכא כלשון ראשון שפירש בקונט' טבעת שחותמה ממין אחר ולא כלשון ב' שפירש קשר של בשמים וכן במועד קטן (דף יב): דמדמה להו לשירים ונזמים וטבעות ור' יהודה נשיאה לצורך גופו ולצורך מקומו אפקינהו כגון לטייל בהם את התינוק או שאר עניינים ומשום הכי קאמר מ' ט' איכאד איסור טלטול ליכא שהרי יש עליה תורת כלי כדתניא השירים והנזמים שהם כשאר כלים שמלאכתן לאיסור שניטלין לצורך גופן וכיון דאיסור טלטול ליכא איסור תכשיט פשיטא דליכא דאינו עשוי לתכשיט אלא כמו עץ בעלמא שעשוי לחתום בה חותמות ור"ת מפרש דתרווייהו נפקי לרה"ר ר' יהודה נשיאה באצבעותיה וההוא גברא בקומצו ואם היה מותר לטלטל היה יכול להתקשט בו לרה"ר שתכשיט הוא ולא שייך למגזר באיש שליף ומחוי לכך. לא הוצרך להביא ראיה אלא על הטלטול דלא חשיב כחתיכה של מתכת או של עץ דעלמא ומיהו קשה לר"י דזה היה יכול לדקדק מן מתני' דפ' במה אשה יוצאה (שבת דף נו:). דתנן בטבעת שאין עליה חותם לא תצא ואם יצאה אינה חייבת חטאת ש"מ דחשיב ראויות לתכשיט ועוד דלישנא דנפק לא משמע בקומצו: אי כו' מ' אפי' בא' מכל איסורין נמי. וה"ל תניא בהדיא בבבבבבבב' עד כמה (ד' ל). נחשד לדבר אחד נחשד לכל התורה כולה דברי ר' מ' ותיממה דבפ' זה בורר (סנהדרין דף כז.) גבי פלוגתא דאביי ורבא דאובל נבלות להכעיס ורבא אמר כשר בעי לאוקומי רבא כו' יוסי דאמר הוזהר (תוספות)

רש"י ההוא דנפק בחומרתא. ככר כתבתייה פסקה כמה אשה יוצאה בס"ד. כגון זה יכול לבטל רשות לר' יהודה. כלומה: אפילו לר' יהודה וכ"ש לר' מאיר לחיובא דהתרא דלוקומנא כגון במחלל שבתות בלניענא כגון במחלל שבתות בפרהסיא. וקשיא לי דהא ר' מאיר מחמיר טפי דלית ליה משומד לדבר אחד הוי משומד לכל התורה כולה וכלהמיתנין בסמוך. וי"ל דבעיורבין דרבנן מיקל ולא עביר ליה ולא עביר ליה ליה לגבי ביטול כמשומד גמור. (רש"י)

דף סט ב

עד דהוי מומר לעבודת כוכבים אמר רב נחמן בר יצחק ליתן רשות ולבטל רשות וכדתניא ישראל מומר משמר שבתו בשוק מבטל רשות שאינו משמר שבתו בשוק אינו מבטל רשות משמרי ישראל נוטל רשות ונתן רשות ובכרי עד שישכיר כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבטלת לך קנה ואין צריך לזכות רב אשי אמר האי תנא הוא דחמירא עליה שבת כע"ז כדתניא **ויקרא א-ב** מכס ולא כולכם פרט למומר מכס בכס חלקתי ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא הא גופא קשיא אמרת מכס ולא כולכם להוציא את המומר והדר תני מקבלין קרבנות ממושעי ישראל הא לא קשיא רישא במומר לכל התורה כולה מציעתא במומר לדבר אחד אימא סיפא חוץ מן המומר והמנסך יין האי מומר היכי דמי אי מומר לכל התורה היינו רישא אי לדבר אחד קשיא מציעתא אלא לאו הכי קאמר חוץ מן המומר לנסך ולחלל שבתות בפרהסיא אלמא ע"ז ושבת כי הדדי נינהו שמע מינה: **מתני'** אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם ושלחם מותרין לו ולהם נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין היו שנים אסורין זה על זה שאחד נתן רשות ונוטל רשות שנים נותנין רשות ואין נוטלין רשות מותרין רשות ב"ש אומרים מבעוד יום וב"ה אומרים משחשיכה מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד ה"ז

אוסר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר: **גמ'** ביתו הוא דאסור הא חצירו שריא היכי דמי אי דבטיל ביתו אמאי אסור אי דלא בטיל חצירו אמאי שריא הכא במאי עסקינן כגון שביטל רשות חצירו ולא ביטל רשות ביתו וקא סברי רבנן המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל דדייר איניש בבית בלא חצר ושלחן מותר לו ולהן מאי טעמא דהוי אורח לגבייהו: נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין: ונהוי אינהו לגביה כי אורחין חד לגבי חמשה היו אורח חמשה לגבי חד לא היו אורח ש"מ מבטלין וחוזרין ומבטלין הכי קאמר נתנו לו רשותן מעיקרא הוא מותר והן אסורין: היו שנים אסורין זה על זה: פשיטא לא צריכא דהדר חד מיינייהו ובטיל ליה לחבריה מהו דתימא לישתרי קמ"ל דכיון דבעידנא דבטיל לא הוה ליה שריותא בהאי חצר: שאחד נתן רשות: הא תו למא לי אי נתן תנינא אי נוטל תנינא סיפא איצטריכא ליה שנים נותנין רשות הא נמי פשיטא מהו דתימא

רש"י עד דהוי מומר לע"ז. דההוא ולתי חשוד לכל מילי דלמחר מר חמורה ע"ג שכל המודה בה כסופר בכל התורה כולה דכתיב וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה ובע"ג משמעיה קרה בהריות (דף ח.ת): אמר רב נחמן. איזהו ישראלי מומר דקאמר רב הונא לעיל לענין ביטול רשות קאמר: בשוק. בפרהסיא ואע"ג דמחלל בנענה: כייל. אישראלי קאי: רשותי קנויה כך. או רשותי מבטלת לך: לזכות. כתיבן סודי: רב אשי אמר. לעולם מומר דקאמר רב הונא לכל מילי תכשיט ליה מומר

וכרענן ס"ל והאי תנא הוא דלמימא ליה שבת כע"ג: אדם כי יקריב מכס פרטו למומר. דלון מקבלין קרבנות למכס משמע מקהכס: מכס. מדכתיב האי מיעטא גבי ישראלי ולא כתיב כי יקריב מן האדם קרבן ע"מ בישראל הוא דחלקו ומיעט מומר: ולא בלחומה. שמקבלין קרבן מכולם כדתינא איש מה ה"ל איש לרבות את הנכרים שנתרין נדרים ונדבות כשראל בהכל שומעין (חולין דף יג): להביא בני אדם הדומין לבהמה. קשעים שעשו עמנו כבהמה שאינה מכרת את בוראה מקבלין מהן קרבן: מקבלין קרבנות. של נדבה מפושעי ישראל דהאי קרא בנדרים ונדבות משמע דכתיב כי יקריב: כדי שיחזרו בתשובה. דלוי דחיון להו בודים הו לא דרי: והמנפך את היין. לע"ג: אלא לכו הכי קאמר. מקבלין קרבנות מפושעי ישראל המומרים לדבר אחד: חוץ מן המומר לנפך את היין או לחלל שבת. דכמומר לכל התורה דמי דלומעט ליה מכס ולא כולבם: מתני' ביהו אסור להכניס ולהזיל. מביאו לחצר בין הוה בין שאר בני החצר ובגמרא מפרש כשביטל להן קשות שהיה לו בחצר ולא ביטל להן קשות ביהו הלכך הוה ליה קשות ביהו קשות ידידה וחצר קשות ידידה: ושלום. בתים שלהן מותרין להזיל מהן לחצר בין הוה בין הוה דהא בתים שלהן וחצר קשות אחת הן: נתנו לו. הם קשות חכרי: הוה מותר. להזיל מביאו לחצר: והן אסורין. אפי' מביאו לחצר וחצ"ג דקשות אחת הן ובגמרא מפרש טעמא: הוה שנים. שקכחו ולא עירבו ושאר בני חצר ביטלו להן קשות שניהן אסורין זה על זה משני שהוה של שניהן והתמים מיוחדין כל בית לבעליו ואין מוזיא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חבירו: הרי זה אסור. דמיהדר ומשקל קשות הוה וחצר בו מביטול: גמ' הוה חצירו. קשות שהיה לו בחצירו קריא לבני החצר ומותר להן להזיל מביניהן לחצר כדקתני מתניתין להדיא: אי דביטל. קשות לבני חכרי: ביהו אמאי אסור. הרי נתן להן ביהו ונסתלק: ואי ללא ביטל. מידי קשות חצירו מאן קרייה: וקסברי רבנן. תנא דמתני' דסתמא היא ופלגינא דרי' אליעזר דלמר צפקר עושין פסין (לעיל דף כו): ביהו אסור להכניס ולהזיל לו אבל להם מותר דהמבטל קשות חצירו קשות ביהו ביטל: דהו אורח לגבייהו. כיון דמביאו לא מפיק אפי' ג' דמשתמש בחצר לא מיהדר ומשקל קשותיה הוה אלא כשאר אורחין: והן אסורין. אפי' מביאו לחצר כיון דמשתמש בחצר חצ"ג: דלאו מביא ידידה מפיקי הוה ליה משקל קשותא דחמשה לגבי חד לא דמו לאורחין: חמשה. לאו דוקא: שמע מינה מבטלין כו'. דמשמע נתנו לו קשות דרישא קאי דקתני ושלום מותר לו ולכן דביטל להם קשות חזרו הם ונתנו לו קשות הוה מותר: הוה שנים. שקכחו ולא עירבו עם השאר וביטלו להן חביריהן קשות אסורין שניהן זה על זה: פשיטא. דאי הוה תרתייהו לחודיהו מעיקרא הוה אסרי אהדדי: לא כריכא דהדר חד וביטל לחבריה: קשות עצמנו ואת חלקו כקשות ביטלו להן חביריהן: מהו דתימא לישתרו. דהוה להו כחמשה ששורין בחצר ולא עירבו דמבטלי קשותא לחד מיניהו: קמ"ל. דלא דמי דלויי ההם כל חד וחד מבטל ליה קשותא אבל הכא כיון דשאר בני חצר לאו דהאי דפיין לחודיה ביטלי אלא לתרתייהו כי הדר חד ומבטל לאיך קשותא ידידה מינייהו דמבטל קשותא דהאי ליה חביריה לא מצי לבטולי דכיון דבעידנא דביטל להו הך קמאי קשותיהו אפי' לא הוה להאי מבטל קשותא בהאי חצר משום דאסרי אהדדי אשתכח דביטל קמאי לא אהני וכי הדר מבטל האי לא מצי להקטוי קשותא ידידה דהא לא קנייה: נתנו חנינא. ושלום מותר לו ולכן ואי לאו דביטל ליה אמאי משתרו: נטול חנינא. נתנו לו אלא יחיד נטול קשות: (רש"י)

תוספות בדיני ממונות כשר בדיני נפשות ומשני דרבה אפי' כו"מ דאמר עד זומם פסול לכל התורה כולה דע"כ לא קאמר ר"מ התם אלא גבי עד זומם דממון דרע לשמים ולבריות אבל הכא דרע לשמים ולא לבריות לא שמע מיניה דלית ליה לר"מ חשוד לאחד מכל האסורין להו חשוד לכל התורה כולה לרבה דלא אמר מקילתא לחמירתא אלא בעד זומם דממון דווקא דרע לשמים ורע לבריות ומיהו לאביי דהתם ניהא וקיי"ל כוותיה וי"ל דאפי' לרבה חשוד לדבר אחד דרע לשמים ולא לבריות חשוד לכל התורה כולה בכיצא בה דרע לשמים ולא לבריות אפי' מקילתא לחמירתא וחשוד לדבר אחד דרע לשמים ורע לבריות חשוד לכל התורה כולה אפילו רע לשמים ורע לבריות: ושלום מותר לו ולכן. דהו אורח לגבייהו פירש ר"ח דאמר בירושלמי אכסנאי אינו אסור לעולם ואומר ר"י דלא דמי להכא כלל דהתם איירי כגון הבא לדור במבוי לשם אכסנאות ולא לקבוע עצמו דהכי איתא התם אית תנא תני קסדור אסור מיד ואכסנאי לאחר שלשים ואית תנא תני קסדור אסור לאחר שלשים ואכסנאי אינו אסור לעולם מ"ד קסדור אסור מיד ברגיל ואכסנאי לאחר שלשים בשיאנו רגיל מ"ד קסדור אסור לאחר שלשים כאלין דעלין ברשות ואכסנאי אינו אסור לעולם כאלין דלא עלין ברשות: (תוספות)

רש"י מתני' ביהו אסור לו ולהם. דמפרש בגמ' דהמבטל סהם קשות חצרו ביהו לא ביטל, והלכך אסור להם שהרי לא ביטל להם קשות ביהו והרי אלו כמזילין מרשותא אחריים לרשותן, וכו' נמי דהו"ל כמזיל מרשותא אחריים לרשותן אסור וכו'. ואם הוליא קודם שהחזיק הוה בחצר הרי זה אסור ואוסר, ואם לאחר שהחזיק אסור ואינו אסור, לכשתמלא לומר להלכה כמאן דאמר הכין לעיל. אבל שלהם מותר לו ולהם, ואפילו קדם והוליא הוה משלחו לא אסר, דלאורח הוה לגבייהו וממקום המותר לו הוליא, ולא אמרו שאוסר אלא כמזילין או כמנכס ממקום האסור לו. נתנו לו קשות הוה מותר משלו והן אסורין. אפילו משלו דכביס לגבי יחיד לא הוה אורחין, ואפילו לאחר שהחזיק הוה בחצר, דלא כמזילין מרשותא של יחיד לחצרו של יחיד הם אלא כמזילין מרשותא של אורח יחיד לרשות המשותפת להן. ומיהו מסתברא שאין אסורין עליו את החצר לאחר שקדם והחזיק, ומיהו אף ע"פ שאין אסורין אסורין. מהו דתימא נגזר דילמא אהו לבטולי להו. ולא דמי לנתנו לו קשות, דהתם ליכא למיגזר דהא עירבו ואי מבטל להו פסיר דמי. (רש"י)

א - ע דף

ליגזר דילמא אתי לבטולי להו קמ"ל: ואין נוטלין רשות: למה לי לא צריכא אף על גב דאמרי ליה קני על מנת להקנות בעא מיניה אביי מרבה חמשה ששורין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוה מבטל רשותו צריך לבטל לכל אחד ואחד איתבייה אחד שלא עירב נתן רשותו לאחד שעירב שנים ששורין רשותן לאחד שלא עירב ושנים שלא עירבו נתנין רשותן לשנים שעירבו או לאחד שלא עירב אבל לא אחד שעירב נתן רשותו לאחד שלא עירב ואין שנים שעירבו נתנין רשותן לשנים שלא עירבו ואין שנים שלא עירבו נתנין רשותן לשנים שלא עירבו קתני מיהת רישא אחד שלא עירב נתן רשותו לאחד שעירב ה"ד אי דליכא אחרינא בהדיה מאן עירב אלא פשיטא דאיכא אחרינא בהדיה וקתני לאחד שעירב ורבה הכא במאי עסקינן דהוה ומית אי דהוה ומית אימא אלא אין אחד שעירב נתן רשותו לאחד שלא עירב ואי דהוה ומית אמאי לא אלא פשיטא דאיתיה ומדסיפא איתיה רישא נמי איתיה מידי איריא הא כדאיתא תדע דקתני סיפא דרישא ושנים שלא עירבו נתנין רשותן לשנים שעירבו לשנים אין לאחד לא ואביי אמר מאי לב' לאחד מב' אי הכי ליתני לאחד שעירב או לאחד שלא עירב קשיא אחד שלא עירב נתן רשותו לאחד שעירב לאביי דאיתיה וקמ"ל דאין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד לרבה דהוה ומית ולא גזר זימנין דאיתיה ושנים שעירבו נתנין רשותן לאחד שלא עירב פשיטא מהו דתימא כיון דלא עירב ליקנסיה קמ"ל וב' שלא עירבו נתנין רשותן לשנים שעירבו לרבה תנא סיפא לגלויי רישא לאביי ב' שלא עירבו איצטריכא ליה סד"א לגזר דלמא אתי לבטולי להו קמ"ל או לאחד שלא עירב למה לי מהו דתימא הני מיילי היכא דמקצתן עירבו ומקצתן לא עירבו אבל היכא דכולן לא עירבו ליקנסיהו כדי שלא תשתכח תורת עירוב קמ"ל אבל אין אחד שעירב נתן רשותו לאחד שלא עירב לאביי תנא סיפא לגלויי רישא לרבה איתיה דתנא רישא תנא נמי סיפא ואין שנים שעירבו נתנין רשותן לשנים שלא עירבו הא תו למה לי לא צריכא דביטל ליה חד מיניהו לחבריה מהו דתימא לשתרי ליה קמ"ל כיון דבעידנא דביטל לא הוה ליה שריותא בהא חצר לא ואין שנים שלא עירבו נתנין רשותן לשנים שלא עירבו הא תו למה לי לא צריכא דאמרי קני על מנת להקנות בעא מיניה רבא מרב נחמן יורש מהו שיבטל רשות

רש"י ליגזר. דאי מצטלי אינהו ליחיד אהו למימר נמי יחיד מצטל לשנים; ואין נוטלין רשות למה לי. הא תנא ליה היו שנים אוסרין זה על זה: לא לריבא. משנה יחידה לשמעוין דאפי' אמרו ליה קמאי קני על מנת להקנות והדר איהו וצטלי להבדיל לא משפתי אפי' בתרא דמהו דחימא שליחא שויניה קא משמע לן כיון דלא קנה איהו להשתריו לך מני להקטוי אחד שלא עירב כו'. כגון ג' דוירין בחצר השנים עירבו והשלישי לא עירב מצטל לאחד מן המערבין ומותר דהאי בדי חבירה עירב אלמא אין צריך לצטל אלף לאחד דכולהו הוא אחד: ואני שלא עירבם נותנין רשותן לשנים. הדריס עמיהו ועירבו או ליחיד שלישי דער עמיהו ולא הוא ולא הן: אבל אין אחד שעירב. עם אחד נותן רשותו ליחיד שלישי שדר עמיהו ולא עירב דכי צטלי ליה איהו רשותיה אכתי איכא חבירה דאסר עליה: לשנים שלא עירבו. כדאמרין לעיל שנים אין נוטלין רשות: דהוה ומית. ועל כרחך דרבה בשיירא שנתנה בבקעה והקיפיה חצר ונטו שם איש אהלו מוקי לה דכי מהו און לירושין שם כלום דאי בחצר ממש הא איכא יורשין וכיון דאילו הוה אביוהו קיים הוה אסר אינהו נמי אסרי ובחנם דאין היורש אוסר אלא א"כ הולך לדור שם דלעיל ב' מי שהוציא אוהו (דף מז). פסקין כר"ש דתנן לקמן פרק כיצד משתתפין (דף מו). ר"ש אומר אפי' הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח מלבו ומיהו אי בעו לאוקומי כר"מ דאמר כשהיה לשבות בעיר אחרת א' נכרי ואחד ישראל אוסר וקאמרין נמי לקמן בפירקין (דף עב): בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות הרי זה אוסר עליו צריך לאוקומי בשיירא שנתנה בבקעה א"כ כגון שזה עצמו שעירב הוא יורש: יורש מהו שיבטל. בשלא עירב האב מייירי דבמי' בקונט' דאם עירב הא תני לקמן (עמוד ב') א' מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק משחשיבה אינו אוסר ואיירי כגון שבא היורש לדור שם בשבת דאם לא כן לא בעי ביטול דהוי כמו בית התבן ובית הבקר דלא אסר כדאמר רבי יהודה לקמן בפירקין (עב): דאינו אוסר אלא מקום דירה ור"ש דפסיק פרק מי שהוציא אוהו (לעיל מז). כוותיה קאמר דאפילו הלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר ומיהו אם היה היורש דר באותה חצר שמה היה אוסר להם בית אביו כשירש בשבת אע"פ שלא בא לדור שם אפילו עירב עם חבירו עירב שבת אפילו הכי בעי ביטול ולא מהני עירובן לגבי אותה חצר שירש (תוספות)

תוספות בעא מיניה אביי מרבא כו'. לא שמיע ליה ברייתא דלעיל דסוף פ"ב (דף כו): כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל לכל אחד ומשמע התם דפלוגתא היא דר"א ורבנן וההוא ברייתא כר"א ואין לומר דלרבנן מיבעיא ליה ופשט ליה דצריך לבטל דאם כן מאי פריך מברייתא דבסמוך: הכא במאי עסקינן דהוה ומית. פירש רש"י דעל כרחך דרבה בשיירא שנתנה בבקעה והקיפיה חצר ונטו בה איש אהלו מוקי לה דכי מת את אלו לירושין שם כלום דאי בחצר ממש איכא יורשין וכיון דאילו הוה אביוהו קיים הוה אסר אינהו נמי אסרי ובחנם דאין היורש אוסר אלא א"כ הולך לדור שם דלעיל ב' מי שהוציא אוהו (דף מז). פסקין כר"ש דתנן לקמן פרק כיצד משתתפין (דף מו). ר"ש אומר אפי' הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח מלבו ומיהו אי בעו לאוקומי כר"מ דאמר כשהיה לשבות בעיר אחרת א' נכרי ואחד ישראל אוסר וקאמרין נמי לקמן בפירקין (דף עב): בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות הרי זה אוסר עליו צריך לאוקומי בשיירא שנתנה בבקעה א"כ כגון שזה עצמו שעירב הוא יורש: יורש מהו שיבטל. בשלא עירב האב מייירי דבמי' בקונט' דאם עירב הא תני לקמן (עמוד ב') א' מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק משחשיבה אינו אוסר ואיירי כגון שבא היורש לדור שם בשבת דאם לא כן לא בעי ביטול דהוי כמו בית התבן ובית הבקר דלא אסר כדאמר רבי יהודה לקמן בפירקין (עב): דאינו אוסר אלא מקום דירה ור"ש דפסיק פרק מי שהוציא אוהו (לעיל מז). כוותיה קאמר דאפילו הלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר ומיהו אם היה היורש דר באותה חצר שמה היה אוסר להם בית אביו כשירש בשבת אע"פ שלא בא לדור שם אפילו עירב עם חבירו עירב שבת אפילו הכי בעי ביטול ולא מהני עירובן לגבי אותה חצר שירש (תוספות)

רש"י בעא מיניה אביי מרבא כו'. לא שמיע ליה ברייתא דלעיל דסוף פ"ב (דף כו): כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל לכל אחד ומשמע התם דפלוגתא היא דר"א ורבנן וההוא ברייתא כר"א ואין לומר דלרבנן מיבעיא ליה ופשט ליה דצריך לבטל דאם כן מאי פריך מברייתא דבסמוך: הכא במאי עסקינן דהוה ומית. פירש רש"י דעל כרחך דרבה בשיירא שנתנה בבקעה והקיפיה חצר ונטו בה איש אהלו מוקי לה דכי מת את אלו לירושין שם כלום דאי בחצר ממש איכא יורשין וכיון דאילו הוה אביוהו קיים הוה אסר אינהו נמי אסרי ובחנם דאין היורש אוסר אלא א"כ הולך לדור שם דלעיל ב' מי שהוציא אוהו (דף מז). פסקין כר"ש דתנן לקמן פרק כיצד משתתפין (דף מו). ר"ש אומר אפי' הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח מלבו ומיהו אי בעו לאוקומי כר"מ דאמר כשהיה לשבות בעיר אחרת א' נכרי ואחד ישראל אוסר וקאמרין נמי לקמן בפירקין (דף עב): בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות הרי זה אוסר עליו צריך לאוקומי בשיירא שנתנה בבקעה א"כ כגון שזה עצמו שעירב הוא יורש: יורש מהו שיבטל. בשלא עירב האב מייירי דבמי' בקונט' דאם עירב הא תני לקמן (עמוד ב') א' מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק משחשיבה אינו אוסר ואיירי כגון שבא היורש לדור שם בשבת דאם לא כן לא בעי ביטול דהוי כמו בית התבן ובית הבקר דלא אסר כדאמר רבי יהודה לקמן בפירקין (עב): דאינו אוסר אלא מקום דירה ור"ש דפסיק פרק מי שהוציא אוהו (לעיל מז). כוותיה קאמר דאפילו הלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר ומיהו אם היה היורש דר באותה חצר שמה היה אוסר להם בית אביו כשירש בשבת אע"פ שלא בא לדור שם אפילו עירב עם חבירו עירב שבת אפילו הכי בעי ביטול ולא מהני עירובן לגבי אותה חצר שירש (תוספות)

דקתי דהיא חמשה שקריין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב אין צריך לצטל לכל אחד ואחד או אינו צריך. אביי לא שמיע ליה ברייתא דבשלהי פסין (כו, ע) ליה. דאי' מאי קא מותבי מברייתא דקתי אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב, דלילמא הדיא ר' אליעזר היא. וכתיב הראב"ד ז"ל: דרבה דקא מתירא ז"ל כגון דהוא אחרינא כהדיא ומית. הוא הדין דהוי מני לתרויהוה מני ר' אליעזר היא. ומסתברא לי דעל כרחיה הירץ ליה הכין דלמפרש ואזיל דפיא דרשא אחשתייה דקתי ונים שלא עירבו נתנו רשותו לשנים שעירבו לשנים לא. אבל לאביי לא הוה הוכחה דתהוי רבנן ולא כר' אליעזר דמאי שנה לאחד משנים. הכא במאי עסקינן דהוה ומית. פירש רש"י ז"ל: ובגון שייירא שנתנה בבקעה והקיפיה חצר ונטו בה איש אהלו, וכיון דאילו הוה אביוהו הוה אסר אינהו נמי אסרי. ואינו מחזור, דהא קיימא לן כר' שמעון דלמך (לעיל מז, ח) אפילו הלך לשבות אלף בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח מלבו, והלכך אפילו בעיר נמי אין היורשין אוסרין אם אינם דרים שם. ורש"י ז"ל נקט לה כמאן דלמך (לקמן עב, ע) בית התבן ובית האוצרות הרי זה אוסר עליו. הא דבעא מיניה רבא מרב נחמן יורש מהו שיבטל. ככר חבננו למעלה (סו, א) ד"ה הראב"ד ז"ל (משמו של הראב"ד ז"ל דלחיצא דשמואל דלמך אין שוכרין בשבת הוא דבעי לה ולחיצא דרב האמונא דלמך לעיל (סס) מת גוי בשבת אין מצטלין, אבל לר' יוחנן דלמך שוכרין ומצטלין לא מיבעי ליה אפילו מת גוי בשבת אמר איהו מצטלין וכו"פ בירבאל. ולרב ששה נמי אפילו לשמואל אי אחא גוי מאחמורא דלחיצא לעיל. והא דלמך ליה רב נחמן אי אומר מצטלין והני דבי שמואל אמרי אין מצטלין, הכי קאמר אני אומר דלחיצא לשמואל מצטלין, והני דבי שמואל אמרי אין מצטלין. ועוד דרבה בשלא עירב האב דאי בשעירב אע"פ דמת בשבת הרי הוה למקל שבת והוה לכל השבת, ודקתי בסמוך בברייתא אחת מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק משחשיבה אינו אוסר. וכן נמי א"א לומר דבשעירב ער דם אביו בביתו דלחיצא כן פשיטא דמאי מצטל דהא אי בעי מערב מאחמורא, דהוה ליה כחמשה שגבו אח עירובן חד מוליך עירוב ע"י כולו, וכדאמרין לקמן (עב, ע) גבי החמין שאוכלין על שלחן אביהם דעבדין להו כחמשה שגבו אח עירובן, ואפילו שיגנים בפתיהם אלף שמקבלין פרס מאחיהן. ועד כאלו לא אמרו ההם במבוליון אח עירובן שאריתיו עירוב לכל אחד ואחד אלף שיגנים בפתיהם ומקבלין פרס מאחיהם ואיכא אחריים בדיהויה, ומאוס דמינו דהני אסרי הני נמי אסרי דלחיצא לקמן, הא בשאוכלין על שלחן אביהם עירוב אחד לכולן ואחד מוליך ע"י כולו כחמשה שגבו אח עירובן. ועוד רחיה דלא גרע משפירו ולקטו שנתן עירובו דיו כשחמאלא לומר דשכירו ולקטו: אפילו דישראל נטו עירובו דיו. ומיהו אפילו היורש דר באותו חצר הוא דמיבעיא ליה, ואע"פ דעירב היורש עם שאר בני החצר מבעוד יום, אפילו הכי צריך ביטול רשותו, דהא קיימא לן כר' צריך לצטל רשות לכל אחד ואחד, וזה לא ביטל אלף ליושב בבל, וכן כתב הראב"ד ז"ל. והני נמי תניא בברייתא אחת מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני החצר משחשיבה הרי זה אוסר. ואני תמה אם היורש כמי שביטל לו המוריש רשותו, ולפיכך אוסר משום דהוה ליה כמי שביטל רשותו לאחד מבני החצר דלא עשה כלום ע"ד שיבטל לכל אחד ואחד, וא"כ היורש היאך אפשר לו לצטל אלף האחרים, וכיון דמעיקרא לא הוה לה שריותא להאי חצר (לו) ולאלו דלחיצא לעיל. ובדאי כן הוה דלמך ששכח ולא עירב וביטל רשותו לאחד מבני החצר אין אותו שיבטל רשותו לו יוכל לצטל אלף האחרים, ואפילו אמר לו על מנת שהבטל אלף האחרים, כיון דהא ולאו הוה ליה שריותא מעיקרא וכדאמרין לעיל. ואם תהי עושה את היורש כבעלים ממש מכיון שנתרמו וכות האב לו והוא כבר עירב עם הא' בני החצר הרי זה כאלו ביטל אלף כולם. וי"ל דודאי לענין שיכול הוא לצטל אלף האחרים הרי הוא כאלו ממש דכרעא דלחיצא הוא, ואינו דומה לנוטל רשות דלית ביה בחצר כלום אלף לשעה ממחמת ביטולו של זה שבת להחירו דביטולו זה, וכיון דלא הוה ליה שריותא מעיקרא לאו מידי עבד ובמי שלא ביטל לו כלום דמי. ומיהו לענין החיוב של בני חצר כיון דמעיקרא לא נכנסה רשותו של אב בתוך עירובו, ומאסר למקל שבת נאסר לשבת ע"ד שיבטל זה אלף בני החצר. ודוקא בשבת היורש ודר באותו בית של מורישו הא לאו הכי לא, כיון דלחיצא דר שם אינו אוסר דקיימא לן כר' שמעון דלמך אפילו הלך לשבות אלף בתו באותה העיר אינו אוסר. וחוזר אני בי דבר זה אלף אפילו לא פא היורש לדור בו באותה שבת, לפי שכבר נאסר למקל שבת, וכל שנאסר למקל שבת נאסר לדור שבת חוץ ממבטל רשותו, וכיון שכן א"א שלא ביטול. ואינו דומה למה גוי בשבת דנשתלק רשותו והוה להו, דשאני ההם דלדור גוי לא שמיא דירה, וכל שמת ונשתלק הוא הוה להו רשותו כל שאין היורש דר שם. אבל ישראל כל שנאסר למקל שבת נאסר לכולהו שבת, וכשאמרו (לקמן פו, ח) הלך לשבות אלף בתו, לא כשהלך בשבת אלף מערב שבת. כך נראה לי עיקר. (רש"י א')

היכא דאי בעי לערובי מאתמול מצי מערב בטולי נמי מצי מבטל אבל האי כיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב לא מצי מבטל או דלמא יורש כרעיה דאבוה הוא א"ל אני אומר מבטל והני דבי שמואל תנו אין מבטל איתביה זה הכלל כל שמותר למקצת שבת הותר לכל השבת וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת חוץ ממבטל רשות כל שהותר למקצת שבת מותר לכל השבת כגון עירב דרך הפתח ונסתם הפתח עירב דרך חלון ונסתם חלון זה הכלל לאתויי מבי שניטלו קורותיו או לחייו כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת כולה כגון שני בתים בשני צידי רה"ר והקיפום נכרים מחיצה בשבת זה הכלל לאתויי מאי לאתויי מת נכרי בשבת וקתני חוץ ממבטל רשות איהו אין יורש לא אימא חוץ מתורת ביטול רשות איתביה אחד מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק מבעוד יום אוסר משחשיכה אינו אוסר ואחד מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני חצר מבעוד יום אינו אוסר משחשיכה אוסר אמאי אוסר ניבטיל מאי אוסר נמי דקתני עד שיבטל תא שמע ישראל וגר שרויין במגורה אחת ומת גר מבעוד יום

רפ"ז היכא דאי בעי לערובי כו'. כלומר אכיו שהיה התמוך ראו לערב היה יכול לבעול; אבל האי דלא מצי לערובי התמוך. דלא היה לו חלק בה לא: כל שהותר למקצת שבת כו'. מפרש לה ואזיל: ה"ג כגון עירב דרך הפתח כו' זה הכלל לאתויי מבי שניטלה קורתו או לחייו עירב דרך הפתח. שחי חליות ופתח אחד ביניהם ועירבו ע"י אורו פתח וקצת נפלה נפלה ונסתם מותרים להשתמש מזה לזו ע"י זיקה ודרך חרוין קטנים דלע"ג דלחין עירוב כו' ב' חליות כלא פתח כהתן (למקנ עו א) כהתן כיון ב' חליות כלא שבת האזיל והותרה הותרה: זה הכלל לאתויי מבי שניטלה קורתו או לחייו. בשבת אע"ג דלשפתהו מחיות לדידי שכי האזיל ולשפתהו כיון השמעות ומרישא לא שמעין לה דהתם איתנהו למחיות אבל הכל לא והכי אמרינן לה בשילהי פירקא קמא (דף יז): והקיפום נכרים מחילה. דלחורין לבעול זה לא כיון שישתמש בה אחד מהן והאזיל וחי הוא בעו ערובי מאתמול לא מצי מערב אבל אי לא היה התם אלא חד ביה שכי דמחילה הנעשית בשבת מחילה היא: זה הכלל דרישא נמי קאי דסיפא לאתויי מת נכרי בשבת דכיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב השתא נמי לא מבטלי ומרישא דסיפא לא שמעין לה אי לא אחי' ביה הכלל דהתם לא מצי לערובי מאתמול כלל אבל הכל מצי לערובי ע"י שכיחות: חוץ מן המבטל רשות. ששכח ולא עירב אע"פ שנאסר למקצת שבת יק לו התנה בשבת ומדלא קתני חוץ משביטל רשות וירש שמע מינה יורש לא: אימא חוץ מתורת ביטול רשות. וירש בכלל דכרעיה דלבוה הוא וותרת ביטול נוהגת בו: מבעוד יום. שעדיין לא קנה עירובו של רשאו הכי זה מן שאוק אוסר ואע"פ שחינו דר כחן כולנו לקמן בהאי פירקא מי שיש לו בית התכן ובית הבקר בחצר חצירו אוסר עליו: משחשיכה אינו אוסר עליו. שהיה הותר למקצת שבת: ואחד מן השוק. שהיה לו בית דירה בחצר זו: מבעוד יום אינו אוסר. שהיה יערב זה עם שכניו: משחשיכה. דאינו יכול לערב אוסר ואי יורש מבטל רשות אמאי אוסר: ישראל וגר גרסינן. גר שמת ואין לו יורשין המחזיק בנכסיו זכה בהן: מגורה. גורן הוא וחלוק בחדדים והיה לכל אחד פתחו בחצר ואוסרין זה על זה: (רפ"ז)

תוספתו בשבת כדתניא לקמן בשמעתין אחד מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני חצר מבעוד יום אינו אוסר פי' לפי שבן חצר מערב עם חביריו משחשיכה אוסר פי' דלא מהני עירוב לענין אותו חצר שירש בשבת ומיהו הא לא אפשר לומר דמייירי כשהיה הירוש דר עם אביו דאם כן אי בעי לאיערובי מאתמול מצו מערבין קרינן ביה דאם נתן פת משלו הוי עירוב אף ע"פ שלא זיכה לאביו כדאמר לעיל פרק מי שהוציאווהו (דף מט): חמשה שגבו את עירובן כשהן מוליכין את עירובן למקום אחר א' מוליכו ע"י כולן דאם לקח הפת משלו ונתן בחצר של שיתוף מועיל לכולם כדפירש התם בקונטרס דשליחות דכולהו קעביד הואיל ועירבו יחד ועוד תניא לקמן בפירקין חמשה חבורות בשבתו בטורקלין ב"ה אומר עירוב אחד לכולם אע"פ שיש לחלק דהתם כולם שוים בבית זה כמו זה ואין זה טפל לזה אבל הכא שהבן טפל לאביו אם נתן הבן פת אינו מועיל מ"מ אינו דומה כלל לחלק ומהא דאמר לעיל (דף סד). אפילו שכירו ולקטנו נתן את עירובו אין ראייה לכאן דלמא הני מילי בכברי אבל בישראל לא: אבל האי כיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי לערב. אפילו למ"ד לעיל (דף סז). מבטלין גבי מת נכרי בשבת יכול להיות דאין מבטלין כיון דהתם הוא דאיתו רשות שהוא מבטל עכשיו היה לו כח לבטל מאתמול אלא. שלא היה מועיל מפני הנכרי דאוסר אבל הכא היא רשות דמבטל השתא אין לו כח לבטל מאתמול אלא משעה שירש והוי כב' בתים בשני צידי רה"ר דאין מבטלין דלא היה בידו רשות זה מאתמול ולמאן דאמר לעיל נמי אין מבטלין יכול להיות דזה מבטל כדאמר יורש כרעיה דאבוה הוא: לאתויי מת נכרי בשבת. פירש בקונטרס כיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב השתא נמי לא מצי מבטלי ומרישא סיפא לא שמעין ליה אי לא אחי' ביה הכלל דהתם לא מצי מערב מאתמול כלל אבל הכא מצו מערבי ע"י שכירות משמע מתוך פירושו דאייירי דאתא נכרי מערב שבת ובעי למימר דאין מבטלין כשמת וכ"ש דאם לא מת דבעי תרתי שכירות וביטול ולא יתכן לפי מה שפיר' לעיל דהתם כולי עלמא מודו דמבטלין גבי מת נכרי בשבת מהו אלא בדאתא נכרי בשבת איירי הכא ואי לאו זה הכלל הוי חוץ משחשיכה דהתם איתנהו למחיות אבל הכל לא והכי אמרינן לה בשילהי פירקא קמא (דף יז): והקיפום נכרים מחילה. דלחורין לבעול זה לא כיון שישתמש בה אחד מהן והאזיל וחי הוא בעו ערובי מאתמול לא מצי מערב אבל אי לא היה התם אלא חד ביה שכי דמחילה הנעשית בשבת מחילה היא: זה הכלל דרישא נמי קאי דסיפא לאתויי מת נכרי בשבת דכיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב השתא נמי לא מבטלי ומרישא דסיפא לא שמעין לה אי לא אחי' ביה הכלל דהתם לא מצי לערובי מאתמול כלל אבל הכל מצי לערובי ע"י שכיחות: חוץ מן המבטל רשות. ששכח ולא עירב אע"פ שנאסר למקצת שבת יק לו התנה בשבת ומדלא קתני חוץ משביטל רשות וירש שמע מינה יורש לא: אימא חוץ מתורת ביטול רשות. וירש בכלל דכרעיה דלבוה הוא וותרת ביטול נוהגת בו: מבעוד יום. שעדיין לא קנה עירובו של רשאו הכי זה מן שאוק אוסר ואע"פ שחינו דר כחן כולנו לקמן בהאי פירקא מי שיש לו בית התכן ובית הבקר בחצר חצירו אוסר עליו: משחשיכה אינו אוסר עליו. שהיה הותר למקצת שבת: ואחד מן השוק. שהיה לו בית דירה בחצר זו: מבעוד יום אינו אוסר. שהיה יערב זה עם שכניו: משחשיכה. דאינו יכול לערב אוסר ואי יורש מבטל רשות אמאי אוסר: ישראל וגר גרסינן. גר שמת ואין לו יורשין המחזיק בנכסיו זכה בהן: מגורה. גורן הוא וחלוק בחדדים והיה לכל אחד פתחו בחצר ואוסרין זה על זה: (תוספתו)

רפ"ח הכי נרים רפ"ז ז"ל: כל שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת כגון עירב דרך הפתח ונסתם הפתח דרך חלון ונסתם חלון זה הכלל לאתויי מבי שניטלה קורתו או לחייו. וניכסו כוונה. דעכשו הביא אשר הוא יותר פשוט ואשר היא הלכה הנגזרת של כרייתא. ונטלה קורתו דלית פשוט כל כך דלא קיימא לו נמי הכין אלא כרי' ויכי

מבואות ואע"פ שלל שיטתו ב' המבואות יחד ה"נ אע"פ שאין השיטות מחובר יחד ולכל היתרו מבואות זה עם זה היא מותרת עם שניהם ולא גזירין דילמא אחי לאפוקי כלים ששבתו ממנו זה למנוי זה דרך חזק זה: למה הדבר דומה. כפ' מי שהוליוהו ולרבנן דמתני' אם נשתתפו ביין ובכלי א' הו' לכו ב' המבואות כמי שנתתפו יחד וספיר דמי אבל לזה ביין ולזה בשמן להכי עירובי ניהו כיון דב' המבואות אסורין זה עם זה הוא נמי אסורה עמיהן וגיטין אסורין עמה דקתני בפרק מי שהוליוהו: שבתם בהדי הדדי. אם רוצין בני מנוי זה להשתמש בזה לריכין לערב ולתה כולן פת בחדר זו ואית דמפרכי מתני' מיילי מיילי קתני ור"פ לאו אמיליהויה קאי דלילו רבנן בחצר שבין ב' מבואות אפי' לזה ביין ולזה ביין לא זו פירשתי ורשון נראה בעיני: (ר"פ)

תוספות כלך אצל ימות. פי' רש"י דכשיש לו ימות מהן גלי דעתיה דניחא ליה והוי כמאן דשוייה שליח מעיקרא דמי ואין להקשות לפירושו מהא דמוקי לה בריש אלו מציאות (ב"מ דף כב.) כגון דשוייה שליח דנהי דשוייה שליח לתרום לא שוייה שליח לתרום מן היפות ועל זה מפרש בקונטרס כמאן דשוייה שליח לתרום מן היפות דמי כיון דנמצא יפות מהן: ומקני רשותא בשבת אסור תימה דבגייטין בריש הזורק (דף עז:;) גבי ההוא שכיב מרע אמר דליקני לה דוכתא דמנח ביה גיטא ותילד איהי ותיחד ותפתח ושבת היתה כדאיתא התם וי"ל דשכיב מרע התירו שלא תטרף דעתו עליו ואין לומר דדוקא קנין שאינו צריך הוא דשרי כי היא [דפרק מי שמת] (ב"ב קנו:;) דבלא קנין קני כדאמר התם דאין הלכה כר' אלעזר דהא משמע [התם] דאי הוה הלכה כר' אלעזר כ"ש דהוה ניחא טפי שהיו צריכין להתיר והכי נמי איכא למיחש למיטרף דעת אם לא היה יכול לגרשה כרצונו תדע דאף בלא קנין איכא איסורא לגרש בשבת כדתיניא בתוספתא דאין מקדשין ואין מגרשין בשבת אלא ודאי שכיב מרע דוקא התירו שלא תטרף דעתו שירא שימות בשבת ואינו רוצה להמתין עד החול וה"ה דהתירו נמי קנין וכן פסק רבינו שמואל דאפי' מתנת שכיב מרע במקצת דבעיא קנין ומנו בשבת: אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד כו'. והוא הדין יין ויין ב' כלים אבל אורחא דמלתא נקט ועוד דלא הוצרך התנא לפרש שסתם יין ושמן בב' כלים אע"ג דשרו ב"ה בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) עירוב הנתון בשני כלים כי מלייה למנא ואיתר ה"מ כי גבו לשם עירוב כדפי' בקונטרס אבל הכא דלאו לשם שתוף בכלי א' אין בשני כלים לא: יין ושמן אין ראוי לערב. אף ע"ג דכל האוכלין מצטרפין למזון ב' סעודות לעירוב וה"ה משקין היינו כשנשתתפו לשם עירוב: בחצר שבין ב' מבואות כו'. לא בעי לאוקומי בני' חצירות ממש כאידך משנה דעירובי חצירות בעי פת בין לר"מ בין לרבנן דלקמן בסמוך ואין רוצה להעמיד מתני' כמ"ד בין ופליג אר"מ ורבנן: ור' שמעון לטעמיה. דלא נזר לרב ששת דמוקי לה לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מח.) שנחנו שתיים עירובן באמצעות וכו'. בתים הכא אפי' בבית א' ובשני כלים כב' בתים דמו כיון דלא עביד לשם שיתוף דממה נפשך תרוייהו הכא בחצר קיימי דשיתופי מבואות בחצר שבמבוי: (תוספות)

רש"י אע"פ שלל החזיק אינו אסור ולא מיבעי כי החזיק אדרכה כי החזיק הוא דלסכ. פירוש: לאו בשהחזיק קאמר דלסכ, לכל שמת גר בשבת והחזיק ישאל אינו אסור בלוחה שבה, לכיון דלוח' זו ורשין הוא ליה שמתה כמבטל רשותו לכל. אלא הכי קאמר: אדרכה לוח' און אסור לעולם בשלל החזיק, אלא אדרכה בשהחזיק. א"ל יב לפרש אדרכה אם איתא דלסכ בשהחזיק הוא דלסכ ולא בשלל החזיק, ומאי קאמר אף ע"פ שלל החזיק וכל שכן בשהחזיק, אדרכה החזיק הוא דלוח' ליה למיכר טפי. כנ"ל. ר' יוחנן אמר מתנייה מני ב"ש היא דלוח' און ביטול רשות בשבת. פירוש: קסבר ר' יוחנן דלוח' לגמרי ואפילו בביטול לא סגי ומני ב"ש, אבל כ"ה אינו אסור לגמרי אלא עד שיבטל וכדתיירי רב נחמן. ומיקנה רשותא בשבת אסור. ואף ע"ג דלוח' בביטול פרה הזורק (עז, ב) הו"ל ויתודו ותפתח כי היכא דליקני ביהא וליקני גיטא אגב ביהא. שאני התם לגבי שכיב מרע הקלו כדי שלא תטרף דעתו עליו, וכמו שהתירו לקנות ממנו בשבת וכדלמרינו (ב"ב קנו, ב) הו"ל מן שכיב מרע ואפילו בשבת. גמרא: אמר רב ובכלי אחד. ואף ע"ג דב"ה שרו בחולקא אה עירובו כדמלא מנא מיהא, כדלמרינו בפרק מי שהוציאוהו (לעיל מט, א). התם שאני דמעיקרא נתנו לשם עירוב, אבל לא נשתתפו לשם עירוב דוקא בכלי אחד. ואפילו לר' ששה דמשמע דסבירא ליה לעיל בפרק מי שהוציאוהו (לעיל מה ב) דבבית אחד ואפילו בשני כלים עירובו גבי הא למה הדבר דומה לשלל החזיק, הכא מודה דדוקא בכלי אחד ומן הטעם שאמרנו. ומיהו מסבירא ללחיי חשיב הכא טפי מהתם, דלוח' התם דמלמי מנא ואיתר הרי זה עירוב הא בחולקא בשני כלים אינו עירוב, ואילו הכא יין ביין דלדידה אפילו בשני כלים כיון דלוח' בלילה הרי זה עולה להן משום עירוב. וטעמא דמילתא כיון דתהקוהו מדעת נרחאן כמהפידין על עירובן שלל יתערבו, ומה שמו עירוב שמו ואין זה מעורב. אבל אלו שלל תהקוהו מדעת שלל נשתתפו מעיקרא על דעת עירוב אע"פ שהוא בשני כלים און כאן הקפדה ולא היישגין. כנ"ל. אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד וסופא בשני כלים שפיר. ולזה ביין ולזה בשמן דנקט, הוא הדין יין ביין כענין זה, אלא דלוח' דמילתא נקט שאין דרכן של יין ושמן שנתן בכלי אחד כיון שאינו חיבור זה לזה אינו עולה להן משום עירוב. ותדע כך דהא לר' שמעון דלמיר און לריכין עירוב אקשינן בסמוך דרך פשיטות ואפילו לזה ביין ולזה בשמן בחמיהה. אלא מילתא פשיטא היא דלכולי עלמא בעינן עירוב, כנ"ל. אמר רבא הכא בחצר שבין שני מבואות עסקינן ור' שמעון לטעמיה ללא גזר. ואי קשיא לך דהא משמע דלא פליגי חכמים עליה דר' שמעון הכא אלא בששתתפו לזה ביין ולזה בשמן, הא ליה ביין מודו ליה, ואי בחצר שבין שני מבואות אמאי לא גזרי רבנן כדגזרי התם. לא היא דהכא אי נשתתפו לזה ביין ובכלי אחד לכך ולכאפי' אפילו בשני כלים הרי זה כאלו עירבו כולן כאלה והרי האמצעי מתחבר והרי כולן מותרין זה עם זה ואפילו מבואות בהדדי כשלא החזיקו, דהתם בשנתנו עירובן באמצעות בכלי אחד לר' יהודה או בבית אחד לר' ששת כיון שהוא מין אחד וראוי להיות עירובן אחד, אבל כשנשתתפו לזה ביין ולזה בשמן אי אפשר להיות עירובן אחד והרי זה כאלו עירב עם זה לעצמו ועם זה לעצמו והלכך המבואות אסורין זה עם זה. ולרבנן דגזרי' אפילו החצר אסור עם שניהם, ולר' שמעון דלא גזר מותרת עם זה ועם זה ומבואות אסורין זה עם זה. (רש"י)

ב עא דף

ורב יוסף אמר רבי שמעון ורבנן בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבנן קא מיפליגי דתנן שמן שצף על גבי יין ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן בלבד ורבי יוחנן בן נורי אומר שניהן חיבורין זה לזה רבנן כרבנן ורבי שמעון כר"י בן נורי תניא ר"א בן תדאי אומר אחד זה ואחד זה צריכין לערב ואפילו לזה ביין ולזה ביין אמר רבה זה בא בלגיו ושפך זה בא בלגיו ושפך כולי עלמא לא פליגי דהוי עירוב כי פליגי כגון שלקחו חבית של יין בשותפות ר"א בן תדאי סבר אין ברירה ורבנן סברי יש ברירה רב יוסף אמר ר"א בן תדאי ורבנן בסומכין על שיתוף במקום עירוב כמפילגי דמר סבר אין סומכין ומר סבר סומכין אמר רב יוסף מנא אמייא לא דאמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"מ ואמר רב ברונא אמר רב הלכה כר"א בן תדאי מ"ט לאו משום דחד טעמא הוא א"ל אביי ואי חד טעמא תרתי הילכתא למה לי הא קמ"ל דלא עבדינן כחרי חומרי בעירובין מאי ר"מ ומאי רבנן דתניא מערבין בחצירות בפת ואם רצו לערב ביין אין מערבין משתתפין במבוי ביין ואם רצו להשתתף בפת משתתפין מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי שלא לשבח תורת עירוב מן התינוקות שיאמרו אבותינו לא עירבו דברי ר"מ וחכ"א או מערבין או משתתפין פליגי בה ר' נחומי ורבה חד אמר בפת דכולי עלמא לא פליגי דבחדא סגי כי פליגי ביין

רש"י ורב יוסף אמר. לעולם במבוי אחד כדמעיקרא ודקאמרת לר"ש הכי הוי חד עירוב ר"ש כר' יוחנן ס"ל: שמן שלף כו'. ושל חכומה הן: ואפי' לזה ביין ולזה ביין. בחמיה: זה בל' כענין ושפך. וכן זה עד שמלאו חבית ואפי' שלל לשם שיתוף עשו מהחילה סומכין עליו שהרי הביא כל אחד יין אבל לקחו חבית יין בשותפות ס"ל לכן תלמי און ברייה והוי ליה כמי שנתתפו במעות שלל הוכר יין לכל אחד ואי' בסומכין אשיתוף במקום עירוב כמפילגי. וכן תלמי מודה דמבוי מותר ובחצירות פליגי רבנן סברי כיון דנשתתפו במבוי און לריכין לערב חצירות זו עם זו ומותרין להוציא מזו לזו דרך פתחים שביניהם שהרי שיתוף המבוי שהן פתוחות בו מחברין וסומכין על

שיתוף המבוי החת עירוב של חצר וכן תחלי סבר אין סומכין; מנא אמרינן לה. דבהכי פליגי: הלכה כר"מ. דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב; מ"ט. ס"ל לרב בתרתייהו לאו משום דתרווייהו חלה מלתא וחד טעמא אמרי: ואי חד טעמא הוא תרויהו היכפתא למה ליה. לרב למימר בתרתייהו בשלמא הלכה כר"מ איצטריך דאי מדר"א הוא אמרינן טעמא דר"א לאו משום דאין סומכין על שיתוף אלא משום דקסבר אין מערבין בחצירות בין דקתאמר ר"מ לקמן והאי שיתוף דבן תחלי דיון הוא דקתני מתניתין לזה בין וזה בין הלכך לא סומכין עליה בחצירות אבל היכא דנשתתפו בפת סומכין קמ"ל הלכה כר"מ דאוקמה רב גידל אמר רב לקמן בנשתתפו בפת ופ"ה א"ר א"ר ר"מ אלא כיון דאמר הלכה כר"מ דאפי' בפת לא סומכין עליה. הלכה כר"א ל"ל: הא קמ"ל דלא עבדינן כחרי חומרי בעירובין. מדאיצטריך ליה לרב למימר הלכה כבן תחלי אשמעינן דלא עבדינן כחרי חומרי דהא תנא בעירובין ור"מ תרי חומרי אמר אין סומכין בחצירות על שיתוף מבוי בין בנשתתפו בפת ובין בנשתתפו בין ופליגי רבנן עליה בפת ומיזו ליה בנשתתפו בין ורבנן דמתני' דהכא ואוקימנא דלפניו בנשתתפו בין אמרי דסומכין אשתתפו דמחמיר תרי חומרי וכן ס"ל כותיהו בתרתייהו ולא מלי לשתתפו הלכה כותיהו כחרי חומרי הלכך אשמעינן הלכה כבן תחלי כדחלה מינייהו דאין סומכין בחצירות על שיתוף המבוי בין וכי הדור איפולג ר"מ ורבנן בפת. אשמעינן הלכה כר"מ: ואם רב לערב בין אין מערבין. דעירוב משום דירה הוא לערב דירקן לעשות אחת כדאמר רב' מן שאולאורו (לעיל דף מט.) ודירקו של אדם אינו נמשך אחר היין אלא אחר פתו: ומשתתפין במבוי בין. דשיתוף דמבוי אינו אלא לשתף רשות החצירות שבמבוי ולא רשות הבתים והאזר לאו בית דירה הוא ור"פ פת דתשיב טפי: מערבין בחצירות. הפתוחות מן לזו או ר"ע שעירבו דרך פתחיהן לריכין להשתתף במבוי להחיר המבוי ואם לאו חצירות מהותות מן לזו ומבוי אסור דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף ולא על שיתוף במקום עירוב היכא דלא עירבו בני חצר לעצמן שאם יסמכו זה זה תורת עירוב ישתתפו אבל עירבה כל חצר לעצמה ונשתתפו כולם במבוי ר"ע"פ אלא עירבו חצירות זו עם זו שיתוף המבוי מהבדן ומטלטלין מן לזו בין דרך המבוי בין דרך פתחיהן דתנן שהמבוי לחצירות בחצירות לבתים מה עירוב החצר משוי לבתים חלה אף שיתוף המבוי משוי לחצירות חלה: דבחדל אגויא. דהא פת חזי הכא והכא ובין למר ובין למר סומכין על שיתוף במקום עירוב: כי פליגי בין. כנשתתפו בין במבוי לר"מ לא סומכין עליה בעירובי חצירות דאין מערבין בחצירות בין ולרבנן שרי ר"ע"א דיון במבוי לא חזי מנא דחזי למלתא בשיתוף סומכין עליה בעירובי חצירות דאין סומכין על עירובי חצירות שהיא לעולם של פת: (ר"פ)

תוספת שמן שצף על גבי יין כו'. השתא משמע דשמן חשיב משקה מדקאמר ר' יוחנן בן נורי שניהם מחוברין דאי חשיב אוכל כיון דטבול יום אינו אלא פוסל לא הדר שמו ומטמא ליין דאין סברא לומר דפליגי רבנן ור"י בן נורי בהכי אם יכול להבדיל זה מזה או לא עוד דתניא בפ"ק דפסחים (דף יז.) דהם והמים והשמן והיין משקה בי מבחיא כו' וקרא דחגי נמי ואל היין ואל השמן מוכח דהוי משקה ועוד תנן התם (דף יד.) הויסוף ר"ע מימינה של כהנים לא נמנו מלהדליק את השמן שפוסל בטבול יום [בגד שנטמא בטמא מת אע"פ שמוסיפין טומאה על טומאתו] וקאמר בגמרא קסבר ר"ע טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא והקשה ר"ת מההיא דאמרין בהקומץ רבה (מנחות דף לא.) ר"מ אומר שמן טבול יום תחילה לעולם וכו' א"פ א"ה דבש ר"ש שזורי אומר יין ומסיק יין דוקא ולא שמן ומשמע התם דהלכה כר"ש שזורי ואומר ר"ת דהתם בקרוש איירי כדקתני רישא במסכת טהרות (פ"ג מ"א) השמן והחלב והמקפה של גריסין בזמן שהן לחין הרי הן ראשון קרוש הרי הן שניים פ' דהוי אוכל ר"מ אומר שמן תחלה לעולם כלומר לעולם אפי' קוש ולא כמו שפירש בקונט' במנחות לעולם בין נטמא באב הטומאה בין נטמא בולד הטומאה: רבי אלעזר בן תדאי אומר אין ברירה. אין זה ענין ברירות דבכל דוכתא כדפי' בקונט' דהוה להו כאילו נשתתפו במעות שלא הוברר יין לכל אחד ואחד: דלא עבדינן כחרי חומרי בעירוב. כן היא גירס' הקונטרס ור"ח גריס דעבדינן כחרי חומרי בעירוב כלומר הכא עבדינן כחרי חומרי ומיהו לשון בעירוב לא יתכן כל כך דמשמע בכל עירוב: משתתפין במבוי בין. משמע קצת דלכתחלה בין מצוה יותר מבפת מלדא תניא דומיא דרישא משתתפין במבוי בפת ואם רצו להשתתף בין משתתפין ושמה בין מינכר טפי שהוא שיתוף ומיהו בכל דבר מהני דנתן בפרק בכל מערבין ומשתתפין (לעיל דף כו.) ובפ' חלוץ (לקמן דף פ.א.) נמי תניא כיצד משתתפין במבוי מביאין הבית של יין ושל שמן ושל תמרים ושל גרוגרות וכל מיני פירות: בפת כ"ע לא פליגי דבחד סגי. משום דפת סגי הכא והכא ופירש בקונטרס דבין למר ובין למר סומכין במבוי על עירובי חצירות שהוא לעולם בפת ולפיכך הא דקתני מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי לא בעי למימר דאחר שעירבו בחצירות יהיו עדיין זקוק להשתתף במבוי אלא כלומר מערבין בחצירות בפת אע"פ שנשתתפו במבוי בין ואין הלשון משמע כן ועוד תנן לקמן בפירקין (דף עג.) ה' חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי וקאמר בגמרא מני ר"מ היא דאמר בעינן עירובי שיתוף מיהו איכא לאוקמי ההוא סוגיא כמ"ד בפת פליגי ומ"ד בפת ל"פ סבר לה כרב דלא תני פתוחות זו לזו ור"י מפרש דאשיתוף דפת קאי דכיון דסגי בין והם דחקו לעשות בפת ולאמיה טפי מועיל אף לחצירות ועוד שהשיתוף לכל הבתים והחצירות שכולם משתתפין יחד אבל עירובי חצירות דפת אין לו להועיל כל כך במבוי ולפי מה שפירש שאפי' למ"ד בפת לא פליגי מודה הוא דבעירובי חצירות דפת פליגי אם מועיל למבוי [אומר ר"י דמצינו לפרש תרי חומרי בעירובין דלעיל דאי אמר הלכה כר"א בן תדאי לא הוה ידעינן מאי טעמיה ואי אמרין הלכה כר"מ הוה אמינא בחדא בהא דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף כדמשמע לישנא דר"מ דאמר מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי דמשמע דאף ע"פ שעירבו צריכין עדיין להשתתף אבל על שיתוף במקום עירוב סומכין קמ"ל הלכה כר"א בן תדאי דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב דמסתמא בא לגלות דהלכה כר"מ לגמרי ומיהו פ' הקונטרס דלעיל גבי תרי חומרי ניהא טפין ואי' כשעירבו בחצירות בפת והניחו עירובן בבית אחד מן החצירות למה לא יועיל ל'ע' למבוי אי משום דתניא בביבד משתתפין (לקמן דף פה.) עירובי חצרות בבית שבחצר ושיתופי מבואות בחצר שבמבוי והאי כיון דאנחיה בבית לא שמיה שיתוף אלא עירוב הא פירש בקונטרס לקמן בפירקין גבי כאן במסובין בבית כאן במסובין בחצר דהא דאמרין שיתופי מבואות בחצר שבמבוי וכ"ש שבביתו (תוספות)

רשב"א ו' יוסף אמר ר' שמעון ורבנן בפלוגתא דר' יוחנן בן נורי ורבנן המפליגי דתנן שמן קף על גבי יין וכו'. וא"ת אפילו כי לא הוי חיבור מאי הוי, והתנן במעילה (יו, ב) ומייתין לה פכחה בכל מערבין (לעיל כע, א) כל האוכלין מלטרפין למזון שחי סעודות לעירוב. תירצו בתוס' דהתם דוקא בנשתתפו לשם עירוב. וכן דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהב' עירובין ה' א') בין עירובי החומין בין שיתופי מבואות כל האוכלין מלטרפין בהן. אלא הרשב"א ז"ל (בהשגות קט) פירש: דהתם לאו בשיתופי מבואות אלא בעירובי החומין, דהתחומין הוא שחוככו שחי סעודות שקד שיעורו לעולם, אבל שיתופי מבואות כגרוגרות הוא לכל אחד ואחד ולא הוכרח שחי סעודות במבואות אלא להקל בלבד על המרבין. וטעמא דמיתלתא דבעירובין מלטרפין ובשיתופי מבואות לא מלטרפין, משום דבשיתופי מבואות איכא קפיחא אבל בתחומין מערבך לעצמו לויכא קפיחא ואפילו בשני מינין ואפילו בשני כלים מהני. והא דתנן (לעיל כו, ב) ובלקמן פ, ב) כל משתתפין, לאו למימרא דמשתתפין בשני מינין, אלא שכל המינין כשרין בו. הכי גריס רש"י ז"ל: הא קמ"ל דלא עבדי כחרי חומרי בעירובין. ופירש הוא ז"ל: דלא עבדינן כחד תנא תרי חומרי, והלכך אי לאו דאשכח ליה לאלעזר בן תדאי דלחמירי בחדא, לאו הוה פסיק כחרי חומרי משום דר' מאיר לחודי. והראב"ד ז"ל גם הוא גורס כן, אלא שפירש דהתם רב לאשמעינן כי אמר הלכה דלא עבדינן תרי חומרי בעירובין, שאם יש דבר אחד שנהגין בו חומרי ואם דבר אחד שדומה לו במקלח ואינו דומה לו לגמרי לא נלמדו אותו מזה לנהוג בו בחומרתו של זה מפני שדומה לו במקלח, אלא הולין אותו להקל מפני שינוי המקלח שיש ביניהן עד שיהפך לנו שנהגו בו חומר כזה, ומפני שאין דברי ר' אלעזר בן תדאי כדברי ר' מאיר לגמרי, משום דהא דר' אלעזר בן תדאי בשיתוף הסוהרה הוא, ושמה משום דלא נעשה לשם שיתופי מבוי ממש נחמיר בו ובעינן שיתוף ועירוב, אבל דר' מאיר שהחמיר אפילו בנשתתפו לשם שיתוף מבוי שמה לא נחמיר בו כל כך וסומכין על שיתוף במקום עירוב, לפיכך אמר הלכה כהלכה. ואם אמר הלכה כר' מאיר ולא אמר הלכה כר' אלעזר, לא הייתי למד דין זה ממנו שלא נהגו שחי חומרות בעירובין, ולא הייתי יודע בשום שני דברים שיש קנה שינוי ביניהן אם נלמדו זה מזה לחומרא או לקולא, לפיכך אמר הלכה כר' מאיר והלכה כר' אלעזר בן תדאי לאשמעינן דכל שלא תפרש לנו לא היינו למדים להחמיר בדברי ר' אלעזר בן תדאי כמו שאנו הולכין לחומרא דר' מאיר. וא"ת ז"ל גריס קמ"ל דעבדינן תרי חומרי בעירובין, כלומני: הכל, אף על פי שאין עושין בו כשאר הקומות בעירובין. והכל עולה לענין אחד. בפת דכולי עלמא לא פליגי דבחדל סוגי. פירש רש"י ז"ל: שאם עירבו בחצרות דהוא לעולם בפת עולה לכן בין לחצרות בין לשיתוף המבוי לפי שהפת מועיל בין לעירוב בין לשיתוף, אבל בין כלומני: אם נשתתפו במבוי שאם הוה סבר ר' מאיר שאינו עולה לחצרות משום דגרוגרה נגרעה לטובין החצרות שאין מערבין אלא בפת. ורבנן סברי דלמי מילי כשעירבו בחצרות ממש בין, אבל על ידי שיתוף המבוי מהני, דמיגו דמועיל למבוי מועיל אף לחצרות. והראב"ד ז"ל גם הוא פירש כן. ולפי דבריהם הא דקתני מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי לא בעי למימר דעבי שיתוף לאחר העירוב, אלא הכי קאמרי: מערבין בחצרות בפת אע"פ שנשתתפו במבוי בין. ואינו מהוור. ועוד דתנן לקמן (עג, א) שלש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצרות ואסורין במבוי, ואוקימנא לה כר' מאיר דלמך בעינן עירוב ובעינן שיתוף. ואם איתא אפילו לר' מאיר כיון דעירבו בחצרות בפת מותרין כאלו וכאלו למ"ד בפת כולי עלמא לא פליגי. ואם האמר דהיהו סוגיא דלקמן לחי' כמ"ד הכא בין כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בפת, מ"מ למאן דלמך בפת כולי עלמא לא פליגי תקשי ליה מתניתין מני. ועל כן נראה לפרש בפת כולי עלמא לא פליגי אם נשתתפו במבוי בפת, דכיון דעלויי עייליה מהני להו בין לשיתוף בין לעירוב, כי פליגי בנשתתפו במבוי בין, דלר' מאיר לא מהני לעירוב, חלה דאין סומכין לא על שיתוף במקום עירוב ולא על עירוב במקום שיתוף אלא א"כ עבו אותו בשיתוף מבוי בפת, ולא עוד אלא שגרע כחו של עירוב דלפניו עירב בחצרות ממש בין לא מהני כ"ש שלא עירב בו אלא שנשתתפו בו במבוי. ורבנן סברי איפלא, דלע"פ שאין מערבין בחצרות אלא בפת, הגי מילי כשעירבו ממש

אם נמנעים על כך. להביא סכין וחמין לצורך מילה אי נמי לכי הא דאמר במי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) גבי חצר שבין שני מבואות והיא רגילה באחד אם עירב רגיל לעצמו וה שאינו רגיל לא עירב והיא נמי לא עירבה דוחה אותה אצל מי שאינה רגילה דכופין על מדת סדום והשתא אם עירב מי שאינו רגיל ולא שיתוף והם דוחין אותה אצל מי שאינו רגיל כר"מ בדעי שיתוף לא מחינן בהו אי נמי אם עירבה עם שניהם ולא שיתפה אלא עם האחד דלרבנן הוה להו עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם ולר"מ עם אותו ששיתפה עמו מותרת דעם האחר לא נשתתפה ואין עירוב מועיל במקום שיתוף: ומודין כשמקצתן שרויין בחדרים ועליות שהן צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה. והני חדרים ועליות איירי כגון שכל אחד פתוח לחצר כדפירש בקוב"ט דהנך ה' חבורות ששבתו בטרקלין כולוהו יש להן פתח מן הטרקלין לחצר דאם לא היה לכל אחד פתח לחצר הוה אמרין פנימי נותן עירובו ודיו או שני הפנימיים לר' יוחנן דסוף פרקין גבי עשרה בתים זה לפנים מזה ומיהו אם יש לאדם סופר או מלמד בביתו או כעין [הבחורים] הבאין ללמוד תורה ושרויין כל א' בחדר או בעליה בפני עצמו אע"פ שחלוקין מבעל הבית בפתחו אין אוסרין עליו ולא בעו עירוב בין יש להם פתח לרה"ר בין אין להם פתח לרה"ר דלא מביעיא אם כולם אוכלין במקום אחד אף ע"פ שכל אחד ישן בחדרו קי"ל כמאן דאמר לקמן (דף עג.) מקום פיתא גורם אלא אפילו לשמואל דאמר מקום לינה גורם או אפילו אוכלין וישנים כל אחד בחדרו אין אוסרין זה על זה כיון שכולם משתמשים בתוך הבית בכל עיסקי תשמישיתיה באפייה ובבישול ובכל דבר חשיבי כולוהו כאילו אוכלים וישנים במקום אחד אע"פ שיש להם פתח לצד רה"ר הכל נקראים על שם בעל הבית ועוד דאין משאיל להם רשותו לאסור עליו ולא זה על זה ומצי לסלוקינהו והוה ליה כה' שכירים וה' לקיטים דלא אמר' להחמיר כדאמרין לעיל (דף סו.) דאחד נותן עירובו ודיו ואפי' שרויין בחדרים ובעליות דאם בשרויין כולם בבית בזה לא הוה מסתפק אביי דקאמר מהו דאפילו היה הבית שלהם לא היו אוסרין זה על זה וכיון דגבי נכרי דדירתו לא שמה דירה לא אסרי אלא חשיבי כולוהו כחד כל שכנ גבי ישראל דדירתו שמה דירה דבטלה דירתם גבי דירתו של בע"ה ולא דמי למקצתן שרויין בחדרים ובעליות דהכא שיש כח להם כמל ליה ואע"פ שהקולות נכריי טפי מבישראל דכי מושייל דוכתא לישראל אחר דישראל נותן עירובו ודיו ואע"פ שאין הנכרי רוצה להשכיר ובע"כ של נכרי וכה"ג בביתו של ישראל לא שרי התם נמי טעמא משום דדירת נכרי. לא חשיבי כ"כ אבל מכל מקום יש ללמוד מדלא אסרי חמשה שכירים זה על זה גבי נכרי כל שכנ גבי ישראל כדפירשית: במחיצות המגיעות לתקרה. והא דקתני מתני' דמודים היכא דמקצתן שרויין בחדרים ובעליות לא דמי דהכא איירי במחיצות עראי כגון יריעות שמפסקין עד התקרה: (ותוספות)

רש"ז א' אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' מאיר. כלומר: ומדרש דרשין. ורב הונא אמר מנהג כר' מאיר. ואורווי מורוין מדרש לא דרשין. ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' מאיר. ואפילו אורווי לא מורוין לא אף לא עביד לא מוהיטו. ותמיהא לי דהא אמר ר' יוחנן (שבת מו, א) הלכה כהם כהם משנה, וסחם מתגיתו דלקמן דחמשה חלרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי כר' מאיר. ואע"ג דאמרין בעלמא (יבמות טז, ב) דאמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן, דאיוכא אמוראי אליבא דר' יוחנן דלית ליה הלכה כהם כהם משנה. מ"מ לא שחק גמרא מינה בשום מקום אלא הקשויה קא מקשה, וכי לא משכח הירוש קא מתרץ אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן. ואולי נאמר דר' יוחנן נמי לא חגי ההם פתוחות זו לזו ובהא כרב סביבא ליה, דמנרע גרעו חלרות הפתוחות זו לזו מהלך והוכבה, ועברו חלרות זו בפני עצמה וזו בפני עצמה קאמרו, ולפיכך אסורין במבוי ואחיא כרבנן ור"ע. עוד לריד לי עיון עירוב בחלרות למה לריכין להשתתף במבוי, והלא מוציא מן חלרות משותפת לרשות משותפת, ומה הפך בין זו למי שהיו אסורין בחלרות ומבוי שאין לריכין עירוב. ומאן נאמר שכל לשכח חורב שיתוף ואין כח חמש חלרות המעורבות בכך כח חלרות המשותפות ממש בנושו של הקקע. ומני': חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד. טרקלין זה מחולקתו בית אחד גדול ועשוי חלקוהו לחמשה, או במסופם או במחילה עשרה למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה בגמרא, וכך אחד ואחד מן החבורות יש להן פתח לחצר הטרקלין. בית שמאי אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה. אם בלא לערב עם דיוויין אחריים שיש בהם הטרקלין, או בצאים לערב עם חצר אחת משני שחלוקתן עושה אותן כמו חלקוין לגמרי בבתיים ודירות מוחלקות, ואע"פ שאין המחיצות מחיצות קבועות, ופי' רש"י ז"ל דה"ה בצאים להוציא ולהכניס מחבורה לחבורה. וז"ה אומרים וכו'. חבורה אחת הן כאילו לא נחלקו הטרקלין דמחילה שפלה הוא ומחילה שפלה כוז הטרקלין שהיה אחד הוא מחבדן ומצטלב כח המחיצות הן, וכיון דטובן מוהרין זה עם זה ואין לריכין עירוב נעשה אחד מהן שלוח לטובן. ומודים בזמן שמקצתן שרויין בחדרים ובעליות שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה. מדקתני בזמן שמקצתן משמע לכאורה לריכין עירוב דקתני לכו לאותן שצריכין בחדרים בלבד קאמר, דר"ב ליתני בזמן שצריכין בחדרים כולן מאי שנא מקצתן דנקט. ותמיהא לי מפני מה לריכין עירוב האחרים שעומדין עדיין בתוך הטרקלין ולא נחלקו. וי"ל דאלו שחלקו רשות גמורה לעצמן גלו על האחרים שאע"פ שכל חלקו לגמרי במחיצות גמורות דעון להחלק לגמרי, ומענה נרע כמו של טרקלין מלכסין ולעשותו אחד. וענין אנו מחוור בעיני, דר"ב מאי קא מתמה בגמרא מאי עליות מאי חדרים אולימא חדרים חדרים ממש לריכין למומר, ומאי תימא דילמא לא קמ"ל דכל זמן שנחלקו מקצתן לגמרי ונעשו חדרים ממש כולן נעשו כמוחלקוין בשביל אותן המקמה שנחלקו לגמרי וצריכא היא. ויש לי לומר לריכין עירוב דקתני לכו כולן קאמר, אלא ארזון מקמה בלבד שצריכין בחדרים, ומקמת דנקט לרבותא נקטיה ולומר לכיון שאחר הטרקלין לא נחלקה אלא במחיצות גרועות ונמוכות ואלו גם כן לא נחלקו במחיצות קבועות אלא שמועיות עד התקרה. סלקא דעתך אמינא אע"פ שנתחלקו במחילה עד התקרה לא יהו לריכין עירוב בפני עצמן שעדיין הטרקלין מחבדן, דהאחרים שלא נחלקו מוכיחין עליהם, קא משמע לן דמכל מקום כיון שאילו נחלקו במחיצות עד התקרה הרי הן בחדרים מוחלקין לגמרי וצריכין עירוב לעצמן. כנ"ל. והראב"ד ז"ל פירש: הטרקלין עליה יש על גבה על פני כל הבית, אלא שאין אדם דר בה. ועל זה נחלקו ב"ש וב"ה אם נחשוב לכו דקייטניות שלמטה כתיב חלוקין, או נחמך כיון שלמטה הבית אחד ותשמיש האוה לכוכלו בעליה מלכסין. ומודים בזמן שמקצתן שרויין בחדרים ובעליות, פירוש: שמקצתן שרויין בעליות שלמטה לפי שעבשו און עליות שמלפתן האויל ועליה עצמה חלוקה היא לדירה. ותמיהא לי טובא דלם איהא היכי שתיק תנא ולא הזכיר את העליה שעל גבה כיון שעיקר מחלוקתן אינה אלא מחמת העליה אם היא מלפתן אם לאו. ועוד דפסקי הלון (עט, א) תניא בית שבו שתי חלרות ומלאהו חבן וכו' נתמעטו חבן מעשרה טפחים שניהן אסורין, ואמרין עלה בגמרא הא עשרה שרי ואע"ג דמליליא תקרה טובא שמעת מינה מחיצות שאין מגיעות לתקרה שזמן מחיצות, כלומר: ומיהו חיובתא דמ"ד גבי חמש חבורות דטרקלין לא שזמן מחיצות. ודחינן דלא, אלא הכא צבית שלשה עשר פחות משהו עסקין. ואם איהא מאי קא מוכח מההם ליה, דהא הכא לכוכלו עלמא אי לא עליה שהיא אחת ותשמיש לכוכלו היה לריכין עירוב כל אחד ואחד, וההם נמי לישני הכא במאי עסקין בשאין עליה על גביו שתלרף אותו. ועוד דלם איהא מאי קאמר רב נחמן בר יצחק בגמרא הכי נמי מסתברא, כלומר: דבשאיין מגיעות לתקרה פליגי, מדקתני ומודים בזמן שצריכין בחדרים ובעליות, מאי חדרים ומאי עליות, אי לימא חדרים חדרים ממש עליות עליות ממש פשיטא, אלא לכו כעון חדרים כעון עליות. ואם כדכבי רב ז"ל מאי קא דייק מינה לחילוק הקייטניות שלמטה דשאני התם שנחלקה העליה שהיתה מלכסין, ומענה און כלו מוכיח לטרקלין שאילו היו הטרקלין מוחלקוין אפילו במחיצות שאין מגיעות לתקרה ואין עליה מלפתן על גבו בהא אפילו ב"ה מודו, וכיון שאין עדיין אומר בשלח נחלקה העליה אפילו נחלקו הטרקלין למטה במחיצות המגיעות לתקרה עירוב אחד לכוכלו ב"ה, ואם נחלקה העליה הרי הטרקלין מוחלקוין שאין כולן מלכסין. ומכל הטענות האלו לא נחבנווי לי דברי רב ז"ל. גמרא: אמר רב נחמן במסופם מחלוקת. מסתברא לי דלפאה האוקימתא לא אמר' ב"ש עירוב אחד לכל חבורה אלא בשמעדין אלא חדרים, אבל הם עצמן לטלטל מחבורה לחבורה כמעדין דמי. שאם אין אהא אומר כן לדכדי רב נחמן הרי הן אסורין זה על זה ואסורין לטלטל כל חבורה וחבורה בתוך דירתו אלא בצרכי אמות בלבד, לפי שכל אחד ואחד נפרד במלואו למקום האסור לו אליבא דב"ש, ואם אהא אומר כן [היה לומר] כולן אסורין עד שיערבו ומימלא שמעת מינה לריכין עירוב לכל חבורה.

ב עב דף

מיתביי אמר רבי יהודה הסבר לא נחלקו ב"ש וב"ה על מחיצות המגיעות לתקרה שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה על מה נחלקו על מחיצות שאין מגיעות לתקרה שביט שמאי אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה ובית הלל אומרים עירוב א' לכולן למאן דאמר במחיצות המגיעות לתקרה מחלוקת תיובתא ולמאן

היובתה דלוליהו, חלף לרב בצבד קא מקשה, וכן פירש רש"י ז"ל: מקום לינה זוקא קאמר כי היכי דרב נמי אמר מקום פיתא זוקא. וא"ת לשמואל עיובי חכרות כפת מאי מהני דהא לאו מקום פיתא גורס, דהתם נמי אנו סהדי דאי מיתדיר להו לכולהו התם ניחא להו טפי דליגנו ודמיתרין הכא וגם לקמו. והא דתניא מי שיש לו בית שער אינו אוסר. כלומר: אף על פי שדרים בו ודמיתא לקמו כפרה כולד משהתפון (פה. ב.). וא"ת היכי דמי אי בית שער דבית תיפוח לי משום בית דלסר על בני החצר ואע"פ שאין חסר דר ביה מדי דהוא אבית חנו וביה האלויות, וי"ל כגון שנתן בעל הבית עיובו, וקמ"ל דהדר בבית שער אינו אוסר. (רשב"א)

דף עג - א

מקום פיתא ושמואל אמר מקום לינה מיתבי הרועים והקייצין והבורגין ושומרי פירות בזמן שדרכן ללין בעיר הרי הן כאנשי העיר בזמן שדרכן ללין בשדה יש להם אלפים לכל רוח התם אנו סהדי דאי ממשו להו ריפתא התם טפי ניחא להו. אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהן וישנים בבתיהן צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואמרינן לך שמע מינה מקום לינה גורם ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר רב במקבלי פרס שנו תנו רבנן מי שיש לו חמש נשים מקבלות פרס מבעליהן וחמשה עבדים מקבלין פרס מרבייהן רבי יהודה בן בתירה מתיר בנשים ואוסר בעבדים רבי יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה בן בבא דכתיב **[דניאל ב-מט]** ודניאל בתרע מלכא פשיטא בן אצל אביו כדאמרן אשה אצל בעלה ועבד אצל רבו פלוגתא דרבי יהודה בן בתירה ורבי יהודה בן בבא תלמידו אצל רבו מאי ת"ש דרב בי רבי חייה אמר אין אנו צריכין לערב שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי חייה ורבי חייה ורבי חייה בי רבי אמר אין אנו צריכין לערב שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי בעא מינה אביי מרבה חמשה שגבו את עירובן כשמוליכין את עירובן למקום אחר עירוב אחד לכולן או צריכין עירוב לכל אחד ואחד אמר ליה עירוב אחד לכולן והא אחין דכי גבו דמו וקתני צריכין עירוב לכל אחד ואחד הכא במאי עסקינן כגון דאיכא דיוורין בהדיהו דמגו דהני אסרי הני נמי אסרי הכי נמי מסתברא דקתני אימתי בזמן שמוליכין את עירובן במקום אחר אבל אם היה עירובן בא אצלם או שאין דיוורין עמהן בחצר אין צריכין לערב שמע מינה בעא מינה רב חייה בר אבין מרב ששת בני רב דאכלי נהמא בבאנא ואתו ובייתי בבי רב כי משחינן להו תחומא מבי רב משחינן להו או מבאנא משחינן להו אמר ליה משחינן מבי רב והרי נותן את עירובו בתוך אלפים אמה ואתי וביית בביתיה דמשחינן ליה תחומא מעירוביה בההוא אנו סהדי ובהא אנו סהדי בההוא אנו סהדי דאי מיתדר ליה התם ניחא ליה ובהא אנו סהדי דאי מייתו להו ריפתא לבי רב ניחא להו טפי בעי רמי בר חמא מרב חסדא אב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו או כיחידים דמו צריכין עירוב או אין צריכין עירוב מביי שלהן ניתר בלחי וקורה או אין ניתר בלחי וקורה א"ל תניתיה אב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהן דיוורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב ומביי שלהן ניתר בלחי וקורה: **מתני'** חמש חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי

רש"י מקום פיתא. שהו אורבל קס: קייצין. שומרי האגוס השטוחים בקשה לביבן להקיעות: בזמן שדרכן ללין בעיר. במקום שאוכלין אע"פ שקדש עליהן היום בקשה יש להן מן העיר אלפים לכל רוח וכל העיר להן כד' אמות: בזמן שדרכן ללין בקשה. אע"פ שאוכלין בעיר אין מודדין להן חלף מן הקשה: ה"ג דאי ממעו להו ריפתא להתם טפי ניחא להו. הואיל וצריכין לשמור שהרי ישנים קס כל הלילה: לא שמיע לי הא שמעתא. דלמחר רב מקום פיתא גורס. רב יוסף חלה וסכה תלמודו והיה אביי תלמידו מזכירו: מקבלות פרס. וכל אחת יש לה דירה לבדה עמו בחצר: אוסר בעבדים. שאין נמשכין אחריו: כהרע מלכא. ככ"מ שהו חסדי ליה כהרע מלכא: תלמוד אכל רבו. דר עמו בחצר ומקבל פרס הימנו מאי: דרב בי ר' חייה. כשהיה מקבל פרס מבי ר' חייה: למקום אחר. לחצר אחרת אביי לא שמיע ליה ההיא מתניתא דתניא לעיל דף עב: חמשה שגבו את עירובן אי נמי שמיע ליה ומיבעיא ליה הלכתא מאי משום דלוקיימנא לה בפלוגתא: והא אחין. דמתניתין כגבו את עירובן דמי דהא קתני אס אין עמהן דיוורין אין צריכין לערב: הכא במאי עסקינן דלויכא דיוורין כהדיהו. ומוליכין דמתניתין אפי' בחצר שלהן קאמר שמעריכין עם דיוורין שעמהן: דמגו דהני אסרי. והזקוקיהו לעירוב הני נמי אסרי איש על אחיו אבל שתי חצירות ופתח ביניהם וגבו אלו עירובן לעצמן והותרה חצירן ואלו לעצמן והותרה חצירן או שקדין באתח מהו אב ובניו בלא דיוורין אחרים וכלו לערב זו עם זו הואיל ואין אוסר עליהן וליכא מגו אחד נעשה עליהן לכולן דיקא נמי דטעמא משום מגו דקתני או שאין עמהן כו' הא יש עמהן דלויכא מגו ריכיון וטעמא דרישא משום דיוורין הוא: בבאנא. בית אושפיזא כבקעה: בייחי. לניס: בני רב. בית המדרש וכתוב אלפים אמה הוא: מבאנא משחינן להו. אלפים לכל רוח ולכא מבי רב דבתי פיתא חזלינן או דילמא מקום לינה גורס: כההיא אנו סהדי. הואיל והוא כריך ללכת מחד ללוחה הרוח אי הוה ליה הלילה הזה בית דירה ללון במקום עירוב טפי הוה ניחא ליה: ה"ג דאי מייתו להו ריפתא לבי רב טפי ניחא ליה: האב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו. לענין שתי חצירות זו לפנים מזו ודריסת רגל הפנימית על החיצונה ותנן במתניתין ולקמן עה. אס היו ש' יחידים שיהיו להן בפנימית דהויה רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה ואם ש' רבים ולא עירבה פנימית על החיצונה רגל האסורה במקומה אוסרת על החיצונה רגל הפנימית דהויה רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא עמהן: ניתר בלחי וקורה. דק"ל אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו ואת"ל הני כיחידים דמו הכא מי חשבינן שתי חצירות אחת ש' אב ואחת ש' אב כחלף חכר ולא מיתקרי מבוי דידהו: ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה. לערב חצירות ואע"פ דאין צריכין מ"מ פתוחות לו: מתני' (חמש חצירות פתוחות זו לזו) עירבו בחצירות. אף מוז לזו: ואסורין במבוי. דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף: (רש"י)

הוספת ודניאל בתרע מלכא. פי' ר"ח וסימנך בבא שער תרע שער פי' רבי יהודה בן בבא הוא מתיר בעבדים ובבא שער נראה דמיתא קרא לסימן ולטעם לדבריו: בעא מינה אביי מרבה חמשה שגבו עירובן כו'. ואע"פ דאביי ידע להאי ברייתא דלעיל דהא בסוף פרק מי שהוציאורו (לעיל דף מט): פריך מינה לרבה דקאמר ליה לדידך קשה לשמואל קשה גבי עירוב משום קנין לא שאל כאן לרבה אלא כדי להקשות לו ממתניתין: כרבים דמו או כיחידים דמו. פי' בקונטרס לענין ב' חצירות זו לפנים מזו דתנן בסוף פירקין ואם היו של יחידים אין צריכין לערב ומיבעיא ליה אם אב ובנו דרים בפנימית אי חשיבי כיחידים או כרבים תימא לר"י דמתני' שמעינן ליה דמוכח דאין אב ובנו אוסרים זה על זה וכיון דלא אסרי אסר כן הויה לה רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת שלא במקומה דהיא טעמא דייחידים אין צריכין לערב וי"ל דמקבלי פרס מיבעיא ליה ומספקא ליה אי מתני' בסמוכין על שלחן אביהם ממש והתם הוא דאין צריכין לערב כשאין עמהם דיוורין דהאני קצת מה שסמוכין בפת אע"פ דמקום לינה גורם אבל מקבלי פרס אע"פ דאין עמהם דיוורין צריכין לערב או דילמא מתניתין במקבלי פרס כדאוקמא רב דאמר התם מקום פיתא גורם ומייתא ראייה מברייתא דסתם האב ובנו הרב ותלמידו מקבלי פרס ניהו כיון שישנים בבתיהם היכא דלא קתני בהדיא אוכלין על שלחן אביהן ומיהו לא שמיע כלל לומר כן ונראה לר"י דמיבעיא ליה בדליכא בכל המבוי אלא אב ובנו או הרב ותלמידו וחצירות שלהם פתוחין למבוי וכיון שכל המבוי שלהם משתכחת תורת עירוב וקמיבעיא ליה נמי דאם תימצא לומר אין צריכין לערב מבוי שלהם ניתר בלחי וקורה או לא: (תוספות)

רש"צ"א

ר' יהודה בן בחירא מחזיר בנשים ואוסר בעבדים. פירוש: אפילו אין דוריון עמהם בחזק, דמה שהחזיר בחזקין אסר בעבדים שאפילו הן בעמלון אוסרין זה על זה ואוסרין על האדון. ר' יהודה בן בבא אוסר בנשים ומחזיר בעבדים. ופירש הרשב"ד ז"ל: דטעמא דר' יהודה בן בחירא משום נשים הן כאלה יוחר, משום דחלילה על ז' או יומה על ז' פוטרה התרתה מה שאין שייך בעבדים. וטעמא דר' יהודה בן בבא משום דעבדים כפיפו הן מה שאין בן נשים. אמר רב מאיר טעמא דר' יהודה בן בבא דכתיב וזניחל בהרע מכלל. לומר שא"ע שלל היה יושב כל היום בשער המלך, היה עושה אותו כאלו יושב עם ומשם הוא נחשב כיוון שמקבל פרס מביט המלך. ופירשו ז"ל דחזק דלית ביה תרתי קא מייית, דמכאן ראייה שהעבד אלל רבו כחזק נחשב, ועוד סימן לדבריו מי הוא בעל השמועה שמחזיר בעבדים תרע מלכא תרע הוא תרגומו של שער ובבא גס בן היינו שער, ולומר דר' יהודה בן בבא הוא שמביא ראייה מתרע מלכא. ולענין פסק הלכה: קיימא לן כר' יהודה בן בבא, דהא משמע דרב קאי כווחיה מדפריש טעמיה. והיימא מדברי הרב ר' משה פסקא (כפ"ד מהל' עירובין ה"ו) כדברי שניהם להלכה. ותלמיד אלל רבו אסיקנא שהוא כבן אלל אביו ודעתה התלמיד קרובה אלל רבו כבן אלל אביו ותלמידי החכמים נקראים בניהם כמו בני הגבאים. הא דבעא מיניה אביו מרבה חמשה שגבו את עירובין כשהן מוליכין את עירובין למקום אחר עירוב אחד לכולן או לריבין עירוב לכל אחד ואחד וכו'. לאו עיקר בעיא הוא דהא פשיטא ליה נמי לאביו, דברייתא דלעיל דחמשה שגבו את עירובין משום דלא פשיטא ליה הכא מההיא ברייתא, משום דלף אביו היה ידע ליה, אלל משום דבעי אביו למירמא עליה מתניתין הוא דלמיר ליה הכין וכאילו אמר ליה חמשה שגבו את עירובין מהו עירוב אחד לכולן אי הכי השיא מתניתין. ורש"י זכורנו דברכה פירש בענין אחר. הכי נמי מהסתברא מדקתני סיפא אימתי וכו'. איכא למידק ודקארי ליה אביו מאי תרתי ליה, דהא קתני בהדיא שאם אין עמיה דוריון בחזק אחד אין לריבין לערב. ואפילו תאמר דלריבין אביו ליה דרישא דמוליכין עירובין בחזק אחרת ולא בלוחה חזק, מ"מ הא קתני סיפא בהדיא או שאין דוריון עמהן בחזק אין לריבין עירוב. ואין סברא לומר דלריבין היה סבור דמוליכין לחזק אחרת בין יש עמיה דוריון בחזק בין אין עמיה דוריון עירוב, ואפילו בשעריהם בלל אללן אם יש עמיה דוריון לריבין עירוב לכל אחד ואחד, ולא תתירי אלל בעירוב בלל אללן וכשאין דוריון. דהא אי אפשר לומר כן דהא או קתני. ויש לי לומר דלריבין היה סבור למידה מתניתין דבשמועין לריבין עירוב, דהא קתני אם ישנים בבתיהן לריבין עירוב ואף ע"ג דהוה כמי שגבו את עירובין, מדקתני סיפא אם היה עירוב בלל אללן אין לריבין עירוב. אלל דפירושא דסיפא דקתני או שאין עמיה דוריון לל הוא ידע דלל הוא מסיק דלעתיא היא טעמא דמינו. ומכל מקום הוא מקשה שפיר מתניתין לפום מאי ללל הוא סבר דליכא טעמא דמינו. ופירש ליה רבה דטעמא דמתניתין רישא וסיפא משום מינו הוא, ותדע לך מדקתני סיפא וכו', כלומר: דמסיפא שמעינן לה דבבאי מייבא שפיר כולה מתניתין. הא דבעא מיניה חייא בר אבין מרב שנה היה בני בר רב דכרי פתחא דבבאגא ואתו בייתי בר רב מהיבן משחין להו. לאו במקבלי פרס מרבין היא, ורבן נמי לל היה דירי בר רב אלל הרב נמי בבבאגא הוא דירי, ולל שייכא היא בעיא דבעיא דלעיל דהלמיד אלל הרב כלל, וענינא אחרתא הוא אי משחין להו במקום פתח או במקום ליתח. ופשיט ליה במקום ליתח דהתם עיקר דירתו, אלל משום דליכא מלך דממטי להו התם (אמר) עיילי וכרבו בבבאגא. ולענין פסק הלכה במקום פתחא ומקום ליתח, קיימא לן דמקום פתחא גורם כרב, דרב וקאמאל קיימא לן כרב באיסורי. הא דבעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא אב וכוו הרב ותלמידו כרבים דמו או כיחידים דמו לריבין עירוב או אין לריבין עירוב. עיקר בעיא הוא אם מבוי שלהן נותר בלחי וקורה אם לאו. אלל האב וכוו מפשט פשיטא ליה דכיחידים דמו מתניתין דהאחין שאוכלין על שלחן אביהם, והרב ותלמידו נמי מבנייתא דלעיל. ואלדברא משום דפשיטא ליה הא, קמבעיא ליה מבוי שלהן אם נותר בלחי וקורה אם לאו, דכיון שאחיה עושה אותן כיחידים אם כן אין בלל דין שתי חכמות, ואין המבוי נותר בלחי וקורה עד שיהו בתים והלכות פתוחות לתוכו. ופשיט ליה דנותר הוא בלחי וקורה דחשיבות מבוי יש כאן, שאילו היו אחרים דרין בלל לריבין עירוב ואפילו הם בעמלון אם אין מקבלין פרס כרבים דמו. ורש"י ז"ל פירש בענין אחר. כתבו בחוספות בשם ר' יצחק ז"ל דבעל הבית שהנשים בביתו סופרים או בחורים ללמוד אע"פ שייחד להו בית לפיתח וליתח, אין לריבין עירוב ואין אוסרין על בעל הבית, ואפילו אם יש להן פתח לרשות הרבים, לפי שלל הבנינים בביתו ולל השאיל להן מקום דבבאגא ללסור עליו. והביא ראייה ממה שאמרו דפרק הלון גבי היו חמשה שכירו ולקיתו אם אמרו שכירו להלל ויאמרו שכירו להחמיר, והתם כשהן מחולקין בעלויות ובחדרים דלי לא פשיטא שהאחד נותן ע"י טבן, וכל שכן הכא, דהתם דירת הגוי לא שמה דירה ואפילו הכי אין השכירין חולקין רשות לעמלו לאסור, כ"ג גבי ישראל שיש לו דירה שאין השכירין והלקיטין אוסרין. ולפי שיתנו מה ששנינו (לעיל ע"ב, ב) בלחין אם ישנן בבתיהן לריבין עירוב, היינו כשאין אותן בתים פתוחים לבית אביהן, הא אם היו הבתין פתוחין לבית אביהן וסמוכין לו אין לריבין עירוב ואף ע"פ שאין מהבלין פרס מאביהן. ואינו מחזור כלל, דהא עבדים דקאסרי לדברי ר' יהודה בן בחירא וסתמא דמילתא דרבי הן בבית אדוניהם אלל שמייחד להו דירה בתוך ביתו, ועד כאן לא תתיר ר' יהודה בן בבא אלל במקבלי פרס הא בשאין מקבלין פרס כולי עלמא מוודו דאסרי. ובישראלל המקבלי פרס מאחר שאינו אביו או רבו אוסר הוא לכולי עלמא, דהא בתלמיד אלל הרב איבעיא להו, הא בחזק שאינו רבו פשיטא להו. ועוד דלקמן דפרק כולל משהתפין (פה, ב) שנינו בית הבדן ובית הבקר ובית האולרות הדק אם אוסר עליו ר' יהודה אומר אם יש עם הפיסת יד של בעל הבית אינו אוסר, אלמא כל שאין לבעל הבית תפיסת יד בכו הרי זה אוסר עליו. וחמשה שכירו ולקיתו דלעיל אינה ראייה דהתם הגוי דר עם וכל כליו עם ואין לך תפיסת יד גדול מזה. ועוד שכבר כתבתי למעלה (סד, א ד"ה אלל) גבי אותן החמשה שכירו ולקיתו דמיינא בישראל אינו אוסר שהרי אין דרין עם ואין להם עם לא מקום פתחא ואלל מקום ליתח אלל מקום בעלמא הוא שהשאיל להן להעמיד עם מעט כלים, אלל דבדידת גוי הוא שהקהל כיון דלדירתו כדיר של בהמה, ואחר שהחמירו בו הקהל, אלל בעלמא בישראל לא שייכא היא בעיא כלל ואין לו ענין אלל ישראל. ובין שכן בישראל כל שהוא מייחד דירה לעמלו ואוכל עם אוסר הוא, אלל אם כן יש לבעל הבית עם תפיסת יד בהנחת כלים שאי אפשר לטלטל בשבת כדליתא לקמן דפרק כולל משהתפין (פו, א). וכן מלאחי גס למקלה מרבותינו הגרפאים ז"ל. ומסתברא דלפיו יוכל בעל הבית לדור עם וללכול ולשון בלוחה בית שייחד להם, אפילו הכי אוסרין עליו דמ"מ מיוחד הוא אללל למקום פתח, והראיה עבדים, דמסתמא האדון יוכל לדור ולהשתמש בכל עת שירצה בלוחה בית המיוחד להן, ואפילו הכי אוסרין עליו. ומ"מ אם ייחד להם לשעה מסתברא שאין אוסרין, שאין אלל כלוחהין אללן, וכן נראה מן הירושלמי, דגרסינן בריש פירקין ה"ב (ב) תני הקוסטור אוסר מיד ואכסניא לאחר שלשים, אית תני תני הקוסטור אוסר לאחר שלשים ואכסניא אינה אוסרת לעולם, מאן דלמיר הקוסטור אוסר מיד בגניל ואכסניא לאחר שלשים בשאין גניל, מאן דלמיר הקוסטור אוסר לאחר שלשים באין לעולם בשאין דעולין בלל רשות. (רש"צ"א)

ב עג דף

ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן עירוב בחצירות ונשתתפו במבוי ושכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן נשתתפו בחצירות במבוי ומבוי ולא נשתתפו בחצירות באסורין במבוי ואי דבטיל אמאי אסורין במבוי וכי תימא קטבר רבי מאיר אין ביטול רשות במבוי והא. תניא. שהרי ביטול לכם רשותו דרבי רבי מאיר אלא פשיטא דלא בטיל ומדסיפא דלא בטיל רישא נמי דלא בטיל רישא וסיפא רבי מאיר מציעתא רבנן כולה רבי מאיר היא וטעמא מאי אמר רבי מאיר בעינן עירוב ובעינן שיתוף שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות והכא כיון דרובה עירוב לא משתכחא אמר רב יהודה רב לא תני פתוחות זו לזו וכן אמר. רב כהנא רב לא תני פתוחות זו לזו איכא דאמרי רב כהנא גופיה לא תני פתוחות זו לזו אמר ליה אבוי לרב יוסף טעמא דלא תני פתוחות זו לזו קטבר כל שיתוף שאין מכניסו ומוציא דרך פתחים במבוי לאו שמה שיתוף איתבייה. בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה בין ולזה בין אין צריכין לערב התם דאפקיה ועייליה (איתבייה) כיצד משתתפין

במבוי וכו' התם נמי דאפקיה ועייליה מתקיף לה רבה בר חנן אלא מעתה הקנה לו פת בסלו ה"ג דלא הוי שיתוף וכי תימא הכי נמי והא. אמר רב יהודה אמר רב בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום הפת שעל שלחן סומכים עליה משום עירוב ואמרי לה משום שיתוף ואמר רבה לא פליגי כאן במסובין בבית כאן במסובין בחצר אלא טעמא דרב דקא סבר אין מבוי נותר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו גופא. אמר רב אין מבוי נותר בלחי וקורה

רש"י ואם נשתתפו בו. בגמרא מתרץ לה: דקאחד אחד מבני חצר ולא עירב. בחצירה להחירי חבל בשיתוף היה לו חלק: מותרין כן וכאן. השתא משמע דסומכין ובגמרא מתרץ לה: שהמבוי לחצירות כחצר לבתים. כשם שאסור להוציא מן הבתים לחצר ככל עירוב כך אסור להוציא מן החצר למבוי ככל שיתוף ולא תימא ללא דמו דבית וחצר זו קשות היחיד וזו קשות הרבים אבל חצר ומבוי שניהן רשותו של רבים הן: גמ' ואם נשתתפו נמי. ואקמייתא קאי ואם נשתתפו חף במבוי קאמר: אמאי מותרין. בראות חצר האי רבי מאיר לית ליה סומכין על שיתוף: מבוי מבוי ולא נשתתפו. אחת מן החצירות לא נשתתפה עם חצרתה במבוי: והא תניא. לעיל בפירוקין גבי לוקח: יושא נמי ללא בטיל. הא דקתני שכת אחד מבני חצר בדלא בטיל וקתני מותרים אלמא סומכין על השיתוף: יושא וסופא רבי מאיר. יושא קתני עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי אסורין במבוי אלא אם כן נשתתפו נמי במבוי כרבי מאיר וסופא קתני מבוי מבוי ולא נשתתפו אסורין במבוי כרבי מאיר: ומליעתא. דקתני מבוי חצר ולא עירב בו: כרבנן: כולה רבי מאיר היא. ומליעתא אמאי סומכין בני אותה חצר על השיתוף משום דרובן עירבו דטעמא מאי כו': רב לא תני פתוחות זו לזו. וכל עירבו בחצירות דמתניתין עירבו כל חצר לעממה קאמר ומותרין בחצירות דקתני מותרין בני חצר לעממן קאמר: כל שיתוף שאין. כל אחד ואחד מכנים חלקו דרך פתח חצירו למבוי ודרך מבוי וילכויהו לחצר שיהא מונח בו: לאו שמיה שיתוף. שאם יכנסוהו דרך פתחים שמתחל לחצר אין נראה כשיתוף מבוי והכל נמי חייש רב דילמא מעיילי ליה דרך פתחים שבניהן: אין לרבי לערב. והא הכא דלקחו חבית בשתפות ולא נכנסה אלא לחצותה חצר לבדה: דלפקיה ועייליה. לחבית בכל החצירות ומנה למבוי ומשם כילד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני מבוי ומזכה להן כו' והא הכא דחד מוזכה מדידה לכולהו ולא נכנסה לחצרות חדא תשמישתא הוא משום עירוב החצר כדלמא לקמן [פה]: עירובי חצירות בבית שכתה: סומכין בחצר. סומכין משום שיתוף ושיחופי מבורות מותר להניחן בחצר שבמבוי חצר משום עירוב לא דבית בעינן דעירוב משום דירה והצר לאו בר דירה הוא: (רש"י)

הוספות אימא מציעתא ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן אתיא כרבנן. ואפילו למאן דאמר לעיל [דף עא:] דבפת לא פליגי משמע ליה ואם נשתתפו במבוי בכל ענין ואפילו נשתתפו במבוי בנין: אלא פשיטא דבטיל. ואם תאמר למאן דאמר אין מבטלין רשות מחצר לחצר היאך מותרין במבוי הא אין יכול לבטל רשותו לבני חצר אחרת לרבא דאמר לשמואל דאפילו ב' חצירות זו לפנים מזו מבטלין ועל כרחך יש ביטול רשות במבוי כדדייקי שהרי ביטול להם רשותו ויש לומר דכיון דכולם שווין במבוי זה כזה יכול לבטל אף לבני חצר אחרת שהמבוי חדא תשמישתא לתרויהו ולא דמי לב' חצירות דהא תשמישתא אחד והא תשמישתא אחד כדאמר לעיל ולקמן [דף עט.]. תניא גבי בית שני שתי חצירות ומלאוהו תבן דאם נתמעט התבן מעשרה טפחים מבטלין הבית לזה לזה והיינו טעמא כדפרישית דאפילו לשמואל הבית לחצרות חדא תשמישתא הוא לתרויהו: כל שיתוף שאין מכניסו ומציאו דרך. פתחים למבוי לאו שמיה שיתוף. פי' בקוטרם ולהכי לא תני רב ופתוחין זו לזו דחייש דילמא מעיילי ליה דרך פתחים שביניהן משמע לפירושו ואם פתוחות זו לזו לא מהני בהן שיתוף ואפילו מעיילי ליה דרך מבוי גזרינן דילמא לא מעיילי אלא דרך. פתח החצר וסומכין עליה ואם תאמר היכי משכחת ליה פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דמערבין ומשתתפין אם לא בחצירות הפתוחות זו לזו ומשמע התם דמהני שיתוף ויש לומר דאשכחן לה בשעירבו החצירות דרך חלונות וכיון שאלו פתח גמור מחצר לחצר גמור י' ורוחב ד' ליבא למיגור דילמא משקי ועיילי השיתוף שלא בדרך המבוי כיון המבוי בדרך חלונות לחצר לא יליכא פתחים אלא חלונות בעלמא: דאפקיה ועייליה. פירש בקונט' לאותה חבית בכל החצירות ומנה למבוי ומשם לחצר שהונח שם ולא לשם שיתוף ולפירושו ה"ל למימר דעייליה ואפקיה ועייליה ובחנם דחק לומר כן דתחילה היה בשאר חצירות ואפקיה למבוי והדר עיילי בזה החצר: בני חבורה שהיו מסובין בו. כאן לא שייך למימר דאפקיה ועייליה דאע"ג דיכול לומר דכל חד וחד. הביא פת בחצר זה [דרך מבוי] כדי לטעוד סתמא דמלתא איירי שבעל הבית זה הזמין לטעוד אצלו ואע"פ שלא יבין סומכין על פת שעל השלחן דכוכו בו דמו שאין לומר אירע שפת של בעל הבית היה מונח בשאר חצירות והובא כאן דרך מבוי דהוצאה והכנסה זו לא להתייא מידא ייבן שלא היה קנוי פת לכל בני החבורה באותה שעה אלא היה של בעל הבית זה ואין הכנסה והוצאה מועלת אא"כ היה של בעל השיתוף מאותה שעה: (תוספות)

רשב"א הא לא קשיא ואם נשתתפו נמי קאמר. והכי קאמר: אסורין במבוי שאין מותרין כן וכאן חלל אם נשתתפו נמי. כולה ר' מאיר היא. ואפילו למ"ד (לעיל ע"ג, ב) דפת כולי עלמא לא פליגי ממתניתין נמי ר' מאיר הוא, דהתם אם נשתתפו פתח קאמר וכמ"ל למעלה (שם ד"ה פת). כל שיתוף שאין מכניסין ומולוין אותו דרך פתחים במבוי לא שמיה שיתוף. פירש רש"י ז"ל: והכי לא תני רב פתוחות, דחיישין דילמא מעיילי ליה דרך פתחים שבניהן. משמע מדברי הרב ז"ל דכל שהן פתוחות זו לזו אפילו הכניסוהו והוציאוהו מכל חצר למבוי לא הוי שיתוף, גזירה דילמא מעיילי ליה דרך פתחים. ואיכא למידק ח"כ פלוגתא דר' מאיר ורבנן דסומכין על עירוב במקום שיתוף היכי משכחת לה. דהא על כרחך עירבו בחצרות לא משכחת לה כשיתוף פתוחות זו לזו, ואם כן היכי סומכין על זה לשיתוף דהא מבוי זה אינו בר שיתוף. וי"ל דמשכחת לה כשנתעברו דרך חלונות. דבחלונות לא גזרינן דילמא מעיילי ליה דרך חלונות דאין רגילות בכך אלא כשהן פתוחות זו לזו כשפתחים דעיילי התם להדיא. כל שיתוף שאין מכניסין אותו דרך פתחים למבוי וכו'. פירש רש"י ז"ל: שמכניסין אותו מכל החצרות למבוי, ומולוין אותו משם דרך כל פתח ופתח שבמבוי, ואח"כ מכניסין אותו בחצר שמונה שם לשם שיתוף. ומסקנא ללא לרבי. בני חבורה שהיו מסובין. פירוש: שזימן בעל הבית לאכול אצלו משלו, דהיון משמע ודאי מדקאמר אי היכי הקנה לה פת בסלו הכי נמי, והאמר רב יהודה בני חבורה שהיו מסובין דלאמא במקנה לכוון הא דרבי יהודה. ואע"ג דלאנו מקנה להן פת שעל השלחן בפירוש, סתמא דמילתא כיון שזימן לאכול עמו וילכוין לאכול לדעתה הרי הוא כאלו נשתתפו בו עמו ויש להם בו זכות. כאן במסובין בבית כן במסובין בחצר. כלומר: במסובין בבית סומכין עליו משום עירובי חצרות וכו"ש משום שיתוף, דמסתמא דמילתא דעתם לסמוך עליו בין בעירוב בין בשיתוף. ואע"פ דהניחא לקמן דפרק כילד משתתפין (פה, ב) עירובי חצרות בחצר ושיחופי מבורות במבוי, והא מפרשי עירובי חצרות בבית שכתה ושיחופי מבוי בחצר שבמבוי. כאן למימר שיהא שיתוף מנה דוקא בחצר שבמבוי ולא בבית שכתה, אלא רבותא קאמר דהא בחצר שבמבוי כשר שאין בו בעירוב. והכין מכניעא לה דלמא רב יהודה בבית דרב שמואל בר שילת משמיה דרב לקמן דפרק כילד משתתפין (שם) כל מקום שאמרו חכמים הדך שם אין אסור עליו והרי נתון את עירובו אין עירובו עירוב חוץ מבית שער דימדי וכל שאמרו חכמים אין מניחין בו עירוב אבל מניחין בו שיתוף חוץ מאויר דמבוי, דלאמא רב כאלו נתני כל המקומות שמניחין בו עירוב ושיתוף ושיתוף מניחין בו, ואם איתא הכי נמי הוא ליה למימר וכל מקום שמניחין בו עירוב אין מניחין בו שיתוף. ועוד דאם איתא עירובו בחצרות מותרין כן וכאן היכי משכחת לה, דאי מנה לה בבית אין סומכין בו משום שיתוף ואם הניחו בחצר אין סומכין עליו משום עירוב. אלא ודאי מכניעא מילתא דלמאן. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל, וכן מדברי הרשב"ד ז"ל. והא דלמא ר' מאיר אין סומכין על עירוב במקום שיתוף, כשהניחו שם סתם קאמר, הא הניחו בפירוש משום עירוב ומשום שיתוף סומכין עליו חף משום שיתוף. אבל במסובין בחצר אין סומכין עליו משום עירוב ואפילו אמר בפירוש משום שיתוף ומשום עירוב, דהמניח עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינן עירוב. ודבריהם בעלי התוספות ז"ל נשתתפו דבדבר. ויש מי שאומר שאין סומכין עליו משום שיתוף דדוקא בחצר שבמבוי הא בבית לא. וגרסין דברי רש"י ז"ל והרשב"ד ז"ל, וכן חלו נהגין במקומותיה. ועוד מלחצי בירושלמי (בפירוקין ה"ח) מובא, כן, דגרסין התם פשיטא עירוב לרבי בית שיתוף מהו שיהא לרבי בית, רב אחא בשם רב אמר נתנו בין באויר חצר בין באויר מבוי, מילתא דרב אמרה עירוב לרבי בית מילתא דשמואל אמרה שיתוף לרבי בית, מיתתיה פליג עליה דשמואל שיתוף נתנו בבית שער ע"כ. דמהכא משמע דהדיא לכוליהו עלמא אי מנה ליה בבית כל שכן דעדיף, ולא נחלקו אלא דבי בית או לא, ורב לטעמיה דלמא הבא כל מקום שאין מניחין בו עירוב מניחין בו. ומה שאמרו בירושלמי שיתוף אפילו באויר מבוי, לא קיימא לן הכין אלא כרב דלמא בגמרא הבא דשיתוף בכל מקום נתנוין אותו חוץ מאויר מבוי. והכי נמי איתא לקמן דפרק כילד משתתפין (פה, ב). אלא טעמא דרב דקא סבר אין מבוי נותר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו כן וכאן, היכי משכחת לה לחצור. ואי"ל ח"כ הא דהניחא לעיל חכמים אומרים או מערבין או משתתפין. כלומר: או מערבין בחצרות ומותרין כן וכאן או משתתפין במבוי ומותרין כן וכאן, היכי משכחת לה שמערבין בחצרות וסומכין עליו משום שיתוף, דכל שמערבין חצרות פתוחות זו לזו הן, ומבוי אין לו חצרות שיתוף. וי"ל דמייירי כגון שהכניסוהו למבוי בשני תמיון או כשם ארבעה בחצר. ובתוספות אמרו דסתם מבוי שזכר בכל מקום היינו שהכניסוהו בלחי וקורה, ואפילו הכי יש להעמידה בשעירבו דרך חלונות דלף ע"ג. דחלונות ארבעה פתוחות להן, אין נעשות בכך אחת כחצר אחת. קא סבר אין המבוי נותר בלחי וקורה והא רב אמר מחזור, דהא רב הסדא ברייתא קא מיייה, דהניח הכין בהדיא וקיימא לן כוותיה, והסמא דמילתא רב לא פליג אברייתא, ועוד וכן כיוודים דמו ומבוי שכתה נותר בלחי וקורה. ואינו מחזור, דהא רב הסדא ברייתא קא מיייה, דהניח הכין בהדיא וקיימא לן כוותיה, והסמא דמילתא רב לא פליג אברייתא, ועוד דקיימא לן נמי כוותיה דרב. אלא הדיא לכו כבא וכן דייירי בחצרות הסומכות ופתוחות זו לזו, אלא כשדייק בחצר אחת ופתחים רחוקים זה מזה. וכן כתבו בתוספות. (רשב"א)

עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו ושמאל אמר אפילו בית אחד וחצר אחת ורבי יוחנן אמר אפילו חורבה אמר ליה אביי לרב יוסף אמר רבי יוחנן אפילו בשביל של כרמים אמר ליה לא אמר רבי יוחנן אלא בחורבה דחזי לדירה אבל שביל של כרמים דלא חזי לדירה לא אמר רב הונא בר חיננא ואדא רבי יוחנן לטעמיה דתנן (אמר . ר"ש) אחד גגות ואחד קרפיפות ואחד חצרות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית ואמר רב הלכה כר"ש והוא שלא עירבו אבל עירבו גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר ושמאל אמר בין עירבו ובין לא עירבו וכן א"ר יוחנן הלכה כר"ש בין עירבו ובין לא עירבו אלמא לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר הכא נמי לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה יתיב רב ברונא וקאמר להא שמעתא א"ל ר"א בר בי רב אמר שמאל הכי א"ל אין א"ל. אחוי לי אושפיזיה אחוי ליה אתא לקמיה דשמאל אמר ליה אמר מר הכי אמר ליה אין והא מר הוא דאמר אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתינו שהמבוי לחצירות כחצר לבתים אישתיק קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש דההוא מבואה דהוה דייר ביה איבות בר איהי עבד ליה לחייא ושרא ליה שמאל

רש"י בתים וחצירות פתוחות לחוכו. בתים לחצירות שני בתים לכל חצר ושתי חצירות למבוי והגך כיון דכולן פתוחין זו לזו ומערכת יחד דרך פתוחיהם חדל תשיב להו ולית ליה לרב הא דהניח לעיל אב ובנו מבוי שלהן נותר בלחי וקורה דכל היכא דלא בעי לערובי אי נמי בעי לערובי ומלי לערובי בלא שיתוף מבוי לא משתרי ההוא מבוי בלחי וקורה עד שהתאם חס חצר אחת שאינה פתוחה לחצרותיה או שתי שורות של חצירות אחת לצידו אחד ואחת לצידו אחר והמבוי ביניהם שאינן יכולות להתערב אלא ע"י מבוי ע"כ לשון הקונט' וקשה לר"י דלא מסתבר למימר דפליג רב אבריינא דלעיל דהא ק"ל בהא כרב מדאמר רב נחמן בפ"ק (לעיל דף יב): נקיטינן איהו מבוי שניתר בלחי וקורה וכו' ופי' ר"י דלא חשבינן בתים וחצירות דאב ובנו דחא כיון שאין הבתים פתוחים זה לזה ולא החצירות פתוחות זו לזו אלא למבוי דכי היכי דבעירבו ונשתתפו להיות מותרים להוציא מחצר לחצר דרך המבוי חשבות החצירות שתיים ולא משוי להו שיתוף חדא חצר לענין בתים וחצירות פתוחים לתוכו כיון שאין פתוחין זו לזו אלא למבוי הכא נמי כי במה שהם של אב ובנו אין לחושבם אחת יותר מבשל נכרים ועירבו דטפי מעירוב לא מהני מה שהם של אב ובנו להחשב אחת ולהחשב המבוי כאילו אין בתים וחצירות פתוחין לתוכו ואם תאמר כיון דמשוי להו כחצירות פתוחות זו לזו משמע דיכולין לערב יחד בלא מבוי אם כן היכי משכחת לה שיעירבו בחצירות ומותרין לרבנן כאן וכאן ולר' מאיר אין מותרין אלא בחצירות ובכל החצירות מותרין וכשעירבו ונשתתפו מותרים כאן וכאן אע"פ שסתם מבוי דמשנה ובריייתא משמע שהכשירו בלחי וקורה דלהכי לא תני פתוחות זו לזו דבעי לאוקומי במבוי הניתר בלחי וקורה הא כיון דבעירבו לחודיה סגי לרבנן בין בחצירות בין במבוי א"כ עירבו כל החצירות יחד ומאחר שרבי מאיר אוסרו למבוי ומתירן כולן מו לזו שהרי אינו אוסרן אלא המבוי לבדו אם כן פתוחות כולן זו לזו והואיל וכן היאך מותר המבוי בלחי וקורה לרב שאוסר כשיכולין לערב דרך פתוחיהן מו לזו ואף על פי שלא עירבו וכל שכן כאן שעירבו כולן יחד דרך. פתחיהן עצמן בלא פתחיהן הפתוחות למבוי ויש לומר דמשכחת לרב כגון שעירבו חצירות זו לזו דרך סולמות דלא חשיבי בהכי פתוחות זו לזו דהא אמרינן בביצה מעבירין (לעיל דף טז): דסולם תורת מחיצה עליו להקל אף בשעה שיש עליו תורת פתח לחלק ועוד יש למצוא כגון שמערבין דרך חלונות הפתוחות מחצר לחצר בתוך עשרה כיון דהוי כוליה חלון למעלה מארבעה טפחים אין ראוי לאסור אפי' פתח שעשוי ליציאה וכניסה ואין פתח אחר לצאת שם אינו אוסר כיון שיש שם דקה ד' ואפילו אם נפשך לומר שכשהיה פתח והיה עושה לפניו דקה נראה שם הסילוק יותר מכאן לפי שהיה כאן פתח וביטול אבל בחלון למעלה מד' לא חשיב גובהו ביטול פתח כיון שלא פתח מעולם ולא דמי לפתח המתבטל מ"מ כיון שחלון שמחצר לחצר אינו עשוי ליציאה וכניסה כמו פתח שישנו מו לזו לא עדיף מסולם לחושבם אחת וגם אם לא יהיה החלון למעלה מד' אלא יהיה למעלה מג' דכיון דלא מידריס יש סברא לומר כן ועוד דאפי' פתח גמור כיון שאינו רגיל אינו אוסר כדאמרינן בפרק מי שהוציא אוהו (לעיל דף מט). וכיון דתורת מחיצה עליו שלא לאסור גם לענין זה שבכאן בחלון שאין רגילות כניסה ויציאה דרך חלון כמו בפתח גמור יהא בחלון שבין חצר לחצר (יש עליו) תורת מחיצה כמו בסולם שלא להחשיב החצירות אחת ע"י עירוב שמערבין יחד דרך חלונותיהם מו לזו ולא דמו לפתחים שבין זו לזו דמשו להו חדא אע"פ שאין בני כל חצר וחצר רגילין בהן כמו בפתחי המבוי כי מה שאין רגילין בהן כמו בפתחי המבוי זה לפי שרשויות החצירות חלוקות ואין עיקר תשמיש ודירה של כל חצר וחצר אלא לבני החצר עצמה ולא לבני האחרת ולהכי חשיב כרגיל לשוינהו חדא על ידי עירוב אבל חלון יהא עליו תורת מחיצה דלא לשוינהו חדא ע"י חלון כיון דלא חזי למיהוי רגיל כפתח הפתוח למבוי אפי' היו כל החצירות של אדם אחד: ושמאל אמר אפי' בית וחצר. פי' בקונטרס בית בלא חצר ובית וחצר למעלה פי' באופן אחר בפ"ק (לעיל דף יב): גבי הא דאמר ר"י נקיטינן איהו מבוי שניתר בלחי וקורה שאורכו יתר על רוחבו ובתים וחצירות פתוחין לתוכו: הכא נמי לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה. תימה מאי קאמר ואדא ר' יוחנן לטעמיה כי סבר כרב נמי דאמר והוא שלא עירבו אבל עירבו גזר דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר מכל מקום הכא אין לו לגזור דהא בחצר שעירבו לעצמה לא אסרינן לה לאפוקי מאני דבתים לתוכה דילמא אתי לאפוקינהו לחצר אחרת ה"נ כשעירבו במבוי לא אסרינן לאפוקי מאני דבתים לחצר מכל מקום הכא אין לו לגזור דהא בחצר שעירבו לאסור כלים ששבתו בחצר לאפוקינהו לחצר אחרת אע"פ שכל החצרות רשות אחת לר"ש כלים ששבתו בחצרות בתוכה אפי' הכי אסר רב כשעירבו דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר אחרת כלים ששבתו בתוך הבית לחורבה שהם מצויין במבוי וכיון דאסור להוציא מן המבוי לחורבה אם כן אין לחורבה להתייר במבוי לאפוקינהו לחורבה דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר מכל מקום הכא נמי לא חזי להוציא כלים ששבתו במבוי דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה ומש"ה מהני שפיר חורבה להתייר את המבוי: (תוספות)

רש"י בתים וחצירות פתוחים לחוכו. פירש רש"י ז"ל: שני חצרות ושני בתים בכל חצר והכריז איתא בירושלמי כהדילא כלא (ה"ח) ובפרק קמא דמכילתין (ה"א), דגריסין התם רב נחמן בר יעקב בעי מבוי לין פתוח משתי חצרות, חצר לין פתוח משני בתים, והכי נמי משמע בריש פקד' ר' אליעזר דמילה (שבת קלא), א"ל. אבל הרמב"ד ז"ל פירש: שתי חצרות

ושני בתים בתי החלוקה. ואינו מחזור, ולקמן (בע"פ) נבי אבות בר אהי משמע לי לא כדברי הראב"ד ז"ל כמו שכתוב שם בסיעתא דשמיא (מד"ה ושמאל). ואזרח ר' יוחנן לטעמיה וכו'. ואיכא למידק היכי אזיל לטעמיה, דהא אפילו הוה סבורא ליה לר' יוחנן בהדיא כרב דגזר ההס בשעירבו, הבא ליכא למיגזר. דעד כאן לא גזרינן התם אלא להוליא לחצר אחרת כלים שקבתו בחצר זו, גזירה דילמא אחי לאפוקי מאני דבתים ולאחר אבל לטולי עלמא לא אפוקי מאני דבתים לחצר זו של עמון ודילמא אחי לאפוקי לחצר אחרת. והבא נמי אף על פי שנתקתו במבוי ואיכא חורבה אסורה למאני דבתים, אמאי אפוקי למבוי מאני דבתים והלכות שנתקתו בו משום גזירה דילמא אחי לעיולי מאני דבתים לחורבה. וי"ל דהכי האמר דרב דלפני לעיולי מאני דבתים לחורבה ולא גזרינן, כרואייה החורבה להאטרף ולהתקבץ ומכלל המבוי. ומיהו לאו למימרא דכל מאן דלא גזר חשיבא לה חורבה להחיר את המבוי, דלא גזר ומאי לעיולי מאני דבתים לחורבה ולא גזרינן, כרואייה החורבה להאטרף ולהתקבץ ומכלל המבוי. אלא מאן דגזר א"א לחורבה להחיר כדלמרו, אבל למאן דלא גזר אפילו דהא שמואל נמי איה ליה כר' יוחנן דלא גזר, ואפילו הכי בעי בית וחסה, ולמסקנא נמי בעי בתים וחלכות. אלא מאן דגזר א"א לחורבה להחיר כדלמרו, אבל למאן דלא גזר אפילו הכי אפשר שלא תלפוף משום דלא חשיבא חורבה להחשב את המבוי לעשותו מבוי הראוי להחיר בלחי וקורה. (רש"ב"א)

ב עד דף

אתא רב ענן שדיה אמר מבואה דדירנא ביה ואתינא משמיה דמר שמואל יתי רב ענן בר רב נישדייה מן שמע מינה לא קיבלה מינה לעולם אימא לך קיבלה מינה והבא חזנא הוא דהוה אכיל נהמא בביתיה ואתי בייט בבי כנישתא ואיבות בר איהי סבר מקום פיתא גרים ושמואל לטעמיה דאמר מקום לינה גרים: אמר רב יהודה אמר רב מבוי שצידו אחד עובד כוכבים וצידו אחד ישראל אין מערבין אותו דרך חלונות להתירו דרך פתחים למבוי א"ל אביי לרב יוסף אמר רב אפילו בחצר אמר ליה אין דאי לא אמר מאי הוה אמינא טעמא דרב משום דקסבר. אין מבוי יותר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו ותרתי למה לי צריכא דאי מההיא

רש"י אחא רב ענן. לאחר מות שמואל: קדיה. הפיל הלחי: נשדייה מן. ישליכנו ממנו ומשום דלא הוה ביה אלא בית והצר אסר עליה כרב: והוא חזנא הוה כו'. והואו מבואה להכי שרף ליה שמואל לחזנא הוה אכיל נהמא בביתיה שהיה לו במקום אחר: והוא בייט בבי כנישתא. דהוה פתוח להואו מבואה והשתא כי קדיה רב ענן לא הוה חזנא בייט בהוה בבי כנישתא: ואיבות בר איהי סבר. דשמואל לאו משום חזנא קרייה דמקום פיתא גורס והא לא הוה אכיל בבי כנישתא: ושמואל לטעמיה דלמחר מקום לינה גורס. והוה להו שתי חצירות: אידו אחד נכרי ואידו א' ישראל. ומבוי ביניהם: אין מערבין דרך חלונות להחיר דרך פתחים למבוי. אם יא בתי ישראל אלל ביתו של ישראל זה פתוחות לרשות הרבים ולא למבוי וחלונות ביניהם אין מערבין זה עם זה דרך חלונותיהם להוליא כליהם למבוי דרך פתחו של זה שפתחו למבוי וטעמא מפרש לקמיה: א"ר אפילו חצר. ישראל ונכרי דרין בה ובתי ישראל אלל ביתו של ישראל זה פתוחות לכה"ר ולא בחצר שאסור לערב דרך חלונות להוליא כליהם דרך ביתו של זה ולאחר להכי נקט חלונות שאין דרך בני אדם לעשות פתחים גדולים מבית לבית: דלוי לא אמר. אף בחצר מאי חיסא דלעתיך דלשחתי חצר ממבוי: בתים וחצירות פתוחים לתוכו. והבא חזנא חצר הוא דפתיחא ליה דדירת נכרי לאו שמה דירה וכו' תרתי ל"ל הא אמרה רב לעיל אין המבוי יותר כו': (רש"י)

תוספות מבוי שצידו אחד נכרי. פי' בתים וחצירות וצידו א' ישראל בית וחצר אין מערבין אותו דרך חלונות כו' ולבסוף מסיק משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי וקאמר אם יש בתי ישראל אצל ביתו של ישראל פתוחין לרשות הרבים ולא למבוי וחלונות ביניהם אין מערבין דרך חלונות זה עם זה להוציא כליהם למבוי דרך פתחו של זה שפתחו למבוי משום דאסור לדור יחיד במקום נכרי שלא ילמוד ממעשיו לפיכך לא יערבו אלו עמו ולא ישתמשו אלו עמו במבוי כדי שיהא יחיד ויירא מן הכענני שלא יחרגו ויצא כד. פי' הקונט' וא"ת אפי' יערבו יחד איך יהו מותרין להשתמש במבוי הא אין כאן אלא חצר אחת של ישראל הפתוחה למבוי ולא מישתתי בלחי וקורה וחצירות של נכרי לא חשיבא דלא שמה דירה וי"ל דבצורת הפתח מיהו יכולין להתירו או בפס די או בב' פסין משהו מכאן ומשהו מכאן ועוד דלמאי דמסקינן דטעמא דרב משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי ס"ל שפיר דדירת נכרי שמה דירה לענין ליחשב בתים וחצירות פתוחים לתוכו אע"פ שאין צריך בתשמיש הנכרי להחיר בשבילו בלחי וקורה ואע"ג דנכרי אסור עליהו יכולין להשכיר או שמה אפי' שכירות אינו צריך לראב"י ואע"פ שיש בתים של ישראל פתוחין לתוך אותו בית כיון דלא ייילי למבוי אלא דרך אותו בית חשיבא כולוהו יחיד במקום נכרי ועוד אור"י דאפי' היו הרבה בתים וכל אחד פתוח לחצר לגבי מבוי הוה כל בני חצר אחת יחידים במקום נכרי כמו בחצר שיש בה נכרי ובית אחד של ישראל דאינה אוסרת לראב"י אפי' יש הרבה ישראלים באותו בית כולוהו חשיבא יחיד במקום נכרי והא דנקט חלונות פי' בקונט' לפי שאין דרך בני אדם לעשות פתחים גדולים מבית לבית ור"י פי' דדוקא חלונות נקט דאז אסור לערב שיש לחוש שיבטח זה הדר בחצר בשכניו המשתמשין עמו ויתייחד עם הכותי במבוי ויזיקנו הכותי אבל אם יש פתחים ביניהן מותר לערב דמרתת הכותי טובא ולא יזיקנו כיון שדרך פתחים יכולין לבא שם ומביא ר"י ראייה דדוקא נקט חלונות דהא משמע דבחלונות שבין בית לבית מייירי מדקאמר דרך פתחים למבוי דהיינו פתח הבית ופתח החצר דאי בחלונות מבתיים לחצר איירי לא הוה ליה למיירי דרך פתחים אלא דרך פתח למבוי דליכא אלא פתח החצר והשתא אי דרך פתחים נמי אסור. לערב אמאי נקט שפתוחים לבית טפי מפתוחים לחצר אלא דאי חלונות דווקא כדפרישית ולכן. מייירי בפתחים לבית טפי משום דבין בית ובית דרך לעשות חלונות כדפריש בקונט' אבל בפתוחים לחצר אין דרך לעשות חלונות אלא פתחים ובפתחים שרי לערב: הוה אמינא טעמא דרב משום דאין מבוי כו'. ולפי' זה אין להעמיד בחצר אחת נכרי וחצר אחת ישראל דא"כ אפי' מערבין דרך חלונות להחשב בתים פתוחים לחצר אין מבוי יותר בלחי וקורה דאין כאן אלא חצר אחת של ישראל ועוד דמאי קאמר דדירת נכרי לא שמה דירה אפילו שמה דירה אין מבוי יותר בלחי וקורה כיון דאין מערבין דרך חלונות וליכא בחצר ישראל אלא חצר אחת אלא הוה מוקמינן לה במבוי שצידו אחד הרבה חצירות ובתים של נכרי וצידו אחד הרבה חצירות של ישראל ובכל חצר בית אחד אלא שפתוחים דרך חלונות בתים לכל בית שבחצר וקמ"ל דאין מבוי זה יותר בלחי וקורה משום דדירת נכרי לא שמה דירה וע"י חלונות נמי אין מערבין אלא להחשיב בתים פתוחים לתוכו והא דנקט חלונות לאשמעינן דלא מיבעי אם יש פתחים בין כל בית ובית שנחשבים כבית אחד כדאמר רב לעיל וליכא שני בתים לחצר ולא מיבעיא נמי אם לא יערבו דרך חלונות שביניהם שאין כאן שני בתים לחצר כיון שאין היתר תשמיש לבית החיצון ולא שייך למבוי אלא אפילו עירבו דרך חלונות דהשתא שייכי כולוהו בתים למבוי שיכולים להביא ע"י עירובן חפציהם למבוי ולא משוי להו עירוב נמי כחד כיון שאין פתחים למבוי אלא ע"י חלונות ואפילו אם כשיש פתח בין בית לבית ראוי לחושבן אחד בלא עירוב כשאין פתח אלא חלון אין ראוי לחושבן א' אפילו עירבו מ"מ לא חשיב בתים פתוחים לחצר כשפתוחים לבית עד שיהו שני בתים שניהם פתוחים לחצר וע"י דאם היו פתוחים בתים זה לזה דרך פתח ע"י עירוב הוה חשיב שני בתים פתוחים לחצר דאע"פ דחיצונה אין עיקר יציאתה דרך בתים למבוי אלא מצד א' מ"מ ע"י פתחים ועירובן נחשבים להיות מן המבוי אבל כשאין אין נחשבים להיות מן המבוי ע"י עירוב ור"ת פירש מבוי שצידו א' נכרי וכו' גם לפי ההוה אמינא איירי בשאינו כי אם חצר אחת נכרי וחצר אחת ישראל אבל הכא שיש להם פתח אחר לרה"ר אסור התערב חשיב שפיר שני בתים פתוחים לחצר ואין מערבין דרך חלונות משום דדירת נכרי לא שמה דירה וליכא אלא חצר אחת של ישראל והא דנקט אין מערבין דרך חלונות ולא נקט אין מערבין סתם ואפי' יש הרבה בתים פתוחים לחצר אתא לאשמעינן דאי הוה מבוי שני צדיו ישראל כי האי גונא שאין כי אם בתים א' בחצר ובית א' פתוח לו דרך חלון בתים וחצירות קרינא ביה ואע"ג דלעיל גבי חצירות חשיבנן פתוחות זו לזו כחד ולקמן [דף עה:] נמי אמר שמואל גבי עשרה בתים זה לפנים מזה דלעשרי הוה כולוהו כבית שעד ונתן הפנימי עירובו דהוה התם לפי שאין להם פתח אחר לרה"ר וכולם יוצאים דרך פתח אחד אבל הכא שיש להם פתח אחר לרה"ר אסור התערב חשיב בתים וקשה לר"י על פירושו דמאי קאמר אי מהכא לא ידענא בתים וחצירות כמה אמאי לא ידענא כיון דאין מערבין דרך חלונות נקט לאשמעינן דאי הוה צידו שני נמי ישראל דאיכא ב' חצירות וב' בתים לחצר ע"י עירוב חלונות יותר בלחי וקורה ולר"י אתי שפיר שפירש דמייירי דאיכא חצירות דנכרים וישראלים טובא ועי"ל דה"א טעמא דרב משום דאין מבוי יותר בלחי וקורה כו' והוה מפרשינן דאיכא טובא חצירות ובתים דנכרים ודישראלים ואין כי אם חצר אחת של ישראל הפתוח למבוי

זה והשאר אינן פתוחות למבוי זה וקאמר דע"י חלונות שיתפתחו למבוי לא יועילו לחושבם פתוחות למבוי אלא בפתח גמור ובמהדורא קמא פר"ת בעיני אחר מבוי שצידו אחד נכרי כו' שמבוי כולו חצירות של ישראל אלא בראש המבוי מצד אחד נכרי ופתחו לרה"ר ובצידו אחד ישראל כמו כן פתחו לרה"ר (כזה) וקאמר דאין מערבין שכניו של ישראל היושבים בראש המבוי עמו דרך חלונות שביניהם כדי שיוכל ע"י עירוב להוציא כליו למבוי דאסור לעשות יחיד במקום נכרי שהוא יחיד עמו ברה"ר וכשלא יערבו עמו (נכרי) יסתום פתחו לצד רה"ר ויעשה פתחו לצד מבוי וצדו אחד נקט לרבותא דאע"פ שרוחב המבוי מפקס ביניהם וכ"ש אם שניהם בצד א' זה אצל זה ה"א טעמא דרב כו' והוה מפרשי הכי שצדו א' נכרי שכל חצירות שבמבוי מצד אחד נכרים ומצד אחד ישראלים ויש בין כל חצירות של ישראל חלונות פתוחות מזו לזו וקאמר דאין מערבין יחיד דרך חלונות כדי להכניס ולהוציא מחצרותיהן דרך פתח למבוי דאותו עירוב לא מביעיא דאינו מתיר להן אלא גם המבוי עצמו שהיה מותר לטלטל בו אם לא עירבו השתא שעירבו אין מטלטלין בו אלא בד' לפי שע"י עירוב נעשו כל החצירות אחת ואין כאן ב' חצירות למבוי דדירת נכרי לא שמה דירה אבל בלא עירוב חשיבו ב' חצירות אע"ג דפתוחות זו לזו ודלא כפ"ה דלעיל ואין פירושו זה כשיטה שפי' לעיל גבי מילתיה דרב ופירושו דלעיל פירש במהדורא בתרא: (תוספות)

רש"ח ואיכות בר איהו סבר מקום פתח גורם. כלומר: וחונת כמאן ליתיה דמי ולא מעלה ולא מוריד. ושמאל לטעמיה דלמך מקום לינה גורם. כלומר: ורב ענן סבר דשמאל כי שרי משום חונת דמלטרף הוא דלרי. ואע"ג דהוה כריך ריפתא אכרתי כיון דגני בני כנישתא, דשמאל לטעמיה דלמך מקום לינה גורם. ואיכא למידך האי עובדא הכי הוה דהוה ס"ד ללא קבלה מינה שמאל אלף בממריה קאי דלמך אפילו בית אחד והלך אחד, דכיון דהוה ס"ד דמקום פתח גורם וחונת לא מעלה ולא מוריד: ח"כ און כאן אלף אלף החת בלבד ובית ליכא, ושמאל בית אחד והלך אחת מינה בעי. ואף ע"ג דאיכא בית בני כנישתא דחזיא לדירה, דיהי בלא בעלים לא שמה דיהי ואינה אלף בחורבה. והעד כך דאי לא מאי שכי ב' אכיל חונת פתח האם או ללא אכיל ואי גאני או לא גאני, הא טובה מילתא בדאיכא בתום ותכרות פתוחות למבוי הליא בין איכא דיוורין בין ליכא דיוורין, אלף דואי כדלמך דבתים דאיכא ביה דיוורין בעינן. והיינו נמי דמיקל ר' יוחנן דסני ליה בחורבה מאי ללא מיקל אפילו שמאל ואף ע"ג דחורבה הרואיה לדירה בעי ר' יוחנן כדלמך לעיל. ועל כרחין הכא בדאיכא בני כנישתא בית אחד מלבד ביתא דחונת, ומשום הכי הוה ס"ד דמיקל דשמאל משום ההוא ביתא הוה שרי ליה, דבחדר דלבוה בר איהו איכא חרי בתי והוה ליה חרי אחד דלבוה בר איהו ובית אחד בני כנישתא בר מהיהא דחונת ומתקשר ליה מבוי בתי. ודחין ללא היא דמיקל לא שרי שמאל אלף משום חונת דהוה גאני התם, והוה ליה מבוי שפתוחות לחורב שתי חצרות ושני בתים לכל חצר והלך כדעתיא קדמאה דלמך אנו און לנו אלף כלשון משנתנו. כ"ל. וזו ראייה גדולה לדברי רש"י פירש בשני בתים לכל חצר והלך קאמר. ולענין פסק הלכה הרב אלפאסי ז"ל וכן רובן של פוסקים פסקו הלכה כרב דלמך און המבוי יתיר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחים לחורב, משום דשמאל קאי כוחיה במפתחא. ועוד דרב נחמן אמר בפרק קמא דמכילתין (ה, א) (ח) נקטינן און המבוי יתיר בלחי וקורה עד שיהא ארכו יתיר על רחבו ועוד שיהו בתים וחצרות פתוחות לחורב. ואע"ג דר' יוחנן פליגי עלייהו, כיון דרב נחמן דהוא בתרא קאי כרב ושמאל הכין הלכה. ורבנו חננאל (לעיל ע"ח) פסק כר' יוחנן. והראשון נראה לי עיקר. ואע"ג דר' יוחנן מיקל טפי וקיימא לן הלכה כדברי המיקל בעירוב, שאני הכא דרב נחמן דהוא בתרא פסק הכין בהדיא, ומשמע מלשניה דהכין פשיט ליה מדקאמר נקטינן. ובשאלות פתוחות זו לזו נראה מדברי הרב אלפאסי ז"ל דהלכה הני לא פתוחות מפני שכתבה להיאור דרב דהלכותיה. והראשון ד"ז"ל כתב דכא לא קיי"ל כוחיה משום דרב לא תני, וכולי עלמא הני פתוחות זו לזו. ועוד הביא ראייה מסוגיין דלעיל דמוקמינן לה למתניהון בעירוב בחצרות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצרות ואסורין במבוי כר' מאיר, והיא סוגיא כמאן דתני פתוחות חלוא, דכיון דפתוחות זו לזו כי קאמר עירוב חצרות ודאי חצרות זו ע"ז קאמר, דאי כל חצר והלך בפני עצמה, למה לי דתני פתוחות זו לזו, הא דלחי כר' מאיר אחיה דאיכא לרבנן כיון דעירוב חצרות למה לא פתוחות. אבל לרב דלא תני פתוחות איכא לחוקמה טובה כרבנן, ומאי עירוב בחצרות חצרות בפני עצמן קאמר, ומשום הכי מותרין בחצרות ואסורין במבוי. וביון דסוגיין דלעיל כמאן דתני פתוחות והיא אליבא דגמרא, היכי שביק סופא דגמרא ונקטינן דעת היחוד. אלו דברי הרב ז"ל וגרסא דרבינו. אלף שהראיה שהביא מן הסוגיא שלמעלה אינה ראייה בעיני, דעירוב בחצרות ודאי לא משמע כל אחת לעצמה, אלף שיערבו כולן כחתה, ומש"ה לא מיתוקמא להו מהנ"ל כרבנן. ומייהו לא בפתוחות זו לזו אלף כשעירוב דרך חלונות ומנו שכתבה למעלה (ע, ב ד"ה אלף), ואי נמי דרך סולמות, וכדקיימא לן בפרק מי שהוציאוהו ובפרק חלוץ (ע, א) דחלוץ חורה פתח עליו להקל ולא להחמיר. מבוי שצדו אחד גוי וצדו אחד ישראל און מערבין אותו דרך חלונות להחיות דרך פתחים למבוי. ואסיקנא דטעמא דמילתא משום דלמך לעשות יחיד במקום גוי, ולפיכך אסרו שלא יהא ישראל שארית ביתו מערב עמו דרך חלונות להשתמש דרך פתחים למבוי והוא הדיון להלכה. וכיון דלמך דטעמא משום דלמך לעשות יחיד במקום גוי, דוקא בשלך אחד ישראל יחיד, הא איכא היה שם שני ישראלים וגוי במבוי או בחצר יש לומר שלא אסר רב על השלישי להתערב עמהם דרך חלון ולהשתמש דרך הפתח לחצר ולמבוי, לפי שהוא חרוק מן היחוד אם יאלה אחד השנים ויחירא מהם שלום. כן כתב הראשון ד"ז"ל. ואינו מבין שאם אילו שני ישראלים הדרים במבוי או בחצר עם גבוי דלים בשני בתים הרי אלו אסורין זה על זה, ואפילו הם בעצמם אסורין במבוי ואפילו על ידי עירוב דלון עירוב מועיל במקום גוי, ואי בששכרו מגויים אפילו ביחוד נמי. ושמא אפילו בשדרין שניהם בבית אחד קאמר רבנו ז"ל, דהשתא הוי כחיד לבני היחיד המבוי דכל שאין אסורין זה על זה לא גזרו. וז"ל אינו נכון דל"כ אלו אחד ישראל קאמר רב בירשאל שדר יחיד בלא אשה ובנים קאמר והוה ליה לפרושי. ועוד דכל שם דכיס בבית אחד לא שכיח דלאיר קרינן ליה ולא אמרינן דלון מתיחאון דאם יאלה האחד ישארו עוד אחרים עמו. והשתא נמי דלמך דמשום האי טעמא הוה לא שמענין מינה דלירה גוי לא שמה דלירה לגבי האי, אלף שמה דלירה להחיר את המבוי בלחי וקורה על ידי חלון, דמ"מ המבוי חשוב כיון דאיכא בתים וחצרות פתוחות לחורב ודיוורין דכין בהו. והא דלמך רב יוסף היינו דשמעית מנ' טבלא דלמך גוי גוי ולא ידענא מאי היא. פירש: ועבדון ידענא דלמך גוי גוי ושמעית משום דלמך לעשות יחיד במקום גוי. אבל ר"ח ז"ל פירש גוי גוי אחד דלירה גוי לא שמה דלירה, ועוד דלמך לעשות יחיד במקום גוי. והראשון נראה עיקר, וכן דעת רבותנו הגרפוס ז"ל. הא דנקט חלונות. פירש רש"י ז"ל: דהוא הדיון דרך פתחים אלף דאורחא דמילתא נקט לפי שאין דרך בני אדם לעשות פתחים גדולים מביית לבית. אבל בחוספות פירש: דדוקא נקט דרך חלונות שאז אסור לעשות יחיד במקום גוי, לפי שבין שאין חבירו רגיל להשתמש עמו אז בוטח הגוי שלא ידע ישראל חבירו ואז איכא חשש היזק, והלכך אסרו לערב עמו כדי שלא יהא ישראל זה בוטח בשכנו שעירב עמו ויאלה לו מן המבוי או מן החצר. אבל כשיש פתחים פתוחים בינו ובין חבירו מותר, דלזו אין נזק הגוי מאי גוי מיתתה. וכדברי התוספות נראה לי, דלמך לפי דברי רש"י ז"ל אפילו שתי חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים ישראל וגוי דרין בלחית מהן וישראל בשניה און מערבין, דלע"ג דלירה גוי אינה אלף דכיר של בהמה כל שאין שני ישראלים אסורים זה על זה, הכא אסרו משום דלמך לעשות יחיד במקום גוי. וקאיא לי דהא משמע בריש פירקין (סוה, ב) גבי ההיא דרב ר' חייה דשתי חצרות זו לפנים מזו וישראל וגוי פתוחות וישראל בחלונה דעירוב מועיל במקום גוי בשתי חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים, דלמך לעשות יחיד במקום גוי. ואלא שמענין דלמך לר' אליעזר דלמך עד שיהו שני ישראלים אסורין זה על זה כיון דאיכא שני ישראלים אסורין זה על זה כר' עקיבא גוי חוסר עליהם מלעבר, והא אפילו בפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים דלא אסרי כלל אהדדי אפילו הכי גוי מעבד עליהן מלעבר. וכי חומא און הכי נמי ואלא מעשה שהיה כך היה, וכדבעינן למדחי ההם באוקימתא קמייתא. הא ליתא, דלאוקימתא דבתייתא גוי דנקט דוקא, דאי לא חומא הכי כי אקשינן למה לי גוי אפילו שני ישראלים נמי, לימא מעשה שהיה כך היה כדלמך לחידך אוקימתא. אלף דואי גוי דנקט דוקא ולאשמענין דכיון דאסורין זה על זה כר' עקיבא און עירוב מועיל להן בלא שכיכות, ואבדן בפתוחות לרשות הרבים דלון אסורין מערבין. אבל לדברי רבותנו בעלי התוספות ז"ל נראה לי דלא אמרו כאן אסור לעשות יחיד במקום גוי אלף דוקא דרך חלונות הא דרך פתחים שרי. (רש"ח)

הוא אמינא דירת עובד כוכבים שמה דירה קא משמע לן דדירת עובד כוכבים לא שמה דירה ואי מהכא הוה אמינא לא ידענא בתים כמה קא משמע לן בתים תרין שטא דאמר רב אפילו חצר טעמא דרב דקא סבר אסור לעשות יחיד במקום עובד כוכבים אמר רב יוסף אי הכי היינו דשמענא ליה לרבי טבלא דאמר עובד כוכבים עובד כוכבים תרי זימני ולא ידענא מאי אמר: מתני' שתי חצירות זו לפניו מזו עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה הפנימית מותרת והחיצונה אסורה החיצונה ולא הפנימית שתייהן אסורות עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה רבי עקיבא אסור החיצונה שדריסת הרגל אסורתה וחכ"א אין דריסת הרגל אסורתה שכן אחד מן החיצונה ולא עירב הפנימית מותרת והחיצונה אסורה מן הפנימית ולא עירב שתייהן אסורות.

נתנו עירובן במקום אחד ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב שתייהן אסורות ואם היו של יחידים אינן צריכין לערב: **גמ'** כי אתא רב

דמי א"ר ינאי זו דברי רבי עקיבא דאמר אפילו רגל המותרת במקומה אסורת שלא במקומה אבל חכמים אומרים כשם שרגל המותרת אינה אסורת כך רגל האסורה אינה אסורת תנן עירבה חיצונה ולא פנימית שתייהן אסורות מני אילימא רבי עקיבא מאי איריא רגל אסורה אפילו רגל מותרת נמי אלא לאו רבנן לעולם ר"ע ולא זו אף זו קתני תנן עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה טעמא דעירבה הא לא עירבה שתייהן אסורות והא האי תנא דאמר רגל המותרת אינה אסורת רגל האסורה אסורת מני הא אילימא ר"ע היא אפילו רגל המותרת נמי אלא לאו רבנן היא ועוד מדסיפא רבי עקיבא רישא לאו ר"ע כולה רבי עקיבא היא וחסורי מיחסרה והכי קתני עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה בד"א שעשתה דקה אבל לא עשתה דקה חיצונה אסורה דברי ר"ע שר"ע אסור את החיצונה מפני שדריסת הרגל אסורת וחכ"א אין דריסת הרגל אסורת מתיב רב ביבי בר אבוי ואם היו של יחידים אין צריכין לערב הא של רבים צריכין לערב אלמא רגל המותרת במקומה אינה אסורת רגל האסורה אסורת ועוד מתיב רבינא שכן אחד מן החיצונה ולא עירב הפנימית מותרת וחיצונה אסורה שכן אחד מן הפנימית ולא עירב שתייהן אסורות טעמא דשכח הא לא שכן שתייהן מותרות אלמא רגל המותרת אינה אסורת רגל האסורה אסורת אלא כי אתא רבין א"ר ינאי ג' מחלוקות בדבר ת"ק סבר רגל המותרת אינה אסורת רגל האסורה אסורת ר"ע סבר אפילו רגל המותרת אסורת ורבנן בתראי סברי כשם שרגל מותרת אינה אסורת כך רגל האסורה אינה אסורת: נתנו עירובן במקום אחד ושכח אחד בין מן הפנימית וכו': מאי מקום אחד (סימן חיצונה עצמה בבית יחידה רבינא דלא משכח בפנים) אמר רב יהודה אמר רב חיצונה ומאי קרו לה מקום אחד מקום המיוחד לשתייהן

רש"י הוה אמינא שמה דירה. להא מילתא קמ"ל: ה"ג ואי מהכא ה"א בתים לא ידענא כמה. כלומר אי מהא ה"א נהי דבתירות שמעינן מינה דבתרתי סגי מלנפק לידו אחד עובד כוכבים הא תרווייהו ישראליים שרי אבל בתים לא ידענא כמה לכל חזרי: קמ"ל. בתים וחצירות סתם בתים שנים סתם חצירות סתם: אסור לעשות. לזר יחיד במקום נכרי שלא ילמד ממעשיו לפיכך לא יעירבו אלו עמו ולא ישתמשו עמו במבוי כדי שיהא יחיד ויירא מן הנכרי שלא ירגנו ויאל: דשמענא ליה לר' טבלא דאמר. בהא מילתא דרב: עובד כוכבים עובד כוכבים תרתי זמני ולא ידענא מאי אמר. השתא ודאי מפרש למלתיה דרב הוה מבוי שזידו אחד עובד כוכבים אין מערבין אותו כולו משום לאסור לעשות יחיד במקום עובד כוכבים לזון אחר חד למבוי וחד לתלמי: מתני' זו לפנים מזו. פנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה לה"ר ודריסת רגלה של פנימית על החיצונה ללכת לרשות הרבים: עירבה פנימית. לעצמה לטלטל בחצירה: שתייהן אסורות. דהויא פנימית רגל האסורה במקומה ואסורת בדריסת רגלה על החיצונה: מותרת לעצמה כו'. הסבירי דרגל המותרת במקומה אינה אסורת: ר"ע סבר רגל המותרת אסורת. במקום שלא עירבה שם: וחכ"א. בגמרא מפרש לה: מן הפנימית ולא עירבה שתייהן אסורות. דהויא פנימית רגל האסורה: נתנו עירובן במקום אחד. שעירבו שתייהן זו עם זו והאי במקום אחד מפרש גמ' שנתנו בחיצונה: ושכח א'. אפי' מן החיצונה ולא עירב שתייהן אסורות דפנימית נמי אסורה לטלטל בחצירה משום דלא מציא למיחד דשא ואסתלקוי מחיצונה לאשתמושי בחנפי נפשה דהא ליתא לעירובה גבה דלוחו עירוב המתירן בחצירה הולכיהו בחיצונה: אם היו של יחידים. שאין בפנימית אלא אחד ובחיצונה אחד אף כריכין לערב זה עם זה משום דריסת הרגל כיוון דריסת הוא והפנימית היא רגל המותרת ואינה אסורת וסתמא כרבנן ואם היו שנים אפילו בחיצונה גזרין דילמא אחי למשיך שנים בפנימית ואחד בחיצונה: גמ' אף רגל האסורה אינה אסורת. ומתני' מותבין ליה לקמיה: תנן חיצונה ולא פנימית שתייהן אסורות. הא עירבה נמי פנימית תרווייהו קריין אלמא רגל המותרת לא אסרה: אפילו רגל המותרת נמי. דקתני סיפא גבי עירבו שתייהן כל אחת לעצמה ר"ע אורב את החיצונה ומשום לאשתמועין היא גופה לא איטכרין דמסיפא נפקא לן דהשתא מותרת אסורה מיעובי: לעולם ר"ע. ולא תיזק מינה עירבה לא אסרה אלא היא גופה קמ"ל דרגל האסורה אסורת ודקא קשיא לך מסיפא נפקא לן ה"ל אלא הא אשתמועין ברישא והדר אמר לך זו בלבד אסר ר"ע דהויא רגל האסורה אלא אף זו עירבה זו לעצמה וזו לעצמה דפנימית רגל המותרת היא אפי' רבי עקיבא אורב החיצונה: טעמא דעירבה. פנימית דהויא רגל המותרת: הא לא עירבה שתייהן אסורות. דרגל האסורה אסורת דהא ליכא למיידק הא לא עירבה חיצונה המעורבת מותרת ואינה מעורבת אסורה דהא פשיטא דשאינה מעורבת אסורה דהא כבר תני לה לעיל מתני' ואי משום היא גופה לאשתמועין רגל המותרת אינה אסורת לאשתמועין רגל האסורה וליתני כגון עירבה חיצונה ולא פנימית חיצונה מותרת וכל שכן האי אלא ודאי דוקא קתני: מסיפא רבי עקיבא. דהא רבי עקיבא פלוגי אהא מילתא פלוגי: שעשתה דקה. פנימית עשתה דלת קטנה לפני פתחה וסיילקה דריסת רגלה מחיצונה: אין דריסת הרגל אסורת. ואחריויהו מילי דרבי עקיבא פלוגי ואפי' ארישא דקתני חיצונה ולא פנימית שתייהן אסורות וגטרוה לרבי עקיבא עד לאסקיה למלתייהו והדר איפלוגי עליה: טעמא דשכח. אחד מן הפנימית הא לא שכן שתייהן מותרות והא דלא כרבי עקיבא דאי כר"ע אי עירבו שתייהן נמי אסר על החיצונה אלא לזון רבנן ובשכח אסרי אלמא: רגל האסורה אסורת: אמר רבי יהודה אמר רב חיצונה. דהתם פנימית אסורה משום שכהה לחיצונה לזון למימר שהחלק מינה ותשמש לזויה לעירובה גבה וחיצונה מיתסרש בשכחה דפנימית משום רגל האסורה אבל נתנו בפנימית חיצונה הוא דמיתסרש בשכחה דפנימית משום רגל האסורה אבל פנימית לא מיתסרש משום שכהה לחיצונה דהא דלא (רש"י)

תוספות הוה אמינא דירת עובד כוכבים שמה דירה. אע"ג דאמר בריש פרקין דלכתיב עלמא לא שמה דירה הכא דלהקל להתיר המבוי לחשיב כבתים וחצירות פתוחים לתוכו אמר שמה דירה: מתיב רב ביבי בר אבוי. ק"ק דה"ל לאקשווי מרישא מעיקרא: אלמא רגל המותרת אינה אסורת כו'. הא דלא מוקי בעשתה דקה היינו משום דתיקשי רישא וסיפא בעשתה דקה ומציעתא היא דשכח אחד מן הפנימית בלא עשתה דקה: (תוספות)

רש"י א' אחי רב דימי אמר ר' ינאי זו דברי ר' עקיבא אבל חכמים אומרים כשם שהרגל המותרת אינה אסורת כך רגל האסורה אינה אסורת. ומסתברא דהוקיחו לרב דימי לומר מן משום דקתני וחכמים אומרים אין דריסת הרגל אסורת, דמשמע דאין שום דריסת הרגל אסורת, דאי לא הוה ליה למתני וחכמים אומרים אינה אסורת. ואסקינא דליתא להא דרב דימי אלא כי אתא רבין אמר ר' ינאי שלש מחלוקות בדבר, ר' עקיבא סבר אפילו רגל המותרת אסורת, ורבנן סברי אפילו רגל האסורה אינה אסורת, והאי תנא סבר רגל המותרת אינה אסורת ורגל האסורה אסורת. וקיימא לן כמאן דלמור רגל המותרת אינה אסורת רגל האסורה אסורת, דככולה מפילתין נביב לה כווייה. והכין אסקה שמואל לקמן (בב"ב פ"ג) לעולם מותרין עד שזיהו שנים בפנימית ואחד בחיצונה, אבל שנים בחיצונה ואחד בפנימית אינן אסורין. דשמעת מינה דרגל המותרת אינה אסורת אבל רגל האסורה אסורת. וכן פסק הרמב"ד והר"ז הלוי ז"ל. (רש"י א')

פרק שביעי - חלון

מתני' חלון שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מד' על ד' או למעלה מ' מערבין שנים ואין מערבין אחד: גמ'

לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל דאמר כל פחות מד' כבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבודין אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא חשיב: פחות מד' וכו': פשיטא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מד' ולמעלה מ' לא הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה מ' אבל מקצתו בתוך י' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מ' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מ' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מ' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מ' מיבעיא זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא

רש"י מהני' חלון שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש בגמרא שיהא ק"ה הימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: מערבין שנים שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עם זו: ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שיהיו אלו עירובין באחרת ועירוב עמיהן והיו כאלה: פחות מארבע. לאו פתח הוא למעלה מעשרה נמי דליבו כל הכול אינו גבוה יותר הוא מתייחס מעליתא הלכך כשאין כלום מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורין זו עם זו דרך ראש הכותל ודרך אוחת חלון ודרך חורים וסדקים: גמ' רבן שמעון. בפירקא קמא בכרייתא בגמרא: הא קמשמע לן טעמא דכוליה למעלה מ' כו'. דאי מרישא הוא למעלה מ' כולו בתוך י' בעינן: ומקצתו. אפילו משהו: לריד שיהא בהיקפו עשרים וארבעה. דכלא הכי לא מצינא למינקט בגוויה חלון מרובע ד' על ד' כל חלון עגול בתחתית אמצעיתו נמוך ומאמצעיתו לכלאן ולכלאן הוא מגביה והלך וריד לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהיקפו בתוך י' מאמצעו לכלאן טפח ומאמצעו לכלאן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעין ליה מזלינן ליה מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שבין קרן לקרן לכלאן ד' דסתמינן ליה ומקומינן ליה אריבעתא ונמצא אוחתו משהו הנשאר בסוף י' על פני רוחב החלון כדלמא לקמן רבועא מגו עגולא פלגא בעינא דלבויה כלומר חצי מדה הנוחת דריבוע ריבוע העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמצא העגול רבה עליו ח' הרי ב' טפחים לכל זה: (רש"י)

תוספות לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד דלרבנן כיון דבג' יוצא תורת לבד חשוב פתח: הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה. ואגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה: ושנים ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש בקונט' ב' טפחים ומשהו אורך מהיקפו בתוך י' מאמצעו ולכאן טפח ומאמצעו ולכאן טפח אלא כמו שפירש ריב"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה דחלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דבעגולו כ"ד טפחים על כרחך באמצע ח' טפחים דכל שבהיקפו שלשה טפחים יש ברוחבו טפח וכשתסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן משני צדדין ישארו ד' על ד' הלכך צריך שיהא החלון ב' טפחים ומשהו בתוך י' באורך זקופת החלון באמצעיתו כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה: (תוספות)

רשב"א מהני' חלון שבין שתי חצרות ד' על ד' וכו'. תוספתא (פ"ז, ה"ח): חלון שהיה ד' על ד' עשו לה סריגות בטלה. גמרא: ושנים ומשהו בתוך עשרה. פירש רש"י ז"ל: שני טפחים ומשהו אורך מהיקפו בתוך י', מאמצעו ולכלאן טפח ומאמצעו ולכלאן טפח ומשהו. ואינו מהווה, דהא חסיקנא (בע"ז) דר' יוחנן כליי דקיסרי דליבועא מגו עגולא פלגא, וכיון שכן על כרחין קודם שיהיו ללבע התחתון של המרובע יעלה מן ההיקף הרביעי שהוא ששה טפחים. אלא שני טפחים זקופים מלמטה למעלה חשיב, וכך היא המדה לפי השעור שחמרו כל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים, ולפיכך חלון עגול שיש בהיקפו ארבע ועשרים טפחים יש ברחבו שמונה, וכשתרבע בתוכו ארבעה על ארבעה נמצא שיש מן הנקודה האמצעית התחתונה עד ללבע התחתון של המרובע שני טפחים, וכנגד מן הנקודה האמצעית העליונה של ההיקף עד ללבע העליון של המרובע שני טפחים, וכן לכלאן זה וזה מלכני המרובע, ונמצא המרובע ארבעה על ארבעה. ולפיכך לריד שיהא שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה בתוך עשרה, כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה. (רשב"א)

ב - עו דף

הני מילי בעיגולא אבל בריבועא בעינן טפי מכדי. כמה מרובע יתר על העגול רביע בשיתסר סגיא ה"מ עיגולא דנפיק מגו ריבועא אבל ריבועא דנפיק מגו עיגולא בעינן טפי מ"ט משום מורשא דקרנתא מכדי כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונוא בשיבסר נכי חומשא סגיא רבי יוחנן אמר כי דייני דקיסרי ואמרי לה כרבנן דקיסרי דאמרי עיגולא מגו ריבועא ריבועא מגו עיגולא פלגא: פחות מד' על ד' וכו': אמר רב נחמן לא שנו אלא חלון שבין ב' חצירות אבל חלון שבין ב' בתים אפילו למעלה מעשרה נמי אם רצו לערב מערבין אחד מ"ט ביתא כמאן דמלי דמי איתבייה רבא לרב נחמן אחד לי חלון שבין ב' חצירות ואחד לי חלון שבין ב' בתים ואחד לי חלון שבין ב' עליות ואחד לי חלון שבין ב' גגין ואחד לי חלון שבין ב' חדרים כולן ד' על ד' בתוך עשרה תרגומא אחרות והא אחד לי קתני תרגומא אד' על ד' בעא מיניה ר' אבא מרב נחמן לול הפתוח מן בית לעלייה צריך סולם קבוע להתיירו או אין צריך סולם קבוע להתיירו כי אמרינן ביתא כמאן דמלי דמי הני מילי מן הצד אבל באמצע לא או דילמא לא שנו אמר ליה אינו צריך סבור מינה סולם קבוע הוא דאינו צריך הא סולם עראי צריך איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אחד סולם קבוע ואחד סולם עראי אינו צריך: **מתני'** כותל שבין ב' חצירות גבוה עשרה ורוחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד היו בראשו פירות אלו עולין מכאן ואוכלין ואלו עולין מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטן נפרצה הכותל עד עשר

אמות מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד מפני שהוא כפתח יותר מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים: **גמ'** אין בו ארבעה מאי אמר רב אויר שתי רשויות שולטת בו לא ייזו בו אפילו מלא נימא

לֹא גִזַר כֶּגֶז וְהִזְכִּיר דָּחַד גִּבְרָא וְאִי נִמְי בְּחַרֵי וְעִירֵבוּ. וְדַרְבְּנָן נִמְי אֲחִירָא וְכַשְׁעִירֵבוּ בְּחַיִּים עִם הַלְכוּתָא, וּמִשּׁוּם גִּזְרֵיהּ שְׂלָא יִשְׁתַּמֵּשׁ אִם כְּבָלִים שֶׁשָּׂבְחוּ בְּחוּךְ הַבַּיִת. וְלִר' שְׁמַעוֹן, לִרְבֵּי לְחַמְרֵי דְמוּדָה ר' שְׁמַעוֹן בְּשַׁעֲרֵיבָרָא לְחַיֵּיהּ נִמְי גִּזַר אֲחִירָא כְּלִים שֶׁשָּׂבְחוּ בְּחוּךְ הַבַּיִת, הֵבִיא נִמְי בְּשַׁעֲרֵיבָרָא. וְהֵיטָּו לְחַקְשֵׁינָא שֶׁפִּרְקָה כָּל גִּבּוֹת (כַּב, א) וְנִמְי אֲחִירָא ר' יוֹחָנָן הַבֵּי, כְּלוּמָר: דְּהַלְבַּה כִּר' שְׁמַעוֹן בֵּין לָא עִירֵבוּ, וְהֵאֱמַר ר' יוֹחָנָן הַלְבַּה כִּסְתָם מִשְׁנֵה וְהָנָן וְכַלְבָּד שְׂלָא וְיִירִדוּ לְמִטָּה, כְּלוּמָר: וְכַשְׁלֵמָא אִי אֲמַרְתָּ דְמוּדָה ר' שְׁמַעוֹן בְּעִירֵבוּ, מִתְנִי' נִמְי אֲחִירָא כִּר' שְׁמַעוֹן וְכַשְׁעִירֵבוּ, אֲלָא אִי אֲמַרְתָּ דִּר' שְׁמַעוֹן אֲפִילוּ עִירֵבוּ קְאָמַר מִתְנִי' דִּלְכָא כִּר' שְׁמַעוֹן, וְכִיּוֹן דִּסְתָם מִתְנִינָא דִּלְכָא כִּר' שְׁמַעוֹן הֵיכִי פְסִיחָא ר' יוֹחָנָן כּוּוּחִיָּה. וְפִרְקֵי: מִתְנִי' מִתְנִי' לְמִטָּה לְמִטָּה בְּכַתִּים, וְהַלְבָּד מִתְנִי' וְכַשְׁעִירֵבוּ נִמְי אֲחִירָא, וְאֲפִשְׁרָא לְאִוְקַמְיָהּ בֵּין לְכַבְרָא) וְבֵין לִר' יוֹחָנָן אֲפִילוּ כִּר' שְׁמַעוֹן, אֲלָא לְרַבֵּי דְרִבְרָא שֶׁשָּׁעֲרֵבוּ וְלְמִטָּה לְמִטָּה בְּחַלְרָא, וְלִר' יוֹחָנָן בֵּין עִירֵבוּ בֵּין בְּשַׁלָּא עִירֵבוּ וְלְמִטָּה (וְכַשְׁעִירֵבוּ נִמְי אֲחִירָא, וְאֲפִשְׁרָא לְאִוְקַמְיָהּ בֵּין לְכַבְרָא) וְבֵין לִר' יוֹחָנָן אֲפִילוּ כִּר' שְׁמַעוֹן, אֲלָא לְרַבֵּי דְרִבְרָא שֶׁשָּׁעֲרֵבוּ וְלְמִטָּה לְמִטָּה בְּחַלְרָא, וְלִר' יוֹחָנָן בֵּין עִירֵבוּ בֵּין בְּשַׁלָּא עִירֵבוּ (רַשְׁ"י)

בבתיס.

למטה

למטה

דף עז

ורבי יוחנן אמר אלו מעלין מכאן ואוכלין ואלו מעלין מכאן ואוכלין תנו אלו עולין מכאן ואוכלין ואלו עולין מכאן ואוכלין עולין אין מעלין לא הכי קאמר יש בו ארבעה על ארבעה עולין אין מעלין לא אין בו ארבעה על ארבעה מעלין נמי ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו ורב לית ליה דרב דימי אי ברשויות דאורייתא הכי נמי הכא במאי עסקין ברשויות דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אמר רבה (אמר) רב הונא אמר רב נחמן כותל שבין שתי חצירות צידו אחד גבוה עשרה טפחים וצידו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ משום דהוה לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו . בקשה וכל לזה בנחת ולזה בקשה נותנין אותו לזה שתשמישו בנחת אמר רב שיזבי אמר רב נחמן חריץ שבין שתי חצירות צידו אחד עמוק עשרה וצידו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ משום דהוה ליה לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו בקשה וכו' וצריכי דאי אשמעינן כותל משום דבגובהא משתמשי אינשי אבל חריץ בעומקא לא משתמשי אינשי אימא לא ואי אשמעינן בחריץ משום דלא בעיתא תשמישתא אבל כותל דבעיתא תשמישתא אימא לא צריכא בא למעטו אם יש במיעוטו ארבעה מותר להשתמש בכל הכותל כולו ואם לאו אין משתמש אלא כנגד המיעוט מה נפשך אי אהני מעוטא בכוליה כותל לישתמש אי לא אהני אפילו כנגד המיעוט נמי לא אמר רבינא כגון שעקר חוליא מראשו אמר רב יחיאל כפה ספל ממעט ואמאי דבר הניטל בשבת הוא ודבר הניטל בשבת אינו ממעט לא צריכא דחבריה בארעא וכי חבריה בארעא מאי הוי והא תניא פגה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה בגחלים אם מגולה מקצתה נטלת בשבת הכא במאי עסקין דאית ליה אוגנייס וכי אית ליה אוגנייס מאי הוי והתנן הטומן לפת וצנן תחת הגפן בזמן

רש"י מעלין. מחזירין לרשעו והוא הדין דמורידין דמקום פטור הוא ובעיל לכהן ולכהן להקל: מקום שאין בו ד'. רוחב: ועומד בין רה"ל לרה"ל ויש לנו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוא כרמלית ואסור לכהן ולכהן אכל עשיו נקרא מקום פטור ומותר לכהן ולכהן לכתף עליו משאוי שלהן; ובלבד שלא יחליפו. דרבנן הוא דליבו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והגמה לכשות זו והכא עקירה מרה"ל גמורה והגמה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והגמה לרה"ל גמורה; ורב לית ליה דרב דימי. בתמיה והא מחניהתא היא במסכת שבת פ"ה דף 101. עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבעל הבית ונותן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה; רשויות דאורייתא. כגון רשות רבים ויחיד; דרבנן. הלכות דקשות יחיד ויחיד הוא ומדכבנן הוא דלסוכו: ואידו אחד שוה לארץ. כלומר גבוה הוא מן הארץ ונמוך הוא לחברתה כגון שקרקעיתה של זו גבוהה. כל כמה דלא גבוה י' קרי ליה שוה לארץ; נותנין אותו. להעלות ולהוריד מעליו וחבירו אסור; חריץ. על פני אורך החצירות מדביל בין זו לזו הוי מחימה מעליהתא: שוה לארץ. שאינו עמוק ממנה י' כגון שקרקעיתה נמוך; אימא לא. משתמי דלדידיה נמי תשמישו בקשה הוא: לא בעיתא תשמישתא. מה שמניח בו משתמיה: בעיתא תשמישתא. שנופלים החפצים: בא למעט. אכותל קאי וקס"ד עשאה חל עפר למטה בקרקע סמוך לכותל או גנה אלוטבא או הגיח אס פספסיס: אם יש במעוטו ד'. אורך צלל משך הכותל הוי כפתח וכיון דממנו ולמעלה לא גבוה עשרה משתמש בכל הכותל שהרי תשמישו בנחת שעולה לו דרך פתחו: אי אהני מעוטא. למיחוי פתחא כוליה שרי: ואי לא אהני. הא בעיל ליה: אמר רבינא. לאו מלמטה עסקינן דהתם ודאי צריכא מל' לא מהני למידי אלא כגון שעקר חוליא מרובהו מגובהו של כותל קרי רשעו כהני הוי בראשון פירות הלכך אי הוי מעוטא ארבעה אורך הוי פתחא לכל הכותל צריכא מהכא פתחא הוא דלא הוי אכל לאשתמושי ביה שרי דכיון דלא גבוה י' לא הוי פתחא: כפה ספל. סמוך לכותל ומיעט גובהו מעשרה כל הני מיעוטי כגון לזיבא י' מרלאש לראש הכותל: מאי הוי. אכתי ניטל בשבת הוא: פגה. חלנה בוסר שטומנין אותה כתבן להתבשל ותבן מוקפה הוא ואסור לטלטלו כגון שהקלהו ללבוש לבגדים: וחררה שהטמינה. חלמוס בנחלים ועשיו כבו ומי"מ מוקאין הן אכל לא כבו לא דמתוך שנהפכים מכבה את התחתונות ומציעיר את העליונות כדלמרינן בכריתות (דף כ): דאית ליה אוגנייס. כעין ספסיס שלנו דעשיו עפר מונח עליהן והוי מוזז עפר ממקומו ודומה לחוסר: הטומן. להאניעו: (רש"י)

תוספות ורבי יוחנן אמר אלו מעלין כו'. פירוש מן הבית דמן החצר אפילו ברוחב ד' שרי דכר"ש מוקי לה רבי יוחנן לקמן בריש כל גגות (דף צב). עולין אין מעלין לא. תימה דמאי קס"ד וכי לא ידע דרבי יוחנן איירי באין לו ארבעה וי"ל דס"ד דטעמא דרבי יוחנן משום דאין רגילות להשתמש שם ולא אסרי אהדדי והוא הדין ברוחב ד' כיון שהוא גבוה י' ואין נח להשתמש שם ולהכי לא פריך אלא לר' יוחנן אבל לרב דטעמא משום דבטל הוא לא שייך אלא באין בו ד' על ד': הכא במאי עסקינן ברשויות דרבנן. נראה דוקא כי הכא שהכל רה"ל אלא שלא עירבו אבל מקום שאין בו ד' על ד' שבין רה"ל לכה"ל אין נראה שיהלוק רב אלא מותר לבני רה"ל ולבני כרמלית לכתף עליו וקצת מוכח כן בפ"ק (דף טו). דמוקי רבא הא דאמר רב תוך הפתח א"פ שאין בו ד' על ד' צריך לחי אמר להתירו הפתח לכה"ל משום דמצא מין את מינו ולרה"ל שרי ולא קאמר משום דעשו חיזוק אלא דאי אף רב בין כרמלית לרה"ל לא עשו חיזוק ומיהו מצינו למימר דהתם לא נקט טעמא דחיזוק משום דאית ליה טעמא אחרניא: ברשויות דרבנן. בפרק כיצד משתתפין מיקל רב דימי טפי משמיה דרבי יוחנן ברשויות דרבנן ושרי אחילו להחליף כשיש בין רשות היחיד לכה"ל משום דאין בו ד' על ד' והא דאמר ר' יוחנן הכא אלו מעלין מכאן ואוכלין מסיק דזעירי אמרה: כותל שבין ב' חצירות גבוה עשרה וצדו אחד עשירי לאו שוה ממש קאמר דאם כן לאו היינו כותל אלא הכל היא קרקעית חצר אלא כל שאין גבוה י' שוה לארץ קרי ליה כף פי' בקונטרס וא"ת לרב חסדא דאמר בפרק כל גגות (לקמן דף צג): גידור ה' ומיחיה ה' אין מצטרפין מאי קאמר נותנין אותו לזה ששוה לארץ הא אין מטלטלין בעליונה אלא בדי' וי"ל דמכל מקום נפקא מינה דתוך ד' מיהא שרי לטלטל מן הכותל לעליונה: הטומן לפת וצנן כו'. בשלא השרישו איירי דכשהשרישו לא היו ניטלין בשבת וא"ת בשלמא גבי כלאים ושביעית אצטרך לאשמועי' דלא גזרינן כשמתכוון להטמין אמו דילמא אתי ליטע אבל מעשר מה שייך כאן אפי' השריש כיון דליכא תוספת ואי נקטינן לענין דשרי לעשר עליו מן התלוש או ממנו על התלוש ולא חיישינן דילמא אתי לפרושי מן התלוש על המחובר ומן התלוש א"כ הוה ליה למנקט תרומה דגבי מחובר ותלוש רגיל להזכיר תרומה בכל מקום אין תורמין מן התלוש על המחובר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות מחוברין ואור"ל דרגילות הוא שמתוספין מחמת ליחלוותי הקרקע כעין שאנו רואין שומין וצולצם שמתוספין אפילו כשמונחים בחלון ועל אותה תוספת קאמר דאין צריך לעשר הואיל והיו מתקנים מקודם לכן דוקא נקט הטומן אבל אם לשם נטיעה עושה חושש משום כולם: (תוספות)

רש"א הכי קאמר יס בו ארבעה אלו עולין מכאן וכו'. ואזרח ר' יוחנן לטעמיה וכו'. איכא למידק ודקארי לה (מאן) ומאן קארי לה, ומי לא ידע דמתניתין בדאיכא ארבעה ור' יוחנן מפליג בין ארבעה לפחות מארבעה. ועוד מאן קא קשיא ליה מהניתין לר' יוחנן טפי מדרכ. וי"ל דמדקאמר ר' יוחנן אלו מעלין ואלו מעלין קס"ד לטעמיה דר' יוחנן משום דלא משתמיש בה אלא בחקראי ללא ניהא תשמשיהו, וכיון שכן הוה קשיא ליה מהניתין דלפילו בדאיכא ארבעה כיון דגביהא עשרה לא חזיא לתשמשיהו, ובין אית ביה ארבעה בין לית ביה ארבעה חד דינא אית להו. ופריק: דלאו משום האי טעמא, אלא דכל שאין בו ארבעה לא חשיב וביטול והוה ליה כמקום פטור. הכא במאי עסקינן דרבנן דרבנן והכמיס עשו חיובא לדכרייהו. וכתבו בחוספות דלפילו רב לא אחמור אלא בשמיהו רשויות דרבנן, כגון האי דקאי בין שתי חרות, אבל היכא דחד מינייהו דלורייתא כגון אסקופה הסמוכה לכרמלית לא. והיינו דקא מפרש רבא טעמא דההיא דאמר רב ספרא קמא (ט, א) חוך הפתח לריד לחי אחר להחירו בפתוח לכרמלית ומשום דמלא מין את מינו וניעור, ולא קאמר טעמא משום דחכמים עשו חיובא לדכרייהו יותר משל חורה. כוהל שבו שתי חרות גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה וזרו אחד שור לארץ ונתנו אותו לזה שלדו אחד שור לארץ. שור לארץ לאו דוקא דר"ב אין זה כוהל שבו שתי חרות, אלא כל שאינו גבוה עשרה קרי ליה שור לארץ. ואפילו למאן דאמר (לקמן ג, ב) גידוד חמשה ומחילה חמשה העלוונה אין מטלטלין בה אלא בחרבע אמות, הכא נמי לטלטל בל' אמות, ומ"מ הכוהל נחשב מן העלוונה ומטלטל בה כדרך שמשמש בהלכ. אמר רבינא כגון שערך חוליא מראשו. כלומר: כשמיעטו מלמטה ואין במיעוטו ארבעה אין משתמשין אפילו כנגד מיעוטו לפי שאי אפשר לעמוד עליו. אלא הכא בשערך חוליא מראשו של כוהל, דלף ע"פ שאין בו ארבעה מ"מ ראויה הוה להשתמש כנגדו, ומ"מ אין ראויה לעלות בו ולהשתמש בכוהל. ואפשר לומר דלפילו יס במיעוטו ארבעה, דוקא בכוהל ארבעה שראוי להלך על גביו להשתמש בו, אבל כשאין בו ארבעה אינו ראויה להשתמש בו ואינו מיעוט אלא כנגד מיעוטו ולרבו דאמר שתי רשויות שולטות בו, ודמשמע בסמוך (בעמ' ב) דהא דאמר רבא כוהל שבו שתי חרות גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה והניח סולם רחב ארבעה מכאן וכו' ולא אמרן אלא שאין בו כוהל ארבעה, אבל יס בו ארבעה אפילו דמפלגי טובא נמי, דלמלא כל שאינו רחב ארבעה אינו ראויה להלך בו ואינו כפתח. ואע"ג דנקט לה סתם ולא מפרש כוהל ארבעה, משום דלמתניתין קאי דקתי גבוה עשרה ורחב ארבעה. ואי נמי י"ל דכפתח כוהל מיידי לא שנה רחב לא שנה שאינו רחב, ולא דמי לההיא דלפילו, דהתם ודאי כיון דיש סולם זה לזה יותר משלשה וזריר הוא להלך בכוהל עד שניעו לסולם של חברו כל שאין בכוהל ארבעה אינו כפתח, אבל להיות נחשב לחלקו של זה שמיעטו ולהשתמש בכוהל עלמנו, ודאי אי מיעוט ומשתמש בו כטובו כיון שראוי להלך בו קלה. והכריע שהטעמיה בנחלים. פירש רש"י ז"ל: והוא שכבו עשוי הגחלים הא בשלם כבו לא, דמתוך שנהפיקו מכבה את התחתונה ומדעיר את העלוונה וכלאיחא (בזבחים) ובכריתות

ב - **עז** **דף**

שמקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים ולא משום מעשר ולא משום שביעית וניטלין בשבת לא צריכא דבעי מרא וחצינא: סולם המצרי אינו ממעט והצורי ממעט: היכי דמי סולם המצרי אמרי דבי רבי ינאי כל שאין לו ארבעה חווקים אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי מאי טעמא דסולם המצרי דלא ממעט אמר ליה לא שמיע לך הא דאמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב משום דהוה ליה דבר שניטל בשבת וכל דבר שניטל בשבת אינו ממעט אי הכי אפי' צורי נמי התם כובדו קובעו אמר אביי כותל שבין שתי חצירות גבוה עשרה טפחים והניח סולם רחב ארבעה מכאן וסולם רחב ארבעה מכאן ואין בין זה לזה שלשה טפחים ממעט שלשה אינו ממעט ולא אמרן אלא דלא הוי כותל ארבעה אבל הוי כותל ארבעה אפילו מופלג טובא נמי אמר רב ביבי בר אבבי בנה איצטבא על גב איצטבא אם יש באיצטבא התחתונה ארבעה ממעט אי נמי אין בתחתונה ארבעה ויש בעליונה ארבעה ואין בין זה לזה שלשה ממעט ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב סולם ששליבותיו פורחות אם יש בשליבה התחתונה ארבעה ממעט אי נמי אין בשליבה התחתונה ארבע' ויש בשליבה העליונה ארבעה ואין בין זה לזה שלשה ממעט ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב

רש"י מקלה עליו מגולין. משום דהוה נקט ליה דבעי למיחייב ניטלין בשבת שנטלו ואוחזין בעלון שלהו: אינו חושש. משום כלאי הכרס: ולא משום שביעית. אם שנה שביעית היא: ולא משום מעשר. לשמא נפרש וניהוסף ואם היה חושש למעשר כריד לעשר את חוספתו ליכא למיחש להכי ללא נפרש: מרא. פשוטי (פשוטי'': מכוף): חגיגה. דולדוייר'א (דולדוייר'א: מעלל (מעין גרזן)): סולם המצרי. הואיל וקטן הוא ונוח ליטלו משם אינו ממעט: חווקין. אישקלובני'א (אישקלובני'א: חווקים, מדרגות של סולם): כובדו קובעו. ומתוך שהוא כבד אין נוטלין אותו משם ולא משום איסור אלא משום שקשה ליטלו: סולם רחב ד' מכאן. בחדר זה זכין בו ובהו עליון ויורדו מזה לזה: ואין בין זה לזה ג'. כלומר אפי' אינו מכוונן זה כנגד זה אבל אין מרוחקין זה מנגד זה ג' הוה מכוונן והוי פתח ואם רב מערבין אחד אבל מרוחקין זה מנגד זה ג' טפחים לאו פתח הוא: ולא אמרו. אלא בכוהל כר שאין נוה להלך עליו: אבל. יס ברוחבו ד' אפילו מופלג טובא שרי עולה לראשו והמהלך בראשו עד שמגיע לסולם חבירו: בנה איצטבא. של עז: על גבי האיצטבא. סמוך לכוהל ויש אויר מפסיק בין זו לזו שהיה לעלוונה רגלים: אם יס. בתחתונה אורך ד' ובה נתמעט גובהו של כותל מ': ממעט. דל עליונה מהכא: אי נמי אין בה ד' ויש בעליונה ד' ואין בין זה לזה ג'. חשבנין להו כחד ואע"פ שהמיעוט הזה קצר מלמטה הואיל ומתמלא שיעורו מלמעלה שפיר דמי אבל יס ביניהו ששנה תרי ניהו ומיעוט באויר לאו שמה מיעוט: ששליבותיו פורחות. שליבות חוקין שקלובני'א (אישקלובני'א: חווקים, מדרגות של סולם) בלע"ז מדרגות שלנו שקרוין גרדי'א (דוגרי'א: דרגות, מדרגות) קרי ליה נמי סולם וסולם שאינו עשוי כעון מדריגה אלא כעון שליוות שלנו שיש אויר בין חווקים והיינו פורחות שפורחות זו על זו וקפו אלל הכותל: אם יס בשליבה התחתונה ארבעה. ובה נתמעט הכוהל מעשרה ממעט: אי נמי כו'. כדפרישית גבי איצטבא ושליבה התחתונה נמי כשאין מובדלת מן הקרקע ששנה קאמר: (רש"י)

תוספות מקצת עליו מגולין. משום שבת נקט לה כן פי' בקונטרס ופריך כיון דכל העב מכוסה ואין מגולה אלא מקצת עליו דומה לספל יש לו אוגנים וא"ת והא משמע בריש כל הכלים (שבת דף קבג). דלרבנן דר"א בן תדאי דאית להו טלטול מן הצד שמה טלטול מוגלא מלמטה למעלה אסור שהעב הוא למטה מ"ש מצוון שמקצת עליו מגולין דשרי ולא חשיב אפי' טלטול מן הצד אע"פ שהעב תחת העליון כולו מכוסה וי"ל דמ"מ קל להגביהו ולנערו מן העפר יותר מכשהוא מונח מלמטה למעלה וא"ת דמשמע הכא דניעור לא חשיב טלטול מן הצד מדשרינן מקנתה מגולה אפילו לרבנן וכמה משניות דשרו לנער כדתנן פרק במה תומנין (שם מט.). נוער את הכסוי והן נופלות ומעות שעל גבי הכר מנער את הכר והן נופלות ואבן שעל פי החבית מטה על צידה והיא נופלת ואי"כ אמאי אסור רב בפרק כירה (שם דף מג.) גבי מת המוטל בחמה להופכו ממיטה למיטה משום טלטול מן הצד שמה טלטול אע"ג דבמניח אסרינן בפרק נוטל (שם דף קמב:) מטעם בסיס לדבר האסור מת בשבת הוי כמו שכב וכל דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו בו כל השבת אכי' מניח חשיב כשוכו כי הוא דנוער את הכסוי והן נופלות אע"פ שבמתכוין כיסה בדבר שאינו ניטל ואומר ר"י דשאני טלטול דמת שעיקר טלטול לצורך המת עצמו שהוא איסור ולא דמי לכל הני שעושה הטלטול לצורך היתר ולא לצורך איסור כמו לפת וצנון שאין צריך לטלטול עפר וכן גבי גיזי צמר ומעות ואבן א"צ לטלטולם להכי לא מייתי בפרק כירה (שם דף מג.) גבי פלוגתא דרב ושמואל אלא היא דר' יהודה בן לקיש דדמיא ליה ולא מייתי עלה פלוגתא דר"א בן תדאי ורבנן והשתא אתי שפיר דלא תיקשי דרב אמרי בי רב בפרק תולין (שם דף קמא.) דמשמע דסברי דלא שמה טלטול כי זה אינו נראה לומר דפליגי ואור"י אע"ג דקי"ל בעלמא דטלטול מן הצד לא שמה טלטול דבריש כל הכלים (שם דף קבג.) פסיק רב נחמן כר"א בן תדאי בההוא דמת הלכה כרב

זיז היוצא מן הכותל ד' על ד' והגיה עליו סולם כל שהוא מיעטו ולא אמרן אלא דאיתביה עליה אבל איתביה בהדי' ארווחי ארווחיה ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב כותל תשעה עשר צריך זיז אחד להתירו כותל עשרים צריך שני זיזים להתירו אמר רב חסדא והוא שהעמידן זה שלא כנגד זה אמר רב הונא עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ארבעה ונעץ בו יתד כל שהוא מיעטו אמר רב אדא בר אהבה ובגובה שלשה אביי ורבא דאמרי תרויהו אף על פי שאין גבוה שלשה מאי טעמא לא משתמש ליה רב אשי אמר אפילו שגבוה שלשה מאי טעמא אפשר דתלי' ביה מידי אמר ליה רב אחא בריה דרבה לרב אשי מלאו כולו ביתדות מהו א"ל לא שמיע לך הא דאמר רבי יוחנן בור וחוליייתה מצטרף לעשרה ואמאי הא לא משתמש ליה אלא מאי אית לך למימר דמנח מידי ומשתמש הכא נמי דמנח מידי ומשתמש אמר רב יהודה אמר שמואל כותל עשרה צריך סולם ארבעה עשר להתירו רב יוסף אמר אפילו שלשה עשר ומשהו אביי אמר אפילו אחד עשר ומשהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שבעה ומשהו אמר רב סולם זקוף ממעט גמרא ולא ידענא מ"ט אמר שמואל ולא ידע אבא טעמא דהא מלתא מידי דהוה איצטבא על גבי איצטבא אמר רבה אמר רבי חייה דקלים שבבבל אינן צריכין קבע מאי טעמא כבידן קובעתן ורב יוסף אמר רבי אושעיא סולמות שבבבל אינן צריכין קבע מ"ט כבידן קובעתן מאן דאמר סולמות כל שכן דקלים ומאן דאמר דקלים אבל סולמות לא בעא מיניה רב יוסף מרבה סולם מכאן וסולם מכאן וקשין באמצע מהו אמר ליה אין כף הרגל עולה בהן קשין מכאן וקשין מכאן וסולם באמצע מהו אמר ליה הרי כף הרגל עולה בהן

רש"י זיז היוצא מן הכותל ד' על ד'. טפחים: והגיה עליו סולם כל שהוא. אפילו אין כרחבו ד' והעמידו בקרקע וסמך ראשו בזיז הוא כחד מיעוטא והרי בעליון ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מוחקין שגשה: ולא אמרן אלא דאיתביה עליה. סמך ראשו עליו כדפרישתי: אבל איתביה בהדיה. אכלו וראשו נסמך לכותל: ארווחי ארווחיה. לזיז ולא היה הא סולם מתחתו דכגא לזיז ואין כחו מיעוט שהוא מובדל מן הקרקע רבנן: כריך זיז אחד להתירו. כסולם כל שהוא והזיז יואל כחמלעיתו שאינו גבוה עשרה לא ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה: כריך שני זיזין. אחד קודם עשרה תחומים ואחד למעלה הימנו כחוד עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה לא הוה סגי ליה כסולם כל שהוא מידי דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה שיוכל לקבוע סולם שני מזה לזה: עמוד גבוה עשרה כרה"ר ורחב ד'. רה"י הוא הגוטל ממנו והנותן על גביו חייב ואם נעץ בדפאס יתד כל שהוא מיעטו וביטלו מתורת רה"י: יתד. קביל"א וקביל"א: יתד ולסגירת דלת: משוכת היתד מפילה סליג, המושך בחוט את הבריחה:} בע"ז: ובגובה היתד שגשה. אבל אם אינו גבוה שגשה כנגד דעמוד חשיב ולא ממעט: אפשר דהלי' ביה מידי. וכיון דחזי להשמישיתא דעמוד מיניה חשיב ולא ממעט: מלאו כולו ביתדות. לדידך דאמרת (חד) חד תשמישיתא הוא ולא ממעט יתדות טובא מאי מי אמרינן כיון דלא משתמש בהאי רוחב לזו רוחב הוא: בור וחוליייתה. קרקע שניטלה מחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב: מטפרת. להשלים עשרה לעומת הבור כשווייה רה"י וה"ה נמי דחלל הבור ועובי היקף החוליא מטפרין להשלים ארבעה לרוחבו כחייב הגוטל מעל גב החוליא כלום ואת הנותן על גבה כדתן בהזורק [שבת דף טז]. חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הגוטל מהן והנותן על גבן חייב ומהיהו יליף ר' יוחנן לטעמיה דלמר מאי חיריא דתני חולית הבור והסלע ליתני הבור והסלע אלא הא קא משמע לן דהבור וחוליייתה מטפרין לשגרה ופי היכי דשמעינן מינה לגובה שמעינן מינה נמי דלמטפרין לפותיא דהא קתני ורחבין ארבעה והאי דנקט הכא לזיז יוחנן ולא נקט מתני' משום דמתני' לא תני צירוף כהדיא: ואמאי. הו גגה דחוליא רה"י הא לא חזו ארבעה לזיזיה להשמישיתא מפני החלל שהוא מהו: אלא מאי אית לך למימר דמנח מידי. כגון דף או אבן על פיה ומשתמש: הכא נמי. מניח דף ארבעה או שוטח בגד על התדות ומשתמש עליו בנחת: סולם ארבעה עשר. שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל לפי שאין סולם זקוף נוח לעלות: אפילו י"ג ומשהו. שכשתמשוך רגליו מן הכותל ארבעה לא יתא ראוהו נמוך מן הכותל טפח ופיון ללא הוא טפח לית לן ביה: אחד עשר ומשהו. שכשתרחיק רגליו ארבעה יהא ראשו מן מן הכותל פחות משגרה ולכבוד דמי: שבעה ומשהו. דס"ל כרב דלמר לקמן סולם זקוף ואי זקוף ליה מגיע לפחות מג' לראש הכותל: אמר רב סולם זקוף ממעט גמרא. שמעתי מרבתי וטעמא לא ידענא דהא אין נוח לעלות: מידי דהוה אלאיטבא על גבי איצטבא. שהן מכוונות ואמרן לעיל דממעטין: דקלים שבבבל. פיסקי דקלים של כבל שהניחו סמוך לכותל למעטו אין כריך לקובעין בקרקע וכו' א"ע: דדבר הגוטל הוא דתורה כלי עליהן דראויין למושך אפי' כבידן קובעין שאין בה אדם ונוטלן וכו' סולמות: סולם. כל שהוא מכאן וסולם כל שהוא מכאן אלאו ואין בשניהן לא בזה שני טפחים ולא בזה שני טפחים רוחב וקבע קשין של תבואה כעין חווקין מזה לזה להשלימן לארבעה מהו: אין כף הרגל עולה. בקשים וסולם עליית הרגלים כחמלע סולם הוא זה אין ראוי לכך: קשין מכאן ומכאן. להשלים רוחבו לארבעה מהו: הרי כף הרגל עולה. כסולם וראויין הקשין לחחוץ היד בהן ולעלות בסולם: (רש"י)

תוספות אלא מאי אית לך למימר דמנח עליה מידי ומשתמש. אצירוף עשרים לא איצטרך לטעמא דמנח מידי דאם הבור רחב ד' ואינו עמוק עשרה אלא ע"י צירוף חוליא רה"י וגוררה היא ומשתמש ליה שפיר כיון שכותלי הבור מבפנים גבוהים עשרה וטעמא דמנח עליהן מידי מה יש להועיל שם כיון דאין חוליא גבוה י' מבחוץ לרה"ר ולא קאי האי טעמא אלא היכא דאין הבור רחב ד' מבפנים אלא ע"י צירוף חוליא והחוליא גבוה עשרה מבחוץ לרה"ר דא"ר דתוכו לאו רה"י הוא על גבי רה"י משום דאי בעי מנח עליה מידי ומשתמש ואע"ג דרבי יוחנן לא הזכיר אלא צירוף עשרה מכל מקום דייק ממילתיה והא לא משתמש ליה משום דר' יוחנן אמתני' דפ' הזורק (שבת דף טז). קאי כדפירש בקונטרס דשמעינן מינה נמי צירוף ארבעה דהא קתני ורחבין ד' ותימא דאמתני' דלקמן בפ' בתרא (דף טז:) דייק נמי רבי יוחנן הכי גבי בור ברה"ר וחוליתו גבוה עשרה טפחים וקאמר ר' יוחנן בגמ' אפילו תימא בסמוכין והא קמ"ל דבור וחוליתו מצטרפין לעשרה והשתא תרתי למה לי ואור"י דהתיא דשבת אצטרך לענין צירוף ארבעה דלא קתני לקמן ואי לאו התיא דלקמן מהתיא דשבת לחוד לא הוה דייק דהוה אמינא דאגב סלע נקט חולית הבור דבכל דוכתא רגיל להזכיר חוליא בהדי' סלע: צריך סולם ארבעה עשר להתירו. פי' בקונטרס שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל ולא דק דכי משיך ליה י' טפחים נמי מן הכותל שהוא שיעור גובה הכותל יגיע ראש הסולם לראש הכותל דארבעה עשר הוא שיעור אלכסון של י' על י' דכל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונוא וכן פי' ר"ח: רב יוסף אמר י"ג ומשהו אביי אמר אפילו י"א ומשהו. וא"ת אם תרחיק רגלי הסולם מן הכותל עשרה טפחים וראש הסולם תסמוך לכותל על כרחך יהיה ראש הכותל גבוה מן הסולם יותר מטפח לרב יוסף ויותר משלשה טפחים לאביי שהרי אם לא היה הסולם אלא י' טפחים ממה נפשך הוה מתרחק יותר מד' טפחים שהרי יפול הסולם למרי לארץ וגם אין נראה דלרב יוסף ואביי נמי נשען ראש הסולם לראש הכותל אלא שמקרבין רגלי הסולם יותר מלשמואל ולאביי יהיה קרוב לזקוף דלמה להן למינקט האי שיעורא ולמה הזכירו רב יוסף ואביי אותו משהו אלא נראה לר"י דלסימנא בעלמא נקטי' הכי דלעולם צריך להרחיק הסולם כשיעור גובה ששען על הכותל ושלא יהא גובה הכותל מן הסולם טפח לרב יוסף ולאביי שלשה טפחים כשיעור לבדו ולרב יוסף סגיא במשהו ושלא עשרה פחות שני חומשין שהוא אלכסון של ט' על ט' ולאביי במשהו ועשרה טפחים פחות חומש שהוא אלכסון ז' על ז': אמר שמואל לא ידע כו'. אליבא דרב פחות אבא שמואל גופיה סבר דסולם זקוף אינו ממעט דהא בעי סולם י"ד: סולמות של בבל אין צריכין קבע. אע"ג שאין להם ד' חווקין דכובדן קובעין ולא כמו שפירש שמואל דהיינו סולם צורי דלעיל דאם לן לא ה"ל למימר סולמות של בבל ועוד דאהיהא דלעיל ליכא מאן דפליג והכא אמרינן סולמות לא: (תוספות)

רשב"א זיז היוצא מן הכותל ד' על ד' והגיה עליו סולם כל שהוא מיעטו. כלומר: מיעט את הזיז ונרע כחו, שהסולם מעממו אינו ממעט, וכן הזיז אינו ממעט כיון שהסולם מונח עליו. אבל אם הניחו לסולם כגד הזיז ולא עליו מנח לית לן בה, ולא נרע כחו זיז, להרעף כל שהוא נתנו כלנו הרחיבו לזיז. ורש"י ז"ל לא פירש כן וזה נכון. מלאו כולו ביתדות מהו. כלומר: מי אמרינן הא לא משתמש ליה, או דילמא הרי הוא כבית מלא כלים ומניח עליה מידי ומשתמש. ופשיט ליה מדר' יוחנן דלמר גבי מתנייהו דבפירק הזורק בשבת (לט, א) בור וחוליייתה מטפרין לשגרה, נתנו חולית הבור והסלע בזמן שגבוהים עשרה ורחבין ארבעה, הגוטל מהן והנותן על גבן חייב, ואמרינן עלה בגמרא ל"ל למתניא חולית הבור והסלע ליתני הבור והסלע, ואמר ר' יוחנן הא קמ"ל דבור וחוליייתה מטפרין לשגרה, וכן לרבה ארבעה דתנו בזמן שהן רחבין ארבעה. ואמאי מטפרף האור לחוליא כשיעור ארבעה

והא לא משתמש ליה בחיובי הבור, אלא דמנח מידי על הבור ומשתמש. וא"ת ולמה לנו לזכור אורח הבור למשתמש על החוליא, (מ"מ) חיוב ליה דהא טובל רשות היחיד והגותן על גבי חייב ופ"ע שאינו רחב ארבעה, דיתא כמאן דמליא דמי. ועוד קשיא לי דהא אמרינן בפרק הורק (ס"ג ע"ב) גבי היחיד מהניחין דחולית הבור והסבל, טובל ברכות הרבים ומוקף לכרמליה גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה ועשאו רשות היחיד והניח על גביו, ואסיקנא לאחריה עשה רשות היחיד לעלמו לא כל שכן. ורמיה כאן לחוספוס שאמר דהא כל זמני עסקינן בבור עשוי על גבי רשות הרבים גבוה עשרה מרשות הרבים ואין בתוכו ארבעה, דהשתא חוכו אינו רשות היחיד בלי לזכור החוליא. ומש"ה קאמר והא לא משתמש ליה, שהאורי עבדו לזכור עם החוליא. ועדיין קשיא הא דר' יוחנן דלמך דבור וחוליהה מאטרפין לעשרה. ופירשו כאן רש"י והראב"ד ז"ל שהגותן על גבי החוליא ממש חייב כגון ברכות היחיד, וכן ודאי משמע פשטה דמתניתין דקתני הגוטל מהו והגותן על גבי חייב. ותמיה לי כיון שאין החוליא גבוה מרשות הרבים אלא טפה דהא לא יתיב במתניתין, אורי רשות הרבים שולט בו והאריך יהא חייב. ואפילו תמלא לומר בחוליא גבוה שלשה אכתי לא הוי רשות היחיד, והניח בפרק הורק גבי אותה משנה דחולית הבור וסבל, בור ברכות הרבים עמוקה עשרה ורחבה ארבעה, אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחילה גבוה עשרה טפחים, ואין שותין ממנה בשבת אלא אם כן הבנים ראשו ודכו למקום שהא שותה. דלמלא כל שאין חוליהה גבוה עשרה טפחים אין ממלאין ממנה, ואפילו להניח על גבי החוליא. ואולי נאמר בהאי דלמלא ממנה מחלון שעל גבה קאמר ובמספגת מן הכותל ארבעה, ומשום דקא ממלא מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אורי רשות הרבים, ובענין שאמרן לקמן בפרק המזיא תפילין (ט"ו, ב) גבי בור ברכות הרבים. ועשה מחילה (עשרה) דקאמר ההם (שבת כ"ט, ב), לאו למימרא שיגביה החוליא שעל הבור עשרה קאמר, אלא שיעשה לה מחילה עשרה סביבות הבור כך שיהא הבור נהון ברכות היחיד קאמר, וכן פירש"י ז"ל. אבל לעולם במכנים ראשו ורובו על החוליא שותה ואינו מונע, וכן מניח על גבי עובי החוליא, אבל ללכות ולהאיא ממנה לרשות היחיד דרך האור שביטו וזין רשות היחיד קאמר שפירך לעשות מחילה גבוה עשרה טפחים. אמר שמואל לא ידע אבא טעמא דהא מילתא מידי דהוא ארבעה על גבי ארבעה. וא"ת והא איהו הוה דלמך לר' בורס ארבעה עשר להחירו. פירשו בתוס' דלמעמא דלמאן דלמך סולס זקוף קאמר ליה, וליה לא סביחא ליה, והכי קאמר: מאן דלמך הוה סבר מידי דהוא ארבעה על גבי ארבעה. אבל הראב"ד ז"ל פירש: דשמואל לא לר' ולערב קאמר, אלא דלתא לאשמעינן דבשי ניחא תשמיעיה. והראשון נראה יותר. הא דלמרינו סולמות של בבל אין לריבין קבע. פירש רבנו שמואל (הובא בתוס') ז"ל: דלית להו ארבעה חווקין. ואינו מחזור דיינו זורי, וא"כ מאי קאמר של בבל בכל מקום נמי. ועוד דבהוא ליכא מאן דפליג, ואינו בהא פליג ר' חייא ודלמרינו מאן דלמך דקלים אבל סולמות לא. אלא ודאי הכא בסולס המזיא קאמר שאין לו ארבעה חווקין, ואפ"ה אין לריבין קבע דכודן קבעו וכו'. סולס מכאן וסולס מכאן וקשין באמצע. כלומר: שהמחילה האוללת של קשין, וסולס מכאן בחצר ראובן סמוך עליה, וסולס מכאן בחצר שמעון סמוך עליה, אי ארלינן בחר סולמות והרי הן ראוי לעלות שם, או דילמא אין הולכין אלא אחר המחילה והיא אינה ראוי לעלות בה, שאם יעלה זה מכאן בסולס זה מכאן הפול המחילה. ופשיט ליה דאין הולכין אלא אחר המחילה ומה הגייה יס בסולס אחר שאין קף הרגל עולה בהן. הדך בעי קשין מכאן וקשין וסולס באמצע. כלומר: אם המחילה טובה של קשין זולתי מקום קביעות ראשי הסולמות, שהא מאכין ויבואו בו שראוי לעלות בהן ויעמדו. ופשיט ליה דדי בכך דמחילת קשין מחילה היא, והסולס ג"כ ראוי לעלות בו ולא יפול. כן פירש הראב"ד ז"ל, והוא הגותן ספקירוש

ב - ע **דף**

חקק להשלים בכותל בכמה א"ל בעשרה א"ל חקקו כולו בכותל בכמה א"ל מלא קומתו ומאי שנא א"ל התם מסתלק ליה הכא לא מסתלק ליה בעא מיניה רב יוסף מרבה עשאו לאילן סולם מהו תיבעי לרבי תיבעי לרבי תיבעי לרבי עד כאן לא קאמר רבי התם כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ה"מ בין השמשות אבל כולי יומא לא או דילמא אפילו לרבנן פיתחא הוא ואריא הוא דרביע עליה עשאו לאשירה סולם מהו תיבעי לרבי יהודה תיבעי לרבנן לרביע לרבי יהודה ע"כ לא קאמר רבי יהודה התם דמותר לקנות בית באיסורי הגאה אלא התם דבתר דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דלינטר או דילמא אפילו לרבנן פיתחא הוא ואריא דרביע עליה א"ל אילן מותר ואשירה אסורה מתקיף לה רב חסדא אדרבה אילן שאיסור שבת גורם לו ניתסר אשירה שאיסור דבר אחר גורם לו לא ניתסר איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן כל שאיסור שבת גרם לו אסור כל שאיסור דבר אחר גרם לו מותר ר"ב ור' יצחק מתייבחי אילן פלוגתא דרבי ורבנן אשירה פלוגתא דרבי יהודה ורבנן: **מתני'** חריץ שבין ב' חצירות עמוק י' ורוחב ד' מערבין שנים ואין מערבין אחד אפילו מלא קש או תבן מלא עפר או צרורות מערבין אחד ואין מערבין שנים נתן עליו נסר שרחב ארבעה טפחים וכן ב' גזוזטראות זו כנגד זו מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד פחות מכאן מערבין שנים ואין מערבין אחד: **גמ'** ותבן לא חייץ והא אנו תנן מתבן שבין שתי חצירות גבוה עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד אמר אביי לענין מחיצה כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה אבל לענין חציצה אי בטלי חייץ ואי לא בטלי לא חייץ: מלא עפר: ואפילו בשתמא והתנן בית שמילאחו תבן או צרורות וביטלו בטל ביטלו אין

רש"י חקק להשלים בכותל. סולם כד חקק בכותל מכאן ומכאן כנגד חווקי הסולם להשלים ורוחבו כד: בכמה. לר' להשלים הרוחב בגובה הכותל: בעשרה. עד עשרה ושלמינו וכוון דאיכא בגובה עשרה רוחב ארבעה הוי ביה שיעור פתח ואע"ג דגבוה כותל טובא לית לן בה: חקק כל הסולם בכותל. כעין שליבות ורחבו במשך הכותל ארבעה: בכמה. גובה לר' לחוק רוחב ארבעה: מלא קומתו. של כותל לר' שיהא משך החווקין ארבעה: התם. כי איכא סולם מגיע לראש הכותל נוח לעלות בו ומיהו לא חשיב למיהו פתח בלוי מרוחב ד' הלכך כי משוי ליה רוחב ארבעה בגובה עשרה פיתחא הוי אבל הכא אין נוח לעלות כל כך: מהסכה ליה. נוח לעלות לאדם: היבעי לרבי. דלמך בפרק בכל מערבין ולעיל לב: הגותן עירוב החומין באילן קנה עירוב דהתם טעמא משום מיקנא סביחה בין השמשות הוא ודבר שהא משום שבות כגון שמוץ במחויב לא גזרו עליו בין השמשות אבל לגבי עירובי חצירות טעמא משום דפתח משוי להו עד על ידי עירוב ואי לא חזי לתשמיעיה כולי יומא לאו פתחא מיקרי הלכך לא שרא להו עירוביהו בין השמשות: ואריא רביע עליה. איסור שבות אומר לנו סודו ומכל מקום פתח (הוי) שמה ומשוי להו חד להשתמש דרך חורין ודיו: עשאו לאשרה. אילן שעובדין אותו ואסור בהגאה אם תימצי לומר בשאר אילן פתח הוא הכא דמטיא להו הגאה על ידיה מאי: תיבעי לר' יהודה. דלמך בפרק בכל מערבין בגמרא (דף לא). רבי יהודה אומר הגותן את עירובו בקבר קנה עירוב ואע"ג דקבר אסור בהגאה: הכי גרסינן התם הוא דבתר דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דלינטר. לא איכפה ליה בשמיעתה ללא מיתהיגי מקיבירא אלא קניית עירוב לחודיה והיא לא הגאה היא כדמפרש התם דאין מערבין בתחומין אלא לדבר מלוא ומלוא לאו ליהנות ניתו אבל עירובי חצירות להגאתו היא ולא לדבר מלוא והיא הגאה: או דילמא. אע"ג דאסור בהגאה הא לא משתמש בה מידי ופיתחא שמה ואריא הוא דרביע עליה ומכל מקום החצירות מחוברין: מתני' חריץ. חרוץ הוא ומספיק על פני הארץ כולה: ורחב ד'. טפחים דפחות מכאן נוח לפסעו משפתו אל שפתו: ואפילו מלא תבן וקש. לאו סחימה היא דלא מצטיל ליה התם דסופו ליטלו: נתן עליו נסר. משפתו לשפתו כעין גשר והוי פתחה: שתי גזוזטראות. נסרין בולטין משפת תורת העלייה לרה"ר וקרוין לו אלדוי"ר ואלדוי"ר: מעבר, טיולת, מרפסת) ואם ישנן זו אלל זו בשתי עליות של שני דוירין ותנן נסר רחב ד' כמין גשר מזו לזו הוי נמי פתח: פחות מכאן. שאינו רחב: גמ' לא חייץ. לא סחימ: והתנן מתבן שבין שתי חצירות כו'. גדיש של תבן וקתני מערבין שנים אלמא חייץ: לענין מחילה. אע"ג דעתידי

ליטול כל כמה דהו ההם מחילה היא דהא מפסיק מידי דהו ארבעין ואלו כותל וכלי בהמה דהן בפרק קמא (דף טו) דמקיפין בהן: אבל לענין חליפה. לחוץ בפני אורי החריץ וליוון כההם דמשוית ליה כחריפה: אי בטליה. להדיא ואמר לא קיבלתם ליה מהכא בעייל ואי לא לא: ואפילו בסתמא. דלא יענין אי שקיל חו או לא: בית. שטומאת מת בחוץ ומילאחו עפר או כרוכות וביטול והו עומאה רטובה שאין לה אהל לעמלה ובוקעת ועולה עד לרקיע והמחילה על הגג עמא וכל עומאה שאין לה אהל טפה בוקעת ועולה עד הרקיע כדאמר בבבבא בפרק מי שמתו: (פ"ט)

הוספות חקק להשלים בכותל בכמה. כגון שהכותל עב ובוטל מצד השולם או שהשולם מונח בסוף הכותל בקרן זית ואיירי בכותל משופע דהא רב יוסף אית ליה דסולם דקוף אינו ממוטע דבעינן שלש עשרה ומשהו והכא רב יוסף קבעי לה: אמר ליה בעשרה. פירש בקונטרס עד עשרה ישלימו אע"ג דגבוה כותל טובא לית לן בה וקשה לפירושו דהא לא מסתלק ליה כיון דאכתי גבוה כותל טובא וי"ל נהי דלא חקק בכותל אלא עד עשרה אין לחוש אלא שיגיע הסולם עד ראש הכותל ור"ת מפרש בעשרה היינו שלא ישאר מן הסולם עד ראש הכותל עשרה: אשירה פלוגתא דרבי יהודה ורבנן. לית ליה לרב נחמן בר יצחק סוגיא דלעיל דפ' בכל מערבין (דף לא). דמשמע התם דלכילי עלמא אסור לקנות בית באיסורי הנאה והכא קאמר דבמותר לקנות בית באיסורי הנאה פליגי: אפילו מלא קש ומלא תבן. בקש ותבן הניטלין בשבת איירי ולא כההיא דלעיל (דף עז). מנה הוסיפה בתבן דהא אמר בגמרא דאפילו ארנקי מבטל אינן וא"ת והא אמרין אפילו פירות מבטלין. מחיצות דאמרינן במסכת שבת בסוף הזרק (דף ק). בור ברה"ר עמוק עשרה ורחב ד' מלא מים וזרק לתוכו חייב מלא פירות וזרק לתוכו פסור מאי טעמא מיא לא מבטלי מחיצה פירות מבטלי מחיצה ואור"י דמדאורייתא דאבל לעירוב דרבנן הוא יש לחלק בין ניטל לשאינו ניטל וקצת קשה דמדמי לה בסמוך לבית שמילאהו דהו לענין אהל דאורייתא ומההיא דאהל נמי תיקשי אההיא דשבת: וכן שתי גזוטרות כו'. פירש בקונטרס' בנותן נסר רחב ד' מזו לזו דהו נמי פתח ותימה כיון דע"י נסר רחב ד' איירי היכי ריק בגמרא זו כנגד זו אין זו שלא כנגד זו לא אפילו מיפליגי טובא לישתרי ע"י נסר ד' כדאמר לעיל דכי הו כותל ד' אפילו מיפליגי טובא ומפרש ר"ת דלא איירי בנותן נסר מזו לזו דין חריץ נותן לגזוטרות דאם יש מזו לזו ד' מערבין שנים ואין מערבין אחד כמו חריץ אבל. בפחות מד' רגיל לפסוע מזו לזו כמו גבי חריץ וכדאמר במש' שבת בפ' הזרק (דף ק): גבי רקק של מים דהיכא דלא הו ארבעה טפחים מפסע פסיעי ליה מש"ה כי ליכא ד' מזו לזו מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד אפילו היא מופלגת שלשה כשהן זו כנגד זו אבל זו שלא כנגד זו אין מערבין אחד כשמשוכות זו מזו שלשה כדאמרינן בגמרא [ופחית מכאן דקאמר במתניתין חוזר וקאי אנסר]: והתנן בית שמילאהו תבן או גירות וביטלו בטל. כך היא הגירסא בכל הספרים וכן פירש ר"ח ור"י ואמר דההיא משנה במסכת אהלות (פס"ו משנה ז) ואין כתוב שם תבן אלא עפר או צורות ולא גרס נמי התם וביטלו בטל והכי איתא התם בית שמילאהו עפר או צורות וביטלו וכן כרי של תבואה או גל של צורות אפילו כגלו של עכן ואפילו טומאה בצד כלים טימאה בוקעת ועולה טומאה בוקעת ויורדת והש"ס מביאה בוקצו וכן דרך הש"ס בכמה מקומות ואין לומר דהך דמיתא (תוספות)

רשב"א חקק להשלים בכותל בכמה. כגון שאין הסולם גדול כל כך שיספיק למעט אה הכותל. ופשיט עד עשרה. כלומר: עד שיגיע לעשרה עליונות של כותל, כדי שלא יהא מן ההקף לראש הכותל עשרה. חקקו כולו בכותל בכמה. אמר ליה מלא קומתה של כותל, וכדמפרש טעמא משום דלא מסלק לה, וכן (ב)מה שנאמר מן הכותל שגובהו לעדיו מעכבו מלעלות. אמר ליה אינן מותר ואשירה אסור. מדלא קאמר אינן פלוגתא דרבי ורבנן, ואשירה פלוגתא דר' יהודה ורבנן כדקאמר רב נחמן בר יצחק, משמע דלכילי עלמא קאמר. ואינן מותר לכיון דכחול הו פיתחא מעליא אף ע"ג דהשתא לא מלי עייל ביה חריץ הו דרביע עליה, ואפילו לרבנן וכו"ש לרבי דכיון דבין השמשות חזי נמי אפילו דלדיה, דכל שהוה משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות לגבי עירוב. ואפילו בעירובי חצרות לויכא מנחה כולי האי, מ"מ קתא מנחה איכא, ודרכי שבוש יש כפאשם נטרא ונתן ומתעבר עס חבירו. ועוד דאמרינן בירושלמי (בפרקין ה"ט) מפני מה אמרו מערבין בחצרות מפני דרכי שבוש, ומעשה באשה אחת שהיתה דבובה עם חברה ושלחה עירובה ביד בנה וסבתיה וגפסחיה וגפסחיה, אחת אמר לה לאימה אמרה הכין רחמה לי, מתוך כן עשו שבוש, הדא הוה דכחיב וכל תחיבותיה שבוש, וכיון שכן לא גזרו ביה בשבות של בין השמשות, ואע"פ שנאמר לאחור שהשפחה, הרי זה כנסתה הפתח ונפתח החלון דקיימא לן (לעיל יז, ח) שבת גורמת והואיל והותרה הותרה. ואשירה אסורה לכילי עלמא כיון דלמינו רחוי לו אפילו בחול ואינא כי האי מעבר מערבין ואפילו באשירה דלאו דמשה. ורב הסדא סבירא ליה איפכא דלמינו אסור, לכיון דכל עלמא של פתח אינו אהל להחיר בשבת, והוא אינו יכול ליכנס בו בשום אל בשבת דאסור שבת גורם לו אסור לכילי עלמא. אבל אשירה דלאו דמשה דלמינו לזד אחר גרם לו ואשירה שיותר בו בשבת ובגון דלחא גוי ובעלה, אפילו מעתה רואין אותה כאילו בטלה והיא ליה פסחה. ורב נחמן בן יצחק הפס בו דרך אחרת ואורין אינן פלוגתא דרבי ורבנן ואשירה פלוגתא דר' יהודה ורבנן. וקאי לי לרב נחמן הא דאמרינן לעיל בפרק בכל מערבין (לא, ח) דכילי עלמא אסור לקנות בית באיסורי הנאה, ור' יהודה סבר כיון דקנה לעירוב לא ינחא ליה דניכטייל, ובעידנא דקנה עירוב מנחה קא עבד. ולענין פסק הלכה: ר"ח והראב"ד ז"ל פסקו הלכה כרב חסדא דכל שאיסור שבת גרם לו אסור, והלכך אינן אסור. ואשירה הואיל ודבר אחר גרם לה מותרת. ור' יוחנן נמי קאי בוותיה. אבל הרמב"ם ז"ל (עירובין פ"ג, ה"ח) פסק בהיפך דלמינו מותר ואשירה אסורה כרבה. ואף דכדי רב נחמן עולין לפסק הלכה כדכדי רבה דלמינו פלוגתא דרבי ורבנן, וקיימא לן כדכדי דאמר כל דבר שהוה משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, דכמה שהמות איכא במיילתיו בוותיה. ומיאו אפילו באשירה נתיר לדכדי רב נחמן, לכיון דמוקי לה פלוגתא דר' יהודה ורבנן, וקיימא לן כר' יהודה, דחא דמיקל והלכה כדכדי המיקל בעירוב, ועוד דאמר ריש לקיש כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו (לקמן פא, ב). ומ"מ אין נראה לפסוק כרב נחמן דלע"ג דמיקל טפי, משום דלדידיה אית ליה לר' יהודה מותר לקנות בית באיסורי הנאה. וליחא מדקאמר לעיל בפרק בכל מערבין (פס), ואמרינן מכלל דר' יהודה סבר מותר לקנות בית באיסורי הנאה, ופרקינן לא בהא קמיפלגי מר סבר כיון דקנה ליה עירוב לא ינחא ליה דמינטר. דלחמא מילתא פשיטא ליה דליכא מאן דלחמ מותר לקנות בית באיסורי הנאה, ולא שבקינן לישנא דנמרח דהוה עיקר משום הא דרב נחמן, כנ"ל. מתני': חריץ שבין שתי חצרות עמוק עשרה ורוחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד ואפילו מלא קש או חבו. לפום מאי דיהיב טעמא רב הוה כריה דרב יהושע (לקמן עט, ח) אלא עפר וזרורות הנח לאיסור שבת דאפילו אינתי נמי מבטל ליה, הכא בחבן וקש הרחוי למחלכ בהמה דמותר לטלטלו, ולפיכך לא הו סתימה. וא"ת בין רחוי בין שחיטו רחוי מאי שנא מבור מלא פינות דאמרינן בפרק הזרקה (שבת ק, ח) דפירות מבטל מחילה. תירט בחופות דשאני ההם מדאורייתא ודלוי מבטלי, אבל לענין עירוב דרבנן הוא שיש לחלק בין ניטל לשאינו ניטל. והם אמרו דקשה קתא דהא מדמי ליה לבית שמילאהו חבן או כרוכות דלענין אהל דאורייתא. ולי נראה לפי שיטתם דלמינו קשה כלל, דלדרכא מב"ש קא פריך דאפילו מדאורייתא לא מבטל כל שכן לענין עירוב. ועוד דלענין עפר וזרורות שאין ניטלין אין לחלק. והבנו מה שכתבתי בפרק הזרקה (שם ד"ה מלחה) דההם במילא פירות של טבל שאין רואין (בשעת) ובשבתו ואסור לטלטלו. וכן שוה גזוטרות. פירש רש"י ז"ל: אם יש בין זו לזו ארבעה ונתן בין זו לזו נסר רחב ארבעה לגשר מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד. והקשו עליו בתוספות דכיון שעל ידי נסר רחב ארבעה מיידי, מאי קא לייק בגמרא (לקמן עט, ח) אז כנגד זו אין, זו שלא כנגד זו לא, וזו למעלה מזו לא הא איכא פיתחא מעליא דהיינו נסר ארבעה. והם ז"ל תירטו דשמא נאמר דכיון שמשוכות זו מנגד זו לא הם נתן נסר מזו לזו ללא חקן זית של זו ושל זו הוה ליה פיתחא בקרן זית ופיתחא בקרן זית לא בעדי אנשי. ועדיין קשה דמאי שנא מההיא דלעיל (ע, ב) דלחמ דככותל ארבעה אפילו מיפליגי טובא. ומסתברא שאין זה קשה כלל, דההם הוה להו שחיטת הסולמות כשני פתחים הפתוחים על גג משותף כיון שרחב הכותל ארבעה (ד) הוה ליה כנג. וטפי קשה לי לדידי מזו למעלה מזו דמאי שנא מסולם שבין חצר לעליה. ושמא אינו כגירסת אלה הספרים. וכן אינה במקלח הספרים שלנו, אבל בפ"ח ז"ל יקנה. ורבנן הם ז"ל פירש: דלא איירי בנותן נסר בין זו לזו, אלא הכי קאמר וכן שתי גזוטרות בזמן שיש בין זו לזו ארבעה הרי זה כחריץ ארבעה ואין מערבין אחד, פחות מיכן מערבין אחד ואין מערבין שנים, שאף הו מפסעין מזו לזו כן אמר שאין רחוקות מזו לזו ארבעה, ודוקא כשהן זו כנגד זו אבל זו שלא כנגד זו אין מפסעין אוחין. ואינו מהיישב בעיני דלם כן לא הוה להו למתניא ליה דוכן שתי גזוטרות באמצע נסר רחב ארבעה ואין רחב ארבעה אלא כרישא בחר חריץ מיד. (רשב"א)

לא ביטלו לא אמר רב הונא מאן תנא אהלות רבי יוסי היא אי רבי יוסי איפכא שמעינן ליה דתניא. רבי יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו הרי הוא כסתם עפר ובטל עפר ועתיד לפנותו הרי הוא כסתם תבן ולא בטיל אלא אמר רב אסי מאן תנא עירובין רבי יוסי היא רב הונא בריה דרב יהושע אמר טומאה אשבת קרמית הנח איסור שבת דאפילו ארנקי נמי מבטל איניש רב אשי אמר בית אחריץ קא רמית בשלמא חריץ למיטימייה קאי אלא בית למיטימייה קאי: נתן עליו נטר שרוחב ד': אמר רבא לא שנו אלא שנתן לרחבו אבל לארכו אפילו כל שהוא נמי שהרי מיעוט מד': וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו: אמר רבא הא דאמרת זו כנגד זו אין זו שלא כנגד זו לא וזו למעלה מזו נמי לא אמרן אלא שיש בין זה לזה שלשה טפחים אבל אין בין זה לזה שלשה גזוזטרא עוקמה היא: **מתני'** מתבן שבין שתי חצירות גבוה עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן נתמעט התבן מעשרה טפחים מערבין אחד ואין מערבין שנים: **גמ'** אמר רב הונא ובלבד שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל ולאוקמי שרי והאמר רב הונא אמר רבי חנינא מעמיד אדם את בהמתו על גבי עשבים

בשבת ואין מעמיד אדם את בהמתו על גבי מוקצה בשבת דקאמי לה באפה ואזלה ואכלה ולא יתן לתוך קופתו ותבן והתניא בית שבין שתי חצירות ומילאהו תבן מערבין שנים ואין מערבין אחד זה נותן לתוך קופתו ויאכיל זה נותן לתוך קופתו ויאכיל נתמעט התבן מ' טפחים שניהם אסורים כיצד הוא עושה נועל את ביתו ומבטל את רשותו הוא אסור וחבירו מותר וכן אתה אומר בגוב של תבן שבין ב' תחומי שבת קתני מיהת זה נותן לתוך קופתו ויאכיל זה נותן לתוך קופתו ויאכיל אמרי בית כיון דאיכא (מחיצות ו) תקרה כי מיפחית מינכרא ליה מלתא הכא לא מינכרא ליה מלתא: נתמעט התבן מעשרה טפחים שניהן אסורין: הא עשרה שרי ואע"ג דמידליא תקרה טובא שמע מינה מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות אמר אביי הכא בבית שלשה עשר חסר משהו עסקינן ותבן עשרה רוב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו תימא בבית עשרה

רש"י לא ביטלו. לא בטיל ואין הטומאה בוקעת למעלה מן הגג שיש לה אהל לעלמה: רבי יוסי היא. משום דאיידי בה רבי יוסי כדאמרין לקמן נקיט לה: הן. מלואו תבן ויודעין אנו שאינו כריך לו מכל מקום לא ביטלו בפירוש: הרי הוא כסתם עפר. כעפר שאין אנו יודעין אם עתיד לפנותו או לא דסתמיה בטיל אלמא לר' יוסי עפר סתם בטיל סתם תבן שאין אנו יודעין אם יאכילו לביטול לא בטיל: עפר. ויודעין אנו שיפנהו דלאו סתמא הוא: הרי הוא כסתם תבן. שאין אנו יודעין אם יפנהו אם לאו דסתמא לא בטיל: הנח איסור שבת. כגון מהני' כיון דעפר אינו ניטל בשבת סתמיה בטיל: אפילו חריץ. כיון מלא מעות בטיל שם אבל תבן וקא ניטל למאכל בהמה: למיטימייה קאי. הלכך סתם עפר בטיל ליה ואפילו לרבנן: בית למיטימייה קאי. בתמיה: לא שנו. דבעי נטר ד': אלא שנתנו לרחבו. ארכו של דף לרוחב החריץ משפה לשפה כעין גשר: אבל לארכו. שנתן לארכו של חריץ דף ד' אורך על גבי יתדות אלל שפתו סתם קתה רוחב החריץ ומיעוט מד': אפילו כל שהוא. שהיה דף קתרה אפילו אינה אלא כאלכסניו הרי מיעוט לרוחב החריץ מארבעה במשך מדה הפתח ומתני' רחב ד' חנו: זו שכלל כנגד זו. שהיה זו בולטת לה"ר יותר מחציתה לא סגי להו בנסר ארבעה: אין בין זו לזו ג'. אין רחוקה זו מזה שלשה: מתני' מתבן. גריש של תבן ומפסיק על פני רוחב כל החצרות: מאכילין. מן התבן לבהמתו ולא חיישין דילמא ממעיט תבן מ' דהואו לה חדא קשותא ואסרי אהדדי ולא מסקי אדעתיהו ומטלטלי בהכר להא לא חיישין דהא אפילו אימעיט אי לא הו מיעוט על פני עבר אמות ויותר לא אסרי דהא עד עשר פיתחא הו ואין בהמה ממעטת כל כך באכילתה בשבת אהד: נתמעט התבן. על כל החצר. או במשך י' אמות ועוד: מערבין אחד. אם נתמעט בחוב: גמ' שלא יתן. בידין לתוך קופתו דלמא שקיל טובא וממעט ליה מעשרה וקא מטלטל בהכר האוסרת ומאכילין דקתני במתניתין שהבהמה בהא ואוכלת והתם לא חיישין דלמא ממעיט דבהמה קלי קלי אכלה לישנא אחרינא לא יתן לתוך קופתו משום דמוקף' מאתמול למחיה זו: ולאוקמי. בהמתו על התבן כדי לאכול שרי ולא גזינן דלמא עקר בידין ומאכיל לה דהא חמיר עליה איסור דרבנן ולא עבר עליה: והא ח"ר חנינא מעמיד אדם את בהמתו ע"ג עשבים. מחוברים לאכול ולא חיישין דלמא עקר בידין ומאכיל לה דהא חמיר עליה איסור שבת אבל איסור מוקפה קיל ליה וחיישין דלמא שקיל בידין וספי לה ה"ר כיון דאיסורא דרבנן הוא דליכא ניווש: דקאמי בפה. מתני' לאו דמוקים לה עלה בידין אלא קאי בפה שלא תוך במקום אחר ואינה אולה ואכלה וכולי האי לא גזר רבנן: בית שבין שתי חצירות. ושני בתים משתי החצירות שתומין לו: כיצד הוא עושה. להחיר מיהת את האחד ונעל את ביתו הפתוח לאותו בית ומבטל את רשותו ולקמן ועמ' ב' פריך תרתי למה ליה נעילה וביטול: הוא אסור. להוציא מאותו בית לחצר שלו שהרי ביטול קשותא וכל הבית כחצר אחת הוא: בגוב שבין שני תחומי שבת. בור רחב להכניס בו תבן ואם בין שני תחומין הוא חצוי בתחום עיר זו וחצוי בתחום עיר זו אלו נטלין ואוכלין מהוך תחומן ביזם טוב וכן אלו ואין חוששין שמא אלו יקחו מן התחום השני: כיון דאיכא תקרה. ניכר שגג הגדיס מתרחק מן התקרה ואי מפחית מעשרה רמי אנפשיה ופריש ובלשנא דמוקפה נמי אין אסור משום מוקפה אלא מ' ולמטה דכל מעשרה ולמעלה לאו ארת מחילה היא אבל מתני' דקאי מתבן בהכר ואין עליו תקרה לא מינכרא מילתא: שמעת מינה מחילות. המפסיקות בבית ואין מגיעות לתקרה שמן מחילות ותויובתא דמאן דלמך בפיקה הדר (לעיל דף עב). גבי ה' חצרות ששבו בטרקלין דבמחילות י' שרו ב"ה ומשום דאין מגיעות לתקרה לא מפלגי דיורין: (רש"י)

תוספות היא ברייתא דאין להביא ברייתא כיון שיכול להביא המשנה ומה שאומר בפ"ק דסוכה (דף ד. ת) תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן אע"ג דבמתני' דאחלת לא איירי רבנן מידי בתבן מ"מ מכל שכן דעפר שמעינן דבעי ביטול והא דפשיטא ליה תבן וביטולו הוה מיעוט לרבנן שפיר שמעינן מכל שכן דכרי דתבואה דמהני ביטול והא דקאמר התם עפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן הוה מצי למימר נמי עפר ואין עתיד לפנותו דבהא נמי פליגי רבנן ואמרי דלא בטיל אלא אם כן ביטלו ואין עתיד לפנותו לאו היינו ביטלו כדמוכח התם אלא משום רבי יוסי נקט עפר סתם ולא חש להאריך ולמינקט תרויהו: מאן תנא אהלות ר' יוסי היא. אע"פ שלא היה יודע ברייתא זו דקא מיייתי יודע היה שרבי יוסי דיבר על ההיא משנה דאהלות וכי האי גוונא איכא בפרק קמא דיומא (דף יד:) גבי מאן תנא תמיד ר"ש איש הצמפה היא: הרי הוא כסתם עפר ובטל. וטומאה בוקעת ועולה כדקתני באהלות וא"ת והא ר' יוסי קסבר דטומאה טמונה אינה בוקעת בפ' העור והרוטב (חולין דף קכה:) דקאמר ר' יוסי חבילי המטה וסריגי החלונות שפירשו על פני המת באוויר הנוגע שלא כנגד הנקב טהור ומוקי לה בסמוכין לו פחות מטפח ואומר ר"י דמ"מ מהני ביטול לענין שלא יבא טומאה לכלים שבצינור והא דא"ר יוסי בפרק הישן (סוכה כא:) במקומו היה עומד וממלא מפני קבר התהום היינו דוקא בקבר דכתיב קרא (במדבר יט) או בקבר שהמאהיל על הקבר טמא אבל בעלמא קסבר ר' יוסי דאינה בוקעת וטהור: דקאמי לה באפה ואזלה. ואם תאמר אם כן מאי איריא דנקט רב הונא שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל כיון דאסור אפילו להעמידה אע"ג דלא מטלטל וי"ל דאי הוה נקט ליה אסור להעמיד לא הוה יודעין מאי טעמא כל כמה דלא אשמעינן שאסור להטיל הלכך אשמעינן אסור ליתן לתוך קופתו משום דלמא מיפחית ולא אידעתא ומיילא ידעינן דאסור להעמיד: וכן אתה מוצא בגוב של תבן. פירש בקונטרס גוב בור ולא שייך בור גבי תבן ויש מפרשים לשון קש וגבבא: שמע מינה מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות. בתמיה פי' במחיצות עראי כי הך וליעיל (עב): פסקינן כרבי יהודה הסבר דאמר לב"ה עירוב אחד לכולן במחיצות שאין מגיעות לתקרה והתם נמי במחיצות עראי איירי כדפי' התם: (תוספות)

רש"י גמרא: אמר רב הונא ובלבד שלא יתן לתוך קופתו. פירוש: גזירה דילמא מפחית ולא מינכרא לה מילתא ואתי לטלטולי בהכר וכדליתא בסמוך. וא"ת ומאי תשגא שבת האילו וההרה וההרה, רב הונא גופיה אית ליה הכין בפיקה קמא (יז, ח). תירך והרשב"ז ז"ל דמ"מ לריך ליהר שגא יבא ליהי כד. ומפסתברא לי ללאו משום דילמא יפחית משתקיה קאמר, אלא לומר שהוא מקלה אותו כל בין השמשות כדי שלא יפחת שלא מדעת בבין השמשות ושבת לא הותרה. אלא דלכתי קשיא לי דמ"מ מכי חשיכה יתן אפילו לתוך קופתו האילו וכבר הותרה שבת. ואי אפשר לומר משום מנו דלחלקא לבין השמשות, דהא קיימא לן בכולה שבת כר' שמעון, ור' שמעון לית ליה אלא בדבר שהוקפה למתווא והוקפה לאיסורו, ואי נמי בגזירות ולימתיקין כדליתא בפיקה כיכה (שבת מה, ח). ויש לומר דשאני הכא לכיון שהיקפה אותו משום דילמא מפחית ואכתיריך ליה למיזיה ליה כותל להחיר חירו, הויה ליה מחילה המתיר בין השמשות וכל בין השמשות אסור ליתן לתוך קופתו משום סחירת אהל, וכיון דבין השמשות אסור משום סחירת אהל כולי שבת נמי אסור לפתוח להלח הוא, דאיסור אהל שבו לחיין הך. כך נראה לי. דקאמי לה בפה ואזלה ואכלה. וא"ת אם כן אמאי קאמר רב הונא ובלבד שלא יתן לתוך קופתו, כיון דלפילו אוקומי אסור, לימא ובלבד שלא יעמיד בהמתו עליו. ו"ל דטעמא דמילתא אגב אורחיה קמ"ל, דאל"כ לא הייתי יודע מן טעם לא יעמיד בהמתו, והשתא קמ"ל דמוקפה הוא וכוון דשמעינן ליה הכין ממילא יענין דלא יעמיד. וכן אתה אומר בגוב של תבן. ור"ח והרשב"ז ז"ל גורסין נב, דלא יעמיד.

רש"ז"א

בשלמא לאביי היינו דקתני מעשרה. וטעמא דמילתא דטולי האי לא מהיילינן, אלא כיון דבעלמא אפילו מחילתא עשרה כיון שאין מגיעות לתקרה אינן מחילתא, כי אם נקל (אלא דהוי) ואם הויאן עשרה וסמוכה לתקרה פחות משלשה שהיא מחילה. ואיבעית אימא לעולם תרתי. ולא להחיר את חכרו אלא משום דלדידיה ריבד לעשות הרחקה יחירה דלא ליחי לטלטולי, פירש רש"י ז"ל: והוא הדין דסביחא ליה להאי תנא בכל מבטלון קשות דבעי לנעוב. וזה תימא אחד מנני חרז שקבעה ולא עירב היחך יעגול בפניו ולא יאל מביחא שהוא און לו דרך ללאת אלא בחצר. ופנימית להדלח דשא ומשמשא דלמרינן (לעיל עה. ב) והדלח דשא שלא תשמשא בחילתונה וכמי שמשכלת רשותה מן החילתונה קאמר, ואלא מיהו יולאה וועלכות דלת אחרייה. אלא בשאר מבטלון ליכא למיחש דשא לא משמשא לעולם בחצר בלא עירוב והלכך לא גורין, אבל הכא דהוא משמשא לעצמו איכא למיגזר, וכדלמרינן כיון דדייש ביה אחי לאשתמושי. ואפילו בהא נמי אמרו בחוספות דלא מחייבינן ליה למיעבד תרתי לעולם, דמשום שבת אחת שמשמשא בו בלא עירוב לא אחי למטעי לעולם, אלא אורח שבת ושבת הבאה בלבד, אבל לשבת אחת לא דהא הדך לאיסוריה ומידע ידע ומודהר. ונראהו דברייהם. ומזה להו ע"י בנו וכתו הגדולים אבל לא ע"י בנו וכתו הקטנים. אמרו משמו שך רבנו תם ז"ל דכיון דלמחר ר' יוחנן בפרק קמא דמריעא (יב, ב) גבי מילתא בנו וכתו הקטנים הרי הן שלו, אבל מילתא בנו וכתו הגדולים הרי הן שלהן, לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש, אלא גדול סמוך על שלהן אביו זהו קטן. ה"ל כריך להזהר שלא יזכה להם על ידי בנו וכתו הגדולים הסמוכין על שלהן אביהם. ואף על גב דפליג עליה ההם שמואל, שמואל ר' יוחנן כדליתא לעיל בפרק מי שהוליוהו (מו, ב). וא"ל היחך מזכה על ידי עבדו ושפתו העבדיים. י"ל דהתם שאלכין בשכרו הו כמו שאינו אובלין על שלהן. אי נמי לא אמרו סמוך על שלהן אלא בשמילתו שלו. וא"ל והא איכא אשתו דסמוכה על שלהן ומילתא שלו ואפילו הכי תניא ומזה על ידי אשתו. י"ל דאשתו נמי בשאינה סמוכה על שלהן ואינה מקבלת ממנו. תדע לך דהא אוקמה רב בשלשה פרק בתרא דנדרים (פה, ב) בשיש לה בית בכותו חרז דמנו דזכיא לעצמה זכיא נמי לאחריני, ואי נטולת פדס במעלה לא בעי עירוב כדלמרינן לעיל בפרק הדך אלא בשאינה נטולת פדס. והוא הדין נמי דלפשר לאוקמה בהדין לכולי עלמא בשאינה מקבלת פדס, הא מקבלת אינו מזכה על ידה. ויש אומרים דהתם שאני דמשום איבה תקנו ליה רבנו מילתו של בן הסמוך על שלהן, אבל הכא ליכא איבה כיון שהאב עצמו הוא שנתן לו, אף ע"פ שנתן בן לזכות זה לאחרי. נחמטע האובל מוסף ומזה. כלומר: כשמוסף משלו. ואין כריך להודיע. אפילו כשמוסף משלך, דחוקה ניחא לכו כיון שידעו בתחילת העירוב. ומיהו קיימא בן כ" וסוף דלמחר דבשיעי עירוב אפילו בכל דהו. הא דלמחר רב יהודה הכיט של שיתופי מבואות כריך להגביה מן הקרקע טפח. יש מפרשים במערכ משלו ומזה להם כריך הזוהר להגביה טפח כדי לקנותה בהגבה. ואע"פ שפרש"י ז"ל בקידושין (כו, א) ד"ה בחבילין) גבי בהמה גסה כמו פיל הכי קני ליה, כריך להגביה ג' טפחים, הכל בעירובין דרבנו אפילו בטפח בני ליה. והגונים ז"ל פירשו בכל מערב ומשום היכר שהיא החבית ניכרת בין שאר החביות. והא דלמרינן לקמן (פ, א) בבביתא (ד) כיולד משתתפין ובר' ומגביה מן הקרקע משהו, לפי הפירוש הראשון קאי אמשלו וריבד לזכות, ולפי הפירוש השני קאי אפילו משלך. והראשון נראה לי עיקר מדקתני בפרק הדך (ע"א, א) בעל הבית שהיה שותף עם שכניו בבלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ וחשכה לה ועירבה לה חמותה ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי בבבלי כל כך אתה מחמיר. בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל ואבעיא להו משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה או דילמא משלה עירבה לה ומשום דשלא מדעתה אמר להן ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב. (בריה.) דבת יעקב כי מטית התם אקיף וזיל לסולמא דצור ובעי' מיניה מרב יעקב בר אידי בעא מיניה משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה או דלמא משלה עירבה ומשום דשלא מדעתה אמר ליה משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה אמר רב נחמן נקטינן אחד עירובי תחומין ואחד עירובי חצירות אחד שיתופי מבואות צריך לזכות בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או אין צריך לזכות אמר רב יוסף ומאי תיבי ליה לא שמיע ליה הא דאמר ר' בר רב אדא אמר שמואל עירובי תבשילין צריך לזכות אמר ליה אביי פשיטא דלא שמיע ליה דאי שמיע ליה מאי תיבי ליה אמר ליה אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל אין צריך. לזכות ואמר איהו צריך לזכות הכי השתא בשלמא התם פליגי רב ושמואל וקא משמע לן כחומרין דמר וכי חומרין דמר אבל הכא אי איתא דשמיע ליה מי איכא דמאן דפליג ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרבי זירא א"ל אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דר' זירא אמרו ליה מהו למיגר מדביתו אמר להו הכי אמר ר' ז"ל משמיה דגברא רבה ומנו רבי חנינא אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה מהו למיגר מדביתו לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב מתנה לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו מיתבי נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף לא קשיא הא דאסר הא דלא אסר הכי נמי מסתברא דא"כ קשיא דשמואל אדשמואל דאמר שמואל אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו רגיל אין שאין רגיל לא שמע מינה לימא מסייע ליה כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי

דף

ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי דשתו ליה ביום חגם (אמר אמימר) ואמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כוותיה דשמואל מיתבי כיצד משתתפין במבוי מביאים חבית של יין ושל שמן ושל תמרים ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות אם משלו צריך לזכות ואם משלך צריך להודיע ומגביה מן הקרקע משהו מאי משהו נמי דקאמר טפח איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות בשלמא לשמואל הכא תנו והכא לא תנו אלא לרב מאי טעמא תנאי היא דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ וחשכה לה ועירבה לה חמותה ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי בבבלי כל כך אתה מחמיר. בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל ואבעיא להו משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה או דילמא משלה עירבה לה ומשום דשלא מדעתה אמר להן ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב. (בריה.) דבת יעקב כי מטית התם אקיף וזיל לסולמא דצור ובעי' מיניה מרב יעקב בר אידי בעא מיניה משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה או דלמא משלה עירבה ומשום דשלא מדעתה אמר ליה משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה אמר רב נחמן נקטינן אחד עירובי תחומין ואחד עירובי חצירות אחד שיתופי מבואות צריך לזכות בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או אין צריך לזכות אמר רב יוסף ומאי תיבי ליה לא שמיע ליה הא דאמר ר' בר רב אדא אמר שמואל עירובי תבשילין צריך לזכות אמר ליה אביי פשיטא דלא שמיע ליה דאי שמיע ליה מאי תיבי ליה אמר ליה אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל אין צריך. לזכות ואמר איהו צריך לזכות הכי השתא בשלמא התם פליגי רב ושמואל וקא משמע לן כחומרין דמר וכי חומרין דמר אבל הכא אי איתא דשמיע ליה מי איכא דמאן דפליג ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרבי זירא א"ל אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דר' זירא אמרו ליה מהו למיגר מדביתו אמר להו הכי אמר ר' ז"ל משמיה דגברא רבה ומנו רבי חנינא אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה מהו למיגר מדביתו לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב מתנה לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו מיתבי נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף לא קשיא הא דאסר הא דלא אסר הכי נמי מסתברא דא"כ קשיא דשמואל אדשמואל דאמר שמואל אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו רגיל אין שאין רגיל לא שמע מינה לימא מסייע ליה כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי

רש"י

ואין טועמין מפירותיה. דלוי לאו דפלחיה לא הוה פכשי מינה: נכפרי. שם ע"ז א"ה היתה באתה מדינה: כריך להודיע. אם הפלגין בכך שמא מקפידין בעירובין ואמר (ב"ב) המקפיד על עירובו אינו עירוב שעינו כרה באתה פת ליתן לחביריו אבל משלו אין כריך להודיעו דזכין לו לאדם שלא בפניו: הכא תנו. בעירובי חצירות ומזה לה: הכא לא תנו. בעירובי תחומין קתני לקמן (דף פב). כיצד משתתפין בתחומין וכו'. ולא קתני ומזה לה: שהלכה לבית המרחץ. במדע יוס חוץ לתחום עירה ותשכה לה ואסר לה לחזור: ר' חייא בבבלי היה כדלמרינן במסכת סוכה (דף כ. ב) ע"ז ר' חייא וכו' וישודע: ואיבעיא להו גרסינן: בריה דבת יעקב. אביו לא היה הגון לפיכך לא הוכירו: אקיף. הרבה עלי הדריך בשבילי: וזיל אכולמא לזור. דרך מסיכלת לזור: ר' חייא קאי כרב בתחומין וגבי חצירות טעמא דרב משום דכיון דקאסר עליה גמר ומקני ואין כריך זכיה ואע"ז דמתני' פליגא עליה דרב רב תנא ופליג: מי איכא למאן דפליג. מי אשכחן דפליג איניג עליה: טורזינא. נכרי היה ממונה על כפי זיון העשויין לשמירת העיר להלכה על הצדדים ודר בעיר: הא דלמחר. על בני המבוי לא בעינן דעתיה ומתניתין בדלח אסר כגון חרז שבין שני מבואות ורגילה עם זה ולא עם זה: הכי נמי מסתברא. דמדוע שמואל היכי דלא אסר: ולא נשתתף. אינו רואה ומתכוין לאסור עליה: (רש"י)

תוספות רב אמר א"ל לזכות. דכיון דאסר עליה גמר ומקני ליה ובתחומין צריך לזכות דלא אסר עליה ולא גמר ומקני כדפירש בקונטרס ולשמואל במבוי צריך לזכות דלמקני רשות הוא דקסבר עירוב משימ קנין ב' מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) אפילו למ"ד עירוב משום דירה צריך לזכות כדי שיהא קונה דירה בבית חבירו ובתחומין סבר שמואל דאין צריך לזכות דלא קני רשות אחרים הוא אי נמי כיון דאין מערבי עירובי תחומין אלא לדבר מצוה משום מצוה גמר ומקני ועוד כיון דעירובי תחומין אין מערבין אלא מדעתו אמירתו כשהוא אומר צא וערב לי חשבה כזכיה והשתא יש דברים שאנו מחמירין בחצירות מתחומין דחצירות צריך לזכות לשמואל ובפי פח ובתחומין אין צריך לזכות ואין צריך פת ויש דברים שאנו מחמירין בתחומין טפי ובתחומין בעי ב' סעודות לכל אחד ובחצירות בזמן שהן מרובין סגי [במזון ב'] סעודות כלולם ובזמן שהן מועטין סגי] בגורגרת לכל אחד כדאמרין סוף פירקין והשולח עירוב ביד חרש שוטה וקטן אינו עירוב בתחומין ובחצירות קטן גובה אח העירוב: מעשה בכלתו כו'. פ"ב בקונטרס דהאי עובדא בתחומין היה ואע"ג דבחצירות פליגא מתני' עליה דרב רב תנא הוא ופליג וקשיא דעיקר הקושיא לא היתה אלא מחצירות ומהא לא משני מידי וי"ל דבעירובי חצירות היה המעשה וכן פירש רבינו חננאל ורב סבר כרבי ישמעאל וקסבר רב דתנא דיק תנא בחצירות דבעינן זיכוי כל שכן בתחומין דתחומין לכולי עלמא בעי זכיה ולפירוש הקונטרס דמוקי לה בתחומין יש לומר דרבי חייה רבי ישמעאל בר' יוסי משום אביו אזדו לטעמייהו דר' חייה אית ליה לפיל בספ"ק דתחומין דאורייתא ולהכי מחמיר בהו ור' יוסי דמיקל לטעמיה דאמר לעיל (דף צה.) ספק עירוב כשר: אמר רב נחמן נקיטין אחד עירובי תחומין ואחד שיתופי מבואות צריך לזכות. וכן הלכה וכן פסק בשאלתות בפרשת ויהי בשלח דכולם צריכין לזכות עירובי תחומין וחצירות ושיתופי מבואות ועירובי תבשילין ואע"ג דבעי רב נחמן עירובי תבשילין מאי הא מסיק אבוי דלא שמיע ליה דשמואל דאי שמיע ליה לא הוה מביעיא ליה: אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם כו'. ואם תאמר ואמאי לא מיימי מדרב יהודה דאמר בריש כדר (לע. ל דף סד.) משמיה דשמואל שכירו ולקיסטי של נכרי נותן עירובי דדיו וכל שכן אשתו והוה מיימי מנכרי אנכרי ויש לומר דאשתו אימא לא מיימי מדרב יהודה דאמר בריש כדר (לע. ל דף סד.) משמיה דשמואל שכירו ולקיסטי של נכרי נותן עירובי דדיו וכל שכן אשתו והוה מיימי דקאמר היינו של בעל הבית אבל דעתו צריך ואף על גב דאסיקנא דאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו אין ללמוד מכאן שתוכל לזכות לבני המבוי ולבני חצר לתת פת עבורם נהי דבשביע עצמה יכולה ליתן שלא מדעת בעלה אין לה כח לזכות לשכיניה שלא מדעת וצריך ליהור שלא תזכה האשה לשכיניה כשאין בעלה בעיר ואף על גב דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי אפילו לא אסרי אהדדי כל זמן שלא מיחה הבעל דמסתמא לא קפיד מכל מקום אין לסמוך על זה לענין שתוכל לזכות לאחרים ואם אין הבעל זה אשה בעיר אלא בני ביתו צריך לדקדק אם יכולין לערב בני ביתו בלא רשות משל בעל הבית דהא בסמוך [עמוד ב] תנן ניתוספו עליהן מוסיף וצריך להודיע וכשכלה האוכל נמי קתני דצריך להודיע ממין אחר: (תוספות)

רשב"א שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות. יש לפרש טעמא דרב משום דכיון דמערכ נהנה בכך כדי שלא יאסור חברו עליו את המבוי גמר דעתיה ומזהה ליה. וא"ת מ"מ במאי קא זכי ליה. מסתברא לי כיון דלאו זכיה גמורה היא ועובד דרבנן הוא, עשאוהו כחותה שאלמו בפרק השוכר עבודה זרה (סג, ב) גבי חנוני המקיפו דמזכה ליה דינר בכיסיה. ושמואל סבר כיון דקני רשותא בהביו, ועוד דלמכתי לא נפק מרשותיה דהא, לא זכי ביה אידך. ובתחומין מיהלפא שיתופיהו, דרב סבר כיון דלא מההני מערב בהא מידי לא גמר ומקנה עד שזכה, ושמואל סבר כיון דמפיק ליה מרשותיה לגמרי ומנה ליה לבכא גמר ומקנה. ואסיקנא דכולהו כריכין לזכות ואפילו עירובי תבשילין. הא דלמיתני תנאי היא. פירשו רש"י והראב"ד ז"ל: עירובי תחומין, ועובדא דכלתו של ר' הושיעיה דתחומין הוא, ולומר דכי היכי דמתניתין דליכא דמשהפין לא תפוגהא ורש"י פליגי בה תנאי בכייתא, הכי נמי בשל חרותא דע"ג. דלא תני בה במתניתין פלוגתא, איכא למימר דפלוגתא היא ולאו כולי עלמא מודו בה. ונראה דהוקיפו ז"ל לומר כן כי היכי דהיקוס דרב כר' מייא רביה. ומיהו פשטא דמילתא דלעירובי חרותא קאי, דהוא ניהו דקשיא לן טפי, משום דתני לה בהדיא במתניתין דצריך לזכות, ועובדא דכלתיה דר' הושיעיה דעירובי חרותא הוא. וזה יותר נכון. אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו. והוא הדין לשוכרה (לעיל סד, א). ושלא מדעתו דקאמר לאו דוקא בשותק ואינו מוזהר, אלא אפילו במוחה, דהא טורחיה כבר גילה דעתו שאינו רוצה וכמוהו דמי. ועוד דלמך שמואל אחד מבני מבוי שדכיל להשתתף ולא נשתתף. פירוש: ולא רצה להשתתף עכשיו, בני מבוי נכנסין לתוך ביתו ולתקוח ממנו שיתופו בעל כרחו. ועוד דלמיתנין כשיעור מדתן כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי, דלמלא אפילו בעל כרחו ממש קאמר. ודוקא בדלמך, כלומר: בחצר האוסרת במבוי כגון שגילה בו, אבל בשאינה אוסרת כלומר: שאינה רגילה במבוי, בעל כרחו ואפילו שלא מדעתו, כלומר: שגילה דעתו שאינו חפץ בכך לא, וכדתיא נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף. אלא מיהו קשיא לי כיון דכנגדיל אפילו בני מבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופו בעל כרחו, ומאי שנא אשתו דלמך שמואל דמערכתה

דף - **ב**

שאני התם דליכא מחיצות ל"א מצד שאני אתמר רב חייה בר אשי אמר עושין לחי אשירה ור' שמעון בן לקיש אמר עושין קורה אשירה מאן דאמר קורה כל שכן לחי ומאן דאמר לחי אבל קורה לא כתותי מכתת שיעוריה: **מתני'** נתמעט האוכל מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע נתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע כמה הוא שיעורן בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות לכולם בזמן שהן מועטין כגורגרת לכל אחד ואחד אמר ר' יוסי במה דברים אמורים בתחילת

עירוב אבל בשירי עירוב כל שהוא ולא אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא לשכח את התינוקות: **גמ'** במאי עסקינן אילימא במין אחד מאי איריא נתמעט

אפילו כלה נמי אלא בשני מינין אפילו נתמעט נמי לא דתניא כלה האוכל ממין אחד אין צריך להודיע מב' מינים צריך להודיע איבעית אימא ממין אחד ואיבעית אימא משני מינין איבעית אימא ממין אחד מאי נתמעט נתמעטט ואיבעית אימא משני מינין כלה שאני: ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וכו': אמר רב שיזבי אמר רב חסדא זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על ר' יהודה דתנן אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת פשיטא דחלוקין מהו דתימא הני מילי בחצר שבין שני מבואות אבל חצר של מבוי אחד אימא לא קמשמע לן: כמה הוא שיעורו וכו': כמה הוא מרובין אמר רבי יהודה אמר שמואל שמונה עשרה בני אדם שמונה עשרה ותו לא אימא משמונה עשרה ואילך ומאי שמונה עשרה דנקט אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרשא לי מניה דאבא כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרוגרת לכל אחד ואחד והן תחומין וסגי במזון שתי סעודות ואי לא (הן הן) מועטין ניהו ואבא אורחיה קא משמע לן דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות: **מתני'** בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח דברי ר"א רבי יהושע אומר ככר הוא עירוב אפילו מאפה סאה והוא פרוסה אין מערבין בה ככר) כאיסור והוא שלם מערבין בו:

רש"י שאני התם דליכא מחיצות. ומבוי מגולה הוא ואינו נוה לשומרו הילכך כופין אותו אכול להתיר בטלטול לעולם אימא לך דבעינו דעה: כ"ס לחי. דאין לו שיעור להחבו ועוביו: אכל קורה. לרכיה טפה לקבל אריה וכיאהה כדי לקבל אריה והאי אשירה כיון דבעי שריפה דתחבו (דכריס יב) ואשכיהה תשכפון בלש שיעובה לאו שיעורא היא דכרופה דמיא: מתני' נתמעט האוכל. משיעורו ולקמן מפרש שיעורא במתני': ואינו צריך להודיע. שהרי כולן נהרצו בתחלה: וצריך להודיע. לזיוזין שניתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שנתמעט משלחן וטעמא פרישית לעיל ותריה קתני מוסיף ומזכה אם משלו מערב וצריך להודיע אם משלחן מערב: מרובין מועטין מפרש בגמרא: שרי עירוב. שנתמעט משעורו: כל שהוא. אין צריך להוסיף ורבי יוסי פליג אר' תנן: לא אמרו לערב בהכרחה. לאחר שנתהפפו: אלא שלא לשכח. תורה עירובי חלוקה מהתינוקות הבאין הלכך מקילינן ביה: גמ' במאי עסקינן. דקתני בנתמעט אין צריך להודיע הא כלה לגמרי צריך להודיע אם בל לערב: במין אחד. שחזור ומערב מן המין הראשון: מב' מינין. שעירב בשניה ממין אחר: צריך להודיע. וקא סלקא דעתך והוא הדין לנתמעט: נתמעט. כלה לגמרי: איבעית אימא מב' מינין. ודוקא נקט

לישנה אחרינה גרסיון ללפוקי מדר' מאיר דאמר בפת און במידי אחרינה לא בפרק הדך (לעיל דף ע"א) קמ"ל בכל והיא היא: אחיביה אביי בכל מערבין עירובי חלירות גרסיון ובכל משתתפין שיתופי מנזי. בין בפת ובין ביין בין בשאר פירות: ולא אמרו לערב בפת כו'. ובכל מערבין דרישא הכי קאמר בכל מיני פת מערבין עירובי חלירות: מאן שמעת ליה דלמר פת און מידי אחרינה לא רבי יהושע. ולשינה אחרינה ר' מאיר: וקתני בכל. אפת ומתניתין נמי ממאי דככל דהני אכל מיני קאמר וללפוקי מאה דר' יהושע אחא דילמא בכל דקתני אפת קאי כברייתא והכי קאמר בכל מיני פת מערבין בחלירות ומשתתפין במנזי בכל מיני חוץ ממים ומלח: אלא אמר רבה בר בר חנה. אי איכא למימר דלפוקי מתני' מדריכי יהושע אסיפא דמלחא פליגי דלמר פרוסה לא קא שמענו בן ככל: משום איביה. שבאין לזידי מחלוקת שאומרו אני נטון שלימה ואתה פרוסה: לקלקולו. זה פרוס זה שלם: חלתה. אינו חסרון שזה חיקונו: כדי לזימעה. אם לדמעת שפלה תרומה בחולין ועשו ממנה ככר זו ונטלו ממנה לזימעה אחד ממאה לתקנה: חלת נהרוס. קטנה היא ואין זה חסרון: הפרה בקיום. ככר שגפרסה וזפר הפרוסה בקיום ונראית שלימה: ידוע תיפדה. ניכר מקום הפירה והיא כפרוסה: דשאר מיני הוה. מיטון הרבה היו מערבין בה דהיא ודאי לאו פת היא דכתיב גבי יחזיקאל ואתה קח לך חטין וגו' וכתיב (שם כל) לחם. אנשים לא תאכל אלמא לאו לחם הוא: ועונת שעורים תאכלנה אמר רב חסדא. האי שעורים לאו דוקא דהא שאר מיטון טובא הוה בה אלא לשיעורין תאכלנה במשקל דרך רעבון ולא לשבוע: עריבתה כעריבת שעורין. מגונה ולא יפה כתיקון עריבת חטים שמישה חיקון העונה געולה ונאה: מתני' נטון אדם מעה לחטוני. שהא מוכר יין ודר עמו במנזי: או לנחוס. מוכר ככרות ודר עמו בחר שזכה לו בעירוב עם חבריו אם יבואו בני המנזי לקחת ממך ככר לעירוב או יין לשיותף יחא לי חלק כו': לא זכו לו מעותיו. שאין מעות קונו עד שימשוך ואפי' עירב החטוני הזה לכל האחרים ויזכה גם לזה אינו עירוב שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזקין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה קנויה לו דכיון דמעות אינן קונו לא סמכה דעתיה דהאי ולא היה דעתיה לאקנוי וגמלא מערב לו במעותיו שלא מדעתו: (ר"פ)

הוספות איתביה אביי בכל מערבין עירובי תחומין כו'. כך היא הגירסא בספרים ישנים וכן גרס ר"ח ופירש ה"ר אברהם כולה שוגיא דה"ק תנינא חדא זימנא בכל מערבין כו' משמע שתמא בין בעירובי חלירות בין בעירובי תחומין אמר רבה דלפוקי מר' יהושע דאמר פת אין כו' והאי בכל מערבין אכולהו עירובין קאי ואכולהו פליג ר' יהושע ואומר פת אין מידי אחרינה לא ולהכי איצטרך דאי לא חדר ותנא בבה דהכא הוה מוקמינן ההיא דלעיל בתחומין דאירי בהו כולי פירקא ומילתא דר' יהושע דהכא הוה מוקמינן בחלירות דאירי בהו לעיל ולא מפקא ההיא דלעיל כלל מרבי יהושע דהכא אבל השתא דמיתניא נמי גבי מלתייה דרבי יהושע דהכא מפקא מדידה דלאיפלוגי קאתי איתביה אביי אביי פריך על מה שאמר שסבר רבי יהושע דאפילו בתחומין אין מערבין אלא בפת והכי גרסין בכל הספרים הישנים בכל מערבין עירובי תחומין קאמר כו' קס"ד דהאי בכל מערבין בכל מיני פירות קאמר מאן שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינה לא רבי יהושע דהא אמרין דר' אליעזר בכל מערבין בין בחלירות בין בתחומין קאמר וקתני לה גבי תחומין בכל דבר אלמא תחומין בכל דבר לרבי יהושע אלא לאפוקי מרבי יהושע כו' אלא האי בכל מערבין ה"ק בכל ענין פת מערבין בין בשלמין בין בחסרין והשתא מיירי מתני' בכל מערבין דוקא בחלירות דאירי בהו לעיל ופליג על ר' יהושע דביי בחלירות והא דלא שני אפירכא דאביי דודאי רבי יהושע מודה דתחומין בכל דבר ובמתניתין תנן בכל מערבין אפילו בחלירות ור' יהושע פליג בחלירות לחודיהו היינו משום דאי ר' אליעזר איירי בתרויהו ור' יהושע לא פליג אלא אחזירות הוה ליה לפרושי דאחזירות לחודיהו קאי: כדי חלתה וכדי לזימעה מערבין לו בה. ונראה לר"ח דוקא בטובלה לחלה ובמזוגע איירי דאי לא בעיא תיקון איכא איבה אפילו בחסרון מועט דלשנא דמתניתין משמע דשלמים לגמרי בעי ומיהו לשון כדי קשה דהוה ליה למימר חלתה דדמעותה וכו' דנקט כדי לאשמועינן דאפילו נטל לשם חלה אם הפריש יותר מכדי צורך איכא איבה ואם תאמר כיון דאשמעינן כדי חלתה דהוה אחד מארבעים ושמונה כל שכן כדי לזימעה דהוה יותר ממאה ואור"י דס"ד דדימעות כיון דחזי הכי לכהן אפילו בפורתא איכא איבה: והא ההיא דהואי בשני דמר שמואל כו'. עשו לנסות מה טעמא לפי שצוה הקב"ה ליחזקאל לעשות: דכתיב ואתה קח לך כו'. פ"ה וכתב בתריה לחם אנשים לא תאכל אלמא לאו לחם הוא והגיה ר"ת דהאי לחם אנשים בחבורה כתיב רחוק מפרשה זו כמה דפין והכי פירושא ההיא דשאר מיטון הוה דכתיב ואתה קח לך ולימי המצור ושעת הדחק נאכל ולא פת הוא ולא לנפש רביה דכלבא בכפניה גלגליה בלע [ב"ק צב:]: לא זכו לו מעותיו. פירש הקונטרס ואפילו עירב החטוני הוה לכל האחרים וזכה גם לזה אינו עירוב שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזקין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה קנויה לו ובחנם פירש בן דאפילו מתכוין לו להקנות לו בחנם ואפילו זיכה לו ע"י אחר או לקח המעה וקנה לו מן השוק אינו עירוב כיון שהנתון מתכוין לקנות לו מן החטוני ואין המעה קונה לו וכל הזכויות שעושה החטוני של מדעת בעל הבית קא עביד ואין מערבין אלא לדעתו ולשון הקונטרס נמי מוכיח בן בסמוך: (תוספות)

רשב"ח הא תנינא חדא זימנא בכל מערבין ומשתתפין. פירוש דקס"ד דככל מערבין דהכא ודהתם כולל בין עירובי תחומין בין עירובי חלירות, ומשום הכי קא תנינא חדא תנינא חדא זימנא. ופירש רבה דלפוקי מדר' יהושע תני ליה הכל. וקס"ד השתא דר' אליעזר ור' יהושע ככולהו פליגי ובכולהו שרי ר' אליעזר בכל מידי ואפילו בעירובי חלירות, ור' יהושע שאר בטובלה כדכ מפת ושם. והא דלא תנא ליה התם לר' יהושע ולא אצטרך למיהדר ולמיתנא הכל זימנא אחרינה, משום דבעי למפקא כו' יהושע וכדלמתינן (ב"ב הך, ב) התם ואח"כ מחלוקת הלכה כמתנות ויש סדר למשנה כהנהל מסכתא. ומשום הכי איתביה אביי דהא קתני כברייתא כהנייהו בכל מערבין עירובי תחומין ובכל משתתפין שיתופי מנזרות, וכן היא שניה ברוב הספרים, ולא אמרו לערב בפת אלא לחצר בלבד, והיא ר' יהושע הוא ור' יהושע מודה הוא בתחומין אפילו בכל מידי. ופירש רבה בר בר חנו דלפוקי מדר' יהושע דאמר שלימה און פרוסה לא, קמ"ל דלפוקי פרוסה. ור' אליעזר ור' יהושע לא פליגי מידי לא בתחומין ולא בחלירות, דכולהו בתחומין אפילו בכל מידי, ובחלירות פת און מידי אחרינה לא, אלא דר' יהושע סבר בחלירות בעינן תריה פת ועוד שלם, ור' אליעזר סבר פת און אפילו פרוס מידי אחרינה לא. ובכל מערבין דהתם בעירובי תחומין ודכתי הכל, והכא בעירובי חלירות והכי קאמר: בכל פת מערבין כלומה: בין שלם בין פרוס, ובכל מידי משתתפין חוץ ממים ומלח, ור' יהושע פליג בפרוס דוקא. וקשה קתה להדין פירושא דמיתנינן סיבתא תריפא ומשפיקין למתניתין דככל מערבין ומשתתפין, דככל מערבין בכל פת ומשתתפין בכל מידי. ועוד דאיכא למיהדר להדין פירושא כיון דלמתינן מעיקרא דר' אליעזר שרי בכל מידי ואפילו בחלירות, אמאי דריתין השתא ודמתינן דמודה הוא בחלירות דדוקא פת הוא, דהא ס"ד דר' יהושע פליג אפילו בתחומין הוא דדחין ממתיניה, הא דר' אליעזר דקתני קאי ואמאי נדי מיהו. ומתברר לי משום דמעיקרא כו' ס"ד דר' יהושע פליג בכל ובכר העירוב דקאמר היינו (אפילו) בין בחלירות בין בתחומין, א"כ ע"כ ר' אליעזר דקתני בכל מערבין אכל מאי דפליג ר' יהושע קאמר, אכל השתא דלמתינן דר' יהושע לא פליג אלא החלירות, הו לא איצטרכינן למימר דמתניתין דככל מערבין קאי אכולהו עירובי חלירות דאירי ביה ר' יהושע, וכיון שכן כל מאי דנמי למימר דשוו ביה ר' אליעזר ור' יהושע משויין ולא מפלגינן להו. הלכך מוקמינן פלוגתייהו בפרוסה ושלמיהו דוקא. ויש מפרשים דלפוקיה דרבה בר בר חנו נמי ר' אליעזר בכל מידי קאמר ואפילו בחלירות ככל מערבין ומשתתפין קאמר ובכל מידי דמשתתפין מערבין, והכי קאמר: דלפוקי מדר' יהושע דאמר שלימה און פרוסה לא קמ"ל אפילו בפרוסה, דכיון דלמר ר' אליעזר בכל מערבין ואפילו בשאר מיטון כל גרע פת פרוסה משאר מיטון. ואינו מחזור בעיני דודאי מרע גרע, דהא טעמא דפרוסה משום איבה הוא, ובפרוסה הוא דאיכא איבה בשאר מיטון שלימים ליה איבה, ומנא ליה דפרוסה פליגי. ועוד דהכין הוה ליה למימר וללפוקי בחלירות מדר' יהושע דאמר פת ושם און מידי אחרינה אפילו פת פרוס לא קמ"ל. והפירוש הראשון נראה לי עיקר. ופרוסה מאי טעמא לא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב משום איבה. ואף ע"כ דקיימא לן דהלכה כדברי המיקל בעירוב, אפי' בהא קו"ל כו' יהושע דדוקא פת ושלמיהו. חדא דר' אליעזר שמהו הוא וכו"ש במקום ב"ה אינה משנה. ועוד ודרבן מפרש טעמיה דר' יהושע משמע דס"ל כותיה. ועוד דסקלין ועינין איתביה, ודרב חסדא נמי דלמר הפרה בקיום מערבין לו בה משמע כותיה אולא. ואפילו עירבו כולן בפרוסות אסור לגזינן שמה יחזור דבר לקלקולו. וכתב הרשב"י ז"ל: אני מפליג מההוא הנמנה החילה שהיו מלטרפין בקמה זה במעט זה במעט ולשין אורו כחמה, והלא כריך ככר שלם לכל אחד ואחד, וכשהו משתתפין כולן כהנהל חלתה אין לכל אחד בו אלא פרוסה מועטה, וגמלא שערבו כולן בפרוסות. ואפשר דמתינן ליה אהריה דגרסיון במנחות (עו, ח) לחמי תודיה אשפחו ארבע חלות יאל, ואקשינן ליה והא בעי ארבעים חלות, למתיה, והא בעינן אפרושי תרומה מינייהו, וכו"מ דמפריש מכל אחד ואחד, הא אחד שלם יטובל פרוס, דמפריש להו בלשייהו. תרומה הוא דבעי לאפרושה בלשיה, משום דלא אפשר לגרובי תרומה שהיא לכהן ואסורה לזרים ובעי תנופה עם הקהר קין לבעלים ולא בעי תנופה, אבל שאר החלות טובל א"כ ע"כ שכן כהנהל חלתה כשיותה, ולא אמרין דכל אחת ואחת פרוסה היא ולא שלימה, וקיימא לן דלם נפרם לחמה קודם זריקת דמים בלחם פסול, והכי איתא במנחות פרת התכלת (מו, ח), אלמא לכל אחד ואחד קרינן לה שלימה, והכא נמי לכל חלה וחלק קרינן ביה ככר שלם ע"כ לשון הרב ז"ל. ולא ירדה לבסוף הראיה הזו, דהא למתיה בלחוד הוא דבעינן ארבעים, הא לעכב אינו מעכב ואפילו עשאון ארבע חלות חלה אחת מכל מיני ומין, ואינו כריך בפרוס אחת חלה לעשר חתימו, שאינו כן אפשר שאפילו עתה נחשוב אהיה בפרוסה החילה כפופה. אבל כאן שכל אחד ואחד נוטל חלקו לבסוף, וגמלא חלק כל אחד פרוס בידו, מאין לנו שאין זה כמערבין בפרוסות. ומתברר דכיון דלאו טעם בפרוסה אלא משום איבה, ואילו עירבו כולן בפרוסה היו עירובי אי לאו גזירה דשמה יחזור דבר לקלקולו, הכל ליהא למיגזר מידי דכיון שמתערפין בקמה ואפשר לעשות ממנו ככר אחת או שחיס שלימה און כחן איבה. ואפילו תאמר כי לבסוף יפסדו אותה וגמלא פרוס ביד כל אחד, אטו און לטו אלא שלא יהא פרוס בשעת הגעה, והלכך און מהמירין בעירוב שלא יטרף בקמה ולעשות ככר שלם מפני שאיננו לכל אחד ואחד פרוס לבסוף בשעת חלוקה, וכשיגיע פרוס לכל אחד ואחד איכה למיגזר שמה יערכו כולן בפרוסות, והיא גופה גזירה שמה יחזור דבר לקלקולו. אלא שמה תמה כי עכשו

כשמתפרץ בקמת מסור צד הכל, וכמה נשים ומו שאינו בקי בהלכה ודעהם להתערב בקמת ואין יודעים ואין מקפידין אם יאפו אותו קמת ועשו אותו ענות, וגמלא שמעדין בקמת וכל בפת. ואע"פ שאותו שמעדין על ידו חוזר ואופה, מ"מ הבעלים אינן מעדיין בפת אלא בקמת. ושמה נאמר דכולן נותניו על דעת המנהג, ומי שמקדן שליח הכל ועל דעתו הן נותניו ועושין אותו שליח, וכשהחזר הוא ואופה שליח הרבים הוא ואכלו הן בעלמא אופין ומעדיין בככר. ושיעור העירוב: בזמן שהן מועטין דיינו שבעה עשר בעלי בחים כריך שיהא לו כדי גרוגרת אחת לכל אחד ואחד. אבל שמונה עשר ומשמנה עשר ואילו אף ואפילו אלפים או יותר די להן בין כולן כדי שיעור מזון שתי סעודות של אדם אחד. וה"מ בתחילת עירובי אכל בסוף עירוב כלומר: אם נתמעט לאחר שהניחואו ואפילו נתמעט קודם שהשיבה, אם לא נאשר בו אלא כל שהוא הרי זה עירוב וכו' יוסי (לעיל פ, ב), דקיימא לו כדברי המיהל בעירוב. אבל אם נתמעט לאחר שהשיבה ואפילו כלה לגמרי אין בכך כלום כיון שהיה קיים כל בין השמשות. ויולד מערבין: מביאין ככר שיש בו מזון שתי סעודות או יתר ודקתן (לעיל פ, ב) כמה שיעורו בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות, ובזמן שהן מועטין בגרוגרת לכל אחד ואחד. ואע"פ שמשנה [זו] בשיתופי מבוי היא שניה, הוא הדין לעירובי חכרות כיון שלא הזכירו בו שיעור אחר כמו שעשו בעירובי החומין. ושיתופי מבואות ועירובי חכרות דיון אחד בכל ענין, אלא שזה בפת דוקא, וזה אפילו בשאר אוכלין ומשקין. והיינו דלגבי זכו לא חשו בגמרא להזכיר בעירובי חכרות אם כריך לזכות אם לאו, כמו שעשו בשיתופי מבואות והחומין ועירובי התבלין, משום דכל שאמרו במבואות הוא הדין לחכרות, וכן דעת הראב"ד ז"ל (ה' ערובין פ"א הט"ז). ואם משלו הוא מערב, כריך לזכות ואין כריך להודיע בשעת הגעה דקיימא לו כר' יהודה (לעיל פ, ב והלן פה, ב) לאמר בעירובי חכרות זכות הוא לו וכן לאדם אפילו שלא בפניו. והוא הדין לשיתופי מבואות. ויכולין לערב לכל שבתות השנה בפת אחת ובלבד שיהא העירוב קיים ואפילו כל שאר ממנו, דכיון דתחילת עירוב היה בו שיעור עירוב אם נתמעט בסופו אין בכך כלום. ודקתן (לעיל פס) נתמעט האוכל מוסף ומזכה וכו' אמר ר' יוסי כמה דברים אמורים בתחילת עירובי אכל בשירי עירוב כל שהוא, וקיימא לו כר' יוסי. ועכשיו שמעדיין בתחילת השנה לכל שבתות השנה אף ע"פ שנתוספו דירין בעיר אין כריך להוסיף בשבילם, שמתחילתם מתכווין לזכות לכל הכל, ואע"פ שאין מזכין להם בפירוש, דעת הציבור על דעת המנהג וכבר נהגו לזכות בעירובין לכל. והלכה כל שיש בו מזון שתי סעודות אין כריך להוסיף עכשיו בשביל ארון שנתוספו בעיר. ומיהו אם נתמעט העירוב קודם שנתוספו, בזה אפשר שצריך להוסיף מתחת אותו דירין שנתוספו, דלא אמרו סוף עירוב בכל שהוא אלא לזכות שהיה להם בתחילת עירובן כשיעור, אבל אלו שלא היה בתחילת העירוב אפשר שצריכין שיעור וכו'. וכתב הראב"ד ז"ל: דשיעור שיתופי מבוי היכא דשפיר במשקין בעינן רביעית לכל אחד ואחד כשיעור האלה לשתים, מדתלי במתניתין (לעיל פס) לשיעורא דלכולן דבואתא שבה, דלא הכי ליהני בגרוגרת לכל אחד ואחד ולא דעי למיהני להאלתא שבה. והא דקאמר ליה רבה בר רב חנן לרבי פפרה הדר (סח, א) ליקני מר רביעיתא דהלל חבתי, לכל חד וחד קאמר רביעית, דיינו שיעור האלה. ואם עירובי ביון די להם לכל אחד ואחד צרובע רביעית כדי שימזגו ויעמוד על רביעית, והוא דדרי על חד הלחא מיה, ואי לא דרי הכי כריך טפי חמרה עד שיהא מזיגת רביעית. ונראה שגירסת הרב ז"ל במשנתו בגרוגרת לכל אחד ואחד להאלתא שבה. ואף כן מלאכתה במקלה הטוחלת. ואני תמה למה יחמירו במשקין יתר מבואות, שזה מזון שתי סעודות אפילו לאלף, ואילו במשקין רביעית לכל אחד ואחד, ולא יחלקו בין מרובין למועטין. ומסתברא דאף במשקין אם יש בו כדי שסיפיה למזון שתי סעודות לאחד, משתפין בו אפילו לאלף. והלכה בין שתי רביעיות מספיק לכולן, שכן שיעורו למזון שתי סעודות, וכלאמר רב פפרה בכל מערבין (כט, א) חומץ כדי לטבול בו מזון שתי סעודות. והיינו דאמרין פפרה הדר (סס) וליקני להו מר רביעיתא דהלל חבתי. ורביעיתא ולכולן קאמר, לפי שיש בו כדי לטבול מזון שתי סעודות והיינו רביעית. וזו מגלה על אזהרה שאמרו פפרה בכל מערבין (סס) חומץ שיהא בו לטבול מזון שתי סעודות דיינו רביעית. ולפוס כן לא הארכו לטבול כאן שיעורו למשקין, משום דמשיעורי דלכולן נלמוד אותה למשקין. ובזמן שהן מועטין כדי שיעור האלה לשתים, עד שיעלה השיתוף עד כדי שיהא בו למזון שתי סעודות, וכל שיש בו למזון שתי סעודות היינו מרובין. כך נראה לי. ניטלה הימנה כדי חלחה וכדי דימועה מערבין לו בזה. מדקאמר כדי, משמע דאפילו לא ניטל ממנה ממש משום הלה ולא משום תרומה אלא שניטל ממנה שאכלו, דאי חלחה ודימועה דוקא קאמר, הוה ליה למיזרי ניטלה ממנה חלחה או דימועה. ואשיקא הלכה כדי חלחה נחתום דיינו אחד מארבעים ושמנה, ודימועה נמי היינו כדי תרומתה דיינו אחד מארבעים, וקצוב לחלח נחתום הוא, דאי דימועה ממש כלומר: שנתערב בה תרומה שארפת בלחוד ומאה, כ"כ מאי קאמר כדי חלחה וכדי דימועה, ומאי דמיון שביניהם זה אחד מארבעים ושמנה זה אחד ממאה. וברייתא אחרייה נמי דקתני כדי דימועה מערבין לו בזה, כדי חלחה אין מערבין לו בזה, היך שנה כדי דימועה שהוא אחד ממאה אפילו אם חסרה אחד מארבעים ושמנה אין מערבין ואע"פ שרוב דימוע בכל מקום היינו תערובה תרומה, פעמים שקורא אפילו לזמן שלא ניטלה תרומתו מדומע, וכמו שאמרו למעלה פפרה בכל מערבין (לו, א) לא תימא ספק נהקנו ספק לא נהקנו אלא אימא ספק נדמעו ספק לא נדמעו. והיינו ספק נתערב בחובו טבל שלא נהקנו וכמו שכתבנו בס"ד. וכן פירש הראב"ד ז"ל. ואשיקא דמערבין בפירושה שפירושה בריבויים ולא ידעו הפירה, אבל ידעו הפירה לא. ומערבין בפת אורז אבל לא בפת דוחן ודמפרש ליה למר עוקבא מיניה דשמואל. ומערבין נמי בפת עשקים כדאמר רב חייא בר אשי משמיה דרב. אבל אין מערבין בפת מערבית של מינין הרבה, כההוא דיהזקאל (ד, ט) דכתיב ואתה קח לך חטים ושעורים ופול ועדשים ודוחן וטוסמין. מהני: טוחן אדם מענה לחטוני וכו'. פירש רש"י ז"ל: לחטוני שהוא מוכר יין ודר עמו במבוי, או לנחתום מוכר ככרות ודר עמו בחצר שזכה לו בעירוב עם בני חצרו אם יבואו בני המבוי לקנות ממך יין או ככר לערב הרי חלקי, לא זכו לו מעותיו. ע"כ לזון הרב ז"ל. ואני תמה שאם משנתנו בעירובי חכרות והטוני עומד עמו בחצר למה לא קנו לו מעותיו, דהא קיימא לו דכל שקותה עומד בחצרו של מוכר מעות קוטה לו, דהא אי נפלה לזיקה חזו וטרה ומילי כדאיתא התם בפפרה הזהב (ב"מ מט, ב). ועוד נראה שאי אפשר לפרשה למשנתנו לא בעירובי חכרות ולא בשיתופי מבואות, דהא פרישנא בגמרא טעמיה דר' אליעזר דשרי בזמנה לו על ידי אחר ועשו אותו כרביעית פרקים בשנה דאף ע"ג דהויא חובה מלך אחד היו זכות מלך אחר, והכמים דלפניו לא חשיב ליה זכות כלל. ואם איתא דבעירובי חכרות מיידי הרי זכות היא לו לר' יהושע בן לוי מיהא דמפרש בסמוך (להלן פב, א) דאיתמי וזמנה אינו אלא לפרש, ולא נחלקו ר' יהודה והכמים כלל בדבר זה, ואם משנתנו בעירובי חכרות מה יעשה ר' יהושע בן לוי בזה. אלא ודאי בתחומין קאמר, וכיון דלר' יהושע בן לוי נפרש אותה בתחומין גם לשמואל לא נפרש אותה בחכרות אלא בתחומין. ואפשר דבחכרות כיון שאין לו חובה בקניית הנשות אלא בעירובו של פת בלחוד אפילו חכמים מודים בדבר זה, דאפילו אמר לו זכה לי ולא אמר ערב לי אם זיכה לו ע"י אחר הרי זה עירוב, דאנו סהדי נתיחא ליה. ובתחומין בלחוד הוא דלפניו רבנן עליה דר' אליעזר משום דחוב הוא לו בקניית אותו רוח ודילמא מיהדר קא הדר ביה. וכן דעתו נטעה. ומודים חכמים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו. ומפרש בגמ' מאי ניהו שאר כל אדם בעל הבית שאינו עשוי למכור לכל אדם, והלכה כי אמר ליה זכה לי לא נחפיון לומר שימכר לו אלא שיערב

שיעורב לו, ושלוחא שוויא כחילו אמר ליה עירוב לוי. (רשב"א)

ב - **פא** **דף**

ומודים בשאר כל האדם שזכו לו מעותיו שאין מערבין לאדם אלא מדעתו אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין

לדעתו ושלא לדעתו לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר הא לא משך אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו עשאו

ר"א כד' פרקים בשנה דנתן בד' פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינר ואין ללוקח אלא דינר אחד כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח מת ללוקח הא לא משך אמר רב הונא בשמשך אי הכי אימא סיפא בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר אמאי הא משך א"ר שמואל בר יצחק לעולם בשלא משך הכא במאי עסקינן בשזיכה לו על ידי אחר בד' פרקים אלו דזכות הוא לו זכין לו שלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לו אלא בפניו. ורב אילא אמר ר'. יוחנן בד' פרקים אלו העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה. דאמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמה יאמר לו שרפו חיטך בעלייה: ומודים בשאר כל האדם כו': מאן שאר כל אדם רב בעל הבית וכן אמר שמואל בעה"ב

פוסקים בכל מקום משם רח"ס ז"ל להלכה כר' יהושע בן לוי לגבי ר' יוחנן, ומדקדק בן זמנא דההיא שפירק בהרא"ב (כז, א) גבי ואת הבית הגדול שרף באש. ואף כהן כתבו כמה שנהלכו וזמנהו אם להלוה ואם לפרש דקיימא בן כר' יהושע בן לוי דמנה לפרש ואע"ג דנהלכו עליו ר' יוחנן ושמואל ורב הסדל הלכה כרבי"ל לגבי כולהו. אלא שהיה לו לרב ז"ל לפסוק ולאי להלך אפילו בחצר שבין שתי מבואות, לדין דקיימא בן כר' יהודה דקיימא בן כר' שמעון בחצר שבין שתי חצרות דעירבה עם שתייהן, דלמא לא אפילו בשני מבואות הוא לי זכות כהנא דשמואל אחר. וגם מה שכתב הרב ז"ל בהלכות גבי התמעט האוכל סוגיא דשמעתא אם ממין אחד אפילו כלה [ומוסף ומזכה] ואינו כריך להודיע, ואם משני מיניו וכלה כריך להודיע ככרייהא, ואם נתמעט אינו כריך להודיע כמתני'. נראה לי שגם זה כפי שיטת הפסקה שלו, שפסק בחצר של שני מבואות שריך להודיע. אבל לדין דקיימא בן כר' יהודה דהכא וכו' שמעון דשקל חצרות, אפילו כלה ואפילו משני מיניו אין כריך להודיע דזכות הוא לו. גם מה שנהרס מתוך דבריו דכלה כלומה: בשנתמעט כריך להודיע, הן דברי תימנה, דהא קיימא בן כר' יוסי דלמך (לעיל פ, א) דבסוף עיבוד אפילו כל שיהא. וכבר אמרו בפירקין דמי שהוציאוהו מהלכה כר' יוסי גבי מי שישן בדרך (לעיל מה, א). ואלו פירש הרב ז"ל כל שכלה לגמרי אין זה הוספת אלא מניח לכתחילה. ועוד דנגמרא לעיל משמע דכלה היינו נתמעטת וכמו שכתבתי למעלה. וגם זו אחת מתשובות שהשיב הראב"ד ז"ל על הרב אלחפסי ז"ל. הדן עלך פרק חלון בסויעתא דשמואל (רשב"א)

דף פב - א

גברא אנברא קא רמית מר סבר פליגי ומר סבר לא פליגי גופא א"ר יהושע בן לוי כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק ואימתי לפרש הוא והא תנו ואלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל יש לו אומנות שלא היא הרי זה כשר ותני עלה בברייתא וכו"א בין שאין לו אומנות אלא היא ובין שיש לו אומנות שלא היא הרי זה פסול ההיא דרבי יהודה א"ר טרפון היא דתניא א"ר יהודה משום ר' יוסי לעולם אין אחד מהן נזיר לפי שאין נזירות אלא להפלאה אלמא כיון דמספקא ליה אי נזיר אי לא נזיר הוא לא משעביד נפשיה הכא נמי כיון דלא ידע אי קני אי לא קני לא גמר ומקנה:

רש"י גברא אנברא. דר' יהושע בן לוי אדשמואל שמואל דלמך הלכה סבר פליגי ור' יהושע סבר לא פליגי: הפסולין. לעדות דוכן גזלנין מדבריהן הן דלמכתא לא קנייה ומגזל גזיל ליה: בקוביא. בעירבון: מפריחי יונים. אי תיקדמה יונך ליוני: סוחרי שביעית. דהמנא אמר לכלה ולא לסחורה זה שחומד ממון לעבוד עבירה על הממון רשע הוא והחורה אמרה אל תשת רשע עד (שמות כג): בזמן שאין להם אומנות אלא היא. דקסבר ר' יהודה אסמכתא שהיא נסמך על דעתו שהיא ינאחו ועל אותה אסמכתא הוא מתנה קניא ולא גזלנין ניהו ופסוליהו לפי שאין עסקיהן בישומו של עולם דכיון דלאו מכיחו ובקיאין בטורח וזעור בני אדם אינן חסין על חבניהן מלהפסידן ממון: וכו"א כו". קא ה"ד היינו ת"ק דמתניתין אלמא אימתי לחלוק: ההיא. בכייתא משום ר"ט היא דלמך אסמכתא לא קניא אבל במתניתין לא פליגי רבי יהודה דלמנא קמא אלא מפרש לטעמיה: אין אחד מהן נזיר. שנים שישוּבין ורואו אחד בל ואמר אחד מהן הריני נזיר שזה נזיר ואמר חביו הריני נזיר שאין זה נזיר: להפלאה. שהיא נדרו מפורש על הודאיה ולא בתורת ספק אי נזיר אורו הבא כנגדו: אי קני. אי נחה: (רש"י)

תוספות ואלו הן הפסולין. מפורש בפרק זה בורר (סנהדרין דף כד:): אמר ר' יהודה אימתי כו' בזמן שאין לו אומנות כו'. אע"ג דמסקינן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה הלכה כרבי יהודה כדפסיק בפרק זה בורר (שם דף כו:): א"ו. אבהו הלכה כרבי יהודה ומכאן משמע דשרי לחשוק בקוביא דאפילו לרמי בר חמא דמפרש טעמא דמשחק בקוביא פסול משום דאסמכתא לא קניא היינו לרבנן אבל לר' יהודה דמכשר היכא דגמיר אומנות אחריתי קסבר דבה"ג לאו אסמכתא היא וטעם דלא היא אסמכתא כדפירש הקונטרס בפ' זה בורר (שם דף כד:): משום דלא דמי לההיא דב"ע (ד' קד:): אם אוביר ולא איעביד אכלם אלפא זוזי דהתם הוי בידו ולהכי לא גמר ומקני דמעיקרא כי אתני ארעא דלא יתיב ליה אסמכתא קמתני דטועה וסבור שלא יבא לידי כן. אבל הכא לא סמיך אמידא משום דלא ידע אי נחא או לא ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כה). משמע גבי מפריחי יונים דקאמר וצריכא דאי תנא דתולה בדעת עצמו התם הוא דאמר קים לי בנפשאי דידענא שפי ולהכי הוי אסמכתא משמע היכא דבידו הויא אסמכתא טפי וקשה לר"ת דבסוף איזהו נשך (ב"מ דף עג:): גבי האי דיהיב זוזי לחבריה למזבן ליה חמרא כו' ופריך מ"ש דאם אוביר ולא איעביד אשלים במיטבא ומשני התם בידו הוא לאו בידו אלא משום דלאו בידו היא אסמכתא טפי ונראה היכא דבידו לגמרי ולא גזים כי ההוא דאם אוביר ולא איעביד אשלים במיטבא לא היא אסמכתא וכן היכא דאין בידו כלל ואפילו הכי גמיר ומקני כגון קוביא וכו' א"ג אבל היכא דבידו ולא בידו כי ההוא חמרא דפשע ולא זבן ליה ואע"ג דאין מצוי הרבה לקנות מ"מ כיון דתלוי באחרים דאם לא ירצו למכור לו ממי יקנה הלכך לא גמר ומקני והוי אסמכתא גמורה ועוד פ"ת טעם אחר דדווקא כי ההוא דאם אני חוזר בי ערבוני מחול דפרק הזהב (שם דף מח:): ומי שפרע פ. ח מקצת חובו והשליש את שטריו דגט פשוט (ב"ב דף קסח). וכל כה"ג חשיב אסמכתא שאינו מתכוין אלא להסמך חבירו על דבריו שיאמינוהו אבל כאן אדעתא דהכי קעבדו שיריחו או זה או זה ואתם המשחקים באמנה אומר ר"י דאינו חייב לשלם דבמה יקנה דלמ"ד אסמכתא היא לא קני אפילו בקנין אלא בפ"ד חשוב בדמוכח בנדריים (דף כו:): ולמ"ד לאו אסמכתא היא היאך יקנה בדברים בלא קנין בשביל שנוצח חבירו: (תוספות)

רשב"א הודיעוהו ולא הודיעוהו חתני. פירש הראב"ד ז"ל: דהאי מקשה הוה ס"ד לכל שקיבל עליו דקתני במתניתין היינו שרפה המערב, כלומר: אלו רעה המערב מבעוד יום שיכך זה, ואם לא קבל עליו מבעוד יום, כלומר: שלא גילה דעתו על זה מבעוד יום, לא יכר, משום דאין בריכה ואפילו בדרבנן, וכההיא ברייתא דמיימי לעיל בפרק ככל מערבין (לו, ב) רצויה אכך לא רצויה לא אכך. ומשני דלא קבל, ולא קבל ולאון המערב קאמר אלא מי שעירב עליו, כלומר: אלו ידע מי שעירב עליו מבעוד יום שזה עירב עליו אע"פ שהמערב עליו לא עירב עליו בפירוש אלא שעירב בסתם על בני עירו, על מי שיכך לבית המשקה או לבית האכל ולא ידע שזה הולך שם עד שחשיכה הרי זה עירוב, דבדרבנן יש בריכה, ובלבד אם ידע זה שעירב עליו מבעוד יום וקבל עליו, הוה הכי אסור, לפי שאין מערבין לו לחדש עירובי החומין אלא מדעתו (לעיל פ"א, ב), משום דחוב הוא לו ואין חבין לו לאדם שלא מדעתו. ורש"י ז"ל לא פירש כן. נראה שכן גירסת רש"י ז"ל: איזהו קטן שאינו כריך ללמנו כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא גדול נמי קורא הכי, אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא. וה"פ הוה קורא אימא קטן כריך ללמנו הוא, ואקשינן אימא, כלומר: כל שקורא אימא כריך ללמנו קרית ליה, והלא אפילו גדול ממך שניעור לעתים קורא אימא כשהיא לפניו. אלא כל שאינו קורא אימא אימא, כלומר: שזעור חצריה ואומר אימא שאפילו אינה בפניו הוא טעם אימא אימא, שאין זה דרכו של גדול אלא הטנטיס הרכיבין ללמנו. ומקתא פסיק רצויה שכתוב בהן איזהו קטן שאינו כריך ללמנו כל שניעור משנתו וקורא אימא אימא, גדול נמי הכי קרי, אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא. ונראה פירושה לפי גירסת זו: איזהו קטן שאינו כריך ללמנו כל שקורא אימא אימא, ותתמה' למימרא דכל שהוה גדול יותר הוא קורא אימא אימא, לרובא אין זה אלא דרך הטנטיס וכל שהוא יוחר קטן הוא קורא אלא אימא כל שאינו קורא. (רשב"א)

פרק שמיני - כיצד משתתפין

מתני' כיצד משתתפין בתחומין מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה וכל שקיבל עליו מבע"י מותר משתחשך אסור שאין מערבין משתחשך: **גמ'** אמר רב יוסף שאין מערבין אלא לדבר מצוה מאי קמ"ל תנינא לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה מהו דתימא אורחא דמלתא קמ"ל וכל שקיבל עליו מבע"י שמעת מינה אין ברירה דאי יש ברירה תיגלי מילתא למפרע דמבעוד יום הוה ניחא ליה אמר רב אשי הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני אמר רב אסי. קטן בן שש יוצא בעירוב אמו מיתבייב קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאיין צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה והוינן בה ואיזהו קטן שאין צריך לאמו אמרי דבי ר' ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו ר"ש בן לקיש אמר כל שניעור ואינו קורא אימא אימא ס"ד גדולים נמי קרו אלא אימא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא וכמה כבר ארבע כבר חמש

רש"י מתני' כיצד משתתפין כו' וכל מי שמקבל מצדו יוס. לסמוך על עירוב זה וליכך מותר: גמ' אין מערבין. לא תיחזיק חכמים ללכת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מצוה: הודיעוהו מצדו יוס וכל הודיעוהו קתני. הודיעוהו ע"פ שכל נהרלה מצדו יוס ונהרלה משחשיכה אמרינן הוכרח שקודם זמן קניית עירוב דעתו לכך היה לא הודיעוהו עד שחשיכה מאי ברירה איכא הא לא הוה ידע לאיכא עירוב דנימא דעתיה עליה הוא: יוצא בעירוב אמו. עירבה אמו לעצמה ולא זכתה לו בעירוב מוליכותו עמה דכנופה דמי דמסתמא דעתה עליה ללא סגיי ליה בלאו אמו: ותנן נמי גבי סוכה. כלומר וכי אימא בן שש צריך לאמו קרי ליה הא ליכא למימר דתנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא ופרכינן תהם הי קטן צריך לאמו: חייב בסוכה. מתחכין ליה מדרכנן: ואינו קורא אימא. כיון דלא קרי הויא שעתא לאו צריך הוא: ופרכינן אימא סלקא דעתך גדול נמי קרי. כלומר לא משוית ליה אין צריך לאמו עד שיהא ניעור משנתו ולא יקרא אימא הא אי קרא אימא צריך לאמו משוית ליה הא אפילו גדול דרכו בכך: אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא. ללא כוח עד לחיוב לקמיה הוי אינו צריך לאמו: וכמה. בר כמה שני הוי: כבר ארבע כבר חמש. קרי ליה אין צריך לאמו כל ד לפוס חורפיה אלמא מכי הוי בר חמש צעי לזכוייה וטפי מצד ד' לא קרי ליה צריך לאמו דלפוסק: (רש"י)

תוספות מתני' כיצד משתתפין מניח את החבית. כל פירותיהם היו רגילים להניח בחבית כדתינא לעיל [דף פ] מביאין אח החבית של יין ושל שמן ושל גרוגרות ושל שאר כל מיני פירות: אין מערבין אלא לדבר מצוה. לעול דתנן אם באו נכרים למזרח וכו' ומוקי לה בגמ' בחרי מתא ומי' שם בקונטרס שצריך לצעוק לפניו הוי נמי דבר מצוה שהולך לצורך בני עירו ומפקח על עסקי רבים: שמע מינה אין ברירה. דלא מסתבר דאחילו בעירובי תחומין דרבנן אין ברירה כדאמרינן פרק בכל מערבין [לעיל דף לו]: מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה: קטן בן שש יוצא בעירוב אמו. אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מצוה מכל מקום יוצא קטן בעירוב אמו דאי אפשר לה להניחו משום דכרוך אחריה א"נ בקטן נמי איכא מצוה לחנכו: (תוספות)

דף פב - ב

אמר רב יהושע בריה דרב אידי כי קאמר רב אסי כגון שעירב עליו אביו לצפון ואמו לדרום דאפילו בר שש נמי בצוותא דאמיה ניחא ליה מיתבייב קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו עד בן שש תיובתא דרב יהושע בר רב אידי תיובתא לימא תיובתיה דרב אסי אמר לך רב אסי עד ועד בכלל לימא תיבתי תיובתיה דרבי ינאי ר"ל ל"ק הא דאיתיה אבוהי במתא הא דלא איתיה אבוהי במתא ת"ר מערב אדם על ידי בנו ובתו הקטנים על ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין לדעתן בין שלא לדעתן אבל אינו מערב לא ע"י עבדו ושפחתו העברים [ולא] על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי אשתו אלא מדעתם תניא אידך לא יערב אדם על ידי בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים ולא ע"י אשתו אלא מדעתן אבל מערב הוא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים ועל ידי בנו ובתו הקטנים בין לדעתן ובין שלא לדעתן מפני שידן כידו וכולן שעירבו ועירב עליהם רבן יוצאין בשל רבן חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות אשה מאי שנא אמר רבה אשה וכל דדמי לה אמר מר חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות טעמא דמחי הא סתמא נפקא בדבעלה הא קתני רישא אלא מדעתם מאי לאו דאמרי אין לא מאי אלא מדעתם דאשתיקו לאפוקי היכא דאמרי לא הא וכולן שעירבו ועירב עליהן רבן יוצאין בשל רבן וסתמא הוא וקתני חוץ מן האשה דלא נפקי אמר רבא כיון שעירבו אין לך מיחוי גדול מזה: **מתני'** כמה הוא שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד מזונו לחול ולא לשבת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לשבת ולא לחול זה מה מתכוונים להקל ר' יוחנן בן ברוקה אומר ממכר בפונדיון מד' שאין בסלע ר"ש אומר שתי ידות לככר משלש לקב חצייה לבית המנוגע וחצי חצייה

לפסול את הגוייה: **גמ'** וכמה מזון שתי סעודות א"ר יהודה אמר רב תרתי ריפתא איכרייתא רב אדא בר אבהה אמר תרתי ריפתא נהר פפיתא א"ל רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוק כמאן ס"ל כר' מאיר ס"ל אנא נמי כר' מ"ס"ל דאי כרבי יהודה קשיא הא דאמרי אינשי רוחא לבסימא שכיה: רבי יוחנן בן ברוקה אומר: תנא וקרובים דבריהן להיות שוין מי דמי דר"י ארבע סעודתא לקבא דר"ש תשע סעודתא לקבא א"ר חסדא צא מהן שליש לחנוני ואכתי למר תשעה ולמר שית [אלא כאידך] דרב חסדא דאמר צא מהן מחצה לחנוני ואכתי למר תשע ולמר תמני היינו דקאמר וקרובים דבריהם להיות שוין קשיא דרב חסדא אדרב חסדא ל"ק הא דקא יחיב בעל הבית ציבי הא דלא יחיב בעל הבית ציבי: חצייה לבית המנוגע וחצי חצייה לפסול את הגוייה:

רש"י אמר רב יהושע. והוי כחלמית בן ה' אינו יוצא עד שיערבו עליו ורב אסי נמי בשעריכה אמו עליו קאמר וקמ"ל דלא עירב עליו אביו לרוח אחרת בחר אמר דיון ליה: מיתבייב כו' עד בן שש. הא ליכא למימר בשערב עליו זה לכאן וזה לכאן דהא עד קתני דמשמע בן שנה וכן שחיס ושלש עד בן שש יוצא בעירוב אמו וכי היכי דבן שנה וכן שחיס בלא זימיו עירוב קאמר בן ד' וכן ה' נמי בלא עירבו עליו קאמר וכי נמי אמרינן עד ולא עד בכלל הויא תיובתא דרב יהושע דתריץ דבן ה' צריך לזכות לו תיובתא: לימא תהוי תיובתיה דרב אסי. דעד ולא עד בכלל משמע ואיזהו אמר אפילו בן שש: לימא תיבתי תיובתיה דר' ינאי דכירש לקיש. דמפרכי גבי סוכה בר

ארכבע ובר משמאל קרי ליה אין כריך לאמו והכא הני יולא בעירוב אמו ותניא לעיל דקטן שאינו כריך לאמו אינו יולא בעירוביה: הא לדיחיה לאבוב במתא. והיתויק נכנס ויולא עמו לא קרי ליה כריך לאמו מנן ד' ולמעלה וברייתא בדיחיה לאבוב במתא רוב והשקע נמי לא מצי לשנויי הכי דהא כי אהתיביה לרב אסי לעיל אם איהא דחיה ליה לרב יהושע הא סברא הכי הוה משני ליה לרב אסי בדיחיה לאבוב במתא וינימא בדללא עירב קרי ואשמעינן רבותא: על ידן. בשבילן: ועירב רבן עובין. לרוב אחרת: אשה מאי שנא. מעבד עברי ובטו ובתו הגדולים: הא סתמא. לדיחיה ולרוב אחרת נמי לא עירבה: מהני' מתכוונין להקב. ר' מאיר סבר בשבת אכיל לויג טפי משום דבסימא ודמרי לויג טפי רוחא לבסימא סכיה ור' יהודה סבר כיון דבשבת כועד שלש סעודות אינו אוכל הרבה ככל סעודה: ככל הלכות מן החתום בפגודין כשנמכרים ארבע סאין בבלע. השאח ס"ד חזי קב הוי שתי סעודות כילד ו' מעות לדינר מעה שתי פוגדיונין נמאל דינר ו' צ' פוגדיונין נמאל סלע מ"ח פוגדיונין וסאה ו' קבין ל' סאין כ"ד קבין הרי מ"ח חלאי קבין חזי קב לפוגדיון: ר"ע. ממעט משיעור ואומר חשע סעודות יא לקב ודי לעירוב בב' ידות של כבב של ג' ככרות לקב נמאלת ככר השלימה שלישית הקב וב' ידותיה הוה שתי סעודות: הליה לבית המנוגע. סתמא הוה הכי קאמר חזי ככר השלימה שיעורו בה את העירוב וזין למר וזין למר להשיית בית המנוגע לטמא בגדים הנכנס טמא מיד דכתיב (ויקרא יד) והבא אל הבית יטמא אלב כבוס בגדים לא נאמרה בו עד שיהיה כדי אכילה דכתיב (שם) והאוכל בבית יכבס את בגדיו ומוקמינן לה בתורת הגיס לשהיה כדי סעודה ואע"פ שלא אכל וחזי ככר זו הוי כדי אכילה אע"פ דלר"ע לענין עירובין הוי בככר ג' סעודות ההם הוא דבשיעור העירוב נחטוו כולן להקל אלב שיעור סעודה קום להו לרבנן הכי ובעינן שיהיה ככדי אכילה חזי ככר זו והוא פרס כדלוייה הש"ס על שם שיעוריה עפרוסה כלומר בחזי ככר: לפסול את הגוייה. האוכל אוכלין טמאין כחזי פרס נפסלה גוייה מלאכול בתרומה ומדרבנן הוא דליון אוכל מטמא אתם ורבנן גזרו שהאוכל יפסל בתרומה עד שיטובל כדאמר בפרק בתרא דיומא (דף פ:) הגה לטומאת גוייה ללא לורייתא: גמ' וכמה. לר"מ ולר' יהודה קבעי: ריפתא איכרייתא. שנושאי האכרים עמהם לשהיה אכרים (בבבב) יוד מופיע כאן הלעז בוביי"ר, שפירשו: רועי בקר) מנהיגי אורחים: נהר שפיהא. הוא מקום נהר פפא: אבדן כמאן. מהנך תנאי סבירא ליה בעירוב כר' יהודה או כר' מאיר דק"ל בעירוב לכל אדם כדי מזונו ואם בל בעירוב לא יזכרנו באינו יאער בעצת או בחול: דאי כר' יהודה קשיא לי הא דלמרי לויג טפי רוחא לבסימא סכיה. כלומר המעיין מתרוחחין לפנות מקום לדבר המתוק: דכרייהן. דכרי יוחנן בן ברוקא ורבי שמעון: לא מהו שליש לחטוני. רבי יוחנן בן ברוקא לא הוה חזי חזי קב שיעור כך אלב בככר הלכות מן החטוני בפגודין והרי החטוני משתכר בחזי קב שלכה בפגודין שליש ומוכר ב' שלשי חזי קב בפגודין ובהך שני שלשי אשמעינן רבי יוחנן דלויא שתי סעודות הרי בחזי קב שלש סעודות: רבי. עמים לאפות אין החטוני משתכר אלב שליש: (כ"ש")

תוספות עד ועד בכלל. לא בעי לשנויי הא דאיתיה לאבוב במתא כו' כדמשני בסמוך דא"כ הוי פליגי דרבי ינאי ור"ל אדרב אסי והלכתא כרב אסי דמייתי לה הש"ס בסוף פ' אע"פ (כחובות דף סה): הא דאיתיה לאבוב במתא כו'. לרב יהושע בריה דרב אידי לא הוי מצי לשנויי הכי דהא לא מפליגי בין איתיה לליתיה מדלא משני הכי וכן פירש בקונטרס: מערב ע"י בנו ובתו הקטנים. ואור"י דאף רבי יוחנן מודה הכא דקטן קטן ממש: מפני שידן כידו. אעבדו ושפחתו קאי כדאמרין בירוש הורק בגיטין (דף עז:): דיד עבד קני ליה רביה: וחצי חציה לפסול את הגוייה. והיינו שני ביצים אומר ר"ת דפסול גוייה גזירת קדמונים היתה ולא מי"מ דבר דהאוכל אוכל ראשון ואוכל שני תדע דבפרק בתרא דיומא (דף פ:): סלקא דעתיה דהוי דאורייתא ובעי למדרשה מולא טמא בהם ונטמאתם בהם ובי"ח דבר הכי בקיאו ואם היתה דאורייתא א"כ חסר להו ועוד דלשון פסול גוייה משמע דדוקא פסול הגוף דנפסל גופו מלאכול בתרומה וגיירה דהאוכל אוכל ראשון פסול מגע הוא אלא ודאי פסול גוייה גזרו קודם י"ח דבר הרבה ולא גזרו על מגעו שיפסל אלא גופו מלאכול בתרומה וגזרו על טומאת פנים אטו טומאת חוץ שהרואה אוכל תרומה אחר שאכל אוכלין טמאין או שתי משקין טמאים סבור שמותר ליגע בהן גם בחוץ תרומה טהורה כמו שבתוך מעיו נוגעין זה בזה דדוקא בשני ביצים אבל בכביצה אף על פי שראוי לטמא אחרים לא גזרו דא"כ שלא ישאר קצת בין השיניים והחניכין או מתעבל קצת במעיו וכיון דאפקוה מבכיזה אוקמוה אשני ביצים שהוא חצי הסעודה דבית המנוגע ולר' יוחנן בן ברוקא אביצה ומחצה אבל במשקין טמאין שאינם מתעכלין ונכנס הכל במעיו לא בעינן יותר מרביעית אבל בי"ח דבר דהאוכל אוכל ראשון גזרו אמילו בכביצה ושיפסול תרומה במגע כדמפרש טעמא בפרק קמא דשבת (דף יד.). משום דזמנין דאכל אח: לין טמאין כו' ואין להאריך כאן: (תוספות)

רש"י מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים. פירוש: קטנים אלו אפילו קטנים ממש ולא הגדולים הסמוכים על שלחנו בלבד, משום דלפילו הקטנים מערבין עליהם כמו שאמרנו למעלה (בע"פ) משום דמזוה להנכין במתא. ואפשר דלפילו לר' יוחנן דלמר גבי מליצה בפרק קמא דבבא מליצה (יב, ב) גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן, הכא מודה דליתו קטן ללא בעירוב שיערב עליו אביו כל שהוא מזה ומזה מערב עליו אלא מדעתו, לכיון שהוא גדול ומוזה מחמתו מחאה, ואם עירב עליו אביו ועירב הוא לעצמו אין כך מיהו גדול מזה, וכדאמרין חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות, טעמא דמחתי הא סתמא נפקא בדבעלה, והא קתני רישא אלב מדעתה, מאי לאו דלמר אין, לא בסתמא, לאפקוה היכא דלמר לא, והא בולו שיערבו ועירב רבן עובין דסתמא הוא וקתני חוץ מן האשה מפני שיש לה למחות, אמר רבא כיון שיערבה אין כך מיהו גדול מזה. ומ"מ שמעינן דלפילו בבטו ובתו הגדולים כל שלא מיהו אדם עירב עליהו יולאין בעירובו משום דלעתו סמוכה על דעת האב ורזיון מן הסתם כמה שהוא רוצה עד שימחו. ושמעינן נמי מהכא דלע"ג דלמרין (בביצה לו, ב) דהמה והכלים כרגלי הבעלים, עבדו ושפחתו הכנענים אינו כרגלי הבעלים אלא כריכין הן עירוב לעצמן, ומיהו כל שיערב רבן עובין יולאין בעירובו ואין יוכלים למחות. מזונו לחול אלב לא לבשת דכרי ר' מאיר ר' יהודה אומר לבשת ולא לחול. הא מהני' כולה הניגה לה חדא זימנא במסכת כלים בפרק כל כלי בעלי בתים (פ"ו, מ"א), גבי יא שאמרנו הכל לפי מה שהוא אדם ומייתוין לה לעיל בפרק ככל מערבין (ב, ב), והכי תני לה הסם, יא שאמרנו הכל לפי מה שהוא אדם מלא קומצו מנחה ומלא חפניו קטורת והסוזה מלא לוגמיו ביום הכיפורים ובמזון שתי סעודות לעירוב ר' מאיר אומר מזונו לחול ולא לבשת וכו'. ופירשנא בפרק ככל מערבין דהכל מה שהוא אדם דקתני גבי עירוב לקולא קאמר, ואחולה וקן קאי, אלב רעבתן בטלה דעתו אלב כל אדם, ואין משערין לו אלב בדיניות של כל אדם, וכדתי' ר' שמעון בן אלעזר מערבין ליהן ולחולה כדי מזונו ולרעבתן בסעודה בדיניות של כל אדם. ולפי זה יא לפרש דר' מאיר ור' יהודה בחולה וקן קא מייירי, וארישא דהכל לפי מה שהוא אדם קיימי, ולמר מזונו לחולה כילד משערין לו, ר' מאיר אומר מזונו לחול ור' יהודה אומר מזונו לבשת. וכי קא מייבעי לן בגמרא כמה מזון שתי סעודות כדעבתן קא מייבעי להו, דמשערין לו בדיניות של כל אדם. והא דלמר ליה ר' יוסף לרב יוסף ביה דרבא אבדן כמאן סבירא ליה, בחולה וקן קא מייבעי ליה, ואמר ליה כר' מאיר. ויש לפרש דר' מאיר ור' יהודה ארעבתן קיימי דמשערין לו בדיניות של כל אדם, דר' מאיר סבר כי משערין לו בדיניות של כל אדם במזונו של אדם בחול משערין לו, ור' יהודה סבר במזונו של אדם, והראשון נראה לי עיקר. אלב אמר רב הסדא לא מהו מנחה לחטוני. פירוש: אלב כאידך דלמר רב חסדא, רב חסדא לא מהדר הדר ביה מקמייתא דתרווייהו ודאי אמרינאו. ותדע לך מדאקשינן בסמוך דרב חסדא אדרב חסדא, ופקינן להו הא באתרא דיהבי לבי הא באתרא דלא יהבי לבי. ומסתברא דלגבי עירוב קיימא לן כדכרי המיקל ויהיב חשע סעודות לקבא. והרב אלפאסי ז"ל כתב כמאן דלמר שמונה, ונתן בו שיעור דהוויין משקל

היא שלהם והא דקאמר בסמוך בשתי גזוטריות כשבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות שאוסרת התחתונה על העליונה היינו כדמפרש בפירקין משום שעשו מחיצה בשותפות וכשלא עירבו בני עליות יחד אוסרים המרפסת זה על זה משום לזה בשלשול וזה בשלשול אבל מחמת הסולמות שיוודין בהם מן העליות לא היו אוסרין זה על זה דסולם תורת מחיצה עליו והשתא פריך לרב שפיר כיון דפתחי עליות וחלונותיהם גבוהים מן החצר ב' או יותר אמאי נותנין תל ועמוד שבחצר הגבוהים י' והם כנגד החלונות גבוהים לבני עליות בשלשול י' יאסרו לרב בני חצר על בני עליות ע"י זריקה כיון דתל ועמוד הוא של שניהם ולא דמי למרפסת שהיא לבני עליות לברה ואע"פ שתל ועמוד הוא שיה למרפסת ויכול להשתמש מן המרפסת בתל ועמוד בפתח מ"מ לא מיקרי לבני עליות בפתח אלא בשלשול כי במרפסת אין בה דיוורין ואינה יכולה לאסור את התל לחצר אלא ע"י עליות ואע"פ שיוודין בה מן העליות ומשתמשין בה אינה אוסרת כיון דסולם תורת מחיצה עליו והא דאמרינן בשמעתין דכשבאין בני התחתונה למלאות לא חשיב לבני התחתונה כזריקה לאו משום דסולם חשיב עליו בפתח לאסור אלא דע"י סולם חשיב לבני התחתונה תשמישן בנחת כמו בשלשול אבל בפתח לא חשיב ולא עדיף טפי משלשול לאסור ומשני לאותן הדדים במרפסת פירוש שפתח. עליות תוך עשרה למרפסת דתו ליכא בסולם תורת מחיצה: (תוספות)

רש"ח מהני הכי גריסין: אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו. כלומר: שלא עירבו אלו עם אלו, אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן, ובני מרפסת גבוהין מן החצר עשרה ויורדין אל החצר דרך סולם ואין אוסרין על בני החצר להשתמש בחצר, דסולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו וזה להקל וכדלמרינן לעיל בפרק כיצד מעבדין (נט, ב) גבי עיר של יחיד. כל שגובה עשרה טפחים למרפסת. כלומר: לבני עליות שמרפסת ולא לנחים שבה, אבל מן המרפסת והחצר עצמן מותר להשתמש מזה לזו וכו' שמעון דלמך אחד גנות ואחד חלרות ואחד רפיפות ומרפסות הכל נקוה אחד. וא"ת אפילו בשגובה המרפסת מן החצר עשרה למה אין אוסרין בני החצר על בני עליות של המרפסת להשתמש במרפסת, ובני עליות על בני החצר להשתמש בחצר, כיון שבאים אלו על אלו דרך סולמות, דהא אמרינן בגמרא (פד, ב) גבי שתי גזוזטריות דכשכאין בני התחתונה דרך עליונה למלאות שאלסרה התחתונה על העליונה. הוילנו בתוספות דהאם בשעשו מחיצה בשותפות וכדמפרש עלה בשלשול פיקוקן (פח, א), אבל הכל הסולם והעמוד והבאר שבהכר כגבד הוא שמשותפין לבני חצר ובני מרפסת, ולפיכך אוסרין זה על זה בהן. אבל המרפסת של בני העליות והחצר לבני החצר, וכיון שגבוהין זה מזה עשרה אינו אוסרין זה על זה דרך סולם. והיינו נמי דלפיו לרב דלמך לזה בשלשול וזה בזריקה שניהם אוסרין, אין בני החצר אוסרין המרפסת לבני העליות אף ע"פ שזהו בשלשול וזה בזריקה, לפי שהמרפסת של בני העליות היא ואין זריקה בני החצר אוסרתה עליהם. גמרא: קא סלקא דעתון מאי מרפסת בני עליה. כלומר: מה גבוהים מן המרפסת עשרה אלא שעולין ויורדין מן המרפסת לעליה דרך סולם, ולהכי קרי ליה בני מרפסת משום דקא סלקי במרפסת. ומ"מ אותו תל אינו סמוך למרפסת שהיא המרפסת מפסקת בין התל והעליה, שאינו כן אף בני עליה לא היו יכולים להשתמש בתל אלא בזריקה אוירי ובלשול, ואחרת היא לבני עליות בקשה יותר מבני חצר. ומשום שיכולין להשתמש מן המרפסת עצמה בשלשול על בני החצר אינו אוסרין בכל בני החצר, דאין המרפסת עצמה אוסרת כיון שאין בה דיוורין, והסולם שמו העליות תורת מחיצה עליו. אלא הכל בשלשול יכולה להשתמש ממנה בשלשול על בני החצר דאין המרפסת מפסקת בלוחו כד, ואפ"ה קרי ליה שפיר מרפסת כיון דסלקי במרפסת ואע"פ שאין משתמשין (כותל) ובהלך דרך מרפסת. כן פירשו בתוס'. (רש"ח)

א - פד דף

בני עלייה ומאי קרו לה מרפסת דקסלקי במרפסת אלמא כל לזה בשלשול וזה בזריקה נותנין אותו לזה בשלשול כדאמר רב הונא לאותן הדדים במרפסת ה"נ לאותן הדדין במרפסת אי הכי אימא סיפא פחות מכאן לחצר אמאי לזה בפתח וזה בפתח הוא מאי לחצר אף לחצר ושניהן אסורין ה"נ מסתברא מדקתני סיפא בד"א בסמוכה אבל במופלגת אפילו גבוה י' טפחים לחצר מאי לחצר אילימא לחצר ושירי אמאי רשותא דתרווייהו הוא אלא מאי לחצר אף לחצר ושניהן אסורין ה"נ מאי לחצר אף לחצר ושניהן אסורין ש"מ תנן חוליית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה למרפסת פחות מכאן לחצר אמר רב הונא לאותן הדדים במרפסת תינח סלע בור מאי איכא למימר אמר רב יצחק בריה דרב יהודה הכא בבור מלאה מים עסקינן והא חסרא כיון דכי מליא שריא כי חסרא נמי שריא אדרבה כיון דכי חסרא אסירא כי מליא נמי אסירא אלא אמר אביי הכא בבור מליאה פירות עסקינן והא חסרי בטיבלא דיקא נמי דקתני דומיא דסלע ש"מ ול"ל למיתנא בור ול"ל למיתנא סלע צריכא דאי אשמעינן סלע דליכא למיגזר אבל בור ליגזר זמנין דמליא פירות מתוקנין צריכא תא שמע אנשי חצר ואנשי עלייה ששכחו ולא עירבו אנשי חצר משתמשין בעשרה התחתונים ואנשי עלייה משתמשין בעשרה העליונים כיצד זיי יוצא מן הכותל למטה מעשרה לחצר למעלה מעשרה לעלייה הא דביני בני אסור אמר רב נחמן הכא בכותל תשעה עשר עסקינן וזיי יוצא ממנו למטה מעשרה לזה בפתח וזה בשלשול למעלה מעשרה לזה בפתח וזה בזריקה

רש"י בני עלייה. גבייה ממרפסת טובא אבל דרך מרפסת זו עולין ויורדין ותל שבה שחור גבוה י' הוי נמוך מן העליות י' דהוי לזה בשלשול וזה בזריקה וקתני דבני עלייה מותרין בו: הדדין במרפסת. כגון שיש בה דיוורין דלדידהו הוי האי תל שבה שחור שיה להן בחוד עשרה או נמוך או גבוה מהם פחות מ': לזה בפתח וזה בפתח הוא. והריויהו בעי אפסותיה ביה דהא סהם מרפסת לא גבייה טובא: אף לחצר. כלומר שתי הרשויות שולטות בו ואוסרין זה על זה: ה"נ מסתברא. דמאי לחצר אף לחצר קאמר ודיוורין מרפסת עסקינן: מדקתני סיפא מופלגת. אפילו גבוה י' הוי לחצר: אי נימא. דשכי ליה לאשתמושי: אמאי. נהי נמי דמאי מרפסת בני עלייה רשותא דתרווייהו היא דלשניהן תשמישו בקשה לחצר בזריקה גובה ולעלייה בזריקה את משך ההפלה ובשלשול את הנמוכות ונהי דלשמואל שלשול לבני זריקה גובה נוח הוא הכא דאיכא שלשול וזריקה משך שוין הן לזריקה גובה ואמאי לחצר: אלא. על כרחך אף לחצר ואוסרין לרב נמי דמתוך לה כדיוורין מרפסת מאי לחצר דקתני אפסות מכאן אף לחצר קאמר ואסורין: חוליית הבור. או שיש בחצר סלע: למרפסת. וקס"ד לבני עלייה קאמר וקשיא לרב: הינח סלע. דהוי לבני מרפסת פתח שעל גביו הוי השמיש ידיה וגבוה שיה להן הוא: אלא בור. שממלאים הימנו תשמישתו בשלשול הוא אפילו לבני מרפסת שהרי מקרקעיתו דולין וש"מ דהואיל ובני חצר תשמישו בזריקה שאין יכולין למלאות אלא ח"כ וזרקין דלי למעלה מן החוליה יחבין לה לבני מרפסת דבשלשול כשמואל: מלאה מים. דהוי פתח לבני מרפסת: דבטיבלא. שהן מוקדין מחמת אסור עבל ואסורין לטבלא: דומיא דסלע. שאינו חסר: ולמה לי למיתנא. תרווייהו הואיל ובטיבלא מוקמת לה בשלמא אי אמרת בבור מים קאמר איצטרך בור לשמשעין דאע"פ דבשלשול הוא לבני מרפסת אפ"ה לבני חצר דתשמישתיה בזריקה נחת חשיב ליה לשלשול דמרפסת אלא השתא דבור וסלע שניהן תשמישתיה על גבן תרווייהו למה לי ליתני סלע ולא ליתני בור הואיל וסוף סוף כדומיא דסלע בעית לאוקמיה נהי דבור בלא סלע לא מצי למתני דאם כן הוה אמיינא בבור סהם קאמר להכי אצטרך סלע לבני עלייה דבטיבלא עסקינן אלא סלע בלא בור ליתני: ה"ג כריכא דאי תנח סלע דליכא למיגזר כו'. ולא גריסין אי תנח בור אבל סלע לא דא בור בלא סלע לא מצי למיתני כדפרישית: מתוקנין. דשקלי מנייהו וחסרי ואחו לדי שילשול: ולא עירבו. אלו עם אלו: בעשרה התחתונים. בכותל הביה בחצר אנשי חצר משתמשין דלדידהו פתח ובני עלייה בשלשול: בעשרה העליונים. שהן מתחת לעליות אנשי עלייה משתמשין דסמוכין הן לבני עלייה והוה לדידהו פתח ובני חצר בזריקה זו. הבולט חוץ לכותל למעלה מעשרה קא ס"ד בעליות גבוה טובא עסקינן והאי למעלה לזו מן הקרקע מודד אלא ה"ק למעלה מתחלת טפח עשירי כשתמדוד מן העליות ולמטה עשרה דהיינו דקתני רישא ב' עליונים אנשי עלייה משתמשין: הא דביני בני. שבין י' עליונים ל' התחתונים דהוי לחצר בזריקה. ולעליות בשלשול: אסור. לתרווייהו כרי: בכותל תשעה עשר עסקינן. דליכא בני דכל למטה מעשרה ידיה לחצר פתח ולעליות בשלשול וכל למעלה מ' ידיה לחצר בזריקה ולעליות

מזה: קמ"ל דכיון כו' אסרו אהדדי. בלא קום טעם תשמיש: גג הסמוך לרה"ר. שאינו מוקף חצר בכל צדיו אלא צדו אחד רה"ר וסוהם גג גבוה עשרה: לריד סולם קבוע. מן העלייה לגג להחירו לטלטל מן המרפסת לגג דאי עביד ליה סולם. גלי דעמיה דמלכותיה לגג מכה רה"ר ואינה נוחה ליה לאשתמושי ביה: סולם ערמלי. כיון דמלכותיה ליה כמאן דליחיה הוא: מ"ט. ה"ג גג זה אינו לתשמיש בני רה"ר כלל: לאו משום. דבהיה עסקינן דלא גביהה מרפסת עשרה מרה"ר וממנה עולין לגג ופחות מעשרה הוא לה חלמא רה"ר: דמרפסת כפתח ולבני רה"ר אינו ראויה כיון דמרפסת רה"ר בנו עשרה דהדדי קיימי אסרי אהדדי לרי לאו הכי טעמא מלי ניהו וכוון דמרפסת מגופתה היא למעלה ופתחה ב' אמות לרה"ר דאי לאו מגופתה היא סביב כיון דלא גביהה עשרה כרמלית היא וסולם לא מהני לה דקא מטלטל מכרמלית לרה"ר: כדכתיב וסודרה. ארמלית לתת עליו כחול כובעין ומעופרת ותשמיש נוחה והגון הוא להם למשאוי קל כזה ורע"פ שאינו ראויה להם לכיתוף משאוי כבד כדלמך ציטאות השבת (שבת דף ת. ה.) תשעה מזו לכתף אבל י' לא ה"מ למשאוי כבד ומיהו לכומתא וסודרה חזו כשני אדם עייפין צימות החמה נוטלין כובעיהן וסודרין מרחשיהן עד שיפוח הרוח בהן הלכך אסרי עלייהו ואפילו לא קיימא מרפסת בנו י' ולא דמו לרשות שנין ב' חירות לזו כפתח לזו בזריקה דהכי לאו תשמישיתיה בהני כובעיהן קלים אלא ככלים כבדים וכי גבוה כותל י' לא חזי לתשמישיתיה דהכי וותמין אותו לזה שפתח אבל לבני רה"ר חזי ואינה דמוקי לה"ה דר"ב בגג פחות מעשרה ור"א לא"כ ה"ל כרמלית דכל שנות שרחה ד' ואינה גבוהה עשרה אלא רה"ר כרמלית היא וכיון דהכי הוא סולם מאי מהני בני עשרה דהדדי שאינו רחוק מרה"ר עשרה ור"א לומר כן שלא שיערו חכמים עשרה לכתף אלא בגובה ולא שיערו ארבעה אלא במשך: (רש"י)

תוספות לא מביעיא קאמר. דבשלמא לרב נקט עשו לעליונה כו' לאשמעינן לזה בזריקה וזה בשלשול שניהם אסורים אלא השתא דקיימי בגו עשרה מה לי עשו לעליונה מה לי עשי לתחתונה כן. פירש רש"י ולרב אדא בר אהבה נמי דאוקמא בבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות קמ"ל טובא רע"ג דאמר בסוף כיצד מעברין (לע. ל דף נט:.) דסולם תורת מחיצה עליו ולא אסור הכא לענין ליחשב תשמיש בנחת כלזה זה בשלשול וזה בשלשול אסרי: גג הסמוך לרה"ר. פירש בקונטרס שאינו מוקף חצר בכל צדדיו אלא צד אחד רה"ר וסתם גג גבוה עשרה ויש שם מרפסת דלא גבוהה עשרה מרה"ר וממנה עולין לגג ופחות מעשרה הוא לה אלמא רע"ג דמרפסת כפתח ולבני רה"ר אינו ראויה כיון דמרפסת רה"ר בנו עשרה דהדדי קיימי אסרי אהדדי דאי לאו הכי טעמא מאי חזי וכוון דמרפסת מגופתה היא למעלה ופתחה בעשרה אמות לרה"ר דאי לא מגופתה היא סביב כיון דלא גבוהה עשרה כרמלית היא וסולם לא מהני בה דקא מטלטל מכרמלית לרה"ר וקשה לר"י להעמיד כשיש מרפסת בין רה"ר לגג דאינו מזכיר הכא מרפסת כלל ועוד אי מרפסת מגופתה היא בני רה"ר אוסרין עליה ועל הגג ואי דליכא גיפופי היא לה כרמלית והגג נפרץ לה בעוקף חצר בלא מרפסת איירי וקאי גגה בתוך עשרה אם כן הוי כרמלית ואור"י דמייירי שפיר בלא מרפסת ובני רה"ר משתמשים בו לפי שאינו גבוה עשרה ואינו נפרץ במלואו וכוון שצדי הגג גבוה עשרה או כל הגג למטה מעשרה ויש לו מעקה ופתח לרה"ר בעשרה או בפחות וקאמרין דצריך סולם קבוע להחירו אבל בלא סולם אין בני חצר רגילים בו ומבטלין ממנו בני רה"ר שהרגילו להשתמש תורת דיוורין ומשוי להו (חד) קרפף ואסור לטלטל ממנו לחצר לרבנן ולר"ש נמי כלים ששבתו בבית אסור להוליך מחצר לגג כיון דנעשה קרפף ולא דמי לחצר או מבוי שפתוחים לרה"ר בעשרה דאין בני רה"ר אוסרים עליו דהתם איכא דיוורין גמורין ואין כח לבני רה"ר לבטלם וקאמרין דילמא בכומתא וסודרה דרגילין להניח שם בני רה"ר כשהם עייפין רע"ג שגבוהה עשרה שמשוי קל הוא כדפירש בקונטרס ותשמיש נחת ולא דמי לרשות שבין שתי חצירות לזה בפתח וזה בזריקה דחצר אין משתמשים בו בכובעים אלא בכלים כבדים ור"ת מפרש בענין אחר גג הסמוך לרה"ר ונמוך בתוך עשרה צריך סולם קבוע להחירו דכיון דתוכו רה"ר היא ולא דמי לשאר כרמלית וסולם קבוע שבחצר דלא הוי כרמלית מעליא דרייק סולם קבוע אין סולם עראי לא אף על גב דרע"ג סולם עראי הוי תשמיש נחת טפי לחצר מבני רה"ר דלית להו לבלי רה"ר אפילו סולם עראי ואפ"ה כיון דבתוך עשרה קיימי אסרי ודחי רב פפא דלבני רה"ר נמי איכא תשמיש נחת בכומתא וסודרה דראשו של אדם סמוך לגג והוי תשמישו בנחת בלא סולם כלל כלבני חצר בסולם ולהכי צריך סולם קבוע להחיר כרמלית גרוע כזה דהוי תוכו רשות היחיד: (תוספות)

רש"י גג הסמוך לרשות הרבים לריד סולם קבוע להחירו. פירש רש"י ז"ל: שאינו מוקף חצר בכל צדדיו אלא צדו אחד קשות הרבים וסוהם גג גבוה עשרה טפחים. ויש שם מרפסת דלא גביהה עשרה מרשות הרבים, וממנה עולין לגג, ופחות מעשרה היא לבני רשות הרבים, והגג גם כן תוך עשרה למרפסת, ורע"ג דהגג הוי כפתח למרפסת ואינו כן לבני רשות הרבים, מ"מ כיון שהמרפסת תוך עשרה לרשות הרבים אסרי אהדדי. והלכך אסור להשתמש מן הגג למרפסת דבני רשות הרבים אוסרין על המרפסת, אלא אם כן עשו סולם קבוע מן הגג לעליה, לאו נראה דמלכותיה לגג מרפסת הרבים ואינה נוחה ליה לאשתמושי ביה, וכוון דמרפסת מגופתה היא למעלה ופתחה בתוך עשר אמות לרשות הרבים, לרי לאו מגופתה היא סביב, כיון דלא גביהה עשרה כרמלית היא וסולם קבוע לא מהני בה דקא מטלטל מכרמלית לרשות הרבים. ותוספות הקשו דכיון שעיקר הענין תלוי במרפסת היאך לא החזיקו בהלכה כלל. ועוד דאי במרפסת מגופתה אפילו אין שם סולם קבוע היאך בני רשות הרבים אוסרין עליה, והלא חצר הפתוחה לרשות הרבים וכן מבוי הסמוך לרשות הרבים אין נאסרין בכך אלא על ידי פסלה. והיכא ה"ל בזו דשאנו חצר ומבוי דכיון שמתמשים בהו תדיר מן הדיוורין הפתוחין להן אין כח ובנין קשות הרבים אוסרתן בלא פסלה, אבל גג גביע טפי תשמישיתיה וכל שהוא למרפסת בתוך עשרה ואין שם סולם קבוע, בני רשות הרבים אוסרין עליה. אבל כשיש שם סולם קבוע נמלא תשמיש הגג תשמיש תדיר לחצר ואין ובנין (רש"י א)

דף פה א

בור שבין שתי חצירות מופלגת מכותל זה ארבעה ומכותל זה ארבעה זה מוציא זיו כל שהוא וממלא זה מוציא זיו כל שהוא וממלא ורב יהודה דידיה אמר אפילו קניא אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דאי דרב. הא אמר אין אדם אוסר על חבירו דרך אור ודשמואל מהיכא אילימא מהא דאמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לרשות הרבים צריך סולם קבוע להחירו דילמא כדרב פפא אלא מהא זה מוציא זיו כל שהוא וממלא זה מוציא זיו כל שהוא וממלא טעמא דאפיק הא לא אפיק אמרין אדם אוסר על חבירו דרך אור ודרב מהיכא אילימא מהא שתי גזוזטראות זו למעלה מזו עשו מחיצה לעליונה ולא עשו מחיצה לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו ואמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בסמוכה אבל במופלגת ארבעה עליונה מותרת ותחתונה אסורה דלמא שאני הכא דכיון דלזה בזריקה ושלושול וזה בשלשול לחודיה כלזה בזריקה וזה בפתח דמי אלא מהא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב שני בתים ושלוש חורבות ביניהם זה משתמש בסמוך שלו על ידי זריקה וזה משתמש בסמוך שלו על ידי זריקה

רש"י בור שבין שתי חצירות. הפרודות זו מזו ומפסקה ביניהן כעין מבוי קטן ואין ליוורין פתוחין לו והבור באותו הפסקה מופלגת מכותל זה ארבעה כו' דאי לאו הכי דמופלג הוי תשמישו בנחת והוי כמו שהבור חלוי בהלך זו והלוי בהלך זו שרשות שניה שולטת בה והגן במתני' בור שבין שתי חצירות אין ממלאין הימנה בשבת אזה אורכר על גב עד שיערבו או על שיעשו מחיצה תלויה בבור כך הדין ר"י: זה מוציא זיו כל שהוא. מכתבו עד לבור וממלא דרך חלונו וכן זה דכיון דמופלגת לה' כל שלטי ביה לאסור על גב זה ומשום שיהא רשות לשניהן במבוי נמי ליכא שאין דיווריהן פתוחין לחצר ולכא נכנגל ואין תשמישתן בכך אלא דרך אורכר ודכיון הוא דזיו נמי לא ליבעי אלא משום היכר בעלמא שלא ישתמשו בשרות אחרת של שנים בלא עירוב משום הכי מתקני הכא פורחא ודכותה אחרת במסכת שבת בפרק האורכר (דף ת:)

ולחי לחזק דוקא מותרין ולמרפסת אסורין. ועוד יש לי לומר דההוא הכי נמי מסתברא אפילו לרב איתיה, ושני ההם דלוחו תל ואוחו עמוד משותף משמש בין ההלך והמרפסת, דחי לא לא אסרי ליה בני מרפסת על בני חצר, וכדלמרינו בשלהי פירקין (פה, א) יש דין גזל בשבת כילד חורבה מחזיר לבעלים, כלומר: ואין האחרים המשתמשין בחורבה אסורין לוחה בתשמישה על בעל החורבה. אלא ודאי הכא בשעשו בשותפות ומשתמשין הן בחול מן ההלך לעמוד, והלכך לאו תשמיש אורח בלחוד הוא אלא תשמיש גמור, וכמו שדחו לוחה דנג סמוך לרשות הרבים דילמא כרב פפא דלמך כשרבים מכהפין עליו כדומהא וסודרה. ואמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בסמוכה אבל במופלגת אפילו גבוה עשרה טפחים עליונה מותרת. נראה דלא גרים רש"י אפילו גבוה עשרה טפחים, אלא נראה דהכי גרים: אבל במופלגת עליונה מותרת ודילמא שאני ההם דכיון שזוהי בשלשול וזוהי בזריקה ושלשול. פירש רש"י ז"ל: כיון דלעליונה בשלשול ולתחתונה בזריקה הפלגה וזריקה גובה ושלשול כלאו בפתח ולא בזריקה דמי, אבל בזריקה גובה ושלשול אי נמי בזריקה הפלגה ושלשול וזוהי בשלשול אפילו לרב אסור. והיינו (נמו) דכי אקשינו נמוין לר' אלעזר (בע"ז) מההיא דשלב חורבות והא מר הוא דלמך לזוהי בזריקה וזוהי בשלשול שתייהן אסורות לא פריך ליה כיון שזוהי בזריקה הפלגה ושלשול וזוהי בשלשול כלאו בזריקה וזוהי בפתח דמו. וקשיא לי דהא קתני אלא א"כ עשה לה מחילה גבוה עשרה טפחים בין מלמעלה ובין מלמטה, ובשלמא בשעשו לה מלמעלה איכא זריקה גובה הפלגה, אבל עשו לה מלמטה מאי זריקה גובה איכא. וי"ל דלהיא אוקימתא לא קאי רב אלא בשעשו לה מלמעלה, אבל למסקנא דאסיקנא דרב סבירא ליה דאין אדם אסור על חבירו דרך ארובה, קאי בין אלמעלה בין אלמטה. (רש"י א)

ב פה דף

והאמצעי אסור יתיב רב ברונא וקאמר להא שמעתא א"ל רבי. אליעזר בר בי רב אמר רב הכי א"ל אין אחוי לי אושפיזיה אחוי ליה אתא לקמיה דרב א"ל אמר מר הכי א"ל אין א"ל והא מר הוא דאמר ליה בשלשול וזוהי בזריקה שניהן אסורין א"ל מי סברת דקיימי כשורה לא דקיימי כחצובה א"ל רב פפא לרבא לימא שמואל לית ליה דרב דימי. דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו התם רשויות דאורייתא הכא רשויות דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אמר ליה רבינא לרבא מי אמר רב הכי והא איתמר שני בתים משני צידי רשות הרבים רבה בר רב הונא אמר רב אסור לזרוק מזה לזה ושמואל אמר מותר לזרוק מזה לזה א"ל לאו מי אוקימנא דמדלי חד ומתתי חד זימנין דמגנדר ונפיל ואתי לאיתוי: [מתני'](#) הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב והדר שם אינו אסור עליו בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית

האוצרות הרי זה עירוב והדר שם אסור רבי יהודה אומר אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית אינו אסור: **גמ'** אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת

כל מקום שאמרו הדר שם אינו אסור הנותן את עירובו אינו עירוב חוץ מבית שער דיחיד וכל מקום שאמרו חכמים אין מניחין בו עירוב מניחין בו שיתוף חוץ מאויר מבוי מאי קמ"ל תנינא הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב הנהו דלא הוי הא שיתוף הוי בית שער דיחיד ואויר מבוי איצטריכא ליה דלא תנן תניא נמי הכי הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת ובחצר ובמבוי ה"ז עירוב והתנן אין זה עירוב אימא ה"ז שיתוף שיתוף במבוי לא מינטר אימא בחצר שבמבוי אמר רב יהודה אמר רב אסור לזרוק מזה לזה ושמואל בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום פת שעל השלחן סומכין עליהן משום עירוב ואמרי לה משום שיתוף אמר רבא ולא פליגי כאן במסובין בבית כאן במסובין בחצר אמר ליה אביי לרבה תניא דמסייע לך עירובי חצירות בחצר ושיתופי מבואות במבוי והוינן בה עירובי חצירות בחצר והתנן הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב אימא עירובי חצירות בבית שבחצר שיתופי מבואות בחצר שבמבוי: רבי יהודה אומר אם יש שם תפיסת יד וכו': היכי דמי תפיסת יד כגון חצירו של בונייס בן בונייס אתא לקמיה דרבי אמר להו פנו מקום לבן מאה מנה אתא איניש אחרינא אמר להו

רש"י ואמצעי אסור. לקמיה מפרש טעמא דעבידא כחצובה ושניהם הבתים סמוכים ואע"פ דאיכא לזריקה דכור דלעיל דמי לאמצעי שהרי שני הבתים סמוכין לאויר המבוי ואי משום שיש הפסק ארבעה בינו לכל אחד הכא נמי איכא הפסק כל חלל חורבה האמצעי וכולה אסורה לזה ולזה אפילו רחבה כמה חמות וגבי חלל המבוי נמי ליסרו להדיא לא תיקשי דלאו חורבה משתמשין בה תשמישות הרבה בין בסמוך בין ברחוק אבל הכא ליכא תשמיש אלא מילוי והוא על ידי הפלגת אורח ארבעה הוא: אמר רב הכי. בתמיה דר"א סבר מדלמך רב אמצעי אסור ואע"פ שיש הפסק אורח חורבה בינו לבתים ש"מ אדם אסור על חבירו דרך אורח סבירא ליה וטעמא דסמוכין מותרין משום דתשמישן קשה לחיובי: והא מר הוא דלמך כו'. אלא אף על גב דשלשול נוח מזריקה הואיל דאינו ממש ללחוד מהן כפתח לא שכינן ליה לחד מינייהו והכא נמי מאחר דאינו כפתח לא לזה ולא לזה אע"פ דנחת לזה מזה ליחסא: מו סברת דעבידי כי שורה. וזו אלא זו סתהא החיובנה מפסקת בין הבית לאמצעי דהיסק דלעתך אדם אסור דרך אורח סבירא לי דהיקשי לך סמוכין נמי ליחסא: לא דעבידי כחצוב'. ושלשון סמוכין לבתים האמצעי כנגד השתים כשגשה רגלי הקנקן הלכך הסמוכין מותרין דאין אדם אסור על חבירו דרך אורח והאמצעי אסור דשניהן משתמשין בה בשלשול ורשות שניהם היא ואף על גב דשתיים הסמוכות פרוצות לאמצעי האוסר לא לחמור כגון במקום שאין לו תשמיש גמור שיהא אסור משום פרוץ: לימא שמואל. דלמך אדם אסור על חבירו דרך אורח: לית ליה דרב דימי. דהא מקום שאין בו ארבעה כיון דלית ביה שיעור מקום הנחה ידידה לאו הנחה היא והכי הוא כחצוב בעלמא וקאמר מותר בלא שום תיקון ושמואל האלאת זי בעי: רשויות דרבנן. שניהן רה"י ואין אסורין מזה לזה אלא מדרבנן: מי אמר רב הכי. זה משתמש בסמוך לו על ידי זריקה ואין חבירו אסור עליו דרך אורח: שני בתים. של אדם אחד אסור לזרוק ואע"פ דכי סגי באויר רה"ר למעלה מעשרה קא סגי וקאמר דאוסר עליו אורחין של בני רה"ר אע"פ שאין להם כחן תשמיש: דמילדי חד ומיתתי חד. ח' גבוה וח' נמוך שמתא יזרוק מן הגמון לגבוה ולא יגיע ויפול לרה"ר ולשמואל דלמך מותר לא קשיא דידיה אדידיה דלמך אדם אסור על חבירו דרך אורח דהא אמינן בכשויות דאורייתא שמואל מודי: מתני' את עירובו. עירובי חצירות: והדר שם. בבית שער שחצרה: אינו אסור. על בעל חצר ואין לכתוב ליתן את הפת ללאו דידיה היא: והדר שם. אם השאיל בעל הבית בית התבן שלו ללחך לזרוק שם אסור עליו בחצר האויר ופתוח לחצר: אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית. שיש לבעל הבית מקום בדידתו של זה שנותן שם. כליו להאצעי: אינו אסור עליו. דכל רשותא דחצר דידיה הוא כאילו דר עמו בבית: גמ' חוץ מבית שער דיחיד. דלמך של יחיד ומתני' בבית שער דלמך דרכים עסקין: עירוב משום דידיה. דמעבר להו לבתי דידיה כאילו כל בני הבתים דרין כאן הלכך לא חיי לדידה לא מצי שרי אבל שיתוף לאו משום דידיה הוא דהא לא בתים שייכי ביה אלא חצירות הלכך לאו דידיה בעינן אלא מקום המשתמש כגון חצר אבל אורח דמבוי לאו משתמש הוא: תניא נמי הכי. דמניחין בו שיתוף: מסובין בבית. משום עירוב: מי מינטר ל"ד טעמא לאו משום נטייתא הוא: בבית שחצרה. לאפוקי בית שחצרה אחרת: בחצר שבמבוי. לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו: בונייס בן בונייס. עשיר הוא ומשאל בתים שחצרה לאחרים והיו לו כלים כגון שמתוך עושקו היו לו כלים הרבה: פנו מקום לבן מאה מנה. כלומר מקום חשבו: (רש"י)

תוספות לימא שמואל לית ליה דרב דימי. פירוש רש"י נראה עיקר דקאי אההיא דבור שבין ב' חצירות דקסבר שמואל אדם אסור על חבירו דרך אורח אע"פ שהוא תשמיש גרוע ומשי התם רשויות דאורייתא וליכא למיחש שמה מתוך כך יבא לטלטל מרה"ר לרה"ר דאיסורא דאורייתא מידע ידע אבל הכא דאי לאו דאסרי אהדידי

שמה מתוך כך יטלטל מחצר לחצר ור"ת פירש בע"א ואין נראה פירושו: ומי אמר רב הכי. פי' דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר והא אתמר שני בתים כו' וקס"ד טעמא דאוסר לזרוק משום דסגי באויר רה"ר למעלה מעשרה וקאמר דאוסר עליו אוירן של בני רה"ר אף על פי שאין להם כאן תשמיש וכן פי' בקונטרס ומדשמואל אדשמואל לא מצי למיפרך דאין תשמיש דאויר הכא חשיב כההיא דלעיל אבל לרב פריך מכל שכן ורש"י פירש דלא פריך שמואל אדשמואל משום דברשיות דאורייתא מודה: לאו מי אוקימנא כו'. בשבת פרק הזורק (דף צו.). מוקי לה הכי משום פירכא אחריתי וק"ק דהתם נמי קאמר ולא מי אוקימנא: בית התבן כו' הרי זה עירוב. ואפילו אין שם תבן דלענין הנחת עירוב לא בעי אלא דחזי לדירה אבל הא דקאמר בפ' הדר (לעיל ד' עב): דבית התבן אוסר היינו דוקא כשיש שם תבן כמו שלר' יהודה אינו אוסר אלא מקום דירה והיינו דוקא כשדר שם בשבת דבעינן מקום פיתא או מקום לינה והא דקתני הכא הדר שם אוסר עליו דוקא שאין לבעל הבית שם תבן דאם יש שם תבן הוא כאלו דר עמו שם בבית לר' מאיר דחשיב בית התבן כמקום דירה בפרק הדר ולא אסרי אהדדי: עירוב הוא דלא הוא הא שיתוף הוי. קשה דאשכחן דקרי עירוב לשיתוף בפ' הדר (לעיל ד' עא.) בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אין צריכין לערב ולקמן בפרק כל גגות (דף צא: עא.) קאמר. מאי לא עירבו לא נשתתפו: (תוספות)

רש"י והאמר רב הוה דלמך לזה בשלשול ולזה בזריקה שחיהו אסורות. תמיהה לי מאי שלשול דקאמר והאמר רב זה משתמש בסמוך לו ע"ז זיקה וזה בזריקה קאמר, ועדיפא מניה הוה ליה בשלשול והא ליה בזריקה ולזה בזריקה הוא ושניהו אסורין כ"ע. ויחיהו לי דהכי קאמר ליה אפילו תמלא לומר דזריקה דלאו זריקה בנתת זריקה דהא בקשה, אפילו הכי לא עדיף מלזה בשלשול ולזה בזריקה שניהו אסורין למר. ואני ליה: מי סברה דעבידל כסורה לא דעבידו כחלובא. כזה: והאזריה האמלעית משתפת בין שניהם הכי ראונו שבבית הגפוני משתמש מביהו דרך זריקה לחורבה שכנגדו בלד ימין, ואף ע"פ שאי אפשר לו להשתמש עם אלא דרך אויר החורבה האמלעית שהיא אסורה לשניהם, אפילו הכי שרי משום דל"ל דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר. וכן נמי שמעון בחורבה שבדל שמאל. וקאי לי א"כ אפילו ראונו משתמש בחורבה שבדל שמאל ושמעון משתמש בחורבה שבדל ימין, לפי שאין אחד משתמש עם אלא דרך אויר, ואין אדם אוסר על חברו דרך אויר, דומיא דבור מופלגת מכותל זה בארבעה ומכותל זה בארבעה, דקרי לרב אפילו בלא זיז ובלא קנה. וי"ל מיימי כשחורבה שבימין מיוחדת לראובן ושל שמאל מיוחדת לשמעון, ולא חמר רב שאין אדם אוסר דרך אויר אלא באויר משותף, כההיא דבור חורבה אמלעית ואויר רשות הרבים, אבל באויר המיוחד לאחד מהם ודאי אוסר אפילו לרב. כ"ל. שלש חורבות אלו. פירש רש"י ז"ל: שהן של בעלי בתים אלו. משמע מתוך דבריו אפילו הכי שרי לעלים אחרים היו שניהם אסורין בהן, דלף ע"ג חורבה אינה אוסרת מ"מ אסורה היא. והבין ודאי מכרעל פשטה דההיא דפרק הדר (עב, א) גבי מצוי דלמרינן ר' יוחנן חמר אפילו חרץ אחת וחורבה אחת, ולמרינן עלה ואזרחא ר' יוחנן לטעמיה דלא גזר דילמא אחי לאפקורי מאני דבתים לחרב. אבל אמר אפילו חמר לעיולי מאני דבתים לחורבה של חברו. וכן דעת הרשב"ד ז"ל ודמו שכתב גבי מי שנהיה את ביתו והלך לטובת אלל בתו. אבל בתוספת אמרו דמסתברא דכל שאינו אוסר אינו אסור, וההיא דפרק הדר שבבית הבעלים פתוח לחורבה. וא"ת א"כ חופה ליה משום ביה והיינו דשמואל דלמך אפילו חרץ אחד וביה אחד. י"ל בשהיה הבית פתוח מלד אחד לרשות הרבים או למצוי אחר ואינו רגיל ללכת בפתח שחורבה. וכן ודאי נראה לי מתוך הירושלמי (ה"ג) דגריסין התם ר' אלעזר בשם רב הושעיא הוה שלש זה משתמש בחורבה דרך פתחו וזה משתמש בחורבה דרך פתחו והאמלעית אסורה, אימתי, בזמן שהאמלעית של אחד מן השוק זה משתמש בפתח זה משתמש בשמים ע"כ. ומכל מקום מהא דלמרינן בשלש פתח הדר (עב, ג) עשרה בתים זה לפנים מזה אינו נותן עירוב אלא הפנימי בלבד, כלומר: ועל ידי עירוב של פנימי משתמשין בכל העשרה בתים, אין להביא רחיה לכל שאינו אוסר אסור. דשאני התם דכיון דבית שער לפנימי ופנימי נתן את העירוב הכי זה כאלו נהנו כולן את העירוב ועל ידי העירוב הוא שהתירו לכולן. לימא שמואל ליה ליה דרב דימי דכי אחא רב דימי חמר וכו'. פירש רש"י ז"ל: משום דהשמיש מקום שאין בו ארבעה על ארבעה הוה השמיש גרוע ומותר ליה ולזה, ותשמיש שבזריקה אויר נמי השמיש גרוע הוא ושרי. ופריק: כי חמר שמואל בכשויות דרבנן והכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל חורב. ואע"ג דרב נמי היה ליה בריש פרק הלוון (עו, א) כי האי סברה דרב דימי בכשויות דלורייתא אבל בכשויות דרבנן לא דהכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל חורב. הא דשמואל עדיפא מדרב. דאלו רב לא קאמר אלא שלש להשתמש בו ממש אבל בתשמיש אויר כי הא לא גזרו. והא איתמר שני גגין בשני יודי רשות הרבים חמר רבה בר רב הונא חמר רב אסור לזרוק מזה לזה ושמאל חמר מותר. וקס"ד משום דלורייתא רשות הרבים אוסר עליו הוא ורש"י צורק למעלה מעשרה טפחים. ואני ליה דלאו משום אסור האויר הוא אלא בדמדלי חד ומתתי חד דגזרינן דילמא מיגבר אחי לאתויי, הא בשוין שרי. וכתב הרשב"ד ז"ל: דבגגין משופעין אפילו שוין זה כנגד זה אסור למשופעין עביד לאגרוי. ודוקא בכלים שאין נשברין בכלים הנשברין ככלי חרס דליבא למיחש להכי דלי נפלי מתברי וכל אחי לאתויי, אפילו רב שרי וכאותה שאמרו לקמן בפרק המוציא תפלין (למ, ב) גבי זיז. ומיהו דשמואל אדשמואל לא קשיא וכטעמא דשנו לעיל לא אחמיר אלא בכשויות דרבנן ולא בכשויות דלורייתא. כן פירש רש"י ז"ל. ולענין פסק הלכה: קיימא לן כרב דלמך דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר. והלכך בלא זיז ובלא קנה שרי, וזה ממלא מחלונו וזה ממלא מחלונו. ולענין שלשול זריקה קיימא לן כרב דלמך כל זה בשלשול ולזה בזריקה כלזה בזריקה ולזה בזריקה ושניהו אסורין. ואפילו לזה בשלשול ולזה בזריקה הפלגה ושקשול. אבל לזה בזריקה הפלגה זריקה גובה ושקשול ולזה בשלשול כלזה בפתח ולזה בשלשול דמי, כפי פירושו של רש"י ז"ל. תוספתא (פ"ח, ה"ב): שלש (דירות) ודיעותו זו למעלה מזה וזו למעלה מזה והעליונה והתחתונה של א' והאמלעית של אחר לא יקבל מן התחתונה לעליונה דרך אמלעית שאין משלשול מרשות לרשות דרך רשות. אבל משלשול הוא מן העליונה לתחתונה שלש בדרך האמלעית. משלשול אדם קדרה של בשר ונתנה על גבי הזו שרבה ארבעה טפחים. היתה הלון באמלעית ארבעה על ארבעה טפחים אסור שאין משלשול מרשות לרשות דרך רשות. ולענין רשות גגין בשני רשויות הרבים, כל שהן שוין ואינן משופעין מותר לזרוק מזה לזה אם הם שלם, ואפילו אין זה כנגד זה, ואפילו היו שניהם בדיוטא אחת כגון שניהם לארץ רשות הרבים. והא דהיו להושיט מזה לזה בששן בשתי דיוטות. ומה ששנינו בפרק הזורק (לו, א) המושט פטור דמשמע פטור אבל אסור, התם כשהם של שנים ומשום שהו מעביר את הרשויות, אבל כששניהם שלו מותר. והכין איתא התם במקומה בפרק הזורק. בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום. כבר כתבתי בפרק (רש"י א')

דף פו - א

פנו מקום לבן מאתים מנה אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי אביו של זה יש לו אלף ספינות בים וכנגדן אלף עיירות ביבשה אמר לו לכשתגיע אצל אביו אמור לו אל תשגרוהו בכלים הללו לפני רבי מכבד עשירים ר' עקיבא מכבד עשירים כדדרש רבא בר מרי [תהילים סא-ח]. ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן יצורוהו אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן יצורוהו רבה בר רב חנה אמר כגון יתד של מחרישה אמר רב נחמן תנא דבי שמואל דבר הניטל בשבת אוסר דבר שאינו ניטל בשבת אינו אוסר תניא נמי הכי יש לו טבל יש לו עששית וכל דבר שאינו ניטל בשבת אינו אוסר: **מתני'**. המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל הרי זה אוסר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר אינו אוסר רבי יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר שאין דרך

ישראל לבא בשבת רבי שמעון אומר אפילו הניח ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיע מלבו: **גמ'** אמר רב הלכה כר"ש דדוקא בתו אבל בנו לא דאמרי אינשי נבח בך כלבא עול נבח בך גורייתא פוק: **מתני'**. בור שבין שתי חצירות אין ממלאין ממנו בשבת אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה עשרה טפחים בין מלמטה בין מתוך אוגו רבן שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים מלמטה ובית הלל אומרים מלמעלה א"ר יהודה לא תהא מחיצה

מחילה עשירה קתני ולא מחילה אחד עשר. והרב אלפאסי ושאר כל המפרשים ז"ל פירשו: תשעה בתוך המים ואחד למעלה, וכן תשעה למעלה ואחד למטה. וכן נראה וכו'. ואלא
הא דלמחר רב יהודה קורה ארבעה מתיר בחורבה. פירש רש"י ז"ל: קורה רחבה ארבעה והיא מוטלת על רחבה מותר לטלטל תחתיה, דלמחרנין שני חודיה יודין וכו'. ולהכי נהג
ארבעה דפי אמת חודיו יודין וכו' וכו' וכו' וכו'. והקשו עליו בחוספות דמתוך פירושו משמע שאילו לא
היו כותלי החורבה נפולות אפילו קורה פחותה מארבעה מהרת, דהא השתא הויה מחילה ארבעה לפחות מהלל ארבעה אינה מחילה. והקשו עליו בחוספות דמתוך פירושו משמע שאילו לא
ז"ל כן פירש קורה ארבעה מהרת עבור שני חזרות ונתנה על רחבה באמצע הבור למעלה. ולדבריו למה לי קורה ארבעה כיון דאיכא מחילות. ועוד מביי דלחן חזים וחלרות
פחותות לתוכו למה אינו יתיר בקורה, דפי קורה יורד וכו'. על כן פירשו הם ז"ל: דפי תקרה הוא יורד וכו' וכו' וכו'. וכן פירש רש"י ז"ל: דפי תקרה הוא יורד וכו' וכו' וכו'. וכן פירש רש"י ז"ל:
הקרה, אבל פחות מכלן לא. ואפילו לאיני דלמחר אחד מן לישני בפרק קמא (ה, א) דקורה משום מחילה, לאו מחילה דלחוריהא קאמר, אלא הכי קאמר: כיון דקורה ארבעה הוא
מחילה דלחוריהא דפי תקרה יורד וכו', קורה טפה הואי מחילה דרבנן, והכין מוכח לקמן בסוף כל גזות (לה, א) גבי הויא דיתר על כן אמר ר' יהודה. גם מה שפירש רש"י ז"ל
דבר יהודה דלמחר קורה ארבעה מהרת בחורבה סבר לה כר' ישמעאל בר' יוסי דלמחר מחילה תלויה מהרת ולית הלכתא כותיה, אינו מחזור, דע"כ מלך דשכי בקורת חורבה לא
מטעם מחילה תלויה הוא דשכי אלא מטעם פי תקרה, דהא מחילה ליכא אלא פי תקרה, וכפי תקרה ליכא מלך דפליג אלא שמואל ולא ככל ודכתאון כדליתא לקמן בפרק כל גזות
(לה, ב). ועוד דלחוריהא אמרינן בפרק כל גזות (קס) דרב קאי כרב יהודה באכסדרה בבהמה, ורב לית ליה דר' ישמעאל בר' יוסי דקקאמר בסמוך און מחילה תלויה מהרת אלא במים
בלבד. ורב נחמן אמר רבה בר אבון קורה ארבעה מהרת במים הא קא חזיל דלי להך גיסא ומייתו. תמיהה לי מאי קא מקשה מרב נחמן לרב יהודה, דילמא רב יהודה דוקא בחורבה
קאמר משום דפי תקרה יורד וכו', אבל במים לחזיל ודלי להדיא מאידך גיסא לא. ורביהי בהראש"ד ז"ל שפירש דרב נחמן לית ליה דרב יהודה אבל רב יהודה אית ליה דרב נחמן.
ולא ידעתי מאין. ואולי מדרבה בר אבון דקאמר דרב נחמן לית ליה דרב יהודה אבל רב יהודה אית ליה דרב נחמן. (רש"י ז"ל)

ב פו דף

קורה ארבעה מהרת במים הא קא חזיל דלי לאידך גיסא ומייתו קים להו לרבנן דאין דלי מהלך יותר מארבעה טפחים תחת קורה מיהא הא עריבי מיהא אלא
משום דקל הוא שהקילו חכמים במים כדבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא
שהקילו חכמים במים: א"ר יהודה לא תהא מחיצה: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ר' יהודה בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר מחיצה תלויה מתרת אפילו
ביבשה דתנן המשלשל דפנות מלמעלה למטה בזמן שגבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה ממטה למעלה אם גבוהות י' טפחים כשירה רבי יוסי אומר כשם
שמלמטה למעלה עשרה כך מלמעלה למטה עשרה ולא היא לא רבי יהודה סבר לה רבי יוסי ולא ר' יוסי סבר לה רבי יהודה לא סבר לה רבי
יוסי עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא בעירובי חצירות דרבנן אבל סוכה דאורייתא לא ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יוסי אלא בסוכה
דאיסור עשה הוא אבל שבת דאיסור שקילה הוא לא אמר ואם תאמר אותו מעשה שנועשה בציפורי על פי מי נעשה לא על פי רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל
בר' יוסי נעשה דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ספר תורה מבעוד יום למחר פרסו סדין על העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו פרסו
לכתחילה מי שרי והא הכל מודים שאין עושין אהל עראי בשבת אלא מצאו סדינין פרוסין על העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו אמר רבה ר' יהודה ור'
חנייא בן עקיבא אמרו דבר אחד ר' יהודה הא דאמר ר' חנייא בן עקיבא (דתנן) ר' חנייא בן עקיבא אומר גזוטרטא שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות

רש"י מתרת במים. עבור שזין ב' חלזות ונתנה על רחבה באמצע הבור למעלה: לחודך גיסא. תחת כל רוחב הקורה חוץ לקורה בחלק חבירו: עריבי מיהא. ורב יהודה
הספק מחילה בעני: אלא קל הוא שהקילו חכמים במים. וליתא לרב יהודה אלא כדכר הוה דב' למעלה ממש קאמר ר' ג' אלא קל הוא כו': מחלה תלויה מתרת אף
ביבשה. הלכך במים גמי און כריך שחרתה המחילה עשויה בשביל המים וכתוך חוגי הבור: המשלשל. טריזי"ר (לקלוע קלע של אוהל) בלע"ז: מלמעלה למטה.
שהתחיל לחרוג מחילות הסוכה למעלה וארוג וכו' למטה: גבוהות מן הארץ שלשה. גדלים בוקעים בה הויא לה תלויה ופסולה: מלמעלה למעלה. שנועשות בפרק: אם
גבוהות עשרה טפחים כשירה. ואע"פ שאין מניעות לכך והכא לא גרם גבוהות מן הארץ אלא אם גבוהות עשרה טפחים: כשם שמלמעלה למעלה. מנסרת ליה ורף
על גב דלא מטיא לכך: כך מלמעלה למטה. די לה בלחיי עשרה ואע"פ שאינה מנעת לארץ: אבל שבת דלחפור סקילה. אע"פ דכשירות דרבנן ליכא סקילה כל דתקון
רבנן כעין דלחוריהא תקון: ואם תאמר. הואיל ור' יוסי לגבי שבת לית ליה מחילה תלויה: מעשה שנעשה בציפורי. על ידי מחילה תלויה כדלמחר לקמן: ע"פ מי נעשה.
והלך ר' יוסי רש"י לציפורי הוה ועל פיו הוה עושין כולן כדלמחר בסנהדרין (דף לב) אחר ר' יוסי לציפורי: ה"ג לא ע"פ ר' יוסי נעשה אלא על פי רבי ישמעאל בר' ר'
יוסי נעשה. שכבר נפטר ר' יוסי וכו' ג' לא ע"פ רבי יהודה דרבי יהודה לאו לציפורי הוה ועוד דלר' יהודה שרי דהא כשירות דרבנן הוה כדלקמן: ולא הביאו ספר תורה.
לכית הנכנס ונחלר אחרת הוה והוה מביאין אותו דרך חצר שאינה מעורבת ופרסו סדינין על גבי עמודין להיות מחילה מפסקת אלל מחילות החצר מביט שהיה ספר
תורה מונח בו ועד בית הנכנס וכו' מביי קטן כדי היתוך בין סדינין למחילות החצר ולא הוה בני החצר אוסרים שם שלא היה פתח פתוח לו אלא אותו פתח לבדו והך
סדינין מחילה תלויה הוא: הכל מודים. ר"א ומחלוקתו שנהלקו בתוספת אהל עראי גבי פקק הלון דלחכא למי"ד פוקקין בו וע"פ ר' דמוסיף על אהל עראי הוא מודים
שאין עושין את כל האהל לכתחלה בשבת ע"כ כל הכלים (דף קה): אמרו דבר אחד. הקילו רבנן במים: גזוטרטא. שהיא למעלה מן המים: ע"פ מה ארבעה. מוכרעות
שכן כ"ד טפחים על כ"ד טפחים: (רש"י)

תוספות קורה ד' מתרת בחורבה. פי' בקונטרס דסבר לה כר' ישמעאל ברבי יוסי דאמר מחיצה תלויה מתרת ולית הלכתא כותיה ואין נראה לר"י דרבי ישמעאל לא
תתיר אלא במבוי אבל במחיצה תלויה דחורבה הפרוצה לר' לא ועוד דקורה ד' לא מטעם מחיצה תלויה מתרת דהא ליכא מחיצה כלל אלא מטעם פי תקרה ופי תקרה
לא אשכחנא תנאי דפליגי ורב נמי דאית ליה (לקמן דף ז'): פי תקרה יורד וכו' וכו' וכו'. הא קאזיל דלי לאידך גיסא.
פירש בקונטרס דלרב יהודה דוקא פריך שמצריך לשקע ראשי קנים במים שלא ידלה מרשות חבירו אבל רב הונא לא בעי רק שיש היכר קצת שלא יטלטל שם להדיא
(ולא) מצי למימר דרב נחמן כתי"ק דשרי מתוך אוננו דהא מתוך אוננו דתי"ק היינו מלמעלה דרש"ג דכי היכי דבעי רב יהודה שיקוע לרש"ג ה"ה לת"י וכן הוא דפריך
תחת הקורה מיהא עריבי מיהא לרב יהודה פריך ולא מצי לשנויי דקורה מתרת מחודה ולפנים ולא תחת הקורה דכיון דרשות שניהן שולטת בהם תחת הקורה א"כ בסמוך
לקורה נמי ליתסר משום שעריבי מיהא שנתת הקורה ועוד דמשמע ליה דמתרת לגמרי אף תחת הקורה: אלא קל הוא שהקילו חכמים במים. פירש בקונטרס וליתא
לדרב יהודה אלא כרב הונא דב' ה' למעלה ממש קאמר ועל זה סומכין העולם שיש בתי כנסאות על המים אע"פ שאין המחיצות מגיעות עד המים והא דאמר בפירקין
(דף פה.) אמתניתין דגזוטרטא שהיא למעלה מן המים ועשו לה מחיצה גבוה י' כו' לא שנו אלא למלאות אבל לשפוך אסור דהלכתא כאיכא דאמרי דאפי' לשפוך נמי שרי
דבשל סופרים הלך אחר המיקל ומיהו נראה דאינה מועלת המחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לשם מחיצת מים דאין הלכה כרבי יהודה דאמר לא תהא מחיצה
גדולה מן הכותל שביניהן דבר תימה הוא שפירש בקונטרס מסקנא דשעתיה דלא כרב יהודה דהא רב ורבי חייא קיימי כוותיה וברייתא דיעקב קרחא ומצונו לפרש
קל הוא שהקילו חכמים במים דקורה מתרת בלא שיקוע אבל מחיצה תלויה מלימי כרב יהודה דבעי שיקוע ור"ח פירש שיקוע לן כרב יהודה ול"ג אלא ור"ת

חוקק בה ד' על ד' וממלא א"ל אביי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא דאמר גוד אחית מחיצתא אבל כוף גוד לא ועד כאן לא קאמר רבי חנניא בן עקיבא התם אלא בימה של טבריא הואיל ויש לה אוגנים ועיירות וקרימיות מקיפות אותה אבל בשאר מימות לא אמר אביי ולדברי ר' חנניא בן עקיבא היתה סמוכה לכותל בפחות מג' טפחים צריך שיהא אורכה ד' אמות ורוחבה אחד עשר ומשהו היתה זקופה צריך שיהא גובהה עשרה טפחים ורוחבה ו' טפחים ושני משהוין אמר רב הונא בריה דרב יהושע היתה עומדת בקרן זוית צריך שיהא גובהה ו' טפחים ורוחבה ב' טפחים ושני משהוין ואלא הא דתניא ר' חנניא בן עקיבא אומר גזוזטרא שיש בה ד' אמות על ד' חוקק בה ד' על ד' וממלא היכי משכחת לה דעבידא כי אסיתא: **מתני**: אמת המים שהיא עוברת בחצר אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבהה ו' טפחים בכניסה וביציאה ר' יהודה אומר כותל שעל גבה תידון משום מחיצה אמר

רבי יהודה מעשה באמה של אבל שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת אמרו לו מפני שלא היה בה כשיעור: **גמ'** תנו רבנן עשו לה בכניסה ולא עשו לה ביציאה עשו לה ביציאה ולא עשו לה בכניסה אין ממלאין הימנה בשבת אלא כ' עשו לה מחיצה ו' טפחים ביציאה ובכניסה ר' יהודה אומר כותל שעל גבה תידון משום מחיצה אמר רבי יהודה מעשה באמת המים שהיתה באה מאבל לצפורי והיו ממלאין הימנה בשבת על פי הזקנים אמרו לו משם ראייה מפני שלא היתה עמוקה ו' טפחים ורוחבה ד' תניא אידך אמת המים העוברת בין החלונות פחות מג' משלשל דלי וממלא ג' אין משלשל דלי וממלא רשב"ג אומר פחות מד' משלשל דלי וממלא ד' אין משלשל דלי וממלא במאי עסקין אילימא באמת המים גופה ואלא הא דכי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן אין כרמלית פחותה מד' לימא כתנאי אמרה לשמעתייה אלא באגפיה ולהחליף והא כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו התם רשויות דאורייתא

רש"י חוקק בה. נקב באמצעייתה ואפילו אין לה מחיצות סביב הויין לה ו' טפחים הנשארים סביב הנקב לכל כד ורואין אותן כאילו היו כפופין למטה כעין מחיצה תלויה על המים ואמר נמי גוד אחית כאילו יורדות וכותמות עד המים והויין מים שכנגד הנקב רשות היחיד וצדדי מהכי לא סגי לדין מחיצה פחותה מ' גובה ואין מחיצה פחותה מד' טפחים חלל צדיניהם: כוף. רוחב הגשר שיהא כפוף למטה כמחיצה ואכתי הו"ל מחיצה תלויה ומצדו כן לזימיר תו גוד אחית: אלא בימה של טבריא. דהכי אמר לקמן דלגנשי טבריא הו"ל: אוגנים. שפה גבוהה והו"ל כמחיצות סביב לה דלויכא קלת הכירא דהיתר דהא כרמלית מדרבנן היא גזרה משום הולאה מרה"י לרה"ר האילו יש לה קלת היתר ורע"ג ד' אכתי כרמלית היא דהא קרפף ויתר מביה סתתים שלא הוקף לדירה הוא מיהו בתקנתא פורתא כי הא סגי: היתה סמוכה. שהיתה כותל העליה על שפת המים ואותו הנסר נתון על שני זיזין היוצאים מן הכותל וזפת הגשר פחותה מג' סמוך לכותל היא לה האו כותל חדר מן המחיצות והאזיז פחותה משלשה צדינה ולכותל מהני לנקב ומוסיף עליו טפח ומשאו פגם ברוחב הגשר על פני ד' לחרכה להשלים הנקב לד' על ד' וצריך להיות בה רוחב עוד ו' טפחים לזימיר בהו כוף למחיצה שנייה כנגד הכותל הרי ו' רוחב ומשאו וחרכה ד' אמות להיות ו' טפחים לב' ראשיה עד הנקב דנימא כוף וכשאתה כופף את ב' הראשים כופף את רחב ו' רוחב ומשאו חלל הנקב אלא טפח ומשאו מזה וטפח ומשאו מזה שהרי ו' טפחים בזלטין מן המחיצה האמצעית ולחזן ללד המים שהרי המחיצה האמצעית כשכפפו אותה נמאלת עומדת בשפת הפגם ואין מחיצות הראשין נמשכין ממנה ללד הכותל אלא טפח ומשאו והוא מנטרף עם פחותה משלשה לבד והו"ל מחיצה ד': היתה זקופה. לחרכה כריך שיהא חרכה ו' ורחבה ו' ושני משהוין וזקופה רחבה כנגד הכותל מופלג ד' מן הכותל וכוף שפת רחב טפח ומשאו לכפוף ללד הכותל והרי שפתה עכשיו פחותה מג' סמוך לכותל והוא לבד הרי מחיצה ד' לכפוף ועוד כוף טפח ומשאו בשפת רחבה השני ללד הכותל הרי טפח ומשאו מחיצה ופחותה מג' לבד הרי מחיצה ד' מכאן ומחיצה הג' שכנגד הכותל רחבה ד' שלזימין הרי חלל ד' במחיצותיו וגובהו ו' ופחותה חלון ככותלו וממלאה: היתה עומדת בקרן זוית. ששני כהלים מחיצות למים ואינה כריכה אלא שתי מחיצות כריך שיהא גובה חרכה כשהיא זקופה ו' טפחים ורחבה ב' טפחים ושני משהוין ומעמידה זקופה שפת ערובה כנגד כותל האחד מופלג ממנו פחותה מג' והוא לבד נמאלת כאן מחיצה רחבה ה' ומשאו וכותל השני מכוון כנגד רחבה מופלג ממנו ד' כוף טפח ומשאו היחידין על מדה רחבה והטו חוזה ללד כותל המופלג ד' נמאלת שפת הגשר עומדת פחותה מג' והוא לבד הרי ב' מחיצות של ד': ואלא הא דבעי ר' חנניא. כ"ד על כ"ד היכי משכחת לה: דעבידא כהסיתא. שאין כותל סמוך לה וקבועה על יחידות וצריך להיות כל החלל וכל מחיצותיה ממנה ונעשה כעין מדובה. אסיתא מורטו"ר (מורטו"ר: מדוכה) : מהני' אמת המים. אפילו ברה"י כרמלית היא: עשו לה מחיצה. בתוך אוגניה על פני רחבה שיהא ניכר בשביל המים נעשית ומחיצת החצר התלויה ועוברת על גבה אינה מועלת לה ורע"ג ד' מחיצה תלויה מהרת במים ה"מ היכא דנראית מחיצה שנעשית בשביל המים כגון גזוזטרא דמתני' וכגון מחיצה שבתוך הבור: של אכל. שם העיר והיתה עוברת בתוך החלונות וממלאין הימנה בחלונות דמהניא לה מחיצה כותל בחצר תלויה עליה ורבי יהודה לטעמיה פלגי נמי במתני' אבוי: שלא היתה כשיעור. כרמלית או בעומק ו' או ברוחב ד' שאין מים נעשין רשות לעצמן פחותה מעומק ו' ברוחב ד' ואם עוברת ברה"ר הויין רה"ר כדתנן בהזרקה (שבת דף קז: ה) הזרקה ד' אמות בים פטור לכרמלית היא ואם היה רקק מים ורה"ר מהלכת בו חייב ורה"ר הוא וכמה הוא רקק מים פחותה מ' טפחים אלמא מים שאין עמוקין ו' אינם רשות לעצמן וכו' ורבי נמי בחצר הו"ל רה"ר: גמ' עשו לה בכניסה ולא עשו לה ביציאה. לא מהני מידי דהא מחובבת למים שחור לחצר ביציאתה ונעשית הכל כרמלית אכל כי עשו בכניסה וביציאה אינה כרמלית דומה כמי שמתחלה בחצר זו: שלא היתה עמוקה ו'. או לא היתה רחבה ד' דלא חשיב פחותה מד' למיחוי רשותא לנפשיה: בין החלונות. למבוי או לחצר ובהים מכאן ומכאן על שפתו וחלונות פתוחין להן למלאות: פחותה מג'. מפרש ואזיל במאי קאמר: במאי עסקין. האו שיעורא דג' וד': אי נימא ברוחב אמת המים. דקאמר ת"ק ג' רוחב הו"ל כרמלית ואין ממלאין ממנה לרה"י: לימא כהנאי אמרה. דהא רבנן בג' רוחב קרו לה כרמלית (ואין ממלאין ממנה ברה"י): אלא באגפיה ולהחליף. דיש באמתה שיעור כרמלית והכא בש"ש לה אגפים גבוהים ומהני למיחוי הנך אגפים מקום פטור כי לית להו רוחב ג' ומשללן אה הדלי ומניחו על אגפים ומשם החליפו לאמה וממלאהו וחוזר ומניחו על אגפים ומשם החליפו לרה"י דהשתא מהני אגפים להחליף המשאו מכרמלית לרה"י ומרשות היחיד לכרמלית וקאמרין רבנן דלאו אית בהו רוחב ג' הו"ל הוא מקום פטור אלא רשותא באגפי נפשיה ולא בטיל להכא ולהכא: והא כי אתא רב דימי גופיה אמר ובלבד שלא יחליפו. דרך מקום פטור דהא כיון דלמרינן מותר לאלו ולאלו לכתף עליו מקום פטור חשיב ליה וקאמר לא יחליפו: התם רשויות דאורייתא. רשות היחיד ורבים איסורא דאורייתא להויא מזה לזה אשתכח דמתעבדא איסורא דאורייתא דרך מקום פטור אכל מכרמלית לרה"י רשויות דרבנן ומחליפין דרך מקום פטור ורע"ג ד' חשיב רב דימי מקום פטור פחותה מארבעה והכא קאמרין רבנן דשלא ליה הו"ל מקום פטור. לויכא למימר דהא שמתעבדא בהרייתא דרב דימי כהנאי אמרה דלויכא למימר דגבי רשויות דאורייתא דחשיבי הו"ל פחותה מד' הסמוך להו בטל אכלן אכל לבדי כרמלית לא בטיל ממי הו"ל רוחב שלשה: (רש"י)

תוספות אמר ר' יהודה מעשה כו'. אין זה מעשה לסתור דאמילתיה דלעיל קאי דלא בעי מחיצה לשם מים: (תוספות)

רשב"א מתני': אמת המים שהיא עוברת בחצר. כלומר: מעבר לעבר, ולפיכך אין ממלאין ממנה בשבת כל זמן שהנקבים שנקטת ויואלה בהן רחבים שלשה על שלשה לרבנן, או ארבעה לכש"ג, דלויכא למימר בהן לבד מפני שהאמה חולקת רשות לעצמה בחצר כל שהיא רחבה ארבעה ועמוקה עשרה. ואינו דומה ללשון ים הנכנסת בחצר דפרק קמח דמכילתין (יב, א), דהתם אין הלשון יואלה מן הגד האחר וכמו שכתבתי שם בס"ד, אכל כל זמן שאינה רחבה ארבעה ועמוקה עשרה אינה חולקת רשות לעצמה. ולפיכך לא תקשו כאן ממלא הוא ללא מליגין הא טלעולי מטלעלין כמו שהקשו דפרק קמח גבי לשון ים וכמו שכתבתי שם בארובה בס"ד. (רשב"א)

לדפילו תימא יך חורין לכרמלית התם. כלומר: בחורי רשות הרבים או רשות היחיד היינו שהחורין סמוכין לרשות אחר, אבל כחן במופלגת שהאגם לעתים מופלג ורחוק ממאן, חן האמה שבתוך החצר נזוגת משום כרמלית, וגם האמה שבתוך החצר ג"כ לעתים ארוכה ורחוקה ממקום מרחב המים שחוף לכניסה או היציאה, ואי אפשר לאסור כל האמה משום חורי כרמלית, וכיון שכן אף בשאינה רחוקה או בשאין האמה משוה הרבה לא פליגי. ומסתברא כיון דלחיי בר אבין ובר חנניה בר אבין פשיטא להו דלחן חורין לכרמלית כוונתיהו קיימא לן, ונפקא מינה בעלמא אפיטו בחורין הסמוכין לכרמלית. ואע"ג דרב אשי אמר אפילו תימא יך חורין לכרמלית, לאו לאפלוגי אלאי בר אבין ובר חנניה בר אבין דהא דאחא בעיקר דינא דחורין, אלא להגדיל חובה קאמר דאפילו המלא לומר דיש חורין ה"ל ל"ח דכחן בסמוכה כחן במופלגת, ותדע לך דהא לא קאמר יך חורין אלא אפילו תימא קאמר. ואפילו נסתפק בה רב אשי חן לא שקבין מאי דפשיטא להו לאבאי ובר חנניה וקטנין מאי דמספקא לרב אשי. רבינא אמר כגון דעבד לה ד' ו' נפקא אפומא. פירש רבינא חזר לעיקר פירוש הכרמלית וקאמר דהאי שגשגה וארבעה דקתני לאו אגופה של אמה ולא אגופים קאי, אלא ארוכה הכניסה והיציאה. שאילו עשה גיפופין בכניסה ויציאה בתוך האמה ואין בין הגיפופין חור שגשגה הרי זה כסוחס, דכל פחות משגשגה כלבוד וסוחס לגמרי דמי. והש"ג אמר ארבעה ואזרו לטעמייהו. וכיון דרבינא אוקמה בהבין משמע דתו לא לריבא למידהא ולשווייה פלוגתא בין זעירי ורב דימי וליבא דר' יוחנן, אלא כוליה סבירא להו דלחן כרמלית פחותה מארבעה לכוליה תנאי, וכוליה סבירא להו נמי דאפילו ברשויות דרבנן אסור להחליף. וכן דעת הראב"ד והר"ז ז"ל. ועוד הביא רמיה הר"ז ז"ל מהא דאמרין לקמן בשגשגה פרק המוציא תפילין (קא, ב) גבי דא דתניא וחסכמים אומרים אף זמן שהמגעול למעלה מעשרה מביא מפתח בערב שנה ומניחו באסקופה, למחר פותח ונועל זו ומניחו לאסקופה או לחלון שעל גבי הפתח, ואם יש בהלון ארבעה על ארבעה אסור מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות. כלומר: מאסקופה כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד דרך מנעול שהוא מקום פטור. ואמרין ש"מ איהא לדרב דימי דאמר אסור להחליף, דלמלא רב דימי אפילו ברשויות דרבנן קאמר. אבל הרב אלפאסי ז"ל (לעיל בפרק חלון עז, ח) סבור דהא דפירוי בגמרא מעיקרא דהא דרב דימי ברשויות דאורייתא אבל דרבנן מותר להחליף בדוקא איהמה, וכיון דאפלוגי בה רב דימי וזעירי קיימא לן כרב דימי דמיהל. ואף ע"ג דרב ושמואל אמרי איפכא דארבעה ברשויות דרבנן החמירו כדלמינן אליבא דרב בריש פרק הלון (שם) גבי כותל שבין שתי חירות גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה, ואליבא דשמואל לעיל בפירוק (פה, ח) בשגשגה שמעתא דבור מופלגת מכותל זה בארבעה. אפילו הכי קיימא לן כר' יוחנן לגבי רב ושמואל וכדברי המיהל אליבא דר' יהושע בן לוי. וכן נראה שסבורין ברוחיהו בעלי ה"הו" ז"ל והם תירצו אותה שאמרו בפרק המוציא תפילין, דרב דימי ודאי ס"ל דהוא כרבייהא דלקמן פליגי אהא דשמעתין, והא דקאמר עלה ש"מ איהא לדרב דימי, היינו איהא ועדיפא מדידהו דאפילו ברשויות דרבנן אסור וכזעירי דשמעתין. כן ח' הם ז"ל. וא"ת א"כ לימא ש"מ איהא לזעירי. י"ל משום דהא לא אשכחן ליה לזעירי דאמר הכין בהדיא לא תלי לה לזעירי. כן נראה לומר לפי דבריהם. ומ"מ הראשון נראה עיקר דהא מעיקרא לא היינו סבורין לחלק אלא משום דלא אשכחו פתחי לכרמלית בלאו הכין אלקטריכו לשוויי פלוגתייהו בין רב דימי לזעירי וכיון דפתחי לה ברייתא אמאי מפלגינן להו ומשוינן ליה ל' יוחנן כדלמינן. מהני: גוזזטרא שגשגה לאו למעלה מן המים חן ממלאין הימנה שגשגה אלא א"כ עשה לה מחילה גבוה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה. כבר הכתינו למעלה (פו, ב) ד"ה גוזזטרא) דלחן שייך פי התרה יורד וסוחס בגוזזטרא. ופי' מלמעלה מחוברת לגוזזטרא מתחתיה משוכה כנגד המים, דרואין אותה כאילו היא מגעת עד המים. בין מלמטה, משוקעת במים ועולה כנגד הגוזזטרא דאמרין גוד אסיה וכאילו מגעת עד הגוזזטרא. ורש"י ז"ל פירש למעלה על הגוזזטרא, למטה מחוברת לגוזזטרא מתחתיה. ודבר תימא הוא כי מחילה העשויה על הגוזזטרא אינה ניכרת שהיא עשויה לשם המים, ואין מחילה ניכרת שעשה לשם מים בעינן לכוליה תנאי (לעיל פו, ח) חוץ מר' יהודה דאמר לא תהא מחילה גדולה מן הכותל שביניהן, ובתוספות טרחו להעמיד דבריו דשמא גבי בור אם אינה בחלל הבור חן שם היכר כלל לשם המים אבל הגוזזטרא שהוא עושה המחילה סביב נקב החקק שהוא ממלא משם הוי היכר אפילו על הגוזזטרא. והראשון נראה לי עיקר. מחילה גבוה עשרה. פירש רש"י ז"ל: סביב נקב ד' על ד' החקוק בארבעה גוזזטרא. ודוקא ד' על ד' קאמר לפי שאין מחילה לפחות מחלל ד' על ד', וכמו שפירש הוא ז"ל למעלה (פו, א) ד"ה חוקק בה) גבי גוזזטרא דר' חנניה בן עקיבא. אלא אם כן עשו לה מחילה גבוה עשרה טפחים. איכא למידה דהכא בעי מחילה גבוה עשרה טפחים, ואילו במסכת שבת בשלהי הוציק (ה, ב) אמרין ספינה שעל המים רב הונא אמר מוציא זוז כל שהוא וממלא, ורבה בר רב הונא אמר עושה מקום ד' על ד' וממלא, דלמלא לכוליה לא בעינן מחילה עשרה. וי"ל דלרב הונא דסני ליה ההם בזיו לא קשיא, דטעמא דרב הונא ההם משום דס"ל דכרמלית מארבע משחינן, וכי ממלא מן המים ממקום פטור קא ממלא, ומדינא אפילו זוז כל שהוא לא בעי אלא משום (אחר) והכרן בעלמא וכדאיתא ההם. והלכך גבי ספינה לעולם יש עומק עשרה וכדלמינן ההם דגמירי דלחן ספינה מהלכת בפחות מעשרה סקינן בזוז כל שהוא. אבל הכא אפילו בגוזזטרא שיש במים שהחיתה עומק עשרה, יש לגזור אטו גוזזטרא שאין החיתה עומק עשרה, וקא ממלא מכרמלית ממש לרשות היחיד, הלכך חן ממלאין אלא א"כ עשה לה מחילה עשרה. ורבה בר רב הונא דלמרא ההם עושה מקום ארבעה על ארבעה וממלא בדינא קאמר, כלומר: מקום חקק ארבעה על ארבעה ועושה לו מחילה גבוה עשרה. אלא שקלר בשלחן ואמתניתין דהכא סמוך. (רש"י א')

דף פח - א

אנשי טבריא כמי שלא יבטל ממלאכתו דמי ומסתפינן באלונטית מאי היא. דתניא מסתפג אדם באלונטית ומניחה בחלון ולא ימסרנה לאוליירין מפני שחשודין על אותו דבר ר"ש אומר אף מביאה בידו לתוך ביתו אמר רבה בר רב הונא לא שנו אלא למלאות אבל לשפוך אסור מתקיף לה רב שיזבי וכי מה בין זה לעוקה הני תיימי והני לא תיימי איכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא לא תימא למלאות הוא דשרי לשפוך אסור אלא לשפוך נמי שרי אמר רב שיזבי פשיטא היינו עוקה מהו דתימא הני תיימי והני לא תיימי קמ"ל: וכן שתי גוזזטראות זו וכו': אמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בסמוכה אבל במופלגת עליונה מותרת ורב לטעמיה דאמר רב. אין אדם אוסר על חבירו דרך. אויר אמר רבה א"ר חייא ורב יוסף אמר רבי אושעיא יש גזל בשבת וחורבה מחזיר לבעלים הא גופא קשיא אמרת יש גזל בשבת אלמא קניא וחורבה מחזיר לבעלים אלמא לא קניא הכי קאמר יש דין גזל בשבת כיצד דחורבה מחזיר לבעלים אמר רבה. ומותבינן אשמעתין וכן שתי גוזזטראות זו למעלה מזו וכו' ואי אמרת יש דין גזל בשבת אמאי אסורות אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שעשו מחיצה בשותפות אי הכי כי עשו לתחתונה נמי כיון דעשו לתחתונה גלוי גלי דעתה דאנא בהדך לא ניחא לי: **מתני'** חצר שהיא פחותה מארבע אמות אין שופכין בתוכה מים בשבת א"כ עשו לה עוקה מחזקת סאתים מן הנקב ולמטה בין מבחוץ בין מבפנים אלא שמבחוץ צריך לקמור מבפנים אין צריך לקמור ר"א בין יקב אומר ביה שהוא קמור ארבע אמות ברה"ר שופכים לתוכו מים בשבת וחכ"א אפילו גג או חצר מאה אמה לא ישפוך על פי הביב אבל שופך הוא לגג ומים יורדין לביב החצר והאכסדרה מצטרפין לארבע אמות וכן שתי דיוטראות זו כנגד זו מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו עוקה את שעשו עוקה מותרין שלא

עשו עוקה אסורין: **גמ'** מ"ט אמר. רבה מפני שאדם עשוי להסתפק סאתים מים בכל יום בארבע אמות אדם רוצה לזלמן

רש"י אנשי טבריא. בעלי מלאכה היו: מסתפג אדם. ביום טוב ובשבת אם רחץ כלונטין מסתפג באלונטית ואין חוששין שמה יסחוט: לאוליירין. בלני: על אותו דבר. סחיטה: אף מביאה בידו. ואין חוששין שמה יסכה ויסחוט: לא שנו. שמחילה תלויה מתרת בגוזזטרא לרבנן אלא למלאות: אבל לשפוך. שופכין נקב למים. אסור מפני שהנהר מוליד השופכין חוץ למחילה הגוזזטרא: מה בין זה לעוקה. דתנן במתני'. חצר שפחותה מארבע אמות חן שופכין לתוכה מים בשבת א"כ עשו לה עוקה גומא מחזקת סאתים והני עולה אע"פ שנתמללה העוקה מצדד יום שופכין לה מים בשבת ואף על פי שהמים יוצאין הימנה לרה"ר: ההם תיימי מיה. המים עשויין לכלות ולהכלע בקרקע הלכך כי שפך דעתא לזיכלעו בדוכתייהו קא שפך ואי נפקי לבר לאו מחשבתו להכי הוא ולא נהיימה מחשבתו ושכי דאפילו איכון אסור ממש

ליכא דהא ברשות היחיד ספיד אכל הבא מידע ידיע דודאי נפקי ולא היימי: אפילו לשפוך נמי שרי. דלחיה לא איכפת ליה דליפקו לברא אכל חצר הפחותה מארבע אמות ניחא ליה דליפקו לברא אכל ילכך את חצרו הלכך בעי עוקה דבעוקה ניחא ליה דליבעט: בסמוכה. שאינה רחוקה מתחונה במשך הכולה ארבעה טפחים ואני שמעתי שאינה גבוהה ממנה עשרה ולא מליני לון הפלגה בחלמוד בגובה אלא במשך כהנהו במהניחין בלנשי חצר ומרפסת ועוד לבר מלי גבוהה או נמוכה הא איהו לחמר (לעיל ד' עב:) ליה בשלשול וזוהו בזריקה שניהם אסורין ועוד מהא מהניחא מהניחין תיובתא לשמואל בפירוקן לעיל [פד:]: ואי רב גופיה דקיימן בנו עשרה דהדדי אוקמה היכי מתיבז לה ואיזי דלחיה כגון דקיימן בנו עשרה דהדדי מאי חדושיה: עליונה מותרת. כדלמרינן דאין תשמיש לתחונה בעליונה אלא דרך אויר זריקת משך ארבעה טפחים ורב לטעמיה דלמר אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר: יא גזל בשבת וחורבה מחזיר לבעלים. אשתא ס"ד דהכי קאמר מותר לגזול בשבת רשיות ולשהתמש בה בחורבה ורב לטעמיה דלמר לא כי היכי דרגיל בה בחול האילו וסתם חורבה אין העלים משתמשין בה כל כך קני לה היא בגזלתו כפאר גזלנים ונעשית רשות וחורבה מחזיר לבעלים משמע על כרחו אוסר שבת מחזירה לבעלים ואין קנייה לו אלא אסור להשתמש בה: דין קני גזל. דין השבת גזלה נוהג ברשות של שבת וחורבה מחזיר הגזלה לבעלים ואסור להשתמש בה: אמאי אוקמה: א"ה כי עשו. בני תחונה לתחונה אם יא להם שותפות בעליונה נמי אסרי עלה: גזליה גזלה כיון דרגילה בה אסרה עלה: שעשו. אותה מחילה של בעליונה בשותפות: א"ה כי עשו. בני תחונה לתחונה אם יא להם שותפות בעליונה נמי אסרי עלה: גזליה גזלה כיון תחונה לבעליונה דללקה נפשה בשבת מינה דהא מחילה זו אינה נעשית אלא להיתר שבת: מהני? אין שופכן לתוכה מים כו'. מפרש לה בגמרא: עוקה. גומא: אשתא. בגמ' מפרש טעמא דשעורא: מן הנקב ולמטה. שמתחיל סתחים החלל שלה: בין מפנים. בין שעשה לעוקה בתוך החצר בין שעשה ברה"ר סמוך לחצר: אלא שמתחיל צריך לקמור. לכסות פיה בנסרים שיפלו המים מידיו לתוך מקום פטור: ביב. חרין העשו לקלה שופכן שבת לרה"ר: שהא קמור במשך ארבע אמות ברה"ר. קים לן בארבע אמות יא שיעור ליבעט בהם סתחים מים שאדם עשוי להסתפק בכל יום: שופכן לתוכה. דהיימי מילא וזו נמי לא היימי דיש בו מים מעט: כיון דרוב ימות השנה עשין ליבעט גמ' נמי כי נפקי לברא לכו לאו להכי איכוון וכיון דלא נהקיימה מהשתבו שרי דאפילו מתכוין לכו אוסר לכו דאורייתא איכא אכל האל לאו ברה"ר זריק לכו איהו גופיה אלא מאיליהן ויאלין הלכך כי לא מיכוון שרי לכתחלה: לא ישפוך על פי הביב. כלומר בתוך החצר וזע"פ שיש אורך מכלא עד יאחיתו מאה אמה ויכולין ליבעט כיון דבגופיה קא שפוך מקלחי להדיא ובכח רשות הרבים והרואה אומר ששופכן סמוך ליאחיתו ובעי דליפקו כדלמר בגמ' גזרה שמה יאמרנו לנוו שר פלוני מקלה מים בשבת: דיוטאות. עליונה והצר פחותה מארבע אמות לפניהם ששופכן בה מיימיהם: מקלחם. בני האחה עשו עוקה בחצר ובני האחה לא עשו: גמ' מ"ט. אחרת פחותה מארבע אמות קאי דמשמע הא ארבע אמות שרי: אדם רוצה לזלפן. שראויה היא לזלפן להרביץ עפרה שלא יעלה אבקה דבימות החמה מוקמינן לה למחני? לקמן בבביתא וכיון דרוצה לזלפן אי נמי ספיד לכו ונפקי לא מהקיימא מהשתבו: (רש"י)

תוספות הני תיימי והני לא תיימי. תימה לר"י דבמס' שבת בפרק הזורק (דף ק: ק) אמרינן דשופכן דספינה שדי לכו אדוניו דספינה משום דכחו בכרמלית לא גזרו ואע"ג דנפלו מיד לכרמלית ומהאי טעמא נמי לישתרי הכא ואפילו לישנא בתרא לא שריא לשפוך אלא משום שאינו חושש שיצאו לכרמלית כדפי' בקונטרס ויש לומר דבגזירותא פנמיים כששופכן ממנה המים הולך מיד עד מקום שרשות הרבים מהלכת ברקע מים והוי כחו ברשות הרבים ולא פלוג בבל גזירותא אבל ספינה לא שכיחא לגמרי שתהליך סמוך לרקע: ביב שהוא קמור ד' אמות ברשות הרבים. פירש בקונטרס בארבע אמות קים ליה שיש שיעור ליבעט סתחים מים שעשוי להסתפק בכל יום והיינו טעמא דקאמר בגמ' גבי חצר ארבע אמות תיימי ולפירושו נראה דאיידי בביב שיש לו ארבע על ארבע דפחות מכלא לא תיימי כמו גבי חצר דפירש רש"י בגמרא דאיו שיעור ניתן לרחבו ולרבינו שמואל נראה טעמא דקמירית ביב משום חשדא וכיון דקמור הוא ד' אמות ברה"ר. הרואה מים יוצאין מן הביב אינו סבור שיוצאין מן החצר כיון שרחוק מן החצר ד' אמות ובגמ' משמע כפירוש הקונטרס דמדמה ארבע אמות דביב לארבע אמות דחצר דקאמר כולה כו' א"א בן יעקב כו' ולפי' רבינו שמואל סילון שקמור ארבע אמות ברשות הרבים שופכן לו מים בשבת דק"ל משנת ר"א בן יעקב קב ונקי אבל לפ"ה דהטעם משום דמיבעלי אסור דבשל עץ לא מיבעלי ומיהו אומר ר"י דאפילו עשוי כעין רצפה של אבנים מיבעלי ושרי: (תוספות)

רש"י א ובהם אשוי כתיבא ככסביל שלא יבטל ממלכתו דמי. פירש רש"י ז"ל: דבעלי מלאכה הוו, וכשהיו משכימין כדי שלא יבטלו ממלכתו הוא. ואינו מחזור בעיני, דא"כ הכי הוא ליה למימר כדי שלא יבטל ממלכתו הוא. אלא הכי פירושה: דפירות כתיבא רטובין הוו וטל שעל הפסולת אינו מועיל להן, אדרבה הוא מרטיבין יותר ומפסיקין. והלכך כשהיו משכימין ומביאין חזקה לא מחמת הטל היו עושין כן אלא סתמא מפני שהיו טרודין לענינים אחרים והרי הם ככסביל שלא יבטל ממלכתו. הני תיימי והני לא תיימי. איכא למיודק דהא כחו בכרמלית לא גזרו ביה רבנן כדליתא בפרק הזורק (שבת ק, ג) גבי ספינה, ודקלא דייק לה מבביתא דקתני ספינה שבים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה, ר' יהודה אומר עמוקה עשרה ואין גבוה עשרה מטלטלין מתוכה לים אכל לא מן הים לתוכה, וקא מפרש ההם מתוכה לים אחרה, שאפוך בחורה של ספינה והו יורדין משם לים משום דכחו בכרמלית לא גזרו רבנן. וא"כ הכא אמאי אסור לשפוך. ואפילו לישנא בתרא דלמרינן דמותר בין למלאכה בין לשפוך לא קא שרי הכא אלא משום דלית דמינן חושש שמה יארו לכרמלית ודפירש רש"י ז"ל, וכדלמכת נמי לישנא דפריך עלה פשיטא מאי שנה מעוקה ומשני מהו דהיימא הני תיימי והני לא תיימי קא משמע לן. כלומר: לא חיישין דלימא לא תיימי אלא מ"ט למרינן דהיימי. ותריך רבנן הם ז"ל דגבי ספינה בלמוד הוא דלמרינן ההם דכחו בכרמלית לא גזרינן, לפי שאין לרכה להיות סמוכה לרשות הרבים. אכל בגזירותא שצבית הסמוכה לרשות הרבים גזרינן כחו בצד זה שעל הכרמלית אטו האל האמה שעל היבשה דהוי כחו ברשות הרבים. ואינו נראה כן מדלמרינן ההם סתם כחו בכרמלית לא גזרו ביה רבנן. וכן דעת הרמב"ם ז"ל (הג' שבת פט"ו, ה"ט) והראש"ד ז"ל. ולפי דבריהם ז"ל דלמא הכי פירושה: ההם תיימי מילא, כלומר: אי לא חזר דרבה בר רב הונא הייתי סבור לומר דע"כ לא שרינו לעולם אלא בדהיימי מילא כי התם, אכל הכא דלא תיימי לכו, קמ"ל דלפיכו הכי משום דכחו ברשות הרבים דרבנן לא גזרו. הכי קאמר יא דין גזל בשבת כילד חורבה מחזיר לבעלים. וקאשי ליה דהא משמע לעיל (פד, ג) גבי גג הסמוך לרשות הרבים דלמא הכי דמשתמשי ביה בני רשות הרבים בכומתא וסודרא אסרי אבעל הגג אלא א"כ עשה לגנו סולם קבוע, ואמאי נימא יא דין גזל בשבת וגג מחזירין לבעליו. וי"ל דכל שפכי רשות הרבים משתמשין בו ובעל הבית לא עשה סולם קבוע לגנו, מינה ניחא ליה בתשמשי הרבים, וכענין שאמרנו בריש פרק כל גגות (פט, ב) אחד דמבני גגין שעשה סולם קבוע לגנו מותר בכל הגגות כולן. מהני? חצר היא פחותה מארבע אמות אין שופכן מים בתוכה בשבת אלא א"כ עשה לה עוקה מחזיקת סתחים מן הנקב ולמטה. כלומר: אם העוקה קמורה אין מניסין בחשבון הסתחים מקום הכיסוי, אלא שתחילת סתחים מנהב הכיסוי ולמטה, לומר שיהא חללה מחזיקת סתחים, וכדמפרש טעמא בגמרא לפי שאדם עשוי להסתפק סתחים מים בכל יום. אלא שמתחיל צריך לקמור ומפנים אין לקמור. לקמור פירוש לכסות ודלמרינן ב"ב שש עגלות כב קמורות ומתרגמינן (במדבר ז, ג) כד מחפייאן. ופירש הראש"ד ז"ל: דממחזין צריך לקמור שאם לא יכסנה הכי היא בכרמלית לעלמה בזמן שאין בה ד' על ד', ואם ישפוך לפיה הרי הוא שופך מרשות היחיד לכרמלית ואם אין עמוקה שלשה [טפחים] הרי היא רשות הרבים עצמה ועכשיו היא מכוּסוה ופתחה אל החצר הרי היא כחורי רשות היחיד בין שיש בה ארבעה על ארבעה בין שאין בה, בין שהיא עמוקה שלשה בין שאינה עמוקה שלשה. ביב שהוא קמור ארבע אמות ברשות הרבים. פירש רש"י ז"ל: בארבע אמות קים ליה שיש ליבעט בהם מים שאדם עשוי להסתפק בכל יום, והיינו טעמא דקאמר בגמרא גבי חצר ב' אמות היימי. ולפי דברי רב ז"ל נראה שהא מפרש קמור ארבע אמות, ארבע אמות על ארבע אמות, דבהכי היימי מילא בחצר לפי פירושא שפירש בגמרא כמו שאני עהדי לכתוב ב"ד. אכל רש"י ז"ל (בבב"א ד"ה ביב) פירש דטעמא דקמירית ביב משום שתא, וכיון דקמור הוא ברשות הרבים וראשו רחוק מן החצר כל כך, מי שרואה אותו המים יוצאין מן הביב, אינו סבור שיוצאין מן החצר. אכל בגמרא משמע ודאי כדביב רש"י ז"ל דמדתה ד' דביב ל' דלחזר דלמרינן כולה ר' אליעזר בן יעקב הוא. בארבע אמות אדם רוצה לזלפן. שראויה היא חצר בית ד' אמות על ד' אמות לקבל סתחים מים ביום דרך יזוף כדי שלא תעלה אבק. וכיון שכך אפילו רצה לשופכן בחצר מותר בכל מקום שיצלה ואפילו בסוף חצרו, דמילתא דלא שכיחא היא לשפוך בחצר גדולה על ד' אמות על ד' אמות (רש"י א)

אמות ולפיכך לא פלוג רבנן. (רש"י א)

פחות מד' שופכן אי דעביד עוקה שרי אי לא אסור ר' זירא אמר ד' אמות תימי פחות מד' אמות לא תימי מאי בנייהו אמר אביי אריך וקטין איכא בנייהו תנן חצר ואכסדרה מצטרפין לד' אמות בשלמא לרבי זירא נחא אלא לרבה קשיא תרגמא רבי זירא אליבא דרבה באכסדרה מהלכת על פני כל החצר כולה ת"ש חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת בשלמא לרבה נחא אלא לר' זירא קשיא אמר לך ר' זירא הא מני רבנן היא ומתני' ר"א בן יעקב היא ומאי דוחקיה דר' זירא לאוקמה למתני' כר"א בן יעקב אמר רבא מתניתין קשיתה מאי איריא דתני חצר שהיא פחותה ליתני חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות אלא לאו ש"מ דר"א בן יעקב היא ש"מ והא מדסיפא ר' אליעזר בן יעקב רישא לאו ר"א בן יעקב כולה ר"א בן יעקב היא וחסורי מיחסרה והכי קתני חצר שהיא פחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת הא ד' אמות שופכין שר"א בן יעקב אומר ביב הקמור ד' אמות ברה"ר שופכין לתוכו מים בשבת: ר"א בן יעקב אומר ביב הקמור: מתני' דלא כחנניא דתניא חנניא אומר אפילו גג מאה אמה לא ישפוך לפי שאין הגג עשוי לבלוע אלא לקלח תנא במה דברים אמורים בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע מ"ט אמר רבא אדם רוצה שיבלעו מים במקומן אמר ליה אביי והרי שופכין דאדם רוצה שיבלעו וקתני לא ישפוך א"ל התם למאי נחוש לה אי משום קלקול חצירו הא מיקלקלא וקיימא ואי משום גזירה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים סתם צנורות מקלחים הם אמר רב נחמן בימות הגשמים עוקה מחזיק סאתים נותנין לו סאתים מחזיק סאה נותנין לו סאה בימות החמה מחזיק סאתים נותנין לו סאתים סאה אין נותנין לו כל עיקר בימות החמה נמי מחזיק סאה נתיב ליה סאה גזרה דלמא אתי ליתן ליה סאתים א"ה בימות הגשמים נמי ליגזור התם מאי נחוש לה אי משום קילקול הא מיקלקלא וקיימא אי משום גזירה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים סתם צנורות מקלחין הן אמר אביי הלכך אפילו כור ואפילו כוריים: וכן שתי דיוטאות זו כנגד זו: אמר רבא אפילו עירבו אמר (ליה) אביי מאי טעמא אילימא משום נפישא דמיא והתניא אחת לי עוקה ואחת לי גיסטרא בריכה ועריבה אף על פי שתמלאו מים מערב שבת שופכין לתוכן מים בשבת אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבא

רש"י פחות מד'. אינו ראוף לזוף וסופכן וכי נפקי מקיימא מחשבתי וגזור רבנן עליה דלמא אחי למושיך זריקה בהדיא לרה"ר: היימי. מוא בד' אמות ראוין ליבלע סאתים הלכך אי נמי נפקי לבר לא מקיימא מחשבתי: דלריך וקטין. כגון שינה ח' אמות על סתם דלריכא קרקע כשיעור ד' מרובעות ויש מקום להבלע סאתים אבל לזוף אינה ראויה (לרצ) אסור לשפוך בלא עוקה לר' זירא לא בעי עוקה ובין למר ובין למר ד' אמות דמתני' באורכ וברוחב משמע דאי לא יהיב שיעורא נמי לפותיא אין כאן שיעור מפורש כלום ומשמע אפילו רחבה משהו וליכא לאוקומי בה טעמא: תנן החצר והאכסדרה מצטרפין לד' אמות. לטעמה מן העוקה קפ"ד באכסדרה העומדת חוץ לחצר כנגד אחד מן המקצועות ומטרפת להשלים השיעור אלמא טעמא כדי שיעור בלעית המים הוא דהא הכא לאו ד' מרובעות ניהו דליתחזו לזוף: באכסדרה מהלכת על פני כל החצר. כגון חצר ארבע על סתם ואכסדרה מהלכת על פני כולה להשלים ד' על ד': ד' אמות על ד' אמות גרס דברייתא אלמא מרובעות בעינן: הא מני רבנן היא. ללא שרז ליה משום שיעור מקום בלעית המים כדחנן במתני' אפילו ביב מלאה אמה לא ישפוך לתוכו אלא על הגג או על החצר אלמא טעמא דידהו משום זילוף הוא וגיב ביב מגלי דעתיה דקא שפך דלאו בר זילוף הוא ורישא דמתניתין ר"א בן יעקב היא דלמא טעמא משום שיעור מקום בלעית כדחנן ביב שהוא קמור ד' אמות: ומאי דוחקיה דרבי זירא. לפרושי מתני' משום דתיימי מוא ושרי ליה בחרין וקטין ומיעבי ליה לאוקומי כר"א לוקמה דבעיא ד' אמות מרובעות ומשום זילוף וברבנן: שהיא פחותה. משמע שחסר שיעורה הא יש בה שיעור ד' אמות על ד' אמות לא שגא דביבוע ולא שגא בחרין וקטין שרי: ליתני חצר שאינה ד' על ד' אמות. דמשמע שאינה עשויה כביבוע זה ואפילו יש בה כשיעור: מתני'. דקתני לרבנן אכל שופך הוא על הגג והו וירדיו לביב כלומר לנצור החקוק בו: דלא כחנניא. דלדידיה בחרין שרי בגג אסור נגין שגהו לא היו משופעין אלא חלקין כעין עליות שלנו וטחין אותו בטיח מעיזה וחוקין לנורות לקלח גשמים וסופכין השופכין שם: במה דברים אמורים. דלריך עוקה: שיבלעו במקומן. ולא איכפת ליה דלישפוך דכלאו הכי חצרו מטופלת ועומדת מפני הגשמים: א"ל אביי והרי שופכין הגשפכין לו לביב חרוך מלא אמה שיש בו שיעור להיבלע בו וקא חמרו רבנן במתניתין לא ישפוך להגך דביב קרי שופכין סתמא ולהגך דחצר קרי מים לפי שפעמים הוא מזלפן: הם. בימות הגשמים למאי נחוש אי משום דניחא ליה דנישפוך משום הקול חצרו: הא מקלקלא וקיימא. בגשמים: אי משום שלא יאמרו. ואחי כמעבד בימות החמה אי נמי אחי למימר שרי לזרוק בהדיא לרה"ר דמה לי לנצור ומה לי ברה"ר משום האי נמי להכי מתכוון להא ליכא למישא דסתם לנורות בימות הגשמים מקלחין הן ואמרו מי גשמים ניהו אכל גבי ביב בימות החמה אע"ג דיש בו שיעור ואדם רוצה שיבלעו במקומן איכא למישא שגא יאמרו: מחזיק סאה. עוקה נותנין לו סאה להספק ולשפוך סאה והאי דקאמרי לביב שופך אשגה ואינו נמנע ס"ל לר"ב בעוקה קטנה ושיעור מדהא קאמר תנא דברייתא דשרי: הם למאי נחוש לה. אי נמי אחי למישא סאתים לא איכפת לן דהא הוא גופיה לא ילוי מינה חורבה למימר כי היכי דשרי ליה לשפוך בעוקה זו כדי ללאת לחוץ ה"נ שרי למשידינה לבראי דהא לא מקיימא מחשבתי ולא נחא ליה דלישפוך מוא דהא חצרו מקלקלא וקיימא: ואי משום שגא יאמרו. הרוואים הרי נטרו של פלוני כו' וסבורין שהוא מתכוון לכך: סתם לנורות כו'. ומיהו כחפלה לא שרינן ליה טפי משיעורא: אמר אביי הלכך. כיון דליכא למישא למידי: אפילו כור וכוריים. קא שרי תנא דברייתא: ואפילו עירבו. שחי העליות לליכא למישא אי שרי לכו להני ע"י עוקה דהגך אחי לאשפוך מאני מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה כביבליהם וקא מטלטלו בחרין דלא מיערב אפילו הכי אסור: משום נפישא דמיא. דיש כאן ארבע סאתים לשני בתים: גיסטרא. כלי חרס שנסקס ונתנו שם חציו לקבל המים להני נקט גיסטרא דלא חזיא לתמישא חארינא: בריכה. חריץ רחב כעין ביבר שעושין לגנים: עריבה. ספינה קטנה: (רש"י)

תוספות תנא במה דברים אמורים. מ' הקונט' במה דברים אמורים דצריך עוקה ולפירושו צ"ל דלרב נחמן דבסמוך ה"פ במה דברים אמורים שצריך עוקה של סאתים אבל בימות הגשמים אין צריך עוקה של סאתים אבל עוקה של סאה צריך ודוקא כדי מדתה שופך ושונה בה וכן פירש בקונטרס בסמוך והא דלא מייית הש"ס הך ברייתא לעיל אמתני' דעוקה משום דבעי לאקשווי עלה ממתני' דביב ור"ת מפרש דאמתני' לא ישפוך על הביב קיימא ברייתא והא דקאמר והרי שופכין כלומר והרי ביב וגרסינן אלא למאי נחוש לה ולא כמו שכתוב בספרים אלא התם: מחזיק סאתים נותן לתוכו סאתים. לאו דוקא סאתים אלא אפילו כוריים דלא הכי אין חילוק בין סאתים לסאה: (תוספות)

רשב"א פחות מיכן אין אדם רוצה לזלפן בחצר, לפי שאין החצר מיכין דרך זילוף, וכדי שלא יטעו חצרו שופכו, כלומר: שופכן בחוץ ממש בידו. ואי נמי שופכן בחצר נחא ליה דילאו לחוץ ומתכוין לכך והרי הוא כחילו שופכן ממש, דכחו כי הא גזרו ביה רבנן. אריך וקטין איכא בנייהו. פירש רש"י ז"ל: שמונה על סתם איכא בנייהו, לרבה דלמא אדם רוצה לזלפן, כל שאין בה ד' על ד' אין אריך רב שולט בה ואינה ראויה לזלוף ואדם שופכן. אכל לר' זירא דלמא בחרב עיימי הכא נמו חיימי, דכל שיש בה י"ו אמה בתכניתה, מיכלה סאתים מים ליבלע במקומן. ואקשינן עלה דר' זירא מן הברייתא דקתני: חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות אין שופכין מים לתוכה בשלמא לרבה נחא כי ארבעה אמות על ארבעה אמות מרובעות משמע, אלא לר' זירא דלא בעי מרובעות קשיא. ופרקינן: אמר לך ר' זירא הא מני רבנן היא דמתמרי במתני' ואמרי אפילו בגג דזב מלאה אמה לא ישפוך לפי הביב, דהרי הוא כחילו נגלה דעתו נתיחא ליה דישפוך בחוץ. אבל מתניתין דקא מפרשינא משום טעמא דתיימי ר' אליעזר בן יעקב היא דלא חשוי להכי, אלא כל היכא דלריכא שיעור מקום למימא תמו סאתים מוא שפיר דמי. ולפי פירוש זה דגרסינן בסמוך מתניתין קשתי' מאי איריא דתני שפוחתה מארבע אמות ליתני שאין בה ד' אמות על ד' אמות, כלומר: דפוחתה מד' אמות משמע שאין ההפקדה אלא מפני שאין בה כשיעור, אבל כל שיש בה כשיעור הזה בין מרובעת בין מרובעת שפיר דמי. אבל רבנן האו רב נחנאל והרבא ר"ל

ז"ל בולם פירשו ארזי וקטין שזש בה ארז ד' אמות וא"ע"פ שאין ברחבה ד' אמות, ונרסי הכא: מאי איריא דקתני פחותה ליתני שאין בה ד' אמות, דפחותה משמע בין בארבעה בין ברחבה, אבל שאין בה ד' אמות משמע שאין בה ארבעה על ארבעה. ואני תמה אם לא נתנו חכמים שיעור לרחבה היאך אפשר דכל שיש בה ארבעה אמות ארז ע"פ שאין ברחבה אלא אמה מיהם היימי בה מיה. וביב שהא קמור ארבע אמות ארז ארבע"י שאין ברחבה אלא פוחה טפה שיכול לבלוע האחים. וא"ת דארבע אמות רחב ארזו ארזי ארזי ארזי או כשלב ארזי, היאך לא פירשו בו שיעור. ועוד דארזי וקטין ודאי משמע דשיעורא איה ביה אלא דבהכונה החל בלבד הוא דאופלגו, כאוהה שאמרנו בפרק פסין (כז, ב) גבי הגנה והקפדה, ואי אשמעינן הלכה כר' עקיבא הוא אמינה ארזי וקטין לא. כלומר: דבית סאתים מרובעות דוקא בעינן אבל ארזי וקטין שיהא מואה על חמשים או כיוצא בזה שיעור בית סאתים לא חמ"ל. אלא ארזי וקטין בכל מקום לא למעט מן השיעור בלא אלא שלא להקפיד על תכונה לזרחה. ולענין פסק הלכה: יש מי שפוסק הלכה כר' אליעזר בן יעקב, משום דקיימא לן משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי וכלאמר ארזי לעיל בריש פרק הדק (סז, ב) והשתא דאמר שמואל הלכה כר' אליעזר בן יעקב דלמר עד שיהו שני ארזים ארזי וקטין זה על זה, וקיימא לן הלכה כר' אליעזר בן יעקב וכו', דאלמא הכין קום להו בכל דוכתא כוהיה ואפילו במקום רבים. ועוד דקיימא לן הלכה כדברי המיקל בעירוב. וה"מ דהלכות היא ואזנין בהו לקולא כדברי המיקל וכן פסקו רבותנו בעלי החוס' ז"ל. ויש מי שאומר דלית הלכתא כוהיה, והא דאמרין משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי לאו כללל הוא. ותדע דהא ר' יוחנן ורבי יהודה סבירא להו דאין סומכין על זה, דהא ר' יוחנן אמר לעיל בפרק הדק (סז) נהו העם כר' אליעזר ור' יהודה אמר מנהג. וכבר ידוע דמאן דאמר דאמר מנהג סבר מדרש לא דרשין אורווי מורוין, ומ"ד נהו אפילו אורווי לא מורוין, אלא דמאן דעבד כוהיה לא מחוין בדייה. אלא לאו סומכין על מה שאמרנו משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי. ואפילו שמואל דאמר בריש פרק הדק הלכה כר' אליעזר בן יעקב, משמע נמי דלית ליה שיהא הלכה כמותו בכל מקום, דאם איתא למה לי למפסקת התם הלכתא כוהיה, לשחוק מניה ואנא ידענא דהא כל מקום ששנה הלכה כמותו, אלא מה שאמרנו משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי אין זה פסק הלכה אלא דמפסקת טעמיה קאמרין, ופסקת מניה דבמקום יחיד עבדינן כוהיה. ואבי דאמר וקיי"ל כר' אליעזר בן יעקב, סייעתא הוא דקא מייחי בשמואל דאמר הלכה כר' אליעזר בן יעקב, והכי קאמר: ואמרין בעלמא משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי. ועוד דאמרין בהאי שמעתא ומאי דוחקיה דר' זירא לאוקומי למתני' כר' אליעזר בן יעקב, ואם איתא דהלכתא כוהיה לאו דוחקא הוא אלא כי היכי דתיקו מתני' כהלכתא. ואי משום דקיי"ל כדברי המיקל בעירוב וה"מ דבחרו ניהו, שאני הבא דאסורא דארזי רבנן הכא משום גזירת רשות הרבים הוא, הלכך דאין דמיה לעירובי חרות, דרשויה דרבנן ניהו ולא אחי [למנע] באסורא דארזייתא כלל. וכן כתב הרשב"ד ז"ל. וכן פסק הרמב"ם ז"ל (הל' שבת פ"ט, ה"א ויה"א). ומסתברא כפסקא קמא דכיון דלאבי דהוא בהרא אמר וקיימא לן משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי, דאלמא בהרא הכין קום להו, ארזי דר' יוחנן לאו הוא סבירא הכין ככאבי דהוא בהרא קיימא לן. והא דאמרין הכא מאי דוחקיה דר' זירא לאוקומי למתני' כר' אליעזר בן יעקב, לאו משום דליתיה לדר' אליעזר בן יעקב קב ונקי, אלא משום דפשטא דמילתא מתני' ודאי כרבנן אלא, לאו כר' אליעזר בן יעקב ארזייתא לחרויה למתני' כדמפסק ואיזי, הלכך קא מתמה ואמר מאי דוחקיה דמפסק לה ומוקי לה כר' אליעזר בן יעקב. ונראה לי שיש כעין זה בריש פרק המא נגדריס (ה' ב) גבי ידים מוכחות ויש כחבתי (בסוד"ה ליומא). תנא במד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושוה ואפילו כור ואפילו כוריים. וכן ביב שהא קמור דברייא כוהיה דאבי קיימא לן כוהיה. וכן פסק הרשב"ד ז"ל. והלכך חר שפוחה מארבע על ארבע בימות הגשמים שופך ושוה ואפילו כור ואפילו כוריים. וכן ביב שהא קמור ד' אמות ברשות הרבים בימות הגשמים שופך לתוכו ואינו נמנע, דאי משום הקהל חרות קא מיקלקלא וקיימא ואלדס רואה שיעלבו מים במקומו. ואי משום שיאמרנו נגודו של פלוני מקלה מים, שהם נגודות מקלחים מים בימות הגשמים. אבל בימות החמה והלך הסמוכה לרשות הרבים היינו פלוגתא דר' אליעזר בן יעקב ורבנן. וכבר כתבנו למעלה דעת הראשונים יש מי שפסק כותא קמא ויש מי שפוסק כר' אליעזר בן יעקב. אבל חר הסמוכה לברמלית וביב הקמור לברמלית שופך ואינו נמנע דכחו בברמלית לא גזרו רבנן. וכן כתב הרמב"ם ז"ל (שם ה"ט) וזה לשונו: היה שופך ע"פ הביב והמים יולאים לברמלית וכו'. הנה שעשה לזו כהיה דספינה דפרה הזורק (ה' ב) ואפשר לחלק ביניהן וכמו שכתבתי למעלה (בע"א ד"ה הגי) גבי מותר למלואות ואסור לשפוך בשם רח"ס ז"ל. ירושלמי (ה"ט): אמר ר' ירמיה ר' מאיר ור' אליעזר בן יעקב שניהם אמרו דבר אחד, ר' אליעזר דתנין ביב שהא קמור ד' אמות ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת והכמים אומרים אפילו גג או חר מואה אמה לא יאסור על פי הביב. ר' מאיר דתני סילוטת שבכרין מחזיקין סאתים אף על פי שנקובין שופכין לתוכו מים בשבת דברי ר' מאיר. ותנין אם היה מזחילה מותר, אם עונת גשמים הוא מותר, לנרות מקלחין בו אסור. והא תני בר קפרא אם היה מקום לנעו מותר, הדי פליגא על רב ולית לה קיום, דרב אמר כל שהא אסור מפני מראיה העין אפילו בחלדי חדרים אסור. וכן שהי דיוטות זו כנגד זו מקלחין עשו עוקה וכו'. כולה חדא מתני' היא, והכי פירושא: שחי עליות ולפניהם חר שחות מד' אמות אסורות לשפוך מים בחלל אלא אם כן עשו עוקה, ואם עשו מקלחין עוקה, כלומר: שעשה לה מן העליות עוקה לעלמה סמוכה לעליתה, את שעשה מותרת ואת שלא עשה אסורה, ובשלא עירבו דלאסיקא בנמרה גזירה דילמא אתי לאפוקי מיה במוציא דבתי, כלומר: דעליה דחר לשפוך לעוקה שרחה מנהג, ולחוש לזין זה נקט שחי עליות דאי לא לימא וכן עליה. כענין זה פירש רש"י ז"ל וכן רוב המפרשים ז"ל. ולגון מקלחין קשה קלח שהול"ל עשו לחת ולא עשו לגטים כמו שגנינו למעלה גבי דיוטות אלו. והרשב"ד ז"ל פירש: דוכן שחי עליות קאי מתני' דקתני והלך והכסדרה מטרפין לארבע וכן שחי דיוטות. ולענין ליוקא קאמר שאם היו שחי דיוטות מוהלקות לפני עליה אחת, והיו הדיוטות זו כנגד זו שלא היו זו למעלה מזו, ופחה אחד של העליה פתוח לכיווץ זו ופחה אחר פתוח לכיווץ השני, אר"ע שאין בזו ד' אמות ולא בזו ד' אמות, כיון שיש לפני העליה שחי דיוטות שבין שהיה ארבע אמות מולף כלן וכאן ואינו שופך בחוץ. אבל אילו לא היה זו כנגד זו, פעמים שיראה אחת מתקלקלת במים ויאטרך לחזור אל האחרת, וכבר עליו וישפוך בחוץ. מקלחין עשו עוקה. עכשיו חזר לזין החל, כלומר: והלך פוחה שאמרנו שרביה עוקה, אם מקלח בני החל עשו עוקה ומקלחין לא

פ **ט** **ד**

לא שנו אלא שלא עירבו אבל עירבו מותרין וכי לא עירבו מאי טעמא לא אמר רב אשי גזירה דילמא אתי לאמוקי ממאני דבתים להתם:

רש"י הכי גרסינן דלמא אתי לאפוקי מיה במוציא דבתיס להכא. לשפת העוקה לשפוך לתוכה: (רש"י)

תוספות לא שנו אלא שלא עירבו. וא"ת אי דלא עירבו תרוייהו ליתסרו וי"ל דאינם שופכין ממש בתוך העוקה שבחצר אלא שופכין על הדיוטא והן יורדין על העוקה הסמוכה לה ואע"ג דהיי חצר שאינה מעורבת מ"מ לא אסרו חכמים כאן אלא בברמלית כעין שפירשונו לעיל אבל בחצר שאינה מעורבת לא אסרו כלל וכן פסק רבינו שמואל דמותר לשפוך מים אע"פ שהולכין לרשות אחרת שאינה מעורבת דמשרות לרשות לא בעי קמירה ואותם שלא עשו עוקה אסורים כדאמר דילמא אתו לאמוקי מיה במנא דבתים להכא שיריזו מן הדיוטא בכלים מלאים מים לשפת העוקה שרחוקה מן דאין רוצין שיפלו המים למטה ויקלקל החצר: (תוספות)

רשב"א וכי לא עירבו אמאי אסורין. כלומר: אפילו זו שלא עשה עוקה תשפוך בפחה ביתה ומשם יהיו המים שותחין ויורדין לעוקה שעשה הפחה, דברשות דרבנן כגון חלו שלא עירבו לא גזרו בו כחו, ומותר לשפוך מים בביתו והם שותחין ויורדין לחצר אף על פי שאינה מעורבת. ופרקינן: גזירה שמא יוליא מים בכלים שבבית לחצר לשפוך אל העוקה, מפני שזו שלא עשה עוקה רחוקה מן העוקה וגם לא הכינה לה מקום לירד משם מים לעוקה. ולפיכך לעמים חוששה שלא התקלקל החצר בטעו ומוליאיה שם מים בכלים שבבית.

אבל לאותה עקשתה עוקה קרובה אל העוקה, או תקנה לה מקום מפתח ביהא אל העוקה שמשם מים שותתין ויודין אל העוקה ולא הוילא שם מים בכלים. ומה שחשן להם הכמים למי שלא עשתה וגזרו כחו אטו הולאת כלים, ולא גזרו כן אטו בספינה שבים צפרק הורק בסופו (ה, ט) שהתירו לשפרך מתוכה לים דרך דופנה של ספינה, דכחו דכרמלית לא גזרו. ההם לא מיקלקל ספינה ולא אחי לאפקוי בימים חוץ לספינה, הכל חיישינן משום קלקול הכרות כדלמאן. והוא הוא עיקר טעמא דחז"ל פתחה מד' אמות דבעינן עוקה, משום שאדם חושש לקלקול חז"ל. חז"ל. הדן עלך פירק כיאל משהתפין בס"ד (רשב"א)

פרק תשיעי - כל גגות

מתני' כל גגות העיר רשות אחת ובלבד שלא יהא גג גבוה י' או נמוך י' דברי ר"מ וחכ"א כל אחד ואחד רשות בפני עצמו אומר אחד גגות ואחד

חצירות ואחד קרפיות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית: **גמ'** יתיב אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין ויתיב אביי

גבייה ויתבי וקאמרי בשלמא רבנן סברי כשם שדיוורין חלוקין למטה כך דיוורין חלוקין למעלה אלא רבי מאיר מאי קסבר אי קסבר כשם שדיוורין חלוקין למטה כך דיוורין חלוקין למעלה אמאי רשות אחת הן ואי קסבר אין חלוקין דכל למעלה מי' רשות אחת היא אפילו גג גבוה עשרה ונמוך י' נמי אמר להו אביי לא שמיע לנו דא אמר רב יצחק בר אבדימי אומר היה רבי מאיר כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה עשרה ורחב ד' אסור לכתף עליו גזירה משום תל ברה"י גזירה משום תל ברה"י סבור מינה אפילו מכתשת ואפילו גיגית אמר להו אביי הכי אמר ר' אבהו אמר ר"מ אלא עמוד ואמת הריחים הואיל ואדם קובע להן מקום והרי כותל שבין ב' חצירות דקבוע ואמר רב יהודה כשתימצי לומר לדברי ר' י' גגין רשות לעצמן חצירות רשות לעצמן קרפיות רשות לעצמן מאי לאו דשרי לטלטלין דרך כותל אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששית לא להכניס ולהוציא דרך פתחים: וחכ"א כל אחד ואחד רשות בפני עצמו: איתמר רב אמר אין מטלטלין בו אלא בד' אמות ושמואל אמר מותר לטלטל בכלו במחיצות הניכרות דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי במחיצות שאינן ניכרות רב אמר אין מטלטלין בו אלא בד' אמות' לא אמר גוד אסיק מחיצתא ושמואל אמר מותר לטלטל בכלו דאמר גוד אסיק מחיצתא תנן וחכמים אומרים כל אחד ואחד

רש"י מתני' כל גגות העיר רשות אחת. ואף על פי שדיוורין חלוקין למטה לשני בני אדם הגגות שאין תשמישן תדיר אין בהם חילוק רשות וכלים ששבתו כגון זה מותרין להוציאם לזה: ובלבד שלא יהא גג גבוה. מהביתו עשרה דאם חלוק מהן גבוה י' אסור לטלטל ממנו לגגין וטעמא מפרש גמ': וחכ"א כל אחד ואחד רשות לעצמו. ולא לה עירבו דיוורין של מטה אסור לטלטל מזה לזה: ר' שמעון. מיקל מכולם ואמר חצירות וגגות וקרפיות שאינן יותר מבית סלחיה הואיל וכולם הן תשמישן מיוחד ותדיר רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה אפילו מחצר של רבים לחצר רבים בלא עירוב וזו ליה לר"ש עירובי חצירות אלא משום היחוד כלי הבית: לכלים ששבתו בחופן. כלים ששבתו בחצר מהן מוציאין אותן מזה לזה: אבל לא לכלים ששבתו בחוף הבית. והביאום לחצירן ע"י שעירבו בני החצר אסור להוציאן מהציר לחצר אחרת אם לא עירבו ב' החצירות יחד: גמ' כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות. שעומדת כל אחת לבדה: והן רשות אחת. שם אחת להן ששתיהן רשות היחיד: כגון עמוד. גבוה עשרה בחצר: אסור לכתף עליו. מן החצר והע"פ שרשות חצר עולה עד לרקיע: גזירה משום תל גבוה י'. ברה"י דהוה רה"י דלא ליהי לכתופי עליה: אמת הריחים. כל בנין העומדת הריחים מקום מושבן קרי ליה אמת הריחים: הואיל ואדם קובע להן מקום. דלמנו חלל: ואמר רב יהודה. לקמן בפירקין: כשתימצי לומר. כשתימצי דבנייהם תמואל כן: חצירות רשות לעצמן. ומטלטלין מחצר של רבים לחצר של רבים בלא עירוב וכן על יחיד דכי היכי דאמר ר' מאיר גגות רשות אחת הן שמעינן מינה לחצירות נמי רשות אחת שהרי אין תשמישן מיוחד כבתיים ודמו לגגין אבל מגג לחצר לא כדקתני ובלבד שלא יהא גג גבוה מחצירי י' וכל שכן מגג לחצר: מאי לאו. הא דקאמרין חצירות רשות לעצמן דשרי לטלטלין דרך כותל ולא גזר משום תל חלמא גג גבוה ונמוך טעמא אחרינא הוא וקרפף אם יש יותר מבית סלחיה (הו) מטלטלין מזה לזה תוך ד' ואי של בית סלחיה מטלטלין טלטול גמור אבל מהן לחצירות לא דלא דמו לחצירות רשות אחת וקרפף רה"י: רב אמר אין מטלטלין. לרבנן כגון הסמוך לחצירי: אלא בד' אמות. דכיון דלרבנן כל אחד רשות לעצמו והן פרוצין זה לזה חוסרין זה על זה דה"ל רשות פרוצה במלוכה למקום האסור לה: מותר לטלטל בכלו. שמחיצות המבדילות למטה מן הדיוורין אמרינן גוד אסיקניה למעלה ופירודי בנייהן: במחיצות הניכרות. שאין הבתים מחוברין ויש חוץ בנייהם ומחיצות הבתים נראין לעומדן על הגג כשמתכונן תחת רגליהם: כולי עלמא לא פליגי. דאמרין בהו גוד אסיק דלמנו לעמוד כרשות הרבים דהו רשות היחיד משום גוד אסיק משוך והעלה: כי פליגי בשאין המחיצות ניכרות. שהגגין מחוברין יחד ומכסין המחיצות שבין הדיוורין: לא אמרינן גוד אסיק. כפי האי גוונא: (רש"י)

תוספות מתני' כל גגות. גזרה משום תל ברה"י. אף על גב דקיימא לן כר' מאיר בגזירותיו אפילו במקום רבים כדאמרין בפ' אע"פ (כתובות נז). גבי משה אדם את אשתו שתיים ושלוש שנים בלא כתובה הכא אומר ר"י דאין הלכה כרבי מאיר דפסקינן לקמן הלכה כר"ש דאמר כולן רשות אחת הן וכותל שבין שתי חצירות דאסרינן הבא לר' מאיר שרי' יוחנן לעיל בריש חלוץ (דף עז). ולקמן בפירקין [דף עב.]: מאי לאו דשרי לטלטלי דרך כותל. המ"ל כשאין הכותל רחב ארבעה: רב אמר אין מטלטלין בו אלא בד'. אף על גב דרב ושמואל פסקי לקמן כר"ש הכא אליבא דרבנן פליגי ולא סברי להו א"י פלוגתייהו נפקא מינה נמי לר"ש לכלים ששבתו בבית ואף על גב דגבי כלים ששבתו בתוכו היו נפרץ במילואו למקום המותר לו מ"מ חשיב שפיר נפרץ במילואו למקום האסור לכלים ששבתו בתוך הבית כעין שפירש רש"י. בריש מי שהוציאוהו (לעיל דף מב). דנפרץ במילואו למקום האסור לטלטל מגואי לבראי ומבראי לגואי הוה מקום המותר לו. א"י נפקא מינה כשהגגין יחד יתירם מבית סלחיה דאי לא אמר גוד אסיק אסור כדאמרין לקמן: במחיצות שאינן ניכרות. כשהבתים מחוברין דאין מחיצות הבתים ניכרות כדפירש בקונטרס ונראה דהוא הדין אה גג בולט חוץ למחיצות הבית דחשיב נמי מחיצות שאינן ניכרות ואור"י דגגין שלנו שבולטין ראשיהן לרה"י ועבידי כי ארזילא לפירוש רש"י דמפרש כי ארזילא בשופע כגגין שלנו הוה כרמלית דלא מינכרא מחיצתא וליכא למימר גוד אסיק ופי תקרה נמי לא אמרינן כיון דעבידי כי ארזילא וגוד אחית נמי לא אמרינן לרבנן דרבי יוסי בר יהודה גבי טרסקל משום בקיעת גדיים דאפילו רבי יוסי בר יהודה לא אמר אלא בטרסקל דהדרן מחיצתא כדאמר (תוספות)

רשב"א אומר היה ר' מאיר כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות והן רשות אחת כגון עמוד כרשות היחיד גבוה עשרה ורחב ארבעה אסור לכתף עליו גזירה משום תל כרשות הרבים. פירש רש"י ז"ל, דלר' מאיר אפילו (הל) ועמוד גבוה עשרה עומד כרשות היחיד ודחך גברא גזרו משום תל כרשות הרבים. (רשב"א)

רשות לעצמו בשלמא לשמואל ניחא אלא לרב קשיא אמרי בי רב משמיה דרב שלא יטלטל ב' אמות בגג זה וב' אמות בגג זה והא א"ר אלעזר כי היונין בבבל הוה אמרינן בי רב משמיה דרב אמרו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות והני דבי שמואל תנו אין להן אלא גגן מאי אין להן אלא גגן לאו דשרו לטלטולי בכוליה ומי אלימא ממתני' דאוקימנא שלא יטלטל שתי אמות בגג זה ושתי אמות בגג זה ה"נ ב' אמות בגג זה וב' אמות בגג זה אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן גג גדול הסמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שיש דיוורין על זה דיוורין על זה דהויא לה הא דקטן מחיצה נדרסת אבל אין דיוורין על זה ועל זה שניהן מותרין א"ל אנא הכי אמרי לכו ל"ש אלא שיש מחיצה על זה ומחיצה על זה דגדול מישתרי בגיפופי וקטן נפרץ במלואו אבל יש מחיצה ראויה לדירה על הגדול ואין ראויה לדירה על הקטן אפילו קטן שרי לבני גדול מאי טעמא כיון דלא עבוד מחיצה סליקי סליקו נפשייהו מהכא כהא דאמר רב נחמן עשה סולם קבוע לגגו הותר בכל הגגין כולן אמר אביי בנה עלייה על גבי ביתו ועשה לפניה דקה ארבע הותר בכל הגגין כולן אמר. רבא פעמים שהדקה לאיסור היכי דמי דעבידא להדי תרביצא דביתא דאמר

רש"י רשות לעצמו. קא סלקא דעתך כל אחד יטלטל בגגו משמע: והני דבי שמואל תנו. אית מהניחא בידייהו דמותבי מינה חיובתא לדבי רב דקתני און להן לכל אחד אלא גגו משמע ללא יטלטלו אלא בגגו ה"נ בגגו יטלטלו: לא שמיע לי הא שמעתא. דשמואל נתימא גוד אסיק במחיצות כי הני שאין ניכרות: גג גדול סמוך לקטן. גדול עורף עליו לכאן ולכאן: הגדול מותר. לטלטל בו דיוורין שבו ואפילו לרב דהא מחיצות של מטה ששקן בעורפו לכאן ולכאן מחיצות הניכרות הן גוד אסיקויה ואית להו גיפופי והן פירטא שכנגד הקטן פתחא הוי לגדול ואין קטן אסור עליו דהוי כשתי חלונות ופתח צנינים: אבל קטן אסור. דלדידיהו הוה מלואו ולא פתחא הוה ואסרי עליה בני גדול: שיש דיוורין על זה ועל זה. שעברין כל שעה מזה לזה הלכך ליכא לזמיר גוד אסיק במחיצה התחתונה שביניהם מפני שנסכרת היא: אבל אין בהן דיוורין. אמרינן בה גוד אסיק ומותר אף הקטן אלמלא אף במחיצה שאינה ניכרת אית ליה בשמואל גוד אסיק דלא לאו דמחוברין הן און דריסא מזה לזה: שיש מחיצה על זה ועל זה. כל סביבותיהן חוץ ממנגד חצורן דהשתא מישתרי גדול בגיפופי: אבל אין מחיצה ללא לכאן שניהן אסורין. דקטן נמי אסור אגדול דהואיל ולא הוה גיפופי ממש אלא על ידי גוד אסיק לא הוה גיפופי לשווייה פתחא לגביה דפתחא דמינכר בעינין וכה"ג לא עבדי אינשי: אי אמרי לכו דיוורין. אם הזכרתי לכם שום דירה בדבר כך אמרתי לכם רב יוסף חלה ושכח תלמודו: לא שנו. דקטן אסור בין לדיוורין קטן בין לדיוורין גדול אלא שיש מחיצה ראויה לדירה כלומר מחיצה קבועה ואימא דהחייבהו גלו דעתייהו דבעו אשתמושי כל חד בידיה הלכך גדול מותר בשבו דפתחא הוה ולא אסור קטן עליוהו וקטן אסור לזמיר משום דנפרץ במלואו לגדול ואסרי עליה בני גדול ולדידיה נמי לא מישתרי דכיון דעבד ליה מריה מחיצה קבועה לא סליק נפשיה ולא אחלי גבשייהו: סליקי סליקו נפשייהו. בני קטן נגגו ואחליהו לבני גדול: הותר בכל הגגין. ואפילו לרבנן דכיון דליניה לא עביד סולם סליקו נפשייהו ואחליניהו לגביה: בנה עלייה. והקיף כל גגו מחיצות עליוהי: דקה. פתח קטן פתוח לכל הגגין: הותר בטולן. דגלי דעתיה דקא מחזיק בהו וסל לא הקפידו לעשות כן אחליניהו לגביה: פעמים שהדקה לאיסור. ואפילו לרבי מאיר דמשוי כל הגגות רשות אחת אסור בהן: דעבדה להדי תרביציה. שפתח לכל גינתו ומחיצה של כל הגגין הניח סחומה: (רש"י)

תוספות בפ' בכל מערבין (לעיל דף ג:) והואיל וכן כל הגג אסור כי כל הגג נפרץ במילואו לברמילית לאותה בליטה הובלת לרה"ר. ואע"ג דלא שלטי ביה רבים שהרי גבוה י' נעשה כרמילית דלא מצינו מקום פטור רוחב ד' דהא בית שאין תוכו י' וקריו משלימין לו"ד הוי תוכו כרמילית ואין מטלטלין בו אלא בארבע אמות אע"ג דלא שלטי ביה רבים דהוא מלך צד והא דאמר בפ"ק דשבת (דף ז.) דמתניתין דהוי תוכו כרמילית למעלה מ' היינו שמכח קרקע הכרמילית אין נעשה האויר כרמילית למעלה מ' כדאמר התם דאקילו ביה רבנן קולי רה"ר שהאור למעלה מ' מקום פטור וגזוטר דלא הוה כרמילית אלא רשות היחיד היינו משום דגוד אחית דביקיעת דגים לא הוה בביקיעת כדמי' לעיל או בפנחה. לרה"ר דהוי כי חורי רשות היחיד וכן זין היוצא לרשות הרבים רחב ד' דהוי רשות היחיד היינו סמוך לחלון תוך י' דהוי כי חורי רשות היחיד ומנעול דחשיב ליה בהמוצא תפילין (לקמן דף קא:) רה"ר היינו משום דליכא בביקיעת גדיים שהאיסקופה גבוה שלשה אי נמי שיש במנעול עצמו גבוה י' דהוי רשות היחיד איתא רה"ר גמורה תחתיו כמו עגלות דהוה רה"ר. ותחתיהן רה"ר. בהזרק (שבת דף צט.) ורש"י פירש נמי לקמן אמתניתין דגג גדול הסמוך לקטן גבי מה חצר דמינכרא מחיצות שלא יהא גג בולט חוצה להן דאי לא מינכרא לא אמר גוד אסיק וגדול נמי אסור שאין לו שום מחיצה וכל שאין לו מחיצה אינו רשות היחיד וכן בשמעתין גבי גגין השוין לרה"ר מ' כו' דפריך קשיא דרב אדרב פ' בקונטרס דלית ליה גוד אסיק ה"נ בגגין השוין לרבי מאיר נהי דלא אסור כל חד אחבריה דחיא רשותא משוי להו מיהו בני רה"ר העוברים לפניהם ולאחריהם ולצידי החיצונה אמאי לא אסרי עלייהו הוה ליכא מחיצה לגגין כו' מיהו בירושלמי משמע דלא חשיב כרמילית והני איתא דאמר ר' יוחנן זין וכתלים שהיו גבוהים י' ורחבין ד' מותרין כאן. וכאן ולבד שלא יחליף משמע דחשיב להו מקום פטור מדשירי לבני רשות הרבים ורשות היחיד וכתלים דקאמר התם נראה דהיינו אבנים הובלות מן הכותל דאלו כותל גבוה י' ורחב ד' הוה דאי רה"ר והא דנקט רחב ד' לרבותא דאפה"ה הוי מקום פטור וכל שכן אם אינם רחבים ד' ולא קשיא היתא דבית שאין תוכו י' דהוי כרמילית אע"ג דלא מצי רבים לאישתמושי דהכא כיון שהוא למעלה מ' יש לו ליחשב מקום פטור אע"ג דרחב ד' כיון דלא הוה רה"ר ולא רה"ר והא דפריך קשיא דרב אדרב לאו משום דרה"ר אסורת כדפי' בקונטרס דלעולם אין רה"ר אסורת למעלה מ' אלא משום דידע דאמר דאמר ר' מ' פריך לשמואל משום דאין נראה לו לומר דהני מחיצות למעלה לא עבידן ולא היוו מקום לדירה והא דקאמרין נמי לקמן גג דמינכרא מחיצה דאי לא מינכרא גדול נמי אסור משום דקטן אסור עליו אבל כי מינכרא אין הקטן אסור עליו משום גוד אסיק אפילו לשווייה פתחא דלא כרב יוסף דבסמוך דאמר אם אין. מחיצה לא על זה ולא על זה שניהן אסורין דלא אמר גוד אסיק לשווייה פתחא משום דפתחא כי האי גוונא לא עבדי אינשי: וקטן נפרץ במילואו. כגון שהגג קטן נכנס לתוך הגדול כדאוקימנא פרק קמא (דף ט:) דמתניתין דחצר קטנה שנפרצה לגדולה בנכנסין כותלי קטנה לגדולה שלא יהא נראה מבחוץ ושוח מבפנים: ועשה לפניה דקה ד' הותר בכל הגגין. לפי מה שמפרש בכיצד מעברין (לעיל דף נט: ושם סא.) דדקה היא מחיצה מפרש ר"י הבא דבשבתה עלייה ועשה מחיצה כל סביב גגו ופתחא לצד הגגין ועשה לפני הפתח דקה ד' או הוה תשמיש קבוע אבל בלא דקה ירא להשתמש שם תשמיש קבוע מפני בני גגין אחרים וקשה דבלא דקה נמי אמר לעיל דאם יש מחיצה ראויה לדירה על הגדול ולא על הקטן דאפילו קטן נמי שרי לבני גדול ור"ח גרס הותרו כל הגגין פירושו אם עירבו שאר הגגין וזה לא עירב עמהם אינו אסור עליהם דכיון דעשה דקה סילק עצמו מהם וצריך לומר לפירושו דלצד הגגין הוא פרוץ במילואו או עלייה אינה אלא בחצי הגג שאם היה כל הגג מוקף מחיצה בלא דקה נמי לא היה אסור ולשון פעמים שהדקה לאיסור צריך ליישב בהדקה אינה עושה לא איסור ולא היתר: (תוספות)

רשב"א אלא לרב קשיא. י"ל דהוה מצי לתרוייהו הכי במאי עסקינן בשש מחיצות ביניהם, אלא דבעי לחוקמי אפילו בשאין ביניהם מחיצות הנכרות. ולפי מה שאמרנו דלעת רבותיו האכפחים י"ל דבשקתרת הגג בולטות על המחיצות, חשיבי מחיצות שאין ניכרות ואין (בולטין) (ומטלטלין) בה אלא בד' אמות לרב, הוא הדין דהוי מצי לאשקוי ליה מנגין האוורין ל' מחיצה למטלטלין בכלן (ג, א) אלא דהוה מקשינן ליה מהד' מאיר הוה מתרץ ליה בשהמחיצות החלוטות נכרות ודמשני לקמן (סג). אלא הכי אמרי לכו ל"ש אלא שיש מחיצה על זה ויש מחיצה על זה גדול משתרי בגיפופי וקטן נפרץ במלואו למקום האסור לו. פירוש: שיש מחיצה בסביבותיה. שניהם אסורים. פירש רשב"א ז"ל: דסחם מחיצה אינה פתוחה מעשרה, ומדקאמר אבל אין מחיצה על זה ועל זה ולא קאמר אבל אין מחיצותיהן נכרות אסורין, שמעינן מינה שאין היכר מועט שסביבותיה מילא אותו האסור חבירו הנפרץ לו במלואו, כיון שאין מחיצה כוללת במלמען כלל. דלע"ג דבעלמא לא בעינן מחיצות סביב הגג גבוהות עשרה על גבי הרשות, אלא כל שהרשות עצמה ה"ל רשות היחיד, והיינו עמוד גבוה מ' ורחב ד' ותל גבוה עשרה. ה"מ לעשות רשות דלמירינן גוד אסיק מחיצתה. אבל להלוי מאיסור חבירו הנפרץ לו במלואו ואין ביניהם הכר מחיצה כלל, כל שיש סביבו מחיצה עשרה מותר. הא פחות מעשרה לא. וזולתי אלו היתה מחיצה נכרת במלמען אעפ"י שאין סביבותיה גם לה מחיצות נכרות די בכך, ואפילו אין המחיצות שסביבותיה עולה על הגג כלל די להם כרמילית המחיצות מבחוץ כדון תלוי (ועומד) (ועומד) כדלמירינן. הכי גרסוהו: כי שני אלא בשש מחיצה ראויה לדירה על הגדול ויש מחיצה ראויה לדירה על הקטן,

גדול משתרי בניסוף וקטן נפרץ במלואו. אבל יש מחילה ראויה לדירה על הגדול ואין מחילה ראויה לדירה על הקטן, דקטן נמו משתריא לבני גדול, דסלקו סליקו נפשייה מהכא כי הא (דלמרינו) דלמר רב נחמן רב אחד מבני גגין שעשה סולם קבוע על גגו הותר בכל הגגין כולם. פירוש: בשם מחילה ראויה על זה ועל זה אין בני הקטן (מסל) לקין רשות מהכא לבני הגדול (כאן) פי בשם מחילה ראויה על זה ועל זה) הלכך גדול מותר לעכמו בנפופי ובשאין הקטן רחב לך גדול יותר על עשר, וקטן אסור בנפרץ במלואו למהם האסור לו ובשכוחלי קטן נכנסין לתוך גדול, דהשתא ליכא למימר לזיאתי קטן בנפופי גדול, ואפילו למאן דלמר (לעיל ט, כ) נראה מחצין וזוהי מצפנים נזון משום לחי. אבל יש מחילה הראויה לדירה על הגדול ואין מחילה ראויה לדירה על הקטן אפילו קטן משתרי לבני גדול משום דבני קטן סליקו נפשייה מהכא כאלו שניהם רשותא של גדול, וכי הא דלמר רב נחמן א' מבני גגין שעשה סולם קבוע לגגו מותר בכל הגגות כולו, כלומר: אפילו להוציא להן מבית ולטלטל מגגו אליבא דרבנן קאמר והוא מותר בכולו כאילו הם שלו ובעלי הגגין אסורים אפילו כל אחד בגגו להוציא (לומ') [שם] מביתו לסליקו נפשייה מהכא. ירושלמי (ה"א): מהני' [שהיון] כולם עולים בסולם אורי או בסולם מצוי אבל אם היו כולם עולים בסולם מצוי ואחד עולה בשל אורי אותו של אורי נעשה כפתח והשאר נעשה כמטרפס ועולה כמטרפס ויודל. הכי גרסי רש"י ור"ח ז': [ואמר] אביי בנה עליה על ביתו ועשה לפניו רקה הותרו בכל הגגות כולו. פירוש: אם עשה אחד מבני הגגות עליה על גבי ביתו מותר הוא בכל הגגות וכל הגגות אסורין לעלמן, ובההיא דרב נחמן דסליקו סליקו נפשייה מהכא לבני האו, והוא מותר בכולו. והשתא קאמר אביי שאלו זה שבעה העליה עשה רקה לפני העליה. ופירוש רקה כמו ארבעה רחפה ד' טפחים, מותרים בעלי הגגות בנפשייהם, כלומר: שאין אסורים מחמת זה. ואלו ערבו ביניהם מותרים בטולם. אמר רבא ואי עבדא להאי רקה להדי תרביצא אסר עלייהו. כלומר: עדין באסורין הם עומדים, ללא אמרין סליקו סליק נפשייהו אלא לנטורי תרביציה הוא דעבוד. ויש גרסאות ופי' אחרים וזה נראה עיקר. (רש"י א')

דף ז

לנטורי תרביצא הוא דעבידא בעי רמי בר חמא שתי אמות בגג ושתי אמות בעמוד מהו אמר רבה מאי קא מיבעיא ליה כרמלית ורה"י קא מיבעיא ליה ורמי בר חמא אגב חורפיה לא עיין בה אלא הכי קמיבעיא ליה ב' אמות בגג וב' אמות באכסדרה מהו מי אמרין כיון דלא האי חזי לדירה ולא האי חזי לדירה חזא רשותא היא או דילמא כיון דמגג לוג אסיר מגג לאכסדרה נמי אסיר בעי רב ביבי בר אבבי ב' אמות בגג וב' אמות בחורבה מהו אמר רב כהנא לאו היינו דרמי בר חמא אמר רב ביבי בר אבבי וכי מאחר אתאי ונצאי אכסדרה לא חזיא לדירה וחורבה חזיא לדירה וכי מאחר דחזיא לדירה מאי קמיבעיא ליה אם תימצא לומר קאמר אם תימצא לומר אכסדרה לא חזיא לדירה חורבה חזיא לדירה או דילמא השתא מיהא לית בה דירורין תיקו גגין השוין לרי"מ וגג יחידי לרבנן רב אמר מותר לטלטל בכולו ושמואל אמר אין מטלטלין בו אלא בד' רב אמר מותר לטלטל בכולו קשיא דרב אדרב התם לא מינכרא מחיצתא הכא מינכרא מחיצתא ושמואל אמר אין מטלטלין בו אלא בד' אמות קשיא דשמואל אדשמואל התם לא הוי יותר מבית סאתים הכא הוי יותר מבית סאתים והני מחיצות למטה עבידן למעלה לא עבידן והוה כקרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה וכל קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בד' איתמר ספינה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' רב אמר מותר לטלטל בכולה

רש"י לנטורי תרביצא עבידא. וסילקו עלמנו מן הגגין: ב' אמות בגג זה. כרב סבירא ליה דלמר גג שבין הגגין אין מטלטלין בו אלא בד' דאסרי אהדדי: מהו. לטלטל מאחת מהן לעמוד העומד ברה"י סמוך לו גבוה י' ורחב ד': כרמלית ורה"י קא מיבעיא ליה. בתמיה כלומר פשיטא דאסיר דהא גג כרמלית הוא כדלמר' אין מטלטלין בו אלא בד' ועמוד רשות היחיד: ורמי בר חמא אגב חורפיה כו'. ההלמוד קאמר ורמי בר חמא נמי ודאי לא איבעי ליה למיבעי הכי אלא אגב חורפיה מיהר בשאילתו וכל עיין בה יפה: והכי הוא דמיבעיא ליה ב' אמות בגג. שבין הגגין: וב' אמות באכסדרה. של בעלים אחרים ע"ג תקרה של אכסדרה יותר מבית סאתים ואין לה מחילה ואין לה פי תקרה לנימא יורד וסותם דעבידא כי ארזיאל בשפוע כגגין שלנו ודלמאמן בעושין פסין (לעיל כה) דהשתא הויא לה נמי כרמלית מהו לטלטל מזה לזה: חדא רשותא הוא. ואף ע"פ שאין של איש אחד אין בהם חלוק רשותא ואפי' לרבנן דלא דמו לשני גגין דהתם איכא דירורין למטה בשניהם וי"ל כשם שיש חלוק רשות למטה בשניהם כך יש חלוק למעלה דחלוק למטה סליק ואילו לעיל אבל באכסדרה ליכא למימר הכי: או דילמא כיון דמגג לגג אסיר. טעמייהו דרבנן משום דקפדי אשניו בעלים הוא ומגג לאכסדרה נמי: בחורבה. של אחרים ופרוצה לרה"י דהויא נמי כרמלית כגג בין הגגין: לאו היינו דרמי. מה בין חורבה לאכסדרה: וכי מאחר אחאי ונלמי. מפי אחר בחאי וחלקתי בשאלה אחר בחאי לקנתר בתמיה: מאי קא מיבעיא ליה. הא לא דמי לגג ואסיר: אם תימצא לומר קאמר. כלומר לא פשיטא לרב ביבי דהויא חורבה חזיא לדירה ולא פשיטא ליה נמי דהויא כי אכסדרה דהא עדיפא מינה פורתא ובה להוסיף על שאילתו של רמי בר חמא על ידי את"ל והכי קאמר אם פשיטא לרמי בר חמא דשרי הכא מאי התם הוא דאכסדרה לא חזיא מידי לדירה אבל חורבה חזיא לדירה בחיקון מועט או דילמא כו': גגין השוין. שאין בהן גג גבוה מחבירו עשרה ויש הרבה סמוכין יחד: כר"מ. דמשוי להו כולהו חדא רשותא ולא אסרי אהדדי: וגג יחידי לרבנן. שאינו סמוך לאחרים דאפילו לרבנן ליכא לדיסר עליה: ושמאל אמר אין מטלטלין בו אלא בד'. והא דקאמר ר' מאיר רשות אחת הו לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה וטעמייהו דרב ושמאל מפרשא ואזולא: קשיא דרב אדרב. דל"ל לעיל (פט). בגגין השוין לרבנן דאסרי אהדדי אלמא לא אמר גוד אסוק מחיצות שביניהם להיות מובדלת ה"ל בגגין השוין כר"מ נהי נמי דהאי לא אסר אהדדיה חדא רשותא משוי להו מיהו בני רה"י העוברת לפנייהם ולחציהם ולצדי החיצונית אמאי לא אסרי עלייהו הא ליכא מחיצות לגגין ומחיצות תחתונית אמר רב דלא מהני להו וכן בגג יחידי לרבנן ליתסרו עליה בני רה"י וחציהם סבביבוהו: ומשני התם בין גג לגג לא אמרין גוד אסוק דלא מינכרן מחיצתא שהן מכוסות בגגין הלכך כיון דלמרו רבנן יש חלוק רשותא למעלה וגוד אסוק נמי כבי הגי לא אמרי הרי הן פרוצים כל אחד לרשות האסורה לו לפיכך אסור לטלטל בו: אבל הבא מחיצות מינכרן. וקאמרין בהו גוד אסוק הלכך לר' מאיר דמשוי להו חדא רשותא ליכא לדיסר דהא מחיצות חיצונית אית להו והו כולהו כחד גג מוקף מחיצות וכן גג יחידי לרבנן: הכי גרסינן התם לא מינכרן מחיצתא הכא מינכרן מחיצתא: התם ליכא יותר מבית סאתים. כיון דאית ליה לשמואל גוד אסוק אף במחיצות שביניהם ואע"פ שאין ניכרים ופוגותיהו קמיימא אליבא דרבנן היא דמשוי לכל חד רשותא בלגפי נפשיה הוי כל גג וגג מוקף בפני עצמו ובכל חדא ליכא יותר מבית סאתים אבל הבא דלפניו אליבא דר' מאיר דמשוי לכולהו כחד וכולו ניתין במחיצות חיצונית יש כאן יותר מבית סאתים והיקף זה לגוד אסוק אינו היקף לדירה דהגך מחיצות של מטה אף על פי שנעשו לדירה למטה עבידן לזור בחללו למטה ולא לדירה גג הלכך כי מסקינן להו הוי מוקף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה וגג יחידי לרבנן נמי בדלוחא טפי מבית סאתים דומיא דגגין השוין לרבי מאיר: מותר לטלטל בכולהו. ואפילו ישנה יותר מבית סאתים דהוקף לדירה הוא: (רש"י)

תוספות כרמלית ורה"י קא מיבעיא ליה. וכגון שהעמוד מופלג מן הגג ד' דאי בסמוך לו לא הוי עמוד רה"י דנפרץ במילואו לגג וכגן דמי אבל כשהוא מופלג אסור אע"ג דדרך למעלה מעשרה משתמש דהוי מקום פטור מ"מ אסור להחליף ואפילו מאן דשרי לעיל הכא מודה כיון דאין נח במקום פטור: אלא ב' אמות בגג ושתי אמות באכסדרה מהו. פירש בקונטרס ע"ג תקרה של אכסדרה של בעלים אחרים יותר מבית סאתים דהשתא הוי ליה כרמלית אבל תוך אכסדרה לא רצה לפרש דכיון דמקורה

ולעמוד על הגג נמי לא מינכרא שיהא אסור לטלטל ממנו לקרפף מחמת פחת זה: לדברי ר"מ גיין רשות אחת הן כו'. גיין הוא בפירוש במתני' וה"ה חצירות או קרפפות הואיל ותשמישן שוה כמו גיין אבל בתים לא דתשמישן תדיר ועוד דכי דלרבנן הוי קרפפיות או חצירות רשות אחת דהא אפילו גג וחצר הוי רשות אחת כ"ש חצר וחצר ה"ר ל"מ דר"מ לא פליג ארבנן אלא בגג וחצר משום דרב יצחק בר אבדימי: (תוספות)

רש"י א' אבל הפכה לפניה חזן מטלטלין על גבה חלל בד' אמות. ונראה דאפילו תחיה חזן מטלטלין בה חלל בד' אמות. דהא חזן מחילתיה עשויות לדור תחיה, והשתא נמי דהפכה לל' להשתמש תחיה הפכה. ומיהו בשאינה יתירה על בית סאתים מטלטלין בה בין למעלה בין למטה כהל ונקע. ולשמואל חליבה דרבנן לטלטל מנג לקרפף. פירוש: מנג יתר מבית סאתים, כיון דמשוי ליה שמואל ככרמליה, אלא בשאינו יתר על בית סאתים לא קשיא אפילו לשמואל דרשות היחיד גמורה היא וכמו שכתבנו למעלה (בע"א ד"ה והג') וכדתיא דברייתא דאפילו לרבנן גגו וחצרו אחד הו'. ולשמואל לטלטל מנג לקרפף חליבה דר' מאיר לא קשיא ליה, דהא [ואמרין] בפרקין (לעיל פט, א) משום גזירה דרב יצחק בר אבדימי. ולטלטל מנג לכרמליה לא קשיא, משום דנג רשות היחיד גמור הוא דבר תורה, אלא דלהחמיר עליו שלא לטלטל בכוכו עשאוהו כרמליה ולא להקל אלא מנג לקרפף הוא ביותר מבית סאתים חד דינא איה להו לשמואל. ובתוספות הקשו דא"כ מאי משה לרבנן לטלטל מנג לקרפף ומנא ליה דאסור, דאי משום דקתיא לקמן (אלא, א) גיין וחצרות רשות לעלמן וקרפפות רשות לעלמן, התם על כרחין דלא הו' יתרים על בית סאתים, דאי בבית סאתים בהא לימא ר' שמעון פוכן רשות אחד הו', והלך לקרפף יותר מבית סאתים היכי שרי והא כרמליה הוא ואפילו לר' שמעון דמנוכה בהדיא בפרק עושין פסין (כג, ב) גבי קרפף יתר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הכי הוא כגנה. ורש"י ז"ל בעלמנו כן פירש להאיא דברייתא לקמן (שם ד"ה הרפפות) (עשאוהו יותר) בבית סאתים דאי בותר בהא לימא ר' שמעון דמטלטלין הא ככרמליה היא. והלכך אני אומר דמנג יתר על בית סאתים לקרפף יתר מבית סאתים חד רשותא הוא. על כן פי' הם ז"ל דמנג שאינו יתר על בית סאתים חשיב דירה קתה ומטלטלין ממנו לחצר, מה שאין כן מקרפף לחצר אפילו בקרפף שאינו יתר מבית סאתים, מ"מ כיון דשמואל עבד נג יתר מבית סאתים בקרפף יתר מבית סאתים ותרווייהו ככרמליה. ומיהו עפי דומה לקרפף מלחצר והוי ליה למשרי בהדי קרפף בדשינין ליה חצר. והרשב"ד כן פירש דמנג שאינו יתר על בית סאתים לקרפף שאינו יתר על בית סאתים קא קשיא ליה. והרשב"ד ז"ל פירש: שמה יפחה גובהה של גג מעשרה ויהא חוץ מתערב בחוץ החצר ונעשה הכל חצר ונמצא מטלטל מחצר לקרפף. א"כ שמה יפחה הגג שהוא סמוך לקרפף ונעשה הכל לקרפף והוי יותר מבית סאתים. ואקשינן: א"כ מקרפף לקרפף שאינו יתרון לא יטלטל דילמא מפחית. כלומר: מפחיתא מחילתא והוי הכל מקרפף יתר מבית סאתים. ותירצו: דהתם חזן מפחית מינכרא ליה מילתא. אבל (גבני) [וגבני] כיון דמבפנים הבית לא אשתני כלל אע"ג דאי מעיין מבחוץ ומינכרא, לא יתיב דעמיה. וקשיא לן קתה פי', הדל דלא הוה ליה למימר דילמא מפחיתא אלא דילמא מפחיתא מחילתא או דילמא מפחיתא כותל שביניהם, דכיון שלא הזכיר דעיון לא כותל ולא מחילתא הוה ליה לפרש. א"כ לימא דילמא מפחיתא, כלומר: הקרפפות דהשתא משמע מפחיתא מן הקרפף, ואילו נתמעט הכותל מעשרה מאלה מן האדנים חזן בכך כלום, כחו דהקרפף השני עמוק עשרה. ועוד דא"כ בקרפף עמנו לא יטלטל דילמא מפחיתא מחילתא והוי כל חד מינייהו יתר על בית סאתים ומאי מקרפף לקרפף דקאמר. ובתוספות פי': דילמא יפחה הגג בחלמא ושחמץ דרך מחילתא מן הכותל לגג ואז יחשב הגג כמקוה לדירה, ואסור לטלטל ממנו לקרפף כדרך שאסור להשתמש מחצר לקרפף לפי שהלך פתחה לבית חשיבה הוקף לדירה. ואעפ"י שאם יפחה הלך המוקף ולכסוף פתחו ויחשב לן בהוקף ולכסוף פתחו לא חשיבה הוקף לדירה ושרי עס החצר. ופירין: אי הכי מקרפף בית סאתים לקרפף בית סאתים לא יטלטל שמה יפחה א' מהם. כלומר: שמה יפחה אחד מהם כמלואו או ביהר מעשר לרשות הרבים או לכתבה. ומגני: ההם אי מפחית ומינכראן מילתא. (בבא) [ואבל] פחת הגג לא מינכרא להעומדים בקרפף, ואפילו לעומדים על הגג לא מינכרא בכך שאסור בכך עס הקרפף. (רש"י א')

א א

קרפפות רשות לעצמן לדברי חכמים גיין וחצירות רשות אחת קרפפות רשות אחת הן לדברי רבי שמעון כולן רשות אחת הן תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דרב יהודה תניא כוותיה דרב כל גגות העיר רשות אחת הן ואסור להעלות ולהוריד מן הגגין לחצר ומן החצר לגגין וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר בגגין מותר לטלטלן בגגין ובלבד שלא יהא גג גבוה י' או נמוך י' דברי ר"מ וכו' כל אחד ואחד רשות לעצמו ואין מטלטלין בו אלא בד' תניא כוותיה דרב יהודה אמר רבי כשהיינו לומדים תורה אצל ר"ש בתקוע היינו מעלין שמן ואלונטיות מנג לגג ומנג לחצר ומחצר לקרפף ומקרפף לקרפף אחר עד שהיינו מגיעין אצל המעייין שהיינו רוחצין בו אמר רבי יהודה מעשה בשעת הסכנה והיינו מעלין ס"ת מחצר לגג ומנג לחצר ומחצר לקרפף לקרות בו אמרו לו אין שעת הסכנה ראה: ר"ש אומר אחד גיין וכו': אמר רב הלכה כר"ש והוא שלא עירבו אבל עירבו לא דגזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר ושמואל אמר בין עירבו בין שלא עירבו וכן אמר ר' יוחנן מי לחשך בין עירבו ובין שלא עירבו מתקיף לה רב חסדא לשמואל ולרבי יוחנן יאמרו שני כלים בחצר אחת זה מותר וזה אסור ר"ש לטעמיה דלא גזר דתנן א"ר שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר ועירבו שתי החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמה והן מותרות עמה ובי' החיצונות אסורין זו עם זו ולא גזר דילמא אתי לאפוקי מאני דהא חצר להא חצר ה"ל גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר מתיב רב ששת ר"ש אומר אחד גגות אחד חצירות ואחד קרפפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית אי אמרת בשלמא דעירבו היינו דמשכחת לה מאני דבתים בחצר אלא אי אמרת בשלמא דעירבו היכי משכחת לה מאני דבתים בחצר הוא מתיב לה והוא מפרק לה בכומתא וסודרא

רש"י ב' וקרפפות רשות לעצמן. ואפילו הן על ג' אגפים מטלטלין מזה לזה דהחמיר ר"מ כל גגות העיר רשות אחת שמע מינה דס"ל דלחן רשות מחלוקת מחמת שינוי בעלים אלא בתים לחודייהו מפני שהם תדירות לדירה דמה לי גגין ומה לי חצירות ומה לי קרפפות אבל מנג לחצר ומנג לקרפף ל"מ לא ואפילו של איש אחד כדאמרין גזירה משום תל ביה"ר וכו' כשהן של שנים ומחצר לקרפף נמי לא דשמעינן לכו לרבנן לקמן דברייתא דאסור לטלטל מחצר לקרפף ור"מ לא שמעינן ליה לפליגי עליהו להקל אלא בחלוקה שווית דגגין הוילין ואשמן שזה אכל בדשויות החלוקות בשמן לא שמעינן ליה דמתיקל דדוקא קאמר ר"מ גגות דתשמישן שוה וכן חצירות וכן קרפפות ואפילו הן של שנים דבשנים בעלים לא מיתפרי אלא בתים ל"מ וכן גגין וכן בחלוקה תשמישן ושינוי שם הכשות הפיך הלכך מקרפף אסור לקרפף הוא שלו ואינו יותר מבית סאתים דעל כרחין הך קרפפות באשין יתירים על בית סאתים קאמר דאי ביהוים בהא לימא רבי שמעון מטלטלין הא ככרמליה היא חליבה מאן דפליגי דמחצר המשכן גמדי ועוד בהדיא אמרינן בשלח עושין פסין דפלוגתה דר"ש ורבנן בקרפף בית סאתים היא ואפילו חזר וקרפף של איש אחד אסרי רבנן דקאמרי התם קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הכי הוא כגנה כו' ואמר רב הונא כיהי דרב יהושע כו' וכי דייקת בה שמעינן מינה דלא שרי ר"ש אלא בקרפף בית סאתים ורבנן אסרי הו"ל על ידי חילוק שלמטה אבל מחצר של רבים לחצר של רבים מטלטלין ומנג לחצר דרבים מטלטלין ואע"ג דנג רשותא ידויה וחצר דשותפות כתיבא כבתים משוי להן על ידי חילוק שלמטה אבל מחצר של רבים לחצר של רבים מטלטלין ומנג לחצר דרבים מטלטלין ואע"ג דנג רשותא ידויה וחצר דשותפות כתיבא ככרמליה לקמן הוילין ונג תשמישן שאינו תדיר הוא לא הוי ממש בבית ומטלטל ממנו לחצר: קרפפות רשות אחת. ואפילו. הן של שנים דכל רשות ששמו שוה מותר לו דברייתא לקמן הוילין ונג תשמישן שאינו תדיר הוא לא הוי ממש בבית ומטלטל ממנו לחצר: קרפפות רשות אחת. ואפילו. הן של שנים דכל רשות ששמו שוה מותר לו

חוז מן הגגין אצל מחצר לקרפף אפילו דחד גברא אסירי ולא דמי לגג וחצר דתשמעיה דגג שזה לחצר הוא והכי שמיע ליה לרב יהודה וממתניתין דייק לה מדקאמר ר"ש כולן קרות אחת מכלל דרבנן לאו חדא קרואא משוי להו לכולהו וברייתא מסייעא ליה לקמן דקתני גג וחצר ואכסדרה ומרפסת כולן קרות אחת הן וחצר ומרפסת כב' חליות דמי ומדוקיא ליה דלא תנא בה קרפף ומבוי מוקמינן לה כרבנן דאי ר"ש אפילו קרפף נמי משהירי בהדי חצר ואי ר"מ גג וחצר לא משתרו דהא כהניא אבא אבא בתיא דמנמו לנבואה: לדברי ר"ש כולן קרות אחת. דלא הימא האי דר"ש שמעון אחד גגות ואחד חליות ואחד קרפפות כל חדא וחדא קרואא כהניא נפשיה משוי לה גגין לעמון חליות לעמון וקרפפות לעמון דהא סברא לר"מ אית ליה אצל ר"ש כולנהו חדא קרואא משוי לה הכי שמיע ליה לרב יהודה וברייתא מסייעא ליה דתניא כותיה לקמן היינו מעלון שמו ואלונית מנג לגג ומנג לחצר ומחצר לחצר ומחצר לקרפף: תניא כותיה דרב. דאמר לעיל (פט.) בגגין השון לרבנן דאין מטלטלין זו אלא כד' דלסרי אהדדי ולא אמרינן גוד אסיק במחילות שאין ניכרות: קרות אחת. ומטלטלין מזה לזה: ואסור להעלות ולהוריד. ר"מ לטעמיה דגזר מאוס הל: מותר לטלטלין בחצר. אע"פ שלא עירבה וה"ה לשאר חליות: קרות לעמון. ואין מטלטלין מזה לזה אפילו תוך ד': ואין מטלטלין בו. אפילו בגג עמון: תניא כותיה דרב יהודה. אליבא דר"ש: שמון. לטור בו: אלונית להספג בה: מנג לגג ומנג לחצר ומחצר לקרפף ומקרפף לקרפף כולהו גרסינן: והוא שלא עירבו. בני החליות כל אחת לעמנה דהשתא לא שכיחי כלי החתום בחצר וליכא למיגזר אי שרית להויא כלים ששבתו בזו להכניסן להכרתה אחי לאפוקי נמי כלי הבית: אצל עירבו. כל חצר לעמנה ולא עירבו שתי החליות יחד אסור לטלטל מזו לזו אפילו כלי החצר דקיון דשכיחי מאני דבתים בחצר גזרינן דילמא אחי לאפוקי מאני דבתים שבהר ז' ולא חצר ז' ור"ש מודה בהו דתניא אצל לא כללים ששבתו בתוך הבית: מי לחשך. לא גרסינן: היינו דמקשה לה מאני דבתים בחצר. דאיתיריך למיתני אצל לא כללים ששבתו בתוך הבית: כדומתא וסודרה. ששבתו בתוך הבית והויאן לחצר דרך מלבוש: (רש"י)

תוספות אמר רב הלכה כר"ש והוא שלא עירבו. אין לפרש דר"ש אין מחלק בין עירבו ולא עירבו ורב בלא עירבו סבר ליה כותיה דא"כ בסמוך דפריך רב חסדא לשמואל ור' יוחנן אימרו ב' כלים בחצר אחת זה אסור וזה מותר לרב נמי תיקשי אליבא דר"ש ורב ששת נמי דפריך לרב אלא אי אמרת בשלא עירבו היכי משכחת מאני דבתים בחצר הא רב נמי מודה דר"ש אפילו בעירבו קאמר ולכן נראה דרב סבר דר"ש גופיה לא אמר אלא כשלא עירבו והשתא סברת שמואל איפכא מדרב דשמואל לא גזר הכא דאמר בין עירבו בין לא עירבו ובין לא עירבו ובין לא עירבו וביי שלש חצירות גזר דסבר כרבנן דאמרי שלשתן אסורות לשיטת ר"ת דמי שהוציאורו (לעיל מח: ד"ה רשות) ורב הכא גזר והתם לא גזר דפסיק התם כר"ש ועוד דמשני הכא שמואל דר"ש לטעמיה דלא גזר משמע דסבר כותיה בההיא דג' חצירות ולשיטת ר"ת סבר כרבנן: ושמואל אומר בין עירבו בין לא עירבו. והא דאמר שמואל בגיטין בהזורק (דף עט:): לא יעמוד אדם בגג זה ויקלט מי גשמים בגגו של חבירו אומר ר"י דהתם לקלוט ולהוליך לביתו קאמר דכמו שאסור לטלטל כלים ששבתו בבית לחצר ולגג שלא עירבו אפילו לר"ש כן אסור מגג וחצר לבית דווקא בגגו של חבירו אבל מגג של עצמו יכול לקלוט ולהוליך לביתו ואין גג של חבירו אסור עליו דשמואל לטעמיה דאמר לעיל גוד אסיק מחיצתא וא"ת מאי קמ"ל שמואל דפשיטא דאסור להוליך לביתו וי"ל דאשמעינן דאע"פ שקולט מן האויר ועדיין לא נגעו מי גשמים בגג: מי לחשך. רש"י לא גרס ליה ואו"ו דאיתא בתורת כהנים בכמה מקומות ור"ת נמי גרס ליה ומפרש מי השמיך הלכה כר"ש בין עירבו ובין לא עירבו ורבינו שמואל פירש דקאי ארב כלומר מי הגיד לך שאתה מחלק ביניהם אין כן אלא בין עירבו ובין לא עירבו ואית דגרסי מלחשך בתיבה אחת ומפרשי שגולד מלחש: [כדאיתא ביומא פב:] (תוספות)

רש"י ואשמואל אמר בין עירבו בין לא עירבו. וא"ת א"כ מאי האי (דלמרינן) דקאמר שמואל בגיטין פריך הורה (עט, ב) לא יעמוד אדם בגגו ויקלט מי גשמים מנגו של חבירו כשקטע דשורין חלוקים למטה כד דיוקין חלוקים למעלה. י"ל דלקלוט להכניס לביתו קאמר. וא"ת א"כ מאי קמ"ל פשיטא דבהא לכולי עלמא אסור. וי"ל קמ"ל אע"פ שקולט מן האויר עד שלא נחו מי גשמים בגג. וא"ת א"כ מ"ש מנגו של חבירו ודנקטו ומשמע מנגו שלו שרי, ואי להכניס [לבתים] קאמר אפילו מנגו שלו להסר, דהא נפרץ במלואו לנגו של חבירו (לחסור) שהוא מקום האסור לו עם ביתו. י"ל דשמואל לטעמיה דאמר לעיל (פט, ח) אפילו מחילות שאין ניכרות [אמרינן] גוד אסיק מחיצתא, ואנן כההיא לא סבירא לן כותיה אלא כרב דלסר, והלכתא אפילו מנגו שלו אסור. ו"ל דהתם נמי כדאיכא מחילות הניכרות וקולט מהאליך בלחוד הוא דאיתיריך ליה כמו שאמרנו. מתקיף לה רב חסדא לשמואל ור' יוחנן אימרו ב' כלים בחצר וכו' ר' שמעון לטעמיה (דאמ') ודנקטו אמר ר' שמעון למה הדבר דומה לג' חליות וכו'. ואיכא למידק דהא כההיא דג' חליות שייכא ור' שמעון דהכא לטעמיה דההיא, א"כ היכי פסיק שמואל כר' שמעון דהכא, והא שמואל כההיא (לעיל מה, ב) כרבנן סבירא ליה דלמרי אמלעיה אסורה עם שניהם גזרו כלים דיהא אטו כלים (דמחילות) ודחילונות. ורב נמי היכי גזר הכא והא איהו דפסק ההם כר' שמעון דלא גזר. ומיהו (ד)הא דרב איכא לתרואה דהתם ליכא למגזר מכלים החלוטות לכלים [לא] מחלפי ליה לדאסר בקי בכליו, אצל (אין) [בין] כלים ששבתו בבית לכלים ששבתו בחצר (החלונות) לא רמי איניש אנפשיה ולא מדכר. אלא לשמואל ודאי קשיא, דקיון דאפילו התם גזר כ"ש כהא דאיכא למגזר. וי"ל דשמואל הו' אפשר דהתם כיון שאתה מחיר לו להוציא כליו ולהכניסם בזו ובזו לא רמיא נפשייהו משתמש מזו לזו אפילו בכלים דיהו. אצל כאן שאפילו בכליו אי אתה מחירי אלא באתון ששבתו בחצר רמי אנפשייהו ומדכרי. ורע"ג דשמואל לא סבירא ליה כותיה כההיא, כהא סבר כותיה. והא דלמרינן הכא ר' שמעון לטעמיה לזו למימרא דהא דהכא כההיא משמ, אלא כיון דלפי כההיא לא גזר כל שכן כהא דהכא (דהא) לא גזר, למאי דס"ל דשמואל סבירא ליה כותיה כהא ורבנן כהא. הוא מתיב לה והוא מפרק לה כדומתא וסודרה. כלומני: שהויאן כשהוא לובשן. וא"ת מ"מ כי איכא כותיה וסודרה לגזור. יך לומר דוקא כשהוא לובש כלים ששבתו בחצר משום ליהוה, וכדילי דלמא פשיט להו ואפיק להו, אצל אי פשיט להו אסרי כלים ששבתו בחצר משום ליהוה. א"כ י"ל דבכל ענין שרי, דכומתא וסודרה דפשיט להו בחצר מילתא דלא שכיחא היא ולא גזרינן וכו'. וגדולה מזו אמרו לקמן (ג, ח) גבי חורבה דקיון דלא מנטרל כלים בגוה לא גזרינן בה. כ"ל. (רש"י)

ב - צא דף

ת"ש אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כל שגבוה י' טפחים למרפסת פחות מכאן לחצר בד"א שהיו אלו של רבים ואלו של רבים ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן או של יחידים שאין צריכין לערב אבל היו של רבים ושכחו ולא עירבו וג' וחצר ואכסדרה ומרפסת כולן רשות אחת הן טעמא דלא עירבו הא עירבו לא הא מני רבנן היא דיקא נמי דלא קתני קרפף ומבוי ש"מ ת"ש חמש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ושכחו כולם ולא עירבו אסור להכניס ולהוציא מחצר למבוי ומן המבוי לחצר וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר ובמבוי אסור ור"ש מתיר שהיה ר' שמעון אומר כל זמן שהן של רבים ושכחו ולא עירבו גג וחצר ואכסדרה ומרפסת וקרפף ומבוי כולן רשות אחת הן טעמא דלא עירבו לא מאי לא עירבו לא עירבו חצירות בהדי הדדי הא חצר ובתים עירבו והא לא עירבו קתני מאי לא עירבו לא נשתתפו ואבע"א ר"ש לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא שנת עירבו ולא שנת עירבו אלא לדידכו אודו לי מיהת דהיכא דלא עירבו רשות אחת היא ואמרו ליה רבנן לא שתי רשויות הן אמר מר ובמבוי אסור לימא מסייע ליה לרבי זירא אמר רב דאמר רבי זירא אמר רב מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין אלא בד"א אימא ולמבוי אסור היינו רישא משנה יתירא איצטריכא ליה מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דרבי שמעון הני מילי היכא דעירבו אבל היכא דלא עירבו מודו ליה קמ"ל אמר ליה רבינא לרב אשי

רש"י חנשי מרפסת. דוירי עליות הרבה פתוחין לה: ולא עירבו. בני חצר עם בני מרפסת חבלי עירבו אלו לעלמן ואלו לעלמן ובני מרפסת אין אוסרים על בני חצר אע"פ שדורין לה בכולם ודריסת רגלם עליה לר"ד לחמירין לעיל בפ' כולל מעבדין (דף נט:). סולם תורת פתח עליו ותורת מחילה עליו והכל להקל והכל חמירין תורת מחילה עליו: כל שגבוה י' טפחים. כגון עמוד או חל: למרפסת. מותר להשתמש בו ויחזיר אסור לה"ל לה פתח ולה זריקה ובסמוכה למרפסת בחור ד' עסקין וכדמקומי לה בפיקוקי לעיל (דף פז:). פתח מכאן לחצר. כלומר: אף לחצר ושניהם אסורים בו והכי חוקמין החס: בד"א. דמתחלקין רשות חצר ומרפסת דלא משתרו בהדי הדדי: בזמן שהיו אלו של רבים כו'. שדוירין הרבה בחצר ודוירין הרבה במרפסת: ועירבו אלו לעלמן ואלו לעלמן. והשתא מפקי בני חצר מאני דבתיא לחזירין ובני עליות מאני דעלייה למרפסת ואי שרית ליה כלים ששבתו בחצר לטלטל במרפסת אחי לטלטל בה נמי כלי הבית: או שהיו של יחידים. שאין בחצר אלא בית אחד ואין במרפסת אלא עלייה אחת: שאין לרבינו לערב. לעלמן והשתא שכיחי מאני דבית בחצר ומאני דעלייה במרפסת לביא לביא דעירבו לעלייהו הלכך גזרו בהו רבנן דלא לישתרו בהדי הדדי גזיה משום מאני דבתיא: ושכחו ולא עירבו. לעלמן דלא שכיחי מאני דבתיא בחצר ומאני דעלייה במרפסת: כולן רשות אחת הן. לכלים ששבתו בחוסם מאן שמעת ליה האי סברא ר"ש וקאמר עירבו לא: רבנן היא. דמזדו כגנין וחליות דרשות אחת הן ואינהו דלא לא שרו היכא דעירבו גזרי כדלמרינן בפרק מי שהוציא אוהו (לעיל מט). גבי ג' חליות הפתוחות זו לזו דפליגי אדר"ש ואמרן ששבתו אסורין גזרי דלימא אחי לאפוקי מאני דבתיא דחיתונה שבאמצעות לחיתונה חזרה אצל ר"ש לא גזרי: דלא התני. גג וחצר ואכסדרה ומרפסת וקרפף ומבוי דאי ר"ש כולוהו חלל רשותא ניהו: אסור להוציא מן החצר למבוי. כרבנן דאמר במבוי קרפף: במבוי אסור. וקאמר מרפס קס"ד השתא דלחילו כלים ששבתו בחוסם אסור לטלטלו ביה דכרמלית משוי ליה כל זמן שלא נשתתפו בו: ור"ש מחזיר. אף להוציא כלי חצר למבוי: כל זמן שהן של רבים. קס"ד דה"ק הוציא ובכולן יש דוירין הרבה ושכחו ולא עירבו לעלמן כיון דהשתא לא שכיחי כלי הבתיא בחליות כולן מותרים הם עם זה: לא עירבו חליות בהדדי. וכל חצר עירבה לעלמה והאי כל זמן שהן של רבים דאמר לאו טעמא דהיתרא הוא אלא רשותא הוא ורע"ג. דלא עירבו חליות בהדדי וכל חצר עירבה לעלמה וכל חלל אית בה דוירין טובא ומפקי מאני דבתיא לחזירין דוירין ולא מיודהרי שפיר ומפקי מאני דבתיא לחזירין דאפ"ה לא גזרי: והא לא עירבו. לגמרי משמע: מאי לא עירבו. למשמע לגמרי אשתוק למבוי אחי ועירוב דחליות לא איירי מידי דלא איכפת ליה בהו כיון עירבה כל אחת לעלמה כיון לא עירבו קאמר דמותרים במבוי בלא שיתוק: ואמרי לה רבנן לא. כגג וחצר ואכסדרה ומרפסת מודינן כך אצל בקרפף ובמבוי לא הא דר' ז' אלא בפרק ר"א דמילה (קל:). אימא ולמבוי אסור. להוציא כלי החצר: היינו רישא. הא תנא ליה אסור להכניס ולהוציא מן החצר למבוי: מהו דתימא. הא התנא רישא אסור בעירבו לעלמן קאמרי רבנן ומשום כלי בתיא והאי דקתני לא עירבו לא נשתתפו הוא: אצל לא עירבו לעלמן אימא מודו. אשמעינן משנה יתירה דעל כרחק חלל לעירבו וחדל ללא עירבו ואפילו הכי אסור: (רש"י)

הוספות גג וחצר ואכסדרה ומרפסת כולן רשות אחת הן. לרב דאוקי מתני' בניצוד משתתפין (לעיל דף פז). לאותם הדורים במרפסת אתי הכא שפיר דכשעירבו בני מרפסת לעלמן ובני חצר לעלמן דשכיחי מאני דבתיא בחצר ומאני דעליות במרפסת כשהסלע גבוה י' הוי למרפסת שהסלע שוה להן ולבני חצר אסור להשתמש על הסלע אפילו כלים ששבתו בחצר אסור כלים ששבתו בבית ופחות מכאן אסורין לשיניהם וכשלא עירבו דלא שכיחי מאני דבתיא ודעליות שוה הוי מרפסת וחצר רשות אחת ואין אוסרין זה על זה אבל לשמואל דקרי מרפסת לבני עליות ומיירי כשהסלע כגד חלונות ומשתמשין שם בני עליות דרך חלונות כשלא עירבו ותימא היאך משתמשין בפחות מי' בני עליות על הסלע כלים ששבתו בעליות דרך חלונותיהן והלא אין חצר ומרפסת רשות אחת אלא כלים ששבתו בתוכן ולא כלים ששבתו בתוך הבית ועליות וי"ל דלשמואל דוקא ארישא קאי דמיירי בגבוה עשרה הוא דמפליג בין עירבו בין לא עירבו דפרשין לעיל אליבא דשמואל אבל סיפא דקתני פחות מיכן לחצר דהוי דוקא לחצר לשמואל מיירי דאי בין עירבו בני עלייה לעלמן ובני חצר לעלמן בין לא עירבו ובין הכי ובין הכי בני חצר מותרין ובני עלייה אסורין לשלשל מחלונותיהם: וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר. מי' בכל חצירות דאי באותו חצר ותו לא אפילו שבתו בבית נמי ומיירי לרב כשלא עירבו חצירות עם הבתיא וקשיא דא"כ היכי מייתי סיעתא בסמוך לרב דאמר מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בו אלא בד' הא רב גופיה לא אסר אלא כשעירבו בתים עם החצירות אבל כשלא עירבו לא אסר בדמוכח בפרק אם לא הביא (שבת דף קל:). ואדרבה קשיא מינה לרב דבכה"ג לא אסר רב ועוד דרב פסק כר"ש והכא קאמר דר"ש מתיר וי"ל דמייתי דבמו שערבו לרב אליבא דר"ש אין מטלטלין בו אלא בד' וטעמא דמפרש שם רש"י משום דשעירבו אסור לטלטל מחצר למבוי אפילו כלים ששבתו בתוכה אסור כלים ששבתו בבית ואין במבוי שום תשמיש ודמיה לכרמלית כיון דאין בו אלא ג' מחיצות ולכך אין מטלטלין בו אלא בד' ה"ל לרבן אפילו בלא עירבו אין מטלטלין בו אלא בד' דאסרי לטלטל מאני חצר למבוי דחצר ומבוי לדידהו לאו רשות אחת הן: מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דר"ש היכא דעירבו. ואסור לטלטל מחצר למבוי משום דשכיחי מאני דבתיא בחצר ומיהו מחצר לחצר לא אסרי אע"ג דעירבו דאין תשמיש דחצר זה רגילין בחצר אחרת אבל רגילות הוא להוציא מחצר למבוי ואע"ג דרבנן דשלש חצירות (לעיל מה:). גזרו וגם בברייתא דגג וחצר ואכסדרה ומרפסת אמרינן דוקא לא עירבו הוא עירבו גזרינן שמה רבנן דהכא אינם רבנן דהתם ובלאו הכי צ"ל כן דבפרק מי שהוציא אוהו (לעיל דף מו:). אמר דתנא דפליגי אדרבי שמעון היינו ר' יהודה וברייתא המסייעה לרב יהודה אית ליה לרבי. יהודה דגג וקרפף רשות אחת ולרבנן דהכא לית להו קשמע דבלא עירבו פליגי וטעמא דאסור מחצר למבוי דהוי מבוי כמו קרפף דלא הוי רשות אחת עם החצר: (הוספות)

רש"י חלרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי. פירש הראב"ד ז"ל: דמשום הכי נקט פתוחות זו לזו, משום דרישא ר' מאיר היא, ויחזיר דקתני היינו לטלטל פי' מחצר לחצר, וכיון שכן אם אינן פתוחות זו לזו אי אפשר לו לטלטל מזו לזו דרך רשות הרבים ולא דרך כותל לא משתמש ליה משום גזירה (דעומד) [דעומד] כרשות הרבים, והלכך לא משתמש ליה אלא דרך פתחים וכדלמרינן בריש פירקין (פט, ט) וכשתמלא לומר לדברי ר' מאיר חלרות רשות לעלמן מאי טעמא לאו משום דשרי לטלטלו דרך כותל (לא), אמר רב יהודה אמר רב ששה לא להכניס ולהוציא דרך פתחים. טעמא דלא ערבו הא ערבו לא. הקשו בתוספות אי בשלל ערבו בתים עם חלרות, א"כ היכי ס"ד לקמן בשמעון לסועיה לרב דאמר מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות מיהא ודקתניו ובמבוי אסור, והא רב גופיה לא אסר אלא בשעירבו בתים עם חלרות וגזירה שמה (לא) ויזיל מאני דבתיא למבוי. לדידי לא קשיא ל' מהאי, דלימא לא אחי' לסועיה לרב מיניה אלא לבחר דלוקימנא לה (בשעירבו) ובשלל ערבו, הא לא למאי דקס"ד דמקשה מעיקרא לא. ואלא ודאי בלאו הכי קשיא, דאי בשלל ערבו ומבוי אסור דקתני הוי מפרשי ליה, אי אמרת במבוי ממש אסור וכדילך דרב דאמר מבוי שלא נשתתפו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות והא אפילו רב מודה בשלל ערבו, ואי למבוי אסור קאמר כדלמרינן לקמן, א"כ היינו רישא דקאמר אסור להכניס ולהוציא מחצר למבוי כדקאמרין לקמן. והשתא לא מליה לטנאי כדמשנינן לקמן משנה יתירה דאטריכא ליה לאשמעינן דרפנן פליגי עליה ובין ערבו בין לא ערבו, דהא אמרת דאפילו ר' שמעון לא שרי אלא בשלל ערבו. ובתוספות דחקו בפרקין פסוק קושיא זו, דהלמולא קסבר דהאי ובמבוי אסור דקתני מילתא בחנפי נפשא היא והכי קאמר: ויש ענין שאף בתוך המבוי אסור לכוול עגמא ואפילו לר' שמעון וכגון שערבו חלרות עם בתים והא דקא (מסיעי לר') ומסיעי ור' שמעון מותר לזו אחיסורא דד' אמות קאי אלא ארישא. ולי נראה דקס"ד דמקשה מבוי אסור דקתני היינו במבוי עצמו ואפילו בשלל ערבו, ומשום דטעמא דה"ק דהיינו ר' מאיר דאמר חלרות עם מבוי ואפילו בשלל ערבו ושרי חלרות אהדי, היינו משום דיותר רגילות להולך כלי חצר זו לחצר אחרת, ולפי' החמיר יותר במבוי עם החצר מבנה לחצר. וכן כתבו גם בתוספות טעם זה בדברי ר' מאיר דאסור חלרות עם מבוי ושרי חלרות בהדדי, והלכך קס"ד דמהאי טעמא גופיה הוא דאסר אפילו לטלטל ובמבוי אלא בד' אמות עד שישתתפו בו ורע"פ"י שלל ערבו, ואפ"י [שמעון] שאסור לר' שמעון בשעירבו. והיינו דלחיותו לסועיה לרב מהא דמבוי אסור, ולא מן דברייתא הזו ממש דהיא ר' מאיר היא ורב כר' שמעון סבירא ליה אלא כדלמרינן דר' מאיר אפילו בשלל ערבו, שמעון [ומיניה] לר' שמעון בשעירבו. כנ"ל. והא דלא ערבו קתני. פירש רש"י ז"ל: לא ערבו לגמרי משמע, כלומר: שלא ערבו כולל לא חלרות אהדי ולא אפילו בתים. ומשני: תני נשתתפו. כלומר: האי לא ערבו דמשמע לגמרי אשתוק למבוי קאי ולא איירי אגרונו חלרות מילי. ור"ח ז"ל פירש: והא דלא ערבו דקתני, ואינו נקרא ערוב אלא בחצר עם בתים, אבל בחצר דרך בתים עם מבוי שיתוק נקרא, ואם לא ערבו חלרות בהדדי קאמר כמו שאמרתי, לא נשתתפו הוה ליה למתני, ופרקינן: תני דברייתא לא נשתתפו. (רש"י)

משנה דפרק הלון (עו, ב) למה שאמרתי (לעיל פט, א ד"ה אומר) לאפילו ר' מאיר לא חסר אלף עמוד גבוה שצחקר (דחול) ונתרין גברא, דהא סלקא דעתיה דרבינא דמתנא דוקא ר' מאיר ואמר להרודי משום גזירה דרב יצחק דעמוד, ואפילו הכי דוקא כותב שבוין ב' חרות כותב של ראובן שצחקרו שרי. וקשוף לי אשמעתון מאי קא מקשה מסתמא דפרק הלון (סס), והא קיימא לן דכחלא מסכתא יא סדר למשנה, ואם כן אדרבא הוא ליה סתם בפרק הלון ומחלוקת בפרקין והלכה כמחלוקת. יא לומר דהוא הדיון דהוא מצי לתרוא ליה הכי, אלא נתיחא ליה לזוקמא להאיא מתני' דהלון כר' שמעון כי היכי דלא חיפוק לכר מהלכתא, כך נראה לי. ודי רבי לא שנאה ר' חייא מנין ליה. ואע"ג דהא ר' חייא פי' דמתני' הוא, וזמנין בארין מאי דלא פירש במתני' פירש בבבויאה, אפילו הכי אי איתא דלית ליה לר' הכי, הוא ליה לפרושי כי הא במתני'. שמי חרות וחוכמה אחת ביניהם. לפי מה שכתבתי למעלה בריש פרק ט"ז משתתפין (פה, א ד"ה שלש חורבות) על דעת רבותינו הארפתים ז"ל דכל שאינו אסור מותר להוציא מן הבתים, וחוכמה אפילו לאחרים מוציאין ליה אפילו מאני דבתים. האי חוכמה רחבה אפילו פתחה הבית פתחה ליה, ולפי' הוא ליה כעין חכר לאסור בה כלי הבית בלא ערוב. ובשאינה ראויה לדירה היא, לאי בראויה לדירה אפילו כלים ששבתו בחצר נמו אין מוציאין לה. התם מנטרי מאני דבתים דחכר הבא לא מנטרי. והלכך אפילו לרב דלמך בשערבו לא, בחוכמה דלא מנטרלא בה כלים לא גזרינן בה, דהויא מילתא דלא שכיח ולא גזרינן. ומיהו כל הדיון שקלא וטריא לא אנטריכין לה אלא לרב דלמך ערבו לא, אבל אנו הואיל וכו' יוחנן קיימא לן דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן (פ"ה א, ח). ואע"ג דרב חייא בר בר ורב הונא קימי בחד שיטה וכרב, אפילו הכי לא חיישינן ליהו דתלמידי דרב ניהו ואניהו לא גמרינן לטובלי לר' יוחנן. וכן פסק רבנו האי גאון ז"ל והרב אלפסי ז"ל. מתני' גג גדול סמוך לגג קטן הגדול מותר וקטן אסור. הא מתני' ככולי עלמא אחויא, לרבנן דלמרי דגגין כל אחד ראש לעצמו, קטן אסור אפילו לכלים ששבתו בחצר דנפרץ הוי במלואו למקום האסור לו. וכו' מאיר אסור לכלים ששבתו בחצר וכו' לכלים ששבתו בחצר הבית. וכו' שמעון לכלים ששבתו בחצר הבית דוקא. וכן חכר גדולה וקטנה גדולה מותרת בלא נפלה יותר מעשר, וקטנה אסורה דוקא בשבתיה נכנסין לגדולה, למאן דלמך נראה מנחוץ וזוהי מנפנים (אינו) נזון משום לחי וכדאיתא בפ"ק (ט, ב). חף גג דרביס ליה רביס. האי סוגיא אחיא טולה כלישנא קמא דרב יוסף (לעיל פט, ב) וכאסהדתייה דלחיי דלסהיד דלחיה אמרה דלף במחיותא שאינן ניכרות אמרינן (רשב"א)

ב - צב דף

גפנים מותרין גפנים בקטנה מותר לזרוע את הגדולה. אשה בגדולה וגט בקטנה מתגרשת אשה בקטנה וגט בגדולה אינה מתגרשת צבור בגדולה ושליח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן ציבור בקטנה ושליח ציבור בגדולה אין יוצאין ידי חובתן תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין תשעה בקטנה ואחד בגדולה אין מצטרפין צואה בגדולה אסור לקרות קריאת שמע בקטנה צואה בקטנה מותר לקרות קריאת שמע בגדולה אמר להו אביי א"כ מציינו מחיצה לאיסור שאילמלי אין מחיצה מרחיק ד"א וזרוע ואילו השתא אסורה א"ל רבי זירא לאביי ולא מציינו מחיצה לאיסור והא תנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שפתחה של גדולה ואילו השוה את גיפופיה גדולה נמי אסורה א"ל התם סילוק מחיצות הוא אמר ליה רבא לאביי ולא מציינו מחיצה לאיסור והא אתמר

רש"י גפנים בקטנה מותר לזרוע את הגדולה. לכתחלה דלגבי גדולה פיתחה וכל פתח כמחיצה הוא ואפילו סמוך לגפנים מותר לזרוע את הגדולה לכתחלה כדתנן (ב"ב טו, ב) היה גדר בנתיים זה סומך לגדר מכאן זה סומך לגדר מכאן וכשיגדלו הזרעים אע"ג דדיווי גדולה בקטנה אין אוסרים את הגפנים דלמך במנחות פ"ב (דף טו). מעשה בלחך זרוע את כרם של חבירו וכו' מעשה לפני חכמים ואסור את הזרעים והתירו את הגפנים ואמר מאי טעמא קנבוס ולוף אסריה תורה שאר זרעים מדכבין אסורי הך ללא עבד איסורא. לא קנבו רבנן הכי נמי הואיל וכשזרע את הגדולה בהיתר זרעה אפילו שתייה שזו ליכא למקנבוס וכו' אם קטנה של אחים וגפנים שלה קדמו: אשה. עומדת בגדולה זרק לה בעלה גט לתוך קטנה ושהיה שלה ואיכא למאן דלמך במסכת גיטין (דף עז, א) דהא דתנן האורק גט לאשקו והיא בחור ביתה או בחור חלילה הכי זו מנוקשת דוקא עומדת לחוכה בלחוכה שעה אצל אם אינה עומדת לחוכה בלחוכה שעה לא ואע"ג דשלה היא: מתגרשת היא. שהרי היא כעומדת בקטנה דכולה קטנה בחר גדולה שייכא: אינה מתגרשת. דגדולה לאו בחר קטנה אלא ונט לא קני לאשה דנימא נשדי אשה בחר גט לאשה לא בעיא למקני גיטא: ויאלוין. דשליח ציבור דקאי בקטנה הכא שייך: אין יוצאין. דהשתא לא שייך בחייהו וכו' דקיימי בקטנה לא מצינן למימר דשייך בחריה דרובא בחר חד לא משתדו: מותר לקרות קריאת שמע בגדולה. דגבי גדולה כמחיצה היא ולא מצי קטנה מקלקלל בשום מידה: שאילמלי אין מחיצה. אי לאו הך גיפופי שעודפון בגדולה היו הגדולה והקטנה שוות הוו לכו כחכר אחת ומותר לזרוע שם עם הגפנים ומכחך ד' אמות השתא משום הך גיפופי שיינן לכולהו קטנה בחר גדולה ומיתסרלא כולה מצינו מחיצה שאסורה: ואילו הקוה את גיפופיה. שנה מחיצות בתוך הגדולה מכאן ומכאן עד צוקינה כמדת הקטנה וסילק את הגיפופין על ידי מחיצות הללו חף גדולה אסורה ועכשיו שתייה שוות נמאלו מחיצות הללו בלחוכה לאיסור: סילוק מחיצות. האחרונות סילקו את הראשונות אבל גבי זרעה אסור עודף הגיפופין על הקטנה משום יתור מחיצה: (רש"י)

תוספות גפנים בקטנה מותר לזרוע את הגדולה. פי' בקונטרס וכשיגדלו הזרעים אע"ג דדיווי גדולה בקטנה אין אוסרין את הגפנים כדאמרינן במנחות ב"ב (דף טו). מעשה בא' שזרע כרמו של חבירו וכו' מעשה לפני חכמים ואסרו הזרעים והתירו הגפנים מ"ט קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים דרבנן הך דעבדי איסורא קנסו הך דלא עבדי איסורא לא קנסו וה"נ הואיל וכשזרע את הגדולה בהיתר זרעה אפילו שתייהן שלו ליכא למיקנבוס ולפירושו מיירי הכא בשאר זרעים ותימה דהיכי שרי להניח הזרעים כשיגדלו כיון דדיווי גדולה בקטנה דאפילו עלו מאיליהן תנן במסכת כלאים (פ"ה משנה ו) היה עובר בכרם וראה ירק בתוך כרמו ואמר לכשאחזור אלקטנו אם הוסיף מאתים אסור כיון שמתייאש מללוקטו וע"כ היא דמנחות איירי שלא ידע בעל הכרם שהזרעים בכרמו לכך נראה לר"י לפרש טעמא דשמעתין משום דשם גדולה על קטנה על הגדולה ולהכי גפנים בגדולה הוי שם כרם על הקטנה ואע"ג דאין גפנים בקטנה אסור לזרוע דרחמנא קפיד על שם כרם דכתיב לא תזרע כרמך כלאים אבל גפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה אע"ג דלכשיזרעה יהיה שם שדה על הקטנה אין לחוש דרחמנא לא קפיד אשם שדה דהא לא כתיב שדך לא תזרע כרם דהוה משמע דקפיד אשם שדה: אשה בגדולה וגט בקטנה. פי' בקונטרס ושהיהן שלה דאיכא למאן דאמר בגיטין (דף עז, א) הא דתנן הזרק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצירה הרי זו מגורשת דדוקא דעומדת בתוכה באותה שעה אבל אינה עומדת בתוכה לא אע"ג דשלה היא וצריך לומר הא דקאמרינן התם בגמרא והוא שעמדה בצד ביתה לאו אצל ביתה קאמר אלא בתוך ביתה משא קאמר כדקתני התם במתני' בתוך ביתה דהא הכא אמרינן אשה בקטנה וגט בגדולה אינה מגורשת אע"פ שעומדת אצל הגדולה ולר"י נראה דהכא מיירי בשהשאלו להאשה חצר אחת וקאמרינן דכשהשאלו לה גדולה הוי שמה גם על הקטנה אשה בקטנה שהשאלו לה הקטנה לא הוי בהכי שמה על גדולה: תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין. דוקא ביחוד בקטנה אבל חמשה בקטנה וחמשה בגדולה אין מצטרפין וסיפא דנקט תשעה בקטנה חמשה בקטנה אלא אגב רישא נקט האי לישנא והא דתנן בפרק כיצד צולין (פסחים דף פה, ב) מן האגף ולפנים כלפנים ומן האגף ולחוץ ללחוץ וקאמר התם רב בגמרא וכן לתפלה ורבי"ל אמר אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם בשמים לכאורה נראה דלענין צירוף פליגי דלענין לצאת מודה רב דיוצא אפילו חוף לבית הכנסת כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כז, ב) היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר וקול מגילה אם כוון לבו יצא וקשיא דאם כן סוגיא דהכא כרב ובפ' אלו נאמרינן (סוטה דף לח, ב) משמע דקיי"ל כרבי"ל גבי עם שאחורי הכהנים ומייתי סתמא דה"ש ס מילתא דרבי"ל ונראה לפרש דלענין

מודה ריב"ל דאין מצטרפין כדאמרין הכא ופליגי לענין לענות קדושה או ברכו דקי"ל במגילה (דף כג): דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה וקסבר רב מן האגף ולחץ אינו יכול לענות דלא הוי בכלל צבור שבפנים וריב"ל סבר דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת והוי בכלל צבור לעניית ברכת כהנים ולענות דבר שבקדושה: שאילמלי אין מחיצה מרחיק ארבע אמות וזרע. מגיפופי גדולה מריד כדפי' בקונטרס דאי לא הוה גיפופי לצד הקטנה אלא הוה גיפופיה והוי ליה שתיהן חצר אחת מרחיק ד' אמות וזרע אם יש בין כרם ולכותל י"ב אמות כדן מחול הכרם ועכשיו שיש גיפופי וראויות בכך ליחלק יותר זו מזו מגרע גרע ואסור לזרוע בקטנה ואפילו היא מאה אמה כדמשמע לישנא מפני שהיא כפתחה של גדולה דהוי כאילו היא תוך הפתח ודוקא מכותל הגדולה מריד אבל מקטנה אינו רוצה להקשות שאם אין כלל מחיצות של קטנה אין צריך להרחיק אלא זרע סמוך לגדולה דהפתח הוי כמחיצה ועכשיו נאסר ע"י מחיצות הקטנות דאין זה תימה דכשאין מחיצות הקטנות נראה הגיפופי וע"י מחיצות הקטנות אין ניכרין גיפופי גדולה והוי סילוק מחיצות ואומר ר"י דלכאורה היה נראה מתוך הסברא דאין להחמיר בקטנה שנפרצה לגדולה יותר מאילו היא תוך מחיצת גדולה שמרחיק ד' אמות וזרע כדן מחול הכרם ושיש בין הכרם ולכותל י"ב אמות והא דמשוינו לה כפתחה של גדולה היינו לעשות הקטנה כאילו היא תוך מחיצות הגדולה שלא להביא זרע לשם א"כ ירחיק ד' אמות אבל להחמיר יותר ממה שהיתה תוך מחיצות הגדולה אינה סבירא לכאורה והיה נראה דה"פ מצינו מחיצה לאיסור שאם אין מחיצה כלל לגדולה מרחיק ד' אמות בקטנה וזרע אפילו אין י"ב אמות מהכרם שבחוץ לצד הכותל שבחוץ של קטנה ולא דמי למחול הכרם דהתם גם הכרם מוקף מחיצות להכי צריך י"ב אמות אבל הכרם דסביב הכרם אין מחיצה ולא שייך כותל קטנה לכרם אין צריך י"ב אמה ועכשיו שיש מחיצות לגדולה צריך י"ב אמה כדן מחול הכרם אבל אומר ר"י דא"כ למרש כן דא"כ למה מקשה בסמוך ממחול הכרם דהא אמחול הכרם קיימא השתא שאם אין מחיצה לא יהא שם דין מחול הכרם ואם יש מחיצות יהא שם דין מחול הכרם ונראה לי פירוש רש"י עיקר: אמר ליה רבא לאביי. ר"ת הגיה רבה שהרי רבה ור' יירא ורבה בר רב תנן הוה יתבי ומדקדקו שלשתן ממתני' ש"מ דיווין כו' ואביי הקשה על דקדוק שלהן וכל אחד ואחד בא לקיים דבריו דמצינו מחיצה לאיסור אע"ג דקצת נראה דרבא היה לו לגרוס מדקאמר בתר הכי לדידי כשירה ולדידך הוי סילוק מחיצות ורבא ואביי פליגי בהא בסוכה בפ"ק (דף יח.) שמזכירו אחר אביי ולקמן נמי מיייתי לה מ"מ נראה טפי כמו שהגיה ר"ת: (תוספות)

רש"י גפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה. פירש רש"י ז"ל: וכאוגדלו הזרעים אע"ג דלדוריה הגדולה בקטנה אין אוסרים את הגפנים, דלמרינו במנחות פירש ב' (טו, א) מעשה באחד זרע כרמו של חבדו ובה מעשה לפני חמנים ואסרו את הזרעים והזכירו את הגפנים, ואמרין מאז טעמא קנבוס ולוף אסרה תורה, שאר זרעים מדרבנן אסרי, הא ללא עבדי אוסרו לא קנסו. והכא נמי הואיל כשזרע את הגדולה בהיתר זרעה אף שחיה שן ליהא למקנסיה. וכ"ש אם קטנה של אחרים וגפנים שלה הדמו ע"כ לקון רש"י ז"ל. ולפי פ' שמעתין בשאר זרעים. והקשו עליו בתוספות דמ"מ היכי שרי להניח הזרעים בין הגפנים לכשיגדלו הזרעים, להפילו עלו מאלהים תנן במסכת כלאים (פ"ה, מ"ו) היה עובר בכרם ורצה יתקן כרמו ואמר לכשתחזור אלקטנו את הסיף מאלהים אסור. כלומר: כיון דמתחילא שאלקטנו. ועל כרחין לא שרי התם במנחות אלא כשלה היה יודע בעל הכרם שהזרעים שם. על כן פי' ה' דדוקא כשהקטנה של אחרים וגפנים שלה קדמו, וכיון דאין בידו לעקור את הזרעים, הגפנים מותרים, והזרעים ג"כ מותרים כיון שהאז זרע בגדולה. ומיהו אכתי אינו מחזור דכיון דלא היה ביד בעל הגפנים לעקור את הזרעים היו הזרעים אוסרים ואוסרים את הגפנים, דאלמלא יש לאסור כלאים דבעי, א"כ היאך אמרו מותר לזרוע בגדולה על כיון שהאז בא לזרוע כלאים. וכתב הרשב"י ז"ל: כי יש מדמים הזרעים שבגדולה אלל הגפנים שבקטנה, לזרוע ששנינו בפ"ז דמסכת כלאים (מ"ו) הרוח שעלעלה הגפנים על גבי התבואה יגדור מיד ואם איננו מותר, תבואה שהיא טטה תחת הגפן וכן ידק ומחזרו ואינו מקדש, מאימתי תבואה מתקדשת משתשלים וענבים משיעשו כפול הלבן. תבואה שבהאז כל לזרעה וענבים ששכלו כל לזרוע אינו מתקדשת. הרי למדנו מן המשנה הזו שאם הרחיק ד' אמות מן הכרם או ג' טפחים מגפן יחידית שהם כדי עבודת ה' (הכרם) וזרע ואח"כ גדלה התבואה ונתת תחת הגפן שאוסרת מפני מראית העין. ומיהו כיון שזרוע בהיתר והאוסור בא מאלו אינו אוסר אלא עד שתגדל התבואה באיסור עד שתשלים, וענבים משיעשו כפול הלבן. ומותר לזרוע דקאמרין לפי שמוהר לקיים הזרעים הללו עד שיעשו ענבים שבקטנה כפול הלבן ובלבד שיעקור הזרעים משיעשו כפול הלבן, אבל ירשף זרע באיסור מיד נאסרים הזרעים (בה) בהשרשה. אשה בגדולה. וזקן לה בעלה גט בקטנה מתגרשת לפי [שהיא] כעומדת בתוך הקטנה, היא בקטנה וזקן לה גט בגדולה אינה מתגרשת. פירש"י והראב"ד ז"ל: אעפ"י שאני החלוצות שלה, משום דבעינן שהיא עומדת בתוך ביתה או בתוך חצר. ולפי דבריהם הא דנקט התם בגמרא (גיטין ע, ב) בלד ביתה ללא דוקא, אלא שהיא עומדת בתוכה ממש, דאי בריא לה בעומדת בלד ביתה הכא נמי כשעומדת בקטנה וזקן לה גט בגדולה. אמאי אינה מתגרשת תיפוק ליה דמ"מ בלד הגדולה היא עומדת, אלא ש"מ דדוקא בתוך ביתה ודקתני במתני' (שם ע"ח) הזרק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצר הרי זו מוגרשת. אבל בתוספות פירשו: דהכא כשהשליח לה חצר גדול מחצר הטון, דאם שם האשה על הגדולה כמו כן שמה על הקטנה, ואם שמה על הקטנה אין שמה על הגדולה, ולעולם כשהיה שמה על הקטנה אין בגדולה, כיון שהיא עומדת בלדיה. כבור בגדולה ושליח כבור בקטנה יולאין ודי חובתו. דהיינו שם הגדולה על הקטנה, אבל כבור בקטנה ושליח כבור בגדולה אין יולאין ודי חובתו, שאעפ"י שיש לשליח כבור שבחור הגדולה תפסה בתוך הקטנה אינו כלום שהכבור שהו יולאין ודי חובתו הן העיקר ולא השליח שהוא המוליא. תשעה בגדולה וא' בקטנה מלטרפס. דשם הרוב על הקטנה. ואמרו בתוספות: דדוקא כשהרוב בגדולה, אבל אם ה' בגדולה וה' בקטנה אין מלטרפסו, ויבא דנקט ט' בקטנה וא' בגדולה אין מלטרפסו לאו דוקא יחיד בגדולה. ומסתברא דמשום הכי נקט בסופה ט' לומר שאעפ"י שהרוב במקום אחד, אפילו הכי כיון שהן בקטנה אין מלטרפסו שאין שם הקטנה על הגדולה. ואיכא דמוריהב אשמעתין למה אין מלטרפסו והא אמרינן בפסח שני פירש מי שהיה טמא (פה, ב) גבי מן האגף ולחוף כלאחז אמר רב וכן להפילה, ור' יהושע בן לוי אמר אפילו מחייה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, ולענין כרוף איירי דלענין ללאה אם יש שם כבור עם שליח כבור מודה רב דיואל, דתניא שפרק רחוקו ב"ד (ר"ה כז, ב) היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיוון לבו ללאה יאל, וקיימא בן כב' יהושע בן לוי כדלמרינו במסכת סוטה פירק אלו נאמרוין (לח, ב) פשיטא אריכא באפי גואל לא מפסקי, חיבה לא מפסקת, מחייה מאי. ה"ש דאמר ר' יהושע בן לוי אפילו מחייה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. ומדמייתי ר' אריה ממנה ש"מ דהלכתא כוותיה. ותירלו בתוספות דר' יהושע בן לוי לא לענין כרוף חויר אלא לענות קדושה או ברכו דהלכתא כוותיה דקיימא בן לוי דבר שבקדושה פחות מעשרה (מגילה כג, ב), וקסבר רב דלויטו רשאי לענות כשהוא מן האגף ולחוף מאחר דלא הוי בכלל כבור שבפנים, ור' יהושע בן לוי סבר שישנו בכלל ברכה לענין ברכת כהנים ולבכר ולענות דבר שבקדושה, שאין מחייה של ברזל מפסקת. וא"ח עוד א"כ כבור בקטנה ושליח כבור בגדולה אמאי אין יולאין ודי חובתו מפני המחילה הגדולה, והלא מ"מ אין מחילה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. פירש הרשב"י ז"ל דלא אמר ר' יהושע בן לוי אלא בשם מקומות שלמוציא עשרה שהמוציא רחוי להוציא ואין רשאי לומר דבר דבקדושה יחיד הוא, והלכך כשהצבור בקטנה ושליח כבור בגדולה הרי אנו רואין את השליח כיוחל לפי שאין שליח כבור עומד במקומו. ודברי ר' יהושע בן לוי מוכיחים בן דקאמרין אין מחייה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, כלומר: בין ישראל העומדים חוץ מן האגף לאביהם שבשמים ושיניהו כווייה בתוך הצבור ואין השכינה אלא בתוך בני ישראל שהם עשירה. כל מה שאמרו בלא גפנים בגדולה אסור לזרוע בקטנה, אראה בגדולה אסור לקרות קריה שמע בקטנה, לא נתנו חמנים שיעור, ואפילו היה רחוק ביניהם. ואע"פ דלויטו בא בתוך הגדולה ממש מותר לזרוע כרחוק מקום כבדי (מיל' וד' אמוהו) חוץ לכרם, וכן גבי זרעה מותר לקרות ק"ש ברחוק ד' אמות, הכא אסור לעולם, לפי שהקטנה כולה כפתחה של גדולה ומחיצות הגדולה להחמיר ודלמרינו בסמוך, א"כ מצינו

מחילה להחמיר וכן פירש"י ז"ל. (רש"י)

הוא שלח ליה רבא לאביי ביד רב שמעיה בר זעירא ולא מצינו מחיצה לאיסור והתניא יש במחיצות הכרם להקל ולהחמיר כיצד כרם הנטוע עד עיקר מחיצה זורע מעיקר מחיצה ואילך שאילו אין שם מחיצה מרחיק ד"א וזרע וזה הוא מחיצות הכרם להקל ולהחמיר כיצד היה משוך מן הכותל י"א אמה לא יביא זרע לשם שאילמלי אין מחיצה מרחיק ד"א וזרע וזהו מחיצות הכרם להחמיר א"ל ולטעמיך איתבן ממתניתין דתנן קרחת הכרם ב"ש אומרים כ"ז אמות וב"ה אומרים ט"ז אמה מחול הכרם ב"ש אומרים ט"ז אמה וב"ה אומרים י"ב אמה ואיזו היא קרחת הכרם כרם שחרב אמצעיתו אם אין שם ט"ז אמה לא יביא זרע לשם היו שם ט"ז אמה נותן לו כדי עבודתו וזרע את המותר אי זו היא מחול הכרם בין הכרם לגדר שאם אין שם י"ב אמה לא יביא זרע לשם היו שם י"ב אמה נותן לו כדי עבודתו וזרע את המותר אלא התם לאו היינו טעמא דכל ד"א לגבי כרם עבודת הכרם לגבי גדר כיון דלא מזדרען אפקורי מפקר להו נעשה כשיירא ונותנין להן כל צורכן ודאי אמצעי מגופף ושנים החיצונים אינן מגופפין ויחיד בזה ויחיד זה [ויחיד בזה] אין ונותנין להם אלא בית שש איבעיא להו אחד בזה ואחד בזה ושנים באמצעי מהו אי להכא נפקי תלתא הו ואי להכא נפקי תלתא הו או דילמא חד להכא נפיק וחד להכא נפיק ואם תימצי לומר חד להכא נפיק וחד להכא נפיק שנים בזה ושנים בזה ואחד באמצעי מהו הכא ודאי אי להכא נפיק תלתא הו ואי להכא נפיק תלתא הו או דילמא אימר להכא נפיק ואימר להכא נפיק והלכתא בעיין לקולא אמר רב חסדא

רפ"י סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פלימין. שתי דפנות שיש להם להכנה לאורכה ועשויה כמבוי ונדפון שלישית ורביעית קבועין עמודים לקרני הזווית. ויש להם טפה: כשיירה. דתנן (בבבא ב. ו.) שתיים כהלכתן ושלשית אפילו טפה: ואילו השוא את פלימיה. שניה ב' מחיטות בתוכה אלל מחיטות הראשונות ונמלאו פלימיה עומדין בין שתי המחיטות מכאן ובין שתי מחיטות מכאן ובתוך האכסדרה אינן נראין: פסול. דאין לה אלל ב' מחיטות: לדידי כשיירה. דפליגי עבך בהא מילתא לקמן בפירקין. דאפילו אין לה שום מחיטה אמרינן פי תקרה יורד וכוותם דהתם האכסדרה תחובין קורות למעלה מעמוד לעמוד שעליהן נותנים את התקרה והגך קורות י"א להם פה דהיינו חוזה שאינה עגולה אלל מרובעת: לדידך. נמי דלמרת פסולה אין כלל מחיטה לאיסור דהכא היינו טעמא שסילק מכאן את הפלימין ואת מחיטות הראשונות ע"י מחיטות הללו והעמדה על אלו לבדן: חזיו מקורה. מכוסה בגג חלק כעין תקרת עלייה: גפנים כאלן. תחת הקירוי: מותר. לזרוע כאלן. חוץ לקירוי מיד ואין צריך להרחיק דפי תקרה יורד וכוותם והו מחיטה מזדלת ביניהם: השוא את קרויו. שקירה כל הבית אסור אל"כ הרחוק: סילוק מחיטות. שהשקמה זו סילק פי תקרה ואין כלל מזדלי: ביד רב שמעיה. יוריה להשיב לבטי תפובה זו: להקל ולהחמיר. פעמים שהמחיצה מהרת לעגון כללואם ופעמים שהיא ארוכה: עד עיקר המחיצה. כלומר עד יסוד מחיצה סמוך ודפון למחיצה: היה משוך. כרם רחוק מן הגדר אחת עשרה אמה וב"ש פחות: לא יביא זרע. בין כרם לגדר וטעמא מפרש לקמן: איתבן ממתני'. דלילמא לאפקשוו טפי מבדייתא: קרחת הכרם. לקמן מפרש: עשרים וארבע אמות. כריך שהיא בה להחירה להרחיק ארבע אמות ולזרוע ואם פחות אסור לזרוע בה אפילו טפה: מחול. סביב כעין מחולות. אין שם שש עשרה אמה כו'. לפי שיש כרם מכאן ומכאן וצריך להרחיק וליתן ארבע אמות לכרם לכלל כל לעבודתו כמלא בחד וכליו שהיו חורשין בשורין ואם נשאר ח' אמות באמצע שיש צלח להלן לכלל וכללן י"א ד' אמות לכל חלק חשיבי ולא בטולי ולא אחי כרם דהאי גיסא ומבטל פלגא וכרם מהאי גיסא ומבטל פלגא: כדי עבודתו. ארבע אמות לכלל כד: י"ב אמות. לקמן מפרש טעמא: לאו היינו טעמא. דהיו מחיצה משויא ליה להאי מחול כי כרם: הכי גרסינן ארבע אמות דלדידי כרם עבודת הכרם. ובין דלדידי לו הו כרם עממו: כיון דלא מזדרען. משום דמקלקל ליה לכותל אבנים שהמחיצה מעלה עפר תיחוח והכותל נופל כשאין תחתיו קרקע חזקה והכי תנן בבבא בתרא (דף יט.) מרחיקין את הרע כו': אפקורי מפקר להו. לגבי גדר ולא. מלטרפי להדי דהיי שפייש לאחשויי דלא ליבטיב לגבי כרם: ג' קרפיות זה בלד זה. כגון שהיו מהלכין בדרך והקיפו ג' קרפיות לדירה במחיצה של שתי כגון של קנים או של ערב כגון חבלים שלל החיור צו ליחיד אלל בית סאתים כדמפרש בפ"ק (דף טז:) דשיירא מותרת להקיף כל כרם בקנים ובחבלים לדירה אבל יחיד יותר מבית סאתים לא אל"כ עשה שתי וערב מחיצה קיימת: ושנים החיצונים מגופפין וכו'. שהחיצונים רחבים מן האמצעי והוא פרוץ לשניהם במלואו וגיפופיהו ערופין עליו: ויחיד בזה ויחיד זה [ויחיד זה] נעשו שיירא ונותנין להן כל צורכן. דלמרינן דירוי גדולים בקטן ונמלאו שלשון באמצעי מלרפן ומותר באמצעי זה כל שהוא גדול היקף במחיצה של שתי או של ערב וכגון שעירבו: אמצעי מגופף וחיצונים אין מגופפין. שהוא רחב מהן והן פתוחין לו במלואו ולדידיה ליה הו מילואו: אין נותנין להם. אלל בית סאתים לכל קרפף שהרי אין שלשה דירוי בחד דדירוי אמצעי בחיצונים וזיל להכי תרי הו דלויא ובאמצעי ליכא אלל חד ואם אחד מהן יותר מבית סאתים הו אסור ואם אמצעי יותר מבית סאתים כולן אסורין שהרי הן פרוצין לבשות האסורה: שנים הו כחיד. עד דהו שיירא דהיינו שלשה: איבעיא להו. אמצעי מגופף ולא חיצונים ושני אמצעי ויחיד בזה ויחיד זה מהי: אי להכא נפקי כו'. והגך דלמלמאי הוילא שניהם שולטין לכלל וכללן שדי תריויהו להכא ותריויהו להכא ולישתרו שני קרפיות החיצונים היקף בכל כרם: או דילמא כולי האי ליה מקילינן דנישדניהו להכא ולהכא וה"ל לא אמרינן דנירמיניהו תריויהו לחד ולממשיך מיהא חד מן החיצונים בכל זרעו דמסתמא הכי ניחא ליה טפי דליהו חד להכא וחד להכא דלא ניהו אלל תרי בכלל חד דרווח להו לתמשקיהו מלמיהו תלתא בחד ובצאיך לא ניהו אלל חד: וא' באמצעי. והוא שליש על החיצונים: וכל היכא דנפיק תלתא הו. ושדיא להכא ולהכא או שדיא מיהא לחד מינייהו ונישתרו חד מן החיצונים בכל כרמי היקף: או דילמא אימר להכא או להכא. ולא דיעבד ליה מנייהו הלכך אפילו חד נמי לא יהיבין ליה כל כרם: והלכתא בעיין לקולא. שאלוחינו אלו להקל: (רש"י)

תוספות סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פלימין. אין נראה כמו שפירש.. בקונטרס שיש שתי דפנות לאורכה כמבוי ממש דבפ"ק דסוכה (דף יח:) מהדר ליה אביי לרבא בהא מדינא לך משום דהוי כמבוי ממש ולא אמרינן פי תקרה יורד וכוותם אלא יש לפרש דהוי כמבוי גאם ואין להאריך: חזיו מקורה גפנים כאן מותר לזרוע כאן. משום פי תקרה א"ע דלענין שבת לא אמרינן פי תקרה לשמאל אלא כשיש ד' מחיצות לגירסת רבינו חננאל ור"מ [מ"מ] יש לחלק בין כלאים לשבת כדמשמע בפ"ק (דף יא.) והא דקא אמרינן לעיל דקטנה הוי כפתחה של גדולה אף לכלאים מיתורא דקתני במתני' מפני שהיא כפתחה של גדולה משמע ליה לכל מילי הויא כפתחה: שנים בזה ושנים בזה. ולא דמי לתשעה בקטנה ויחיד בגדולה דהכא איכא טעמא כדאמר דנפיק להכא ולהכא: (תוספות)

רשב"א קרפיות זה בלד זה וזה בלד זה ב' החלונים מגופפים אמצעי אינו גופף נעשו שיירא ונותנין להם כל צורכן. ובלבד שלל יהא בית סאתים פנוי מכלים כדלמרינן בפרקא קמא (זו, א.). אמצעי מגופף ושנים החלונים אינם מגופפים ויחיד בזה ויחיד זה. אין נותנין להם כל צורכן אלל נותנים להם בית סאתים לכלל אחד מהם במקומו. ואיבעיא להו שנים באמצעי ויחיד בזה וזה מהו אי להכא נפקי הו ליה תלתא או דילמא חד להכא נפיק וחד להכא נפיק. כלומר: (למ"ד) [חד] דעתיה בהפך דהא בקניית שפיה תליא מילתא ובסבוק נפשיה מאידך, וחד דעתיה בהפך דהא בקניית שפיה תליא מילתא ובסבוק דעתה נמי תליא מילתא כדלמרינן בריש פירקין (פט, ב.) גבי קטן סלוקי נפשייהו מהכא. וגם הלך כעין ב' הכרות (לעיל מט, א.) (ו)פלגינן בין רגיל ושאינו רגיל. ולכך כיון כל מהלי דעתיה, ובהכין ליכא שפיה בחד מינייהו וה"ל יחידים עד גלגו דעתיהו מערב שבת דבעו למיפא תריויהו בחד מן החלונות. והקשה הרשב"ד ז"ל כיון דפתי דעתיהו אלונין ואופי' שנים החלונים מגופפין ובאמצעי אינו מגופף, לימא דילמא דעתיה דכלל חד מינייהו באתרייהו ובדוכתייהו בלחוד הו קטן שפיה ולא בהדדי והו ליה יחידים. והוא ז"ל מתרץ לה דכיון דלמלמאי ליה ליה מחיטות אי אפשר דלא שפייט בזה ואי שפייט בזהו ולא שפייט בזהו דלא עבדי אינש ב' מהומות. ושמעתין כולה בשכותלי מי שאינו מגופף נכנסין לתוך המגופף, הא ללא הכי כולן כמגופפין הן, דקיימא לן נראה מכתוב ופיה מנפנים נדון משום לחי כדלתיא (תמון) ולעילן בפ"ק (ט, ב.), והלכתא בעיין לקולא. כלומר: שהי הבעיות, דהיינו האמצעי בזה לא שפייט בזהו ואי שפייט בזהו לא שפייט בזהו מגופף, דהיינו שנים ויחיד בזה ויחיד בזה וכן יחיד באמצעי ושנים בזה ושנים בזה וכולהו חשיבין להו כשיירא ונותנים להם כל צורכן ובלבד שלל יהא בית סאתים פנוי מכלים. (רשב"א)

גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין עד שיהא או כולו בגידוד או כולו במחיצה מיתבי שתי חצירות זו למעלה מזו ועליונה גבוהה מן התחתונה עשרה טפחים או שיש בה גידוד חמשה ומחיצה חמשה מערבין שנים ואין מערבין אחד פחות מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים אמר (רב) מודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני עשרה אי הכי תחתונה תערב שנים ולא תערב אחד עליונה לא תערב לא אחד ולא שנים אמר רבה בר עולא כגון שהיתה עליונה מגופת עד עשר אמות אי הכי אימא סיפא פחות מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים אי בעיא חד תערב אי בעיא תרי תערב אמר רבה בריה דרבא כגון שנפרצה התחתונה במלואה לעליונה אי הכי תחתונה חד תערב תרי לא תערב עליונה אי בעיא תרי תערב אי בעיא חד תערב אין הכי נמי וכי קתני פחות מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים אתחתונה דרש מרימר גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין אשכחיה רבינא לרב אחא בריה דרבא אמר ליה תני מר מידי במחיצה אמר ליה לא והלכתא גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין בעי רב הושעיא דירושין הבאין בשבת מהו שיאסרו אמר רב חסדא תא שמע חצר גדולה שנפרצה לקטנה הגדולה מותרת והקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה אמר רבה אימר מבעוד יום נפרצה אמר ליה אביי לא תימא מר אימר אלא ודאי מבעוד יום נפרצה דהא מר הוא דאמר בעי מיניה מרב הונא ובעי מיניה מרב יהודה עירב דרך הפתח ונסתם הפתח עירב דרך חלון ונסתם החלון מהו ואמר לי שבת כיון שהותרה הותרה אתמר כותל שבין שתי חצירות שנפל רב אמר אין מטלטלין בו אלא בד"א ושמואל אמר

רש"י גידוד חמשה. חצר שקרקעיתה גבוהה חמשה טפחים והוסיפו על אוחו גובה מחילה ה' מודה רב חסדא בתחתונה. דלגבה הוא מחילה אבל לגבי עליונה לאו מחילה היא שאינה רואה את פני עשרה למחילתה ואי היא כוליה בגידוד שפיר טפי משום דמשתמשא להדיא עד סוף הגידוד ורואה גבוהה יותר על הצדקה עשרה ומינכרח מחילתה: תחתונה תרי תערב. כלומר לעלמה תיערב דיוורה ולא עם עליונה שהרי מחילה ביניהם אבל עליונה אפילו לעלמה אסורה שהתחתונה אסורה שאין כלן מחילה ולא חד נמי תערב עם התחתונה שהרי אין כלן פתח דלגבי תחתונה הכל סתום: במגופת. מחילה עשרה על הגידוד עד עשר אמות אמלעיות שהניחו כעין פתח ולא גיחוה שם המחילה עשרה אלא מחילה חמשה והגידוד חמשה הלכך שהיו מערבות לעלמן ואין זו אסורה על זו דלגבי תחתונה כולה סתומה היא ולגבי עליונה ומחילה ופתחא היא ומיהו כי הלדי לא מר מערבי משום דלגבי תחתונה הכל סתום: אימא סיפא כו'. ועל כרחק האי פחות מכלן המחילת חמשה שבעשר האמות קאי דהא בכל היקף מחילה עשרה איכא: אי בעי חד תערב. דה"ל פתח גמור הוא אלא שהיה: במלואה. שאין צדקה אלא עשר אמות הלכך אסורה עליונה עליה ולא מערבה בהדה כדתנן גדולה מותרת וקטנה אסורה: אי הכי תחתונה חד. תיערב. עם העליונה: תרי לא תערב. בפני עלמה דלעלמה אסורה לא"כ עירבה עמה: דירושין הבאין בשבת. כגון כותל שבין שתי חצירות שנפל בשבת דהיינו דיווייהו השתא כי הלדי: מהו שיאסרו. זה על זה: וקטנה אסורה. וס"ד שפירצה בשבת: אלא ודאי. על כרחיק הכי תוקמא דהא את אמרת דירושין הבאין בשבת אין אסורין: דלמרת בעאי מיניה מרב הונא עירב דרך הפתח. שתי חצירות שעירבו יחד על ידי פתח שביניהם: ונסתם. בשבת שנפלה מפולת כנגדו: מהו. לטלטל מזו לזו דרך גובה הכותל וחורין וסדקין מי אמרין הואיל והותר להוציא וכתחלה שבת הותר לכולהו או לא: כותל שבין שתי חצירות. שלא היה פתח ביניהם ולא עירבו בו יחד ונפל: רב אמר אין מטלטלין בו אלא בצרבע. רב לית ליה הואיל והותרה הותרה וכחך חכך לא משוינן ליה דק"ל חכך שלא עירבה דברי הכל מטלטלין כליס ששבת באוירא דההיא כולה חלה קשותא היא אבל הכא ב' רשויות האסורות זו עם זו היו ונמלאת כל אחת פרוצה במלואה למקום האסור לה א"כ דק"ל לחצירות קשות אחת הן הכל בשעירבה כל אחת לעלמה עסקינן ורב לטעמיה דלמרת הלכה כר"ש והוא שלא עירבו אבל עירבו שתי רשויות הן: (רש"י)

תוספות גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין. בפרק שני דגיטין (דף טו:) פ"י בקונטרס כגון בית עמוק חמשה ויש לו מחיצות חמשה אין מצטרפין להיות תוכו רה"י וקשיא לר"ת דהא אמר בפרק בתרא (דף צט:) דבור וחוליותה מצטרפין ובשמעתא נמי אמר דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני 'א לא יש לפרש גידוד חמשה גבוה ונפא מנה בשתי חצירות זו למעלה מזו ועליונה כדאמרי הכא וצ"ע לענין שבת אם יש (לפרש כשיש) תל ברה"י גבוה חמשה ורחב חמשה ורחב ארבעה ועל גביו עשו מחיצה חמשה שהזורק מרה"י לתוכו חייב ומתוכו לרה"י פטור: וכי קתני פחות מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים אתחתונה. ואת לעיל כדפריך עליונה לא תערב לא חד ולא תרי אמאי לא משני הא דקתני מערבין שנים ואין מערבין אחד אתחתונה ויש לומר משום דמשמע ליה מערבין שנים אתרויהו: לא תימא אימר אלא ודאי מבעוד יום נפרצה. קשה דהכא אמר אביי דרבה סבר כשמואל דאמר שבת הואיל והותרה הותרה וא"כ תיקשי דאביי גופיה אמר (שבת דף כב.) כל מילי דמר עביד כחומרי דרב בר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד כו' ואין לומר דמש"ל לא חשיב הא דהכא משום דרב הונא רב יהודה נמי סברי כשמואל דהא בגיריא איכא דסברי כשמואל דהא בפרק המוציא (שבת פא.) משמע דסבר רבי יוחנן כסתם משנה דנזיר חופף ומפספס ומיהו י"ל דהכי פריך בהמוציא ומי מצי ר' יוחנן למימר דבר שאין מתכוין אסור דלא כסתם משנה דנזיר אפילו איכא סתמא אחרינא כדאשכחן בביצה (דף כג:) מאי אולמיה האי סתמא מהאי ואין לרבי יוחנן נמי לפסוק כשום אחת בלא ראייה אי נמי יש לומר הא דעביד כחומרי דרב היינו בעלמא לבד מעירוב ואבל דהלכה כדברי המיקל בהם או שמא כיון דזימנין הך קולא הוויא חומרא כגון דנאסר במקצת שבת דמהאי נאסר לכל השבת לא חשיב ליה מחומרי דרב דלרב לית ליה הואיל והותרה הותרה ולית ליה נמי הואיל ונאסר נאסר: שבת כיון שהותרה הותרה. פירשתי בפרק קמא (דף יז.) ד"ה עירוב: אין מטלטלין בה אלא בארבע. בכלים ששבתו בבית לר"ש: חייב דברי ר"א. בגמ' מוקי לה במקום מחיצה הפרוצה כגון שבשני ראשיה לא נשאר כלל משתי מחיצות שבצידה שמקום מחיצה זו שנפרצה אינו תוך מחיצות הנשארות ובלישנא קמא מוקי לה כגון שאבדה להם דרך באותו מקום וביירו להם מקום מחיצות להיות שלהן ללכת דרך שם שבביל דרכם שאבדו שם ור"א לטעמיה דאית ליה מה שבררו בררו ורבנן סברי דאין להם כח לברור הלכך אף על פי שעוברים שם אינו רה"י כיון שלא נמסר לרבים ואינו של רבים כדאמרין בפרק שני (דף כב:) גבי שבילי בית לגולל קאמר ומתוכה דקאמר ר"א לאו דוקא מתוכה אלא משום דנקטו רבנן מתוכה קאמר איהו נמי מתוכה כדקאמר בגמרא והכי קמהדרי ליה רבנן אי אתה מודה שאם הוציא מתוכה לרה"י שהוא פטור אבל אסור שאין לרבים כח שם ולכך אינה נעשית רה"י אפילו נפלו כל המחיצות שביב והוי כרמלית הכא נמי מקום מחיצה תודה שיהיה כרמלית שאין להם כח בביריתן והא דשבקי רבנן רה"י כדנקט ר"א ונקטי רה"י משום דר"א דיבר על מקום מחיצה שיהא רה"י וקאמר שאם הוציא מתוך החצר שהיא רה"י במקום מחיצה חייב אבל רבנן דמייירי במוציא ומכניס לתוכו ממש ואפילו כשנפלו כל מחיצותיה נקטי רה"י שאצלה הנזכר במשנה ולא רצו למינקט שאם הוציא מתוכה לחצר שאצלה משום דלא נזכר במשנתנו שהיא חצר אצלה אי נמי להכי נקטי רה"י להוכיח שתוכה חלוק הרבה מרה"י שאם לא היה חלוק הרבה היה מותר להכניס מרה"י לתוכה אבל במה שפטור המוציא מרה"י לתוכה אין להוכיח שחלוק הרבה דאפילו אין חלוק אלא מעט מרה"י פטור המוציא מרה"י לתוכה כיון שאין רה"י ממש: (תוספות)

רשב"א אמר רבא מודה רב חסדא בני התחתונה הואיל ורואין פני עשרה. אבל בני העליונה שמתחילה קודם שנעשה בו גזר היו נאכריס שלא היה ביניהם אלא גזר (עשרה) וחמשה, ועכשו כשנחסף שם מחילה חמשה אתה צל להתירן מחמת מחילה זו והו' אינם רואים פני עשרה יאמרו שהמחילה חמשה מתרה. אין הכי נמי והא דקתני פחות מכאן מערבין א' ואין מערבין שנים אתחתונה. והוא הדין למי' לשני כי האי שנייה לעיל דלקשו אי הכי תחתונה תערב (הד) והיו עליונה לא תערב וחדל ולא תערב הכי, ולמלא אין הכי נמי ודקתני מערבין שנים ואין מערבין אחד אתחתונה. וי"ל דישא משמע ליה דלחורווייהו קאי, אלא דסיפא הכי קאמר ופעמים שחמד מהם אין מערבין שנים ומערבין אחד. אמר ליה אביי לר' (למירמ'ר) ולמירמ'ר (למירמ'ר) אימא מרן אימא אלא אימא ודאי (דאי) מבעוד יום נפרצה דהא מר הוא דלמרת בעאי מיניה דרב הונא ובעמי מיניה מרב יהודה ערב דרך הפתח וכו'. ואמרו לו שבת הואיל והותרה הותרה. איכא (למינ'ר) (למינ'ר) למירמ'ר מאי קאמר ליה אביי לו למ'ר מר אימא אלא ודאי אימי' מבעוד יום נפרצה, דהא מר הוא דלמ'ר בעאי מיניה דרב הונא ובעמי מיניה מרב יהודה לרב דרך הפתח וכו' ואמרו נכנסה הפתח ונסתם החלון נשבת הואיל והותרה הותרה, דשני ההם איתנהו למחילתו וכדלמירמ'ר שכליה פירקא קמא דמנכחין (ו) רב הונא דלמרת אפילו כרב (יוסף) ויוסף דלמרת פירקין דהכא (לד, ה) מביי שנטעה קרוחו או לחיו אסורין לאותה שבת, דעד כאן לא תאמר ר' יוסי אלא התם ליתנהו למחילת אבל נכנסה הפתח איתנהו למחילת לא, אלמא הפרש (שפיהו) ויש בין איכא למחילת ובלתייהו למחילת, והכא נמי הא נפרצו למחילת ופיתנהו. וי"ל דלא דמי נפרצו מחילת

ההכל להעביר להם, דהתם נפטר לנשות הרבים או לכרמלית, וזאתו אפילו שמואל מודה בשנפלה מיהא לנשות הרבים כדאיתא לקמן (גה, א), ואנן נמי קיימא לן בההיא כר' יוסי ואפילו שנפלה לכרמלית, ואילו בהא קיימא לן כשמואל דהא רבה ואביי כותיה ס"ל וכו' רב הונא ורב יהודה, והיינו טעמא דהכא דלאו משום מחיאת אלא משום עובד דלוידין הבאין בשבת דמי. וכן כתבו בחוספות התם בשליה פיקון קמא. ולפי זה נראה דהתם ה"ק עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא במחיות הליא כולה מילתא אי איפשר להחיר אח המזוי וזה החזר אלא על ידי המחיות האלו, והלכך לא מקילין להו למימי' שבת האויל והותרה הותרה, אבל הכא גבי נהס הפתח איתנהו למחיות, כלומר: מוקפות הם מחיות ואין הסכות אלא עירוב, בעירוב הקלו, והיינו דקאמר אבל הכא איתנהו למחיות ולא אמר הכא איתיה לפתח ואיתיה לחון דפתח וחלון הא נסהמו וליהנהו, והכא נמי מחיות איתניהו ודוירין הוא דנפטר זה לתוך זה. דהא (חד) [מר] הוא דלמי' מצעיא מינאי ומיניה דרב הונא וכו' אמרו לו שבת האויל הותרה הותרה. איכא למידק דהכא משמע דכרבה סבירא ליה צהא ודלא כרב, וזה קשה דהא אמר אביי (שבת כב, א) כל מיילי דמר עביד כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל, מהירין מבנד לבנד ומזליקין מנר לנר והלכה כר' שמעון בגרייה. וליכא למימר דהכא שאני משום דקיימי רב הונא ורב יהודה כשמואל, דהא בגרייה קיימי נמי אמוראי כותיה דשמואל בגרייה דדבר שאין מהכין מותר, ואפי' אלטרין לאפקוי. ותרצו בחוספות דבהא כלל דכאול אביי לא קא מייירי בדברים יש להקל עליהם ולעשות כדברי המיקל, כגון צביל ובערובין דהלכה כדברי המיקל בהם. כותל שבין ב' החצרות וכו' רב אמר אין מטלטלין בו אלא בד' אמות. כשלא עירבו ב' החצרות זו עם זו ועירבו כל אחד ואחד לעצמה, ולפי' לרב אין מטלטלין אלא בד' אמות ואפילו כלים שבתו בתוך החצר, דליהו ליה להו שבת האויל והותרה הותרה, ורב לטעמיה דלמי' (לעיל אה, א) [הלכה] כר' שמעון הוא בשלא עירבו הא שבערבו לא גזינן אנו מאני דבתים. ושמואל אמר זה זמן מטלטל עד עיקר המחיות. כלומר: ואפילו מאני דבתים, ונראה לי דרב (אפי') ומיירי דוקא בשקדס והואיל כלי הבתים נחלק קודם שנפלה המחילה, דכיון דב' כלים נחלק יאמרו זה אסור וזה מותר, אבל אם אין כלים נחלק שבתו בבתיה אפילו לרב מותר לטלטל בכל החצר כלים ששבתו נחלק, ואפילו להוילא מחצר לחצר, דהא חצרות קרות אחת הו. ואי משום מאני דבתים ליכא, דכיון דלית ליה לרב (שבת) האויל והותרה הותרה מכיון שגפיל הותהל נחסרו כלי הבית להוילאין וחזרו החצרות [וכאלו לא ערבו, דלמאן דלמר לא אמרינן שבת האויל והותרה הותרה מכיון שגפיל הותהל נחסרו כלי הבית להוילאין. והלכתא כותיה דשמואל] כרבה ורב הונא ורב יהודה (ואפילו) כולהו סבירא להו כותיה. (רש"י א)

צד **דף**

זה מטלטל עד עיקר מחיצה וזה מטלטל עד עיקר מחיצה והא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דרב ושמואל הוו יתבי בההוא חצר נפל גודא דביני ביני אמר להו שמואל שקולו גלימא נגידו בה אהדרינהו רב לאפיה אמר להו שמואל אי קפיד אבא וקטרו בה ולשמואל למה לי הא אמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה וזה מטלטל עד עיקר מחיצה שמואל עביד לצניעותא בעלמא ורב אי סבירא ליה דאסיר לימא ליה אתריה דשמואל הוא אי הכי מאי טעמא אהדרינהו לאפיה דלא נימרו כשמואל סבירא ליה (והדר ביה משמעתיא): **מתני'** חצר שנפרצה לרשות הרבים המכניס מתוכה לרה"א או מרה"א לתוכה חייב

דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה פטור מפני שהיא ככרמלית: **גמ'** ורבי אליעזר משום דנפרצה לרשות

הרבים הויא לה רשות הרבים אין רבי אליעזר לטעמיה דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו איני והאמר רב גידל אמר רב והוא שאבדה להן דרך באותו שדה וכי תימא הכא נמי כגון שאבדה לה דרך באותה חצר והאמר רבי חנינא עד מקום מחיצה מחלוקת אימא על מקום מחיצה מחלוקת ואיבעית אימא בצידי רשות הרבים קמפליג דרבי אליעזר סבר צידי רשות הרבים כרשות הרבים דמו ורבנן סברי צידי רשות הרבים לאו כרשות הרבים דמו ולפולג בצידי רשות הרבים בעלמא אי אפילו בצידי רשות הרבים בעלמא הוה אמרינן כי פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר הני מילי היכא דאיכא חיפוי אבל היכא דליכא חיפוי אימא מודו ליה קא משמע לן והא מתוכה קאמר אידי דאמור רבנן מתוכה אמר איהו נמי מתוכה ורבנן אמר רבי אליעזר צידי רשות הרבים ומתדור ליה אינהו מתוכה הכי קאמרי ליה רבנן לרבי אליעזר מי לא קא מודית לן היכא דטילטל מתוכה לרשות הרבים ומרשות הרבים לתוכה דפטור מפני שהיא כרמלית צידי נמי לא שנא ורבי אליעזר התם לא קא דרסי לה רבים הכא קא דרסי לה רבים: **מתני'** חצר שנפרצה לרה"א משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי שנטלו קורותיו או לחיי מותרים באותו שבת ואסורים לעתיד לבא דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר

אם מותרין לאותו שבת מותרין לעתיד לבא ואם אסורין לעתיד לבא אסורין לאותו שבת: **גמ'** במאי עסקינן אילימא בעשר מאי שנא מרוח אחת דאמר

פיתחא הוא משתי רוחות נמי פיתחא הוא אלא ביתר מעשר א"ה אפילו מרוח אחת נמי אמר רב לעולם בעשר

רש"י זה מטלטל עד עיקר מחיצה. כדמעיקרא דלמרינן האויל והותרה הותרה ובכלי הבית קאמר שמואל דאי בשבתו. בחצר אפילו מחצר לחצר נמי דהא שמואל הוא דלמר. הלכה כר' אפי' עירבה כל אחת לעצמה לא גזר משום מאני דבתים וכו' דהשתא הוה להו חצר אחת כשגפיל לא אסרי להו בתים דהא קרי לאפקוי מבתים לחצר האויל והותר למקפת שבת: שקולו גלימא נגידו. קחו טלית ופרסו אותה שם להיות מחילה: אהדרינהו רב לאפיה. דקסבר אסור לטלטל הסדון שבתוכה: שקולי המיינייה וקטרו בה. קחו אבנטו וקשרו בו את הטלית למחילה: מתני' חצר שנפרצה לרה"א. כדמלואה או יוהר מעשאי: חייב. דה"ל הוא ובגמרא קא בעי לה: פטור. אבל מותר לכתחלה לא אפי' תוך ארבע אמות דלאו רה"א היא אלא כרמלית היא והוא הדון נמי מתוכה לרה"א: גמ' שבררו דרך לעצמן. בשקה אחת: מה שבררו כדרי. ואינו רשאי לגודרה אלמא קנו לה: שאבדה להן דרך באותו שדה. שהיה להן דרך בו ואינו יודע אי בצפונהו או בצפונהו ובררו להן אחת מן הרוחות: וכי יומא הכא נמי כשאבדה להן הדרך באותה חצר. שאין מקום המחילה ניכר ובני רה"א מרחיבין רה"א לכותה במקפת ואמרו שעד כאן היה קשות וכי אמר ר"א רה"א הוא באותו מקום מחילה קאמר שאלו עוררין עליו: והאמר רבי חנינא עד מקום מחיות מחלוקת. דמשמע כל החצר כולה עד מקום המחילה היו חכמים עושין אותה כרמלית אבל במקום מחילה מודו מכלל דר"א משוי ליה לכוליה רה"א: ואיבעית אימא. לעולם בשמקומות מחיות ניכרות ואפילו הכי משוי ליה ר"א למקום מחילה רה"א דקא סבר צידי רה"א כה"ל דמו: הני מילי היכא דליכא חיפוי. סתם צידי רה"א איכא חיפוי ונעלין יחידות אבנים גדולות סמוך לכותל שלא יזיקוהו קרועה והוא צווי שביניהם לכותל קרי צידי רשות הרבים ובההוא הוא דפליגי רבנן ואמרו לאו רשות הרבים הוא ואסור לטלטל מתוכו לנשות הרבים משום דליכא הפסק ולא עיילי צהא רבים. להדיא אבל הכא אימא מודו ליה: והא מתוכה. לנשות היחיד קאמר ר"א חייב אלמא כולה חצר רה"א משוי ליה: אידי דלמרי רבנן מתוכה כו'. ואנן פריקין לרבנן אמאי נקטי מתוכה הא רבי אליעזר בתוכה מודה דכרמלית היא דמקום מחילה הוא דקא משוי רה"א: מתני' חצר שנפרצה. בשבת לנשות הרבים: מותרין לאותה שבת. האויל והותר למקפתה: שניטלה קריתו או (לחיי) גרסינן: לעתיד לבא. לשבת הבאה: אם מותרין כו'. בגמרא מפרש דרבי יוסי מחמיר והכי קאמר כשם שאסורין לעתיד לבא כך אסורין היום: גמ' במאי עסקינן. דלטרין ליה למנקט משתי רוחותיו: אילימא בעשר. ומשום הכי מרוח אחת לא דלמרינן פתחא הוא: משתי רוחותיו נימא נמי פתחא הוא. דקא סלקא דעתיה משתי רוחות זו כנגד זו קאמר כגון מזרח ומערב: (רש"י)

לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין אי הכי זוג אחד נמי אין טפי לא אמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש להניח בו שתי תפילין הניחא דראש דיד מאי איכא למימר כדרב דאמר רב הונא פעמים שאדם בא מה שהיה וחבילתו על ראשו ומסלקן מראשו וקושרן בזרועו אימר דאמר רב הונא שלא ינהג בהן דרך בזיון ורמי רבא אלא דאמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין הכא נמי מקום יש ביד שראוי להניח בו שתי תפילין תנא דבי מנשה **[דברים ח-ג]** על ידך זו קיבורת בין עיניך זו קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס. לימא דרב שמואל בר רב יצחק קמיפלגי דת"ק לית ליה דרב שמואל בר רב יצחק ורבן גמליאל אית ליה דרב שמואל בר רב יצחק לא דכולי עלמא אית להו דרב שמואל בר רב יצחק והכא בשבת זמן תפילין קמיפלגי דת"ק סבר שבת זמן תפילין הוא ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואיבעית אימא דכ"ע שבת זמן תפילין הוא והכא במצות צריכות כוונה קמיפלגי דת"ק סבר לצאת בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לא בעי כוונה

ר"פ ויבסקנה. שאינו יכול להמתין שם ומתיירא מפני הליסטים: נוחן לחכירו וחכירו לחכירו. דכל חד חד לא ממטי להו ארבע אמות: לחכר החיונה. של עיר שהוא מקום המשתמר ראשון: וכן בנו. שילדו אמו שם בשדה בשבת: לא תהלך זו ויחר מרגלי בעליה. אינן יכולין להרחיקה מתחום שבתה בעלים הכל לפי מה שעירבו הבעלים: גמי' לובש כל מה שיכול ללבוש. לענין הלכה לדיקה תנו בכל כתבי הקודש (שבת דף קה). ולשם הוא מוסיף. לחכר שמוכה לדליקה: התם. דקאי בשאר מלבושין דכמה דבעי לביש בחול: זוג אחד אין. דקסבר שבת זמן תפילין הוא ומשום הכי שרי ובלאו הלכה נמי אם בא להניח תפילין מניח ומשום הלכה לא שרינו ליה טפי: מאי קסבר. דקא שרי שנים שנים אבל טפי לא: אי קסבר שבת זמן תפילין הוא. משום הכי שרי אבל לאכול טפי מן המזוה לא: לאו זמן תפילין הוא. ואזו ליה רבנן דרד מלבוש משום דתפילין הוא לגביה ולא משאוי ואע"ג ללאו אורחיה הכא משום הלכה שרי: במקום תפילין. הראוי להניח בו תפילין שאין כל הראש כבר להניח תפילין אלא קדקד לבד והינין יא שם שהתפילין יושבים בו ואינון בולטין כל כך כדלקמן ובשבת נמי באתרא דלא חזו ליה לאו חקטיה הוא שבולטין ויותר מדלוי והו כמשאוי: דיד. אין כל הזרוע כבר לתפילין אלא קיבורת כדלקמן: מנהג בזיון. להניח חבילה עליהן שרי ליה למנטרינהו התם: ראו מי אמר. דגבי שבת לימא דתפילין הוא: קיבורת. כבר אמרנו שבזרוע ובעל"ז רבד"ו וברד"ו: חלק (של הזרוע) שהוא מלא בשר: רופס. רד ובעל"ז פונטי"א ופונטי"א: מרפס (במל"ח): תנא קמא סבר שבת זמן תפילין הוא. ומשום הלכה לא משרו בה טפי מן המזוה ללאו חקטיה ניהו וכל שכן דקיון דזמן תפילין הוא ואיכא כל תוסף אחי איסור כל תוסף ומשוי להו בעליה כמשאוי: ר"ג סבר לאו זמן תפילין הוא: והיינו טעמא דשרו ליה רבנן להלכה משום דתפילין הוא הלכך כל כמה דהו חקטיה שרי ומשום כל תוסף ליכא הכא דליון כאן מלכות תפילין כלל אלא בשאר מלבוש בעלמא: איבעית אימא דכ"ע שבת זמן תפילין הוא. ודכולי עלמא אינה חקטיה ובמלכות כריכות כוונה קא מיפלגי: דת"ק סבר מלכות כריכות כוונה. שהעושה מלכות כריכות שרי בה הלכך זוג אחד אין טפי לא דלוי מכיון למלכות איכא כל תוסף בחד ואי לא מכיון למלכות תרוייהו משאוי ינהו ואין כאן מלכות: ורבן גמליאל סבר מלכות אין כריכות כוונה. הלכך מלכות איכא כל תוסף ליכא דליון עובר על כל תוסף אלא"כ נחכוון למלכות זה לא נתפחו וכל חד אמרי אחי למלכות ולבי מגמגם לומר דקיון דלאו חקטיה ניהו נהי דכל תוסף ליכא איסור שבת מיהא לא פקע והא ליכא למימר דלכולי עלמא חקטיה שרי דאם כן להנח קמא אמאי איסור לא לבינון ולא ליהסר ליכא למימר נמי להנח קמא לא הו חקטיה ולרבן גמליאל הו חקטיה דאם כן לוקי פלוגתייהו דבהי עווד היינו פלוגתא דלעיל דזמן ולאו זמן ונראה לי דהכי גריסין תנא קמא סבר מלכות אין כריכות כוונה ולכולי עלמא חקטיה הו הלכך קיון דלענין מיעק ידי חובתיה נפיק בלא כוונה לענין כל תוסף נמי אף על גב דלא מכיון להו למלכות איכא כל תוסף קיון דזמן תפילין הוא ור"ג סבר כריכות כוונה ללאות ידי חובתו הלכך. בכל תוסף נמי לא עבר עד דמיוכין למלכות: (ר"פ)

תוספות לימא תנו סתמא דלא כרבי מאיר. אברייא דלקמן דקתני בהדיא רבי מאיר אומר מכניסין זוג זוג הוי מצי למפרך דר"מ אדר' מאיר אלא דניחא ליה טפי לאקשויי אמתניתין ומכא דקתני עלה בברייתא ר' מאיר אומר מכניסין זוג זוג לא היה יכול להוכיח דמתני' רבי מאיר כדמוכח בסמוך אההיא דשבת ולאקשויי דר"מ אדרבי מאיר דאדרבה דקמן מוכח דמתניתין דלא כר"מ דמתני' קתני במה דברים אמורים בישנות וברייתא קתני רבי מאיר אחד חדשות וישנות: אי קסבר שבת זמן תפילין. פירש בקונטרס משום הכי שרי אבל לאכול טפי מן המזוה לא וקשה דאם מלכות זה בא לדקדק דזוג אין טפי לא אם כן בסמוך דקאמר לעולם לאו זמן תפילין הוא ה"ג דמצי למימר לעולם זמן תפילין הוא אלא י"ל דאי זמן תפילין הוא איכא כל תוסף אע"ג דלא מייכוון כדמסיק רבא בפרק ראשון בית דין (ר"ה דף כח): ולהכי זוג אחד אין טפי לא: וכי שרו רבנן לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין. פירש בקונטרס דשלא במקום תפילין הן בולטין יותר מדאי ונראה משאוי ולכן איסור ואין זו סברא אלא נראה דהטעם משום דלא מיקרי מלבוש אלא במקום שרגיל להניחו בחול: מקום יש בראש שראוי להניח בו ב' תפילין. מסופק היה ר"י איזה שיעור יש ברוחב תפילין דיש עושין גדולים מחבריהם ויש שעושין אותם קטנים ביותר ומדקאמר מקום יש בראש להניח ב' תפילין משמע דשיעור רחבו שיתמלא מקום השנים ואור"י דמצי במדרש דשיעורן כב' אצבעות וסמך לדבר דציץ רוחבו ב' אצבעות כדאמר בפי' קמא דסוכה (ד' ה.) ואמרי' בפי' ק' דערבין (דף ג:) שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין ודומה דציץ היה במקום הראוי להניח תפילין אע"ג דגבי ציץ כתיב (שמות כח) מצחו ומתרגמין בין עיניהו גבי תפילין נמי כתיב (דברים יא) בין עיניהו ודרשין בגובה שבראש: ידך זו קיבורת. הוא קבוצת בשר שבזרוע שבין המרפק שקורין קודא בלע"ז ובין הכתף וקיבורת כמו קיבורת דאהיני ולא כמו שמפרש קיבורת הוא קביצת בשר שבין פיסת היד למרפק סמוך למרפק דבכל מקום משמע דתפילין הן בזרוע ובמסכת אהלות (פ"א משנה ה) משמע דזרוע הוא בין המרפק ולכתף דקאמר שלשים בפיסת יד כו' שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע וארבע בכתף ובהקומץ רבה (מנחות ד' לז:) נמי אמרי' דבעינן שתהא שימה כנגד הלב: (תוספות)

רשב"א לימא תנו סתמא דלא כר' מאיר דלוי ר' מאיר הא אמר לובש כל מה שהוא יכול ללבוש. הא דלא חקטיה מתפילין גופייהו, דלענין לדיקה לא יהבו בהו רבנן קצתה דתנו (שבת קטו, ח) כל כתבי הקודש מליצין מפני הדליקה, מליצין תיקו והספרים עם הספר מליצין תיקו התפילין עם התפילין אף על פי שיא בחבוק מעוה (שם קטו, ט). יא לומר משום דהתם לנשות היחיד ולאו דרך מלבוש נמי מליצ' להו, כדקתני עלה ליהוב מליצין למבוי שאינו מושלם, והלכך כל מה שיכול להליץ מליצ' ואפילו דרך משוי, אבל והכלו לנשות הרבים ודרך מלבוש זוקה, הלכך מהקשין ליה ממלבושים, דדרך מלבושים מיהו מליצ' להי' מאיר כל מה דמלי' למליצ' דרך לבוש. כך תירץ הרשב"ד ז"ל. ואיכא למידק הכי מליצין למימר דמתניתין דלא כר' מאיר דהא קתני בברייתא בהדיא לתמן (ט, ב) מניסין זוג זוג דבני ר' מאיר. וכבר נמי דלמר אפילו הימא ר' מאיר הכי אופש, דהא קתני בברייתא ח' חקש וא' ופלו במתני' קתני בל"א בישנות אבל בהלכות אסור, ומסתברא דלא שמיע להו ברייתא, ותדע לך דלא שמיע להו מלחקטינן לימא תנו סתמא דלא כר' מאיר דקסבר הלכה תפילין דמלי' להלכה בגדים, עדיף מינה הוה ליה לאקשויי וליקשי בה דר' מאיר אדר' מאיר, דהכא קאמר מזוג ח' אין טפי לא, ואילו במתני' התם אמר מליצ' כל מה שהוא יכול להליץ ולובש כל מה שהוא יכול ללבוש. אמר רבא אפילו הימא ר' מאיר התם דרך מלבוש בחול שרו ליה רבנן והכא דרך מלבוש בחול שרו ליה רבנן. כלומר: מה התם כדרך שדרבו ללבוש לעתים אפילו יותר ממנו עשר בגדים התירו לו ג"כ לענין הלכה, והכא נמי לגבי תפילין לא התירו לו אלא כדרך מלבוש בחול, קיון דבחול אין דרכו לעולם להניח יותר מזוג אחד משום כל תוסף, בשבת נמי לענין הלכה לא התירו לו יותר. והוא הדיון דהוא מלי' לתרוזי דטעמא דר' מאיר משום דקאמר שבת (לאו) זמן תפילין ואיכא משום כל תוסף אלא חלה מנו התחת נקט. ואי נמי משום רוחא דמילתא קאמי' דאפילו סביחא ליה להי' מאיר שבת לאו זמן תפילין הוא, לא שרינו ליה אלא כדרך מלבוש בחול, קיון דבחול אין דרכו לעולם להניח יותר מזוג ח' משום כל תוסף, בשבת נמי לא. כך תירץ הרשב"ד ז"ל. מאי קסבר אי קסבר שבת זמן תפילין הוה זוג אחד אין טפי לא. כלומר: משום דבזרוע לבעבור לא בעינן כונה ואיכא משום כל תוסף. אי קסבר שבת לאו זמן תפילין הוא. שלא בזמנו לעבור בעי כוונה משום כל תוסף ודרך מלבוש שרו ליה רבנן, אפילו טובא נמי. ופרקינן: מקום יש בראש שראוי להניח שתי תפילין. דמקום תפילין חשיב דרך מלבוש כיון שדרבו להניחו שם בחול, שלא במקום תפילין לא חשיב דרך מלבוש אלא משוי. וכן שיל יד דמקום יש בזרוע להניח שתי תפילין. ויש לעיין דמקאמר מקום יש בראש להניח שתי תפילין משמע דתפילין שער ידוע יש להם, שאם לא כן מאי קאמר דיש מקום בראש ראו להניח שתי תפילין דיש גדולים ויש קטנים, אלא על כרחין יש להם שיעור, וכיון שכן אין(ו) זה שיעור. ובתוספתא אמרו דמדרס נהו להם שיעור שתי אצבעות, וסמך לדבר לז' רחבו שתי אצבעות כדאיתא פתחא קמא דסוכה (ת, ח). ידך זו קבור. פירוש: הבשר המכוס בזרוע בין המרפק שקורין קודא ובין הכתף. והקיבורה מלשון קבורה (ב"ב א' ח) שהוא לשון קירוף והקבור ע' כדכחו הוה בזרוע שהוא למעלה מן העלל הנעלל קודא, שהרי בכל מקום אמרו התפילין בזרוע כדלוי' הלא תושרן בזרוע במקום תפילין ואמתנין (מנחות מג, ב) תפילין בראשיתם וזרועו וזרועו וזרועו בנגדיהם. וזרוע הוא למעלה מן הקודא כדמוכח במסכת אהלות דתנו בפירא קמא (מ"ח) רמ"ח איברים שלשים בפסת היד, ששה בכל אצבע, שנים בקנה, שנים במרפק, אחד בזרוע ואחד בכתף, שהזרוע למעלה מן המרפק. והמרפק הוא הקודא כדמוכח בעריכו פירא האומר משקלי עלי (יט, ח) דתנו התם משקל ידי עלי ממלא חבית מים ומכניס ידו עד מרפקיה, ובגמרא (שם ע"ב) הני בכייתא עד העלל, ועליל היינו קודא כדאמרין במסכת סופרים (פ"ג, ה"א) לא ימיט אדם ספר תורה מחיקו וכו' ולא יתנו

על גבי ארבעתו ויתן חליטיו עליו ויהא קורא, והיינו קודם שדריך לישען עליו. ואף על פי שנקמה מקומה קורא חליט לראשונה קודם והוא שולש נקראין עילוי, מכל מקום מכאן מוכיח שהפילין למעלה מן המרפס והוא העדרון מקום שהוא כנגד הלב (מנחות לו, ב) כמו שנהגו העולם ליתן ארוסת. עוד הביא ראיות רבות על זה ר"ת ז"ל (בספר הישר חלק הש"ת סי' נט) והוא העיקר, ולא כדברי מי שפירש דקבורה הוא באותו חדר שהוא בין הוד למרפס שקורין קודם, שיש שם גובה של כשר סמוך לקודם שהוא מקום הנחת התפילין. והכא בשבת זמן תפילין קא מפלגי מר סבר זמן תפילין. כלומר: ות"ה סבר שבת זמן תפילין והלכך שנים לא קרא עובד משום כל תוסף, דכזמנו לנעבור לא בעי כונה. ר"ג סבר שבת לאו זמן תפילין ושלא בזמנו ובעי כונה לעבור. ואי בעית אימא לכולי עלמא שבת זמן תפילין והכא בלילה בעי כונה קא מפלגי מר סבר. היינו ר"ג ללכת בעי כונה והלכך זה שאין בעי כונה ללכת חליט, אינו עובד משום כל תוסף, שאין כל תוסף אלא בשביל אלה הוא מוסף זוג שני, אבל זה שאין יולא בלילה מהם אין כל תוסף. ומר סבר דהיינו ח"ק סבר ללכת לא בעי כונה, הלכך זה יולא בהם חשביי שאינו מתכוין, ואם יש כאן תוספת עובר. (רש"י)

דף צו

ואיבעית אימא דכ"ע לצאת לא בעי כונה והכא לעבור משום כל תוסף קמא סבר לעבור משום כל תוסף לא בעי כונה ורבן גמליאל סבר לעבור משום כל תוסף בעי כונה ואיבעית אימא אי דסבירא לן דשבת זמן תפילין דכ"ע לא לעבור בעי כונה ולא לצאת בעי כונה והכא בלעבור שלא בזמנו קמפילגי תנא קמא סבר לא בעי כונה ורבן גמליאל סבר לעבור שלא בזמנו בעי כונה אי הכי לרבי מאיר זוג אחד נמי לא ועוד הישן בשמיני בסוכה ילקה אלא מחוררתא כדשנין מעיקרא ומאן שמעת ליה שבת זמן תפילין ר' עקיבא דתניא [שמות יג-ז] ושמת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה מים ולא לילות מימים ולא כל ימים פרט לשבתות וימים טובים דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר לא נאמר חוקה זו אלא לענין פסח בלבד ואלא הא דתנן הפסח והמילה מצות עשה לימא דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע כיון דמוקי לה בפסח לאו נמי איכא כדדרי אבין א"ר אילעאי דאמר רבי אבין אמר רבי אילעאי כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בלא תעשה אפילו תימא רבי עקיבא השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה וסבר רבי עקיבא שבת זמן תפילין הוא והתניא ר"ע אומר יכול ניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים ת"ל [שמות יג-ט] והיה לך לאות על ידך מי שצריכין אות יצאו אלו שהן גופן אות אלא האי תנא הוא דתניא הניעור בלילה רצה חולץ רצה מניח דברי רבי נתן ונתן הקיטוני אומר אין מניחין תפילין בלילה מדלילה לתנא קמא זמן תפילין שבת נמי זמן תפילין דילמא ס"ל לילה זמן תפילין הוא שבת לאו זמן תפילין הוא דהא שמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר לילה זמן תפילין הוא שבת לאו זמן תפילין הוא אלא האי תנא הוא דתניא מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים ואשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מיחו בה חכמים מדלא מיחו בה חכמים אלמא קסברי מצות עשה שלא הזמן גרמא היא ודילמא סבר לה

רש"י ואיבעית אימא. לענין ללכת כולי עלמא לא פליגי דידי חובתיה נפיק אע"ג דלא איכוון ולענין כל תוסף פליגי לת"ק כי היכי דלענין נפיק לענין כל תוסף נמי עבר ולרבן גמליאל אי לא מכווין למטה לא עבר; ואיבעית אימא אי סבירא לן. דכ"ע שבת זמן תפילין לא לעבור ולא ללכת בעי כונה ואיכא כל תוסף אלא שבת לאו זמן תפילין הוא ובהא פליגי דת"ק סבר שלא בזמנו נמי אפילו בלא כונה מראה היא ותוספת עמה ולרבן גמליאל שלא בזמנו ואינו מתכוין אין כאן רמז מזה ואין כאן תוספת; זוג אחד נמי לא. דיש כאן תוספת שמוסף שבת על החול למזאת תפילין; ועוד הישן בשמיני בסוכה ילקה. דמוסף שמיני על השביעי ואין מיתב יתיבין בשמיני בספספ שביעי בלילה אלא שלא בזמנו בלא כונה לאו תוספת הוא ולהכי שרינן דאי שמיני הוא לא מכווין למזאת סוכה; מחוררתא כדשנין מעיקרא. בשבת זמן ולאו זמן תפילין הוא קא מפלגי. ומאן. תנא דשמעת ליה דלמר שבת זמן תפילין דמוקם מהני חליטיה; ושמת את החוקה. כפרת קדש לי כתיב והיא אחת מד' פקודות של תפילין; אלא לענין פסח. דאיידי בה לעיל מינה והאי מימים ימימה משנה לכהן דמתרגמין מזמן לזמן אלמא מדכא דריש ר' עקיבא האי קרא בתפילין ש"מ דס"ל לילה ושבת זמן תפילין דלא קא ממעט להו קרא; והא דתנן. כ"פ (דכריתות ודף גז, ב). הפסח והמילה. אע"פ שיש בהן כרת והואיל ואין בהן לאו אלא מטת עשה הן אין מביאין על שגגות טהרות שאין טהרות כאלה אלא על לאו דכרת כדכתיב (ויקרא ד) אשכר לא תעשנה וגו'; לאו נמי איכא. דהא כתיב ושמת וכל שמינה אזהרת לאו היא כדרי' אבין; השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה. פירוש השמר שלא תעשה כן כגון השמר כך פן תכרת בריית וגו' (שמות לד) השמר כך פן תתקש וגו' (דברים יב) השמר כנגד הצרעת (שם כד) שלא יקוץ בהרתו השמר דעשה כי האי ושמת את החוקה; מי שצריכין אות. ימים ששכרל כריכין להעמיד אות על עצמן להכיר בהם מחזיקים בתורתם של הקב"ה יאלו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות בין הקב"ה לשרא"ל דכתיב (שמות לא) כי אות היא ביני וביניכם; הניעור בלילה. שאין לו לחוש שמה יפיק בתפילין; רצה מניח. ואינו כמסופר על המטה בלילה זמן תפילין הוא ורבן גמליאל דגזר שמה יפיק כשהוא יקוץ; מלילה לת"ק זמן תפילין. אלמא לא דריש מימים ימימה למעטו לילות דמוקם לקרא בספספ; שבת נמי זמן תפילין הוא. מההוא קרא גופיה ממעט שבת; ודילמא סבירא ליה לילה זמן תפילין. דלא דריש מימים ימימה לענין תפילין אלא שבת לאו זמן תפילין הוא ונפקא ליה מזהה כך ללכת כדנפקא ליה לר"ע לעיל דמוקי מימים ימימה לפסח דלא ממעט לילה מימים וקא ממעט שבת מזהה כך ללכת; בת כושי. בת שאול כדכתיב (הללם ז) על דברי כוש בן ימיני והיינו שאול כדלמרי' באלו מנלחין (מו"ק דף עז); ולא מיחו בה חכמים. דהיינו כחוספת על דברי תורה שפטרם נשים ממזנות עשה שהזמן גרמא; על יונה. בן חמישי; שלא הזמן גרמא. אלמא מראה תפילין כל עשה גם בלילה גם בשבת דלא נפקת חד הוי ליה זמן תפילין (רש"י)

תוספות ימים וכו' פרט לשבתות וי"ט. נראה דאדרש' דלאות על ידך דבסמוך קא סמיך ולכאורה אין להניח תפילין בחוה"מ שא"צ אות דאסור במלאכה בדבר שאינו אבד ועוד דחייב בסוכה בהג' ובפסח אסור באכילת חמץ וכן פסקו בהלכות גדולות אבל בירושלמי (פרק אלו מגלחין הלכה ד) משמע דצריך להניח דגריס ההוא גברא דאבד תפילין אתא לקמיה דרב חננאל שדריה לקמיה דרבה בר בר חנה אמר ליה לספרא זיל ליה תפילך ואת כתוב לך דתנא כתוב אדם תפילין לעצמו אתא לקמיה דרב א"ל זיל כתוב ליה להדיא מתני' פליגי עליה דרב כתוב אדם תפילין לעצמו אבל לאחרים לא רב פתר להניח פירוש מעמיד המשנה שרצה להניח לאחר המועד אבל לצורך המועד יכול לכתוב לא לאחרים וכן עמא דבר עוד מביאין רביה מספ"ק דביצה (דף טו). גבי משלחין תפילין; ושמת את החוקה הזאת. מכאן אור"ת דאפי' בני מערבא דהו מברכין כשהיו חולצין תפילין לשמור חוקיו היינו דוקא כשחולץ סמוך לחשיכה משום דלילה לאו זמן תפילין הוא דאחא כתיב חוקה מיהו לא קי"ל הכי ואין צריך לברך אפי' חולצו משום לילה דקי"ל בר' עקיבא דאמר לא נאמר חוקה זו אלא לענין פסח בלבד דבהקומץ רבה (מנחות דף לו); פסקין דלילה זמן תפילין עד שעת שינה ורב אשי ורבינא מסקי התם הלכה ואין מורין כן אלא כל הלילה זמן תפילין כרבי עקיבא דשמעתין; השמר דעשה עשה. ואפי' ר' יוחנן דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף לו); השמר דעשה נמי לאו הוא ולהכי מניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בלאו מודה הוא שאם לא הניח ביום שאינו לוקה דלענין הנחת היום השמר דעשה עשה הוא כמו לענין עשיית פסח דאמר הכא דהו עשה משום דהו קום עשה דוקא לענין הנחת תפילין בלילה קאמר ר' יוחנן דלאו הוא דהו כמו השמר בנגע הצרעת דחשיב ליה לאו בפי' אם לא הביא (שבת דף קלב); אע"ג דכתיב לשמור ולעשות משום דפירושו לאו הוא השמר שלא תקוץ; מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין. בפסיקתא [בתיב כ"ב דר' חזקיה בשם ר' אבהו אמרו אשתו של יונה הושבה מיכל בת כושי מיחו בה חכמים מה שפי' בקונטרס דאי מצות עשה שהזמן גרמא הוא היו מוחין בידיה שנראה כמסופרה אין נראה לר"י דהא ר' יהודה לית ליה נשים סומכות רשות ושמעין ליה בפ"ק דסוכה (דף ב); דאמר הילני המלכה היתה יושבת בסוכה וז' בנייה

ומיהו יש ליישב דמשום בניה היתה יושבת ולא מיחזי בבל תוסיף אי נמי משום דשמעינן ליה לרבא בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כח:) דלעבור שלא בזמנו בעי כוונה ולגבי אשה דלא מיחיבא הוי כשלא בזמנו דכיון דלא מיכווני לה לא עברה אך נראה דחוק ונראה לפרש דטעמא למ"ד דלא הוי רשות משום דתפילין צריכין גוף נקי ונשים אין זריזות ליהר ועלייה לרגל משום דמיחזי כמביאה חולין לעזרה או משום ראיית פניה בעזרה שלא לצורך ותקיעת שופר וסמיכה נמי דמעבדין למאן דלית ליה רשות לאו משום דמיחזי מוסיף אלא משום דתקיעה מלאכה דרבנן היא כדאמר בפ' כ"סו דם (חולין דף פד:) דאין ודאה דוחה שבת וסמיכה אפי' בהקפד ית מיחזי כעבודה בקדשים: דילמא סבר לה כו' יוסי דאמר נשים סומכות רשות מכאן אר"ת דמותה לנשים לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפטורות כמו מיכל בת שאול שהיתה מסתמא גם מברכת אע"ג דר"מ ור' יהודה פליגי עליה כדאמר בסמוך קיימא לן כו' יוסי לגבי תרווייהו ואע"ג דסתם מנתי' דאין מעבדין את התינוקות מלתקוע דלא כו' יוסי דמשמע הא נשים מעבדין כדאמר בסמוך אפ"ה מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה ועובדא דפרק אין דורשין (חגיגה דף טז:) דהביאנוהו לעזרת נשים כדי לעשות להם נחת רוח ועוד הביא ראייה מהא דאמר רב יוסף בפרק החובל (ב"ק דף פז.) מעיקרא מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מפקדנא ועבידנא כו'. ואם במקום שפטור ועושה אסור לברך אם כן אמאי קאמר דהוה (תוספות)

רש"ח ואי בעית אימא כולי עלמא ללכת לא בעי כונה. והכא בלעבור בעי כונה אפילו בזמנו (האמר) וקמפלגין, ת"ק סבר לעבור בזמנו לא בעי כונה, ור"ג סבר לעבור אפילו בזמנו בעי כונה. ואי בעית אימא שבה לאו זמן תפילין. ובזמנו לא ללכת ולא בלעבור בעי כונה. והכא בלעבור שלא בזמנו קא מפלגי ות"ק סבר לא בעי כונה. ותמיהה לי דבשמעתין דהכא משמע דבמניה שתי תפילין איכא משום כל תוסף תפילין אחד אמר רהמנא ולא שנים וגו', א"כ אף לאו כל תוסף בד' מינים שכלוב לא לל' עקיבא (סוכה ג, ט) אחריו א' לולב א' וערבה א' והדס א' ולרבנן אחריו א' ולולב א' וגו' הדסים ושתי ערבות, ואנו מוסיפין כמה. ומיהו אם אין התוספת מין הכשר ללולב כגון הדס שטוה ובערבה שיעשה או שנקטם ראשה, אין בו משום כל תוסף, דמשום תוספת מינין ליכא (דלדין דקיימא לן לולב לאו כריד אגד, ודוהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ולמלאן דלמא' לולב כריד אגד (סוכה ג, ט) גרוע ועומד הוא ואין בו משום כל תוסף אלא שכל (על) ויולאן ידי ודחתו ודליתא בסנהדרין (פסח, ט) גבי זמן ומנחה. ואי משום כל תוסף במין בעלמא ליכא דהא לא ממוי הכשר הוא. וכן יש מן הגדולים שהיו מניחין שתי זוגות תפילין משום ספק סדר כתיבת פקודתו ולא היו חוששין לכל תוסף, משום דלוי כאלו כשרים אלא זוג אחד והאלהד כמו שאמרו. אבל לאו שאלו מוסיפין בהם כשר ובערבה כשרה. ואולי נאמר כל שמוסף הדר ובערבה לוי הוא וכל שהוא נותן לוי אין בו משום כל תוסף, ובלתיא' דפקד לולב הגזול (לו, ט) דתנן תהם אין אונדיו את הלולב אלא במינו דברי ר' יהודה ר' מאיר אומ' אפי' במשוח', והניא אמר ר' מאיר מעשה כהנסי ירושלים שהיו אונדיין את הלולבין בגימטיות של זב, אמרו ג' מ' ראיה במינו היו אונדיין אותו מלמטה, כלומר: לפי שאגד העליון אינו אלא לניו לפיכך אין בו משום כל תוסף. ועדיין כריד לוי עיון. אי הכי ל' מאיר חד נמי לא. לאו דוקא ר' מאיר, דלדרכא משמע בסמוך דמתני' ולאו ר' מאיר, אלא משום דלעיל אמרינן לימא תנו סהמא דלא כו' מאיר ואמר רבא אפילו תימא ר' מאיר קא מסיק ליה לתי"ק בד' מאיר, והכא לתי"ק חד נמי לא קאמר. ימים ולא כל ימים פרט לשבתות וי"ט. הא דמפיק שבתות וי"ט, (ואותו) אדרשאן דלאות על ידך בסמוך קא סמך, כדתנן מי שצריכים את יאלו שבתות וי"ט שהן עמנו אות, וקסבר דמחד לחוד לא היה דרשינן, וכענין זה מלאתי בירושלמי (ה"א) גרסינן תהם: והיו כך לאות את שהיו כך לאות פרט לשבתות וי"ט שכלהם את והלא ככה כתיב מימימי ימימיה כדאמר ר' יוחנן כל מינה דלא ממוחלל סמכינן ליה מן אחריו בגימטין. ושמרת את החוקה הזאת. כתב רבנו הם ז"ל: דאף להאי תנא דקרי ליה לחוקת תפילין, ולמערכת דסברי לה בוותייהו ומדברי בתי תפיליהו כשמוך תקוין דליתא בניה פקד בא סימן (נא, ט), אפילו הכי לא מדברי כל שנה שחולצין אלא כשחולצין דוקא סמוך לחשיבה. דהא חוקה זו אינה אלא (שניה) ושלש ימים (א') דליה לאו זמן תפילין. ופשיטא שכלהו לזיית וגמר שאר מלות דלא מדברינן דלא כתיבא ביה חוקה. והא דתנן תהם בפרק בא סימן יש טעון דרכה לפניו ואין טעון דרכה לאחוריו, ואמרינן עולה בגמרא לאחוריו מאי, ואמרינן לאחוריו מלאתי מלאתי, ואקשינן ולמערכת מדברי בתי דמסקי תפיליהו מאי איכא למימר, ואמרינן לאחוריו ריחני, ה"ה דהוה מאי למימר לאחוריו כל שאר מלות חוץ תפילין. ומיהו אומר רבנו הם ז"ל דלנן אפילו תפילין נמי לא מדברינן דקיימא לן כו' עקיבא דמקוין לה בחוקת הפסח. דבהקומץ רבה (מנחות לו, ט) פסקינן דליה לאו זמן תפילין, ורב אשי דבינא מסקי תהם דלהלכה ואין מורין כן, והיינו כו' עקיבא דשמעתין. וכתוב (בפסוקיה) ויבדלו מלמין בפרק היה קורא (ה"א) כשהוא חולצן אומר אשך קדשו במצותו וטו לשמור חוקיו, אחרי כמאן דלמר בחוקת תפילין הכתוב מדבר כס כמאן דלמר בחוקת הפסח הכתוב מדבר לא. השמר דעשה עשה. ואפילו ל' יוחנן דלמר (במנחות ט) בחוקת תפילין הכתוב מדבר ואמרינן המניה תפילין בליה עובד בלאו דהמגד דעשה נמי לאו הוא, הכא בפסח מודה לליכא אלא עשה, וגבי תפילין היינו דעביר ליה בלאו משום דר' חיינא הכי קאמ' השמר להניח תפילין ולא בליה, אלמא לענין ליה איכא לאו. והכתיב נמי השמר בנגע הארצה לחשיב ליה לאו בשבת פס' אם לא הביא כלי (רבי אליעזר דמיה קלב, ט) אע"ג דכתיב לשמור ולעשות, משום דהכי קאמר: השמר שלא תקוץ את הבהרה, אבל גבי הנחה יום אם אינו מניח ביום אינו עובר בלאו, דהשמר דעשיית עשה הוא, כלומר: השמר לקיים מלות תפילין להניחם ביום. והוא הדיו והוא הטעם למילה ופסח דליכא אלא קום עשה, כלומר: השמר למוול ולעשות הפסח, והלכך לאו הוא השמר דעשה כי הוא לאו. יאלו שבתות וימים טובים שהן גופן אות. וכתבו ביהם דחולו של מועד בכלל, שאף הוא אין לריד אות שאסור במלכתא דעבר שאינו אגד. ועוד דחייב בסוכה בחו, ובפסח אסור בלכיתא חוץ ומלאה שהן גופן אות. ומגדולי האחרונים אמרו שחולו של מועד זמן תפילין הוא מלמדינן במועד קטן (יה, ט) דכותב תפילין לעמנו במועד, אם אינו מניח במועד אף לעמנו אינו כותב. מיכל בת שאול היה מנחת תפילין ולא מיהו בה חכמים אשתו של יונה היה עולה לרגל ולא מיהו בה חכמים. בירושלמי אמרו בריש פקודין דהכא פליגי בה, דליכא מאן דלמר לא מיהו, ר' חזקיה בשם ר' אבהו אמר אשתו של יונה האשבה מיכל בת שאול מיהו בידה חכמים, ובגמרא כמאן דלמר לא מיהו. ופי': לא מיהו אלא כרצון חכמים היו לעשות, דהא אחי למימד מינה דמלאת עשה שלא הזמן גרמא הוא, וביון שכן אף הנשים חייבות כחנשים. ואינו כחוהו שאמרו בפרק מקום שנהגו (פסחים נו, א) לאנשי יריחו גודשין לפני העומר שלא כרצון חכמים ולא מיהו בידם. מדלא מיהו בהם חכמים אלמא הסבר מלאת עשה שלא הזמן גרמא הוא. ואיכא (למיני) ולמידין אפילו תמלא לומר שהזמן גרמא למה מחו, ר' יהודה נמי (דלית) ולית' ליה אף נשים סומכות אמאי לא, ומאי שנא מסוכה דאף נשים יושבות בה אפי' ל' יהודה, דשמעינן ליה ל' יהודה בפ"ק דסוכה (ב, ט) דלמר הילני המלכה היה יושבת בסוכה ושבועה בניה עמה. ואי איכא בסמיכה ובהנחת תפילין משום כל תוסף על המלאת אף בסוכה נמי לא תשב. ויש לומר דבכל המלאת כיון שהנשים חייבים אף הנשים אינן חייבות משום כל תוסף, דקולא היא שהקילה התורה אלא הגסים למפטרים מן המלות שהזמן גרמא, דומיא דמוחל דפטור מכל המלות ואינו עובר בהם משום כל תוסף, אבל בסמיכת הקדים והנחת תפילין ותקיעת שופר ועליה לרגל שאמרו דלסודות ל' יהודה דלמר אין הנשים סומכות רשות, לאו משום כל תוסף אלא משום דתפילין צריכים גוף נקי ונשים אין זריזות להזהר לשמורם בנקיות, ועליה לרגל משום דמחזי כמביאה חולין לעזרה כשמביאה עולה רחיה אף על גב דרשות. אי נמי משום ראיית פנים בעזרה שאין נשים נכנסות בעזרה שלא לצורך. ועוד כי לירושלים באה משום שמחה, אבל לבר הבית אינה צריכה לעלות לכך. (וסמיכין) וסמיכה משום עבודה בקדשים אפילו בחקפת יד. והקיעה שופר משום דמלאכה דרבנן היא כדלמרינן (ר"ה כט, ט) יאלת הקיעה שופר ורייית הפח שהיא חכמה ואינה מלאכה. והכי מוכח בפרק כסוי דם (חולין פד, ט) דקאמר תהם הקיעת שופר בגדולים הוכיח שאין ודלה דוחה שבת. וכן פישא בחוספות, ולא כמו שפירש רש"י ז"ל (כאן) ור"ה לג, א) כיון שנתלה כמסופות על המלאת. (רש"ח)

דף **צו** **ב**

כרבי יוסי דאמר נשים סומכות רשות דאי לא תימא הכי אשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מיהו בה מי איכא למ"ד רגל לאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא אלא קסבר רשות הכא נמי רשות אלא האי תנא היא דתניא המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה אחד חדשות ואחד ישנות דברי ר"מ ר'

מניחות לדין דרך מלבוש, הא תמימה ליה) טובה, דכיון דקיימא לן נשים סומכות, דרך מלבוש בחוב דהוה ליה לנתי, ותדע לך מדלתי למחזי הא ר' יהודה הא ר' מאיר דלמתי א' האיש וא' האשה, ואמרינן ודילמא סבר לה כמאן דלמ' נשים סומכות רשות, דלמלא אעפ"י שהזמן גרמא להנכים בשבת דרך מלבוש הרינו ליה אף לאשה האויל ומנחת רשות. וכלי שאמ' הרב ז"ל וגם מהלכות הרב אלפסי שנהיה כדכריו, היינו אומר להלכה כר"ג דמכנים אפי' שנים שנים דפלוגתא דת"ק ור"ג] בפלוגתא דשבת זמן הפילין או לאו זמן הפילין הליא, ת"ק כר' מאיר ור' יהודה ור"ג כר' עקיבא ור' יוסי הגלילי. וכיון דקיימא לן כר' עקיבא (ו)הלכתא נמי כר"ג דלפי' שנים שנים. אלף דקשיא לי קתא דל"כ תיקיין לן דר' יוחנן אדר' יוחנן, דלוי' ר' יוחנן [אמר] הלכה כהם משנה (שבת מו, א), ואיך אמר שפרק הקומץ רבה (ב, ב) המניח הפילין בלילה עובר בלאו, וכיון דלילה לאו זמן הפילין לדידה אלמא כר' יוסי סבירא ליה דלרשי מימיה ימימה למעוטי שבתות וימים טובים. וא"ת דאמוראי ניהו אליבא דר' יוחנן כדמשני בעלמא כר' יוחנן, מ"מ הוה ליה לאהשויי ולפרוק הדיו כדמחזיב ומפרק הכין בעלמא. ויש לומר משום דטעמא דמהני' לא מהפרכ' (ד)גיבוי דהדיא, ואטן ספוקי מספקא לן טעמא הכא, משום הכי לא מהשי מינה ההם לר' יוחנן דהא טעמא לא מודקרי דליקשי מיניה, כ"כ. ואשה נמי מכנסת, האויל שסומכות רשות אף לאשה דרך מלבוש הוא לה. ולענין לילה: קיימא לן כר' עקיבא דלילה זמן הפילין דבחוקת הפסח הכתוב מדבר, ובמנחות אפסיקא הלכתא הכין. והניחא ההם שפרק הקומץ רבה (ב, א) עד מתי מניחין בראש עד שהשקע החמה. ר' עקיבא אומ' עד שהכלה רגל מן השוק והכמים אומרים עד זמן שינה, ומודים חכמים לר' יעקב שאם הלך ליכנס לבית הכסא ושקעה החמה שוב אין מניחין, אמר רב נחמן הלכה כר' עקיבא (ועקיבא) ויעקב. אע"ג דלוי' דלמתי אין הלכה אחת, הא אקשו עליה מדרב הסדל ורב הונא דמגלו בהו באורכתא, ואמרינן הדיא פליגא. וכיון שכן לכשתמצא לומ' אין הלכה אחת, אטן כרב הסדל ורב הונא קיימא לן (דרב) לבי רב נחמן, ואמרינן נמי ההם (ב, ב) אמר רב הוה קאומנא קמיה דרב אשי וחסך ולא סליק תפילי ואמר ליה לשומר קא בעי מר, ואמ' ליה אין, ולדעתיה דלאו קאומנא קא בעי אלף לא סבר הלכה ואין מוכיין, כן, וקיימא לן כרב אשי דכתרא הוא. והא דלמתינן כפ"ק דברכות (ט, ב) לתפילין כחכרים, היינו משום דהוה אה חכרו בתוך ד' אמות. לא קשיא דלכילי עלמא מזמן שינה ואילך פסור להניחן גזירה שמה יאן בהם ופיח בהם, וכיון שהוה חולקן בזמן שפיכה אשמעי' אביי עד שיכיר את חכרו דבחוק ד' אמות הוה זמן שינה. וכן פסקה

צד - א

אחד חדשות ואחד ישנות דברי רבי מאיר רבי יהודה אוסר בחדשות ומתיר בישנות אלמא מר סבר טרח איניש ומר סבר לא טרח איניש: (שיצ"י עב"י סימן): והשתא דתני אבוב דשמואל בר רב יצחק אלו הן ישנות כל שיש בהן רצועות ומקושרות חדשות יש בהן רצועות ולא מקושרות דכולי עלמא לא טרח איניש וליעניניהו מיענב אמר רב חסדא זאת אומרת עניבה פסולה בתפילין אביי אמר רבי יהודה לטעמיה דאמר עניבה קשירה מעלייתא היא טעמא דעניבה קשירה מעלייתא היא הא לאו הכי עניב להו והאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב קשר של תפילין הלכה למשה מסיני הוא ואמר רב נחמן וניייהן לבר דעניב להו כעין קשירה דידהו אמר רב חסדא אמר רב הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה בודק שתיים של יד ואחת של ראש או שתיים של ראש ואחת של יד מה נפשך אי אחד גברא קא זבין לבדוק או שלש של יד או שלש של ראש אי מתרי תלתא גברי זבין כל חד וחד ליבעי בדיקה לעולם אחד גברי זבין ובעינן דמיתמחי בשל יד ובשל ראש איני והא תני רבה בר שמואל בתפילין בודק שלש של יד ובשל ראש מאי לאו או שלש של יד או שלש של ראש לא שלש מהן של יד מהן של ראש והתני רב כהנא בתפילין בודק שתיים של יד ושל ראש הא מני רבי היא דאמר בתרי זימני הוי חזקה אי רבי אימא סיפא וכן בבבת השני וכן בבבת השלישי ואי רבי שלישי מי אית ליה מודה רבי בצבתים דמתרי תלתא גברי זבין אי הכי אפילו רביעי נמי ואפילו חמישי נמי אין הכי נמי והאי דקתני שלישי לאפוקי חזקה ולעולם אפילו רביעי וחמישי נמי: מצאן צבתים או כריכות וכו': מאי צבתים ומאי כריכות אמר רב יהודה אמר רב הן הן צבתים הן הן כריכות צבתים זוי זוי כריכות דכריכן טובא: מחשיך עליהן ומביאן: ואמאי לעיליניהו זוג זוג אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרשא ליה מיניה דבא כל שאילו מכניסן זוג זוג וכלות קודם שקיעת החמה מכניסן זוג זוג ואי לא מחשיך עליהן ומביאן: ובסכנה מכסן והולך: והתניא ובסכנה מוליכן פחות פחות מארבע אמות אמר רב לא קשיא הא בסכנת כנרי הא בסכנת לסיטים

רש"י אחד חדשות. שאין אדם טורח: והשתא דתני אבוב דשמואל. דהאי חדשות קאיש בהו לרועה ואינו מקושרות כעין קשר של תפילין העשוי כמין אומיות וכן הוא קבוע תמיד אלמא טעמא משום קשר הוא דקשירה אב מלכא ואסור לקשור בשבת קשר של קיימא: דכ"ע לא טרח. דטעמא דחדשות לאו משום ספק קמיעה הוא: ר' יהודה לטעמיה. שפרק אלו קשרים (שבת דף קיג). חבל דלי שנפסק. כורך עליו פונדל או פסיקיא ובלבד שלא יענבנו אלמא טעמא משום דקשירה הוא וחיובי עליה משום אב מלכא: הא לאו הכי עניב. בתמיה: הלכה למשה מסיני. היאך הוא עשוי שדומה לל"ת ופתפיתו עשוי כמין שי"ן ורצועה קטנה קבועה בהו וראשה כפוף ודומה לז"ד הכי עדי: וניייהן. אותו היכר האותיות: לכך. לחוץ שאינם כלפי התפילין בין הצבתים אלף כנגד מראית העין לפי שנאמר בהו וראו וגו' ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין של ראש: הלוקח תפילין. הרבה יחד ולחזור למוכרו ולקוחן ממי שאינו מומחה: בודק שתיים של יד ואחת של ראש. וכיון דהוחזק בשלש הוה מומחה ולוקח השאר בלא בדיקה: מה נפשך. מה דעתך אי קים לך דגברא דמזבן תפילין טובא מחד גברא זבין הוא והאי מוכר נמי מחד גברא קננהו: לבדוק שלש בשל יד או שלש בשל ראש. והסגי ליה בהכי להתחזק בכולהו: כל חד וחד נמי. כל תפילין ותפילין דשמה מי שמכר לו את אלו לא מכר את אלו: רבי היא. במסכת יבמות (דף סד): הוא דאמר בתרי זימני הויא חזקה נשאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא: וכן בצבת השני. אם יהיו לו צבתים הרבה ובכל צבת תפילין הרבה קא סלקא דעתיא דהכי קאמר בדיק בצבת הראשון שני תפילין הוחזק כל אותו צבת וכן בשני הוחזק גם הוא וכן בשלישי וכיון דהוחזק בשלש צבתים כשרין הוחזקו כל הצבתים ואין כריך עוד לבדוק כלום: מודה רבי בצבתים. דאין אחד מוחזק בשל חבירו אפילו שדך ליקח צבת אחד מאיש זה וצבת אחד מאיש אחר לשון צבת כמו שזכר השולחן לה מן הצבתים (כות ב): לאפוקי מחזקה. לאשמועינן דאע"ג דבעלמא תרי הו חזקה בצבתים לית ליה לרבי חזקה מדתני שלישי וגלי ביה והוא הדיו כלולם: זוי זוי. של ראש ועל יד קאריון יחד וכן הרבה קשרי זוג בצבת אחת: לכריכן טובא. כי הדדי ואין ב' ב' קאריון: ואי לאו. שאינם כלות קודם שקיעת החמה דהואיל והוא כריך לטרוח ולחזור משתשך מחשיך עכשיו עליהם ויטלם יחד: מוליכן כולם פחות פחות מ' אמות. קודם שיעיגו לרבע אמות יעמוד לפוש וחוזר והלך פחות פחות מארבע אמות וכן תמיד דהשתא כל זמנא הויא עקירה והגחה ואין כאן העברה ארבע אמות יחד: בסכנת עובדי גלולים. דמבזו להו לתפילין מוליכן: בסכנת לסיטים. ישראל דקטלי ליה משום ממונו ולתפילין לא מבזו להו מכסן: (רש"י)

תוספות אמר רב חסדא זאת אומרת עניבה פסולה בתפילין. תימה וכי לא ידע רב חסדא דלר"י עניבה קשירה מעלייתא היא כדקאמר אביי ו"ל דניחא ליה לאוקמי מתני' דאוסרת בחדשות כרבנן דר"י דאמרי לאו קשירה הוא אי נמי דקסבר אפילו לר"י שריא עניבה דסתמא דעתיא להתיר ולעשות קשר גמור בחוב כדפירשתי לעיל: אביי אמר ר"י לטעמיה כו'. ורבי מאיר דשרי בחדשות קסבר דלאו קשירה היא ותנימה דבעיא היא בריש אלו קשרים אם עניבה לר"מ קשירה היא אם לאו וקאי בתיקו ואומר ר"י דהתם בדמיהדק והכא בלא מיהדק וקצת. נראה דהלכה כר"י דעניבה קשירה היא מדמסיק אביי דרבי יהודה לטעמיה וסתם מתניתין אתיא כרבי יהודה מיהו מדפריך תסתא דרש"י בפשיטות וליענביה מיענב משמע דאין הלכה כר' יהודה ומכאן אר"ת דאין צריך בכל יום להתיר קשר תפילין ולחזור ולקשור בשעה

שמניח כגון שהיה אומר רבינו אליהו דא"ב חדשות אמאי אסר הכא משום קשירה הא לא הוי קשר של קיימא ומה שהביא רבינו אליהו ראה מדאמר בסוף הקומץ רב (מנחות דף לה): תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחה עד שעת קשירה לאו היינו קשירה ממש אלא קשירה דהתם היינו הידוק כמו שלא קשורה בוולד (נדה דף כו:) וכן קשורה בו ככלב (ע"ג דף ה.): קשר של תפילין הל"מ. פי' בקונטרס הל"מ היאך הוא עשוי שדומה לדל"ת ובתפירתו עשוי כמין שי"ן ורצועה קבועה בהם וראשה כפוף ודומה ליו"ד הרי שדי ואין נראה לר"י דאין הל"מ אלא השי"ן בלבד כדמשמע בפרק במה מדליקין (שבת דף כח): דקאמר אלא הא דתני רב יוסף לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד מלמען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך למאי הלכתא וקאמר לשי"ן והאמר אביי שי"ן של תפילין הל"מ ומשני אלא לרצועותיהן ולא פריך מדי' וי"ד משמע דאין קדושה אלא בשי"ן בלבד והיא דווקא הלכה ולא מצינו בשום מקום שיהא הקשר קרוי ד': ונוויהן לבר. פי' ר"י דאקשר קאי כמו שפי' תערוך נוי הקשר וינה לצד חוץ אותו צד שנראה כעין ד' ולהכי מיייתי לה הכא: הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה וכו'. תימה דבפרק התכלת (מנחות דף מב): תניא תפילין יש להן בדיקה ואין ניקחין אלא מן המומחה ואין לומר דבלא בדיקה קאמר דאין ניקחין אלא מן המומחה דהא קתני סיפא ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וניקחין מכל אדם ואור"י דהתם לכתחלה קאמר דאין ניקחין אלא מן המומחה שלא יצטרך לקרוע כל התפר ולבודקן ואיכא בזיון תפילין ואיכא נמי למיחש שמא יתעצל לטרוח לבודקן ויסמוך להניחן בלא בדיקה לצורך שעה והכא איירי בדיעבד שכבר לקח או כגון שאינו מוצא מומחה לקנות ממנו: מצאן צבתים או כריכות מחשיך עליהן. תימה בחדשות נמי דאי אפשר לקשור אמאי לא יצטרך להחשיך עליהן משום בזיון דתפילין ויש לומר דבישנות דווקא דחזי להכניס זוג זוג עשו תקנה אפילו כשהן מרובין ואין כלות קודם שקיעת החמה: (תוספות)

רש"ח והשתא דהניח אצורה רב שמואל רב ורב יצחק אלו הן ישנה כל שיש בהם רצועות ומקשרות, חקוקה כל שיש בהם רצועות ואינו מקושרות דכולי עלמא לא טרח. כלומר: ר' מאיר, ור' יצחק דקאמר דעניב להו מיענב כעין קשר, ועניבה כשרה בתפילין. ואי נמי דעביד להו קשר מרופה בידו ר' דלאו קשירה מעליא הוא לענין הלכה תפילין. ח"נ כדתנן בפ' (ח) [בתרא] של שנה (קנו, א) מדכריהם למדנו שפוקהו ומודקוהו וקושרין בשבת. ר' יהודה [לעומתה] דלאמר קשירה כעניבה מעליא היא כדמפרש רבי אבהו. ח"נ דסבירא ליה דעניבה פסולה בתפילין כדמפרש רב חסדא, וקשר מרופה לדידיה נמי לא, דר' יהודה סבר דכל קשר שהוא של קיימא קתה חייבין עליו. (ולפי' לא חיפשינו). ונראה דהא אמרינן והשתא דהניח אצורה רב שמואל לישנא דגמרא הוא, וקיימא לן כוותיה, דלכולי עלמא לא טרח וע"ג דרבא אמר (לעיל א, ב) טרח ולא טרח תנאי הוא ופסי' מקושרות חסור להכניסו דליגמא קמעון נינהו, לא קיימא לן כוותיהו, חדא דלישנא דגמרא לא כוותיהו, ועוד כיון דתנא ר' זירא (שם) חוטין מופסקין (קשרה) [וכשיון] לפי שאין אדם טורח ואפשר להעמידה ככולי עלמא ותפסי' להא דרבא דמפיק לה מהלכתא. ועוד ד' זירא ר' אלעזר לא סבירא להו כרבא, וכן נמי משמע דרב חסדא ורבי סברי דכולי עלמא לא טרח והוא ליה רבא יחיד לגבי רבים ולית הלכתא כוותיה. והלכתא: כל שמקושרות בין ישנה למדת זרועו ורשאו ניכר, בין חקוקה שאינו ניכר בהו, הרי מנכסין דתפילין נינהו בודאי ללא טרחי אונסי לעשות קמיע וכו'. והלכתא ח' המוצא חלה בשוק חוטין מופסקין כשרה כר' אליעזר כדקאי ר' זירא. והיכא דמלא תפילין שאינו מקושרים כיון דסתיס לן תנא חדשות לא (א) פשיטא הכין הלכתא, וטעמא משום דעניבה, ואי נמי קשר מרופה פסולין לתכלת תפילין עד דעביד להו קשר של קיימא. ואם תמלא לומר דקשר מרופה (קשר) [וכשר] בהם, לדידן דקיימא לן דקשר שאינו של קיימא פסולין מקושרות ומותרות ודלא כמתני'. ואי נמי מתוך שהוא כהול להניבן אסרי למעבד בהו קשר מרופה, דילמא משתבין ומתהדר ליה ואחי לדי חוב טחא ובודאי משהו ליה והלכך גזינן ואסור. והרב אלפסי ז"ל פירש: (במדרשו) [ובחשונה] דלא, משום דחיישינן שמא קמעון נינהו והלכך גזינן ואסור, (בשלושה) ואלב בשנתו לכין שמקושרין לא טרחי אונסי כולי האי בקמיע. תפס ליה הרב ז"ל דעבי רבא דלוקמה למתני' כמתני' ובערה ולא טרח (חילוק) [ומהלכות] דבטרח קתה טרחי אונסי לעשות קמיעות כבתים דתפילין, אבל למטרח בהו כולי האי לעשות בקשרין כעין תפילין לא. ומההוא דלדבוי דשמואל נמי מהאי טעמא מפרש לה. והוה חייב בעיני האיך אפשר לטרחי כבתים כעין תפילין שהוא טרח יותר, ולא טרח בקשרין שאין בהם טורח כל כך. ועוד דשקיינן ליה לרבים ותפסי' כרבא דהוא יחיד, ומפרשי' לה להאי דלדבוי דשמואל בפ' חדתא בהפך כדמפרש לה בגמ'. והר"י ז"ל פסק כהיא דר' אלעזר דהמוצא חלה בשוק [וכשיון] פסולין חוטין מופסקים כשרה דלא טרח. וליעניבה מיענב. כלומר: בשלמא לר' מאיר דמכשר עבידנא להו עניבה, ח"נ קשר שאינו של קיימא, אלא לר' יהודה בשלמא קשר מרופה ח"נ שאינו של קיימא ממש [והי הוא] כקשר גמור, אלא עניבה מיהא ליעבדי. ופיקה רב חסדא משום דסבירא ליה לר' יהודה דעניבה פסולה בתפילין. ואיכא למידק דמאי קא מתקשה לר' יהודה ליעניבה, והא לר' יהודה עניבה כקשר מעליא הוא ומתהדר אבוי נמי, ורב חסדא דהלי ליה בפסול עניבה אמאי דילמא משום דקשר מעליא. וי"ל דסבירא להו דכיון שאינה של קיימא בודאי למחר מתירו ועושה להו קשר, משרא שרי ר' יהודה בעניבה כי הא משום דעניבה גריעתא קתה מקשר דעלמא. ורבי אומ' דעניבה לר' יהודה קשר של קיימא ומעליא הוא, ובי היכי דלדידיה קשר שאינו של קיימא ממש אלא שהוא של קיימא קתה אסור, אף בעניבה כן. ואיכא למידק דהכא משמע דפשיטא להו דלר' מאיר עניבה לאו קשירה היא, ואילו דביש אלו קשרים (שבת קיא, ב) איבעי להו עניבה לר' מאיר מאי קשירה היא אף לא וסלקא בתיקו. ותירצו בחוספות דהתם במהדקי והכא בדלמא מהדקי. קשר של תפילין הלכה למשה מסיני. בשבת ככתביה בפרק במה מדליקין (כה, ב). ונוויהן לבר. פירש רש"י ז"ל: אורו היכר האותיות לבר כלפי החוץ שלא יעשה האותיות בין הבתים אלא כנגד מראית העין. ואינו מחזור מדלמרינן מנחות בפרק האומן רבא (לה, ב) רב אשי הוא היכי קמיה דמר זוטרא איתאפכא ליה [דטעמא] [רצועה] דתפילין, אמר ליה סבר לה [אמן] נוייהן לבר, [דלמלא] ונוויהן ברצועה כך אמר ולא כתיבה ואותיות. ובערוך (ערוך ניוח) פירש הקשר, כלומר: האז שנתה כמין דלת לחוץ. ויש מפרשי: נוי העור חלקת העור שהוא מקום שער מנחוץ. ובתוספות כתבו לנראה דקשר האי וכמו שפירש בערוך דאי לא אמאי מיייתי ליה הכא. הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה בודק שהים בשל יד וא' בשל רגש. תימה והא חגיב בפרק התכלת (מב, ב) תפילין יש להם בדיקה ואין נקחין אלא מן המומחה. ותירצו בחוספות דהלכתא אין נקחין אלא מן המומחה דחיישינן כיון שטרחות מרובה אם בא לבדוק לקרוע התפירות להאליאן מן הבתים שפע ולא בדיק. ואי נמי איכא משום בזיון תפילין. והלכתא לכתחילה לא אכל דיעבד בודק ודיו. וקא תני רב כהנא בודק שהים של יד ושל רגש. כלומר: בודק שהים אחד של יד ואחד של רגש וקשיא לרב דלמ' שלשי, ופליגא נמי אבדייתא אחריתי. ופרקינן הא מני רבי היא דלאמר בתרי זמני היא חזקה, ואידך כרשב"ג סבירא ליה. ולענין פסק הלכה: קיימא לן כרשב"ג, חדא, דקאי רב הכא כוותיה, ועוד דלדבוי דר' הלכה כר' מחברו ולא מאביו. וביבמות פרה הבא על יבמתו (פד, ב) אמרו נשואין ומלקיות כר' וסותו ושור המועד כרשב"ג, וכחב הרב אלפסי ז"ל [ביבמות שם] דמילא כשואין שאם מלה בנה רשון ומה שני ומה, שלישי לא תמוך משום ספק נפשות להלך. אבל שאר מילי מסבירא עבדינן כרשב"ג חדא דלדבוי הוא ועוד דרב קאי כוותיה הכא. והרשב"ג ז"ל כן פסק כרשב"ג. אי רבי אימא סיפא. איכא למידק ואי לא רבי מי יחא. ופירש הרשב"ג ז"ל דזו קושיא היא למאי שהעמידה כר' ולומר דמתרצא היא הרי סיפא וכי אפשר להעמידה בזו, אלמא משבחתא היא. ותירצו דלעולם מתרצא היא, וכרבינו היא הך ובכנה. ואינו מחזור בעיני, דפשיטא דשמתין משמע (במאן) [ודמאן] דלקאי מניה מעיקרא הוא ניהו להדר ואקשי אי רישא אי סיפא, ואי סבירא ליה דמשבחתא היא היכי מקשה מניה. ולי נראה דהאי מקשה הוא סבירא ליה דלפי' לרשב"ג בגמ' מוקי לה בהא, כיון דבדק של רגש ושל יד חזקה דבתי הוא כתיבתו, אבל כתיבתו בעינן תלחא להחייב כל האבות. [והלכתא] [והלכתא] כי אוקמא [וכרבי] כדרישא, קשיא לי דלדבוי הוא ליה למתני רבי כתיבתו דלו שלישי ולאו בעינן האמר, דמתלחא כיון דכל כבה וכתה מחד גברא הלכך כולוהו בעו בדיקה. הא דתני במתני' אבל כתיבתו פטור. קשיא לי דלדבוי הוא ליה למתני אסור. ולמאן דתני אצורה רב שמואל חדשות אין מקושרות הוא ליה למתני נמי חייב דאין דרך מלבוש, ואי עניב להו חייב לר' יהודה. ויש לומר דמשום דקתני המוצא תפילין מנכסין זוג זוג, כלומר: שחייב להכניסם תלמי נמי דבחדשות פטור, וכיון שכן אם הכניסם חייבי נמי מחייב. מאלן כמותים מתקשר עליהן ומציאם. איכא למידק דלדבוי רב (א) שמואל דמפרש חדשות שאינו מקושרות ואמאי לא יחשיך עליהם כיון דלא מספק להו בקמיע. וי"ל דכיון דלא נגמרה מלכתהו לא החמיכו כל כך. (רש"ח א)

א"ל אביי במאי אוקימתא למתניתין בסכנת עו"ג אימא סיפא ר' שמעון אומר נותנן לחבירו וחבירו לחבירו כל שכן דאושא מילתא חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בסכנת עו"ג אבל בסכנת ליסטים מוליכן פחות פחות מד' אמות: רבי שמעון אומר נותנן לחבירו וכו': במאי קמילפיג' מר סבר פחות מארבע אמות עדיף דאי אמרת נותנן לחבירו אוושא מלתא דשבת ומר סבר נותנן לחבירו עדיף דאי אמרת מוליכן פחות מארבע אמות זימנין דלאו אדעתיא ואתי לאתויינהו ארבע אמות ברה"ר: וכן בנו: בנו מאי בעי התם דבי מנשה תנא בשילדתו אמו בשדה ומאי אפילו הן מאה דאע"ג דקשיא ליה ידא אפילו הכי הא עדיפא: רבי יהודה אומר נותן אדם חבית: ולית ליה לרבי יהודה הא דתנן בהמה והכלים כרגלי הבעלים אמר ריש לקיש משום לוי סבא הכא במאי עסקינן במערן מחבית לחבית ורבי יהודה לטעמיה דאמר מים אין בהם ממש דתנן רבי יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש ומאי לא תהלך זו יהודה לא בטלי בעיניהו בטלי דתניא רבי יהודה אומר מים ומלח בטלין בעיסה ואין בטלין בקדירה מפני רוטבה אלא אמר רבא הכא בחבית שקנתה שביטה ומים שלא קנו שביטה עסקינן דבטלה חבית לגבי מים כדתנן המוציא החי במטה פטור אף על המטה מפני שהמטה טפילה לו המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפל לו מתיב רב יוסף ר' יהודה אומר בשיירא נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו בשיירא אין שלא בשיירא לא אלא אמר רב יוסף כי תנן נמי במתניתין בשיירא תנן אביי אמר בשיירא אפי' חבית שקנתה שביטה ומים שקנו שביטה שלא בשיירא חבית שקנתה שביטה ומים שלא קנו שביטה רב אשי אמר הכא בחבית דהפקר עסקינן ומים דהפקר עסקינן ומאן אמרו לו רבי יוחנן בן נורי היא. דאמר חפצי הפקר קונין שביטה ומאי לא תהלך זו יתור מרגלי הבעלים לא יהלכו אלו יתור מכלים שיש להם בעלים: **מתני'** היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחים גוללו אצלו משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב רבי יהודה אומר אפילו אין מסולק

מן הארץ אלא כמלא מחט גוללו אצלו ר' שמעון אומר אפילו בארץ עצמו גוללו אצלו שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש: **גמ'** האי איסקופה ה"ז אילימא איסקופה רשות היחיד וקמה רשות הרבים ולא גזרינן דילמא נפיל ואתי לאתויי

רש"י הכי גרסינן במאי אוקימתא למתני' בסכנת ליסטים אימא סיפא וכו'. כיון דליסטים לא מצדו להו אמאי קא' מזולזל ר"ש באיסורא דשבתא כולי האי כל שכן דהא דר"ש גריעא (כולי האי) מתנא קמא ואיכא זילזול שבת טפי דאושא מילתא דהקדש גברי דמקילין כולי האי שבת וכסוד דה"ק עדיף. לכן אחר ועיקר ולא לשבש הספרים מתני' בסכנת עו"ג שגזרו גזירה שלא יתור הפילין והאי ובסכנת מנכסן והולך לו אכילה מתניתין קאי והכי קאמר ובסכנת שאם ימלאו בידו או ישמע למלכות יהרג בין מעט בין כזהים מנכסן בטליתו שלא יוטלו כ"כ בזיון ומניהם שם והולך ולא יזון משם שמה ירגשו בו ויחייבו למלכות וברייתא בליסטים עו"ג ואיסורא קאי דקתני מחשיך עליהו ומיבאן ובסכנת ליסטים שרוא ירח להחשיך שם מוליכן פחות פחות מד' אמות וכו' ולא יניחם שם שלא יזולזלו הליסטים בהם ויהגו בהם מנהג בזיון ובמאי אוקימתא למתניתין בסכנת עו"ג שלא יחייבו למלכות אימא סיפא וכו' וכ"ש דאושא מלתא וישמע למלכות יותר משאם מנכסין זו או זו מחשיך עליהם לכולם והו עיקר מלך גרסינן ברישא כל שכן דאושא מילתא דשבת כדגרסינן בסיפא מכלל דהאי אושא דמילתא לאו זילזולא דשבת קפיד אלא חסכנת נפשות קפיד: אע"ג דקשיא ליה. שמשלטינן ארוח מיד ליה: הא עדיפא. שבתא ולא יטלטלו הוא לבדו פחות פחות מד' אמות: כרגלי הבעלים. שהשולל או לוקח בהמה או כלים מחבירו ביום טוב אינו יכול להוליכם אלא לתמוך שהבעלים הראשונים מותרין ליהך שם ואם עירבו ללפון לא יוליכנו זה לדרום: מחבית לחבית. והשניה שלו וכן עושה תמיד ולקמיה מפרש מאי לא תהלך זו: אין בהם ממש. לטות שביטה אלל בעליהם הראשונים וכל אדם מותר להוליכן כרגליו: פוטר במים. פלוגתיהו בפרק תרמא דפיה האשה ששאלה מחביתה תכלין לקדירה ומים ומלח לעיסתה הרי הן כרגלי שחיהו אין העיסה הולכת אלא לתמוך ששחיהו מותרות ליהך שם ואם עירבה זו ללפון וזו לדרום אין עיסה זה ממקומה לפי שאין לו שם אפילו אמה אחת בדרום וה"מ כשנתנו עירובן לכוף אלפים ר' יהודה פוטר במים שאין בעלת המים אוסרת על בעלת הקמח כלום: ומאי לא תהלך זו. רבי יהודה נמי בחבית לא קאמר דיכולה חבית להלך יותר מרגלי הבעלים דהא אוקמינן מתני' במערן מחבית לחבירו: מפני רוטבה. שניכר ואם השאילה מים לקדירה הרי היא כרגלי שחיהו: מים שלא קנו שביטה. שנתמלאו היום ממערן הנובע או מן הנהר דתניא (לעיל דף עג.) גהרות המושפין ומעטות הנובעים הרי הן כרגלי כל אדם: דבטלה חבית לגבייהו. מפני שהיא טפילה להן ורובן פליגי למימר דלא תהלך זו ללא בטלה לגבייהו: פטור אף על המטה. הואיל ופטור על החי דקיימא לן חי נושא את עצמו: בשיירא. שנתנה דבקעה שאטוסין הן שאין להם מים שרי להו רבנן דתיבעיהו: כרבי יוחנן בן נורי. בפרק מי שהוליוהו: מתני' היה קורא בספר. כל ספרים שעשויים בימי הראשונים עשין (בגליון) כספר תורה שלנו: גוללו אצלו. הואיל וראשו אחד בידו ובגמרא מפרש לה: לעשרה טפחים. לעשרה התחתונים שברשות הרבים וכוון מפרש בגמרא: הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכולל שלא יהא מוטל כל כך בזיון ומיחו עד שהחשך: ממש שבות. כיון שגם נפל מידו שהרי אחז בראשו אחד ואין כחן אלא משום גזירה דילמא נפיל כוליה מידיה ואתי לאתויי. כל איסור דרבען הוי שבות: גמ' אי נימא איסקופה רשות היחיד. גבוהה עשרה ורחה ארבעה: וקמה רשות הרבים. ולפניה רשות הרבים וקאמר מתני' אע"ג דמונח ראשו ברשות הרבים. גוללו בראשו היחיד: ולא גזרינן דלמלא נפל. כוליה מידיה דלויא חיוב הטלת ואתי לאתויי: (רש"י)

הוספות רבי שמעון אומר נותנן לחבירו כו' נראה דאם אין שם חברים היה מותר רבי שמעון להוליך פחות מארבע אמות דלא גרע מכיס דפרק מי שהחשיך (שבת דף כגג:) והתם נמי אם היו חברים הרבה והיו כולן שותפין בו נראה דלרבי שמעון נותנו לחבירו וחבירו לחבירו דהכי עדיפא ליה: הכי גרסינן וכן בנו ואפילו הן מאה. ולא כספרים דגרסי ואפי' הן מאה וכן בנו דבגמרא מוכח דאפילו הן מאה אבנו קאי דמפרש טעמא אע"ג דקשיא ליה ידא: את החי במטה פטור. וא"ת נהי שהחי נושא את עצמו להי כמו זה יכול זה אינו יכול דיכול חייב בדמוכח בהמציע (שבת דף צג.) ואורי' דמכ"מ מיפטר הכא משום דגמרינן כל הוצאות ממשכן ושם לא היו נושאים בעלי חיים דאילים ותחשים מוליכין ברגליהן וחלוון מיד כשיוצא מן היים היו מוציאין דמו בעודו בבחו כי היכי דליציל ציבעיה כדאמר בסוף פרק כלל גדול (שם דף עה.): הכא בחבית דהפקר ומים דהפקר עסקינן. דלא קנו שביטה לא לזה ולא לזה ואפילו חוץ לתחום דקאמר היינו ממקום שביטת המים אבל חוץ לתחום של הזונה בהם תחילה לא יוליכו אותן למאי דפרישית לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מו.) דכרגלי כל אדם דקתני גבי נהרות המושפין היינו כרגלי הממלא' והא דקאמר נותנן לחבירו וחבירו לחבירו לא משום דלא מצי אילת התם אלא משום דאסור להעביר ארבע אמות ברה"ר ועוד יש לומר דכיל להוציאם חוץ לתחום שזכה בהן תחילה וכגון שלא נתכוון לזכות בהן לא לעצמו ולא לאחרים בהגבהתו אלא מה ששותים ובענין זה אפי' ב"ש שייך לשנות נותנן לחבירו וחבירו לחבירו אע"ג דליכא איסור ד' אמות: (תוספות)

רש"י אלא אמר רבא הכא בחבית שקנתה שביטה ובמים שלא קנו שביטה. וכדתנן את החי במטה פטור אף על המטה. פירש רש"י ז"ל: ורבען פליגי למימר דלא תהלך זו ללא בטלה (בגמרא) ונבדיהו. ותמיהא לי כיון דקיימא לן דהואילא אובלים בכלי פטור על הכלי (לטיול) ודעבינן ליה כלי לגבי אובלים, לרבען נמי אמאי לא, דהא לא שמעינן להו דפליגי ההם (שבת כג, ט). והראב"ד ז"ל פי' דכי אמרינן דפטור כלי לגבי אובלים ואפי' פחות מכשיעור, כגון שהאובלים דבר חשוב מן הכלי, והחי כמו כן חשוב מן המטה, אבל חבית לא בטלה לגבי מים דחשיבא מן המים. ואינו מחוור בעיני דהא לא פליגי ההם בין כלפי חשוב מן האובלים ובין האובלים חשובי מן הכלי ואם איתא דבמקומה היה להם לפרש וכו'. כי תנן נמי מתניתין בשירה תנן. פירש רש"י ז"ל: בשיירא שנתנה דבקעה שאטוסים הן שאין להם מים שרו ליה רבנן דתיבעיהו. ולפי פירושא לא ידענא למה נחלקו חכמים ואסרו שארי אטוסים הם. ושמה לא אטוסים ממש קאמר דה"כ אפילו מנשות היחיד לרשות הרבים, אלא שפירשתי למהם שביטה ורבען מן התורה, ורבען סבירי דלא תהלך אלא בערובי תרומה שאין להם עיקר דרבען. והראב"ד פירש: יתור סבירי דהקלו ביה כמו שהקלו בערובי תרומה שאין להם עיקר מן התורה, ורבען ערובי תרומה אלא בערובי תרומה חייבין. רב אשי מן התורה אבל ובלא בערובי תרומה דיש להם עיקר מן התורה, ובענין ההיא רבי ר' ינאי שבלתי פסקין קמא (זו, ט) לא שנו אלא ערובי תרומה אבל ערובי תרומה חייבין. רב אשי אמר הכא בחבית דהפקר ומים דהפקר עסקינן ומאן אמרו לו ר' יוחנן בן נורי היא דלמ' נכסי דהפקר קונין שביטה. והבא הראב"ד ז"ל דמהא שמעינן דהא דתניא (לעיל מה, ט) בור של הפקר והרי הן כרגלי הממלא, לאו למימרא שיהא כרגלי הממלא ממש, שאילו אם נתנו ללחך הרי הוא כרגליו, ולא אמרו כרגלי הממלא אלא דכל זמן שהן שלו אין אדם יכול להוליכין יתר מרגלי הממלא, אבל אם נתנו ללחך הרי הם כרגלי אותו שנתנו לו וכן אתה נשני לשלשי ואפילו מזה הרי הן כרגלי מי שנתנו לו, דהא הכא שנתנו זה לחבירו וחבירו לחבירו (ו) מותר להוליכן ואפילו חוץ לתחום, ומאי חוץ לתחום חוץ לתחום הממלא הראשון. ובתוספות (ד"ה הכי) אמרו דחוץ לתחום דקאמר היינו חוץ לתחום אלפים אמה שלהם קאמר לפי שלא קנו שביטה, ובכזה שלא יוציא חוץ לתחום (דקאמר) היינו חוץ לתחום (הממלא). וה"ת למה הוצרך ליתן לחבירו וחבירו לחבירו הוא בעצמו יוליכים שם. וס

לומר אי ביום טוב נמי, אלא הכא בעצת עסקין ולאסור להעבידים ד' אמות בראש הרבים, אי נמי] כגון שלא הגביה אחד מהם כדי לזכות בהם לגמרי אלא כמה שהם שותים לבד, הלכך אפי' עשרת אלפים אמה לפי שלא זכה בהם אלא כמה שהוא שותה בעצמו, ובענין זה אפי' ביום טוב שייך לשנות נותנה לחברו וחברו לחברו. ונפרק מי שהוליאורוהו גמ' מי שישן בדרך (מה, ב) הארכתו בה יותר בס"ד. ולענין פסק הלכה: כהן הראב"ד ז"ל בכאן דלהאי תירוץא דרב אשי הלכה כר' יהודה וס"ל] כדכונן, וקיימא לן כוותיהוהו הקהל כדאית' בפרק מי שהוליאורוהו (מו, א). ולתירוץא דרבא נמי הלכה כר' יהודה, או משום דהוא מיקל בעירובין ויהלכה כדברי המיקל] בעירובין, או משום דכל מקום שנהר ר' יהודה בעירובין הלכה כמוהו (לעיל פ"א, ב). וכן נמי לתירוץא דרב יוסף לאוקמא שייירה הלכה כמוהו. ואפילו לר' ינאי דאמר לעיל בשלהי פירקא קמא (ו, ב) לא שנו אלא עירובין חלרות אבל עירובין תחומין לא, התם הוא משום דבני שירה עמון חייבין בתחומין דבר תורה כדעת ר' ינאי, ושמה אפילו ר' יהודה מודה בבני השירה, תדע לך דאי בבני השירה עמון שרי למה ליה למימר טהור אלא לחברו וחברו לחברו, לימא בשירה אלא מוליד חביתו, פירוש: חוץ לתחום. אלא כי מיקל ר' יהודה בשירה בכלים ושאין להם תחומין אלא מדרבנן, דבגופיהו הוא דכתיב אל יא אש ממקומו, והא דאמרי' הבהמה והכלים כנגלו הבעלים מדרבנן הוא ובהא הוא דמקולי לדעת ר' יהודה. והר"ה ג"כ פסק בהא דחבית כר' יהודה משום דקאי כדכונן דר' יוחנן בן נורי הלכה כוותיהו. אבל (הרמב"ם) (הרמב"ן) ז"ל פסק הלכה כדכונן משמו של הראב"ד ז"ל (בספר כהוב שם), ולא משום טעמא דאמרו לו דחייבין לתחומין, אלא מפלוגתא דת"ר ור"ג] דהיא סהם מהני' אפי' לדבר מלת הלכה הפלוגא בסכנת נפשות לא שרי טהור לחברו וחברו לחברו, משום דלאושה מילתא דשבת. וה דבר כבוד הוא דר' יהודה מוסקי הוא להאי נהנה לחברו וחברו לחברו בדבר הראשון כגון זו ואפילו חוץ לתחום, ואין הלכה כר' שמעון, ואין לריד לומר שאין הלכה כר' יהודה ע"כ. ומכל מקום לגבי

לגבי י"ט מיהא הלכה כר' יהודה. (רש"ב"א)

צח **צח** **צח**

מני ר"ש היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות אינו עומד בפני כתבי הקודש אימא סיפא רבי יהודה אומר אפילו אין מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו רבי שמעון אומר אפילו בארץ עצמה גוללו אצלו רישא וסיפא רבי שמעון מציעתא רבי יהודה אמר רב יהודה אין רישא וסיפא ר"ש מציעתא רבי יהודה רבה אמר הכא באיסקופה הנדרסת עסקין ומשום בזיון כתבי הקודש שרו רבנן איתיביה אביי תוך ד' אמות גוללו אצלו חוץ לד' הופכו על הכתב ואי אמרת באיסקופה נדרסת עסקין מה לי תוך ד' אמות מה לי חוץ לארבע אמות אלא אמר אביי הכא באיסקופה כרמלית עסקין ורשות הרבים עוברת לפניו תוך ד' אמות דאי נפיל ומייתי ליה לא אתי לדי חוב חטאת שרו ליה רבנן חוץ לארבע אמות דאי מייתי ליה אתי לדי חוב חטאת לא שרו ליה רבנן אי הכי תוך ד' אמות נמי נגזר דילמא מעייל מרה"ר לרה"י וכי תימא כיון דמפסקת כרמלית לית לן בה והאמר רבא המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב הכא במאי עסקין באיסקופה ארוכה אדחכי והכי מידכר ואיבעית אימא לעולם באסקופה שאינה ארוכה וסתם כתבי הקודש עיוני מעיין בהו ומנח להו וליחוש דילמא מעיין בהו ברה"ר ועייל להו בהדיא לרה"י הא מני בן עזאי היא דאמר מהלך כעומד דמי ודילמא זריק להו מזרק דאמר רבי יוחנן מודה רב עזאי בזרק אמר רב אחא בר אבא בר אבהו זאת אומרת אין מזרקין כתבי הקודש: היה קורא בראש הגג וכו': ומי שרי והתניא כתבי ספרים תפילין ומזוזות לא התירו ליה ליהודי ריעה על פניה אלא מורס עליה את הבגד התם אפשר הכא לא אפשר ואי לא אפיך איכא בזיון כתבי הקודש טפי: הופכו על הכתב. והא לא נח [אמר רבא] כותל משופע [אמר ליה אביי] במאי אוקימתא למתניתין כותל משופע אימא סיפא רבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו והא נח ליה חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים כותל משופע אבל

רש"י מני. מהני' ללא גזר: ר"ש היא דאמר. לא גזרו שבות בכתיב הקדש דאי ר' יהודה הא אמר אם מסולק מן הארץ מלא החוט ללא נח הוא דגוללו אלא לזכא למגזר מידי ללא דמי נפילה כלל אבל הוגח כל דהו אסור דגזרינן אגודו בידו אטו היכא נפל כוליה: הגדרסת. לעולם איסקופה רה"י. היא אבל נדרסת דנגזר הרבים עובדת דרך לה ובמקום דדריסת רגלי בני אדם עומדין איכא בזיון כתבי הקודש ולהכי שריה לגוללו אלא ללא דמיא לקורא בגג דהתם ליכא בזיון כולי האי משום הכי היכא דנח גזר רבי יהודה אבל בהא מודה דכיון דלאו גזרו בידו ושבות בעלמא הוא לא גזרינן: תוך ארבע אמות. אקורא על האסקופה קאי ולא ידענא היכא הוא תוך ארבע אמות שלא נתגלגל הספר עד ארבע אמות בקרקע: מה לי חוץ לארבע. הא כולה שבות היא דלאו גזרו בידו ומה לי מעביר ד' אמות בראש הרבים מה לי מכניס מראש הרבים לאיסקופה רשות היחיד דהא קשרית לה משום דלאו גזרו בידו ויש כאלו משום בזיון וכי היכי דקשרית להכניס מראש הרבים לאיסקופה הכי נמי אית לן למישרי להעביר ד' אמות ברה"י: איסקופה כרמלית. רחבה ארבעה ואין גובהה עשרה וחזקה לה רשות הרבים ולפנים הימנה רשות היחיד: ומייתי ליה. מרה"ר לאיסקופה אין כאלו חוב חטאת ואפילו אין אגודו בידו דהא מראש הרבים לכרמלית מעייל כהא דלאו גזרו בידו שרי ליה לכתחלה: חייב חטאת. שמעביר ארבע אמות ברה"ר כהא דלאו גזרו בידו לא שרי ליה לכתחלה: נמי נגזר. לרבי יהודה דגזר שבות אף בכתבי הקודש נגזר דילמא נפל כוליה מיודו ואזיל וסקיל ליה בראש הרבים ומייתי ליה בגלגלו בתוך הבית דרך האיסקופה וקא מעייל מראש הרבים לראש הרבים והוליו דרך למעלה מראש הרבים והוליו דרך למעלה מראש הרבים והניחו בסוף ארבע חייב אע"ג דלאו ריהר ריהר מוקם פטור דגבוה ואין בו מקום רוחב ארבע אלמא כיון דלא נח במקום פטור לא מהני הכא נמי. לא מהני כיון דלא נח באיסקופה אע"ג. דריים עלה ללא הנחת גופו הוא אלא א"כ עמד לפוש: באיסקופה ארוכה. איש לה משך גדול ברחבה מראש הרבים עד תוך הבית דאי נמי נפיל כוליה מיודו לא אחי לדי חוב חטאת דלדחכי נזכר ועומד לפוש על האיסקופה והדר מעייל ליה: סתם כתבי הקודש עיוני מעיין בהו. כי מטי באסקופה והרי עומד בכרמלית: ודילמא. נפיל כוליה לרה"י וסקיל ליה ומעייל ביה התם ומעייל להו להדיא לבית ולא קאי אראש הרבים מידי: מהלך כעומד דמי. הלכך ליכא למיגזר מידי דאי נפיל כוליה ומעייל ליה כיון דריים על האיסקופה הרי הוא כעומד בכרמלית ואין כאלו חוב חטאת: דל"ר יוחנן. בפ"ק דשבת (דף ו' א) דזרק ללא כעומד דמי: להפוך. יריעת קלף על פניה להגין עליה שלא יעלה אבק על האותיות לא אפשר. שאין לו בגד לפרום: והא לא נח. ואפי' שבות ליכא: כותל משופע. דכיון דבולט למטה נח על בליטתו: (רש"י)

תוספות ואי אמרת באיסקופה הנדרסת מה לי תוך ארבע אמות מה לי חוץ לארבע אמות. משום דקאי עליה דרבה מקשי לרבה והוא הדין דהאי פירכא נמי הוא לרב יהודה דאוקי רישא כר"ש: אלא אמר אביי הכא באיסקופת כרמלית עסקין. וא"ת והא לא מפליג אביי בין כרמלית לרה"ר לקמן (טז). גבי לא יעמוד אדם ברה"י. וישתה ברה"י ואיבעיא להו כרמלית מאי אמר. אביי היא היא ואין לומר דדוקא בכתבי הקודש שרי הכא משום בזיון אבל בשאר מילי אסור דלקמן (דף גג). משמע דליכא שבות כלל באיסקופה כרמלית גבי דחותכין יבלת דקאמר ולאו מי אוקימנא באיסקופה כרמלית ורה"ר לפניו וכיון דאגודו בידו אפילו שבות נמי ליכא משמע דאי הוי שבות לא הוה שרינן גבי כתבי הקודש משום דשבות דמקדש במדינה לא התירו ואור"י דגבי שתיה שייך למיגזר טפי שמה יביא אצלו וכן מחט התחובה לו בבגדו דאסרינן לצאת בה מבעוד יום שמה יא משחשיכה דמייתי לה אהיא דלקמן בפ"ק דשבת (דף יא): בהנהו שייך למגזר טפי גזירה לגזירה מההיא דהבא וא"ת כיון דפרישית דספר דהכא לאו דוקא מאי איריא דנקט ספר. משאר מילי ולפי ההוא לישנא דמסקינן דסתם כתבי הקודש עיוני מעיין בהו ניהא דספר הוי דוקא וי"ל דנקט ספר לאשמעינן דבראש הגג לא יגולו אצלו לאמוקי מדברי שמעון דאמר שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש: והאמר רבא המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב. פירש בקונטרס דרך עליו למעלה מיו"ד שהוא מקום פטור ותימה לר"י דאדמייתי מדברא הוה ליה לאיתויי מת"ק דבן עזאי דאמר

בעשרה דעלייה הוי לעלייה אפילו הניח שם כלים שאינם נשברים: ומשתמש בכל הכותל עד עשרה תחתונים. מ' בקונטרס אם הזיז מוטל לארכו על פני כל הכותל משתמש בכל הזיז וקשה לר"י דהיינו סיפא דקתני אם יש זיז למטה הימנו משתמש בו ומפרש ר"י דבחורין שבכותל קאמר דמשתמש ולשון משתמש בכל הכותל משמע נמי כן: אי דלית ליה ארבע אפי' כנגד חלונו נמי לא ישתמש. משמע מפירוש הקונט' דברחב ד' משתמש בכלים הנשברים אבל שאין רחב לא ישתמש אפי' כלים הנשברים דהוי כאילו שדי להו להדיא וקשה לר"י דכיון דאפילו ברחב ד' לא ישתמש בכלים שאין נשברים א"כ אפילו רחב מאה אמה נמי דלענין שבת חשיב רחב ד' כרחב אלף ונראה לר"י דברחב ד' שרי ליתן אפילו כלים שאינם נשברים ומתני' ברחב כל שהוא והא דלא מוקי לה ברחב ד' ובכל כלים משום דסתם זיז אינו רחב ד' וכי פריך הש"ס אי דלית ביה ארבעה אפילו כנגד חלונו לא ישתמש ה"מ למיפדך אפי' בשלמטה הימנו לא ישתמש והא דלא משיני ליה דבכלים הנשברים איירי היינו משום דלא מיתוקמא בהכי ע"כ מדלא שרי בשאר הכותל אלא כנגד חלונו בלבד: תחתון דאית ביה ד'. ק"ק דמעלין שמעינן ליה דשרינן כנגד חלונו משום דחלונו משלימתו לד' ויש לומר דאיצטרך לאשמועינן בתחתון אף על גב דלא ניחא תשמישתא דהא איכא עליון דמפסיק: (תוספות)

דף - צט

הוא סבר מדסיפא ר"מ רישא נמי ר"מ ולא היא סיפא ר"מ ורישא רבנן: ובלבד שלא יוציא חוץ: הא הוציא חייב חטאת לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא המעביר חפץ מתחילת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב מי קתני אם הוציא חייב חטאת דילמא אם הוציא פטור אבל אסור. איכא דאמרי הא הוציא פטור אבל אסור לימא תיחיה תיובתיה דרבא דאמר רבא המעביר מתחילת ד' לסוף ד' והעבירו דרך עליו חייב מי קתני הוציא פטור אבל אסור דילמא אם הוציא חייב חטאת: לא יעמוד אדם ברה"י וכו': אמר רב יוסף השתין ורק חייב חטאת והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' וליכא מחשבתו משויא ליה מקום דאי לא תימא הכי הא דאמר רבא זרק ונח בפי הכלב או בפי הכבשן חייב חטאת והא בעינן הנחה ע"ג מקום ד' וליכא אלא מחשבתו משויא ליה מקום ה"ג מחשבה משויא לה מקום בעי רבא הוא ברה"י ופי אמה ברה"ר מהו בתר עקירה אזלינן או בתר יציאה אזלינן תיקו: וכן לא ירוק רבי יהודה אומר וכו': אף על גב דלא הפיך בה והתנן היה אוכל דבילה בידים מסואבות והכניס ידו לתוך פיו ליטול צרור רבי מאיר מטמא ורבי יוסי מטהר רבי יהודה אומר היפך בה טמא לא הפיך בה טהור אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ריש לקיש אמר לעולם לא תחליף והכא במאי עסקינן בכיחו והתניא רבי יהודה אומר כיחו ונתלש מאי לאו רוק ונתלש לא כיחו ונתלש והא תניא ר' יהודה אומר כיחו שנתלש וכן רוקן שנתלש לא יהלך ד' אמות עד שירוק אלא מחזורתא כדשינן מעיקרא: אמר ר"ל כיח בפני רבו חייב מיתה שנאמר [\[משלי ח-לו\]](#). כל משנאי אהבו מות לא תקרי למשנאי אלא למשנאי והא מינס אנים כיח ורק קאמרינן: [\[מתני'\]](#)

לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר וישתה ברה"י אלא אם כן הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה וכן בגת: **גמ'** רישא רבנן וסיפא רבי מאיר אמר רב יוסף בחמיצין שצריכין לו ודברי הכל איבעיא להו כרמלית מאי אמר אביי היא היא אמר רבא היא גופא גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר אביי מנא אמינא לה מדקתני

רש"י מדסיפא ר"מ. הא דלא יפתח דלויי ר"מ בהו: הא הוציא. הפך מד' אמות חייב א"ע"ג דהוא עומד בגובהו והגביהו למעלה מ' והעבירו לך אמרי' העברה מקום פטור הוא אלמא ביה הנחה ועקירה אזלינן והרי נטלו מתחילת ארבע והניחו לסוף ארבע: פטור אבל אסור. מדרבנן דילמא אחי לעבדו דרך למטה מעשרה: מחשבתו. שהוא כריך לכך משווא לך הוצאה חשובה: זרק. מתחילת ד' לסוף ד': בפי הכבשן. שקלטה שגבחה ונשפחה: בחר עקויה. מן הגוף אזלינן והן נעקרין מן החלל של הגוף וחייב דלמזיו מן הגוף שהוא רה"י לרה"ר: או בחר יציאה. שיוצא מן הגוף ממנו והרי פי אמה ברה"ר ואין כאן עקויה מרה"י: ורע"ג דלא הפך. בתמיה דמשום תליש' לחודיה אמר ר' יהודה דאסור דלמיפק קאי ואפי' דלא הפך בה ברוך פיו: היה אוכל דבילה. של תרומה: בידים מסואבות. הסס ידים שלא נטלו הן שניות ופוסלות את התרומה: ר"מ מטמא. שהרי הוכשרה התרומה ברוק שצפוי: ר' יוסי מטהר. דקסבר כל זמן שהרוק בתוך פיו לאו משקה הוא והרי הוא כגופו של אדם ואינו מכשיר: היפך. ברוק להוציאו לחוץ טמא דלמשייה קאי ומכשיר: מוחלפת השיטה. החליף ר' יהודה שיטה וזלח הימנה: לא תחליף. לא תימא מוחלפת היא דמתניתין דקאמר א"ע"ג דלא הפך קאי למשדדי' בכיחו עסקינן ליה שנתלשה מן הגוף ע"ג חולי שקדין טו"ש [שיעור] (הגורם להפרכת כיה, להבדיל מסתם רוק): כיחו ונתלש. לא יהלך ד' אמות עד שירוק: מאי לאו. תרתי קתני כיחו וכן רוקן: כדשינן מעיקרא. מוחלפת השיטה: חייב מיתה. בדי שמים: כל משנאי אהבו מות. תורה אמרה להאי קרא בפרכת ה' קנני: ללא למשנאי. למשנאים דעתו באיניהו: והא מינס אנים. שעל כרחו הוא ע"ג חולי או האינה: כיח ורק קאמרינן. שרק אורחו בפני רבו והיה לו להסתלק משם או להבליעו בכסותו: מתני' וישתה ברה"ר. וישתה ברה"ר וישתה גזירה שמה יכניס הכלי אלכו: וכן בגת. מפרש בגמ' לענין מעשר: גמ' רישא רבנן. לעיל אוקימנא הא דקתני עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר ומטלטל ברה"ר כרבנן דפליגי עליה דר"מ במתני' גבי מפתח וכל גזרינן שמה יכניס והכא גזר שמה יכניס כ"מ והא ליכא למימר דקתני המים שהיו הכנסה כמשתין ורוק דלא דמי דהסס קא עקר מרשות זו וקא עבד הגנה לרשות זו אבל שמה עבד עקויה והנחה בחדא רשותא דלא ברשות שהוא שותה בה פיו עומד וכפיו הן נחון מיד: בחפצין הצריכין לו. אפי' רבנן מודו דגזר בהו דמתוך שהוא כריך להס יכניסם אלכו הלכך משקין הלכו צריכין לו וגזרינן: כרמלית מאי. מהו שיעמוד בכרמלית וישתה ברה"י או ברה"ר: היא היא. כי היכי דלא יעמוד ברה"י וישתה ברה"י כך לא יעמוד בכרמלית וישתה ברה"י: היא גופא גזירה. אי דעייול לגביה כלי ליכא אסורא דלוייתא אלכא גזירה דרבנן דלא ליחי לאפוקי מרה"י לרה"ר ואנן ניקום ונגזור שמה אטו הכנסה כלי: (רש"י)

תוספות הוא סבר מדסיפא ר"מ כו'. מ' בקונט' סיפא היא דלא יפתח דאירי בה ר"מ וק"ק דהיא רחוקה יותר מדאי ונראה לר"י דסיפא דלא ישתין ולא ירוק דפליגי עליה ר' יהודה וסתם בר פלוגתא ד' יהודה ר"מ ומיהו קשה דא"כ הוה ליה למיפדך נמי בגמרא ר"מ אדר"מ למאי דגרסי' ברוב ספרים ר' מאיר מטמא וכן גרס ר"ח ולמאי דמסיק מוחלפת השיטה נמי ניחא דלא תיקשי דר"מ אדר"מ ושמה מש"ה הניח מהקשות דר"מ אדר"מ משום דאיכא דמהפכי דרבי מאיר לדיברי רבי יוסי: ונח ונח ברה"ר בפי כלב כו'. אור"י דלא גרסי' ונח דונח משמע דלא נתכוין לכך. כדמוכח בפ"ק דשבת (דף ה.) גבי הא דא"ר יוחנן זרק חפץ והלך ונח בתוך ידו של חבירו חייב הכא איירי במתכוין לכך ומיהו ר"ה גריס ונח דמצי למימר דונח משמע שפיר מתכוין דסתם זרק נח החפץ במקום שמתכוין אבל הלך ונח משמע שיהלך בלא כוונת האדם ועוד י"ל דבפ"ק דשבת מיתורא דמימרא דייק דאירי בלא מתכוין: מחשבתו משוי' ליה מקום. דוקא בכי האי גוונא דנהנה באותו מקום טפי ממקום אחר כגון בפי כלב שיאכלנה ובפי הכבשן שתשרף שם וכן השתין ורק אבל זרק על המקלות או על שום דבר אפי' במתכוין לא אמרו מחשבתו משויא ליה מקום: היה אוכל דבילה בידים מסואבות. מ' בקונט' דבילה של תרומה ור"י אומר דאפי' בשל חולין ניחא ידיים הפוסלות תרומה מטמאין את הרוק שהוא משקה להיות תחילה וחוזר ומטמא את הדבילה וגם מכשירה דהוה לחו חולין טמאים דפוסלין את הגוייה דמשקין כל שהוא מטמאין כדאמרינן בברכות פרק אלו בדרים (דף נב.) שמה יצאו מים אחורי הכוס ויחזרו ויטמאו את הידים וסתמא דמאחורי הכוס ליכא רביעית דבכל נטילתו ליכא אלא רביעית ובפ"ק דפסחים (דף יד:) נמי משמע שהבשר מטמא מחמת המשקין שעליו וסתמא ליכא בהו רביעית והא דקאמר בכמה דוכתי לטמא טומאת משקין ברביעית גבי יין ובגזיר [לח:] גבי עשר רביעי' היינו לפסול את הגוייה כדתנן במעילה (דף יז:) כל המשקין מצטרפין לפסול את הגוייה ברביעית אבל ליטמא ולטמא אוכלים בכל שהוא [משקין] טימאו ומטמו ורוק חשיב משקה לקבל טומאה כמו

שחשוב משקה להכשיר הדבילה והשתא ההיא דחגיגה (דף כ:) נימא נפסקה לי וקשרתיה בפה לפי מה שפירשתי ניחא אפי' ברוק של טהור וכן פי' הר"ר י"ט נימא נפסקה לי וקשרתיה בפה ובשעה שנארג בה כדי לקבל טומאה עדיין היה רוק לח עליה שניטמא מחמת הידים וטימא את המפה שהמשקה מטמא בכל שהוא כדפרישית ולא כמו שמפרש ר"ת דאיירי ברוק של גדה כמו שפירש שם בקונטרס לפי שלא היה נראה לו להעמיד ברוק של טהור משום דלא חשיב רוק משקה לקבל טומאה דחשיב שפיר משקה כדפרישית: רבי מאיר מטמא. אית ספרים דגרסי רבי מאיר מטהר: וכן בגת. לענין מעשר פירוש צריך שיכניס ראשו ורובו על הגת ועל ידי כן מותר לשתות בכל ענין והיינו כרבי מאיר: (תוספות)

רש"א לימא מסייע ליה לרבא דלמ' המעביר מתחילת ד' לסוף ד' וכו'. כבר כתבתי למעלה (מה, א' ד"ה אי הכי) להא דרבא. הכי גרסינן: זרק לפי הכלב ולפי הכנף. ולא גרסינן דנה, נה משמע לא נהפיון לכך אלא להלך ונה שם מעלמו, (ואם כן) וואוןן משום דמתקשרו משויה ליה מקום אחיון ליה. (רש"א)

דף - צט

וכן בגת ורבא אמר לענין מעשר וכן אמר רב ששת וכן בגת לענין מעשר דתנן שותין על הגת בין בחמין ובין בצונן ופטור דברי רבי מאיר רבי אליעזר בר צדוק

מחייב וחכ"א על החמין חייב ועל הצונן פטור מפני שמחזיר את המותר: **מתני'** קולט אדם מן המזחילה למטה מי' טפחים ומן הצינור מ"מ שותה: **גמ'**

קולט אין אבל מצרף לא מ"ט אמר רב נחמן הכא במזחילה פחות מג' סמוך לגג עסקינן דכל פחות מג' סמוך לגג כגג דמי תניא נמי הכי עומד אדם ברה"י ומגביה ידו למעלה מעשרה טפחים לפחות משלשה סמוך לגג וקולט ובלבד שלא יצרף תניא אידך לא יעמוד אדם ברה"י ויגביה ידו למעלה מעשרה טפחים לפחות מג' סמוך לגג ויצרף אבל קולט הוא ושותה: מן הצינור מ"מ שותה: תנא אם יש בצינור ד' על ד' אסור מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות: **מתני'** בור

ברה"ר וחוליתו גבוה י' טפחים חלון שעל גביו ממלאין הימנו בשבת אשפה ברה"ר גבוה י' טפחים חלון שעל גביו שופכין לתוכה מים בשבת: **גמ'** במאי

עסקינן אילימא בסמוכה למה לי חוליא י' אמר רב הונא הכא במאי עסקינן במופלגת מן הכותל ארבעה וטעמא דאיכא חוליא עשרה הא ליכא חוליא עשרה קא מטלטל מרה"י לרה"י דרך רה"ר ורבי יוחנן אמר אפילו תימא בסמוכה הא קמ"ל דבור וחוליתו מצטרפין לעשרה: אשפה ברה"ר וכו': ולא חיישינן שמא תנטל אשפה והא. רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה במבוי אחד שצידו אחד כלה לים וצידו אחד כלה לאשפה ובא מעשה לפני רבי ולא אמר בו לא אסור ולא היתר היתר לא אמר בו דחיישינן שמא תנטל אשפה ויעלה היס שירטון איסור לא אמר בו דהא קיימין מחיות לא קשיא הא דיחיד הא דרבים:

מתני' אילן שהיה מייסד על הארץ אם אין גופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלים תחתיו שרשיו גבוהים מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן: **גמ'**

א"ר הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו יתר מבית סאתים מ"ט

רש"י וכן בגת. והאי גת מאי היא? אי רה"י וקאמר ללא יעמוד ברה"י ויושיט לראשו בנה ויטול כלי וישהה הא תנא ליה רישא אלא לאו בגת כרמלית כגון שאינה

גבוהה י'; שותין על הגת. עומד על הגת ושותה לכל זמן שלא הוליא לחוץ ללא שתייה קבע היא ופטור מן המעשר בין שזמנו בחמין בין שזמנו בצונן: מחייב. במזיגה שזמנו במים משויה ליה קבע: על החמין חייב. דליון ראו לחזור המותר שמקלקל היוו הלכך כי מזוג ליה בחמין אדעתא למשהיה כוליה מזוג ליה ומשויה ליה מזיגה קבע אבל מזיגה כגון לא משויה ליה קבע דילמא שחי פורתא ומהדר הלכך כל כמה דשחי הוא ערלי ומתני' דקתני וכן בגת ר"מ היא וקתני לא יעמוד ע"ג קרקע וישהה בגת בלא הפרעה מעשר אר"כ הכנים ראשו ורובו לגת: מתני' קולט אדם מן המזחילה. למטה מי' טפחים גבין שלהן חלקים היו וטחים בעיט ומרצין קטנים הרבה היו לגג להוליא המים וזאתו למטה מהם דף כנגד אורח הכותל בשיפוע וכל המרצין שופכין עליו והוא מביא כל המים למקום אחד שלא יזיקו את הכותל ועומד אדם ברה"י וקולט בכלי למטה מי' טפחים מן המים היורדין מן המזחילה וקולט דוקא כדמפרש בגמ' אבל לא יצרף פיו או כלי למזחילה שהוא פחות משלשה סמוך לגג ואף על פי שהוא למטה מי' מ"ט דהואיל ומוטטה לאורך הכותל ובחור ג' לגג דמיא לגג והוא כמוציא מן הגג שהוא רה"י לרה"י: ומן הצינור מ"מ. כלומר בין קולט בין מוצרף משום דלניור לעולם ארוך ויואל לרה"י וליכא למימר לבדו וכיון דלמטה מעשרה הוא ליכא איסורא ובגמרא מוקים לה כשאין בפיו ארבעה ולא זריעין אטו היכא דלית ביה ארבעה דלוי נמי אית ביה ד' כרמלית הוא דלא גבוה עשרה ומ"ט נקט מתני' גבי מזחילה למטה מי' משום דבעי' למתני ומן הצינור מ"מ ואי למעלה מי' לא משקחי לירוק הצינור גזירה אטו צינור שפיו ארבע' דקא מפיה מרה"י לרה"י אבל קליטה אפי' למעלה מי' נמי משקחי דלויאל הוא מקום פטור: גמ' מוצרף. פיו או חבית למזחילה והו' כשואב ממנה: תניא נמי הכי. דפחות מג' סמוך לגג כגג דמי והמצרף משם כמצרף בגג: עומד אדם ברה"י. כגון בגג: וקולט. מן האויר מים שיורדים מגגו של חבירו אבל לא יצרף. ובמתנתיו נמי שמעתי דהכי גרסינן מן הצינור ומ"מ ולא גרסינן מכל מקום בלא וי"ו למשרי לירוק אלא ומ"מ כלומר מ"מ המהלך קולט ומלאהי בתוספתא לירוק מותר בצינור למטה מי' ועוד הא דקאמר תנא אם יש בצינור ארבעה אכור אהיכא קאי אקליטה מאי מרשות לרשות איכא ואי אכירוף מתני' נמי אכר אפי' כשאין בו ארבעה ואני שמעתי דלתיוראל דמתני' נמי קאי דלוקימנא פחות מג' לגג הא לאו הכי מצרפין ואין דרך לשון הש"ס כן לומר תנא אחירוף אמוראים שלא הזכיר במשנה אלא ה"ג ומן הצינור מ"מ וכו' מתני' היא ואלמטה מעשרה קאי ולא סיפא דברייתא היא: תנא אם יש בצינור ארבעה. ברוחב: אכור. לכרף וצ"ג דלמטה מי' הוא וצ"ג נמי ליכא אפי' כרמלית מיהא הוא ופמיה מרכמלית לרשות הרבים: גמ' אי נימא בסמוכה. שבור סמוכה לכותל בחור ארבעה טפחים: כמה לי חוליא עשרה. בור גופיה רה"י ועומקה עשרה והרי אין רשות הרבים מפסקת ביניהם: וטעמא דליכא חוליא עשרה. דלא מטי דלי לרה"י: הא קמ"ל כו'. ומתנתיון לאו כדס"ד דתהיה חוליא עשרה לבד מבור אלא ה"ק בור ברה"ר וחוליתו סביביו וסך הכל גבוה י' מקרקעית הבור רה"י וממלאו ממנה לחלוץ: סתום ופני דלדיו אחד יס וגידודיו גבוהים י' ואחד אשפה ובתים והצרכות פתוחין לו בדופן אמרעני: שירטון. לימו"ן (גיטין, ב"ב, סנה) בלע"ז שמעלה טיט לפתחו ומחייב ונעשה קרקע עולם: דרכים. מתני' באשפה דרכים: מתני' המייסד. שגופו נוטה למטה מכל דלדיו סביב: מטלטלין תחתיו. דלמרי' לבדו והרי יש כחן מחילה עשרה: שרשיו גבוהים. שאין הענפים נמוכין אלא בראשן הולכין ומגביהין ללך חיבורן: לא ישב עליהן. דכיון דגבוהין שבהן כחולין חשיבו ואין משתמשין באלו: גמ' אלא בבית סאתים. אם היה היקופו ויתר על בית סאתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אפסיו נטעו מתחילה לכך דהו' מוקף לדידה: מ"ט. הא כל היקף לדידה אפסיו עשרה כורים מותר: (רש"י)

כאן במזיד ואיבעית אימא הא והא בשוגג והכא בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלאגי מר סבר קנסינן ומר סבר לא קנסינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע כתנאי הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתינן מתנה אחת ינתנו במתנה אחת מתן ד' ינתנו במתן ד' מתן ארבע במתן אחת ר"א אומר ינתנו במתן ד' ור' יהושע אומר ינתנו במתנה אחת אמר לו ר"א הרי הוא עובר על כל תגרע אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר בכל תוסוף א"ר אליעזר לא אמרו אלא כשהוא בעצמו אמר לו ר' יהושע לא נאמר כל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד א"ר יהושע כשנתת עברת על כל תוסוף ועשית מעשה בידך כשלא נתת עברת על כל תגרע ולא עשית מעשה בידך לר"א דאמר התם קום עשה עדיף ה"נ לא ירד לר' יהושע דאמר התם שב ואל תעשה עדיף ה"נ לא ירד דילמא לא היא ע"כ לא קאמר ר"א התם קום עשה עדיף אלא דקא עביד מצוה אבל הכא דלא עביד מצוה ה"נ לא ירד ואי נמי ע"כ לא קאמר ר' יהושע התם שב ואל תעשה עדיף אלא

רפ"ח משום דהו לירא שתשמישה לאוירי. אינה לדור בה תמיד אלא להסותפה בה שומרי (אורח) השדה: מלמעלה מג' לחד ג'. ללחור שהגביהו שלשה חזרו וכפפו: דלמו כי משוניהא. כן סלע כהר זה שמשופע ללדדיון כך יוצאין שרשיו קטנים מתוך הגולון ללדדיון וכפופין לארץ מכאן ומכאן הגדולים הולכין ומגביהין בלכסון יותר מג': דסלקי לעילאי. הגדולים משהגביה למעלה מג': אסורין. לדברי הכל: נחתי לתיאור. הגדולים לראשו של כל האילן כל שלא גבוה ג' וכן קטנים היוצאין מן הגדולים בשפופו: שרו. לדברי הכל לתיאור. לאו לכלל איסור אהו: ללדדיון. השקפים הקטנים היוצאים מתוך גובה של גדולים ומטין לארץ לחד ג' לרב שעת אסורי מנכח איסורא אהו לרבה שרו: וכן לתיאור. אילן היוצא מתוך חריץ קצר העשוי להולך המים לשדות ואין אילן של כל גדולים שכן גדולים ומטין לארץ לחד ג' לרב שעת אסורי מנכח איסורא הנגר הרי הוא גבוה ג' ויותר ואם כל למוד מלדדיון השניים שהן מגידודי החריץ ולמעלה לא גבוה ג' לרבה דמודד הגידודים שרו לכל פחות מג' ללרעה כלרעה לרב שעת מעומקו מודד והרי גבוה ג' ומנכח איסורא אהו: וכן קין זוית. אילן העולה במקטע שני סהלים של חצר ג' ללדדיון נכנסין בחור המקטע שבסוהלים ואין נראה אלא לזו שמתחור והולך ועולה על למעלה לכותל פחות מג' לרבה כל פחות מג' לזו אילן הוא דמעולם לא גבוה שלשה ולרב שעת מארעה משמין ומנכח איסורא אהו ודוקא קין זוית אכל אכל כותל בעלמא מודה רבה דהואיל ושלשת ללדדיון. גבוהין והרביעי שוק לארץ או לכותל דאסור אפי' לזו דשוק לכותל: דהוא סליק בלתימא. בחור הבית היה עומד ועולה דרך פי הרובה למעלה מן הגג פחות מג': ושרא ליה. דלזו נראה מן הגג ג' אפי' בחד מלדדיון: כרבה שרא כך. ללמר לא אמרי' מנכח איסורא אהו דהא הכל בחור הבית הוא דאסור שגובהו נראה שם: דמלי. כלרעה סמוכתא היא דהא חלון שבין שני בתים למעלה מ' כמאן דמלי דמי: דהדרי כיפי. ולשמעין ללא יקב על הכפופין דלוי על הגבוהין פשיטא אכתי לא אשמעין אלו הן משום שבות. לא. עולין באילן במס' ביצה (דף לז:); לזו אחד שיה לארץ. בהשקפה גבוה כלדו האחד מודה רבה היכא שלשת ללדדיון גבוהין מן הארץ דאסורה לזו השוק לארץ: ואין נהלין באילן. אשטנדליו"ר (אושטינדליו"ר: להתמתן, להשקפה): בור וקין ומערה. בין שיש בהן מים בין שאין בהם מים: מטפס. דפ"י"ר (רנפ"ר: לטפס) מטפס ויורד דטעמא. לאו משום דטרחה אלא שלא יתקן מן המחזור במתכוון: אם עלה. באילן אסור לירד לכל דרך ירידתו הוא משתמש במחובר: עלה מעבוד יום. וקדש עליו היום לא קנסינן ליה וירד: הניתנין במתנה אחת וכו': כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור אחי: ינתנו במתנה אחת. ועולה אותה מתנה ליה וזויה: מתן ארבע במתן ארבע. דם הטאת זו נשפך לדם הטאת זו ינתנו ד' מתנות ועולה לזו ולזו: ינתנו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוא עדיף א"ע"ג דבהאי מלוא איכא לזו עבידה דעבר אכסור אבל תוסוף אחי עשה דחטאת כתיבי (ויקרא ד) וגחון על קרנות ודחי לכל תוסוף דבכור: ורבי יהושע אומר נותנו במתנה אחת. כיון דקיימא לן כל הניתנין על מזבח החילון שנתנו במתנה אחת. כיפר הכא ללא אפשר סמכין עלה אפילו לכהילה ולא עברין אבל תוסוף ואי משום כל תגרע דחטאת כדקאמר טעמא מוטב שיעקר כל תגרע מאליו שהוא יושב ואינו עוקר הלאו בידיים מעבור על כל תוסוף שהוא עוקר בידיים: ה"נ יורד. דהך ירידה מלוא היא דלא כל זמן שהוא יושב משתמש והרי זה תשמיש הלכך א"ע"ג דהשתא משתמש תשמיש אחר כשירד יותר ויותר עדיף משקב שם: דקא עביד מלוא. דמקיים עשה: לא קא עביד מלוא. פורש מן העבירה הוא ע"ג עבידה אבל קיום מלוא אין כאלו: (רפ"ח)

תוספות וכן בקרן זוית. מ' בקונטרס שג' צדדיו נכנסין תוך המקצוע ואין נראה מבחוץ אלא צד רביעי ואיצטרך למימר תרתייהו קרן זוית להודיעך כחו דרב ששת ונגר דמשני צדדיו להודיעך כחו דרבה דשרי ומיהו מודה רבה בסמוך לכותל שאינו שוה לארץ אלא מצד אחד דאסור והא דנקט ברייתא בסמוך וצדו אחד שוה לארץ לא תקשי לרב ששת דלדידיה לאו דוקא נקט צדו אחד דהוא הדין משני צדדיו: מתן ד' במתן אחת. פי' עולה שהיא מתן שתיים שהן ד' בבכור או בפסח אבל אין לפרש מתן ד' היינו חטאת דאם נתערבה מתן חטאת בפסח או בבכור אין להם תקנה לפי שזה למעלה מחוט הסיקרא וזה למטה וא"ת וליתי עשה ולידחי לאו דכל תוסוף וי"ל דלא דמי כלל כלכאים בציצית דהכא ע"י פשיעה הוא בא והיה יכול להתקיים בלא דחיית הלאו: ינתנו במתנה אחת. דקיימא לן כל הניתנין שנתנו במתנה אחת כפר: (תוספות)

רשב"ח א"נ דילמא עד כאן לא קאמר ר' יהושע וכו'. והלכך עלה מעבוד יום ירד, אבל עלה משחשיבה, בשוגג ירד במזיד לא ירד. ומיהו דוקא עלה הוא, דכי עלה מעבוד יום א"נ משחשיבה בשוגג ירד, ומשום דבעמידתו שם נמי קא עביד איסורא, אבל כשנתן שם חפץ מעבוד יום, א"נ משחשיבה בשוגג נמי אסור להורידו, דהשתא כי מנח חפץ לא עביד איסורא, וכי מחיה ליה קא משתמש באילן וכדאמרינן בכירה (שבת מה, א) מניחין נר על גבי דקל בערב שבת ואין מניחין נר על גבי דקל מעבוד יום [וטוב] וקאמר ההם טעמא דבשבת כיון דבדיל מנייה לא אחי ללשחמושי במחובר, וביו"ט ללא בדיל מנייה אחי ללשחמושי במחובר, אלא אף על פי שהניחו מערב שבת ומעבר יו"ט [ואסור] להורידו. דהא דקאמר ר' יהושע נתיב במתן א' כדי שלא יעבור על כל תוסוף. יש מהקים אמאי, במתן ד' לימא דלתי עשה וידחה לא תעשה. ותיטלו בתוספות ללא אמרו יבא עשה וידחה לא תעשה כלל תעשה שבהקדש, וכמו שאמרו בזבחים בפרק חטאת העוף (זו, ב) גבי אם פסולה הפסל ואם כשירה היא החבל כחמור שבה, ומייתי נמי התם הילך דלחד ע"כ ש"כ (ע"כ) ומוחו וחדש אפיו בו מנח לא אחי עשה דלכילת פסחים ודוחה לא תעשה דע"כ לא תשכרו בו. ויש מהקים ללא אמרו דלתי עשה ודחי לא תעשה אלא כגון כלכאים בציצית וא"ל מילה בלרעה דמלוא אחת היה ויש בה איסור (דללא מלוא) לא תעשה, דלוי אפשר למיקם עשה אלא בדחיית הלאו, אבל האזות דקרנן מתן ד' שפיר מתקיים בלא דחיה (מכל) מ"מ, דב' מלות ניהו קיום עשה ב' איסור לאו באחר, אלא שיה פשע ונתערבו לו דמים בפשיעתו, ובשכיל פשיעתו אין לכוף הלאו. וכעין זה החיורין וכתבו גס הראב"ד. (רשב"ח)

ב - ק דף

דלא קא עביד איסורא אבל הכא דקא עביד איסורא הכי נמי דירד תני חזא אחד אילן לח ואחד אילן יבש ותניא אידך בדי"א בלח אבל ביבש מותר אמר רב יהודה ל"ק כאן בשוגגו מחליף כאן בשאין גזעו מחליף גזעו מחליף יבש קרית ליה אלא לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים בימות החמה הא נתרי פירי בדליכא פירי והא קא נתרי קינסי בגדודא איני והא רב איקלע לאפסטיא ואסר בגדודא רב בקעה מצא וגדר בה גדר: אמר רמי בר אבא אמר רב אסי אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר [משלי יט-ב] ואץ ברגלים חוטאת תני חזא מותר לילך ע"ג עשבים בשבת ותניא אידך אסור ל"ק הא בלחים הא ביבשים ואי בעית אימא הא והא בלחים ולא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ואיבעית אימא הא והא בימות החמה ו"ל"ק הא דסיים

מניחו במנוע. אבל לא באיסקופה כדי ממתי ליה מאיסקופה למנוע. הא מפיך מכרמלית לרשות היחיד: למקומו. למנוע על גביו כגון מנועוין הללו של עץ שעשוי עניים כפתחיון ורשקיון רחביו ובלע"ז שרדור"א (שירדור"א: מנועוין) [מהסוג המחוחרר בדברי רש"י]: והכמים אומרים וכו'. לקמן מפרש טעמא דלא משו ליה להאי מנועוין רשות היחיד: למקומו. לאיסקופה או לחלון שאין בו ארבעה דלף על גב גבוהה עשרה מקום פטור בעלמא הוא: שמוציא מרשות לרשות. מאיסקופה הוא כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד ואף על גב דהניחו תחילה במנועוין שהוא מקום פטור לרבען ופטור אלל כל הרשויות כרב דימי קיימא לן דלמך צ"ק ובלבד שלא יחליפו: מקום פטור הוא. וכי הוי למעלה מעשרה היכי משוי ליה רבי מאיר רשות היחיד ואסר: ויש בו לחוק. בתוך הדלת אלל רחש המנועוין בעוביו של דלת ולהלכיס רחש המנועוין לארבעה: חוקקין להלכיס. רואין אותו כאילו חוקק: אין חוקקין. הלכך מקום פטור בעלמא הוא: הדך ביה רבי מאיר משערי גינה. מדקא שרי לעמוד (ברשות הרבים לטוב מפתח מאיסקופה כרמלית ולהולכו דרך אורח למנועוין שלמטה מעשרה ולא גזר שמא יביאנו אללו לרשות הרבים וכו"מ סיפא נמי מדקא שרי לעמוד) על האיסקופה כרמלית ולטוב מפתח במנועוין למעלה מי' באיסקופה כרמלית ולהולכו דרך אורח למנועוין ולא גזר שמא יביאנו אללו לאיסקופה שהיא כרמלית: וכו"מ מדכונן. דלמרי אס' יא ארבעה על ארבעה אסור לטוב מפתח מאיסקופה ולנועוין במנועוין שהוא מקום פטור ולטובו משם ולהניחו בחלון שהוא רשות היחיד משום דקא מחליף מאיסקופה כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד על ידי הגחת מקום פטור: איתא לרבי דימי. דלמך ובלבד שלא יחליפו: מתני' גנר. קבי"ל"א (קבי"ל"א: יתד ולסגירת דלת: משכיבת היתד מפילה סליל. המושך בחוט את הבריח) שוחזבין אותו בחור שבאיסקופה לנועוין הדלת: שיש בראשו גלוסטרע. שראשו עבה ורואו לכונכא לתמוך ולשחוק בו כפלפון ואפילו הכי דתורת כלי עליו ר"א אסור אלל אס' כן השור והלוי בדלת כדמפרש בגמרא: ור' יוסי מחיר. דתורת כלי עליו משום גלוסטרע ולא מייחזי ככונה: גמי' נטיטל באגרו. כשהוא קשור והלוי בחבל של קיימא ורואו לטובו על ידי אותו חבל ואינו נפסק בדידה: כולי עמלמא לא פליגי. דשרי דכיון דקשור והלוי יפה מוכחא מלתא דלנועוין קאי ולא מייחזי ככונה: (רש"י)

תוספות מביא מפתח ומניח באיסקופה. פירש בקונטרס דמהא מדקדק דהדר ביה ר' מאיר משערי גינה ולא גזר לעמוד ברשות הרבים שלא יטלטל בכרמלית דהא איסקופה כרמלית היא כדאמרין לקמן ואין נראה לר"י דמכאן אין להוכיח דאיכא לאוקמא למחר פותח ונועל כגון שעומד על האיסקופה וכן צריך לפרש דאי ברשות הרבים קאי מאי וכן משמע דומיא דההוא דשערי גינה ונראה לר"י כמו שהגיה בקונטרס בפירושו דמסיפא מוכח דהדר בה רבי מאיר משערי גינה דקתני למעלה מי' מניחו במנועוין למחר פותח ונועל וכי קאי נמי על האיסקופה הוה על האיסקופה פותח ונועל דהא דאמרין דע"כ איסקופה כרמלית היא דאי מקום פטור אמאי צריך להניח מפתח במנועוין יניחו באיסקופה: מדקאמר וכן חנויות מכלל דבאיסקופה כרמלית. דוכן משמע דומיא דשערי גינה ואי הווי איסקופת רשות היחיד אם כן היה מטלטל מרשות היחיד לכרמלית וכן אם היתה רה"י היה מטלטל מרשות הרבים לכרמלית ולא הווי דומיא דשערי גינה דאסרי ביה האי גוונא: אין חוקקין. והוי מקום פטור והא דקאמר ומניחו באיסקופה הוא הדין ברשות הרבים אלא דסתמא לא מינטר בקרקע משום הכי לא נקיט לה: רבי יוסי אומר איסור נהגו בו והתירו להם. ואם תאמר והא אמרין בגדלים בפרק אלו נדרים (דף פא.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא.) דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם ויש לומר דהיינו כשיודעים שמותר ומחמירין על עצמן שלא ירגילו בני אדם להקל ויבאו להתיר איסור אבל אם מחמירין מחמת טעות מותר להתיר בפניהם: כי פליגי בשאין ניטל באיגודו. ו"י מפרש דדוקא הכא שרי משום דבראשו גלוסטרע אלא באין בראשו גלוסטרע מודה דאסור אפי' קשור בדלת וסביבא ליה כרבנן דרבי יהודה בגנר הנגור אי נמי סביבא ליה כר' יהודה דשרי בגנר והכא איירי בקשור בעיברא דדשא דמודה רבי יהודה בשאינו ניטל באיגודו כדמוכח בסמוך ומשום הכי בעי במתניתין שיהא בראשו (תוספות)

רש"י ש"מ תלת. מסיפא דקתני בזמן שהמנועוין למעלה מי' טפחים ש"מ דלר' מאיר חוקקין להלכיס, מדאיתריד להניחו מערב שבת במנועוין. ורבען סברי אין חוקקין להלכיס. וא"כ אס' כן לרבען למה מניחו באיסקופה שהיא כרמלית, אפילו ברשות הרבים נמי וזהו מנועוין מקום פטור הוא. ו"ל דלחן הכי נמי, אלל דלוחתא דמילתא נקט דהאס מנטר וברשות הרבים לא מנטר. וא"כ לרבותא נקטיה משום סופה דאס' יא בחלון ארבעה על ד' אסור, ורש"י שמהלף ברשויות רבען שטיטל מכרמלית ופתח במנועוין שהוא מקום פטור ומשם מניח בחלון שהוא ר"ה. וא"כ (לא) נקטי' דמניח ברשות הרבים לא הוה אשמועינן מינה אלל שאסור להחליף וברשויות דלוחיתא. וכו"מ דהר ביה ר' מאיר משערי גינה. ודוקא מסיפא שמעינן לה, אבל מרישא דסיפא דקתני בזמן שהמנועוין למטה מי' טפחים מביא מפתח ומניחו באיסקופה למחר פותח ונועל בו ומחזירו לאיסקופה, ליכא למימר ולמשמע מינה מיד, דאיכא למימר דהאס בעומד באיסקופה עלמא דמטלטלים מאיסקופה למנועוין דהוי מכרמלית לכרמלית, אבל מסיפא דסיפא דאשמועינן לה על כרחין דלפניו תמלא לומר דמייירי כשעומד באיסקופה עלמא, מ"מ כיון דלנועוין למעלה מי' ויש בו לחוק ד' וקסבר ר' מאיר חוקקין, הרי זה עומד בכרמלית ומטלטל ברשות היחיד. וכתב הר"ז הלוי ז"ל: ורש"י דקתני רישא פתחי גינה בזמן שיש להם בית שעני וכו' אין להם לא מכאן ולא מכאן אין פותחין לה ולא מכאן ולא מכאן, דאלמא אסור לעמוד בכרמלית ולפתוח ברשות היחיד, לא קשיא, רישא קודם חזרה וסיפא לאחר חזרה. וגם הרשב"ד ז"ל כן כתב (בכתוב שם) דבסיפא דהר ביה. והוא ז"ל כתב שהגנה הזאת כרמלית גמורה היא וכוון שאין לו מחילת גבוהות עשרה, וגם המנועוין למטה מעשרה, גם הבית שעני אין לו מחילה עשרה וברמלית הוא, הלבך כשיש לו בית שעני נכנס מפניו ועומד בתוכו ופותח הגנה שהוא כרמלית. ואכלן לעמוד בתוך לרשות הרבים ומכניס ידו לחור הגנה ופתח לה, משום דהשתא עומד ברשות הרבים מטלטל בכרמלית אסור, והוה קודם חזרה. ותימא לי טובא היכי מייחזי סביבא חריפא ומפסק ברייתא [הא] תנו וכן חנויות פתוחות לרשות הרבים, והשתא אמרין דרישא וסיפא פליגין אפי' מאן וכו'. ועוד דאס' איתא לא הוה שביק גמרא מכל כיוצא בזה דלא מקשינן רישא לסיפא דהוה ליה לאשמועינן. ונראה דלא גריסין ולא מכאן אין פותחין לה מכאן ולא מכאן, אלל הכי גרסי להם ולא מכאן ולא מכאן וכן חנויות הפתוחות לרשות הרבים, דמשמע דחדא קתני ולא פליגין וכן הוא בפ"ח ז"ל. וכן נראה שהיא שניה גם בירושלמי. ומסתברא לי דרישא כשהמנועוין למעלה מעשרה וכן פירש רש"י ז"ל (דקתני) [דסתם] מנועוין גנה למעלה מי' הן ורשות היחיד הוא כל שיש בו ד' על ד', כשיש בו כדי לחוק אלביבא דר' מאיר. גם הבית שעני הזה מחילה עשרה יא לו ורשות היחיד גמורה הוא, והכי קאמר: בזמן שיש לו בית שעני מפניו פותח ונועל בשער הגנה, שהרי זה מטלטל מרשות היחיד מפניו, כלומר: נוטל את המפתח תחת האסקופה ופותח (ונוטל) ונועל את לרשות היחיד, אבל לעמוד בתוך ולהניח ידו בפניו לחור ולפתוח לה, דהרי זה עומד כר"ה ומטלטל ברשות היחיד דלחור לר' מאיר. וכן אס' יא מנחון עומד מנחון בלוחו בית שעני ופותח ונועל מנחון. והוא הדיו שיטל לעמוד מפניו ונוטל מפתח מנחון ונועל, שהרי גנה (או) שיש לו מחילת עשרה (ורשות היחיד) הרי הוא ברשות היחיד ומטלטל ברשות היחיד. ורש"י ששאריות הכמים ככרמלית, הא דהר ביה ר' מאיר משערי גינה, וה"ה אס' אין לה מחילת עשרה שהיא כרמלית גמור, אלל משום דקתני רישא פותח ונועל מפניו ומפניו דוקא קתני, סיפא נמי פותח ונועל מנחון, ולעולם בין מפניו בין מנחון, ולא איתריד אלל שאין להם בית שעני כהוה מנחון בין שעומד בפניו, שהרי זה נוטל מפתח מתחת האסקופה שהוא רשות הרבים ופותח במנועוין שהוא רשות היחיד. ואי נמי ה"ק נוטל את המפתח מנחון ופותח, ולא פתחי שאל יוליא מפתח מנחון לפניו מפני שמוציא מכרמלית לרשות היחיד. ורש"י דמילתא פשיטא היא דכל הני לא איתריד, אלל משום סיפא דסיפא איתריד לאשמועינן הני תלת דלמרי, כנ"ל. עוד אני תמה מדברי הרשב"ד ז"ל דכיון שהוא מפרש שהגנה הזאת אין לה מחילת גבוהות עשרה והמנועוין למטה, למה ליה בית שעני מפניו לפתוח מפניו, והלא הגנה עמלמא כרמלית גמורה היא ומכרמלית לכרמלית קא מטלטלי. אבל לפי פירושו לא קשיא מיד, דלף על גב דקיימא לן כר' יוחנן דלמך מחילה היא אלל שמוכח דיוירין ורשות היחיד הוא, מכל מקום כיון דעשאוהו חכמים ככרמלית והמנועוין למעלה מעשרה ורואו לטובטל בו ד' על ד', אי נמי שיש בו ד' על ד', והוי ליה כמטלטל מכרמלית לרשות היחיד. עוד קשיא לי אשמועינן דקא משמע דכולה ברייתא במנועוין שאין בו ד' על ד' אלל שראויין לחוק, אס' כן מאי טעמא לא פליגי רבנן עליה דר' מאיר אלל בסיפא דסיפא, לפלוג בכולהו גבי שעני גנה. ומכאן חסר

הסר ככתב-יד והשלמנו מדברי רבנו המובאים במקומות אחרים. (רש"י)

בשאינו ניטל באיגוד דמר סבר כיון דיש בראשו גלוסטרא תורת כלי עליו ומר סבר כיון דאינו ניטל באיגוד לא: **מתני'** נגר הנגרר נועלין בו במקדש אבל לא במדינה והמונח כאן וכאן אסור ר' יהודה אומר המונח מותר במקדש והנגרר במדינה: **גמ'** תנו רבנן איזהו נגר הנגרר שנועלין במקדש אבל לא במדינה כל שקשור ותלוי וראשו אחד מגיע לארץ רבי יהודה אומר זה אף במדינה מותר אלא איזהו נגר שנועלין במקדש אבל לא במדינה כל שאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו ומניחו בקרן זוית אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בנגרר אמר רבא והוא שקשור בדלת אינו והא רבי טבלא איקלע למחוזא וחזא לההוא דהוה תלי בעיברא דדשא ולא אמר להו ולא מידי ההוא ניטל באיגוד הוה רב איוא איקלע לנהרדעא חזייה לההוא גברא דהוה קא קטיר בגמי אמר דין לא נטרק בעי רבי זירא נקמז מהו אמר רב יוסף מאי תיבעי ליה לא שמיע ליה הא דתניא נשמט אסור נקמז מותר ורבי יהודה אמר נקמז אף על פי שאינו נשמט אסור ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בנקמז וטעמא מאי אמר אביי משום דמיחזי כבונה בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי עשה לו בית יד מהו אמר ליה בוכנא קאמרת איתמר אמר רב נחומי בר אדא עשה לו בית יד מותר ההוא שריתא דהוה בי רבי פדת דהוה מדלו לה בי עשרה ושדו לה אדשא ולא אמר להו ולא מידי אמר תורת כלי עליה ההיא אסיתא דהות בי מר שמואל דהוה מחזקת אדריבא שרא מר שמואל למישידיה אדשא אמר תורת כלי עליה: שלח ליה רבי בר יחזקאל לרב עמרם נימא לן מר מהלין מילי מעלייתא דאמרת לן משמיה דרב אסי בכיפי דארבא שלח ליה הכי אמר רב אסי הני כיפי דארבא בזמן שיש בהן טפח אי נמי אין בהן טפח ואין בין זה לזה שלשה למחר מביא מחצלת ופורס עליהן מאי טעמא מוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי הנהו דכרי דהוה ליה לרב הונא דביממא בעו טולא ובליליא בעו אוירא אתא לקמיה דרב א' ל' זיל כרוך בודייתא ושייר בה טפח למחר פשטה ומוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי אמר רב משום רבי חייה וילון מותר לנטותו ומותר לפרוקו בשבת כילת חתנים מותר לפרוקה ולנטותה בשבת אמר רב ששת בריה דרב אידי לא אמרן אלא שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח אסור וכי אין בגגה טפח לא אמרן אלא שאין בפחות משלשה סמוך לגג טפח אבל יש בפחות משלשה סמוך לגג טפח אסור וכי אין בפחות משלשה סמוך לגג טפח נמי לא אמרן אלא שאין

רש"י כשאין ניטל באיגוד. שהחבל דק ואם היה רוצה ליטלו משם לטלטלו ע"י אותו חבל מיד נפסק ר"א סבר כיון דלינו ניטל באיגוד דהוה כמי שאינו קשור ותנו לתמן נכ המונח שאינו קשור בדלת אין נועלין בו והוא נמי מונח הוא משום גלוסטרא לא שרי ליה ורבי יוסי סבר גלוסטרא מהניא ליה דכיון דכלי הוא לא הוה ככנין: מתני' נגר הנגרר. שקשור בדלת אבל אינו תלוי שהחבל ארוך ומתוך שנגרר אינו נראה שקשור וכשאין בראשו גלוסטרא קאמרו: נועלין בו במקדש. גשבות בעלמא הוא דלינו בונה ממש האויל קשור לכך אלא האויל ונגרר מיחזי כבונה ואין שבות דרבנן במקדש נלא גזרו אס: והמונח. שאינו קשור כלל הוה בנין ממש ור' יהודה סבר לאו בנין ממש הוא אלא דומה לבנין ובמקדש לא גזרו שבות: גמ' זה אפי' במדינה מותר. האויל קשור אף על פי שאינו תלוי: הלכה כר' יהודה בנגרר. דמותר אפילו במדינה אבל לא במונח דשרי ליה רבי יהודה במקדש לית הלכתא כותיה דכיון שאינו קשור אס בנין גמור הוא כשאר נגרים שנועלים בכותלים והבונה כל שהוא חייב ומלכא לאוורייתא לא הותרה במקדש חוץ מהקרבנות תמידין ומוספין וקרבנות כבוד שדוחין את השבת מגזירת הכתוב: והוא שקשור בדלת. עלמא דמוכח שפיר ולא שקשור במזוזה: ניטל באיגוד. כלומר קשור היה בחבל חזק: דין לא נטרק. זה לא ינעול שאינו קשור דליתיה לגמי דמי: נקמז מהו. שנכנס הנגר בחור האסקופה ונפתח אותו החור ויזא הנגר לזר הקרקע ונועץ בקרקע ועד שהתא איירי כשהאסקופה גבוהה ואין החור ניקב עד לארץ: נשמט. שנפסק החבל שהוה קשור בו והרי הוא מונח בקרן זוית כשפוחת אותו: עשה לו בית יד. לנגר שאינו קשור כלל ותחב בית יד כאלמלעיתו ודומה למקבת דהשתא ולחי מוכח מילתא הוא דכלי הוא מהו לנעול בו: בוכנא קאמרת. הא ודאי שרי בוכנא מקבת וכותשין בו חטין ותכלין: שריתא. קורה כמו ככל קורתי (בראשית יט) בטבל שרותי: בי עשרה. כלומר משאו עשרה בני אדם היה בה ואפילו הכי לא אסר עלייהו: ושדו ליה אדשא. לסומכה בלילה: תורת כלי. שראויה לנשב עליה: אסיתא. מורטיו"ר (מדונה): אדריבא. לכה חטין ט"ו סאין חלי כור כיפי דארבא אולמות עששין בפיסיה שנועלין כעין מעגלון שקורין רכ"ב (זכרתי"ש: מעגלים, גבלים, קשתות) ראשו אחד בדופן זה של פסיפה וראשו שני בדופן זה והוא כפוף כמו אולם ועומד כמו כיפה ומרחיק כחצי אמה ונועץ אחר וכן על פני כולה ופורסין בגדים ומחללות של גמי להגין מפני הגנה והגשמים: שיש בהם טפח. שרוחב של מעגל טפח דכתיב טפח מטפח לא הוה אהל אבל כשרוחב טפח מקרי אהל נמלא אהל עליו מכבוד יוס ובשהוא פורס עליו הבגד למחר אינו אהל מוסף: אי נמי אין ברחבו טפח ואין בין זה לזה שלשה. דאיכא למימר לבודי. דכרי. אילנים: דביממא בעו עולא. מפני השרב: ובליליא בעו אוירא. הגאח הקור מפני הכל הקרן ובימות החול היו פורסין עליהן מחללות ביום וטעלון בלילה: אתא לקמיה דרב. מה נעבד להו בשבתה: כרוך בודייתא. כשהשתלק המחללת מעליו לנטות ערב שבת אל השלכה כולה משם אלא הוה גולל אותה וכרוך מעל הגג ושייר בה טפח פרוסה דלחוי עליה אס אהל: ולמחר פשטיה. דהוה תוספתא ופרי: ויכו. כנגד הפתח ללעניו: מותר לנטותו. ללאו אהל הוא דלא קביעא התם אלא כן דרבי ליתנו וזהו השתלק כלת בעלמא: כילת חתנים. לאו אהל הוא מפני שאין גג למעלה רוחב טפח מפני שהיא נחונה בשיפוע והיא יריעה שפורסין סביב למטה לישן: שאין בפחות משלשה סמוך לגג טפח. שנתונה בחלכסון הקר שפאחה מורד רחבה למטה משלשה לגגה אין בו רוחב טפח דהוה כוליה דופן ואין כאן אהל כלל אבל הרחיבה עד טפח בתוך שלשה לגגה כאלו גגה טפח דמי ואסור לנטותה: (רש"י)

תוספות גלוסטרא ומתניתין דלעיל דדלת שבמוקצה והדקין שבפירצה דבעי שיהו גבוהים מן הארץ נראה לפרש אע"ג דיכול לעמוד ע"י אותו חבל מ"מ אינו ניטל באיגודו שאם היו רוצים לטלטלו ממקום למקום ע"י אותו חבל היה נפסק משום הכי צריך שיהיו גבוהים מן הארץ ואתיא נמי כר' יהודה דכותיה פסקינן דאי הוה ניטל באיגודו אפילו נגרר ובלא גלוסטרא ואפילו קטיר בעיברא דדשא מתיר רבי יהודה כדמוכח כא: הלכה כר"י בנגרר. פירש בקונטרס דנועלין בו במדינה אבל במאי דשרי מונח במקדש לית הלכתא כותיה: נקמז מהו. פירוש עד השתא הוה איירי כשהאסקופה גבוהה ואין החור נוקב עד לארץ והשתא בעי אס החור הולך עד שנכנס ונועץ בקרקע ודמי טפי לבונה: ההוא שריתא דהוה מדלו לה בי עשרה. ואם תאמר דאמרין סוף במה מדליקין (שבת דף לה.) גבי חלתא אמר אביי בעי מיניה דמר אפילו בת תרי כורי ולא שרי לי ויש לומר דלא דמי דחלתא אין רגילות לטלטלה בחול כלל אבל האי שריתא דרבה לטלטלה תמיד בחול לנעול הדלת משום הכי שרי: לא אמרן אלא שאין בשיפועה טפח. פירש בקונטרס שיש כילות קטנות סמוכות זו לזו ואין בכל אחת טפח ותימה. דלימא לבוד מכילה זו לכילה זו ונמצא שיש בשיפועה טפח ויש לומר דהא דחשיב ליה אהל לעיל על ידי לבוד דהיינו לענין שיוכל להוסיף למחר בשבת אבל לא מסתבר שיחשב בכי האי גוונא עשיית אהל לאסור עליו לעשות בשבת דאטו יהיה אסור לנטות בשבת שני חוטין תוך שלשה משום עשיית אהל: (תוספות)

רש"י א' ההוא שריתא דהוה ביה רבי פדת דהוה מדלו לה בי עשרה וכו' אמר תורת כלי עליה. הקשו המפרשים ז"ל מההיא דאמרין בסוף במה מדליקין (שבת לה.) א' שכוונה בה ג' כורים נחלקו רבה ורב יוסף אס מותר לטלטלה ובה ד' שוין אסור לטלטלה. ותירלו בתוס' דכוונה אין דרכה לטלטלה וכל שגדולה כל כך אסור לטלטלה בשבת. אבל קוריה זו דכיון היה לטלטלה בכל שעה לסגור הדלת. אף בשבת מטעלון אותה כיון שיש תורת כלי עליה עכ"ל הרשב"א ז"ל. ומ"מ ה' שבת פכ"ה הל' וזו. כילת חתנים מותר לפרקה ולנטותה בשבת ופי' גל אמרו אלא דלא נתחא מפוירא טפח אלא נתחא מפוירא טפח אסורה. וכתב הרשב"א ז"ל: נתחא מפוירא טפח אסורה, דכיון שהכילה פרוסה ללא היא לא משה התשויה כעין גג בחלמה כילה. אבל מטה דיון אע"ג דנתחא סדינין מפוירא טפח לית לן בה דכיון דפריסת סדינין ע"ג מטה אין בה משום אהל לית לן בה. ופי' מורי גמ' ז"ל ומה

הל'	שבת	פכ"ב	הל'	זו.	הל'
-----	-----	------	-----	-----	-----

בשיפועה טפח אבל יש בשיפועה טפח שיפועי אהלים כאהלים דמו ואמר רב שישא בריה דרב אידי סיינא שרי והתניא אסור לא קשיא הא דאית ביה טפח הא דלית ביה טפח אלא מעתה שריב בגלימיה טפח הכי נמי דאסור אלא לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק: **מתני**: מחזירין ציר התחנות במקדש אבל

לא במדינה והעליון כאן וכאן אסור רבי יהודה אומר העליון במקדש והתחנות במדינה: **גמ'** תנו רבנן ציר דלת שידה תיבה ומגדל במקדש מחזירין במדינה

דוחקין והעליון כאן וכאן לא יחזיר גזרה שמא יתקע ואם יתקע חייב חטאת של בור ושל דות ושל יציע לא יחזיר ואם החזיר חייב חטאת: **מתני**: מחזירין רטיה

במקדש אבל לא במדינה אם בתחילה כאן וכאן אסור: **גמ'** תנו רבנן רטיה שפרשה מעל גבי מכה מחזירין בשבת ר' יהודה אומר הוחלקה למטה דוחקה

למעלה למעלה דוחקה למטה ומגלה מקצת הרטיה ומקנה פי המכה וחוזר ומגלה מקצת רטיה ומקנה פי המכה ורטיה עצמה לא יקנה מפני שהוא ממרח ואם מירח חייב חטאת אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה אמר רב חסדא לא שנו אלא שפירשה על גבי כלי אבל פירשה על גבי קרקע דברי הכל אסור אמר רב בר רב אשי הוה קאימנא קמיה אבא נפלה ליה אבי סדיא וקא מהדר ליה אמינא ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא מחלוקת שפירשה על גבי כלי אבל פירשה על גבי קרקע אסור ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה אמר לי לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי: **מתני**: קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה

ואם בתחילה כאן וכאן אסור: **גמ'** ורמינהו נימת כנור שנפסקה לא היה קושרה אלא עונבה לא קשיא הא רבנן והא ר' אליעזר לרבי אליעזר דאמר מכשירי

מצוה דוחין את השבת קושרה לרבנן דאמרי אין דוחין עונבה אי רבי אליעזר אפילו לכתחילה נמי אלא לא קשיא הא רבי יהודה והא רבנן ורבי יהודה אליבא דמאן

רש"י בשיפועה. מנגד אמרעית גגה עד מקום ששפת יריעה כלה שם לא הרחיב טפח דהוי כולה כדפון ואין כאן אהל ככל אהל הרחיבה כל דופן ודופן באלכסוניה טפח הוי הורא אלכסון אע"פ שהורא משופע קרוי אהל כדכונן דפלוני דלרבי אליעזר במסכת סוכה (דף יטו) כד שמעתי וקשיא לי איזו מטה שאין בהכנה שני טפחים או ג' חסר משהו שיהיה בגגה פחות מטפח ושני שיפועיה כל אחד פחות מטפח ו"ל שהמטה רחבה כמספטה ונקלטים הרבה ויאלץ הימנה לשני ראשיה ועליון למעלה סדוקין אחד נמוך ואחד גבוה וקנים עליהם מנהקלטים שבראשה לנהקלטים ופורם על המטה שהים ושלש כולות קטנות בגגה ויריעה גדולה פרוסה סביב המטה לדפנות: סיניא שרי. כובע של לבד שקורין פלטרי (פלטרי"ן): כובע של לבד (לבד) מותר ללכת בו בשבת: הא דלית ביה טפח. שיואל טפח רוחב שפתו להלן מראשו אכיר דהוי אהל: שרבי בגלימיה. האריך בטליתו להלן מראשו והוליא טפח הכי נמי דלסור: אלא הא דמיהדק הא דלא מיהדק. וטעמא לא משום אהל הוא אלא דילמא נפיל מריסיה ואתי לאחויי הלכך כי מיהדק וקשור ברצועה תחת זארו שרי ואי לא אסור: מתני' מחזירין ציר התחנות. של דלת חלון שידה תיבה ומגדל שפתחיה מלדיהו דליר התחנות כל זמן שלא יאל העליון נוח להחזירו ואין כאן בנין: אבל לא במדינה. גזירה שמא יתקע בגרזן או במקבות דהויא מלכאה: והעליון כאן וכאן אסור. דכיון שיהא העליון כולו נוטל והוי כבונה וקא סבר יא בנין בכלי ומלכאה לא הותרה אפילו במקדש: גמ' במקדש מחזירין. כגון שרבינו לו לדבר קרבן כגון שהיה שם מלח או לבונה או קטורת ואין שבות במקדש: ובמדינה דוחקין. אם לא יאל כולו מחור האפקופה אלא התחיל לשמט דוחקין לחור בלע"ז אנפינדר"א (לנענץ) : והעליון כאן וכאן אסור להחזיר. דהוי כבונה ממש: שמא יתקע. שמא יחזיקו במקבות ובגרזן והויא מלכאה ואתחנתה במדינה קאי דאי לעליון קאי ובמקדש הוה ליה שבות דהך חזרה גזירה משום שמא יתקע ואמאי מיהדק במקדש דאמר והעליון כאן וכאן אסור והא שבות במקדש לא גזרו: של בור ושל דות. דהוי בנין המחזיר לקרקע חשיב בנין בכל דהו: בור. בחפירה דות בבנין בתוך הקרקע אשקדיי"א (אשקדיי"א: מרחק) : מתני' מחזירין רטיה. כהן שלקה בידו ונתן עליה רטיה מבעוד יום והוצרך לעבוד עבודה בשבת או ביו"ט ונטל רטיה מעל ידו שלא ההא חוללת בינו ובין ידו לעבודה דלחיה פוסלת בה דבעינן ולקח הבהן וכיון דחייז לא הוי לקיחה בבית מחזיריה במקדש דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מידיה וממנע ולא עביד עבודה וזה אחד ממשלש דברים האמורים במסכת ביצה שהתירו סופן משום תחילתו: אבל לא במדינה. גזירה שמא ימרח הרטיה ומירוח היינו מוחק האמור באבות מלכאות של שבת: אם בתחלה. שלא היה הקורה מצעוד יום וכן זה לא הלק' לזכר עבודה: כאן וכאן אסור. והכא ליכא למימר אין שבות במקדש הא דלוי הא שבות לאו לזכר גבוה הוא אלא לזכר עצמו: גמ' רטיה שפרשה. שנפלה ובמדינה קא מיירי והכי נקט פרשה שהרי לא נפלה מדעתו: מחזירין. דמילתא לא שכיחא הוא ולא גזר בה רבנן: רבי יהודה אומר. אם נפלה אין מחזירין אבל לא הוחלקה דוחקה וומחלוקה למפה: שהורא ממרח. מחלוק גומות שברטיה מירוח חייב משום ממהק: לא שנו. דנתא קמא שרי להחזירה: אלא שפרשה ע"ג כלי. על הכר או על הכפת: ע"ג קרקע. כלתחלה דמי: אבי סדיא. נפלה לו על הכר שבמראשותיו כמו שמתרגם מראשותיו ארסוהו: לא סבר לה מר להא דרב חסדא. דמוקי לפלוגתיהו בשנפלה על הכלי ואפילו הכי אסר רבי יהודה ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה: לא שמיע לי. הא דרב חסדא דלנא סבירא לי דכי פליג ר' יהודה בנפילה על גבי קרקע אבל בנפילה על גבי כלי מודה דהוה כהתחלה בעלמא: מתני' קושרין נימא. נימת כנור של שיר הלוים לקרבן אם נפסקה בשבת ובגמרא מפרש טעמא דקסבר מכשירי מזהו שלא היה יכול לעשותו מאתמוול הא הוה נפסקה דוחה את השבת ואף על גב דקשר אב מלכאה הוא במסכת שבת (דף עג.) : ואם בתחילה. שלא היה שם מעולם דיכול לעשות מאתמוול אסור: גמ' פלוגתא דר"א ורבנן גבי מילה (שבת דף קל.) שר"א מחיר לחטוב עמים ולעשות פחמין בשבת לעשות איזמל למוול בו: קרבן כבוד הוה מזה הדוחה את השבת ושיר הוי מכשירין ליה: אפי' ככתחלה נמי. דלפי' לעשות פחמין שהוה מכשירי שרי: לר' יהודה. דאמר עניבה אב מלכאה במסכת שבת (דף קיג.) אין חילוק בין עניבה לקשיה וקושר דקסבר מכשירי מזהו דוחין והא דתניא עונבה רבנן דאמרי לאו מלכאה היא וכיון דלפשי בעניבה לא מחללינן שבת: ורבי יהודה. דמוקמינן מתני' אליביה וקושר אב מלכאה היא אליבא דמאן: (רש"י)

תוספות דמיהדק הא דלא מיהדק. פירש בקונטרס דטעמא לאו משום אהל הוא ולפי זה מותרין אותן כובעין של לבד אע"פ שמהאיל טפח ובלבד שיהיה קשור תחת גורנו שלא יפול ואתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אבל ר"ח מפרש דמיהדק אסור כשהטפח היוצא מן הכובע חזק שאינו נכפף ונראה אהל ולפי זה כובעים אסורין: והעליון כאן וכאן אסור. פי' בקונטרס דקסבר יש בנין וסתיירה בכלים דעל שידה תיבה ומגדל קאמר לה בגמרא ותימה אטו מתני' כב"ש דלבי"א אין בנין וסתיירה בכלים כב"ב דביצה (דף כב.) ועוד קשה דבגמרא גבי והעליון כאן וכאן אסור שמא יתקע דחק לפרש דשמא יתקע קאי על תחנות דאי אעליון לא היה אסור במקדש דאין שבות במקדש דוחק גדול הוא ונראה לר"י אפילו ציר העליון הוא דרבנן דשבות גדולה כזה לא התירו במקדש וטובא אשכחן דלא התירו במקדש כגון סידור הקנים ונטילתן דאיתנו דוחה את השבת: מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה. פי' בקונט' גזירה שמא ימרח אבל לשחיית סממנין ליכא למיחש כיון דמתמוול הוה עילויה וקשה דבפרק במה אשה (שבת דף סד:) אמר אשה יוצאה בפילפל ובגרזיר מלח ואם נפל לא תחזיר ואמאי כיון דכבר הוי עילויה ויש לומר דהתם טעמא לפי שנראית כמו שמתכוון להוציא לחוף ואתי למשרי הוצאה והר"ר יוסף פירש לשם הטעם משום שחיקת סממנים וכן יש לפרש בשמעתין ונקט רטיה לרבותא אף על גב דאיכא למיחש לשחיית סממנין ולמירוח אפי' הכי מחזירין במקדש: רטיה שפירשה מחזירין אותה. וא"ת ומ"ש דאמר גבי פילפל ובגרזיר מלח נפל לא תחזיר וי"ל דהך דפילפל איירי שנפל על גבי קרקע והכא שנפל על גבי כלי כדקאמר רב חסדא בסמוך רב אשי דקאמר בסמוך לא שמיע לי לא קאי אדרב חסדא כדפירש בקונטרס אלא קאי אהלכה כר' יהודה אבל אמילתא דרב חסדא לא פליג ומודה דלא שרו רבנן אלא בכלי ועוד ו"ל ההיא דגרזיר מלח אתי כרבי יהודה דאסר הכא: אמר רב בר רב אשי הוה קאימנא

ללאו כגד הוא וחליטה נמי אין כאן דקלא במקום כגדים הוא ושלם במקום עבודה: אדר' יוחנן ודאי פליגא. הא דרבה כדלמאן קלא במקום כגדים ר' יוחנן לא חשיב יתור כלל אפי' כגד גדול: אדרב יהודה כביה דר' חייא מי נימא פליגא. הא דרבה דלמך קלא במקום כגדים פחות מג' אין חולטות ואיהו אמר דלכלול קטן חייז וקף על גב דלא הוא קלא על קלא: כללול קטן חוזף. משום יתור כגדים היינו נמי כלשנא קמא ואין בה חילוק חלל במילתיה דר' ודאי ננקטי לה במילתיה דרב יהודה כלשון חליטה משום הך פלוגתא דר' יוחנן דלא מצי למתנייה משום יתור כגדים דקאמר פחות משלם על קלא חוזף במקום כגדים ופחות מג' לא מצי למימר יתור כגדים חלל משום חליטה להכי נקט לה לכולה כלשון חליטה: (רש"י)

תוספות מה לי הוא ומה לי חבירו. וא"ת וכו' אליעזר מי ניחא והא לא שרי הכא אלא בשינוי ובמתני' שרי ביד מדקתני אם בכלי כאן וכאן אסור משמע הא ביד שרי וי"ל דגבי בהמה דאיכא מיאוס לחתוך בשינוי לא הוצרכו לחתוך בשינוי אלא ביד וא"ת והיכי מצינו למימר אליבא דר"א דהיכא דאפשר לשינוי משנינו והא קאמר בפרק אם לא הביא (שבת דף קל). דמביא סכין למול אפי' דרך. רה"ר אע"ג דאפשר לשינוי ולהביאו דרך גגות וקרפופות וחצירות וי"ל דהתם מקצר דרכו לילך דרך רה"ר אבל הכא דיכול לחתכו ביד כמו בכלי מודה רי אליעזר דמשנינו: שעלתה לו נשיכה בגבו. תימה דלשמעינו רבותא טפי כגון שעלתה במקום שיכול הוא בעצמו ליטול ואפי"ה שרי הוא בעצמו ליטול אף על גב דלא הוא כלאחר יד ויש לומר דאי לא אשמעינו בחבירו הוי סלקא דעתך דלא שרינו לחבריה ליטול כדי שיעבוד חבירו: הכי גרסינו ואי בנגן נשקליה ביד ותפשוט דר' אלעזר. פירוש דשמעינו מינה תרתי חדא דמכשירי מצוה לא דחו אב מלאכה ועוד דשמעינו דבכלי מוודו דחייב חטאת אבל השתא לא מצינו למיפשטיה ולמידק דבכלי לא משום דאב מלאכה היא דהא ביד נמי שבות הוא ולא קשור: אפי' כי היכי דמשנינו מאב מלאכה לשבות משנינו נמי משבות חמור לשבות הקל אלא אי אמרת רבנן למה להו לאהדורי (אלא) אשבות כל דהו והקשה השר מקוצי דאמאי ניחא ליה למיעוד הרחקה לר"א טפי מלרבנן והיה נראה להפך דהא ר"א מיקל טפי ותיקף דהיא הנותנת אליבא דרבנן יש להתיר כל שבות דלא נפיק מינה חורבה כיון דאית להו דמשום הכשר לא דחינו שבת אבל רי אליעזר דאית ליה דמכשירי דוחה ומיהו באפשר לשינוי משנינו יש לנו לחזר אחר שבות הקל שלא יבא להתיר בלא שינוי באפשר לשינוי: (תוספות)

א - קד דף

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבה אמר רב חסדא לימא פליגא דרב יהודה כביה דרבי חייא שאני לצלול קטן דחשיב ולרבי יוחנן אדאשמעינו גמי לישמעין לצלול קטן מילתא אגב אורחיה קמ"ל דגמי מסי: **מתני'** בוזקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו וממלאין מבור הגולה ומבור

הגדול בגלגל בשבת ומבאר הקר ביום טוב: **גמ'** רמי ליה רב איקא מפשרוניה לרבה תנן בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה שאני תבן דלא מבטיל ליה א"ל רב אחא כביה דרבה לרב אשי האי מלח ה"ד אי דמבטיליה קא מוסיף אבנין (וכתיב **דברי הימים א כח-יט**). הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל) ואי דלא קא מבטיליה קא הויא חציצה בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא ולא והא כתיב **ויקרא א-ג**) והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה ואמר. מר זו הולכת אברים לכבש אלא אימא בהולכת עצים למערה דלאו עבודה היא דרש רבא חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה אמר ליה רב פפא לרבה והתניא כשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרת לפניכם טעות הן בידי בים כך אמרו משום רבי. אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה: ממלאין מבור הגולה: עולא איקלע לבי רב מנשה אתא ההוא גברא טרף אבבא אמר מאן. האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא א"ל רבה לא אסרו אלא קול של שיר איתיביה אביי מעלין בדיופי ומטיפין מייארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיר בעי דלינים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתיביה המשמר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמא יטול צרור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב שיש המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו דקא מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשווי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשווי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לאו מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו אמיר שרא למימלא בגילגולא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא

רש"י שלם על שלם חולטות. ומשום יתור כגדים: לימא פליגא. הא דרבה אדרב יהודה כביה דרבי חייא דחשיב כללול קטן יתור כגדים: שאני כללול דחשיב. ויכא כמימר דמורה בה רבא אכל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: ולרבי יוחנן. דלמך כללול נמי שרי לישמעין תנא דמתניתין כללול קטן דלא חייז וכו' ג' גמי: דגמי מסי. משום שבת חליטתיה למתני גמי דלף על גב דמסי שרי במקדש: מתני' בוזקין מלח. מפזרין ומכתחין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהשמים נופלין עליו הוא מחליק. בוזקין לשון כיתות כדלמך בפרק ב' דיומא (דף כג) ממאי דהאי ויפקדם בבוק מילי דמיבזק הוא ועוד כמראה הבזק מפרש כהניגיה (דף יג): כאור היוולד בין הכרסום שרופין בהו זבזב וסם נקובים וסוקים ולהב היוולד נהקב יק בו כמראה ירקקת או אדמדם: וממלאין מבור הגדול כו'. כך קמן וקניסה כשכסת העזרה: כגלגל. טור"ן וזיר (ש"ל כננת) בלע"ז אכל במדינה לאו טעמא מפרש בגמרא משום שמה ימלא לגינתו ולחורבתו: ומבאר הקר ב"ט. וכל כשבת ובגמרא מפרש מאי ניהו: גמי' מפשרוניה. מקום: ומרדה בה. שותח בה: דלא מבטל ליה. ויכא משום אשווי גומות דמלכא הוא כשבת דהוי כבנין דמילי דחזי למלכא כהמה או לטיט החומות לא מבטיל ליה התם אכל מלח משנדרם כגלגל לאו חזי ומסתמא מבטיל ליה ובמדינה אסור: קא מוסיף אבנין. ואפילו בחול אסור להוסיף על המזבח דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השקיל קאמרינו נמסר לדוד על ידי הגבאים שלם להוסיף ושלם לגרוב ואית דנקטי ליה משום שבת ולא היא דהא כבשו הדם בשחיתת חולין (חולין פג): דלחייבי בחול הכי נמי פרכינן: הא קא הוי חליטה. בין רגליהם לכבש וחליטה היא כי גוונא פסולה דתנן בשחיתת קדשים (זבחים טו): כל הזבחים שקבל מני זר ואזון ועגל יושב ועומד על גבי כלי על גבי רגל כהמה וע"ג רגל חבירו פסול והתם יליף טעמא: כהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא. לעולם לא מבטל ליה חלל לאחר דייסה מולחין ממנו עורות קדשים ודקשיף לך הא הוי חליטה לא תקשה דהא דקתני בוזקין מלח בהולכת אברים לכבש קאמר דלאו עבודה דקא פ"ד השתא דיוון דכל הכפפה תלויה דם אע"ג דקטור חלבים הוא עבודה הולכה דיהוה מיהא לא חשיב: והקריב את הכל. רישא דקרא והקריב והכרעים ירחץ במים חלמא דאברים קאמתינה קרא ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא: ומרדה בה. לדרוס עליה: לא ככל ולא כקופה. כדרך חובי שולי הקופה. שגשגתה ונשאר הפוליס: טרף אבבא. הקש על הדלת כהנדרוס והשמיט קול: דקא מחיל שבת. דקסבר כל אולודי קלא אסיר: בקול של שיר. דמשמע כענין שיר כענימה ונחתה: מעלין יין מחביות לזבית ע"י שני קניס החתומים כאלכסון ומניה רשקן המשופעים זה כנגד זה ונתון אחד מן הקניס כחבית ומוזף כפיו כדלמך הקנה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משם והיין יורא כולו מאליו דיופי שתי פיות: ומטיפין מייארק לחולה. כלי הוא ופיו כר וקל מהכתת הוא ומנוקב בתחתיתו נקבים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו

הטומאה חייב יאל כלי חרס שאינו נעשה אב הטומאה שאין כך כלי נעשה אב הטומאה לטמא אדם או כלי אלא מדרס הזב כדפרישית לעיל או מגע המת דמת אבי אבות הטומאה כדכתיב בזה חתה ככלי או בחדש שנגע במת וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והגפס הנוגעת הטמא עד הערב פי' נפש הנוגעת בו בטמא זה שנטמא במת. טמא על הערב והא לא מליט למימר דהאי והגפס הנוגעת שנוגע במת עלמו קאמר דא"כ טומאה שבעה איכא אלמא טמא מת אב הטומאה משוי ליה קרא לטמא אדם הלכך כלי חרס אינו נעשה אב הטומאה כלל דלמדרס לא חזי משום דשגבר ותניא בהדיא בפרק רבי עקיבא במסכת שבת (דף פד.) מדרס כלי חרס טהור וע"י מגע נמי לא הוי אב הטומאה דכתיב לעיל מההוא קרא וחטאו ביום השלישי וגו' וכל אשר יגע בו הטמא וגו' כל היכא דקרינן ביה וחטאו דיש לו טהרה בטבילה קרינן ביה והגפס הנוגעת הטמא וכל היכא דלא קרינן ביה וחטאו לא קרינן ביה והגפס הנוגעת: מאן דאמר שלח לשהות קסבר. סרץ טעון שילוח מדאורייתא הלכך לא מילחי מקמי רבו הטומאה דלכאנתי: המכניס סרץ גרסינן: שהוי עדיף. מאפשי טומאה דהא אכנט נמי מילי דקדש הוא: מאי לאו בהא קא מופלגי דמאן דאמר מעזרה לא. מפקינן ליה בשבת: קסבר המכניס סרץ למקדש פטור. דלא בעינן שילוח מדאורייתא הלכך לא מדחיא שבות מקמיה ומהיכל ומאולס הוא דמפקינן ליה דמשום כבוד שכינה לא העמידו חכמים דכיהס: (כ"ט"י)

תוספות יצא כלי חרס שאין נעשה אב הטומאה. פירש בקונטרס דלמדרס לא חזי וגבי טומאת מת כתיב (במדבר יט) וחטאו ביום השביעי וכלי חרס לאו בר חיטוי הוא דכתיב (ויקרא יא) ואותו תשבורו: לא דכולי עלמא חייב. ושמואל דאמר פטור אית ליה דתנאי היא וסבירא ליה כמ"ד פטור ור"ח גרס דכולי עלמא פטור וקשיא לפי דמאי טעמא דמאן דאמר בהמיינו הא בהמיינו איכא איסורא דאורייתא להשהותו במקדש דהא אית ליה טהרה במקוה ובשרץ ליכא איסורא דאורייתא דלית ליה טהרה במקוה

דף קה

אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [דברי הימים ב כט-טז] ויבאו הכהנים לפנימה בית ה' לטהר ויוציאו את כל הטומאה אשר מצאו בהיכל ה' לחצר בית ה' ויקבלו הלויים להוציא לנחל קדרון חוצה מר סבר מדאשתני בעזרה בלויים טומאה בעזרה ליכא אמר סבר עד היכא דלא אפשר בלויים מפקי כהנים השתא דאפשר בלויים תו לא מטמאי כהנים תנו רבנן הכל נכנסין בהיכל לבנות לתקן ולהוציא את הטומאה ומצוה בכהנים אם אין שם כהנים נכנסין לויים אין שם לויים נכנסין ישראלים ואידי טהורין אין טמאין לא אמר רב הונא רב כהנא מסייע כהני דתני רב כהנא מתוך שנאמר [ויקרא כא-כג] אך אל הפרוכת לא יבא יכול לא יהו כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח לעשות ריקועי פחים תלמוד לומר אך חלק מצוה בתמימים אין שם תמימים נכנסין בעלי מומין מצוה בטהורין אין שם טהורין נכנסין טמאין אידי ואידי כהנים אין ישראלים לא איבעיא להו טמא ובעל מום איזו מהן נכנס רב חייא בר אשי אמר רב טמא נכנס דהא אישתרי בעבודת ציבור ר' אלעזר אומר בעל מום נכנס דהא אישתרי באכילת קדשים: רבי שמעון אומר וכו': רבי שמעון היכא קאי התם קאי דתנן מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס ר' שמעון אומר אפי' חמש עשרה אמה יכנס לפי שאין המשוחות ממציעין את המדות מפני הטועים דקאמר תנא קמא לא יכנס ואמר ליה רבי שמעון יכנס: שלא התירו לך אלא משום שבות: היכא קאי התם קאי דקאמר תנא קמא קושרה ואמר ליה רבי שמעון עונבה עניבה דלא אתי לידי חיוב חטאת שרו ליה רבנן קשירה דאתי לידי חיוב חטאת לא שרו ליה רבנן:

רש"י אמר רבי יוחנן. לענין עווליו כולי עלמא המכניס סרץ חייב ולענין להוציא הנמצא בעזרה בשבת שהיא קרא פליגי: ויצאו הכהנים פנימי בית ה' בהיכל ויוציאו הטומאה. ע"ז ותקדושתיה סהן מטמאין בזה: לחצר בית ה'. עזרה: ויקבלו הלויים להוציא משם לנחל קדרון. אבל כהנים אחרים לא מיטמאין אע"פ שהיו כריכים לכהנים הרבה אלו מוציאין מן ההיכל לעזרה ואילו משם ולחוץ לויים הוא דמיטמאין ולא כהנים בן ננס סבר מדאשתני טומאת עזרה מכהנים ללויים שמע מינה היכא דאיתא בעזרה לא מפקינן ליה בעבידה אלא מהדרינן אהוריח ובשבת נמי לא דחינן שבות: טומאה בעזרה ליתא. כלומר היכא דאיתא התם. לא מחמיר כולי האי: דלא אפשר. בהיכל לא עייילי לויים דלפי' כהנים אסורי למיעל אלא לעבודה כדכתיב (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש זה היכל מבית הפרוכת זה לפני ולפנים: תו לא מטמאין לכהנים. שהרי אפשר בלויים אכל להיוי עד אורתא לא: מסייע כהני. דאמר לקמן כהנים טמאין עדיפי מטהורי ישראלים: אך אל הפרוכת וגו'. בעבלי מומין כתיב: רוקעין. טסין של זב שמתפסין בהן בית קדשי הקדשים מחובו: אך חלק. כלומר אפי' ורקין מיעטין כל אחין וגמין רבויין. חלק מיעט דלמלאכה שרי לעווליו: טמא ובעל מום. אי אפשר אלא בחד מהן חייה מהן מכניסין: דהא אישתרי בעבודת צבור. דכתיב (במדבר כח) במועדו ואפילו בטומאה אכל בעל מום לא הותר דתניא בתורת כהנים מום בו את לחם אלהיו לא יגש להקריב אין לי אלא תמידין שהן קרויין לחם כענין שנאמר את קרבני לחמי לאשי שאר קרבנות צבור מנין ת"ל שוב לחם קרא אחרינא וכתיב בתריה לחם אלהיו מקדשי הקדשים וסמך ליה אקרא קמא דנשתמע הכי לא יגש להקריב לחם אלהיו: דהא אישתרי בלויים קדשים. מהאי קרא לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומו הקדשים יאכל: המשוחות. מודדין התחומין ומצינן סימן פסחן מודדין מתקן: מפני טועי המדה. שמה יטעו בה הלכך מקרינן אותה נמצא שעדיין התחום לא הגיע ומי שהחשיך לו חוץ לתחום כבר נכנס בתוך אלפסי ט"ו אמות כדפרישית במי שהוציאוהו (לעיל דף נב.) ל"א מפני הטועין שפוכחין ויוציאו וחזרין ונכנסין לפיכך מקרינן המודדין את התחום הסימן ומצינן בתוך התחום שאם יאל לא עבד איסורא: יכנס. דמשלך נתנו כך שכבר הוא בתוך תחומו והכא אתא ר' שמעון למיזה טעמא למילתיה דלא תימא מיקל אני באיסור שבת אלא משלו נתתי לו והכא נקט לה משום פלוגתא דנימת כנור כדמפרש ואזי: קושרה. בנימת כנור שנפסקה ופליגי רבי שמעון ואמר דכרייתא עונבה ואמר הכא טעמא למילתיה ופליגי אתנא דלעיל ואמר לא הותרו במקדש אלא שבות ובתריה מופלגא מילתא דרבי שמעון ירשא במחשיך חוץ לתחום וספיקא בנימת כנור והכי קאמר רבי שמעון לתנא קמא: אע"פ שהקלתי במחשיך חוץ לתחום מחמיר אני בנימת כנור דהתם לאו קולא הוא כך אבל כאן לא הותרו אלא שבות: קשירה דאתי לידי חיוב חטאת. במדינה גזרה שמה יקשר קשר של קיימא: (כ"ט"י)

תוספות אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו. פירש בקונטרס שבא לתרץ דכולי עלמא מכניס סרץ חייב ולענין הוצאת טומאה פליגי ותימה דלכאורה אין חילוק דאי מכניס סרץ חייב הוא הדין דמוהר להוציא מושלחו מן המחנה דכל היכא דקרינן לא יטמאו את משכני קרינן וישלחו וא"כ מאי טעמא דמאן דאמר מעזרה לא ונראה דמילתא באפי נפשה היא ולא קאי לדחויי הא דקאמר לעיל כתנאי ופליגי בין במכניס בין במוציא דאין חילוק כדפירשנו אלא בא לאסמוכי קרא למאן דאמר חייב ולמאן דאמר פטור: אמר ר' שמעון יכנס. והכי קאמר ליה רבי שמעון לתנא קמא אע"פ שמיקל אני במחשיך חוץ לתחום מחמיר אני בנימת כנור דהתם לאו קולא הוא אלא משלך נתנו לך וגם כאן לא נתנו לך אלא משלך דהיינו עניבה דהוה דבר המותר והא דנטר עד הכא משום דבעי לאסוקי מילי דבמקדש אבל לא במדינה: (תוספות)

